AVGVSTINVS
BARBOSA
I.V.D. LVSITANVS,
ELECTVS EPISCOPVS
VGENTINVS,
DE PAROCHO.

AVGVSTINI
BARBOSÆ,
I. V. D. LVSITANI,

PROTONOTARII APOSTOLICI,

OLIM S. CONGREGATIONIS INDICIS Conſultoris, & inſignis Eccleſiæ Vimaranenſis Theſaurarij maioris,

DEMVM EPISCOPI VGENTINI, ET A CONSILIIS D. PHILIPPI IV. Hiſpaniarum Regis Catholici:

PASTORALIS SOLICITVDINIS
SIVE
DE OFFICIO, ET POTESTATE
PAROCHI TRIPARTITA DESCRIPTIO:

Cuius partes ſingulas earúmque materias, methodo nouâ, atque expeditâ pertractatas, ſequens pagina declarabit.

VLTIMA EDITIO PRIORIBVS EMENDATIOR.

Cum SVMMARIIS, & INDICIBVS locupletiſſimis.

LVGDVNI,

Sumptibus PHILIPPI BORDE, LAVRENTII ARNAVD, PETRI BORDE, ET GVILL. BARBIER.

M. DC. LXV.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Declaratio ſingularum partium Tripartitæ huius Deſcriptionis.

Complectitur Pars.

I. Parochorum Electionem, Inſtitutionem, Reſidentiam, Munus iniunctum, Vigilantiam erga plebes, Præcedentiam, Functiones Parochiales; item Profeſſionis Fidei emittendæ, Sacerdotij aſſumendi, Officia diuina recitandi, Miſſas celebrandi, Verbum Dei prædicandi, Doctrinam Chriſtianam docendi, Vigilias, Feſta, Indulgentias, Matrimonia, & Ordinandos denuntiandi obligationem. *pag.* 1

II. Præcipua quædam per Parochos notanda, & curanda circa Sacramentorum in genere, necnon Baptiſmi, ac Pœnitentiæ in ſpecie adminiſtrationem, Sacræ Communionis diſpenſationem, Matrimonij celebrationem, illiúſque denunciationes præmittendas, Nuptiales benedictiones, ac demum, Extremam Vnctionem. *pag.* 124

III. Iura omnia Parochialia, Oblationes ſcilicet, Quartam Parochialem, ſeu Canonicam portionem, Sepulturam, Funeralia, Primitias, & Decimas. *pag.* 199

ILLVSTR.mo ET REVER.mo

D. D. RODERICO A CVNHA,

IVRIS PONTIFICII CONIMBRICENSI DOCTORI,

Olim hæreticæ prauitatis Vliſſiponenſi Inquiſitori, poſtea Portalegrenſi Epiſcopo, deinde Portucallenſi, nunc Archiepiſcopo, ac Domino Bracharæ, Hiſpaniarum Primati,

AVGVSTINVS BARBOSA FEL.

EX eo tempore, quo ego Virtute duce, & comite, vt aiunt, Fortuna, ad has Italiæ partes appulſus Romæ in totius Orbis emporio, & imperio, poſtliminio reuerſurus in patriam, habitare cœpi, nihil mihi potius fuit, quàm vt Te, Præſul ampliſſime, meis litteris ſalutarem; & quæ in lucem dediſſem, monumentis impertirem. Videbam planè quàm ex longinquo tui Nominis fama, & claritas grandibus hinc, & illinc tum generis, tum etiam ſapientiæ circumuecta pennis in hanc regionem, regiámque ciuitatem penetrauerit. Quà te omnes ex antiqua, & regia Triſtani illius Cunhæ Orientalis Indiæ Propagatoris, Moderatoris & Conſeruatoris proſapia ſobolem merentem prædicant, & Camonij rhythmo iam Latinè reddito, & ab omnibus intellecto tui commendandi ſuppetente materiam non ſolùm exteri nedum repetunt Luſiadæ,

———Pompeium Cugna ſequetur,
Ex lib. 10. Luſiadum verſ. 263. *Regnabitque diu. Hic Chalenſes eriget arces,*
Dumque Dio metuendus erit, Baſainus eidem
Se dabit, & multo conſtabit ſanguine pugna.

Repetunt quoque quemadmodum tuus idem Gentilis Heros Inſulam Auſtralem retexerit, ſuo ipſius nomine celeberrimam:

Sed procul ô quantum video clareſcere lumen,
Ex eod. verſ. 177. *Dicebat Nympha, & numeros ſublime ferebat*
Per freta Melindes, Oriæque, Lamique, Brauæque;
Sanguinolenta ſimul memorans certamina Cugnæ,
Cuius in Auſtrali Laurenti nomine noto
Littore nomen erit clarum æternúmque manebit.

Nec ſatis. Quà etiam in te omnes incredibilem philologiam, & iuſtam ſcientiarum encyclopædiam venerantur, atque immenſum, & profundum

Pontificij, & Cæſarei Iuris Oceanum demirantur. Nec falli quidem poſſunt ſuis terentes manibus doctiſſima, quæ de ſacris Sanctionibus euulgaſti, volumina, & Commentarios in primam partem decreti Gratiani, ac deinceps in Ius Pontificium vniuerſum editurus, quæ omnia per manus hominum delata tuam ſingularem doctrinam in omnem poſteritatem ſunt conſeruatura. Quà denique præter morum integritatem, vitæ exemplum, Iuſtitiæ ſeueritatem cum lenitate coniunctam, ac cæteras animi dotes, quas modeſtiæ tuæ cauſſa ſileo, ſupereminens, & ardens animarum ſtudium intuentur. Quamobrẽ te non modò Primarij, quo nunc apud Luſitanos fungeris, verùm etiam ſummi apud vniuerſos Paſtoris dignum iudicant officio. Hoc tuos te Prædeceſſores ornare, & ſucceſſores onerare quis dubitat? Potiſſimum quod huic quotidianæ, & aſſiduæ ſolicitudini, quæ cum vita abſoluitur, aliam immortalem erudititiſſimis libris ad Chriſtianæ Reip. beneficium pro animarum cura à te compoſitis curam addideris. Cùm igitur perſpexerim quantopere hoc vno diteſcere peculio deſideres, & quemadmodum Princeps ſuum augere, & cumulare ærarium cupiens, quemquam vel ex vulgaribus hominibus conſiliantem excipit, & exaudit, ita pro tui animi magnitudine omnes de hac re cognoſcere, & ſciſcitari velles: auſus ſum ego vnus ex ouili tuo, agnitionis loco, & obſequij, tibi Paſtori vigilantiſſimo hunc Libellum de cura animarum Parochis iniuncta nuncupare, certò ſcio tuo illi aureo monumento collatum viſum iri plumbeum. Quid enim oui cum Paſtoris officio? tractent fabrilia fabri. Verumtamen Paſtori non mediocri vertitur laudi ſuam ipſius ouem adeò inſtructam eſſe, vt ſoliciti Paſtoris & munus, obſequium præſtare valeat. Quòd ſi neutra mihi ratio ſufficiat, non ſanè deficiam, Túne noſtræ vnicus es Luſitaniæ Mœcenas? ad tuam tandem omnium artium, & artificum, litterarum, & litteratorum arcem confugio. Hac fretus benignitate hoc Tibi mecum ſimul offero munuſculum, quod ſi ex ſcribentis conditione ſpectetur, eſt perexiguum; ſi ex viribus ingenij, dixerim mediocre, ſi ex animi propenſione, magnum, ſi ex rei, de qua agitur, argumento, non ineptum, quod tanto Præſuli offeratur. Tu igitur vt bonus Paſtor, & Mœcenas id ſuſcipe, & excipe, æqui, boníque conſule. Vale Romæ Kalend. Maij, M. DC. XXXII.

Summa Priuilegij Regis Chriſtianiſſimi.

LVDOVICVS XIV. Dei gratiâ Galliarum, & Nauarræ Rex Chriſtianiſſimus, ſingulari Priuilegio ſanxit ne quis per vniuerſos Regnorum ſuorũ fines, intra decem annos à die finitæ impreſſionis computandos imprimat, ſeu typis excudendos curet, & venales habeat Libros, tam editos, quã edendos, *D. D. Auguſtini Barboſæ, Luſitani I. V. D. Epiſcopi Vgentini, &c.* præter LAVRENTIVM ARNAVD Bibliopolã Lugdunenſem, aut illos quibus ipſemet conceſſerit: Prohibuit inſuper eadem auctoritate Regiâ omnibus ſuis ſubditis eoſdem libros extra Regni ſui limites imprimendos curare, vel quempiam vbicunque fuerit, ad id agendum impellere ac inſtigare, ſine conſenſu dicti LAVRENTII ARNAVD. Idque omne ſub confiſcatione librorum, aliiſque pœnis contra delinquentes expreſſis, vti latiùs patet in litteris datis Pariſiis, die 26. Iunij 1650.

Ex mandato Regis Signatum BERAVD.

Hac vltima editio deſiit excudi die 15. *Iulij* 1665.

SERIES

Capitum quæ in hoc Tractatu de Parocho continentur.

PRIMA PARS.

De Parochorum inſtitutione, & obligatione.

CAP. I. *PAROCHVS vnde dicatur, & quid Parochia, & Parochialis Eccleſia, ac beneficij curam animarum habentis nomine veniat. pag.* 1

II. *De Canonica Parochorum electione, & inſtitutione.* 11

Formulæ aliquot circa erectionem Eccleſiarum Parochialium, ac electionem, & collationem Parochorum ritè, & rectè faciendam. 37. *& ſeqq.*

III. *De grauitate formidandi oneris, quod Parochorum humeris imponitur, dum illis animarum cura committitur.* 45

IV. *De profeſſione Fidei per Parochum intra duos ſaltem menſes à die adeptæ poſſeſſionis facienda, & obedientia Rom. Pont. præſtanda.* 48

V. *De Sacerdotio per Parochos ſuſcipiendo infra annum à ſibi commiſſi regiminis tempore numerandum.* 51

VI. *De vita, & honeſtate Parochorum.* 58

VII. *De vigilantia Parochorum erga ſuas plebes.* 67

VIII. *De reſidentia Parochorum.* 71

IX. *De Præcedentia Parochorum.* 84

X. *De officio Diuino per Parochos recitando.* 87

XI. *De Miſſis per Parochos ex obligatione celebrandis.* 93

Litteræ monitoriales S. Caroli Borromæi de conueniendo ad Diuinam Parochiam. 103

XII. *De functionibus Parochialibus.* 104

XIII. *De Parochorum cura circa propriæ Eccleſiæ, & habitationis reparationem, & debitam reuerentiam ipſi Eccleſiæ habendam, eiuſque bona, & res conſeruandas.* 106

XIV. *De Prædicatione verbi Dei Parochis iniuncta.* 113

XV. *De Doctrina Chriſtiana per Parochos docenda.* 116

XVI. *De denunciatione Vigiliarum, Feſtorum, Indulgentiarum, Matrimoniorum, &*

Ordinan

Ordinandorum per Parochos inter Miſſarum ſolemnia facienda. 121

XXIII. De Parocho, an, & quando ſit dandus ei coadiutor. 204

SECVNDA PARS.

De Sacramentorum adminiſtratione Parochis iniuncta.

XVII. *Circa adminiſtrationem Sacramentorum in genere plura per Parochos conſideranda.* 127

XVIII. *De Baptiſmi Sacramento adminiſtrãdo præcipua quædam per Parochum curanda.* 135

XIX. *De Pœnitentiæ Sacramento præcipua quædam à Parocho notanda.* 144

XX. *De Sacræ Communionis diſpenſatione per Parochos facienda.* 162

XXI. *De Matrimonio per Parochum celebrando, illiúſque denunciationibus præmittendis.* 175

XXII. *De Extremæ Vnctionis Sacramento per Parochum adminiſtrando.* 196

TERTIA PARS.

De Iuribus Parochialibus.

XXIV. *De Oblationibus.* 206

XXV. *De Quarta Parochiali, ſeu Canonica portione.* 211

XXVI. *De Sepulturis, & Funeribus ducendis.* 222

XXVII. *De Primitiis.* 235

XXVIII. *De Decimis.* 236

§. I. *De rebus ex quibus decimæ perſoluuntur.* 239

§. II. *De perſonis, quibus decimæ ſoluendæ ſunt.* 248

§. III. *A quibus perſonis decimæ ſint perſoluendæ.* 263

§. IV. *Quis ſit Iudex competens in cauſa decimarum, & an, & quando ſit ſummaria, & executiua, & quibus pœnis afficiantur illas non ſoluentes, & quomodo componi, & tranſigi ſuper illis poſſit.* 281

XXIX. & vlt. *Parochus quibus modis talis eſſe deſinat.* 287

AVGVSTINI BARBOSÆ, V.I.D. LVSITANI,

DE PAROCHI OFFICIO, ET POTESTATE,

PARS PRIMA.

CAPVT PRIMVM.

Parochus vnde dicatur, & quid Parochiæ, & Parochialis Eccleſiæ, ac beneficij curam a nimarum habentis nomine veniat?

SVMMARIVM.

1 *Parochi apud Ethnicos dicebantur illi, qui Legatis publi è Romam miſsis ſalem, & ligna præparabant.*
2 *Parochi in Eccleſia ſunt Sacerdotes auctoritate Epiſcoporum Eccleſiis præfecti, vt plebibus ſacrum Diuini Verbi, & Sacramentorum pabulum adminiſtrent.*
3 *Parœcus Græcis eſt incola ſiue habitator in loco.*
4 *Plebani dicuntur, qui curam exercent animarum in Plebania, habentes ſub ſe plures Eccleſias, vel Capellas.*
5 *Plebani Eccleſia appellatur matrix, quaſi mater Eccleſiarum, quas ſub ſe continet.*
6 *Archiepiſcopi Eccleſia, Metropolis dicitur id eſt, Ciuitatum eiuſdem Prouinciæ mater.*
7 *Plebanis ſola competit iuriſdictio fori pœnitentialis, vt Parochis,*
8 *Plebani non dicuntur in dignitate conſtituti.*
9 Cap. cùm ab Eccleſiarum, de offic. iudic. ordin. *declaratur.*
10 *Rectores dicuntur quia plebem, & populum ſibi commiſſum cum cura regunt.*
11 *Curati appellantur à cura, quam de regendis. ouibus ſuſceperunt.*
12 *Parochiæ cuiuſlibet Rector appellatur etiam proprius Sacerdos.*
13 *Capellanus dicitur qui in Eccleſia Monachorum curam exercet.*
14 *Parœciæ nomine antiqui Chriſtiani vſi fuerunt.*
15 *Parœcia Græcè, idem eſt quod accolarum conuentus, ſeu habitatio, aut cura.*
16 *Parochia dicitur quaſi partitio curæ.*
17 *Parochiæ antiquitus diſtinctæ non erant, ſed Epiſcopi omnes dicebantur totius Diœceſis animarum curam exercere*
18 *Dionyſius Papa creſcente Chriſtiano populo ſingulas Parochias ſingulis Sacerdotibus aſſignauit.*
19 *Parochia dicitur locus in quo degit populus alicui Eccleſiæ deputatus, certis finibus limitatus.*
20 *Parochia debet conſtare ad minus ex decem familiis.*
21 *Parochia qualibet cùm habeat ſuum territorium ſeparatum, & diuiſum; amplius non licet alteri in eo aliquid facere.*
22 *Epiſcopus poſt diuiſionem Parochiarum non amplius dicitur Rector, ſiue Parochus totius Diœceſis, ſed ſolius Eccleſiæ Cathedralis. &*

Prælatus ſuper omnes ſuæ Diœceſis Rectores.

23 *Epiſcopus diſtincto populo in certas propriaſque Parochias, vnicuique ſuum perpetuum peculiarémque Parochum aſſignat, vbi adhuc Parochiæ certos non habent fines, nec eorum Rectores proprium populum, quem regant.*

24 *Aliquæ diſtinguuntur Parochiæ non per domos materiales, ſed per populos, ſeu familias.*

25 *Parochias nouas etiam inuitis Rectoribus Epiſcopi conſtituere poſſunt, vbi propter locorum diſtantiam, aut difficultatem Parochiani, ſine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina Officia audienda accedere non poſſunt.*

26 *Parochialis Eccleſia dicitur, quæ habet ius conſiſtens in cura animarum ipſorum Parochianorum, de quibus Parochus Presbyter tenetur Deo reddere rationem.*

27 *Parochialis Eccleſia vt conſtituatur, quæ concurrere debeant oſtenditur.*

28 *Parochialis Eccleſia vt probetur non ſufficit quòd Rector adminiſtret Sacramenta, niſi etiam oſtendatur quòd de neceſſitate adminiſtrat, & populus ab eodem de neceſſitate recipit.*

29 *Parochialis non probatur ex ſepultura, & actu ſepeliendi.*

30 *Parochialitatis præſumptio concludens reſultat, ſi doceatur quòd non facta aliqua electione ſepulturæ per defunctos, & non exiſtentibus ſepulturis Maiorum in dicta Eccleſia corpora fuerunt ibi ſepulta tanquam in Parochiali.*

31 *Eccleſia non percipit decimas, vel primitias, ergo non eſt Parochialis, non benè concludit argumentum.*

32 *Decimæ poſſunt etiam acquiri Eccleſiæ non Parochiali ex aliquo titulo, quam de iure Diuino.*

33 *Parochialitatis reſultaret præſumptio, ſed non concludens, ſi in aliqua Eccleſia retineretur ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum, eo quòd in Parochiali debet de neceſſitate retineri.*

34 *Parochialitatis præſumptio non leuis induceretur, ſi aliqua Eccleſia perciperet decimas, & primitias, vel in illa diebus feſtis Chriſti fideles Miſſas audirent, nõ tamen neceſſariò ex illis infertur ad curam Parochialem.*

Parochialitas vnde probetur ibid. & ſeq.

35 *Parochialis Eccleſia conſequenter eſt beneficium Curatum, & habet curam, non tamen è conuerſo beneficium Curatum eſt Parochialis Eccleſia.*

36 *Parochialem Eccleſiam aſſerenti incumbit onus probandi.*

37 *Eccleſia præſumitur Curata vbi beneficium habuerit populum, vel Clerum.*

38 *Parochialis Eccleſia fit Epiſcopi auctoritate, qui fines deſignat, plebem conſtituit, & Parochialem nominat.*

39 *Parochialis Eccleſia erecta præſumitur Superioris auctoritate, & conſenſu ex lapſu temporis, quando in illa diuina Officia publicè celebrata fuerunt.*

40 *Dotata ſufficienter debet eſſe Parochialis Eccleſia, vt poſſit ſaltem ex dote ipſius vnus Presbyter cum alio miniſtro commodè ſuſtentari, & iura Epiſcopalia perſoluere.*

41 *Eccleſia non debet dedicari, niſi tantum aſſignetur, quod duobus ſufficiat.*

42 *Parochialis Eccleſia ſi ita exiguos, & tenues redditus habere deprehendatur, poterit Epiſcopus cum illa coniungere aliquod beneficium ſimplex, vel illam cum aliis Parochialibus vnire.*

43 *Parochialis Eccleſia non poteſt duos, vel plures Parochos habere.*

Rector quaſi populum regens dicitur. ibid.

44 *Parochialis Eccleſiæ ad regimen vnus Parochus aſſumi debet, qui ſuo nomine, & non cum aliis præficiatur.*

45 *Beneficium Parochiale habere dicuntur illi, quibus ſingulariter Parochiales Eccleſiæ curandæ & regendæ conferuntur.*

46 *Beneficij Parochialis appellatione non venit omne beneficium habens curam animarum.*

47 *Cura animarum in beneficiis duplex.*

Cura animarum quid? ibid.

48 *Cura pœnitentialis alia actualis, alia habitualis.*

49 *Mentio non eſt facienda de cura annexa.*

50 *Cura habitualis nullũ facit beneficium Curatum, nec cauſat incompatibilitatem, nec requirit perſonalem reſidentiam.*

51 *Parochialis habita pari paſſu ambulat cum beneficio ſimplici.*

52 *Parochialis ad actum reuocata iudicatur, ac ſi eſſet nouiter erecta.*

53 *Cura animarum in beneficiis vnitis eſt penes principalem Prælatum beneficij vniti, eius verò exercitium penes Vicarium amouibilẽ in dicto beneficio vnito deputatum.*

54 *Vicarius perpetuus in Eccleſia Collegiata deputatus habet omnimodam curam actualem, habitualis verò eſt penes Capitulum.*

55 *Papa erigendo vicariam perpetuam, & in Vicarium transferendo curam, nihil aliud facit, quàm conſtituere illi actu Rectorem curæ animarum, licèt propriè non ſit Rector Eccleſiæ.*

56 *Vicarius perpetuus potius dicitur habere curam animarum, quàm Rector animarum.*

57 *Cura animarum indiſtinctè dicitur apud Vicarium perpetuum quoad omnem affectum.*

58 *Rector principalis ſi ſpreto Vicario perpetuo velit ſe ingerere in cura animarum, nullo modo poſſet.*

59 *Cura totalis poteſt in erectione Vicariæ trãſferri*

ferri in Vicarium etiam ad nutum amouibilem.

60 *Vicarij perpetui in Parochialibus annexis debent de iure conſtitui.*

61 *Beneficij de eſſentia eſt vt ſit perpetuum.*

62 *Titulus in Parochiis vnitis non exiſtit cùm fuerit ſuppreſſus, & extinctus per vnionem acceſſoriè factam.*

63 *Curæ titulus in Parochiis vnitis eſt penes Epiſcopum, quem ab eo recipit Vicarius.*

64 *Vnio poteſt fieri in perpetuum alteri beneficio dependenter, vel independenter.*

65 *Curam remanere penes principalem euidens ſignum eſt, quando Vicarius conſtituitur temporalis, & amouibilis in exercitio curæ animarum.*

66 Extrau. Execrabilis, in fin. verſ. quantum, de præbend. *declaratur.*

67 *Qualitas Parochialis annexa acceſſoriè non debet redundare in principale.*

68 *Beneficium principale ſi ſit ſimplex non creſcit, nec fit Curatum per Eccleſiam parochialem ei acceſſoriè annexam.*

69 *Eccleſiæ Parochiales acceſſoriè vnitæ nunquam vacare cenſentur, ac proinde impetrari non poſſunt.*

70 *Parochiales per vnionem de illis acceſſoriè factam omnino extinguuntur, & titulum, & nomen amittunt, & ſunt effectæ prædia beneficij, cui vnitæ fuerunt.*

71 *Literæ vnionis non dicuntur literæ de beneficio: ſed de proprietate, & re profana.*

72 *Cauſa vnionis non dicitur cauſa beneficialis.*

73 *Deſcendentes ab Hebræis ſunt capaces beneficiorum curam animarum habentium.*

74 *Cura habitualis licèt ſit in illo, qui præeſt beneficio principali, cura tamen actualis omnimoda transfertur in Vicarium.*

75 *Beneficia illa dicuntur habere curam animarum, quæ eam habent actu, non verò habitu.*

76 *Habere dicitur cum effectu.*

77 *Curæ appellatione venit actualis, non verò habitualis.*

78 *Verba ſemper in propria, & potiori ſignificatione ſunt intelligenda.*

1 OLim apud Ethnicos Parochi dicebantur illi, qui Legatis publicè Romam miſſis ſalem, & ligna præparabant, hoc eſt, qui omnium rerum copiam Legatis Regum, Principum, ac Populorum hoſpitio receptis ſuppeditabant, vt annotauit Acron in illud Horatij lib. 1. ſermonum, ſatyra 5.

—& Parochi, quæ debent ligna, ſalémque.

2 Refert Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris lib. 36. c. 30. num 9.* †. Vnde inſtar horum dictos eſſe Parochos in Eccleſia quidam exiſtimant, eo quòd ſint Sacerdotes, auctoritate Epiſcoporum Eccleſiis præfecti, vt plebibus, ſiue populis ſacrũ

Diuini Verbi, & Sacramentorum pabulum ad paſcendos animos ſubminiſtrent. † Alij 3
verò putant Parochum dictum quaſi Parœcum; Parœcus autem Græcis eſt incola, ſiue habitator in loco, vt ait Pompon. *in l. pupillus, ff. de verb. ſignif.* ibi, *incola eſt, qui in aliquam regionem domicilium ſuum contulit, quem Græci Parœcon vocant.* Ita Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 12. quæſt. 1.* Belli. in *œconomic. Canoniæ claſſ. 2. cap. 1. §. 1. pag. 163. verſ. Budæo tamen.*

Horum quidam vocantur Plebani, vt *in cap.* 4
ſcriptum eſt, de elect. qui videlicet curam exercent animarum in Plebania habente ſub ſe plures Eccleſias, vel Capellas, *cap. 1.* vbi gloſ. *ne Clerici, vel Monachi, lib 6.* ſic dicti à plebe, vel populo, qui ſub eorum cura regitur, & habet ſe Plebanus cum cæteris Curatis vnius plebis, ſicut Archiepiſcopus cum Suffraganeis Prouinciæ ſuæ; nam & ipſi viſitatores conſtituuntur, qui vicos, & caſtella in Epiſcoporum locum circumeant, *cap. non debere, cum gloſſ.* 80. *diſt. cap. ſicut olim, de accuſat.* † Et Eccleſia Pleba- 5
ni appellatur matrix, quaſi mater Eccleſiarum, quas ſub ſe continet, *cap. ad audientiam, il 1. de Eccleſ. ædific. c. 1. de præſcript.* Concil. Trid. *ſeſſ. 21. de reformat. cap. 7.* gloſſ. 1. *in Clem. vnic. de Baptiſmo.* Azor. *d. p. 2. l. 3. cap. 12. q. 3. & lib. 9. c. 3. q. 14. verſ. matrix.* Rot. *deciſ. 272. num. 2. cum ſeqq. p. 1. recentior.* † Sicut Archiepiſcopi Ec- 6
cleſia, Metropolis dicitur, id eſt, ciuitatum eiuſdem Prouinciæ mater, vt contra Iſidor. *in cap. cleros, verſ. Archiepiſcopus, diſt.* 21. animaduertunt Forcat. *dialogo. 61. num. 4.* Alciat. *lib. 2. diſpunct. cap. 23. ad fin.* Couar. *practi ar. c. 19. n. 2.* Gambar. *de officio, & poteſt. Legati à latere, tit. de variis Ordinariorum nomin ex num.* 34. Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriachal. Sedium erect. cap. 1. num. 23.*

Plebanis huiuſmodi ſola competit iuriſdi- 7
ctio fori pœnitentialis, vt Parochis, & ideò à Parochis non diſtingui ſcribit Fileſac. *in tract. de paræcia, cap. 3 pag.* 59. ac ſubinde cùm non habeant iuriſdictionem fori contentioſi, non poſſunt dici in dignitate conſtituti, quia differentia illa, quòd Parochus vni præeſt Eccleſiæ, Plebanus pluribus, nullam in ſubſtantia conſtituit differentiam, ex notatis per Anton. Fabr. *in theor de re benefic. tit. de beneficiis in Cathedrali num.* 33 & ideo † Plebanum dignita- 8
tem non habere reſoluunt Fulu. Pacian. *de probat. lib. 1. c. 27. à num.* 59. & Azor. *d. lib. 3. c. 21. q. 1. &* 4. niſi fortè Eccleſia, cui præeſt, ſub ſe Capellas habeat, & ſimul Collegiata ſit, vt ex Domin. Franc. & Feder. explicat Pacian. *d. c. 27. n. 62.* Quamuis contrarium, imò quòd Plebanus, licèt in Eccleſia Collegiata non ſit, dignitatem habere dicatur, ſi eius Plebania ſub ſe Capellas teneat, teneant additio ad gloſſ. *verb. Capellas, in d. cap. 1 ne Clerici, vel Monachi, lib. 6.* Lambertin. *de iurepatron. lib. 1. p. 1. quæſt. 11.*

*art.*4.Petr.Gregor.*ſyntagm.iuris,lib.*12.*cap.*42. *n.*13.Læl.Zech.*de Republ.Eccleſ.cap.*27.*à princ.*
9 Squillante *de obligation. Cleric.p.*2.*n.*58. † Pro quibus non facit *cap.cũ ab Eccleſiarum*, *de offic. iudic.ordin.* dum videtur probare Plebanos excommunicare poſſe ſibi ſubditos; quia reſpondetur non cõſtare ex eius litera,quænam fuerit Eccleſia illa Sancti Petri,de qua *ibi*, nec text.decidere Plebanum illum Iure communi excommunicationem proferre potuiſſe, ſed tantùm ſupponere ab eo prolatam, ac ſubinde terminos habiles ſupponere poſſumus, cùm text.id principaliter non decidat, quòd ſcilicet, vel Eccleſia erat Collegiata, vel quòd iuriſdictio ſpeciali iure ei competebat.

10 Rectores quidam dicuntur, quia plebem, & populum ſibi commiſſum cum cura regunt, iuxta *cap.*1.*de Capellis Monach.cap.*3.*de vita, & honeſt. Cleric.* eorúmque beneficium *Rectoria* dicitur, *c.vlt.de præbend.*Petr. Georg.*ſyntagm. iuris, lib.* 15.*cap.*24.*num.*10. quamuis ſub Rectoris nomine comprehendantur etiam habentes dignitatem, Perſonatum, ſiue Prioratum, vt ex Domin. & aliis oſtendit Illuſtriſſ. Dominus meus Roderic.à Cunha *in comment. ad cap.ſunt namque.*14.*diſt.*45.

11 Curati appellantur alij, à cura, quam de regendis ouibus ſuſceperunt, non ſine grandi myſterio; ſicut enim Papæ commiſſa eſt cura vniuerſæ Eccleſiæ,dicente Domino,*Paſces oues meas*:ſic ipſe Papa,vocans Epiſcopos in partem ſollicitudinis,ſeu curæ ex Ordinatione diuina iiſdem Epiſcopis committit particulares Eccleſias ſeu Diœceſes paſcendas, & curandas. Sic demum ipſi Epiſcopi,Domino inſtituente, Ordinem Presbyterorum, ſeu Curatorum in ipſis ſeptuaginta Diſcipulis(vt Patrum eſt doctrina) iiſdem curam ſingularum Parochiarum committũt, à quibus ſolis, inquit Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.*13. *de reform.* Sacramenta ſuſcipiant. Porrò per curam, à qua dicuntur Curati, non intelligenda venit qualiſcumque, qualis eſt, illa quæ ex lege charitatis mandatur vnicuique de proximo. Nec illa etiam, quam habet, verbi gratia quilibet Superior temporalis, licèt ſuo modo etiam teneatur ad cuſtodiam animæ: neque etiam dicitur curam eiuſmodi habere,qui habet licentiam ad exercendos certos actus Paſtorales, alioquin tot eſſent Paſtores,quot ſubſidiarij.Sed is demum Curatus eſſe intelligitur, qui accepit curam animarum ex natura officij, qui accepit non ſolùm poſſe,ſed debere; non ſolùm licentiam, ſed vltra hoc etiam officium munus,onus, debitum curandi animas, quod inuoluit obligationem eas curandi ex lege iuſtitiæ, cui propterea applicari poſſit illud Ezechielis 33.*Sanguinem eius de manu ſpeculatoris requiram.* Ita Theophil. *Parochorum, ſeu de quadruplici debito in propria Parochia perſoluendo*, *part.*3. *de Confeſſione Paſchali,art.*11.

Sacerdos proprius vocatur cuiuſlibet Paro- 12
chiæ Rector, *in cap.omnis vtriuſque ſexus, de Pœnit. & remiſſion.* Nauar.*in cap.placuit,de pœnit.diſt.*6. *n.*123.ibi, *& Sacerdos ille dicitur proprius qui eſt præfectus Parochiæ*, &c. Mich. Locmairus *in ſuo Parochiali,cap.*4.*propoſ.*vbi explicat proprium Sacerdotem dici Curatum, latè Theoph.*d.p.*3.*art.*5.

Capellanus dicitur, qui in Eccleſia Mona- 13
chorum curam animarum exercet, vt *in cap.* 1.*de Capell.Monach.*

Parochus dicitur à Parochia, ſeu Parœcia, 14
vt Budæus vult,ſicut & Parochiani,ſeu Parœciani, vt *in tit. de Parochiis*, & eo nomine vſos fuiſſe antiquos Chriſtianos demonſtrat S. Auguſtinus *lib.*14.*de Ciuitate Dei*,his verbis: *Fuit Presbyter nomine Reſtitutus in Paræcia Calamẽſis Eccleſiæ.*
†Paræcia autem Græcè idem eſt 15
quòd accolarum Conuentus, ſeu habitatio,
aut cura, vel ſecundùm alios,† Parochia dici- 16
tur, quaſi partitio curæ, quia Rector Eccleſiæ curam habet animarum totius populi intra illos limites congregati,*cap.*1.*de Capell. Mon.c. cùm ſingula de præbend.lib.*6.Petr.Greg.*d.lib.*15. *cap.*24.*n.*6.*&* 7. Rebuff.*in concord. tit.de collat. §.ſtatuimus,il.*2.*in verb.Parochiales*, Gonzal. *ad reg.*8.*Cancel gloſſ.*6.*num.*39.Læl. Zech. *d.c.* 28. *num.*1.Gutier.*alleg.*8.*num.*6.

Antiquitùs Parochiæ diſtinctæ non erant, 17
ſed Epiſcopi omnes dicebantur totiùs diœceſis animarum curam habere, & omnes illius decimas percipiebant.& inter ſe, & alios Clericos dependebat quia reliqui Clerici de manu Epiſcopi percipiebant, & curam exercebant, *cap.*1. *verſ.has verò decimas*, 16.*q.*7.Put.
*deciſ.*361.*n.*5.*lib.*1. Gonzal.*d.gloſ.*6 *n.*80. † Sed 18
poſtea cùm augeretur populus Chriſtianus, Dionyſius Papa XXIV. poſt B.Petrum, ſingulas Eccleſias ſingulis Sacerdotibus aſſignauit, vt vnuſquiſque proprium haberet territorium, nec vnus alterius fines ingrederetur, *in c.*13.*q.*1. *& in cap. paſtoralis. de ijs quæ fiunt à Prælatis.*Io. Andr. Abb. & alij.*in rub.de Paroch.* Bertrand.*conſ.*350.*vol.*2.*p.*1.Nauar.*in c.placuit, n.*3.*cum ſeqq de pœnit.diſt.*6.Selu. *de benefic.p.*1. *quæſt.*4.*num.*19. Paul. Fuſc.*de viſit.lib.*2. *cap.*2. *n.*1. Hoied. *de incompatib. benef p.*2.*in præfat.n.* 5.Zech *d.c.*42.*de Paroch.n.*1.vbi quòd id factũ fuit tam in Ciuitatibus, quàm in Caſtris, & villis,Suar. *de Relig. tom.*1.*tract. de decim. lib.*1. *cap.*21.*à n.*4. Carat. *de Iurib. Paroch.tit.*1. *cap.*2. Lotter. *de re benefic. lib.*1. *q.* 8. *num.* 18. Ioan. Fileſac. *de origine Parœciarum cap.*4.*in princip.* Trullench.*in expoſit Decalogi.lib.*3.*cap.*5.*dub.*2. *num.*12. Rot.*in Conchen. decimarum del Infantado*, 7. *Februarij* 1618. coram *bonæ memoriæ Andrea*, & in *Florentina Parochialis* 22. *Maij* 1630.coram *Reverendiſſ.D meo Coccino Decano.* licèt Card. Baron.*annal.Eccl.tom.*3. *ad an.*325.
verſ.

verſ.vnde hîc, & Theophil. *Parochialis p.1.de conc. Paroch.art.1.pag.*4.exiſtimauerint ab ipſiſmet Apoſtolis factam diuiſionem Parochiarum.

19 Et vnaquæque Parochia exinde dicta fuit locus,in quo degit populus alicui Eccleſiæ deputatus,certis finibus limitatus, Ægid.Bellamer. *conſ.* 38.*n.*8. Roman. *conſ.*356. *in princip.* Grilenzon. *conſ.*6.*n.*5. Mantic. *deciſ.*48.*num.*1.

20 Card. Tuſch. *tom.*7. *lit. P.concluſ.*94.*n.*1. † non minus quàm decem diſtinctæ domus,& familiæ Parochiam facere poſſunt, quæ municipia nominantur, *c.vnio*,10.*q.*3. Carat. *de iurib.Paroch.tit.*3.*c.*3 *in fin.* Pacien. *de probat.lib.*2.*c.*31.

21 *n.*23.† & cùm quælibet haberet ſuum territorium ſeparatum, & diuiſum non amplius licitum fuit alteri Parochiæ in eo aliquid facere. Calcan. *conſ.*34. *ex n.*10. Card. Thuſc. *d.lit. P.*

22 *concl.*95.*n.*7. † nec Epiſcopus deinde dici poteſt Rector, ſiue Parochus totius diœceſis,ſed ſolius Eccleſiæ Cathedralis, & Prælatus ſuper omnes ſuæ diœceſis Rectores Gonzal.*d. gloſſ.* 6.*num.*83. Rota *deciſ.*15. *num.*4.*part.*1.*recent.*

23 In illis verò locis, & ciuitatibus vbi adhuc Parochiæ certos non habent fines, nec eorum Rectores proprium populum, quem regant, ſed promiſcuè petentibus Sacramenta adminiſtrant,ſtatuit Conc.Trid.*ſeſſ.*24.*de reformat. cap.*13.vt Epiſcopus diſtincto populo in certas propriáſque parochias vnicuique ſuum proprium peculiarémque Parochum aſſignet. Vgol. *de officio Epiſcopi, cap.*54.§.2.Quod quidem Concilij decretum non comprehendere Parochias,quæ licèt certos fines non habeant, certum tamen populum habent,& per certas familias diſtinguuntur, vſque adeò vt Sacramenta promiſcuè non adminiſtrentur, refert deciſum Gonzal.*ad reg.*8. *Cancel. gloſſ.*6.*n.*96. & non eſt incognitum aliquibus in locis, &

24 præcipuè † Aquilæ, diſtingui Parochias non per domos materiales,ſed per populos, ſeu familias, vt colligitur ex relatione eius Epiſcopi facta ſacræ Congregationi Concilij de anno 1578.quæ legitur apud Tamburin. *de iure Abbatum*, *tom.*1.*diſp.*14.*q.*1.*num.*11.& ex his, quæ adducit Franc. Viui.ex eadem ciuitate oriundus,*in ſylua commun.opin.*230.*n.*24.*&* 25.

25 Vbi etiam propter locorum diſtantiam, aut difficultatem Parochiani, ſine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina Officia audienda accedere non valent, nouas Parochias, etiam inuitis Rectoribus, Epiſcopi conſtituere poſſunt,*cap.ad audientiam*, *de Eccleſ.ædifican.*quibus pro victu, & ſuſtentatione noui Parochi fructus aſſignentur arbitrio Epiſcopi ad Eccleſiam Matricem quomodolibet pertinentes,aut ſi neceſſe fuerit,compellat populum Eccleſiæ nouiter erectæ, ad neceſſaria eidem Sacerdoti ſubminiſtranda, vt decidit Concil.Trid.*ſeſſ.*21.*de reform.c.*4.latè Ego ipſe *de officio*, *& poteſt.Epiſcopi.p.*3.*alleg.*78.*per tot.* Nec Epiſcopi in his quæ pertinent ad curam animarum propter Parochos excluduntur, quia omnes animæ diœceſis ſunt commiſſæ ſub poteſtate Epiſcopi,*cap.quæcumque*,10.*quæſt.*1.*cap.præcipimus*,12 *q.*1.& quilibet de diœceſi dicitur eſſe Parochianus Epiſcopi,vt *in cap.licet,de feriis, & in c.*1.*de raptor. & in cap.ad aures*, *de pœnis*, facit bonus text.*in Clem.dudum*, §.*in Eccleſiis,de ſepult.*refert Gutier.*canon.lib.*1. *cap.*27.*num.*25.& 26.

A Parochia, & Parocho dicitur Parochialis Eccleſia, quæ habet ius conſiſtens in cura animarum ipſorum Parochianorum certis limitibus conſtituta, ipſis Sacramenta miniſtrans,& proprium habens Rectorem, & Parochum Abb.*in rub.de Paroch.*Carac.*de iuribus Paroch. tit.*1.*c.*3.Ægid. Bellamer.*conſ.* 38.*num.*8. Gutier. *alleg.*8.*n.*6.& hoc abſque vlla prærogatiua,Feder. de Senis *conſ.*49. *&* 86. Cardin. Tuſch.*d. lit. P. concluſ.*93. *num.*1. Et iſta Eccleſia Parochialis gaudet priuilegio, vt intra ſuos fines alia Eccleſia, vel Capella non poſſit ædificari inuito eius Rectore,*cap.quicumque*,16.*q.*1.quia eſſet facere in ſui præiudicium,cùm comprehendat quicquid eſt intra fines eiuſdem Parochiæ, quaſi totum ipſum ſolùm per fines deſignatos ſit certo modo in poſſe ipſius Parochiæ, vt contra eius voluntatem alia Capella ædificari nequeat.Ita Hieron. Carac.*in opuſculo de iuribus Paroch.tit.*2.*cap.*1.Vnde in facultatibus extruendi Oratoria ſtylus Romanæ Curiæ hæc inter alia ad fauorem Parochialium apponere conſueuit,vt ſcilicet Oratorium decenter inſtructum, & ornatum & ab omnibus actibus domeſticis liberum exiſtat: tum vt conceſſio intelligatur ſine Parochialis Eccleſiæ præiudicio & excipiantur dies Natalis Domini noſtri, Reſurrectionis,Pentecoſtes, quibus ibidem celebrari non liceat; ſed Parochialis frequẽtetur,quódque alij præterquam ſeruitio perſonæ, cuius intuitu Oratorium conceditur, neceſſarij ibidem audientes Miſſam ab obligatione audiendi Miſſam in Eccleſia per hoc non liberentur. Ita Piaſec. *in praxi Epiſcop.p.*3.*c.*3.*tit.de viſitat.Eccleſ.Paroch.n.*21. Hieron.Carac.*in d.opuſc.tit.*2.*cap.*2. 26

Quæ autem debent concurrere ad conſtituendam Eccleſiam parochialem,tradunt Staphil.*de literis gratiæ,tit.de qualit. & ſtat.benef.* §.*circa ſecundum,à num.*7.Sarnen.*in reg.de idiomate*, *quæſt.*11. Rebuff. *in concord. tit. de collat.* §.*ſtatuimus,tl.*2.*verb. Parochiales Eccleſ* Cuch. *in inſtit.maior. lib.*2. *tit.*15. Maſcard. *de probat. concl.*469. Quintanad. *eccleſiaſt.lib.*4.*à num.*68. Fuſc.*de viſit.lib.* 2.*c.*2. Camill. Borell. *in ſum. deciſ.p.*1.*tit.*2.*n.*17. Zerol *in praxi Epiſcop. p.*1. *verb.Parochia*.§.1.Gonzal.*ad reg.Cancel.gloſſ.*6. *num.* 34. *cum multis ſeqq.* Rot. *deciſ.* 52. *p.* 2. *diuerſ.& in Florẽtina Parochialis* 22.*Maij.*1630. 27

coram *Reuerendiſſ. Domino meo Coccino Decano*, quæ reperitur impreſſa nouiſſimè *p.* 5. *recent. deciſ.* 380. ex quorum dictis, & præcipuè Rotæ conſtat, quòd probare volens Eccleſiam eſſe Parochialem, debet iuſtificare quatuor requiſita; primum eſt poteſtas fori pœnitentialis, hoc eſt, poteſtas ligandi, atque ſoluendi: ſecundum eſt certa Parochia, hoc eſt, locus certis finibus conſtitutus, in quo populus alicuius Eccleſiæ deputatus degit; tertium vt Parochus curam exerceat nomine ſuo, quod requiſitum conuenit perſonæ, non autem Eccleſiæ, quartum quòd etiam reſpicit perſonam, & non Eccleſiam, videlicet quòd Sacerdos tanquam Rector ſuo nomine ſingulariter, & non cum aliis ad regimen Parochialis Eccleſiæ admittatur, vt declarat Rota *d. deciſ* 52. *à num.* 1. *vſque ad num.* 19. Et propterea eadem Rota conſiderans ſtatum Eccleſiæ, breuiter di-
28 xit † ad oſtendendum Eccleſiam eſſe Parochialem non ſufficere quòd Rector adminiſtret Sacramenta, niſi etiam oſtendat quòd de neceſſitate adminiſtret, & populus ab eodem de neceſſitate recipiat, gloſſ. *verb. impendat*, *in Clem. dudum, de ſepult.* vbi Imol. *num.* 32. Gonzal. *d. gloſſ.* 6. *num.* 36. Mantic. *deciſ.* 48. *n.* 5. Gregor. XV. *deciſ.* 387. *n.* 7. vbi Beltram.

29 Vnde colligitur Eccleſiam non probari Parochialem ex ſepultura, & actu ſepeliendi, cùm hoc ſub prædictis quatuor requiſitis nõ contineatur, vt declarat Gonzal. *d. gloſſ.* 6. *num.* 53. & Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 865. *n.* 14. & quilibet poſſit ſibi eligere ſepulturam in loco ſacro ſibi benè viſo, *cap. cùm liberum*, & *ibi* gloſſ. *verb. diſpoſuit*, *de ſepult. cap.* 1. *eod. tit. in* 6.

30 † Reſultaret tamen concludens præſumptio parochialitatis ſi doceatur quòd non facta aliqua electione ſepulturæ per defunctos, & non exiſtentibus ſepulturis Maiorum in dicta Eccleſia, corpora fuerint ibi ſepulta tanquam in Parochiali, in qua concurrentibus prædictis defuncti debent ſepeliri, *cap ex parte, de ſepulturis*, & optimè conſiderauit Rota *in d. Florentina Parochialis*.

31 Deinde colligitur quod non ſequitur, iſta Eccleſia non percipit decimas, vel primitias; ergo non eſt Parochialis, nec per contrarium iſta iura habet talis Eccleſia: ergo neceſſariò ſe-
32 quitur quòd † ſit Parochialis, ſecundùm Gonzal. *d. gloſſ.* 6. *num.* 56. cùm decimæ poſſint etiam acquiri Eccleſiæ non Parochiali ex aliquo titulo, quàm ex iure diuino, ex quo Eccleſiæ Parochiali debentur, *Exod. c.* 22. *in fine*, & habetur *in cap.* 1. *& in cap cùm homines*, *& in cap. paſtoralis*, *de decim.* poſſunt enim & aliis Eccleſiis acquiri, putà præſcriptione, *cap. cùm contingat*, *cap. cùm in ſua, eod. tit. cap.* 1. *de praſcript. in* 6. Rebuff. *de decim. q.* 23. *n.* 6. Abb. *conſ.* 94. *num.* 2. *vol.* 1. Couar. *lib.* 1. *var. c.* 17. *n.* 6. & fuit conſideratum *in d. Florentina*: licèt quandoque ex perceptione decimarum arguatur cura apud percipientem, vt in deciſionibus citatis per Rot. *deciſ.* 489. *num.* 3. *in fin. p.* 1. *recentiſſim.*

Parochialitatis tamen reſultaret præſump- 33
tio, ſed non concludens, ſi in aliqua Eccleſia retineretur ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum, quod in Parochialibus debet de neceſſitate retineri, iuxta notata *in Clem.* 1. *de priuileg.* ita vt in aliis non retineatur, niſi ex indulto Apoſtolico, quod habent Regulares, *cap. tribus*, §. *tanta*, *de conſecr. diſt.* 2. ita ſibi fuiſſe reſponſum à *ſacr. Congreg. Eminentiſſimorum Interpretum Concil. Trid. de anno* 1609. atteſtatur Marc. Anton. Genuenſ. *in pract. Archiepiſc. Neapol. c.* 110. refértque Piaſec. *in praxi Epiſcop. part.* 2. *cap.* 3 *num.* 13.

Prout etiam parochialitatis præſumpio 34
non leuis induceretur, ſi aliqua Eccleſia perciperet decimas, & primitias, vel in illa diebus feſtis Chriſti fideles Miſſas audirent, vel alia Sacramenta, excepto Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, perciperent, non tamen neceſſariò ex illis inferretur ad curam Parochialem, cùm hæc omnia poſſent adeſſe ex aliquo accidenti, vt ponderauit Gonzal. *d. gloſſ.* 6. *num.* 56.

Simili modo ſolis Parochialibus Eccleſiis, permittitur habere campanas, in tantum, vt nec in Monaſteriis pulſari publicè ſine diſpenſatione poſſint, *c. patentibus*, *de priuil.* Specul. *tom.* 1. *tit. de diſpenſat.* §. *nunc, de Epiſcoporum. n.* 14. *caſu.* 102. Eſt enim campana vnum de ſignis, & requiſitis Eccleſiæ, & beneficij Curati, Alciat. *lib.* 8. *parerg. c.* 1. Selu. *de benefic. p.* 1. *q.* 5. *n.* 82. Valenzuela *conſ.* 26. *num.* 1. *&* 2. *tom.* 1. Sed neque ex hoc parochialitas probaretur; ſicut nec probatur ex fonte Baptiſmi, Feder. de Senis *conſ.* 80. *n.* 3. *Rot. deciſ.* 52. *n.* 28. *p.* 2. *diuerſ.* Seraph. *deciſ.* 1026. *n.* 5. Gregor. X V. *deciſ.* 387. *n.* 11. Item nec ex cœmeterio, cùm illud habere poſſit Eccleſia non Parochialis, idem Greg. *d. deciſ.* 387. *num.* 12. vbi *n.* 15. quòd etiam parochialitas non probatur ex prouiſionibus factis per concurſum, quia Epiſcopi poſſunt prouidere etiam de beneficijs non Parochialibus per concurſum.

Eo ipſo quòd vna Eccleſia eſt Parochialis, 35
conſequenter eſt beneficium Curatum, & habet curam, non tamen è conuerſo, quia poteſt eſſe beneficium Curatum abſque eo quòd ſit Eccleſia Parochialis, veluti ſi ſit aliqua Eccleſia ruralis, & ad eam de nouo veniant homines ad illic inhabitandum, licèt poſſit dici Eccleſia Curata, non dicitur tamen Eccleſia Parochialis, ſi non habet certum territorium, vt poſt Ioan. Andr. & alios, *in cap. ſuper eo*, *de praben. in* 6. tradunt Rebuff. *in concord. tit. de collation.* §. *ſtatuimus*, *il.* 2. *verb. Parochiales*, & iterum *in forma mandati de prouidendo*, *in verbo cura*, *verſ. & ſufficiat*, vbi propterea dicit melius eſſe exprimere quòd ſit Eccleſia Parochialis,

chialis, quàm quòd ſit beneficium Curatum, Alphonſ. Hoied. *de incompatibil. benefic. part.* 1. *cap.* 13. *ſub num.* 2. *poſt med. verſ. at verò poteſt eſſe*. Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ tom.* 1. *tit.* 2. *de ſacroſ. Eccleſ. num.* 18. Rot. *d. deciſ.* 52. *num.* 37. *&* 38. *part.* 2. *diuerſ.* vbi *num.* 39. dixit quòd hinc eſt quòd in Iure Canonico, & in Concil. Trident. paſſim fit mentio ſimpliciter de Eccleſiis Parochialibus, abſque expreſſione qualitatis Curæ. Vnde benè Rota coram Gregor. XV. *deciſ.* 387. *num.* 10. ait parochialitatem non probari ex cura animarum, quia poteſt eſſe cura ſine parochialitate.

36 Quamuis in dubio aſſerenti Eccleſiam eſſe Parochialem incumbat onus probandi, eo quòd beneficia præſumantur ſimplicia, & non Curata, Staphil. *in* 2. *p. de ſtatu, & qual. benefic. n.* 2. Ægid. *deciſ.* 676. Hieron. Gabr. *conſ.* 191. *n.* 1. *lib.* 1. cum aliis citatis per Nicol. Garc. *de beneſ. p.* 1. *cap.* 6. *n.* 8. & per Gregor. XV. *deciſ.* 387. *n.* 4. Gutier. *alleg.* 8. *n.* 5. cum de iure parochialitas non præſumatur, Bellam. *deciſ.* 676. *per totam*. Rot. *deciſ.* 200. *n.* 5. *p.* 1. *recentiſſimar.*

37 *& deciſ.* 258. *n.* 5. *p.* 1. *recentior.* † Nihilominus tamen vbi beneficium habuerit populum, vel Clerum, Eccleſia præſumitur Curata, Staphil. *citato loco, num.* 1. *&* 2. Rebuff. *in praxi benefic. tit. ſæculare beneſ. quotup.* Ægid. *d. deciſ.* 676. Seraphin. *deciſ.* 1127. Nicol. Garc. *loco proximè citato*.

38 Vt Eccleſia conſtituatur Parochialis, auctoritas requiritur Epiſcopi, qui eam Parochialem conſtituat, fines deſignet, & plebem denotet, *cap. nullus omnino*, 16. *quæſt.* 7. Caret. *de iurib. Paroch. tit.* 1. *cap.* 3. *num.* 2. Azor. *inſtit. mor. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 11. *quæſ.* 14. vbi ſubdit quòd dum diſcutitur num Parochialis Eccleſia ſit, inquiritur quando fuerit ædificata, cuiùs conſenſu extructa, quibus conditionibus affecta, & Vgolin. *de offic. Epiſc. cap.* 53. *in princip.* oſtendit in quibus caſibus poſſit Epiſcopus nouam

39 Parochiam conſtituere. † Erecta tamen præſumitur Superioris auctoritate, & conſenſu ex lapſu temporis, quando in illa diuina Officia publicè celebrata fuerunt, vt per Afflict. *deciſ.* 368. *n.* 5 Gam. Luſit. *deciſ.* 144. *in fine, & deciſ.* 168. *n.* 1. Lancel. Gallia *conſ.* 124. *n* 6. *vol.* 1. Camill. Borrel. *d. tit.* 2. *de ſacroſanct. Eccleſ. n.* 7. vbi *n.* 10. addit procedere quando requiritur conſenſus; ſecus autem ſi exigeretur licentia, in qua non ſufficit aliquis curſus.

40 Dotata ſufficienter eſſe debet Parochialis, vt poſſit ſaltem ex dote ipſius vnus Presbyter cum alio miniſtro commodè ſuſtentari, & iura Epiſcopalia perſoluere, *cap. piè*, 16. *q.* 7. & quando opus ſit hoſpitalitate vti, *cap. vt quiſquis, de vita, & honeſt. Cleric. c.* 1. *de præbend. in* 6. Azor. *d. lib.* 3. *cap.* 12. *q.* 15. Læl. Zech. *d. cap.* 28. *de Parocho, num.* 4. Caual. *deciſ.* 498. *n.* 1. Rebuff.

41 *in tract. congruæ portionis, num.* 65. † & ſic non debere Eccleſiam dedicari, niſi tantùm aſſignetur quod duobus ſufficiat, tradunt Caſſad. *deciſ.* 18. *de præbend.* Rot. *deciſ.* 56. *num.* 10. *p.* 2. *diuerſ.* † Verùm ſi poſt eam ædificatam ita exiguos, & tenues redditus habere deprehendatur, poterit Epiſcopus illi adiungere aliquod beneficium ſimplex, vel illam cum aliis Parochialibus vnire, Concil. Trident. *ſeſſ.* 21. *de reform. c.* 5. *& ſeſſ.* 25 *etiam de reform. c.* 13. §. *in Parochiis*, Gonzal. *ad reg.* 8. *Camell. gloſſ.* 5. §. 7. *n.* 65. Azor. *d. c.* 12. *q.* 15. *verſ ſi ita*. 42

Conſtituta ſic, & limitata Parochia, & in ea Parochialis Eccleſia erecta, & ædificata, tota eius cura vni presbytero tantùm, qui vocatur communiter Parochus, ſeu Plebanus, Rector, ſiue Curatus, (quia hæc nomina vti ſynonyma variantur, & vnum ponitur pro alio) committitur, vt in ea Baptiſmum, & reliqua Sacramenta populo miniſtret, & conferat, prout infrà latè videbimus; nomen enim Rectoriæ ſonat in beneficium Curatum, vt eſt text. *in cap. de Rectoribus, de Cler. ægrot.* dicitur enim Rector, quaſi populum regens, Roman. *conſ.* 356. Ioan. Andr. *in c. licèt Canon. num.* 1. *de elect. in* 6. Rot. *deciſ.* 489. *n.* 3. *part.* 1. *recentiſſim.* nam ſicut vna mulier non poteſt duos, vel plures ſponſos habere, *c.* 1. *de ſponſa duorum*, nec vnum corpus duo capita, quia eſſet monſtrum, *c. quia pleriſque, de offic. ordin.* ſic nec Eccleſia duos, vel plures Parochos, ſiue Curatos, *cap. cùm non ignores, de præbend.* Oldrat. *conſ.* 67. *num.* 1. Rot. *d. deciſ.* 489. *n.* 3. *in princ. part.* 1. *recentiſſ.* & in vna Eccleſia vnus debet eſſe Sacerdos, Sponſus, & Rector, qui curam habeat, *cap. in apibus* 7. *q.* 1. *cap ſicut vna*, 2 2. *q.* 2. Rot. *d. deciſ.* 52. *n.* 17. *cum ſeqq. part.* 1. *diuerſ* Gonzal. *d. gloſſ.* 6. *à n.* 45. 43

vbi *num.* 42. † exinde infert ad regimen Parochialis Eccleſiæ aſſumi debere vnum Parochum, qui ſuo nomine, & non cum aliis præficiatur: quia ſi illi duo, vel plures præficiantur, qui confeſſiones audiant, & baptizent, & alia ad curam ſpectantia faciant, non dicerentur propriè Parochi, ſiue Curati, & ideo ex Oldrad. *conſ.* 67. *num.* 1. *&* 2. Rot. *deciſ.* 684. *num.* 2. *part.* 1. *recentiſſimar.* tenet quòd magis veriſimile eſt quòd cura ſit apud vnum quàm apud duos. Quare eadem Rot. *in Meſſanen. iuriſdictionis* 1. *Martij.* 1610. *coram Reuerendiſſ. Lugdunen.* impreſſa apud Farinac. *deciſ.* 258. *à num.* 5. *part.* 1. *recentiſſim.* duo conſiderat ad effectum vt quis dicatur Parochus, quorum primum eſt, vt curam exerceant Presbyteri Curati nomine proprio, non autem alieno, ex text. *in cap. extirpandæ*, §. *qui verò, de præben.* Archid. *in Clem.* 1. *num.* 4. *de offic. Vicar.* Miles *in repert. verb. Eccleſia Parochialis*. Rebuff. *in praxi, tit. de non promoto intra annum, num.* 36. Alterum eſt, quia Rector, & Parochus is dicitur, qui ſuo nomine ſingulariter, non autem cum aliis ad regimen Eccleſiæ Parochialis aſſumitur; ita vt 44

ſi duo, vel plures præficiantur, qui Confeſſiones audiant, baptizent, & alia ad curam ſpectantia faciant, non dicantur Curati, quia in vna Eccleſia vnus debet eſſe Sacerdos, ſponſus, & rector, qui curam habeat, vt pluribus allegatis copioſè traditur *in deciſ.52 .num.57. p.2.diuerſ* & quando aliqui Canonici hebdomadatim habent curam animarum, talis cura non remanet penes ipſos, vel ſingulos Canonicos, ſed penes collegium. Oldrad.*conſ.67. num.* 1. Put. *deciſ.* 28. *lib.* 1. Gonzal. *d. gloſſ. 6. num.*71. *&* 72. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*865.*n.*35.*&* 36.

In illa verò diœceſi, vbi nullus adeſt Rector in quacunque Eccleſia Parochiali, ſed adſunt plures beneficiati in qualibet Eccleſia, & Epiſcopus ſolet alicui ex illis committere exercitium curæ animarum, non tamen ex hoc dicebatur beneficium Caratum, ſed ſolus Epiſcopus eſt Rector omnium Parochialium totius diœceſis, & apud eum tantùm manet cura animarum, iuxta *c.nullus, de Paroch.* Garc. *de benefic.part.9.cap.2.n.*175. Gonzal. *d. gloſ.6. num.*65.*& ſeq.* Stephan. Gratian.*d.c.*865.*n.*32. Et tunc huiuſmodi beneficiati non poſſunt, percipere decimas eidem Eccleſiæ Parochiali debitas, cùm ſolùm pertineant ad Epiſcopum qui eſt verus Rector, & vniuerſalis Parochus, & habet curam animarum, Rebuff.*de decim. q.*7. *à n.*4. Gonzal. *gloſſ.* 6. *num.* 65. Stephan. Gratian.*d.cap.*865.*n.*38. Quidquid teneat Rot. *dec.*300.*n.*4.*p.*2.*in poſthum.Fari.* aliàs *p.*4.*recent.*

45 Hic Presbyteri quocunque nomine nuncupati, quibus ſingulariter Parochiales Eccleſiæ curandæ, & regendæ conferuntur, Parochiale beneficium habere dicuntur; quod idem non eſt cum beneficio curam animarum habente, cùm iſtud latius pateat, quàm illud, vt ex Innoc.*in cap. cùm ſatis, de officio Ordin.* tradunt Azor. *d.p.*2.*lib.*3.*cap.*12.*quæſ.*1. Mari. Alter.*de cenſur. tom.* 1.*diſp.*21.*lib.*5.*c.*7. *verſ. cæte-*
46 *rùm Patriarchæ?* † nam Canones de Parochiali beneficio verba facientes, non eo ipſo in omni beneficio curam retinente animarum vendicare ſibi locum, monet Ludou. Gomez. *in reg. Cancel. de idiomate, quæſt.*11.*verſ. & ideò pro vero intellectu,* quem refero Ego ipſe *in collectan. ad cap.dudum,*54.*num.* 2.*de elect.*

47 Cura autem animarum nihil aliud eſt, quàm poteſtas Sacramenta adminiſtrandi, *c.*1. *de Paroch.* Hoied.*de incomp.benefic. part.*1.*c.*13. *n.*3. Maſcard. *de probat.concl.*468.*n.*1. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ.cap* 865. *num.* 10. Quæ in beneficiis dupliciter conſideratur, ſecundùm Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.gloſſ.*6.*à num.* 61. & Nicol. Garc. *de benefic. part.*1.*cap.*6. *num.*6. qui plures referũt: vno modo propriè, & ſtrictè pro cura Pœnitentiali, quæ exercetur in foro animæ, quando ſcilicet aliquis tenetur ſacras Pœnitentium Confeſſiones audire, cæteráque Sacramenta adminiſtrare aliquibus, qui illa tenentur ab eo ſuſcipere, iuxta gloſſ.*verb.impendant, in Clem. dudum, de ſepult.* Alio modo dicitur cura largè, ſeu impropriè, quæ pertinet ad forum exterius, & eſt poteſtas fori contentioſi, ſiue iudicialis circa correctionem morum, & ſic omne beneficium habens iuriſdictionem viſitandi, excommunicandi, abſoluendi, & alia faciendi ad morum correctionem pertinentia, etiam dicitur habere curam animarum, *d.cap.dudum, circa med.* Iacob. de Graff.*in aureis deciſ.part.*1.*lib.*2.*cap.*79. *num.*4. Maſcard. *de probat.concluſ.*438.*n.*20. *cum ſeqq.* Quintin. *in repet. c.multa, n.*76.*de præb.* Henriquez. *conſ.*9.*à princ.* cum aliis citatis per me, *in tract.de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignif.appell.*65.*num.*2. Vnde apparet, quòd licet beneficium Parochiale idem ſit cum beneficio curam animarum habente propriè, & ſtrictè ſumpto, tamen ſi largè, ſeu impropriè ſumatur, plurimùm differunt, quo ſenſu dixi ſuprà iſtud latius patere, quàm illud.

Illa cura pœnitentialis primo modo relatas 48
quam tenet, qui habet ſupra populum poteſtatem ligandi, atque ſoluendi animas, iuxta auctoritatem Chriſti Domini, *Quæcunque ligaueris ſuper terram,* &c. in duplici etiam eſt differentia, alia dicitur actualis, alia verò appellatur habitualis. Actualis cura illa eſt, quam quis actualiter, id eſt actu per ſe gerere tenetur in populum ex neceſſitate officij ratione Parochialis, vel beneficij Curati, in quo eſt Canonicè intitulatus, & inſtitutus. Habitualis verò ab actuali diſtincta illa dicitur, quæ penes aliquem ratione alicuius beneficij in fieri eſt, ſed non in facto, quia executionem poteſtatis non habet, vel defectu tituli ſpiritualis per vnionem acceſſoriè factam extinc̄i, aut quia Parochiani receſſerunt ex cauſis relatis per Azor.*d.*2. *lib.*3.*cap.*12. *quæſ.*6. vel quia ex priuilegio, ſeu conſuetudine leuatus fuit onere exercendi actu.

Et quamuis prædictæ tres ſpecies curæ ha- 49
bitualis in eo differant quòd de cura annexa non eſt facienda mentio, *c.ſuper eo, de præbend. lib.*6. Cardin.*in Clem.vnic.n.*6.*q.*9.*de offic. Vicar. & conſ.*30. *ante num.*1. *verſ.ex hoc videtur.* Felin. *in c.poſtulaſti, n.*1. *verſ. ſi enim cura, de reſcript.* Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.*7 *c.*6. *n.*18. de aliis verò duobus ſpeciebus maximè Gutier.*alleg.*8. *num.*9. diſtinguit Menoch. *caſ.*
201.*n.*67.† In eo tamen cõueniunt, quòd neu- 50
tra facit beneficium Curatum, aut cauſat incõpatibilitatem, nec requirit perſonalem reſidentiam, vt de cura annexa eſt text.*in d.cap. ſuper eo,* & de aliis duabus ſpeciebus Nauar.*conſ.*21. *de Cleric.non reſid.in nouis,* Hoied. *de incompat. benefic.p.*1.*cap.*3. *n* 16. *&* 53. *& p.*2.*c.*6. *num.* 1. *&* 2. Reuerendiſſ. D. Anton. Ricc. *de iure perſonarũ extra gremium Eccleſiæ exiſtentium*, *l.*1. *cap.*14.

*cap.*14.*num.*4.*&* 5. & rationem reddit *num.*2.
51 quia † de Parochiali habitu idem iudicatur
perinde ac ſi eſſet beneficium ſimplex, & *cap.*
*ſe.n.*3. poſt gloſſ. *verb. Parochialis Eccleſia*, *in*
52 *fin.in cap.licèt canon de elect.lib.*6.aduertit † de
Parochiali ad actum reuocata idem quod de
nouiter erecta iudicandum.
53 Sed non inutile erit inueſtigare penes quē
animarum cura in beneficiis vnitis reſideat.
Quòd ipſa cura principalis ſit penes Prælatum
beneficij vniti, eius verò exercitium penes
Vicarium in dicto beneficio deputatum, videtur
deduci ex *d.cap.ſuper eo*,& ex illo non obſcurè
colligunt Seraphin.*deciſ.*109.*num.*5. Burat.
*deciſ.*936. *num.*1. intellige vel de Vicario
ad nutum amouibili, vel de cura habituali;
nam Rot. *in Romana Vicaria* 8. *Nouembris* 1621.
coram *Reuerendiſſ.D.meo Coccino Decano*,tenuit
54 † quòd cùm Eccleſia S.Mariæ in via lata eſſet
Parochialis,& deinde Pius V. erigeret Vicarium
perpetuum in ea, penes ipſum Vicarium
eſt omnimoda cura actualis, habitualis
verò penes Capitulum, & citat Oldrad. *conſ.*
6.*num.*1. *in fine*. Roman. *conſ.*325. *n.*3. Hoſt.
in cap.expoſuiſti, de prebend. Mandoſ. *conſ.*20.
55 *num.*9. Hieron. Gabr. *conſ.*190. *n.*7. *lib.*2. † &
quòd Papa erigendo Vicariam perpetuam, &
in Vicarium transferendo curam, nihil aliud
facit quàm conſtituere illum actu Rectorem
curæ animarum, licèt propriè non ſit Rector
Eccleſiæ, Vitalin. *in Clem.*1. *num.*24. *de offic.*
*Vicar.*Abb.*in c.ex parte,in* 3.*notab.eod.tit.*Card.
*in Clem.*1.*num.*10.*quæſt.*9. *verſ.ſolutio,& conſ.*1.
*col.*1.*in fine paulò antè num.*1. *verſ. & hoc videtur*,
auferendo curam à Capitulo, Nauar. *conſ.*
21.*num.*7. *de Cleric.non reſid.* firma tamen remanente
cura habitualis penes ipſum Capitulum,
Abb. *in cap.extirpandæ*, §.*quia verò*, *n.*15.
& in cap.expoſuiſti,in fine,de prabend. Card.*in*
*d. Clem.*1.*num.*10.*verſ.ſolutio.*Franc. *in cap. ſuper
eo,n.*2.*de prabend. in* 6. Caputaq. *deciſ.*339.
*num.*2.*&* 3.*p* 3.Nauar. *d.conſ.*21.*n.*8.
56 Et in hunc ſenſum dicitur potiùs Vicarius
perpetuus habere curam animarum, non autem
Rector principalis, vt per Card. *in d.Clem.*
57 1.*num.*10.*quæſt.*9. *verſ. indiſtinctè* † *cura dicitur
apud Vicarium quoad omnem effectum, & in Clement.*1.*de
iurepatron. n.*8. *verſ. & magis propriè
in effectu ipſi inſtit.ſunt Prælati.*Anch.*conſ.*404.
*num.*11.*verſ.nam Vicarius non recipit titulum à
Rectore,ſed ab ipſo,& penes ipſum dicitur eſſe cura
animarum & exercitium.*Quod adeò verum
58 eſt, vt † ſi principalis ſpreto Vicario velit ſe
ingerere in cura animarum, nullo modo poſſet,
vt in terminis dicit Abb.*in d.c.extirpanda*,
§.*Si qui verò*, *num.*15. *in verſ. ex quo ſequitur
quòd Rector principalis non poſſet ibi exercere curam
fori pœnitentialis*, refert Azor. *d.p.*2.*lib.* 3.
*c.*6. *quæſ.*2. *ad fin.in verſ. & ideò Rector Sacramenta
conferre non debet,nec poteſt*, ſentit Anchar.*in
cap.expoſuiſti.de prabend. num.*6. *in fine*,
*verſ. Vicarij à Canonicis in cura dependentiam
non habent vllo modo, ſed authoritate iuris habent
curæ exercitium de per ſe, quam principalis
Canonicus impedire non poteſt, nec in ipſa ſe intromittere,
ſicut nec Epiſcopus inuito Rectore Eccleſiæ
Parochialis poſſet aſſumere curam animarum.*
Steph.*exercere.*Rot. *in Barchinonen. Vicaria*
17. *Maij deciſ.*109.*n.*5. *verſ.non enim poteſt
per ſe ipſum* 1614.*coram R.P.D.Merlino.*
Licèt Rota, & Doctores ſuprà citati lo- 59
quantur in Vicariis perpetuis, vtpote, quia
ex huiuſmodi perpetuitate reſultat non leuis
præſumptio tranſlationis curæ actualis, non
exinde colligitur in Vicariis amouibilibus Parochialium
vnitarū abſolutè contrarium eſſe
reſoluendum, niſi vbi in erectione Vicariæ
circa curam nihil fuerit dictum, vel ex materia
ſubiecta particularis reſolutio ſumi non
poſſet; quoad erectionem conſtat poſſe in ea
totalem curam transferri in Vicarios etiam ad
nutum amouibiles, quo caſu non amplius curat
Rota an Vicarij ſint perpetui, vel ad nutum
amouibiles ad concurſum faciendum, ſed
decidit, vt nunc omninò fiat, ſicut fuit reſolutum
in Vlixbonen. iuris conferendi 2. *Decembris*
1605. coram *Litta*, & *in Vlixbonen. concurſus*
1. *Iunij* 1615. coram *bonæ memor. Remboldo*,
*deciſ.*710. *p.*2. *recent.* clarè præſupponens
poſſe temporales Vicarios habere curam
etiam actualem. Ratio eſt, quia cùm † de 60
Iure communi in Parochialibus annexis debeant
conſtitui perpetui Vicarij, *d.cap. extirpandæ*,
§.*qui verò cap.ad hac de offic. Vicar.cap.*1.
*de Capell.Monach.lib.*6.attamen ſi de facto,aut
ex negligentia Prælatorum,vel conſuetudinine,
aut priuilegio Vicarij temporales deputari
permittantur in eo caſu vbi perpetui conſtitui
debebant, non videtur hoc ſufficiens, vt
exinde abſque alia veroſimili coniectura colligere
debeamus Vicarium temporalem habere
tantummodo curæ exercitium; habitualem
verò, ac actualem penes Rectorem exiſtere;
nam hoc adeſſe poteſt ex aliquo accidenti
ipſam curam minimè reſpiciente, eo maximè,
quia in Epiſcopi arbitrio eſt deputare Vicarium
perpetuum vbi fuerit temporalis, vel
eum ad nutū amouibilem vt prius relinquere,
ex diſpoſitione Conc.Trident.*ſeſſ.*7.*de reform.*
*c.*6. Nec hoc caſu eſt inconueniens quòd ipſa
cura actualis ſit penes illum, qui non habet
titulum beneficij, cuius curam gerit, nam de
† eſſentia beneficij eſt, vt ſit perpetuum, vt 61
colligitur ex eius definitione, quam præſtant
Sebaſt Medic.*de definit.part.*2.*c.*15. Petr.Gregor.
*inſtit.rei benefic. cap.*6. *num.*1. *& ſyntagm.
iuris,lib.*3.*cap.*2. Gonzal.*ad reg.*8.*Cancell.gloſ.*5.
*in princ.à n.*2.Squillante *de priuileg. Cleric.c.*4.
*num.*1.quia certum eſt † in his Parochiis vni- 62
tis titulum non exiſtere cùm fuerit ſuppreſſus,
&

& extinctus per vnionem acceſſoriè factam,
63 quæ alio nomine extinctiua tituli dicitur,† curę verò titulum eſſe penes Epiſcopum. Rot. *deciſ. 309. n. 3. p. 2. diuerſ.* quem ipſe Vicarius recipit ab eo, non autem à Rectore principalis beneficij. Anch. *conſ. 404. num. 11.*

64 Quæ vt meliùs percipiantur, ſciendum eſt acceſſoriè, & in perpetuum alteri beneficio vnionem poſſe fieri dependenter, vel independenter; dependenter, quando ſcilicet vna Eccleſia parochialis propter locorum diſtantiam diuiditur in duas, & creata de nouo acceſſoriè antiquæ vnita dicitur filialis, & natiua, vel quãdo aliter dependet à beneficio principali, & hoc caſu, vt quia præſumitur quoad ſpiritualia, & temporalia facta vnio, ſi in vnita acceſſoriè conſtituatur Vicarius temporalis, habebit tantummodo curæ exercitium, penes verò Rectorem principalem erit cura tam actualis, quàm habitualis. Ratio eſt, quia beneficium annexum proceſſit à principali, vnde quoad ſpirituale, & temporale præſumitur vnitum, ita vt Rector vnius ſit Rector alterius, & in vtraque intituletur, cuius nomine ſolummodo
65 Vicarius curam exercet. † Et in his terminis credo intelligendam ſacræ Congregationis Concilij declarationem, quæ habet euidens ſignum eſſe curam remanere penes principalem, quando Vicarius conſtituitur temporalis, & amouibilis in exercitio curæ animarum, de qua teſtantur Nicol. Garc. *de benefic. p. 3. cap. 2. n. 179. in declar. 111.* & Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. ſub tit. ſed an Parochi debeant reſidere in ſuis Curatis,*
66 *num. 141.* & procedere † text. *in Extrauag. execrabilis, in fin. verſ. quantum, de præbend.* quatenus decidit illa beneficia Eccleſiaſtica habere curam animarum, quæ Parochias habent, in quibus ipſa eſt non per Vicarios perpetuos, ſed per Rectores, ſeu miniſtros beneficiorum ipſorum, vel illorum temporales Vicarios exercenda, & rationem reddit ibi gloſſ. *verb. temporales*, quia Rector principalis per temporalem Vicarium deſeruiendo per ſe ipſum deſeruire cenſetur, cùm ille iure ſuo hoc non faciat, arg. *c. cùm veniſſet, de reſtit. ſpol. l. quod meo, ff. de acquir. poſſeſſ.*

67 Independenter verò fit vnio quando Parochialis annexa non proceſſit à principali beneficio, ſed aliàs erat de per ſe, & fuit vnita independenter principali forſan ſimplici; quo caſu ipſum principale non dicitur Curatum reſpectu parochialis annexæ, quia qualitas annexæ acceſſoriè non debet redundare in principale, *d. c. ſuper eo* Rebuff. *in repet. d. c. extirpandæ, §. quia verò, n. 146.* & dicit Nauar. *conſ. 10. n. 3. de*
68 *maiorit. & obed.* † per annexionem Parochialis beneficium principale, ſi ſit ſimplex, non creſcere, nec fieri Curatum per Eccleſiam Parochialem ei annexam, imò potiùs Parochialis ipſa recipere ſimplicitatem beneficij, cui vnitur, eo quòd vnitur & annectitur beneficio ſimplici. Ratio eſt, quia hoc caſu quoad temporalia tantùm præſumitur facta vnio, ita vt principalis habeat ſolummodo temporale regimen, & titulum profanum quoad percipiendos fructus, ad not. per Rot. *deciſ. 2. de exceſſ. Prælat. in nouis*, Mantic. *deciſ. 359. num. 5.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 5. cap. 1. n. 270.* cùm diſpoſitio quoad ſpiritualia ſit penes Vicarium, qui ſolùm habet titulum immediatum ad curam, in qua non poteſt quiuis alius etiam principalis ſe intromittere, iuxta doctrinam Felin. *in cap. poſtulaſti, de reſcript. n. 1. verſ. & hoc videtur.*

Ex quibus patet reſolutio ad dubium, quod 69
annis præteritis maximè inter nonnullos controuertebatur, ſtatuerat enim ſanctæ memor. Clemens VIII. per ſuas litteras in forma Breuis, ſub *die 18. Octobris 1600.* vt ex tunc Canonicatus, Præbendæ, ac Dignitates in Cathedralibus Eccleſiis, principaléſque ipſæ Dignitates in Collegiatis, necnon Parochiales Eccleſiæ, & earum perpetuæ Vicariæ, cæteraque Eccleſiaſtica beneficia curam animarum habentia in Regnis Portugalliæ, & Algarbiorum non conferantur aliquibus perſonis de genere, ſeu ſtirpe Hebræorum deſcendentibus vſque ad ſeptimum gradum incluſiuè; dicebant aliqui ſub huiuſmodi literis comprehendi Parochiales Eccleſias alij beneficio non prohibito acceſſoriè vnitas. Sed probabilius fuit pro contraria ſententia tantum, cùm Summi Pontificis mens, & intentio fuerit ibi minimè velle comprehendere Parochiales, cæteráque beneficia acceſſoriè vnita, vt ex dictarum literarum contextu, & loquendi modo facilè erit colligere; nam in eis ſermo tantùm eſt de beneficiis vacantibus, & conferibilibus, ad quæ ex illo genere perſonarum deſcendentes eligi, præſentari, ac in illis inſtitui omninò prohibet Pontifex, ibi, *ex quorumcumque perſonis vacent*, &c. & ibi, *taléſque perſonæ ad illa eligi, præſentari, vel aliàs aſſumi nullatenus, nullóue modo poſſint*, & ibi, *illaque vt priùs vacare*, & ibi, *ſi contingat ad illa quemquam contra præſentis noſtræ conſtitutionis formam præſẽtari, vel inſtitui*, &c. quæ verba verificari nullo modo poſſunt in Eccleſiis Parochialibus acceſſoriè vnitis, quæ nunquam vacare cenſentur, Rot. *deciſ. 114. n. 5. p. 2. diuerſ.* Lud. Gom. *in reg. de triennal. q. 8. ſub num. 2.* Gonzal. *ad reg. 8. Cãcel. gloſſ. 5. 7. n. 7.* Nicol. Garc. *de benef. p. 12. cap. 2. num. 5.* nec ſunt ampliùs conferibilia Rot. *in Verdun. decanatus 9. Martij 1500.* coram *bon. memor. Card. Lancel.* apud Nicol. Garc. *d. tract. p. 5. c. 1. n. 270.* Gambar *de officio Legati de Latere, lib. 6. cap. 1. n. 46.* ac proinde impetrari non poſſunt, Rebuff. *in praxi, tit. de vnionibus, n. 14.* Put. *deciſ. 140. num. 4. lib. 1. in correct.* Gonzal. *d. gloſſ. 5. §. n. 22.* nec in illis vllus valet inſtitui.

tui , Franb. *in dict. c.1. num.7. verſ. non obſtat. de filiis Presbyt. lib.6.* Nicol. Garc. *part.* 11.*c.5. nu.*193. Quorum omnium præcipua ratio eſt,
70 † quia huiuſmodi Parochiales per vnionem de illis acceſſoriè factam omninò extinguuntur, ac nomen & titulum amittunt, ita vt illæ ampliùs Parochialium appellatione non contineantur , & ac ſi non eſſent, exprimi inter beneficia non debeant, Sarnen. *in reg. de idiomate, q.* 11. *in med. verſ. ſecus ſi per viam adhærentiæ.* clariùs Card. *conſ.* 30. *n.* 1. *ad fin. in verſ. Parochia enim*, Menoch. *con.* 114. *num.* 2. *verſ. cùm ita.* Campan. *in diuerſ. Iuris Can. rub.* 7. *c.* 6. *n.* 18. Rot. apud Nicol. Garc. *p.* 3. *c.* 2. *num.* 510. cùm exinde prædia beneficij, cui vnitæ fuerunt, ſint effectæ , Gamb. *d. tract. lib.* 5. *num.* 139. Verall.
71 *deciſ.* 349. *n.* 2. *part.* 3. in tantum † quòd literæ vnionis huiuſmodi non dicuntur litteræ de Parochialibus Eccleſiis, quatenus Eccleſiaſtica ſunt beneficia ; ſed de proprietate, & re profana, Rot. *deciſ.* 2. *n.* 5 *de rebus Eccleſiæ non alien. in antiq. practicabilia* Rot. impreſſa pòſt 2. *part. deciſionum diuerſorum, tit. de Vnionib. n.* 13. Ni-
72 col. Garc. *d. p.* 12. *c.* 2. *num.* 33. † & cauſa vnionis non dicitur cauſa beneficialis, Caſſad. *deciſ.* 3. *de iudic. n.* 1. Gonzal. *d. gloſſ* 5. §. 7. *num.* 17. & lis ſuper Parochiali vt vnita , non eſt lis ſuper beneficio Mantic. *deciſ.* 359. *num.* 1. Rota apud
73 Nicol. Garc. *part.* 12. *c.* 2. *n.* 31. † Et eò magis procedunt ſuprà reſoluta circa intellectum prædictarum litterarum, quia illæ ſtrictiſſimè eſſent interpretandæ, vtpote odioſæ, & à Iure communi exorbitantes, quòd beneficij Eccleſiaſtici capaces facit ex illo genere perſonarum deſcendentes, *in c. eam te*, *de reſcript.* ibi, *pro eo verò quòd Iudæus extiterit , ipſum dedignari non debes*, vt tetigit Rot. *in Vlixbonen quartenariæ*, 15. *Ian.* 1624. coram *R. D. meo Coccino Decano* , & in puncto de his literis loquens in *Colimbrien. Canonic.* 3. *Iun.* 1616. coram *bonæ mem. Cardin. Sacrato* , *&* 5. *Decembris eiuſdem anni*, coram *Cardin. Veroſpio* , *&* de ſtatuto Toletano Mantic. *deciſ.* 307. *num.* 1. tum quia cùm agatur de priuando homine naturali habilitate, ac proinde de materia merè pœnali, verba ſunt accipienda in potiori ſignificatu, vt euitetur pœna, arg. *c. ſtatutum , de elect. lib.6.* benè ad propoſitum notat Capra *communium concluſ.* 90. *num.* 76.

74 Nec aliud volunt alia earumdem litterarum verba, ibi , *cæteraque beneficia Eccleſiaſtica curam animarum habentia*, quia, vt ſuprà oſtendimus , licèt habitualis cura ſit in illo, qui præeſt beneficio principali, cura tamen actualis omnimoda tranſlata fuit in Vicarium, Vital. *in Clem.* 1. *à n.* 8. *de exceſſ. Prælat.* Nauar. *d. conſ.* 21. *num* 7. *&* 8. *de Cleric. non reſid.* Gonzal. *d gloſſ.* 5. §. 3. *n.* 23. *& ſeq.* Camp. *in diuerſ. Iuris Canon rub.* 7. *cap.* 6. *num.* 114. ſiue perpetuum, ſiue ad nutum amouibilem, vbi vnio independenter facta fuerit iuxta terminos ſuprà per me declaratos ; quo caſu reſpectu principalis habitualis cura nullo modo poterit ad actum reduci , tum ob defectum tituli ſpiritualis , vt ſuprà ponderauimus, tum etiam ob non requiſitas qualitates, veluti ſcientiæ, ætatis, & ordinis, quas certum eſt ad Parochiales non deſiderari, quæ alicui beneficio ſimplici acceſſoriè vnitæ reperiuntur, ex rationibus ſuprà allatis. Verba autem ſupradicta de cura actuali ſunt intelligenda, cùm † illa beneficia dicantur 75
habere curam animarum , quæ eam habent actu , non verò habitu, *gloſſ. verbo habentia, in Extrauag. Execrabilis, in princ. de præbend.* Vital. *in Clem.* 1. *num.* 4. *de offic. Vicarij* , tum quia habere eſt cũ effectu, *l. nomen*, §. *habere, ff. de verb. ſignific.* dicit Hoſt. *in cap. nonnulli, de Cleric. non reſid.* quem refert, & ſequitur Capra *d. concluſ.* 90. *n.* 76. Vnde † cùm habeamus verba actum 76
denotantia , non ſufficit habitus , niſi etiam ſubſit actus , benè Gemin. *in cap. licèt canon, in fine, de elect. lib.6.* & *ibi* Franch *num.* 2. *verſ. ſed Ioan. Monach.* tum etiam quia præfatæ litteræ videntur ponderare periculum animarum, ibi, *animarúmque periculis occurritur* , quod non videtur ſubeſſe niſi actu , & habitu ſint curata beneficia, ad propoſitum Capra *d. concluſ.* 90. *num.* 76. *in fine* ; tum etiam , † quia cùm ibi 77
dem fiat mentio curæ ſimpliciter , de actuali, non verò de habituali eſt intelligenda , vt in terminis tenet Capra *d. concluſ.* 90. *n.* 78. quem refero Ego ipſe *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignific. appell.* 65. *n* 1. & fuit dictum *in Vicen. Prioratus* 2. *Martij* 1622. coram *bonæ memor. Manzanedo* ; cùm verba (præcipuè in materia pœnali , prout eſt iſta, de qua agitur iuxta ſupradicta) † ſemper in 78
propria, & potiori ſignificatione ſint accipienda, *l. non aliter, ff. de leg.* 3. cum pluribus per me citatis *de Axiomat. iuris vſufreq. Axiom.* 22. *à num.* 4. tum denique, quia prædictę litteræ ſunt odioſæ , & exorbitantes à iure, ac proinde reſtringendæ , ex dictis. Ex quibus meritò fuit pro hac parte concluſum.

CAPVT II.

De Canonica Parochorum electione, & inſtitutione.

SVMMARIVM.

1 *Parochialem ad Eccleſiam perſona idonea eligi debet , & quæ in loco reſidere , & per ſeipſam curam exercere valeat.*

2 *Idonea perſona in hac materia dicitur prædita morum grauitate , ætatis maturitate, & litterarum ſcientia.*

3 *Morum grauitas , ſeu probitas requiritur in eo,*

eo, qui ad Parochialem Eccesiam eligi deſideras.

4 *Morum grauitas ex animi virtute naſcitur, & ab inculpata vita proficiſcitur.*

5 *Mortali in peccato conſtitutus eſt inimicus Chriſti, & indignus ſtipendiis de illius patrimonio ſumendis.*

6 *Beneficium Curatum obtinere deſiderans, debet eſſe conſtitutus in ætatem 25. annorum incæptorum.*

7 *Parochialem acceſſoriè vnitam habens, ſufficit vt conſtitutus ſit in ea ætate, quam requirit beneficium, cui Parochialis acceſſoriè reperitur vnita.*

8 *Epiſcopus diſpenſare non poteſt, vt quis ante 25. annum incæptum Parochialem Eccleſiam valeat obtinere.*

9 Cap. 2. & vlt. de ætate, & qualit. *declarantur.*

10 *Parochiam obtinere deſiderans, quam literarum ſcientiam habere debeat, oſtenditur.*

11 *Innocentius III. ſuper promouendis ad Parochiales, quid ſtatuerit? refertur.*

12 *Mandatum de promouendo alicui de beneficio, aut Eccleſiaſtica dignitate, Curata beneficia non includit, niſi de animarum cura expreſſa habeatur mentio.*

13 *Beneficiorum appellatione Parochiales Eccleſiæ, cæteraque beneficia curam animarum habentia non comprehenduntur.*

14 *Parochialis Eccleſia etiam reſeruata, vel affecta, etiam vigore indulti in fauorem S.R.E. Cardinalium generaliter, aut ſpecialiter concurſu eſt conferenda.*

15 *Parochiales litigioſæ concurſu non conferuntur.*

16 *Parochiales exigui valoris, aut vbi nullus eſſet qui ſe examini vellet ſubÿcere, aut ob apertas factiones, ſeu diſſidia, concurſu non conferuntur.*

17 *Parochialis, quã quis acquirit per regreſſum, & priùs poſſedit, concurſu non confertur.*

18 *Parochialis vnita Dignitati, vel Canonicatui, concurſu non confertur.*

19 *Vicaria perpetua Parochiæ vnitæ concurſu non confertur, niſi in Vicarium totalis cura fuerit tranſlata.*

20 *Parochialis ſubiecta, ſeu annexa Monaſterio, vel de eius menſa, quando Monaſterium nominat Rectorem, & Epiſcopus confirmat, concurſu non confertur.*

21 *Parochialis, quæ Regularibus conferri conſueuit, concurſu non confertur.*

22 *Prioratus Regulares habentes curam animarum ſoliti commendari Regularibus concurſu non conferuntur.*

23 *Permutationibus Eccleſiarum Parochialium fit concurſus.*

24 *Parochia reſignata ad fauorem in manibus Papæ concurſu non confertur.*

25 *Parochiales vacantes in Curia, ſeu apud Sedem, ſiue per obitum, aut ſimplicem reſignationem, ſeu dimiſſionem ex vi decreti, prouideri ſolent in Dataria ſine concurſu.*

26 *Cura animarum, quæ in Eccleſia Collegiata exercetur per Canonicos, vel hebdomadarios concurſu non confertur.*

27 *Dignitas habens curam animarum in Eccleſiis Collegiatis concurſu non confertur.*

28 *Collegÿ ius remanet etiam in vno donec fuerit auctoritate ſuperioris deſtructum.*

29 *Prioratuum Conuentualium ſub reſeruatione cenſentur comprehenſi etiam illi Prioratus, qui nullos Monachos habent, & ſic ſunt Prioratus habitu tantùm.*

30 *Spontinæ Cathedralis Dignitates, & Canonici, qui habent cum præbendis annexam curam animarum, concurſu non conferuntur, ſed ætas eſt neceſſaria.*

31 *Epiſcopus habita notitia vacationis Eccleſiæ Parochialis deputat in Vicarium cum congrua etiam viciniorem Parochum.*

32 *Vicarius deputandus cum congrua donec prouideatur de Rectore, non eſt neceſſariò examinandus, dummodò aliàs ſit idoneus.*

33 *Vicarÿ deputatio in Parochiali vacãte donec prouideatur de Rectore, ſemper ſpectat ad Epiſcopum, in cuius diœceſi Parochialis eſt.*

34 *Inferiores, qui non habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem cum facultate congregandi Synodum, Vicarium in Parochiali vacante, donec prouidetur de Rectore, conſtituere non poſſunt.*

35 *Congrua portio Vicario deputanda eſt arbitrio Epiſcopi.*

36 *Vicarius conſtitutus cum congrua in Parochiali vacante donec prouideatur de Rectore, non poteſt remoueri ſine cauſa.*

37 *Abbas, & Commendatarius Abbatiæ habentis iura Epiſcopalia ſi habeat ius congregandi Synodum, & eligendi examinatores Synodales, poteſt facere concurſum.*

38 *Prælati inferiores, qui non habent ius congregandi Synodum, non poſſunt facere concurſum, quamuis habeant ius conferendi.*

39 *Epiſcopus vicinior manutenendus eſt in ſua quaſi poſſeſſione concurſus inſtituendi in vacationibus Eccleſiarum Parochialium.*

40 *Edictum pro concurſu faciendo intra decem dies eſt proponendum, & totidem remanere debet affixum ad valuas Eccleſiæ, & non poteſt apponi cum maiori termino viginti dierum.*

Epiſcopus non tenetur prorogare terminum cõcurſus, ſed benè facit eũ prorogando. ibid.

41 *Edictum pro concurſu faciendo apponi debet ab Ordinario loci vbi exiſtit beneficium. & ibidem examen eſt peragendum, etiam ſi beneficium ab Ordinario alterius diœceſis ſit conferendum.*

42 *Edictum*

42 *Edictum eſt de ſubſtantia, & forma concurſus Parochialium.*

43 *Termino decem dierum, vel ad ſummum vigintii elapſo ad concurſum faciendũ nullus eſt admittendus ad examen, niſi qui deſcripti fuerint.*

44 *Edicti poſt terminum re integra poteſt oppoſitor admitti, etiam alio reclamante.*

45 *Deſcriptus in tempore concurſui præfixo, ſi comparuerit legitimo impedimento ceſſante elapſo termino etiam re integra non eſt audiendus.*

46 *Examen ſtatim elapſo termino edicti poteſt per Epiſcopum inchoari, ſed non poteſt eadem die claudi, vbi plures fuerunt deſcripti, quia ſunt expectandi, vel vocandi, alioquin vitiatur concurſus.*

47 *Epiſcopus non poteſt ſtatuere, ſeu limitate certum numerũ perſonarum ad concurrendum in concurſus Parochialium.*

48 *Curatisne accedant ad concurſum aliarum Parochialium non poteſt prohibere Epiſcopus.*

49 *Concurſus poteſt fieri vno tantùm comparente ex pluribus deſcriptis.*

50 *Concurſus eſt faciendus vbi vnus tantum ſe deſcribi fecerit, nec alij cõparent oppoſitores ad ſe deſcribi faciendum, nec opus eſt alio edicto, aut termini prorogatione.*

51 *Examen vbi nullus ex comparentibus vult ſubire, Epiſcopus aſſignare debet alium terminum, ſiue edictum, & ſi adhuc nemo comparet, vel aliàs nemo idoneus reperitur, tunc poterit Parochia abſque concurſu conferri.*

52 *Examen concurſus faciendum eſt ab Epiſcopo, ſiue eo impedito ab eius Vicario generali, atque ab aliis examinatoribus non paucioribus, quàm tribus, etiam Epiſcopo non impedito poterit fieri examen coram Vicario.*

53 *Examen omnium concurrentium ad Parochialem, ſi vna die fieri non poteſt, poterit in alio continuari.*

54 *Examinatores debent ſingulis annis proponi in Synodo ad minus ſex, ab ea Synodo probari, quorum officium etiam poſt annum ſuæ electionis non expirat.*

55 *Examinatores in Synodo nominatim, & non in genere proponi debent.*

56 *Examinator vt dicatur probatus à Synodo, debet dimidiam partem ſuffragium ferre ab iis, qui vocem habent in Synodo.*

57 *Examinatores aliqui ſi ex ſex intra annum ſuæ electionis mortui fuerint, totam facultatem examinandi vnà cum Epiſcopo ad ſuperſtites ſpectare, debet eo anno durante.*

58 *Examinatores ſi decedant, vel in longinquas partes recedant, quid faciendum, oſtenditur, & num. 62.*

59 *Examinatores Synodales durant donec alij in Synodo deputati fuerint, verùm ſi anno elapſo aliqui ex eis mortui fuerint, officium omnium expirat.*

60 *Epiſcopus non excuſatur ſi poſt annum adhibeat exminatores ſuperſtites non extantibus ſex.*

61 *Annus celebrandi Synodum non incipit currere à die captæ poſſeſſionis Epiſcopatus, ſed à die Synodi vltimo loco celebratæ.*

62 *Examinatores non Synodales extraneos non licet Epiſcopo auctoritate ordinaria ſibi aſſumere, qui ſuppleant numerum non exiſtentium.*

63 *Examinatorum deputatione anno elapſo non eſt Epiſcopo permiſſum iiſdem abſentibus, vel aliis legitimè impeditis alios in eorum locum ſubrogare.*

64 *Epiſcopus non poteſt loco examinatorum Synodalium demortuorum alios ſubrogare vſque ad nouam Synodum.*

65 *Epiſcopo non licet ſubrogare alios in locum examinatorum Synodalium, qui per ſententiam de crimine ſimoniæ fuerunt condemnati.*

66 *Condemnati de adulterio ſi ſententia facit tranſitum in rem iudicatam, non ſunt adhibendi in examinatores Synodales, quia ſunt infames; ſi verò cauſa pendet per appellationem poſſunt adhiberi, ſed non eſt conueniens.*

67 *Concurſus, in quibus fuerunt adhibiti examinatores deputati in Synodis præcedentibus, ſunt nulli, quatenus prædicti examinatores in Synodo poſteriori non fuerunt confirmati.*

68 *Prouiſiones Parochialium Eccleſiarum factæ ſine examinatoribus in Synodo Diœceſana deputatis, ſunt nullæ, & qualiter ſanandæ, oſtenditur, & num. 69.*

70 *Vicarius Sede Epiſcopali vacante in loco examinatorum abſentium, vel defunctorum, aliàs auctoritate propria ſufficere non poteſt.*

71 *Concurſus eſt nullus in quo cum examinatoribus Synodalibus interuenit alter, qui non ſit examinator Synodalis.*

72 *Negatiua illa quòd quis non eſſet examinator Synodalis, quomodo probanda, oſtenditur.*

73 *Examinatores neceſſariò eligi debent, qui ſint Magiſtri, ſeu Doctores, aut Licentiati in Theologia, vel iure Canonico, ſi extent alioquin alij Clerici, qui ad id videbuntur magis idonei.*

74 *Examinatores Synodales eligere non poteſt Epiſcopus, qui non ſint Doctores ſeu Magiſtri, aut Licentiati in Theologia, vel iure Canonico, ſi extent, alioqui alios Clericos qui ad id munus idonei videbuntur.*

75 *Clerici ſæculares, aut Regulares in examinatores Synodales eligi non poſſunt, qui Doctoratus, vel Licentiaturæ gradu inſigniti non fuerint, niſi vlli viri huiuſmodi qualitatis non extent.*

76 *Examinatores Synodales debent iurare, itaut ſi non iurauerint, concurſus coram eis habitus vitietur.*

77 *Iuramentum examinatoribus Synodalibus debet præſtari tactis ſacroſanctis Euangeliis.*

78 *Iuramentum præſtare poſſunt examinatores extra Synodum in manibus Notarij.*

79 *Examinatores Synodales non poſſunt quicquam prorſus occaſione examinis nec ante, nec poſt accipere, alioquin ſimoniæ vitium tam ipſi, quàm alij dantes incurrunt.*

80 *Beneficiis antea obtentis priuantur examinatores Synodales ſi occaſione examinis ſiue antea, ſiue poſt aliquid accipiant etiam gratis, & liberaliter datum.*

81 *Examinatores Synodales non poſſunt quicquam pro labore, vel titulo ſtipendij ad ſuſtentationem ex fructibus beneficij vacantis, vel alia ratione accipere.*

82 *Ordinarius non poteſt ſtatuere aliquod ſtipendium, etiam minimum, examinatoribus deputatis in Synodo pro occurſu Parochialium.*

83 *Epiſcopus poteſt aliquid de ſuo examinatoribus Synodalibus conferre titulo præmij, vel ſtipendij, ſeu ſuſtentationis.*

84 *Examinatores Synodales peracto examine debent eos renuntiare Epiſcopo, quos idoneos reperirent, non tamen tenentur explicitè referre ſingulas qualitates eorum, qui ſunt examinati.*

85 *Examinatores etiam extraiudicialiter poſſunt informari de qualitatibus concurrentium.*

86 *Examinatores vt palàm inter ſe ſua vota conferant magis expedit, deinde Notario iubeant vt in actibus ſuis ſimpliciter ſcribat Titium approbatum idoneum, Seium reprobatum.*

87 *Vota dare debent examinatores dum ſimul congregati ſunt cum Epiſcopo, non autem ſeparatim, ſicut Epiſcopus, vbi datur locus acceſſus, debet ipſe accedere examinatoribus ſimul congregatis.*

88 *Examinatus dicitur reprobatus, qui ſolus comparens ad ſe examinandum coram tribus examinatoribus fuit ab vno approbatus, cæteris reprobantibus.*

89 *Epiſcopus poteſt gratificari data in approbatis paritate.*

90 *Idoneus quis magis ſit ex concurrentibus ad Parochialem vacantem, nunquam ſpectat ad examinatores iudicare, ſed ad Epiſcopum ſolum.*

91 *Eligere ex approbatis ad Parochialem magis idoneum, ad ipſum Epiſcopum ſpectat.*

92 *Votum deciſiuum in concurſu non habet Epiſcopus, ſed tantùm accedere poteſt vbi vota ſunt paria, vel ſingularia.*

93 *Eligere ex approbatis ad Parochialem poteſt Epiſcopus extra locum examinis, & etiam abſentibus examinatoribus.*

94 *Electio facta de magis idoneo ad Parochialem vacantem ſignificanda eſt intra quatuor menſes, & ſi fuerint tranſmiſſi, nec peruenerit ad manus Collatoris intra dictum tempus, prouiſio deuoluitur.*

95 *Electio, & prouiſio in concurſu Parochialium facta de digno omiſſo digniore, eſt nulla.*

96 *Prælati non aliter ſatisfaciunt ſuæ obligationi, quàm ſi de digniore Eccleſiæ Parochiali prouideant.*

97 *Eligere ad Parochialem prouidentes tenentur illum, qui maioribus iuuatur meritis.*

98 *Electores ſub pœna peccati mortalis digniorem, ſeu meliorem eligere tenentur.*

99 *Beneficia per prouiſionem liberam conferentes non tenentur eligere digniores, niſi in promptu ſint.*

100 *Generalis tenetur ad Prælaturas Regulares digniores eligere.*

101 *Beneficium ſuum renuntians in fauorem alterius non tenetur ſub peccato mortali digniorem, ſeu meliorem eligere.*

102 *Patronatus laïcus, etiam quoad beneficia Curata non tenetur præſentare digniorem.*

103 *Eligere licet dignum prætermiſſo digniore in Canonicatibus, & dignitatibus, ac aliis ſimplicibus beneficiis curam animarum habentibus.*

104 *Prouiſio beneficij quando per concurſum, ſeu oppoſitionem facienda eſt, an teneatur quis ad reſtitutionem, ſi omiſſo digniore dignum eligat? oſtenditur & num.* 105.

106 *Dignus offerendo in concurſu pecuniam digniori vt deſiſtat ad oppoſitione, committit ſimoniam & tenetur ad cedendum beneficio, & reſtituendum fructus perceptos.*

107 *Electio non erit ſimoniaca, nec illicita ſi quis tradiderit pecuniam electoribus indignum eligere volentibus ne illum eligant.*

108 *Pecuniam offerre non eſt licitum pro electione particularis perſonæ, etiam digniſſimæ.*

109 *Senior idoneior iudicandus eſt reſpectu alterius iunioris cum quo concurrit.*

110 *Originarius idoneior iudicandus, ac præferendus eſt, ſi alter ſit extraneus.*

111 *Dignus de ciuitate, vel gremio Eccleſiæ poteſt eligi poſthabito digniore extraneo.*

112 *Originarij ſemper præferuntur extraneis.*

113 *Originarij præſumuntur magis deligere patriam.*

114 *Doctor præfertur non Doctori.*
Et Doctor vtriuſque iuris præfertur Doctori vnius tantùm. ibid.

115 *Doctori, cuius vita ignoratur, præfertur minus doctus modò idoneus, cuius mores ſunt noti.*

116 *Beneficium nullum habens præfertur habenti. Ad concurſum tamen admittitur habens aliam Parochialem. ibid.*

117 *Habi*

117 *Habilior is dicitur qui muneri, cui præficitur eſt aptior.*
118 *Diues potius quàm pauper eligi debet, ſi Eccleſia, cui eſt prouidendum, ſit pauper.*
119 *Sacerdos præfertur alteri aliquo inferiori Ordine inſignito.*
120 *Nobilitatem maiorem habens præferendus eſt. Nobilitas triplex, remiſſiuè. ibid.*
121 *Diſpenſatione non indigens præfertur. indigenti.*
122 *Idoneitas ad Eccleſiam Parochialem non ſolùm conſideratur reſpectu ſcientiæ, ſed etiã ætatis, morum prudentiæ, & huiuſmodi.*
123 *Iudicare quis ex concurrentibus ſit magis idoneus, ſpectat ſolùm ad Epiſcopum, non vero ad examinatores.*
124 *Parochialis vacans vbi fuerit iuriſpatronatus Eccleſiaſtici, & inſtitutio ad Epiſcopum pertineat, is, quem patronus digniorem inter probatos ab examinatoribus iudicabit Epiſcopo ſe præſentare tenetur, vt ab eo inſtituatur.*
125 *Examinis per concurſum forma an ſeruanda ſit, vbi Eccleſia Parochialis ſit iuriſpatronatus partim Eccleſiæ, partim laici? oſtenditur, & num.* 126.
127 *Parochialis Eccleſiæ inſtitutio vbi à Summo Pontifice facienda erit, quia fortè in menſibus reſeruatis vacauit, ius eligendi digniorem ad ſolum Epiſcopum pertinet.*
128 *Beneficium Curatum iuriſpatronatus Eccleſiæ ſi in menſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis vacauerit, Epiſcopus ipſe Ordinarius nulla habita ratione patronorum debet edicta concurſus proponere, idoneum eligere, ac Romam mittere.*
129 *Examen per concurſum fieri non debet in vacatione Parochialium quæ ſunt iuriſpatronatus laicorum, ſed ſufficit quòd deputatus à patronis examinetur ab examinatoribus in diœceſana Synodo deputatis, & idoneus iudicetur.*
130 *Examen per concurſum inter ipſos præſentatos requiritur in vacatione Parochialium de iurepatronatus laicorum, vbi plures ſunt præſentati, & æqualibus vocibus gaudent. Collatio Parochialis ſi ſpectet ad inferiorem, & in concurſu plures æquè idonei ſint denunciati, facultas eligendi magis idoneum ad Epiſpopum pertinet. ibid.*
131 *Iuſpatronatus laicale deuolutum ad Ordinarium confertur per concurſum pro illa vice.*
132 *Parochialium in collatione facta iure deuoluto, an forma examinis, quæ coram inferiore requiritur, ſeruari debeat? oſtenditur, &* num. 133.
134 *Forma Concilij Trident. circa concurſum faciendum in vacatione Parochialis Eccleſiæ, eſt ad vnguem obſeruanda, nec poteſt per æquipollens adimpleri.*
135 *Collatio Parochialis facta ſine examine per concurſum eſt nulla, & irrita, & præfata Parochialis eo modo collata vacat, eiúſque collatio ad Sedem Apoſtolicam ſpectat.*
136 *Vicarius Epiſcopi ſi velis ſubire concurſum, tenetur obſeruare formam Concilij Tridentini.*
137 *Examinatorum Synodalium relationem quominus executionem habeat, nulla deuolutio, aut appellatio etiam ad Sedem Apoſtolicam impedire poteſt.*
138 *Appellatio quoad effectum deuolutiuum tantùm datur non ſolùm à relatione examinatorum Synodalium ſuper ſcientia, ſed ſuper idoneitate, & habilitate.*
139 *Appellare non poteſt quis ab irrationabili iudicio Ordinarij, dum fuit approbatus ab examinatoribus Synodalibus ſicut electus.*
140 *Appellatio non datur ſimpliciter ab electione Epiſcopi in concurſu, niſi vbi conſtaret de dolo, & irrationabili eius iudicio.*
141 *Electione in concurſu facta per Epiſcopum, interpretatio eſt facienda ad illius fauorem, quòd omnia conſiderauerit, & magis idoneum arbitrio ſuo elegerit.*
142 *Epiſcopus præſumitur inſtructus de vita, & moribus concurrentium ad Parochiales Eccleſias vacantes.*
143 *Irrationabilitas electionis Epiſcopi in concurſu debet eſſe manifeſta, vt ſit locus appellationi.*
144 *Familiaritas tollit multum de præſumptione, quæ aliàs eſſet pro Epiſcopo circa agnoſcendam vitam, & mores concurrentium ad Parochiales.*
145 *Appellatio à mala electione, ſiue irrationabili iudicio Epiſcopi admittitur ſolùm ad effectum deuolutiuum, non autem ſuſpenſiuum, niſi appellaretur à ſententia Metropolitani, ſeu alterius iudicis appellationis reuocatoria electionis priùs factæ, ſeu facto concurſu appellaretur inter præſentatos, vel patronos laicos, vt d. n.* 134.
146 *Appellatio datur ad effectum deuolutiuum, & ſuſpenſiuum quando appellatur à ſententia Metropolitani, ſeu alterius iudicis reuocatoriæ electionis priùs factæ ab Ordinario in concurſu ad Parochiales.*
147 *Concurſu facto quando appellatur inter præſentatos, vel patronos laicos ſuper pertinentia iuriſpatronatus, & poſſeſſio per appellationem ſuſpenditur.*
148 *Reiectus in concurſu Parochialis poteſt prouocare prælectum ad nouum examen coram iudice appellationis, etiam antequam doceat de irrationabili iudicio Epiſcopi.*
149 *Reiectis, vbi illi in concurſu Parochialis Eccleſiæ appellant à mala electione, dandus eſt nouus concurſus in Vrbe, vbi debet vocari prælectus ab Epiſcopo.*

150 *Prouiſio,& collatio Parochialium intra quod tempus perfecto examine ſit facienda oſtenditur.*

151 *Eccleſia in titulum eſt conferenda, & inter duos non eſt diuidenda.*

152 *Clericus per Monachorum conſilium eſt inſtituendus in Eccleſiis quæ ſubſunt Monachis.*

153 *Portio congrua Vicariis qualiter aſſignanda?* & num. 154.

1 DE electione tam Parochorum, quàm aliorum Rectorum ſacris Canonibus eſt conſtitutum, vt ad Parochialem Eccleſiam, & curam animarum habendam perſona idonea eligatur, & quæ in loco reſidere, & per ſe ipſam curam exercere valeat, vt colligitur ex c in Parochia, 16.q.1.& ex c.cùm in cunctis, de elect.& ex c.licèt canon, eodem tit.in 6.& ex c.eadem te decet, de ætate, & qualit..& ex c. quia nonnulli, de Cleric.non reſid.& ex c. graue gerimus, de præbend. Concil. Trident. ſeſſ.7.de reformat. c.3. † Idonea autem perſona in hac materia dicetur prædita morum grauitate, ætatis maturitate, & literarum ſcientia, vt probatur ex d.c. cùm in cunctis, §. inferiora, Rebuff. in praxi, tit. forma Vicar. num. 87. & in tit.requiſita ad collationem,n.23.verb.idoneus. Flamin. Pariſ.de reſignat.benefic.lib.4.q.11.n.11.

3 Primò, morum grauitas, ſeu probitas requiritur in eo, qui ad huiuſmodi beneficium eligi deſiderat, d.cum in cunctis, ibi, grauitas morum. Selu.de benefic.p.3.q.5.num.35.Coſin.in pragm. ſanct.tit.de elect.cap.ſicut;§.deinde,verb.moribus. pag.69. verſo.Gutier. canon. lib. 1.c. 26 à n.34. Flamin.Pariſ.d.q.11.n.15.& 16.Filliuc.in q.mor. tom.3.tract.41.c 5.n.40. Machad. en ſu perfetto Confeſſor y Cura de Almas lib.4.q.2.tr. 2.docum.3.
4 † quæ ex animi virtute naſcitur, c.fin.41.diſt. Nauar.in cap.ſi quando,de reſcrip.except.11.n.2. verſ.nam grauitas, & ab inculpata vita proficiſcitur, idem Nauar. except.15. verſ. octauum eſt. Non debet, dicit Gregor. lib.34. Moral.c.30. hominum ducatum ſuſpicere, qui neſcit homines benè viuendo præire, ne qui ad hoc eligitur vt aliorum culpas corrigat, quod reſecare debuit, ipſe committat. & p.1.Paſtor.cap.3. Sit rector operatione præcipuus, vt vitæ viam ſubditis viuendo denunciet, & grex, qui Paſtoris vocem, moréſque ſequitur, per exempla melius, quàm per verba gradiatur. Qui enim loci ſui neceſſitate compellitur ſumma dicere, hac eadem neceſſitate compellitur ſumma monſtrare. Illa vox namque libentius auditorum corda penetrat, quàm dicentis vita cōmendat, quia dum quod loquendo imperat, oſtendendo adiuuat vt fiat. Et.cap.10. Talis ad regimen quiſque debet venire, qui ita ſe imitabilem cæteris in cunctis, quæ agit, inſinuet vt inter eos non habeat
5 quòd ſaltē de tranſactis mens erubeſcat. † Omnis enim conſtitutus in crimine mortali, vt inimicus eſt Chriſti, c.tolle, c.fin. de pænit. diſt.2. ita indignus eſt ſtipendiis de illius patrimonio ſumendis. S. Thom.2.2.q.63. art.2. communiter receptus ex Nauar. d.except.15.verſ.omnis; nam bona Eccleſiaſtica ſunt Chriſti patrimonium, c.cùm ex eo, de elect.lib.6. Concil. Trid. ſeſſ.25. de reform.c.1. cum aliis adductis per Ioan. Valer.de diff.inter vtrumque forum, verb. munera, differ.1.num.5.

Secundò, ætatis maturitas, quæ ſcilicet 25. 6
annum attigerit, d.§. inferiora, d. c.licèt canon. Nauar. in man.c.25.n.116. Mex. in tract. taſſæ panis, concluſ.6.n.18. vbi ſubdit quòd recipiens beneficium Curatum ante 25. annum, cùm talis à Iure ſit inacapax, tenetur beneficium renuntiare, & in conſcientia cogitur fructus reſtituere, Hojed. de incompat. benefic. p.1.c. 24. n.5. & 19. Emman Sà verb. beneficium 9. Flamin. Pariſ. d. q.11. n.14. & lib.4.q 9.num.14. & ſeq. Gutier.d.c.26.n.3. Nicol. Garc. de beneſ.p.7. c.4. n.41. Filliuc. d. tract. 41.c.5. n. 29. Maſſobr. in praxi habendi concurſum, requiſ.10. dub. 11. n.17.& citati à Cened.ad Decretum, collect.30. num.1. Et procedit in Dignitate, cui ſubeſt animarum cura, vt cenſuit S. Congr. Concilij, ſub die 4. Decembris 1627. cuius memini in collect. Bullarij, verb. ætas, pen. Qui quidem 25. anni non requiruntur completi, ſed incœpti ſufficiunt, vt ſatis deducitur ex d.§.inferiora, ibi, attigerit, & ex d.cap.licèt canon, & aduertunt omnes ſuperiùs citati, & expreſſiùs Nauar.in man. cap.25.num. 116. Homobon. de Bonis de humana vita ſtatibus, part.1.c.22. Aloyſ.Ricc.in deciſ.Curiæ Archiep.Neapol.part.4.deciſ.281. & deciſ.349. † Hoc tamen limitatur in habenti- 7
bus Parochiales vnitas, qui non adſtringuntur præfatam ætatem attingere, ſed illis ſufficit in ea conſtitutos eſſe, quam requirit beneficium, cui Parochialis acceſſoriè reperitur vnita, prout à ſacra Congr. deciſum referunt Gallet. in Margarita caſuum conſcientiæ, verb. Canonicus, 5.& verb.Parochus. Gonzal.ad.reg.8.Cancel. gloſ.9. num.4. Aloyſ. Ricc.in praxi rerum fori Eccleſ.reſol.512.in 2.edit. Nicol. Garc.de benefic. p.12.cap.2.num.26.

Epiſcopus diſpenſare non poteſt, vt quis 8
ante 25. annum incœptum Parochialem Eccleſiam valeat obtinere; cùm enim conſtet hanc ætatem in huiuſmodi beneficiis requiri ex generali Concilij Lateranenſis conſtitutione, de quo in d.§.inferiora, & Lugdunenſis in d.c.licèt canon, & nullus dubitet contra generalis Concilij decreta Epiſcopum diſpenſare non poſſe, ex plenè per me adductis de offic. & poteſt.Epiſc.p.2.alleg.33.n.35. ſequitur in huiuſmodi ætate illum diſpenſare minimè poſſe; & ideò ſic docent Imol in Clem.1.n.34.de ſtatu Monach. Corraſ.de Sacerd.p.3.c.3.n.2. Troti. de vero, & perfecto Clerico.lib.2.cap.18.num.2. Selu. de benefic.p.2.q.3.n.32. Petr. Gregor. rei benefic.

c.37.

9 *cap.37.num.5.* Non obſtat text. † *in c.2.*iuncta *gloſſ.verb. Eccleſias, & vlt. de ætate, & qualit.* quia ex eo non colligitur poſſe Epiſcopum diſpenſare,imò eius factum non approbat Pontifex,ſed potiùs reprehendit,patet ibi,*Epiſcopum ſuper his corripias,*& ibi,*eidem Epiſcopo prohibeas ne de cætero Eccleſias,*&c. Si adhuc qui curiosè quærat, quare Pontifex non iubeat pueros amouere, ſed remotis laïcis iubeat committere adminiſtrationes idoneis Clericis, donec pueri veniant ad ætatem legitiman, reſpondebimus olim Iure Decretalium validas fuiſſe collationes, & prouiſiones beneficiorum ante ætatem legitimam, nullitatíſque pœnam præſcriptam fuiſſe Iure nouo Sexti *per d.cap. licèt canon.* atque ita text.*in d.c.2.* concludit valuiſſe collationem, non potuiſſe tamen Epiſcopum licitè facere, & diſpenſare;confirmatúrque ex vltimis verbis *cap.3.*immediatè ſequentib. ibi, *quod niſi feceris, irritabimus;*à Papa igitur oportet hanc petere diſpenſationem, vt notant præcitati, quibus addo Nauar. *in man.cap.25. num.116.* explicat latè ad praxim Rebuff. *in praxi,tit.de diſpenſat. ratione ætatis,in principio.* An autem ſic diſpenſatus ratione ætatis habeat liberam adminiſtrationem rerum ad beneficium pertinentium per ſe, & ſine curatore? Vide text.*in c.vlt.de iudic.in 6.*vbi latè Ludouic.Gomez *num.9. & 26.* Octauian.*lib.3.de decretis,tit.8.num.28.*

10 Tertiò literarum ſcientia, vt *in d.c.cùm in cunctis,*ibi,*& literarum ſcientia cõmendabilis demonſtretur*, Flamin.*d.q.11.à n.17.*veluti quæ ad fidem, moréſque pertineat, & ſalutarem doctrinam tradendam ſatis ſit;quinimo humanarum legum cognitio non procul ab illis, qui ad Parochiales deſiderant promoueri,eſſe debet,non ea quidem ratione, vt cunctas legales difficultates ſcire cogantur,ad ea,quæ populus credere, & obſeruare debet ex lege, vt inquit S.Thom. *in ſupplem.p.3.q.36.art.2.verſ.ad primum.* vel ſufficit ſi tanta ſit, qua plebem ſibi commiſſam paſcere valeant ſalutaribus verbis, atque exemplis, quod omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem,eos admonendo breuibus quidem, & dilucidis verbis,de vitiis, quæ declinare, vitareque, ac virtutibus, quas ſectari eos oportet, vt æternam euadant pœnam, atque cœleſtem gloriam adipiſcantur:ita Concil. Trid. *ſeſſ.5.de reform.c.2.*quæ clariùs explicat Sot.*in 4.diſt.25.art.4.concluſ.3.verſ. & per hoc,* ídque his explicat verbis: *Qui verò Parochiæ in Paſtorem præficitur,vt idoneus habeatur,ea ſcire debet, quæ plebi ſunt cognitu neceſſaria, nempe illa,quæ ſint de neceſſitate ſalutis,vt videlicet docere ſuos ſubditos,ſciat Fidei articulos,& Decalogum,atque ordinaria peccata,quæ ei per confeſſionem deteguntur,vtque pænitentibus ſalutaria cõſilia præſtare valeat;* præſertim verò cum ſancto Thom. *in 4.diſt.17.in 2. ſcripto*, credo tantam debere eſſe in eo ſcientiam, qua diſtinguere noſcat peccatum, & non peccatum; atque inter mortale, & veniale. Quinimò & ſacris litteris præditus eſſe debet,cùm eius ſit peculiare munus prædicare, iuxta Concil. Trid. *ſeſſ.24. de reform.c.4.* quod propterea ſanciuit *ead.ſeſſ.cap.18.*vt Eccleſiæ omnes Parochiales nonniſi ab Epiſcopo, & præuio examine per concurſum præpoſitis edictis conferantur, vt *infrà* declarabimus.Nec poſt electionẽ factam, & collatam ſibi Parochialem exiſtimet Parochus, ſiue Rector ſe non ampliùs de doctrina, & literatura rationem redditurum, quia *ſacra Congreg. Concilij in vna Placentina, ſubdie 6. Auguſti* 1618. cenſuit liberum eſſe Epiſcopis, tam in viſitatione, quàm extrà iterum examinare ſuper doctrina, & literatura Parochos approbatos ab anteceſſore tempore prouiſionis Parochialium, necnon ſuperueniente rationabili cauſa, & ſuſpicione ignorantiæ poſſe examinare ad affectum *c.6.ſeſſ.21.de reform.*

Porrò Innocent III.*in Concil. generali*, de 11
quo *in cap.cùm ſit,de ætate, & qualit.*hac de re ſtatuit, ſic dicens: *Cùm ſit ars artium, regimen animarum, diſtrictè præcipimus, vt Epiſcopi promouendos in ſacerdotes diligenter inſtruant, & informẽt,vel per ſeipſos,vel per alios idoneos viros ſuper diuinis Officiis,eccleſiaſticiſque Sacramẽtis qualiter ea ritè valeant celebrare. Sanctius enim eſt,*inquit,*paucos bonos, quàm multos malos habere miniſtros,quia ſi cæcũ cæcus ducit,ambo in foueam dilabuntur.*† Via enim tantò eſt pretio- 12
ſior, quantò periculoſior, propter quod non omnis Sacerdos eſt ad curam animarum idoneus, Vitalin *in Clem.1.n.30.& 32.de præbend.* Gonzal.*ad reg.7. Cancell.gloſſ.6.n.9.* Quare Bonifacius VIII.*in cap.cùm in illis, de præbendis, lib.6.*declarauit mandatùm de prouidendo alicui de beneficio, aut eccleſiaſtica Dignitate, Curata beneficia non includere, niſi de animarum cura expreſſa mentio habeatur, *Cùm in illis,*inquit,*in quibus Curata beneficia cõmittuntur,maior,quàm in iis,qui ad alia promouentur, idoneitas requiratur*, ex quo ita colligunt *ibi* Anch.*num.3.*Domin & Franch.*num.4.* Abb.*in c.vlt.n.3. de præbend. & in cap.poſtulaſti,n.2.* vbi Dec.*n.6.de reſcript.* Staphilæ.*de litteris gratiæ. tit.de modo,& forma impetr.in princ.& tit.de formis expectat.§.ſexta forma,num.1.& §.nona forma, num.31.* Gig. *de penſion.q.19.n.5.*Rebuff.*in praxi,tit.de deſpenſat.ad plura beneſ. num.66.& tit.tertia pars ſignaturæ,verb.qualitatum,num.3.*
† Regulariter enim beneficiorum appellatio- 13
ne Parochialis Eccleſiæ, cæteraque beneficia curam animarum habentia non comprehenduntur,*d.c.cùm in illis,in princ.c.ſi eo tempore,de reſcript.lib.6.*ibi,*cum cura,vel ſine cura,*vbi gloſſ. *verb. cum cura*, dicit quòd niſi hoc fuiſſet expreſſum, prouideri de beneficio Curato non poſſet.Gig.*de penſion q.28.n9.* Corraſ.*de beneſ.*

part. 1.*c.* 5.*n.* 4. Franc. Marc. *Delphin.deciſ.* 525. *part.* 1. Petr. Greg. *rei beneſ.c.* 6.*n.* 4. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ.p.* 4. *collect.* 1217. Gonzal. *d.gloſſ.* 6.*à n.* 1. cum aliis adductis per me *de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignif.appell.* 32.*n.* 8. Vnde diſpenſatum ab beneficia vel ad Dignitates non poſſe promoueri ad Dignitates, quibus animarum cura ineſt, reſoluit Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 6.*c.* 3.*q.* 9. *&* 10. quem refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi part.* 3. *alleg.* 45.*num.* 13.

14 Vt autem maior adhiberetur diligentia in huiuſmodi idoneis viris ad hoc regimen aſſumendis, ſtatuit Trident. Concil. *ſeſſ.* 24. *de reform.cap.* 18. vt debeat Epiſcopus ſtatim habita notitia vacationis cuiuſcumque Parochialis Eccleſię, ſi Epiſcopus fuerit, idoneum in ea Vicarium cum congrua eius arbitrio fructuum portionis aſſignatione conſtituere, qui onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de Rectore prouideatur. Hæc ſunt quæ Epiſcopus antequam deueniat ad concurſum, facere debet in Parochialis Eccleſiæ vacatione, etiam ſi ipſa Parochialis Eccleſia reſeruata ſit, vel affecta generaliter, aut ſpecialiter, ex eodem Concilio Trident. *dict. cap.* 18. Mareſcot. *var. reſolutionum lib.* 1. *cap.* 52. *num.* 2. Zerol. *in praxi Epiſcopi.part.* 1. *verb. Parochia,* §.2. *dub.* 4. *&* 10. Læl. Zech. *de Repud. Eccleſ.cap.* 28. *de Parocho, num.* 6. Filliuc. *tom.* 3. *tract.* 41.*num.* 141. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ.reſolut.* 351. *verſ. amplia tertiò, in* 2.*edit.* vbi *in verſ. amplia quartò,* poſt Rot. *deciſ.* 48.*num.* 1.*part.* 1.*diuerſ.* ſubdit diſpoſitionem Concilij *dict. cap.* 18. procedere etiam in beneficio reſeruato, vel affecto ſpecialiter vigore Indulti, ſeu priuilegij in fauorem S. R. E. Cardinalium, ſeu Abbatum, vel Capitulorum; in beneficiis enim Curatis reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, & quibuſuis aliis, etiam ex antiqua conſuetudine Ordinarios proponere edicta concurſus, & à Sede Apoſtolica prouiſionem fieri approbato ab examinatoribus in Synodo Diœceſana deputatis, referunt à ſacra Congregatione deciſum Anaſtaſ. Germon. *de indult.Cardin.*§.*quibuſuis, num.* 17. Flamin. Pariſ. *de reſignat. beneſic. lib.* 10.*q.* 7. *num.* 12. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.gloſſ.* 6.*n.* 112. Nicol. Garc. *de beneſic. part.* 9.*cap.* 2. *num.* 154. Salgad. *de protectione Regia, tom.* 1.*part.* 3. *cap.* 9. *num.* 98.

15 Verùm Parochiales huiuſmodi in aliquibus caſibus concurſu non conferuntur, quos enumerare in præſentiarum non inutile duxi.

Primò igitur concurſu non conferuntur Parochiales litigioſæ; ſolet enim à Sede Apoſtolica in Eccleſiis litigioſis ſubrogari alius gratioſè abſque concurſu, & vt plurimum collitigans. Ita Gonzal. *d. gloſſ.* 6. *num.* 150. Nicol. Garc. *d. part.* 9.*cap.* 2. §.1. *num.* 170. Aloyſ. Ricc. *in d.praxi fori Eccleſ.reſol.* 358.*verſ.tertiò.* Maſſobr. *in d.praxi, prælud.* 3. *dub.* 3. *à n.* 18. Nouar. *in ſingul.Iuris Canon.concluſ.* 65.*num.* 5. Ego ipſe *de offic.& poteſt.Epiſcop.part.* 3.*alleg.* 60.*num.* 37.

Secundò, Parochialis ita exigui valoris, vt examinis per concurſum operam non ferret, aut nemo eſſet, qui ſe dicto examini vellet ſubiicere, aut ob opertas factiones, ſeu diſſidia, quæ in aliquibus locis reperiuntur, facilè grauiores rixæ, aut tumultus poſſent excitari, ex Concil. *d.cap.* 18. *in fine*, ibi, *Si tamen adeò exigui redditus*, &c. Gonzal. *d. gloſſ.* 6.*n.* 139. *cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *in praxi, reſol.* 358. Campan. *in diuer.iuris Canon. rubr.* 5.*cap.* 3. *num.* 10. Seraph. *deciſ.* 942. *num.* 10. Contrarium tamen, imò Parochialem etiam exigui valoris concurſu conferendam eſſe deciſum atteſtatur Galler. *in Margarita caſuum conſcientiæ, verb beneſic. pag.* 25. *col.* 2. quem refero Ego ipſe *d.alleg.* 60. *num.* 48. 16

Tertiò, Parochialis, quam quis acquirit per regreſſum, & priùs poſſedit, Nicol. Garc. *d.c.* 2. *num.* 199. Ego ipſe *d.allegat.* 60. *n.* 34. & me citato *in illo loco*, Maſſobr. *d. prælud.* 3.*dub.* 3.*n.* 37. 17

Quartò, Parochialis vnita Dignitati, vel Canonicatui. Anaſt. Germon. *de indultis Cardin.* §.*quibuſuis, n.* 7. *&* 8. Læl. Zech. *de Repub.c.* 28. *de Parocho, num.* 8. Aloyſ. Ricc. *in d.praxi fori Eccleſ. deciſ.* 417. *in* 1.*edit.* aliàs *reſol.* 354.*num.* 2. & latiùs *reſol.* 381. *in* 2. *edit.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 5.§.7.*num.* 2. Nicol. Garc. *d.cap.* 2. *n.* 193. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ.c.* 273. *num.* 48. Salgad. *de protectione Regia, tom.* 1.*p.* 3. *cap.* 9. *num.* 11. Rot. *deciſ.* 323. *num.* 8.*p.* 2. *recent.* Nouar. *in ſingul.Canon.concluſ.* 65.*n.* 4. Ego ipſe *d.alleg.* 60, *num.* 25. *&* 26. 18

Quintò, Vicaria perpetua Parochiæ vnitæ concurſu non confertur, ſed ſolùm ad nominationem, ſeu præſentationem illius, cuius Dignitati, ſeu beneficio Parochialis eſt vnita, & annexa, deputandus, & inſtituendus eſt Vicarius cum Ordinarij, ſeu eius Vicarij præuio examine, & approbatione, vt habetur *in conſtit. Pij V.* ſuper collatione Parochialium Eccleſiarum, incip. *Ad exequendum Paſtoralis officij debitum, ſub dat.Kalend. Nouembris.* 1567. in illis verbis, ibi, *Volumus inſuper, & ita mandamus quòd iſti Vicarij perpetui non ad liberam Ordinariorum electionem, ſed ad nominationem illorum, in quorum Eccleſiis vnitis ponuntur, cum ipſorum Ordinariorum, ſeu eorum Vicariorum præuio examine, & approbatione deputentur.* Ita Gonzal. *ad reg.* 8. *cancell. gloſſ.* 5.§.3. *num.* 53. *&* 54. Nicol. Garc. *d. cap.* 2.*num.* 292. Aloyſ. Ricc. *in d.praxi rerum fori Eccleſ. reſol* 358.*n.* 1.*verſ.* 2. Vgolin. *d.c.* 50.§.3.*verſ.* 8. Filliuc. *in quæſt. moral.tom.* 3. *tract.* 41.*cap.* 4.*num.* 147. Lotter. *de re beneſic. tom.* 1. *lib.* 2.*q.* 31. *num.* 21. Caualer. *deciſ.* 595. *num.* 4. *& deciſ.* 599. *num.* 1. Rot. *deciſ.* 102. *n.* 1. *part.* 1.*recent. & deciſ.* 579. *num.* 4. *& deciſ.* 710. *n.* 2.*part.* 2.*recent.& in Dertuſen. Vicariæ* 28. *Nouembris* 19

uembris 1616.coram bon.mem.Vbaldo,& in Barchinonen. Vicaria 17. Maij.1624. coram. R.P. D. Merlino, Burat. deciſ.214. num. 1.vbi Ferentil. in annot. lit. A. & deciſ. 303. num. 10. & deciſ. 931.n.& 2.Vnde ſacra concilij Congreg.in vna Caputaquen.ſub die 23. Iunij 1629. cenſuit Vicarios, ſeu Parochos in Eccleſia exempta animarum curam exercere intendentes priùs approbandos, & examinandos eſſe ab Epiſcopo, iuxta diſpoſitionē, c.per exemptionem, de priuil.lib.6. Et eadem S. Congr. in Auguſtana iuriſdictionis, ſub die 14. Decembris 1630.cenſuit Epiſcopum poſſe examinare,& approbare Vicarios Eccleſiarum Parochialium vnitarum, & dependentium à Religione Hieroſolymitana, ſubdens Epiſcopum debere eoſdem Vicarios, ſi idonei reperti fuerint, ſimpliciter approbare, non autem ad tempus, nec poſſe pro libito eoſdem ſubiicere nouo examini: niſi ſuperueniat rationabilis cauſa, & ſuſpicio ignorantiæ ad effectum c.6.ſeſſ.21.de reform.vt declarauit eadem S.Congr.in vna Placentina ſub die 26. Auguſti 1628. Vnde prouenit vt manutenendus Epiſcopus non ſit in quaſi poſſeſſione liberè conferendi per concurſum Vicariam perpetuam Capitulo vnitam cum facultate Vicarium nominandi, nulla expectata electione, vel nominatione. Poſt.in tract. mandati de manutenendo obſeruat.45. num.36. & poſt tractatum Rot.deciſ.186.num 3.

Verùm ſi nondum exercitium, ſed cura totalis, & habitualis in Vicarium transferatur, tunc eius Vicaria concurſu eſt conferenda. Ita Lotter. d.q.31. num.21. Rot. deciſ. 579. & 710. part.2.recent. cuius memini Ego ipſe d.alleg.60. num.32. Burat.d.deciſ. 214.num.2. Præſumitur autem totalis cura in Vicarium tranſlata quando certa portio, ſeu congrua aſſignatur Rectori Eccleſiæ, cæteris fructibus remanentibus penes Vicarium, ſicut per contrarium vbi certa portio, ſeu congrua aſſignatur Vicario, cura beneficij vniti dicitur tranſlata in Rectorem Eccleſiæ, cui fit vnio, & ſolùm nudum exercitium remanet penes Vicarium Rebuff. de congrua portione, n.117. Caputaq. deciſ.339. n.2.verſ. ratio eſt,p.3. Caualer. d.deciſ.595. n.2. Rot. in d.Dertuſen. Vicariæ, coram bon. memor. Vbaldo, & in d. Barchinon. Vicariæ, coram R. P.D.Merlino. Burat. d.deciſ.214. num.4. vbi Ferentil.in annot.lit.B.

20 Sextò Parochialis ſubiecta,ſeu annexa Monaſterio,vel de eius menſa, quando Monaſterium nominat Rectorem, & Epiſcopus confirmat,concurſu non confertur.Rot. deciſ.102. part.1.recent.Ego ipſe d.alleg.60.num.31. Quando autem dicatur beneficium de menſa Monaſterij? vide Rot.deciſ.204.part.2. recent.

21 Septimò, Parochialis, ſeu beneficium Regulare,quod Regularibus conferri conſueuit, vt per Piaſec. in praxi Epiſcop. part.2. c.5.n.18. verſ. hoc decretum. Gonzal. d.gloſſ.6. num.162, Nicol.Garc. d.cap.2. num.197. Vgolin. de offic. & poteſt. Epiſcopi, c.50.§.3. verſ.4. Aloyſ. Ricc. in d.praxi fori Eccleſ. deciſ.421.in 1.edit. aliàs reſol.358. num.1.in 2.edit. Maſſobr. d.prælud. 3. dub.3. num.34. Filliuc.dict. tract.31. c.4. n.145. Rot. deciſ.326.num.6.part.2.recent.quos refero Ego ipſe d.allegat.60. n.33.me citato in illo loco Solorzan. de iure Indiarum tom.2.lib.3.c.17. num.20.

Octauò, Prioratus Regulares habentes curam animarum ſoliti commendari Regularibus Nicol.Garc.d.c.2.num.199. Ego ipſe d.allegat.60.n.34.Solorzan d.c.17.n.21. 22

Nonò. Parochialium Eccleſiarum in permutationibus non fit concurſus.Flamin. Pariſ. de reſign. benefic. lib.8.quæſt.9. num.95. Vgolin. d.cap.50.§.3 verſ.7.Nicol.Garc.d.part.9.cap.2. num.165. Leſſ. de Iuſtit. lib.2. cap. 34. dub.16. Aloyſ. Ricc. in d.praxi fori Eccleſ. deciſ.419.in 1.edit.aliàs reſol.356. in 2. edit. Filliuc. d.tract. 41. de benefic.c.4.num.137. Ego ipſe d.alleg.60. num.23. 23

Decimò. Parochia reſignata ad fauorem in manibus Papæ concurſu non confertur. Ita Flamin. Pariſ. de reſignat.benef. lib.1. q.7.nu.7. Gutier. Canon. lib.2. cap.11. num.11. Zerol. in praxi Epiſcopi p.1.verb.Parochia,§.2. dub.5.& 6. Mareſcot. variar.reſol.lib.1.cap.52.n.6.Proſper de Auguſtino in addit. ad Quarant. in ſumma Bullarij,verb.benefic. Paroch.collat. q.3. verſ.3. Vgolin. d.cap.50.§.3. verſ.2. Leſſ. d.lib.2.c.34. num.84. Aloyſ.Ricc. in d.praxi fori Eccleſ.deciſ. 416. in 1.edit. aliàs reſolut.353. & reſolut.351. verſ.amplia quintò.Maſſobr.in ſua praxi habendi concurſum requiſit.13. dub.3. Ego ipſe d.allegat.60.num.21. Gonzal. dict. gloſſ.6. num. 121. cum ſequentibus, vbi ſubdit quòd reſignatarius prouiſus à Papa,vel mandatum de prouidendo in forma dignum obtinens, duntaxat examinare debet abſque concurſu, & approbari ſi idoneus repertus fuerit ad curam animarum,ſiue reſignatarius ſit præſens in Curia, ſiue abſens in partibus. 24

Vndecimò, Parochiales vacantes in Curia, ſeu apud Sedem,ſiue per obitū,aut ſimplicem reſignationem, vel dimiſſionem ex vi decreti de dimittendo primum incompatibile, prouideri ſolent in Dataria ſine concurſu, & ſufficit quòd prouiſus examinetur ſuper ſufficientia. Gonzal. d. gloſſ.6. num.15. Nicol. Garc. d.part.9.cap.2. num.153. Piaſec. d.part.2. cap.... num.17. verſ. de Curatis. Maſſobr. d.prælud.3. dub.3.num.45. 25

Duodecimò, Cura animarum, quæ in Eccleſia Collegiata exercetur per Canonicos,vel hebdomadarios, concurſu non confertur, vt per Proſp.de Auguſt.dict. quæſt.3. verſ. quorum primus eſt. Flamin. Pariſ.d.lib.8. q.9. num.94. Vgolin. d.cap.50.§.3. in fine. Gonzal. d.gloſſ.6. n.158. Aloyſ. Ricc. in d.praxi reſol.358. verſ.4. 26

*& in deciſ.Curiæ Archiep.Neapol. diſciſ.*307.*n.*1. *part.*4.quos refero Ego ipſe *d.allegat.*60.*n.*30.

27 Decimotertiò.Dignitas habens curam animarum in Eccleſiis Collegiatis concurſu non confertur, nec in illa examen eſt neceſſarium, quale requiritur in Parochialibus. Ita Piaſec. *dict. part.*2.*cap.*5. *num.*18.*in fine.* Gallet. *in d. Margarita verb.beneficium,pag.*24.*& verb.Canonicus vlt.* Gonzal. *d.gloſſ.*6.*num.* 162. Nicol. Garc. *d.part.*9.*cap.*2. *num.*195. Maſſobr. *d.prælud.*3.*dub.*3.*à num.*38. Ego ipſe *d. allegat.* 60. *num.*28.*&* 29.& fuit dictum *in Cremonem.Præpoſituræ* 25. *Februarij* 1622. coram *bon. mem. Vbaldo*, vbi etiam habetur hoc procedere in dignitatibus Eccleſiarum Collegiatarum actu, non autem habitu tantùm, vt *in Tudertina Prioratus* 17.*Nouembris* 1589. coram *bon mem. Orano*, vbi dicitur, quòd hoc caſu attenditur actus, non verò habitus, per gloſſ.notabilem *in c.licèt canon, de elect.lib.*6. percipuè quando Eccleſia amiſit Collegialitatem auctoritate Superioris,iuxta notata per gloſſ.*in cap.ſtatutum, in verſ. Collegialitatis, eod.tit.de elect. in* 6.vbi

28 quòd † ſi Collegium eſſe deſinat per mortem Canonicorum, debent ſubſtitui alij, & quòd ius Collegij remanet etiam in vno,donec fuerit auctoritate Superioris deſtructum. Barbat. *conſ.* 74.*num.* 1. *& ſeq.inter conſil. Alexand.lib.* 4. & ipſe Alex. ei ſubſcribens, *conſ.ſeq.n.* 34. in quibus terminis loquitur dicta diciſio *Tudertinæ Prioratus*, eo quòd ibi præſupponitur, quòd prioratus, de quo agebatur, mutaſſet ſtatum, & quòd in Bullis Pontificum enunciaretur non Conuentualis, & ſic quòd deſierat eſſe Conuentualis auctoritate Summi Pontificis; ſecus autem ſi Eccleſia non amiſit Collegialitatem auctoritate Pontificis; quia tunc ſufficit habitus tantùm ad hoc,vt Dignitas habens curam animarum in ea exiſtens,non conferatur per concurſum,ex adductis per Franc. *dict.cap.licèt canon,num.*2.*verſ.quoad difficultatem*, & *ibi* Archidiac. *ſub num.* 2. *de elect. lib.*6. Mandoſ.*in reg.*3. *Cancel.quæſt.*3.*ſub num.*3. vbi

29 quòd † ſub reſeruatione Prioratuum Conuentualium cenſentur comprehenſi etiam illi Prioratus,qui nullos Monachos habent, & ſic ſunt Prioratus habitu tantùm.

30 Ciuitas Sipontina caret Eccleſiis Parochialibus, ſed Dignitates, & duodecim Canonici habent cum præbendis annexam curam animarum, & vnuſquiſque præter Archidiaconum, qui ſupplet defectum mortuorum, vel abſentium, habet Parochialem certis finibus diſtinctam, & limitatam; quo caſu dubitatum fuit *in ſacra Congreg. Concilij*, an huiuſmodi Dignitates, & Canonicatus pro tempore vacante ſint conferendi præuio concurſu, iuxta præſcriptum S. Concilij Trident. & conſtitutionis fel.record. Pij V. & conſequenter an in illis obtinendis requiratur ætas ad Parochiales Eccleſias obtinendas requiſita, adeò vt collationes aliter factæ fuerint nullæ cum poſſeſſionibus inde ſequutis, abſque eo quòd prouiſis aliquod ius fuerit acquiſitum? *Sacra Congreg. Concilij, ſub die* 17.*Auguſti* 1630. cenſuit *non requiri examen per concurſum,ætatem verò eſſe neceſſariam.*

In aliis Parochialibus, prçter iſtas exceptuatas, habita notitia vacationis Eccleſiæ, deputat Epiſcopus Vicario cum congrua, & poteſt in huiuſmodi Vicarios deputare alios viciniores Parochos, vel alios etiam hebdomadarios, aut diurnos,nec ceſſatio congruæ facit ceſſare obligationem deputationis Vicarij, vt poſt Nicol.Garc.*part.*2.*cap.*2.*num.*13.tradit Maſſobr. *in ſua praxi, requiſ.*1. *dub.*1.*& dub.*2. reſoluit Vicarium cum congrua eſſe conſtituendum in qualibet Parochiali vacante, ſiue de iure, ſiue de facto tantùm, & ſiue per ſimplicem reſignationem,vel priuationem vacet, & 31
dub. 12. tenet † Vicarium deputandum cum congrua,dummodò aliàs ſit idoneus, non eſſe neceſſariò examinandum. 32

Deputatio Vicarij huiuſmodi donec prouideatur de Rectore, ſpectat ſemper ad Epiſcopum,in cuius Diœceſi Parochialis eſt,ſicut refert deciſum Armendar. *in addit.ad recopil.legum Nauarræ, lib.*1.*tit.*18.*l.*7. *Epiſcop. num.* 86. 33
ac proinde † inferiores, qui non habent iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem cum facultate congregandi Synodum, talem Vicarium conſtituere non poterunt,vt per Franc.Leo.*in theſaur.fori Eccleſ.part.*1.*c.*28.*num.*52.Nicol.Garc. *d.cap.*2.*num.*8. Maſſobr. *d. requiſ.*1.*dub.*8. *&* 11. *metipſum d.alleg.* 60. *n.*3.*&* 4.Et quia Concil. Trident. *d. cap.*18. diſponit cum particula *ſtatim*, credo Epiſcopum poſſe differre conſtitutionem huiuſmodi Vicarij vſque ad tres dies à die notitiæ vacationis, non autem vlteriùs, vt benè reſoluit Maſſobr.*d.requiſ.*1.*dub.*13. 34

Congrua portio huiuſmodi Vicario aſſignanda,eſt arbitraria Epiſcopo, penſata qualitate perſonæ, beneficij, & loci,prout referunt deciſum Nicol. Garc.*d.cap.*2.*num.*15. & Maſſobr.*d.requiſ.*1.*dub.*25. & quòd poſſit eſſe duorum aureorum ſingulis menſibus, dicunt Gallet.*in Margarita caſuum conſcientiæ, verb.Vicarius*,8.& Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.*7. *cap.*6.*num.*116.*in fine.* 35

Vicarius, vt ſuprà, ſemel conſtitutus cum congrua, non poteſt remoueri ſinè cauſa, quia Epiſcopus non retractat, quod ſemel exequutus eſt pro executione Concilij, vt per Maſſobr. *d. requiſ.*1. *dub.* 26. vbi *dub.* 27. reſoluit quòd ſi Vicarius conſtitutus cum congrua ſubeat examen, & eligatur tanquam magis idoneus, debet ſe retrahere à proſequutione exercitij curæ, & adminiſtratione bonorum, alioqui incurrere pœnam *c.auaritiæ, de elect. lib.*6. 36

Porrò

37 Porrò Epiſcopus intra decem dies, vel aliud tempus ab eo præſcribendum idoneos aliquot Clericos ad regendam Eccleſiam coram deputandis examinatoribus nominet; liberum ſit tamen etiam aliis, qui aliquos ad id aptos nouerint eorum nomina deferre, vt poſſit poſtea de cuiuſlibet ætate, moribus, & ſufficientia fieri diligens inquiſitio, & ſi Epiſcopo, aut Synodo Prouinciali pro regionis more videbitur magis expedire per edictum, etiam publicum vocentur, qui volent examinari, vt ſtatuit Concil.*d. cap.* 18. ſub cuius diſpoſitione loquente de Epiſcopo, comprehenditur Abbas, qui habet ordinariam iuriſdictionem, ſicut reſoluit Flores de Mena *var. lib.* 3. *quaeſt.* 24. *num.* 21. item & Commendatarius Abbatiæ habentis iura Epiſcopalia, ſi habeat ius congregandi Synodum, & eligendi examinatores ſynodales. Aloyſ.
38 Ricc.*in d. praxi*, *reſol.* 361. *in fine.* † Cæteros autem inferiores, qui non habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ac ius congregandi Synodum, etiamſi habeant ius conferendi, *ſub dicti cap.*18. diſpoſitione minimè conprehendi reſoluunt Læl. Zech.*de Republ.Eccleſ.cap.*28.*de Parocho*,*n.*6. Anaſtaſ. Germon.*de Indult.Cardin.*§.*quibuſuis,ad finem.*Flamin. Pariſ.*de reſignat.benefic.lib.*8.*q.*9. *num.*96. Aloyſ.Ricc.*in d.praxi*, *deciſ.*424.*in* 1.*edit.*aliàs. *reſol.* 361. *in* 2. *edit.* & nouiſſimè *p.*4. *reſol.*75. Maſſobr. *d. requiſ.*1. *dub.* 8.11. *&* 21. *& requiſ.* 2. *dub.* 4. Vnde *ſacra Congregatio Concilij*,
39 *ſub die* 2. *Decembris* 1628. cenſuit, † *Epiſcopum Foroſempronien. vti viciniorem manutenendum eſſe in ſua quaſi poſſeſſione concurſus inſtituendi in vacationibus Eccleſiarum Parochialium della Rauignana, iuris praeligindi magis idoneos ex approbatis in eiſdem concurſibus, donec Abbas Claſſen. legitimè probauerit habere ius congregandi Synodũ, aliáſque coëgiſſe, & in ea examinatores ad praeſcriptum ſacri Concilij Trid.cap.*18.*ſeſſ.* 24.*deputaſſe* Hinc eadem *S. Congr. in cauſa caſtri Durantes*, *ſub die vltima Aprilis* 1611. declarauit *quòd concurſum inſtituere, & examinare prouidendos ad Parochiales exiſtentes intra fines Abbatiae nullius diaeceſis, ſpectat ad Epiſcopum, intra cuius fines exiſtit Abbas, iuxta cap.* 1.*ſeſſ.*23. *& ſi id non conſtet, ad viciniorem, vt addidit Pius V. tantùm limitando, niſi qui Praelatus eſt nullius, habeat ius congregandi Synodum, quia tunc poſſet in ea deputare examinatores Synodales, prout Concilium requirit. Et in nullius terrae Vaſtallae Parmen. diaeceſis*, 17. *Auguſti* 1630. conceſſit, *vt ſi pro concurſu, qui in vacationibus Parochialium fieri ſolet coram Epiſcopo viciniori, occaſione peſtis ciuitas illius ſit bannita, & aditus praecluſus ad eundem Ordinarium viciniorem, facultas daretur inferiori prorogandi tempus concurrentium, & quòd interim prouideretur de aeconomis, & Vicariis idoneis.*

40 Intra decem verò dies edictum eſt proponendum. Maſſobr. *requiſ.* 2.*dub.*6. & totidem remanere debet affixum ad valuas Eccleſiæ. Zerol. *in praxi Epiſcop. part.*1. *verb. Parochia*, quem refero Ego ipſe *d.alleg* 60.*num.* 45. licèt minimè *ibidem* legatur ſecundùm Nicol.Garc. *d. cap.*2. *num.* 42. *&* 43. Maſſobr. *d. requiſ.* 2. *dub.*7. Quicquid dicat Zerol.*d. verb. Parochia*, §.2. *dub.*2. Sed inueni *ſacram Congr. Concilij in vna Tiburtina*, *ſub die* 28. *Aprilis* 1629. cenſuiſſe *eueniente vocatione Eccleſiae Parochialis poſſe Epiſcopum intra quatuor, vel ſex menſes reſpectiuè à die vacationis apponere edictum pro concurſu dictae Parochialis*; at non poteſt apponi cum maiori termino viginti dierum, ex Conſtit. Pij V. incipien. *In conferendis*, *ſub dat. Romae*, 15. *Kal. Aprilis* 1566. Zerol.*d. verb. Parochia*, §.2. *dub.*3. Aloyſ. Ricc. *d. reſol.* 364. *num.*2. Læl Zech. *d. cap.* 28. *de Parocho*, *ſub num.*6. Nicol Garc. *d.p.* 9. *cap.* 2. *num.* 46. *&* 47. Maſſobr.*d.reſquiſ.*2. *dub.*8. Salgado *d.c.*9. *num.*53.*&* 57. Nam licèt ſit arbitrarium Epiſcopo tempus, quo debet eſſe affixum edictum, non debet tamen excedere viginti dies. Nicol Garc.*d.c.* 2.*num.* 50. Maſſobr.*d.requiſ.*2. *dub.*9. Et ſi ante lapſum termini examen, & concurſus fiat, erit nullus, ex Nicol. Garc. *d.p.*9.*cap.*2.*num.* 316. *cum ſeqq.* Salgado *d.cap.*9. *n.* 64. cenſuit *S. Congreg. Concilij in Potentin.* 4. *Maij* 1619. Et quòd concurſus terminum non tenetur prorogare Epiſcopus, ſed quod bene facit prorogando, cenſuit ead. *S. Congr. ſub die* 17. *Martij* 1619.

Edictum huiuſmodi opponi debet ab Ordinario loci, vbi exiſtit beneficium, & ibidem examen eſt peragendum, etiamſi beneficium ab Ordinario alterius Diœceſis ſit conferendum. Flamin. Pariſ.*de reſign.benefic.lib.* 8.*cap.*9. *n.*102. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.*10 *n.* 31. Nouar.*in ſingul.Canonic.concluſ.*82. *num.* 2. Ego ipſe *d. alleg.*60.*n.* 44. In quo edicto apponenda eſt dies præpoſiti concurſus. Seraph. *deciſ.* 1148. Maſſobr. *d. requiſ.* 2. *dub.* 10. † An autem ſit de ſubſtantia, & forma concurſus Parochialium huiuſmodi edictum apponi? Affirmant Læl.Zech.*de Republic. Eccleſ.cap.* 28.*de Parocho*, *n.*6. Aloyſ.Ricc. *in d.praxi*, *reſol.* 364. Zerol.*d.verb. Parochia*,§...*dub.*2. Nouar. *d.concluſ.*82. *num.*1. Ego ipſe *d.alleg.*60.*num.* 43. & me citato in illo loco Maſſobr.*d. requiſ.*2.*dub.* 3. vbi intelligit quando Concilium Prouinciale hoc ſtatuit. 41 42

Contra Nauar.*conſ.*4 *de praeben.* Nicol. Garc. *d.cap.*2.*num.* 38.& Salgad.*d. cap.*9. *num.*50. exiſtimantes collationem nullam non reddi ex omiſſione edicti.

Termino autem decem, vel ad ſummum vigenti dierum elapſo, nullus eſt admittendus ad examen, niſi qui deſcripti fuerint ex Concil.Trident. *d. cap.*18. *verſ. tranſacto conſtituto* 43

tempore,

tempore, Seraphin, *deciſ.* 148.*n.*4. Aloyſ. Ricc. *d. reſol.* 364.*num.*2. Nouar. *d. concluſ.* 82. *num.*4.
44 † Re tamen integra poſt terminum edicti poteſt oppoſitor admitti, etiam alio reclamante, ſecundùm Mareſcot. *var. reſolut. lib.* 1.*cap.* 52. *num.*59. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell. gloſſ.*9.§.1. *num.*115. Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.*209. Maſſobr. *in ſua praxi*, *requiſ.* 3. *dub.* 2. & alios quos refero Ego ipſe *d. all.* 60.*num.* 46. de quo eſt bona Rotæ deciſio *in vna Firmana Parochialis* 6. *Martij* 1592. coram *Cardin. Pamphilio ſen.* quæ ſic cantat. *Domini cum præſuppoſito quòd D. Fabius comparuerit in loco examinis re adhuc integra, de quo erit particulariter agendum, reſoluerunt ipſum debuiſſe admitti ad concurſum, non obſtante quòd comparuerit poſt decem dies præfixos in edicto ſe opponere volentibus, quia ſtante legitimo impedimento abſentiæ, ex quo de tempore vacationis Parochialis, & edicti publicati morabatur in Romana Curia, vnde ſtatim habita notitia profectus fuit ad locum examinis, ſubintrat communis Doctorum concluſio, quòd comparens poſt terminum, etiam peremptorium, eſt admittendus quando res eſt integra, & habuit iuſtam cauſam excuſationis, vel ratione ignorantiæ, vel abſentiæ, ſeu alterius impedimenti*, gloſſ. *in cap. cùm in tua*, quam *ibi* ſequuntur Innocent. *poſt princ. verſ. quid ſi ante.* Hoſt. *num.*6. *verſ. quid ſi lapſum eſt tempus.* Ioan. Andr. *num.* 14. Card. *ſub num.*8. Henric. Boic. *num.*2. Abb. *ſub num.*10. *& ſeq.* qui loquuntur etiam in termino præfixo à lege, & ibi cæteri ſcribentes, *qui matrim. accuſare poſſint*, gloſſ. *in cap. fin. in verb. peremptorio*, & *ibi* Ioan. Andr. *num.*7. & Gemin. *num.* 18. *in fin. de elect. in* 6. latè Lambertin qui alios citat, *de iurepatron.* 2. *part.* 2. *lib.*6. *quæſt. princ. art.* 26. *n.* 2. *in fine*, *cum ſeq.* vbi reſpondet *ad conſ.* 3. *Oldrad. num.*7. cum aliis in contrarium allegatis, quòd procedunt ceſſante impedimento, vel iuſta cauſa non comparendi infra terminum præfixum. *Neque obſtat quòd Concil. Trident.* ſeſſ. 24. cap. 18. *manat tranſacto conſtituto tempore edicti examinari omnes, qui deſcripti fuerint, quaſi velit poſt dictum tempus non poſſe alios admitti, ex reg. quòd permiſſum ad tempus, cenſetur prohibitum poſt tempus*, ad l. ſtatuliberum, §. Stichum, ff. de legat. cum ſimil. *Quia Concilium non prohibet admitti comparentem poſt terminum re integra, quando fuit legitimè impeditus, & maximè quia vbi concurrit æquitas etiam poſt tempus, re tamen integra, quis admittitur quando non eſt effectum deterius ius illius, cuius cauſa tempus fuit limitatum, Iaſ. poſt Aretin. & Alex.* in l. ſi ita quis, num. 6. ff. de vulg. & pupil. *prout in hoc caſu, vbi æquitas ſuggerit quòd plures, quàm fieri poſſit admittantur ad concurſum, ex hoc non differatur in longius prouiſio ipſius Eccleſiæ, cuius fauore, vt ei celeriùs de Paſtore prouideatur, ille terminus fuit præfixus.* Hactenus deciſio; quæ benè dicit ſuam procedere reſolutionem, quando comparens poſt terminum re integra fuit legitimè impeditus; & ideò propoſito dubio *in ſacra Congreg. Concilij*, † vtrùm 45
ſi quis non deſcriptus in tempore concurſui præfixo comparuerit legitimo impedimento ceſſante, itaut potuerit nomen ſuum infra præſcriptum terminum deferre, & elapſo termino examine nondum facto, ſeu re integra, petat ſe ad concurſum admitti, ſitne audiendus? Eadem *ſacra Congr. ſub. die* 7. *Iulij* 1625. *cenſuit non eſſe audiendum.*

Examen ſtatim elapſo termino edicti poteſt 46
per Epiſcopum inchoari, ſed non poteſt eadem die claudi, vbi plures fuerunt deſcripti, quia ſunt expectandi, vel vocandi, alioquin vitiabitur concurſus, ſi ex pluribus deſcriptis vnus, aut non omnes examinentur, & eis non expectatis claudatur concurſus. Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *à num.* 33. Seraph. *deciſ.* 1148. *n.* 5. Maſſobr. *d. requiſ.* 3. *dub.* 10. & cùm *in d. c.* 18. *Concilij Trident.* dicatur † quòd omnes, qui deſcri- 47
pti fuerint, examinentur, non poterit Epiſcopus ſtatuere, ſeu limitare certum numerum perſonarum ad concurrendum in concurſu Parochialium, vt reſoluit Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.* 31. *part.* 4. † nec po- 48
teſt prohibere Curatis ne accedant ad concurſum aliarum Parochialium, cùm omnibus liber eſſe debeat, vt Epiſcopo ciuitatis Caſtelli reſcripſit *ſacra Congregatio Cardinalium negotiis Epiſcoporum, & Regularium Præpoſitorum die* 26. *Auguſti* 1591.

At vno tantùm comparente ex pluribus 49
deſcriptis poterit fieri concurſus, nec opus erit, vt proponatur ſecundum edictum. Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num* 215. Maſſobr. *d. requiſ.* 3. *dub.*7. Vbi verò vnus tantùm ſe deſcribi fecerit, nec alij comparẽt oppoſitores ad ſe deſcribi faciendum, † fieri poterit quoque concur- 50
ſus, nec opus erit alio edicto, aut termini prorogatione, ſecundùm Nicol. Garc. *d. c.* 2. *n.* 215. Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſcopi*, *c.* 50. §. 10. *num.* 4. Filliuc. *d. tract.* 41. *c.* 4. *num.* 151. Maſſobr. *d. requiſ.* 3. *dub.*8. metipſum. *d. alleg.* 60. *num.* 51.
† Sed quando nullus comparuit, aut certè 51
nullus ex comparentibus vult ſubire examen, Epiſcopus aſſignare debet aliud tempus, ſiue edictum, & ſi adhuc nemo comparet, vel aliàs nemo idoneus reperitur, tunc poterit Parochia abſque concurſu conferri. Nicol. Garc. *d. c.* 2. *num.* 218. Filliuc. *d. tract.* 41. *c.* 4. *num.* 152. Maſſobr. *d. requiſ.* 3. *dub.* 9.

Examen faciendum eſt ab Epiſcopo, ſiue 52
eo impedito ab eius Vicario generali, atque ab aliis examinatoribus non paucioribus, quàm tribus, Concil. Trident. *d. c.* 18. *verſ. tranſacto.* Maſſobr. *d. requiſ.* 3. *dub.* 4. Et poſſunt adhiberi in concurſu pluſquam tres examinatores, ſed non pauciores vt ſoluit *ſacra Congregatio*, cuius declarationis idonei nobis

bis teſtes ſunt Nicol. Garc. *part.5.c.9.num.52.* Filliuc. *d. cap.4.num.* 156. Maſſobr. *in d.praxi requiſ.12. dub.1.* Salgad. *d.c.9. num.66.* Lotter. *de re benefic. lib.2.q.31.n.65.* Et etiam Epiſcopo non impedito poterit fieri examen coram Vicario, quia verba Concilij important tantùm quandam conuenientiam. Nicol. Garc. *d.cap.2.num.119.* Ego ipſe *d.alleg.6.num.41.* & me citato *in illo loco*, Maſſobr. *d.requiſ.3 dub.3.*

53 † Etſi examen omnium concurrentium vna die finiri non poſſit, poterit in alio continuari; ſi verò ſuſpicio aliqua ſit, quòd examinandi ſecundo die veniant in cognitionem interrogationum examinis præcedentis, noua tunc poterunt fieri interrogatoria, vt cenſuit *ſacra Congregatio Cardinalium negotiis Epiſcoporum & Regularium præpoſitorum, ſub die 20. Iulij* 1591.

54 Examinatores debent ſingulis annis proponi in Synodo ad minus ſex, & ab ea Synodo probari, quorum officium etiam poſt annum ſuæ electionis non expirat. Nicol. Garc. *d.c.2. num.73.* Salgado *d.cap.9. num.67.* Maſſobr. *in d.praxi requiſ.11.dub.1.* vbi *dub.5.* reſoluit Concil. Tridenr. nullam formam præſcribere ſuper propoſitione examinatorum. Quibus autem conditionibus, & qualitatibus huiuſmodi examinatores clarere potiſſimum debeant? vide Homobon. de Bonis *de humana vitæ ſtatibus, part.1.cap.13.*

55 Nominatim, & non in genere proponi debent huiuſmodi examinatores, niſi proponerentur in genere, qui re vera tunc extarent, quia per huiuſmodi genericam expreſſionem, haberetur etiam expreſſa perſona. Nicol. Garc. *d. cap. 2. num.* 339. Filliuc. *d.tract. 41.c.4. num.* 157. Salgad. *d. cap.9. num.76.* Maſſobr. *d. re-*
56 *quiſ.11.dub.3.* vbi *dub.7.* ſubdit, quòd † vt examinator dicatur probatus, à Synodo, debet dimidiam partem ſuffragiorum ferre ab iis, qui vocem habent in Synodo. Et ideò *ſacra Congregat. Concilij in vna Sutrina cenſuit non poſſe eligi examinatorem Synodalem ſub nomine Dignitatis.*

57 Si ex ſex examinatoribus aliqui intra annum ſuæ electionis mortui fuerint, totam facultatem examinandi vnà cum Epiſcopo ad ſuperſtites, etiamſi vnus tantùm ſupereſſet, ſpectare debet eo anno durante, ſed in locum demortuorum eligendi alij cum approbatione Capituli. Ita Nicol. Garc. *d. cap. 2. num.8.* Maſſobr. *in d. praxi requiſ. 12. dub.2.* Salgado *d.cap.9.num.70.cum ſeqq.*

58 Quando verò omnes decedunt examinatores, vel in longinquas partes recedunt, Epiſcopus intra annum ad celebrandam Synodum ex antiquis, qui fuerint, ſex, non pauciores ſubrogare debet, & ſi non ſtabunt, tot antiqui eligere poterunt illi, qui extabunt, & alios ſupplere de nouo approbatos à Capitulo, vſque ad ſex; quòd ſi nulli antiqui extiterint, nouos tunc à Capitulo probandos, non pauciores, quàm ſex deputare debet vſque ad futuram Synodum in fine anni à poſtrema Synodo celebrandam, vt referunt à *ſacr. Congr.* deciſum Nicol. Garc. *d.cap.2. num.73.* Mareſc. *var.lib.1. capit.32.* Maſſobr. *d.praxi requiſ.12. dub.3.* Salgado *d. cap. 9. ex num. 70.* & cenſuit Rot *in Panormitana Archipresbyteratus 3. Decembris* 1618. coram *bon. memor Buratto, & in eadem 5. Iunij* 1620. coram *eodem*, inter impreſſas *deciſ. 372. & 479. n. 2.* ſubdit Clementem VIII. ſpeciali Conſtitutione conceſſiſſe Epiſcopis facultatem deputandi examinatores extra Synodum deficientibus, vel impeditis Synodalibus, dummodò infra annum à Synodo celebrata, & decreuiſſe quòd ſtatim lapſo anno talis facultas, & eorum auctoritas expiraret.

Examinatores Synodales durant donec alij 59
in Synodo deputati fuerint, verùm ſi anno elapſo aliqui ex eis mortui fuerint, officium omnium expirat, vt per Nicol. Garc. *in addit ad d. cap.2.num.75.* Gallet. *in Margarita caſuum Conſcientiæ, verb. examinatores* 1. Aloyſ. Ricc. *in d. praxi fori Eccleſ. reſol. 361. in 2. edit.* Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. capit.66. num.17.* Maſſobr. *d. requiſ.* 12. *dub.4. numer.3.* vbi ſubdit locum non habere quando poſt annum ſuperſunt ſex adhuc. Ego ipſe *d. alleg. 60. num.48.*

Epiſcopus non excuſatur ſi poſt annum ad- 60
hibeat examinatores ſuperſtites non extantibus ſex, etiamſi caperet prætextum, quòd ipſe de nouo eſſet adeptus poſſeſſionem Epiſcopa-
tus, cum † annus celebrandi Synodum non 61
incipiat currere à die poſſeſſionis Epiſcopatus, ſed à die Synodi vltimo loco celebratæ, Nicol. Garc. *d.cap. 2.num. 92. & 93.* Maſſobr. *d.requiſ.12.dub.6.* & cenſuit Rot *in Panormitana Archipresbyteratus 5. Iunij* 1620. coram *bon. memor. Buratto*, inter illius impreſſas deciſiones, *deciſ.*479.

Vnde *ſacra Congreg. Concilij in vna Viſionen.* 62
ſub die 13. Nouembris 1627. cenſuit *etiam in caſu non exiſtentium examinatorum Synodalium numero ſufficientium ad concurſus faciendos, eo quia ob penuriam virorum habentium qualitates Doctoratus, & ſimiles non potuerunt in Synodo Diæceſana eligi, non licere Epiſcopo auctoritate ordinaria ſibi aſſumere examinatores non Synodales extraneos, qui ſuppleant.* † Item *cen-* 63
ſuit anno deputationis elapſo dictorum examinatorum, non eſſe Epiſcopo permiſſum iiſdem abſentibus, vel aliàs legitimè impeditis alios in 64
eorum locum ſubrogare. † Item *cenſuit Epiſcopum non poſſe in locum demortuorum examinatorum alios ſubrogare vſque ad nouam Synodum.* † Item *cenſuit Epiſcopo non licere* 65
ſubrogare alios in locum examinatorum Synodalium,

dalium, qui per ſententiam de crimine ſimoniæ 66 *fuerint condemnati.* † *Quo verò ad condemnatos de adulterio ſi ſententia fecit tranſitum in iudicatum non eſſe adhibendos, quia ſunt infames; ſi verò cauſa pendet, per appellationem poſſe adhiberi, ſed non eſſe conueniens. Et ad petitionem Epiſcopi an in caſu concurſus, in quo non interfuerunt examinatores Synodales, collatio beneficij deuoluatur ad Sedem Apoſtolicam, vel potiùs eidem liceat proponere nouum concurſum infra quatuor menſes ſibi de Iure conceſſos, ipſa ſacra Congregatio nihil reſpondit.*

67 Eadem *ſacra Congr. in vna Monopolitana, ſub die* 13. *Iulij* 1630. cenſuit *concurſus, in quibus fuerunt adhibiti examinatores deputati in Synodis præcedentibus, fuiſſe nullos, quatenus tamen prædicti examinatores in Synodo poſteriori non fuerint confirmati.*

68 Annis elapſis ſignificauit eidem S. Congr. Archiepiſcopus Cæſarauguſtanus Prædeceſſores ſuos in dicto Archiepiſcopatu nunquam deputaſſe examinatores in Synodo Diœceſana ad prouiſionem Parochialium Eccleſiarum, iuxta formam Concilij *in cap.* 18. *ſeſſ.* 24. vnde dubitaſſe ait, an prouiſiones de huiuſmodi Parochialibus per dictos ſuos Prædeceſſores factæ non ſeruata forma Concilij ſuſtineri poſſint, an verò ad Sedem Apoſtolicam deuolutæ, iuxta Motum proprium felic. record. Pij V. *anno* 1566. 5. *Kalend. Aprilis?* & caſu quo ſacra Congreg. cenſeat huiuſmodi prouiſiones non ſuffragari, & ad Sedem Apoſtolicam eſſe legitime deuolutas, dubitauit dictus Archiepiſcopus quid agendum eſſet cum huiuſmodi prouiſis, qui per decennium, vel circa dictas Parochiales poſſident? *Die* 15. *Maij* 1582. *Congregatio Concilij cenſuit prouiſiones eſſe nullas deuolutaſque ad Sedem Apoſtolicam, ex conſtitut. ſ. m. Pij V. tamen referendum ad ſanctiſſimum, cui, ſi videbitur, poterit cum his diſpenſare tam ſuper perceptis fructibus, quàm ſuper retentione ipſarum Parochialium.* Varij tamen fuerunt Domini circa iſtorum examen; quidam enim voluerunt hos ab Epiſcopo eſſe priuatim examinandos, iique, qui reperti fuerint idonei, Parochiales relinquantur; cum his verò, qui minus fuerint idonei, vtendum remedio Concilij *cap.* 6. *ſeſſ.* 21. alios verò minus idoneos omninò priuandos eſſe cenſuerunt. *S. D. N. in Conſiſtorio reſpondit maturiùs rem per Cardinales eſſe conſiderandam, ſiquidem Bulla non videtur locum habere, niſi vbi facta eſt Synodus, & deputati ſunt examinatores.* Sed *die* 5. *Iunij Congregatio perſtitit in decretis.* Quoniam autem Rota interpretatur Bullam quemadmodum Datarius ex ſtylo Datariæ, & ex mente Sanctiſſimi eidem Rotæ ſignificauit interpretandam, Congregatio quoque ad interpretationem Sanctiſſimi ſe remiſit, qui demum 23. *Iunij* 1582. in Cubiculo per Signaturam reſpondit ita ſeruandum, & reſcribendum prædictam Conſtitutionem non habere locum, niſi vbi facta fuit Synodus Diœceſana, & deputati fuerunt examinatores. Contra verò imperitos, & turpiter viuentes Archiepiſcopum habere remedium Concilij *cap.* 6. *ſeſſ.* 21. & reſcribendum eidem Archiepiſcopo, quòd ſi non coëgit Synodum, quamprimùm cogat, & deputari faciat examinatores, vt forma *cap.* 18. *ſeſſ.* 24. *de reformat. ſuper conferendis beneficiis Curatis*, ſine aliqua exceptione deinceps ſeruetur.

Eadem *S. Congregat. in vna Patauina* cenſuit 69 *non potuiſſe Epiſcopum abſque Synodo ſibi aſſumere examinatores, ideò nullas eſſe prouiſiones, & agendum cum Sanctiſſimo, an nouas prouiſiones ipſe dare, vel tenere velit, vt Epiſcopus conferat, pro futuro autem tempore Synodum cogendã eſſe. Sanctiſſimus audita relatione Cõgregationis quoad iam prouiſos attinet reſpondit, ij qui ab Ordinario prouiſi ſunt, eiſdem Ordinarius conferat Parochiales; qui verò à Sede Apoſtolica capiant nouas prouiſiones ab eadem Sede Apoſtolica; in futurum verò Sanctiſſimus declarat hos examinatores pro legitimis habendos donec Synodus Diœceſana fieri poterit ceſſante impedimento peſtis.* Cùm autem in alia Zamoren dubitaretur de validitate cõcurſus cuiuſdam Parochialis, quia in eo non interuenerunt examinatores electi in Synodo iuxta formam Concilij? *Cõgregatio cenſuit, ſi nulla Synodus facta vnquam fuit, non valuiſſe examen per concurſum, ſi aliqua Synodus facta, & electi examinatores, licèt non ſingulis annis, & præſertim eo anno, quo Parochialis vacauit; non ideò vitiari examen.*

Vicarius Sede Epiſcopali vacante in locum 70 examinatorum abſentium, vel defunctorum, aliàs auctoritate propria ſufficere non poteſt, ſed curare debet, vt elapſo anno alij in locum demortuorum ſufficiantur, ſeu eligantur in Synodo, alioquin pro legitimis non habentur, qui ſupererunt, vt refert deciſum Sbroz. *in addit. ad tract. de offic. Vicar. lib.* 2. *q.* 211.

Concurſus eſt nullus, in quo cum examina- 71 toribus Synodalibus interuenit alter, qui non ſit examinator Synodalis, vt per Nicol. Garc. *d. c.* 2 *num.* 83. & 324. & 342. Maſſobr. *in d. praxi, requiſ.* 13. *dub.* 1. Ferentil. *in annotat. ad deciſ.* 479. *Buratti, litera A.* cenſuit *ſacra Congregatio Concilij in vna Meſſanen. de anno* 1629. quam authenticam, & originalem vidi. Rot. *in Baſſanen Parochialis* 18. *Februarij* 1628. coram *Cardin. Virili*, & *in Nicen. Parochialis* 25. *Iunij* 1629. coram *eodem*, vbi fuit dictum † negati- 72 uam illam, quòd quis non eſſet examinator Synodalis, debere plenè, & concludenter probari, vti fundamentum intentionis, & non ſufficere quòd in regiſtris Curiæ Epiſcopalis non reperiatur nominatus, aut deſcriptus in Synodo

nodo ille, quem prætenditur non eſſe examinarorem Synodalem, quia poſſibile erat quòd fuerit deputatus examinator Synodalis ab Epiſcopo in Synodo, & non fuerit deſcriptus. Rot. deciſ. 323. n. 4. verſ. vltra quòd, part. 2. recent. quia omiſſio, & negligentia deſcriptionis non poteſt nocere parti, l. Imperator, ff. de ſtat. hom. Surd. conſ. 535. num. 9. in fin. Nouiſſimè eadem Rot. in Seguntina Parochialis, 15. Iunij 1638. coram R. P. D. Roias ibi, Narratum quòd omnes examinatores adhibiti in dicto concurſu non fuerint Synodales, verificatur ex eo, quia Frater Alphõſus de la Torre Guardianus Conuẽtus ſancti Frãciſci, vnus ex quatuor examinatoribus, non erat Synodalis: quod probatur ex lectura Synodi extracta cum citatione partis aduerſæ facta de anno 1609. vbi nullatenus dictus frater Alphonſus reperitur examinator nominatus, & tamẽ deputatio examinatorum Synodalium, iuxta diſpoſitionem Cõcilij, & Conſtitutionis ſãctæ mem. Pij V. aliter quàm in Synodo Diœceſana fieri non poteſt. Hond. conſ. 8. n. 25. lib. 2. Surd. conſ. 2 P. n 114. Rot. dec. 611. n. 2. par. 1. & deciſ. 455. n. 4. p. 2. recentior. Cauaier. deciſ. 35. n. 2. & deciſ. 545. n. 5. tum ex teſtibus deponentibus de ipſiuſmet Fratris Alphonſi, & Procuratoris partis aduerſæ confeſsione, quæ nocet principali tanquam facta per viam contentioſæ iuriſdictionis, Oſaſc. dec. 39. n. 38. Aym. conſ. 202. n. 43. Caualer. deciſ. 79. n. 4. Rot. deciſ. 652. n. 5. p. 2. recentior. tum denique ex confeſsione D. Epiſcopi, in qua fatetur dictum fratrem Alphonſum non eſſe examinatorem Synodalem. Etiam conſtat quòd de anno 1609. vſque ad tempus dicti concurſus per dictam vacationem de anno 1632. nullam aliam Synodum diœceſanam fuiſſe celebratam, tam ex confeſsione partis, quam ex teſtibus ab vtraque parte examinatis, ex quibus ſimul iunctis reſultat plena, & concludens probatio, quod dictus Frater Alphonſus non fuerit examinator Synodalis deputatus. Gabr. de prob. concl. 1. Rota coram Greg. dec. 245. n. 3. Rurſus patet dictam Fratrem Alphonſum interueniſſe in dicto concurſu, examinaſſe, ſuffragiũ dediſſe, iuraſſe, & propinam accepiſſe ex lectura ipſius examinis, & literis teſtimonialibus tranſmiſsis ad Datariã pro obtinenda prouiſione Apoſtolica ſtante vacatione in mẽſe reſeruato, & conſequẽter prouiſionem Ordinarij ſubſiſtere non poſſe, tanquam nullam ex defectu non ſeruatæ formæ Concilij, quam ad vnguẽ adimplẽdam ſub pœna nullitatis concurſus tradunt. Garcia de ben. p. 9. c. 2. n. 83. 213. 339. & 341. Gonz. gl. 55. n. 48. Lott. de re benef. lib. 2. q. 31. n. 7. Maſſobr. in praxi habendi concurſum requiſ. 13. dub. 1. Aloyſ. Ric. in praxi fori Eccl. dec. 414. n. 1. Rota in Nicien. Parochialis 25. Iunij 1629. coram Card. Virili, & in Brach. Parochialis 10. Martij 1621. coram bonæ mem. Patriarcha Mãzanedo: & in Panormitana Archipresbyteratus 3. Decemb. 1618. coram D. Buratto, quod ſæpius ita declarauit ſacra Congr. Concilij. Et ratio eſt, quia Concilium habet decretum irritans, quod inducit formam ad vnguem ſeruandam, vt fuit reſolutum in eadem Panormitana, coram eodem D. Buratto, 5. Iunij 1620. Nec decretum Clementis VIII. tribuens facultatem deputãdi examinatores in locum demortuorũ refragatur; habet enim locum, & procedit ſi intra annum à die celebratæ Synodi Ordinarius illos nominat, non vltra. Maſſobr. vbi ſupr. requiſ. 12. dub. 4. n. 5. & fuit dictum in præallegata Panormitana 5. Iunij 1620. Non obſtat ſi dicatur quòd Concilium ſolum requirit tres examinatores Synodales, & ita noſtrum caſum non vitiari, cùm hi interuenerint per aſsiſtentiam alterius, qui Synodalis non erat: Quoniam per ipſius ſolum interuentum corruit concurſus, iuxta opinionem ſacræ Cong. Concilij. Garc. vbi ſuprà n. 334. Etenim à Concilio eſt inductum pro forma quòd omnes examinatores ſint Synodales, & ſint electi in Synodis diœceſanis, quo caſu etiam vtile per inutile vitiatur. Roland. conſ. 72. n. 66. vol. 1. Rot. dec. 552. n. 10. part. 2. recent. &c. Hactenus Rota.

Examinatores neceſſariò eligi debent, qui 73
ſint Magiſtri, ſeu Doctores, aut Licentiati in
Theologia, vel Iure Canonico, ſi extent, alioquin alij Clerici ſunt eligendi, qui ad id videbuntur magis idonei. Ita reſoluunt Vgolin. de offic. Epiſcop. cap. 50. §. 5. num. 1. verſ. 2. Homob. de Bonis de humana vitæ ſtatibus, part. 1. cap. 13. verſ. in his ergo, in fine, refert nouiſſimè à ſacra Congregatione reſponſum Maſſobr. in d. ſua praxi, requiſ. 11. dub. 2. & ſtatuit Concil. Trident. d. cap. 18. verſ. Sint verò examinatores Magiſtri, &c. Vnde ſacra Congr. Concil. in vna Saonen. ſub die 19. Februarij 1628. cen-
ſuit † Epiſcopum non poſſe eligere examinatores 74
Synodales, qui non ſint Doctores, ſeu Magiſtri, aut Licentiati in Theologia, aut Iure Canonico, ſi extent; alioqui alios Clericos eſſe eligendos, qui ad id magis idonei videbuntur. Et poſtea in vna Turritana, ſub die 10. Martij 1629. cen-
ſuit † in prædictos examinatores Synodales non 75
poſſe eligi Clericos Sæculares, aut Regulares, qui dictis gradibus non ſint inſigniti, niſi vlli viri qualitatis ſuperiùs expreſſæ non extent, quo caſu ſunt eligendi, qui ad munus exercendum magis idonei videbuntur, eorumque vota æqualis valoris, & efficaciæ erunt ſicut aliorum.

Debent quoque iurare; ità vt ſi non iura- 76
uerint, cõcurſus coram eis habitus vitiabitur, vt decidit idem Concil. d. cap. 18. verſ. iurentque omnes. Maſſobr. in d. ſua praxi, requiſ. 14. dub. 1. vbi dub. 2. cum Nicol. Garc. d. cap. 2.
n. 356. ſubdit eſſe de forma, † vt præſtetur 77
huiuſmodi iuramentũ, tactis ſacroſanctis Euãgeliis, & dub. 3. cum eodem Garc. n. 356. aſſerit
† poſſe præſtari extra Synodum in manibus 78

Notarij, & *dub.*4. tradit probari per atteſtationem Notarij, & litteras ipſorum examinatorum. Homobon. de Bonis *d. capit.*13. *verſ.*2. Filliuc *d.tract.*41.*cap*....*n.*158. Et ideo *ſacra Congregatio Concilij in vna Biſignanen. ſub die 2. Decembris* 1628. cenſuit *concurſus factos non præſtito iuramento ab examinatoribus Synodalibus fuiſſe nullos, ſed ex gratia conualidandos facto verbo cum Sanctiſſimo, qui confirmauit, & conualidauit.*

79 Examinatores huiuſmodi non poſſunt quicquam prorſus occaſione examinis, nec ante, nec poſt accipere, alioquin ſimoniæ vitium tam ipſi, quàm alij dantes incurrunt, à qua abſolui nequeunt, niſi dimiſſis beneficiis, quæ quomodocumque etiam antè obtinebant, & ad alia in poſterum inhabiles redduntur. Ita ſtatuit Concil. Trident. *d.c.*18.*verſ.caueant ne quicquam*, & per illud ſic tenent Petr. de Ledeſma *in ſum.part.*2.*tract.*7.*cap.*1.*conc* 7. *propè fin.* Farin. *conſ.*15.*num.*3.*&* 47. Homobon. de Bonis *d.c.*13.*verſ. tertiò examinatores, in fine.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ.part.*2.*cap.*3. *num.*25. Nicol. Garc. *d.cap.num.*378.*cum ſeqq.* Stephan. Gratian. *diſc. forenſ. cap.*561. *à n.*21. Vgolin. *de ſimon.tab.*4.*cap.*48.§.3.*& de offic. & poteſt.Epiſcop.cap.*50.§ 5.*n.*2. Filliuc. *d.tract.*41. *cap.*4 *num.*161. latè Maſſobr. *in d.ſua praxi, requiſ.*15. Bonacin. *de ſimon.q.*7.*puncto* 2 *differ.*1. *ex num.*5. nouiſſimè Aloyſ. Ricc. *in praxi, p.*4. *reſol.*76.*num.*1. *&* 2. Ego ipſe *d.alleg.*60.*n.*52. *cum ſequentibus.*

80 Vnde primò colligo hos examinatores priuari beneficiis antea obtentis, ſi occaſione examinis, ſiue antea, ſiue poſt, aliquid accipiant, etiam gratis, & liberaliter datum, & ad captandam beneuolentiam, etiamſi res modica ſit, & leuis momenti; nam Concilium prohibet quicquam prorſus accipi, vt benè reſoluit Nicol. Garc. *d.c.*2.*n.*390. & Aloyſ. Ricc. *d.reſol.*76.*n.*3. Quamuis contrarium teneant. Petr. de Ledeſm *d.p.*1.*concl.*7. & Zerol. *in praxi Epiſcop.part.*1.*verb.Parochia*, §.2.*dub.*13.

81 Secundò colligo non poſſe examinatores quicquam pro labore, vel titulo ſtipendij ad ſuſtentationem ex fructibus beneficij vacantis, vel alia ratione accipere, ſicut tradunt Nicol. Garc. *part.*5.*cap.*7.*n.*11.*& d.part.*9.*cap.*2. *num.*364. Bonacin. *d.diff.*1.*n.*5.*verſ.*2. Aloyſ. Ricc. *d.reſol.*76.*n.*4.

82 Tertiò colligo non poſſe Ordinarium ſtatuere aliquod ſtipendium, etiam minimum, examinatoribus deputatis in Synodo pro concurſu Parochialium, & ſi Synodus Diœceſana ſecus ſtatuerit, decretum erit irritum, & nullum, vt referunt deciſum Nic. Garc. *d.c.*2. *n.*374. Maſſobr. *d.requiſ.*15 *dub.*1. Bonac. *d.differ.*1.*n.*7.*verſ.*3. ego ipſe *d.alleg* 60.*n.*53. Contra Petr. de Ledeſm. *d.concl.*7.*propè fin.verſ. la difficuldad*, atteſtantem in Eccleſiis Hiſpaniarum contrarium communi vſu receptum eſſe.

Poterit tamen Epiſcopus aliquid de ſuo præfatis examinatoribus conferre titulo præmij vel ſtipendij, ſeu ſuſtentationis, vt reſoluunt Nicol. Garc. *d.c.*2.*num.*379. Bonacin. *d.diffic.*1. *num.*6. ſubdens hoc ſibi non videri improbabile, quia Concilium non videtur loqui de Epiſcopo, & *num.*7.*in princ.* poſt Nicol. Garc. *d.c.*2.*num.*380.*& ſeq.* reſoluit non poſſe Epiſcopum, vel eius Vicarium aſſiſtendo examini aliquid accipere. 83

Peracto examine debent examinatores ex communi ſententia eos denuntiare Epiſcopo, quos idoneos repererent, vt referunt deciſum Nicol. Garc. *d.c.*2.*n.*104. Salgad. *d.c.*9.*n.*79 & illi poſſunt remittere ad Ordinarium, quia cumulatiuè, & non priuatiuè *in d. cap.*18. *Concilij* eſt attributa iuriſdictio, vt cenſuit Rot. *deciſ.*647.*n.*1.*in* 1.*collect.nouiſſ.* aliàs *part.*4. *diuerſ.* & non ſolùm conſideratur idoneitas reſpectu ſcientiæ, ſed etiam reſpectu ætatis, morum, & prudentiæ Conc. Trid. *d.c.*18. ibi, *donec iudicati fuerint ætate*, &c. Maſſobr. *in d.praxi, req.*5.*dub.*3. Fr. Sigiſm. à Bononia *de elect. dub.* 32. Buratt. *deciſ.*22.*num* 28.*& deciſ.*90. *per tot.* Non tenentur tamen examinatores huiuſmodi explicitè referre ſingulas qualitates eorum, qui ſunt examinati, ſed ſufficit referre omnes examinatos fuiſſe idoneos. Caualer. *deciſ.* 293.*à princ.* vbi *in verſ.neque præmiſſis*, ſubdit nihil obſtare, quod in Concil. *d.cap.*18. fiat expreſſa mentio, vt ſcilicet debeantur renuntiari quotcumque ab examinatoribus iudicati fuerint idonei ætate, moribus, ſcientia, & prudentia, &c. quia ibi fit expreſſio earum, quæ tacitè inſunt; exempli gratiâ tantùm, quod probatur ex eodem Concilio, dum immediatè ſubiungit, *& aliis rebus ad Eccleſiam vacantem gubernandam opportunis.* Multa enim illa ſunt quæ requirũtur ad hoc, vt quis ſit idoneus ad Eccleſiam Parochialem gubernandam, veluti quòd ſit Clericus, ex legitimis natalibus procreatus; vnde inferebatur, quòd ſicut Concil. Trid. non exigit, vt ſuper iſtis aliis qualitatibus fiat explicita relatio, ita pariformis determinatio requiritur quoad mores, ætatem, doctrinam, & prudentiam, quæ in Concilio ſpecialiter exprimuntur. Et quòd † examinatores etiam extraiudicialiter poſſint informari de qualitatibus examinandorum, tradit idem Caualer. *d.deciſ.*293.*num. vlt.* 84

Licèt Concil. *ſæpè citato c.*18. non expreſſerit an vota examinatorum palàm, aut ſecretè fieri debeant, magis tamen expedit, vt examinatores palàm inter ſe ſua vota conferant, deinde Notario iubeant, vt in actis ſuis ſimpliciter ſcribat Titium approbatum idoneum, Seium verò reprobatum. Ita referunt deciſum Nicol. Garc. *d.cap.*2.*num.*108. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt.par.*2.*cap.*3.*n.*35. 86

Hæc

87 Hæc autem vota dare debent, dum ſimul congregati ſunt cum Epiſcopo, non autem ſeparatim, ſicut etiam Epiſcopus, vbi datur locus acceſſui, debet accedere examinatoribus ſimul congregatis, ſecundùm Nicol. Garc. *d.cap.2.num.*58. Maſſobr. *in d.praxi,requiſ.*4.
88 *dub.*2. † Quando verò vnus tantùm comparet ad ſe examinandum coram tribus examinatoribus, vno illorum approbante, & cæteris reprobantibus, non poteſt Epiſcopus ei accedere, & examinatus dicitur reprobatus, vt per Nicol. Garc. *d.cap. 2.num.*60. Maſſobr. *d.requiſ.*4.*dub.*7. Verùm ſi pluribus examinatis aliqui vltra dimidium votum fuerint conſequuti, & ſic approbati, & vnus omnia ſuffragia proſpera reportauerit, Epiſcopus facta per examinatores relatione, poterit poſtpoſito illo, in quem omnia ſuffragia confluxerunt, alium ex eis eligere, qui vltra dimidiam partem votorum habuerunt; cùm omnes approbati dicantur, vt refert deciſum Nicol. Garc. *dict.cap.*2.
89 *num.*109. † Data enim in cæteris paritate, poteſt Epiſcopus gratificari. Lambertin. *part.*3. *lib.*2.*quæſt.*5.*art.*21. *in fine, verſ. alia ſit declaratio.* Rot. *in vna Calaguritana beneficij*, 5. *Iulij* 1621. coram *Cardin. Veroſpio ſen. & in Vrbinaten.Parochialis*, 12. *Februarij* 1629. coram *R.P.D.Veroſpio nepote.*

90 Nunquam ſpectat ad examinatores, ſed ad Epiſcopum ſolum iudicare, quis ex concurrentibus ad Parochiam vacantem ſit magis idoneus, ſicut à *ſacra Congregatione* deciſum referunt Zerol. *in praxi Epiſcop.part.*1.*verb. Parochia*, §.2. Nicol. Garc. *d.c.*2.*n.*105.*& par.*6. *cap.*2.*n.*236. Marc. Anton. *variar.reſolut.lib.*1. *reſol.*63.*n* 8. Armendar. *in addit.ad recop.legum Nauarræ,lib.*1.*tit.*18.*l.*7.*n* 58. Maſſobr. *in d.ſua*
91 *praxi,requiſ.*4.*dub.*1. † Et ad ipſum Epiſcopum ſpectat eligere ex approbatis magis idoneum ſecundùm Nicol. Garc. *d.c.*2.*num.*108. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ.part.*2.*cap.*3.*numero* 34. Maſſobr *d.requiſ.*4 *dub.*4. vbi quòd Epiſcopus debet expectare vt examinatores renuntient, ſed non tenetur eligere ex collatione votorum habita ratione calculorum, &
92 *dub.*5. aſſerit deciſum † Epiſcopum non habere votum deciſiuum in concurſu, ſed tantùm accedere vbi vota ſunt paria, vel ſingularia, & *dub.*6. oſtendit quando dicantur vota paria, & quando ſingularia.

93 Epiſcopus poteſt eligere extra locum examinis, & etiam abſentibus examinatoribus, vt poſt Nicol. Garc. *d.cap.*2. *num.*59. reſoluit Maſſobr. *in dict. praxi, requiſ.*5. *dub.*20. vbi *dub.*21. cum eodem Garcia *cap.* 2. *num.* 109. tenet quòd poteſt Epiſcopus eligere eum, qui tantùm dimidiam votorum tulerit, & *dub.*2. cum eodem Garc. id intelligit, etiam relictis iis, qui omnia vota reportarunt, & *dub.*22. diſſerit an, & quando electus in concurſu ius acquirat conſiderabile?

Electio facta de magis idoneo, ſignificanda 94
eſt intra quatuor menſes, & ſi fuerit transmiſſa, nec peruenerit ad manus collatoris intra dictum tempus, prouiſio deuoluitur, vt per Maſſobr. *in d.praxi,requiſ.*6.*dub.*1. vbi *dub.*2. cum Garc. *d.cap.*2.*num.*8. reſoluit ſignificationem electionis fieri poſſe extra præſentiam examinatorum.

Electio hæc, & prouiſio in concurſu Paro- 95
chialium facta de digno, omiſſo digniore, eſt nulla, & ſubreptitia, vti forma Concilij, & *d. Conſtit. Pij V.* non obſeruata, ſtante decreto irritante in eis appoſito, vt tenent Azeu. *dict. conſ.*9.*n.*30. Nicol. Garc. *d.c.*2.*n.*225. Maſſobr. *d.requiſ.*5.*dub.*1. Rot. *in Dertuſen.Parochialis*, 18. *Decembris* 1581. coram *Gipſio, & in Tuden. Parochialis*, 18. *Aprilis* 1630. coram *bon.mem. Cardin.Sacrato.* vbi firmauit concluſionem in beneficiis Curatis ex idoneis magis idoneum eſſe eligendum, iterum *in Ripana Parochialis*, 1.*Iunij* 1609. coram *Ortembergo*, refert, & ſequitur Beltramin. *in annot.ad dec.*11.*Greg.XV.* & ſic conſequente digniore reuocaretur collatio facta digno de beneficio curam animarum habente mediante concurſu, iuxta Conſtitutionem Pij V. vt aduertit Ioan. Valer. *de diff.inter vtrumque forum, verb. electio, diff.*2.
*num.*4. † Prælati enim non aliter ſatisfaciunt 96
ſuæ obligationi, quàm ſi de digniore Eccleſiæ Parochiali prouideant, *cap.licèt* 8.*q.*1.*cap.*2.& *ibi.* gloſſ. *verb.melioris,de offic.cuſtodis, cap.*3. *de iurepatr.* Concil.Trident *ſeſſ.*24.*de reform. cap.*1.*&* 18. reſoluunt Sylu. *in ſum. verb. electio*, 1.*num.*18. Rebuff. *in praxi,tit.requiſita ad bonam collat.à num.*23. Couar. *in reg.peccatum, part.*2.§.7.*num.*3. nam in rebus publicis datur obligatio eligendi ſemper digniorem, *l.ad ſubeunda,C.de decurionib.lib.*10.*& Auth.de Monach.§.ordinatione,collat.*1. & conſtat inter res ad bonum publicum pertinentes non minimum locum habere prouiſiones Eccleſiarum: Ideò hanc partem multis conatur defendere Vaſq. *in opuſc.mor.in tract. de benefic.cap.*2. §.6.*n.*50.*cum ſeqq.*

Quæ omnia ſuprà reſoluta procedere vi- 97
dentur non ſolùm quando per viam collationis Eccleſiæ prouidentur, ſed etiam quando per viam electionis: adhuc enim prouidentes tenentur eligere illum, qui maioribus iuuatur meritis, vt probatur *in cap.ſi fortè*, 63.*diſt.& in d.Auth.de Monach.§.vlt.* optimè Concil.Trident. *d.cap.*1. reſoluunt Doctores ſuprà citati, & dicit communem Cou. *d.n.*3: Verùm quamuis ſupradicta reſolutio de ſtricto Iuris rigore procedat; tamen poſt factam electionem non videtur omnino recipienda, ex ea ratione, quam reddit S. Thom. 2.2. *quæſt.*63. *artic.*2. *ad* 3. quia aliàs omnis electio, vel præſentatio calumniam pateretur, dareturque locus pro-

pè infinitis litibus ſi electiones de digno, prætermiſſo digniore, reuocari permitterentur, quod quidem neque tolerandum, neque Reipublicæ Chriſtianæ conuenire probant Cou. *d.§.7.n.*4.*&* 5. Peralt.& Meneſ. *in l. cùm quidam, n.*18.*ff. de legat.*2. Molin. *de primog. lib.*2. *cap.*5.*n.*47. Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verb. electio, diff.*1.*à princ.* vbi oſtendit electionem factam de digno, omiſſo digniore quoad Prælaturas valere, & ſufficere in foro exteriori, idque propter tranquillitatem, & pacem Reip. & quòd aliàs daretur occaſio ad multas lites, & quæuis electio poſſet impugnari, & calumniam pati.

98 Vnde Rota coram *Eminentiſſ. Card. Pamphilio iun.* impreſſa per Farin. *deciſ.*40. *part.*1. *rec.* hac de re agens, ita loquitur. *Quamuis pro validitate electionis ſatis ſit ſi dignus eligatur & electio de digno, omiſſo digniore ſuſtineatur, tamen procedit poſtquam celebrata eſt electio, quæ ex omiſſione dignioris nō retractatur, vt litium occaſiones amputentur; ſed ante electionis celebrationem omnia iura clamant, quòd meliores, & ſanè ſanctiores eligantur, & ideò peccāt, qui ſciēter omiſſo digniori eligunt dignum.* Quę ſanè deciſio fundatur communi illa Doctorū ſententia, quæ habet electores ſub pœna peccati mortalis teneri digniorem, ſeu meliorem eligere, electionem tamen digni ſuſtineri in foro fori. Ita S.Th. 2.2. *quæſt.*63. *art.*2. *in corpore*, vbi Caiet. *in fine*, Doctores *in c. conſtitutus, il* 2. *de appell.* vbi Ioan. Andr. *gloſſ.*3.*n.*21. Zabarell. *gloſſ.*3. *ſub n.*2. Butr. *num.*4. Abb. *not.*3. *num.*3. *&* *not.*4. *num.*7. & Franc. *num.*4. *& ſeq. item in d. cap. licèt* 8.*q.*1. gloſſ. *verb. qui præſtantior.* Alchid. *num.*3. Bellam. *num.*5. Turrecrem. *num.*1. *cum ſeqq.* & Alex. de Neuo *notab.*4. *ſub numero* 13. *& ſub numero* 20. *& ſequent.* S. Antonin. *p.*2. *tit.*1. *cap.*20.§.1. Martin. de Ledeſma 4. *part.*2.*q.*18. *dub.*9. Sot. *de iuſtit. lib.*3. *q.*6. *art.*2. Lambert. *de iur. lib.*2. *par.*1. *quæſt.*10. *art.*3. & præcipuè *n.*26. *verſ. in circa.* Roch. de Curte *eod. tract. verb. honorificum, n.*42. Cou. *in reg. peccatum part.*2. §.7.*n.*4. *verſ. igitur iura*, quem expreſsè ſequuta eſt Rot. *in Eugubina Parochialis S. Venantij* 13. *Ianuarij* 1623. coram *bon. memor. Remboldo*, Buratt. *dec.*635. vbi Ferent. *ſub littera A.* plures Rotæ deciſiones refert Nau. *in man. c.*17.*n.*72. *& in tr. de Orat. miſcel.*43. *poſt n.*76. Petr. Nauar. *de reſtit. lib.*2. *c.*2.*n.*120. Greg. de Valen. 2.2.*d.*5.*q.*7. *puncto* 2. §. *ſecundò quæritur, ver. ſecunda aſſertio*, Bañes *de iuſtit. quæſt.*93. *art.*2. *poſt dub.*3. *verſ. ad confirmationem*, Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. part.*1. *lib.*2. *c.*99. *num.*2. Turrian. *de iuſt. tom.*2. *diſp.*22. *dub.*1. *&* 2. Flamin. Pariſ. *de reſign. ben. lib.*10.*q.*11.*n.*36. Ioan. Zapata *de Iuſt. diſtr. p.*3. *c.*1. *cum ſeqq.* Schitin. *eod. tract. pag.*211. Valenzuel. *conſ.*76.*n.*39. *&* 73. *&* 93. *vol.*1. *& conſ.* 166.*n.*52. vbi quòd peccant cum onere reſtitutionis. *tom.*2. Solorzan. *de Iure Indiarum, tom.*2. *lib.*3. *cap.*15. *num.*66. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.*2.*q.*52. *artic.*5. *&* 6. Salon. 2.2.*q.*63. *art.*2. *concluſ.*3. *col.*4. Nicol. Garc. *de benefic. p.*7. *c.*56. *num.*63. Vaſq. *in opuſculo de benefic. part.*2. §.3. *dub.*1. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.*4. *collect.*931. Azor. *inſtit. moral. part.*2. *lib.*6. *cap.*15. *q.*1. Molfeſ. *in Sum. Theolog. moral. tract.*6. *de benefic. num.*6. Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſcopi, cap.*50.§.13. *num.*2. Rebell. *de obligat. iuſtit. p.*1. *lib.*3. *quæſt.*4. Fernandez *in examin. Theol. moral. par.*4. *cap.*4.§.1. *num.*11. Malder. *in* 2.2. *tract.*9. *cap.*2. *dub.*7. Diana *reſolut. mor. par.*2. *tract.*1. *miſcel. reſol.*40. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib* 30. *tract.*3. *num.*195. Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.*6. *cap.*3.*n.*32. *& rub.*7. *cap.*6. *num.*70. Caſtell. *de elect. capit.*9. Sigiſm. à Bononia *in ſimili tract. dub.*33. Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom.*1. *tit.*4. *c.*21. *ex num* 58. Tamburin. *de iure Abbatum, tom.*1. *diſp.*5. *quæſt.*13. *ex num.*4. latè, & eleganter Illuſtriſſ. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad d. cap. ſi fortè, diſt.*63. Ego ipſe *d. alleg.*60.*n.*67. vbi *num.*99. aſſero hanc obligationem conferendi beneficia ſub mortali dignioribus, intelligi de poſſibilibus haberi in Diœceſi.

Amplia procedere etiam quoad illos, qui 99
ius habent conferendi huiuſmodi beneficia per prouiſionem liberam, vt ſunt Reges, & Summus Pontifex, ſi vera loquitur Leſſ. *de iuſtit. lib.*2. *cap.*34. *dub.*14. *num.*64. vbi ſic ait: *Qui liberè conferunt beneficia, grauiter peccāt, ſi digniores prætermittant, ſiue ſit Papa, ſiue Princeps ſæcularis, non enim ſunt domini beneficiorum, ſed œconomi:* & idem ferè tenent Ioan. Valer. *d. verb. electio, diff.*2.*n.*3. Fernand. *in exam. Th. moralis, par.*4 *cap.*7.§.2.*m.*10. & nouiſſimè Mauric. de Alzedo *de præcellentia Epiſcopalis dignitatis, p.*1. *cap.*3. *num.*13. vbi *num.*14. ſubdit quod tenentur perquirere à ſuis Confeſſariis, & ab aliis Religioſis piis, & eruditis viris, qui ſit dignior; hoc non cum tanto rigore admittit Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. tom.*2. *lib.*30. *tract.*3. *cap.*14.*n.*179. dum ita loquitur. *Qui ius habent conferendi beneficia per prouiſionem liberam, vt Papa, & nonnunquam Princeps ex priuilegio, vel conſenſu tacito Eccleſiæ, non tenentur eligere digniores, niſi in promptu ſint, ſed ſufficit eligere digno, alioquin enim ſemper tenerentur digniorem quærere, quod à*
Papa, vel à Rege exigere durum eſt. † Et etiam 100
ad Prælaturas Regulares tenetur Generalis digniores eligere ſecundum Turr. *tom.*2. *in* 2.2. *diſp.*21. *dub.*4. *num.*1. Petr. Nauarr. *de reſt. lib.*2. *cap.*2 *n.*159. Rebell. *d. part.*1. *lib.*3.*q.*4. *concl.*5. Portel *in dub. Regul. verb. electio, num.*6. Diana *d. tract.*1. *miſcel. reſolut.*61.

Limita primò ſupradictam reſolutionem, 101
quæ habet electores ſub pœna peccati mortalis teneri digniorem, ſeu meliorem eligere,

vt

vt non procedat in renunciante beneficium ſuum in fauorem alterius, quia cùm iſte reſignans non ſit diſtributor;iure permittitur reſignare in fauorem digni;cui voluerit, neque hoc caſu eſt locus concurſui, tanquam ad commune bonum ex parte totius diſtribuendum,ſed pars parti ius ſuum transfert;& ideò ſic reſoluunt Petr. de Arag. 2.2.*q*.63. *artic*.2. Valer.Reginald. *d.lib*.30.*tract*.3.*cap*.14.*n*.179. Leſſ. *d.c*.34.*dub*.13.*n*.61. Mald. 2.2.*tract*.9.*c*.2. *dub*.7. Quicquid dicant Sot. *de iuſtit.lib*.3.*q*.6. *art*.2.*in fin*.Nauar.*de Orat.miſcell*.38.*n*.7.Vaſq. *in opuſc.de benefic.c*.2.§.4 *dub*.7.*n*. 100.

102 Limita ſecundò, vt non procedat in patrono laico,etiam quoad beneficia Curata,illum enim non teneri præſentare digniorem colligitur ex Concil.Trident. *ſeſſ*.25.*de reform.c*.9. ibi, *Ad hac liceat Epiſcopo præſentatos à patronis,ſi idonei non fuerint,repellere*, & *ſeſſ*.24. *de ref. cap*.18. vbi differentiam facit inter patronos Eccleſiaſticos,& laicos,vultque vt Eccleſiaſtici teneantur præſentare digniores, laici verò ſi præſentauerint dignos,admittantur;& ideò hanc limitationem tradunt Lambert. *de iure patron.part*.1.*lib*.2.*q*.10 *art*.3.*n*.17. Petr. Nauar. *de reſt.lib*.2.*cap*. 2.*num*.150. Bañes.2.2. *q*.63. *dub*.4. Petr. de Ledeſma *in ſum. part*.2. *tract*.7.*cap*.2.*concluſ*.7.*diffic*.9. Nicol.Garc. *de benefic.p*.7. *c*.16.*n*.19. Aloyſ.Ricc.*in deciſ.Curiæ Archiep.Neapol.p*.3.*deciſ*.306.*n*.4.Ioann.Valer. *de differ. inter vtrumque forum*, *verb. electio*, *differ*.2. Quamuis patronum, qui non eſt primus fundator beneficij, ſub peccato mortali debere præſentare digniorem exiſtimauerint Molin.*de primog.lib* 2.*cap*.5.*n*.69. Azeued.*conſ*. 24.*dub*. 4.*num*.4.Turrian. 2.2.*tom*.2. *diſput*.22. *dub*. 5.*n*.6. Gutier. *Canon.lib*.2.*c*.11.*n*.26. Vaſq. *in opuſc.de ben.c*.2.§.2.*dub*.5.*n*.75. Leſſ. *d. lib*.2. *c*.34.*dub*.14 *n*.65.*in fine*. Azor. *inſtit.moral.p*.2. *lib*.6.*cap*.21.*q*.5.Mald.*d.c*.2.*dub*.2.

103 Limita tertiò, vt non procedat in Canonicatibus,Perſonatibus, & Dignitatibus, cæteríſque Præbendis, & dimidiis Præbendis Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum, & in præſtimonis, & aliis ſimplicibus beneficiis curam animarum non habentibus; in his enim licitum eſſe eligere dignum,prętermiſſo digniore,reſoluunt Petr.Nauar. *d.lib*.2.*cap*.2. *n*.172.Petr.Ledeſma *d.conc*.7.*diffic*. 15.Gutier. *d.cap*.11.*n*.12. Nicol.Garc. *d.p*.7. *c*.16.*num*.16. quia Concil.Trid.in diuerſis locis ſola Epiſcopalia beneficia,& Curata dignioribus eſſe cōferenda decreuit,vnde videtur conceſſiſſe cætera beneficia ad arbitrium Prælati diſtribui poſſe.Quamuis Vaſq. *d*.§.2.*dub*.8.*n*.78.exiſtimauerit mortale eſſe in omnibus beneficiis digniorem prætermittere. Et quamuis Leſſius *d.c*.34. *dub*.14.*num*.64.Rebell.*de obligat.iuſtit. p*.1.*lib*. 3.*q*.4.*n*.12. Mald. *d.cap*.2.*dub*.7. diſtinguant inter electionem ad beneficia ſimplicia maiora, & ab beneficia ſimplicia minora. Et denique,quamuis idem Leſſ. *d. dub*.14.*n*.66. & Valer. Reginald. *lib*.30. *tract*.3.*c*.15.*n*.179. *in fine*, putauerint in Canonicatibus, & cæteris beneficiis ſimplicibus minoris momenti non videri peccatum mortiferum ſemel, vel bis prætermittere digniorem, modo conferatur ei, qui verè dignus ſit, videri tamen eſſe mortiferum, ſi quis id paſſim faciat,aut ſi ratò curet, vt digniores præferantur.

Supereſt nunc videre, an quando per concurſum,& oppoſitionem beneficij prouiſio facienda eſt (prout in hoc caſu, de quo agimus) teneatur quis ad reſtitutionem, ſi omiſſo digniore dignum eligat? Quæſtio eſt dubia, in qua pars negatiua ex eo ſuadetur; quia per edictum, ſeu per oppoſitionem tantùm promittitur beneficium,præbenda, ſeu Cathedra ipſis oppoſitoribus, & inter ipſos illi, qui ſecundùm formam oppoſitionis dignior fuerit iudicatur; atque ideo licèt verum ſit, quod ex eo habent ius quæſitum oppoſitores contra illos,qui oppoſitores non ſunt, etiam digniſſimos, non vero inter ipſos habet ille ius quæſitum, qui verè dignior eſt;non enim promittitur beneficium niſi tantùm illi, qui fuerit electus à maiori parte ſecundùm formam oppoſitionis: is enim dignior reputatur; vnde quamuis lex præcipiat, vt eligentes verè digniorem eligant:tamen ſi contra fiat, læditur ſolùm iuſtitia diſtributiua, quæ ad reſtitutionem non obligat,ſecundum S.Tho. 2.2.*qu*.62. *art*.1.Ex quibus hanc opinionem tenent Martin.Ledeſm.2.4.*q*.18.*art*.2.*ad fin.verſ.ſecunda concluſio*. Nauar. *in man.cap*.17.*n*.74. *verſ. nec obſtat*. Mercado *de contractibus lib*.6.*c*.17.§.*y anſi diz en los Theologos*,*ver.eſto no lo ſiguo*.Nicol.Garc.*de benefic.part*.7.*cap*.16.*n*.43.Et idem de quocumque eligente docent Sot. *de iuſtit. lib*.4 *quæſt*.6.*art*.3.*concluſ*.2. Couar.*in reg.peccatum,p*.1.§.7.*n*.6. Nauar. *in man.cap*.17 *n*.72. Perez *in l*.2.*tit*. 6.*lib*.1.*Ordin*. Molin. *de prim. lib*.2.*c*.5.*n*.57. Spin. *in ſpeculo teſtam.gloſſ*.19.*in princ.n*.9.*&* 10.Gutier.*Canon.lib*.2.*c*.11.*à n*.47. Tolet. *in inſtr.Sacerd.lib*.5.*c*.4.*verſ*.4. Ceuall. *commun.contra commun.quæſt*.659.*n*.12.Leſſ.*de iuſtit.lib*.2.*cap*.34.*dub*.15. Azor. *inſtit.mor.p*.2. *lib*.6.*c*.15.*q*.12. Rebell. *de oblig.iuſtit.p*.1.*lib*.3. *q*.4.*&* 5. Ioan. Valer. *de differ.inter vtrumque forum,verb.electio,diff*.1.*n*.2.

Verùm pars affirmatiua,videlicet quod teneatur quis ad reſtitutionem ſi dignum eligat omiſſo digniore, quando per concurſum, & oppoſitionem prouiſio facienda eſt, videtur verior;quia ex huius edicti propoſitione, quidam quaſi contractus obligatorius inter digniorem, & electores reſultat, ex quo oritur obligatio,prout in cauſa ſubhaſtationis,in qua promittitur res plus offerenti, vt concludit Batt. *in l licitatio ff.de publit*. Vnde omittens 105

digniorem, cenſetur offendere non ſolùm iuſtitiam diſtributiuam, verum etiam cõmutatiuam ortam ex illo, quaſi contractus, & ex fide in illo data. Iuuat, quia eligentes conſtituũtur iudices à lege inter oppoſitores, vt illos examinent, & digniorem ſuo ſuffragio declarent, atque ideò ſi ſcienter iniquè iudicent minus dignum eſſe digniorem, veluti lædentes in iure quæſito, ad reſtitutionem tenebuntur, iuxta illa, quæ de iudice iniuſtè iudicante reſoluunt communiter Doctores. Ita in ſpecie tradunt Molin. *de prim. lib.2. cap.25. n.59.* Bart. de Medina *in inſtruct. Confeſſ. in 7. præcepto, §.32.* Petr. Nauar. *de reſtitut. lib.2. cap.2. n.178.* Gutierr. *Canon. lib.2. cap.11. num.55. cum ſeqq.* Vaſq. *in opuſc. morali, tract. de benefic. cap.2. §.3. n.117.* Fernandez *in examine Theologiæ moral. part.4. cap.4. §.1. n.2. & cap.7. §.2. n.11.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.3. alleg.60. n.68.*

106 Simonia in igitur committet dignus offerendo in concurſu pecuniam digniori, vt deſiſtat ab oppoſitione, & tenetur ad cedendum beneficio, & ad reſtituendos fructus perceptos, vt latè probant Sot. *de iuſtit. lib.9. quæſt. 6. art.1. ad 2.* Nauar. *in man. cap.23. n.102. §.8.* Beia *reſponſ. caſuum conſ. p.2. caſu 5.* Fernandez *d. p.4. cap.14. §.1. num.1. & 2.* Ratio eſt, quia dignior Candidatus habet ius ad rem in illo beneficio concurſui expoſito; ius verò illud eſt quid annexum ad ſpirituale, ſcilicet ad beneficium, dare autem pecunias pro annexo ſpiritualibus, vt ſpiritualia ſunt, eſt quædam emptio, & venditio rei annexæ ſpiritualibus, atqui vendere, aut emere annexum ſpiritualibus, prout ſpiritualia ſunt, eſt ſimonia: S.Tho. *2.2. q.100. art.4.* Nauar. *d. c.23. n.99.* ergo cùm in hac datione, & acceptatione interueniat emptio, & venditio rei annexæ ſpiritualibus, vt ſpiritualia ſunt, interuenit etiam ſimonia.

107 Simoniaca tamen non erit electio, nec illicita ſi quis tradiderit pecuniam electoribus indignum eligere volentibus, ne illum eligant, Sot. *vbi ſuprà.* Gregor. de Valent. *tom.3. diſp.6. q.16. puncto 3. col.16. verſ.4.* Caiet. *tom.2. opuſc. tract.9. de ſimon. quæſt.3.* Suar. *de Relig. tom.1. lib.4. de ſimon. c.50. num.35.* Leſſ. *de iuſtit. lib.2. cap.35. dub.19.* Paul. Layman. *in Theolog. mor. lib.4. tract.10. cap. vlt. §.2. num.23.* Bonacin. *de ſimon. q.4. puncto 5. num.12.* Illuſtriſſ. D. meus Rodericus à Cunha *in comment. ad cap. inutile, num.4. diſt.88.* Ratio eſt, quia hæc eſt mera redemptio iniuriæ, ſeu læſionis iniuſtæ: Eccleſia enim habet ius, vt non detur ei miniſter ineptus, tum quia non eligere ineptum non eſt quid ſpirituale, nec directè munit viam ad
108 ſpirituale. † Pro electione autem particularis perſonæ etiam digniſſimæ, non eſt licitum pecuniam offerre. Leſſius *d. dub.19.* Illuſtriſſ. D. meus à Cunha *d. loco num.1.* ex eo, quia hoc eſſet emere actionem ſpiritualem, & *num.5.* ſubdit, licitum tamen eſſe offerre pretium pro electione perſonæ idoneæ in genere.

Idoneior iudicandus, ac propterea præfe- 109
rendus ille eſt, qui altero cum quo concurrit, fuerit ſenior. Ita Barbat. *conſ.23. poſt n.13. vol.1.* Tiraq. *de iure primog. in præfat. n.182.* Roland. *conſ.47. num.70. lib.1.* Lambert. *de iurepatron. part.2. lib.2. q.2. princ. art.26. num.4.* Mari. Antonin. *var. reſolut. lib.1. cap.4. num.2.* Illuſtriſſ. D. meus Rodericus à Cunha *in Comm. ad cap. conſulit, 9. num.2. diſt.74.*

Originarius idoneior quoque iudicandus, 110
ac præferendus eſt, ſi alter ſit extraneus. Dec. *conſ.142. n.13.* Lambert. *lib.2. part.3. q.7. princ. art.4 num.3. & art.5.* Roch. *verb. honorificum, à n.45.* Cou. *pract. cap.35. ſub num.5. verſ. ſecundò annotandum eſt.* Fuſc. *de viſitat. lib.2. cap.15. num.13. & 14. & cap.21. n.25.* Pute. *deciſ.254. part.1.* aliàs *deciſ.247. lib.1. in correctis.* Mand. *conſ.51. num.4.* Grilenzon. *conſ.151. numer.64.* Vgolin. *de offic. Epiſcopi, cap.50. §.7. num.4.* Maſtril. *Siciliæ deciſ.2. numer.147.* Rot. *deciſ.299. part.1. diuerſ.* † Et ita poteſt eligi dignus de ci- 111
uitate, vel gremio Eccleſiæ poſt habito digniore extraneo. Lel. Zech. *de benef. cap.12. num.36.* Piaſec. *in praxi Epiſcop. part.2. c.5. n.19.* Vgol. *d. cap.50. §.8. num.4.* Ego ipſe *d. alleg.50. n.102.*
†Originarij enim ſemper præferuntur peregri- 112
nis, ad not. per Alciat. *de præſumpt. reg.1. pr.37. num.1.* Chaſſan. *in Catal. gloriæ mundi, part.10. conſid.82. & par.11. conſid.22.* Menoch. *de præſumpt. lib.5 præſ.72. num.5.* Cabed. *Luſit. dec.2. num.8. part.1.* Melch. Phæbos, etiam *Luſit. deciſ.67. num.11. tom.1.* † Ratio eſt, quia præ- 113
ſumuntur magis diligere patriam. Vaſquius *illuſtr. cap.5. num.16. & cap.11. num.31.* Flamin. Pariſ. *de reſign. benefic. lib.5. quæſt.3. num.142. cum ſeqq.*

Doctor præfertur non Doctori, Aloyſ. Ricc. 114
in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. dec.135. num.1. part.4. Rot. *deciſ.36. num.2 p.2. recent.* †& Do- 115
ctor vtriuſque Iuris præfertur Doctori vnius tantùm, Decian. *tom.1. reſp.21. num.50.* Attamen minus doctus, modò idoneus, cuius mores ſunt noti, & approbati, præfertur Doctori, cuius vita ignoratur. Piaſec. *d. cap.5. num.19.* Gonzal. *ad reg.8. Canc. gloſſ.4. num.112.* Nicol. Garc. *part.9. cap.2. n.11.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. dec.425. in 1. edit.* aliàs *reſol. 362. num.1. in 2. edit.* Maſſobr. *in dict. praxi, requiſ.5. dub.1. num.19.* Ego ipſe *alleg.60. n.102.* Rot. *in Barcinonen. Parochialis, 29. Nouembris* 1613. coram *bonæ mem. Buratto,* inter eius impreſſas, *deciſ.22.* & *ibi* Ferentill. *ſub littera D.* qui alias Rotæ deciſiones cumulat.

Nullum habens beneficium præfertur ha- 116
benti Carol. de Graſſis, *deciſ.1. num.10. de iurepatr.* Lambert. *part.3. lib.2. quæſt.5. art.3.* Rot. *in dec.16. num.7. part.2. recent.* & *in Calaguritana beneficij de Iecora, 9. Iunij* 1621. coram *bo-*

na

na mem. Vbaldo, & *in Vrbinaten. Parochialis*, 12. *Februarij* 1629. coram *R.P. D. Veroſpio*. Ad concurſum tamen admittitur habens aliam Parochialem, *S. Congreg. Concilij* teſte Rota *deciſ.*91.*in fine,part.*1.*recentiſſim.* aliàs *in poſthum. Farinacij*.

117 Habilior is dicitur, qui muneri,cui præficitur, eſt aptior, vt per Lambert. *d.part.*3.*lib.*2. *quæſt* 5.*art.*17 *in fine*.Cou.*in reg.peccatum.p.*2. §.7.*num.*4.*verſ.dignior verò*. Rot. *deciſ.*537.*n.* 14 *p.*1.*recentior.& in d.Vrbinaten Parochialis*

118 Diues potius quàm pauper eligi debet, ſi Eccleſia,cui eſt prouidendum, ſit pauper,gloſ. *verb. impotentiam, in c.conſtitutis, de appellat.* vbi Abb. *num.*10. dicit quòd meliùs prouidetur, ſeu conſulitur Eccleſiæ per diuitem, ſeu potentem, & *num.*11. ſubdit, quòd etſi pauper ſit idoneus, non eſt tamen vtilis Eccleſiæ, ſicut diues, refert & ſequitur Grilenzon. *conſ.* 151.*num.*55. & ideò dicit Fernand. *in examine Theologiæ moralis,part.*4.*cap.*4.§.1.*n.*5.quòd ſi potentia diuitiarum, vel nobilitas conferat ad comprimendos Chriſti aduerſarios, præferendi ſunt ditiores, & nobiliores, tenuibus, & ignobilibus.

119 Sacerdos præfertur alteri aliquo inferiori Ordine inſignito, Roland. *d.conſ.*47. *num.*75. Dec.*conſ.*542.*n.*13. & in pari attenditur quis priùs aſſequutus fuerit ſuos Ordines, & gradus.Ioan.de Platea *in l.*2 *n.*1.*C.de Primicer.lib.* 21.Natt. *conſ.*638.*num* 18.

120 Nobilitatem maiorem habens pręferendus eſt Lambertin. *lib.*2.*part.*3.*quæſt.*2. *art.*9. Grilenzon. *conſ.*55.*num.*55. Peregr. *conſ.*33. *n.*32. *tom.*1. vbi quòd nobilior ex præſentatis in paritate vocum præferri debet. Contra Sigiſm. à Bononia *de elect. dub.*32. *n.*4. exiſtimantem non ſine probabilitate nullo pacto eſſe attendendam nobilitatis qualitatem ad effectum eligendi digniorem. Et quòd nobilitas ſit triplex,Decian. *tom.*1. *reſp* 21.*n.*41.

121 Diſpenſatione non indigens præfertur indigenti,vt per Seraph. *deciſ.*767. *num.*2.*part.*1. vbi etiam quòd qui nullum obtinet beneficium,præferri debet in concurſu obtinenti,refero Ego ipſe *d.alleg.*60.*num.*103.

122 Poterit tamen in electione Parochialis vacantis etiam non doctior,nec ſanctior præferri Doctori, ſi is, iuxta munus, & rem, cui præficiendus eſt, aptior rei miniſterio apparet, & ſic non ſolùm conſideratur idoneitas reſpectu ſcientiæ, ſed etiàm reſpectu ætatis, morum, prudentiæ, & huiuſmodi ad Eccleſiam Parochialem gubernandam.Ita Cou. *in reg.peccatum,part.*2. §.7.*n.*4. *ad med. verſ.dignior verò.* Gonzal.*ad reg.*8.*Cancell.gloſſ.*4. *num.* 10. Ioan. Valer.*de different.inter vtrumque forum,verb. electio,diff.*1.*num.*1. Nicol.Garc.*d.cap.*2.*n.*232. *& ſeq.* Aloyſ. *in praxi aurea*, *reſol.*348. *& in deciſ. Curiæ Arhiep.Neapol. part.*4.*deciſ.*135. Maſſobr.*dict.requiſ.*5.*n.*5. *&* 6. Buratt.*dict.deciſ.*22. *num.*28. & Ferentill. concordantes adducit, *ſub littera C.* Lucarin. *academic.diſput. acad.obſeru.*2. me citato in hoc loco,Solorzan. *de iure Indiarum lib.*3.*c.*15.*n.*89. *tom.*2. † Et ad 123 Epiſcopū ſolū,non verò examinatores ſpectat iudicare quis ex concurrentibus ſit magis idoneus,vt reſoluunt Doctores ſuprà citati, *n.*90. 124

Quando verò Parochialis vacans fuerit iuriſpatronatus Eccleſiaſtici,ac inſtitutio ad Epiſcopum, & non ad alium pertineat, is quem patronus digniorem inter probatos ab examinatoribus indicabit, Epiſcopo præſentare teneatur,vt ab eo inſtituatur: cùm verò inſtitutio ab alio, quàm ab Epiſcopo erit facienda, tunc Epiſcopus ex dignis eligat digniorem, quem patronus ei præſentet, ad quem inſtitutio ſpectet. Ita ſtatuit Concil. Trident. *d.c.*18. *verſ.ſi verò iuriſpatronatus*, & tradunt Piaſec. *d.c.*5.*num.*17.*in fine*, Gonzal.*ad reg.*8. *Cancell. gloſſ.*6. *num.*116. Aloyſ. Ricc. *in d. praxi fori Eccleſ. reſol.*351. *verſ. amplia ſextò*. Zerol. *in praxi Epiſc.p.*1.*verb.iuſpatronatus*.§.10. Azor. *d.part.*2.*lib.*6. *cap.*22.*q.*15. Ego ipſe *d.alleg.*60. *num.*16. Ferentil. *in annot. ad deciſ.*25.*Buratti num.*12. Salgado *d.c.*9.*ex num.* 80. vbi *num.*81. ſubdit quòd ſi patronus Eccleſiaſticus aliquem præſentauerit antequam ſit ita ab examinatoribus approbatus in concurſu, præſentatio erit nulla, nec eius virtute facienda erit inſtitutio ab Epiſcopo tanquam minus legitimè facta,niſi denuò iterum expreſſè, vel tacitè fuerit præſentatus, poſtquam ipſe ſit intra terminum edictorum, ſeu re integra oppoſitus,& inter cæteros deſcriptus,& inter dignos approbatus.

Si Eccleſia Parochialis ſit iuriſpatronatus, 125 partim Eccleſiæ, partim laïci, vel pro duabus partibus pertineat ad laicum, & pro vna tantùm ad Eccleſiam, Doctores communiter docent ſeruandam eſſe formam examinis per concurſum,*in d.cap.*18.poſitam,quam Concil. ibi præſtitit in conferenda Parochiali, quæ ſit iuriſpatronatus merè Eccleſiaſtici. Ita Gamb. *de offic.Legati.lib.*3.*num.*369. Gonzal. *d.gloſſ.*6. *n.*135. Gallet. *in Margarita caſuum conſcient. verb.iuſpatronatus,pag.* 145.*col.*2. Nicol. Garc. *d.cap.*2.*num.*278. Aloyſ.Ricc. *in d.praxi rerum fori Eccleſ.deciſ.*420.*in* 1.*edit*. aliàs *reſolut.*357. *num.*3.*in* 2.*edit*. Mareſcot. *var.reſol.lib.*1.*c.* 52. *n.*7. Adden.*ad deciſ.*498. *Gregorij XV.* Viuian. *in praxi iuriſpatron.lib.*1. *cap.*1. *num.*33. *&* 34. *in vlt.impreſſ.*Maſſobr.*in d.praxi habendi concurſum,pral.*7.*dub.*25.*num.*2. Salgad.*d.cap.*9.*ex num.*108.Ego ipſe.*d.alleg.*60.*num.*17. Ferentil. *ad d.deciſ.*25.*in fin.verſ.& hoc procedit*; ex eo quia fauor Eccleſiæ eſt quòd prouideatur per concurſum, qualitas autem Clericalis præualet quando illa Eccleſiæ prodeſt, vt ratiocinatur Nicol.Garc. *d.cap.*2.*num.*279.

126 Verùm nouiſſimè *ſacra Congr. Concil. Tridentin. ſub die 5. Februar. 1628.* cenſuit *in collatione Eccleſiæ Parochialis iuriſpatronatus mixti, id eſt, partim Eccleſiaſtici, & partim laicalis,* non requiri formam examinis per concurſum, quam declarationem authenticam, & originalem mihi aliàs dubitanti Romæ oſtendit Reuerendiſſ. D. Viuianus Epiſcopus Salonen. & illius meminit *in appendice ſuæ praxis iuriſpatronatus, ad lib. 10. c. 1. n. 34. pag. 760. in nouiſſ. impreſſ.* & hanc partem multis tuentur Melch. Phœbos *Luſitan. deciſ. 214. tom. 2.* Gabriel Pereira *de manu Regia, part. 1. cap. 7. num. 32. cum ſeqq.* vbi ad hoc ex eo principaliter mouetur, quia iuſpatronatus laïcorum adeò fauorabile eſt, vt ſemper manere debeat illæſum, niſi de illo ſpecifica fiat mentio, eo maximè, quia videtur hoc priuilegium in remunerationem conceſſum, patronis ſcilicet propter Eccleſiarum ædificationem, ac proinde irreuocabile, ex Iuribus vulgaribus. Vnde cùm *in d. cap. 18. Concilij* nulla derogatio generalis, nec ſpecialis ſit, per quam priuilegio patroni laïci derogatum ſit, illæſum eſſe debet, etiam quando beneficium ſit mixtum, vt ſuo præſentandi iure fruatur ſine vlla diminutione, ex *reg. c. 2. de priuileg.* Nec eſt verum abſolutè quòd per concurſum meliùs prouideretur Eccleſiæ, quia poſſibile eſt per præſentationem vel meliùs, vel æquè benè prouideri illi poſſe, ex his quæ tradit Nou. *de pœnit. fol. 317. poſt num. 170.* Nec obſtat quòd qualitas Eccleſiaſtica dignior eſt laïcali, *gloſſ. fin. in cap. vnic. de iurepatron. lib. 6.* & magis dignum attrahit ad ſe minus dignum, *cap. quod in dubijs, de conſecr. Eccleſ.* cum citatis per me *axiom. 72. num. 1.* quia non procedit in iurepatronatus, vbi primum enim eſt mixtum, totum laïcale reputatur quoad Iuris effectus, ſicque debent exponi verba *Concilij d. cap. 18.* quòd concurſum ſolùm exigat quando Eccleſia ſit liberæ collationis, aut patronatus Eccleſiaſtici in ſolidum; nam verba illa debent intelligi in potiori ſignificatu, *l. 1. §. fin. ff. ſi ager vectig.* eo maximè, ſi conſideremus iuſpatronatus mixtum non dici ſimpliciter iuſpatronatus, ſed cum illo additamento mixtum; ergo cùm lex ſimpliciter loquatur de patronatu Eccleſiaſtico, non debet intelligi de mixto: & ſic ratio nos mouet vt interpretemur in fauorem patroni laïci ne à fundatione retrahatur, vel à reædificatione, ſi modò contingat poſt Concilium quod Eccleſia corruat, vel aliqua indigeat reparatione, latè Gabr. Pereira *d. cap. 7. num. 34.* vbi *num. 36. verſ. quam reſolutionem,* id procedere affirmat non ſolùm in iurepatronatus mixto, quando maiorem, vel æqualem partem habet ſæcularem, ſed & quando Eccleſiaſtica ſit maior: ſubditque Eminentiſſimos Cardinales Concilij Trident. interpretes ſuper beneficio de Ribadancora Bracharen. diœceſis interrogatos Romæ à Petro Leirano in Romana Curia tunc degente, quem poſtea Canonicum Bracharenſem agnoui, propoſito dubio reſpondiſſe prout ſequitur.

Primò, ſi beneficium Curatum iuriſpatronatus Eccleſiaſtici in menſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis vacauerit, Epiſcopus ipſe ordinarius nulla habita ratione patronorũ debet edicta concurſus proponere, & idoneum eligere, ac Romã mittere cum fide Ordinarij à Summo Pontif. inſtituendũ, ſicut fit in alijs Curatis, quæ non ſunt de iurepatronatus? Secundò, ſi iuſpatronatus mixtum ſit laicale, & Eccleſiaſticum, quoad examen velut Eccleſiaſticum cenſendum eſt? Tertiò, ſi in collatione Eccleſiæ Parochialis, quæ ſit iuriſpatronatus partim laici, ſeruãda eſt forma examinis per concurſum hic poſita, quam Conciliũ præſtitit in conferenda Parochiali, quæ ſit iuriſpatronatus merè Eccleſiaſtici: item quid dicendum eſt, quando patronatus pro duabus partibus pertinet ad laicos, & pro vna tantùm ad Eccleſiaſticum?

Super primo Congreg. Concilij voluit particulariter videri ſtandum regulæ 8. menſium reſeruatorum, per quam Sanctitas ſua reſeruat liberæ ſuæ diſpoſitioni omnia beneficia etiam iuriſpatronatus Eccleſiaſtici. Super ſecundo cenſuit tãquam laicale eſſe iudicandum. Super tertio vt ad proximum. Hieronym. Card. Maffeius. quam declarationem apud ſe authenticam eſſe affirmat idem Gabr. Pereira *citato loco.*

Si inſtitutio ad Parochiales Eccleſias, quæ 127
iuriſpatronatus Eccleſiaſtici ſint, facienda erit à Summo Pontif. quia fortè in menſibus reſeruatis vacauerit, ius eligendi digniorem ad ſolum Epiſcopum pertinet, qui tranſmittere debet atteſtationem examinis facti per concurſum, quotquot in eo fuerint approbati, & quem ex approbatis vt digniorem, cui Sanctitas ſua gratiam faciat, nominare; refert deciſum Salgado *d. cap. 9. num. 99.* vbi etiam ſubdit
pariter fuiſſe deciſum quod † ſi beneficium 128
Curatum iuriſpatronatus Eccleſiæ in menſibus Apoſtolicæ Sedi reſeruatis vacauerit, Epiſcopus ipſe ordinarius, nulla habita ratione patronorum debet edicta concurſus proponere, idoneum eligere, ac Romam pro obtinenda collatione à Sede Apoſtolica, & fidem approbationis, ac rationem concurſus manu ſua, ſeu eius Vicarij ſubſcriptam intra quatuor menſes à die habitæ notitiæ vacationis numerandos mittere, cuius fidei formulam in calce huius cap. inuenies.

In vacatione autem Parochialium, quę ſunt 129
iuriſpatronatus laïcorum, examen per concurſum fieri non debet, ſed ſufficit quòd deputatus à patronis examinetur ab examinatoribus in Diœceſana Synodo deputatis, & idoneus iudicetur. Ita ſtatuit Concil. Tridentin. *d. cap. 1. verſ. quòd iuſpatronatus laicorum,* tradunt

dunt Lęl.Zech. *de Republ.Eccleſiaſt.cap.*28. *de Parocho num.*6. Flāmin.Pāriſ.*de reſignat.beneſ. lib.*9.*q.*8.*num.*111. Zerol. *in praxi Epiſcop. p.*1. *verb. Parochia* §.7. Franc.Leo *in theſauro fori Eccleſ.part.*2.*c.*3.*num.*3. Piaſec. *d.c.*5. *num.*18. *in princ.* Leſſ. *de iuſtit.lib.*2.*cap.*34.*n.*58. *&* 81. Vgolin. *de officio Epiſcopi, cap.*50. §.3. *verſ.*3. Gonzal.*d.gloſſ.*6.*num.*134. Nicol.Garc.*d.cap.*2. *num.*255. Aloyſ.Ricc. *in d.praxi rerum fori Eccleſ.reſol.*357.*num.*1. Mareſcot. *var.reſol.lib.*1. *cap.*5.*n.*11. Beltramin. *in annot.ad Gregor. XV. deciſ.*494.*num.*3. Maſſobr. *in d. praxi habendi concurſum,requiſ.*7.*dub.*25.*à num.*4. Salgado *de protect.Regia,tom.*1.*part.*3.*cap.*9. *num.*105.*cum ſeqq.* Ego ipſe *d.alleg.*69.*num.*18. & me citato in illo loco Alzed.*de præſtantia Epiſcopalis dignitatis,part.*2.*c* 9.*num.*2. Rot.*deciſ.*579.*num.*4. *part.*2.*recent.& in Pampilonen.Parochialis,*26. *Iunij* 1626. coram *bon.mem. Buratto*, inter eius impreſſas, *deciſ.*952.

130 Quando verò in vacatione Parochialium de iurepatronatus laicorum plures ſunt præſentati, requiritur examen per concurſum inter ipſos præſentatos tantùm,& ex his, qui facto examine idonei ab examinatoribus renunciati fuerint, Epiſcopus eum eliget, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, atque illum, & non alium inſtituat,iuxta decretum Concil. *d.cap.*18. Ita Flamin.Pariſ. *de reſignat.beneſic. lib.*4. *quæſt.*5.*num.*21. Gonzal. *d.gloſſ.*6. *n.*138. Nicol.Garc. *d.cap.*2.*num.*256. Mareſcot. *dict. lib.*1. *cap.*52.*num.*11. Piaſec. *d. cap.*5. *num.*18. *verſ. eueniente.* Aloyſ.Ricc. *in d. praxi, reſol.* 357.*num.*2. Viuian. *in d. praxi iuriſpatr. lib.*10. *cap.*1.*n.*59.*in vlt.impreſſ.* Salgad.*d.c.*9.*num.*123. Alzed.*d.cap.*9 *num.*3.& fuit reſolutum *in Pampilonen.Parochialis,*27.*Ianuar.*1614. coram *Reuerendiſſ.D.meo Coccino Decano,* & *in Illerden. portionis de Pertuſa,*11.*Decembris* 1613. coram *bonæ memor.Buratto,inter* eius impreſſas,*deciſ.* 25. vbi Ferentil. *in annot. num.*10. Maſſobr. *d. requiſ.*7. *dub.*25. *num.*5. vbi intelligit quando inter plures præſentatos omnes æqualibus vocibus gaudent; nam ſi aliquis plures haberet voces, is ſolus eſſet examinandus, & idoneus repertus inſtituendus, vt per Nicol.Garc. *dict. cap.*2.*num.*257.Salgad. *d.cap.*9.*num.*124. & fuit dictum *in Pampilon.Parochialis,*26. *Iunij* 1626. coram *bonæ mem. Buratto*, inter eius deciſiones impreſſas, *deciſ.*952.*num.*2. niſi is ſe etiam ſubiiceret examini, & concurſui cum cæteris nominatis, quia tunc ſibi præiudicaret, cùm faceret ſe eis parem. Ita Beltramin. *in annot. ad deciſ.*494. *Gregorij XV.num.*4. Maſſobr. *in d. praxi,prælud.*3.*dub.*3.*num.*15. Salgado *d.cap.*9. *num*12 8.

Parochialis collatio, ſi ceſſantibus reſeruationibus Apoſtolicis, ſpectet ad inferiorem collatorem, & in concurſu facto per Ordinarium ſint renunciati plures æquè idonei, facultas eligendi magis idoneum ad ipſum Epiſcopum,non autem ad inferiorem collatorem pertinet,ſiue Parochialis in menſe Apoſtolico, ſiue ordinario vacet. Ita cenſuit *S.Congr. Concilij in Aſculana,*1. *Decembris* 1618.

Iuſpatronatus laicale deuolutum ad Ordinarium confertur per concurſum pro illa vice. Ita *à ſacra Congreg.Conc.* deciſum fuiſſe referunt Galet. *in Margarita caſuum conſcient. ver.iuſpatronatus.* Ego ipſe *d.alleg.*60. *num.*18. *in fine,* Salgad. *d.tom.*1. *part.*3. *cap.*11. *num.*89. vbi atteſtatur reſolutum in collatione Parochialium, quæ iure deuoluto conferuntur,ſeruandam eſſe formam examinis per concurſum,quia patronus non læditur, & quia ſublato obſtaculo præſentationis, & iuris patroni illa vice excluſi, res cedit ad Ordinarij poteſtatem,& *num.*90. ſubdit hoc procedere etiam in Parochialibus iuriſpatronatus laicorum, in quibus non habet locum concurſus, quando prouidentur ad eorum præſentationem per Ordinarium, & hoc caſu inſtitutio, quam habebat Epiſcopus,per deuolutionem reſoluitur in vim plenariæ diſpoſitionis,& collationis,ſecundum Pariſ. *conſ.*344.*num.*20.*p.*4. 131

Contra Maſſobr. *in d.praxi,requiſ.*1.*dub.*22. exiſtimantem huiuſmodi Parochialem iuriſpatronatus laicalis ad Ordinarium deuolutam, per eum abſque concurſu conferri poſſe. 132

Vtrùm autem in collatione Parochialium, facta iure deuoluto forma examinis, quæ coram inferiore requiritur,ſeruari debeat? Quæſtio eſt dubia, in qua non requiri, ſed duntaxat locum habere, quando iure ordinario Parochialis confertur, vel inſtituitur, colligi videtur ex his,quæ tradit Nicol.Garc. *de beneſic. part.*5. *cap.*5. *num.*222. dum reſoluit quòd in Doctoribus, & Magiſtratibus præbendis deuolutis ad Superiorem ob non eorum factam electionem intra ſex menſes à Iure ſtatutos, non requiritur forma concurſus, quia hæc duntaxat appoſita videtur Epiſcopo, & Capitulo.

Verùm requiri formam examinis per concurſum tuetur neruosè Salgad. *d.cap.*11. *n.*84. *cum ſeqq.* tum quia hoc caſu deuolutio fit cum omnibus ſuis qualitatibus, quæ à principio inerant beneficio, & ad Superiorem deuoluitur cum eiſdem qualitatibus, cum quibus inferior prouidere tenebatur,ex Cabed. *de patronat. Regiæ Coronæ, cap.*22.*num.*3. *&* 4. *& Luſit. deciſ.*52. *num.*4. *& deciſ.*72. *num.*9 *p.*2. Gutier. *conſ.*1.*num.*31.*& conſ.*2.*n.*15. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell. gloſſ.*46.*num.*33. tum quia natura beneficij mutari non debet, Cephal. *conſ.*358. *num.*8. *col.*3. Hieron. Gabr. *conſ.*185. *num.*2. *vol.*2. tum quia Superior,ad quem eſt deuolutum, debet prouidere habēti qualitates à fundatore requiſitas, vt plures referens tradit Perez de Lara *de anniuerſ. & Capellan.lib.*2.*c.*10. *num.*27. 133

num.27. tum denique, quia Mareſcot. *d.lib*.1. *cap*.52.*num*.24. *in fin*. reſoluit quòd Concil. *in d.c*.18. & Motus proprius Pij V. dum loquuntur de Ordinario, habent locum etiam in Epiſcopo ſubrogato.

134 Forma Concilij Trident. *d.cap*.18. vt ſuprà explicata circa concurſum faciendum in vacatione Parochialis Eccleſiæ, eſt ad vnguem obſeruanda, nec poteſt per æquipollens adimpleri, vt reſoluunt Flamin.Pariſ. *de reſignat.benefic.lib*.8.*quæſt*.9.*num*.86. Maſſobr. *in d.praxi, requiſ*.17.*dub*.4.&*dub*.2. animaduertit formam Concilij circa concurſum ſeruandam eſſe dunraxat, vbi Concilium ipſum receptum fuerit, & iam eſſet coacta Synodus, ac in ea electi examinatores Synodales.

135 Collatio Parochialis facta ſine examine per concurſum eſt nulla, & irrita, & præfata Parochialis eo modo collata vacat, eiúſque collatio ad Sedem Apoſtolicam ſpectat. Ita Zerol. *d.p*.1. *verb. Parochia*. §.2.*dub* 2. nouiſſimè Aloyſ.Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ.p*.4. *reſol*.55.*n*.1. Rot. *apud Farinac. deciſ*.151.*in* 1. *collect.nouiſſ*. aliàs *p*.4.*diuerſ*. Et in foro Conſcientiæ non poteſt acceptari, aut retineri, ſicut nec retineri valet beneficium prouiſum non ſeruata forma requiſita à Iure; vt bene reſoluunt Petr.Nauar. *de reſtitut.lib*.3.*c*.2.*n*.350. Salon.2.2.*quæſt*.5.*de dominio, art*.4.& *ibi* Cano *quæſt*.62. *de dominio*, *pag*.160. Gabr. Vaſq.1.2. *quæſt*.163. Lorca etiam 1.2. *diſput*.21.*de legib. ad fin*. Burg.de Pace *l*.3.*Tauri*, *à n*.1394. Parlad.*differ*.12.§.1.*ex num*.2. Leſſ. *de iuſtit. lib*.2. *cap*.19.*dubit*.3. Aloyſ.Ricc. *d.reſolut*.75.*num*.2.

136 † Ita vt etiam Vicarius Epiſcopi, ſi velit ſubire concurſum, teneatur obſeruare formam poſitam à Concil. Trident. *d.cap*.18. vt benè reſoluunt Sbroz. *de officio Vicarij*, *lib*.2.*q*.188. Filliuc.*d.tract*.41.*num*.439. Maſſobr. *in d.praxi, requiſ*.2.*dub*.5.

137 Prædictorum autem examinatorum relationem quominus executionem habeat, nulla deuolutio, aut appellatio, etiã ad Sedem Apoſtolicam, ſiue eiuſdem Sedis Legatos, aut Vicelegatos, aut Nuncios, ſeu Epiſcopos, aut Metropolitanos, Primates, vel Patriarchas interpoſita impedire, aut ſuſpendere poteſt, vt ſtatuit idem Concil. Trident. *d.c*.18. *verſ.nec prædictorum*, & per illud notant Nauar. *in man. cap*.25.*num*.139. *in fine*. Antonuc. *in Catecheſi Neapol.cap*.16.*fol*.43. Azeued. *ad l*.1.*n* 4.*tit*.16. *lib*.3.*noua recopil*. Seraphin. *deciſ*.481. Valenz. *conſ*.45.*num*.19.*vol*.1. Gonzal. *ad reg*.8.*Cancell. gloſſ*.9.§.1.*in annot.contra nullit. n*.186. & 209. & *d.gloſſ*.6. *à num*.163. Vgolin. *d.cap*.50. §.13. *n*.1. Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rubr*.7.*c* 6. *num*.75. Aloyſ.Ricc. *in d.praxi rerum fori Eccleſ. deciſ*.426. *in* 1.*edit*. aliàs *reſolut*.373. *in* 2. *edit* & *in deciſ.Curiæ Archiepiſc.Neapol.par*.4. *deciſ*.19. Maſſobr. *in dict.praxi, requiſ*.5.*dub*.3. *cum ſeq*. Salgad. *de protect.Regia, tom*.1.*part*.2. *cap*.13. *ex num*.197. Ego ipſe *d.alleg*.60.*num*. 104. Rot. *in Barcinonen.parochialis*, 29. *Nouembris* 1613. coram *bonæ memor. Burato*, inter eius impreſſas *deciſ*.22.& *ibi* Ferentil. *ſub lit. A*.

Dupliciter tamen hac in re appellari poteſt; primò, à reprobatione, ſeu mala relatione examinatorum; ſecundò, ab electione mala Epiſcopi, ſeu irrationabili eius iudicio in eligendo. Appellatio, quæ primo modo fit, id eſt, à reprobatione examinatorum, datur non ſolùm à relatione ſuper ſcientia; ſed etiam ſuper idoneitate, & habilitate; ſicut ex Rot. docet Aloyſ.Ricc. *d.deciſ*.19. *n*.1. *part*.4. & tunc deuolutiuum tantùm, non verò ſuſpenſiuum effectum tribuit, vt reſoluunt Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub*.11. *cap*.13. *num*.476.*poſt med*. Salgad. *dict.tom*.1.*part*.2.*c*.13.*num*.199. Maſſobr.*d.requiſ*.5. *dub*.4. vbi *dub*.6. cum Nicol.Garc.*d.cap*.2.*num*.241. tenet dari appellationem à relatione examinatorum in Parochialibus patronatis laïcorum, quando vnus tantùm eſt præſentatus, & *dub*.7. cum eodem Garc.*præcitato, cap*.2.*num*.275. ſubdit appellationem à reprobatione examinatorum dari in prouiſis in forma *Dignum*. 138

Quando verò appellatur ſecundo modo, id eſt, à mala electione Epiſcopi, aduertendum eſt † appellationem non dari ſimpliciter ab electione Epiſcopi in concurſu; non enim poteſt quis appellare ab irrationabili iudicio Ordinarij dum fuit approbatus ab examinatoribus Synodalibus, ſicut & electus; quia tunc locus eſt gratificationi, *c.cùm autem*, vbi Abb. *n*.3.& alij, *de iurepatron*. Lambert. *de iurepatr. quæſt*.5.*part*.3.*lib*.2.*num*.1. Seraphin. *deciſ*.152. *in fin*. Rot. *in Calaguritana beneficij de Murillo*, 13.*Nouembris* 1620. coram *bonæ mem. Vbaldo ſen.* & *in Pampilonen Abbatiæ de Areſſo*, 22. *Aprilis* 1622. coram *R.P.D. Nauarro*; libera eſt enim Epiſcopi facultas vnum ex æquè idoneis eligendi à laïcis quolibet tempore præſentatum, *cap.cùm autem*, 24. *de iurepatr. cap. de cauſis, de offic.deleg*. Lambert. *de iurepatron. art*.25.7. *quæſt.princ.part*.2. *lib*.2. ideò ab eius electione non datur appellatio, niſi vbi conſtaret de dolo, & irrationabili eius iudicio. Mareſcot. *var.reſolut.lib*.1.*cap*.52. *n*.23.& 24. Gonzal. *ad reg*.8. *Cancel.gloſſ*.4.*num*.139. & *in annot.ad gloſſ*.9.*num*.209. Maſſobr. *d.requiſ*.5. *dub*.2.*num*.42. Gregor. *deciſ*.538.*ad fin*. Rot. *in Hieracen.iuriſpatronatus*, 21.*Maij* 1622. coram *bonæ memor.Buratto*, inter eius impreſſas, *deciſ*.625. vbi Ferentil. alias Rotæ deciſiones affert. Ratio eſt, quia † facta electione per Epiſcopum, interpretatio eſt facienda ad illius fauorem, quòd omnia conſiderauerit, & magis idoneum arbitrio ſuo elegerit, arg. *cap.in præſentia*, *de renunc*. Achil. *deciſ*.1.*n*.4.*de confeſſ*. Gonzal. *d.gloſſ*.4.*num*.132. quem refero Ego ipſe 139 140 141

141 ipſe *d. alleg.60. in fine.* † Ille enim præſumitur inſtructus de vita, & moribus occurrentium, Ferentil. *in annot. ad deciſ.22. Buratti.* Quare pro eius iudicio multum præſumitur, ita vt irrationabilitas debeat eſſe manifeſta, vt fuit dictum *in Rauennaten. Parochialis, 2. Decembr.* 1592 coram *Cardin. Aragonio*, cuius meminit
143 Maſſobr. *d. requiſ.5. dub.2. ex num.7.* † Quibus autem coniecturis arguatur doloſum, & irrationabile Epiſcopi iudicium in hac materia, oſtendit Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep.*
144 *Neapol. deciſ.96. part.4.* † Et quòd ex familiaritate multum tollatur de præſumptione, quæ aliàs eſſet pro Epiſcopo, tradit Aloyſ. Ricc. *d. deciſ.96. num.*20. Rot. *in Sabinen. concurſus, 5. Aprilis* 1609. coram *bonæ mem. Card. Sacrato*, & *in Vrbinaten. Parochialis. 12. Februarij 1629.* coram *R. P. D. Veroſpio*, & *ex d. Rauennaten. Parochialis*, collegi Ego ipſe *in collect. ad cap.18. num.2. in fine, de iurepatronat.*

145 Quæ quidem appellatio à mala electione, ſiue irrationabili iudicio Epiſcopi admittitur ſolum ad effectum deuolutiuum, non autem ſuſpenſiuum, quia interim prouiſus appellatione pendente à Parochiali amoueri non debet, vt ex dicta conſtitut. Pij V. *verſ. hac tamen*, notant Nicol. Garc. *d. cap.2. num.236. & 246.* Beltramin. *in annot. ad deciſ.538. Gregorij XV. num.7.*

146 Verùm hæc reſolutio dupliciter limitatur, primò quando appellatur à ſententia Metropolitani, ſeu alterius iudicis appellationis reuocatoria electionis priùs factæ ab Ordinario in concurſu ad Parochiales, quia tunc datur appellatio ad effectum ſuſpenſiuum, & deuolutiuum, vt per Gutier. *Canon. lib.2. c.11. n.25.* Nicol. Garc. *d. cap.2. numer.247.* Beltramin. *in annot. ad deciſ.538. Gregor. XV. numer.8.* & Fe-
147 rentil. *ad deciſ.22. Buratti. ſub littera A.* † Secundò, quando facto concurſu appellatur inter præſentatos, vel patronos laicos ſuper pertinentia iuriſpatronatus videlicet ab inſtitutione facta ad præſentationem alicuius ex patronis, quo caſu proceſſio per appellationem ſuſpendi debet, vt fuit dictum *in Placentina Archipresbyteratus, 4. Iulij* 1614. coram *Eminentiſſ. Cardin. Pamphilio iun.*

148 Illud hac de re nouè, & ſingulariter aduertendum duxi, quòd *ſacra Congreg. Concilij in vna Vrbinaten. ſub die 9. Septembris* 1628. cenſuit *reiectũ in cõcurſu Parochialis poſſe prouocare praelectum ad nouũ examen coram iudice appellationis, etiam antequam doceat de irrationabili iudicio Epiſcopi, atque ita intelligendam eſſe Conſtitutionem Pij V. aliàs dixit eadem S. Congr. in vna Montis Regalis, 2. Auguſti 1607. & nouiſſimè in alia Piſana, ſub die 17. Iunij 1630.*
149 † pariter cenſuit *reiectis, dum in concurſu Parochialis Eccleſia appellàt à mala electione dandum eſſe nouum concurſum in Vrbe, ad quem vocandus eſt praelectus.* Et iterum *in Reatina, ſub die 16. Martij* 1630. cenſuit *reiectum in concurſu Parochialis poſſe appellare à mala electione, & permittendum eſſe nouũ concurſum in Vrbe, vbi debeat vocari praelectus ab Epiſcopo.* Sed quia in caſu illius deciſionis ſacræ Congr. prælectus noluit accedere, eadem *ſacra Congreg. ſub die 17. Auguſti eiuſdem anni*, mandauit *ſignificare D. Datario, vt expediret Bullas ad fauorem appellantis, amoto à beneficio detentore.* 150

Perfecto examine iuxta formam Concilij Trident. præfati, & electione per Epiſcopum de magis idoneo facta, ſi Parochialis vacauit in menſe ordinario, debet ipſe intra ſex menſium ſpatium à die vacationis eiuſdem, prouiſionis, & collationis huiuſmodi parentes literas conficere; quarum formula habetur infra, in calce huius capitis. Si autem eius collatio Summo Pontif. & Sanctæ Sedi generaliter, vel ſpecialiter, & ex quauis cauſa reſeruata, ſeu affecta exiſtit, aut aliis ex indulto Sedis Apoſtolicæ competit, tenetur Epiſcopus perſonam per examen concurſu mutuo habito, iuxta dict. Concil. Trident. formam approbatum & magis idoneum electum, Summo Pontif. aut iis, ad quos collatio ſpectabit pro collatione obtinenda intra quatuor menſium ſpatium, à die illius vacationis ſignificare, vt clarè diſponitur *in d. Conſtit. Pij V.* ſuper collatione Parochialium Eccleſiarum, cuius ſignificationis formula ponitur infrà, ita vt ſi intra præfixum tempus approbatam perſonam, & magis idoneam non elegerit, aut electam vt ſuprà non ſignificauerit, omnimoda eius diſpoſitio ipſi Summo Pontifici, & Sedi Apoſtolicæ reſeruetur, vt *in d. Conſtit.* latiùs continetur.

Debet Parochialis Eccleſia quamuis concurſu conferenda non ſit, in titulum conferri, ac propterea eſt interdictum Curatas Eccleſias conductitiis committi Presbyteris, *cap. fin. 21. q.2.* quia dicitur *in cap. quoniam, ne Prælati vices ſuas,* dũ Sacerdotium ſub huiuſmodi mercede venale diſponitur, ad æternæ retributionis præmium conſideratio non habetur. Sed nec plures vni ſunt committendæ Rectori, quia ſolus per totas Eccleſias, nec Officium valet perſoluere, nec rebus earum neceſſariam curam impendere, vt dicit Tolet. Conc. *in c. vnico, §. pen. 10. q.3.* ita nec vna Eccleſia eſt inter duos diuidenda, ſed vnum tantùm habere debet Sacerdotem, qui eam tanquam ſponſam caſtè, & ſincerè regat, vt dicitur in Remen. Concil. relato *in c. ſicut. 21. q.2.* 151

In Parochialibus Eccleſiis, quæ ſubſunt Monachis, non Monachus, ſed Clericus per Monachorum tamen conſilium eſt inſtituendus, *c.1. de Capell. Monach.* Gregor. Lop. *l.25. verb. Yglesias, tit.7. part.1.* Paul. Fuſc. *de viſitat. lib.2. cap.16. num.1.* F. Emman. *qq. Regul. tom.1. q.34. art.4.* quamuis in aliis poſſit neceſſitate cogen- 152

te Religioſus inſtitui, *cap. in Parochia*, 16. *q.* 1. & ſic ad arbitrium Superioris ipſorum Regularium, non autem ab arbitrium Epiſcopi, niſi quòd examinari, & approbari priùs ab eo debeat, vt referunt deciſum Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 5. §. 3. *n.* 34. Piaſec. *in praxi Epiſc. p.* 2. *c.* 3. *n.* 46 *p.* 182. & ſubeſt Epiſcopo in omnibus, quæ ad curam pertinent animarum, quamuis ipſi Monachi, vel Eccleſiaſtici ſint ab Epiſcopi iuriſdictione exempti, ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de Regular. c.* 11. vbi diſponitur quòd in Monaſteriis, aut domibus virorum, ſeu mulierum, quibus imminet cura animarum, præter eas, quæ ſunt de illorum Monaſteriorum, ſeu locorum familia, perſonæ tam Regulares, quàm Sæculares huiuſmodi curam exercentes ſubſint immediatè in iis, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent, iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcoporum, in quorum diœceſi ſita ſunt, de quo latè diximus *de officio, & poteſt. Epiſcopi, part.* 3. *allegat.* 74. *n.* 18. & nouiſſimè Gregor. XV. *in ſua Conſtit.* incip. *Inſcrutabili, ſub dat.* 9. *Februarij* 1622. Nec ibi aliqui etiam ad nutum amouibiles poſſunt deputari, niſi de eorum Ordinariorum conſenſu, & præuio examine per eum, & eius Vicarium, & examinatores Synodales faciendos, exceptis aliquibus Monaſteriis, & Capitibus Ordinum. Ab ipſis verò Monachis Clericus in Parochiali Eccleſia ab Epiſcopo inſtituendus præſentatur, vide *ſuprà hoc cap. n.* 19.

153 . Hanc autem de Vicariis ad Parochiales præſentationem Epiſcopi non admittant, niſi tantum præſentato de prouentibus ipſius Eccleſiæ fuerit coram eis aſſignatum, vnde iura Epiſcopalia ſoluere, & congruam poſſit ſuſtentationem habere; tum ex Iure communi *in c. ex Lateranen, & in cap. extirpanda*, §. *qui verò, de prabend.* vbi notat Abb. *num.* 3. *in fine.* Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 29. *quæſt.* 2. tum ex Concil. Trident. quod ſeptem in locis huius congruæ portionis meminit: primò quippe *in cap.* 2. *ſeſſ.* 6 *de reformat.* ibi, *Epiſcopi tãquam Sedis Apoſtolica delegati per deputationem idoneorum Vicariorum, & congrua portionis fructuum aſſignationẽ prouidere debent, ne cura animarum negligatur.* Secundò, *in cap.* 5 *ſeſſ.* 7. *etiam de reform.* ibi, *Ipſi Ordinarij etiã per idoneorum Vicariorum deputationẽ, & congrua portionis fructuũ aſſignationem omninò prouideant, vt animarũ cura nullatenus negligatur.* Tertiò *in cap.* 7. *eiuſdem ſeſſ.* ibi, *Cum tertia partis fructuum, aut maiori, vel minori, arbitrio ipſorum Ordinariorum, portione, etiã ſuper certa re aſſignanda, ibidem deputãdos animarum cura laudabiliter exerceatur.* Quartò, *in c* 2. *ſeſſ.* 21. *de reform.* ibi, *Illis autem Sacerdotibus, qui de nouo erunt Eccleſijs nouiter erectis præficiẽdi, cõpetẽs aſſignetur portio arbitrio Epiſcopi ex fructibus ad Eccleſiam Matricẽ quomodocumq; pertinentibus.* Quintò, *in c.* 6. *eiuſdem ſeſſ.* ibi, *Aut Vicarios pro tempore deputare, partẽmque fructuũ eiſdem pro ſufficienti victu aſſignare, vel aliter prouidere poſſint.* Sextò, *in d. c.* 18 *ſeſſ.* 24. *de reformat.* ibi, *Idoneum in ea Vicarium cum congrua eius arbitrio fructuũ portionis aſſignatione conſtituere, qui onera ipſius Eccleſia ſuſtineat, donec ei de Rectore prouideatur.* Septimò, & vltimò, *in c.* 16. *ſeſſ.* 25 *de reform.* ibi, *Illa deinceps in ſimplex beneficium etiam aſſignata Vicario perpetuo congrua portione non conuertantur.* Multa tamen perſcrutari oportet antequam Epiſcopus hanc decernat congruam portionem, nempe qualitates, & circumſtantias loci, beneficij, perſonarum, morum regionis, & alia quamplurima recenſita à Rebuff. *in tract. de congrua, quæſt.* 8. *præcipuè, num.* 61. Valenzuela *conſil.* 54. *à num.* 42. Surd. *de alimen. tit.* 4. *q.* 23. *n.* 44. Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. c.* 366. *à num.* 17. *& c.* 399.

Qua de re poſt Concil. Trident. ſuperuenit 154
ſanctæ memoriæ Pij V. Conſtitutio, incip. *Ad exequendum, ſub dat. Kalend. Nouemb. anno Incarnation. Dominica* 1567. quæ circa congruam portionem iſtam definiendam pro Vicariis Parochialium, ita ſtatuit, *Et Epiſcopos præfatos aſſignatione portionis ipſis Vicarijs perpetuis ex prædicto Concilio ipſorum Pralatorũ arbitrio facienda ita ſe continere, & arbitrari debere, vt non maior centũ, nec minor quinquaginta ſcutorum annuorum ſumma, computatis omnibus etiã incertis emolumentis, & alijs obuentionibus cõmuniter percipi ſolitis eis omnino aſſignetur*, &c. Ex qua conſtat quotidianas diſtributiones, aliaque incerta numerari in huiuſmodi portione, vt animaduertit Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 7. *proæm. num.* 185. & conſuluit Ioan. Gutier. *conſil.* 8. Eleemoſynas verò Altarium, funeralium (addo & aliorum ſimilium iurium Parochialium) in congrua huiuſmodi numerandas non eſſe rectè admonuit Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. part*.... *c.* 31 *ſub num.* 6. eo quod iſthæc percipit Vicarius ex ſuo officio, & labore, & verba illius Conſtitutionis intelliguntur de obuentionibus, & emolumentis, quæ ſunt incerta reſpectu ſummæ, quæ in ſpecie ignoratur; venit tamen verificanda ex eo quod in prætcritum communiter, atque vt plurimum conſueuit percipi. Illud aduertere oportet quod ad ſciendum an ſit Vicaria perpetua, vel temporalis, attendendus eſt vltimus ſtatus. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 5. §. 3. *num.* 18. Nicol. Garc. *de benefic p.* 11. *cap.* 2. *num.* 16. vbi ſubdit quod ſi non conſtat de erectione tituli in Vicariam perpetuam, & non præſumitur cùm ſit quid facti, non eſt attendendus vltimus ſtatus, nempè quod ſit collata, vt Vicaria perpetua, niſi probetur ſpatio 40. annorum, & addit, ſtante Bulla vnio-

nis

nis cum facultate ponendi Vicarium amouibilem, & decreto irritandi requiri immemorialem.

Supereſt vt poſt Parochorum Canonicam electionem, & collationem modo relato factam, deueniatur ad Parochialis Eccleſiæ poſſeſſionem, cuius formulam poſuimus hoc eodem cap. *form.* 13. Cenſeretur autem acquiſita, & probata poſſeſſio illius per exercitium curæ animarum, & ſpiritualiũ actuum ad Curatum pertinentium, & per actus diuinorum Officiorum, ac per adminiſtrationem temporalium. Ferier. *conſ.* 2. *ſub num.* 7. Menoch. *remed.* 3. *retin. n.* 186. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1180. *num.* 10. Rot. *deciſ.* 560. *ſub num.* 4. *part.* 2. *recentior.* Caualer. *deciſ.* 609. *num....* Atque per perceptionem fructuum, decimarum, primitiarum, & oblationum. Rot. *dict. deciſ.* 560. *ſub numero* 4. *part.* 2. *recentior.* refert Ludou. Poſti. *in tract. mandati, de manutenendo obſeruat.* 30. *num.* 1.

Sequuntur aliquot formulæ circa erectionem Eccleſiarum Parochialium, ac electionem, & collationem Parochorum ritè, & rectè faciendam admodum vtiles, & neceſſariæ.

FORMVLA I.

Erectionis Parochialis Eccleſiæ cum vnione beneficij ſimplicis.

D. Rodericus à Cunhá, Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Archiepiſcopus, ac Dominus Bracharæ, Hiſpaniarúmque primas, &c. Vniuerſis, & ſingulis has præſentes noſtras litteras inſpecturis, viſuris, lecturis, paritérque audituris, Salutem in Domino. Significamus qualiter in generali viſitatione per nos facta in dicta noſtra Ciuitate, & Diœceſi Bracharenſi reperimus, quòd in loco N. nuncupato eiuſdem Diœceſis, non aderat Eccleſia Parochialis, vbi populus, & Chriſti fideles ibi commorantes ſanctiſſima Sacramenta, iuxta temporis opportunitatem recipere potuiſſent, quando ipſa Sacramenta erant miniſtrãda tempore indigentiæ, ab Eccleſia N. per vnum milliarium diſtanti recipiebant per Presbyterum non certum, nec proprium Parochum pro Rectore Eccleſiæ N. longiùs diſtante, cuius erant Parochiani, nõ ſine ipſarum animarum periculo, ac proinde ob carẽtiam Eccleſiæ Parochialis, Parochi, & Curati in dicto loco N. qui continuò apud eos perſiſteret, eiſdémque Sacramenta omnia opportunis tẽporibus miniſtraret, Miſſaſq; ac alia diuina Officia Dominicis, & feſtiuis diebus celebraret, aliquãdo accedebant ad Eccleſiam prędictam N. & non ad propriam, & multoties occurrebat omitti præceptum de audienda Miſſa in dictis diebus Dominicis, & feſtiuis, & non ſemel dicti loci habitatores abſque Eccleſiæ Sacramentis ob prædictam cauſam, & loci diſtantiam moriebantur. Propterea attendentes nos ſaluti animarum, prout poſſumus, conſulere, & ſcandalis occurrere, quæ pro dictis cauſis oriri in dies potuiſſent, accedente etiam conſenſu, & beneplacito ipſorum huiuſmodi dicti loci, qui etiam nos humiliter ſupplicarunt, & maxima cum inſtantia requiſierunt pro erectione, & deputatione Eccleſiæ Parochialis in dicto loco pro eorum ſalute, & commoditate, cum deputatione alicuius Sacerdotis Parochi, obligantes ſe etiam penes acta Curiæ Cameralis noſtræ ciuitatis Bracharenſis vnuſquiſque ipſorum ad dandam, & conſignandam quandam pecuniarum ſummam, & certam vini, & frumenti quantitatem dicto Parocho, vt commodè ſuſtentari poſſit. Ideò inuocato ad hoc Domini noſtri IESV CHRISTI nomine, eiúſque Matris Virginis ſemper Mariæ, & Sanctorum N. & N. Patronorum ciuitatis, & diœceſis noſtræ auxilio, per tenorem pręſentium erigimus, ſtatuimus, eligimus, & deputamus in Parochiam Eccleſiam ſancti N. exiſtentem in medio dicti loci N. in qua, cùm fuerit accommodata, & bene apta, & reſerata, volumus, & mandamus deponi ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, fontem baptiſmalem, & alia, quæ ad Eccleſiam Parochialem pertinent, quæ omnia Sacramenta iuxta opportunitatem temporis miniſtrari volumus, & mandamus ipſis dicti loci N. per Sacerdotem, & Parochum per nos, & ſucceſſores noſtros pro tempore exiſtentes eligendum, & deputandum, qui etiam Miſſas in Eccleſia prædicta diebus Dominicis, & feſtiuis celebrare debeat, & teneatur. Declarantes etiam ex nunc in antea, & in perpetuum dictam Eccleſiam S. N. in medio dicti loci N. exiſtentem eſſe Eccleſiam Parochialem, & curatam, electionémque, & deputationem Parochi, & ſucceſſorum in futurum pro cura animarum fidelium in dicto loco exiſtentium ſpectare, & pertinere ad nos, & ſucceſſores noſtros pro tempore exiſtentes, & ad meram collationem, & prouiſionem noſtram Ordinariam, nulli iuriſpatronatus ſeruituti ſubiectam, ad ipſóſque Parochos ſpectare, & pertinere omne id totum, & quicquid per homines dicti loci N. vt ſuprà Parochianos, permiſſum extitit, & ſic prænominatam obuentionem, ac omnes aliàs eleemoſynas pro tempore in dicta Parochiali Eccleſia S. N. prouenientes; quia tamen redditus

ditus huiuſmodi ſunt adeò tenues, ita vt non ſufficiant pro congrua Parochi ſuſtentatione, idcircò ad illius commoditatem, & aliorum pro tempore in dicto loco exiſtentium, beneficium ſimplex ſine cura, ſancti N. nuncupatum, in loco N. huius diœceſis exiſtens, cum omnibus iuribus, & pertinentiis ſuis, vnimus, annectimus, & incorporamus dictæ Parochiali Eccleſiæ S. N. ita vt ex nunc prout ex tunc, fuerit, & ſit dictum beneficium ſimplex, & Eccleſia vbi illud exiſtit cum iuribus, fructibus ſuis omnibus, redditibus, & obuentionibus incorporata, vnita, & aggregata prædictæ Eccleſiæ Parochiali S N. Concedentes Parocho ipſius, qui pro tempore erit, liberam, & plenariam poteſtatem, quòd poſſit per ſe, vel per procuratorem ſuum nomine ſuo, & dictæ Eccleſiæ S.N. auctoritate huius vnionis apprehendere corporalē poſſeſſionem ipſius Eccleſiæ, cum iuribus, & pertinentiis ſuis, ipſamque tenere, & poſſidere nomine dictæ Parochialis perpetuò vnitam, & incorporatam pro euidēti vtilitate, & augmento dictæ Parochialis Eccleſiæ ſācti N. ac ipſius Parochi. Quam quidem vnionem, incorporationem, & aggregationem ſuprà factam, ratam, gratam, & firmam habentes, & tenentes, ipſamque omni tempore promittētes non reuocare, nec contrauenire quoquo modo de iure, vel de facto. Vt autem prædictam Parochialem Eccleſiam ſancti N. ſic de nouo erecto de idoneo Rectore quamprimùm, vt decet, prouideamus, nos pro exercitio curæ in populum, & vtriuſque ſexus homines in dicto loco habitātes, nominamus, & deputamus dilectum nobis in Christo N. Presbyterum, qui populo, & Eccleſiæ prædictis in Diuinis, & animarum cura regenda præſit, tanquam habilem, & idoneum per RR. Patres examinatores in Synodo Diœceſana deputatos repertum præficiemus; illique curam, regimen & adminiſtrationem Sacramentorū pro populo, & inhabitatoribus dicti loci committimus, ac eidem de præfata Eccleſia ſic nouiter erecta prouidemus, Mandantes, &c. In quorum fidem, & teſtimonium, &c. Dat. &c.

Vbi ob locorum diſtantiam ſine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina Officia audienda Parochiani accedere non poſſunt, concedit Concil. Trid. ſeſſ. 21. de reformat. cap. 4. verſ. in iis, *Concil. Bracharenſ. IV.* act. 4. cap. 26. *auctoritatem Epiſcopis, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis, aſsignata Presbyteris præficiendis Eccleſiis nouiter erectis congrua portione ex fructibus Eccleſiæ Matris, & ſi neceſſe fuerit compellendi populum, eam ſubminiſtrare quacumque reſeruatione generali, vel ſpeciali, vel affectione ſuper dictis Eccleſiis non obſtantibus.*

FORMVLA II.

Erectionis nouæ Parochialis cum diſmembratione alterius.

D. Rodericus, &c. Vniuerſis, & ſingulis præſentes litteras inſpecturis, Salutem in eo, qui eſt omnium vera ſalus. Circa Eccleſiarum, & locorum ſtatum ſalubriter dirigēdum, & iuxta Paſtoralis officij noſtri debitum in his eis libenter aſſiſtimus, per quæ animarum occurritur periculis, & perſonarum commoditatibus prouidetur, quemadmodum Eccleſiarū ipſarum neceſſitas exigit, cauſæ ſuadent rationabiles, Catholici populi incrementum expoſcit, quatenus Eccleſiarum earumdem ſtatus immutetur, ſeu in melius reformetur, prout rerum, temporum, & locorum circumſtantiis penſatis id cognoſcimus in Domino ſalubriter expedire. Sanè pro parte incolarum, & inhabitatorum loci N. noſtræ Diœceſis, qui ſub Eccleſia Parochiali ſancti N. exiſtit, nobis expoſitum fuit lamentabili cū querela, quòd flumen N. inter dictum locum, & pręfatam Parochiam mediat, quod rapido decurſu perſæpè labitur, multa pericula ipſis inhabitatoribus dicti loci ad eorum Matricem Eccleſiam, diebus Dominicis, & feſtiuis nauigio tendentibus ſæpenumero obuenerunt, plures ex ipſis repetitis vicibus ſubmerſi ſunt, etiam cum funeribus versùs dictam Eccleſiam nauigio delati, nonnulli ex ipſis Sacramenta Eccleſiaſtica deſiderantes, ſine ipſis ab hac vita pleriſque vicibus deceſſerunt, ac interdum in feſto Natiuitatis Domini noſtri Iesv Christi cum tribus diebus ſequentibus nullus de dicto loco propter inundationem aquarum intermediarum, & ventorum, ac aliarum tempeſtatum abundantiam ad Eccleſiam peruenire poterat; ac multò plura his ſimilia ipſis contigiſſent. Nec etiam Vicarius perpetuus dictæ Parochialis Eccleſiæ S. N. conſentire voluit, vt alius Sacerdos ipſis incolis dicti loci N. in Capella ſancti N. notabiliter conſtructa, & fundata Miſſam celebraret. Et quoniam Prior, & Capitulum inſignis Collegiatæ Eccleſiæ Vimaranenſis, quibus dicta Eccleſia Parochialis incorporata dicitur, tantùm haberet in decimis, redditibus, & cenſibus, quòd ſi ſeparatio, ſeu diſmembratio dictarum Eccleſiarum fieret, vt præfertur, benè ipſis ſupereſſet, vnde eorum Vicario perpetuo deputando congrua fieret prouiſio; petentes propterea diſmembrationem, ſeu ſeparationem dictę Eccleſię, quódque ipſis Sacramenta Eccleſiaſtica in Capella eorum miniſtranda eſſent, de cætero ordinari, & Sacerdotem ipſa Sacramenta populo ibidem miniſtrantem, ac cœmeterium pro mortuis

tuis eorum tumulandis deputari humiliter poſtularunt,officium noſtrum in,& ſuper pręmiſſis implorantes. Nos igitur de præmiſſis diligenter inquirere volentes, dilecto nobis in Christo R. Abbati N. dedimus in mandatis, vt ad dictum locum accedere vnà cum Notario publico, ac ſuper propoſitis, & geſtis omnibus, & ſingulis, ac eorum circumſtantiis, ſupra dictis inquireret veritatem, vt in litteris noſtris deſuper confectis, & eidem præſentatis pleniùs continetur. Præſentata deinde nobis inquiſitione facta vnà cum atteſtationibus teſtium per eundem R. Abbatem, coram N. noſtræ Curiæ Notario iurato, receptorum, iuratorum, & examinatorum, ac ex relatione dicti R. Abbatis inuenimus, præmiſſa omnia, & ſingula non ſolùm veritate fulciri, ſed & (proh dolor!) euidentis facti illa, & multo maiora, quæ merito nos ad diſmembrationem,ſeu ſeparationem vnius Eccleſiæ ab alia inducunt, & præſertim animarum pericula, viarum diſcrimina, perſonarum neceſſitas, & incommoda, ab omnibus, & ſingulis eiuſdem loci notitiam habentibus fore, & eſſe adeò publica, & notoria, quòd nulla tergiuerſatione celari poſſit. Idcircò dictum locum N. cum ſuis hominibus, incolis, & vniuerſitatibus, à Parochia dictæ Parochialis Eccleſiæ Sancti N. auctoritate noſtra Ordinaria, & à Sede Apoſtolica delegata ſeparauimus,diuiſimus, & diſmembrauimus, & futuris temporibus diſmembratas,ſeparatas,& diuiſas eſſe voluimus, dictam Capellam Sancti N. cum ſuo loco, & diſtrictu vſque ad... in Parochialem Eccleſiam erigentes,conſtituentes, & ordinantes,dantes,& concedentes vniuerſitati, & incolis, ac habitatoribus dicti loci, & ſui diſtrictus, plenam & liberam poteſtatem apud dictam Parochialem Eccleſiam Sancti N. cœmeterium, fontem baptiſmalem campanile, campanas, & alia iura, & inſignia Parochialem Eccleſiam demonſtrantia ædificari, & conſtrui faciendi. Et nihilominùs pro exercitio curæ in populum, & vtriuſque ſexus homines in dicto loco, & diſtrictu habitantes faciendo, dilectum nobis in Christo N.Presbyterum, qui populo,& Eccleſiæ prædictis in Diuinis, & animarum cura regenda præſit tanquam habilem, & idoneum à RR. Patribus examinatoribus in Synodo Diœceſana deputatis examinatum, & approbatum præficimus, & deputamus, illique curam, regimen & adminiſtrationem Eccleſiaſticorum Sacramentorum pro populo, & inhabitatoribus dicti loci, & diſtrictus committimus, ac eidem de Eccleſia ſic noviter erecta prouidemus. Volentes,& mandantes Priori, Canonicis, & Capitulo inſignis Eccleſiæ Vimaranenſis prædictis pro tempore exiſtentibus, quatenus de cætero ſingulis annis in feſtis Natiuitatis Domini noſtri Iesv Christi, & S. Ioannis Baptiſtæ, de vniuerſis fructibus decimalibus, quos ipſi infra limites dicti loci percipiunt, quinquaginta medios farraginis, & milij, triginta frumenti, ac viginti ſcuta monetæ, quæ omnia eidem N. vt Curato, & ſuis in dicta Eccleſia Curatis, & ſucceſſoribus Eccleſiæ prædictæ nouæ per nos erectæ vnà cum legatis,oblationibus, & aliis Eccleſiaſticis obuentionibus ipſi Eccleſiæ Parochiali nouæ cedentibus, & fiendis pro ipſius noui Curati ſuſtentatione deputamus,& ordinamus, perſoluere habeant, & teneantur, & debeant cum effectu omnibus aliis iuribus, ipſis Priori, Canonicis, & Capitulo, permanentibus; & illis ſaluis, & vt honor competens dictæ inſigni Eccleſiæ Vimaranenſi in dicta noua Parochiali Sancti N. reſeruetur, Prior, Canonici, & Capitulum Eccleſiæ huiuſmodi pro tempore exiſtens ad nouam Eccleſiam prædictam, quoties ipſam de cætero per ceſſum, aut deceſſum dicti Curati, & illius ſucceſſorum vacare contigerit, perſonam habilem, & idoneam infra tempus à iure ſtatutum coram nobis, & noſtris pro tempore ſucceſſoribus per nos inſtituendam, præſentabunt, quæ ſic inſtituta in ipſa noua Eccleſia, Papalia, Epiſcopalia,ac alia iura, & onera eidem incumbentia ſine Prioris, Canonicorum, & Capituli prædictorum, ac alterius cuiuſcumque præiudicio ſupportabit, ſuſtinebit, & ſubibit, ac ſuſtinere ſit adſtrictus. Volentes nihilominùs,& ſtatuentes, vt omnes, & ſinguli vtriuſque ſexus homines dictæ Eccleſiæ nouæ ſubditi, ætatem legitimam habentes, qui Sacramento ſanctiſſimę Euchariſtię annuatim communicari conſueuerunt, & apti ſunt, annis ſingulis in feſto Aſcenſionis Domini prædictam Matricem Eccleſiam proceſſionaliter viſitare, & in ſignum recognitionis ſinguli vnum denarium argenteum ad Altare inibi offerre, & in proceſſionibus aliis eandem Matricem Eccleſiam ad conſueta loca proceſſionum temporibus fieri conſuetis, aſſociare debeant, & teneantur. Quæ omnia, & ſingula nos Rodericus Archiepiſcopus præfatus ex certa ſcientia,auctoritate noſtra ordinaria, & à Sede Apoſtolica ex decreto Concil. Trident. delegata, & omnibus melioribus modo, via, iure, cauſa, & forma nobis de iure permiſſis, ſtatuimus, ordinamus, ab omnibus, quorum intereſt, vel intererit, quoſque præſens tangit negotium,ſeu tangere poterit quomodolibet in futurum,inuiolabiliter obſeruari volumus,& præcipimus. In quorum fidem, &c. Dat.&c.

Quia Epiſcopus ſtatim habita notitia vacationis Parochialis Eccleſiæ. ſi opus fuerit,idoneũ in ea Vicariũ cũ congrua eius arbitrio fructuũ portionis aſſignatione, conſtituere debet, qui onera

ipſius Eccleſiæ ſuſtineat, donec de Rectore prouideatur, vt ſtatuit Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 18. *Ille igitur conſtituendus erit in hunc, qui ſequitur, modum.*

FORMVLA III.

Deputationis Vicarij ad Parochialem vacantem donec de Rectore prouideatur.

DRodericus, &c. dilecto nobis in CHRISTO Presbytero N. Salutem in Domino. Parochiali Eccleſia S. N. loci N. vacante, ne ob id animæ dicti loci in Sacramentorum ſuſceptione, & cæteris ſpiritualibus adiumentis detrimentum ſentiant, illi de Sacerdote prouidere volentes, qui hæc omnia miniſtret, agátque, cognita per examen coram nobis ab examinatoribus factum ſufficientia tua, te Vicarium ipſius Eccleſiæ S. N. conſtituimus, & deputamus, cum auctoritate Miſſas, & alia diuina Officia celebrandi, Sacramenta miniſtrādi, & alias Eccleſiaſticas functiones obeundi, ad quæ tenetur, & quæ animarum quilibet Rector, & adminiſtrator præſtare, & obedire ſolet, cum congrua portione fructuum dictæ Parochialis tibi debito tempore aſſignanda, præſentibus vſque eo duraturis quouſque de perpetuo Rectore à nobis (vel à Sede Apoſtolica, ſi menſis ſit Apoſtolicus) prouiſum fuerit. In quorum teſtimonium, &c. Dat. &c.

Qua Vicarij deputatione facta donec de Rectore prouideatur, debet ſtatim fieri deputatio alia depoſitarij, & exactoris bonorum Eccleſiæ vacantis in hunc qui ſequitur, modum.

FORMVLA IV.

Literarum deputationis depoſitarij, & exactoris bonorum Eccleſiæ vacantis.

DRodericus, &c. Magnifico N. Salutem in Domino. Conſueuimus ſæpè pro recta rerum Eccleſiaſticarum adminiſtratione, præſertim temporalium, opera laïcorum virorum prudentia, & pietate maximè prælucentium, in huiuſmodi vti, quo rebus Eccleſiaſticis commodiùs, & tutiùs conſulum ſit. Vacante igitur Parochiali Eccleſia S. N. loci N. huius Diœceſis, tua prudentia, & ſingulari pietatis plurimùm freti, te in exactorem, & depoſitarium quorumcumque fructuum, redditiuum, prouentuum, & obuentionum ad dictam Parochialem quomodolibet ſpectātium tam hactenus perceptorum, & maturatorum, quàm etiam in futurum ſimiliter maturandorum, itaut contra quoſcumque pro exigendis, & conſequendis fructibus huiuſmodi, etiā iuris omnibus remediis, atque aliis modis, & formis, prout tibi meliùs videbitur, cum facultate etiam ab aliis quibuſcumque depoſitariis rationem depoſcēdi, agere poſſis, & valeas, deputamus, donec aliud per nos ſuper adminiſtratione huiuſmodi expreſsè decretū fuerit, necnon bona, poſſeſſiones, ac iura nouis colonis locandi, veteréſque confirmādi, prout meliùs expedire cenſueris, ſeruatis in his tamen ſolitis, ac debitis cōditionibus, fructúſque per te ſic exactos in depoſitū habeas, nobis, vel cui à nobis iniunctum fuerit, rationem ſuo tempore redditurus. In quorum fidem, &c.

Porrò Epiſcopus, vel eius Vicarius generalis intra dies decē à die habita notitia vacationis Eccleſiæ, debet conuocare omnes, qui ſe examini per concurſū ſubijcere voluerint, propoſito edicto ad valuas Cathedralis, & vacantis Eccleſiæ, aliiſque publicis, ſi videbitur, hac forma.

FORMVLA V.

Edicti de examine eorum, qui Eccleſiæ Parochiali præficiendi ſunt.

DRodericus, &c. Vacante Parochiali Eccleſia Sancti N. noſtræ Diœceſis, cupientes eidem de idoneo prouidere Rectore, atque ſacri Concilij Tridentini decreta pro viribus, Deo adiuuante, exequi, tenore præſentium requirimus, & monemus, primò, ſecundò, tertiò, & peremptoriè omnes, & ſingulos Presbyteros, & Clericos volentes ad examen per concurſum faciendum ſe præſentare, ac omnes volentes Clericos ad id aptos nominare, quatenus infra decem dies proximè futuros à die affixionis præſentis edicti computandos, debeant in actis Notarij infraſcripti N. noſtræ Curiæ deſcribi facere eorum nomina, ætatem, & patriam, vt de eorum natalibus, vita, & moribus, ac aliis rebus ad vacantem Eccleſiam gubernandam opportunis iuxta decreta dicti S. Concilij inquiri, & tranſacto conſtituto tempore examinari poſſint coram nobis, ac examinatoribus in Synodo Diœceſana deputatis, vt ex iis, quos confecto examine, ætate, doctrina, prudentia, aliiſque rebus ad curæ animarum bene gerendæ, rationem opportunis idoneos eſſe compertum erit, nos quem cæteris magis idoneum cenſuerimus, illum Eccleſiæ vacantis Rectorem, Parochúmve eligamus, ac præficiamus. Quod ſanè ſicut nos pro eo quod debemus integrè, ſanctéque in Domino præſtare cupimus, ita omnes, præcipuéque illos, quorum Eccleſiæ, & curæ ſpirituali per nos

nos conſcribendum,ac prouidendum eſt,magnopere hortamur,ac requirimus,vt hanc noſtram ſolicitudinem, paſtoraleque ſtudium, omnium ſupplicatione, omnique intima pietate, ac religioſis precibus continenter adiuuent. In quorum,&c.Dat.&c.

FORMVLA VI.

Fidei examinis, & approbationis ad Parochialem vacantem.

D Rodericus, &c. Vniuerſis,& ſingulis ad quos præſentes litteras peruenerint,indubitatam fidem facimus,&atteſtamur,quòd cum Parochialis Eccleſia Sancti N. noſtræ Diœceſis, quam Presbyter N. dum viueret, obtinebat,per ipſius obitum,qui de menſe N. præſentis anni extra Romanam Curiam diem ſuum clauſit extremum,vacauerit,& vacet ad præſens, cúmque occaſione vacationis huiuſmodi per publica edicta vocati ſint,qui examinari vellent, iuxta formam ſacroſancti Conc. Tridentini. Nos vnà cùm tribus examinatoribus in Diœceſana Synodo deputatis,& electis, Presbyterum N. huius Diœceſis trãſacto tempore inter alios plures examinauimus,ipſúmque ad præfatam Eccleſiam regendam,gubernandam, & obtinendam moribus, ætate, doctrina, & aliis rebus ad id opportunis magis idoneum iudicauimus, & approbauimus. In quorum fidem præſentes litteras manu noſtra ſubſcriptas, & noſtro ſigillo obſignatas fieri iuſſimus, & ab aliis examinatoribus ſubſcribi curauimus.Dat.Bracharæ Auguſtæ,&c.

FORMVLA VII.

Fidei examinis,& approbationis in concurſu, & electionis ad Parochialem vacantem in menſe Apoſtolico.

ILluſtriſſimo,& Reuerend.Domino S.D.N. Datario, & quibuſcumque preſentes literas inſpecturis, lecturis, ſeu viſuris ſignificamus, vacante nuper de menſe N. proximè præterito Parochiali Eccleſia, Abbatia nuncupata, ſub inuocatione Sancti N. loci N. huius Bracharenſis Diœceſis per obitum N. fuiſſe per Curiam noſtram mediantibus edictalibus iuxta formam,& præſcriptum S.Concilij Tridentini,& conſtitutionis felicis record.Pij Papę V. vocatos omnes de ſic vacante Eccleſia prouideri, volentes, quatenus intra terminum decem dierum comparent in eadem Curia ad faciendum deſcribi,& annotari nomina ipſorum, & cùm in eodem termino multi comparuiſſent, tandem iiſdem deſcriptis legitimè vocatis,& citatis, ſub die... præſentis menſis coram nobis rigoroſo præuio examine per tres examinatores in Diœceſana Synodo deputatos factam fuiſſe experientiam de ſciẽtia, & ſufficiẽtia ſingulorum deſcriptorum,ac demum ſeruatis de iure ſeruandis per dictos tres examinatores fuiſſe repertum, habitum, & & exiſtimatum idoneum,vita,moribus,ætate, ſcientia,& aliis à iure requiſitis ad obtinendam à Sede Apoſtolica dictam Parochialem Eccleſiam N.Sacerdotem loci N.huius Diœceſis,& tanquam habilem, & idoneum approbatum, & ſucceſſiue à nobis poſt examen,& approbationem prædictam, fuiſſe magis idoneum reputatum, & iudicatum, & vt talem pro obtinenda dicta Parochiali Sedi Apoſtolicæ proponendum, & approbandum,prout proponimus, & approbamus. *(declaratur hic an alia obtineat beneficia)*In quorum fidem præſentes litteras ſubſcriptione, & ſigill.noſtris munitas fieri iuſſimus.Dat.Bracharæ Auguſtæ, &c.

In beneficio de iurepatronatus ſit à patrono præſentatio intra tempus à iure ſtatutum coram Epiſcopo de perſona in tali beneficio,ſeruatis ſeruandis, ab eo inſtituenda, Epiſcopus verò generaliter in vacanti Eccleſia,& aliis locis publicis edicta publicè proponi iubet, vt qui ſint, qui ſe velint opponere,compareant,aſſignato peremptorio termino competente,vt iure probatur in cap. vlt.de elect. lib.6. *quod in præſentatione locum habere,niſi conſuetudo ſit in cõtrarium,tradunt* gloſſ.ibi,verb.electionem. Pute. deciſ.297.lib. 1.& deciſ.473.lib.2.in correctis. Lotter. de re benef.l.2.q.13.n.30.

FORMVLA VIII.

Edicti affigendi facta coram Epiſcopo præſentatione de beneficio iuriſpatronatus.

D Rodericus, &c.Vniuerſis,&ſingulis hoc præſens edictum inſpecturis, viſuris, & audituris pariter, & lecturis, Salutem in Domino. Nuper vacante Parochiali Eccleſia S.N.per obitum N. vltimi,& immediati Rectoris eiuſdem,comparuit coram nobis N. laïcus nobilis Bracharenſis, afferens ſe patronum, & habere iuſpatronatus, ſeu eſſe in quaſi poſſeſſione ipſius, & iuris præſentandi Rectorem ad dictam Eccleſiam cùm illam vacare contigerit, & ſic præſentauit nobis in Rectorem R. N. petens illum à nobis inſtitui. Nos dictam præſentationem ſic coram nobis factam de dicto R. N. infra tempus à iure patronis laïcis datum ad præſentandum de prædictis veram notitiam non habentes admiſimus, ſi & in quantum. Quare tenore præſentis noſtri edicti requirimus, & monemus

nemus omnes,& ſingulos aliquod ius, vt præſentantes, vel vt præſentati prætendentes, in prædictis,vel contra dictam præſentationem & perſonam præſentantis, ſeu præſentati, opponere volentes, quomodolibet ſua intereſſe putantes, quatenus infra terminum nouem dierum, quorum tres pro primò, tres pro ſecundo, & reliquos tres pro tertio, & vltimo peremptorio termino eis, & cuilibet ipſorum aſsignamus, comparete debeant coram nobis ad dicendum, opponendum, & allegandum quicquid dicere, vel allegare voluerint, quare non debeat procedi ad petitam inſtitutionem, vigore dictę præſentationis coram nobis factæ alioquin dicto termino elapſo, & aliquo non comparente, & legitimè ſe non opponente procedetur per nos iuribus præſentantis, & præſentati valentibus, & ipſius & præſentati meritis requirentibus ad eius inſtitutionẽ, prout iuris fuerit, non obſtante, quòd de tempore dato ad præſentandum ſuperſit, vt de præmiſſis nullus ignorantiam allegare poſsit, hoc pręſens publicum, & generale edictum per infraſcriptum Cameræ noſtræ Notarium deſcribi fecimus, & ſigillo noſtro muniuimus, & per Nuncium noſtræ Curiæ ad valuas Eccleſiæ Metropolitanæ Bracharenſis, & dictæ Eccleſiæ Sancti N. legi, affigi, & dimitti fecimus, à nemine auferendum, ſub excommunicationis pœna, niſi per eundem noſtrum Nuncium, Dat. Bracharæ Auguſtæ, in Archiepiſcopali Palatio, die.... menſ.... ann....

FORMVLA IX.

Inſtitutionis Eccleſiæ Parochialis de iurepatronatus.

D. Rodericus, &c. Vniuerſis, & ſingulis has præſentes noſtras inſtitutionis literas inſpecturis, viſuris, & lecturis, tam præſentibus, quàm futuris, Salutem in Domino. Notum facimus, & atteſtamur, quod vacante Parochiali Eccleſia Sancti N. loci N. huius noſtræ diœceſis per obitum N. illius dum viueret vltimi, immediati poſſeſſoris, quæ de iurepatronatus infraſcripti patroni laici exiſtit. Comparens poſtmodum coram nobis, & in noſtra Curia N. Clericus N. aſſerens ſe fuiſſe præſentatum à patrono dictæ Parochialis, & iuſpatronatus in ea habente, & exiſtente in pacifica poſſeſsione, ſeu quaſi, præſentãdi Rectorem, ſiue Rectores in eadem Parochiali toties quoties caſus vacationis occurrerit, petẽs à nobis ordinario iure inſtitui, & confirmari in Rectorem dictæ Parochialis cum honoribus, & oneribus ſolitis, & conſuetis: & volentes in præmiſsis maturè procedere, quòddam generale edictum ad inſtantiam prædicti N. expediti, & ad valuas Eccleſiæ noſtræ Cathedralis, & dictæ parochialis affigi, legi, & dimitti iuſſimus, per quod citari & moneri fecimus omnes, & ſingulas perſonas ſua, quomodolibet intereſſe putantes, quatenus infra terminum certum & competentem, in eodem edicto præfixum comparere debuiſſent coram nobis, & in dicta noſtra Curia, ad dicendum, opponẽdum, & allegandum quicquid voluiſſent tam contra perſonam præſentatam, quàm præſentãtes, quare dicta inſtitutio fieri debuiſſet. Quo edicto affixo, & poſtmodum eleuato, accuſatiſque debitis contumaciis, & quia ex quibuſdam ſcripturis, & aliis iuribus productis, & præſentatis, exiſtentibus penes infraſcriptum actuarium clarè conſtitit, & conſtat, de vacatione, & præſentatione prædictis, & quòd R. N. præſentans fuit, erat, & eſt verus eiuſdem Parochialis patronus, & exiſtere in pacifica poſſeſsione, ſeu quaſi iuris patronatus & præſentandi in Rectorem. Idcircò eundem R. N. per examinatores in Synodo diœceſana deputatos examinatum, & approbatum, tanquam habilem, idoneum, & ſufficientem, inſtituendum, & confirmandum duximus, prout ipſum tenore præſentium inſtituimus, & confirmamus, de illaque te coram nobis propter hoc flexis genibus humiliter conſtitutum, & acceptantem per birreti capiti tuo impoſitionem inueſtimus. Quocirca vniuerſis, & ſingulis perſonis Eccleſiaſticis, Notariiſque, ac Tabellionibus publicis ciuitatis, ac diœceſis noſtræ in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub pœnis, & cenſuris contra inobedientes Superiorum mandatis à iure inflictis, & arbitrio noſtro infligendis, per præſentes præcipimus, & mãdamus, vt cùm pro parte tua vigore pręſentium requiſiti fuerint, vel eorum aliquis requiſitus fuerit, ad ipſam Parochialem Eccleſiam præfati loci accedant, téque vel procuratorem tuum pro te in corporalem, realem & actualem poſſeſsionem prædictæ Parochialis Eccleſię, ac omnium illi forſan annexorum iurium, ac pertinentium prædictorum, ſeruatis ſeruandis, inducant auctoritate noſtra, & defendant inductum, amoto exinde quolibet illicito detentore, quem nos etiam harum ſerie amouemus, & denũciamus amotum. Fictalibus verò, colonis, & aliis arrendatariis, de prædictæ Parochialis Eccleſiæ, ac omnium illi annexorum, iuriumque, & pertinentiarum prædictarum fructibus, redditibus, prouentibus iuribus, & obuentionibus vniuerſis tibi, vel procuratori tuo legitimè debito tempore reſpondeant, atque ab aliis quantum in ſe fuerit, reſponderi faciant. *Et ſi contigerit eum, cui de beneficio prouidetur, aliud incompatibile obtinere, addatur.*) Volumus autem, ac præſẽtium tenore declaramus, per huiuſmodi Parochialis pacificæ poſſeſsionis adeptionem,

ptionem, alteram Parochialem Eccleſiam loci N. vel Canonicatum, ac præbendam, quos obtines in Cathedrali Eccleſia N. eo ipſo vacare, &c. In quorum fidem præſentes manu noſtra ſignatas, & per infraſcriptum Cameræ Archiepiſcopalis Notarium ſubſcriptas, ſigilliique noſtri appenſione munitas fieri iuſſimus. Dat. Bracharæ auguſtæ, &c.

FORMVLA X.

Litterarum collationis Eccleſiæ Parochialis.

D. Rodericus, &c. Dilecto nobis in Christo N. Presbytero Bracharenſi, Salutem in Domino. inter cætera, quæ pro Paſtoralis noſtri officij debito præſtare cupimus, illud præcipue nobis cordi eſt, vt Parochialibus Eccleſiis, quibus de Rectoribus per nos prouidendum eſt, tales præficiamus, qui officio, & miniſterio curæ animarum, quod omnium grauiſſimum eſt, laudabiliter ſatisfaciant. Vacante igitur nuper de menſe Februar. proximè præterito nobis Alternatiuæ beneficio gaudentibus Parochiali Eccleſia, Abbatia nuncupata, ſub inuocatione Sancti N. oppidi N. huius Bracharenſis diœceſis per obitum N. illius dum viueret vltimi poſſeſſoris, fuerunt per Curiam noſtram mediantibus edictalibus iuxta formam, & præſcriptum S. Concilij Trident. & conſtitutionis felicis record. Pij Papæ V. vocati omnes de ſic vacante Eccleſia prouideri volentes, quatenus intra terminum decem dierum comparerent in eadem Curia ad faciendum deſcribi, & annotari nomina ipſorum, & cùm in eodem termino multi comparuiſſent, tandem iiſdem deſcriptis, legitimè vocatis, & citatis ſub die.... coram nobis rigoroſo præuio examine per tres examinatores in Diœceſana Synodo deputatos, facta fuit experientia de ſcientia, & ſufficientia ſingulorum deſcriptorum, ac demum ſeruatis de iure ſeruandis fuiſti per dictos tres examinatores repertus, habitus, & exiſtimatus idoneus, vita, moribus, ætate, ſcientia, & aliis à iure requiſitis, & vt talis ad hanc Parochialem Eccleſiam regendam eiúſque curam per te ipſum gerendam nobis ab eiſdem renunciatus fuiſti, & ſucceſſiuè à nobis poſt examen, & approbationem prædictam magis idoneus reputatus, & iudicatus. Nos igitur eidem Eccleſiæ, ac animabus illi ſubditis de idoneo Rectore prouidere volentes, tibi, quem præ cæteris ſummo cum iudicio delegimus, Parochialem eaſdem cum illis forſan annexis, ac omnibus iuribus, & pertinentiis ſuis vniuerſis conferimus, & aſſignamus, de illaque te coram nobis propter hoc flexis genibus humiliter conſtitutum, & acceptantem per birreti capiti tuo impoſitionem inueſtimus. Quocirca vniuerſis, &c. *vt in form. 19.*

ALIA.

NOs N. &c. dilecto, &c. Salutem, &c. Cum Parochialis Eccleſia S. N. per obitũ (vel alio modo) N. illius vltimi poſſeſſoris vacauerit, & vacet ad præſens, & nos vt iuxta S. Concilij Trident. decreta prædictam Parochialem de Rectore prouideremus, edictum de eius vacatione affigi mandauerimus, tuque & alij oppoſitores coram noſtro Vicario generali, & examinatoribus Synodalibus ad id deputatis comparentes cum illorum oppoſitorum concurſu diligenter examinatus ab eiſdem examinatoribus in doctrina, & ſcientia nobis idoneus renuntiatus, ætate verò, moribus, & vita, aliiſque qualitatibus ad dictam Parochialem Eccleſiam regendam, & obtinendam neceſſariis, magis idoneus, & ſufficiens cæteris aliis oppoſitoribus à nobis iudicatus, & approbatus fueris. Idcirco præmiſſorum meritorum tuorũ intuitu ſpecialem gratiam facere volentes, Parochialem Eccleſiam præfatam de ſancto N. ſic, vt præfertur, vacantem, cum omnibus iuribus, pertinentiis ſuis tibi auctoritate noſtra ordinaria conferimus, & de illa etiã prouidemus, téque in eiuſdem corporalem & actualem poſſeſſionem, vel quaſi ponimus, & inducimus, dummodo priùs, & ante adeptam huiuſmodi Parochialis poſſeſſionem iuramentum, & profeſſionem Fidei, quæ in talibus iuxta dicti ſancti Concilij formam præſtari ſolent, coram præfato noſtro Vicario generali præſtare tenearis, & actu præſtes, & de eiſdem teſtimonium authenticum à tergo huius collationis reponi facias; aliàs huiuſmodi collatio nulla ſit, nulliúſque roboris, & momenti cenſeatur. Quocirca vniuerſis, & ſingulis Archipresbyteris, Vicariis, Rectoribus, Clericis, Capellanis, Notariis, & Tabellionibus publicis, quibuſcumque per hanc noſtram diœceſim conſtitutis in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis pœna tenore præſentium præcipimus, quatenus infra trium dierum ſpatium ipſi, vel eorum alter, qui ſuper hoc fuerit requiſitus, ad dictam Parochialem Eccleſiam accedant, ſeu alter eorum accedat, ac te, vel Procuratorem tuum tuo nomine in corporalem, realem, & actualem poſſeſſionem Parochialis Eccleſię, iurium, & pertinentium prædictorum inducãt, auctoritate noſtra, & defendant inductum, amoto exinde quolibet illicito detentore, ac tibi de illius fructibus, redditibus, & prouentibus, iuribus, & obuentionibus vniuerſis reſpõdeant, & reſponderi faciant, contradictores auctoritate noſtra per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcendo. In quorum, &c.

FORMVLA. XI.

Collationis Parochialis vacantis per aſſequutionem, ſeu ingreſſum Religionis, aut contractum Matrimonij.

D Rodericus, &c. Dilecto nobis in CHRISTO N. Presbytero Bracharenſi, Salutem in Domino ſempiternam. Cùm itaque Parochialis Eccleſia Sancti N. loci N. huius noſtræ diœceſis, ex eo vacauerit, & vacet ad præſens, quòd dilectus noſter nuper dictam Eccleſiam Parochialem obtinens Eccleſiam ſimilem Parochialem Sancti N. etiam noſtræ diœceſis, tunc certo modo vacantem per nos ſibi collatam auctoritate noſtra ordinaria pacificè aſſequutus extitit. Nos eidem Eccleſiæ per aſſequutionem huiuſmodi, vel aliàs quomodolibet vacanti de idoneo Rectore prouidere volentes, tibi qui à RR. Patribus examinatoribus in Synodo diœceſana deputatis in concurſu iuxta ſacri Concilij, & Conſtitutionis felicis record. Pij Papæ V. præſcriptum examinatus, prudentia, moribus, ætate, & doctrina ad hanc Parochialem Eccleſiam regendam, eiúſque curam per te ipſum gerendam idoneus nobis renunciatus fuiſti, & quem nos ipſi præ cæteris, qui ad eandem nobis renunciati fuerunt, delegimus, Parochialem eandem Eccleſiam cum illi forſan annexis, ac omnibus iuribus, & pertinentiis ſuis vniuerſis, conferimus, & aſſignamus, de illaque te coram nobis propter hoc flexis genibus humiliter conſtitutum, & acceptantem per birreti capiti tuo impoſitionem inueſtimus. Quocirca, &c. *vt ſuprà form. 9. Vel ſi vacat per ingreſſum Religionis, dicatur.* Cùm itaque Parochialis Eccleſia Sancti N. loci N. noſtræ diœceſis vacauerit, & vacet ad præſens ex eo quòd nuper dilectus noſter N. illam obtinens deuotionis zelo ductus Monaſterium S. N. Ordinis S. Franciſci ſitum in oppido Vimaranenſi huius diœceſis ingreſſus eſt, expreſſa profeſſione eiúſdem Ordinis ſub ſequuta. *Vel ſi vacat per contractum Matrimonij, ſic dicitur.* Cùm itaque Parochialis Eccleſia Sancti N. huius noſtræ diœceſis vacauerit, & vacet ad præſens, ex eo quòd dilectus noſter N. illam obtinens Matrimonium per verba de præſenti cum quadam muliere legitimè contraxit, atque illud carnali copula ſubſequuta conſummauit. Nos eidem, &c.

FORMVLA XII.

In ductionis in poſſeſſionem Parochialis collatæ auctoritate ordinaria per executorem.

IN nomine Domini, Amen. Anno à natiuitate Domini noſtri Ieſu Chriſti M. DC. XXXI. Indict. 14. die verò.... menſ...... Pontificatus S. D. N. D. Vrbani Papæ VIII. Anno octauo, in mei Notarij, &c. conſtitutus illuſtris, & R. D. N. Presbyter, & Rector, Abbas nuncupatus Parochialis Eccleſiæ Sancti N. habens, & tenens in ſuis manibus quaſdam collationis, & prouiſionis de dicta Parochiali Eccleſia ſibi factarum patentes literas per Illuſtriſſ. & Reuerendiſſimum D. Rodericum à Cunha Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Archiepiſcopum, & Dominum Bracharæ, Hiſpaniarúmque Primatem eidem conceſſas, ipſiúſque Illuſtriſſ. D. ſigillo cera rubea alba circumdata, impreſſo cum cordula fili rubei impenden. ſigillatas ſub Anno, Indict. & Pontificatu prædictis, ac die.... illas R. D. N. Canonico N. executori vnico in eiſdem literis collationis, & prouiſionis ſpecialiter deputato præſenti, & recipienti ad manus, realiter tradidit, eúmque vigore, & auctoritate earumdem literarum, vt ſe in corporalem, realem, & actualem poſſeſſionem dictæ Parochialis Eccleſiæ (de qua ſibi certo modo tunc vacantem fuit per præfatum Illuſtriſſimum D. prouiſum, prout in eiſdem literis continetur) iurium, & pertinentiarum ipſius poneret, & induceret iuxta illarum formam, & tenorem debitè requiſiuit. Qui quidem D. N. Commiſſarius, & executor præfatus, receptis primò prædictis Illuſtriſſimi Domini cum honore, & reuerentia, quibus decet, litteris, attendens requiſitionem huiuſmodi eſſe iuſtam, & conſonam rationi, vt & tanquam verus obedientiæ filius dictum D. N. in corporalem, realem, & actualem poſſeſſionẽ Parochialis Eccleſiæ, iuriúmque, & pertinentiarum prædictorum per traditionem, tactum, & palpationem clauus, & annuli, atque introitum ad Altare, & pulſationem campanarum eiuſdem Eccleſiæ nemine contradicente poſuit, & induxit. Et nihilominus omnibus, & ſingulis ipſius Eccleſię vtriuſque ſexus Parochianis, vt dictum D. N. tanquam vero Rectori ipſius Eccleſiæ, vel eius legitimo Procuratori de fructibus, redditibus, & prouentibus dictæ Eccleſiæ ſuis loco, & tempore congruis, & opportunis reſponderet, præcepit, & mandauit. De & ſuper quibus, &c.

FORMVLA

FORMVLA XIII.

Inductionis in poſſeſſionem Parochialis per Notarium.

IN nomine Domini, Amen, &c. In mei Notarij publici, &c. conſtitutus R. D. N. Rector Abbas nuncupatus Parochialis Eccleſiæ Sancti N. tenens in ſuis manibus quaſdam patentes litteras ſigillo Illuſtriſſimi D. Don Roderici à Cunha, Archiepiſcopi, ac Domini Bracharæ, Hiſpaniarúmque Primatis cera viridi ſigillatas, & aliàs debitè roboratas ſuper collatione, & prouiſione dictæ Parochialis Eccleſiæ vice, & auctoritate ipſius Illuſtriſſ. D. factas præfato N. de dicta Parochiali Eccleſia confectas, me Notarium publicum infraſcriptum debita cum inſtantia requiſiuit quatenus vigore & auctoritate litterarum prædictarum, ac mandati per eas mihi facti ponerem, & inducerem in corporalem, realem, & actualem poſſeſſionem dictæ Parochialis Eccleſiæ cum ſuis iuribus, & pertinentiis vniuerſis. Ego verò Notarius prædictus, vt præmittitur, requiſitus in vim mandati ex parte Illuſtriſſimi D. præfati in hac parte mihi facti volens, & cupiens obedienter parere, præfatum D. N. in corporalem, realem, & actualem poſſeſſionem prædictæ Parochialis Eccleſiæ Sancti N. iuriúmque, & pertinentium prædictorum per ingreſſum maioris portæ ſiue ianuæ dictæ Eccleſiæ, tactu annuli eiuſdem, & per tactum cordarum Campanarum, & Miſſalis, Calicis, & Ornamentorum, clauium Sacrarij, & fontis Baptiſmalis dictæ Eccleſiæ, & ſubſequenter per acceſſum domus Presbyteralis eiuſdem Eccleſiæ, & per tactum vectis anterioris portę, & per introitum dictarum domorum nemine contradicente, in Dei nomine poſui, & induxi. Super quibus, &c. Actum, &c. Præſentibus, &c.

CAPVT III.

De grauitate formidandi oneris, quod Parochorum humeris imponitur, dum illis animarum cura committitur.

SVMMARIVM.

1 *Animarum curam gerere nihil aliud eſt quàm illarum eſſe neceſſariò quidem laborantem, & ſollicitum.*
2 *Parocho ducis nomen, & officium conuenit.*
3 *Dux viatorum, qui ad Dei Regnum per iter arduum contendunt, eſt Parochus.*
4 *Ægrotantium multorum medicus eſt Parochus.*
5 *Nauium gubernatoris nomen, & munus Parocho conuenit.*
6 *Iudex ſpiritualis eſt Parochus.*
7 *Parochus antequam munus paſcendi animas ſuſcipiat, accuratè conſideret quanti Deus illas fecerit.*
8 *Peccata aliena Parocho damnationis cauſa erant, ſi vt verus Paſtor oues ſuas non curauerit, aut ipſa eius negligentia, & incuria perierint.*
9 *Parochus Dei honorem, & lucra animarum, non bona fugacia quærere tenetur.*
10 *Animæ vnius dignitas magna eſt.*
11 *Animæ Deo gratiſſimæ ſunt, & earum lucrum gratiſſimum.*
12 *Præmium maximum, & eximium propoſitum eſt illis, qui animas à diabolo ad Deum, à vitio ad virtutem traducunt.*
13 *Ratio accurata, & exacta exigenda erit ab ijs, quibus animarum cura commiſſa eſt.*
14 *Curatores ſalutis animarum ardentes, & ſeduli maxima gloria, & honore in iudicio ornabuntur.*
15 *Negligentes animarum curatores grauiſſimas Deo daturi ſunt pœnas.*

NIHIL aliud omnino eſt animarum curam gerere ei, qui rem exactè perpenderit, quàm illarum Paſtorem eſſe, neceſſariò quidem laborantem, & ſolicitum, quàm ipſos de ſuis ouibus Paſtores, quo omni æſtimatione pretioſiores ſunt vnæ, quàm alteræ. Hoc planè ex ore Chriſti Domini accepimus, qui quidem cùm animarum noſtrarum Prouinciam primo, & præcepto Eccleſiæ Paſtori Petro commendaret, eas ſæpè oues dixit, atque vt tales illi paſcendas demandauit. Quin etiam apud Ezechielem huiuſmodi Paſtorem plerumque nuncupat, & apud ſacras Canonum inſtitutiones, eius, qui Paſtoris ſpiritalis partes ſuſcepit, Paſtorale Officium vocatur. Caueat igitur Parochus ne hoc nomen in Epiſcopis, ac cęteris Superioribus præcipuum eſſe cernens ſibi conuenire exiſtimet; imò ipſa pręcipuè veritas proximum animarum Paſtorem quemquam eſſe, cui Parochiæ ſuæ proximè adhæret cura. 1

Nec ſatis eſt Parocho ſe hominum Paſtorem intueri, ſed alia ex parte illorum quoque ducem, & præfectum conſiderare oportet. Ipſe eiuſmodi dux armorum vi cælum expugnaturus præuius factus ſuos monere, & hortari, ac docere induſtriam milites eo animoſiùs, & ardentiùs ad pugnam debet; quo aduerſarij, qui aditum impediunt, fortiores ſunt, & in vincendo callidiores. Quod autem hoc Ducis nomen, & Officium Parocho conueniat, inficias iri non poteſt, qui, vt docet, vitam hominum, ceu Iobus, ait, militem eſſe fateatur; 2

fateatur: atque æterni Patris ſapientia ſatis innuit memorans à diebus Ioannis Baptiſtæ, cœlum cœleſte pati ſe expugnari, & Apoſt. *in Epiſtolis ad Hebræos*, nos admonet, vt ad bellum nobis propoſitum curramus. Quia etiam alibi arma ad id neceſſaria deſcribit. Cùm igitur animas noſtras in aſſiduo verſari bello videamus, æquum eſt vt Parochus animatum ſe præfectum fateatur, quia porrò inter alia refert catalogum ſuæ gentis, & delectum ſingulis annis habere, atque Epiſcopus tanquam ſuperiores duces agnoſcere.

3 Præterea meminerit viatorum ſe eſſe ducem, qui ad Dei Regnum per iter arduum, perplexum, anguſtum, & periculoſum contẽdunt. Quòd autem viatores ſimus quis dubitat? ex Chriſto Domino viam eſſe agnoſcimus, qui duas nobis ante oculos proponens vias, vnam quidem arctam eſſe docet, quæ dirigit ad vitam, alteram vero ſpatioſam, quæ ducit ad interitum. Eiuſdem quoque rei monitos nos iubet Apoſtolus, videlicet dum omnes hîc lutea vaſa portamus, peregrinari, neque hîc ciuitatem nos habere permanentem, ſed futuram conquirere. Quæ cùm ita ſint obſtricti per fidem omnes viatores eſſe confiteri, & illos profectò huius viæ indices, & duces dicere debemus, quorum quidem potiſſimæ partes ſunt eiuſmodi ſemitam explorare, & docere alios.

4 Deinde manifeſto verùm eſt ipſummet Parochum multorum ægrotantium eſſe medicum, quorum ita periculoſi, & diuerſi ſunt morbi, vt qui ex illis intereunt, viuentes perpetuò moriantur. Quid enim peccata præter languores animæ, atque ægritudines eſſe ſolent? Itaque Dauid huiuſmodi ægrotantem ſe intelligens, ſanitatémque anhelans Deum precabatur: *Sana animam meam, Domine, quia peccaui tibi*, & alibi, *Sana me Domine, quoniam infirmus ſum.* Ex quo fit vt ad eiuſdem Regij Prophetæ ſententiam longè ſit ab omnibus peccatoribus ſalus. Quamobrem qui animas his malis tergendi curam ſuſcipit, medicus ſpiritalis optimè meretur appellari.

5 Nec minus nauium gubernatoris nomen, & munus cum eodem cohæret. Victores enim re vera ſunt, qui iſtius vitæ mare ad portum cœleſtis patriæ, quò conditæ eorum ſunt animæ, pernauigant; cùm minimè fieri poſſit, vt alium præter hunc, qui verus, & totus ſit portus, capere valeant, ad quem vt perueniant ob periculorum multitudinem paſſim naufragari cõtingat. Vitam verò noſtram nauigando periclitari probè nouit S. Doctor Auguſtinus, idq; diſertè *in ſuis Soliloquijs, cap. 35.* explicauit, ſic dicẽs, *Infelices, heu nos, & miſeri, qui per huius magni maris fluctus, procelloſáſque voragines nauem trahimus, ignorantes an ad portum ſalutis peruenire valeamus, guberna Domine nauem noſtram tua dextera clauo Crucis tuæ ne pereamus in fluctibus, ne nos demergat tẽpeſtas aquæ, ne abſorbeat nos profundum, ſed vnco Crucis retrahe nos ab hoc pelago ad te ſolamen noſtrum.* Cùm hoc, vbi iactamur, exilium mare ſit, vt etiam ſanctus aſſerit Chryſoſtom. ſuper Matthæum, his verbis. *Habeamus pro mari mundum, pro naui Eccleſiam, pro velo pœnitentiam, pro gubernaculo Crucem, pro nauta Chriſtum, pro vento Spiritum ſanctum.* Idémque cenſet Eccleſia Virginem Dei matrem ſtellam ante omnes certiſſimam, & firmiſſimam omnibus nauigantibus appellans, hinc neceſſariò ſequitur illos animarum noſtrarum gubernatores eſſe, qui earum cuſtodiis, & excubiis præcipuè, & in vniuerſum indulgent.

Tandem his alius, hoc eſt, ſpiritalis iudicis accedit titulus, quòd ad eum cogitationes, opera, & exempla audire pretinet, necnon & pronunciare ſi perpetuum pro illis luere ſupplicium, aut ad tempus expugnari mererentur, vt ſatisfactionem quantam breuis vitę terminus tolerare debet ac poteſt, adiudicet, & imponat. 6

Cùm denique hoc officium tot ac talia contineat officia, tantáque doctrina, & experientia indigeat, æquum eſt vt antequam quis illud ſuſcipiat, accuratè conſideret, & ita conſideratum, & ſuſceptum diligenter exequatur. Memoriam recolet quanti Deus animas fecerit, vt cùm millia millium Angelorum poſſideret, qui fidele ſemper ei obſequium præſtiterunt, & quoſuis alios plures ſuæ gloriæ participes adhuc condere potuiſſet, Filium ſuum vnigenitum mittere voluerit, qui noſtro indutus ſpolio mortem quàm ignominioſiſſimam ei inferre nouerunt, & potuerunt, pro illis occumberet. Cogitet etiam quo ſtudio, & amore ipſa præcipuo Vicario ſuo Petro commendauerit. 7

Meminerit etiam ipſe, qui earum curam ſuſceperit, vtcumque propriis virtutibus præditus exiſtat, aliena vitia, & peccata propriæ damnationis ſibi cauſam fore, ſi vt verus Paſtor, & Parochus, quantum in ſe fuerit, oues ſuas non curauerit, aut ipſæ eius negligentia, & incuria perierint. Quòd ſi (vt Chriſtiani hominis intereſt) animæ ſuæ benè velit, & cupiat, nũquam ſibi acquieſcat, intelligens in eo ſalutem ſibi eſſe poſitam, dum illos, quorum ſe medicum ipſe obtulit, ægrotantes viderit, propterea iam non ei iuſtitia ad ſalutem ſufficit, & dicere iure optimo poterit, quamuis antea in manu ſua propriæ animæ ſalutem poſitam habuerit, nunc ipſam dependere à multis, & ſalutem propriam, quam cum Deo dumtaxat negotiari poterat, iam deinde cum aliis inuolutam procurare debere, etiam cum Dauide, vt ſibi alienis placeat Deo ſupplicare compelli. 8

Dei

9 Dei honorem,& lucra animarum non pœna fugacia quærat Parochus, Chriſti ſanguinem pro animarum ſalute profuſum præ oculis habeat, Deíque præſentiam aſſiduè cogitet, aduertátque Parochus ſanctitate, prudentia, ſcientia, zelo animarum, fortitudine, vigilantia, patientia, comitate, diligentia inſtructos eſſe oportere. In eam curam toto animo incumbat ne ſe ſe mortiferi ſceleris labe inficiat, ne diuinum ſacrificium polluto animo per ſummum ſacrilegium offerat, néve Sacramenta indignè ſuſcipiat, aut miniſtret. In iis, quæ ad ſe pertinent, forti animo ferat contemnî ſe, & maledictis proſcindi, ſi contemptus diuino honori, ſaluti eius, aut creditarum ouium noceat, non ferat, ſed ſedato animo iuſta remedia adhibeat, expleat munus ſuum, etiamſi id viris improbis diſpliceat: Euangelica enim, & Apoſtolica inſtituta carnalibus viris non placent: horum vocibus aures claudat, Chriſtum audiet, mente reponat Apoſtoli dictum, *Si hominibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem.*

10 Animaduertat quanta ſit vnius etiam animæ dignitas, quam nec totus aſpectabilis mundus exæquare poteſt, quod Chriſtus Dominus noſter confirmat, Matth.16. verſ.26. *Quid prodeſt homini, ſi vniuerſum mundum lucretur, & animæ ſuæ detrimentum patiatur?* Quare & ſapientiſſimus ille mercator Deus, qui pro mille mundis nec ſanguinis guttulam dediſſet, pro anima vitam cum ſanguine vniuerſo libentiſſimè profudit; paratiſſimus pro ſingulis animabus eadem, & acerbiora tormēta ſuſtinere, quæ ſuſtinuit pro omnibus, ſi operæ pretium fuiſſet. Hæc anima expreſſa Dei imago & ſimilitudo eſt, capax diuinitatis, qua ſola eius cupiditas expleri poteſt, par Angelis, filia & ſponſa Dei, hæres æternæ felicitatis, qui labor, quis ſumptus pro hac recuſandus?

11 Attendat, & reputet quam Deo chariſſimæ ſint animæ, & earum lucrum gratiſſimum. *Parcis,* inquit Salom. Sapient. 11. verſ.27. *omnibus, quoniam tua ſunt, Domine qui amas animas* Hoc ingens gaudium ſuum declarauit *Lucæ* 15. cùm ait: *Congratulamini mihi; quia inueni ouem meam, quæ perierat; dico vobis quòd ita gaudium erit in cœlo ſuper vno peccatore pœnitentiam agente.* S. Chryſoſtomus homil.3. in Geneſi: *Nihil ita gratum eſt Deo, & ita curæ, vt animarum ſalus.* quod ſciens Apoſtolus Paulus ſemper charitatis flamma in proximum mirabiliter exarſit. Optauit enim, ſi Deus voluiſſet, aut fieri potuiſſet, anathema à CHRISTO eiuſque gloria, & beatitudine diuelli, vt Iudæi conuerterentur, & ſaluarentur, & pro multis ipſe ſolus hanc pœnam ſine culpa ſua, & Dei offenſa lueret. *Optabam* inquit ad Romanos 9. verſ.3. *ego ipſe anathema eſſe à Chriſto pro fratribus meis.* Sic & Corinthiis ſcribens, 1. epiſt. cap.9. verſ.19. *Cùm liber eſſem ex omnibus* (nulli obſtrictus) *omnium me ſeruum feci,* (abiiciēdo me ad quamcumque indigentiam, & miſeriam, accommodando me ad aliorum voluntatem, & infirmitatem) *vt plures lucrifacerem,* & verſ.22. *omnibus omnia factus ſum, vt omnes facerem ſaluos.* Et eadem 1. epiſt. c.10. verſ.33. *Ego per omnia omnibus placebo* (placere ſatago, vt omnes ædificem, neminem offendam) *non quærens quod mihi vtile eſt, ſed quod multis vt ſalui fiant.* Qui rurſus *epiſt.2. ad Corinth. c.7. verſ.3.* oſtendit ſe tanto in illos flagrare amore, vt cum illis, & pro illis viuere, & mori paratus ſit: *In cordibus noſtris,* inquit, *eſtis ad commoriendum, & conuiuendum.*

Conſideret, & perpendat eximium, ac maximum præmium iis propoſitum, qui animas à diabolo ad Deum, à vitio ad virtutem traducunt, Matth.5. verſ.19. *Qui fecerit, & docuerit, hic magnus vocabitur in regno Cœlorū.* Seruum qui acceptis talentis lucrum fecerat, ita Deus alloquitur Matt.25. *Euge ſerue bone, & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam, intra in gaudium Domini tui.* Qui ad aliorum ſalutem procurandam inuigilant, propriorum peccatorum veniam impetrant, Dei gratiam conciliant, virtutem, meritum, & gloriam ſibi exaugent. *Vt anima,* inquit S. Chryſoſtom. homil.3. in Geneſ. *corpore melior eſt, ita hi, qui indigentibus pecunias, & facultates ſuppeditant, maioribus præmiis digni ſunt his, qui admonendo, & continuò docendo in viam rectam ſupinos, & deſides inducunt, monſtrando eis diuinarum virtutum fragrantiam, & vitiorum maleuolentiam.* 12

Expendat quàm accurata, & exacta ratio ab iis exigenda ſit, quibus animarum cura commiſſa eſt. *Vnicuique quidem,* vt ait Eccleſiaſticus cap.17. verſ.12. *mandauit Deus de proximo ſuo, & vt diligatur ſicut ſe ipſum quiſque eligit.* & proinde vt ſibi ita, & illi velit efficaciter ſalutem, eúmque pro virili portione promoueat & qui hoc non facit, & pœna reus eſt, multò tamen magis delinquunt, qui ex officio hoc præſtare deberēt, & exactiorem rationem reddituri: & acerbiores pœnas daturi ſunt. Ezech. 34. verſ.10. *Ecce ego ipſe ſuper paſtores requiram gregem meum de manu eorum.* Apoſt. Ad Hebræos 13. verſ.17. *Obedite Præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis, ipſi enim peruigilant, quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri.* Benè ergo argumentatur S. Auguſtinus homil.7. lib.50. homil. *Si pro ſe fratres chariſſimi vnuſquiſque vix poſſit rationem reddere, quid de Sacerdotibus futurum eſt, à quibus ſunt omnium animæ exequirendæ?* tangit Machado *en ſu perfetto Confeſſor y Cura de Almas lib.4. p.2. tr.2. doc.1.* 13

Ante mentis oculos ponat quanta gloria, & honore in iudicio ornantur ſeduli, & ardentes 14

dentes animarum ſalutis curatores, Apoſt.1. ad Theſſal.2.verſ.19. *Quæ eſt enim ſpes, & gaudium, aut corona gloriæ? nonne vos ante Dominum Ieſum Chriſtum eſtis in aduentu eius? vos enim eſtis gloria noſtra, & gaudium.* Quanta verò ignominia in extremo iudicio negligentes animarum Paſtores afficientur? qua de re S.Gregorius *hom.*17.*in Euangelia*, monet. *Penſandum qui opera noſtra cõuerſi luxuriam, auaritiam, ſuperbiam deſeruarunt, quod animarum lucrum accepto talento fecerimus, quomodo in illo diſtricto iudicij examine Petrus Iudæam, Paulus Mundum, Andreas Achaiam, Ioãnes Aſiam. Thomas Indiam à ſe conuerſam in iudicis conſpectu ducent, & alij alias Prouincias, & populos, quo tempore Sacerdotes pudefacti obmuteſcent, neſcientes quid dicturi ſint.*

15 Cogitet, & ponderet quod etiam negligentes grauiſſimas Deo daturi ſunt pœnas, Matt. 25.verſ.30. *Inutilem ſeruum eijcite in tenebras exteriores, vbi erit fletus, & ſtridor dentium.* Inutilem ait non prodigum, non diſſipatorem, non fraudulentum, non impium, non ſceleratum, ſed otioſum, torpentem, lucrum, & quæſtum animarum non facientem. Hinc & D.Proſper. *lib.de vita contemplat.c.*20. *Ille cui diuini Verbi diſpenſatio cõmiſſa eſt, etiamſi ſanctè viuat, & tamen perditè viuẽtes aut arguere erubeſcat, aut metuat cũ omnibus, qui eo tacente perierunt, perit.* Et S.Greg.*hom.*11 *ſuper Ezech. Tot occidimus, quot ad mortem ire quotidie tepidi, & tacentes videmus. Et ſi homicida non habet vitam æternam in ſe manentem.* 1.Io.2. *quæ ſupplicia in animarũ interfectores expendẽtur?*

CAPVT IV.

De profeſſione Fidei per Parochum intra duos ſaltem menſes à die adeptæ poſſeſſionis facienda, & obedientia Romano Pontifici præſtanda.

SVMMARIVM.

1 *Parochi Eccleſiis Parochialibus præfecti poſt adeptam poſſeſſionem intra duos ſaltem menſes Fidei profeſſionem emittere tenentur.*

2 *Profeſſio Fidei poteſt fieri coram Vicario etiam Epiſcopo non impedito.*

3 *Profeſſio Fidei poteſt fieri per procuratorem ſpeciale mandatum habentem, contra citatos* num.4.

5 *Profeſſio Fidei facienda eſt à prouiſo Parochiali tam per obitum, quàm per reſignationem, & etiam Sede Epiſcopali vacante, vt num.6.*

7 *Profeſſionem Fidei tenetur emittere etiamſi ſemel emiſit in adeptione Alterius Parochialis.*

8 *Prouiſi de Parochialibus tenẽtur vltro ſe offerre ad Fidei profeſſionem emittendam, adeò vt non requiratur de neceſſitate monitio ad eam faciendam.*

9 *Prouiſus de Parochiali habitu non tenetur emittere Fidei profeſſionem, quamuis contingat illam ad actum reuocari.*

10 *Prouiſus de Parochiali ſemper tenetur ad Fidei profeſſionem emittendam etiam elapſis duobus menſibus poſt captam poſſeſſionem.*

11 *Terminus duorum menſium à die captæ poſſeſſionis computandorum ad profeſſionem Fidei emittendam, non currit prouiſo, qui poſſeſſionem non accipit, quamuis per illum ſtet quominus aliam accipiat.*

12 *Poſſeſſio pacifica requiritur, vt poſt illam currant duo menſes ad emittendam Fidei profeſſionem præfixi.*

13 *Probare tenetur prouiſus ſe feciſſe Fidei profeſſionem, quando Ordinarius ſuper illam inquirit.*

14 *Parochi omittentes facere Fidei profeſſionem peccant mortaliter, niſi id per ignorantiam faciant.*

15 *Profeſſionem Fidei non facientes fructus decurſos poſt lapſum duorũ menſium à die pacificæ poſſeſſionis computãdorum, amittũt.*

16 *Ordinarius nõ poteſt condonare fructus amiſſos ob non factam Fidei profeſſionem.*

17 *Prouiſus ante Fidei profeſſionem non poteſt haberi pro præſente à Capitulo, niſi faceret ex indulto Apoſtol.*

18 *Profeſſionem Fidei omittens non poteſt reg. de annali, aut longiſſima poſſeſſione ſe tueri quoad dictos fructus percipiendos quamdiu profeſſionem non emiſerit.*

19 *Fructus amiſſos ob non factam Fidei profeſſionem non tenetur in conſcientia reſtituere prouiſus, donec condemnetur, ſeu ſequatur ſententia, contra citatos, num* 20.

21 *Fructus amiſſi ob non factam Fidei profeſſionem ſunt impendendi vel in vſus pauperum, vel in fabricam Eccleſiæ.*

22 *Poſſeſſio nõ ſuffragatur Fidei profeſſionẽ non emittenti quoad fructuum perceptionem.*

23 *Poſſeſſio adepta per prouiſum, qui tenebatur facere Fidei profeſſionem, eſt manutenibilis etiam poſt tempus.*

24 *Poſſeſſores non emittentes Fidei profeſſionem non poſſunt moleſtari ſuper titulo, & poſſunt ſe tueri quocumque remedio poſſeſſorio, etiam reintegrandæ, vt num.*25.

PAROCHI Eccleſiis Parochialibus præfecti poſt adeptam poſſeſſionem intra duos ſaltem menſes Fidei profeſſionem emittere tenentur, ſicut Tridentina Synodus præcipit *ſeſſ.*24. 1

*ſeſſ.*24.*de reform.c.*12. his verbis. *Prouiſi etiam de beneficiis quibuſcunque curam animarum habentibus teneantur à die adeptæ poſſeſſionis ad minus intra duos menſes in manibus ipſius Epiſcopi, vel eo impedito coram generali eius Vicario, ſeu Officiali orthodoxæ ſuæ Fidei publicam facere profeſſionem, & in Romanæ Eccleſiæ obedientia ſe permanſuros ſpondeant, ac iurent.* Formam verò dictę profeſſionis faciendæ ordinauit Pius IV. *in eius Conſtit.* inc. *Iniunctum, ſub dat. Idibus Nouemb.*1564. quam referunt Arch. Bononienſ. *part.*2.*in princip.* Quarant. *in ſum. Bullarij, verb. Fidei profeſſio.* Piaſ. *in praxi Epiſcopi, p.*2.*c.*5. *n.*26. *pag.*540. nouiſsimè Lauor. *var. lucubrat. tom.*1.*tit.*4.*c.*16.*n.*41.

2 Poteſt præfato Concilij decreto ſatisfieri faciendo hanc profeſſionem coram Vicario, etiam Epiſcopo non impedito, vt optimè reſoluunt Nicol.Garc. *de benefic. par.*4.*c.*3.*n.*33. Filliuc. *in qq. moralib. tom.*3.*tract.*41.*cap.*6.*n.*8. Squillante *de oblig. Cleric. part.*1.*num.*92. Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. part.*3.*allegat.*61. *num.*16. aduertentes verba illa Concilij *in manibus ipſius Epiſcopi, vel eo impedito*, &c. ſolùm poni ad admonitionem, & denotandum conuenientiùs eſſe eam facere coram ipſo Epiſcopo, ceſſante impedimento.

3 Non ſolùm per ſe ipſum, ſed etiam per Procuratorem ſpeciale mandatum habentem, vt reſoluunt Nauar. *conſ.*4.*ſub n.*2.*de ſum. Trinit. in antiq. aliàs conſ.*11.*de iureiur. in nouis* Petr. de Ledeſma *in ſum. p.*2.*tract.*1.*c.*4 *poſt* 10.*concluſ. diffic.*6. Azor. *inſtit. moralium, part.*2.*lib.*7. *cap.*2.*q.*6. Zerol. *in praxi Epiſcop. p.*1.*verb. Fidei profeſſio.* Sanchez *in præcepta Decalogi, tom.*1. *lib.*2.*cap.*5. *num.*7. Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.*8 *c.*3.*num* 19. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib.*1. *cap.*13.*à num.*21. Viuian. *in praxi iurispatronat. lib.*15.*cap.*3.*num.*27.*in vltim. impreſſ.* Nouar. *in ſingul. Canonic. ſingul.*114.*n.*8.*in fine*, me citato in hoc loco Machado *en ſu perfetto Confeſſor lib.*4.*p.*2.*tract.*2.*docum.*4.*n* 2. latè & eleganter Maſſobr. *in tract. de Synodo Diœceſana, cap.*40. *dub.*40. *per tot. ſecundùm Romanam impreſſ.* vbi diſertiſsimis fundamentis hanc ſententiam enixè pro me defendit, Tamburin. *de iure Abbatum tom* 1.*diſp.*8.*q* 3 *num.*11. Lauor. *var. lucubrat. tom.*1. *tit.*4. *cap.*22.*n.*2. Ferentil. *in annot. ad deciſ.*522. *Buratti, num.*16. Ego ipſe *d. allegat.*61.*num.*20. Rot. *in Vermien. Canonicatus*, 13. *Iunij* 1608. coram *Cardin. Sacrato*, vbi etiam fuit dictum ſpeciale mandatum ad hoc cenſeri datum, non ſolùm quando datur expreſſum ad faciendam Fidei profeſsionem, ſed etiam ex mandato ad capiendam poſſeſſionem. Ratio principalis reſolutionis eſt quia neque Concilium Tridentinum, neque Conſtitutio Pij IV. vtuntur verbis ſignificantibus perſonalitatē, & propterea ſuccedit reg. *Quicumque poteſt aliquid facere per ſemeptipſum, poteſt illud facere per procuratorem, l.*1 *ff. de procurator. c. qui per alium, & c poteſt quis, de regulis iuris, in* 6. tum quia id expreſsè colligi videtur ex *cap. optatum, in fine*, 100.*diſt.* in illis verbis, *nec aliquem qui hanc iureiurando firmaret, miſeris*, vbi Præpoſ. hoc expreſsè notat.

Contra *Addit. ad dict. conſ.*11.*Nauarri*, Gonzal. *ad reg.*8.*Cancel.*§.7.*proœm n.*169.*verſ. ſimiliter.* Vgolin. *de officio Epiſcopi. c.*50.§.16.*n.*1. Nicol.Garc. *de benefic. par.*4.*cap.*3.*n.*75. Squillante *de obligat. Cleric. part.*1.*num.*91. Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.*166.*n.*22. Fr. Sigiſm. à Bononia *de elect. dub.*50. *numer.*3. parum religioſè de me loquentem, exiſtimantes abſque bono fundamento hanc Fidei profeſsionem debere fieri per ſemetipſum, adeò vt non ſufficiat fieri per Procuratorem, quorum fundamentis abundè reſpondet Maſſob. *d. dub.*40. 4

Amplia *primò* præfatam Concilij diſpoſitionem procedere in prouiſo tam per obitum, quàm per reſignationem, vt per Flamin. Pariſ. *de reſign. benefic. lib.*3.*quæſt.*9.*in princ.* Ricciul. *d. lib.*1.*cap* 13.*num.* 17. 5

Secundò amplia in prouiſo Sede Epiſcopali vacante, Nicol.Garc. *dict. cap.*3 *num.*24. Squillante *dict. part.*1. *num.*94. Ego ipſe *d. alleg.*61. *num.*17. & 18. Ricciul. *dict. cap.*13. *numer.*15. qui etiam reſoluunt non ſufficere facere huiuſmodi profeſsionem coram Capitulo, ſed coram eius Vicario. 6

Tertiò amplia etiam in eo, qui ſemel emiſit Fidei profeſſionem in adeptione alterius ſimilis Parochialis, vt per Vgolin. *d.*§.16.*in princ.* Azor. *d. part.*2.*l.*7.*cap.*2.*q.*8. Nicol.Garc. *d.c.*3. *num.*17. vbi *in addit. ſub num.* 18. id procedere ait etiam in eo, qui denuò adipiſcitur Parochialem, quam antea habuerat, & dimiſit, Squillante *d. part.* 1.*num.*90. Campan. *in diu. Iuris Canon. rub.*8.*cap.*3.*num.*10. Ricciul. *d.c.*13. *num.* 19. Sigiſm. à Bononia *d. dub.*50. *numer* 4. Tamb. *d.q.*3.*num.*8. Machado *d. docum.*4.*n.*5. plures refero Ego ipſe *d. alleg.*61.*n.*8. 7

Quartò amplia, ſeu potiùs declara, vt prouiſi teneantur vltro ſe offerre, adeò vt non requiratur de neceſsitate monitio ad faciendam Fidei profeſsionem. Nicol.Garc. *d. cap.*3.*num.*19. & 29. Ricciul. *d. cap.*13.*n.*18. 8

Limita in Parochiali habitu, vtpote quia olim habuit Parochianos, ſed nunc habere deſiit, de ea enim prouiſus non tenetur Fidei profeſsionem emittere, cùm de illa iudicetur perinde ac ſi eſſet beneficium ſimplex, gloſſ. *verb. Parochialis Eccleſia, verſ. quod ſi Eccleſia, in c. licèt can. de elect. lib.*6. Feder. de Senis *conſil.*183.*per tot.* & præſertim *n.*1.*verſ. & poſito* Rebuff. *in praxi, tit. de promotis intra annum, num.*34. Ricciul. in terminis. *d. lib.*1.*capit.*14.*à num.*2. Quod adeò verum eſt, vt ſi contin- 9

gat huiuſmodi Parochialem habitu ad priorem ſtatum reuocari, videlicet quia Parochiani redeunt ad habitandum, etiam tunc prouiſus de illa minimè tenebitur emittere Fidei profeſſionem, vt optimè reſoluit Ricciul. *dict. lib.*1.*cap.*15.*per totum*; quia quando Eccleſia reuertitur ad priſtinum ſtatum, titularis non dicitur de nouo prouideri, ſed continuare, & perſiſtere in antiqua prouiſione, qui caſus non videtur comprehenſus in Concilio, cuius diſpoſitio tanquam pœnalis conuenit reſtringi magis, quàm dilatari, *cap.ſtatutum, de elect. lib.*6.*cap in pœnis, & cap.odia, de regul.iuris, eodem libro*; qui enim continuat non attentat, gloſſ. *in Clement.*1.*vt lite pend.* Natt.*conſ.*606. *num.*14.*lib.*1. plenè Lancell *de attent.part.*2. *cap.*4.*limit.*1.*num.*2.

10 Datus eſt terminus duorum menſium ad minus à die captæ poſſeſſionis computandorum pro hac Fidei profeſſione emittenda, vt decreuit Conc. Trident. *loco citato*, non tamen ſi intra præfatum tempus non fiat, ob id facere debens ſolutus remanet ab obligatione illam in poſterum emittendi, ſed nihilominus ſemper ad eam faciendam tenetur; quia huiuſmodi terminus à Concilio aſſignatus, non eſt præfixus ad remittendam, ac terminandam obligationem, ſed ad differendam pœnam. Ita Fr. Emman. *in ſum.tom.*1.*cap.*119.*numer.*7. Petr.de Ledeſm. *d.c.*4.*poſt* 10.*concluſ.differ.*3. Azor. *d.part.*2.*lib.*7.*c.*2.*q.*5. Nicol. Garc. *d.p.*3. *c.*3.*n.*29. Aloyſ.Ricc. *in deciſ.Curiæ Archiep. Neapol.deciſ.*220.*num.*4.*p.*1. Anton. Ricciul. *dict.cap.*13.*num.*37. Tamburin. *d.q.*3. *num.*9. Squillante *d.p.*1.*num.*96. Ego ipſe *d.alleg.*61. *num.*22.

11 Non currit prouiſo, qui non accipit poſſeſſionem, quamuis per eum ſtet quominus illam accipiat, vt tenet Nicol. Garc. *dict.cap.*3. *num.*32. quem refero Ego ipſe *d.alleg.*61.*n.*25. addo Anton.Ricciul. *dict.cap.*12.*num.*50. vbi

12 *num.*62. dicit quod † ad effectum vt incipiant currere præfati duo menſes, non ſufficit fuiſſe adeptam poſſeſſionem, ſed requiritur pacifica poſſeſſio, & *num.*63. ſubdit poſſeſſionem dici pacificam ad iſtum effectum, ſi ſit pacifica reſpectu curæ, in cuius exercitio non fuerit ſtatim turbatus de iure, vel de facto, ſed in eo ſteterit ſine turbatione per vnum, vel duos menſes abſque moleſtia, quamuis illa pacifica poſſeſſio deinde non duret continuò, nec ſit pacifica reſpectu omnium fructuum, ſeu maioris partis ipſorum.

13 Probare autem tenebitur prouiſus ſe feciſſe Fidei profeſſionem quando Ordinarius ſuper illam inquirit ex officio, vt per Nicol. Garc. *d part.*3.*cap.*3.*num.*48.*cum ſeqq.* Ricciul. *d.cap.*13.*num* 40. Emiſſa verò creditur, ſi pars dicat illam feciſſe, dummodo collatio beneficij ſit decennalis, ita Campan. *d.cap.*3.*à n.*24. Aloyſ.Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ.dec.*681. *in* 1. *edit.* aliàs *reſolut.*508. *in* 2. *edit.* Ego ipſe *d.allegat.*61.*num.*21.

Contra Parochos omittentes facere Fidei profeſſionem imponuntur plures pœnæ. 14

Prima eſt peccati mortalis vt colligitur ex Concil.Trid. *d.c.*12. quod vtitur grauibus verbis, & infert grauem pœnam, quo caſu obligat ad culpam mortalem, iuxta notata *in cap.nam concupiſcentiam, de conſtit.* Ita Petr.de Ledeſma *d.tract.*1.*cap.*4.*concl.*10. Fr. Emman. *d.c.*119. *n.*7. Nicol. Garc. *d.c.*3.*n.*65.*in fine.* Squillante *d.p.*1.*n.* 95. Sanch. *d.l.*2.*c.*5.*ante n.*2. Verùm ſi Parochus per ignorantiam, incogitantiam, ſeu inaduertentiam illam non fecerit, mortaliter peccare nō videtur, cùm bona fide legem humanam tranſgrediens mortale peccatum non committat, ſicut reſoluunt Nauar. *conſil.*2. *de ſumma Trin.in antiq.* aliàs *conſ.*12.*de iureiur.in nouis.* Sayr. *in floribus, deciſ.ſub illo tit.de ſumma Trinit.deciſ.*3. Ayor. *d. cap.*2.*q.*2. Flamin. *de reſign.benef.lib.*10.*q.*9.*n.*8.*cum ſeq.* Sanch. *d.l.*5.*c.*13.*n.*5. Proſper de Auguſtino *in addit. ad Quarant. verb.beneficiorum poſſeſſio, lit.B. verſ.inter alia*; Molin. *de iuſt.tr.*4.*diſp.*71.*n.*8. Squillante *d.part.*1.*num.*100. Ricciul. *d. lib.*1. *cap* 13.*n.*43. Ego ipſe *d. alleg.* 61 *n.*29. Aloyſ. Ricc. *d. part.* 1.*deciſ.*220.*à num.*6.

Secunda pœna eſt fructuum amiſſio, quam expreſsè ſtatuit Concil.Trid. *d.c.*12. decurſorum ſcilicet poſt lapſum duorum menſium, non verò in ipſis duobus menſibus, ſecundùm Nicol. Garc. *d.part.*3.*cap.*3.*n.*39. quem refero Ego ipſe *d.allegat.*61.*num.*23. Aloyſ.Ricc. *d.p.*1.*deciſ.*220.*num.*10. Non enim facta profeſſio proficit ad recuperandos fructus amiſſos poſt dictos duos menſes, ſed tantùm ad quærendum futuros, vt per Nauar. *dict.conſ.*4. aliàs 11.*n.*3. Flamin.Pariſ. *d.lib.*10.*q.*9.*num.*12. *& ſeq.* Nicol.Garc. *d.c.*3.*n.*30. Ricciul. *d.c.* 13. *num.*39. Squillante *d.part.*1.*num.*79. Ego ipſe *dict. allegat.*61.*num.*23. Rot. *in Oueten. mercedis* 12. *Decembris* 1605. coram *Reuerendiſſ. D. meo Coccino Decano*, impreſſa poſt tract. Aldri Monet. *de diſtribut.quotid.* 15

Quæ pœna procedit vſque adeò, vt nec Ordinarius poſſit condonare fructus amiſſos ob non factam Fidei profeſſionem, quia Ordinarius non poteſt remittere pœnam inflictam à Concilio, niſi in caſibus ibi expreſsè permiſſis. Nauar. *conſ.* 3.*n.*1.*de Cler.non reſid.* Ita docent Paul.Fuſc *de viſitat.lib.*2.*c.*3.*n.*14 *in fine.* Nicol.Garc. *d.cap.*3.*n.*53. Ego ipſe *d.alleg.*61. *num.*32. † Neque ante Fidei factam profeſſionem prouiſus poteſt haberi pro præſente à Capitulo, ſecundùm Nicol. Garc. *d.c.*3.*n.*50. Rot. *in d.Oueten.mercedis.* Ricciul. *d.lib.*1. *cap.* 16. *num.*8. vbi *num.*9. declarat, niſi fortè hoc factum fuiſſet ex indulto Apoſtolico, non ſolùm explicitè concedendo, vt poſſit percipere fructus 16 17

ctus ante factam Fidei profeſsionem, ſed etiam implicitè: nempè ſi paulò poſt prouiſionem concedatur ſibi indultum de percipiendis fructibus in abſentia.

18 Nec fidei profeſsionem omittens poteſt reg. de annali, aut longiſsima poſſeſsione ſe tueri quoad dictos fructus percipiẽdos, quamdiu profeſsionem non emiſerit, vt reſoluunt Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 8. quæſt. 9. numer.* 122. Fr. Emman. *in ſum. tom. 1. c. 119. n. 7.* Nicol. Garc. *d. c. 3. num. 34.* Proſper de Auguſtino *d. verb. beneficiorum poſſeſſio, litt. B. in fine.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ. 220. num. 11. part. 1.* Ricciul. *d. c. 16. n. 13.* Ego ipſe *d. allegat. 61. num. 26.*

19 Non tenetur tamen in Conſcientia fructus ſic amiſſos reſtituere, donec condemnetur, ſeu ſequatur ſententia declaratoria, ita Nauar. *conſ. 3. n. 1. de ſum. Trinit. in antiq. aliàs conſ. 12. num. 1. de iureiur. in nouis.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. quæſt. 72. art. 3.* Ego ipſe *d. allegat. 61. num. 28.* Sanchez *d. c. 4. num.* 10. Ratio eſt, quia Concilium *dict. cap. 12.* eſt pœnale, ac proinde etiamſi pœnam ipſo iure irroget, non obligat in foro Conſcientiæ.

20 Contra Azor. *d. c. 2. q. 1. in fine.* Petr. de Ledeſma *tract. 1. cap. 4. concluſ. 10. diffic. 1.* Nicol. Garc. *d. cap. 3. num. 35.* Squillante *d. p. 1. n. 48.* Vgolin. *d. §. 16. num. 4.* Ricciul. *d. cap. 13. n. 43.* exiſtimantes intra dictos duos menſes Fidei profeſſionem non emittentes ita fructus ſuos non facere, vt in conſcientia teneantur illos reſtituere etiam non interueniente aliqua ſententia.

21 Sed cui aſsignandi, & applicandi ſint fructus amiſsi ob non factam Fidei profeſſionem, cùm id Concil. non determinet, ſolet ab aliquibus in dubium reuocari, in quo communis omnium ferè ſententia tenet eos eſſe impendendos vel in vſus pauperum, vel in fabricam Eccleſiæ, ſicut fructus eorum, qui non reſident, per *cap. 1. verſ. ſi quis autem, ſeſſ. 23. de reformat.* firmant Paul. Fuſc. *de viſit. lib. 2. c. 13. n. 4.* Læl. Zech. *de benef. & de penſion. c. 13. n. 4. verſ. quod ſi Parochiales.* Flam. Pariſ. *d. lib. 10. quæſt. 9. num. 123. & ſeq.* Nicol. Garc. *d. capit. 3. num. 36.*

22 *Tertia* pœna eſt vt poſſeſſio minimè ſuffragetur iſti Fidei profeſsionem non emittenti, vt habetur *in d. cap. 12. Concilij Trident.* quod non tollit omninò poſſeſſionem, ſed impedit eius effectum quoad fructuum perceptionem. Ita Nauarr. *conſ. 5. in antiq. alias 3. in nouis, de verb. ſign. & conſ. 7. & 8. de iureiur.* Sayr. *in floribus, deciſ. ſub illo tit. de verb. ſignific. deciſ. 6.* Flam. Pariſ. *lib. 8. q. 9. num. 122.* Sanchez *d. lib. 2. c. 5. num. 10.* Azor. *d. c. 2. q. 3.* Vgolin. *d. §. 16. num. 4.* Campan. *d. req. 8. c. 3. num. 17.* Ricciul. *d. lib. 1. cap. 16. num. 10.* Ferentil. *in annot. ad deciſ. 522. Buratti n. 17.* Ego ipſe *d. alleg. 61. n. 26.* Rot. *in Varmien. Canonicatus 26. Apr. & 13. Iunij 1608. & 4. Februarij 1611.* coram *bonæ mem. Cardinali Sacrato*, vbi etiam fuit reſolutum † poſſeſſionem adeptam per prouiſum, qui tenebatur facere Fidei profeſſionem eſſe manutenibilem etiam poſt tempus, *& in Tiburtina Parochialis, 27. Iunij 1619.* coram *R. P. D. meo Pirouano*, vbi quòd ita cenſuit *ſacra Congregatio eiuſdem Concilij in illa cauſa.* 23

24 Vnde refertur tales poſſeſſores iuuari reg. de triennali; quia Concilium non tollit neque titulum, neque poſſeſſionem, præterquam ad effectum lucrandi fructus, vt benè ſcribunt 25 Flamin. Pariſ. *d. lib. 10. quæſt. vlt. num. 4. & ſeq.* Sanchez *d. cap. 5. num. 9.* Ricciul. *d. cap. 16. n. 12.* quod verum intelligit ad effectum ne poſſit moleſtari ſuper titulo, & ad hoc vt poſſit ſe tueri quocumque remedio poſſeſſorio, ſecus verò vt poſſit conſequi fructus, vt *ſuprà* oſtendimus.

Deinde infertur talem poſſeſſionem ſuffragari etiam remedio reintegrandæ, dummodò ad illud non agatur reſpectu fructuum. Ita Ricciul. *d. cap. 16. num. 4.*

CAPVT V.

De Sacerdotio per Parochos ſuſcipiendo infra annum à ſibi commiſſi regiminis tempore numerandum.

SVMMARIVM.

1 *Parochus tenetur ſe facere ad Sacerdotium promoueri infra annum à ſibi commiſſi regiminis tempore numerandum.*
Cap. licèt canon, de elect. in 6. *declaratur.* ibid.

2 *Parochialis Eccleſia conferri poteſt illi, qui Sacerdos non eſt tempore prouiſionis, ſi tamen in ea ſit ætate, & aliàs idoneus, vt intra annum poſſit promoueri ad Sacerdotium.*
Beneficium Curatum obtinens non tenetur eſſe Diaconus, aut Subdiaconus. ibid.

3 Cap. ſi pro Clericis 8. de præbendis, lib. 6. *declaratur.*

4 *Parochialis, quæ datur in commendam, debet Sacerdoti conferri, qui ſtatim poſſit per ſe ipſum ei deſeruire.*

5 *Annus intra quem prouiſus de Parochiali tenetur ad Sacerdotium ſe facere promoueri, incipit à tempore ſuſcepti regiminis, & pacificæ poſſeſſionis.*

6 *Poſſeſſionẽ pacificam habere dicitur ille, qui nedum illam tenet beneficij, & tituli, ſeu exercitij & curæ, ſed etiam bonorum, & fructuum beneficij, ſeu maioris partis.*

7 *Poſſeſſionem beneficij pacificam non videtur*

pacificè adeptus, qui ſtatim ex ea fuit deturbatus ſeu lis mota.

8 *Prouiſus de Parochiali ſi illius poſſeßionem aliquandiu, id eſt, ſaltem per duos menſes obtinuit ſine litigio, tenetur infra annũ ad Sacerdotium promoueri, & ſufficit quòd ſemel cœperit pacificè poßidere, quamuis poſtea lis ei moueatur.*

9 *Pœna eorum, qui intra anni ſpatium ordinati ſunt ad Sacerdotium, quando beneficium obtinent Parochiale, eſt priuatio illius ipſo iure.*

10 Cap. cùm in cunctis, §. inferiora, ibi, moniti, de elect. *declaratur.*

11 *Parochialem obtinens, & intra annum non faciens ſe ad Sacerdotium ordinari, beneficium in conſcientia retinere non poteſt, ad fructúſque reſtitutionem tenetur.*

12 *Beneficium vacans per non promotionem ad Sacerdotium intra annum, licet poßit per alium impetrari, poſſeſsio tamen in conſcientia non vacat quouſque ſpolietur.*

13 *Beneficio priuato eo quòd intra annum ad Sacerdotium non ſe promoueri facit, non poterit ea vice id beneficium iteratò conferri.*

14 *Fructuum ad reſtitutionem tenetur qui Parochialem ſuſcepit animo abſoluto eam demittendi, & non ſuſcipiendi Sacerdotium.*

15 *Beneficium Curatum recipiens animo aſſumendi Sacerdotium intra annum, nõ tenetur fructus perceptos eo tempore, quo ſanam habuit mentem, reſtituere, quamuis poſtea mutata voluntate minimè promoueatur intra annum ad Sacerdotium.*

16 *Parochialem Eccleſiam adeptus, ſi infra annum Sacerdos factus non eſt, poteſt illi cedere, aut in fauorem reſignare vltimo die anni, dummodo abſque dolo, & fraude id faciat.*

17 *Pœna* cap. licèt canon, de elect. lib. 6. *non habet locum, quando Parochialem obtinens iuſto impedimento intra annum non potuit promoueri, quid ſi impedimentum proueniat ſua culpa, oſtenditur, num.* 20.

18 *Impedito non currit tempus.*

19 *Parochus intra tempus, quo promoueri tenetur legitimè impeditus ceſſante impedimento, quoad vtrumque forum non alium annum integrum, ſed tantùm complementum partis anni, in qua legitimè impeditus fuit, ad promouendum acquirit, & quid ſi culpa non ſe promoueri facit, num.* 20.

21 *Parochialem Eccleſiam adeptus, ſi intra annum non faciat ſe ad Sacerdotium ordinari, an excuſetur ſi impedimentum interueniat eo tempore quando ordinari non poteſt, ſcilicet in fine anni, oſtenditur.*

22 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus de iure communi cum habentibus Parochialem cauſa ſtudij ne vſque ad ſeptennium ad Sacerdotium promoueatur, & quid poſt Concil. Trident. oſtenditur.*

23 *Licentiæ de non promouendo ad Sacerdotium vſque ad ſeptennium cauſa ſtudij hodie non conceduntur.*

24 *Annum intra quem Parochialem adeptus tenetur ad Sacerdotiũ ſe promoueri facere, an poſſit Epiſcopus prorogare? oſtenditur.*

25 *Pœna priuationis ipſo iure, de qua* in c. licèt canon, de elect. lib. 6. *non habet locum in Eccleſiis etiam Parochialibus ſi Collegiatæ ſint.*

26 *Mixtũ nõ continetur appellatione ſimplicis.*

27 *Iura loquentia de Parochialibus non habent locum in Collegiatis Curatis.*

28 *Beneficiorum appellatione in generali diſpoſitione qualificata beneficia ſæpè non includuntur.*

29 *Parochiali Eccleſiæ habitu tantũ, & nõ actu Parochianos habenti qui præficitur, non tenetur intra anni ſpatium Presbyter fieri.*

30 *Parochialis habitu regulatur ad modum beneficij ſimplicis.*

31 *Pœna* cap. licèt canon, de elect. lib. 6. *non habet locum in Decanis, Præpoſitis, Abbatibus, Prioribus, & archipresbyteris curam animarum, ſed non Parochialem Eccleſiam habentibus.*

32 *Pœna eiuſdem* c. licèt canon, *non habet locũ in parochialibus Eccleſiis acceſſoriè vnitis.*

33 *Canonicatus, vel alia beneficia ſacrum Ordinem requirentia præter Parochiales obtinentes, non incurrunt pœnam priuationis, de qua* in cap. licèt canon, de elect. in 6. *ſi intra annum non ſuſceperunt Ordinem requiſitum annexum ſuis beneficiis.*

34 Cap. licèt, canon, de elect. lib. 6. *ſolùm procedit in Parochialibus.*

35 *Parochialem Eccleſiam inſufficientem ad victum obtinens non tenetur ſe promoueri facere ad Sacerdotium infra annum, ſed eam dimittere cogitur.*

INFRA annum à ſibi commiſſi regiminis tempore numerandum debet Parochus ſe facere ad Sacerdotium promoueri, quod ſi infra id tempus promotus non fuerit, Eccleſia ſibi commiſſa nulla etiam præmiſſa monitione eſt ipſo iure priuatus, vt diſponitur expreſsè *in capit. licèt canon*, 14. *de elect. libro* 6. & latè docent Rebuff. *in praxi titul. de non promotis intra annum.* Nauar. *in man. cap.* 25. *num.* 118. *verſ.* 8. *& conſil.* 1. *in antiq. aliàs* 12. *in nouis, de reſcript.* Sayr. *in floribus deciſ. ſub eod. tit. deciſ.* 1. vbi quòd ignorantia non excuſat. Hojed. *de incompatib. benefic. part.* 1. *cap.* 22. *num.* 19. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 4. *princ. num.* 65. Petr. Henriq. *conſil.* 9. *num.* 7. Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.* 55. *in nou. impr.* Zerol. 1

Zer. *in praxi Epiſc.part.1.verb.beneficia, verſ. dico quartò principaliter*. Azeued. *conſil.9.n.25.* Caned. *ad Sextum collect.30.n.1. verſ. & quidem*. Squillante *de obligationib. Cler part.1. à num.*101. Morl. *in emporio iuris, part.1. tit.1. q.9.num.*45. vbi intelligit text. *in d. cap. licèt canon*, quod neceſſariò requiratur ſententia ad omnimodam priuationem, per glo. celebrem *verb. iuſto impedimento ceſſante, in cap. commiſſa, de electione, lib.*6. Azor. *inſtitutionum moralium, p.2. lib.6.c.8.q.2.* Aloyſ. Ric. *in collect. dec. part.5. collectan.*1088. Vgol. *de officio Epiſcopi, cap.25.§.2.* Gonzal *ad regul.8. cancell. gloſſ.15. num.*17. Ioan. à Cochier *in ead. reg. gloſſ.7. poſt num.13. verſ.*4. Viuian. *in praxi iuriſpatron. l.5. cap.5. numer.50. in vltim. impreſſ.* Fernandez *in examine Theologiæ moralis, part.3.c.13. §.5.n.1.* Nicol. Garc. *de benefic. part.3.c.4.n.3. & n.52. cum ſequentib.*

2 Hinc notabis obiter Parochialem Eccleſiam conferri poſſe ei, qui Sacerdos non eſt tempore prouiſionis, ſi tamen in ea ſit ætate, & aliàs idoneus, vt intra annum poſſit promoueri ad Sacerdotium, ſicut colligitur ex *c. cùm in cunctis, §. inferiora, de elect & ex c.2. de inſt. lib.*6. notant Rebuff. *in praxi, tit. requiſita ad collationem bonam, n.*34. Roch. *de iurepatron. verb. honorificum, n.*24 Roland. *conſ.47. nu.59. lib.*1. Vnde *S. Congregat. Concil.* teſte Garc. *de benefic. p.7. cap.4. num* 48. cenſuit *obtinentem beneficium Curatum non teneri eſſe Diaconum, aut Subdiaconum, ſed intra annum debere promoueri ad Sacerdotium.* Et ſic primam Tonſuram ſufficere, & requiri tempore prouiſionis, per text. *in cap. ex litteris, de tranſactionibus,* ibi, *non dum fuiſſe tonſuratum*, &c. docēt Abb. *ibi*, & Rebuff. *loco proximè citato, numer.*33.

3 Non obſtat † text. *in c. ſi pro Clericis, 8. de praben. lib.6.* ibi, *nec de defectu Ordinum, in eiſdem litteris mentio habetur*; Quia verba hæc intelligenda ſunt de defectu materiali, vel ſimplici carentia Ordinum ſacrorum, non verò de defectu formali, quaſi aliquid deficiat de iure neceſſarium, atque ita facilè ceſſant plura, quæ circa illum text. diſputant Scribentes, vt per Bero. *in c. ad aures, num.26. de reſcr.* Reb. *tit. forma mandati, §. volentes, verb. pro expreſsis, verſ.*24. & alios, de quibus Roland. *conſ.47. num.57. lib.*1.

4 Intellige autem *primò*, ſeu potiùs declara omnia ſupradicta procedere in ea Parochiali, quæ datur in titulum; illa namque, quæ datur in commendam, debet Sacerdoti conferri, qui ſtatim poſſit per ſeipſum ei deſeruire, vt expreſsè probat *cap. nemo deinceps, de elect. lib.*6. Azor. *inſtitut moral. part 2. lib.6. cap. 8. quæſt.*7. quem refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.3. allegat.59. num.*23.

5 *Secundò*, Intellige annum præfatum, intra quem Parochialem adeptus, ſe ad Sacerdotium promoueri facere tenetur, incipere à tempore ſuſcepti regiminis, & illius pacificæ poſſeſſionis, vt decidit text. *in cap. commiſſa, 35. verſ. annus autem, de elect. lib.*6. ex quo notarunt Tiraquel. *de retractu lig. §.1. gloſſ.10. n.113. & §.36. gloſſ.3. num.*5. Cal. Pereira *de renouat. emphyt. quæſt.5. num.*31. Azor. *inſtitutionum moralium, part.2. lib.7. cap.16. q.*11. Et in obtinentibus Dignitates, Præbendas, aut Portiones, qui infra annum initiari tenentur iis Ordinibus, quos huiuſmodi Præbendæ, ſeu Dignitates requirunt, idem cenſuit *S. Concilij Congregatio*, his verbis. *Die* 13. *Septembris* 1631. *Sacra Congregat. Cardinalium Conc. Tridentini Interpretum reſpondit annum de ſe promoueri faciendo ad ſacros Ordines, computari debere à die habitæ poſſeſsionis, dummodò per prouiſum non ſteterit quominùs antea poſſeſsionem perceperit.* R. Cardin. Vbaldinus, Franc. Paulutius ſacræ Congr. Concil. Secret. quam declarationem originalem: & authenticam vidi, & præ manibus habui.

Ille dicitur habere pacificam poſſeſſionem, 6 qui nedum illam tenet beneficij, & tituli, ſeu exercitij, & curæ, ſed etiam bonorum, & fructuum beneficij, ſeu maioris partis eorum, gl. *verb. pacificam, verſ. licet poſſeſsionem, in dict. c. commiſſam.* Rebuff. *in tract. de pacif. poſſeſſ. n.*168. Menoch. *remed.3. retin. num.*582. Nicol. Garc. *de benefic. part.11. cap.5. n.*123.

Non videtur tamen adeptus fuiſſe pacificam beneficij poſſeſſionem, qui ſtatim ex ea fuit deturbatus, ſeu ſuper illa lis mota, gloſſ. 7 *dict. verb. pacificam, verſ. quòd ſi in continenti.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. ſuſceperit liberos, num.149. & 185. C. de reuocand. donat* Bellamer. *deciſ.*169. Caſſad. *deciſ.9. de cauſa poſſeſſ.* Hojed. *de incomp. benefic. part.1. cap.13. num.40. & 80.* Maſcard. *de probat. concl.143. num.*42. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.3. quæſt.1. num.*130. vbi *num.*131. ſubdit, quòd relinquitur arbitrio iudicis quomodo interpretetur verbum illud, *incontinenti.* Nicol. Garc. *d. part.11. cap.5. n.*118.

Verùm † ſi prouiſus de Parochiali poſſeſſionem illius aliquandiu, id eſt, ſaltem per duos 8 menſes, obtinuit ſine litigio, tenetur infra annum ad Sacerdotium promoueri, & ſufficit quòd ſemel cœperit pacificè poſſidere, quamuis poſtea lis ei moueatur. Ita gloſſ. *dict. verb. pacificam, in verſ. ſi autem poſſeſsionem.* Staph. *de literis gratiæ, tit. de qual. & ſtatu ben. §. huiuſmodi, n.*11. Sarnen. *in reg de triennali, q.53. verſ. & ideò.* Petr. Greg. *de re benefic. cap.25. num.*10. Quicquid dicat Nicol. Garc. *d. part.11. cap.5 num.*118. vbi tamen *num.*121. refert ſacram *Congreg.* Epiſcopo Veronen. ſic reſpondiſſe. *Obtinētes Parochialem Eccleſiam per prouiſionem Sedis Apoſtolicæ habentes liberum curæ exercitium, & omnium bonorū, fructuum, & prouentuum*

uentuum poſſeſſionem, licèt in limine adeptæ poſſeſſionis prædictæ mota lis fuerit per aliquem in petitorio, tenetur ſe promoueri facere intra annũ lite pendente. Et iterum ſic: *Quòd ſi beneficium eſſet litigioſum, & curã animarum haberet, tenebitur obtinens ſacros Ordines ſuſcipere, ſi modò liberũ habeat curæ exercitiũ.* In caſu tamen particulari excuſaretur Parochus pacificè poſſidens, ſi ſacris Ordinibus ſe initiari non fecerit, vt in ſequenti declaratione, quã ad literam refert Nicol. Garc. *dict. tract. part.* 3. *capit.* 4. *n.* 9. *Parochus ſi eo morbi genere teneatur, vt ad fũctionem ſui Sacerdotij, nec ad res diuinas per ſe obeundas minus idoneus eſſe videatur, non tenetur durante talis morbi genere ſacris Ordinibus ſe initiari facere.*

9 *Tertiò*, intellige pœnam eorum qui intra anni ſpatium ordinati non ſunt ad Sacerdotium, quando beneficium obtinent Parochiale, eſſe priuationem illius ipſo iure, vt probat text. *in d. cap. licèt canon, verſ. quod ſi*, ibi, *nulla etiam præmiſſa monitione ſint preſẽtis conſtitutionis auctoritate priuati*, & docent Rebuff. Nauar. Hojed. Gonzal. & alij, quos *ſuprà*, citaui, *num.* 1. Petr. Gregor. *d. c.* 25. *n.* 8. Azor. *d. p.* 2. *lib.* 7. *cap.* 16. *quæſ.* 11.

10 Quibus tamen non leuiter obſtat text. *in d. c. cùm in cunctis, §. inferiora*, ibi, *moniti*, iuncto ibi, *remoueantur*, quod verbum non latam ſententiam, ſed ferẽdam importat, per ea, quæ latè tradit Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, ex n.* 131. Quare Doctores communiter ex eodem Tiraquel. *citato loco*, interpretantur olim *per d. §. inferiora*, monitionem fuiſſe neceſſariam, & ſententiam ferendam; ſed iam de Iure Sexti priuationem incurrit ipſo iure, ſed non plenè ſatisfaciunt, ſicut multò minùs nec alij citati à Petr. Greg. *vbi proximè*, qui aliter atque aliter conciliare nituntur. Ego igitur aduertendum duco *in d. §. inferiora*, agere Põtificem non ſolùm de beneficiis, ſed etiam de Decanatu, & Archidiaconatu, at verò *in d. cap. licèt canon*, non his Dignitatibus, neque etiam de omnibus Curatis, ſed ſolum de Parochialibus, vt patet ibi, *decernentes collationes de Parochialibus*, &c. Vnde cùm lex illa pœnalis ſit, in ſolis Parochialibus obtinebit, in reliquis autem beneficiis etiam Curatis, ſalua manet deciſio *d. §. inferiora*, dum monitionem, & iudicis ſententiam requirit, vt benè explicat gloſſ. *verb. priuatus, ad med. in dict. c. licèt canon*, confirmatúrque ex vulgari *l. præcipimus*; *C. de appellat.*

11 Ex qua priuationis pœna ipſo iure irrogata colliguntur plures effectus, & in primis ſe ſe offert ille quòd anno elapſo beneficium in Conſcientia retineri non poteſt, fructúſque reſtitui debent ante iudicis ſententiam, vt notant in terminis Nauar. *in man. dict. cap.* 27. *n.* 118. *& conſ.* 1. *num.* 2. *in antiq. aliàs conſ.* 22. *in nouis, de reſcript. & de Orat. c.* 22. *num.* 46. Squillante *d. part.* 1. *num.* 101. *in fine*. Salzed. *ad Bernard. in pract. c.* 55. *in princip. in vltim. impreſſ.* Leſſ. *de iuſtit. lib.* 2. *c.* 34. *num.* 101. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 11. *cap.* 10. *ex num.* 28. *& part.* 3. *cap.* 4. *num.* 5. Fernandez *d. §.* 5. *num.* 2. non obſtante doctrina illa vulgari, quòd pœna in conſcientia non debetur ante ſententiam, quia conſtat de mente legiſlatoris volentis quòd ante monitionem, & iudicis ſententiam priuatio incurratur, vt *in d. cap. licèt canon*, ibi, *nulla etiam præmiſſa monitione*. Quamuis Zerol. *in praxi Epiſcop. p.* 1. *verb. beneficium*, §. 4. *dict.* 4. Sahag. *in c. fin. de ſequeſtrat. poſſeſſ. n.* 81. Morl. *in emporio iuris, part.* 1. *tit.* 1. *q.* 9. *num.* 45. exiſtimauerint non teneri Parochum dimittere Parochialem, niſi poſt latam ſententiam, aut iudicis pronunciationem.

Verùm licèt huiuſmodi beneficium vacans per non promotionem ad Sacerdotium intra annum poſſit per alterum impetrari, poſſeſſio tamen in conſcientia non vacat, quouſque ſpolietur, ſecundùm Henriq. *in ſum lib.* 10. *c.* 13. §. 5. *iuncto commento, lit V.* Garc. *d. c.* 10. *num.* 34. Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſ. exiſtent. lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 33. 12

At ſi quis priuatus declaratur beneficio huiuſmodi, eo quòd intra annum ad Sacerdotium non ſe promoueri fecit, non poterit ea vice iteratò id beneficium eidem conferri, vt probat *d. c. commiſſa*, ibi, *nullatenus ea vice poterit iteratò conferri*, & tradũt Tiraq. *de retractu lig.* §. 8. *gloſſ.* 7. *n.* 16. *& in l. boues*, §. *hoc ſermone, limit.* 1. *n.* 31. *ff de verbor. ſignific.* 13

Circa fructus autem perceptos intra annum ab eo, qui Parochialem ſuſcepit animo eam dimittendi, & non ſuſcipiendi Sacerdotium, text. eſt principalis *in d. c. commiſſa, verſ. cæterùm*, qui probat ad fructuũ reſtitutionem teneri, explicant Nauar. *de Ora. cap.* 21. *n.* 44. Gutier. *canonic. lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 50. Mexi. *in tract. taxæ panis, concluſ.* 6 *n.* 208. latè & eleganter Squillante *de obligation. Cleric. part.* 1. *num.* 103. *cum ſeqq.* Azor. *d. par.* 2. *lib.* 6. *c* 8. *q.* 10. *verſ. quares, & c.* 9. *q.* 1. Sanch. *de matrimon. lib.* 7. *diſp.* 45. *à princ.* Quod tamen intelligendum eſt de impetrante Parochialem animo abſoluto non ſuſcipiendi Ordines, non ita ſi animo dubio, & conditionali, niſi aliud cõuenientius ſibi offeratur, vt in exemplo quotidiano de fratre minore natu, qui Eccleſiam ſuſcepit eo animo, vt ſi ſucceſſio fratris maioris ſibi obuenerit, vel maioratus, beneficium dimittat, & ita ſeruare conſuetudinem totius Chriſtiani orbis, teſtãtur Nauar. *conſ.* 17. *de Cleric. nõ reſid. & in man. d. cap.* 25 *num.* 118. *ante fin. & de Orat. d. cap.* 21. *num.* 45. Fernandez *d. §.* 5. *n.* 4. Nicol. Garc. *d. part.* 3. *c.* 4. *num.* 40. Squillante *dict. p.* 1. *n.* 107. *&* 108. Quidquid dicant Sot. *de iuſtit. lib.* 10. *quæſt.* 5. *art.* 6. *col.* 2. & Sanch. *d. diſput.* 45. *num.* 10. 14

num. 10. patérque ſi aduertamus legem Canonicam hoc caſu non requirere animum certum, & deliberatum ſuſcipiendi Ordines, vt beneficiarius fructus ſuos faciat, ſed magis requirere certum, & deliberatum animum non ſuſcipiendi ad effectum, vt fructus non acquirat, ſicut patet ex verbis *dict. verſ. cæterùm*, ibi, *promoueri ad Sacerdotium non intendens*, iuncto ibi, *ipſam poſtmodum dimiſſurus*, qualem animum non ſuſcipiendi non habet is, qui modò vult Ordines ſuſcipere, ſub conditione tamen, vt ſi poſtea aliud conuenientius ſibi contingat beneficium, dimittat.

15 Si autem quis Parochialem ſuſcipiat animo aſſumendi Sacerdotium infra annum, ſed poſtmodum voluntate mutata minimè promoueatur, non tenebitur fructus perceptos eo tempore, quo ſanam habuit intentionem, reſtituere, Gloſſ. *verb. non intendens, in d. c. cõmiſſa*, Fr. Emman. *in ſum. tom* 1. *c.* 30. *concl.* 6. *n.* 6. Azor. *d. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 8. *q.* 10. *verſ. quares.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *q.* 79. *n.* 2. Sanch. *de matrimon. lib.* 7. *diſp.* 45. *n.* 1. *cum ſeqq.* Leſſ. *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 26. *n.* 134. Squillante *d. part.* 1. *n.* 103. Quia ex *d. cap. commiſſa*, *§. cæterùm*, ſolùm ad illius fructus reſtitutionem obligatur accipiens Curatum, nec promoueri intendens, iſte intendebat re vera promoueri ad Sacerdotium, nec eſt aliud ius, in quo hoc ſit expreſſum, & hoc eſt certum quantum ad fructus perceptos tempore, quo fuit voluntas ſuſcipiendi Sacerdotium; at verò quoad fructus perceptos à tempore, quo voluntatem mutauit, magna eſt inter ſcribentes controuerſia, in qua ob allatam proximam rationem non eſſe reſtituendos exiſtimant Nauarr. *d. cap.* 25. *num.* 118. *verſ.* 10. Fr. Emman. *dict. cap.* 30. *num.* 6. *concluſ.* 6. Leſſ. *dict. cap.* 34. *num.* 134. Sed ego contrarium exiſtimo, cùm hoc caſu militet illa ratio text. ac ſi ab initio non habuerit intentionem; nam negari non poteſt iſtum peccare mortaliter, & cum fraude beneficium ipſum retinere, & percipere illius fructus dum mutato animo non ſe promouendi ad fructus lucrandos reſidui temporis illud retinet; & ideò hanc partem tenent Sot. *d. art.* 6. *concluſ.* 1. *col.* 1. Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 97. *num.* 54. Card. Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib.* 4. *cap.* 18. *num* 4. Gutierr. *Canonic. lib.* 2. *c.* 5. *n.* 23. Nicol. Garc. *dict. part.* 4. *c.* 4. *num.* 55. Squillante *dict. part.* 1. *num.* 104. vbi *num.* 106. reſoluit illum, qui accepit Curatum beneficium, ſine intentione aſſumendi Sacerdotij, ſi intra annum mutata voluntate promoueatur, non teneri reſtituere fructus, quos percipit ante mutatam voluntatem.

16 Vnde infertur poſſe illum, qui Parochialem Eccleſiam adeptus infra annum Sacerdos factus non eſt, illi cedere, aut in fauorem reſignare vltimo die anni, cùm adhuc ius in beneficio habeat, vt benè reſoluunt Rebuff. *in praxi tit. de promotis intra annum, n.* 48. Salzed. *ad Bernard. in practic cap.* 55. *littera A, in fine, verſ. prædicta, in vltima impreſſ.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 3. *quaſt.* 2. *n.* 9. *& quaſt.* 5. *n.* 4. Azor. *d. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 20. *q.* 4. Nald. *in ſum. verb. Parochus, num.* 18. dummodo abſque dolo, & fraude id faciat, per ea, quæ tradit Azor. *inſtitut. moral. dict. part.* 2. *lib.* 6 *c.* 8. *q.* 10. *verſ. quares.* Ex ea ratione, ſi Clericus in vltimi anni die mortuus fuerit, beneficium vacabit per mortem. Pariſ. *conſ.* 19. *num.* 24 *vol* 4.

Quartò, intellige obligationem hanc, & pœnam non habere locum, quando iuſto impedimento intra annum non potuit promoueri, vt probat expreſsè text. *in dict. cap commiſſa*, ibi, *tibi non currit ſi promoueri iuſto impedimẽto*, &c. notant Rebuff. *dict. tit. de promotis intra annum, num.* 49. Bernard. Diaz *dict. cap.* 55. *n.* 3. Nauar. *dict. conſ.* 1. aliàs 12. *num.* 1. *cum ſeqq. de reſcript.* Emmanuel Sà *in aphoriſm. verb. beneficium, n.* 7. Tiraq. *de retractu lig §.* 35. *gloſſ.* 4. *num.* 14. *&* 22. Cald. Pereira *de renou. emphyt. quaſt.* 6. *n.* 25. qui omnes varia adducunt impedimenta, & inter alia de infirmo, ignorante, & ſimilibus. 17

Sed illud vſu frequentiſſimum eſt de Epiſcopo, qui non potuit, vel noluit Ordines conferre, vt in terminis notant Bernard. *d. num.* 3. Nald. *d. verb. Parochus, num.* 11. & optimè Pet. Gregor. *d. cap.* 25. *num.* 9. Confirmatúrque eadem declaratio ex generali regula, quæ docet impedito non currere tempus, *cap. quia diuerſitatem, de conc. præb.* cum ſimilibus, de quibus Pinel. *in auth. niſi, n.* 47. *C. de bonis mater.* Gutierr. *Canon. l.* 1. *cap.* 18. *n.* 2. & plena manu Ego ipſe *de Axiomat. Iuris vſufreq. axiom.* 116. *n.* 1. 18

Illud in hac materia eſt conſideratione dignum, quòd Parochus intra tempus, quo promoueri tenetur, legitimè impeditus ceſſante impedimento, quoad vtrumque forum non alium annum integrum, ſed tantùm complementum partis anni, in qua legitimè impeditus fuit, ad promouendum acquirit. Ita Nauar. *conſil.* 1. *de tempor. ordin. in antiq. aliàs conſil.* 1. *de in integr. reſtit. in nouis.* Sayr. *in floribus dec. ſub illo tit. de tempor. ordinationum, deciſ.* 1 Nicol. Garc. *de benefic. part.* 11. *cap.* 5. *num.* 120. Galet. *in ſua Margarita caſuum conſcientiæ, verb. impedimentum* 1. 19

Dixi requiri impedimentum iuſtum, hoc eſt proueniens ſine culpa illius, qui impeditur ſacros Ordines ſuſcipere, quia ſi culpa præceſſerit, annum currere impedito receptum eſt communiter ex Gloſſ. *verb. priuatis in d. c. licèt can.* Bernard. & Petr. Gregor. *locis proximè citatis*, ſic intelligentes textum difficilem *in cap.* 1. *de ætate, & qual.* iuncta *gloſſ. vlt.* ibi, dum probat amittere beneficium, qui propter iu- 20

ſtam cauſam ordinari non poteſt, præcedente ſcilicet culpa ſua. Verùm hæc reſolutio non tranſit ſine difficultate, quia impedito etiam culpabiliter tempus non currere optimè probat text. *in d.c.quia diuerſitatem*, ibi, *etſi culpa ſua fuerit ſuſpenſus*, & Doctores communiter ſecundùm Queſad. *diuerſ.quæſt.cap.1. num.7.* Pinel.& Gutier. *num.7. dictis locis.* Sed ſoluitur difficultas generali illi præhabita diſtinctione, an culpa ad caſum impedimenti fuerit ordinata, & procedit communis reſolutio, de qua ſuprà, vel ſufficienter ordinata non fuerit, & habet locum dictum *cap. quia diuerſitatem*, & iuxta hoc vltimum diſtinctionis membrum exiſtimo abſque dubio intelligendam eſſe deciſionem *ſacræ Congregationis*, quam referunt Salzed. *ad Bernard.d.cap.55.in princ.* & Anton Fernandez *in examine Theologiæ moralis, part.3.cap.13.§.5.num.1.* vt ſequitur. *Pœna Canonis præſcripta eis, qui intra annum Sacerdotium non ſuſceperunt, non habet locum in Rectore, qui intra annum à die adeptæ poſſeſſionis pacificæ, vel infra tempus comparuit, & ſe promoueri petyt, offerens quantum in eo erat, ſe paratum ad ſuſcipiendum Sacerdotium, ſed Ordinarius noluit eum propter illiteraturam, vel aliam cauſam promouere.*

12 Dubium occurrit non omittendum, in quo Doctores torquentur, an excuſetur iſte ſi impedimentum interueniat eo tempore quando ordinari non poteſt, ſcilicet in fine anni? Et excuſandum non eſſe probatur ex regula receptiſſima quòd impedimẽtum ſuperueniens tempore, quo actus fieri non poteſt, non excuſat, docente Iureconſ. *in l. qui commeatus*, ibi, *dum tamen dum tardius*, &c. *ff. de re milit. & in l.2. verſ. ſi quis tamen, ff. ſi quis caution.* proſequitur Dec. *in cap. ex ratione, n.16. cum ſeqq. de appellation.* Menoch *de arbitr. caſu 118. num.5. & caſu 153. num.15.* Gutier. *lib.2. Canonic. c.6. num.11. verſ. ſimiliter.* Ex quibus in his terminis ita reſoluit Bellam. *deciſ.83.* contra quem tamen ſcripſit Rebuff. *d.tit. de promoti, intra annum, num.48.* & Salzed. *d.cap.55. lit.C.* ea ſcilicet ratione, quia etiam in fine anni quamuis promoueri non poſſit, potuit tamen reſignare beneficium, vel permutare, vel impetrare reſcriptum Summi Pontif. vt omnes Ordines ſuſciperet, ac ſubinde impedimentum tunc ſuperueniens dicit excuſare. Ego tamen aduerto ſi proponamus caſum in quo impedimentum ſuperueniat, quando iam ordinari non poterat, priorem ſententiam veriorem eſſe, & omnino tenendam, & concludit ipſius fundamentum, quòd ſi caſus proponatur in quo per reſcriptum poſſit ordinari, vel aliàs renuntiare, aut permutare, niſi impedimentum ſuperueniſſet, excuſabit impedimentum, vt euincit ratio contrariæ ſententiæ; non autem admitto potentiam illam remotam quòd poterit renuntiare, vel permutare, niſi appareat de renuntiando agere cùm impedimentum ſuperuenit, quod confirmatur ex vulgari doctrina, ſecundùm quam potentia proxima, non autem remota in vnoquoque actu attenditur, *l. naturalem, §.1. in fine*, ibi, *multa accidere poſſent, vt ex ea non capiamus, ff. de acqu. rerum domin. l. quemadmodum, §. item Labeo*, ibi, *cùm incertũ ſit*, &c. *ff. ad legem Aquil.* cum aliis, quæ Doctores communiter notant in materia lucri ceſſantis, vt per Gutier. *de iuram. confirmat. part.1. c.2. n.8.* D. Barboſ. *in l.2. ff. ſoluto matr part.1. n.46. verſ. eſt ſanè aduertendum.* Petr. Nauar. *de reſtitut. lib.3. c.2. n.301.*

Quintò nota cum habentibus Parochialem Eccleſiam poſſe Epiſcopum cauſa ſtudij diſpenſare ne vſque ad ſeptennium ad Sacerdotium promoueantur, ita tamen vt ad Subdiaconatum intra annum ſuſcipiendum adſtringantur, vt decidit text. *in cap. cum eo c. 34. de elect. lib.6.* & reſoluunt Hojed. *de incompatib. benefic part.1. cap.24. n.19.* Nauar. *in man. cap. 25. num. 118. verſ. poſt autem.* Petr. Gregor. *de re benefic. c.25. num.9.* Emman. Sà *in aphoriſm. verb. beneficium, n.8.* Rebuff. *de priuileg. Scholaſt. priuileg. 36.* Monet. *de diſtribut. quotid. par. 2. quæſt. 10. num.4.* Sanch. *de matrim. lib.8. diſput.1. n.24.* vbi quòd talis Parochus, cum quo ſit, diſpenſat Epiſcopus ne intra annum promoueatur, minimè incurrit pœnã amiſſionis beneficij, de qua *in d cap. licèt canon.* Ratio autem huius diſpenſationis eſt, quia multi recuſabant Eccleſias Parochiales cum eo onere acceptare, & cùm facultates eis aliunde non ſuppeterent, ſtudendi opportunitas auferebatur in maximum damnum vniuerſalis Eccleſiæ, quæ viris literatis noſcitur indigere, quam rationem expreſſit text. *in d. cap. cùm ex eo*, vbi quoque eam præſtat quare diſpenſati ad ſtudendum teneatur intra annum ad Subdiaconatum promoueri, dum dicit, *ne ſicut à multis de Chriſti patrimonio ſublatis factum eſſe dignoſcitur, à ſtatu retrocedere valeant clericali.* Et vbi Epiſcopus diſpenſauerit in ſeptennio huiuſmodi ante illud tempus finitum non poterat diſpenſationem reuocare, gloſſ. *verb. ſeptennium, in d. cap. cùm ex eo.* Rebuff. *de priuileg. Schol. priuil. 37.* Sanch. *d. lib.8. diſp.33. num.12.* Et ad illum tamen, non verò ad Prælatum ſpectabit illo ſeptennio durante Vicarium deputare, idem Sanch. *de matrim. lib.3. diſp.31. n.11.* 13

Sed reſtat vt videamus, an poſt Concilium Tridentinum facultates iſtæ de non promouendo ad Sacerdotium vſque ad ſeptennium cauſa ſtudij licitæ ſint? Partem affirmatiuam ſuadere videtur idem Concil. Trident. *ſeſſ.7. de reformat. cap.12.* dum facultates de non promouendo ad annum adſtringit, excipit tamen caſus à Iure expreſſos, inter quos hunc noſtrum præcipuum eſſe, & expreſſum *in d. cap.*

cum

cùm ex eo, ex dictis conſtat, & notauit gloſſ. marginalis *in d.cap.12.* iuuátque idem Concil. *ſeſſ.5.de reformat. cap.1.in fine*, dum generaliter inquit docentes, & ſtudentes ſacræ Scripturæ, gaudere omnibus priuilegiis à Iure conceſsis de perceptione fructuum beneficiorum in abſentia. Pars autem negatiua probari videtur ex eodem Trident. *ſeſſ.8. reformat. c.1.* dum reuocat omnia priuilegia, ſeu exemptiones, quæ tollunt reſidentiæ neceſsitatem, quod repetit idem Trident. *ſeſſ.23. de reform. cap.1 ad fin.* In quo aduertebat D. Ludouicus Correa, olim in celebri Conimbricenſi Academia Pōtificij Iuris primarius Profeſſor, Concilium *d. cap.2.* agere de priuilegiis perpetuis de non reſidendo, & *in d.cap.1.* de exemptionibus, quæ perſonis propter particulares neceſſitates conceduntur, atque ita non reuocari ibidem priuilegia, quæ ad tempus Academiis & ſtudentibus in illis à Iure ſunt conceſſa, in quibus ſaluum eſſe voluit ſuum priuilegium Concil. *d.ſeſſ.5.cap.1.in fine*, quæ interpretatio licèt fortan placere poſſet, & eam amplecti mihi foret iucundiſsimum ob debitam eximio Præceptori reuerentiam: magis tamen apud omnes valere debet Eminentiſſimorum DD. Cardinalium à Sanctiſsimo D. Papa approbata auctoritas, qui reſponderunt quoad Parochiales impetratas poſt confirmationem Tridentini nullam licentiam dandam ad percipiendos fructus in abſentia ratione ſtudij ex Parochialibus, cuius declarationis meminerunt Petr. Henriq. *conſ.23.n.4.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſſ.6. n.151.* Armendar. *in addit. ad recopil legum Nauarræ, lib.2. tit.23. l.2. §.2. ſub tit. ſed an Parochi debeant reſidere in ſuis benef Curatis, n.122.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccl. dec.502. in 1. edit. aliàs reſol. 393. in fine, in 2 edit.* Sanctarel. *var. quæſt.3. num.25.* Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.3 alleg.53. num.77. & alleg.56. num.30.* Vnde cùm ex huiuſmodi declaratione Eminentiſsimorum DD. Cardinalium conſtet licentias ad ſtudendum hodie dari non poſſe habenti Parochialem, neceſſe eſt vt dicamus ceſſare iam diſpoſitionem *dict. cap. cùm ex eo*, & ſuprà reſoluta circa licentiam Epiſcopi ad ſeptennium, & minimè excuſandum Parochum à ſuſcipiendo Sacerdotio propter cauſam ſtudij.

23 *Sextò*, nota exceptis caſibus à Iure expreſſis, qualis illo attento erat cauſa ſtudij ex modò dictis, non poſſe Epiſcopum prorogare huiuſmodi annum; ratio facilis eſt, cùm enim hoc tempus à generali Concilio Lugdunenſi fuerit ſtatutum *in dict. cap. licèt canon*, ſuccedit regula receptiſsima, quæ docet contra generale Concilium. Epiſcopum, atque etiam Legatos Sum. Pontif. diſpenſare non poſſe, notat gloſſ. *verb. ætate*, per text. *ibi, in cap. cùm dilectus, 32. de elect. & in cap. dilectus, in verbo, cùm ſe facultas, de prabend.* ſequuntur Doctores communiter ex Dec. *in c. at ſi Clerici, §. de adulterijs, num.9. in verſ. quartò fallit. de iudic.* Duen. *reg.248.* Gutier. *Canon. lib.1. c.5. n.10.* & confirmatur ex Concil. Trident. *ſeſſ.7. de reformat. cap.12.* † vbi facultates de non promouēdo minimè ſuffragari vltra annum expreſſè conſtituit: quibus omnibus addo non poſſe Epiſcopum annum iſtum à Iure conceſſum reſtringere, neque monere, neque cogere Rectorem Eccleſiæ Parochialis, vt intra breuius tempus Sacerdotium ſuſcipiat; cùm enim annus iſte à iure concedatur, non eſt ab Epiſcopo auferendus, iuxta *reg. indultum, de reg. iuris, lib.6.* ex quo in terminis notarunt Bonifac. *in Clement. vnic. num. 45. de offic. Vicar.* Rebuff. *d. tit. de non promotis intra annum, n.19.* Petr. Gregor. *d. cap.25. num.8. poſt med.* Si verò ante annum finitum diſpenſet Prælatus in anno illo ad aſſumendos Ordines præfixo, prorogando terminum, non incurritur pœna *d. cap. licèt canon.* Ita Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.1. lib.4. cap.22. num.25.* 24

Septimò, notat in Eccleſiis etiam Parochialibus, ſi Collegiatæ ſint, locum non habere pœnam priuationis ipſo iure, de qua *in d. cap. licèt canoon.* Ita in terminis probat text. *in cap. ſtatutum 22. de elect. lib.6.* & reſoluunt Selu. *de benefic. part.1. quæſt.3. n.6.* Rebuff. *d. tit. de non promotis intra annum, n.27.* Azor. *d part.2. lib.6. cap.8. qu.4.* Nauar. *conſil.3. de tempor. ordin.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſ.5. §.7. n.12.* Galet. *in Margarita caſuū conſcientiæ, verb. Sacerdos, vlt.* † Ratio eſt, quia vnum mixtum, quale eſt Eccleſia Collegiata Parochialis, non continetur appellatione ſimplicis, quale eſt Parochialis, de qua fit mentio *in d. cap. licèt canon*, arg. text. *in l. ſi ita ſcriptum, ff. de liberis, & poſthum.* & ſic † Iura loquentia de Parochialibus, non habent locum in Collegiatis curatis, gloſſ. *verb. Collegiatas, in dict. cap. ſtatutum.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.8. q.9. n.94.* quia † in generali diſpoſitione beneficiorum qualificata beneficia ſæpè nō includūtur, vt per Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſſ.9. numer.2.* nec ſub diſpoſitione ſimplici comprehenditur caſus qualificatus, Valaſc. *conſ.51. num 51.* 25 26 27 28

29 *Octauò*, nota illum, qui Eccleſiæ Parochiali habitu tantùm, & non actu Parochianos habenti præficitur, non teneri lege, quæ lata eſt *in d. cap. licèt canon*, nempè quòd debeat intra anni ſpatium Presbyter fieri. Ita gloſ. *verb. Parochialis, verſ. quid ſi Eccleſia olim habuit Parochianos, in d. c. licèt canon.* Rebuff. *d. tit. de promotis intra annum, num.34.* Federic. de Senis *conſ.183.* Nauarr. *conſ.4. aliàs 13. de prabend.* Azor. *dict. part.2. lib.6. cap.8. q.9. & lib.9. cap.3. q.14. verſ. quæſtionis dubia eſt.* Rota *deciſ.112.* apud Farinac. *part.4. ſuæ praxis crimin.* Valenzuela

zuela *conſ.26.n.25. cum ſeqq.tom.1.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.291. num.22.* Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib.1.c.14.n.2.* vbi *n.4.&* 5. ſubdit huiuſmodi Parochialem habito reſpectu populi non obligare ad reſidentiam, neque ad Sacerdotium, neque inducere incompatibilitatem. Vnde in Rot. coram Caualer. *deciſ.174.*
30 *n.3.* fuit dictum † Parochialē habitu regulari ad modum beneficij ſimplicis, nec faciendam eſſe mentionem curæ habitu in impetratione.

31 *Nonò*, nota pœnam *dict. cap. licèt canon*, vires & locum non habere in Decanis, Præpoſitis, Abbatibus, Prioribus, & Archipresbyteris curam animarum, ſed non Parochialem Eccleſiam habentibus, gloſſ. *d. verb. Parochialis, verſ. ſed nunquid erit idem in Decanatu.* Boër. *deciſ.119. in fine.* Azor. *d.p.1.lib.6.c.8.q.3.*

32 *Decimò*, nota eandem pœnam locum etiam non habere in Parochialibus Eccleſiis acceſſoriè vnitis, vt reſoluunt Rebuff. *dict. tit. de non promotis intra annum, n.29. verſ. ideò qui poſſedit.* Boër. *d. deciſ.119.n.7.* Azor. *d.lib.6.c.8.q.8.*

33 *Vndecimò*, nota obtinentes Dignitates, Canonicatus, vel alia beneficia ſacrum Ordinem requirentia non incurrere dictam priuationem ipſo iure, ſi intra præfatum annum non ſusceperint Ordinem requiſitum, & annexum
34 ſuis beneficiis, quia *d.c. licèt canon*, † ſolùm procedit in Parochialibus. Ita Squillante *de obligat. Cleric. part.1.num.*101.

35 *Duodecimò*, nota quòd in ſacra Congregatione Concilij propoſitum fuit ſequens dubium, *An obtinens Parochialem Eccleſiam inſufficientem ad victum, teneatur promouere ad Sacerdotium infra annum, iuxta cap. licèt canon*, cùm Concil. *ſeſſ.21. de reformat. c.2. videatur declaraſſe d.c. licèt, intelligi de beneficio Eccleſiaſtico ſufficienti ad victum, imò prohibeat poſſe promoueri ad ſacros Ordines? Sacra Congreg. cenſuit non teneri, ſed tantùm expedire, vt Sanctiſſimus declaret eum debere dimittere, Sanctitas ſua probauit hanc ſententiam, vt dimittat*; refert Nicol. Garc. *de benefic. part.2. cap.5.num.*121.

Capvt VI.

De vita, & honeſtate Parochorum.

Svmmarivm.

1 *Parochi ad exemplum eorum, quorum cura ſibi commendata eſt, debent ſuam vitam, & mores componere.*
2 *Veſtimenta, aut calceamenta Parochis non licet habere, niſi quæ Religionem deceant.*
3 *Color viridis, aut rubeus Clericis prohibetur.*
4 *Color rubeus permittitur tantùm Cardinalibus, & viridis Epiſcopis.*
5 *Annulos deferre in digitis non poſſunt Parochi.*
6 *Cultu nimio in veſtitu vti peccatum eſt.*
7 *Decor, & competens veſtium ornamentum, morum manifeſtiſſima ſolent eſſe ſigna.*
8 *Veſtibus nec fulgidis, nec ſordidis ſe ornare debent Parochi, ſed inter vtrumque medium quoddam eſt capiendum.*
9 *Parochi poſſunt mulieres in habitationes ſuas recipere, aut retinere, & multò minus cum ſuſpectis fœminis conuerſari.*
10 *Parochus etiam ſenex famulam quantumuis ſenem ad mandatum Epiſcopi remouere tenetur.*
11 *Conuiuia inhoneſta, & comeſſationes fugere debet Parochus.*
12 *Conuiuijs honeſtis, & quæ fiunt gratia charitatis, & dilectionis, Parochi intereſſe poſſunt.*
13 *Conuiuium benedictione inchoari debet, & gratiarum actione terminari.*
14 *Lectio diuinarum Scripturarum in omni Clericali conuiuio miſceri debet.*
15 *Ebrietatem & crapulam fugere debent Parochi, & ſub qua pœna? oſtenditur.*
16 *Ebrietas quot mala gignat? oſtenditur.*
17 *Propinare populis in publico Clerici non debent, ſecus in cellis ad inuicem.*
18 *Mimis, ioculatoribus, & hiſtrionibus intendere non debent Clerici.*
19 *Citharam pulſare, & ſaltare non ſemper licet Clericis, niſi ſecretò, & in ſuis ædibus.*
20 *Cauponas, vel tabernas ingredi non licet Parochis, niſi longioris itineris cauſa.*
21 *Tabernæ ſunt hodie loca, & fomenta intemperantiæ, & incontinentiæ.*
22 *Choreis, & ſaltationibus intereſſe non licet Parochis, ne propter motus obſcœnos oculi eorum contaminentur.*
23 *Comœdijs intereſſe non licet Parochis.*
24 *Comœdiarum impudicarum auctores multiſeri criminis rei fiunt.*
25 *Comœdijs intereſſe ob ſolam vanam curioſitatem abſque periculo probabili lapſus, & ceſſante ſcandalo, non eſt peccatum mortale.*
26 *Taurorum agitationibus adeſſe non debent Parochi, & qualiter id permittatur in Regnis Hiſpaniarum, oſtenditur.*
27 *Ludere non licet Parochis, & alijs Clericis ad aleas, & taxillos.*
28 *Ludus, qui conſiſtit in genio, aut virtute corporis, Parochis eſt permiſſus, ſi ſecretò, & in ſuis ædibus ludant, dummodo admixtos laicos habeant.*
29 *Scacchorum, ſiue latrunculorum ludus non eſt Clericis prohibitus, modò ludatur cauſa recreationis, non cauſa voluptatis, aut auaritiæ, vel cupiditatis, & dummodo non diſtrahatur*

ſtrahatur à diuinis propter longum tempus, quod in tali ludo conteritur.

30 *Ludus ſcacchorum non multum conuenit literatis hominibus.*

31 *Canes, accipitres, vel huiuſmodi ad venandum habere non licet Parochis, nec venationes facere periculoſas, ſeu clamoſas.*

32 *Clerici ſanitatis, vel recreationis cauſa venationibus vti non prohibentur, dummodo id faciant cum ſilentio, & modeſtia.*

33 *Venatio in dubio præſumitur facta cauſa recreationis.*

34 *Venationi deditus dignus eſt reprehenſione.*

35 *Venatorem cur nunquam legiſſe ſanctum aſſerat D. Hieronymus? oſtenditur.*

36 *Piſcare Parochis, & Clericis licet, ſi id non aſsiduè exerceant.*

37 *Negotiari, & mercaturam facere lucri cauſa non poſſunt Parochi, & alij Clerici.*

38 *Emere, vel vendere, aut conducere poſſeſsiones propter cupiditatem Clericis non licet, niſi neceſsitas inſtet.*

39 *Conductori ſuccedere poſſunt Clerici, ac perſeuerare in conductione vſque ad tempus, quo durare debet conductio.*

40 *Clerici emere non poſſunt, vel contractu oneroſo acquirere, vt ex illius venditione lucrum referant animo, ſecus ſi emant rem eo, vt domi conſumant, aut vt vendant, quæ de rebus ſuis recollecta fuerint.*

41 *Negotiationem exercere poſſunt Clerici non lucri, ſed neceſsitatis cauſa, vt ſe, ſuoſque alant, cùm aliunde vnde viuãt, nõ habeãt.*

42 *Clerici ſi ſemel, vel iterum negotiauerint, non peccant mortaliter*

43 *Clerici negotiari poſſunt per alios iuſta cauſa interueniente, & ſine auaritiæ, vel ambitionis vitio.*

44 *Clerici pretio currenti, vel etiam cariori, quàm emerant, poſſunt vendere, quæ ſuperſunt ex emptis; ad ſe ſuámque familiam ſuſtentandam.*

45 *Locare animalia, boues, & oues poſſũt Parochi ſi habent ex decimis, aut ſucceſsione.*

46 *Clerici agros proprios colere poſſũt, & greges in ſuis prædiis alere, vt fructus vendant.*

47 *Clerici poſſunt à locis piis terrena in affictum accipere.*

48 *Vinum ſuum etiam minutim vendere poſſunt Parochi.*

49 *Parochi, quibus non ſuppetit ex Sacerdotio, poſſunt honeſto aliquo artificiolo victum quærere, dummodo non impediantur munera obire, quibus incumbere debent.*

50 *Apoſtoli laborabant manibus ſuis ne quemquam grauarent.*

51 *Arma deferre non poſſunt Clerici.*

52 *Clericorũ arma ſunt orationes, & lachrymæ.*

53 *Arma portare poſſunt Clerici ſi ſubſit iuſta cauſa; & quæ illa ſit, oſtenditur.*

54 *Clerici quæ pro honeſtate, ac bonis moribus vitare teneantur? oſtenditur,* & num. 55.

QVOD ſacrum Concil. Trident. de omnibus Clericis dixit *ſeſſ. 22. de reformat. cap.* 1. ad Paſtores animarum præcipuè pertinet; in eos enim potiſſimum plebes oculos ſuos conijciunt, & ad exemplum eorum ſuam vitam, & mores componunt, & ideo plurimum refert quòd Parochi ſuam inſtruant vitam ad ipſius Concilij præſcriptum, cuius verba ſunt quæ ſequuntur. *Nihil eſt quòd alios magis ad pietatem, & Dei cultum aſsiduè inſtruat, quàm eorũ vita, & exemplũ, qui ſe diuino miniſterio dedicarũt. Cùm enim à rebus ſæculi in altiorẽ ſublati locum conſpiciantur, in eos tanquam ſpeculum, reliqui oculos conijciunt, ex ijſque ſumunt, quod imitentur. Quapropter ſic decet omnino Clericos in ſortem Domini vocatos, vitam, moréſque ſuos omnes componere, vt habitu, geſtu, inceſſu, ſermone, aliíſq; omnibus rebus nihil niſi graue, moderatum, ac Religione plenum præ ſe ferant: leuia etiam delicta, quæ in ipſis maxima eſſent, effugiant, vt eorũ actiones cunctis afferant venerationem. Cùm igitur quò maiore in Eccleſia Dei, & vtilitate, ornamento hæc ſunt, ita etiam diligentiùs ſint obſeruanda; ſtatuit ſancta Synodus, vt quæ aliàs à Summis Pontif. & à ſacris Conciliis de Clericorum vita, honeſtate, cultu, doctrináque retinenda; ac ſimul de luxu, comeſſationibus, choreis, aleis, luſibus, ac quibuſcũque criminibus, necnon ſæcularibus negotiis fugiendis copioſè, ac ſalubriter ſancita fuerũt, eadẽ in poſterũ eiſdem pœnis, vel maioribus arbitrio Ordinarij imponendis obſeruẽtur, nec appellatio executionem hanc, quæ ad morum correctionem pertinet, ſuſpendat. Si qua verò ex his in deſuetudinem abiiſſe cõpererint, ea quamprimũ in vſum reuocari, & ab omnibus accuratè cuſtodiri ſtudeant, non obſtantibus conſuetudinibus quibuſcũque, ne ſubditorũ neglecta emendationis ipſi cõdignas, Deo vindice, pœnas perſoluãt.* Ex quo

Primò colligitur Parochis, & aliis quibuſcumque Clericis non licere vti, aut habere veſtimenta, aut calceamenta, niſi quæ Religionem deceant, vt apparet ex text. *in c. Clerici 23. diſt. cap. fin. 41. diſt. & 21. qu. 4. per tot. c. Clerici officia, de vita, & honeſt. clericor.* & ex Concil. Trident. *ſeſſ. 14. de reformat. c. 6.* quia inquit Anicet. Papa *in epiſt. ſicut diſcreti debẽt eſſe in conuerſatione, ita & in omni habitu apparere tenentur;* ſpecialiter autem illis prohibetur, & præcipuè in Conſtitution. quam Pius V. de Cleri Romani reformatione edidit ſecundùm antiquorum Canonum auctoritatem, ne veſtes holoſericas, aut pelles pretioſiores habeant, ſed à variis quoque laïcorum conſuetudinibus induẽdi, atque odoramentis abſtineant, eorum autẽ veſtes debere eſſe talares,

res, id eſt, longas vſque ad talos, decreuit Sixtus V. *in ſua conſtitut. incipit. Sacroſanctam, ſub dat. 5. Id. Ianuarij 1588. in Bullario nouo, tom. 2. pag. 653.*

3 Requiritur præterea honeſtas in veſtium colore, viridem enim, aut rubrum expreſsè improbat text. *in cap. pen. verſ. pannis, de vita, & honeſt. Cler. Clem. 2. in fine, eod. tit.* vbi multa habentur de hac veſtiũ honeſtate; de quo etiã Garc *in ſum. morali tract. 1. diffic. 2. duda. 1. puncto 1. n. 4.* nam † rubeus color permittitur tantùm Cardinalibus, & viridis ſolùm Epiſcopis, ſecundùm Menoch. *de arbitr. caſu 392. num. 12.* Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 34. num. 39.* Scacc. *de iudic. p. 1. cap. 11. num. 85. & 86.* quos refert Carol. de Graſſis *de effectib. clericalib. in prælud. num. 272.*

5 Aliud quoque indecens in veſtitu prohibetur illis, putà deferre annulos in digitis, niſi quibus competit ex officio, & dignitate, *d. cap. pen.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. part. 1. tit. de diſcipl. Cleric. §. 16. num. 22.* Carol. de Graſſis *d. tract. effectu 42. num. 1.* vbi *num. 2.* ſubdit poſſe Doctores, vel in aliqua Dignitate conſtitutos in

6 eius manibus deferre annulos. † In veſtitu nimio cultu vti peccatum erit, vt ſcribit S. Gregorius *hom. vlt. Quadrag.* his verbis. *Sunt nonnulli, qui cultum ſubtilium, pretioſarúmque veſtium non putant eſſe peccatum, quòd ſi videlicet culpa non eſſet, nequaquam ſermo Dei tam vigilãter exprimeret quòd diues, qui torquetur apud inferos, byſſo, & purpura indutus fuiſſet.* † Lau-

7 dandus quippe eſt decor, & competens veſtium ornamentum, quæ morum manifeſtiſſima ſolent eſſe ſigna, inquit enim Ambroſius *lib. 1. offic. Decor corporis ſit affectatus, ſed naturaliter ſimplex, neglectus magis, quàm exquiſitus, non pracißis, aut albentibus indutus ſit Clericus veſtimentis, ſed communibus, vt honeſtati,

8 & neceßitati nihil deſit, nihil accedat nitoris.* † Debent enim nec fulgidis, nec ſordidis veſtibus ſe ornare, ſed inter vtrumque medium quoddam eſt capiendum, quod eleganter deſcribit Hieronym. *epiſt. 2. ad Nepot. cap. 11. Veſtes pullas aquè deuita vt candidas: ornatus, & ſordidæ pari modo fugiendæ ſunt, quia alterũ delicias, alterum gloriam redolet. Forma veſtiũ,* inquit Bernardus *in flor. capitul. 4. deformitatis mentium, & morum indicium eſt: quid ſibi vult. quòd Clerici aliud eſſe, aliud videri volunt? nẽpe habitu milites, quæſtu Clericos, actu neutrum exhibent, nam neque pugnant vt milites, neque vt Clerici euangelizant.*

9 *Secundò* colligitur Parochum teneri omnem incontinentiæ ſuſpicionem euitare, ac proinde non poſſe mulieres in habitationes ſuas recipere, aut retinere, & multò minùs cum ſuſpectis fœminis conuerſari, vt id apertè probant *cap. præter hoc, cap. interdixit, cum ſeq. 32. diſt. c. Clerici, c. 81. diſt. c. 2. cum ſeqq. 34. diſt. c. vt Clericorum, de vita, & honeſt. Cleric. & per tot. de cohabit. Cleric. & mulier.* & optimè multis comprobãt Creſpet. *in ſum. Catholicæ Fidei, verb. Clericus, §. Clericis mulierum contuberniũ, & verb. mulier, in princ.* Squillante *de obligat. Cleric. p. 2. num. 48.* Bellet. *diſquiſit. Clerical. p. 1. tit. de diſcipl. Clericali. §. 25.* Carol. de Graſſis *de effectib. Cleric. effect. 26.* Galgan. *de iure publico, lib. 3 tit. 5. ex n. 29.* Machado *en ſu perfetto Confeſſor lib. 4. p. 1. tract. 13. docum. 2.* Ioan. Baptiſta Finus *de regu. iuris, homil. 22. verſ. adde*, vbi ex Sanctis Patribus oſtendit fœminarum conſortium quatenus à viris ſpiritualibus fugiendum.

Vnde conquerente apud *ſacram Congreg. Cardinalium negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorũ Presbytero Iacobo Sanctino in 60. ætatis ſuæ anno cõſtituto Epiſcopum Senogal. vt famulam ætatis 60. annorũ remoueat, ſibi iniunxiſſe, eandẽ S. Cõgregat. ſupplicauit, vt Oratorẽ hac de cauſa moleſtari minimè permitteret. Sacra verò Cõgreg. die 15. Februarij 1619. eundem Iacobum parere debere reſpondit.* Idem cẽſuit *in vna Ferrarien. die 7. Iunij eiuſdem anni,* contra Presbyterum Ioannem Baptiſtam Rebollum annorum 64. & eius famulam annorum 66. Sed quæro, an teneatur Parochus, vel quilibet alius Sacerdos concubinam è domo eiicere eo quòd rumor in vicinia eſt quòd ſit ſua concubina, & ex hoc ſcandalum generatur, cùm re vera ſit honeſta fœmina, & rumor ſit falſus; omnes ferè concludunt eiiciendam, iuxta illud Paul. 1. ad Theſſalon. cap. 5. *Prouidemus bona non ſolùm coram Deo ſed coram hominibus.* Ita Bauny *tract. 4. quæſtio. 15. verſ. ab hac quæſtion.* Ioann. Sonci. *in ſelect. diſput. 20. num. 18.* Layman. *lib. 2. tract. 3. cap. 13. num. 1.* Candid. *diſquiſ. 24. art. 27. dub. 6.* Machado *lib. 2 p. 2. tract. 6. docum. 13. n. 3.* Diana *moral. reſol. p. 5. tract. 14. reſol. 107.* 10

Tertiò colligitur Parochos, & alios Clericos comeſſationes, & inhoneſta conuiuia fugere debere, vt habetur *in cap. cùm decorem, de vita, & honeſt. Cleric. & in cap. 1. ne Cleric. vel Monach.* Galganet. *de iure public. lib. 3. tit. 5. n. 28.* Nam Hieron. epiſt. 2. ad Nepot. *de vita Cleric. c. 13. Cõuiuia* inquit, *tibi vitanda ſũt ſæculariũ, & maximè eorum, qui honoribus tumẽt,* &c. 17. *Conſolatores non Chriſtiani potiùs in mœroribus ſuis, quàm conuiuas in proſperis nouerint: facile cõtemnitur Clericus, qui ſæpè vocatus ad prandium non recuſat.* Idẽ omninò ſubdit ſanctus Ambroſius *lib. 1. offic. cap. 20. Habet ſuos ſcopulos, ait, verecundia? non quos ipſa inuenit, ſed quos ſæpè incurrit, ſi in intemperantium incidamus conſortia, qui ſpe iucunditatis venenum infundunt bonis: hi ſi aſsidui ſint, & maximè in conuiuio, ludo, ac ioco, eneruant grauitatem illam virilem. Caueamus itaque ne dũ animum relaxare volumus, ſoluamus omnẽ harmoniam,* 11

niam, quaſi conſenſum quendã bonorum operum. Vſus enim citò inflectit naturam, vnde quod prudenter facitis, conuenire Eccleſiaſticis, & maximè miniſtrorũ officiis arbitror, declinare extraneorum conuiuia, vel vt ipſi hoſpitales ſuis peregrinantibus, vel vt ea cautione nullus opprobrij locus. Conuiuia quippe extraneorũ occupationes habent, tum etiam epulandi prodũt cupiditates, ſurrepunt etiam fabulæ frequenter de ſæculo, ac voluptatibus claudere aures non potes, prohibere putatur ſuperbia, ſurrepunt etiam præter voluntatem pocula.

12 Honeſtis verò conuiuiis, & quæ fiunt gratiâ charitatis, & dilectionis poſſunt benè intereſſe, *cap. quando, il 1. & 2. diſt.* 44. Cou. *in cap. vlt. n. 1. de teſtam.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. part. 1. tit. de diſcipl. Cleric.* §. 2. *num.* 24. item & iis, quæ fiunt in anniuerſariis defunctorum, ſiue in ſolemnitatibus Sanctorum, *cap. nullus*, 44. *diſt. cap. nullus, de conſecr. diſt.* 5. Cou. *in d. c. vlt. n.* 2. Ioann. Garc. *de expenſ. cap. 9. num.* 21. Cened. *ad Decretum, collect.* 46. *n.* 5. Beller. *dict. tit. de diſcipl. Cleric.* §. 22. *num.* 28. vbi admonet quòd in huiuſmodi conuiuiis nulla abſentium vita morderi permittatur, nullus ex irriſione reprehendi, nec in eis inanes ſæcularium negotiorum fabulæ, plauſus, riſus inconditi audiendi, ſeu referendi, aut cantandi, nec turpia ioca, vel vrſo, vel tornatricibus, aut laruas ante ſe fieri patiantur. † Imò conuiuium benedictione inchoari debere, & gratiarum actione terminari, probatur *in d. c. quando autem* 44. *diſt.* & à S. Ioan. Chryſoſt. didicimus, qui *homil.* 79. *ad Antiochum*, ita ait: *Opus eſt nos, & menſam petentes, & deſiſtentes Deo gratias agere. Menſa ab Oratione ſumẽs initium, & in Oratione deſinens, nunquam deficiet, ſed fonte largiùs omnia nobis affert bona*. Hieronymus epiſt. 22. ad Euſtach. c. 16. *Nec cibi ſumantur, niſi oratione præmiſſa, nec recedatur à mẽſa, niſi referatur Creatori gratia*, aliàs adducit SS. Patrum auctoritates, Gisbert. Scheuic. *de Eccleſiaſticorum vita, moribus, & officio, l. 3. c.* 36. Bellet. *d.* §. 22. *n.* 26. vbi *n.* 27. ſubdit, quòd † in omni Clericali conuiuio lectio diuinarum Scripturarum miſceri debet, *per c. pro reuerentia*, 54. *diſt.* & aduertit Nauar. *de Orat. cap.* 18. *num.* 42. quòd Sacerdotes non benedicentes menſam peccant tantùm venialiter, quamuis Præp. *n.* 2. *in dict. c. non liceat*, 44. *diſt.* exiſtimauerit peccare mortaliter.

13

14

15 *Quartò*, colligitur Parochos, & omnes Clericos à crapula, & ebrietate diligenter abſtinere debere, ita vt ſi non abſtinuerint, & à Superiore commoniti non ſatisfecerint, ab officio, & beneficio ſuſpendendi ſint; ita probat text. *in c. à crapula, de vita, & honeſtate Cleric.* Menoch. *de arbitr. caſu* 404. *num.* 4. Bernard. & Salzed. *in p. Canon. c.* 80. *in nouiſſ. edit.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tom. 1. tit. 11. à num.* 27. Vgolin. *de officio Epiſcopi, cap.* 13. §. 27. *ex num.* 5. Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.* 4. *à num.* 3. Farinac. *fragment. crimin. par. 1. litt. C. numer.* 246. Machado *d. tract.* 13. *docum.* 3. Superioris autem arbitrio relinquitur quando Clerici à crapula, & ebrietate non abſtinentes ab officio, vel beneficio ſint ſuſpendendi, gloſſ. *verb. vel beneficio, in d. cap. à crapula*, Menoch. *d. caſu* 404. *num.* 4. Guttier. *canon. lib. 2. c.* 4. *num.* 63. Suar. *tom. 5. de cenſur. diſput. 2. ſect. 2. n.* 12. nam vinolentum Sacerdotem & Apoſtolus damnat, & vetus lex prohibet, *cap. vinolentum*, 35. *diſt.* quia † multa ex ebrietate mala gignuntur; aufert enim memoriam, diſſipat ſenſum, corrumpit ſanguinem, obtundit viſum, infirmat neruos, obturbat auditum, onerat cerebrum, reſoluit viſcera, balbutit linguam, confundit intellectum, eneruat, & fœdat corpus, omnia membra debilitat, exhaurit ſubſtantiam, ſecreta pandit, libidinem prouocat, rixas excitat, prout hæc, & multa alia referunt Menoch. *d. caſu* 404. *à princ.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. quæſt. 36. art.* 1. Aldrete *de relig. diſcipl. tuenda, lib. 2. cap.* 15. *ex num.* 39. Leſſ. *de iuſtit. lib. 4. c. 3. dub. 3. num.* 13. *cum ſeqq.* Farinac. *d. lit. C. n.* 253. Bellet. *d. tit. de diſciplina Cleric.* §. 22. *à n.* 13. Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub. 4. n. 3. cum ſeqq.* & alij, quos refero Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 1. tit. 2. gl.* 11. *n.* 5. 16

Specialiter verò vſum illum, quo in quibuſdam partibus ad potus æquales ſuo modo ſe obligant potatores, & illi iudicio talium plus datur, qui plures inebriat, & calices fœcundiores exhaurit, penitus abolendum, præſertim in Clericis, decernit Innocentius III. in Lateranenſi Concilio, de quo *in d. cap. à crapula*, ſub ſuſpenſionis pœna ab officio, & beneficio, refert Bellet. *d.* §. 22. *n.* 33. & Zozimus Papa (vt dicitur *in libro Pontificum*) conſtituit, vt nullus Clericus pocula in publico populis propinaret, poſſent tamen Clerici in cellis ſibi adinuicem propinare, vt habetur in Concilio Nannecten. de quo *in cap. quando autem*, 44. *diſtinct.* vbi modus præſcribitur ſeruandus à Clericis in conuiuiis, & *in cap. quando Presbyteri, eadem diſtinct.* ſic dicitur: *qui volunt panem cum charitate in domo fratris ſui ſimul cum fratribus frangant, & ſinguli ſingulos liberè faciant, & maximè vltra tertiam vicem populum non conſtringant.* Item, *in c. nullus Presbyterorum, eadem diſt.* legitur, quòd nec præſumant alios ad bibendum cogere, vel aliena precatione ingurgitare. 17

Quintò, colligitur Parochos, & alios quoſcumque Clericos mimis, ioculatoribus, & hiſtrionibus intendere non debere, *d. cap. penult. de vita, & honeſtate Cleric. c. Presbyteri*, 34. *diſt. cap. non oportet, de conſecrat. diſt.* 5. Vgolin. *de officio Epiſcopi, cap.* 13. §. 30. *num.* 2. Bellet. *d. tit. de diſcipl. Cleric.* §. 23. *n.* 3. nec ſcurrilibus, aut 18

ioculatoriis verbis, vel adulationibus deſeruire, vt aut vacate, *cap. Clericum*,46. *diſt.* vbi ſic dicitur. *Clericum ſcurrilem, & verbis turpibus ioculatorem ab officio eſſe retrahendũ cenſemus, c.*1.*ne Cleric.vel Monach.*Bernard.&Salzed.*in pract.c.*71.*in nouiſſ.edit.* Vgolin.*d.cap.*13.§.20. Sicut & maledicere, vel detrahere, & calumniari, maximè in Sacerdotes, *c. Clericus maledicus,ead.diſtinct.*46. & denique riſus,& fabulas vanas, & tumultus in conſeſſu, & Eccleſia vitare monentur, aut indiſcretis vocibus perſtrepere, vel obſtinatis diſceptationibus tumultuoſas voces effundere, & his ſimilia, quibus vituperetur miniſterium eorum, facere prohibentur, *cap. quando autem*,44.*diſt.c.in loco*,5.*q*.4. Qui verò, inquit Bonifacius VIII. *in cap.vnic.de vita,& honeſt.Cleric.lib.*6. ſe ioculatores, aut gogliardos faciunt, vel buffones, ſi per annum artem illam ignominioſam exercuerint,ſunt ipſo iure infames;ſi verò breuiori tempore, & moniti non reſipuerint, ipſo iure omni priuilegio Clericali carent, refert Vgolin. *d.*§.20.*num.*2.vbi ſubdit præfatum annum requiri continuum, & excipit vt pœnam hanc euadant vbi in occulto id facerent, vtpote inter amicos,vel infirmitatis alterius, aut honeſtatis gratia.

19 *Sextò*, colligitur Parochis, & aliis Clericis ob honoris grauitatem, & dignitatem citharam pulſare, & ſaltare non ſemper licere, niſi ſecretò, & in ſuis ædibus, vt per Abb. *in cap. cùm decorem, de vita, & honeſt. Cleric.* Viui. *opin.*467.*n.*3.*verſ.& hinc eſt.* Vgolin.*dict.c.*13. §.26.*num.*2.

40 *Septimò*,colligitur Parochis, & Clericis cauponas,vel tabernas, niſi longioris itineris cauſa,ingredi non licere, *cap.non oportet,cum duobus ſequentibus*,44. *diſt.dict.c. penult.* Bernard. Diaz. *in pract.cap.*80.*n.*3. *in nouiſſ.edit:* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ.part.*2. *lib.*3.*cap.*8. *n.*9. & 10. Vgolin.*dict.cap.*13.§.29. Campan. *dict. rub.*4.*num.*12. Anton.Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib.*8. *c.*7. *num.*15. latè Bellet. *dict.tit.de diſciplina Clericali,*§.20.*à principio*, vbi *num.*15. ſubdit, quòd ſicut vitium frequentandi tabernas reprehenditur in Clericis, ita nec eſt laudabile in ſæcularibus. Quamuis enim olim cauponarum inſtitutio non fuerit voluptatis cauſa, ſed neceſſitatis, *l.licèt gratis,§.in factum,ff.naut.cau-*
21 *pon.ſtab.* hodie tamen † tabernæ ſunt loca & fomenta intemperantiæ, & incontinentiæ, *l. quæ in adulterium, in princ.*& *ibi* gloſſ. *C. ad legem Iul.de adulter.l.athletas,§.ait prætor,ff.de his qui notantur infamia, l.palã,§.ſi qua cauponam,ff.de ritu nuptiarum.*Quæ autem dicantur tabernæ,& illarum nomine quid veniat? Dixi *in meo tr. de appellatiua verborum vtriuſque Iuris ſignific.appell.*257.*num.*1.

22 *Octauò*, colligitur Parochis minimè licere choreis, & ſaltationibus intereſſe, ne propter motus obſcœnos oculi eorum contaminentur, *cap. Presbyteri* 19. *diſtinct.*34. *lib.*57. *tit.*5.*part.*1. vbi Greg. Lopez *in gloſſ.*1. *& l.*34. *tit.*6. *part.*1. vbi *gloſſ.*7. Vgolin. *dict.c.*13.§.30. *num.*1.

Nonò, colligitur eis quoque minimè licere 23
comœdiis intereſſe, cùm vt plurimum ſint de rebus laſciuis, turpibus, & amoribus mundanis, prouocantes auditores ad malum, & libidinem, ac ſpectatores ſuo acceſſu, & præſentia cauſam afferunt ſcenicis turpia agendi, Petr. de Guzman *in lib. bienes del honeſto trabajo y daños de la ocioſidad, diſcurſu* 6.§.7. Paul.Comitol. *reſponſ.moral.lib.*5.*q.*11.*num.*8. *cum ſeqq.* vbi *à princip.illius quæſt.*† probat co- 24
mœdiarum impudicarum auctores multiferi criminis eſſe reos, eáſque ob id damnaut Petr. Gregor.*ſyntagm.iuris lib.*39.*c.*15. Ribadeneira *lib.*1.*de la tribulacion c.*11.Pined.*c.*1.*de la agricoltura,dialog.*15.*à* §.25. Petr. de Guzman *dict. diſcurſu* 6.§.2.*pag.*276.Ioan.Valer. *de different. inter vtrumque forum,verb.peccatum,diff.*25.

Verùm ſi comœdiæ audiantur ob ſolam va- 25
nam curioſitatem abſque periculo probabili lapſus, etiamſi res turpes repræſententur, & modus repræſentandi ſit turpis; ego puto non eſſe peccatum mortale ceſſante ſcãdalo,quod exiſtimo modò non eſſe, quia frequentiſſimum eſt Clericis comœdiis intereſſe;Non obſtat prohibitio *d.cap.penult.*quia ſecundùm Innocent, ibi eſt tantùm de honeſtate, vel quod verius credo cum Caietan. *in ſum. verb. Clericorum peccata*,ille text.non obligat ſub mortali ceſſante ſcandalo, & contemptu. Quare ita reſoluunt Fr. Emman. *in ſum. tom.*3. *cap.*71. *num.*1. Ioann.Salas *in* 1.2.*tom.*2. *tractat.*13.*diſput.*6.*ſect.*24. *numer.*165. Paul. Squillante *de obligat. Cleric. part.*2.*n.*45. Galet. *in ſua Margarita caſuum cõſcientiæ,verb.comœdia.*Sanch. *de matrimon. lib.*9.*diſput.*46. *num.*41. Bonacin. *eod.tract. quæſt.*4.*puncto* 9.*n.*22. Anton. Dian. *reſolut.moral.p.*2.*tract.*3. *Miſcel.reſol.*35. Illuſtriſſ. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap.*7.*n.*3.*diſt.*86 Ego ipſe *in collect. ad d.cap. pen.num.*3. Lezana *in ſum. quæſt. Regul.cap.*10. *num.*7. *tom.*1. Machado *en ſu perfetto Confeſſor. lib.*4.*p.*1.*tract.*13.*docum.*2.*num.*3. & 4. Fragoſo *in ſua Republica p.*1.*lib.*1.*diſp.*2.*num.*185. Garcia *in ſum. moral. tract.*1. *diffic.*2. *duda* 2. *num.*3.

Decimò, colligitur illos minimè adeſſe debe- 26
re agitationi taurorum, cùm id eis prohibuerit Gregorius XIII.in quadam ſua Conſtit.cuius tenorem recenſent Salzed. *ad Bernard. in pract.cap.*72.*aliàs* 75.*in nouiſſ.edit.*& Stephan. Quarãt.*in ſum.Bullarij v.torneamenta.* Poſtea Clemens VIII. pro Regnis Hiſpaniarũ pœnas, & cenſuras contra eos, & alios Clericos impoſitas ſuſtulit, & amouit) exceptis Monachis,

&

& Fratribus Mendicantibus, cæteriſque Regularibus cuiuſcumque Ordinis, & Inſtituti, ad terminos Iuris reducendo. Monet tamen ſua Sanctitas & in Domino hortatur Clericos ſæculares beneficia Eccleſiaſtica obtinentes, vel in ſacris Ordinibus, ſeu in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutos exiſtentes, ne paterna hac eius benignitate abutantur, prout plenius in ſuis literis *ſub datum Romæ, ſub die* 13. *Ianuarÿ* 1596. continetur; quarum litterarum contextum referunt Quarant. *vbi ſuprà*, Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 3. *quæſt.* 68. *art.* 2. & de illis meminere Azor. *inſtitut. moral. part.* 3. *lib.* 2. *c.* 15. *in princ.* Illuſtriſſ. D. meus Roder. à Cunha *in comm. ad d. cap. Presbyteri, n.* 3. *&* 4. *diſt.* 34. Lezana *vbi ſuprà cap.* 10. *num.* 7. Fragoſo *p.* 1. *lib.* 1. *diſp.* 2. *num.* 92. Villalob. *tom.* 2. *tract.* 12. *diffic.* 20. *n.* 12. Garcia *in ſum. morali tractat.* 1. *diffic.* 3. *duda* 2. *num.* 2. Machado *d. tract.* 13. *docum.* 11.

27 *Vndecimò*, colligitur Parochis, & aliis Clericis ad aleas, & taxillos ludere non licere, *d. c. pen. de vita, & honeſt. Cleric. cap. cùm inter dilectos, de exceſſ. Pral.* Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 12. *L.* 57. *tit.* 5. *partit.* 5. Fr. Emm. *quæſt. Regul. tom.* 2. *q.* 37. *art.* 1. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *quæſt.* 90. Camill. Borrel. *in ſum. omnium deciſ. tom.* 1. *tit.* 11. *num.* 33. Aldrete *de religioſa diſc. tuenda, lib.* 2. *c.* 16. § 3. *n.* 17. Molin. *de iuſt. tract.* 2. *diſp.* 512. *verſ. quòd vero.* Carol. de Graſſi. *de effectib. Clerical. effectu* 22. Farinac. *in praxi crimin. p.* 3. *q.* 109. *num.* 92. *cum ſeqq.* Squillante *de obligat. Cleric. part.* 2. *n.* 45. Bellet. *d. p.* 1. *tit. de diſcipl. Cleric.* §. 24. Illuſtriſſ. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad c.* 1. *num.* 1. *cum ſeqq.* 35. *diſt.* Machado *d. lib.* 4. *p.* 1. *tract.* 13. *docum.* 9. Vgolin. *de offic. Epiſcop. cap.* 13. §. 22. *num.* 2. vbi ſubdit hoc procedere in omnibus Clericis, qui Ordine ſacro initiati ſunt, vel in minoribus conſtituti, ſi beneficium habeant Eccleſiaſticum, & *num.* 3. addit, quòd nec per alium ludere poſſunt, & in fine reſtringit vbi animi gratia ſecretò, & modicè luderent abſque ſcandalo, & §. 23. *num.* 1. reſoluit eos peccare mortaliter, ſi aleis, & taxillis ludant.

28 † Ludus tamen, qui conſiſtit in ingenio, aut virtute corporis, illis eſt permiſſus ſi ſecretò, & in ſuis ædibus ludant, vt per Par. de Puteo *in tract. de ludo num.* 12. Coſta *eod. tract. n.* 15. *art.* 2. Farin. *d. q.* 109. *num.* 103. *&* 106. Vgolin. *d. cap.* 13. §. 25. *&* 26. Bellet. *d.* §. 24. *num.* 8. *&* 9. vbi *num.* 15. intelligit, modò non ludant in publico: dummodò etiam ad mixtos laicos non habeant, gloſſ. *in verb. eiuſdem, in cap. continetur. de homicid.* vbi Hoſt. *num.* 1. & Abb. *num.* 3. Coſta *d. tract. num.* 14. *in fin.* Bellet. *dict. tit. de diſcipl. Cleric.* §. 24. *num.* 17. Farin. *dict. p.* 3. *q.* 19. *n.* 100. Garc. *in ſumm. tract.* 1. *diffic.* 2. *dub.* 2. *à num.* 6.

29 Vnde ſcacchorum, ſiue latrunculorum ludum non eſſe Clericis prohibitum reſoluunt Abb. *n.* 4. *verſ. & hoc intellectu, & num.* 12. Ioan. Andr. *n.* 13. & Butr. *verſ. ludus enim in d. c. pen. de vita, & honeſt. Cler.* Coſtà *d. tract. num.* 25. *in fin. verſ. quod autem ludus, & n.* 27. *ante fin. art.* 2. Viu. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 3. *tit.* 29. *num.* 3. *in princ. pag.* 430. Farin. *d. q.* 109. *n.* 114. Vgolin. *d.* §. 25. *in princ.* Paul. Comitol. *d. lib.* 1. *quæſt.* 91. Bellet. *d.* §. 24. *n.* 7. vbi *num.* 10. intelligit modò ludatur cauſa recreationis, & non cauſa voluptatis, aut auaritiæ, vel cupiditatis, & *n.* 15. etiam dummodo non diſtrahatur à Diuinis, propter longum tempus; quod in tali ludo conteritur. † Et quamuis huiuſmodi ludus ingenio conſtet, ac proinde permiſſus cenſeatur, non multum tamen literatis hominibus conuenire arbitrantur, quòd mentem iam literarum ſtudiis fatigatam recreare magis ceſſatione. & quiete, quàm nouo meditationis, labore grauare oporteat, vt benè aduertit Ioan. Baptiſta Finus *de reg. iuris, homil.* 22. *in fine.* 30

Duodecimò, colligitur eiſdem quoque non licere canes, accipitres, vel huiuſmodi ad venandum habere, *cap.* 2. *in fin. de Cleric. venat.* Camill. Borrel. *in ſum. omnium dec. tom.* 1. *tit.* 11. *num.* 42. nec venationes facere periculoſas, ſeu clamoſas, veluti aprorum & cum armis, *cap.* 1. *cum ſeq.* 34. *diſt. c.* 1. *de Cler. ven.* reſoluunt Bernard. *in pract. c.* 70. *in nouiſſ. impreſſ.* Guillel. Benedict. *in cap. Raynutius, de teſt. verbo, & vxorem nomine Adelaſiam, n.* 875. Sylueſt. *in ſum. verb. Venatio, circa med.* Sebaſt. Medic. *de ven. piſc. & aucup. part.* 1. *quæſt.* 8. *ex n.* 17. Menoch. *conſ.* 221. *n.* 50. Franc. Marc. *Delphin. deciſ.* 529. *n.* 9. *part.* 1. plures, quos refert Cened. *ad Decretal. collect.* 56. *n.* 8. *&* 9. quibus addo Sebaſt. Nævi. *in remiſſ. ad lib.* 2. *feud. tit.* 56. *quæ ſint Regalia, num.* 273. *cum ſeq.* Bellet. *d. tit. de diſcipl. Cleric.* §. 19. Thom. Valaſc. *allegat. iuris tom.* 1. *allegat.* 31. *num.* 13. Rebell. *de oblig. iuſtit. p.* 1. Galgan. *de iure publico, lib.* 3. *tit.* 5. *n.* 67. Squillante *de obligat. Cleric. part.* 2. *n.* 37. Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verb. peccatum, differ.* 20. Illuſtriſſ. D. Roderic. à Cunha *in comment. ad c.* 2. *diſt.* 34. Machado *d. lib.* 4. *p.* 1. *tract.* 13. *docum.* 8. Hurtado *de Iuſtit. diſp.* 1. *diffic.* 23. *n.* 53. Cardin. Lugo *de Iuſtit. diſp.* 6. *ſect.* 6. Garc. *in ſum. tract.* 1. *diff.* 2. *duda* 3. *n.* 3. Matt. *de iuriſdict. p.* 4. *cent.* 1. *caſu* 37. *à num.* 17. vbi intelligit 31
† ſi ad voluptatem venati fuerint, & ſæpius in ipſa voluptate detenti: qui omnes etiam aſſerunt ſanitatis, vel recreationis cauſa Clericos venationibus vti non prohiberi, dummodò id faciant cum ſilentio, & modeſtia, quod etiam poſt alios aduertit Illuſtriſſ. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap.* 9. *num.* 2. *diſt.* 86. † In dubio autem venationem præſumi factam cauſa recreationis tenent Anan. *in d. c.* 1. *de Cleric. ven. col.* 2. Alex. *conſ.* 72. *n.* 13. *vol.* 1. Menoch. 32 33

*d. conſ.*211. *num.*51. *& de præſum. lib.*5.*præſ.*3. *n.*116. Bellet. *d.*§.19.*n.*7. Illuſtriſſ. D. meus Rodericus à Cunha *in comment. ad c. videns* 10. *diſt.*86.

34 Hinc Nicolaus Papa *in d.cap.*1.*diſt.*34. Lanfredum venationi deditum reprehendit, ad-
35 dítque ex S. Hieronymo † venatorem nunquam legiſſe ſanctum, cuius dicti ratio poterit eſſe; quia venatores miſerandam in animalibus exercẽdo carnificinam multùm inde ſanguinariæ crudelitatis aſſumunt, & ſic mentem induunt ab omni pietate alienam, Pined. *in Iob, cap.*16.*verſ.*10.*num.*3.*&* 7. Ferdinand. Salazar. *Prouerb. cap.*12.*verſic.*27.*num.*123. vbi fraudulentos homines venatori dicit perſimillimos, ipſámque artem venatoriam multis fraudibus, ac dolis eſſe coniunctam, & Martin. Delr. *in adag.ſacr.adag.*13.*per tot.* firmant quòd ſacer textus venationis nomine omnem tyrannidem, crudelitatémque deſignat. Non obſtat quod obiicit gloſſ. *verb.venatorem, in eod cap.*1. *diſt.*34. de Sancto Euſtachio, quia benè ſoluit, dicens, quod deſeruiens venationi non eſt ſanctus, ſed qui ſemel fuit venator, poteſt poſtea effici ſanctus peracta iam pœnitentia, ſequitur Abb. *in d.cap.*1. *verſ. & pro illa, de Clerico venatore*, declarant Abul. *in Matth.cap.*6.*q.*43.*verſic.ſi autem obijciatur.* Franc. Marc. *Delphin.deciſ.*529. *ex n.*7.*pag.* 1. Petr. Gregor. *Syntagm. iuris, lib.*39. *capit.*10. *num.* 13.

36 Piſcari autem eiſdem licere non eſt dubium, exemplo Apoſtolorum, quos piſcatores ad ſe Saluator noſter vocauit *Matth* 4. *Marc.* 1. *& Luc.*5. Ita Salzed. *ad Bernard.d.capit.*70. *lit. A.verſ.Piſcatio.* Iac. de Graff. *in aureis dec. part.*3.*lib.*3.*cap.*3.*verſ.*6. Mart. *d.caſu* 57.*n.*22. Monach. *de arbit.caſu* 413.*in fine.* Azeued. *l.*1. *n.*13. *verſ.niſi & piſcatio, tit.*8. *lib.*7. *nouæ Rec.* Illuſtriſſ. D. meus Rodericus à Cunha *in comment. ad cap. Eſaü, diſt.*86. Beller. *dict. tit. de diſcipl. Cleric.*§.19.*num.* 8. Vgolin. *d.c.*13.§.22. *num.*10. qui, & præcipuè duo vltimo loco citati, id dupliciter reſtringunt, & *primò*, dummodo artem illam piſcandi, diebus præſertim ſolemnibus (quibus Eccleſiaſticis Officiis intereſſe debent, & inſeruire) non exerceant, in aliis feſtis permittitur vbi neceſſitas ſuaderet, *c.licet, de feriis. Secundò,* ſi non aſſiduè id exerceant, non enim Apoſtoli poſteaquam gratiam Dei nouerunt, piſcationibus operam dabant aſſiduè, ſed relictis retibus ſequuti ſunt Chriſtum Dominum.

37 *Decimotertiò* colligitur Parochos, & alios Clericos negotiari, & mercaturam facere lucri cauſa non poſſe, vt probat text. *in cap.negotiatio,*88.*diſt.& in cap.cum ſecundum* 6. *ne Clerici, vel Monachi,* vbi decernitur vt excommunicentur, *& in cap.ſed nec, eod. tit.* vbi præcipitur, vt ſuſpẽdantur ab officio Eccleſiaſtico, *& in c. Clericus, diſt.* 94. vbi imponitur eis depoſitionis pœna, *& in cap.Canonum,*14.*q.*4. vbi iubetur vt explodantur à Clericali conſortio. Vide Strach. *de mercat.part.*3.*num.*4. Bernard. & Salzed. *in pr.cap.*55.*aliàs* 58.*in nouiſſ.impr.* Rodoan. *de ſpoliis Cler.q.*2.*in princ.num.*1.*cum ſeqq.* Menoch. *conſ.*12.*num.*11.*&* 12.*& de præſumpt.lib.*3.*præſ.*56.*n.*8. Morl. *in emporio iuris, p.*1.*tit.*9.*q.*10. Salon. *in* 2.2.*q.*77.*art.*4. Medin. *in C.de reſtit.q.*30.*art.*2. Mart. *de iuriſdict.p.*4. *cent.*1. *caſu* 3. Rebell. *de obligat. iuſtit.part.*2. *lib.*9.*quæſt.fin.ſect.*2.*à num.*4. Squillante *de obligat. Cleric, part.*2.*num.*39. Farin. *fragm.crimin. part.*1.*lit.C, verb.Clericus à num.*147. Salas *de contract. vbi de empt. dub.*2. Sigiſm. Scacc. *de commerc.*§.1.*quæſt.*7.*part.*2. Paul. Comit. *reſp. moral.lib.*5.*quæſt.*53. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.*26.*num.*325. Vgol. *de officio Epiſcopi, cap.*13.§.15.*&* 16. Fernandez *in examine Theolog.moralis, part.*4.*cap.*5.§.8.*num.*4. Carol. de Graſſis *de effectib.Cleric.effectu* 6. Bellet. *diſquiſ. Cleric. part.*1.*tit. de diſciplina Cler.* §.21. Antoni. Diana *reſolut.moral.tract. de contract. reſol* 72. Buratt. *deciſ.*916. *num.*7. Lezana *in ſum.quæſt.Regul.cap.*9.*num.*39. Fragoſo *de Republ.p.*1.*lib.*2.*diſp.*4.*numer.*312.*verſ.dicendum,* Bauny *tract.*11.*q.*15.*verſ.ſeptimo peccat, & q.* 17. Trullench. *in Decalog.lib.*7.*c.*21.*dub.*9.*n.*6. Fagundez *de Iuſtit.lib.*5.*cap.*11.*n.*2. Garcia *in ſum.morali tract.*1.*diffic.*2.*dub.*5.*n.*4.

Amplia *primò* procedere quocumque contractu negotientur, vtpote vel emendo, vel 38
vendendo, vt reſoluit Vgolin. *d.c.*13.§.16.*n.*1. *in fine*, vel conducendo poſſeſſiones propter cupiditatem, vt probat text. *in cap.*1.*ne Clerici, vel Monach.* vbi Abb. *num.*8. Marc. Anton. Genuenſ. *in tract. Archiepiſc.Neapol.c.*62.*num.* 12. Mart. *d.caſu* 3. Bellet. *d.*§.21.*numer* 31. Illuſtriſſ. D. meus Roderic. à Cunha *in comm. ad cap.*1.*num.*2.*diſt.*87. niſi neceſſitas inſtet, videlicet ad ſui, vel ſuorum ſuſtentationem, vt declarant Hoſt. *in cap.*1.*num.*2.*de oblig.ad ratiocin.* Sylueſt. *in ſum. verb.Clericus* 3. *num.*2. Molin. *de iuſt.tract.*2.*diſp.*342. Leſſ. *eod. tract. lib.*2.*cap.*15. *dub.*1.*num.*6. Port. Imol. *conſ.*16. Ioan. Baptiſta Coſta *de remed.ſubſid.remed.*73. Marc. Anton. Gen. *citato loco* Bellet. *d.* §.21. *num.*33. vbi *num.* 25. ſubdit, quòd poſſunt conducere omnes obuentiones Eccleſiæ. † Vel niſi conductori ſuccedant, quia poterunt perſeuerare in conductione vſque ad tempus, quo durare debet conductio, gloſſ. *verb.conductore, in d.cap.*1. vbi Abb. *n.*8. Felin. *in cap.quia G.num.*3.*verſ.ideò ipſe, de iud.* Barbat. *conſ.*1.*num.*59.*vol.*3. Syluest. *in ſum.verb. Clericus*, 3.*num.*2. Gregor. Lop. *lib.*45. *verb. arrendatores, tit.*6.*part.*1. Bonacoſ. *comm.crimin.p.*2.*verb.Curiales, fol.*20. Redoan. *de ſpoliis Cleric.in præfat.q.*1.*n.*12. Bellet. *d.*§.21.*num.*32. Molin. *d.tract.*2.*diſp.*342. *num.*7. Leſſ. *d.lib.*2. *cap.*21.

*cap.*21.*num.*6. Vgolin. *d.*§.16.*num.*2.*verſ. quid igitur.*

40 Amplia *ſecundò*, ſeu potius declara procedere in illis, qui aliquid emunt, vel contractu oneroſo acquirunt, vt ex illius venditione lucrum referant; ſecus autem ſi emant rem eo animo, vt domi conſumant, vel vt eam reducant ad aliquam formam, aut ea vendant, quæ de rebus ſuis recollecta fuerint. Vide Tiraquel. *in præfat. retractus lign. n.*78. Mexi. *in tract. taxæ panis, concuſ.*1.*n.*170. Marc. *d.caſu* 3. *num.*10. Ceuall. *commun. contra commun. q.*810. *n.*16.*&* 17. Quarant. *in ſum. Bullarij, verb. vectigal. verſ. tertio quatenus*, Suar. *tom.*5.*diſp.*23. *ſect.*4.*num.*21. Belet. *dict. part.*1.*tit. de exempt. Cleric. à num.*5.4. Molin. *de iuſtit. tract.*2.*diſp.* 339.*&* 342. *concl.*4. Carol. de Graff. *de effectib. Cleric. effectu* 3. Bonac. *de contract. diſp.*2.*qu.*9. *puncto* 2. *num.*2. Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib.*25.*num.*325. *verſ.*4.*&* *n.*379. Ioann. Salas *d.dub.*2.*n.*1.

41 Limita *primò*, quando negotiationem exercuerint non lucri, ſed neceſſitatis cauſa, vt ſe, ſuóſque alant, cùm aliunde vnde viuant non habeant, & bona Eccleſiæ ad eorum victum nō ſufficiāt. Ita Salzed. *ad Bernard. d.c.*58.*verſ. neceſſitatis tamen cauſa.* Nauar. *conſ.*3.*n.*3. *ne Clerici, vel Monach.* Vgolin. *d.c.*13.§.16.*num.*2. *verſ.*2. Fatin. *d.lit. C. verb. Clericus, n.*169. vbi *n.* 170. ſubdit, quòd in dubio negotiatio præſumitur facta ex cauſa cupiditatis, & lucri, niſi probetur neceſſitas.

42 *Secundò* limita, vbi ſemel, vel iterum negotiauerint, quia in hoc caſu non peccarēt mortaliter, Cen. *ad Decretum, collect.*37. *num.*2. *in fine.* Vgolin. *d.cap.*13.§.15.*num.*2.*&* §.16.*n.*1. Carol. de Graffis *d.effectu* 6. *numer.*19. Anton. Diana *moral. reſolut. tract. de contract. reſol.*72. *verſ. limita.*

43 *Tertiò* limita, ſi negotientur per alios iuſta interueniente cauſa, ita Nauar. *de ſpoliis Clericor.*§.8.*in fine.* Tabien. *verb. emptio, quæſt.*26. Malder. 2.2.*tract.*5.*c.*2.*dub.*4. Molin. *d.tract.*2. *diſput.*542.*num.*10. Leſſ. *d.lib.*2.*capit.*21.*dub.*1. *num.*6. Squillante *de obligat. Cler. p.*2. *num.*43. Fernandez *in examine Theol. moral. q.*4.*cap.*5. §.8.*n.*6. Anton. Diana *de reſolut.*72. *verſ. ſed tota difficultas.* Fagundez *de Iuſt. lib.*3. *cap.*12. *n.*1. Garcia *d.diffic.*2.*dub.*5.*n.*6. Illuſtriſſimus D. meus Rodericus à Cunha *in comment. ad cap.*9.*num.*1.*diſt.*88. Contrarium tamen tuentur Megal. 2.2.*lib.*2.*cap.*5.*q.*157. Marc. Anton. Genuenſ. *in pract. Archiepiſc. Neapol. cap.*62. *num.*6. Vgolin. *d.*§.17.*num.*2. Sed eorum opinionem exiſtimo procedere eo caſu, quo Clerici quæſtui potiſſimùm anhelantes negotiationem per alium exerceant; ſecus verò dicendum vbi negotiatio per modum alicuius liciti artificij exercetur, & nullum auaritiæ, vel ambitionis vitium in Clericis notari poteſt, in quibus terminis ſunt intelligendi Doctores primo loco citati.

Quartò limita, ſi emiſſent pertinentia ad ſe, ſuámque familiam ſuſtentandam per totum annum, & præter propoſitum empta ſupereſſent, vel diminutione familiæ, aut alia ratione; tunc enim pretio currenti etiam cariori, quàm emerant, abſque negotiationis periculo vendere poſſunt, vt per Prosp. de Auguſtino *in add. ad Quarant. verb. vect. verſ.*3. ibi, *idque extende.* Vgolin. *d.*§.16.*verſ.*5. Fatin. *in frag. p.*1.*verb. Clericus, n.*176. Fragoſ. *d.diſput.* 4.*num.*313.*verſ. ſimiliter.* Garcia *d.dub.*5 *num.*5. *in med.* 44

Quintò limita, vbi mercaturam exercuerint cum ſuis animalibus, & prædiis; poſſunt enim locare animalia, vt boues, & oues, ſi habent ex decimis, aut ſucceſſione, vel ſi habentes paſcua multa, emunt eadem animalia, vt illa depaſcerent ad ſuſtentationem ſui, & ſuorum, vt per Redoan. *de ſpol. Cleric. q.*2. Molin. *d.diſput.*342.*num.*14. Bellet. *d.tit. de fauore Clericor.*§.11.*n.*34. 45

Sextò limita, vbi agros proprios colerent, vt fructus vendant, lapides, vel metalla ex ſuis fundis cæderent, vel eruerent, ſiue ea mutent in aliam ſpeciem, ſiue non, greges in ſuis prædiis alerent, vt ex fœtu, lacte, lana pecuniam conficiant, aut vt ipſa animalia adulta, & ſaginata vendant, ita Leſſ. *d.lib.*2.*cap.*15. *dub.*1. Paul. Comitol. *d.lib.*1.*q.*53. *num.*2. Fernandez *vbi ſuprà n.*5. 46

Septimò limita, vbi à locis piis terrena in affictum acceperint, quia non debent hoc caſu prætextu illicitæ negotiationis moleſtari, vt Nuncio Neapolis reſcripſit ſacra Congregatio Cardinalium negotiis Epiſcopórum, & Regularium Præpoſita *ſub die* 19. *Ianuarij* 1593. 47

Octauò limita, vbi vinum ſuum etiam minutim vendiderint, cum aduertentiis tamen ſibi per Epiſcopum præſcriptis, prout Auerſano Epiſcopo eadem *ſacra Congreg.* reſcripſit, *ſub die* 5. *Maij* 1593. 48

Decimoquartò, colligitur Parochos, & quoſcumque alios Clericos ab omni ſordido quæſtu, & vili, aut ignominioſo artificio abſtinere debere, quibus verò non ſuppetit ex Sacerdotio, poſſunt honeſto aliquo artificiolo victum quærere, *cap. Clericus* 1.*&* 2.*diſt.*91. Strach. *de mercat. part.*3.*num.*5. Viui. *tom.*1.*commun. opin. lib.*4.*tit.*11.*num.*43.*verſ.&* *Concilium pag.*565. Nauar. *commento* 2. *de Regular. num.*37. Leſſ. *d.lib.*2.*cap.*15.*dub.*2. Vgolin. *d. capit.*13.§.18. *n.*1.*verſ. excipio.* Fernandez *in examine Theologiæ moralis, part.*4.*cap.*5.§.8.*num.*7. Illuſtriſſimus D. meus Rodericus à Cunha *in Comment. ad cap.*9.*n.*2.*diſt.*88. 49

Sic Apoſtoli laborabant manibus ſuis, ne quempiam grauarent, D. Paul. 1. *ad Theſſal.*2. 50

& 1.ad Corinth.4.& Actor.2.c.18.c.numquam, de conſecr.diſt.5. Et ſáctus Lucas manibus operabatur in pingendo, & ſanctus Antonius in colendo terram, & texendo fiſcellas;vnde eis permiſſum erit, & maximè quibus Eccleſia non ſufficit vt victum,& veſtitum quærant,vt exerceant opera ruſticalia,veluti fiſcellas iuncis texere, caniſtra viminibus plectere, farrere humum, areolas æquo limite diuidere, in quibus cùm oletum iactata fuerint ſemina, vel plantæ ad ordinem poſitæ, aquæ ducantur irriguæ, inſerere fructuoſas arbores, vel gemmis,aut ſurculis,apum aluearia fabricare, & lina texere pro capiendis piſcibus, proprias vineas putare, vel fodere, domus ſuas reficere & alia huiuſmodi facere,*cap.Presbyter.c.Clericis victum,91.diſt.* dummodò tamen non impediantur munera,quibus incumbere debent Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.c.57.n.27.*

51 *Decimoquintò*, colligitur eos arma deferre non poſſe, portantes enim excommunicari debẽt,*c.Clerici 2.de vita,& honeſt.Cleric.*Cot. *in memorab. verb.armorum vſus, verſ.notabis.* Farinac. *in praxi crim. par.3.q.*108. *n.*21. *cum ſeq.* Azor. *inſtit.moral.par.2.lib.7.cap.15. verſ. prohibetur.* Squillante *de oblig.Cleric.p.2.n.49.* Aloyſ.Ricc. *in praxi rerũ fori Eccleſ.deciſ.371. in 1.edit.aliàs reſol.314. n.3.in 2. edit.* Vgolin. *d.cap.13.§.12.* Galganet. *de iure publico, lib. 3. tit.5.num.65.* Bellet.*d.tit.de diſcipl.Cleric.§.18. num.8.verſ.quòd ſi.*Carol.de Graſſis *de effectib. Cleric. effectu 20.num.* 8. Machado *en perfetto*
52 *Cõfeſſor.lib.4 p.1.tract.13.docum.12.*† Clericorum enim arma ſunt orationes, & lachrymæ, *c.fin.36. diſt.cap.porrò, 16.q. 3. c.conuenior, c.non pila,cum aliis,23.q.8.* Nauar. *conſ.8. de his quæ vi, n.*10. Menoch. *de arbitr. caſu* 394. *num.*32. Aloyſ. Ricc. *d.reſol.*314.*num.*4. Bellet. *d.§.18. num.9.* Franc. Molin. *de brachio Regio,cap.18. n.42.* Carol.de Graſſis *d.effectu 20.num.*4. Giſbert.Scheuich. *de Eccleſiaſticor.vita,lib.2.cap. 55.in fine.*

53 Verùm ſi ſubſit iuſta cauſa, poterunt arma portare, veluti ſi per loca periculoſa iter faciant,ad terrorem latronum,vt per gloſſ.*verb. Clerici, in d.c.Clerici,*vbi Bald. *num.*2. & Abb. *num.*8.Socin.*reg.30.limit.6.* Mench. *de arbitr. caſu 394.num.* 58.Decian.*in tract.crimin.lib.8. cap.3.num.*34. Farin.*d.q.108.num.*110. Vgolin. *d.cap.13.§.12. verſ. excipitur.* Carol.de Graſſis *d effectu 20.numer.33.cum ſeqq.* Bellet.*d.§.18. num.* 15. Vel ſi eſſent in obſidione, aut haberent inimicitias, ſeu ex aliqua iuſta alia cauſa. Bald.*in d.c.Clerici,n.7.* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ.part.1.lib.3.c.7.num.3.* Vgolin.*d.§.12. verſ.2.*

54 Deinde de his, quæ Clerici pro honeſtate, ac bonis moribus vitare tenentur, Iſidor.*de Eccleſ.offic.lib.2.cap.2.*relatus *in cap.his igitur,23. diſt.* quaſi omnia,quæ dicta ſunt ſuprà, compendioſè complectens, ſcribit in hæc verba. *His igitur lege Patrũ cauetur,vt à vulgari vita ſecluſi à mundi voluptatibus ſeſe abſtineant, nõ ſpectaculis,non pompis interſint, conuiuia publica fugiãt,priuata non tantùm pudica,ſed & ſobria colant, vſuris nequaquam incumbãt,neque turpiũ occupationes lucrorum fraudiſque cuiuſquam ſtudium appetant, amorem pecuniæ quaſi materiam cũctorum criminum fugiant, & ſecularia officia, negotiaq; abijciant,honoris gradus per ambitiones non ſubeãt,pro beneficijs medicinæ Dei munera non accipiant, dolos & coniurationes caueãt,odium,æmulationem, obtrectationem, atque inuidiam fugiant,non vagis oculis, non effrana lingua,aut petulãti, fluidóque geſtu incedant;ſed pudorem,& verecundiam mentis, ſimplici habitu,inceſſúque oſtendant,obſcœnitatem etiã verborum,ſicut & operum penitus execrentur,viduarum,& virginum frequentationẽ fugiant, contubernia extranearum fœminarum nullatenus appetãt,caſtimoniã quoque inuiolati corporis perpetuò conſeruare ſtudeant,aut certè vnius matrimonij vinculo fœderẽtur,ſenioribus quoque debitam obedientiã præbeãt, neque vllo iactãtiæ ſtudio ſemetipſos attollãt;poſtremò Doctrinæ lectionibus, Pſalmis, Hymnis, Canticis & pio exercitio iugiter incũbant. Tales enim debẽt eſſe,qui diuinis cultibus ſe mancipandos ſtudent, exhibere,ſcilicet vt dum ſcientiæ operam dant, doctrinæ gratiam populis adminiſtrent.*

Debet igitur Parochus vitam ſuam ita inſtituere orationis frequentia, cibi ac potus temperantia,corporis caſtitate,locutionis modeſtia, in pauperes miſericordia, erga omnes humanitate,& charitate,vt quod verbis in Eccleſia populum edocet, ipſe opere confirmet, ac veluti in imagine oſtendat: & quod aliis tanquam ad ſalutem neceſſarium, aut vtile ſuadet, idem conſilium ſibi det, & exequatur; alioquin enim apparet ſubditis, Paſtorem non ex animo hortari ad charitatem Dei, & proximi continentiam, & temperantiam, vitiorúmque omnium fugam,ſi videant ipſummet talia facere, quæ in aliis damnat; nam qui ſibi malus eſt, quomodo aliis bonus eſſe poſſit, cùm proximus quiſque ſibi ſit? & *Eccleſ.c.*30. dicat, *Miſerere animæ tuæ placens Deo.* Si, inquam, Paſtor propriam animam ſibi coniunctiſſimam non curat,quomodo curam aliarum gereret ex animo? aut quomodo cum fructu alios excitabit ad charitatem Dei, rerum cœleſtium deſiderium, ſi ipſemet eo igne cœleſti priuatus ſit? quomodo alios exhortabitur ad temperantiæ,& caſtitatis virtutem, ſi ipſemet vino deditus, & impurus exiſtat? quomodo commendare poterit mutuam charitatem,pacem, & manſuetudinis Chriſtianæ decorem, ſi ipſemet lites alat, impatientia, & iracundia æſtuet? 55

CAPVT

CAPVT VII.

De vigilantia Parochorum erga ſuas plebes.

SVMMARIVM.

1 *PArochi oues ſuas non ſolùm in genere, ſed etiam in ſpecie, & in indiuiduo agnoſcere debent.*

2 *Baptizatos deſcribere debet Parochus cum nominibus parentum, ſi de legitimo matrimonio nati ſint, & patrinorum, qui eos de baptiſmo ſuſceperũt, de die, menſe, & anno.*

3 *Formula deſcribendi baptizatos ponitur.*

4 *Baptiſmi liber per Parochum deſcriptus probat quem baptizatum, & illius ætatem.*

5 *Origo probatur ex partita libri Baptiſmi per Parochum extracta.*

6 *Parochus tenetur deſcribere illos, qui contrahunt matrimonium in Parochia ſua.*

7 *Matrimonium probatur ex libro Parochi, in quo illud deſcribit.*

8 *Parochus tenetur ſub mortali peccato librum deſcribere eorum, qui in ſua Parochia matrimonium contrahunt.*

9 *Formula obſeruanda à Parochis in deſcribendis matrimonijs ponitur.*

10 *Matrimonium plenè probatur ex partita extracta de libro Parochi, etiam mortuis teſtibus, & Parocho.*

11 *Formula partita in libris mortuorum per Parochum deſcribenda, ponitur.*

12 *Mors, & ſepultura probatur ex partita extracta per Parochum de libro mortuorum, etiam ad effectum reſeruationis.*

13 *Parocho adnotanti mortem Parochiani creditur.*

14 *Mors probatur ex libro Societatis, ſi Confraternitas habet pro inſtituto hoc officium generale ſepeliendi mortuos.*

15 *Mors probatur ex libro Hoſpitalis, cui conſueuit fides adhiberi.*

16 *Confirmati an, & quando, & quomodo ſcribendi? oſtenditur.*

17 *Matriculam omnium, qui ſunt ſub ſua Parochia pro eius arbitrio conficere debet Parochus.*

18 *Parochus notare debet eos, quibus de bonis Eccleſia ſubuenit.*

19 *Parochus fidem de liberis ſuis faciens, poteſt accipere pro ſua mercede illud quod in loco conſuetum eſt dari; ſi verò ſolitum ſit fieri gratis, gratis & ipſe faciet.*

20 *Libri marticularum non ſunt per Epiſcopum de Parochorum poteſtate extrahendi, ſed penes illos debent conſeruari.*

21 *Fides extracta per Parochum ex ſuis libris, vt in iudicio probet, eſt neceſſario facienda cum formali tranſcriptione partita de verbo ad verbum.*

22 *Fides extracta per Parochum lite pendente in Rota: ſine citatione & recognitione non probat.*

23 *Parochus debet facere diligentem inſtructionem ingeniorum ſua cura.*

24 *Parochus tenetur curare vt ſana, & orthodoxa doctrina, & boni mores in plebibus ſuis conſeruentur, & vitia auertantur, & profligantur.*

Parochus curet diſcordias inter filios ſpirituales quantocyus componi. ibid.

25 *Parochus inuigilare debet circa pauperes, miſerabiles perſonas,*

26 *Diſcordias inter filios ſpirituales componere debet.*

27 *Infirmos ſua Parochia viſitare, eóſque opportunis remedijs iuuare debet Parochus.*

28 *Infirmus vbi incipit agonizari qua obligatio incumbat Parochis.*

29 *Infirmo, qui Sacramenta recepit, non tenetur Parochus ſub peccato mortali aſſiſtere.*

30 *Infirmo impœnitenti vſque ad reductionem debet Parochus aſſiſtere.*

31 *Parochus ſub peccato mortali non obligatur infirmum adducere, vt teſtamento res ſuas diſponat.*

CVRÆ animarum Præfecti debent in primis, quemadmodum Tridentina Synodus docet *ſeſſ.22. de reformat. cap.1.* oues ſuas agnoſcere, non ſolùm in genere quoad earum numerum, ſed in ſpecie familias ſingulas, & in indiuiduo perſonas quaſlibet, earumque ætatem, & qualitates vt poſſint ipſimet, vel, ſi opus fuerit, Ordinarij locorum neceſſaria ad ſalutem ſingulorum opportunè ſubminiſtrare: quòd faciliùs exequentur, ſi iuxta nouum Rituale librum componant, in quo familias, & perſonas ſubditorum cum ætatis nota, & Sacramentorum, præſertim ad ſalutem neceſſariorum receptione, & alia huiuſmodi deſcribant. 1

Vltra hunc librum principalem debent Parochi alios quatuor, ſiue matriculas habere, in quibus deſcribant primò omnes, qui in Eccleſia ſua baptizantur, cum nominibus parentum, ſi de legitimo matrimonio nati ſint, & patrinorum, qui eos de Baptiſmo ſuſceperunt, ac die, menſe, & anno, Concil. Trid. *ſeſſ.24. de reformat. matrim. cap.2.* Paul. Fuſc. *de viſit. lib.2. cap.3. num.23.* Poſſeuin. *de officio Curati, cap.8. num.48.* vbi ponit formam, videlicet † *Die. . menſe. . an. . Paulus filius Petri de N. & Bertha de N. eius vxoris, baptizatus eſt à me N. compatre, & compatre N. & N.* (Et ſi baptizatus fuerit domi, poſt verbum *baptizatus,* addatur nomen baptizantis,) *& reliqua Sacra-* 2

mentalia perfecta ſunt à me N.&c. Vel meliùs ita poteſt hæc formula concipi: *Die.... menſe.... an..... Ego N. Archipresbyter, ſiue Rector, aut curatus Eccleſiæ Sancti N. baptizaui N. filiū* (hîc ponantur nomina, & cognomina, & loca vbi habitant) *ſecundùm ritum, & præſcriptum S.R.E. Patrinus, & Matrina fuerunt N. & N.* (hîc ponantur nomina, & cognomina partini & matrinæ) Quòd ſi infans ſpurius, & illegitimus fuerit, & parentes cognoſci nolint, ſcribatur: *Ego N.* &c. vt ſuprà, *baptizaui N. filium parentum ignotorum, ſecundùm ritum*, &c. vt *ſuprà*. Quòd ſi domi baptizatus ad exorciſcum fuerit allatus, adnotentur nomina Patrinorum, qui in exorciſmo eum tenuerunt, in hanc formam: *Fuit baptizatus, & ſuſceptus N. filius, & N.* &c. *ſecundùm ritū*, &c. vt ſuprà, *quem ego N.* &c. *exorcizaui, & fuerunt Patrini N. & N.* (hîc ponantur eorum nomina, & cognomina vt *ſuprà*, qui ad exorciſmum tantùm eum tenuerunt,) *Datum*, &c. Titulus autem ſic concipiatur. *Liber baptizatorum in Eccleſia Parochiali Sancti N. pro anno......*

4 Ex partita ab huiuſmodi libro Baptiſmi per Parochum extracta, probatur quis baptizatus, & illius ætas, ſicut docent Caputaquen. *deciſ.* 614. *num.* 1. *part.* 1. Mandoſ. *ad reg.* 18. *Cancel. quæſt.* 10. *à num.* 1. Veral. *deciſ.* 314. *num.* 1. *lib.* 1. Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *præſ.* 51. *num.* 53. Viu. *deciſ.* 184. *n.* 15. *lib.* 1. Anton. Monach. *Florent. deciſ.* 17. *num.* 2. & Bonon. *deciſ.* 19. *num.* 13. Aloyſ. Ric. *in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ.* 249. *in* 1. *edit. alias reſolut.* 218. *n.* 5. *in* 2. *edit.* Seraph. *deciſ.* 1138. *num.* 2. Ioſeph. Ludo. *Peruſ. deciſ.* 55. *num.* 7. Caualer. *deciſ.* 444. *num.* 4. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 491. *num.* 18. *& c.* 767. *num.* 43. Camill. Borrel. *in ſum. deciſ. part.* 2. *tit.* 22. *n.* 25. Maurit. *de reſtit. in integr. c.* 321. Maſcard. *concl.* 673. *num.* 1. *&* 2. *cum ſeqq.* Farin. *fragment. crimin. part.* 1. *verb. ætas, n.* 141. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *compar.* 9. *num.* 41. Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.* 1. *tit. de Clerico teſte*, §. 1. *num.* 10. Genua *de ſcriptura priuata, lib.* 5. *tit. de libris Plebanor. quæſt.* 1. *num.* 3. *&* 4. Rot. *deciſ.* 592. *n.* 2. *part.* 1. *recent. & deciſ.* 15. *num.* 2. *part.* 2. *etiam recent. & in Romana Nullitatis obligationis*, 16. *Ianuarij* 1626. coram *R.P.D. Duran.* meritiſſimo Epiſcopo Vrgellen. nunc Archiepiſcopo Tarraconen. inter eius deciſiones impreſſas *deciſ.* 18. *n.* 22. cuius prudentia, & litterarum ſcientia in Romana Curia non parum emicuit, noſtrámque Hiſpanicam Nationem ſummè honorauit; quæ quidem deciſio reperitur inter eius impreſſas *deciſ.* 206. opera & diligentia Ferdinandi Sciamannæ eius alumni in lucem editas de hoc anno 1637. vbi *n.* 5. ſubdit illa deciſio nihil referre, quòd liber non fuerit curioſè tentus, prout ordinatur in Decretis viſitationis, & conſtitutionibus Synodalibus, vbi quòd liber debet eſſe foliorū adminus ducentorum coopertus hœdina charta candida, ac ſine macula, & auro in ſuis extremitatibus delineatus, chordulis ſericeis, rubei coloris ad claudendum munitis, & in eo recta verborum formula, deſcribi annus, menſis, & dies, noménque cuiuſque baptizati, ac nomen & cognomen Patrinorum: quia dicebant Domini de Rota ex prædictis requiſitis deſcriptio anni, menſis, & diei, nominíſque baptizati, ad effectum probandi ætatem, ſunt, aut eſſe poſſunt de ſubſtantia ſecundùm occurrentiam caſuum: alia verò ſpectantia ad exteriorem, & decoram libri figuram, non eſſe de ſubſtantia, ſed potiùs pertinere ad inſtructionem Parochorum, & vt liber ſit ornatus faciliùs cuſtodiatur, difficiliúſque deperdi poſſit. Et † probatur etiam origo, per 5 librum Baptiſmi, ſecundùm Rebuff. *de pacific. poſſeſſ. num.* 217. Genua *d. lib.* 5. *quæſt.* 3. Piaſec. *in praxi Epiſcop. part.* 1. *cap.* 1. *num.* 9. Maſcard. *de probation. concluſ.* 1147. *num.* 21. Gonzal. *ad regulam* 8. *Cancel. gloſſ.* 9. §. 1. *à n.* 112. vbi *n.* 113. hoc intelligit ceſſante fraude. Et per illum probatur impedimentum cognationis ſpiritualis, Mari. Antonin. *var. lib.* 1. *reſol fin. caſu.* 33.

Secunda matricula fieri debet à Parocho, illorum ſcilicet, qui contrahunt matrimonium 6 in Parochia ſua, vt ſi dubietas aliqua contingat, poſſit fidem de matrimonio contracto præſtare, vnde & nomina teſtium, & locum contractus deſcribere debet, vt ſtatuit Concil. Trident. *d. ſeſſ.* 24. *de reformat. matrimon. cap.* 1. *verſ. habeat Parochus*, aduertunt Fuſc. *de viſit. lib.* 2. *c.* 3. *num.* 26. Nauarr. *in man. cap.* 6. *num.* 79. *verſ.* 5. Azeued. *lib.* 8. *n.* 2. *tit.* 1. *lib.* 5. *noua recop.* Ceual. *commun. contra commun. quæſt.* 604. *num.* 138. Poſſeuin. *de officio Curati, cap.* 6. *num.* 44. *& cap.* 12. *n.* 42. Homobon. de Bonis *de humana vita ſtatibus, part.* 1. *cap.* 14. *in fine.* Henriq. *in ſum. lib.* 11. *cap.* 7. §. 4. Nicol. Genua *d. lib.* 5. *quæſt.* 6. Thom. Valaſc. *allegationum iuris tom.* 1. *allegat.* 72. *num.* 106. Molfeſ. *in ſum. Theologia moralis, tract.* 4. *cap.* 8. *n.* 68. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 653. *num.* 63. *& ſeq.* Baſil. Pont. *de impedimentis matrimon. cap.* 26. §. 2. *verſ. ex quibus, condit.* 9. Ægid. de Conink *de Sacrament. & cenſur. tom.* 2. *diſp.* 27. *n.* 74. Rebel. *de oblig. iuſtit. part.* 2. *lib.* 2. *q.* 7. *n.* 6. † Ex quo libro probari matrimonium tenet Lancel. Gal- 7 lia *conſ.* 15. *num.* 3. Genua *d. lib.* 5. *quæſt.* 6. Franc. Viui. *deciſ.* 489. *num.* 9. Camil. Borrel. *d. part.* 2. *tit.* 22. *n.* 27. cùm Parocho deponenti de pertinentiis ad ſuum officium credatur: Menoch. *de arbitr. caſu* 99. *num.* 3. Surd. *deciſ.* 70. *num.* 13. Stephan. Gratian. in terminis *diſceptat. forenſ. tom.* 4. *cap.* 653. *num.* 60. Et cùm ſupradicta ad ſolemnitatem Sacramenti pertineant propter finem neceſſarium vitandi lites, † obliga- 8 re ſub mortali tenent Sanch. *de matrim. lib.* 3. *diſput.* 15. *num.* 22. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.*

*pœnit.lib.*3 1.*num.*242.*verſ.vlt.* Gutiet. *de matrimon.cap.*60.*num.*9. Nald. *in ſum.verb.Parochus.n.*20. Baſil.Pont. *vbi ſup.*Poſſeuin. *d.c.*12. *num.*44. Ego ipſe *de officio.& poteſt. Epiſcop.p.*2. *alleg.*32.*num.*174. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ.tom.*4.*cap.*653.*num.*64.

9 Formula autem obſeruanda à Parochis in deſcribendis matrimoniis in libris ad id deputatis, talis eſſe poterit, *Die... menſe... ann.... Petrus,& Berta factis intra Miſſarum ſolemnia trinis denũciationibus,tribus diebus feſtiuis continuis, videlicet die... menſe... dicti anni, & nullo impedimento allato, ſeruatiſque alijs ſeruandis,coniuncti ſunt matrimonio à me N.in Parochia N.talis loci, & inter Miſſarum ſolemnia ibidem benedictionẽ matrimonialem receperũt,* (quando eſt danda) *præſentibus N.& N. teſtibus.* Si fuerit diſpenſatió obtenta à Sanctiſſimo Domino ſuper aliquo gradu poſt illa verba, *nullo impedimento allato*, addatur, *& obtenta diſpenſatione à Sanctiſſimo ſuper gradu...& admiſſa per D. Vicarium*, &c. Vel forſan meliùs hæc formula ſic concipi poteſt. *Ego N. Rector Parochialis Eccleſiæ Sancti N.fidem facio me tribus diebus feſtiuis cõtinuis,videlicet primo die... menſe... ann.... ſecundo die... menſe... ann... tertio die... menſe... ann.... in Eccleſia Parochiali Sancti N.inter Miſſarũ ſolemnia publicè denunciaſſe matrimonium inter A.& B.nulloque legitimo oppoſito impedimẽto,ac viro & muliere à me interrogatis, eorũmque mutuo conſenſu intellecto,matrimonium inter dictos A.& B.in facie Eccleſiæ iuxta formam Trident. Concil. die... menſe... ann.... in dicta Eccleſia Sancti N. fuiſſe legitimè celebratum,præſentibus N. & N. teſtibus,* &c. *Ego N.Rector Parochialis Eccleſiæ Sancti N.manu propria.*

10 Ex ſupradicta partita etiam mortuis teſtibus, & Parocho ſcribente, abſque aliis probationibus matrimonium plene probatur,vt benè reſoluunt Caualc.*deciſ.*12.*ſub num.*22.*verſ. & liber Parochi,part.*2.Maſcard.*de probat.concluſ.*672.*n.*17.*cum.ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *d.reſolut.*318.*à princ.*Menoch. *conſ.*199.*n.*3. Sanchez *de matrimon. lib.*3 *diſput.*15.*n.*22. Franc.Molin. *d.lib.*1.*compar.*3.*à num.*35.Mari. Antonin.*var. reſol.l.*1.*reſol.fin.caſu.*33.*verſ.nihilominus,*Gal. *conſ.*13.*n.*3.16.*&* 17.Giurba *ad conſuetud. Meſſanen.capit.*1.*gloſſ.*1.*part.*1.*numer.*39. Ego ipſe *d.alleg.*32.*num.*175. Rot. *deciſ.*750. *num.*1.*p.*1. *diuerſ.& deciſ.*340.*p.*2.*etiam diuerſ.*

11 *Tertia* matricula erit mortuorum, illorum ſcilicet,qui in Parochia ſua ſepulti fuerint,cuius deſcriptionis formula ita concipi ſolet, *Die... menſe... ann... N. de N. omnibus Sacramentis ſuſceptis cum animæ commẽdatione obijt*
12 *in ſua domo plateæ nuncupatæ N. & ſepultus fuit in hac Parochiali Eccleſia Sãcti N.*&c.† Ex qua partita probari mortem, & ſepulturam tradunt Menoch. *d.lib.*1.*præſ.*51.*n.*53. *cum ſeqq.* Paul.Fuſc.*d.lib.*2.*cap.*3. *num.*28. Cald.Pereira *in l.ſi curatorem*, *verb.minoribus,num.*33.*cum ſeq.C.de in integ.reſt.minor.* Ioſeph. Ludouic. *Peruſ.deciſ.*55.*num.*7.Franc.Molin.*d.compar.*9. *n.*39.Genua *d.lib.*5.*quæſt.*2. Caualer. *deciſ.*575. *num.*3. Rot. *deciſ.*621. *num.*4 *part.*1. *recent. & deciſ.*605.*num.*4.*part.*2.*etiam recent.& in Alexandrina Beneficij,*18.*Aprilis* 1625.coram *R.P.D. Merlino*, etiam ad effectum reſeruationis, Burat.*deciſ.*11. *num.*2. & ibi Ferentil. vbi concordantes adducit, & concluſionem ampliat, *& deciſ.*407.*num.*3. Rot. *deciſ.*700. *num.*4.*p.*1. *recent.& in Therulen.Beneficij.*7.*Iunij.*1610.coram *bonæ mem. Patriarcha Mauzanedo, & in Leodien.Cappellaniæ,*8. *Nouembris* 1619.coram *bonæ memor.Vbaldo ſen.*

Parocho enim adnotanti mortem Parochiani creditur, quia ad illum, & opus ſepeliendi defunctos ſuæ Parochiæ, & huiuſmodi adnotatio ſpectat,vt per Crauet.*de antiq.temp. par.*1.§.*vidimus,*& abundè *num.*1. Ioſeph.Ludouic. *concluſ.*29. *ampl.*24. & Peruſ. *deciſ.*12. *num.*17. *p.*1. Maſcard. *de probat. concluſ.*673. *num.*31.*& concluſ.*1077.*num.*4. Genua *de ſcriptura priuata, lib.*5. *tit. de libris plebanor.q.*2. *num.*1.Burat. *deciſ.*886.*à num.*1. Rot. *in Eluen. Eremitorij.*7.*Februar.*1631. coram *R.P.D.Merlino.* vbi etiam fuit dictum,quòd circa † mortem alicuius credendum eſt libro Societatis, ſi Confraternitas habet pro inſtituto hoc officium generale ſepeliendi mortuos:& quòd credatur ſcribis deputatis ab iſtis Confraternitatibus in Regno Luſitaniæ, conſuluit Valaſc. *conſul.*10. *num.*1.*part.*1. quem refert Perez de Lara *de Cappellan. & anniuerſar. lib.*1. *c.*4.*num.*91.*&* 93. nouiſſimè poſt aliquas huius tract.impreſſiones à me viſus Eſcobar *de puritate, & nobilit. probanda, p.*1. *q.*6. §.1. *num.*30. prout etiam † ex libro Hoſpitalis, cui conſueuit fides adhiberi, probari mortem dicit Surd. *conſ.*350.*num.*36.

13

14

15

16 *Quarta* matricula eſt Confirmatorum, maximè in oppidis, ad quæ Epiſcopus ad confirmandum accedit, non habens ſecum Notarium ſcribentem, nam in ciuitatibus illa neceſſaria non erit,cùm Confirmatio conferatur in Cathedrali, & ibi notentur Confirmati. Ita Poſſeuin. *d.tract.de officio Curati.c.*12.*num.*43. In hoc autem libro deſcribi debent nomina, & cognomina Confirmatorum, patrũmque & matrum Parochiæ in qua habitant; item ſimiliter patrinorum, ſeu matrinarum, necnon ipſius Epiſcopi adminiſtrantis; tum dies, menſis, & annus, & nomen ipſius Eccleſiæ, in qua Chriſma fuit adminiſtratum,in hanc formam, *Die... menſe... ann.... N. ætatis annorum... filius N. & N. ex parochia S. N. Chriſmatis Sacramento fuit confirmatus à Reuerendiſſ. D. Epiſcopo N. patrinus, ſeu matrina fuit N. ex Parochia S.N.adminiſtratũ verò fuit hoc Sacramentum*

tũ in Eccleſia Parochiali Sancti N. Titulus libri ſic concipiatur, *Liber Confirmatorum Sacramento Chriſmatis Sancti N.*

17 Alias quoque duas matriculas aliqui pro eius arbitrio conficere ſolent, non tamen de neceſſitate, ſicut ad ſupradicta obligantur; *vna* eſt omnium omnino, qui ſunt ſub Parochia ſua, vt ſcilicet notet continuò eos, qui ſucceſſiuè naſcuntur, vel domicilium ſub Parochia ſua ſtatuunt, & eos, qui inde diſcedunt, vt ſciat etiam pro quibus ſit orandum, & eleemoſyna facienda, arg. *c. à nobis, il 2. de ſentent.*

18 *excomm.* † *Altera* eorum, quibus de bonis Eccleſiæ ſubuenit, vt ſic poſſit Eccleſia ſeruari indemnis, cùm teneatur rationem ſingulis annis de redditibus, & beneficij ſui poſſeſſionibus per Archidiaconum Epiſcopo reddere ſecundùm iuris communis diſpoſitionem, ne in nihilum contingat redigi, aut aliter dilabi, & ne quod in eleemoſynarum datum eſt, fiat in peccatum, vt dicitur. *in cap. iniuſtum, de rerum permut.*

19 Quatuor matriculis, ſeu libris ſupradictis bonam cuſtodiam adhibere tenetur Parochus ne dum poſſunt ad aliorum manus facili negotio peruenire, falſentur, vel rumpantur, & vbicumque requiſitus fuerit, tenetur de illis fides facere neceſſarias, & poteſt accipere pro ſua mercede illud, quod in loco ſolitum eſt dari; ſi verò ſolitum ſit fieri gratis, gratis & ipſe faciet, quia ſacra Congreg. negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita Epiſcopo Ca-

20 uen. *ſub die 3. Iunij 1604.* † reſcripſit nihil pro huiuſmodi fide recipi poſſe, ſubdens huiuſmodi libros non eſſe per Epiſcopum de Parochorum poteſtate extrahendos, ſed penes illos debere conſeruari, dummodo tamen, ſi neceſſarium fuerit; copia pro illorum conſeruatione detur.

21 Fides autem in iudicio probet eſt neceſſariò facienda cum formali tranſcriptione partitæ de verbo ad verbum ſicut iacet, præmittendo hæc verba, videlicet, *Ego N. infraſcriptus Parochus Eccleſiæ Sãcti N. de N. fidem facio qualiter in libro defunctorum dictæ Eccleſiæ, fol.... adeſt ſequẽs partita, videlicet, die....* &c. *In quorum fidem*, &c. *Datum*, &c. *Ego N. de N. Parochus ſupradictus manu propria.* Aliter autem facta fides, ſeu atteſtatio Parochi, quibuſcumque verbis concepta ſit, abſque formali, vt ſuprà, tranſcriptione partitæ, non probat, Gregorius *deciſ. 359. n. 5.* Beltramin. *in annot. ad deciſ. 359. eiuſdem num. 9.* & fuit dictum *in Toletana Capella, 18. Maij 1615.* coram *R. P. D. meo Pirouano, & in Æſina Bonorum, 17. Maij 1617.* coram *bona mem. Andrea,* Ferentil. *in annot. ad deciſ. 11. Buratti. num. 5.* Prout nec probat

22 † ſi extracta ſit lite pendente in Rota ſine citatione, & recognitione, quæ tamen neceſſaria non erit, ſi tempore productionis non fuerit de hoc oppoſitum, vt cenſuit Rot. *in Romana Nullitatis obligationis, 16. Ianuarij 1620.* coram *R. P. D. Duran. verſ. non obſtat. 1.* Iudex enim parte non opponente poteſt adhibere fidem ſcripturis, etiam informibus, cùm poſſint quandocumque recognoſci. Socin. *in Auth. ſi quis in aliquo, n. 18.* & ibi Dec. *num. 27. verſ. ſi verò iudex, C. de edendo.* Pute. *deciſ. 405. lib. 1.* Rot. *deciſ. 487. part. 1. recent.*

Præter hoc libros, quos Parochi ex debito officij facere tenentur, & penes ſe habere debent, in aliis nonnulla annotare ſolent, quæ Eccleſiæ, & Parochianis neceſſaria videntur; veluti cùm ſcribunt aliquem fuiſſe excommunicatum, quæ ſcriptura probat, vt tenent Ioſeph. Ludouic. *deciſ. 29. col. 2. in fin.* Maſcard. *de probat. concluſ. 673. n. 12.* Genua *de ſcriptura priuata, lib. 5. tit. de plebanorum libris q. 4. in fine.* Vel notant dominium alicuius rei ad dominium ſuarum Eccleſiarum ſpectare, quæ adnotatio ſimiliter probat, niſi ſit contra tertium, quia tunc ſolùm præſumptionem & indicium facit Maſcard. *d. concluſ. 673. n. 7. & 8.* Genua *vbi ſuprà quæſt. 5.*

Deinde his libris, ſeu matriculis confectis, 23
debet facere Parochus diligentem inſtructionem ingeniorum ſuæ curæ, reddendo in primis ad pacem eos, quos longa, & diuturna obſtinatione in odio proximi exiſtere reperti fuerint; arcere enim eos poterit à fidelium cœtu, ſi noluerint obedire, vt colligitur ex text. *in c. placuit, 90. diſt.* quem commendat, & notabilem appellat Abb. *in c. vlt. n. 2. de maior. & obed. & in c. cùm pridem num. 6.* Felin. *in rub. de treuga, & pace, n. 4.* Nec in quacumque re agenda conſiderare priùs omittat an liceat, an deceat, an expediat id agere, ſapienter, prudenter, humiliter præeſſe ſtudeat, lentè feſtiner, oculatam manum gerat, nec temerè quæcumque credat: præteritorum memor præſentia intueatur, conſideret, futuraque præcogitet: pertinaciam, & inconſtantiam fugiat, illa ſuperbiam, hæc leuitatem matrem agnoſcit.

Curet quàm maximè vt ſana, & Orthodoxa doctrina, & boni mores in plebibus ſuis 24
conſeruentur, & vitia, ac mali mores, potiſſimùmque falſa dogmata, & hæreſes ab eis omni conatu auertantur, & profligantur; quod enim præcipit Trident. Synodus *ſeſſ. 24. de reformat. c. 3.* viſitatoribus, qui præcipuè in Republica Eccleſiaſtica inſtituti ſunt pro ſalute animarum, meritò transferri poteſt ad Parochos quibus peculiariter poſt Epiſcopos cura animarum demandata eſt,

Debet quoque inuigilare circa pauperes, 25
& miſerabiles perſonas, quas illi *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reformat. c. 1.* commendatas eſſe vult, quòd autem in iſta velit Concil. commendatione, declarauit perſpicuè S. Carol. *Actor. Mediolanen.*

diolanen. p. 1. *in cap. de diligentia ab Epiſcopo adhibenda in ſtatu vniuſcuiuſque Parochiæ cognoſcendo*, in hunc modum: *Inquirat autem*, ſcilicet Parochus, *ſtudioſè de pauperibus ſuæ Parochiæ, præſertim puellis nubilibus, de viduis, orphanis, pupillis, ægrotis, ſenio confectis, aliiſque perſonis temporali, vel etiam ſpirituali miſericordia indigentibus, quibus & ipſe pro viribus opitulari, & alios ſuo exemplo, & hortatu ad id officium incitare ſtudeat. Præcipuè verò de his omnibus ſæpè certiorem faciat Epiſcopum, vt qui communis eorum pater eſt, iiſdem paternam curam, & pietatem quacumque poterit ratione præſtet.*

26 Diſcordias inter filios ſpirituales nequaquam permittere debet Parochus, ſed velociter illas componere curet, inſtet & arguat. Ita Petr. Sot. *in inſt. Sacerd. tract. de offic. Paſtoris*, §. *ſecundum verò requiſitum ad officium Paſtoris*. Ioan. Sanci. *in ſelect. diſput.* 47. *n.* 23. & *n.* 21. ait Parochum nimiam cum Parochianis familiaritatem euitare debere.

27 Demum tenetur, vbi neceſſe fuerit, ad viſitandos infirmos accedere, eóſque opportunis remediis iuuare, ad quam rem in promptu ſemper habere debet argumenta ad animum conſolandum, & erga res diuinas, ac æternas exercitandum opportuna, conquiſitis Pſalmorum verſiculis, & aliis Scripturæ locis, Sanctorum exemplis, atque hortetur infirmum, vt peccatorum ſuorum dolore concepto ſpem in diuina miſericordia concipiat, atque infirmitatis ſuæ moleſtias, ipſámque mortem Deo in ſatisfactionem pro peccatis ſuis offerat: commonefaciat quandoque ægritudines prouenire à Deo ita diſponente, vt homo ad cor redeat, vitámque ſuam emendet, cuius proinde firmum propoſitum concipere debeat, ſi corporis ſanitatem recepturus ſit, nam, vt inquit S. Chryſoſtom. homil. 38. in cap. 8. Matth. *ægrotationes plurimæ ab animæ peccatis originẽ trahunt*, & Innocentius III. *in Conc. generali*, prout refertur *in cap. cùm infirmitas, de Pœnit. & remiſſ.* ait infirmitatem corporis nonnunquam ex infirmitate animi procedere.

28 Et ſi infirmus incipiat agonizari, aduertat Parochus maiorem ei incumbere adiuuandi obligationem, ac magnum & neceſſarium miniſterium eſſe moribundis opem ferre in eo ſtatu, à quo vel in bono, vel in malo dependet æternitas Dionyſ. Carth. *de quatuor nouiſſimis, art.* 37. Homob. *in tr. de arte adiuuandi infirmos in ſpiritu, part.* 1. *cap.* 1. & nouiſſimè *in reſp. quæſt. moralium, part.* 1. *reſp.* 49. *in fine*.

29 Hac de re doctè ſanè, & ſanã doctrinã præſtat Parochis, mei amiciſſimus Ioan. Machado *en ſu perfetto Confeſſor y Cura de Almas lib.* 4. *p.* 2. *tract.* 2. *docum.* 23. *n.* 1. & 2. ſic Hiſpano ſermone concludens. *Por no conſtar del derecho ni Concilio Tridentino ſi el Cura por razon de ſu officio eſte obligado à aſsiſtir al enfermo ſu Feligrez que ſe eſtà muriendo para ayudarle a bien morir, y encõmendarle el alma con las oraciones tã prodaſas que para eſte effetto tiene diſpueſtas la Igleſia quedà dudoſo, y controuerſo entre los Doctores. Y aunque Toledo l.* 5. *c.* 5. *defiende grauemente que por razon del officio le compete eſta obligacion al Cura. Es mas probable opinion la contraria ex Poſſeu. de officio Curati, c.* 13. *n.* 13. *cum ſeq. que no le obliga a eſto debaxo de peccado mortal quãdo el enfermo queda ya Sacramẽtado, y diſpueſto para morir. Y digo por razon de ſu officio, y obligacion de peccado, que ſi por caridad lo hizieſſe aſsi el Cura zelozo del bien de las Almas de ſus feligreſes quien duda que ſeria mui grato à Dios, à accion muy loable. He dicho tambien que no le corre eſta obligacion al Cura* 30 *quando el enfermo queda ya con los Sacramentos, y diſpueſto para morir como buen Chriſtiano, que ſi eſtuuieſſe impenitente ſin auerſe querido Confeſſar, o dexar la occaſion de peccado en que eſtaua metido deue el Cura ſecundùm Poſſ. d.* 13. *n.* 14. *& Baſſe. verb. Parochus, n.* 2. *y eſta preciſamente obligado aſsiſtirle todo el tiempo que buenamẽte podiere para reduzirle a verdadera penitentia: coſa en que deue reparar mucho el Cura, porque puede ſuceder que por la omiſsion que en eſto tubiere, y por rehuſar vn poco de trabajo ſe pierda vn alma, que tãto coſtò à Chriſto nueſtro Señor, y de que el deue darle eſtrecha cuenta. Y aduierta tambien que no por ver al enfermo frenetico deſiſta luego dayudarlo, y le deſẽpare, que la experiencia lo ha moſtrado, y lo enſeña, aſsi va experimẽtado Cura Poſſeu. vbi ſup. Bald. Th. mo. lib.* 1. *d.* 12. *n.* 20. *&* 21. *Valles in* 3. *de morb. vulg. ſect.* 3. *que los freneticos quando eſtan cercanos a la muerte ſuelẽ boluer à ſu juizio. Y aun-* 31 *que Nau. in man. c* 26. *n.* 36. *ſiẽte que el Cura eſta obligado debaxo de peccado mortal à perſuadir al enfermo que haga teſtamento, y deſponga ſus coſas, generalmente hablando es dotrina muy rigoroſa y como tal la impugnan comunemente los Doctores apud Poſſeuin. d. c.* 13. *n.* 8. &c.

CAPVT VIII.

De reſidentia Parochorum.

SVMMARIVM.

1 *Reſidere tenentur de iure diuino in ſuis Eccleſiis Parochi, & alij animarũ Rectores.*

2 *Papa qualiter poſsit diſpenſare in reſidentia? oſtenditur.*

3 *Parochus non ſolùm habens curã animarum, quæ exercetur in foro animæ, ſed etiam obtinens illam, quæ pertinet ad forum exterius, tenetur de Iure diuino in ſua Eccleſia reſidere.*

4. *Reſidere*

4 *Reſidere tenetur Parochialem etiam tenuem habens, & etiamſi tres, vel quatuor incolæ remanſerint.*

5 *Reſidere non tenetur Parochus in Eccleſia, quæ in totum Parochianos habere deſierit.*

6 *Monaſterium ſeu Abbatiam obtinens, quæ cura, & Conuentu caret, reſidere non tenetur.*

7 *Baptiſmalem Eccleſiam obtinens, cui incumbit ſola cura baptizādi omnes infantes oppidi, & exiſtentes ſub cura Archipresbyteri, tenetur ad reſidentiam.*

8 *Reſidere tenetur obtinens Parochialem Eccleſiam cum libero curæ exercitio, & omnibus fructibus, licèt ei in limine adeptæ poſſeſſionis mota lis fuerit per aliquem in petitorio.*

9 *Parochus ſi duas habet Eccleſias vnitas, tenetur reſidere in digniori; ſi verò non conſtet quæ ſit dignior, in frequentiori.*

10 *Reſidere tenetur Parochus in ciuitate ſi populus diuidatur, & pars vna habitet in ciuitate, & altera extra.*

11 *Parochiales duas perpetuò inuicem æquè principaliter vnitas habens, poteſt in qua maluerit reſidere.*

12 *Parochialem Eccleſiam cum Canonicatu ex legitima diſpenſatione habens, in Parochiali reſidere debet; ſed ſi ſunt in eodem loco, & poteſt vtrique ſeruire, quotidianas diſtributiones percipiet.*

13 *Parochialem in ciuitate, & Canonicatum in Cathedrali habenti non eſt moleſtia inferenda, ſi poteſt vtrique inſeruire.*

14 *Parochialis ſi vacet, non poteſt Epiſcopus illam habenti Canonicatum conferre, etiam ſi tenues admodum præbendæ eſſent.*

15 *Parochialis Eccleſia inconſulto Papa conferri non debet habenti dignitatem tenuem in Eccleſia Cathedrali, quæ de diſtributionibus quotidianis non participat.*

16 *Reſidens in Parochiali ſi non longè abſit ab Eccleſia, in qua habet Canonicatum, poteſt ex indulgentia diebus ferialibus ad Eccleſiam accedere, & in ea Diuinis inſeruire.*

17 *Canonicatum, & Parochialem in duabus diœceſibus habens, & non reſidens in Parochiali ex permiſſu Epiſcopi, cogendus eſt reſidere in Canonicatu.*

18 *Parochialem obtinens, in qua Vicarium perpetuum legitimè inſtitui obtinet, eo viuente reſidere non tenetur: intellige vt ibi.*

19 *Capellanus in Parochiali auctoritate Apoſtolica inſtitutus coadiutor, tenetur reſidere ſicut ipſe Rector.*

20 *Coadiutor vbi datur ratione infirmitatis non ob id proprius Parochus excuſatur à reſidentia.*

21 *Vicarius amouibilis in exercitio curæ arguit curam eſſe penes deputantem.*

22 *Reſidere in Parochiali, vel Prioratu Curato vnito Dignitati, aut Canonicatui acceſſoriè, & in perpetuum, non tenetur ille, qui obligatur reſidere in Eccleſia dignitatis, vel Canonicatus.*

23 *Parochi extra reſidentiam in ſeruitio Epiſcopi; aut Eccleſiarum Cathedralium permanere non poſſunt, vt ſint Vicarij, Viſitatores, Secretarij, fiſcales, &c.*

24 *Parochus Eccleſiæ Cathedralis poteſt Vicariatus officio fungi.*

Presbyteri Parochiales obtinētes Eccleſias, non poſſunt eſſe iudices Ordinarij, vel delegati illius, in Prouincia Toletana. ibid.

Extenditur ad omnes Eccleſias Parochiales Regni Caſtellæ, & Legionis. ibid.

25 *Subcollectoris Apoſt. officio fungentes non excuſantur à reſidentia Parochialis.*

26 *Inquiſitoris officium exercentes non excuſantur à reſidentia in ſuis Eccleſiis Parochialibus.*

Priuilegium Inquiſitorum, Conſultorū, &c. ad lucrandos fructus in abſentia quorumcumque beneficiorum, excipit Parochiales Eccleſias, & perpetuos Vicarios, cæteraque beneficia curam animarum habentia. ibid.

27 *Parochiales Eccleſias obtinentes non poſſunt hodie ab illis ſtudiorum cauſa abeſſe.*

28 *Parochus non poteſt abeſſe à ſua Eccleſia, vt doceat in ciuitate, quamuis non inueniretur alius idoneus ad legendum.*

29 *Parochus propter intemperiem aëris minimè excuſatur à reſidentia, vt alibi poſſit habitare, etiam relicto Vicario approbato.*

30 *Parochus ſi eſſet infirmus, & in loco Parochialis curari non valeret, tunc poſſet ab Ordinario dari ei trium, aut quatuor menſium dilatio, vt in locis vicinioribus maneat recuperandæ ſanitatis cauſa*

31 *Parochus non excuſatur à reſidentia propter principis, & populi furorem, ſeu ob peſtem aliúmve morbum contagioſum.*

32 *Inimicitiæ capitales non excuſant Parochum à reſidentia, ſed ſolet S. Congreg. licentiam concedere, vt ſe abſentare poſſit ad ſex menſes, vt interim aut reſignet, aut permutet.*

33 *Senectus non excuſat Parochum à reſidentia quamuis Ordinarius iam prouideret illius inſufficientiæ apponendo idoneum Vicarium.*

34 *Parochus debet reſidere in domo ipſius Eccleſiæ Parochialis, vel in alia intra limites Parochiæ, quatenus propriam non habeat.*

35 *Parochus ſi non habuerit domum Parochialem, debet eam in Parochia conducere.*

36 *Parochus non excuſatur hodie quin intra Parochiam reſidere debeat, quamuis non adſit commoda domus Parochialis.*

37 *Parochus Parochiali domo relicta poterit in paterna*

paterna, vel cognatorum domo intra fines Parochia habitare, ſi ex ea poſſit reſidentia muneri ſatisfacere.

38 *Parochia ſi ſit intra, & extra ciuitatem, tenetur Parochus habitare propè Eccleſiam ciuitatis.*

39 *Parochus non poteſt haberi pro reſidente ſi inhabitet in ciuitate etiam docendo, à qua diſtat ſua Parochialis duobus, aut tribus milliaribus, etiamſi Dominicis, & feſtis diebus ad eam accedat.*

40 *Reſidere tenetur Parochus perſonaliter, & non alio modo ſatisfacit officio ſuo, etiamſi populo per aliam aequè benè, & fortè melius ſcrutatur.*

41 *Parochus officio ſuo non ſatisfacit ſi reſidet quidem, ſed totam curam relinquit Capellano.*

42 *Parochus, qui paruo tempore abeſt, non efficit quominus dicatur continuo adeſſe.*

43 *Parochus debet talem ſui copiam facere, vt indigentes non careant neceſſaria copia, ſed non arctatur, vt debeat manere quaſi in compedibus.*

44 *Parochus ſi rationabiliter iudicauerit ſe non fore neceſſarium, puta quia nullus infirmatur, poteſt abeſſe per aliquas horas, etiamſi nullum ſubſtituat, tota verò die poteſt eſſe damnoſum.*

45 *Parochis poterit prohibere Epiſcopus ſub poena pecuniaria ne vltra biduum à ſua Eccleſia abſint.*

46 *Chriſtiana charitas,*
47 *Neceſsitas vrgens,*
48 *Obedientia debita,*
49 *Vtilitas Eccleſiae, vel Reip. euidens,*
} *Parochum à reſidentia excuſant.*

50 *Parochi quando, & quo tempore relaxandi animi cauſa poſsint à ſuis Eccleſiis abeſſe, oſtenditur.*

51 *Parochus iuſta de cauſa abeſſe volēs ſiue cum licentia, ſiue abſque ea, tenetur relinquere ſubſtitutum, qui pro ſe populo ſeruiat, & quid ſi abſentia ſit repentina.*

52 *Parochus abeſſe volens Vicarium, ſiue ſubſtitutum etiam idoneum, & admiſſum in illo Epiſcopatu pro adminiſtratione Sacramentorum relinquere inconſulto Epiſcopo non poteſt, niſi ad ſex, vel ſeptem dies.*

53 *Curatus vicinus benè poteſt ſubſtitui in abſentia Parochi.*

54 *Parochus ſine licentia Epiſcopi ex iuſta cauſa an poſſit abeſſe ad duos menſes continuò, vel diuiſim, oſtenditur, & num. 55.*

56 *Parochus non poteſt per hebdomadam abeſſe non petita, vel non obtenta licentia, etiam relicto Vicario idoneo per Ordinarium approbato.*

57 *Conſtitutio Epiſcopi valet ne Parochi poſsint abeſſe vltra duos dies ſine licentia.*

58 *Parochus vt legitimè vltra bimeſtre poſſit abeſſe, quae requirantur? oſtenditur.*

59 *Parochus habens iuſtam cauſam abeundi extra Parochiam per duos menſes, aut tres, non ſatisfacit ſuae conſcientiae, ſi petat licentiam iurans ſe grauem habere cauſam, quam non expedit manifeſtare.*

60 *Parochus petens licentiam fingendo cauſam iuſtam, quam re vera non habet, peccat mortaliter, & tenetur reſtituere fructus.*

61 *Abſentia iuſta cauſa in Parochis an iudicialiter probari debeat? remiſsiuè.*

62 *Epiſcopus cognoſcere debet de cauſis abſētiae etiam ab Eccleſiis Parochialibus, quarum collatio ad inferiores ſpectat.*

63 *Ordinarij locorum Epiſcopo inferiores poſſunt dare licentiam Parochis ſe abſentandi à ſuis Eccleſiis.*

64 *Vicarius idoneus relinquendus in abſentia Parochi quis, remiſsiue.*

65 *Licentiam expreſſam Epiſcopi obtinere debet Parochus abeſſe volens, quia tacita non ſufficit.*

66 *Parochum non excuſat diſtantia loci, etiam cum neceſsitate eò diſcedendi, vt poſsit abeſſe à ſua Eccleſia ſine licentia in ſcriptis obtenta, niſi talis neceſsitas repente ſe offerat, quae non patiatur dilationem.*

67 *Parochus, qui abſque legitima cauſa à ſua Eccleſia abeſt, praeter culpam mortalem incurrit priuationem fructuum pro rata abſentiae.*

68 *Reſtitutio fructuum ob non reſidētiam amiſſorum facienda eſt fabricae Eccleſiae, vel pauperibus, nec obtineri poteſt compoſitio.*

69 *Reſtituere tenentur Parochi fructus amiſſos ob non factam reſidentiam, etiam ante vllam iudicis ſententiam.*

70 *Fructuum appellatione in materia reſtitutionis ob non factam reſidentiam, veniunt naturales ſolùm, ac naturales & artificiales, non autem induſtriales.*

71 *Parochus aliis iuris remediis, etiā vſque ad priuationem, compelli poteſt ad reſidentiā.*

72 *Parochus non reſidens, etiam monitus, non eſt hodie ipſo iure priuatus Parochiali.*

73 *Parochi ad priuationem ob non reſidentiam non eſt neceſſarium quòd priùs procedatur per alias poenas, nempè cenſuras, ac ſequeſtrationem, & ſubtractionem fructuum.*

74 Concil. Trid. ſeſſ. 24. cap. 12. verſ. praeterea, *non afficit Epiſcopos, qui poſſunt procedere ad priuationem ob non reſidentiam, tametſi illa temporum interualla non fuerint obſeruata.*

75 *Beneficio vt quis legitimè priuetur ob non reſidentiam, debet priùs perſonaliter citari, & quid ſi perſonaliter citari non poteſt?*

1 PArochi, & alij animarum Rectores tenentur de Iure Diuino in ſuis Eccleſiis reſidere, vt apertè colligitur ex Concil. Tridentino *ſeſſ.* 23. *de reformat. capit.* 1. dum ſic ait: *Cùm præcepto Diuino mandatum ſit omnibus quibus animarum cura commiſſa eſt, oues ſuas agnoſcere, pro his ſacrificium offerre, verbíque diuini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, ac bonorum omnium operum exemplo paſcere, pauperũ, aliarumque miſerabilium perſonarum curam paternam gerere, & in cætera munia Paſtoralia incumbere, quæ omnia nequaquam ab iis præſtari, & impleri poſſunt, qui gregi ſuo non inuigilãt, neque aſsiſtunt; ſed mercenariorum more deſerunt, Sacroſancta Synodus eos admonet, & hortatur, vt Diuinorum præceptorum memores, factique forma gregis in iudicio, & veritate paſcant, & regant.* Hactenus Concil. quod licèt loquatur de Epiſcopis, tamen quia in fine habet omnia, quæ dixerat ſuperiùs de Epiſcopis, intelligenda etiam eſſe de Parochis, benè ex eo euincitur, illorum reſidentiam eſſe de Iure Diuino; quia iſti ſunt Paſtores, ac proinde tenentur reſidere, cùm non poſſint rectè fungi proprio officio, niſi perſonaliter reſideant; tum quia iſti ſunt veluti gubernatores, & præfecti gregis ſibi commiſſi, ac Princeps non conſtitueret Gubernatores vrbium, & præfectos oppidorum, quos putat frequenter abeſſe ab iis locis ſibi commiſſis, & ſolùm eos gubernare per alios. Et quamuis non reperiatur hoc præceptum de reſidentia expreſsè in ſacris Litteris; ex illis tamen neceſſariò, & non obſcurè deducitur, & præcipuè Prouerb. 27. *Cognoſce vultum pecoris tui, & greges tuos diligenter conſidera.* Eccleſiaſt. 7. *Pecora tibi ſunt, attende de illis.* Actor. 20. *Attendite vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit.* Nec eſt enim neceſſe, vt omnia præcepta Diuina expreſsè in ſacra Scriptura exprimantur; nam cùm Parochi Paſtores ſint, quibus committitur cura gregis, eo ipſo ex hoc deducitur de Iure Diuino teneri eos reſidere.

Quare ita reſoluunt Caiet. 2.2. *q.* 185. *art.* 5. *& in ſum. verb. beneficium, il* 1. *verſ. & ſi beneficium eſt curatum*, præclaræ mem. & ſummæ ſanctitatis vir D. Barthol. à Martyribus Archiep. Brachar. *in ſtimulo Paſtorum, p.* 2. *fol.* 51. *cum ſequentibus.* Syluester *in ſum. verb. reſidentia, n.* 1. Emm. Sà *in aphoriſm. eod. verbo, etiam n.* 1. Barthol. à Caranza *in tr. de reſidentia. c.* 2. Melch. Galleg. *in tr. de Parochorum obl. tempore peſtis, p.* 1. *diſp.* 1. *n.* 46. *cum ſeq.* Turrian. *in particulari tract. de reſidentia*, latè Sot. *de iuſt. lib.* 10. *q.* 3. *art.* 1. *cum ſequentibus.* Alphonſ. à Castro *de iuſta hæreticorum punit. lib.* 3. *cap.* 4. Vega *in ſpeculo, c.* 17. Selu. *de beneſ. p.* 4. *q.* 2. *ex n.* 2. Cou. *lib.* 3. *var. cap.* 13. *num.* 9. Nauar. *in man. cap.* 25. *numer.* 121. Ferrer. *conſ.* 23. *à numer.* 32. *& à numer.* 14. Bernard & Salzed. *in pract. cap.* 54. *in nouiſſ. impreſſ.* Ioan. Ocon. *in repet. capit.* 1. *de Clericis non reſid. in* 6. *n.* 39. Cord. *in qq. lib.* 1. *q.* 19. Baptiſt. Conrad. *in reſp. caſuum conſcient. q.* 317. Lel. Zech. *de caſibus reſeru. caſu* 3. *& in tit. de beneſic. n.* 6. *& de munere Epiſc. cap.* 5. *n.* 3. Viuald. *in append. cand. cap.* 9. *n.* 6. *&* 7. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 10. *q.* 3. *puncto* 5. *verſ. altera ſententia*, Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *q.* 59. *n.* 1. Ceual. *commun. contra communes, quæſt.* 585. *n.* 1. *& ſeq.* Quintan. *Eccleſiaſt. lib.* 4. *num.* 50. *&* 51. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 24. *n.* 139. & *gloſſ.* 41. *n.* 8. *& gloſſ.* 43. *n.* 163. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. *q.* 1. Leſſi. *de Iuſt. lib.* 2. *cap.* 43. *dub.* 29. *n.* 153. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. reſ.* 393. *n.* 5. Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 6. *n.* 5. *& in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib* 4. *cap.* 37. *n.* 15. Poſſeu. *d. tr. de officio Curati, cap.* 1. *n.* 1. Nicol. Garc. *de beneſic. p.* 3. *cap.* 2. *n.* 16. Cened. *ad Sextum, collect.* 30. *n.* 2. Ludouic. de ſancto Ioann. *de adminiſtr. Sacramentorum art.* 1. *de reſident. num.* 3. *verſ. demas.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.* 3. *alleg.* 53. *n.* 2. me citato in illo loco Sanctarel. *var. reſolut. quæſt.* 1. *per tot.* & nouiſſimè Alzed. *de præſtantia Epiſcopalis dignitatis, p.* 1. *cap.* 6. *num.* 7. ac etiam Homobon. *in reſponſ. quæſt. moral. p.* 3. *reſp.* 28. & Machado *en ſu perfetto Confeſſor y Cura de Almas lib.* 4. *p.* 2. *tr.* 3. *docum.* 4. *n.* 1. vbi in fine pro deciſione quæſtionum, quæ in hac materia diſputari ſolent, ſe remittit ad hunc locũ, me citato in hoc loco Trullench. *in expoſit. Decal. lib.* 4. *c.* 1. *dub.* 8. *n.* 9.

Et quamuis hinc inferri videatur Papam in reſidentia diſpenſare non poſſe, vtpote quia diſpenſare non poteſt in iis, quæ ſunt de iure Diuino, *cap. ſunt quidam* 25. *qu.* 1. Gloſ. *verb. auctoritate, in cap. non eſt, de voto*, iunctis latè ad ductis per citatos à Sanctarel. *var. reſ. q.* 1. *n.* 5. & per me *in tract. de iure Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 120. nihilominus hæc illatio non eſt indiſtinctè vera, quia in hoc caſu non diſpenſat propriè tollendo vinculum, quo Parochus obſtrictus eſt ad reſidentiam, ſed iuſta, & legitima exiſtente cauſa declarat vinculum illud ceſſare ob rationabilem cauſam, quæ ſuperuenit, & Parochum non teneri in aliquibus caſibus reſidere, & Dei voluntatem eſſe, vt nunc non cogatur ad reſidentiam, & quando Pontifex id facit, Deus talem declarationem ita approbat, vt ab obligatione præcepti Diuini hominem ipſo facto liberet. Quare Papa non diſpenſat vt agens principale, ſed vt agens inſtrumentale, ſeu miniſteriale, quatenus ex officio, & cum auctoritate declarat eſſe iuſtas cauſas, ob quas Deus relaxat obligationem, & ita Deus tunc vt agens principale tollit illam obligationem. Videant Parochi an allegata cauſa ſit legitima, & ſua abſentia valdè vtilis, & neceſſaria vniuerſali 2

Eccleſiæ,

Eccleſiæ, vel ſaltem propriæ, quia ſi Papa ſine hac, vel alia iuſta cauſa diſpenſauerit, ipſi tamen peccant, ſi non reſident, Sot. *dicto libro* 10. *q.3. art.4.* Valent. *tom.3. diſputat.3. q.*10. *puncto 5. verſ. & hactenus*, Azor. *d. p.2. lib.7. cap. 4. quæſ.1. ad fin. & c.5. quæſ.6.*

3 Quod adeò verum eſt Parochum teneri de Iure Diuino in ſuis Eccleſiis reſidere, vt ad id non ſolùm adſtringatur habens curam animarum, quæ exercetur in foro animæ; ſed etiã obtinens illam, quæ pertinet ad forum exterius circa correctionem morum, qualis eſt qui poteſt viſitare, corrigere, excommunicare, ſuſpendere, & interdicere, non quod de illo loquatur Concil. *d. cap.1.* ſed quia comprehenditur aliis auctoritatibus, quas ex Scriptura ſuprà adduximus, & ſub diſpoſitione Conſtitutionis bonæ mem. Piæ IV. inc. *In ſuprema, ſub dat. Kalend. Decembris* 1564. Ita Sanctarel. *d. q.1. n.11.* Armendar. *loco infrà citando, n.*173. Vnde Præpoſituram curam tantùm iuriſdictionalem obtinentem eſſe comprehenſam in Bulla Pij V. *de reſidentia Parochorum*, quæ incip. *Cupientes, ſub dat. 8. Idus Iulij* 1568. referunt deciſum Nicol. Garc. *de benef. p.3. cap.2. n.179. in 10. declarat.* & Armendar. *loco proximè citando, num.*140.

4 Et procedit etiamſi Parochialis ſit tenuis, Rebuff. *in tract. nominat. q.8. n.27.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœn. lib.30. n.294. verſ. ſi obiicies.* Ego ipſe *d. p.3. alleg.53. n.70.* me citato in illo loco Sanctarel. *var. reſolut. q.4. num.45.* Et etiamſi in Parochia tantùm remanſerint tres, vel quatuor incolæ, Nicol. Garc. *de benefic. p.3. cap.2. n.179.* Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.2. tit.23. l.2. §.2. ſub rub. ſed an Pa-*
5 *rochi debeant reſidere in ſuis Curatis? n.*142. † niſi Parochialis Eccleſia in totum Parochianos habere deſierit, quia tunc de illa prouiſus non teneretur perſonaliter reſidere, cùm de ea iudicari debeat ac ſi eſſet beneficium ſimplex, vt latè probat Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib.1. cap.*
6 14. † ſicut nec teneretur reſidere obtinens Monaſterium, ſeu Abbatiam, quæ Cura, & Conuentu caret, Nicol. Garc. *dicto num.179. in 9. declar.* Armend. *dicto loco num.*139.

7 Baptiſmalem Eccleſiam obtinens, cui incumbit ſola cura baptizandi omnes infantes oppidi, & exiſtentes ſub cura Archipresbyteri, tenetur ad reſidentiam, ad minus tanquam coadiutor Eccleſiæ Parochialis. Ita Armend. *d. loco, n.*178.

8 Parochialem Eccleſiam obtinens per prouiſionem Sedis Apoſtolicæ habens liberum curæ exercitium, & omnium bonorum, fructuum, & prouentuum ad dictam Eccleſiam Parochialem pertinentium poſſeſſionem, licèt in limite adeptæ poſſeſſionis prædictæ mota lis fuerit per aliquem in petitorio, tenetur ad reſidentiam in dicta Eccleſia. Ita Aloyſ. Ric. *in praxi rerum fori Eccleſ. reſ.393. n.5.*

Parochus ſi duas habeat Eccleſias vnitas, 9
reſidere tenetur in digniore; ſi verò non conſtet quæ ſit dignior, in frequentiori; ſed ſi vna fuerit extra, & altera intra vrbem, reſidere debet in ea, quæ eſt intra. Ita referunt deciſum, Nicol. Garc. *d. num.179. in declarat.*14. & Armendar. *d. loco n.*142.

Vnde ſi Populus diuidatur, & vna pars ha- 10
bitet in ciuitate, & altera extra, & idem Parochus ex conſuetudine ambas Parochias obtineat, reſidere debet in ciuitate, Nicol. Garc. *dicto num.179. in declar.*15. Armendar. *dicto loco, n* 143.

Et hinc habens Parochiales duas vnitas per- 11
petuò inuicem æquè principaliter, & non vnam alteri acceſſoriè, ita vt vna non ſit dignior, & principaliter altera, poteſt in qua maluerit, reſidere, idem Nicol. Garc. *dict. nu.179. in declarat.*16. Armendar. *dicto loco, n.*144.

Parochialem Eccleſiam cum Canonicatu 12
habens ex legitima diſpenſatione, in Parochiali reſidere debet, cum prima, & præcipua debeat eſſe cura animarum, iuxta d. Conſtitut. Pij V. quæ inc. *Cupientes*, & percipere fructus præbendæ, & ſolùm eius diſtributiones quotidianas perdit, & ſi quid præterea abſentes iuſta alia de cauſa non percipiunt. Ita Armendar. *d. loco n.*135. aduertentes ibi quòd ſi Canonicatus eſt in eodem loco, vbi eſt Parochialis, poteſt vtrique ſeruire, & quotidianas diſtributiones percipere, & citat Nicol. Garc. *num.179. declar.7.*

Vnde Parochialem in ciuitate, & Canoni- 13
catum in Cathedrali habenti, ſi poſſit vtrique inſeruire, non eſſe moleſtiam inferendam, deciſum refert idem Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ l.4. tit.7. de benefic. incompat. num.*49. vbi *num.*48. ſubdit, † ſi vacet paro- 14
chialis, non debere Epiſcopum illam Canonicatum habenti conferre, etiamſi tenues admodum Præbendæ eſſent, ſed Papam conſulere, debere, & veros redditus Canonicatus, & Parochialis exprimere, idem fuit dictum in Rota *in vna Leod. Canonicatus 5. Iunij* 1610. coram *Reuerendiſſimo D. meo Coccino Decano*, prout refert. Ioan. à Coch. *in comm. ad reg.5. Cancel. à num.4. p.577. cum ſeqq.*

Et ideo nec habenti Dignitatem tenuem 15
in Eccleſia Cathedrali, quæ de diſtributionibus quotidianis non participet, Eccleſiam Parochialem inconſulto Papa conferri debere dicit reſolutum Armendar. *d. tit.7. de beneſ. incompatib. n.*51.

Si autem reſidens in Parochiali non lon- 16
gè abſit ab Eccleſia, in qua habet Canonicatum; poteſt ex indulgentia diebus ferialibus ad Eccleſiam accedere, & in ea Diuinis inſeruire, dummodo Parochus omnibus

diebus, & horis ſuis, & congruis Parochiali inſeruiat, & nihil prorſus relinquat ex debito ſeruitio ipſius, prout à *Sacra Congreg.* fuiſſe deciſum teſtantur Nicol. Garc. *dicto n.*179. *declar.*13. Armendar, *ſub dicta rub. ſed an Parochi debeant reſidere in ſuis Curatis? num.*136. At obtinens Canonicatum, cui eſt vnita Parochialis ad vitam obtinentis tantùm, tenetur in Parochiali reſidere, vt pariter reſolutum referunt idem Nicol. Garc. *d. n.*179. *in decl.*13. & Armend. *ſub dicta rub. ſed an Parochi debeant reſidere in ſuis Curatu? n.*137.

17 Canonicatum, & Parochialem in duabus diœceſibus habens, & non reſidens in Parochiali ex permiſſu Epiſcopi, vt tenetur ex *dicta Conſtit. Pij V.* cogendus eſt reſidere in Canonicatu, vt per Nic. Garc. *d. p.*3. *c.*2. *n.*184. Armend. *in add. ad recop. legum Nauarræ lib.* 2. *tit.*23. *l.*2. §.2. *de reſident. Canon. num.*14. quos refero Ego ipſe *d. p.*3. *alleg.*53. *n.*113.

18 Parochialem obtinens, in qua Vicarium perpetuum legitimè inſtitui obtinuit, eo viuente reſidere non tenetur, vt per Armendar. *ſub d. rub. ſed an Parochi debeant reſidere in ſuis Curatis? numer.*193. vbi *num.*126. intelligigit ſi tota animarum cura tranſlata fuerit legitimè in ſolum Vicarium perpetuum, & *numer.*127. ſubdit quòd Parochus Eccleſiæ, in qua fuit conſtitutus Capellanus, cui ex inſtitutione Capellaniæ impoſita fuit tota animarum cura, ſeu perpetua Vicaria quoad Capellanus vixerit, non tenetur in ea re-
19 ſidere. † Teneretur tamen ſicut ipſe Rector Parochialis, Capellanus in illa coadiutor auctoritate Apoſtol. inſtitutus, vt benè reſoluunt Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell. gloſſ.*5. §.9. *numer.*17. Galet. *in margarita caſuum conſcient. verb. reſidentia* 1. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſ. reſolut.*393. *ampl.*5. Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.*7. *cap.*6. *numer.*104. Piaſec. *in praxi Epiſcop. p.*2. *cap.*3. *numer.*27. Monet. *de optione Canon. capit.*4. *quæſ.*8. *num.*157. Vgolin. *de officio Epiſcopi capit.*15. §.3. *num.*3. *verſ. poſtremo*, Armend. *d. tit. ſed an Parochi debeant reſidere in ſuis Curatis? num.*127. *verſ. an capellani, & n* 157. Ego ipſe *d. p.*3. *alleg.*53 *n.*78. me citato Sanctar. *d. q.*4. *n.*17.

20 Si autem datus ſit coadiutor ratione infirmitatis, non ob id proprius Parochus excuſatur à reſidentia, vt dicit reſolutum Armend. *dict. tit. ſed an Parochi debeant reſidere in ſuis*
21 *Curatis? num.*129. In exercitio curæ † Vicarius amouibilis arguit curam eſſe penes deputantem, & ideò ipſum teneri ad reſidendum, vt pariter deciſum atteſtantur idem Armendar. *citato loco num.*141. & Nicol. Garc. *d. n.*179. *n.*11. *in declar.*...

22 Reſidere in Parochiali, vel Prioratu Curato vnito Dignitati, aut Canonicatui acceſſoriè, & in perpetuum, non tenetur ille qui obligatur reſidere in Eccleſia Dignitatis, vel Canonicatus, ex eodem Armendar. *cit. loco num.*138. & Nicol. Garc. *d. num.*179. *in* 12. *declar.*

Et hodie eſt adeò præciſa reſidentia in Pa- 23
rochis, vt illi ab ea excuſari non valeant, etiam ex illis cauſis, ob quas Canonici reſidere non coguntur, & ideò eos minimè poſſe in ſeruitio Epiſcopi permanere, aut Eccleſiarum Cathedralium, vt nempè ſint Vicarij, Viſitatores, Secretarij, Fiſcales, &c. reſoluunt Emman. Sà *verb. reſidentia, numer.*1. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell. gloſſ.*6. *numer.*258. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſtici dec.*502. *in* 1. *edit. aliàs reſol.*393. *in* 2. *edit.* Piaſec. *in praxi Epiſcop. p.*2. *c.*3. *num.*27. Nicol. Garc. *de benefic. p.*3. *cap.*2. *n.*42. Armendar. *citato loco n.*166.167. & 172. Poſſeuin. *de officio Curati, c.*1. *num.*12. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Parochus differ.*3. Bonacin. *var. tract. diſp.*5. *de onere, & obligat. benef. puncto* 5. *num.*14. Alzed. *de præſtant. Epiſcop. dignit. p.*1. *cap.*5. *n.*128. Ego ipſe *d. p.*3. *alleg.*53. *n.*85. me citato in illo loco Sanctarel. *var. reſol. q.*3. *n.*49. & cenſuit *S. Congr. Conc ſub die* 12. *Maij* 1629. Nam vltra duos menſes Epiſcopus non poteſt vti opera Parochi, vt cenſuit *S. Congr. Conc. ſub die* 8. *Ianuarij*
1628. † Si autē Eccleſiæ Cathedralis Parochus 24
ſit, poterit Vicariatus officio fungi, vt benè reſoluit Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Arch. Neap. p.*4. *dec.*319. In tota Prouincia Toletana Presbyteri Parochiales Eccleſias obtinentes non poſſunt eſſe iudices ordinarij, vel delegati ordinarij appellationum, vt ſtatuit Paul. V. *in ſua conſtit.* incip. *Eccleſiæ vniuerſæ, ſub die* 17. *Aug.* 1615. quam Greg. XV. *in ſua Conſt.* incip. *Alias à felicis, ſub die* 9. *Maij* 1622. extendit ad Eccleſias omnes Parochiales totius Regni Caſtellæ, & Legionis.

Nec etiam à reſidentia Parochialis excu- 25
ſari Subcollectoris Apoſt. officio fungentes, tenent Nicol. Garc. *d. c.*2. *n.*42. *in* 3. *decl.* Aloyſ. Ricc. *d. reſol.*393. *n.*4. Vgolin. *de offic. Epiſc. c.*15. §.3. *n.*3. *verſ.*10. Gonzal. *d. gloſ.*6. *n.*266. Armen. *d. tit. ſed an Parochi debeant reſidere in ſuis Cu-*
*ratis? n.*168. aut † Inquiſitoris officium exercē- 26
tes, vt contra Spin. & Cened. docent Gonzal. *d. gl.*6. *num.*266. & *gloſſ.*43. *numer* 164. Aloyſ. Ricc. *d. reſolut.*393. *numer.*3. Ceual. *commun. contra commun. q.*585. *n.*12. Ego ipſe *d. p.*3. *alleg.*52. *n.*156. me citato in illo loco Sanctarel. *var. reſol. q.*11. *n.*4. & Alzed. *de præſtantia Epiſcop. dignit. p.*2. *c.*9. *n.*37. Priuilegium Inquiſitoribus contra hæreticam prauitatem, conſultoribus, & procuratoribus in Romana Curia, & aliàs vbilibet reſidentibus, Secretariis, Fiſcalibus, Relatoribus, ac Commiſſariis actu ſeruientibus ad lucrandos fructus in abſentia quorumcumque beneficiorum excipit Parochiales Eccleſias, & perpetuos Vicarios, cæteraque

beneficia

beneficia curam animarum habentia. Paulus V. *in ſua Conſt.* incip. *Alias per nos accepto ſub die Martij* 1610.

27 Quamuis olim potuerit Parochus ſtudiorum cauſa abeſſe per ſeptennium ex conſenſu,& licentia Epiſcopi,vt deciditur *in cap.cùm ex eo,de elect. lib.6.* hodie tamen id non permittitur, cùm illius text. diſpoſitioni derogatum videatur per Concil. Tridentin. *ſeſſ.23. de reformat.cap.1.* dum tenet,vt habentes curam animarum non poſſint abeſſe niſi cauſa priùs per Epiſcopum cognita, & probata, & diſcedendi licentiam vltra bimeſtre tempus non obtineant, niſi ex graui cauſa; at declaratum eſt per *Sacram Congregationem* ſtudium non eſſe grauem cauſam, vt obtinentes beneficia Curata poſſint abeſſe, cum illa obtineantur per concurſum iuxta Concil. Tridentin. *ſeſſ.24.de reformat. cap.18.* & ſupponitur illos, quibus conferuntur, eſſe idoneos, & iam ſtuduiſſe, & conſequenter non eſſe neceſſe, vt ſtudiorum cauſa abſint à ſuis Eccleſiis,ne ob abſentiam debito ſeruitio defraudentur. eo vel maximè, quia hodie ſunt alij, qui Theologiæ, & Iuri Canonico abſque tanto Eccleſiarum, & animarum detrimento ſtudere poſſint. Vnde non ſemel *ſacra Concil.Tridentin.Congregatio* cenſuit poſt Concil. Trident. obtinentes Eccleſias Parochiales non poſſe ab illis ſtudiorum cauſa abeſſe, & ſi abſunt, non poſſe percipere fructus, nec Ordinarios poſſe talem licentiam concedere,prout referunt Aloyſ.Ricc. *d.reſol.393.in fine,& reſ.310.n.1.*Proſp.de Auguſtino *in add. ad Quarant.in ſum. Bullarij verb. Reſidentia, verſ.item limita,*Gonz.*d.gl.6.n.251.*Nic.Garc. *d.p.3.c.2.n.80.& 81.in addit.* me citato illo loco Sanctarel. *d.q.3.n.25.* & Alzed. *de præſtantia Epiſcop. Dignitatis p.2.cap.9.n.37.* Lud.à S. Ioann. *de adminiſtr.Sacrament.art.1.n.2.prope fin.* Candid. *diſquiſ.18.art.30.dub.2.* quicquid Garc. *in ſumm.morali tractat.2.diffic.9.dub.8. num.27.*

28 Et quamuis docentes in Theologica facultate, dum in ſcholis docuerint, integrè per annos quinque, percipere poſſint de licentia Sedis Apoſt.prouentus Præbendarum, & beneficiorum ſuorum, non obſtante aliqua alia conſuetudine, vel ſtatuto, cùm denario defraudari non debeant in vinea Domini laborantes,vt expreſsè habetur *in cap.vlt.in fin.de magiſtr.* tamen poſt Conc. Trid.Parochus nõ poterit abeſſe à ſua Eccleſia, vt doceat in ciuitate,quamuis non inueniretur alius idoneus ad legendum etiam Grammaticam, & fuerit quoq; relictus idoneus Vicarius,& approbatus cum congrua mercede, & ſolemnibus diebus pariter ipſe Parochus intereſſet, ex allatis rationibus,prout teſtantur *à S.Congr.* reſolutum Gonz. *gloſ.6.n.254.* Aloyſ. Ricc. *d.reſ.393.n.2.* Armend. *d.loco,n.134.in fine.* Ego ipſe *d.alleg. 53.n.76.* me citato Sanctarel. *dicta q.3.n.32.*

Propter intemperiem aëris Parochus non 29
inde oriundus minimè excuſatur à reſidentia, vt alibi poſſit habitare etiam relicto Vicario approbato,vt per Vgol. *de officio Epiſcopi,cap. 15. §.3.verſ.ſexto,* Zerol. *in praxi Epiſcop.p.1. verbo reſidentia,§.7.* Armend. *ſub d.tit.ſed an Parochi debeant reſidere in ſuis Curatis? n.132.*
aduertentes quòd † ſi Rector infirmus eſſet,& 30
in loco Parochialis curari non poſſet defectu Medicorum,medicinarumve, tunc poſſe ab Ordinario dari ei dilationem trium, aut quatuor menſium,vt in locis vicinioribus maneat recuperandæ ſanitatis cauſa, interea ab ipſo Ordinario in Parochiali idoneo Vicario cum congrua portione ex redditibus Parochialis conſtituto; & ideo Armendar. *d. loco num.18.* aſſerit deciſum cum Ordinarij conſenſu intemperiem aëris excuſare à reſidentia.

Nec propter Principis, & populi furorem, 31
ſeu ob peſtem, aliumve morbum contagioſum à reſidentia Parochus excuſatur, vbi detrimentum ouium ſuarum immineret in ſpiritualibus,& nulli adeſſent miniſtri, qui ſufficienter id præſtarent ex infra dicendis *n.47.*

Nec propter inimicitias capitales, vt col- 32
ligitur ex deciſione quadam *S. Congregationis negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſitæ,* apud quam *cùm Laurentius Siſcarellus terræ Ripæ Archipresbyter ob capitales inimicitias ab eius Eccleſia abſentari ſupplicaſſet, in eadem idoneo Capellano relicto, de quibus quidē inimicitiis per Epiſcopum Boianen. plena fides Sacræ Congr. ſub die 15. Februarij 1619. ad ſex menſes licentiam conceſſit ad effectum, vt interim aut reſignet, aut permutet.* Sed quando inimicitiæ abſque Parochi culpa contractæ fuerint, & poſt obtentam Parochialem exortæ, Epiſcopi diſpenſare ſolebant,vt per annum in alio viciniori, & tutiori loco manere poſſit, & creſcentibus inimicitiis dabatur alius annus,dummodo ſemper in Parochiali expenſis Parochi maneret idoneus Vicarius, ſi credimus Zerol. *in praxi Epiſc.p.1.verb. priuatio, §.4. dub.1.* Aloyſ.Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt.reſ.645.in ſecunda edit.* Bonacina *varijs tract.diſp.5.de onere,& obligat.benef.puncto 5. num.2.* Armendar. *dict.loco, num.133.134.182. & ſeq.* Hinc referunt Paul.Comitol. *reſp. moral.lib.1.quaeſt.60.* & Ludou.de Sancto Ioanne *de adminiſtr.Sacrament.art.1.de reſident. n.2. verſ. nota tertiò, ſacram Congr. cenſuiſſe Parochum propter inimicitias abſentem à Parochia non poſſe abeſſe niſi per annum,* puto tamen id hodie non licere, & meliùs eſſe conſulere ſacram Congregationem.

Nec denique propter ſenectutem, quam- 33
uis Ordinarius iam prouideret illius inſufficientiæ apponendo idoneum Vicarium cum

aſſignatione congruæ portionis ex ipſius Parochialis redditibus, ſecundùm Zerol. *in praxi Epiſc. par. 1. verb. reſidentia, §. 9.* ſicut nec eſt cauſa inſufficiens non reſidendi infirmitas Parochi, etiamſi ratione illius datus ei fuiſſet Coadiutor, vt per Armend. *in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. ſub tit. ſed an Parochi debeant reſidere in ſuis Curatis? n. 129.*

34 Vt Parochus verè reſideat, tria requiruntur; primò, vt in propria Eccleſia; ſecundò, vt perſonaliter; tertiò, vt continuò: & circa quodlibet eorum aliquid adnotabimus; & in primis quoad primum, illud eſt ſciendum Parochum debere reſidere in domo ipſius Parochialis, ſi vero illa non habeat domum, tunc in alia domo, quæ ſi intra limites Parochiæ, aut ſaltem ita vicina Parochiali Eccleſiæ, vt inde commodè poſſit per ſe ipſum ei inſeruire, habitare tenetur. Ita Nicol. Garc. *de benef. part. 3. cap. 2. num. 179. in declar. 21.* Armend. *d. tit. ſed an Parochi debeant reſidere in ſuis Curatis? num. 149. & 150.* Ludou. de Sancto Ioan. *d. titul. de reſidentia, numer. 11.* Aloyſ. Ricc. *in deciſion. Curiæ Archiepiſc. Neapol. part. 4. dec. 41.* Ego ipſe *d. part. 3. allegat. 53. num. 71.* me citato in illo loco Sanctarel. *var. reſolut. quæſt. 4. n. 46.*

35 †Si enim non habet ibi domum propriam, aliquam conducere debet, vt ex ſententia *ſacræ Congreg.* deducit Nicol. Garc. *d. c. 2. num. 179. in declar. 21.*

36 Fuit tamen aliquando diſpenſatum, vt Parochus non habens commodam habitationem in Parochiali, poſſet degere in loco vicino, dummodo propè Eccleſiam ſubſtitutus eius habitet, & nonnunquam hæc facultas eadem de cauſa conceſſa fuit ſine illa conditione, quod ſubſtitutus propè Eccleſiam habitet, teſte Nicol. Garc. *d. num. 179. declar. 25.* Nunc vero nequaquam id eſſe concedendum exiſtimo, prout ex aliquarum repulſis mihi conſtitit, & in vna *Sarzanen. 13. Nouembris. 1627.* cenſuit *ſacra Congregat. Concilij; Parochum non excuſari qui intra Parochiam reſidere debeat, quamuis non adſit commoda domus Parochialis, & ſit magna aëris intemperies, & retineat Capellanum in Parochia, & ipſe accedat ſingulis diebus feſtis.*

37 Sed ſi habeat domum propriam Eccleſia, & Parochus, ea relicta habitet in paterna, vel cognatorum domo intra fines Parochiæ exiſtente propter honeſta ſeruitia, & ſui maius commodum, ſciente, & tacente Epiſcopo, credo reſidentiæ muneri ſatisfacere, quia licèt ex vicinitate Eccleſiæ poſſet faciliùs Sacramenta miniſtrare, tamen neceſſitati populi ſufficienter ex propria ſua habitatione prouidere poterit, & ſic non eſt quod in hac parte ſcrupulis angatur, vt benè aduertit Poſſeuin. *dict. tract. de officio Curati cap. 1. n. 7.*

38 At ſi Parochia ſit intra, & extra ciuitatem, tenetur habitare propè Eccleſiam ciuitatis, licèt, in ea minor pars Parochianorum inhabitet, & maior longè ſit in oppidis, ſuccurrendo tamen illis, qui longè habitant, ſecundum loci antiquam conſuetudinem, vt per *c. 4. ſeſſ. 21. de reform.* Ita referunt à *S. Congr.* deciſum Nicol. Garc. *d. num. 179. declar. 20.* Armendar. *d. loco, num. 148.* Sanctarel. *d. quæſt. 4. n. 46.* 39

Et non poteſt Parochus haberi pro reſidente, ſi inhabitet in ciuitate, à qua diſtet ſua Parochialis tribus, aut quatuor milliaribus, etiāſi Dominicis, & Feſtis diebus ad eam accedat. Ita Nicol. Garc. *dict. num. 179. in 17. declar.* Armendar. *dict. num. 145.* Vnde Parocho villæ Mertetti extra terram Maſſæ Sarzanen. diœceſis, qui ſe excuſabat à reſidentia, & morabatur in dicta terra, eo quòd non adeſſet commoda domus Parochialis, item propter aëris intemperiem, & quia retinebat in Parochia Capellanum, & ipſe accedebat ſingulis diebus feſtis, *ſacra Congreg. Concilij, die 13. Nouembris 1627. reſpondit quod intra menſem conduceret domum in Parochia, & intra ſex menſes domus Parochialis reaptetur.* Vnde Monachus exercens curam animarum in Parochiali vnita Monaſterio Ordinis S. Benedicti tenetur habitare in domo Parochiali, & non in Monaſterio diſtanti à cura, vt declarauit *S. Congr. Concil. in Curien. 5. Aprilis 1631.* Nec etiam excuſatur à reſidentia, ſi doceat Grammaticam in ciuitate per duo milliaria diſtante à ſua Parochiali, quamuis ſingulis diebus feſtis vellet ad eam accedere, vt per Nicol. Garc. *dict. num. 179. in declar. 19.* Armendar. *d. loco, num. 147.* Sanctarel. *d. q. 3. n. 33.* meipſum *d. allegat. 53. num. 75.* etiamſi non inueniretur alius idoneus in ciuitate ad docendum, & fuiſſet relictus idoneus Vicarius, & approbatus cum congrua mercede, vt ſuprà diximus *n. 28.* 40

Quod ad ſecundum attinet de perſonali reſidentia, illud eſt obſeruandum, Parochum teneri reſidere perſonaliter, & non alio modo ſatisfacere muneri ſuo, etiamſi populo per alium æquè benè, & fortè meliùs ſeruiatur, quia Concil. *d. ſeſſ. 23. de reform. c. 1.* requirit induſtriam perſonæ, quæ per alium non poteſt ſuppleri. Ita Ludou. à S. Ioanne *d. loco num. 2. verſ. nota 6.* vbi *num. 3.* ait poſſe antiquam conſuetudinem excuſare Parochum à reſidentia perſonali, ad hoc vt poſſit fructus percipere per Capellam deſeruiendo, Poſſeu. *dict. tractat. de officio Curati, cap. 1. num. 8.* vbi *num. 11.* ſubdit Parochum reſidentem quidem, ſed non exercentem officium ſuum minimè ſatisfacere præcepto reſidentiæ, nec in foro exteriori, nec interiori, cùm vtrobique punibilis ſit, proinde peccare mortaliter, vel venialiter pro qualitate culpæ. Nihil enim prodeſt Parochi præſentia miniſterio deſtituta,

cùm

cùm potiùs offendat, vt rectè notauit Sot. *de iuſtitia,lib.*10.*q.*3.*artic.*1.*ante argum. ſolut.&* Iacob de Graſſis *tom.*1.*conſ. lib.*3. *conſ. vnic. de Cleric. non reſid.n.*7. & idem fit inutiliter adeſſe,quod abeſſe, vt docet Barthol. Carranza *in tract. de reſidentia Epiſcoporum,c.*3.*fol.*23. Vnde fructus nequaquam acquiri Parocho non miniſtranti, quantumuis materialiter reſidenti,reſoluunt Cou.*lib.*3.*var.cap.*13 *num.*13. Syl-ueſt. *in ſum.verb.reſidentia,in princ. & num.*6. Cordub. *in quæſt.lib.*1.*q.*19. *ferè in fine.* Iacob. de Graff.*in deciſ.aureis*, *lib.*2. *cap.*97. *num.*57. Ludou. de San Iuan.*tract.de officio diuino,art.*13.*fol.*611.Ioan. Sanci. *in ſelect. diſp.*47.*num.*4. Quicquid dicat Nicol.Garc.*de benefic.p.*2.*cap.*2.*num.*53.

41 Nec etiam Parochus officio ſuo ſatisfacit quoad Deum ſi reſidet quidem,ſed totam curam relinquit Capellano; quem tamen poteſt habere in coadiutorem ad maiorem quietem, licet illa omnia ardua relinquat, veluti ire de nocte, audire multas Confeſſiones, & ſimilia; dummodo tamen eo non vtatur vt homine, qui portet pondus diei, & æſtus, ſed vt ſocio laboris. Ita Caiet. 2.2. *quæſt.*185. *art.*5. Sot. *de iuſtit. lib.*10. *quæſt.*3.*art.*5. Fr.Emman. *in ſum. tom.*2.*cap.*33.*num.*2. Poſſeuin. *de officio Curati, cap.*1.*num.*10. vbi addit ſe non excuſare, ſaltem à graui veniali Parochum, ſi dum nominatim vocatur,& expectatur,nolit ire,cùm debeat populi ſui amori cum comitate, & beneuolentia reſpondere. Ludou. à Sancto Ioanne *d.tit.de reſident.num.*8 Ioan.Sanc. *d.diſput.*47. *num.*4. *verſ.nec Parochus.* ibi: *Nec Parochis proderit vt ab onere peccati,& reſtitutionis liberentur,aliquibus ſaltẽ inſeruire miniſterijs,aliquibuſve Sacramẽtis miniſtrandis incũbere,niſi maior pars, aut ſaltem æquiualens per ipſoſmet exerceatur,veluti illa,quæ à quolibet Vicecurato adminiſtratur. Vt ergo vnico verbo cõprehendã, nota,illis Sacramentis miniſtrãdis operam dare debent,quæ ex æquitate miniſtrari ab eis poſſint, vt notauit Vaſquez tom.de Pœnit. q.*93.*a.*3.*dub.*6. *in fine, vel ad minus ſe præſentem in Eccleſia debet conſtituere Parochus,vt Parochiani ſi velint ipſum eligant Sacramentorum adminiſtratorẽ,præſertim Confeſſionis. Non tamẽ tenebuntur Parochi noctu adminiſtrare communiter loquendo, ſufficit enim vt id muneris exequatur Vicecuratus,* &c. Deinde *num.*7. concludit his verbis:*Hinc inferas,proh dolor! quàm malè aliqui Parochi ſe gerant, Sacramenta nunquã,aut ferè nunquam adminiſtrantes,& ſuarum ouium curam mercenarijs committentes:qui cũ vt plurimum Sacerdotes inopes,& egentes ſint, timeri non imprudenter poterit potius rationẽ habituros quærendi ab ouibus victum,quàm curam medendi infirmitatibus animæ,cõplacere eis ſtudẽtes,quando reſpuenda, & reprehenſionis gladio ſunt ferienda. Nec ſcio qua cæcitate ducti Parochi hæc non aduertant tam clara, & quaſi cæcis nota,*&c.

Circa verò tertium de continuatione in reſidentia,eſt adnorãdum, quòd qui paruo tempore abeſt, non efficit quominus dicatur continuò adeſſe,vt per Iacob. de Graff. *in aureis deciſ.part.*1.*lib.*2. *capit.*97.*numer.*57. Ludou.à Sancto Ioanne *de adminiſtr. Sacrament.a.*1.*tit. de reſidentia,num.*9.Poſſeuin. *d.cap.*1.*n.*3.*in fine*,qui volunt dictionem *continuè*, verificari cũ iſta modificatione, & addit Poſſeuin. *ibid.n.*6. quod † Parochus debet talem ſui copiam facere, vt indigentes non careant neceſſaria ope, ſed non arctatur vt debeat manere quaſi in compedibus, niſi habeat infirmos graues, quia tunc non debet vagari etiam per Parochiam, ſed propria in domo manere; poteſt enim fieri vt requiratur ad infirmis, & non repertus,illi moriantur ſine Sacramentis. 42 43

Vnde ſi Parochus rationabiliter iudicauerit, puta quia nullus infirmatur, poteſt abeſſe per aliquas horas, etiam ſi nullum ſubſtituat; quia conſuetudo optima legum interpres ita declarat etiam apud timoratos. Abeſſe verò tota die quando nullus infirmatur, raró in anno nec laudo, nec vitupero. Abeſſe autem per duos, aut tres dies nullo infirmante, & nulla alia cauſa iuſtificante, habet valdè de rationabili eſſe mortale propter multa quæ poſſunt eo tempore euenire, maximè in villis, vbi non eſt alius Sacerdos à Parocho. In ciuitatibus verò, vel in oppidis, vbi ſunt alij Sacerdotes, erit maius, minuſve peccatum ratione periculi,& damni poſſibiliter euenturi,cui tamen facilius quàm in villis poteſt obuiari. Ita Ludouic.à Sancto Ioanne *vbi ſuprà.* Poſſeuin. *dict. cap.*1. *num.*4. vide Ludouic. Beiam *reſponſ.caſuum conſcientiæ, part.*4. *caſu*21. vbi de Parocho rurali,qui ſingulis quibuſcumque hebdomadis ad Vrbem accedebat cauſa inuiſendi parentes. 44 45

Quare Epiſcopus poterit prohibere Parochis ſub pœna pecuniaria, quæ tamen dimidiam non excedat, ne vltra biduum à ſua Eccleſia poſſint abeſſe, non tamen id prohibere poterit ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, prout à *ſacra Congregatione* deciſum atteſtatur Nicol. Garc. *part.*3. *cap.*2.*n.*23. *declar.*2.& Armendar. *d.tit ſed an Parochi debeant reſidere in ſuis Curatis,n.*156.ſed ſub pœna pecuniaria eſſe permiſſum cenſuit *S.Congr. Concil.in vna Terracinen.*11.*February* 1628.*& in Monopolitana* 16.*Decembris*,1628.

Ex quatuor tamen cauſis in ſcripto ab Epiſcopo approbandis poteſt Parochus pro tempore neceſſariò abeſſe, vt diſponitur in Conc. Trident. *ſeſſ.*23.*de reformat.cap.*1. vbi obligatio de approbandis cauſis reſtringitur, quando illæ ſunt notoriæ,vel repentinæ, dummodo tamen diſceſſurus ita ouibus ſuis prouidendum 46

 dendum

dendum curet, vt quantum fieri poterit, ex ipſius abſentia nullum damnum accipiant, quod quidem Concilij decretum licèt in principio loquatur in Epiſcopo, tamen paulò infra eadem ſacroſancta Synodus declarat, & decernit omnia ibi ſtatuta quoad culpam, amiſſionem fructuum, & pœnas, Curatis inferioribus & aliis quibuſcumque, qui beneficium aliquod Eccleſiaſticum curam animarum habent, locum habere.

Prima cauſa eſt, *Chriſtiana charitas*, ad hanc reducit Azor. *inſtit. moral. p.2. lib.7. cap.4. q.4.* cùm quis abeſt adiuuandam aliquam priuatam Eccleſiam, ad dirimendas lites, controuerſias, & odia, dummodo ex tali abſentia in propria Eccleſia non ſequatur notabile detrimentum, quia eſſet contra ordinem charitatis.

47 *Secunda* eſt, *vrgens neceſſitas*, ad hanc reducit idem Azor. *dict.4. verſ. ad ſecundum*, cùm quis ad tempus abeſt ob morbum curandum, bellum, hoſtium incurſus, peſtem ſæuientem aëris intemperiem, vel ob inimicitias, odium, aut offenſionem Principis, vel populi declinandam, denique ob vitæ, vel ſalutis, aut libertatis periculum ad tempus deuitandum: dummodo tamen non immineat detrimentum ouium in ſpiritualibus; nam ſi illud immineret, ex nulla cauſa poſſet abeſſe, quia bonus Paſtor animam ponit pro ouibus ſuis, *Ioan.* 10. Ita Vaſquez *in opuſc. de benefic. c.4. §.2. art.1. dub. 2. num.135.* Molfeſ. *in ſumm. Theologiæ moralis tract.6. cap.11. num.31.*

48 *Tertia* eſt, *debita obedientia*, quæ Superioribus debetur, putà Papæ, vel Epiſcopo, ad quam idem Azor. *d.q.4. verſ. ad tertium*, redigit cùm quis abeſt vt pareat Papæ, vel eius Legato, ſeu Epiſcopo obſequium, & officium iuſtum, & debitum imperanti, quale eſſet ad viſitandam Prouinciam, vel diœceſim, ſeu ad pacem componendam.

49 *Quarta* eſt, *euidens Eccleſiæ, vel Reip. vtilitas*, ad quam idem Azor. *d.q.4. verſ. ad quartum*, reducit cùm quis abeſt ad Synodum generalem, vel Prouincialem, aut diœceſanam ritè, & legitimè vocatus; vel cùm quis abeſt pro lite Eccleſiæ, vel pro obtinenda à ſuperiore reformatione in variis emergentibus.

50 Extra prædictas quatuor cauſas concedit Concil. Trdent. *d. cap.1.* Epiſcopis, proindéque Parochis iuxta ſupradicta, *vt ſingulis annis cauſa animi relaxandi poſſint abeſſe per duos menſes, ſiue continuos, ſiue interpolatos, dummodo id fiat æqua ex cauſa, quæ an talis ſit ipſorum Conſcientiæ relinquitur, & ſine graui gregis detrimento, & dummodo præſentes in ſuis Eccleſiis adſint quo tēpore anniuerſaria Aduentus Dōini, Natalis, Quadrageſimæ, Reſurrectionis, Pentecoſtes, & celebritatis Corporis Chriſti memoria celebratur*; & paulò inferiùs, *Presbyteris item curam animarū habentibus expreſsè datur facultas, vt poſſint ad duos tantùm menſes recedere, aliqui diſcedendi licentiam vltra bimeſtre tempus obtineant, niſi ex iuſta, & graui cauſa cognita, & approbata ab Epiſcopo, & dummodo facultas in ſcripto detur.* Hæc ibi mandantur.

Tenetur igitur Parochus iuſta de cauſſa 51
abeſſe volens ſiue cum licentia, ſiue abſque ea, relinquere ſubſtitutum, qui pro ſe populo ſeruiat, vt expreſsè habetur *eodem cap.1. Conc. Trident.* & tradit Poſſeuin. *d. cap.2. num.13.* niſi abſentia ſit per aliquot dies, cùm cauſa eſt vrgens, & non patitur dilationem pro obtinenda licentia, puta quia hoſtiliter petitur, & non habet quem ſubſtituat, nec recurrere poteſt ad Epiſcopum pro licentia, & pro Vicario ſubſtituendo. Azori. *dict. cap.4. q. vlt.* Ludou. à Sancto Ioanne *de adminiſt. Sacram. art.1. tit. de reſidentia, n.15.* Poſſeuin. *d. cap.1. num.14.* vbi *num.15.* ſubdit ob repentinum incommodum, vel periculum poſſe illum legitimè diſcedere, etiamſi in loco non habeat quem ſubſtituat, & non adſint infirmi, vel ſi adſint, adeſt alius, qui poteſt conferre Sacramenta neceſſaria, ſaltem pœnitentiæ; vel ſi non adſit alius Sacerdos, infirmus tamen commodè poſſit expectare alium Sacerdotem aliunde acceſſendum, additque quòd ſi iſta omnia deeſſent, & periculum inſtaret diſcedente Parocho, aliquem moriturum ſine Pœnitentia, vel Parochum ipſum occiſum iri ſi non fugeret, tenetur Parochus ſubire quoduis periculum potius quàm deſerere talem infirmum; nam Parochus, cùm populus ex illius abſentia notabiliter læditur, non ſolùm ſuo periculo probabili, ſed nec certo excuſatur ſi deſerat populum, iuxta doctrinam S. Thom. *2.2. quæſt. 185. art.5.*

Nullo modo poteſt Parochus Vicarium, 52
ſeu ſubſtitutum etiam idoneum, & admiſſum in illo Epiſcopatu pro adminiſtratione Sacramentorum, relinquere ad longum tempus inconſulto Epiſcopo; nam dicitur in Concil. Trident. *d.c.1. Vicarium idoneum relinquat, ab Ordinario approbandum.* Si tamen abſit per ſex, vel ſeptem dies, poterit relinquere ſubſtitutum ſine Epiſcopi approbatione; ita declarante conſuetudine vniuerſali, niſi Epiſcopus per ſuas conſtitutiones inhibeat, vt benè reſoluunt Ludou. à Sancto Ioanne *vbi ſuprà n.16.*
Poſſeuin. *d. cap.1. num.19.* ſubdens † vicinum 53
Curatum benè poſſe ſubſtitui; quia licèt non habeat ordinariam iuriſdictionem niſi ſuper gregem ſuum, tamen eſt ita admiſſus, vt ei aliqua iuriſdictio delegari poſſit, ſicut de antiquo iure poterat, prout colligitur ex Concil. Trident. *ſeſſ.23. de reformat. c.15.* & *num.20.* tenet quòd ſi ſubſtitutus, vel Vicarius voluerit ſeruire gratis, non tenetur Parochus cùm iuſta de cauſa abeſt, illi in conſcientia aſſignare partem fructuum pro debita mercede, vt diſpo-

nit

nit Concil.*d.cap.*1. quia quòd merces aſſignetur, eſt, ne populus patiatur defectum ſeruitij, quod facilius obtinetur vbi adeſt merces, & in hoc caſu ceſſat ratio mercedis, & per conſequens ratio legis.

Hac de re eleganter Machado *en ſu perfetto Confeſſor y Cura de Almas lib.4. p 2. trat.4.doc.*4. poſtquam ex tex.in *cap.omnis, de pœnit.& remiſſ.* aſſeruit poſſe Parochum iuriſdictionem ſuam alijs committere vt illi adiuuent ita concludit: *Siendo pues lo referido cierto y diſpueſto por derecho no cōſta del con que facultad y iuriſdicion que de el Coadiutor o Vicario que el Cura pone en ſu lugar en los caſos que le es permitido: non tratamos aora quando expreſſamēte le delego y cometio toda ſu iuriſdicion o parte della, que entōces ſin duda la gozara el Coadiutor en la forma que el proprietario ſe la cometio. Dudā los Doctores con que iuriſdicion quedara quando el Cura le dexo en ſu lugar ſin declarar la forma de la delegacion con que le dexāua como acōteſe ordinariamēte. Graues Auctores ſon de parecer que quando el Cura pone en ſu Igleſia algū Sacerdote por ſu Coadiutor o Vicario, aunque no lo declare, con tal que no conſte lo contrario, es viſto auerle dexado y cometido toda ſu iuriſdicion. No obſtante que otros lo niegan quādo el Coadiutor no queda por largo tiempo, porque entōces no ſe preſume que le dexa delegada todo ſu iuriſdiciō. La mayor dificultad deſta materia cōſiſte en aueriguar ſi eſte Coadiutor o Vicario que el Cura dexa en ſu lugar pueda tambien quando ſe auſentare cometer a otro Sacerdote la iuriſdiciō que el goza. Y para que apartemos lo cierto de lo dudoſo ſe ha de aduirtir que aūque es principio llano en derecho per l. more maiorum, ff. de iuriſdict.om. iudic.l.1.l.fin.ff.de offic.eius, cui mandata eſt iuriſdict. que el que goza iuriſdicion delegada y recebida de otro no la puede ſubdelegar; con todo muchos Doctores, v.g. Nau, Sāch. Coninch, y otros que refiere y ſigue Layman to.2.lib.5.tract.6.c.8. n.13. enſeñan por regla general quo aunque no en todas, en algunas coſas puede el Coadiutor que el Cura puſo, ſubdelegar ſu iuriſdicion a otro Sacerdote: como ſeria para que le aiudaſſe a Confeſſar, o para qualeſquiera otros actos, principalmente donde hubieſſe coſtumbre en parte o en todo. Pero otros que refiere Sanch. de matrim. lib.3. diſp.31. ex n.5. afirman que en todas partes ſe obſerua que quando el Coadiutor pueſto per el Cura ſe abſenta, el que dexa en ſu lugar queda con la miſma iuriſdicion que el otro tenia: que (como hemos dicho) es la miſma que el Cura goza.*

54 Quæſtio eſt dubia, an Parochus ſine licentia Epiſcopi ex iuſta cauſa poſſit abeſſe ad duos menſes continuè, vel diuiſim? Vna ſententia affirmat, tum quia ante Conc. Trident. hoc ipſum licebat per *cap. præſentiam, 7. qu. 1.* tum quia idem Concil. hoc concedit Epiſcopis, qui magis tenentur reſidere; tum etiam, quia abſentia ad duos menſes eſt modica, ac proinde pro nihilo reputanda, cùm non videantur abeſſe qui ſtatim reuerſuri ſunt, *l. poſtliminium, §. captiuis, l. nihil, ff. de captiuis, & poſtl. reu.* tum denique, quia hoc apparet ex Concil.*d.c.*1. *verſ diſcedendi autē licentia,* quæ verba licet trahi poſſint in oppoſitum, faciliùs tamen, & multò propriùs intelliguntur quòd ea licentia diſcedēdi ex graui cauſa in ſcriptis, gratiſque concedenda exigatur ad prolixius tempus, & vltra duos menſes; eſſet enim perquam graue quòd nunquam liceret Parocho impunè ſine licentia recedere, maximè vrgente aliqua neceſſitate, vt putà quòd nuncium habeat de auerſa valetudine, & morte imminente patris, aut matris ſuæ, aut amicorum in diſtanti loco habitantium, quos cupit videre antequam moriantur, vel etiam ſi proſequatur furem, qui rapuit bona, & in longinquas partes defert; quoniam licebit Parocho in flagranti crimine furem inſequi quocumque vadat, vt ab eo bona ablata recuperet, nec his, nec ſimilibus caſibus licentia diſcedendi neceſſaria videtur, quoniam copia Superioris non ſemper haberi poteſt propter inſtantem neceſſitatem; & tempus, & locus non patiuntur dilationem, & licentiæ petitionem; & tamen ſi præfata verba Concilij generaliter, prout ſonant, intelligerentur, ſequeretur quòd etiam in prædictis caſibus Parochus non poſſet ſine licentia diſcedere, quod abſurdum videretur. Et ideò hanc partem affirmatiuam ſuſtinent Lopez *in inſtruct. conſcient. tom.1. cap.*148. Ioan. Baptiſta Conrad. *in reſp. caſuum conſcientiæ, quæſt* 137. Læl. Zech. *de caſibus reſeruat. caſu* 3. *& de Republ. tit. de beneficiatis, num.*6. Salzed. *ad Bernard. in pract. c.*52. *lit. C. verſ.* illud verò. Cened. *ad Sextum collect.* 30. *num.*3. Emman. Sà *in aphoriſm. verb. reſidentia, num.*7. Quintanad. *Eccleſ. lib.*4. *n.*76. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.*1. *quæſt.*59. *num.*3. Zerol. *in praxi Epiſcop. p.*1. *verb. priuatio,* §.4. *dub.*3. *& verb. Parochus,* §.2. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p.*3. *cap.*1 *num.*19. *&* 21. Azor. *inſtit. moral. part.*2. *lib.*7 *cap.*4. *q.*10. Fr. Emman. *in ſum. tom.*2. *cap.*36. *in fine, & in explicat. Bullæ compoſitionis, n.*18. Ceual. *commun. contra communes, quæſt.*585. *num.*6. vbi tamen dicit in praxi fieri contrarium, Sanchez *de Matrimon. lib.*3. *diſp.*31. *n.*11. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Parochus, differ.*5 *n.*1. Bonacin. *var. tract. diſput.*5. *num.*9. Ioan. Sanci. *in ſelectis, diſput.*47. *num.*5.

Contrarium tamen, imò Parochum non poſſe abeſſe primo bimeſtri ſine Epiſcopi facultate, probabiliùs tenent Ioan. Ocon. *in repet. c.*1. *de Cleric. non reſid. in* 6. *n.*51. Ant. Gom. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, c.*7. *in* 4. *clauſ num.*22. Vgolin. *de officio Epiſcopi, cap.*15. §.5. *n.*2. Poſſeuin. *d. cap.*1. *num.*11. Leſſ. *de inſtit. lib.*2. *c.*34. *dub.*29. 55

*dub.*29.*num.*159. vbi tamen dicit ſe credere hoc non eſſe vſu receptum, Vaſquez *in opuſc. de benefic.cap.*4.§.2.*art.*1.*dub.*3.*n.*149. *& art.*2. *dub.*3.*num.*188. Filliuc. *in quæſt.moral. part.*3. *tract.*41.*cap.*6.*n.*26. Squillante *de oblig.Cleric. part.*1.*num.*116. Ludou. à Sancto Ioanne *loco citato,num.*17. vbi vtramque opinionem dicit ſecuram & probabilem Sanctarel. *var.reſolut. quæſt.*4.*num.*12. Nicol.Garc. *de benefic.part.*3. *cap.*2.*num.*23.*in* 1.*declar.& par.*9. *cap.*2.*n.*295. *in* 2.*dub.* & addit ipſe Garc. *d.part.*3. *c.*2.*n.*26. Parochum qui à ſua Eccleſia per vnum, vel duos menſes abfuit abſque facultate Epiſcopi in ſcriptis, vel abſque alia legitima cauſa, non poſſe percipere fructus pro rata abſentiæ, ſed teneri eos reſtituere, aſſeritque ſic fuiſſe declaratum à ſacra Congregatione Concilij. Ratio autem, qua fundatur iſtorum reſolutio, eſt quia Concil. Trid. *d.cap.*1. ait quandocumque eos abeſſe contigerit, debere cauſam eſſe priùs cognitam, & probatam per Epiſcopum.

56 Vnde non poſſe Parochum per hebdomadam abeſſe, non petita, vel non obtenta licentia, etiam relicto Vicario idoneo ab ipſo Ordinario approbato, reſolutum aſſerunt Nicol. Garc. *ead.part.*3.*cap.*2.*num.*23.*in* 3.*declar.* Armendar. *d.tit. ſed an Parochi debeant reſidere*

57 *in ſuis Curatis? num.*157. Et † valere conſtitutionem Epiſcopi ne Parochi poſſint abeſſe vltra duos dies ſine licentia, pariter referunt deciſum idem Garc.*n.*23.*in* 1.*declar.*& Armend. *num.*155. proximè citatis locis.

58 Vltra bimeſtre tempus, vt legitimè Parochus poſſit abeſſe, quatuor requiruntur, & primum, vt ſit ex iuſta, & debita cauſa: ſecundum, vt cauſa priùs per Epiſcopum cognoſcatur, & approbetur, tertium: vt cùm impetratur facultas vltra bimeſtre tempus ab Eccleſia recedendi, Parochus relinquat Vicarium idoneum ab ipſo Ordinario approbandum cum debita mercedis aſſignatione: quartum, vt eiuſmodi facultas ſcripto, & gratis concedatur.

59 Circa primum eſt annotandum quòd Parochus habens iuſtam cauſam abeundi extra Parochiam per duos menſes, aut tres, non ſatisfacit ſuæ conſcientiæ ſi petat licentiam, iurans ſe grauem habere cauſam, quam non expediat manifeſtare, vt petita licentia abeſſe poſſit; licèt Epiſcopus non concedat, ſimiliter quòd abeſſe non poteſt in caſu, quo cauſam rationabilem expreſſerit, quam vir bonus, & æquus rationabilem iudicauerit; ſed rigidus Prælatus minus æquam iudicat, & licentiam denegat; vel quia, mouetur ſuſpicione quòd ficta ſit, cùm tamen ſit vera, ſed habere poteſt recurſum ad Superiorem, ita reſpondiſſe Eminentiſſimos Cardinales S. Congregationis Concilij referunt Nicol. Garc. *d.cap.*2.*num.*37. Squillante *de obligat.Cler.p.*1.*n.*117. Armend. *d.loco num.*155. Ioan.Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Parochus, differ.*5.*n.*1. † Parochus petens licentiam fingendo cauſam iuſtam quam re vera non habet, peccat mortaliter, & tenetur reſtituere fructus, vt reſoluunt Azor. *d.p.*2.*lib.*7.*c.*10.*q.*3. Poſſeuin. *d. c.*1.*n.*24. Ego ipſe *d.p.*3.*alleg.*53.*num.*99. me citato Sanctarel. *d.q.*4 *n.*15. 60

An iuſtam cauſam abſentiæ iudicialiter probare debeat Parochus? vide Aloyſ. Ricc. *deciſ.Curiæ Archiep.Neapl.p.*1.*deciſ.*152. 61

Quoad ſecundum verò eſt aduertendum de cauſis abſentiæ etiam ab Eccleſiis Parochialibus, quarum collatio ad inferiores ſpectat, etiamſi inferiores eſſent Abbates Regulares, Epiſcopum cognoſcere, referunt deciſum Nicol.Garc. *d.p.*3.*c.*2.*n.*172. *in* 2.*declar.* Armend. *d.loco n.*153. 62

Ipſi verò locorum Ordinarij Epiſcopo inferiores, vt Abbates, & alij ſimiles habentes iuriſdictionem, poſſunt dare talem licentiam, ſicut reſoluunt Azor. *d.part.*2.*lib.*6.*cap.*10.*q.*4. Poſſeuin. *d.cap.*1. *num.*29. vbi *num.*28. ſubdit eandem licentiam poſſe dare Capitulum Sede vacante, & de his omnibus Sanctarel. *var. reſol quæſt.*5.*num.*64. 63

Circa tertium, de Vicario idoneo relinquendo in abſentia Parochi ab ipſo Ordinario approbando cum debita mercedis aſſignatione, plura diximus ſuprà *in verſ. nullo modo, à n.*52. 64

Quoad quartum eſt obſeruandum, licentiam, quam Parochus abeſſe volens petere debet ab Epiſcopo, non ſufficere tacitam; ſed oportere eſſe expreſſam, vt reſoluunt Nicol. Garc. *d.cap.*2.*n.*35. Armend. *d.loco. num.* 164. Ego ipſe *d.p.*3. *alleg.*53.*num.*95. me citato Sanctarel. *d.q.*4. *num.*16. † Et ſola diſtantia loci etiam cum neceſſitate eò diſcedendi non excuſat Parochum, vt poſſit abeſſe à ſua Eccleſia ſine licentia in ſcriptis obtenta, niſi talis repentè ſe offerat, quæ non patiatur dilationem huiuſmodi licentiam petendi; quo caſu quàmprimùm de diſceſſu, & neceſſitate Ordinarius certior faciendus eſt, vt de cauſa cognoſcere poſſit. Ita Nicol.Garc. *d.c.*2. *n.*34. *in* 1.*declar.* Armend.*d.loco n.*162. 65 66

Parochus, qui abſque legitima cauſa à ſua Eccleſia abeſt, præter culpam mortalem, incurrit priuationem fructuum pro rata abſentiæ, quia ita ſtatuit Concil. Trid. *ſeſſ.*3. *de reform. capit.*1. *verſ. ſi quis autem*; tum quia ita Ius naturale dictat: par enim non eſt vt fructus miniſtrorum Eccleſiæ recipiat qui miniſterium non exercet; & ſicut ſtipendium datum ob cauſam recipi, vel retineri non poteſt, cauſa non ſubſequuta, ita fructus beneficij qui Parocho cauſa reſidentiæ, & muneris Parochialis conferuntur, non poſſunt à Parocho non 67

non reſidente, & munia Parochialia non obeunte capi. Ideò ita reſoluunt Valent. *tom.3. diſp.10.quaſt.3.puncto 5.verſ.quintò certum eſt.* Leſſi. *lib.2. de iuſtit. cap.34. dub.29. num.157.* Nicol.Garc. *de benefic.p.3.cap.2.numer.26.* qui ait ita declaraſſe Sacram Congreg. Concil.

68 † Reſtitutio huiuſmodi fructuum ob non reſidentiam amiſſorum, ex eodem Concil.Trid. *d.cap.1.* facienda eſt fabricæ Eccleſiæ, vel pauperibus, nec obtineri poteſt compoſitio, vt docent Nauar. *in man.cap.25.num.121.& conſ. 20. de celebrat. Miſſarum, n.4.* Henriq. *in ſum. lib.7.cap.36.num.3.* Fr. Emman. *in explicatione Bullæ Compoſitionis num.18.*Nicol.Garc. *d.part. 3. cap.2. num.30.* Sanctarel. *d.quaſt.4. num.2.* Ludou.de ſancto Ioanne *loco cit. de reſidentia n. 19.* ad quam tenetur Parochus etiam ante Iudicis ſententiam, vt patet ex ſæpè citato *c.1. Concilij Trid. in verſ. ſi quis autem*; dum ibi

69 dicitur † eos, qui abſque legitima cauſa abſunt à ſuis Eccleſiis, non facere fructus ſuos, nec illos tuta conſcientia, alia etiam declaratione non ſequuta, poſſe retinere; quod quidem ipſamet ratio ſuadet, quia huiuſmodi Parochi abſentes à ſuis Eccleſiis non acquirunt ius in iſtos fructus, cùm Concilium velit, vt illi applicentur fabricæ, vel pauperibus loci; ergo tenentur ſtatim illos reſtituere. Quare ſic reſoluunt Cardin.Tolet. *in inſtruct. Confeſſ. lib.5. cap.4. num.1.* Valent. *d. puncto 5.verſ.præterea hinc etiam,* Vaſq. *de benefic.c.4. §.2. art.1. dub.4.num.152.* Vgolin. *de officio Epiſcopi,cap.15.§.4.num.2.* Poſſeuin. *d.tract.de officio Curati,cap.11.n.32.verſic.tertio,* Azor. *d. p.2.lib.7.cap.6.quaſt.2.* vbi *q.4.* diſputat an ante Conc. Trid. tales Parochi fuiſſent obligati reſtituere fructus perceptos in abſentia ante iudicis ſententiam, Sanctarel. *d.q.4.num.4.* vbi dicit illorum ſententiam poſt Concil. Trid. omnino eſſe veram, ſi Parochus abſit vltra tempus à Concilio præfixum, Flamin. Pariſ.

70 *de reſignat.benefic.lib.1.q.10.num.32.* † Appellatione fructuum in hac materia veniunt naturales ſolùm, ac naturales ſimul & artificiales, non autem induſtriales; quales ſunt, qui percipiuntur ex mera induſtria hominis, vel eius labore, veluti prædicando, Sacramenta adminiſtrando, & ſimilia agendo, vt tenet Poſſeuin. *d.c.1.n.31.* Ludou.de S.Ioanne *d. loco num.22.*

71 Vlteriùs Parochus aliis Iuris remediis, etiam vſque ad Priuationem compelli poteſt ad reſidentiam, vt expreſsè ſtatuit Concil. Trid. *d.ſeſſ.23.c.1.* his verbis: *Quòd ſi per edictum citati etiam non perſonaliter contumaces fuerint, liberum eſſe vult Ordinariis per cẽſuras eccleſiaſticas & ſequeſtrationem & ſubtractionem fructuũ, aliaque Iuris remedia, etiam vſque ad priuationem compellere, nec executionem hanc quolibet priuilegio, licentia, familiaritate, exemptione, etiam ratione cuiuſcumque beneficij, pactione, ſtatuto, etiam iuramento, vel quacunque auctoritate confirmato, conſuetudine etiã immemorabili, quæ potiùs corruptela cenſenda eſt, ſine appellatione, aut inhibitione etiã in Romana Curia, vel vigore Eugenianæ Conſtitutionis ſuſpẽdi poſſe.* Ex quo ſatis apparet, licèt attento iure incurreretur pœna priuationis ob non reſidentiam in Parochialibus, *cap.conquerente, de cler. non reſid. cum ſimilibus*; hodie † Parochum non 72 reſidentem, etiam monitum, non eſſe ipſo iure priuatum Parochiali, aliàs enim ſtatim procedendum eſſet ad declarandum illum priuatum, & non eſſet in arbitrio Epiſcopi quo remedio, ex relatis *in d.c.1.* vti vellet, Ita Nicol.Garc. *de benefic.par.3.c.2.num.139.* vbi ſubdit ſic declaraſſe Sacram Concilij Congreg. & videtur ſentire Flamin.Pariſ. *de reſign.benef. lib.1. q.10. num.61.* dum ait ſtylum ſeruare, vt ſi habentes curam animarum diſcedant abſque licentia Epiſcopi, poſt monitiones poſſint priuari.

Et ex his etiam apparet quòd ad priuationem Parochi ob non reſidentiam, non eſt neceſſarium quòd priùs procedatur per alias pœnas, nempè per cenſuras eccleſiaſticas, ac ſequeſtrationem, & ſubtractionem fructuum, aliàque Iuris remedia; nam licèt id de Iure communi requiri videretur, *capit.ex tua, §.1. de cleric.non reſid.* tamen Concilium *d.loco* id relinquit arbitrio Ordinarij, ibi, *liberum eſſe vult.Ordinarijs.* Ita Nicol.Garc. *in addit.ad d. cap.2.ſub num.139.* Et hoc modo Domini de Rota apud Mantic. *deciſ.67.num.....* dixerunt † 74 intelligendum etiam eſſe idem Concil. *ſeſſ. 24. de reform. cap.12. verſ.præterea*, quemadmodum per Eminentiſſimos S.Congreg. Interpretes fuit declaratum, vt non afficiat Epiſcopos, qui poſſunt procedere ad priuationem ob non reſidentiam, tametſi illa temporum interualla non fuerint obſeruata. 73

Vt quis legitimè priuetur beneficio ob non 75 reſidentiam, iuris ordine ſeruato, debet priùs perſonaliter citari, vt eius contumacia conuincatur, *cap.ex parte, il 1. de clericis non reſid.* gloſ. *verb. in Canonibus, in c.quoniam frequenter, §. ſi verò, vt lite non conteſtata*, quam ſequuntur Caputaq. *deciſ.375. num.3. & deciſ. 378.p.2.* Seraph. *deciſ.1346.num. 5.& deciſ.290. num.4.* ſiue abſens ſit de licentia Epiſcopi, ſiue abſque ea, *cap.clericos, & ibi* gloſ. *verb.redierint, cap.peruenit, il.2.de appellat.* Seraphin. *deciſ.1548.n.5.* & de vtroque Rot. *in Oriolen. Decanatus 14. Martij 1622.* coram *R.P.D.Nauarro*, & ſi perſonaliter citari non poſſit, quia ignoratur vbi ſit, vel longè abſit, ita vt commodè non valeat citatio ad ipſum peruenire, debet in eius Eccleſia trinæ citationis edictum publicari (non ſufficit enim vna citatio pro tribus) & poſt vltimum edictum per ſex menſes

menſes expectari, vt colligitur ex *d.cap.tua;* nam aliter factam priuationem eſſe nullam docent. Læl.Zech.*de Repub.Eccleſ.tit.de Beneſ. n.6. verſ. quod attinet verò ad praxim.* Zerol. *in praxi Epiſcop.p.1. verb. priuatiò*, §.3. *&* 4. Piaſec.*in ſimili praxi p.2.c.3.n.10.verſ.neceſſariò autem,* Rot.*in d.Oriolen.Decanatus*, coram *R.P.D.Nauarro,* Mantic. *deciſ.12.* Nicol.Garc. *d.p.3.c.1.n.154.* vbi *num.155.* ſubdit in perſonaliter citato non requiri trinam monitionem, ſed ſufficere vnam etiam extraiudicialem, nec debere expectari per ſex menſes, ſed tempus eſſe arbitrarium: & *numer.157.* refert deciſionem *in cauſa Terdonen. Præpoſituræ 17. Mart.1600.* coram Cardin. Seraphino, quæ extat inter eius impreſſas *deciſ.1346.*

Quarum pœnarum executio ſuſpendi non poteſt priuilegio, licentia, familiaritate, exemptione, ſtatuto, conſuetudine, etiam immemorabili ſine appellatione, aut inhibitione, vt habetur *in citato c.1.Concil.* cuius decretum dum diſponit executionem ſententiæ per appellationem, ſeu inhibitionem non impediri, generaliter accipiendum eſſe contra abſentes, ſiue inobedientes, ſiue contumaces, reſoluunt Ioan. Ocon. *in c.1.n.60. de cler. non reſid. lib.6.* Sahag. *in cap.2. de ſequeſtrat.poſſeſſ.n.54.* Anton.Gom.*in explicat.Bullæ Cruciatæ,c 7.ad 4.clauſ.num.35. & 36.* quos refert, & ſequitur Nicol.Garc. *d.cap.2. n.161.* Et Concilium ibi ſolùm tollere appellationem ſuſpenſiuam, vt patet, non verò deuolutiuam, in terminis tenent Nicol.Garc. *d.cap 2.numer.162.* Stephan. Quarant. *in ſum. Bullar. verb. Archiepiſcopi auctoritas,ver.quintò quæro.pag.66.* Salgado *de protectione Regia, tom.1. p.2. cap.15. ex num.8.* Circa reſidentiam in Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, & Cathedralibus Eccleſiis faciendam, etiam per S.R.E. Cardinales, & de pœnis contra eos non reſidentes, & à ſuis Diœceſibus quocunque prætextu abſentes emanauit Conſtitutio S.D.N. Vrbani VIII. incip. *Sancta Synodus, ſub die 7. Decembris 1634.*

CAPVT IX.

De Præcedentia Parochorum.

SVMMARIVM.

1 *Parochus in cura animarum gerit vices Epiſcopi.*
2 *Parochum Canonico eſſe præferendum tenuit Molin.* de Canon.
3 *Parochus in propria Eccleſia habet tantam poteſtatem, quantam Epiſcopus in propria Diœceſi.*
4 *Parochus in propria Eccleſia loco Imperatorũ, & Regis habetur.*
5 *Parochus in propria Eccleſia omnes quantũuis in dignitate conſtitutos præcedere debet.*
6 *Canonici Cathedralium Eccleſiarum in poſſeſsionibus, vbi collegialiter incedunt, præcedunt Parochis.*
7 *Declaratio S.Cong. Rituum refertur.*
8 *Parochi quòd præcedant Canonicis Collegiatarũ Eccleſiarum videtur aliquando deciſum, ſed contrarium verius, vt n.ſeq.*
9 *Canonicis Collegiatarum Eccleſiarum ſupra Parochum ſemper, & vbique cõpetit, etiã in aſſociandis, funeribus defunctorum propria ipſius Parochiæ; ius tamen faciendi officium circa corpus defuncti ad Parochũ in ſua Parochiali Eccleſia ſpectat.*
10 *Capitula Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum ſemper, & vbique præcedere debẽt Eccleſiis inferioribus, etiã quòd ſint vltimo loco erectæ ipſæ Cathedrales, & Collegiatæ, & inferiores eſſent in quaſi poſſeſsione præcedendi ante erectionem.*
11 *Reſpõdetur ad deciſiones quæ Parochis reſpectu Canonicarum Collegiatarum Eccleſiarum præcedentiam dare videtur.*
12 *Præcedentia inter ipſoſmet Parochos, ſeu Curatos Eccleſiarum Parochialium, ſiue ſint ſæculares, ſiue Regulares, datur ſecundùm prærogatiuam ſacrarum Eccleſiarum, & non ſecundùm prærogatiuam regulæ.*
13 *Præcedentia vnius Parochi, in cuius Eccleſia quis eſt mortuus reſpectu alterius Parochi Eccleſiæ, ad quam defunctus ſepeliendus effertur, qualiter concedenda, oſtenditur.*
14 *Præcedentia ſemper danda Clero ſæculari inter Regulares.*

PAROCHVS cùm in actu animarum gerat vices Epiſcopi, qui dicitur Rector Parochialis, *capit. bona rei, 12. quæſt.2.* Germon. *de indultis Cardin.§. ac beneficia, numer.45.* Aloyſ. Ricc.*in praxi rerum fori eccleſ.par.4.reſol.304. num.2. in fine*, ideò tanquam ſubrogatus in eius locum videtur aliis præferendus, iuxta reg.*l.ſi eum,§.qui iniuriarum, ff.ſi quis caut.& l. vnic.§.1.C.de rei vxoriæ act.* cum plenè adductis per me *de Axiom.Iuris vſufruq. Axiom.213. n.1.* Curæ namque exercitium continet in ſe magnum periculum, cùm ſit ars artium, *c.pen. de ætat.& qualit.* Vitalin. *in Clem.1.num.29.de præbend.* vbi *num.32.* dicit quòd eſt tanto pretioſior, quanto periculoſior, refert Theodor. de Rubeis apud Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ.tom.2.cap 298.num.95.* 1

Vnde Parochum Canonico eſſe præferendum concludit Molin. *de canon lib 2.c.14.* his verbis. *Semper igitur Canonici honorent Paſtores, & ſeſe corã Deo humiliter inferiores cognoſcant, etſi parua quædã huius ſæculi iudicia aliud acclamant, eſt enim cura dignior Canonicatu.* 2

Item

Item habet Curatus adminiſtrationem maiorem qua præcedentiam inducunt, cap. cùm in illis, de prebend. *Cura namque exercitium cōtinet in ſe magnum periculum, cùm ſit ars artium, & eſt tātò pretioſior, quantò periculoſior; nec omnis Sacerdos eſt idoneus ad curam animarum*, cap. penult de ætate, & qual. *Cura etiam ſuperat Canonicatum ratione ſcientiæ, cùm in Curato maior, quàm in Canonico requiratur ſcientia, cùm teneatur confiteri, & diſcernere peccata, Euangeliúmque declarare, & demum ſuperat ratione Ordinis, cùm in Canonico ſufficiat Ordo Subdiaconatus, Parochus autem debet eſſe Sacerdos cùm debeat adminiſtrare Sacramenta, & Miſſas celebrare, vt muneri ſuo ſatisfaciat*, Concil. Trid. *ſeſſ. 21. de reform. c. 4.* ſequitur Hieron. Garat. *de iurib. Paroch. titul. 1. c. vlt.*

3 Quamuis ſupradicta vera crederem, vbi Parochus eſt in propria Eccleſia, in qua tantam habere poteſtatem, quantam habet Epiſcopus in ſua Diœceſi putauit Abb. *in capit. 1.*
4 *num. 28. de dolo, & contumac.* † & loco Imperatoris, & Regis haberi, *per cap. duo. 23. quæſt. 4.* dixit idem Abb. *in cap. venerabilis, num. 19. de elect.* ac vices Apoſtolorum obtinere exiſtimauit Roman. quem refert Theod. de Ru-
5 beis *d. cap. 298. n. 88. verſ. denique.* † & ideò ibi omnes quantumuis in dignitate conſtitutos præcedere debere tenent Chaſſan. *in catal. gloria mundi. p. 4. conſid. 22. & 81.* Seraphin. *deciſ. 964.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 6. ex numer. 6. cum ſeqq.* Zypæ. *in analytica postremi iuris eccleſ. enarrat. lib. 1. tit. de maiorit. & obed. num. 8.* Rot. *in Calagurritana præeminentiarum* 16. *Nouembris* 1592. coram *bonæ mem. Penia, & in Pampilonen. decimarum 22. Martij* 1604. coram *Litta*; Rector enim intra propriam Eccleſiam debet præcedere omnes alios maiores & Superiores in dicendis Miſſis ſolemnibus, & aliis quibuſcumque præëminentiis concernentibus ipſius Rectoris officium, Chaſſan. *in d. catal. p. 4. conſid.* 81. Theodoſ. de Rubeis *d. c. 298. numer. 88. verſ. hinc Rector*, vbi plura ad hoc propoſitum adducit; quibus oſtenditur maiores debere cedere minori, dum eſt in domo minoris; ob idque dicit *num. 36.* quòd Epiſcopus patri in domo reuerentiam exhibere debet, licèt poſtea in Eccleſia illum præcedat, quia quilibet in proprio Officio præfertur omnibus aliis, licèt extra dictum officium eiſdem aliis poſtponeretur, & ideo Curatus, ſiue Rector Eccleſiæ Parochialis tanquam caput Eccleſiæ thurificandus eſt ante Dominum loci. *S. Congregat. Rit. in Turritana 7. Auguſti* 1610. cuius memini *in collect. Bullarij verb. Curatus.* Licèt idem Curatus in ſua Eccleſia ſedere debeat in ſcamno, non autem in ſede, ead. *S. Cong. Rit. in Turritana* 14. *Februarij* 1632. cuius memini *in d. collect. Bullarij, verb. Parochia, & Parochialis, vlt.*

Nihilominus tamen † extra propriam Eccleſiam, & in proceſſionibus, vbi Canonici 6
Cathedralium Eccleſiarum capitulariter incedunt, contrarium verius mihi videtur, vt colligitur ex quadam declaratione *Sacræ Rituum Congreg.* quam mihi originalem, & authenticam oſtendit amicus meus Iulius Lauorinus, tenoris ſequentis, videlicet.

In Sacra Rituum Cong. expoſitum fuit oriri 7
differentias inter Canonicos, & Clerum Cathedralis Viterbien. ex vna, & eiuſdem ciuitatis Parochos ex alia partibus, dum ſemel ad funus alicuius defuncti aſſociandum accedunt. Prætendentibus Parochis ſtola, & cotta indutis præcedentiam in caſu propoſito ſuper vniuerſum Eccleſiæ Cathedralis Clerum, & Capitulum, Archidiacono, & Archipresbytero duntaxat exceptis; & è contra non conuenire exiſtimantibus Dignitatibus, & Canonicis Eccleſiæ Cathedralis, vt ſimplex Parochus ſupra Clerum, & Canonicos Eccleſiæ Cathedralis, qui ſimul cum Archidiacono, & Archipresbytero vnum corpus conſtituunt, locum obtineat. Quibus auditis eadem Sacra Rituum Congr. à decretis factis ſimilibus non eſſe recedendū cenſuit; nempe vt locus dignior in funeralibus sēper relinquatur Capitulo, & Clero Eccleſiæ Cathedralis, Parochum verò defuncti, vel Parochum Eccleſiæ, ad quam corpus defuncti defertur digniorem locum obtinere debere, & præcedere quoſcumque alios Presbyteros, non autem Eccleſiæ Cathedralis. In Eccleſia verò, vbi corpus defuncti ſepelitur, ad Parochum ipſius Eccleſiæ pertinere officiū facere, & expreſsè declaratum fuit in vna Piſaurien. ſub die 20. Decembris 1603. & ſic etiā in ciuitate Viterbij ſeruādum eſſe cēſuit, niſi aliàs immemorabilis conſuetudo ad fauorem Parochorum legitimè probetur, & ita declarauit die 25. Iunij 1611. Dom. Epiſcop. Oſtien. Card. Pinellus, Ioan. P. Mucant. Secret. Nouiſſimè eadē *S. Cong. Rituum in Turritana 14. Februarij 1632.* pariter cenſuit *in Eccleſia Parochiali digniorem locum deberi Canonicis Cathedralis immediatè poſt Epiſcopum, & poſt Canonicos cedere debere Rectorem*, cuius declarationis memini *in collect. Bullarij verb. Parochia, & Parochialis Eccleſia, vlt.*

Vtrùm autem idem dicendum ſit de Ca- 8
nonicis Collegiatarum Eccleſiarum, diuerſæ reperiuntur deciſiones; nam pro Parocho, quòd ſcilicet in funeralibus præcedat Canonicis Collegiatæ, apparet fuiſſe reſolutum à *S. Rituum Congreg. in vna S. Angeli terræ Saxiferrati 24. Octobris 1609. & in alia Eugubina ſub die 15. Iulij 1614.* & demum *in alia Præneſtina Cauarum 13. Iulij 1619.* quibus concordare videtur Rituale Romanum *titul. de exequiis, pag. 150.* vbi Parochus in omnibus funeribus præcedit incedendo ante feretrum, & hanc partem conatur defendere Stephan. Gratian. vel potiùs Theodoſ. Ru-

beus apud ipſum *diſcept.forenſ.tom.2. cap.298. num.83.& tom.3.cap.492.*

9 Pro Canonicis verò ſtant aliæ declarationes, videlicet in *Sutrina* 30. *Auguſt.* 1602.*&* 2. *Auguſti* 1603. *& in Meliten.* 18. *Nouemb.* 1606. *& in alia Oſtien.terra Cori* 9.*Maij* 1617.& demum *in alia Preneſtina Cauarum die Sabbati* 14. *Auguſti* 1618. vbi in cauſa præcedentiæ inter Archipresbyterum, & Canonicos Eccleſiæ Collegiatæ ſanctæ Mariæ, & Parochum S. Stephani declaratum fuit præcedentiam ſemper, & vbique competere Archipresbyteris, & Canonicis ſupra Parochum prædictum, etiam in aſſociandis funeribus defunctorum propriæ ipſius Parochiæ: ius tamen faciendi officium circa corpus defuncti ad Parochum in ſua Parochiali Eccleſia ſpectare; & expreſsè quòd Canonici huiuſmodi præcedere debeant omnibus Rectoribus, Curatis, Plebanis, ac Presbyteris Eccleſiarum Parochialium in publicis proceſſionibus, functionibus etiam ſynodalibus, cenſuit eadem *S.Rituum Congr. in Verul.*11. *Decembris* 1613. *& in Senogall.*23.*Martij* 1619 *&* 4. *April.*1620.

10 Et hæ deciſiones quæ dant præcedentiam Canonicis, videntur Iuri conſonæ; nam Capitula Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum ſemper, & vbique præcedere debent Eccleſiis inferioribus, etiam quòd ſint vltimo loco erectæ ipſe Cathedrales, & Collegiatæ, & inferiores eſſent in quaſi poſſeſſione præcedendi ante erectionem, ſecundùm Seraph. *deciſ.* 1445. *in vna Illerden. preeminentiarum* 26.*Iunij* 1602. vbi habetur hoc procedere etiam ſi in erectione adſit clauſ.*ſine preiudicio alicuius*, & etiamſi ante erectionem in Collegiatam mixti incederent clerici cum dictis Rectoribus, vt declarauit *ead. Congreg. in vna Syracuſana* 20. *Decembr.*1601. Et ideò Rot.*deciſ.*313.*n.*6.*p.*2.*recentiſſim.* aliàs *p.*3.*recent.* per Seraphin. *d.deciſ.*1445.*n.*2. ait quòd Eccleſia filialis, quæ priùs præcedebatur à Matrice, ſi erigatur in Collegiatam, debet præcedere ipſam Matricem, quia ſcilicet mutato ſtatu, mutatur antiquum ius; & eadem Rota *vbi ſuprà num.*7. ſubdit hac ratione Archidiaconum, qui habet monaſterium ſibi ſubiectum, ſi illud monaſterium erigatur in Cathedralem, de domino fieri ſubiectum, niſi aliud in erectione caueatur, per Hoſt.*in c.cùm inferior n.*13.*de maior.& obed.*

11 Qua vltima opinione retenta non obſtant deciſiones pro prima adductæ; nam ad illam *Sancti Angeli terra Saxiferrati*, in qua videtur declaratum illum Presbyterum, ſeu Curatum, aut Priorem, qui defert ſtolam, & ad eius Eccleſiam funus defertur, aliis omnibus præcedere debere, & ſic etiam Canonicis Eccleſiæ Collegiatæ; poſſet reſponderi non loqui de præcedentia, quando funus defertur ad Eccleſiam eius, qui ſtolam defert, ſeu quando ab eo fit officium in ſua Eccleſia, in qua præcedentiam habere debet. Ad illam verò Eugubinam reſpondetur loqui inter Curatum Cathedralis, & Curatum ſancti Petri Monachorum Oliuetanorum, non autem inter Capitula Collegiatarum. Ad Rituale Romanum reſpondetur habere locum inter Presbyteros eiuſdem Ordinis, & alios prærogatiuam non habentes, cuiuſmodi non ſunt Canonici Collegiatarum Eccleſiarum, in quibus terminis loquitur etiã Steph. Gratian. *locis citatis*; & ſic dico Parochum debere præcedere ratione officij, quãdo eſt inter pares, non autem quando eſt inter maiores; item quòd dum incedit per viam, non videtur exercere officium, ſed ſociare vnà cum aliis; nec dicendum quòd gerit vices Epiſcopi, ſed potius aſſerendum quòd habet curam vti habet Epiſcopus, nec ratione ſtolæ videtur habere præcedentiam; quia ſtola non dat iuriſdictionem, & prærogatiuam, ſed tantùm eſt eſt ſignum ſacerdotale.

Circa præcedentiam plurium Parochorum, ſeu Curatorum Eccleſiarum, ſiue ſint Regulares, ſiue ſæculares, eſt obſeruandum quòd ea datur ſecũdùm prærogatiuam ſuarum Eccleſiarum, & non ſecundùm prærogatiuam regulæ, vt cenſuit *S.Rituum Congr. in vna Aſten.*21. 12

Quoad verò præcedentiam vnius Parochi, in cuius Eccleſia quis eſt mortuus, reſpectu alterius Parochi Eccleſiæ ad quam defunctus ſepeliendus effertur, extat optima diſpoſitio inter acta Eccleſiæ Mediolan. *p.*2.*tit.de funere ducendo, verſ.cùm ex Parochia, pag.*286. vbi ſic legitur. *Cùm ex Parochia, cui ſæcularis Sacerdos preſit, mortuus effertur, vt in Parochiali Eccleſia ſepeliatur, cui regularis ſit prefectus, vel è contra, tunc vtriq; Parochi ſuperpelliceo, & ſtola induti pares progrediantur, reliqui verò Regulares eum locum teneant, quem in generalibus proceſſionibus tenere conſueuerunt, non obſtante quauis conſuetudine, vel pactione, quam inter ſe fecerant.* Idem vidi Romæ ſeruari; vbi quoque præcedentia datur Parocho illius Eccleſiæ ad quam defunctus defertur. 13

Circa præcedentiam, quam debet habere Clerus ſæcularis reſpectu Regularium, Clemens VIII. *in ſua Conſtitut.*incip. *Decet Romanum Pontif.ſub die* 20.*Februarij* 1601.ex decreto S.R.E. Cardinalium ſuper ſacris Ritibus, & Ceremoniis deputatorum, declarauit Rectores & Clericos ſæculares præcedere debere Regulares tam Monachos, quàm Fratres quorumcunque Ordinum, etiam Mendicantium, in funerum aſſociatione, proceſſionibus, & aliis huiuſmodi publicis actibus, nec debere ipſos Monachos, ſeu Fratres cum Parochis, vel clericis mixtim incedere, etiamſi aliquando ex ſæcularium indulgentia, aut humanitate, ſeu alia forſan de cauſa ſecus 14

factum

factum fuerit; & quamcũque contrariam conſuetudinem tanquam abuſum corrigendam eſſe, atque ita vbique locorum in Regnis Hiſpaniarum perpetuò obſeruari debere.

15 Idem Clemens VIII. per aliam ſuam *Conſtit.* incip. *Quæ ad remouendum, ſub die 5. Nouembris* 1602. ex voto eorumdem *DD. Cardinalium Congregationis Sacrorum Rituum*, ſimiliter declarauit *Clerum ſæcularem in omnibus locis, etiam in propriis Eccleſiis, & Conuentibus Fratrum, Monachorum, & Religioſorum quorumcũque in vniuerſo Regno Caſtellæ & Legionis præferendum eſſe, ac præcedere debere,* quas Clementis VIII. Conſtitutiones obſeruari mandauit Gregorius XV. *in quadam ſua* incip. *Aliàs à felicis, ſub die Auguſti* 1622. commiſſa earum executione quibuſuis locorum Ordinariis in Regnis Hiſpaniarum exiſtentibus quoties pro parte alicuius ex Clero ſæculari fuerint requiſiti.

Capvt X.

De Officio per Parochum recitando.

SVMMARIVM.

1 *Parochus tenetur ad diuinum Officium recitandum.*

2 *Officiũ diuinũ recitare tenetur Parochus, ſeu quilibet alius Beneficiarius, perexiguos redditus ex beneficio habẽs ad congruã ſuſtẽtationẽ minimè ſufficiẽtes, contra citatos, n.3.*

4 *Parochus ad diuinũ Officiũ recitandũ tenetur, etiãſi nullos fruct⁹ ex ſuo beneficio percipiat.*

5 *Parochus tenetur ad recitandum diuinũ Officiũ à tẽpore captæ poſſeſſionis Parochiæ, n.6.*

7 *Officium diuinum recitare nullus ex prouiſis tenetur ante captam poſſeſſionem, ſi neuter litigantium illum adhuc habeat, & vterque dubius ſit de iure, & de cauſa litis. Parochus, ſiue Subdiaconus non eſt obligandus Officium recitare, niſi ab illa parte, à qua obligatio incepit. ibid.*

8 *Parochus poſt adeptam ſui beneficij poſſeſſionem debet diuinum Officium ſtudioſè, & deuotè recitare, quamuis pedeſter, equitãs, procumbens, ambulans, vel quieſcens.*

9 *Officij diuini in recitatione tenetur quis ſe cũ Rubricis Breuiarij conformare, non enim facere poteſt mutationem ritus.*

10 *Parochus, qui redimendi tẽporis cauſa officiũ vnius diei commutat pro breuiori Officio alterius, peccat mortaliter, cõtra citatos n.11.*

12 *Officia à Sede Apoſtol. non approbata fuerunt damnata à S. Congr. Rit. ſub pœna librorum vetitorum, & non ſatisfaciendi muneri recitandi diuini Officij.*

13 *Feſta Kalendarij Romani non poſſunt Epiſcopi eleuare ad nobiliorem ritum.*

14 *Officium Breuiarij debitum non eſt relinquendum pro Officio deuotionis.*

15 *Officium de feſtis particulariter conceſſis per Breue Apoſtol. Regno Hiſpaniæ, non poteſt recitari in Regno Portugaliæ.*

16 *Hiſpaniæ Regnorum appellatione comprehenditur Regnum Luſitaniæ.*

17 *Officium, & Miſſa de Sancto celebrari poteſt in ipſius Sancti Eccleſia Titulari, ſeu vbi aſſeruatur inſignis Reliquia.*

18 *Reliquia inſignis alicuius Sancti eſt corpus, caput, brachium, crus, & ea pars, non parua tamen, in qua paſſus eſt Martyrium.*

19 *Officium duplex poteſt fieri de Sancto, cuius Reliquia inſignis habetur.*

20 *Officiũ ſi cõcedatur de Sancto, cuius Reliquia nõ inſignis habetur, debet eſſe ſemiduplex, vel prout recitatur in Breuiario Rom.*

21 *Officium extra propriam Eccleſiam nõ poteſt fieri de Sancto canonizato ſine nouo decreto.*

22 *S. Caroli officium ritu duplici celebrari poteſt in Prouincia Mediolanenſi.*

23 *Conradi officium Placentiæ, & Mettinæ in Sicilia, ac Ordini S. Franciſci conceditur.*

24 *Stigmatũ S. Franciſci officium conceſſit Paulus V. celebrari poſſe vbique ad libitum cleri, duplici quidem officio in Religione S. Franciſci, extra eam ſemiduplici.*

25 *Angeli Cuſtodis officium eſt duplex minus, & celebrandũ prima die, non impedita officio nouem lectionum, poſt feſtum S. Michaelis.*

26 *S. Eliſabeth Reginæ Portugaliæ Officium recitandum die 4. Iulij in Regno Portugaliæ, ſub ritu duplici; extra verò Regnum, ſub ritu ſemiduplici.*

27 *S. Ant. de Padua officiũ propriũ ſub ritu duplici, & cũ octaua in Regno Portugaliæ cõceditur.*

28 *Dedicationis Cathedralis anniuerſarium celebrandum eſt in ciuitate quidem cum Octaua, in Diœceſi verò ſine octaua.*

29 *Matutinum defunctorum cantandum non eſt in veſpere feſti omniũ Sanctorum, ſed recitandũ ipſamet die Commemorationis omnium fidelium defunctorũ poſt laudes diei.*

30 *Miſſa, & Officium S. Rochi eſt concedendum de communi Confeſſoris non Pont. pro eius die, in iis tantùm locis vbi adſunt Eccleſiæ in eius honorem ædificatæ.*

31 *Parochus diuinum Officium non recitans quatenus teneatur reſtituere oſtenditur.*

32 *Parochus omittens recitare diuinum Officium tenetur ad fructuum reſtitutionem quantumcunque curam animarum gerat celebrando, & adminiſtrando Sacramenta Parochianis, contra citatos, n.33.*

34 *Parochus mente vltro diſtracta Officiũ diuinũ recitãs, tenetur ad fructuũ reſtitutionẽ*

35 *Fructuũ reſtitutio pro rata omiſſionis diuini Officij nõ eſt facienda niſi elapſis ſex menſibus poſt obtentam beneficij poſſeſſionem.*

36 *Reſtitutio fructuum amiſſorum ob nõ recitatum*

tũ Officium diuinũ, cui faciendũ? oſtẽditur.

37 *Beneficiario diuinũ Officiũ recitare ommittẽti liberũ eſt reſtitutionẽ facere pauperibus, vel fabricæ beneficij, etiamſi pauperes ſint alterius loci, & fabrica ſit alterius Eccleſiæ.*

38 *Pauperũ appellatione in materia reſtitutionis fructuum amiſſorum ob non recitatum diuinum Officium, non ſolùm veniunt perſonæ pauperes, ſed etiam monaſteria, xenodochia, & Eccleſiæ ornamentis, & aliis ſimilibus indigentes.*

39 *Pauperũ appellatione non ſolùm veniunt, qui ex pane mendicato viuunt, ſed etiam alij, quibus neceſſaria ad decentẽ ſtatũ deſunt.*

40 *Paroch⁹ ſi verè pauper ſit, aut eius mater, vel ſorores, poſſunt ſibi, aut illis facere reſtitutionem fructuum amiſſorum, ob non recitatum diuinum Officium.*

41 *Fabricæ beneficiorũ nomine in materia reſtitutionis fructuũ amiſſorum ob nõ recitationẽ Officij diuini, venit fabrica domus beneficij pro fructibus colligẽdis, & cõſeruandis.*

1 CVM primum officium, pro quo datur beneficium, ſint Horæ Canonicæ; ideò ad eas perſoluendas iure Eccleſiaſtico teneri Parochum *primò* probatur ex *cap. quia per ambitioſam, de reſcript. in 6.* vbi Pontifex reprehendit quoſdam Beneficiatios, quòd Officium diuinum, propter quod beneficium datur, omitterent. *Secundò*, ex *cap. fin. 92. diſt.* vbi dicitur omnes Presbyteros, Diaconos, & Subdiaconos, ac omnes, qui ſunt Eccleſiæ deputati, debere Officium diuinum recitare. *Tertiò*, ex Concilio Lateranenſi à Iulio II. incœpto, & à Leone X. continuato, *ſeſſ. 9. de reform. §. ſtatuimus*, vbi priuantur fructibus beneficiorum illi, qui diuinum Officium non recitant. Demum id ipſum conſtat ex Bulla Pij V. quam refert Nauar. *in man. cap. 35. num. 122.*

2 Quod quidem rectè procedit, quamuis ipſe Parochus, prout quilibet alius Beneficiarius perexiguos reditus ex beneficio haberet, ad congruam ſuſtentationem minimè ſufficientes; quia ratio ob quam Beneficiarius tenetur Officium diuinum recitare, non eſt præcisè, quòd integrè ſuſtentetur fructibus beneficij, ſed quòd beneficium aliquos reddat fructus, qui dantur propter officium: tum, quia beneficium exiguum quoad ſubſtantiam eſt verè & propriè beneficium, & vt tale in Iure reputatur, *cap. is cui, de præbend. lib. 6.* ergo qui illud habet, ad Officium diuinum tenetur: tũ denique quia id expreſsè probari videtur *in c. clericus victum, diſt. 91.* vbi ſtatuitur vt clericus, quem ſui Sacrificij fructus alere non poſſunt, manibus operando victum quærat, dummodo officio ſuo ſatisfaciat; & ſi id ſibi difficile fiat, imputet ſibi, qui beneficium tale acceptauit, aut beneficium dimittat; ergo ex hoc loco clarè colligitur teneri clericum Horas Canonicas perſoluere, etiamſi non poſſit ex beneficio victum, & veſtitum habere. Et ideò ita reſoluunt Syluest. *in ſum. verb. hora*, §. 3. Roſ. Tab. & Armil. *eod. verb. n.* 1. Cou. *li. 3. var. c. 13. n. 8. verſ. 12.* Nau. *in man. c. 25. n. 102. & de Orat. c. 7. n. 27. & c. 11. n. 11.* Valent. *tom. 3. d. 6. q. 2. puncto 20. verſ. excludit*, Medina *q. 7. de Orat.* Tolet. *lib. 3. c. 14. n. 4.* Fr. Lud. Beia *reſponſ. caſuũ conſc. p. 1. caſu* 54. Suar. *de Relig. tom. 2. tr. 4. lib. 4. c. 21. n. 3. & 9.* Peſanr. *2. 2. q. 62. art. 2. diſp. 2. propè fin.* Zerol. *in praxi Epiſc. p. 1. verb. Horæ Canonicæ*, §. 2. *& verb. beneficium*, §. 4. Nald. *in ſum. verb. diuinum Officiũ, n. 2.* Carol. Macign. *de Horis Canon. c. 11. n. 3.* Bonac. *eod. tract. diſp. 1. q. 2. puncto 3. n. 17.* Barthol. à S. Fauſto *in ſimili tract. lib. 2. quaſt. 36.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 10. c. 3. q. 3.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. c. 4. n. 34.* Nicol. Garc. *de benef. p. 3. c. 1. n. 39.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 1. q. 68.* Vgolin. *de officio Epiſc. c. 10. §. 1. n. 2.* Filliuc. *in quæſt. moral. p. 3. tr. 23. c. 5. n. 181.* Gauant. *in rubricas Miſſalis tom. 2. ſect. 1. c. 4. n. 3* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc. 1. lib. 2. c. 4. n. 15. & lib. 3. c. 8. n. 8.* Villalob. *in ſumm. tom. 2. tract. 24. diffic. 10.* Sanch. *in conſil. moralib. lib. 2. cap. 2. dub. 66. & 67.* Trullench. *in expoſit. Decalogi lib. 1. c. 7. docum. 13. n. 15.* Caſtro Palao *tom. 2. tract. 7. diſp. 1. puncto 1. §. 2. n. 9.* Garcia *in opere mor. tract. 2. diffic. 2. dub. 2. num. 11.* Anton. Diana *reſol. moral. p. 2. tract. 12. de Horis Canon. reſol. 9. & p. 5. tr. 5. reſol. 25.*

Contra Sot. *de iuſt. lib. 10. q. 5. art. 3.* Fr. Emm. 3
in ſum. p. 1. c. 140. n. 3. Veg. etiam *in ſum. p. 1. c. 128. caſ. 14.* Petr. Ledeſm. *etiam in ſum. p. 2. tr. 9. c. 4. concl. 6. diffic. 4.* Leſſ. *de Iuſt. lib. 2. c. 34. dub. 2. 31. n. 169.* Malder. *de virtutib. tr. 10. c. 2. dubit. 3. ver. nihilominus*, Vaſq. *de benef. c. 4. §. 1. dub. 4. n. 17.* Molfeſ. *in ſum. Theol. mor. tr. 5. c. 3. n. 29. & tr. 6. c. 2. n. 36.* Machado *en ſu perfetto Confeſſor lib. 4. p. 1. tract. 6. docum. 2. num. 6.* Palao *tom. 2. tract. 7. diſp. 2. p. 1. §. 2. num. 8.* exiſtimantes non teneri Beneficiarium, ſaltem quotidie, recitare diuinum Officium, cuius beneficij fructus non attingunt mediocrem ſuſtentationis partem.

Imò puto Parochum ad diuinum Officium 4
recitandũ teneri, etiamſi nullos fructus ex ſuo beneficio percipiat; quia titulum, & poſſeſſionem beneficij habet, ac proinde verè, & ſimpliciter eſt Beneficiarius; nam fructus, vel ſpes eorum non pertinent ab ſubſtantiam beneficij. Ita Palud. *in 4. diſt. 15. q. 5.* Sylu. *d. verb. hora, qu. 2.* Medina *in C. de Oratione q. 8.* Fr. Barthol. à ſancto Fauſto *de Horis Canon. lib. 2. q. 42.* vbi *in verſ. 2.* id intelligit ſi habeat ſpem moraliter certam obtinendi illos: & *in verſ. 8.* reſoluit non excuſari ab onere recitandi illum, qui in penſione omnium fructuum conſentit ei, qui in ſuum fauorem beneficium reſignauit.

Sed

Sed vtrùm Parochus teneatur ad recitandum diuinum Officium à tempore acceptę tãtùm ſuæ Parochiæ collationis, aut non aliter niſi captæ poſſeſſionis? Quæſtio eſt dubia, in qua Nauar. *in man.c.7.n.29.* tenet ex eo quòd collationem acceptauerit, illicò ad recitandum quempiam obligari; quia per ſolam collationẽ acceptatam acquiritur ius in beneficio, & fit beneficium eius, cui collatum eſt; tum quia ab eo tempore, etiam antequam apprehendat poſſeſſionem, debentur clerico beneficij fructus, & cùm poſſeſſionem capit, Beneficiarius percipit fructus non ſolùm præſentes, ſed etiam præteritos à die collati ſibi beneficij, ſequitur Macign. *de horis Canon. c.10.n.25.* & plures, quos refert, & ſequitur Nicol. Garc. *de benef.p.3.c.1.n.91.*

6 At non teneri niſi poſt captam pacificam poſſeſſionem beneficij, meliùs ſuſtinent omnes ferè Doctores, qui hac de re ſcripſerunt: quia beneficium vt ſit ius efficax, cum titulo requirit pacificam eius poſſeſſionem, tum quia ante captam poſſeſſionem non poteſt iura beneficij exercere, ita neque tenetur ipſius onera ſuſtinere; tum etiam, quia ante initam poſſeſſionem ius eſt incertum, cùm contingere ſoleat, vt qui impetrauit beneficium: videat ſe nil impetraſſe, multis de cauſis, vt quia non vacabat, vel alius ante eum priùs impetrauerat; tum denique quia in Bulla Pij V. dicitur, *poſt beneficij conſequutionem*; ille autem propriè dicitur beneficium cõſequutus, qui pacificam illius poſſeſſionem adeptus eſt cũ titulo; Ideò ſic reſoluunt Menoch. *de arbr.libr.3. caſu 429. n.25.* Flamin. Pariſ. *de reſign.benef.lib.1.quæſt.9. numer.15.* Suar. *d.lib.4.cap.19.numer.7.* Henriq. *in ſumm.lib.13.cap.13.§.1.* Fr. Emman. etiam *in ſumm.p.1.cap.141. num.4.* Azor. *d.lib.10.cap.4. quæſt.7.* Vaſq. *in opuſc.de benef.cap.4.§.1. art.1. dub.6.* Galet. *in margarita caſuum conſc. verb. Officium diuinum.* Valer. Reg. *d.lib.30. num.38.* Leſſ. *d.lib.2. c.34. dub.30.n.167.* Mald. *in ſumm. verb. Officium diuinum. num.5.* Petr. Ledeſm. *in ſum. p.2. tract.9. cap.46. concl.9.* Vega *etiam in ſum.p.1.cap.128.caſu 18.* Squil. *de oblig.cleric.p. 1.num.16.* vbi *n.17.* id intelligit dummodo per ipſum non ſtet quo minus conſequatur beneficij poſſeſſionem, Machado *en ſu perfecto Confeſſor lib.4.p.1.tract.6. docum.2.n.5.* Bonacin. *de Horis Canon.diſput.1.quæſt.2.puncto 4.numer.2.* Gauant. *in comment.ad rubricam Miſſalis, tom. 2.ſect.2.cap.4.num.5.* Ant. Diana *reſolut.moral. p.2.tit.de Horis Canon.reſol.21.* nouiſſimè Hieron. Roderic. *in compendio quæſt. Regul. reſol. 24. numer.35.* Barthol. à S. Fauſto *de Horis Canon. lib.1.qu.39.* vbi *quæſt.41.* tenet adhuc

7 † nullum teneri ad horas Canonicas recitandas ante obtentam poſſeſſionem, ſi neuter litigantium illam adhuc habeat, & vterque dubius ſit de iure, & de cauſa litis, & *quæſt.42. & 43.* idem reſoluit, quamuis vnus litigantium probabiliter credat, & expectet ſe victorem futurum in lite, & fructus percepturum, & ampliorem habeat titulum. Non eſt tamen obligandus ſub mort. peccato Parochus, ſiue Subdiaconus Officium totum recitare illius diei, quo poſſeſſionem Parochiæ accepit, vel ad Subdiaconatus ordinem fuit promotus, ſed ſolùm ab illa parte, à qua obligatio incepit: verbi gratia, ſi quis accepit poſſeſſionem Parochiæ, vel Subdiaconatum, aut emiſit profeſſionem hora vndecima ante meridiem, non tenetur recitare Matutinum illius diei, neque Primam, neque Tertiam, ad ſummum Sextam, & reliquas horas, quia ab illa hora vndecima incepit obligatio. Ita Caſtrus Palaus *tom.2. diſp.2.puncto 4.n.3.* Homobon. de Bonis *in conſultat.caſuum Conſc.vol.2.p.5.c.240.* quos refert Diana *reſolut.mor.p.4.reſolut.218.tract.4.*

Debet igitur Parochus poſt adeptam ſui 8
beneficij poſſeſſionem diuinum Officium ſtudioſè, & deuotè recitare, vt dicitur *in cap. dolentes, de celebr. Miſſ.* vbi in noſtris Collectaneis plura circa eius materiam cumulauimus; quamuis pedeſter, equitans, procumbens, ambulans, vel quieſcens, ſecundùm Syluest. *d. verb. hora, quæſt.2.* Nauar. *de Horis Canon. c.4. n.17.* Paul. Comitol. *reſp.moral. lib.1. quæſt.64. n.1.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum verbo Horæ Canonicæ, different.1. in fine.* † 9
Et in eo recitando tenetur ſe cum rubricis Breuiarij conformare, non enim facere poteſt mutationem ritus, vt ſcilicet duplici ritu celebretur feſtum, quod aliàs ſimplici ſub ritu, vel ſemiduplici decretum eſt, cùm Pius V. in Bulla Breuiarij non modò præcipiat ſubſtantiam, ſed etiam modum, & formam Horarum Canonicarum.

Vnde exiſtimo peccare mortaliter Paro- 10
chum, qui redimendi temporis cauſa Officium vnius diei commutat pro breuiori Officio alterius. Ratio eſt, quia Eccleſia non ſolùm præcipit diuini Officij recitationem in communi, & veluti in genere, ſed præcipit recitationem huius Officij in particulari; ergo qui facit contrarium, violat præceptum Eccleſiæ in re graui, & conſequenter peccat mortaliter. Ita Tabien. *in ſum.verb.hora, q.10.* Nauarr. *de Orat.c.19.n.201.* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ.p.1.lib.2.c.51.num.10.* Philiarch. *de offic.Sacerdot.p.1.lib.1.c.6.concl.6.* Fr. Emman. *quæſt.Regul.tom.1.q.42.art.8.& in ſumm.tom.1. cap.141.tom.3.* Card. Bellar. *in ſuis controuerſ. Cathol.tom.3.lib.1.controu.3.c.19.* Suar. *d. libr.4. cap.11. num.6. & c.23.n.12.& 14.* Nicol. Garc. *de benefic.p.1.cap.1. num.150.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœn.lib.18.n.1271.* Filliuc. *in quæſt. mor. p.3.tract.23.c.8.q.2.n.182.& c.7.q.3.*

Contra Syluest. *d.verb.hora, q.12.n.15.* Vega 11
d.p. cap.117.caſu 57. Valent. *tom.3.diſp.6. quæſt. 2.punct.*

*2.punct.10.verſ.quid ſi recitandũ,*Zerol.*in praxi Epiſc.1.verb.Ibra canon. n.6.* Azor.*d.lib.10. c.10.quæſ.2.*Vaſq. *in opuſc.de benefic.c.4. dub.2.* Leſſi.*d.lib.2.c.37.n.77.* exiſtimantes talem Parochum ſolùm venialiter peccare.

12 Fuerunt à S. Rituum Congr. damnata Officia à Sede Apoſtol. non approbata ſub pœna librorum vetitorum, & non ſatisfaciendi muneri recitandi diuini Officij, *ſub die* 8. *Aprilis*, *&* 28. *Octobris* 1628. *vbi in reſp.ad* 8.
13 fuit dictum † non potuiſſe, nec poſſe Epiſcopos, nec Regulares eleuare feſta Kalendarij Romani ad nobiliorem ritum, puta à ſemiduplici ad duplicem, ſine licentia Sedis Apoſt. refert me citato in hoc loco Lezana *in*
14 *ſum. quæſt. Regul.cap.*12.*n.*20. *& num.*33. Et † quòd non eſt relinquendum Officium Breuiarij debitum pro Officio deuotionis, cenſuit *ead.*S.Congr.*ſub die* 29.*Nouemb.*1603.

Item reiecit, damnauit, & reprobauit eadem S.Congregat. Miſſas, quæ circunferuntur, à S. Congregatione non approbatas, Sancti Gregorij pro viuis & defunctis, quindecim Auxiliatorum, & de Patre æterno, & quaſcumque alias, exceptis iis, quæ ſunt permiſſæ Regularibus tantùm, veluti Roſarij, Sanctæ Mariæ de Carmelo, & aliis, ſicut etiam Officia ab eadem non approbata, refert Lezana *d.c.*12.*n.*33.

Gregorius XIII. in quodam Breui incip. *Paſtoralis officij,de anno* 1573. aduertens quòd in Eccleſiis Hiſpaniæ conceſſum erat vt poſſent celebrare Officia propria Sanctorum illius prouinciæ, illique ſint plures numero, ideo declarauit vnamquamque Hiſpaniæ Eccleſiam eorum tantùm Sanctorum, qui in Breuiario non ſunt deſcripti, Officia propria celebrare poſſe; qui illius Diœceſis ſunt naturales, vel eius Eccleſiæ, ſeu Diœceſis ſunt patroni: vel eorum corpora, ſeu notabiles Reliquiæ in Eccleſia, ſeu Diœceſi requieſcunt: de aliis verò Sanctis etiamſi ſint naturales, vel Patroni alterius Diœceſis, etiamſi illorum corpora, vel notabiles Reliquiæ in aliqua Eccleſia alterius Diœceſis requieſcant, non celebretur Officium proprium, ſed ſruetur ordo Breuiarij Romani; refert Lezana *d.cap.*12.*n.*34. vbi *numer.*36. poſt Gauant. *in rub.tom.*2.*ſection.*1.*cap.*5.*tit.*2. aduertit quòd clerici ſæculares, & Regulares in Ciuitate, vel Diœceſi commorantes non tenentur recitare officia propria Sanctorum illius Diœceſis, vel quæ de conſuetudine in eadem Eccleſia recitantur in choro.

15 Dubitatum fuit ab *eadem S. Rituum Congr. in vna Viſen.* an in Regno Portugalliæ recitari poſſit Officium de feſtis particulariter conceſſis per Breue Apoſt. Regno Hiſpaniæ; vt eſt feſtum expectationis, & alia ſimilia, attento quod † Regna ſunt diuerſa, quamuis ſub vnius Regis poteſtate exiſtant? *Ead. S. Congregat.* negatiuè reſpondit *ſub die* 21.*Iunij* 1605. Cuius reſolutio ex eo procedit, quia conceſſio præſupponitur facta tantùm pro Regno Hiſpaniæ, ſi enim fuiſſet facta pro Regnis Hiſpaniarum in numero plurali, tunc crederem venire Regnum Luſitaniæ, vt tradit Nau. *conſil.*1.*n.*2.*de decimis,in nouis,*& poſt maturam conſiderationem ſemel, & iterum cauſa propoſita, fuit in ſimili reſolutum per Rot. *in Bracharen.fructuum* 3. *Decembr.*1627. coram *R.P. D.meo Pirouano.*nam cùm ibi acerrimè diſputaretur in Luſitania vti vnum ex Hiſpaniarum Regnis gauderet generali alia conſuetudine Regnorum Hiſpaniæ,quod hæredes Beneficiatorum ſuccedant in fructibus à ſolo ſeparatis, & nondum exactis, canonizata, & firmata per eamdem Rotam quoad Regna Caſtellæ, Nauarræ, Valentiæ, Aragoniæ, & Comitatis Cathaloniæ, in deciſionibus ibidem citatis,tandem affirmatiuè fuit reſponſum ex rationibus ibidem adductis, *& in meo tract.de appellatiua verborum vtriuſque Iuris ſignif. Appell.*115.*n.*1.

Officium, & Miſſa de Sancto celebrari po- 17
teſt in ipſius Sancti Eccleſia Titulari, ſeu vbi
aſſeruatur inſignis † Reliquia, quæ erit Cor- 18
pus, caput, brachium, crus, & ea pars, non parua tamen, in qua paſſus eſt Martyrium, eadem *S.Congr.dicta die* 8.*Aprilis* 1628. & antea *ſub die* 13. *Nouembris* 1603. cenſuerat *de Sancto, cuius Reliquia inſignis habetur,& ap-*
probata, fieri † *poſſe Officium duplex* refert Le- 19
zana *d.cap.*12.*n.*33.

De Sancto verò, cuius Reliquia non in- 20
ſignis habetur, ſi concedatur officium, debet eſſe ſemiduplex, vel prout recitatur in Breuiario Romano, ad differentiam inſignis Reliquiæ,eadem *S.Rituum Congr. in vna Calaguritana, & in alia Viterbien. ſub die* 1. *Septembris* 1612.refert Lezana *d.c.*12.*n.*37.

De Sancto Canonizato non poteſt fieri 21
Officium extra propriam Eccleſiam ſine nouo decreto, *ead.S.Cong.ſub die* 9.*Decem.*1628.

Sancti Caroli Officium inprouincia Me- 22
diolanenſi celebrari poſſe ritu duplici,conceſſit *ead.Cong.ſub die* 2.*Nouemb.*1610.

Sancti Conradi Officium Placentiæ, & 23
Nettinæ in Sicilia conceſſit *ead.S. Cong.ſub die* 19.*Maij* 1614. & Ordini Sancti Franciſci *ſub die decimo Septemb.*1625.

Stigmatum S. Franciſci Officium conceſ- 24
ſit Paulus V. celebrari poſſe vbique ad libitum cleri,duplici quidem officio in Religione ſancti Franciſci, extra eam verò ſemiduplici, ead.S.Cong.*ſub die* 28.*Auguſti* 1615.*& ſub die* 2.*Octob* 1627.refert nouiſſimè Fr.Hier. Rodet. *in compendio quæſt. Regul. reſolut.*65.*n.*8. & in die feſto adhibendus eſt color albus, *eadem S. Cong. Rit.*9.*Nouemb.*1623.

Angeli

16

25 Angeli Cuſtodis Officium eſt duplex minus, eadem *S. Cong. ſub die 2. Octobr.* 1627. Et celebrandum eſt prima die non impedita Officio nouem lectionum poſt feſtum S. Michaëlis, cedit etiam Dominicæ, eadem *S. Rituum Congr.* 12. *Martij* 1618.

26 S. Elizabeth Reginæ Portugalliæ Officium recitandum die 4. Iulij in Regno Portugalliæ ſub ritu duplici, extra verò Regnum ſub ritu ſemiduplici, eadem *S. Cong.* de mandato S. D. N. Vrb. VIII. approbauit, & vt liberè, & licitè ab omnibus recitari poſſit, & valeat, licentiam, & facultatem dedit, & conceſſit *ſub die 7. Auguſti* 1628.

27 Nomine Regis Catholici ſupplicatum fuit Sanctiſſimo concedi poſſe recitari Officium proprium S. Antonij de Padua nuncupati ſub ritu duplici, & cum octaua in Regno Portugalliæ, cùm ſit dictus Sanctus oriundus ex prædicto Regno. Et ſupplicatione per Sanctitatem ſuam ad Sacram Rituum Congregationem remiſſa, *eadem S. Cong. ad relationem Eminentiſsimi, & Reuerendiſsimi D. Cardin. de Torres cenſuit concedendum pro ciuitate, & Diœceſi Vlixbonen. tantùm, iuxta rubricas, & idem quod obſeruatur in ciuitate Patauina, die 5. Iuny* 1631. *Die verò 23. eiuſdem facta relatione per me Secretarium Sanctitati ſuæ de hoc decreto Sanctiſsimus extendit gratiam ad totum Regnum Portugall. C. Epiſcopus Port. Card. Pius. Tegrimius Epiſcopus Aſsiſien. Secret.* Officium S. Franciſcæ Romanæ quòd poſſit ſub ritu ſemiduplici in Vrbe ad libitum recitari conceſſit *S. Cong. Rit.* 13. *Martij* 1632.

28 Præter propriæ Eccleſiæ Dedicationem celebrandum eſt etiam anniuerſarium Dedicationis Cathedralis in ciuitate quidem cum octaua, in Diœceſi verò ſine octaua, eadem *S. Rituum. Congr.* 2. *Maij* 1619.

29 In feſto omnium Sanctorum prohibuit *eadem S. Congr. die 1. Septembris* 1607. cantari Matutinum Defunctorum in Veſpere, & iuſſit recitari ipſamet die Commemorationis omnium fidelium Defunctorum poſt Laudes diei, me citato in hoc loco Lezana *in ſum. quæſt. Regul. c.* 12. *num.* 23. Et quòd adſit obligatio recitandi Officium Defunctorum in die ſecunda Nouembris, affirmant Card. Tolet. *in ſum. lib. 2. cap. 13. numer. 3.* Armil. *in ſum. verb. Horæ Canonicæ num. 9.* Iacob. de Graff. *in aureis dec. p. 1. lib. 2. c. 53. n. 24.* Vega *in ſum. tom. 1. c. 128. caſu 24.* Macign. *de Horis Canon. c. 29. n. 16.* Vant. *in diſcipl. cleric. lib. 3. c. 4.* Ioan. Bapt. de Fabr. *in man. Ordin. c. 20. q. 7.* Molfeſ. *in ſumma Theol. moral. tom. 1. tract. 5. c. 1. n. 57.* Mald. *in ſum. verb. Officium diuinum.* Tann. *in 2. 2. diſp. 5. q. 1. dub. 5. n. 148.* Suar. *de Relig. tom. 2. lib 4 c. 25. n. 8. & 9.* Caſtr. Palaus *tom. 2. diſp. 2. de Orat. puncto 2. n. 13.* Layman. *in ſum. Theolog. moral. lib. 4. tract. 1. c. 5. n. 4.* Gauant. *in rub. tom. 2. ſect. 9. c. 2. n. 18.* Anton. de Litteratis *in ſum. p. 6. c. 7. n. 11.* Homobon. de Bonis *in conſultat. caſuum conſcientiæ, vol. 2. p. 5. reſp. 245.* Fauſtus *de Horis Canon. lib. 2. q. 302.* Lezana *in ſum. quæſt. Regul. c. 12. n. 23.* latè Diana *reſol. mor. in fine partis 4.* vbi contrarium defendere & probare nititur.

Aliis vero diebus in Breuiario præſcriptis recitantes iuxta Breuiarium Romanum non obligantur ad Officium defunctorum, vt tenent Philiarch. *de officio Sacerd. tom. 1. p. 1. lib. 1. c. 40.* Arag. *tom. 2. in 2. 2. q 83. art. 12.* Lælij. Zech. *in ſum. tom. 2. c. 83. n. 16. in fine,* Ioan. de la Cruz *in direct. 1. p. 3. art. 3. dub. 4. concl. 2.* Carill. *in itinerario ordinand. ſect. 6. c. 1. n. 40.* Leſſ. *de Iuſtit. lib. 2. c. 37. dub. 12. n. 76.* Villalob. *in ſum. tom. 1. tract. 24. diffic. 6. n. 3.* Rodriguez *in compendio quæſt. Regul. reſol. 24. n. 14.*

Nec ad Litanias decantandas aut recitandas in die ſancti Marci, & in diebus Rogationum, quia rubrica appoſita in Breuiario in iſtis diebus non obligat, ſecundùm opinionem probabilem, ſub culpa lethali ad eas dicendas extra chorum, Iacob. de Graff. *in dec. aureis p. 1. lib. 2. c. 53. n. 24.* Dian. *moral. reſolut. tract. de Horis Canon. reſol. 56.* Homobon. de Bonis *in conſult. caſuum conſcient. vol. 2. p 5. reſponſ. 245.* Quicquid aliud poſt Suar. & Bonacinam exiſtimauerit Lezana *d. c. 12. n. 23. in fine.*

30 Cùm actum fuiſſet pluries in eadem *S. Rituum Congr.*, de concedenda Miſſa, & Officio in feſto ſancti Rochi, qui penes omnes Chriſti fideles in maxima veneratione ſemper eſt habitus, tandem *ſub die 30. Iunij 1629. eadem S. Congreg. negotio maturè diſcuſſo cenſuit eſſe concedendam Miſſam & Officium in die S. Rochi, de communi Confeſſoris, non Pontificis, in iis tantùm locis, vbi adſunt Eccleſiæ in eius honorem ædificatæ, & ſeruatis rubricis Breuiarij, quam reſolutionem S. D. N. approbauit, & laudauit, die 4. Iulij* 1669.

31 Vltra peccatum mortale, quod Parochus incurrit diuinum Officium non recitando ſtatim poſt adeptam pacificam beneficij poſſeſſionem, ad fructuum reſtitutionem tenetur ex eo modo, quo exprimit Pius V. *in Conſt. ſua incip. Ex proximo Lateran. Concilij, de anno* 1571. relata à Nauarro *in man. c. 25. n. 122. & de Orat. c. 7. n. 32.* his verbis: *Si quis vno, aut pluribus diebus totum officiũ omiſit, reſtituat fructus omnes, quos illo die, vel illis diebus percepit. Si Matutinum tãtùm omiſit, reſtituat mediã partem fructuum reſpondentium illi tempori, ſi reliquas ſex horas tantùm, reſtituat etiã dimidiam partem; ſi aliquam tantum ex illis ſex, reſtituat tãtùm ſextam partem fructuum talis diei; & ſic tenetur ſolùm ſextam partem illius medietatis reſtituere.* Hactenus Piana Conſtitutio, quam eſſe vſu receptam teſtatur Barth. à B. Fauſto *de Horis Can. lib. 2. 77. in fine*, ſubdens viros pietate, & doctrina claros cenſere reſtitutionem

fructuum faciendam eſſe iuxta eam Conſtitutionem, & *quæſt.*285.*in fine*, addit quòd dum dicitur ibi ſextam partem eſſe reſtituendam pro ſingulis Horis, intelligendum id eſt de ſexta parte fructuum dimidij diei naturalis, vel de fructibus diei artificialis, itavt qui vno die recepit, verbi gratia, duodeccim argenteos, ſi omittat horam, reneatur tantùm reddere vnum argenteum, quia illa eſt ſexta pars fructuum diei artificialis, nam alij ſex reſpondent Officio Matutino.

Sed quid ſi Parochus omittat partem notabilem alicuius Horæ, an teneatur ad aliquam reſtitutionem? Affirmatiuam ſententiam tenet Caſtrus Palaus *tom.*2.*diſp.*2.*puncto*7. *n.*5. quia omittens partem notabilem alicuius Horæ, abſolutè dicitur illam omittere. Negatiuam verò defendit Oliuer. Bonarti. *de Horis Canon.lib.*2.*c.*11.*n.*10. quem refert, & ſequitur Diana *reſol.mor.p.*4.*tract.*4.*reſol.*220. aſſerentes in his terminis nihil fructuum neceſſariò tribuendum pauperibus ratione partis Horarum omiſſæ, quantumuis magnæ, & ſufficientis ad materiam peccati mort. niſi pro omiſſis Laudibus, quia multi putant illas eſſe Horas diſiunctas: cùm enim lex ſit pœnalis, ſaltem ex parte, fundamentum eius ſit culpa, obquam irrogatur pœna, ſolúmque de Horis integris in illa mentio fiat, non debet ad earum partes extendi, ſe ſuis terminis arctari.

32 Hoc verum eſſe intelligo quantumcunque Parochus curam animarum gerat celebrando, & adminiſtrando Sacramenta ſuis Parochianis; quia hoc non obſtante reus eſt peccati mortalis, quod committitur omiſſione recitationis Horarum, quod vnum tali priuatione punitur tanquam ea ſufficienter dignum, ſicut & ſufficienter dignus eſt æterno ſupplicio quantumcunque in nullo alio deliquerit, iuxta illud Iac. 1. *Quicumque totam legem ſeruauerit, offendat autem in vno, factus eſt omnium reus*; tum quia Piana Conſtiturio abſolutè, & indiſtinctè loquitur de reſtitutione fructuum ſingulis diebus reſpondentium facienda pro rata omiſſionis diuini Officij, vt Beneficiarij à tali commiſſione retrahantur, & ad illius recitationem incitentur, & quaſi cogantur; tum denique, quia ſi ratione regiminis Eccleſiæ, & curæ animarum poſſet Parochus aliquam partem ſibi remouere, eſſet quoque eam amiſſurus ſi in dicto regimine, & cura deficeret; ſed hoc nullus dicit, ergo nec & illud. Et ideò ita ſentiunt Petr. Nauar. *de reſtit.lib.*2.*cap.*2. *num.*143. Valent. 2.2. *diſput.*6. *quæſt.*1.*puncto vlt.* Vaſq. 1.2.*diſp.*168.*num.*34. Suar. *d.lib.*4. *cap.*30. *num.*6. Azor. *d. lib.*10. *capit.*14.*quæſit.*5. Valer. Reginald. *d. lib.*30. *num.*46. Vincent. Filliuc. *in quæſt. moral.p.*2. *tract.*23.*capit.*10.*quæſit.*5. probabiliorem dicit Bartholom. à S. Fauſto *de Horis Canon.lib.*2. *quæſt.*288. vbi optimum remedium adhibet vt facta fructuum oomputatione Bullam compoſitionis accipiat, vel à Romano Pontif. ſiue ab eius Commiſſario Cruciatæ diſpenſationem petat; quia hac ratione, neque omnia, quæ Bulla Pij V. præcipit, reſtituet, & in conſcientia tutus erit.

Contra Lop. *in inſtruct.Conſcient.p.*2.*c.*95. 33
Tolet.*in inſtruct.Sacerd.lib.*2 *cap.*12.*n.*5. Henriq.*in ſum.lib* 13.*cap.*13.§.2. Arag.2.2.*quæſt.*83. *art.*13. Emm. Sà *in aphor.verb.beneficium,n.*58. Fr. Emman.*in ſum.p.*1.*cap.*146.*num.*4. Petr. de Ledeſma *in ſumm. tract.*9.*de reliq. c.*9.*fol.*485. Layman.*tr.*15.*c.*5.*n.*2. Trullench.*d.dub.*25.*n.*1. Diana *p.*1.*tract.*12.*reſ.*8. Caſtr. Palao *d.puncto* 7.*num.*9. Ludou. Beia *reſponſ.caſuum conſcientiæ p.*1.*caſu* 55. Carol. Macign. *in horis Canon. cap.*28.*n.*7. Molfeſ. *in ſum.Theologiæ mor.tractat.*6.*cap.*5.*num.*8. Leſſ. *d.lib.*2.*cap.*34.*dub.*32. Vaſq. ſibi contrarium *in opuſcul.de benef.cap.*4. §.1.*art.*1.*dub.*7.*num.*38. Nald. *in ſum.verb.diuinum Officium.n.*12. Sanch.*in conſil.mor.lib.*2. *capit.*2. *dub.*83. exiſtimantes non improbabiliter Parochum hoc caſu minimè teneri reſtituere niſi partem correſpondentem obligationi recitandi Horas, vt ſi, verbi gratia, pro fructu in die recipit tres aureos, omittens totum Officium, teneatur reſtituere vnum aureum, retinendo alios pro onere adminiſtrandi Sacramenta.

Quod quidem extendendum eſſe exiſtimo ad illum, qui mente vltro diſtracta diuinum Officium recitat, quia hic non ſolum malè orat, ſed re vera ſimpliciter non orat, licet enim legat, vel verba proferat, illa non eſt oratio, quæ ab Eccleſia præcipitur; cum ergo de ſubſtantia orationis ſit attentio, ſequitur recitantem ſine attentione non ſatisfacere præcepto quoad ſubſtantiam, ac proinde non poſſe fructus retinere, vt tenent Nau. *de Orat.cap.*13.*num.*18. Iacob. de Graff. *in aureis in deciſ.p.*1.*lib.*2.*cap.*51.*num.*7. Petr. Nauar. *d.lib.*2.*cap.*2.*numer.*140. Fr. Emm. *d.p.*1.*c.*143. Azor. *d.lib.*10. *cap.*12. *quæſit.*6. Suar. *d.libr.*4. *cap.*30.*num.*14. Barthol. à S. Fauſto *d.lib.*2.*q.*82. Contra Medin. Cordub. Tolet. & alios, quorum plures refert, & ſequitur Sanch. *in conſil. moral.lib.*2.*cap.*2.*dub.*85. exiſtimantes Beneficiarium recitantem Horas ſine attentione, etiam data opera, non teneri reſtituere fructus. 34

Intellige huiuſmodi fructuum reſtitutionem pro rata omiſſionis Officij non eſſe faciendam, niſi elapſis ſex menſibus poſt obtentam beneficij poſſeſſionem, ex Conſtit. Concilij Lateranen. ſub Leone X. *ſeſſ.*9. §. *ſtatuimus*, ibi, *poſt ſex menſes.* & ex dicta Bulla Pij V. Ita Nauar. *de Orat.cap.*21.*n.*58. Tolet. *d.lib.*2.*cap.*12.*n.*5. Leſſ. *d.lib.*2.*capit.*34.*dub.*32. *num.*179. Vaſq. *in opuſcul.de benef.capit.*4.§.1. *art.*1. 35

art.1.dub.8. Suar. *d. lib.4. cap.29. numero 12.* Macign. *de horis Canon. cap.28. num.16.* Filliuc. *d.cap.10. quæſt.3. num.310.* Squillante *de obligat.cleric.p.1.n.2. cum ſeqq.* Raguc. *de voce Canonic. in Choro, quæſt.7.* Anton. Diana *reſol.moral.p.2.tit.de horis Can.reſol.25.*Caſtr. Palao *in opere morali tom.2.tract.de horis Can. diſp.2.puncto 7. n.15.* Trullench. *in expoſ. Decalogi lib.1.c.7.dub.24.num.17.* Garcia *in ſum. morali tract.2.diffic.8.duda vlt.pag.281.* Barthol.à S.Fauſto *d.lib.2.q.278.* vbi *qu. ſequent.* per dictam Bullam Pij V.tener illum, qui intra primos illos ſex menſes ab impetrato beneficio abſque iuſta cauſa diuinum Officium prætermittit,peccare mortaliter,de quo etiam nouiſſimè Hieronym. Roderic. *in compend. quæſt.Regular.reſol.24.num. 57.*

36 Cui autem ſit facienda hæc reſtitutio, ex-
preſſit dicta Conſtitutio Pij V. in aliis verbis,
in fabricas huiuſmodi beneficiorum,vel pauperũ
eleemoſynas erogare teneantur; quæ verba di-
37 ſiunctiua ſunt, & ideo † liberum eſſe Bene-
ficiario reſtitutionem facere pauperibus, vel fabricæ beneficij,reſoluit Nauar. *in man.c.25. n.122. & de Orat. c.7. n.32.* quamuis pauperes ſint alterius loci, quia cùm Bulla generaliter loquatur de pauperibus, non debet intelligi reſtrictè de pauperibus illarum Eccleſiarum vbi ſita ſunt beneficia. Ita Suar. *d.lib. 4.cap.30.n.20.* Molfeſ. *d.c.5.n.22.* Filliuc. *d. tract.23.cap.10.q.6.* Bonacin. *de Horis Canon. diſp.1.q.5.puncto 4.num.3.* Barthol.à S. Fauſto *in ſimili tr.lib.2.q.294.*vbi aduertit poſſe Parochum computare in partem reſtitutionis eleemoſynas omnes, quas ex fructibus beneficij fecit toto eo tempore, in quo diuinum Officium prætermiſit, & *quæſt.198.* ſimiliter ait quòd non requiritur vt fiat huiuſmodi reſtitutio fabricæ illius Eccleſiæ vbi ſitum eſt beneficium.

38 Pauperum appellatione in hac materia non ſolùm comprehenduntur perſonæ pauperes, ſed etiam monaſteria, xenodochia, & Eccleſiæ ornamentis, luminaribus, & aliis ſimilibus, aut aliis pietatis operibus indigentes, Ita Nau. *de redditib. eccl. mon.26 num.2.*
39 Barth.à S. Fauſto *d. lib.2. quæſt.292.* † Item
non ſolùm veniunt illi, qui ex pane mendicato viuunt, verùm etiam alij, quibus neceſſaria ad decentem ſtatum deſunt,quales ſunt multi Nobiles, quia ſtatu deciderunt, & ægrè admodum ſuſtentantur, licèt ob verecundiam petere, vel recipere eleemoſynam non
ſoleant. Ita Barthol. à S. Fauſto *d.lib.2.quæſt.*
40 293. vbi *quæſt.295.* tenet † Parochum, ſeu Be-
neficiarium, ſi verè pauper ſit, aut eius mater, vel ſorores, poſſe ſibi aut eis hanc reſtitutionem facere,& *q.296.* reſoluit eum non poſſe ſibi retinere fructus, ſi remiſſionem eorum à pauperibus obtineat, quibus fructus nondum tradiderat, quia iſte non dicitur reſtitutionem feciſſe iuxta ſummi Pont. intentionem, & citat Nau. *de Orat. Miſcel.19.num.4.*Suar.*d. lib.4. cap.30. num.17.* & alios. Denique & veniunt ipſi defuncti, qui & pauperes ſunt, valdéque indigentes, vt pro illis celebrentur Miſſæ, & alia ſuffragia offerantur, ſi ad hæc facienda reſtitutio fiat,Nau. *in man.cap.25.n. 122. & de Orat. cap.7. n.32.* Suar. *d.lib.4. cap. 30.num. 18.* Bonacin. *d.diſp. 1.quæſt.5.puncto 4. 30.num...* Barthol.à S. Fauſto *d.lib.2.diſp.297.*

Nomine autem fabricæ beneficiorum in 41
hac materia venit fabrica domus beneficij, in quo Beneficiarius habitat, vel alterius domus ipſius beneficij pro fructibus colligendis,& conſeruandis,& quicquid in vtilitatem agrorum ipſiuſmet beneficij inſumitur, vt eius fructus in perpetuum augeantur, ita Vaſq. *in opuſc.de benefic.cap.4.§.1.art.1. dub.9.* Suar. *d.lib.4.cap.30. num.19.* Molfeſ. *d.cap.5. puncto 4. num...* Barthol. à S. Fauſto *d.lib.2. diſp.298.*

CAPVT IX.

De Miſſis per Parochos ex obligatione celebrandis.

SVMMARIVM.

1 *Licentia celebrandi Miſſam in Oratorio,vel Eccleſia de nouo fabricata,dari non debet niſi cum clauſ.* ſaluo iure,& ſine præiudicio Eccleſiæ Parochialis.

2 *Clauſ.*ſaluo iure,& ſine præiudicio Eccleſiæ Parochialis,*intelligitur de præiudicio circa ea,quæ ſpectant ad Sacramentorum adminiſtrationem, & alia, quæ ſunt ipſi Parochiæ de iure debita,in aliis verò non.*

3 *Miſſam in propria Eccleſia, & non alia celebrare tenetur Parochus in diebus feſtis.*

4 *Populus ſi adeò numeroſus ſit in aliqua Parochia,vt vnus Rector non poſsit ſufficere pro Eccleſiaſticis Sacramentis miniſtrandis, Parochi ab Epiſcopis cogi poterunt tot Sacerdotes ad hoc munus adiungere, quot ſufficiant ad Sacramenta exhibenda.*

5 *Parochi in Eccleſiis ſuis diebus Dominicis, feſtis ſolemnibus,ac aliis etiam diebus ita frequenter celebrare tenentur, quòd muneri ſuo ſatisfaciant.*

6 *Parochus tenetur ſaltem diebus Dominicis, & feſtis, quibus Populus obligatur audire Miſſam, celebrare per ſe, vel per alios ex iuſta cauſa.*

7 *Parochi deficiẽte ſibi copia Confeſſoris, poterunt præmiſſa cõtritione celebrare illis diebus,in quibus tenentur ex officio ad ſacrum faciendum,*

faciendum, ne Parochiani careant Miſſa, dummodo tamen quamprimùm confiteantur.

8 *Miſſas tres in die Natiuitatis Domini celebrare non tenetur Parochus, ſed ſatisfacit ſi vnam dicat, ſicut & ſatisfacit qui vnam audit.*

9 *Parocho concedere poteſt Epiſcopus ob defectum Sacerdotum, & exiſtente magna neceſſitate vt in diebus feſtis bis celebret.*

10 *Parochus non videtur obligandus ad applicationem Sacrificij pro populo ſingulis diebus feſtis, ſed iuxta boni viri arbitrium.*

11 *Parochus non poteſt pro Miſſa, quam ſingulis diebus feſtis populo celebrare debet, ſtipendium ab alio accipere.*

12 *Sacerdotes quibus tenentur Miſſas celebrare ratione beneficij, ſeu capellæ, legati, aut ſalarij, ſi eleemoſynas pro aliis etiam Miſſis celebrandis ſuſceperint, non poſſunt eadem Miſſa vtrique obligationi ſatisfacere.*

13 *Parochi quibus diebus tenentur Miſſam celebrare, non poſſunt manualem eleemoſynam recipere.*

14 *Populum obligatur monere Parochus vt Miſſas frequentet, cogere tamen non poteſt vt Miſſam audiat in Parochia.*

15 *Miſſam audientes in Eccleſiis Fratrum Ordinum Mendicantium Dominicis, & feſtis diebus, non contempto proprio Sacerdote Parochiali, ſatisfaciunt præcepto Eccleſiæ de audienda Miſſa; nec in aliquod peccatum incidunt.*

16 *Miſſæ ſacrificio in Eccleſiis Regularium intereſſe feſtiuis diebus liberum iam eſt populo, neque iiſdem Regularibus, vel populo præſtare Ordinarij poſſunt deſuper impedimentum.*

17 *Parochis non licet compellere Parochianos, vt in ſuis Eccleſiis, non verò Regularium Miſſam audiant.*

18 *Præcepto Eccleſiæ de audienda Miſſa ſatisfaciunt Parochiani audiendo quancunque Miſſam vel cantatam, vel recitatam extra Parochiam, etiam in ſacello.*

19 Cap.2. de Parochiis, *declaratur.*

20 *Epiſcopi non poſſunt conſtitutionem facere, qua præcipiant ſuis ſubditis, vt non audiãt Miſſam niſi in propriis Parochiis.*

21 *Miſſas celebrare, & campanas pulſare in Eccleſiis Regularium non prohibetur ante celebrationem Miſſæ, & pulſationem campanarum in Eccleſia Parochiali.*

22 *Regularibus non eſt prohibitum inter Miſſarum ſolemnia vertere ſe ad populum, & generalem Confeſſionem pro eo facere, atque etiam in medio Altaris ſiſtendo eleemoſynas, & oblationes ob offerentibus recipere, non autem eis licet ab Altari diſcedere, & per Eccleſiam circumire.*

23 *Miſſæ celebratio prohiberi non poteſt in Oratorio iuri ædificato per laicum antequam celebretur Miſſa in Parochiali Eccleſia.*

24 *Miſſæ votiuæ dici poſſunt quocunque die, non Dominica, nec Officij duplicis, niſi ex rationabili cauſa, quæ erit voluntas defunctorum, neceſſitas, aut pietas viuorum votiuas Miſſas poſtulantium.*

25 *Miſſa pro defunctis celebrari poteſt ritu de* Requiem, *in Dominicis, & feſtis, inſepulto, & in Eccleſia præſente corpore, vbi nimirum viget conſuetudo ſepeliendi defunctos ſimul cum Miſſa.*

26 *Miſſæ de* Requiem. *tolerari poſſunt in feſto duplici, quod non eſt de præcepto, pro voluntate teſtatoris implenda.*

27 *Feſtum duplex ſi cadat in diem aſſignatum pro Altari priuilegiato, & illud ſit feſtum de præcepto, non poteſt in eo Altari dici Miſſa de* Requiem.

28 *Miſſæ Defunctorum certo die dicendæ eo impedito transferuntur in ſequentem.*

29 *Miſſæ quindecim Auxiliatorum, & de Patre æterno prohibitæ fuerunt.*

30 *Miſſæ triginta Sancti Gregorij non ſunt prohibitæ, & quomodo dicendæ? oſtenditur.*

31 *Miſſa Roſarij prohibita fuit, conceſſa tantùm Ordini Prædicatorum.*

32 *Miſſa, & officium Roſarij celebrari poſſunt, vt in feſto S. Mariæ ad Niues, cum lectionibus ſecundi Nocturni de Natiuitate, vbi adeſt Capella, ſeu Altare Roſarij.*

33 *Miſſam Roſarij celebrare obligatus ſatisfacit dicendo Miſſam votiuam de B. Virgine, vt in Miſſali.*

34 *Miſſæ certis Regularibus conceſſæ non poſſunt ab aliis dici, etiam in ipſorum Regularium Eccleſiis.*

35 *Annuli vſus in Miſſa prohibetur omnibus etiam Doctoribus, & Canonicis Cathedralium, ac Protonotariis non participantibus.*

36 *Pilei vſus in Miſſa etiam extra Canonem concedendus eſt à Papa, & non ab alio.*

37 *Parochus peccat ſi abſque Papæ licentia ſacrificaret tecto capite.*

38 *Parochi ſinguli tenentur habere clericũ, qui eis in Miſſa, & diuinis Officiis inſeruiat.*

39 *Eccleſia non debet dedicari niſi tantum aſſignetur, quod duobus ſufficiat.*

40 *Parochus ſine miniſtro celebrare poterit cùm grauis neceſſitas premit.*

41 *Parochus ſi nullum miniſtrum habeat, qui reſpondere ſciat, dummodo adſit maſculus, qui vrceolos miniſtret, poterit ipſe celebrans abſque neceſſitate ſibi reſpõdere, vel meliùs poterit præire dicendo quæ veniunt reſpondenda, & facere vt miniſter ſequatur recitando eius verba.*

42 *Parochus in nullo caſu poteſt fœminam in miniſtram admittere.*

43 *Sacerdos*

43 *Sacerdos non poteſt fœminam in neceſsitate pro reſponſione Miſſæ miniſtram adhibere.*
44 *Parochus cum vno lumine olei, vel adipis, poterit in neceſſitate celebrare.*
45 *Annunciationis feſtum ſi venerit in die Sabbathi maioris hebdomadæ, an poſſit Parochus in illa die celebrari facere plures Miſſas? oſtenditur.*
46 *Annunciationis feſtum ſi acciderit in die Paraſceues, non tenetur quis ſub reatu peccati mortalis Miſſam illius diei audire.*
47 *Miſſa diei Paraſceues non eſt Miſſa, neque propriè Sacrificium.*
48 *Miſſa celebrari non poteſt in die Paraſceues.*
49 *Miſſam dicere in Feria quinta maioris hebdomadæ Sacerdotibus licet, quamuis prudens conſilium ſit ſecretò, & abſque concurſu populi facere.*
50 *Miſſam Sabbatho ſancto dicere eſt non peccatum mortale.*
51 *Parochi non poſſunt ab Epiſcopo cogi, ſed hortari, vt ſubminiſtrent neceſſaria Presbyteris volentibus celebrare in eorum Eccleſiis.*
52 *Regularibus non licet in ſuis Eccleſiis ad cebrandum admittere Presbyteros ſæculares contra prohibitionem Epiſcopi.*
53 *Parochiani ad Diuina audienda in Parochia ſunt conueniendi.*
54 *Fructus prouenientes ex Parochianorum præſentia in Miſſa Parochiali plures.*
55 *Incommoda prouenientia ex abſentia Miſſæ Parochialis.*

1 IN celebrandis Miſſis Parochi ea omnia obſeruare, & euitare debent, quæ à Sacro Conc. Trid. in decreto ea de re edito *ſeſſ.* 22. Ordinariis locorum præſcripta ſunt; nec ab aliis debet Epiſcopus permittere, vt celebretur in Oratoriis intra Parochiam exiſtentibus, niſi cum clauſ. *Saluo iure, & ſine præiudicio Eccleſiæ Parochialis*, vt per Piaſec. *in praxi Epiſcop. part.* 3. *cap.* 3. *num.* 21. & ex ſequenti declaratione Sacr. Congreg. Concilij
2 manifeſtum eſt. † *Licentia celebrandi Miſſam in Oratorio, vel Eccleſia de nouo fabricata dari non debet niſi cum clauſula. Saluo iure, & ſine præiudicio Eccleſiæ Parochialis.* Quod quidem præiudicium quomodo intelligendum ſit, eadem S. Gongreg. declarauit, his verbis: *Hoc autem præiudicium intelligitur in his, quæ ſpectant ad Sacramentorum adminiſtrationem, & alia, quæ ſunt ipſi Parochiæ iure debita, in aliis verò non.* Vide quæ diximus ſuprà *cap. primo, ſub num.* 26.

3 Tenetur igitur Parochus in Dominicis, & aliis feſtiuis diebus ſuis ſubditis Miſſam celebrare, vt comprobat Gutierr. *canonic. lib.* 1. *c.* 30. *n.* 1. *cum ſeqq.* & ſic in propria Eccleſia, & non in alia. Vnde *S. Cong. Concil. in Lucana* 15. *Septemb.* 1629. cenſuit *onus iniunctum Parocho Tempagnani ſe transferendi diebus feſtiuis ad Parochialem alterius villæ Antroccoli, ibique Sacrum faciendi, eſſe abrogandum.* Et iterum in ea propoſito dubio, an Parochi terræ Vrceani Fanen. diœceſis ſoliti à tempore fortè immemoriali accedere ad celebrandum Miſſam in ea Eccleſia eiuſdem loci, vbi feſta aliqua per annum ſolemnizantur, relicta ſine Miſſa propria Eccleſia, quod ſit iuxta intentionem eleemoſynas eo die pro Miſſa largientium, & abſque vllo populi incommodo, & ſine vllius reclamatione, & ex tolerantia Ordinarij, tamen *eadem S. Congr. die* 17. *Nouembris* 1629. cenſuit *conſuetudinem ſupradictam, ſecundùm ea, quæ proponuntur, non eſſe admittendam, ſed diebus feſtiuis celebrandum in propria Parochia.* Et *in dicta cauſa Lucana* cùm Rector Parochialis Eccleſiæ Tempagnani reperiretur obligatus accedere in octo feſtis diebus, cum toto ſuo populo, ad Eccleſiam Antroccoli ad celebrandum Miſſam, remanente Eccleſia Tempagnani iis diebus ſine Miſſa, *S. Cong. Conc. ſub d. die.* 15. *Septembris* 1629. cenſuit *onus huiuſmodi eundi ad aliam Eccleſiam eſſe tollendum.*

Et quoniam in aliquibus Parochiis populus adeò numeroſus eſt, vt vna Miſſa ſatisfieri non poſſit, ſciant Parochi ſe poſſe ab Epiſcopis cogi ad obſeruandum id quod in Conc. Trid. cauetur, *ſeſſ.* 21. *de reform. cap.* 4. in hæc verba *Epiſcopi etiam tanquam Apoſtolicæ Sedis delegati omnibus Eccleſiis Parochialibus, vel Baptiſmalibus, in quibus populus ita numeroſus ſit, vt vnus Rector nō poſſit ſufficere Eccleſiaſticis Sacramentis miniſtrandis, & cultui diuino peragendo, cogant Rectores, vel alios, ad quos pertinet, ſibi tot Sacerdotes ad hoc munus adiungere, quot ſufficiant ad Sacramēta exhibenda, & cultum diuinum celebrandū.* Cuius quidem decreti vigore non poterit Epiſcopus erigere coadiutoriam, ſed vtique cogere Rectorem ad adiungendum ſibi tot Sacerdotes, qui ſufficiant Eccleſiis in Sacramentis miniſtrandis, vt refert deciſum Armend. *in add. ad rec. legum Nauarræ lib.* 3. *tit.* 18. *l.* 7. *de Epiſc. n.* 43. *& cenſ.* Rot. *dec.* 484. *n.* 5. *p.* 1. *recentior.* 4

Parochi quidem ob plebium ſuarum commoditatem, ac ſubditorum ædificationem, debent in Eccleſiis ſuis diebus Dominicis, & feſtis ſolemnibus, aliis etiam diebus ita frequenter celebrare, quòd muneri ſuo ſatisfaciant, vt dicit Trid. Conc. *ſeſſ.* 23. *de reform. capit.* 14. & per illud ſic tradunt Nauar. *in man. capit.* 25. *n.* 135. Fr. Emman. *in ſum tom.* 1. *capit.* 252. *num.* 1. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 3. *princ. num.* 63. Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 39. *num.* 7. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 10. *cap.* 24. *quæſ.* 2. *&* 3. Bonacin. *de Sacram. diſp.* 5

diſp.4.quaſt.vlt.puncto 7.*num.*3. Molfeſ.*in ſum. Theolog. Moral. tract.*3. *cap.*14.*n.*16. Homob. de Bonis *de examine eccl.p.*1.*tract.*4.*quaſ.*133. Poſſeu. *de officio Curati cap.*2.*à princ.* Ego ipſe *de officio & poteſt.Epiſcop.p.*2.*alleg.*24.*num.*22. me citato in hoc loco Machado *en ſu perfetto Confeſſor.lib.*4.*p.*2.*tract.*3.*docum.*1.*per tot.*

6 Et † tenentur ſaltem in diebus Dominicis, & feſtis, quibus populus obligatur audire Miſſam,celebrare per ſe, vel per alios ex iuſta cauſa, Syluius *in* 3. *p.*2. *q.*83. *art.*1. *quaſt.*17. Piaſec. *in praxi Epiſcop.p.*2.*c.*3.*n.*20. Villalob. *in ſum.p.*2.*tract.*8.*dub.*14.*n.*5. Ioan. de la Cruz *in director,conſcientia p.*2.*de ſacr. Miſſa q.*1.*lib.* 8.*concl.*3. Diana *reſolut. mor. p.*2. *tract. de celebr. Miſſar.reſol.*26. Machado *loco proximè citato.* dummodo id paſſim non faciat, & ad longum tempus, Poſſeuin. *cap.*2.*n.*5. Ciarlin. *controu.forenſium cap.*38. *n.*32. an ad nonnullos alios intra hebdomadam, ſtandum eſt conſuetudini regionum toleratæ, & obſeruandæ abſque ſcrupulo, vt tradit Fernandez *in examine Theolog. moral. p.*4. *cap.*15. §.5. *numer.*2. & bene Ludou. à ſancto Ioanne *de adminiſtr.Sacram.art.*1. *tit.de reſidentia n.*13. *in fine*, vbi addit Parochum teneri celebrare diebus non feſtiuis ad benedictiones nuptiales impartiendas, & pro ſepeliendo mortuo, vbi cum Miſſa ſepelitur; vnde extra tempus, quo populus tenetur ex præcepto Miſſam audire,ablatâ conſuetudine, vel ſtatuto, non eſſe obligandos Parochos ad ſacrificandum,tenent Steph.Fagundez *de quinque Eccleſiæ præceptis p.*1.*lib.*3.*cap.*15.*numer.*8. nouiſſime Philibert.Marchin.*de ſacram.Ordinis tract.* 3.*p.*2.*cap.*30.*num.*1. ex eo, quia hæc duo videntur correlatiua, in quibus diebus populus non tenetur Miſſam audire, nec tenetur Parochus ſacrum facere, contra Sot. Azor. & Suar. quos refert Marchin. *vbi ſuprà*, exiſtimantes frequentiùs teneri Parochos celebrare, quàm populus Miſſam audire.

7 Et licèt exiſtentes in peccato mortali debeant antequam celebrent, Confeſſionem ſacramentalem præmittere, vt diſponitur in Conc. Trident. *ſeſſ.*13. *cap.*7. Parochi tamen, deficiente ſibi Confeſſoris copia, poterunt præmiſſa contritione celebrare illis diebus, in quibus tenentur ex officio ad Sacrum faciendum ne Parochiani careant Miſſa. Ita Valent. *tom.*4. *diſput.*6. *quaſt.*8. *puncto* 3. Suar. *tom.*3. *diſput.*66. *ſect.*4. Squillante *de oblig. cler. p.*1. *numer.* 128. Raguc. *in lucern. Paroch. titul. de Euchariſtia, quaſt.* 24. Homobon.de Bonis *de exam.eccleſ.tract.*8.*cap.*4. *n.*12. *verſ. ad quintam quaſtionem*, nouiſſimè Philib. Marchin. *d. tract.*3. *q.*3. *cap.*1. *num.*4. *cum ſeq.* Paul. Layman. *in Theol. moral. lib.*4. *tract.*4.*cap.*6.*num.*6. Bauny *tract.*5.*qu.*23. Ludouicus de Caragoza *ſect.*2.*num.*20. Hieron. Garc. *in ſumm. morali tract.*3. *diffic.* 5. *dub.*1. *num.*35. Fagund. *præcepto* 3.*Eccleſ.lib.*3.*cap.* 9. *num.*2.*&* 3. & ex Nugno, Henriq. Suar. & aliis, reſoluit Bonacin. *de Sacrament. diſput.*4. *q.*6.*puncto* 1.*numer.*23. & innuit Concil. Trid. *citato loco*, tenentur tamen quamprimùm confiteri,ex eodem Concil. Trid. ſecundùm Poſſeuin. *de Officio Curati, capit.*5. *num.*40. Gall. *in margarita caſuum conſcient. verb. Euchariſtia*, Nald. *in ſumm.verb.Sacerdos, num.* 5. Bonacin. *de Sacrament.diſp.*4.*q.*6.*puncto* 1. *num.*37. Squillante *d.p.*1. *numer.*132. Et licèt Petrus de Ledeſma, & Villalob. probabile exiſtimauerint Concilium dicto loco non inducere Sacerdoti præceptum ſub mort. ad quamprimùm confitendum, ſed ſolum conſilium; nihilominus contrarium ſequitur tota ſcribentium ſchola, vt probaui *in collect. ad cap.de homine n.*5.*de celebrat. Miſſar.* & ibi citatis adde Fr. Petr. de San. Ioſepho *de ſacr. diſp.*6. *ſect.*2. §.3. Layman. *tract.*4. *c.*6.*num.*7. Lugo *diſ.*14.*ſect.*7. Diana *moral.reſ.p.*1.*tract.* 14.*reſol.*69. Bauny *tract.*4.*de Pœnit.q.*13.*dub.*5. me citato Hieron. Garcia *d.diffi.*5. *dub.*1. *numer.*80. Et verbum illud, *quamprimum*, quo vtitur *Conc. dicto loco*, intelligunt vſquequo Sacerdos iterum celebret, ita vt ſufficiat confiteri quando contigerit celebrare, Diana *d. reſ.*6.*& p.*5. *tract.*14.*reſol.*54. Fagund. *d.lib.* 3.*capit.*8.*n.*9. Granados *p.*3. *de ſacram. contr.* 7.*tract.*9.*diſp.*5.*ſect.*3.*num.*21. Sed an idem reſoluendum quando inſtat præceptum communicandi Parochianos in Paſchate, aut aliquo Iubilæo, & non habet Parochus formulas SS. Euchariſtiæ conſecratas? Maior controuerſia eſt,in quo Suarez, Sylui. Bauny, & Ludou. à S. Ioanne, tenent in hoc caſu vbi probabile periculum eſt exinde ſequi Parocho infamiam,vel notam aliquam,ex quo deſinit celebrare,vel Parochianos communicare quod poterit vtrumque efficere, quamuis ſit in peccato mort. quod puto probabile, ſed probabilius mihi videtur etiam vbi Parocho nulla ſequitur infamiæ nota, ad hoc teneri, quia in hoc caſu, ſubditi ius habent ad petendam Communionem,& tenetur Parochus eis illam præbere, aliter dicendum: ſi ex deuotione,aut voto eam petierint,quia tūc animarum Rector infamiæ,vel notæ ſuæ conſulere poterit,ita Henriq. *in ſumm.lib.*8. *de Euchariſtia c.* 46.*num.*8. Coninch. *q.*80.*art.*4. *dub.*2. *num.*17. Lugo *diſp.*14.*ſect.*5.*n.*110. Diana *reſol.moral. p.*5.*tract.*13.*reſol.*63. poſt Ludou.de Zaragoſa Garcia *d.diffic.*5.*dub.*1.*n.*38.vbi *à num.*40. diſputant, an & quando Parochus, vel ſacerdos alius poſſit in peccato mort. celebrare vt adimpleat præceptum audiendi Miſſam in diebus feſtis.

Non obligatur in die Natalis Domini ad 8
tres

tres Miſſas celebrandas,ſed ſatisfacit ſi vnam dicat,vt per Nauar. *conſ.*1. *numer.*2. *de celebr. Miſſar.* Vgol.*de officio Epiſcopi,cap.*16.*in princ. num*.5. & poſt Bellet. tenet Diana *reſol.moral. p*.4.*tract*.4. *reſolut*.236. Sicut & ſatisfacit qui vnam audit, Syluester *in ſum. verb. Miſſa*,2. *num*.1.*verſ*.7. Henriq. *in ſumm.lib*.9.*de Miſſa, cap*.25.§.3.Bonacin.*de Sacram.diſp*.4. *q.vltim. puncto* 11.*numer*.10. Paul.Layman.*in Theolog. moral.lib*.5.*tract*.5.*cap*.4.*numer*.6.Fagundez *in quinque præcepta Eccleſiæ,præc*.1.*lib*.2.*cap*.2.*n*. 10. *& cap*.3.*num*.1. Squillante *de obligat.cleric. p*.2.*numer*.62. NouiſſimèPhilibert. Marchin. *de ſacram.Ordinis tract*.3.*p*.2.*cap*.27.*n*.3. Trullench. *in expoſ.Decalogi lib*.3.*c*.1.*dub*.5.*n*.4.vbi *n*.5. contra ſupra citatos reſoluit Parochum teneri in die Natiuitatis Domini tres Miſſas celebrare ne Fideles debitis ſuffragiis defraudet,& deuotione,quia multi vellent tres Miſſas eo die audire,Garc.*in ſumm.morali tract*.3. *diffic*.2.*dub*.5.*n*.2.

9 Parocho concedere poteſt Epiſcopus ob defectum Sacerdotum quòd in diebus feſtis bis vrgente neceſſitate celebret, vt dicitur cenſuiſſe *S. Congr. Conc.*17. *Auguſt*.1626. Sed hac de re meliùs eſt eandem Sacram Congregationem conſulere? nam *die* 13. *Maij* 1628. *cùm peteretur nomine Adminiſtratoris Paſſ.an propter penuriam Sacerdotũ in Auſtria ſuperiore, à qua poſtremò expulſi ſunt hæretici liceret Sacerdotibus in Dominicis, & feſtis diebus duas Miſſas in die celebrare? Sacra Congr. cenſuit concedendum ſtante neceſſitate*, refert me citato in hoc loco Garcia *in ſum. mor.tr*.3. *diffic*.2.*dub*.5.*n*.6. vbi *num*.7. poſt Suar.Fagun. & Card. Lugo reſoluit poſſe Parochum, qui duas habet tenues Parochias, quæ duos Sacerdotes ſuſtentare nequeunt, in ambabus Miſſam diebus feſtis celebrare, *& n*.9. poſt Alphonſ.de Leone *de officio Capellani,q*.8.*ſect*. 17.*caſu* 1. intelligit habitâ ſacræ Congreg.Rituum licentiâ.

10 Nec videtur obligandus ad applicationem Sacrificij pro populo ſingulis diebus feſtis, ex illa ratione, quia obligatio ad celebrandum, & obligatio ad applicandum ſunt diuerſæ; non debentur enim prouentus Paſtorales præcisè, vt celebret ad intentionem populi, ſed ratione potius officij Paſtoralis. Ita Nauarr. *in man.cap*.25.*num*.92. Nald. *in ſum. verb.Parochus,num*.18.Vaſq.*p*.3.*diſp*.234.*art*.6. *capit*.6. Sylu.*in p.q*.83.*articul*.1. Suarez *tom*.3. *diſp*.86.*ſect*.1. Diana *moral. reſol. part*.1.*tract*. 14.*reſ*.26.Machado *d.lib*.4.*p*.2.*tract*.3.*docum*.1. *numer*.3. me citato in hoc loco Trullench. *in Decolog.lib*.4.*cap*.1.*dub*.8.*n*.11. me etiam citato in hoc loco Garcia *in ſum.morali tract*.3. *diffic*.3.*dub*.6.*num*.5. Ludou.à Cruce *in expoſ. Bullæ compoſ.diſput*.3.*dub*.19.*à num*.17. Ludouicus à S. Ioanne *quæſt*.10.*artic*.2. *difficult*.1. Becan. *de Sacr. in ſpecie cap*.25.*p*.2.*q*.11. Alphonſ.de Leone *de officio Capellani q*.2.*ſect*.3. *& q*.8.*ſect*.10.Poſſeuin.*d.cap*.2.*num*.4.Gauant. *in comment.ad rubricas Miſſalis p*.3.*tit*.12.*n*.27. Philbert.Marchin. *d.cap*.30. *num*.2. Fraxinel. *de obligat. Sacerd.ſect*.3. *pranot*.2. §.2. Aloyſ. Ricc. *in deciſion.Curiæ Archiepiſc. Neapol.p*.4. *deciſion*.201. Verius tamen puto Parochum teneri Miſſæ ſacrum ſuis ouibus applicare iuxta boni viri arbitrium, motus auctoritate Concilij Trid.*ſeſſ*.23.*de reform.capit*.1.& probaui *de officio, & poteſt. Epiſcopi,p*.2.*alleg*.23. *numer*.23.*in fine*.Iſta autem applicatio (ſecluſa conſuetudine, aut Synodali aliqua Conſtitutione, ſiue pacto) ſufficit pro populo fieri à Parocho diebus ſolemnibus, vt poſt Nauarr. Suar. Fraxinel. Vaſquez, Alphonſ. de de Leone,& alios *citatis locis*, tenent Caceres *relect*.2. *de caſuum dec*.§.*non peccat mortaliter*, Filliuc. *in quæſt.mor.tract*.5.*c*.6.*num*.174. Villalob.*tract*.8.*diffic*.14. Marchin. *d.cap*.27.*n*.2. Layman. *tract*.5.*cap*.3.*num*.3. *&* 4. Garcia *d. diffic*.3.*dub*.6.*num*.7. vbi *n*.8. quærit an Parochus iuxta conſuetudinem teneatur Miſſæ ſacrificium pro populo applicare extra hos dies ſolemnes?

Sed eſto quòd Parochus non teneatur ad applicationem Sacrificij pro populo ſingulis 11 diebus feſtis, verùm poſſit ſtipendium pro illa Miſſa accipere, alteri applicando? Quæſtio eſt dubia, in qua vna ſententia tenet, quod quando datur ſtipendium non pro applicatione Sacrificij, ſed pro cultu Eccleſiæ, vel commoditate populi, tunc poteſt Sacerdos eleemoſynam accipere pro applicatione Sacrificij abſque vllo peccato, & obligatione reſtitutionis. Ita Alphonſ. de Leone *de Iubilæo,p*.3.*q*.20.*num*.27.Fraxinel. *d.tractat.de obligation.Sacerd.ſect*.4.*conc*.4.§.8.Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt.p*.1.*tract*.4.*c*.13. *quæſtion*.121. animaduertentes in dubio non præſumi datum, vel relictum pro cultu Eccleſiæ, ſed pro applicatione Sacrificij, niſi aliud conſtet ex claris verbis teſtatoris, vel circumſtantiis perſonarum: hinc quoque colligentes, Confratres in Oratorio, ſeu eorum Eccleſia facientes celebrare feſtis diebus vel ob commoditatem ipſorum, vt Miſſam audiant, & ibi communicent, aut ob commoditatem gentis vicinæ, abſque alia expreſſione, non intelligi Sacrificij applicationem velle. Verùm his non obſtantibus exiſtimo Parochum non poſſe pro illa Miſſa ſtipendium ab alio accipere; quia obligatus alicui celebrare, abſque applicatione Sacrificij ad diuinum cultum tantùm ita debet ibi celebrare, vt nullo modo accipiat ſtipendium ab alio, vt illi applicet Sacrificium ſibi liberum, quod expreſsè vetuit *S. Concilij Trid. Congregatio in decreto de celebration. Miſſa-*

rum, de mandato S.D.N. Vrbani VIII. emanato. Ita Gauant. *in comment. ad rubricas Miſſalis, tom. 1. part. 3. tit. 12. n. 5.* Verba verò *S. Cong.*
12 hæc ſunt. † *Ad quartum reſpondetur Sacerdotes beneficij, ſeu capellæ, legati, aut ſalarij, ſi eleemoſynas pro aliis etiam Miſſis celebrandis ſuſceperint, non poſſe eadem Miſſa vtrique obligationi ſatisfacere.* Et magis in terminis propoſito du-
13 bio: † *An Parochi terræ Vrceani Fanen. Diœceſis, quibus diebus ex proprio officio, & obligatione tenentur Miſſam celebrare, poſſint pro eadem Miſſa propria, vel in aliena Eccleſia celebranda manuales eleemoſynas recipere? Sacra Cong. die 1. Sept. 1629. reſpondit quibus diebus Parochi tenentur Miſſam celebrare, non poſſe manualem eleemoſynam recipere*, cuius me citato meminit Hier. Garc. *in ſum. mor. tr. 3. diff. 3. dub. 6. num. 9.* Quamuis poſt Ludouic. à Cruce, Dianam, Turrian. & alios contrariam ſententiam à noſtra tueatur nouiſſimè Philibert. Marchin. *de ſacrament. Ordinis tract. 3. part. 2. capit. 27. à num. 7.*

Hinc etiam Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, non poteſt nouam eleemoſynam accipere, & duabus obligationibus vnica ſatisfacere, niſi in fundatione expreſſè cautum ſit quòd non teneatur Sacrificium applicare. Ita *ſacra Congregat. Concil. ſub die 13. Iulij 1630.*

Supereſt nunc vt videamus an Parochus, qui Miſſam ſuſcepit celebrandam cum certa eleemoſyna, poſſit eandem Miſſam alteri, parte eiuſdem eleemoſynæ ſibi retenta, celebrandam committere? In Sacerdote ſimplici hoc ipſum tanquam damnabile lucrum prohibuit *ſacra Congregatio in decretis, de celebratione Miſſarum, ſub die 21. Iunij, 1625.* & ipſum abſolutè debere integram eleemoſynam tribuere Sacerdoti celebranti, nec vllam illius partem ſibi retinere poſſe, quamuis eleemoſyna maior ſolitâ ei fuiſſet oblata, declarauit eadem *S. Congregatio ad dub. 9. de anno* 1616. In Parocho, ſeu Rectore beneficij id locum non habere cenſuit eadem *Sacra Congregatio ad dub.* 8. reſoluens ſatis eſſe vt ipſe Rector beneficij, qui poteſt Miſſam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemoſynam congruam ſecundùm morem ciuitatis, vel prouinciæ, niſi in fundatione ipſius beneficij aliud cautum fuerit. Et nouiſſimè ipſa *ſacra Congregatio Concilij in Neapolitana 17. Auguſti, & in Fanen. 7. Septembris*, 1630. cenſuit *Capellanos amouibiles, qui ſunt nominati, vel electi ab hæredibus teſtatorum ad celebrandas Miſſas cum aſſignatione certi redditus, iuxta diſpoſitionem teſtatorum, poſſe aſſignare certam mercedem, iuxta morem regionis Sacerdoti pro Miſſis celebrandis, & pro ſe aliam partem retinere.*

14 Populum item obligatur monere Parochus, vt Miſſas frequentet, cogere tamen non poteſt, vt Miſſam hanc audiat in Parochia, quia nimirum Conc. Trident. *ſeſſ. 22. in decreto de obſeruandis, & euitandis in celebrat. Miſſ.* vtitur verbo, *moneant*, & ita fuiſſe deciſum *à ſacra Congregatione* referunt plures citati per me *de officio, & poteſtat. Epiſcopi, part 2. alleg. 24. n. 17.* quibus addo Hieronym. Roder. *in compend. quæſt. Regul. reſol 25. n. 5.* Berti. Lucenſ. *in prax. crimin. Reg. tit. 4. cap. 34. num. 5. verſ. Populum item.* Hieronym. Garc. *in ſumma morali tract. 4. diffic. 6. n. 2. pag. 692.* Fagund. *d. lib. 2. c. 3. n.* 8. Bauny *tract. 6. quæſt. 5.* Quinimò extat declaratio Leonis X. vt ſequitur: † *Intelleximus quoſdam in dubium re-* 15
uocare, & perinde conſcientiis timoratis ſcrupulum inijcere, ſi Chriſti fideles, qui Dominicis, & feſtis diebus extra Eccleſias ſuas Parochiales, Miſſas audiunt in Eccleſiis Fratrum Ordinum Mendicantium, Eccleſiæ præcepto de Miſſa audienda ſatisfaciant? Nos ambiguitatem huiuſmodi penitùs tollere volentes, & cum ſinceriori conſcientia fideles, quique Deo Creatori ſuo ſeruiãt, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium notum facimus omnes Chriſti fideles vtriuſque ſexus, qui non cõtempto proprio Sacerdote Parochiali in Eccleſiis Fratrum Ordinum Mendicãtium, Dominicis, & feſtis diebus Miſſas audiunt, ſatisfacere præcepto Eccleſiæ de Miſſa audiẽda, nec in aliquam labem mortalis peccati, pœnámve propterea incurrere: in contrarium facientibus, non obſtantibus quibuſcunque, &c. *Datum Romæ ſub annulo Piſcatoris, die 13. Non. 1517.* refert Berti Luc. *vbi ſuprà.* Et hoc idem declaratum fuiſſe à Clemente VIII. Breui quodam directo ad Nuncium Sedis Apoſtol. inferioris Germaniæ de anno 1592. *die 2. Septembr.* refertur *in collect. priuileg.* Fr. Emman. *pag. 520. ſub num. 4.* † & ſic liberum iam erit populo 16
feſtiuis diebus Sacrificio Miſſæ in Eccleſiis Regularium intereſſe, neque iiſdem Regularibus, vel populo præſtent Ordinarij deſuper impedimentum, vt cenſuit *S. Congregat. Eminent. Card. negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, ſub die primo Iunij 1606.* † Nec 17
Parochis licet hoc impedire, compellendo Parochianos in ſuis Eccleſiis Miſſas audire, Portel. *in add ad dubia Regularia, verb. Miſſa, n. 1. & 2.* Hieron. Roder. *in compendio quæſt. Regul. reſol. 109. n. 6.*

Imò iam hodie ex conſuetudine vniuer- 18
ſo penè Orbe recepta, ſcita, & tolerata ab ipſis Parochis, ſatisfaciunt fideles huic præcepto audiendo quamcunque Miſſam, vel cantatam, vel recitatam extra Parochiam, etiam in Sacello, aut Oratorio priuato, vbicunque voluerint, etiam in maioribus ſolemnitatibus totius anni, dummodò in contemptum proprij Parochi id non efficiant. Ita Nauar. *in man. cap. 21. num. 5.* Gutier. *lib. 1.*

Canon.

1.*Canon.cap.*30.*num.*8.*cum ſeqq.* Suar. *tom.*3.*in* 3.*part. diſp.*18. *ſect.*2. *verſ.ſecundò dicendum*, Azor. *inſtitut. moral.part.*1.*lib.*7.*cap.*6.*quaſ.*4. *&* 8. Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta præc.*1.*lib.*2.*cap.*3. *num.*8. vbi *num.*8. poſt Gutierr. *d.cap.*30. *num.*2. & Azor. *d.q.*4. *in fine*, nomine *contemptus* intelligitur expreſſus contemptus cum indignatione, & conuitiis in proprium Parochum iactatis.

19 Non obſtat *caput* 2. *de Paroch.* quia ibi ſolùm ad ſummum dicitur peccare illos lethaliter, qui proprio contempto Parocho Parochiam deſerunt, vt alibi Miſſam audiant, quod nos non negamus; imò inde à contrario ſenſu deducimus ſatisfacere omnes huic præcepto ſi eam alibi audiant, & ideò in præcitato text. meritò iubentur eiici à Parochiis alieni Parochiani, ſi ibi ante Miſſam inueniantur; quia in foro externo præſumuntur per contemptum Parochi Parochiam propriam deſerere; in vtroque tamen euentu, ſiue Miſſam audiant in aliena Parochia per contemptum, ſiue abſque contemptu, ſemper implebitur præceptum, vt optimè docent Cardin. Tolet. *in inſtruct.Sacerd.lib.*6. *cap.*7.*num.*1. Fagund. *d.c.*3.*num.*9. Trullench. *lib.*3.*c.*1.*dub.*6.*n.*4. Garcia *d.diffic.*6.*n.*4. Theophil. Paroch. *p.*2.*art.*13. & adeò eſt vera hæc opinio, vt dicant Nau.*d.num.*5.Suar.*d.ſect.*2.§. *ſed in primis*, Gutier. *d.cap.*30 *num.*14.*in fine*, & Azor.*d.capit.*6.*quaſ.*6.† non poſſe Epiſcopos conſtitutionem facere, qua præcipiant ſuis ſubditis, vt non audiant Miſſam niſi in propriis Parochiis, & excommunicationem eſſe nullam, ac irritam, ſi fortè ſub ea id ipſum præcipiant.

20 Circa contemptum vide gloſſ. *verb. contempto, in d.cap.*2. vbi ita loquitur: *Bene dicit* contempto, *quia ex iuſta cauſa abſens bene poterit audire Diuina in Eccleſia ad quam venerit*, &c. vbi Abb ait contemptum præſumi dum Parochianus caret cauſa legitima, cùm ſit honeſtum, & quàm neceſſarium vt in præcipuis Feſtiuitatibus, vt in Paſchate, Natiuitate & ſimilibus audiant Diuina in ſua propria Parochia Mich. Lochmaier *in ſua Parochiali Curatorum cap.*5. vbi quærens vtrùm quilibet Parochianus teneatur ſub mortali ad audientiam Miſſæ in ſua Parochia Dominicis, & feſtis; ſic reſpōdet: *Poteſt aliquando eſſe mortale, aliquãdo veniale, aliquando nullum*, *nullum ſi cauſa ſuppetat legitima veniale ſi ex pigrita, vel quia alia Eccleſia eſt vicinior: tunc autem eſt mortale, quando omittit ex contemptu vero, vel interpretatiuo. Voco*, inquit, *contemptum interpretatiuum quãdo ſine cauſa legitima alibi audit, & præſumitur contemptus ſi non habet licentiã à proprio Parocho, vel non habet cauſam legitimam, tunc enim peccat mortaliter, quia contemnit, & cōtra præcepta Superioris, & iuris venit.*

Hinc Sacrà Congregatio Concilij *in cauſa nullius prouinciæ Rauennat.* reſpondit *ſub die* 15.*Septembris* 1629. nequaquam prohibitum eſſe Regularibus Miſſas celebrare, & campanas pulſare in ſuis Eccleſiis ante celebrationem Miſſæ, & pulſationem campanæ in Eccleſiâ Parochiali; ideóque Ordinarium minimè hoc illis prohibere poſſe, ſed tantùm monere populum, vt accedat ad Eccleſiam Parochialem ad Sacri Concilij Tridentin. præſcriptum. Itemque † ipſis Regularibus non eſſe prohibitum inter Miſſarum ſolemnia vertere ſe ad populum, & generalem Confeſſionem pro eo facere, atque etiam in medio Altaris ſiſtendo eleemoſynas, & oblationes ab offerentibus recipere, non autem eis licere ab Altari diſcedere, & per Eccleſiam circumire; me citato *in hoc loco*, Lezana *in ſumma quaſt. Regul. tom.*1. *cap.*9.*n.*45. *& capit.*12.*num.*41.*verſ.ad* 2. vbi refert *S.Congreg.Concilij in vna Bononien.*2.*Iulij* 1520. cenſuiſſe poſſe Regulares inter Miſſarum ſolemnia recipere ea, quæ ſibi offeruntur, dummodo à perambulationibus per Eccleſiam, ac ſimilibus eleemoſynarum extorſionibus ſe abſtineant. 21 22

Nec poteſt prohiberi celebratio Miſſæ in Oratorio ruri ædificato per laïcum, antequam celebretur Miſſa in Parochiali, & Matrice Eccleſia, vt declarauit *eadem Sacra Congregat. in vna Caietana* 18.*Septemb.*1627. Idem etiam cenſuit eadem *Sacra Cōgregatio in vna Capuana* 31. *Maij* 1629. dum reſpondit ad relationem Eminentiſſimi Cardinal. Pij Curatum Caſalis caſæ pullæ Capuanæ Diœceſis, non poſſe prohibere Alicornio Natali eiuſdem terræ, quod non faciat celebrare Miſſam in Eccleſia per ipſum Alicornium ædificata diebus feſtiuis ante Miſſam Parochialem. 23

Quoad Miſſas votiuas, & de Requiem Parochum de aliquibus admonere volui; & in primis, quod Miſſæ votiuæ dici poſſunt quacunque die non Dominica, nec Officij duplicis, niſi ex rationabili cauſa, quæ non erit, vt Miſſa breuior celebretur; neque quodlibet arbitrium laïcorum, ſed voluntas defunctorum, neceſſitas aut pietas viuorum votiuas Miſſas poſtulantium, & eiuſmodi. † Vnde poſſe celebrari Miſſam pro Defunctis ritu de Requiem in Dominicis, & feſtis, inſepulto, & in Eccleſia præſente corpore, decreuit *Sacra Rituum Congreg. die* 23. *Maij* 1603. vbi nimirum viget conſuetudo ſepeliendi Defunctos ſimul cum Miſſa. Si quis autem moriatur in die Paſchæ, corpus eius reſeruatur in ſequentem diem ob reuerentiam Paſchæ, ex Rituali Romano Pauli V. *titul. de exequiis.* † Tolerari tamen poſſunt Miſſæ de Requiem in fe- 24 25

ſto duplici, quòd non eſt de præcepto, pro voluntate teſtatorum implenda, vt cenſuit eadem *Sacra Congregatio ſub die* 1. *Septembris* 1607. *&* 20. *Iunij* 1626. ex qua notabis non dicere ad arbitrium viuorum, ſed pro
27 implenda lege Defunctorum. † Quare ſi feſtum duplex cadat in diem aſſignatum pro Altari priuilegiato, & illud ſit feſtum de præcepto, non poteſt in eo Altari dici Miſſa de Requiem, eadem *Sacra Congr. ſub die* 24. *April.* 1627.

28 Et quòd Miſſæ defunctorum certo die dicendæ, eo impedito, transferantur in ſequentem, decreuit eadem *Sacra Congr. ſub die* 27. *Septembr.* 1608. *& in vna Egitanien.* 23. *Maij* 1603. *in* 3. *dub.* In diebus verò, quibus prohibetur fieri de feſto duplici, non poſſunt dici Miſſæ votiuæ, neque de Requiem, eadem *Sacra Congreg. ſub die* 28. *Auguſti* 1626. nimirum infra octauam Epiphaniæ, Paſchatis, Pentecoſtes, in hebdomada maiori, feria quarta Cinerum, & in vigiliis Natiuitatis Domini, & Pentecoſtes. Poteſt pro Miſſa de Requiem dici Miſſa de Sancto, vel de Feria currente, quando maiori deuotione afficimur in his Miſſis, & multò magis ſi rubricæ obſtent, quibus eſt obediendum, vt latè probat Gauant. *tom.* 1. *part.* 3. *titul.* 12. *numer.* 20. *cum ſeqq.*

29 Miſſas, quæ circunferuntur, à Sacra Rituum Congregatione non approbatas, Sancti Gregorij pro viuis & Defunctis, quindecim Auxiliatorum, & de Patre æterno, & quaſcunque alias, exceptis his, quæ ſunt permiſſæ certis Regularibus tãtùm, eadem *S. Congregatio* prohibuit, reiecit omnino, & damnauit reſpectiuè, & pro prohibitis, reiectis, & dãnatis haberi voluit, *ſub die* 8. *Aprilis* 1628. Vnde ceſſant, quæ hac de re ſcripſerunt Portel. *in dub. Regul. verb. Miſſa, n.* 9. Villalob. *in ſum. p.* 1. *tract.* 8. *diffic.* 31. *num.* 6. Hieronym. Roder. *in compendio quæſt. Regular. reſolut.* 25. *num.* 1. Lezana *d. ſum. c.* 21. *n.* 21.

30 Miſſæ verò triginta ſancti Gregorij non ſunt prohibitæ, vt decreuit eadem *S. Congreg. ſub die* 28. *Octobris* 1628. Dici debent hoc modo ex eodem Sancto Gregorio *in dial.* 4. *capit.* 55. nimirum per triginta dies continuos ab vno, ſiue à pluribus ſucceſſiuè Sacerdotibus recitata Miſſa, quæ occurrit, vel de Requiem, iuxta rubricas Miſſalis, cum applicatione Sacrificij Animæ illi, pro qua dicuntur. Si intra hos triginta dies occurrat Paraſceue cum Sabbatho ſancto, imò etiam Feria quinta in Cœna Domini, non tamen dicuntur triginta dies diſcontinuari; quia Eccleſia prohibet celebrationem Miſſæ duobus primis prædictis diebus, & Feria quinta in Cœna iubet Communionem Sacerdotum in vnica Miſſa ſolemni. Qui verò celebrant in feria quinta, & Sabbatho prædictis, poſſunt continuare triginta dies, omiſſo die Paraſceues, in quo non propriè fit Sacrificium ſi dicantur triginta Miſſæ vno die, vel pluribus diſcontinuatis diebus proderunt quidem; ſed non ex inſtitutione ſancti Gregorij, de qua *in dialogo, loco citato.* Et eodem modo, ſi intra triginta Miſſas eas enumeres, quas ter in die Natiuitatis Domini celebrabis; ſufficit enim vt eo die vnam Miſſam titulo Miſſarum ſancti Gregorij pro Defuncto facias, alias duas pro quibus volueris. De his Miſſis ſancti Gregorij vide Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *quæſt.* 43. *art.* 10. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 40. *n.* 40. *&* 41. vbi damnat continuationem Miſſarum per 30. dies ſi ſuperſtitiosè fiat, Hieron. Roder. *in compend quæſt. Regular. reſol.* 45. *num.* 8.

Miſſa Roſarij prohibita fuit, conceſſa tantùm Ordini Prædicatorum ab eadem Sacra 31
Congr. *ſub die* 25. *Iunij* 1622. † Vbi verò adeſt 32
capella, ſeu Altare Roſarij ex decreto Gregorij XIII. in prima Dominica Octobris, in Kalendis, vel poſt Kalendas eiuſdem Octobris celebrando, Officium, & Miſſa celebrari poſſunt, vt in feſto ſanctæ Mariæ ad Niues cum lectionibus ſecundi Nocturni de Natiuitate. † Et ſi quis habet onus celebrandi 33
Miſſam de Roſario, eadem *S. Rituum Congreg.* reſpondit *ſub die* 6. *Maij* 1623. poſſe dicere Miſſam votiuam de B. Virgine, vt in Miſſali, & ſatisfaciet. Sic etiam quando relinquuntur legata pia cum onere celebrandi peculiarem Miſſam de Roſario, loco Miſſæ Roſarij celebranda eſt Miſſa votiua B. Virginis de tempore. Ita *S. Congregat. Rit. in Polignanen.* 32. *Iulij* 1632.

Miſſæ certis Regularibus conceſſæ non poſ- 34
ſunt ab aliis dici etiam in ipſorum Regularium Eccleſiis, eadem Sacra Congr. *ſub die* 19. *Nouembr.* 1622.

Vſus annuli in Miſſa prohibetur omnibus 35
etiam Doctoribus, & Protonotariis non participantibus, ead. *S. Congreg. ſub die* 11. *Februarij* 1623. & Canonicis Cathedralium Eccleſiarum, ead. *S. Cong. ſub die* 20. *Nouembr.* 1628.

Pileoli vſus in Miſſa etiam extra Cano- 36
nem concedendus eſt à Papa, & non ab alio, vt cenſuit *Sacra Congregat. negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita ſub die* 2. *Ianuar.* 1590. & 17. *Ianuar.* 1595. conceſſit extra Canonem vſum pileoli Epiſcopo Fauentino, & reſpondit Archiepiſcopo Vrbinati, eo non poſſe vti ſine licentia Sedis Apoſt. Idem poſtea decreuit Sacra Rituum Congregatio *ſub die* 31. *Ianuar. &* 24. *April.* 1626. & idem cenſuit etiam Sacr. Congregat. *ſub die* 16. *Februar.* 1619. † Vnde peccaret Parochus ſi abſ- 37
que huiuſmodi licentia ſacrificaret tecto capite, ex Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 10. *capit.* 28. *quæſt.* 16. Squillante *de oblig. cler. p.* 2. *numer.* 67.

Tenentur

Tenentur Rectores ſinguli habere clericum, qui eis Miſſæ, & diuinis Officiis in Eccleſia inſeruiat, & in docendis pueris Parochiæ ſuæ eos valeat adiuuare, vt ſtatuit Maricenſe Concilium, de quo *in cap. vt quiſque, de vita, & honeſt. cleric.* & tradunt Rebuff. *in tract. congruæ portionis, num.* 65. Cened. *ad Decretal. collect. an.* 63. *num.* 1. Caualer. *deciſ.* 498. *n.* 1. Raguc. *de Miſſa in Eccleſia, quæſt.* 36. *n.* 1.

39 Vnde Eccleſiam non debere dedicari, niſi tantum aſsignetur, quod duobus ſufficiat, voluerunt Caſſad. *deciſ.* 19. *de præbend.* Rot. *deciſ.* 56. *num.* 19. *part.* 2. *diuerſ.* imò in Tridentino Concil. *ſeſſ.* 21. *de refor. cap.* 4. eſt conſtitutum vt in omnibus Eccleſiis Parochialibus, vel Baptiſmalibus, quibus populus ita numeroſus ſit, vt ſi vnus Rector non poſsit ſufficere Eccleſiaſticis Sacramentis miniſtrandis, & cultui diuino peragendo cogantur Rectores ab Epiſcopis, vt ſibi tot Sacerdotes ad hoc munus adiungant, quot ſufficiant ad debitum Parochiale perſoluendum.

40 Cùm autem grauis neceſſitas premit, poterit Parochus ſine miniſtro celebrare, vt per Syluium *in* 3. *p. quæſt.* 83. *art.* 5. Squillante *de oblig. Sacerd. p.* 2. *dub.* 23. *n.* 96. *in fine.* Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 19. *q.* 3. Villalob. *in ſum. p.* 1. *tract.* 5. *diff.* 34. *num.* 2. Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.* 1. *lib.* 3. *c.* 21. *n.* 4. Antonin. Diana *d. tr. de celebr. Miſſar. reſol.* 43. Homobon. de Bonis *de exam. Eccl. p.* 1. *tract.* 4. *cap.* 15. *quæſit.* 149. nouiſſimè Marchin. *de Sacramento Ord. tr.* 3. *p.* 3. *c.* 15. *à n.* 1. Poſſeuin. *de*
41 *officio Curati. c.* 2. *n.* 9. vbi ſubdit quod † ſi nullũ miniſtrum habeat, qui reſpondere ſciat, dummodo habeat maſculum, qui vrceolos miniſtret, poterit ipſe celebrans etiam abſque neceſſitate ſibi reſpondere, & addit Suarez *tom.* 3 *qu.* 83. *diſp.* 88. *ſect.* 2. *in fine,* in defectum miniſtri neſcientis reſpondere, poſſe Sacerdotem præire dicendo, quæ veniunt reſpondenda, & miniſtrum ſequi recitando verba Sacerdotis.

42 Debet tamen Parochus cauere omni caſu ne in miniſtram admittas fœminam, vt bene aduertunt Illuſtriſſ. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap.* 31. *n.* 3. *diſt.* 23. Fagundez *d. c.* 21. *n.* 2. Bonacin. *de Sacrament. diſp.* 4. *q. vlt. puncto* 9. *num.* 32. ſubdens magis indecens, & periculoſum eſſe fœminam hoc caſu aſſume-
43 re quàm ſine miniſtro celebrare. † Non poteſt enim Sacerdos illam etiam in neceſſitate pro reſponſione Miſſæ miniſtram adhibere. Ita Suar. *tom.* 3. *diſt.* 87. *ſect.* 1. Squillante *d. dub.* 23. *num.* 70. Villalob. *d. diffic.* 34. *numero* 1. Paul. Laym. *in Theologia morali, lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 6. *numer.* 13. Molfeſ. *in ſum. Theologiæ mor. tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 10. *numer.* 40. Ioann. de la Cruz *in direct. conſcient. part.* 2. *de ſacrif. Miſſæ, q.* 3. *dub.* 5. *concl.* 2. Anton. Diana *d. tr. de celebr. Miſſar. reſol.* 44. Marchin. *d. tract.* 3. *p.* 3. *c.* 13. *à numer.* 3.

Cum vno lumine olei, vel adipis in neceſ- 44
ſitate, poterit Parochus abſque mortali peccato celebrare, vt per Iacob. de Graff. *in aureis deciſ.* 1. *lib.* 2. *cap.* 43. *num.* 1. Azor. *inſt. moral. p.* 1. *lib.* 10. *c.* 18. *q.* 12. Zanard. *in direct. Theolog. p.* 1. *de ſacrific. Miſſæ, c.* 14. *in fine,* Pitigian. *in* 4. *tom.* 1. *diſp.* 13. *q.* 2. *art.* 3. Nugn. *in* 2. *p. q.* 83. *art.* 3. *dub.* 5. *pag. mihi* 509. vbi ſubdit eſſe tantùm peccatum veniale celebrare cum vnica candela cerea in caſu neceſſitatis; Homobon. de Bonis *de examine Eccl. p.* 1. *tr.* 4. *c.* 15. *q.* 143. qui etiam tenet Sacerdotem neque peccare mortaliter, ſi celebret Miſſam in Altari, in quo imago Crucis non exiſtit, de quo etiam Villalob. *in ſum. p.* 1. *tract.* 8. *diffic.* 26. *n.* 6. Quamuis illum peccare mortaliter, qui cum vno lumine olei, vel adipis in neceſſitate, celebret, exiſtimauerint Suarez *in* 3. *p. tom.* 3. *diſp.* 81. *ſection.* 6. Vaſq. *in* 3. *p. tom.* 3. *diſp.* 233. *c.* 3. *n.* 26. Molfeſ. *in ſum. Theologiæ moralis, tom.* 1. *tr.* 3. *cap.* 12. *num.* 57. Fernandez *in examine Theolog. moralis, p.* 3. *c.* 5. §. 13. *n.* 12. Villalob. *d. p.* 1. *tr.* 8. *diffic.* 26. *n.* 4. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 29. *c.* 9. *num.* 193. Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. p.* 3. *dec.* 213. *n.* 1. Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.* 1. *lib.* 3. *cap.* 23. *n.* 17. quia intelliguntur vbi non adeſſet grauis neceſſitas, & ſecluſò ſcandalo, ac contemptu, vt plures ex his Doctoribus declarant, & præcipuè Suar. Valer. Reginald. & Fagundez, ac Paul. Layman. *d. lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 6. *num.* 17.

Dubitare poterit Parochus, an ſi feſtum 45
Annunciationis venerit in die Sabbathi maioris hebdõmadæ poſſint in illa die celebrari facere plures Miſſas in ſua Eccleſia? Negatiuam partem tenere videtur Villal. *in ſum. par.* 1. *tractat.* 8. *dub.* 20. *num.* 4. his verbis: *El anno de* 1606. *que caio la Annucciation en Sabbado conſultò el Obipſo de Salamanca letrados para eſto caſo, y reſolueron que non ſe dixeſſe, y lo miſmo fue en Valladolid adõde ſtaua à la ſazon la Corte, y non ſabemos que en parte ninguna ſe aia hecho la contrario.* Verùm contrariam ſentẽtiam affirmatiuam meritò tuentur Per. de Ledeſm. *in ſum. tom.* 1. vbi *de ſacram. Euchariſtiæ, cap.* 18. *concl.* 5. Fernand. *in examine Theol mor. p.* 3. *c.* 5. §. 5. *n.* 2. Syluius *in* 3. *p. q.* 83. *art.* 2. Molf. *in ſum. Th. moral. tom.* 1. *tr.* 3. *c.* 17. *n.* 41. Ioan. de la Cruz *in direct. conſcient. p.* 2. vbi *de ſacrificio Miſſæ, q.* 2. *dub.* 2. *conc.* 1. vbi ita ait. *Anno* 1617. *occurrente feſto Annunciationis in Sabbatho ſancto, plures Miſſæ celebratæ ſunt in ſingulis Eccleſiis Toletanæ diœceſis,* refert Antonin. Diana *reſol. moral. p.* 2. *tr. de celebrat. Miſſ. reſol.* 21. vbi ſubdit cum Ledeſma *citato loco,* dicendam eſſe vel Miſſam Beatæ Virginis, vel Miſſam ordinariam illius diei.

Si quando acciderit idem feſtum Annun- 46

ciationis in die Paraſceues, non tenetur quis ſub reatu peccati mortalis Miſſam illius diei audire, vt benè reſoluunt Molfeſ. *d.c.*17.*n.*40. Nald. *in ſum. verb. Miſſa, n.*20. Sanch. *in ſelect. diſp.*32.*n.*13. Fagund. *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.*1.*lib.*3.*c.*4.*n.*19. Gauant. *in comm. ad rubricas Miſſalis, part.*3.*tit.*29.*num.*24. vbi atteſtatur ita declaraſſe *Sacram Congreg. ſub die* 19. *Februarij* 1622. Ego ipſe *in collect. Bullarij verb. Annunciatio* 2. Ratio eſt, quia † Miſſa illius diei non eſt Miſſa, neque propriè Sacrificium, cum non adſit noua Hoſtiæ conſecratio, ſecundùm Scort. *de ſacrific. Miſſæ, lib.*1. *cap.*5. *ad* 3. *arg.* Bonacin. *de Sacr. diſp.*4. *quæſt. vlt. puncto* 2. *num.*3. Sebaſt. Parec. *in tract. de ſacrific. Miſſæ, cap.*14.

47

Contra Nugn. *tom.*1. *in* 3. *p. q.*83. *artic.*1. *diffic.*2. *pag.*484. & Vaſq. *tom.*3. *in* 3. *p. diſp.*232. *c.*2. *n.*18. exiſtimantes totum populum intereſſe debere officio illius diei, ſi in eo feſtum aliquod conſuetum ab Eccleſia ſeruari incidat.

48 Non poſſunt enim Sacerdotes eo die vllam Miſſam celebrare, Vaſq. *d. diſp.*232.*cap.*2. *num.*17. & 18. Gutier. *Canonicar. lib.*1. *cap.*30. *num.*35. Valer. Reginald. *d. lib.*29. *cap.*9. *numer.* 170. Fagundez *d. præc.*1. *lib.*3. *cap.*16. *à num.*16. Azor. *d. p.*1. *lib.*10. *cap.*24. *quæſ.*3. vbi ſubdit Sacerdotem celebrantem tali ſexta feria peccare mortaliter. Sed nouiſſimè Homobon. *in reſp. quæſtionum moral. part.*2. *reſponſ.*67. poſt Azor. Suarez, Reginald. & Molfeſ. reſoluit poſſe Epiſcopum dare licentiam Sacerdotibus, vt illa die celebrare poſſint, quo Populus Miſſam audire, & Eccleſiæ præcepto ſatisfacere valeat, ſubditque *ibidem* Fideles in illo die, in quem poſt Paſcha tranſlatum eſt feſtum Annunciationis, Miſſam audire non teneri quia feſtum quoad Officium, non quoad præceptum Sacro intereſſendi transfertur. Quoad hanc feſtiuitatem *S. Congr. Rit. in Vlixbonen.* 2. *Septembr.* 1612. cenſuit in huiuſmodi feſto, ſi occurrat in Dominica Quadrageſimæ, non fieri officium de Annunciatione, niſi in Eccleſiis ſub Annunciationis inuocatione dedicatis. Et *in Spoletana* 15. *Martij* 1614. declarauit non licere celebrare hoc feſtum in maiori hebdomada.

49 An in feria quinta maioris hebdomadæ, & in Sabbatho ſancto liceat priuatim celebrare, huius loci eſt inueſtigare. De feria quinta (licèt aliqui exiſtiment eo die non licere ſingulis Sacerdotibus Miſſam dicere,) Doctores communiter tenent ſecurè poſſe Sacerdotes in eo ſacrificare, quamuis prudens conſilium ſit ſecretò, & abſque concurſu populi id facere, quia circa hoc non eſt prohibitio, nec etiam conſuetudo, quæ vim legis habeat, cùm Sacerdotes docti, & timorati ſine vllo ſcrupulo eo die ſacrificent: & qui omittunt, id non faciunt, quia exiſtiment oppoſitum eſſe malum, ſed vel ex deuotione, vel ob nimiam illius diei occupationem, & alia impedimenta: & ideo ſic docent Nauarr. *in man. cap.*25. *num.*88. *verſ. at in die Iouis*, Gutier. *d. lib.*1. *cap.*30 *num* 36. *in princ.* Suarez *de Sacram. diſp.* 80 *sect.*2. §. *ſupereſt.* Valer. Reginald. *d. lib.*29 *cap.*9. *num.*170. Ægid. de Coninch. *de Sacrament. q.*83. *art.*2. *dub.*210. Azor. *d. capit.*24 *quæſ.*3. Lezana *in ſum. quæſt. Regul. tom.*1. *capit.*21. *numer.*18. Fagundez *d. cap.*16. *n.*13. Bonacin. *de Sacr. diſp. quæſt.*7 *punct.*2. *n.*17. Gauant. *in comment. ad rub. Miſſalis p.*4. *lib.*8. *num.*7. Paul. Layman. *in Theologia moral. lib.*5. *tract.*2. *cap.*4. *num.*8. Marchin. *d. cap.*8. *num.*1. Vaſq. *d. tom.*3. *diſp.*332. *cap.*2. *numer.*14. *cum ſequentibus.* cum quo obſerua eo die ſolùm licere celebrare antequam Miſſa ſolemnis ſit finita, & Corpus Chriſti in locum deſignatum recondatur.

De Sabbatho ſancto maior eſt difficultas, 50
nam quidam probabiliter exiſtimant minimè licere eo die priuatim celebrare, ex quorum numero ſunt Nauar. *d. cap.*24 *numero* 88. Francolin. *de Horis Canon. capit.*30. *num.*8. & 9. Vaſq. *d. tom.*3 *diſt.*223. *cap.*2. *num.*23. Azor. *d. p.*1. *lib.*10. *cap.*24. *quæſ.*4. Valer. Reginald. *d. lib.*29. *cap.*9. *n.*170. per *cap. Sabbatho, de conſec. diſt.*3. dum probare videtur Sacerdotes non debere celebrare biduo, quod proximè Paſcha antecedit, videlicet die Paraſceues, & Sabbatho ſancto. Sed alij plures probabilius docent non eſſe peccatum mortale; quia iam prohibitio, de qua *in d. c. Sabbatho*, abrogata eſt, & ideò per ſe licere ſecluſo ſcandalo, maximè vbi fuerit loci conſuetudo, eo die priuatim celebrare, tenent Sot. *in* 4. *diſt.*13. *quæſt.*2. *articul.*2. §. *ſecundò igitur*, Gutierr. *d. d. cap.*30. *num.*36. Fr. Emman. *in ſum. verb. Miſſa, cap.*243. *concl.*3. Emman. Sà *in aphoriſm. eodem verbo, num.*13. Petr. de Ledeſm. *in ſum. vbi de Sacram. Euchariſtia, cap.*19. *dub.*3. Ægid. de Coninc. *d dub.*2. *numer.*210. Bonacin. *de Sacrament. diſp.*4. *q.*7. *punct.*2. *num.*18. Hieron. Roderic. *in compend. quæſt. Regul. reſol.*25. *n.*22. & poſt Gutier. Steph. Fagundez, & alios tenet Marchin. *d. cap.*8. *numer.*1. Diana Alph. de Leon; Scort. Machado, & alij quos citat Garcia *in ſum. morali tract.*3. *diffic.*2. *dub.*4. *n.*14.

Vtrùm feria quinta in Cœna Domini, & 51
Sabbatho ſancto, poſſet fieri Sacrum in Eccleſia, ſeu Oratoriis Confraternitatum, vel confici ſepulchrum cum aſſeruatione ſanctiſſimi Sacramenti? Reſp. non poſſe, cùm non ſint Eccleſiæ Parochiales, vel Regulares quibus id conceditur ex priuilegio: atque ſic fuiſſe decretum à *Sacra Congregat. Rituum ſub die* 18. *Maij* 1602. ex Piaſec. *in praxi Epiſcop. part.*2. *cap.*3. *num.*34. refert Marchin. *d. parte* 3. *cap.*9. *n.*6. his verbis *In Eccleſiis non Parochialibus, & quæ ſub magiſtrorum*

Laicorum

Laicorum gubernio, & directione eſſe ſolent, an Presbyterales functiones, quæ populi & animarũ curam quoquomodo concernere videntur, quales ſunt, Candelarum, Cinerum, Palmarum, fontis Baptiſmatis benedictiones; ſanctiſsimi Sacramenti delationes, celebrationes Miſsarum Feria quinta in Cœna Domini, & Sabbathi ſancti aſperſiones domorum, & quæ in Dominicis diebus in Eccleſia fiunt, quæque circa cultũ ſanctiſsimi Sacramẽti Corporis Chriſti in quadraginta horarũ oratione, & ſimiles, non ad Capellanos, ſeu Sacriſtam Eccleſiarum huiuſmodi ab eiſdem laicis deputatos, ſed ad Parochum, ſeu Rectorem animarũ curam habentem in Eccleſiis huiuſmodi inſtitutum præcedente examine & aliis requiſitis ab Ordinario loci prouiſum; ſpectare debet cenſuit ſacrorum Rituum Congreg. die 18. *Maij* 1602. Ex quo idem Marchin. colligit de licentia Epiſcopi hæc poſſe peragi, & vidiſſe Florentiæ teſtatur. At non poſſe eiſdem Eccleſiis concedere facultatem aſſeruandi continuò & permanenter ſanctiſſimum Sacramentum pro adoratione Fidelium, ſed requiri licentiam Summi Pont. ex deciſione *S. Cong. Concilij de anno* 1609. referunt Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. Neapol. cap.* 92. in ſecunda impreſ. Roman. anni Piaſec. 1619. Piaſec. *d. p.* 1 *c.* 3. *num.* 34. *verſ. huc pertinet.*

52 Illud ſupereſt animaduertendum, quòd non poſſunt Parochi ab Epiſcopo cogi, ſed hortari, vt ſubminiſtrent neceſſaria Presbyteris volentibus celebrare in eorum Eccleſiis, ſicut cenſuit *S. Rituum Congr. in vna Egitanien.* 10. *Iunij* 1602. *in* 3. *dub.* de quorum conſenſu tantùm liberum erit Regularibus in eorum Eccleſiis ſæcularibus abſque Ordinarij loci licentia celebrare, vt declarauit *S. Congr. negotiis Epiſcop. & Regularium præpoſita, ſub die* 10. *Ianuarij* 1617.

Non licere tamen Regularibus in ſuis Eccleſiis, ad celebrandum admittere Presbyteros ſeculares contra prohibitionem Epiſcopi, cenſuit *S. Congreg. Concilij in vna Bononienſ. ſub die* 2. *Iunij* 1620. quam refert Lexana *in ſum. quæſt. Regul. tom.* 1. *c.* 12. *n.* 41. *verſ. ad duodecimum.* Garcia *in ſum. morali tract.* 3. *diffic.* 2. *dub. vlt. num.* 5.

Litteræ monitoriales S. Caroli Borromæi de conueniendo ad propriam Parochiam.

53 FVit olim tanti, apud antiquos Patres, ille frequens in Eccleſiam propriam Parochialem Conuentus, vt ad hanc diſciplinam populi Chriſtiani inſtitutioni valde accommodatam retinendam, certis decretis cautio aliqua adhibita ſit. *Primò* enim hoc iuſſum eſt, vt Dominicis, feſtiſque diebus Parochi, antequam Miſſam celebrent, plebem interrogent, an alterius Parochiæ Fidelis adſit, qui proprio contempto Presbytero, ibi Miſſam audire velit, quem ſi inuenerint, ſtatim inde eiiciant, & in Parochialem ſuam Eccleſiam ad Miſſam audiendam redire compellant. *Deinde* illud plenè vetitum fuit alienæ Parochiæ fidelem à Parocho ad Miſſam non recipi, niſi in itinere fuerit, & placitum ibi habuerit. Cuius diſciplinæ reſtituendæ, in vſumque reuocandæ deſiderio flagrans olim ſummus Pontifex Vrbanus VI. eo de genere Apoſtolica ſanctione diligentiſſimè cauit, & nuper ſacra Tridentina Synodus Oecumenica ab Epiſcopis fideles non ſolum hæc moneri voluit, vt frequenter ad proprias Parochiales Eccleſias ſaltem Dominicis diebus, Feſtiſque maioribus accedant; ſed illud etiam diligenter oſtendit vnumquemque teneri, vbi commodè fieri poteſt, Parochiæ ſuæ intereſſe ad audiendum verbum Dei. Ac proinde id prætetea ſtatuit à Parochis, animarumque Curatoribus inter Miſſarum ſolemnia aliquid ex iis, quæ in Miſſa leguntur, exponi, & ſanctiſſimi illius Sacrificij myſterium aliquod explanari: plebes ſibi commiſſas ſalutaribus verbis paſci; eaſdemque doceri, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, in lege Domini, erudiri, ſacra eloquia explanari, tum in vnaquaque Eccleſia Parochiali pueros Fidei rudimentis inſtitui.

Proſequuntur dictæ literæ oſtendendo qui fructus proueniant ex Parochianorum præſentia ad Miſſam Parochialem?

HIs igitur eiuſdem Tridentinæ Synodi 54
decretis, & veteri ſalutari exemplo adducti, cùm populum Vrbis, Diœceſis, Prouinciæque Mediolanenſis noſtræ rebus ad ſalutem neceſſariis inſtructum, per bona opera ad præmium ſempiternum producere, ſummopere in Domino cupiamus. Hac noſtra monitione eos vniuerſos, & ſingulos cohortamur, & per viſcera miſericordiæ Ieſu Chriſti obſecramus, atque obteſtamur, vt quamuis in vicinis oppidis, & ſuburbiis, oratoria, capellas, aliáſve Eccleſias habeant, vbi ſanctiſſimo Miſſæ ſacrificio intereſſe poſſint: frequenter tamen Dominicis ſaltem, aliiſque ſolemnibus feſtis diebus ad ſuam quique Parochialem Eccleſiam conueniant; vbi à Parocho, cui eorum cura commiſſa eſt, verbo Dei paſcantur, Fidei Chriſtianæ rudimentis aliiſque animarum ſaluti neceſſariis præceptis erudiantur, ad ſanctiſſima Sacramenta religioſius percipienda inſtruantur, ad eorumque frequentem vſum,

vt illa ſacra Synodus optat, paternis eius cohortationibus in dies magis inflammentur. Tum ab eodem item audiant, qui dies feſti, (ſi qui in hebdomadam inciderint) colendi, quæ vigiliæ, ieiuniáve ſeruanda ſint.

Diſcant ab ipſo item quæ Chriſtianæ pietatis officia in illis religiosè colendis præſtari oporteat; ac quæ præterea ſupplicationes, proceſſiones, aut ſtationes, orationes, Indugentiæ, Iubilæa indicantur, quæ matrimoniorum denuntiationes fiant, quæ iſta pro ratione temporum, admonitu, iuſſúque Epiſcopali ad diligentiorem eorum inſtitutionem promulgentur. His atque adeò aliis fructibus, quæ ex Paternis Parochi vel in cohortando, vel in monendo officiis exiſtunt, eos carere continget, qui ad Miſſam iis diebus in ſuam Parochialem Eccleſiam non conueniunt.

Quæ autem incommoda proueniant ex abſentia Miſſæ Parochialis, indicant dictæ litteræ.

55 IMmò verò quod hoc audiendæ illis diebus Miſſæ Parochialis munus à Fidelibus minimè diligenter præſtatur, & à quibuſdam planè negligitur, multa incommoda inde exiſtunt. Hinc in pleriſque ſæpè Fidei articulorum, & Dei, ſanctæque Matris Eccleſiæ præceptorum, quæ ad ſalutem conſequendam Chriſtianum hominem noſſe oportet, imperia feſtorum dierum cultus neglectus, debita Chriſtianæ pietatis opera non exculta, non cognita Chriſtiana familiarum inſtitutio, langueſcens Sacerdotum Parochorum omne officium, eorum aliquis contemptus, ſanctiſſimorum inſtitutorum, & ſacrorum Canonum violatus vſus, hinc denique in Eccleſiis Parochialibus, quæ à maioribus tanto pietatis ſtudio exædificatæ ſunt, inſtaurandis, ornandis, ſartis, tectiſque habendis, cura multis in partibus neglecta, in illiſque nulla, aut penè exigua Eccleſiaſtica ad diuina Officia obeunda, neceſſaria ſuppellex. His tot, tantiſque malis atque incommodis vnuſquiſque occurrere ſtudeat, id diligenter exequendo, quod ſanctorum Patrum ſuadet auctoritas, quod Tridentina Synodus moneri iubet, quod ex illius iuſſu, nos de vniuſcuiuſque veſtrûm ſolliciti paternis vicibus cohortamur, & monemus in Domino.

CAPVT XIII.

De functionibus Parochialibus.

SVMMARIVM.

1 *Functiones Parochiales ſunt illæ, quæ à proprio Parocho, & non ab alio fiunt.*
2 *Benedictio fontis Baptiſmalis ad ſolum proprium Parochum ſpectat.*
3 *Sanctiſſimi Sacramenti delationes, & celebrationes Miſſarum, feria quinta in Cœna Domini, & Sabbathi ſancti non ſpectant ad Capallanos, ſiue Sacriſtas Eccleſiarum, ſed ad proprios earum Parochos.*
4 *Candelarum benedictio in die Purificationis B. Virginis, & earum diſpenſatio ad proprios Parochos ſpectat.*
5 *Candelas benedictas in die Purificationis non tranſmittat Parochus ad ædes ſecularium, ſed in Eccleſia diſtribuat.*
6 *Cãdela benedicta in Eccleſia Cathedrali debet Epiſcopo miniſtrari à prima Dignitate.*
7 *Candelam ab Epiſcopo accipere debet ante omnes, etiam ante Vicarium ille, qui candelam Epiſcopo miniſtrauit.*
Candelæ annuatim dantur laicis in die Purificationis in aliquibus Eccleſiis, ibid.
8 *Cinerum benedictio primo die Quadrageſimæ à proprio Parocho eſt facienda.*
9 *Palmarum benedictio in die Dominica proxima Paſchati ſpectat ad Parochos.*
10 *Celebrantes, qui diſtribuunt candelas, cineres, & palmas, detecto capite diſtribuere debent.*
11 *Aſperſiones domorum in Paſchate Reſurrectionis ad Parochos priuatiuè quoad alios Eccleſiæ liberos ſpectant.*
12 *Regulares non poſſunt in Sabbatho ſancto benedicere domos, cùm non poſſint hoc munus extra Conuentus ſuos exercere.*
13 *Proceſſiones facere per Parochiam ad Curatos ſpectat, & ſine eorum conſenſu illas dirigere nullus etiam Regularis valet.*
14 *Fratres Dominicani poſſunt proceſſionem Sãctiſſimi Sacramenti Dominica infra octauam Corporis Chriſti facere per vicos, & plateas ab eis ſemel eligendas abſque Parochorum conſenſu.*

FVNCTIONES Parochiales ſunt illæ, quæ à proprio Parocho fiunt, & quibus capellarum, ſeu quorumuis beneficiorum ſimplicium Rectores, Sacriſtæ, & Capellani ſe intromittere nequeunt; ſed tale officium ad ipſum tantùm Parochum ſpectat, ita nouiſſimè Aloyſ. Ricc. *in prax. rer. fori eccleſ. part. 4. reſol. 304.*

proue

pro vt in caſibus qui ſequuntur.

2 Benedictio fontis Baptiſmalis inter functiones Parochiales connumeratur, ac proinde ad ſolum proprium Parochiæ Rectorem ſpectat, vt per Quarant. *in ſum. Bullarij, verbo Miſſa,in fine,pag.*403. Hieron.Carat. *in opuſc. de Iuribus Parochial.tit.* 1.*cap.*5. Aloyſ.Ricc.*d. p.*4. *reſol.*308.

3 Sanctiſſimi Sacramenti delationes, & celebrationes Miſſarum Feriæ quintæ in Cœna Domini, & Sabbathi ſancti inter functiones Parochiales connumerantur, & propterea tale munus non ſpectat ad Capellanos, ſiue Sacriſtas Eccleſiarum, ſed ad proprium Parochum, ſeu Rectorem animarum curam habentem in Eccleſia inſtitutum. Ita declarauit *S. Rituum Cong. ſub die* 18. *Maij* 1602. prout referunt Quarant. *d.verb. Miſſa* Aloyſ. Ricc.*d.p.*4.*reſol.*309.

4 Candelarum benedictio in die Purificationis B. Virginis, & earum diſpenſatio inter Parochiales functiones connumeratur, ac proinde ad proprios Parochos ſpectat. Ita ex Quarant.& Carat.reſoluit Aloyſ.Ric.*d.p.*4. *reſol.*305. & cenſuit *S.Congreg.Rit.in Alatrina* 5.*Martij* 1633. cuius memini *in collect.Bullarij verb.palma* 3.

5 Caueant vtique Parochi huiuſmodi candelas tranſmittere ad ædes ſæcularium; ſed iuxta laudabilem, & obſeruatam ab Eccleſia vniuerſali conſuetudinem in Eccleſia populus eas recipere teneatur, vt cenſuit *S.Cong. negotiis Epiſcoporum, & Regularium*

6 *præpoſita in Foglinen.de anno* 1585. In † Eccleſiis autem Cathedralibus candela benedicta debet Epiſcopo miniſtrari à prima Dignitate, vt declarauit *Sacra Rituum Cong.in*

7 *vna Brillien.*28. *Maij* 1616. † Et candelam ab Epiſcopo accipere debet ante omnes, etiam ante Vicarium, ille, qui candelam Epiſcopo miniſtrauit, ex eadem *S. Congreg. in Lucerina* 14. *Iunij* 1608. Et nouiſſimè eadem *S.Congreg. Rit. in cauſa S. Marci,* 5. *Martij* 1633. cenſuit quòd Epiſcopo diſtribuenti candelas, cineres, & palmas præferendus eſt ille, à quo Epiſcopus prædicta recepit, poſt quem Dignitates, & Canonici ſacris veſtibus induti, & ante omnes Vicarius generalis. Et eodem die & anno, *in Vulteran. terra Gualdi,* declarauit quòd in diſtributione candelarum, cinerum, palmarum, & ſimilium ſupra omnes alios, etiam ſupra Vicarium generalem, præferenda eſt illa Dignitas, vel Canonicus, à quo celebrans recepit candelam, cinerem, palmam, & alia, poſt quem immediatè Vicarius generalis in præmiſſis omnibus anteponendus eſt.

In aliquibus Eccleſiis viget conſuetudo dandi laïcis annuatim candelas in die Purificationis, quia multum confert ad deuotionem, Federic. de Senis *conſ.*155. Greg Lop. *l.*15.*in gloſ.verb.de tuo officio, in fine tit.*17.*p.*1. & eſt tolerabilius ſi non præiudicetur nimis Eccleſię,& abundet reditibus, vt poſt alios tradit Guttier.*lib.*2.*canon.cap* 21.*n.*159. quem refert Perez de Lara *de capellan.cap.*11.*à num.*26. vbi atteſtatur hanc conſuetudinem ſeruari in alma Eccleſia Toletana eo die Purificationis, & in feſto Corporis Chriſti, & *num* 28. differit pro vtraque parte, Doctores referens, an hæc candelarum præſtatio præſcribatur contra Eccleſiam quadraginta annorum ſpatio?

Cinerum benedictio, quæ ſolet fieri primo die Quadrageſimæ, connumeratur etiam inter functiones Parochiales, & ideò à Parocho eſt facienda, vt poſt Quarant. Carat. & Nouar. tenet Aloyſ. Ricc. *d.p.*4. *reſol.*306. & cenſuit Sacr.Congreg.Rit. *in d. Alatrina* 5. *Martij* 1633. 8

Palmarum benedictio, quæ in toto Chriſtiano Orbe in die Dominico proximo Paſchati fieri ſolet, cùm inter functiones Parochiales, connumeretur, ſpectare debet ad Parochos locorum Ordinarios. Ita poſt citatos, tradit Aloyſ.Ricc.*d.p.*4.*reſol.*307.† & celebrantes, qui retribuunt candelas, cineres, & palmas, quòd detecto capite diſtribuant, cenſuit *S.Rit. Congr.ſub die* 18.*Iulij* 1626. Et nouiſſimè eadem *S.Rituum Congregat.* de omnibus ſupradictis functionibus Parochialibus agens, *in dicta Alatrina* 5.*Martij* 1633.cenſuit benedictionem candelarum, cinerum, palmarum, & ſimilium à Curatis in eorum Eccleſiis Parochialibus peragi debere. 9 10

Aſperſiones domorum in die Sabbati ſancti poſt factam fontis benedictionem, vt in Italia fieri ſolet, vel in primo, aut ſecundo die poſt Dominicam Reſurrectionis ſecundùm mortem, qui viget in Luſitania, cùm inter functiones Parochiales ſimiliter connumerentur, ſpectant ſolùm ad Parochos priuatiuè quoad alios Eccleſiæ clericos; ita poſt citatos reſoluit Aloyſ.Ricc. *d.p.*4. *reſolut.*310. Vnde *S.Congr. Concil. ſub die* 23. *Nouembr.* 1616. cenſuit † Regulares non poſſe in Sabbatho ſancto benedicere domos, cùm non poſſint hoc munus extra Conuentum ſuum exercere. Et eadem *S.Congr. in Bononien. ſub die* 4. *Iulij* 1620. cenſuit non poſſe Regulares in hebdomada ſancta benedicere domos in Diœceſi exiſtentes, cùm hoc ſit munus Parochi, refert Lezana *in ſum. quæſt. Regular. tom.*1.*c.*12. *num.*41. *verſ. ad quartum decimum,* & *in verſ.ad nonum*, ſubdit fuiſſe ab eadem *S. Cong.* deciſum Regulares non prohiberi in eorum Eccleſiis mulieres poſt partum ad Purificationem admittere. 11 12

Proceſſiones facere per Parochiam ad Curatos ſpectat, & ſine eorum conſenſu illas 13

illas dirigere nullus etiam Regularis valet, vt cenſuit *Sacra Rituum Congreg. in vna Hiſpalen. ſub die* 26. *Februar.* 1628. cuius deciſionis copiam hîc tranſcribere curaui; & eſt prout ſequitur: *Abbas maior, & Vniuerſitas Parochorum Ciuitatis Hiſpalen. citatis procuratoribus Ordinum, ſupplicauerunt diffiniri an Regulares poſſint facere proceſſiones extra clauſtra Monaſteriorum. Hinc, an ſtante conſuetudine aliqua faciendi proceſſiones extra per vias publicas, ſine conſenſu Parochi, talis conſuetudo Regularibus ſuffragatur, & ſit attendẽda? Et S. Rituũ Cong. ad tollendas difficultates, quæ quotidie oriuntur circa proceſſiones faciendas tam per Regulares, quàm per Confraternit. in Eccleſiis Regular. inhærendo decretis aliàs in ſimilibus factis, & ſignanter in Cæſaraugustana* 17. *Martij* 1627. *cenſuit in proceſſionibus fiendis tam per Regulares, quàm per Confraternitates laicorum ita in poſterum ſeruari debere, vt in Eccleſiis habentibus clauſtrum proceſſiones fieri non poſſint, niſi intra clauſtra tantùm, & non extra. In Eccleſiis verò carentibus clauſtro fieri poſſint intra ambitum, hoc eſt, propè muros Eccleſiæ, ſiue exeũdo à ianua Eccleſiæ, & intrando per aliam, ſiue per eandem, & ſemper propè muros Eccleſiæ, extra verò ambitum Eccleſiæ non licere neque Regularibus, neque Confraternitatibus facere proceſſiones, niſi de licentia, conſenſu, aut cũ Cruce Parochi, exceptis tamen illis Eccleſiis, quæ habent in hoc ſpeciale priuilegium faciendi proceſſiones per alia loca, quibus per hoc decretum S. Cong. non intendit præiudicare.* Et nouiſſimè eadem *S. Congr. Rit. in Liman.* 15. *Decemb.* 1632. cenſuit non licere Regularibus, & Confraternitatibus laïcorum habentibus clauſtra, proceſſiones facere extra clauſtra monaſterij; carentibus verò clauſtris, non niſi intra ambitum, hoc eſt prope muros Eccleſiarum, ſiue exeundo à ianua Eccleſiæ, & intrando per aliam, ſiue per eandem, & ſemper prope muros Eccleſiæ; extra verò ambitum Eccleſiarum non niſi de licentia, conſenſu, aut cum Cruce Parochialis. Et idem fuiſſe reſcriptum Cardinali Ludouiſio Archiepiſcopo Bononien. à *S. Congr. Conc. ſub die* 2. *Iulij*, 1620. refert Lezana *in ſumm. quæſt. Regul. cap.* 12. *num.* 41. *verſic. ad octauum*, vbi *in verſ. tertio*, ſubdit ibidem fuiſſe deciſum non poſſe Regulares portare pluuiale, aut ſtolam per Parochiam extra Eccleſiam, aut clauſtrum.

14 Excipiuntur tamen Fratres Dominicani, iuxta declarationem eiuſdem S. Rit. Congreg. *in cauſa Piſaurien. ſub die* 14. *Nouemb.* 1613. quæ ſic cantat: *Sacra Congreg. Rit. audita relatione Illuſtriſsimi, & Reuerendiſſ. D. Card. de Monte, coram quo de mandato eiuſdem S. Cong. Rituum deducta fuerant voce, & ſcripto iura, & rationes Fratrum Prædicatorum ciuitatis Piſaurienſis prætendentiũ poſſe virtute litterarum Clem. VIII. ampliare viam ab illis aliàs electam pro proceſsione ſanctiſsimi Sacramenti faciẽda Dominica infra Octauam Corporis Chriſti. Eadem S. Congr. audita relatione, vt ſuprà, iuxta formam litterarum fel. record. Pap. Clem. VIII. in quibus expreſsè dicitur, quòd fratres Dominicani poſſint dictam proceſsionem ſanctiſsimi Sacramenti facere per vicos, plateas, & loca ab eis electa, & ſemel tantùm eligenda, declarauit dictos fratres Dominicanos in dicta eorum proceſsione, quam in ciuitate Piſauri facere ſolent Dominica infra Octauam feſtiuitatis ſanctiſsimi Corporis Chriſti debere incedere per eandem viam, per quam proceſsionaliter prima vice inceſſerunt, quando dictam proceſsionem facere incæperunt.* Eadem quoque *Sacr. Congr. in Mataranen.* 15. *Maij*, 1632. cenſuit Parochum non poſſe, nec debere impediri à Fratribus Dominicanis, in ſua ſolita proceſſione, ne Dominica infra Octauam Corporis Chriſti illam faciat, quia dictum Breue Clement. VIII. non afficit Parochos.

Item eadem *S. Congreg. in cauſa Materan. ſub die* 20. *Iulij* 1629. reſpondit non licere Fratribus Dominicanis ciuitatis Mateæ in proceſſione ſanctiſſimi Sacramenti, quam faciunt in Dominica infra Octauam Corporis Chriſti, mutare, aut variare vias, & loca ſemel ab eis electa; ſed incedere debere per eaſdemmet vias, per quas proceſſionaliter prima vice inceſſerunt, quando dictam proceſſionem facere cœperunt. 15

Hactenus de functionibus Parochialibus, quæ ſunt diuerſæ à iure Parochiali, quod ſeptem modis conſideratur, in quibus ipſum conſiſtit, videlicet in audienda Miſſa in diebus feſtiuis in Parochia, vt *in cap. vt Dominicis, de Paroch.* in decimis; in oblationibus; in Pœnitentiis recipiendis; in exhibitione Sacramentorum; in ſepulturis, & in benedictionibus nubentium; de quibus vide Roman. *conſ.* 356. *Circa primum, col.* 1. Gutier. *alleg.* 8. *num.* 7. *& Canon. lib.* 1. *cap.* 30. *num.* 2. Machado *en ſu perfetto Confeſſor y Cura de Almas lib.* 4. *part.* 2. *tract.* 2. *docum.* 5. Boll. *in œconomia Canonica p.* 2. *cap.* 1. §. 1. *pag.* 163. *cum ſeq. verſ. Parochia ius conſiſtit.* & de illis ex profeſſo tractabimus *p.* 2. *&* 3. *huius tractatus.* 16

CAPVT XIII.

De Parochorum cura circa propriæ Eccleſiæ, & habitationis reparationem, & debitam reuerentiam ipſi Eccleſiæ habendam, eiuſque bona, & res conſeruandas.

SVMMARIVM.

1 *Parochi Eccleſias, cùm indigent, reparare, & reſtaurare debẽt pro rata ſcilicet redditũ,* vt

vt num.2. & deducto priùs neceſſario ad ſuam ſuſtentationem,vt num.4.

3 *Commendatores perpetui tenentur ad reparationem Eccleſiarum.*

5 *Beneficiorum fructus non ad creſcendos, aut augendos, ſeu fouendos mundanos titulos, ſed pauperes alendos, & diuinum cultum inſtituendum ſunt conceſſi.*

6 *Parochiani ad Eccleſiæ reparationem tenentur contribuere in defectum Parochi.*

7 *Onus contribuendi ad Eccleſiæ reparationem per Parochianos in defectum Parochi ſpectat ad dominum, non ad conductores domus.*

8 *Patroni, quatenus Eccleſia, quæ indiget reparatione,de iurepatronatus ſit,tenentur contribuere in defectum Parochorum.*

9 *Parochiani licet nobiles ſint,& exempti,tenentur contribuere in defectum Parochorum,& ad hoc cogendi ſunt,quacunque appellatione non obſtante.*

10 *Parochiani non poſſunt vſui Eccleſiæ cedere, & recedere à Parochia, nec ipſe Parochus renuntiare beneficio, vt euitent onera reparandi Eccleſiam.*

11 *Parochiani quando ſunt pauperes,nec poſſunt reficere Eccleſiam Parochialem, illa debet transferri ad Matricem, ſeu ad viciniorem Eccleſiam.*

12 *Domus Parochialis,id eſt,habitationis Parochorum, debet reparari & inſtaurari eodem modo,quo Eccleſiæ Parochiales.*
Rector, & Parochiani à quibus compellantur ad reparationem Eccleſiæ ibid.

13 *Parochus ſtudere debet,vt ſuæ Eccleſiæ debitus deferatur honor,nec quicquam in ea indecens,aut inhoneſtum fiat.*

14 *Negotia ſæcularia, placita, vel contractus, aut ſæculare iudicium in Eccleſia fieri non debent.*

15 *Citatio in Eccleſia fieri non debet.*

16 *Actus Eccleſiaſtici ad iuriſdictionem voluntariam pertinentes poſſunt in Eccleſiis celebrari, non ſic ad iuriſdictionem contentioſam ſpectantes.*

17 *Actus in Eccleſia facti an ſint validi oſtenditur.*

18 *Conclamationes,ſeditiones,& publica,vt vocant, parlamenta,ſeu Vniuerſitatũ cõſilia, aut Cõgregationes in Eccleſia fieri nõ debẽt.*

19 *Congregatio etiam per laicos fieri poteſt in Eccleſia pro actu pietatis, aut pro ſpiritualibus exercitiis,vel piis operibus.*

20 *Negotia Eccleſiaſtica, & ſpiritualia in Eccleſia tractari poſſunt.*

21 *Iudicia omnia Eccleſiæ poſsũt fieri in Eccleſia.*

22 *Ludi theatrales & mõſtra laruarum, & chori ſæcularium,vel cantica puellarum in Eccleſia fieri non poſſunt.*

23 *Theatralico more non eſt in Eccleſia canendũ.*

24 *Cantores Eccleſiaſtici honeſtè,religioſè,& nõ laſciuè in Eccleſia cantare debent.*

25 *Cantus religioſus quis dicatur,oſtenditur.*

26 *Saltationes in Eccleſia fieri permittere non debent Parochi.*

27 *Clamores, & ſtrepitus in Eccleſia fieri non debent.*

28 *Conuiuia in Eccleſia cũ irreuerẽtia loci ſacri fieri nõ debẽt,niſi aliquid frugale,& paruulum in angulo Eccleſiæ ſine tumultu, & luxu,ac perturbatione adſtantium ſumatur.*

29 *Pernoctationes,& vigiliæ,quæ olim in Eccleſiis pro ſolẽnitatibus ad Martyrum corpora fieri ſolebant,hodie non permittuntur.*

30 *Supellectilia, ſeu vtenſilia domus in Eccleſia reponi non debent, niſi propter hoſtiles incurſus, aut incendia repentina, & ſimilem neceſſitatem.*

31 *Excommunicati, & nominatim interdicti,& illi, quibus ſpecialiter eſt ingreſſus Eccleſiæ interdictus,ab Eccleſia eiici debent.*

32 *Infidelibus permittitur ingredi Eccleſiam ad Verbum Dei audiendum, & ibidem ſtare poſsũt vſque ad Miſſam Catechumenorum.*

33 *Pænitentes ſolemniter,& criminoſi ab Eccleſiæ ingreſſu arcentur ad tempus.*

34 *Eccleſiã olim intrare nõ poterat vir, qui cum propria vxore copularetur,niſi lotus aqua.*

35 *Eccleſiæ in ingreſſu ſinguli aqua aſperguntur ad veniales ſaltem maculas abſtergendas.*

36 *Sacrilegij ſpecies,& modi quot?*

37 *Illicita in Eccleſia facientes quas pœnas incurrant,oſtenditur.*

38 *Res, ſeu bona etiam mobilia ad Parochiales Eccleſias pertinentia quomodo conſeruanda, oſtenditur.*

39 *Parochi cauere debent à locationibus bonorũ ſuæ Parochiæ cum anticipatis ſolutionibus.*

40 *Bona immobilia Eccleſiæ vltra triennium locari,aut alia ratione alienari prohibentur ſub excommunicationis, aliiſque grauiſſimis pœnis.*

41 *Alienationes factæ de bonis immobilibus Eccleſiæ cũ clauſula,*reſeruato Sedis Apoſtolicæ beneplacito, *irrita, & inualida cenſendæ ſunt, ſi ante impetratam confirmationem poſſeſsio rei eccleſiaſticæ alteri tradita fuerit.*

42 *In alienatione rerum tenuiorũ,licèt immobilium Eccleſiæ,non requiritur Apoſtol.auctoritas,dummodo cauſa cognita, & euidente Eccleſiæ vtilitate comperta ea Ordinarius auctoritate ſua probauerit.*

SCIANT Parochi Eccleſias, cùm indigent, reparare, & reſtaurare debere, quemadmodum iubet Alexander III. *in capit. de his, de eccleſ. ædific.* hoc enim modo ad Lexouien. Epiſcopum reſcripſit. *De his, qui Parochiales* 1

les Eccleſias habent, duximus reſpondendum,
quod ad reparationem, & inſtitutionem Eccle-
ſiarum cogi debent, cùm opus fuerit de bonis, quæ
ſunt ipſius Eccleſiæ, ſi eis ſuperſint, conferre, vt
eorum exemplo cæteri inuitentur. Quod reſcri-
ptum innouauit Concil. Trid. *ſeſſ.21. de reform.*
c 7. addita noua prouiſione in caſibus, in qui-
bus Parochi, vel etiam Parochiani tanta labo-
rent inopia, vt nequeant Parochiales Eccleſias
reparare. Concilij autem contextus huiuſmo-
di eſt. *Parochiales verò Eccleſias ex fructibus, &*
prouentibus, & quibuſcunque ad eaſdem Eccle-
ſias quomodocumque pertinentibus, qui ſi non
fuerint ſufficientes, omnes patronos, & alios, qui
fructus aliquos ex dictis Eccleſiis prouenientes
percipiunt, aut in illorum defectum Parochianos
omnibus remediis opportunis ad prædicta cogant,
quacumque appellatione, exemptione, & contra-
dictione remota.

2 Ex quibus Iuribus colliges ad reparatio-
nem Eccleſiæ, (vbi certa pars, aut redditibus
ſufficienter deputati non fuerint, gloſ. *verb.*
ad tecta, in c.1. de Eccleſ. ædif. vbi Abb. *num.3.*)
teneri Rectorem, ſeu illum, qui decimis,
& Eccleſiaſticis gaudet redditibus, pro il-
lorum rata contribuere, vt reſoluunt Surd.
conſ.62. à num.1. Flamin. Pariſ. *de reſign. benefic.*
lib.3. quæſt.15. numer.1. Rip. *reſp.22. numer.3.*
Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.476. numer.4.*
Azor. *inſtit. moral. part.2. lib.9. cap.3. quæſt.10.*
Cened. *ad Decretal. collect.153. n.1.* Valenzuela
conſ.179. num.12. Bodadil. *in politica lib.2. c.18.*
num.135. & lib.3. cap.5. n.34. Valaſc. *conſ.179.*
n.11. vbi quòd ſi in Eccleſia eſt certa portio,
ſeu ſunt certi redditus deputati ad fabricam
ipſius, & ſufficientes; & Clerici, qui talem
portionem, vel redditus percipiunt, te-
nentur ex illis Eccleſiam reficere, vel ædi-
ficare: & *num.12.* quòd ſi portio deputata
ad fabricam non ſufficit, tunc Prælatus, &
Clerici beneficiarij tenentur ſupplere id, quod
deficit, ſecundùm redditus, quos vnuſquiſque
eorum habet ex tali Eccleſia; nouiſſimè idem
Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. part.4.*
3 *reſolut.336. & reſol.346.* tenet; † Commenda-
tarios perpetuos teneri ad reparationem Ec-
4 cleſiæ, † deducto ſcilicet priùs neceſſario ad
ſuſtentationem, Sarmien. *de redditib. part.1.*
mon.82. numer.3. Cened. *d. numer.1. in medio,*
Gutier. *alleg.10. numer.7. ad fin.* Paul. Comitol.
reſponſ. mora. lib.1. quæſt.82. concl.3. Bellet. *diſ-*
quiſit. clerical. p.1. tit. de clerico debitore, §.15.
num.1. Salgado *de protect. Regia, tom.1. part.3.*
capit.5. numer.16. non autem ad tuendam con-
5 ditionem, ſeu ſtatum, quia † beneficiorum
fructus non ad creſcendos, aut augendos,
ſeu fouendos mundanos titulos, ſed ad pau-
peres alendos, & diuinum cultum inſtitu-
endum ſunt conceſſi, vt benè aduertunt
Paul. Comitor. *d. concl.3.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ.*
Curiæ Archiep. Neapol. p.4. deciſion.293.

At ſi Parochus non habeat ab Eccleſia tot 6
redditus, quibus præſtare poſſit talem repa-
rationem, tunc in illius defectum tenentur
Parochiani contribuere, Abb. *conſ.70. n.2. p.1.*
Lambertin. *de iurepatron. art.2.7. quæſt. princ.*
lib.3. n.4. verſ. tertius eſt caſus, & num.7. verſ.
& ſi iſti beneficiati, Rip. *reſp.22. col.2. verſ. & ibi*
redditus, Auiles *ad capit.13. Prætor. verb. den.*
Orden. num.11. Azor. *inſtit. moral. p.2. lib.9. c.3.*
q.10. Ricc. Aloyſ. *d. reſol.476. num.7. & in de-*
ciſ. Curiæ Archiep. Neapol. p.4. deciſ.15. numer.7.
& in d. praxi, p.4. reſol.336. num.8. & reſol.349.
vbi ampliat etiam nulla exiſtente conſuetu-
dine contribuendi, & *reſol.350.* quòd † hoc 7
onus ſpectat ad dominum, & non ad con-
ductorem domus, Cabed. *Luſitan. deciſ.91.*
num.3. part.1. Valaſc. *conſ.179. num.16.* Bellet.
d. tit. de clerico debitore, §.14 num.5. & expreſsè
Concil. Trid. *d. c.7.* ibi, *aut in illorum defectum,*
Parochianos, &c. & à fortiori † patroni, quate-
nus Eccleſia de iurepatronatus ſit, quia per- 8
cipiunt emolumentum à dicto iurepatrona-
tus, quod in præſentatione conſiſtit, & ha-
bent honorantias primi loci in proceſſioni-
bus, & in ſeſſionibus, ac percipiunt alimen-
ta ab ipſa Eccleſia in neceſſitate, Bellet. *d. §.14.*
numer.10. Quod procedit † licèt Parochia- 9
ni huiuſmodi nobiles ſint, & exempti, cùm
hoc ſit opus publicum, & communem om-
nium vtilitatem concernens, vt docent Auen-
dan. *de exequend. mand. lib.2. cap.14. numer.19.*
Cened. *d. collect.153. num.3.* Cabed. *d. deciſ.91.*
num.1. cum ſeqq. Aloyſ. Ricc. *d. deciſ.15. num.4.*
p.4. Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.3. al-*
leg.64. num.7. quia nihilominus cogendi ſunt,
quacunque appellatione non obſtante, Gon-
zal. *ad reg.8. Cancel. gloſ.9. annot. numer.218.*
Salgado *d. p.3. cap.5. num.15.* in tantum † vt illi 10
non poſſint vſui Eccleſiæ cedere à Paro-
chia, nec ipſe Parochus renuntiare beneficio,
vt euitent onera, & eorum præſtationem,
ſecundùm Greg. Lop. *liber.11. tit.10. part.1.*
Lambertin. *d. quæſt.7. art.2. num.7. verſ. & ſi iſti*
beneficiati, & art.5. numer.2. Bellet. *d. §.14. n.7.*
verſ. & in tantum.

At quando Parochiani ſunt pauperes, 11
nec poſſunt reficere Eccleſiam Parochialem,
debet ſeruari diſpoſitio Concil. Trid. *d. c.7. in*
fine, ſic ſtatuẽtis: *Quòd ſi nimia egeſtate laborẽt,*
ad Matrices, ſeu viciniores Eccleſias transferã-
tur, cum facultate tam dictas Parochiales, quàm
alias Eccleſias dirutas in profanos vſus, non ſor-
didos, erecta tamen ibi Cruce, conuertendi, refe-
runt Valaſc. *conſult.179. n.22.* Aloyſ. Ricc. *in*
praxi rerum fori eccleſ. p.4. reſol.348. à principio.

Quod diximus de reparatione, & reſtau- 12
ratione Eccleſiarum Parochialium, idem
omninò dicendum eſt de omnibus Paro-
chialibus, id eſt, habitationibus Parocho-
rum,

rum, vt declarauit S. Cong. Conc. *ad c. 7. ſeſſ. 21. de reform.* in hæc verba: *Idem cenſuit Cong. de domibus pro neceſſaria Parochi habitatione intelligendum, quod de Eccleſiis Parochialibus deciſum eſt, omni contractione remota.*

Supereſt videndum à quibus Rector, & Parochiani compellantur ad reparationem Eccleſiæ? Et in primis citra dubium eſt, quando Rector compellitur, agendum fore in iudicio Eccleſiaſtico; nam illa obligatio apud Rectorem reſidet, quia quarta pars fructuum Eccleſiis de Iure communi conceſſa eſt ad earum reparationem, Doctores *in d. capit. 1. de Eccleſ. ædif.* vnde illud onus tanquam realem poſſeſſionem ſequitur: ita Gabr. Pereira *de manu Regia part. 1. capit. 18. num. 7.* Quando verò Parochiani ſunt compellendi ratione fabricæ & alimentorum Rectoris, de iure ad Prælatos ſpectat examinare, & decernere, quænam opera in Eccleſia fieri debeant, vel reparari, contributionemque per capita diſtribuere, & tandem compellere, quando opus eſt; hæc enim omnia priuatiuè ad Prælatos ſpectant, cùm diuinum cultum reſpiciant, & adminiſtrationem Eccleſiarum, quæ ſolis Prælatis incumbit, *capit. omnes Baſilicæ, 16. quæſt. 7.* Rebuff. *de decim. quæſt. 6. n. 22. & de congrua portione, numer. 94.* Concil. Trid. *d. c. 7.* ibi, *in eorum defectum Parochianos omnibus remediis opportunis ad prædicta cogant,* Gabr. Pereira *d. cap. 18. n. 8.* vbi *num. 9.* hinc colligit quod non ſolùm ad Prælatos ſpectat hæc cognitio, & diſcuſſio, qualia opera debeant fieri, ſed etiam contributiones decernere, & ad illas ſubeundas cogere; ſubditque quòd ſi Prælati in talibus collectis exceſſerint, poterunt grauari ad legitimum Superiorem ſupplicare.

Plures aſſertiones circa hanc materiam congerit Valaſc. poſt primam huius tract. impreſſionem à me viſus, *conſ. 179. à numer. 7.* vbi admonet ante omnia in hac obligatione fabricæ attendendam eſſe conſuetudinem: nam ſi conſuetudo legitimè præſcripta fuerit quòd vel Epiſcopus, vel Rector, vel beneficiarij, vel etiam laïci Parochiani præſtent ſumptus fabricæ, vel quod Rector Eccleſiæ, & beneficiarij reficiant capellam maiorem, Parochiani verò corpus Eccleſiæ, vt fit in multis locis Regni Portugaliæ, talis conſuetudo non obſtantibus Canonibus ſeruanda erit: ita Petr. Greg. *Syntag. iur. libr. 2. cap. 1. numer. 12.* Surd. *conſ. 62. num. 16.* Valaſc. *d. conſult. 179. num. 7.* vbi extendit valere tamen conſuetudinem etiam contra laïcos Parochianos, vt ipſi teneantur ad fabricam.

13 Debet quàm maximè Parochus ſtudere, vt ſuæ Eccleſiæ debitus deferatur honos, nec quicquam in ea indecens, aut inhoneſtum fiat, vt monet Concil. Trid. *ſeſſ. 22. in decreto de obſeruand. & euit. in celebr. Miſſ.* his verbis *Ab Eccleſiis muſicas eas, vbi ſiue organo, ſiue cantu, laſciuum, vt impurũ aliquid miſcetur, itẽ ſæculares omnes actiones, vana atque adeò profana colloquia, deambulationes, ſtrepitus, clamores arceantur, vt domus Dei verè domus orationis eſſe videatur, & dici poſſit,* refert Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 37. n. 7.* Ioann. Sanc. *in ſelect. diſput. 47. num. 22.* vbi, *Abige nimium garrientes, & inhoneſtius in Eccleſia loquentes, etſi potentes, animoſus eſto, rubeat licèt vultus,*
ſuffer pro Deo, &c. Et ideò † *primò* debet effice- 14
re, ne ſæcularia negotia, ac placita, vel contractus, & alia huiuſmodi ibi fiant, *c. 1. & cap. cùm Eccleſia, de immun. Eccleſ.* Nauarr. *de horis Canon. cap. 5. n. 31. cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 8. capit. 9. quæſ. 7.* Doctor Ludou. Correa nobilis Luſitanus *in eleganti repet. c. inter alia, de immun. Eccleſ. p. 2. n. 26.* Et ita nec ſæculare iudicium etiam ciuile, Rebuff. *ad l. appellatione 72. verſ. item ſicut, pag. 350.* Azor. *d. p. 2. lib. 9. c. 9.*
quæſit... † nec etiam citatio, quia eſt actus iudi- 15
cialis, *capit. quoniam 11. de probat.* Tiraquel. *de retract. lig. ad finem tit. num. 82.* Azeued. *ad Curiam Piſanam lib. 1. c. 5. num. 4. lit. E.* Ludou. Correa *d. p. 2. n. 72.* latè Valaſc. *conſil. 81. num. 1. cum ſeqq.*

Actus verò Eccleſiaſtici ad iuriſdictionem 16
voluntariam pertinentes poſſunt in Eccleſiis celebrari; vt ſunt promoueri aliquem ad Doctoratum, & ſimilia, ita Sylueſt. *in ſum. verb. immunitas 1. num. 3. in fin.* Armil. *eodem verbo num. 3.* Ludou. Correa *in repet. d. cap. inter alia, par. 2. numer. 26.* vbi addit idem non eſſe dicendum ſi ad iuriſdictionem contentioſam ſpectent, quia licèt fiant per perſonas Eccleſiaſticas, ſtrepitum tamen iuris habent, quod in Eccleſiis prohibetur, & concordat text. *in cap. qua fronte, in princ. de appellat.* ibi, *iam enim non in Eccleſia ſicut eſt Canonicum,* &c. *cum c. decet, verſ. ceſſent,* ibi, *fori cuiuſcunque tumultus, de immunit. Eccleſ. lib. 6.* vt ſcilicet illud intelligatur de actibus voluntariis, hoc verò de contentioſis.

Verùm autem actus in Eccleſia facti (ſup- 17
poſito quòd ibi fuerunt celebrati) validi ſint? Sub diſtinctione eſt quæſtio reſoluenda, hoc modo, vel actus in Eccleſia geſti ſunt ſæculares iudiciales, & extraiudiciales, vel Eccleſiaſtici tantum. Sæculares iudiciales in Eccleſiis facti non valent, ex tex. *in cap. decet. §. Ordinarij, de immunitat. Eccleſ. libr. 6.* ibi, *omni careant robore firmitatis,* vbi ſolùm proceſſus iudiciales annullantur. Si verò ſint extraiudiciales, quamuis ſæculares, valent; quia conſtitutio loquitur de iudicialibus ſolummodò, & cùm pœnalis ſit, non debet extendi ad extraiudiciales, iuxta reg. *in pœnis, lib. 6.* Vnde contractus omnes in Eccleſiis celebratos validos eſſe, vtpote quia actus

extraiudiciales ſunt, tradit gloſſ. *verb proceſſus, in d. §. Ordinarij*, Armil. *in ſum. verb. Immunitas, num.* 4. Actus verò Eccleſiaſtici iudiciales habent ſuam firmitatem, licèt ſint contentioſi, & prohibiti; ex eo enim quòd ſint Eccleſiaſtici, videntur condicere ipſi Eccleſiæ. Ita eleganter Lud. Correa *in d. capit. inter alia, p.* 2. *num.* 27.

18 *Secundò*, ne conclamationes, & ſeditiones aut impetus, & publica, vt vocant, parlamenta, ſeu Vniuerſitatum conſilia, aut Congregationes, & his ſimilia ibi fiant, *d. capit. decet,*
19 *de immun. Eccleſ. lib.* 1. † niſi pro actu pietatis, aut pro ſpiritualibus exercitiis, vel piis operibus congregatio etiam per laïcos fieret, ſecundùm Ioann. Andr. quem refert, & ſequitur Panorm. *in cap. cùm Eccleſia, de immunitat. Eccleſ.* Franc. *in d. cap. decet*, putà pro faciendo aliquo feſto, vel inſtituendo aliquam Confraternitatem, vel eligendo iudicem in ea, aut curatorem dando, Bald. *in l. nemo, la* 1. *C. de ſacroſanct. Eccleſ. ex n.* 2. Lud. Correa *in re-*
20 *pet. d. cap. inter alia, p.* 2. *numer.* 27. Vel † niſi in Eccleſia tractarentur Eccleſiaſtica alia, & ſpiritualia negotia, vt eſt Synodum facere, tractare de libertate Eccleſiæ, de ſtatu cleri, & reformatione morum in populo, vt tenet Domin. *in d. cap. decet num.* 16. vbi tamen *num.* 17. declarat dummodo fiat non tumultuoſè, & *ibi* Archid. *num.* 9. Præpoſ. *in cap. qua fronte n.* 4
21 *de appellat.* vbi inquit, quòd † omnia iudicia Eccleſiæ poſſunt fieri in Eccleſia, refert Illuſtriſſ. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap. oratorium* 6. *n.* 3. *diſt.* 42.

22 *Tertiò*, debet quoque prohiberi ne ludi theatrales, & monſtra laruarum, aut lubricæ feſtiuitates, & chori ſæcularium, vel cantica puellarum, & profana huiuſmodi in Eccleſia fiant, *c. cantãtes, 92. diſt. cap. cùm decorem, de vita, & honeſt. cler.* Nau. *in tract. de Orat. c.* 5. *num.* 25. Paul. Fuſc. *de viſitat. lib.* 1. *cap.* 26. *ſub numer.* 1. vbi Epiſcopos monet ne in Eccleſiis, & diuinis Officiis theatrales ludos exercere permittant, Zerol. *in praxi Epiſcop. p.* 1. *verb. repræſentationes*, Fructuos. Biſbe *en el trattado de las comedias, c.* 3. *fol.* 13. De his ludis theatralibus, & ſcenicis agit Illuſtriſſ. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad c. præterea* 3. *n.* 1. *diſt.* 51.

23 Vnde gloſſ. *verb. Theatrales in cap.* 1. 92. *diſt.* ait non eſſe in Eccleſia canendum theatralico more, id eſt, corporis geſtus exercendo, quos magis oſtentationis cauſa, quàm deuotionis faciunt, veluti hiſtriones, & comici, vide S. Thom. 2. 2. *quæſtion.* 91. *artic.* 2. Durant. *de ritibus Eccleſiæ li.* 3. *c.* 21. *n.* 8. Nã, vt benè ait S. Chryſoſt. *hom.* 18. *in c.* 6. *Matthæi, cùm autem oratis, non geſtibus corporis, neque clamoribus vocis, ſed intentione optimæ voluntatis orationum vota reddamus.* Et Concil. Trident. *ſeſſ.* 22. *de obſeruandis, & euitandis in celeb. Miſſ.* monet † cantores Eccleſiaſticos, vt honeſtè, & 24
religioſè, & non laſciuè in Eccleſia decantent; † religioſum autem cantum indicat 25
S. Bernard. *in epiſt. ad Aremanen.* qui ita eſt grauitate plenus, vt neque laſciuiam reſonet, neque ruſticitatem; qui ita eſt ſuauis, vt non ſit leuis; ita demulcens aures, vt promoueat corda, ſenſum literæ non euacuans, ſed fœcundans: alioquin, ait, non eſt leuis iactura gratiæ ſpiritualis leuitate cantus adduci à ſenſu, & plus ſinuandis attendere vocibus, quàm rebus inſinuandis. Et ideò eligendos eſſe ad Eccleſiæ cantores homines probatæ vitæ, & deperditos à choro deiiciendos, propter morum cum diuinis laudibus diſſonantiam, aduertit Durant. *d. cap.* 21. *num.* 9.

Sic etiam ſaltationes in Eccleſia fieri, non 26
debent permittere Parochi, ſaltatoribus enim huiuſmodi recordandum eſt, quod in Saxonia accidit ſaltantibus in Eccleſia ſancti Magni, qui in pœnam, vt creditur, per totum annum ſine cibo, & ſomno ſaltarunt, vt referunt Pined. *in monach. Eccleſ. p.* 3. *lib.* 19. *c.* 17. §. 1. *fol.* 180. Fr. Alphonſ. Venero *en el enchiridion de los tiempos, fol.* 139. libellus qui inſcribitur *inſtrucion de la Muger Chriſtiana, lib.* 1. *c.* 16. & alter cuius titulus eſt, *Compendio de las hiſtorias prodigioſas, p.* 2. *cap.* 13.

Quartò, debet quoque prohibere ne in 27
Eccleſia ſtrepitus, & clamores fiant, cùm S. Auguſtin. *ſerm.* 215. *de tempore* dicat, *qui in Eccleſia verboſari voluerit, & pro ſe, & pro aliis redditurus eſt rationem, dum verbũ Dei nec ipſe audit, nec alios audire permittit*, & B. Cæſar Arelatenſ. *ſerm.* 12. *Rogo vos fratres, & admoneo vt venientes ad Eccleſiam hoc ſolùm, quod in Eccleſia competit, agite, id eſt, aut orate, aut pſallite, aut orando pſallite.* Et S. Chryſoſtom. *homil.* 38. *ad populum Antiochen. Nihil Eccleſiæ tam congruum, quàm ſilentium, & tranquillitas, theatris conuenit tumultus, & balneis, & pompis, & focis vbi verò de talibus dogmatis doctrina, tranquillitas, & quies, Philoſophia, & multa pax eſſe debet. Dic mihi nũquid vllus eſt in myſteriis tumultus? numquid vlla turbatio? Cùm baptizamur, cùm alia cuncta facimus, nonne quiete, & ſilentio cuncta ſunt ornata, hoc in Cœlo diſſeminatum eſt ornamentum.*

Quintò, non debet permittere, vt in Ec- 28
cleſia cum irreuerentia loci ſacri conuiuia fiant, niſi aliquid frugale, & parculum in angulo Eccleſiæ ſine tumultu, ſine luxu, & perturbatione adſtantium ſumatur ex cauſa rationabili, verbi gratia, quia non eſt aliis locus ſufficienter accommodatus, ita *cap. nulli,* 42. *diſt.* Nauarr. *de Orat. cap.* 5. *num.* 3. Berti. Lucenſ. *in praxi crimin. Regul. tit.* 4. *cap.* 34. *verſ. ad decorem item Eccleſiæ.* Suar. *tom. de Relig. l.* 3. *de*

reuerentia

reuerentia debita loco ſacro, cap. 6. n. 7. Fr. Raph. de la Torre *in 2. 2. D. Thom. tom. 2. q. 99. art. 3. d. 7. pag. 621. cum ſeq.* Illuſtriſſ. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad c. nulli, num. 1. diſt. 42.* vbi piè excuſandas ait mulieres, quæ ob deuotionem in Eccleſiis per aliquot dies commorantur, comedunt, & dormiunt.

29 *Sextò*, eſt à Parochis quammaximè obſeruandum pernoctationes, & vigilias (quæ olim in Eccleſiis pro ſolemnitatibus ad Martyrum corpora fieri ſolebant, de quibus Pined. *in monarch. Eccl. lib. 12. cap. 12. §. 3.* Fr. Hieronym. Roman. *de Republ. Chriſt. lib. 5. capit. 13.* Illeſcas *in chronica Pontif. lib. 4. cap. 11. fol. 143.* Cened. *ad Sextum collect. 11. n. 4.* Card. Baron. *in addit. ad Martyrologium Romanum, ſub die 15. Ianuarij*) iam hodie ſublatas eſſe, multis ex cauſis, quas referunt Raban. *de inſtitut. Clericor. lib. 2. cap. 9.* Sot. *de Iuſtit. lib. 10. quæſt. 5. art. 1. verſ. ſed tertiò.* Boër. *deciſ. 212. n. 13.* Couar. *var. lib. 4. c. 19. n. 10.* Marcel. Francolin. *de horis Canon. par. 1. cap. 1. ex num. 8.* Fuſc. *de viſitat. lib. 1. cap. 28. numer. 8.* quòd ſcilicet experimento pateat frequentiſſimè vigilantes Templis abuti, & quod certè ſcelus deplorandum ſit videre interdum religionis prætextu Templa frequentari; & Martyrum ſancta loca viſitari, ea animi libidine, vt viri, & mulieres ſeſe aſpiciant, & opportunitatem alloquendi nanciſcantur, aduersùs quas perſonas ſcribunt Tiraquel. *l. 15. connub. ex numer. 108.* Cened. *d. collect. 11. num. 3.* & ab Eccleſia abigendas dicit Ioann. Sanci. *in ſelectis diſp. 47. numer. 22.* Vnde gloſſ. *verb. ſed ſuas, in capit. odi, 24. quæſt. 1.* inuehit aduerſus ſcholaſticos, qui vadunt ad Templa videndarum fœminarum cauſa, cuius gloſſæ dictum extollunt Nauarr. *in man. cap. 16. numer. 13. verſ. nonò qui vadit.* Tiraquel. *d. l. 15. num. 110. in fine,* Ferdinand. Paëz *in repet. cap. Miſſas, de conſuet. diſt. 1. numer. 102.* prout eos refert Cened. *loco citato.* Dum eſſem Matriti vidi de ordine expreſſo Regis noſtri piè obſeruari, vt poſitis ſpeculatoribus in qualibet Eccleſia, mulctarentur in ea alloquentes, ad illorum relationem in ſumma ſcutorum trium, vel quatuor, vel alia grauiori pœna pro culpæ grauitate.

30 *Septimò*, Non debet permittere ſupellectilia, ſeu vtenſilia domus in Eccleſia reponi, niſi propter hoſtiles incurſus, aut incendia repentina, vel ſimilem neceſſitatem id fieri oporteat, *cap. relinqui, de cuſtodia Euchariſt.* Berti. Lucenſ. *vbi ſup.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc. 2. lib. 4. cap. 4. n. 10. in med.* Sed nec in ea accubitus ſterni debent, *cap. non oportet, cum ſeqq. 42. diſt.* Imagines verò vanæ, & nugaces, aut inhoneſtæ in eiſdem fieri, aut haberi omnino prohibentur, Concil. Nicænum II. *Act. 4. in epiſt. B. Nili, & in Sexta Synodo Conſtantin. can. 100.* Vidi Romæ ex certa Eccleſia à ſummo Pont. Vrbano VIII. imagines piorum hominum qui pro Religione Catholica martyrium ſubiiſſe dicebantur; & à parietibus dictæ Eccleſiæ pendebant, eiici foras iuberi.

Octauò, debet excommunicatos, & nominatim interdictos ab Eccleſia eiicere, item & illos, quibus ſpecialiter eſt ingreſſus Eccleſiæ interdictus. Aduertit tamen Gutierr. *canonicat. libr. 1. capit. 1. numer. 41.* quòd licèt Parochus habeat penes ſe denuntiatoriam ſcripturam, qua ſpecialiter, & nominatim quis ſit excommunicatus, ſibique præcipiatur vt ſtatim viſis litteris teneatur eundem vitare atque denuntiare: nihilominus tamen non tenentur eum vitare, donec eum denuntiauerit, aut denuntiatum eſſe conſtiterit. Et *eod. lib. 1. cap. 5. num. 20.* diſputat inſignem quæſt. an Sacerdos proprius, curam animarum habens, poſſit abſoluere ſubditum à maiori excommunicatione Iuris Pontificij, vel Epiſcopalis, abſolutione alteri minimè reſeruata; & affirmatiuam ſententiam probabiliorem aſſerit. 31

Infideles permittuntur ingredi Eccleſiam ad verbum Dei audiendum, & ibidem ſtare poſſunt vſque ad Miſſam Catechumenorum. *cap. Epiſcopum nullum, de conſecration. diſtinction. 1.* quod & de hæreticis dicitur, quamuis excommunicati exiſtant, ſi tamen reuerti deſiderant, *cap. excommunicamus, de hæret.* † Ab Eccleſiæ quoque ingreſſu arcentur ad tempus ſolemniter pœnitentes, & notoriè criminoſi, *c. in cap. 50. diſt.* præſertim ſacrilegi quamdiu ſunt contumaces. *c. qui iubente, 11. quæſt. 3.* imò & olim † vir, qui cum propria vxore dormiuiſſet, niſi lotus aqua, Eccleſiam intrare non poterat, ſicut conſueuiſſe Romanam Eccleſiam teſtatur B. Greg. relatus *in c. vir cum propria 33. q. 4.* & ideo † in Eccleſiæ ingreſſu ſinguli aqua aſperguntur ad veniales ſaltem maculas aſpergendas. Ioann. Pined. *ſuper Iob p. 1. cap. 9. pag. 160.* & citati per me *in collectan. ad cap. aqua, n. 3. de conſecrat. Eccleſ. vel Altaris.* 32 33 34 35

Nonò, debet quoque aſpicere, ne violentia aliqua fiat ſiue ipſi Eccleſiæ per deſtructionem, vel incendium, aut quamlibet violationem, *c. 2. & c. in litteris, de raptorib.* ſiue perſonis, aut rebus, quæ in ea continentur, id enim ſub pœna criminis ſacrilegij prohibetur *in c. ſicut antiquis, & in c. quiſquis inuentus, 17. q. 4.* De ſacrilegio autem, & in quas ſpecies, & modos diſtinguatur, vide S. Thom. *2. 2. q. 39. artic. 3.* Dec. *in tract. crim. lib. 3. c. 14. & 15.* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p. 1. l. 2. c. 48.* Azor. *inſt. mor. p. 1. lib. 9. c. 27. q. 2.* Suar. *de Rel. tom. 1. tr. de ſacr. l. 3. c. 1. & 5.* Card. Tuſc. *tom. 7. lit. S. conc. 6.* Leſſ. *de iuſt. l. 2. c. 45. de ſacr.* qui tres modos præcipuos ſacrilegij diſtinguunt, ſcilicet in perſonas, vel loca, vel res, quod contingit quoties directè agitur 36

tur contra ſanctitatem eis debitam, hoc eſt cōtra illam rationem, ſecundùm quam perſona, locus, vel res ſacra ſunt, & ſanctitatem habent.

37 *Decimò*, debet aduertere, an imagines Eccleſię & Altarium pietatem præ ſe ferant? neve ibi ſit geſtus, aut corporis diſpoſitione aliquid indecorum, vel ſcurrile, ſeu profanum? ne etiam exponantur imagines aliorum Sanctorum, quàm illorum, qui ab Eccleſia ſunt approbati. Concil. Trid. *ſeſs. 25. de Reliq. & venerat. Sanctor.* Berti. Lucenſ. *in praxi crimin. Regul. tit. 4. cap. 34. prope fin. verſ. Imagines Eccleſiæ*, vbi etiam poſt Simanch. quem refert, ſubdit imagines etiam in ædibus priuatis ſitas, quibus populus ſuperſtitioſè abuteretur, interdicendas eſſe.

Denique eſt à Parocho ſciendum, quòd præter pœnas per ſacros Canones, & leges Ciuiles comminatas contra illicita in Eccleſia facientes, ſunt aliæ pœnæ ſtatutæ per Conſtitut. Pij V. incip. *Cùm primùm, ſub dat. Romæ, Kalēd. Aprilis* 1566. cuius particulam hîc apponere duximus, prout ſequitur: *Vt igitur Deo opt. M. glorioſæ Virgini, & Sanctis omnibus debitus honos deferatur, Gregorij X. Prædeceſſoris noſtri cōſtitutionem innouantes, ac ſtatuta Concil. Trid. obſeruare volentes, ſtatuimus, & ordinamus, vt ad Eccleſiā ſit humilis, & deuotus ingreſſus, quieta conuerſatio, deuotis Orationibus inſiſtant, & omnes genibus flexis ſanctiſſimū Sacramentum adorēt, ad nomē Ieſu Chriſti D.N. cū exhibitione reuerentiæ caput inclinēt, nullus in dictis Eccleſiis ſeditiones faciat, tumultum excitet, clamores moueat, impetúmve cōmittat, ceſſēt vana, fœda, & profana colloquia, riſus immoderati, & ſtrepitus omnes iudiciorū, & alia quæcūq; quæ diuinū Officiū perturbare poſſunt. Nullus intra Eccleſias deambulare audeat, ſiue præſumat dū celebrātur ſacra Miſſarum myſteria, & alia diuina Officia. Qui verò prædicta petulanti animo contempſerint, præter diuinæ vltionis acrimoniam, noſtri quoq; arbitrij pœnas incurrent, quæ omnia locorū quoq; Ordinarij in ſuis Eccleſiis faciāt obſeruari. Quicunque verò in Eccleſiis dum ibi ſacrificium Miſſæ, & diuina celebrantur Officia, ac verbum Dei prædicatur, deābulare, vociferari, aut verſo tergo ad ſanctiſſimū Sacramentū irreuerēter ſedere, aut aliquid, quod ſcandalū generet, aut diuina perturbet Officia, facere præſūpſerit, pœnā viginti quinque ducatorū incurret, præter alias arbitrio noſtro imponēdas, & moderādas pœnas, & qui non habuerit in ære, luet in corpore, aut exilio mulctabitur. Qui verò in Eccleſiis cū mulierib. impudicis, ſiue etiā honeſtis colloquiū ſcurrile habuerit, aut alios inhoneſtos actus fecerit, vigintiquinque ducatorū pœnā incurrat, & carceris per menſem. Qui in Eccleſiis vt ſuprà obſcœnis, aut inhoneſtis verbis, aut ſignis vſus fuerit aut alia fœda colloquia cū perſonis quibuſcūque habuerit, decem aureorum pœna mulctetur, aut aliàs corporaliter puniatur. Mādamus præterea omnibus, & ſingulis Cathedraliū, Collegiatarū, & Parochialium Eccleſiarum Capitulis, Rectoribus, Vicariis, Sacriſtis, Oſtiariis, & aliis ipſarū cuſtodibus, quatenus præfatos omnes in Eccleſiis delinquentes admoneant, & vt in eis vetita fieri nō permittant, vel ſaltem ipſis Ordinariis, vel Officialibus noſtris puniendos deferant, quod ſi facere neglexerint, pœnam duorum aureorum vice qualibet incurrent. Pauperes quoque mendicantes, ſeu eleemoſynas petentes per Eccleſias tempore Miſſarum, Prædicationum, aliorúmque diuinorum Officiorum non ſinant, ſed eos ad valuas Eccleſiarum ſtare faciant, ſub pœna duorum aureorum Capitulis infligenda pro qualibet vice, niſi eos eiici curauerint, & Parochi dimidij aurei; Religioſis etiā clauſtralibus, ſiue Regularibus præcipimus in virtute ſanctæ obedientiæ, vt in Eccleſiis ſuis deputent aliquem qui tales eiiciat, & ſi negligentes fuerint, grauiſſimè ab Ordinario corripiantur, quòd ſi illi parere recuſauerint, grauiſſimas pœnas incurrent, & pro qualitate perſonarum, etiam corporaliter puniantur, arbitrio noſtro, ſiue Superiorum: & vt in Eccleſiis nihil indecens relinquatur, iidē prouideant, vt capſæ omnes, & depoſita, ſeu alia cadauerum conditoria ſuper terrā exiſtentia omnino moueātur, pro vt aliàs ſtatutū fuit, & defunctorum corpora in tumbis infra terram collocentur.*

De rebus verò, ſeu bonis, ad Parochiales Ec- 38
cleſias pertinentibus, & in ipſis conſeruandis, extat ſancti Caroli ordinatio ad Parochos, cōtenta *in 4. part. Actor. Mediolanen.* qua iuſſit Curatis, vt rerum, & bonorū ſuæ Eccleſię, eorúmque redditūum inuentarium conficerent, eiuſque copiam Ordinario traderent; nam huiuſmodi ordinatione faciliùs bona Eccleſiaſtica, & redditus ab vſurpatoribus defenduntur, & ſucceſſoribus, quos plerumque Eccleſiarū, de quibus prouiſi ſunt, bona & iura ignorare contingit, conſulitur; cui etiam malo non mediocriter prouiſum erit, ſi Parochi in aliquo ſolemniori feſto decretum Conc. Trid. *ſeſſ. 22. de reformat. c. 11.* contra occupatores bonorum Eccleſiaſticorum populo ſingulis annis publicauerint, cum eâ etiam parte Bullæ in Cœna Domini, quæ de vſurpatoribus huiuſmodi loquitur. Quod igitur ad mobilia attinet, illa in inuentarium redigantur, quæ vel ſacra, vel ad vſum Eccleſiæ deſtinata, vel ad vſum domus Eccleſiæ à prædeceſſoribus acquiſita, atque à præſenti Rectore adepti beneficij tempore in Eccleſia inuenta fuiſſent, aut aliàs illius generis rerum fuerint, quas Pius V. felicis recordationis *in ſua Conſtitut.* voluit *ad Eccleſiam pertinere, adeò vt Parochus nullatenus ea in poſterum poſſit diſtrahere, alióve transferre, non obtenta ab Ordinario licentia, quam ille non aliter concedere debebit, quàm ſi aliàs res meliores, aut ſaltem æquales in locum amouendarum*

amouendarum Parochus re ipſa ſubſtituat, niſi fortaſſe iuſta aliqua neceſsitas, nulla Parochi culpa contracta, ſecus ſuadeat, quod Epiſcopi prudentiæ ſtatuendum relinquitur. Huius autem inuentarij traditi in Arhiuio Epiſcopali exemplum, ab eodem Parocho in libro proprio Eccleſiæ manu ſua ſubſcripto conſeruari debet, vnde illorum ſucceſſores bonorum omnium ad Eccleſiam pertinentium admoneantur.

39 Præterea Parochi caueꝛe debent à locationibus bonorum ſuæ Parochiæ cum anticipatis ſolutionibus, ſicut præcipit Tridentina Synodus *ſeſſ.*24. *de reform. cap.*11. cuius verba ſunt hæc: *Magnam Eccleſiæ perniciem afferre ſolet, cùm earum bona repræſentata pecunia in ſucceſſorum præiudicium aliis locantur. Omnes igitur hæ locationes ſi anticipatis ſolutionibus fiant, nullatenus in præiudicium ſucceſſorum validæ intelligantur, quocunque indulto, aut priuilegio non obſtante, nec huiuſmodi locationes in Romana Curia, vel extra eam confirmentur*; de quo vide Piaſec. *in praxi Epiſcop.p.*2. *cap.*4.*n.*65.*in fine, verſ.locationes*, Rebuff. *de oblig. Iuſtit.p.*2. *lib.*14.*q.*5.*à n.*4. Harc. Anton. Genuenſ. *in practicab. Eccleſ.q.*166. Zerol. *in praxi Epiſc.p.*1. *ver. alienatio rerum Eccleſiæ*, §.7 latè Aloyſ. Ricc. *in praxi, p.*4.*reſol.*366.*cum ſeqq.*

40 Similiter ſub excommunicationis aliiſque grauiſſimis pœnis conſtitutum eſt in *Extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alien. ne abſque Apoſtolica auctoritate vllo pacto bona immobilia vltra triennium locentur, aut alia ratione alienentur*; de cuius text. materia plura dixi *in Collectan.* ad illum, & præcipuè *numer.*4. comprehendere fructus, & redditus rerum Eccleſiaſticarum, & ſic earum locationem vltra triennium non eſſe validam, & *numer.*5. nomine alienationis illic intelligo omnem actum, quo dominium rei directum, vel vtile, aut vſusfructus, aut ius in alterum transfertur, vel abdicatur, ac proinde non ſolùm venit venditio, aut alius contractus gratuitus, vel oneroſus, quo rei dominium in alterum transfertur, verùm etiam hypotheca, infeudatio, & contractus emphyteuticus, non autem repudiatio, ſeu remiſſio legati, vel hæreditatis, ac rei Eccleſiæ non incorporatæ.

41 Illud adeò inuiolabiliter obſeruandum erit, vt etiam alienationes factæ cum clauſula, *reſeruato Sedis Apoſtolicæ beneplacito*, irritæ, & inualidæ cenſendæ ſint, ſi ante impetratam confirmationem poſſeſſio rei Eccleſiaſticæ alteri tradita fuerit, quin etiam & Rectores ipſi, & poſſeſſores tanquam intruſi ad pœnas conſtitutas tenebuntur; excuſabuntur tamen Rectores ſi pœnitentia, aut alio titulo ducti alienationem reuocauerint ante realem, & pacificam poſſeſſionem, vt per Couarr. *lib.*2.*var.cap.*16.*num.*7. Nauarr. *conſil.*8.*de rebus Eccleſ.nõ alienan.* Quarant. *in ſum. Bullarij, verb. Alienatio rerum Eccleſ.n.*10. Filliuc. *in quæſt.moral.tract.*14.*num.*119.*& tractat.*44. *cap.*6.*quæſt.*5.

In rerum tenuiorum, licèt immobilium alienatione non requiritur Apoſtol. auctoritas, nec aliæ deſiderantur ſolemnitates in rerum immobilium Eccleſiaſticarum alienationibus interuenire ſolitas, iuxta diſpoſitionem *cap.terrulas*, 12.*q.*2. dummodo cauſa cognita, & euidente Eccleſiæ vtilitate comperta eam Ordinarius auctoritate ſua probauerit, vide Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſ. deciſ.*39.*in* 1.*edit. aliàs reſol.*36. *in* 2.*edit. & in praxi aurea reſol.*383. Franc. Leo. *in theſauro fori Eccleſ.p.*1.*c.*15.*n.*6. Piaſec. *in praxi Epiſcop.p.*2.*c.*5.*n.*32.*verſ. vltra prædictos*, Vgolin. *de officio Epiſcopi, cap.*14.§.7.*n.*4. Bonacin. *var. tract. iii de alienat. rerum Eccleſiaſt. diſp.*2.*q. vnica, puncto* 4.*num.*3. Steph. Quarant. *d.verb. alienatio rerum Eccleſ.num.*41. vbi notabiliter ſubdit per Sacram Congregat. deciſum fuiſſe neque Conſtitutionem Pauli II. neque Concil. Trident. decretum derogaſſe diſpoſitioni *d. c.terrulas.* 42

CAPVT XIV.

De Prædicatione verbi Dei Parochis iniuncta.

SVMMARIVM.

1 *Prædicatio verbi Dei quibus temporibus Parochis iniuncta ſit, oſtenditur.*
2 *Epiſcopus cùm prædicat, ſilere debent omnes alij Concionatores, illiſque poteſt inhibere, vt eo tempore à prædicatione ſe abſtineant.*
3 *Parochi poſſunt per ſeipſos tantùm inter Miſſarum ſolemnia ſermonem habere, etiam quando Epiſcopus ipſe prædicat.*
4 *Parochus quamuis nec valdè doctus, nec eloquens ſit, non ideò debet prætermittere plebem ſibi creditam erudire.*
5 *Parochi ſi per ſe velint munus prædicationis obire, non debent impediri.*
6 *Parochi poſſunt per alios officio ſuo ſatisfacere, quo tenentur prædicare.*
7 *Parocho per ſe ipſum concionãti minimè licet prætextu cuiuſcunque paupertatis prætẽdere ſibi præſtari eleemoſynã oſlitã dari Prædicatoribus aliàs ab vniuerſitate electis.*
8 *Parochi prohibentur in ſuis Eccleſiis admittere Concionatores ab Ordinario non approbatos, etiamſi eſſet Epiſcopus, niſi ſibi noti eſſent ad hoc, vt ſemel biſve prædicent.*
9 *Parochus officio ſuo ſatisfacit quoad Deum prædicationes totius anni aliis committens.*

10 *Vicecuratus quando ſeruierit Eccleſiæ, & adminiſtrauerit Sacramenta Parochianis pro Rectore infirmo, conſequitur emolumenta ipſius Rectoris, & licita eſt ei retentio oblationum.*

11 *Parochiæ ſuæ vnuſquiſque tenetur intereſſe pro audienda Prædicatione ſi id commodè fieri poteſt.*

12 *Parochus admonere debet populum, vt diebus Dominicis, & feſtis maioribus frequentet ſuas Parochias, excommunicandus tamen non eſt ſi monitioni non paruerit.*

13 *Ordinarius non poteſt mulctis, & pœnis cogere populum ire ad audiendam concionem in propria Parochia.*

14 Concilij ſeſſ.24. de reform. cap.4. decretum *intelligitur.*

1 SACROSANCTA Tridentina Synodus animaduertens, quàm neceſſaria ſit ad animarum ſalutem Prædicatio verbi Dei, Parocho, additis pœnis, iniunxit, vt in Eccleſia ſua ſingulis Dominicis & feſtis diebus, & temporibus ieiuniorũ, Quadrageſimæ, & Aduentus Domini, ſi non quotidie, ſaltem tribus in hebdomada diebus, prædicationes faciant, in quibus plebes ſibi commiſſas pro ſua, & earum capacitate docere debet, quæ ſcire omnibus neceſſaria ſunt ad ſalutem; in ſpecie verò inter Miſſarum celebrationem frequenter, maximè diebus feſtiuis, exponere ea, quæ in Miſſa leguntur, atque inter cætera ſanctiſſimi Sacrificij Miſſæ myſterium aliquod declarare, & inſuper vim, atque vſum Sacramentorum iuxta formam Catechiſmi Romani, etiam lingua vernacula explanare, quæ omnia ex variis locis eiuſdem Concilij colliguntur; nam *ſeſſ.5. de ref. c.2.* ita dicit: *Archipresbyteri quoque, Plebani, & quicumque Parochiales, vel aliàs curam animarum habentes Eccleſias quocunque modo obtinent per ſe, vel alios idoneos, ſi legitimè impediti fuerint, diebus ſaltem Dominicis, & feſtis ſolemnibus plebes, ſibi commiſſas pro ſua, & earum capacitate paſcant ſalutaribus verbis, docendo quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, annuntiando cum breuitate, & facilitate ſermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas ſectari oporteat, vt pœnam æternam euadere, & cœleſtem gloriam conſequi valeant. Id verò ſi quis eorum præſtare negligat, etiamſi ab Epiſcopi iuriſdictione quauis ratione exemptum ſe eſſe prætenderet, etiã ſi Eccleſiæ quouis modo exẽptæ dicerentur, aut alicui monaſterio etiã extra Diœceſim exiſtẽti forſan annexæ, vel vnitæ, modò re ipſa in Diœceſi ſint, prouida Paſtoralis Epiſcoporũ ſolicitudo non deſit neillud impleatur. Paruuli petierunt panẽ, & nõ erat qui frangeret eis. Itaque vbi ad Epiſcopo moniti triũ menſium ſpatio muneri ſuo defuerint, per cenſuras Eccleſiaſticas, ſeu aliàs ad ipſius Epiſcopi arbitriũ cogantur; ita vt etiamſi ei expedire viſum fuerit, ex beneficiorum fructibus alteri, qui id præſtet, honeſta aliqua merces perſoluatur, donec principalis ipſe reſipiſcẽs officium ſuum impleat.* Et idem repetit. *ſeſſion.22. de ſacrific. Miſſæ c.8.* his verbis: *Quamobrẽ retento vbique cuiuſque Eccleſiæ antiquo, & à ſacra Romana Eccleſia omnium Eccleſiarũ matre, & magiſtra probato ritu, ne oues Chriſti eſuriant, néue paruuli panem petant, & non ſit, qui frangat eis, mandat ſancta Synodus Paſtoribus, & ſingulis curam animarũ gerentibus, vt frequenter inter Miſſarum celebrationem vel per ſe, vel per alios ex iis, quæ in Miſſa leguntur, aliquid exponant; atque inter cætera Sanctiſſimi huius Sacrificij myſterium aliquod declarent, diebus præſertim Dominicis, & feſtis.* Atque idipſum in parte replicauit *ſeſſion.23. de reformat. cap.1.* in hæc verba: *Cùm præcepto diuino mandatum ſit omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oues ſuas agnoſcere, pro his Sacrificium offerre, Verbique diuini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, & bonorum omnium operum exemplo paſcere, pauperum, aliarúmque miſerabilium perſonarum curã paternam gerere, & in cætera munia Paſtoralia incumbere,* &c. & licèt ibi loquatur de Epiſcopis, inferiùs tamen intelligit omnia etiam de Curatis. Et *ſeſſ.24. de reformat. cap.4.* ibi. *Moneatque Epiſcopus populum diligenter teneri vnumquemque Parochiæ ſuæ intereſſe, vbi commodè id fieri debet, ad audiendum Verbum Dei*; refert nouiſſ. Step. VVeyms *in conſtit.24. é iure antiquo deſumptas, & per Concil. Trid. ſpeciatim innouatas, conſtit.5. num.7.* Et *ſeſſ. 24. de reform. capit.7.* loquens de Parochis ita ſtatuit: *Necnon vt inter Miſſarum ſolemnia, aut Diuinorum celebrationem ſacra eloquia, & ſalutis monita eadem vernacula lingua ſingulis diebus feſtis, vel ſolemnibus explanent, eadémque in omniũ cordibus, poſtpoſitis inutilibus quæſtionibus, inſerere, atque eos in lege Domini erudire ſtudeant.* Vide Nauarr. *in man. c.25. n.135.* Vgolin. *de officio Epiſcopi, cap.16. §.3. numer.1. & 2.* Piaſec. *in praxi Epiſcopi part.2. capit.3. num.16.* la è Theoph. Paroch. *part.1. artic.3. cum ſeqq.* Machado *en ſu perfetto Confeſſor y Cura de Almas lib.4. p.2. tract.3. docum.2. n.1.* vbi *n.2.* ſic ait: *I aunque es aſsi que comunmente los Doctores fundados en los lugares citados del Concilio enſeñan que dellos ſe induze preceto que obligua. Aſirma* Sot. *lib.10. de iuſtit. q.1. art.3. quẽ refert* Poſſeuin. *de offic. Curati, cap.3. n.1. que en el Concilio Tridẽtino ſe diſputo ſi el officio de predicar ſe auia de encargar a los Curas, y que al fin ſe quedo ſin determinar,* &c. & paulo inferiùs. *Suponiendo pues con la comun que en eſta parte tenen los Curas precepto, lo es tambien que no ſe deue entender con tanto rigor que obligue à los Curas a predicar todos los dias que el ſanto Concilio diſpone ſi no ſolamẽte aquelles que ellos iuz-*

garen

garen que conuiene para aprouechiamento de feligreſes.

2 Licet autem in *vna Bittunt.* S. D. N. Vrbanus VIII. facta ſibi relatione per *S. Cong. Concil.* mandauerit *ſub die* 2. *Maij* 1629. vt cùm Epiſcopus prædicat, ſilere debeant alij
3 Concionatores, illiſque poſſit inhibere, vt eo tempore à prædicatione ſe abſtineant. † Poſſunt tamen Patochi per ſe ipſos inter Miſſarum ſolemnia ſermonem habere, etiam quando Epiſcopus ipſe prædicat, vt cenſuit eadem *Sacra Congregatio in cauſa Terulen.* 11. *Junij* 1631. vbi ſubdit id non intelligi reſpectu Presbyterorum in Eccleſia Patochiali, me citato *in hoc loco* Lezana *in ſum. quæſt. Reg. tom.*
4 1. *c.* 20. *num.* 6.

Et quamuis Parochus nec valdè doctus, nec eloquens ſit, non ideò prætermittat plebem ſibi creditam erudire, iuxta S. Franciſci Xauerij vtiliſſima monita Concionatoribus præſtita, dum, teſte Turſell. *lib.* 6. *c....* ita ait: *Non ſe ipſum, ſed Chriſtum Crucifixum Concionator prædicet, Concionatoris præcipuum munus eſt auditori dilectorum ſuorum quàm maximum incutere dolorem, & certiſſimis, ſempiterniſque infernorum ſuppliciis ante oculos propoſitis eum à flagitiis deterrere; Satanæ quoque artes, atque inſidias aperire, ea demum pro concione ſerere, quæ vulgi quoque imperiti intelligentia potius quàm admiratio excipiat.* Abſtineat tamen à prædicatione errorum, & præſertim eorum, quæ hæreticam ſapiunt prauitatem, & à ſcandalis diſſeminandis, ſicut *S. Concil. Tridentin.* Concionatoribus potiſſimum Regularibus
5 præcepit *d. ſeſſ.* 5. *de reform. cap.* 2.

Et licet idem *Concil. Trident.* Parochis munus prædicationis Verbi Dei iniunxerit, & quaſi proprium illorum munus fecerit, ita vt nec ab Epiſcopis in hoc impediri poſſint, ſicut declarauit *S. Congregatio eiuſd. Concil. d. cap.* 2. in hæc verba: *Si Curatores animarum per ſe*
6 *velint munus prædicationis obire, non debent impediri.* † Nihilominus poſſunt per alios officio ſuo ſatisfacere, vt colligitur ex eod. *Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 4. in hæc verba: *In aliis autem Eccleſiis, ſcilicet prædicationis munus exercetur per Parochos, ſiue iis impeditis per alios ab Epiſcopo impenſis eorum, qui eos præſtare vel tenentur, vel ſolent, deputandos, in ciuitate, aut in quacumque parte Diœceſis cenſebunt expedire.* Tolet. *lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 9. Trullench. *in expoſ. Decalogi lib.* 4. *cap.* 1. *dub.* 8.
7 *num.* 12.

At Parocho per ſe ipſum concionanti, minimè licet prætextu cuiuſcumque paupertatis prætendere ſibi præſtari eleemoſynam ſolitam dari Prædicatoribus aliàs ab Vniuerſitate electis, vt cenſuit *in vna Veſtan.* 20. *Martij* 1621.
8 Cuius quidem Parochi licentia etiamſi ſufficiens ſola videretur Iure communi attento, vt alius ab eo inuitatus poſſet in ſua Eccleſia prædicare, ex text. *in Clem. dudum, verſ. in Eccleſiis autē, de ſepult.* tamen ex *Conc. Trid.* verbis *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 4. & *ſeſſ.* 5. itidem *de reform. cap.* 5. prohibentur Parochi in ſuis Eccleſiis admittere Concionatores ab Ordinario non approbatos, etiamſi prædicare vellet aliquis Epiſcopus; & ita iam hodie nullus etiam à Parocho inuitatus prædicare poterit ſine licentia Epiſcopi, vt ex declaratione Clementis VIII. reſoluit Zypæ. *in analytica poſtremi iuris eccleſ. enarrat. lib.* 3. *tit. de Parochis, num.* 3. & Berti. Lucenſ. *in praxi crimin. Regular. cap.* 34. *de viſitat. Eccleſ. Paroch. num.* 1. *verſ. Regulares,* niſi aliàs Prædicator ſibi notus eſſet ad hoc vt ſemel, bíſue prædicet, Nauar. *d. cap.* 25. *num.* 141. Vgolin. *de officio Epiſcopi, cap.* 42. §. 1. *num.* 3. Tenentur igitur Paſtores, & animarum Curatores oues ſuas paſcere prædicatione verbi Dei; itaut qui raro, aut nunquam Concionem habent ad populum, peccent mort. etiam præciſa graui populi neceſſitate, aliàs enim contra præceptum diuinum toties peccabunt, quoties populus grauiter indigebit prædicatione, nam ex Dei mandato tenentur oues ſuas verbi diuini prædicatione paſcere, ex Trid. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 1. Quare Bonacin. quem refert Trullench. *d. lib.* 3. *cap.* 1. *dub.* 4. *num.* 14. ait Parochum peccare ſi duobus, vel tribus menſibus totius anni diſcontinuis non concionetur, quia eſt materia grauis, & quod Conc. Trid. *ſeſſ.* 5. *cap.* 2. decernit Parochos, aliosque curam animarum habentes, ſi ab Epiſcopo moniti trium menſium ſpatio muneri ſuo non ſatisfacerint, cogendos eſſe per cenſuras, & alias pœnas; ſupponit ergo Concilium ſaltem trium menſium ſpatium eſſe notabile, & grauem culpam, cùm Eccleſiaſticæ cenſuræ niſi grauiter peccantibus imponi non ſoleant.

Et puto Parochum officio ſuo non ſatis- 9
facere quoad Deum, prædicationes totius anni aliis committentem, quamuis non deſint prædicatores docentes ea, quæ populus ſcire tenetur; ſicut nec ſatisfaceret, ſi totam curam Vicario committeret, niſi ex conſuetudine immemorabili excuſaretur; vnde ſi velit tenere Vicarium, poteſt eum habere in coadiutorem; non tamen vt per ſe ipſum totum onus exerceat, ſicut benè docent Caiet. 2.2. *qu.* 185. *art.* 5. Sot. *de Iuſt. lib.* 10. *qu.* 3. *art.* 1. Cordub. *lib.* 2. *quæſt. Theolog. tit. de ignorantia, q.* 3. *in princ.* Henriq. *in ſum. tit. de Indulgent. cap.* 28. §. 1. Fr. Emman. etiam *in ſum. tom.* 2. *cap.* 33. *num.* 2.

Quando autem Vicecuratus ſeruierit Ec- 10
cleſiæ, & adminiſtrauerit Sacramenta Parochianis pro Rectore infirmo, ſeu aliàs impedito, conſequitur emolumenta ipſius

Rectoris, & licita eſt ei retentio oblationum, & eleemoſynarum ſibi factarum, ſecundùm Cagnol. *tom.2. deciſ. conſult.*80. *per tot.*

11 Vnuſquiſque pro audienda prædicatione tenetur Parochiæ ſuæ intereſſe, ſi id commodè fieri poteſt, vt per Conc. Trid. *ſeſſ.*24. *de reform. cap.*4. reſoluunt Zerol. *in praxi Epiſc. p.*1. *verb. prædicatio*, §.4. Suar. *de Rel. tom.*1. *lib.*2. *cap.*16. *num.*5. Azor. *inſtit. moral. p.*1. *lib.*7. *cap.*3. *q.*7. *& lib.*12. *cap.*2 *quæſ.*1. *verſ. deinde.* Trullench. *in expoſit. Decalogi lib.* 3. *c.*1. *dub.*4. *à n.*7. vbi *n.*11. poſt Zerol. *in praxi Epiſcop p.*1. *verbo prædicatio verſ. ad* 4. tradit, obligationi audiendi verbum diuinum in propria Parochia eſſe derogatum per generalem conſuetudinem. Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.*3. *alleg.*76. *n.*34.

12 Et ideò Parochus admonere debet Populum, vt diebus Dominicis, & feſtis maioribus frequentet ſuas Parochias; excommunicandus tamen non eſt, ſi monitioni non paruerit, vt à *Sacra Congregatione* deciſum fuiſſe teſtatur Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.*4. *tit.*30. *l.*3. *de Prædicatoribus ſacræ Scripturæ*, *num.*35. & alij, quorum meminit Theoph. Paroch. *p.*2. *art.*17.

13 Nec etiam Ordinarius poteſt mulctis, & pœnis cogere populum ire ad audiendam ſacram concionem, & Miſſam in Eccleſia Parochiali, vt pariter deciſum referunt Zerol. *in praxi Epiſcop. p.*2. *verb. Parochia, pag. mihi* 82. Suar. *tom.*1. *de Relig. lib.*2. *c.*16. *n.*10. *in fine*, Trullench. *d. lib.*3. *c.*1. *dub.*4. *n.*12. *in fine.* Hieron. Roder. *in compendio quæſt. Regular. reſol.* 121. *num.* 11. *in fine.*

14 Quod quidem Concilij Trid. decretum de audiendo in Parochia verbo Dei, intelligit Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.*1. *q.*43. *art.* 7. quando in Monaſteriis non prædicatur. Azor. verò *inſtit. moral. p.*1. *lib.*7. *cap.*3. *q.*7. interpretatur etiam de ſacris Concionibus, vel de Euangelio, quod in diuino Miſſæ officio recitatur, vel cantatur. At Suar. *ad* 3. *p. D. Thomæ diſp.*88. *ſect.*2. ita ait: *Illa obligatio ſi in rigore ſumatur pro obligatione præcepti: non eſt abſoluta, ſed ſuppoſita commoditate*, (vt Conciliũ loquitur) *& doctrinæ neceſſitate: ſine qua præceptum affirmatiuum nõ ſolet obligare, quãdo lex ipſa tempus non determinat*, &c. Verùm Theoph. Paroch. *p.*1. *art.*4. *cum ſeq.* multis probat audire Verbum Dei in Parochia præceptum eſſe, & id deſumit ex verbo, *teneri*, de quo *in Conc. ſeſſ.*24. *de reform. cap.*4. quod importat obligationem præcepti, ſecundùm Azor. *d. p.*1. *lib.*5. *cap.*6. *q.*5. Fr. Emman. *d. tom.* 1. *q.*6. *art.*13. Nauar. *in man. cap.*23. *num.*50. *&* 52. Sed licèt ſuam ſententiam multis comprobare nitatur, oſtendatque ſacram Concionem tam à Synodo commendatam, non eſſe inſtitutam ſolùm ad erudiendum, & docendum, ſed inſuper & quidem præcipuè ad conuertendum, terrendum, conſolandum, confortandum, animandum, inflammandum ad peccatores ab inferni faucibus reuocandos, electos ad maiora merita, & æterna præmia concitandos; hodie tamen vſus obſeruat, vt quiſque extra Parochiam ſuam concionem audire valeat, vt ex Zerol. tradit Trullench. *loco citato.*

Capvt XV.

De doctrina Chriſtiana per Parochos docenda.

Svmmarivm.

1 *Parochus Dominicis, & aliis feſtiuis diebus tenetur pueros Parochiæ ſuæ Fidei rudimenta, & doctrinam Chriſtianam docere.*

2 *Parochus, qui nimium negligens fuerit in doctrina Chriſtiana docenda, peccabit mortaliter.*

3 *Epiſcopus conſtito ſibi de Parochi negligentia, vel ſufficientia in docenda doctrina Chriſtiana, poterit ex fructibus Parochialis Eccleſiæ aſſignare partem congruam alteri, qui hoc miniſterium loco ipſius adimpleat.*

4 *Fidei rudimenta ſeu articulos tenentur omnes ſub peccato mortali ſcire.*

5 *Abſoluendus an ſit ille, qui vel ob negligentiam, vel ob verecundiam* Pater noſter, Aue Maria, Credo, & decem Præcepta *addiſcere non curat? oſtenditur.*

6 *Parochus an poſſit mulctis, & pœnis, etiam in caſu notabilis negligentiæ, aut contumaciæ cogere pueros ad diſcendam doctrinam Chriſtianam? oſtenditur.*

7 *Parochus ſæpè admonere debet parentes, propinquos, tutores, & alios, quorum curæ ſunt pueri commendati, vt eos mittant ad Parochias omnibus diebus feſtis, aut ſaltem Dominicis ad Doctrinam Chriſtianam addiſcendam.*

8 *Conſtitutio* Pij V. *incip.* Ex debito, *refertur.*

9 *Conſtitutio* Pauli V. *incip.* Ex credito, *refertur.*

DOMINICIS ſaltem, & aliis feſtiuis diebus Parochus pueros Parochiæ ſuæ Fidei rudimenta, ac doctrinam Chriſtianam, & obedientiam erga Deum & parentes, bonóſque mores docere tenetur, vt expreſsè ſtatuit Conc. Trid. *ſeſſ.*24. 1

de

de reform.cap.4. verſ.idem etiam, *& ſeſſ.5. de reformat.cap.2.* admonet vt Archipresbyteri, Plebani & quicunque Parochiales, vel aliàs curam animarum habentes, Eccleſias, quoquo modo obtinent, per ſe vel alios idoneos, ſi legitimè impediti fuerint, diebus ſaltem Dominicis, & feſtis ſolemnibus plebes ſibi commiſſas pro ſua, & eorum capacitate paſcant ſalutaribus verbis; de quo plura in hac materia ſcitu digniſſima vide apud Archiep. Bonon. *p.2. ſub tit. de doctr. Chriſtiana, pag.9. cum ſeqq.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p.1. verb. doctrina Chriſtiana*, Petr. Ledeſma *in ſum. p.1. ad fin. in tract. de la doctrina Chriſtiana*, Poſſ. *de officio Curati, cap.4. de doctrina Chriſtiana*, Ludouic. Beia *reſponſor. caſuum conſcient. p.3. caſu 27. verſ. tandem*, Vgolin. *de officio Epiſcopi, cap.16. §.4. num.1.* meipſum *in eodem tract. p.3. alleg.76. num.37. cum ſeqq.* Machado *en ſu perfetto Cõfeſſor y Cura de Almas li.4. p.2. tract.3. docum.2. n.4.* Trullench. *in expoſit. Decalogi lib.1. c.1. dub.4. à n.7.* vbi *n.9.* aſſerit S. Carolum *in Conc.1. prou. tit. de Fidei initiis ſeſſ.24. c.4.* inſtituiſſe quòd Parochus campanæ ſono curet à prandio diebus feſtis pueros conuocare ad audiendam doctrinam Chriſtianam, & *n.7.* cum Petro Ledeſma *in ſum. tom.2. tract.1. c.3. poſt 7. concl. verſ. la duda es*, aduertit quamuis Parochi teneantur ſuas oues docere doctrinam Chriſtianam, non tamen teneri in particulari quemlibet Fidelem docere, ſed ſufficere in communi in propriis Eccleſiis hæc docere per ſe ipſum, aut aliam perſonam.

Et ad huius præclari inſtituti maiorem obſeruationem emanauit Conſtitutio Pij V. incip. *Ex debito paſtoralis officij, ſub die 6. Octobris* 1572. quam refert Piaſec. *in praxi Epiſcopi, p.*
2 *2. c.3. num.19.* & nos *in fine huius cap.* Vnde † ad officium Parochi pertinet Parochianos ſuos in prædicta doctrina Chriſtiana erudire, Fuſc. *de Viſitat. lib.1. c.4. num.17. & lib.2. cap.3. num.12.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. p.1. deciſ.22. num.2. in fine.* & ſic mortaliter peccabit Parochus, qui nimium negligens fuerit in huiuſmodi doctrina Chriſtiana edocenda, vt ex Emman. Sà *verb. Parochus, num.2.* reſoluit Fernandez *in examine*
3 *Theologiæ moral. p.4. cap.15. §.5. num.7.* † Et poterit Epiſcopus conſtito ſibi de eius negligentia, vel inſufficientia ex fructibus ipſius Eccleſiæ aſſignare partem congruam fructuum alteri, qui hoc miniſterium loco ipſius adimpleat, vt ex Concil. Trid. *ſeſſ.5. de reformat. d. cap.2.* colligit Piaſec. *d. part.2. cap.3. n.16.* non tamen poterit comminari pœnam peccati mortalis Parochis doctrinam Chriſtianam non docentibus, ſed illos per viam præcepti pœnalis debet obſtringere, vt Bergomen. Epiſcopo reſcripſit *S. Congr. Epiſcoporum, ſub die 22. Nouembris* 1592. Hinc Aloyſ. Ricc. *d. deciſ.22.* ait fuiſſe ſuſpenſum ab officio ſuæ curæ quemdam Parochum per ſex menſes, eo quòd rudimenta Fidei ſuos Parochia nos non docebat.

Sub mortali peccato debent omnes ſcire 4
Fidei rudimenta, ſeu articulos, vel eos ſaltem, quos ſolemni ritu Eccleſia celebrat, veluti Orationem Dominicam, præcepta Eccleſiæ, & Sacramenta, ſicut aduertit Petr. Nauar. *de reſtitut. lib.2. cap.4. numero* 109. vbi ſubdit decem Dei præcepta omnibus fidelibus cognita eſſe debere, addit Bannes *2.2. quæſt.2. art.8.* omnes Fidei articulos ab omnibus explicitè credendos eſſe, & tria Sacramenta, Baptiſmum ſcilicet, Euchariſtiam, & Pœnitentiam, ſciendúmque Deum eſſe orandum, & Decalogi præcepta cognoſcenda; Parochus, qui in docendis Fidei Symbolo, Dei præceptis, & Dominica Oratione negligens fuerit, lethalem culpam contrahet, ſecundùm Emman. Sà *d. verb. Parochus, num.5.*

Abſoluendus igitur non erit ille, qui vel 5
ob negligentiam, vel ob verecundiam, *Pater noſter, Aue Maria, Credo, & decem Præcepta* addiſcere non curat, vt reſoluit Ludouic. Beia *loco proximè citato*, ſubdens quòd poſtquam ſic ignorans pro viribus elaborat, vt hæc memoriæ tradat, & nec verbum vnum retinere poteſt, dummodo tamen credat ſingulos articulos quando ſibi proponuntur à miniſtris Eccleſiæ; & ſciat de illis, ac de præceptis Decalogi reſpondere quando interrogatur; & deprecetur Deum, intendens ſaltem virtualiter ad ea quæ in Oratione *Pater noſter* continentur, abſolui tunc poterit: ſi enim articulorum Fidei, diuinorum Præceptorum, & Orationis Dominicæ ſubſtantiam rudis intelligat, ſatis eſt, etiamſi verba non percipiat, vt ex Lop. Emman. Sà & Valent. tradit Andr. Victorel. *in notis ad* Poſſeuin. *de offic. Curati, cap.4. verſ. ſi articulorum*, & notant Azor. *inſt. moral. p.1. lib.8. cap.7. q.5.* Filliuc. *tom.2. tract.22. cap.2. n.37.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.1. lib.2. cap.3. num.19.* Bonacin. *de legib. diſp.3. q.6. puncto 2. num.14.* Suar. *de Fide diſp.13. ſect.5. num.8.* latè Trullench. *d. lib.1. cap.1. dub.4. à princ.*

Vtrum autem poſſit Parochus mulctis, & 6
pœnis etiam in caſu notabilis negligentiæ, aut contumaciæ cogere pueros ad diſcendam doctrinam Chriſtianam, etiamſi hoc fieri noluerint, in oppidis, villis, & aliis locis extra ciuitatem? ſolet ab aliquibus in dubium reuocari; in quo Zerol. *d. verb. doctrina Chriſtiana, §.3.* tenet non poſſe Ordinarium, ſubdens *Concil. Trident. cap.4.* in illis verbis, ibi, *etiam per cenſuras Eccleſiaſticas compellent*, lo qui de compulſione illorum, quorum intereſt

intereſt eam docere, & non de compulſione puerorum,ſeu parentum ipſorum. Veriùs tamen eſt dicere his noſtris temporibus (pro vt in Hiſpania vſu receptum eſt) poſſe Præſulem cenſuris compellere ſubditos, vt doctrinam Chriſtianam diſcant,& Parochum vt eam doceat. Ita Perez *ad l.1. verſ. aliud etiam, titul. 1.libr.1.Ordin.fol.*19. Fr. Emman. *in ſumm. tomo 1.capit.*88.*num*.3. Campan. *in diuerſ. Iuris Canon.rub.*11.*capit.*14.*numer*.8. Palao *de Fide tract.*4.*diſputat.*1.*punct.*11.*numero* 3. Sanchez *in precept. Decalog.lib.*2.*capit.*3.*num.*15.Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curia Archiepiſcop. Neap.part.*4. *deciſ.*300. Ego ipſe *d.part.*3.*allegat.*76.*num.*38. & me citato *in illo loco* Homobon.de Bonis *in examine Eccleſiaſt.tract.*11.*capit.*12.*quaſit.*26. *reſolut.*2.*quaſtionis*, & Trullench. *d.dub.*4.*numer*.8.

7 Sed,quicquid ſit, Parochus ſæpè admonere debet patẽres,propinquos,tutores, & alios, quorum curæ ſunt pueri commendati, vt eos mittãt ad Parochias omnibus diebus feſtis,vel ſaltem Dominicis ad doctrinam Chriſtianam addiſcendam, & vt faciliùs ad id peragendum parentes, & alij ſuperius enumerati inclinentur,poſt explicatam huiuſce rei neceſſitatem, & vtilitatem, ipſe Parochus Indulgentias,quas Pius V.& Paulus V.illis,qui huic pietatis operi cooperabuntur, conceſſit, publicauit, declarans Conſtitutiones, & Breuia quæ ſequuntur.

PIVS PAPA V.

8 *EX debito Paſtoralis officij,* & infrà, *Cupientes igitur tam pio, tamque laudabili operi viribus totis fauere, & animas lucrifacere Creatori, ex certa noſtra ſcientia, vniuerſos, & ſingulos Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, caterôſque Eccleſiarum Prælatos, & locorum quorumcunque Ordinarios vbilibet cõſtitutos, præſentes, & futuros rogamus, & hortamur attẽtè eis, ac eorum in ſpiritualibus, Vicariis, ſeu Officialibus generalibus, per Apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus hoc opus ſanctiſſimũ toto pectore amplectentes, aliquas Eccleſias in ſuis Ciuitatibus, & Diœceſibus reſpectiuè, ſeu loca honeſta, in quibus præfati infantes, & pueri ad audiendam Doctrinam Chriſtianam conuenire poſſint, deputent, & viros ad id idoneos vita, & moribus approbatos, qui diebus ſaltẽ Dominicis eoſdem infantes, & pueros, ac alias perſonas diuinæ legis expertes, in articulis Fidei, & præceptis ſanctæ Matris Eccleſiæ inſtruant, confirmẽt, & eligãt, atque tot Societates, ſeu Confraternitates, quot ad hoc tam ſanctiſſimũ opus exercendum eis opportunæ videbuntur, inibi auctoritate noſtra erigant, & inſtituãt. Nos enim, vt promptiùs, & alacriùs ad hanc curam ſubeundam omnes Chriſti fideles alliciantur, & eo libentius curam ipſam ſuſcipiant, quo ex dono cæleſtis gratiæ conſpexerint ſe vberius refectos, de Omnipotentis Dei miſericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius auctoritate confiſi, omnibus & ſingulis vtriuſque ſexus Chriſti fidelibus verè pœnitentibus, & confeſſis, ſeu ſtatutis à Iure temporibus firmum confitendi propoſitũ habentibus, qui in aliqua dictarum Societatum, ſeu Confraternitatum vbilibet conſtitutarum intrauerint, & adſcripti fuerint, illis videlicet, tam qui alios docuerint, quàm qui ab aliis in articulis Fidei, & præceptis Eccleſiæ huiuſmodi inſtructi fuerint, quoties in præfato ſanctiſſimo exercitio ſe occupauerint, quadraginta dies de iniunctis eis pœnitentiis, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium miſericorditer in Domino relaxamus. Præſentibus perpetuis futuris temporibus valituris, &c. Datum Romæ die* 6.*Octobris* 1572. Refert Berti. Lucenſ. *in praxi crim. Reg.tit.*4. *cap.*34.*n*.4.

PAVLVS PAPA V.

Ad perpetuam rei memoriam.

EX credito nobis Paſtoralis officij munere piis locis, quæ maiora in dies in ſpiritualibus, & temporalibus ad Dei gloriã, & animarum ſalutem incrementa ſuſcipiunt, vberiora ſubſidia, & ampliora concedimus priuilegia, ne quicquam illarum rerum prætermittamus, quæ ad Chriſtianam propagãdam Religionem conducere videntur. Ob has cauſas conſiderantes Nos, de iure optimo à ſacro Tridentino Concilio, & Summis Pontificibus prædeceſſoribus noſtris ſtatutum, & iam multos abhinc annos maximo Eccleſiæ Dei commodo obſeruatum fuiſſe, vt pueri ſingulis Dominicis, & aliis feſtiuis diebus Fidei rudimenta, obediẽtiam erga Deum, & parentes, aliáſque Chriſtianas virtutes ab iis, ad quos ſpectat, edocerentur, vt hac ratione, qui ad mundi voluptates 9

luptates ſequendas natura proni ſunt, Chriſtiana pietate eruditi, de virtute in virtutem proficientes, tales euaderent, qui ad populi Chriſtiani mores reformãdos, & Catholicæ Fidei incrementum idonei efficerentur Miniſtri. Atque hoc conſilio, cum nonnulli probitatis Viri zelo charitatis accẽſi, pro diuini cultus augmento in hac alma Vrbe noſtra, cæterarum Matre, & Magiſtra, Tridentino Concilio publicato, in quibuſdam Eccleſiis pueros, & adultos quoſcunque ſumma pietate, ac diligẽtia doctrinam Chriſtianam docere cœpiſſent, hoc pium opus, præſtante Domino, exiguo tẽporis ſpatio, adeò incrementa ſuſcepiſſe, vt Congregatio ſub doctrinæ Chriſtianæ nomine iampridem inſtituta fuerit; ex quibus, licèt aliqui tantùm in communi viuant cum ſuo Præpoſito in Eccleſia Sanctæ Agathæ Regionis Tranſtyberinæ, in vnum tamen omnes ſub vno Protectore conueniunt, atque vno Præſide, huic ſaluberrimo operi ſingulis feſtiuis diebus ſedula incubuerunt, & incumbunt diligentia. Nos pro noſtro Paſtoralis officij munere hoc pium Chriſtianæque Reipublicæ neceſſarium opus, ex quo hactenus vberrimi fructus prouenerunt, ac multò vberiores poſthac prouẽturos ſperamus, ex animo amplectentes, illúdque in dies augeri magis, ac magis cupientes, Congregationem prædictam in Vrbe inſtitutam, nec non ſingulas illius perſonas, & Eccleſias, nempè S. Martini Regionis Arenulæ, S. Agathæ Regionis Tranſtyberinæ, eidem Congregationi Apoſtolica auctoritate conceſſas, ſub noſtra, & Sedis Apoſtolicæ protectione ſuſcipientes, Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine in celeberrima Baſilica Principis Apoſtolorum de Vrbe, Congregationem doctrinæ Chriſtianæ huiuſmodi in Archiconfraternitatem, Apoſtolica auctoritate, tenore præſentium perpetuò erigimus, & inſtituimus, illiuſque ſic erectæ & inſtitutæ perpetuum Adminiſtratorem, & Protectorem dilectum filium noſtrum Hieronymum tituli S. Blaſij Presbyterum Cardin. Pamphilium nuncupatum, ac pro tempore exiſtentem in Vrbe, & eius diſtrictu Rom. Pont. Vicarium, harum ſerie conſtituimus, & deputamus; ac ipſius Archiconfraternitatis Confratribus pro tempore exiſtentibus, aggregandi dictæ Archiconfraternitati alias quaſuis eiuſdem doctrinæ Chriſtianæ in qualibet Mundi parte canonicè erectas, & inſtitutas, ac inſtituendas Cõfraternitates, illiſque priuilegia, indulta, fauores, exemptiones, gratias, & indulgẽtias infraſcriptas ſibi per Nos conceſſas, ac pro tempore à Sede Apoſtolica concedendas communicandi, necnon Adminiſtratoris, & Protectoris prædicti conſenſu, quæcumque Statuta felix regimen, & gubernium dictæ Archiconfraternitatis concernentia; licita tamen, & honeſta, ac ſacris Canonibus, & Decretis Cõcilij prædicti, Conſtitutionibúſque Apoſtolicis minimè contraria condendi, illaque ſic condita pro rerum, & temporum qualitate, in toto, vel parte, ac toties quoties opus fuerit, immutãdi, & in eorum locum alia de nouo edendi licentiam, facultatem, & auctoritatem cõcedimus & impartimur: Vt autem deuotio Chriſti fidelium ad dictum opus exercendum in dies magis augeatur, Omnipotentis Dei Miſericordia, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius auctoritate confiſi, omnibus, & ſingulis vtriuſque ſexus Chriſti fidelibus verè pœnitentibus, & confeſſis, ac ſacra Cõmunione refectis, qui pro Miniſtris, Operariis, & Cõfratribus dictam Archiconfraternitatẽ ingredientur, die primo ingreſſus, ſeu eo die, quo dictæ Archiconfraternitati adſcripti fuerint, plenariam: necnon eiſdem ſic deſcriptis, qui pœnitentes, & confeſſi, ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in feſto quod ab ipſa Archiconfraternitate, & aliis Confraternitatibus aggregatis, ſeu aggregandis pro earũ præcipuo, & principali reſpectu eligetur, ſumpſerint, etiam plenariam; quique verè pœnitentes, & confeſſi dictum ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſumpſerint, aut id facere non valentes, animo contrito nomen IESV, ſaltem corde, in mortis articulo inuocauerint, ſimiliter plenariam omnium peccatorum ſuorum remiſſionem & indulgentiam dicta auctoritate, earundem tenore præſentium concedimus. Præterea eiſdem Confratribus, qui verè pœnitentes, & confeſſi ſemel quolibet menſe ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſumpſerint, ſeptem annos, & totidem quadragenas; quique in cauſa fuerint, vt pueri, famuli, aut quæuis aliæ perſonæ ad diſcendam doctrinam

nam Chriſtianam eant, ducentos dies; qui verò diebus Stationum Vrbis hanc doctrinam Eccleſiis docuerint, ac etiam illi, qui ad eandẽ diſcendam acceſſerint, eaſdem Indulgentias conſequantur, quas conſequerentur & conſequi poſſent, ſi Eccleſiam Stationum perſonaliter viſitarent. Eaſdem etiam Indulgentias viſitatores dictæ Archiconfraternitatis, qui ex commiſſo ſibi officio viſitabunt illas Scholas, quas in illo die viſitare poterũt, conſequantur. Inſuper eiſdem Confratribus, qui diebus feriatis hanc doctrinam Chriſtianam, aut publicè aut priuatim explenauerint, centum dies. Necnon omnibus, & ſingulis Præceptoribus, qui diebus feſtiuis diſcipulos ſuos ad doctrinam Chriſtianam duxerint, eoſque illam docuerint, ſeptem ãnos; quique diebus feriatis in propriis Scholis eandem doctrinam explicauerint, centum dies. Sacerdos etiam dictæ Archiconfraternitatis, qui in Eccleſia, ſeu Oratorio illius Confraternitatis verbum Dei prædicauerit, aut collationes fecerit licèt illo die non interuenerit in aliqua Schola docendi cauſa, ſeptem annos. Omnibus autem & ſingulis patribus, & matribus familias, qui in ſuis domibus, liberis, famulis, & familiaribus vtriuſque ſexus doctrinam Chriſtianam explanauerint, qualibet vice id fecerint, centum dies. Item Confratribus, qui per Ciuitatem viros, mulieres, aut pueros ad eandem doctrinam Chriſtianam ducendi cauſa circumierint, ſeptem annos. Eiſdem autem Confratribus, qui extra Ciuitatem ad illam docendam per Caſtella, & Villas exierint, decem annos. Item eiſdẽ Confratribus, qui diſputationibus, quæ in Scholis dictæ Archiconfraternitatis fieri ſolent, interfuerint, ducentos dies. Omnibus item & ſingulis Chriſti fidelibus, qui per mediam horam, doctrinam, aut docendi, aut diſcendi gratia ſtuduerint, centum dies. Eiſdem etiam Confratribus, qui infirmos dictæ Archiconfraternitatis viſitauerint, quoties id fecerint, ducentos dies. Quoties verò ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, dum ad infirmos defertur, comitati fuerint, ſeptem annos. Eiſdémque qui corpora Confratrum, & Conſororum defunctorum ac defunctarum ad ſepulturam aſſociauerint, aut exequiis, anniuerſariis, officiiſue, quæ pro eis celebrantur pro eorum animabus preces fundentes, interfuerint, tres annos. Ac quoties diuinis officiis & Congregationibus publicis, vel ſecretis dictæ Archiconfraternitatis interuenerint, ducentos dies. Eandemque Indulgentiam conſequantur quandocunque Proceſſionibus à locorum Ordinariis, ſub vexillo dictæ Confraternitatis, præſcribẽdis interfuerint. Itẽ omnibus, & ſingulis vtriuſq; ſexus, & cuiuslibet ætatis Chriſti fidelibus ad doctrinam Chriſtianam diſcendam in dictis Scholis conuenire ſolitis, qui peccata ſua quolibet Beatæ Mariæ Virginis, & alio feſto à Superioribus dictæ Congregationis determinando confeſſi fuerint, tres annos; iis verò, qui ad communicandum habiles ſunt, ſi dictum Euchariſtiæ Sacramentum deuotè ſumpſerint, quinque annos. Præterea quolibet die dicta aggregatio in quauis Ciuitate, vel Terra publicatur, omnibus & ſingulis vtriuſque ſexus Confratribus dictæ Confraternitatis verè pœnitentibus confeſſis, ac communicatis, ſeptem annos, & totidem quadragenas de eis iniunctis, ſeu aliàs quomodolibet debitis pœnitentiis miſericorditer in Domino concedimus, & relaxamus. Noſtræ præterea intentionis eſſe declaramus, quod Indulgentiæ, gratiæ, & indulta prædicta intelligantur, ac ſint cõceſſa cuiuis Confraternitatis canonicè erectæ, ſeu erigendæ in qualibet Orbis parte, ſtatim ac prædictæ Archiconfraternitati iuxta Conſtitutionem fœlicis recordationis Clementis Papæ VIII. prædeceſſoris noſtri fuerit aggregata; nec abſque aggregatione, huiuſmodi gratiarum, & Indulgentiarum prædictarum particeps vllo modo eſſe poſſit. Declarantes nihilominus, quòd cùm vna Confraternitas dictæ doctrinæ Chriſtianæ vnius Ciuitatis aggregata fuerit, intelligantur, & ſint omnino aggregatæ reliquæ omnes vtriuſque ſexus ab Ordinario loci erectæ, & erigendæ, earumdemque Indulgentiarum, & gratiarum prædictarnm participes ſint. Non obſtantibus quibuſuis Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis quibuſcunque. Volumus autem, quòd præſentium tranſumptis manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo dictæ Archiconfraternitatis munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent

exhibitæ

exhibitæ, vel oſtenſæ. Dat. Tuſculo, ſub Annulo Piſcatoris, die 6. Octobris, M. DC. VII. Pontificatûs noſtri Anno tertio.

CAPVT XVI.

De nunciatione Vigiliarum Feſtorum, Indulgentiarum, Matrimoniorum, & Ordinandorum per Parochos inter Miſſarum ſolemnia facienda.

SVMMARIVM.

1 *Parochus non denuntiando ea, quæ tenetur denuntiare, peccat mortaliter.*

2 *Vigilias, in quibus ea hebdomada ex præcepto Eccleſiæ, vel ex loci conſuetudine, ſeu ex Ordinarij lege ieiunandum eſt, debet Populo denunciare Parochus.*

3 *Parochus ex iuſta cauſa dare poteſt licentiam ſuis Parochianis non ieiunandi, etiam præſente Epiſcopo, ſeu Vicario.*

4 *Feſtos dies, in quibus ab operibus ſeruilibus eſt vacandum, populo denuntiare tenetur Parochus.*

5 *Feſtorum obſeruantia quoad vacationem à ſeruilibus, incipit à media nocte præcedentis diei vſque ad aliam ſequentis.*

6 *Parochus ex cauſa legitima poteſt concedere licentiam diebus feſtis, in quibus ad Epiſcopum, vel Vicariū non poteſt haberi recurſus.*

7 *Parochus poteſt aliquid exigere à laborantibus in die feſto cùm cauſa dubia eſt, mutando hoc opus ſeruile in aliquam largitionem, quæ tamen cedat in opus pium.*

8 *Epiſcopus præcipiens ſub excommunicationis ſententia ipſo facto incurrenda, ne quis ſtante indubitata cauſa operaretur diebus feſtis, excommunicatio non ligat.*

9 *Licentiam concedere laborandi in diebus feſtis non ad Parochum, ſed ad Superiorem iuriſdictionem exercentem ſpectat, quando neceſſitas non eſt indubitata, vel poſſet recurſus haberi ad Ordinarium.*

10 *Licentiam pro laborando in diebus feſtis concedere ad Vicarium, quamuis foraneum, & non ad Archipresbyterum ſpectat.*

11 *Conſtitutio Pij V. Circa dierum feſtorum obſeruationem, refertur.*

12 *Præceptum de Dominicis, & feſtiuis diebus ſanctificandis, & obſeruandis, ſub prætextu mercatuum, & nundinarum nullatenus eſt violandum.*

13 *Agaſonibus, atque aliis iumentorum vectoribus licet diebus feſtis ſarcinas, & onera nundinarum cauſa exonerare, & deponere, incœptúmque iter, Miſſa tamen priùs audita, tranſeundo proſequi.*

14 *Vendere, emere, ſeu aſportare merces non licet diebus feſtis, niſi tantùm ad victum neceſſaria, aut alia minuſcula.*

15 *Nundinæ quæ non ſunt ſolemnes, ſed fiunt peractis Sacris in feſto alicuius Sancti ante eius Eccleſiam ex conſuetudine antiqua, tolerandæ ſunt.*

16 *Tabernarij, & Tenderij in ciuitate Vlixbonen. diebus feſtiuis, etiam ante Concionem, & Miſſæ Conuentualis celebrationem omnia ad humanum victum neceſſaria vendere poſſunt, fores velamine aliquo contegendo.*

17 *S. Ioſephi, & S. Annæ dies feſti ſub obſeruantia, & præcepto comprehenduntur.*

18 *Parochus nonnulla denuntiat abſque Epiſcopi licentia.*

19 *Indulgentiæ, & aliæ ſpirituales gratiæ ſine Ordinariorum licentia non publicandæ.*

Miracula ficta, vel noua non publicet Parochus niſi ab Epiſcopo priùs fuerint examinata, & approbata, ibid.

20 *Parochus iubente Epiſcopo debet publicare, & explicare inter Miſſarum ſolemnia decretum* Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. Matrim. cap. 1.

21 *Parochi inter Miſſarum ſolemnia ordinandos ad maiores Ordines denuntiare tenentur.*

22 *Ordinari qui prohibeantur populo explicare debet Parochus, vt ille ſciat de quibus admonere teneatur.*

23 *Parochus teſtimoniales litteras à ſubſcriptas, & ſignatas conſignabit illis, quos denuntiauit ad Ordines ſacros promouendos.*

24 *Parochus litteras functionum exercitarum pro Ordinandis concedit.*

25 *Quæſtuarios eleemoſynarum non commendat Parochus abſque Epiſcopi licentia.*

26 *Epiſcopus poteſt etiam Regulares cogere, vt in offertorio Miſſarum Conuentualium, quæ Dominicis diebus in Monaſteriis celebrantur, declarent Fidelibus quæ feſtiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrunt.*

27 *Regulares in ſuis Eccleſiis non Parochialibus non prohibentur annuntiare Populo feſta, & ieiunia.*

INTER Miſſarum ſolemnia, 1
præſertim earum, quæ die Dominico celebrantur, ex Altari denuntiationes quaſdam facere debet Parochus, quarum aliquas ex officio abſque alia licentia, ſeu iuſſione facit: alias verò minimè abſque Epiſcopi licentia. Quæ ſine licentia denuntiat, ſunt in duplici differentia; quædam enim tenetur denuntiare, vt dies ieiuniorum, dies feſtos, & matrimonia celebranda, de quorum ſingulis infrà *hoc capite* tractabimus, & deficiendo in iſtis credo peccare mortaliter, quia deficit in re graui

graui, quæ ſub mortali populus tenetur ſcire: alia denuntiat ſine iuſſione; ſed non tenetur vt res amiſſas, ſeu inuentas, deſideria pia particularium, putà quòd quidam velint fabricare in Eccleſia, ſi populus adiuuet, & ſimilia, in quibus bonum eſt ipſum Parochum eſſe facilem, dummodo nimia denuntiatio ſimilium non reddat officium contemptibile, ideò prudens arbitrabitur. Et ſic poſtquam Parochus diebus Dominicis, & inter Miſſarum ſolemnia explicauerit populo diuina eloquia, docendo neceſſaria ad ſalutem, quæve ſequenda, quæ fugienda ſint ad obtinendam vitam æternam, vt præcipit facere Concil. Trid. *ſeſſ.5. de reformat. capit.2.* & ſimiliter poſtquam virtutem Sacramentorum explicauerit, ac dum illa monſtrat, leuia & prophana, & diſcurſus minus neceſſarios omittat, idem *Concil. ſeſſ.24. de reform. capit.7.* ita vt ſi circa hoc neglıgens & inſufficiens reperiatur, poſſit Epiſcopus ex fructibus ipſius Eccleſiæ aſſignare partem congruam fructuum alteri, qui hoc miniſterium loco ipſius adimpleat, idem Concil. *loco citato ſeſſ.5.* ea, quæ ſequuntur denuntiare tenetur.

2 *Primò* denuntiare populo Parochus debet vigilias in quibus ea hebdomada ex præcepto Eccleſiæ, vel ex loci conſuetudine, ſeu ex Ordinarij lege ieiunandum eſt, vt ſtatuit Concil. Trid. *ſeſſ.23. de reform. in decreto de delectu ciborum, ieiuniis*, &c. Vgolin. *de officio*
3 *Epiſcopi capit.6. §.3. numer.3.* † Ex iuſta cauſa Parochus dare poteſt licentiam ſuis Parochianis non ieiunandi non ſolùm in oppidis, & villis, vbi non adeſt Epiſcopus, nec Vicarius, ſed etiam in ciuitate præſente Epiſcopo, vel Vicario, quia ita ſeruat conſuetudo legitimè præſcripta. Ita Syluester. *in ſum. verb. ieiunium, quæſt.7. dicto* 4. Nauar. *in man. capit.21. à num.20.* Azor. *inſtit. moral. p.1. lib.7. capit.29. quæſ.4.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.4. lib.1. cap.9. num.2.* Poſſeuin. *de officio Curati capit.12. numer.22.* vbi *numer.21.* ait iuſtis de cauſis poſſe Curatum dare licentiam manducandi cibum prohibitum infirmo in abſentia Epiſcopi, vel Vicarij: aduerti tamen ne Curatus de hoc ſit ſolicitus, quia hanc licentiam dat Medicus, Thom. Sanch. *de Matrim. lib.8. diſp.9. numer.27.* Granado *de legib. fol.193. numer.5. & 9.* Suar. *eod. tract. lib.6. cap.14. in fine*, Ioan. Sanc. *in ſelectis diſp.54. numer.36.* vbi *numer.37.* hanc poteſtatem oſtendit ad diſpenſationem in eſu carnium. Quamuis præſente Epiſcopo non poſſe Parochum in hoc diſpenſare exiſtimauerint Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p.1. lib.2. cap.37. numer.17.* Vega *in ſum. p.1. cap.14. caſu 36.* Emman. Sa *verb. ieiunium num.9.* Moure *in exam. Theolog. moral. p.2. cap.8. §.2. num. vlt.*

Addit Ioann. Sanc. *vbi ſupra num.38.* quod interuenire debet iuſta cauſa, non ſolùm vt licitè diſpenſatio fiat à Parocho, verùm vt validè, & *num.39.* id limitat, niſi prudenter & bona fide arbitratus ſit Parochus cauſam eſſe iuſtam, tunc enim diſpenſationem valere ait, licèt verè non fuerit cauſa ſufficiens, & *numer.49.* poſt Filliuc. *tom.2. tractat.27. capit.7. numer.129.* reſoluit exiſtente cauſa ad diſpenſandum non eſſe integrum Parocho ieiunium in aliquod onus pium commutare, etiam ex parte, renuente illo qui petit diſpenſationem.

Secundò, tenetur Parochus denuntiare populo feſtos dies, in quibus operibus ſeruilibus eſt vacandum, vt expreſsè eſt conſtitutum in *Concil. Trident. ſeſſ.25. de reform. in decreto de delectu ciborum, ieiuniis, & diebus feſtis*, & innuitur *ſeſſ.22. in decreto de obſeruandis, & euitandis in celebr. Miſſæ, in fine*, & aduertunt Petr. Greg. *lib.1. p.1. Iuris Canon. tit.19. capit.5.* Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.12. cap.13. num.92.* Vgolin. *de officio Epiſcopi c.16. §.3. n.4.* Berti Lucenſ. *in praxi crimin. Regul. tit.4. c.34. num.5. verſ. non minus item:* † quorum obſeruantia incipit à media nocte præcedentis diei, vſque ad aliam ſequentis, vt cum multis reſoluit nouiſſimè Aloyſ. Ricc. *in praxi p.4. reſol. 384. num.1.* 4 5

Ex cauſa verò legitima, veluti damni euitandi, vel vitæ ſuſtentandæ, poteſt Parochus concedere licentiam laborandi diebus feſtis, in quibus ad Epiſcopum, vel Vicarium non poteſt haberi recurſus. Ita Angel. *in ſum. verb. feriæ, n.35.* Sylueſt. *verb. Dominica, quæſt.4.* Azor. *inſtit. moral. p.2. lib.1. capit.28. quæſ.6.* Machado *en ſu perfecto Confeſſor lib.4. p.2. tract.2. docum.8.* Trullench. *in expoſit. Decalogi libro 3. cap.1. dub.6. num.13.* Poſſeuin. *de officio Curati cap.12. ex numer.12.* vbi *numer.17.* cum eodem Azor. *d. lib.1. capit. vlt. quæſ.12.* reſoluit † poſſe Curatum aliquid exigere, non quidem pro licentia laborandi in feſto, ſed mutando opus ſeruile laborare volentis in aliquam largitionem: quam tamen reſolutionem intelligit Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præcept.1. libr.1. capit.14. numer.27.* quando cauſa laborandi in die feſto eſt dubia; nam ſi indubitata fuerit, nulla diſpenſatio requiritur, quia ita ſola indubitata neceſſitas ſine licentia Superioris excuſat illum à culpa lethali, qui in die feſto operatur, laboratque: vt quamuis † Epiſcopus perciperet ſub excommunicationis ſententia ipſo facto incurrenda, ne quis tunc ſtante indubitata cauſa operaretur, excommunicatio non ligaret, & intolerabilem errorem contineret. Ita Azor. *d. quæſt.6. ad fin.* Sanchez *in præcepta Decalogi tom.1. capit.45. numer.10.* Fagundez *d. cap.14. num.26.* vbi *à numer.6.* caſus 6 7 8

ſus exprimit,in quibus neceſſitas tam propria, quàm proximi,& communis Reipub. aut Prouinciæ excuſat,de quo etiam Aloyſ.Ricc. *in d. praxi p.4.reſol.383.num.2.& 3.*

9 Vbi autem non adfuerit indubitata hæc neceſſitas, vel illa admiſſa, patuerit recurſus ad Ordinarium, tunc non ſpectabit ad Parochum,qui feſta in Eccleſia ſeruanda annuntiat, licentiam in eis laborandi concedere, ſed ad Superiorem iuriſdictionem exercentem, vt cenſuit *Sacra Congregatio negotiis Epiſcoporum,& Regularium præpoſita,* reſcribens Corſentino Archiepiſcopo *ſub die 2. Auguſti* 1594. & alia *S.Concilij Trident.* cuius tenorem referunt Quarant.*in ſum.Bullarij, verb.dies feſti,* & Piaſec. *in praxi Epiſcop.p.2.cap.3.num.23.* in hæc verba: *Congregatio Concilij cenſuit licere diebus feſtis dare operam rebus ad vitam neceſſariis, ac tempore perituris, præſertim tempore vindemiarum, & meſsium, ac recollectionis fructuum;vt ſi neceſsitas vrgeat,ac ſuadeat pietas. Cæterum quoniam verendum eſt ne priuatis affectibus,domeſticarúmque rerum ſtudio aliqui eò perducantur, vt hac ſacrorum Canonum indulgentia in aliis etiam caſibus abutantur, jidem Patres Illuſtriſsimi adiiciunt ad Ordinarij cuiuſque iudicium,ac cenſuram pertinere, vt dignoſcat an verè ex cauſis ſupradictis ſubſit, propter quam liceat diebus feſtis rebus ſeruilibus vacare, vt nec dierum feſtorum obſeruantia vlla in re violetur, nec opera illis diebus ſumma cum ratione permiſſa impediantur.* Vnde præfata *S. Congreg.negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, in vna Ciuitatis Caſtellanæ 21. Auguſti* 1615. cenſuit *licentias pro laborando in diebus feſtis per Epiſcopum,aut eius miniſtros ad hoc deputatos in ſcriptis concedi debere;* & ideò eadem *Sac.Congreg.ſub die* 18. *Nouembris* 1597.
10 declarauerat † *eas concedere ad Vicariũ, quamuis foraneum, & non ad Archipresbyterum ſpectare.* Si verò ſæcularis Magiſtratus artifices in die feſto cum debita licentia laborantes puniat, licebit Ordinario eundem Magiſtratũ excommunicatum declarare,vt reſoluũt Duard. *in Bullam Cœnæ lib.2. c.17.q.3.& 4.* Bellet. *diſquiſit.cler.p.1. tit.de fauore cler. reali §.5.n.89.* Homobon.*de examine Eccleſ.p.3.tr.15.c.7.q.17. reſol.3.& in reſponſ.qq.mor p.2.c.32.*

11 Circa dierum feſtorum obſeruationem debet Parochus ſcire quæ Pius V.*in ſuma Conſtit.* incipit: *Cùm primum, ſub datum Romæ Kalend. Aprilis* 1566. præcepit in hæc verba *Cùm verò dierum feſtorum obſeruatio ad Dei cultum maximè pertineat, & in lege diuina præcipiatur; cupientes abuſus prauos, qui ex eorum inobſeruantia inualuerunt, omnino corrigere,& antiquorum Canonum ſtatuta renouantes, mandamus vt omnes dies Dominici, & præcipuè in honorem Dei, B. M. Virginis, SS. Apoſtolorum feriati cum omni veneratione obſeruentur, & omnes in diebus præfatis Eccleſias frequentent, diuinis Officiis deuotè intendant, ab omni illicito, & ſeruili opere abſtineant, mercatus non fiant, profanæ negotiationes, & iudiciorum ſtrepitus conquieſcant. Qui verò in diebus præfatis opus aliquod illicitum feciſſe deprehenſus fuerit,præter diuinam vltionem, & amiſsionem animaliũ; quibus ad vecturam vtetur,etiam graues pœnas incurret arbitrio noſtro,ſeu Vicarij noſtri in Vrbe,in aliis autem locis arbitrio Ordinariorum, vel aliorum Magiſtratuum, ita vt præuentioni locus ſit. Quibus omnibus diſtrictè præcipimus,vt hæc diligenter obſeruari procurent, illas autem feſtiuitates,quæ iuxta cõſuetudinem locorum ſolemniter celebrari conſueuerunt,iuxta laudabilem conſuetudinem debita cum reuerentia obſeruari faciant ſub pœnis arbitrio ipſorum imponendis,& moderandis.*

Et rurſus Parochus ad eius notitiã deducat, 12
quæ *Sac.Cong. Eminent. Card.Conc.Trid.interpretum* in ſequenti declaratione iuſſit, quam tranſcripſit Berti. Lucenſ. *d.c.34 n.5.verſ.ſub eadem,* in hæc verba. *Præceptum de Dominicis, & feſtiuis diebus ſanctificandis, & obſeruandis ſub prætextu mercatuum, nundinarum, & feriarum nullatenus eſſe violandum.* † *Cæterùm* 13
his diebus licere agaſonibus, ac aliis iumentorum vectoribus, ſeu mercium conductoribus, baiulis,& aliis huiuſmodi ſeruis,& miniſtris, ſarcinas,& onera nundinarum cauſa exonerare, & deponere, inceptúmque iter, Miſſa tamen priùs audita, tranſeundo proſequi, & continuare,non autẽ debere ſarcinas componere,& iumenta onerare ad iter de nouo incipiẽdũ, neque mercatoribus,aut aliis ciuibus, & viatoribus † *iis diebus,* 14
etiã clauſis apothecis,merces vendere,emere aut aſportare licere,niſi tantùm ad victũ neceſſaria, aut alia minuſcula, & modici momẽti opera iam conflata,& elaborata pro tranſeuntiũ hoſpitum, aduenarum,& externorũ vrgenti, & præſentanea neceſsitate, & opportunitate. In quo partes erũt Epiſcopi præpoſitis edictis prouidere,vt imprimis hi feſti dies debita obſeruatione colantur, ſimúlque populorum eò confluentium neceſsitatibus quantũ ſine diuina offenſione fieri poteſt,conſulatur. Quoad iudicia autem,quæ Dominicis,& feſtis diebus ſilere debent, id obſeruari poterit, quod Iure communi permittitur in quibuſdã vrgentibus caſibus, qui moram, & dilationem non patiuntur. In quibus,& aliis iuriſdictionem Conſulum nundinis præpoſitorũ concernentibus,Conſtitutiones,& Summorum Pontificum, ſi quæ habent,priuilegia,& allegatũ Breue fel.record.Pij V.ſeruanda eſſe ſtatuit. Poſtea eadem *S.Cong.* cenſuit nihil innouandum in conſuetudine hucvſque tolerata in nundinis, quæ non ſunt ſolẽnes, ſed fiunt peractis Sacris in feſto alicuius Sãcti ante eius Eccleſiã,extra tamẽ atrium.

Demum pro noſtro Regno Portugaliæ 15
aduertendum duxi, quod *ſub die* 30. *Martij*

1621. in cauſa Tabernariorum, & Tenderiorum Ciuitatis Vlixbonen. *Congregatio ſacrorum Rituum* inhærendo moderationi Conſtitutionis Synodalis Archiepiſcopi Vlixbonen. à collectore Portugaliæ de mandato eiuſdem Sacræ Congregationis emanatæ, Illuſtriſſim. Cardinal. Millino referente, cenſuit *Tabernarios, & Tenderios præfatos propter maximam populi frequentiam, atque alienigenarum ex omnibus Orbis partibus ad eam ciuitatem, terra, marique quotidie confluentium multitudinem, Dominicis, & aliis diebus feſtis etiam ante concionem, & Miſſæ Conuentualis celebrationem, omnia ad humanum victum neceſſaria vendere poſſe, dummodo Miſſæ, & Concionis prædictæ tempore officinas, & tabernas huiuſmodi, earúmque fores velamine aliquo contegant.* Et deinde *ſub die 4. Septembris eiuſdem anni* eadem *S. Congregat. cenſuit omnes, & quaſcunque lites deſuper huc vſque motas extinguendas eſſe, ac perpetuum ſilentium imponendum.*

17 *Sacra Congregatio Rituum, S. D. Gregorio XV. approbante, cenſuit diem feſtum ſancti Ioſephi Sponſi Beatiſſimæ genitricis Dei Mariæ deinceps perpetuis futuris temporibus ſub obſeruantia, & præcepto comprehendi, cunctóſque Chriſti fideles vbique terrarum ab omni opere ſeruili eo die abſtinere, & ceſſare debere.* Vnde nouiſſimè *S. Congregatio petenti concedi vt feſto S. Ioſephi in diæceſi Angren. celebraretur de præcepto, reſpondit feſtum S. Ioſephi in toto Orbe celebrari de præcepto, & eo die ab omni opere ſeruili abſtinendum eſſe,* vt *in Angren. 15. Decembris* 1632. *die* 8. *Maij* 1621. Idem quoque de feſto ſanctæ Annæ eadem *S. Congregatio* decreuit, Gregorio XV. approbante, *ſub die 23. Aprilis* 1632. Et item feſtum S. Benedicti celebrari debere de præcepto in omnibus locis, in quibus ad præſens exiſtunt Eccleſiæ Ordinis ſancti Benedicti Congregationis Hiſpaniarum, cenſuit eadem *ſacra Congreg. Rit. in Eccl. Hiſpaniarum 15. Decemb. 1632.*

Tertiò, quod ad matrimoniales denunciationes attinet, congruentiùs tractari poteſt infrà *cap. 21.* dum de Matrimonio agetur, à *num. 16.*

18 Quæ verò Parochus non denuntiat abſque Epiſcopi licentia, ſunt citationes, & præcepta, ac ſimilia iudicialia; item deſignationes beneficiorum, de quarum publicatione, ſeu denuntiatione agit Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib. 11. quæſtion. 6.* vbi ad hoc refert Conſtitutionem Pij V. & Gregor. XIII.

19 Item Indulgentiæ Papales, vt in Conc. Trid. cauetur, *ſeſſ. 21. de reformat. c. 9.* in hæc verba: *Indulgentias verò, aut alias ſpirituales gratias, quibus non ideò Chriſti fideles decet priuari, deinceps per Ordinarios locorum adhibitis duobus de Capitulo debitis temporibus Populo publicandas eſſe decernit.* Et expreſſiùs habetur in declaratione *S. Congr. Concil. ad idem c. 9.* quæ ſic habet: *Nullus ergo ſine Ordinariorum licentia, & auctoritate poterit eas publicare, non obſtante quacunque exceptione, aut exemptione, etiamſi Regularis ſit, aut in Eccleſiis ipſorum Regularium, etiam prætextu priuilegiorum, videlicet Confraternitatis Roſarij, ſed per Ordinarium, adhibitis duobus de Capitulo, debitis temporibus Populo publicari debent.* Berti. Lucenſ. *praxi crimin. Regul. tit. 4. c. 34. n. 3. verſ. Indulgentias item.*

Miracula quoque ficta, vel noua non debet publicare Parochus niſi priùs fuerint ad Epiſcopo examinata & approbata, Concil. Trid. *ſeſſ. 25. in decret. de inuocat. Sanct.* Berti. Lucenſ. *d. c. 34. n. 3. verſ. miracula ficta.*

Inſuper Parochus iubente Epiſcopo debet publicare, & explicare inter Miſſarum ſolemnia decretum Conc. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. Matrim. c. 1.* vt præcipit ipſummet Concil. *eod. loco, verſ. Ne verò,* cuius verba ſunt. *Ne verò hæc tam ſalubria præcepta quemquam lateant, Ordinariis omnibus præcipit, vt cum primùm potuerint, curent hoc decretum Populo pulicari, & explicari in ſingulis ſuarum Diæceſum Parochialibus Eccleſiis, idque in primo anno quàm ſæpiſſimè fiat, deinde verò quoties expedire viderint.* Ergo neceſſe eſt decretum illud in Parochiis publicari, in tantum quod nec publicatio in Diœceſana Synodo facta æquipolleat, ſicut refert deciſum Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 4. tit. 15. l. 1. de Matrim. n. 62.* 20

Interdum etiam contingit, Epiſcopos mandare Parochis, vt inter Miſſarum ſolemnia Ordinandos ad maiores Ordines denuntient, in hoc enim caſu Parochi obſeruare debent, quæ habentur in Conc. Trid. *ſeſſ. 23. de reformation. c. 5.* in hæc verba: *Hi verò, qui ad ſingulos maiores erunt aſſumendi, per menſem ante ordinationem Epiſcopum adeant, qui Parocho, aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat, vt nominibus, ac deſiderio eorum, qui volunt promoueri, publicè in Eccleſia propoſitis, de ipſorum Ordinandorum natalibus, ætate, moribus & vita à fide dignis diligenter iuquirat, & litteras teſtimoniales ipſam inquiſitionem factam continentes ad ipſum Epiſcopum quàmprimùm tranſmittat.* Ideò Parochus intra Miſſarum ſolemnia, eo tempore, quo frequentior populus aderit, Ordinandos denuntiet ad Altare, hoc modo: *Ego N. Parochus Eccleſiæ Sancti N. de mandato Reuerendiſſimi D. N. Epiſcopi denuntio N. qui ad Ordinem N. admitti petit: item denuntio N. & N. qui ad N. Ordinem admitti ſolemniter petunt,* & ſic de ſingulis, ſi plures fuerint, pronuntiando eorum nomina, & cognomina, & locum habitationis, & Parochiæ ipſius, 21

&

& Ordines ad quos promouēdi ſunt, *Hortor igitur omnes, & ſingulos, qui hîc adſunt, aut ad quos huius rei notitia peruenerit, vt ſi aliquod cognoſcunt canonicum impedimentum quominus ÿdem ſuperiùs denuntiati promoueri poßint ad ſupradictos Ordines, Chriſtiana charitate ducti me de omnibus certiorem faciant. Audiat verò attentè vnuſquiſque impedimenta, quæ à me nunc legentur, & promulgabuntur, quòd ſi quis ea meliùs percipere voluerit, me ipſum aduentat, qui vbi opus fuerit iuſſu Reuerendißimi Epiſcopi quæcunque occurrent teneor explicare.*

22 *Prohibetur igitur à Sacris Canonibus, & Conciliis ne ad Ordines admitti poſsint vſu rationis carentes, illegitimi, non Confirmati, irregulares, excommunicati, ſuſpenſi, interdicti, hæretici, aut de fide ſuſpecti, hæreticorum filÿ, quorum parentes in hæreſi mortui ſunt, & etiam ipſorum nepotes vſque ad ſecundam generationem, per lineam tamen maſculinam deſcendentes, aut vſque ad primam, per lineam fœmineam, apoſtatæ neophyti, ſimoniaci publici, vſurarÿ publici, condemnati periurÿ cauſa, obligati Curiæ, infantes, homicidæ, vel mutilantes, aut qui homicidio, ſeu mutilationi cauſam dederunt, milites, qui bello interfuerunt, vbi mors hominum ſucceßit. Qui in foro ſæculari criminalibus officiis ſunt perfuncti, aut actibus criminalibus ſubſcripſerunt, aut interfuerunt, ex quibus ſententia ſanguinis euenerit; ſolemniter pœnitentes, bigami, coniugati, exceptis iis, quorum coniuges in ſacra clauſtra Monialium ſe receperint, ibique profeßionem emiſerint, à ſpiritibus immundis vexati, morbo caduco obnoxÿ, hermaphroditi, notabiliter deformes, & defectu aliquo corporis manifeſto notati, membris capti, ratiociniis obligati, ſerui, ſiue mãcipia, peregrini ignoti, officio aliquo infami, & ſordido perfũcti, promoti per ſaltũ relicto minore Ordine maiore ſuſcepto, promoti furtim, hoc eſt, qui ab vno Ordine ad alium, vel extra tẽpora, vel ante legitimã ætatẽ illegitimè trãſierunt, vel ſine dimiſſorialibus literis ſunt ordinati. Vlterius ſciat vnuſquiſq; veſtrûm quòd ad primam Tonſuram ordinandi non admittẽtur minores ſeptem annis. Ad reliquos minores Ordines promouẽdi ſunt maiores, ita vt idonei eſſe poſsint munerũ functioni ad quæ obligantur. Ad Subdiaconatũ ante xxij. ad Diaconatum ante xxiij. ad Presbyteratũ ante xxv. nemo vt ordinetur accedat. Neque niſi talibus veſtibus induti ſinguli accedant, & coronam in capitis vertice, prout cuiq; Ordini ab Eccleſia ſancta præſcribitur, habeant. Qui demũ non confeſsi fuerunt peccata ſua, vt maiori puritate Eccleſiaſticæ militiæ inſignia ſuſcipere poſsint, & ſacram Euchariſtiam ſumere, non admittentur.*

23 Poſt denunciationem eo modo, vt ſuprà dictum eſt, factã, ſciſcitari ampliùs Parochus, atq; inueſtigare curabit omnia per ſe ipſum, quibus rectè cognitis, & Conſcientiæ ſuæ ſecuritatem ante oculos habens, tunc teſtimoniales litteras à ſe ſubſcriptas, & ſignatas conſignabit illis, quos denunciauit, in hanc, quæ ſequitur, formam. *Ego N. Parochus Eccleſiæ ſancti N.* (atque hîc exprimatur ſi in ciuitate ſit, an in diœceſi) *admonitus de Ordinationibus ſacris habendis à Reueren. D. Epiſcopo, & rectè perſpectis omnibus, quæ ab ipſo Reuerend. D. tum in dictis, tum in indictis, tum in inſtructionibus præcepta ſunt, ſeu admonita, denuntiaui in Eccleſia intra Miſſarum ſolemnia N. ex Parochia mea, qui ad Ordinẽ N. promoueri cupit, & poſtulat, & de natalibus, vita, & moribus ipſius certior fieri curaui, eumq; idoneum eſſe exiſtimo, quatenus ex cognitis intelligere potui, qui ad prædictum Ordinem admittatur, fidémque facio illum ſæpiùs infra annum ſacram Confeſsionem, & Communionem frequentare ſolitum fuiſſe, & me ac reliquos doctrinæ Chriſtianæ miniſtros ſua opera, & aſsiduitate iuuaſſe (vel ad Chriſtianæ doctrinæ ſcholam venire ſolitum eſſe, ſi minor ſit.) In quorum fidem, &c. mea manu ſubſcripſi, & ſigillo Eccleſiæ meæ Parochialis muniui. Datum in ædibus Parochialis Eccleſiæ Sancti N.* Quòd ſi alicuius difficultatis impedimentum obeſſe videat, illud ante Ordinationis diem Reuerendiſſ. D. Epiſcopo ſignificet, neque teſtimoniales litteras conficiat quàm ab eodem Reuerendiſſ. D. quid ſibi agendum ſit, acceperit.

Solet quoque Parochus litteras teſtimoniales functionum exercitarum pro Ordinandis concedere, vt ſequitur. *Ego N. Parochus, ſiue Rector Parochialis Eccleſiæ Sancti N. præſentibus litteris teſtor R. D. N. promotum à Reuerend. D. Epiſcopo ad N. Ordinem, & meæ Eccleſiæ conſignatum, vt in ea eiuſdem ſuſcepti Ordinis functiones exerceret ad præſcriptum eiuſdem Reuerendiſsimi D. prædictas functiones ſingulis diebus Dominicis, feſtiſque in eadem mea Eccleſia exercuiſſe. In quorum fidem, &c. præſentes mea manu ſubſcripſi, & ſigillo Eccleſiæ prædictæ muniui, die.... Menſ..... Anno.....* 24

Quæſtuarios eleemoſynarum non commendat Parochus abſque Epiſcopi licentia, quando petunt pro Hoſpitali, Collegio, vel Conuentu, ſecus verò ſi quærant pro ſuo particulari victu, vt aduertit Poſſeuin. *de officio Curati, c. 2. n. 29.* His namque Epiſcopus etiam poſt datam licentiam prohibet ne quærere, aut colligere eleemoſynas incipiant, niſi priùs eius litteras patentes Parocho conſignent, illique ſe ſe cognoſcendos præbeant, vt animaduertere poſſit an ea, ad quæ illum obligauit, rectè ſeruent, populumque de omnibus, ad quæ prædicti Quæſtuarij tenentur, admonebit. 25

Poſtremò non eſt obliuioni mandandum, poſſe Epiſcopum etiam Regulares cogere, vt in Offertorio Miſſarum Conuentualium, quæ Dominicis diebus in Monaſteriis celebrantur, declarent Fidelibus, quæ feſtiuitates, & ieiunia in illa hebdo- 26

mada occurrant ne ignorantia horum feſtorum, & ieiuniorum præcepta Eccleſiaſtica à Fidelibus tranſgrediantur, vt obſeruat Laurent. de Portel. *in dubiis Regularib. verb. Epiſcopus, n.7.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.1. quæſt. 43. artic.7.* vbi teſtatur ſe ita vidiſſe obſeruari à quibuſdam Fratribus Ordinis Mendicantium in Diœceſi Elborenſi Regni Portugaliæ, refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, part.2. alleg.24. numer.21.* & nouiſſimè Fr. Hieron. Roder. *in compendio quæſtion. Regular. reſol.25. ſub num.5.*

27 Ex ſe autem non poſſe Regulares in ſuis Eccleſiis non Parochialibus annunciare populo feſta, & ieiunia, inueni cenſuiſſe *Sacram Congregationem negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſitam*, reſcribentem Epiſcopo Burgi Sancti Domini, *ſub die* 15. *Decembris* 1603. Sed poſtmodum declarauit *S. Congregatio Concilij ſub die* 2. *Iulij* 1620. Regulares non prohiberi dies feſtos, & ieiunia in ſuis Eccleſiis annunciare, prout atteſtatur Laurentius de Peirinis *in Conſtitut. ſui Ordinis Minimorum, tom.2. Conſtitut.7. Pij V. numer.13. verſic. ad primum, pag.193.* & poſt hæc ſcripta & impreſſa viſus Lezana *in ſumm. quæſt. Regular. tom.1. capit.12. numer.41. verſ. ad primum*, vbi refert de hoc extra declarationem *ſacræ Congregationis Cardinalium Concilij* ad Eminentiſſimum Cardinalem Ludouiſium Archiepiſcopum Bononienſem tranſmiſſam.

DE

DE PAROCHI OFFICIO, ET POTESTATE.

PARS SECVNDA,

In qua præcipua quædam enucleantur per Parochos notanda, & curanda circa *Baptiſmi*, & *Pænitentiæ* adminiſtrationem, Sacræ *Communionis* diſpenſationem, *Matrimonij* celebrationem, illiúſque denunciationes præmittendas, Nuptiales benedictiones, ac demum *Extremam vnctionem*.

CAPVT XVII.

Circa adminiſtrationem Sacramentorum in genere plura per Parochos conſideranda.

SVMMARIVM.

1 *Sacramentorum vim, & vſum plebibus ſuis pro ſuſcipientium captu explicare debent Parochi.*

2 *Sacramenta iis ritibus, & caremoniis, quæ in Rituali ſub Paulo V. edito continentur, adminiſtrare debent Parochi.*

3 *Ritus, & caremoniæ in Sacramentis adminiſtrandis iam præſcriptæ omitti ſine peccato non poſſunt, niſi aliud facere ipſa neceſſitas cogat.*

4 *Sacramenta in peccato mortali adminiſtrans an peccet mortaliter? oſtenditur.*

5 *Sacramentorum validitas ex bono, vel malo miniſtro minimè dependet.*

6 *Miniſtri Eccleſiæ inſtrumentaliter operantur in Sacramentis, ideò non agunt ſecundùm propriam virtutem, ſed eius à quo mouentur, qui eſt Chriſtus.*

7 *Sacramenti ad neceſſitatem requiritur, vt Parochus ipſe intendat homini conferre ſacramentum, ſaltem implicitè.*

8 *Intentio virtualis ſufficit in Parocho ad valorem Sacramenti.*

9 *Intentio ad Sacramenti vtilitatem ſemper debet eſſe abſoluta.*

10 *Sacramenta adminiſtrata ſub conditione de præſenti, vel de futuro valida ſunt.*

11 *Parochus peccat non ſolùm ſi apponat conditionem de futuro in Sacramentis adminiſtrandis, ſed etiam ſi apponat conditionem de preterito, vel de præſenti abſque rationabili cauſa.*

12 *Sacramenta dare ſuis Parochianis ex obligatione iuſtitiæ tenetur Parochus tempore grauis neceſſitatis etiam cum certo periculo vitæ propriæ.*

13 *Peſtis tempore Parochus non poteſt fugere, aut populum deſerere.*

14 *Parochus nullo caſu excuſari poteſt quominus miniſtret Sacramenta morienti, ne quidem metu mortis, ſeu alterius contagioſæ infirmitatis, excepto ſi alteri æquè idoneo officium ſuum cum Ordinarij conſenſu committat.*

15 *Parochus cauere debet ne, dum peſtis tempore vnius non grauiter indigentis ſpirituali vtilitati conſulere intendit, plures ex ipſius occubitu grauiorem iacturam ſpiritualem patiantur.*

16 *Principes non poſſunt impedire Parochos, & Sacerdotes adminiſtrare Sacramenta tempore peſtis, poterũt tamen Curatos, & alios miniſtrantes infectis prohibere à ſanorum commercio.*

17 *Epiſcopus poteſt tempore peſtis præcipere Parochis, etiam cum mortis periculo, ne ab Vrbe diſcedant, & quòd neceſſaria Sacramenpetentibus adminiſtrent.*

18 *Parochi tempore peſtis tenentur reſidere in ſuis Parochialibus, poſſunt tamen per alium idoneum miniſtrare Parochianis ſuis peſte infectis Sacramenta Baptiſmi, & Pænitentiæ.*

19 *Epiſcopus tenetur tempore peſtis ſuis magnis expenſis idoneos quærere miniſtros, ſi illi deſint.*

20 *Religioſis an ſit licitum tempore peſtis fugere, vel potiùs teneantur obedire Prælato iubēti permanere, ac Sacramenta peſte infectis miniſtrare inſtar Parochorum, remiſsiuè.*

21 *Parochus an poſsit ſibi prouidere de neceſſaria defenſione in probabili vitæ periculo, cum tamen neceſsitas Sacramenti adminiſtrandi vrgeat, oſtenditur.*

22 *Parochus ſi certò ſciat ſe occiſum iri, an teneatur ire ad infirmum ſine Sacramento Pœnitentiæ certò moriturum.*

23 *Parochus, qui capitales gerit inimicitias, non poteſt admonere populum, vt qui indiguerit illius opera, vocet eum de die, & non de nocte.*

24 *Parochus excommunicatus occultus petitus à Parochianis ſuis, vt Miſſam celebret in die feſto, vel Sacramentum aliquod ex neceſsitate miniſtret, non peccat, modò præmittat dolorem de peccatis, nec poſsit abſolutionem excommunicationis obtinere.*

25 *Parochus excommunicatus vitandus adminiſtrās Sacramēta, & ab eo illa petētes, ſeu recipiētes extra neceſsitatē, grauiter peccant.*

26 *Parochus minori excommunicatione notatus conferendo Eccleſiaſtica Sacramenta an peccet mortaliter oſtenditur?*

27 *Geſta ſacramentaliter ab eo, qui verus Parochus nō eſt, ſed communi errore talis exiſtimatus habēs titulum putatiuum à legitimo ſuperiore, ſunt valida in foro conſcientiæ.*

28 *Confeſsiones factæ Parocho habenti titulum putatiuum à legitimo ſuperiore, & communi errore pro tali exiſtimato, non ſunt iterandæ detecto impedimento.*

29 *Declaratur* c. dudum, *ibi*, deceptæ de elect.

30 *Primatus quando quis eſt ipſo iure adminiſtratione publica, beneficio, munere, & officio, quo fungitur, valent acta eius ante criminis declarationem concurrente communi populi, vel maioris partis errore.*

31 *Indulgentiæ conceſſæ à Prælato penitùs falſo, qui putabatur verus, non minus operantur, quàm ſi eſſent conceſſæ à Prælato vero.*

32 *Prælato non notoriè intruſo ſoluens liberatur.*

33 *Geſta vt valeant non ſatis eſt communis error, ſed neceſſariò requiritur titulus à ſuperiore collatus, quamuis inualidus.*

34 *Abſolutio ſacramentalis præſtita à Sacerdote qui communiter exiſtimatur proprius ipſius Pœnitentis Sacerdos, eſt valida concurrente titulo à legitimo ſuperiore collato, quamuis inualido.*

35 *Inhabilitas quando procederet à iure diuino, aut naturali, licèt concurrat communis error, & titulus, geſta per ſic inhabilem nullius ſunt momenti.*

36 *Abſolutio ſacramentalis eſt irrita, quam præſtat non Sacerdos, quamuis communiter exiſtimetur Sacerdos, & verus Parochus.*

37 *Parochus ſecluſa Epiſcopi reſeruatione poteſt dare alteri etiam ſimplici Sacerdoti licentiam adminiſtrandi Sacramenta, excepta Pœnitentia, quam dat ſolus Epiſcopus.*

38 *Viceeuratus à proprio Parocho ob eius abſentiam ad breue tempus, vt omnem curam gerat, poteſt alÿ delegare vnam, vel alteram cauſam.*

39 *Beneficium Curatū habens quamuis regulariter per ſeipſum curam exercere teneatur, ex conſuetudine tamen immemorabili, vel priuilegio induci, & concedi poteſt, vt eidē per Capellanum etiā temporalē inſeruiat.*

40 *Religioſi ſine ſpeciali licentia Parochi Sacramenta Vnctionis Extremæ, vel Euchariſtiæ adminiſtrantes, Matrimoniave ſolemnizantes, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrunt.*

41 *Religioſi in partibus Indiarū ad curam Indorum deputati tāquā Parochi, liberè ſuis Parochianis Sacramenta adminiſtrare valēt.*

42 *Simonia eſt pro Sacramentis celebrandis aliquid recipere tanquam pretium ipſorum, aut tanquam mercedem operis, ſeu laboris concomitantis.*

43 *Parochus ſi Sacramēta adminiſtrare nolit, vbi obligat⁹ eſt, qua pœna afficiatur? oſtēditur.*

PAROCHI animaduertere in primis debent in adminiſtratione Sacramentorum, vt eorum vim, & vſum Plebibus ſuis pro ſuſcipientium captu explicent, ſicut Patres Concil. Trid. præceperunt *ſeſſ. 24. de reform. cap. 7.* in hæc verba: *Vt fidelis populus ad ſuſcipienda Sacramenta maiori cum reuerentia, atque animi deuotione accedat, præcipit Sancta Synodus Epiſcopis omnibus, vt non ſolùm cum hæc per ſe ipſos erunt Populo adminiſtrando, priùs illorum vim, & vſum pro ſuſcipientium captu explicent, ſed etiam idem à ſingulis Parochis piè, prudenterque, etiam lingua vernacula, ſi opus ſit, & commode fieri poterit ſeruari ſtudeant, iuxta formam à S. Synodo in Catecheſi ſingulis Sacramentis præſcribendam, quam Epiſcopi in vulgarem linguam fideliter verti, atque à Parochis omnibus exponi curabunt.* Idque bono efficiat animo ac ſe ad Sacramenta adminiſtranda toties, quoties opus fuerit omnibus expoſitum dicat non enim muneri ſuo ſatisfacit, ſi adeò ea moleſtè; & ægrè adminiſtrat, vt occaſionem tribuat ſuis ouibus non petendi deinde Sacramenta toties quoties petiuiſſent, amota difficultate exhibendi. Officium enim Paſtoris non ſolùm eſt paſtum ouibus non ſubtrahere, verum, deducere ad illum. Ita Ioann. Sanch. *in ſelect. diſp. 47. num. 11.* 1

Secundò

2 *Secundò*, debent quoque attendere, vt illa adminiſtrent iis ritibus, & cæremoniis, quæ in Rituali ſub Paulo V. Pont. Max. edito continentur, ſicut in Conſtit. eidem Rituali præfixa, quæ eſt 85. *in Bullario*, idem
3 Pontifex mandauit; eo quòd † ritus huiuſmodi, & cæremoniæ in Sacramentis adminiſtrandis iam præſcriptæ omitti ſine peccato non poſſunt, niſi aliud facere ipſa neceſſitas cogat, vt affirmauit Pius V. *in Catecheſi Romana, p.2. de Sacrament. in genere*, §.18. ſubdens valdè vtiles eſſe cùm mentes illorum, qui eas intuentur, & diligenter obſeruant, ad ſublimium rerum cogitationem erigant, fidémque in eis, & charitatem excitent. Vide Ioan. Sanci. *in ſelect. diſp.*47. *numer.*19. vbi ita ait de Parochis loquens: *Cæremonias ſi fortè ignoras, addiſce, ad id enim obligaris ex Trident. ſeſſ.22. in decreto de obſeru. & euitand. in celebr. Miſſa, commemorante illud Hieremiæ c.*48. *Maledictus qui facit opus Domini negligenter*, &c. & ſubdit ex Palacio obligari Sacerdotes ſub mortali crimine ad ſeruandum Cæremonias.

4 *Tertiò*, debent dum ea adminiſtrant, ſine peccato mortali eſſe; ſi enim peccati mortalis conſcij ea adminiſtrauerint, lethaliter peccare, per *c. vlt.* 15. *q.*6. *& cap. fin. de cohabit. cleric. & mul.* reſoluunt Victor. *de Baptiſmo, n.*28. Caiet. *tom.2. opuſc. quæſt. vnic. de vſu rerum ſpirit.* Nauarr. *in cap.*1. §. *Sacerdos, de Pœnit. diſt.*6. Vaſq. *in* 3. *p. tom.*2. *diſt.*136. *cap.*3. Soar. *de Sacram. diſp.*16. *ſect.*3. Azor. *inſtit. moral. p.*1. *lib* 2. *cap.*4. *quæſ.*6. Poſſeuin. *de officio Curati, cap.*5. *num.*42. Bonacin. *de Sacrament. diſp.*1. *quæſt.*3. *punct.*2. §.1. *num.*1. Campan. *in diuerſ. Iuris canon. rub.*1. *num.*102. Illuſtriſſ. D. meus Rodericus à Cunha *in comment. ad cap.*1. *n.*5. *diſt.*77. Ratio huius reſolutionis ſumi debet partim ex ſanctitate, ac dignitate Sacramenti, quod conficere, vel miniſtrare in ſtatu peccati mortalis, veluti ſordidum Chriſti inſtrumentum, non vacat irreuerentia; partim verò ex ſanctitate, & dignitate officij, ſeu poteſtatis Sacerdotalis. Vnde Parochus habens conſcientiam peccati mortalis debet conari, & curare vt in gratia conſtituatur antequam adminiſtret Sacramenta; quamobrem ſi aduertat ſe ſolum attritum, debet contritionis actum elicere; ſi verò aduertat ſe non poſſe actum contritionis elicere, debet Pœnitentiæ Sacramentum recipere, quia tenetur aſſumere media, quibus ad gratiam ſanctificantem diſponatur, ne Sacramenta indignè pertractet. Ita ex multis Bonacin. *vbi ſuprà numer.*3. Concludo igitur, ſi Parochus Sacramentum aliquod miniſtraturus mortalis peccati conſcius ſit, alterum eorum ipſi agendum incumbere, videlicet vt vel præmiſſa Confeſſione Sacramentalem abſolutionem accipiat, vel per internum contritionis actum cum propoſito poſtea ſuo tempore confitendi ſe in Dei gratiam reſtituat. Quapropter per accidens, nempè ob ignorantiam, fieri poteſt, vt Sacerdos bona fide exiſtimans ſe contritum eſſe, cùm non ſit, Sacramentum in peccato mortali adminiſtret ſine noua ſacrilegij culpa.

Sacramentorum tamen validitas ex bono, 5
vel malo miniſtro minimè dependet, ſed iſte etiam malus dummodo Catholicus, quamuis peccet, nihilominus (vt vtar verbis Gregorij de Valent. *diſp.*9. *q.*4. *punct.*1. *&* 2. *tom.*4. validè ſed non licitè Sacramenta confert; nam Auguſtinus *ſuper Ioan. tract.*5. dicit, *Quod in Chriſto non nouerat Ioannes? poteſtatem Baptiſmi ipſum Dominum habiturum, & ſibi retenturum, ſed miniſterium planè tranſiturum in bonos, & malos, quid ibi facit malus miniſter, vbi bonus eſt Dominus?* quia † miniſtri Eccleſiæ inſtrumentaliter operātur in Sacramentis, ideò non agunt 6
ſecundum propriam virtutem, ſed eius à quo mouentur, qui eſt Chriſtus: S. Thom. 3. *p. q.*64. *art.*5. Petr. de Ledeſma *in ſum.* vbi *de Sacramento Euchariſtiæ, c.*10. *concl.*9. Illuſtriſſ. D. meus Roder. à Cunha *in comment. in princ. diſt.*49. *num.*4.

Quartò, eſt notandum ad neceſſitatem Sa- 7
cramenti requiri, vt Parochus ipſe intendat homini conferre Sacramentum, ſaltem implicitè, ſi videlicet facere velit, quod vera Eccleſia ſolet, aut quod Chriſtus inſtituit, aut quod Sacerdotes Chriſtianorum facere conſueuerunt, etſi determinatè neſciat, aut non credat eſſe Sacramentum. Ita S. Tho. *p.*3. *q.*64. *art.*8. *& art.*10. *ad* 2. Valent. *tom.*4. *diſp.*3. *q.*1. *puncto* 4. *propè fin.* Vaſq. 3. *p. tom.*2. *diſp.*146. *num.*5. Petr. de Ledeſma *in ſum. tom.*1. *ſum. tom.*1. vbi *de Sacram. in communi, cap.*4. *verſ. duodecima concluſio.* Bonacin. *d. diſp.*1. *q.*3. *puncto* 2. *num.*5.

Et quamuis decens ſit, vt Parochus cùm 8
Sacramenta miniſtrat, aut ſacrificat, intentionem actualem habeat; tamen ea ad valorem Sacramenti non requiritur, cùm ſufficiat virtualis, putà ſi aliquis propoſito ſacrificandi, vel baptizandi venit in Eccleſiam, atque idcircò ſacras veſtes induit ad Altare, vel baptiſterium acceſſit; licèt tunc, & in ipſa materiæ applicatione, formæ prolatione, ad alia cogitanda diſtrahatur, perficitur Sacramentum, iuxta doctrinam S. Thom. *d. artic.*8. vbi ſic ait: *Si in ipſo exercitio actus cogitatio miniſtri ad alia rapiatur, virtute prima intentionis perficitur Sacramentum, quamuis ſtudioſè curare debeat, vt etiam actualem intentionem adhibeat, ſed hoc non eſt totaliter poſitum in hominis poteſtate.*

Intentio autem ad Sacramenti validita- 9
tem

tem ſemper debet eſſe abſoluta, ideóque non ſufficit ſi Curatus baptizet, vel à peccatis abſoluat ſub conditione pendente in futurum, verbi gratia, ſi pater tuus conſenſerit, ſi concubinam domo eieceris. Ratio eſt, quia ſacra Symbola debent à miniſtri intentione explicita, aut implicita ſecundùm Chriſti intentionem determinari, vt ſunt ſi eorum vis, & efficacia ſuſpendatur à futuro contingente effectu. Ita Suar. *d. diſp.* 13. *ſect.* 3. *aſſert.* 3. Ægid. de Coninch. *de Sacrament. & cenſur. quaſtion.* 64. *artic.* 8. *dub.* 2. *concl.* 2. & 3. Bonacin. *d. quaſt.* 3. *punct.* 2. §. 3. *num.* 19. vbi
10 *num.* 18. reſoluit † Sacramenta adminiſtrata ſub conditione de præſenti, vel de futuro
11 valida eſſe, & *n.* 20. tenet † Curatum peccare non ſolùm ſi apponat conditionem de futuro; ſed etiam ſi apponat conditionem de præterito, vel de præſenti abſque rationabili cauſa; quia exponit ſe periculo adminiſtrandi Sacramentum inualidè.

12 *Quintò* eſt notandum, de obligatione iuſtitiæ tempore grauis neceſſitatis teneri Parochum Sacramenta dare ſuis Parochianis, etiam cum certo periculo vitæ propriæ; vbi enim detrimentum ouium ſuarum immineret in ſpiritualibus, non poterit ille propter peſtem, aliúmve morbum contagioſum, aëris intemperiem, ſeu ob inimicitas, aut Principis, & populi furorem ſe excuſare, niſi adſint alij miniſtri, qui ſufficienter id præſtent: Ita S. Thom. 2. 2. *q.* 185. *art.* 5. Suar. *tom.* 3. *in* 3. *p. diſp.* 72. *ſect.* 3. *col.* 1. Emman. Sà *in aphoriſm. verb. Charitas, numer.* 2. Henriq. *in ſum. lib.* 8. *cap.* 55. §. 3. Vaſq. *in opuſc. de benefic. cap.* 4. §. 2. *art.* 1. *dub.* 2. *num.* 135. Molſeſ. *in ſum. Theologiæ moral. tract.* 6. *cap.* 11. *numer.* 31. Fernandez *in examine Theologiæ moral. p.* 4. *cap.* 15. §. 5. *num.* 4. Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.* 3. *lib.* 3. *cap.* 3. *numer.* 1. Sayr. *in floribus deciſ. ſub tit. de conſtitut. deciſ* 29. Machado *en ſu perfetto Confeſſor. lib.* 4. *p.* 2. *tract.* 2. *doc.* 11. *& latè inf. cap.* 19. *n.* 39. nam ij, quibus ex officio incumbit cura alienæ ſalutis, teneri eam procurare etiam in periculo vitæ, vt poſt Valent. Filliuc. Suar. Villal. & Palao tenet Trullench. *in expoſ. Decalogi lib.* 1. *c.* 5. *dub.* 6. *n.* 13.

13 Quapropter tempore peſtis Parochus fugere non poteſt, nec populum deſerere; bonus enim Paſtor dat animam ſuam pro ouibus ſuis, *Ioan.* 3. Nald. *in ſum. verb. Parochus. num.* 15. Rutil. Benzon. *de fuga tempore peſtis lib.* 1. *diſp.* 1. *q.* 1. *concl.* 4. Banez 2. 2. *q.* 33. *art.* 3. *dub.* 4. *concl.* 4. Trullench. *d. dub.* 6. *n.* 13. *in fine.*
14 quia † nullo caſu excuſari ille poteſt quominus miniſter Sacramenta morienti, ne quidem metu peſtis, ſeu alterius contagioſæ infirmitatis, ſecundùm Rip. *in tract. de peſte, num.* 147. Marc. Anton. Genuenſ. *in man. Paſtorum, c.* 61. *num.* 8. Piaſec. *in praxi Epiſcop. p.* 2. *c.* 3. *n.* 24. *verſ. periculo.* Galleg. *de Parochor. oblig. tempore peſtis p.* 3. *in ſolut. argum. n.* 64. vbi quòd Parochus tenetur ea Sacramenta peſtiferis miniſtrare, quæ ſunt de ſalutis neceſſitate, alia autem non cum tanto vitæ diſcrimine. Lopez *p.* 1. *inſtruct. c.* 67. ait teneri Parochum tempore peſtis viſitare infirmos, & eis cum periculo vitæ Baptiſmum & Pœnitentiam miniſtrare, quia hæc Sacramenta ſunt de neceſſitate ſalutis; non audet tamen affirmare teneri ad Euchariſtiam miniſtrandam cum periculo vitæ, refert Trullench. *d. dub.* 6. *n.* 14. excipio ſi alteri æquè idoneo officium ſuum cum ordinarij conſenſu committat, aut reſignet, ſicut docent Archiep. Flor. 3. *p. tit.* 22. *tit.* 22. *cap.* 12. §. 3. his verbis: *eos, quibus cura animarum imminet, de neceſſitate ſalutis ſua oportet per ſe, vel alium idoneum, Sacramentum miniſtrare.* Valent, *tom.* 4. *diſp.* 3. *quaſt.* 4. *puncto* 3. Benzon. *conc.* 4. *fol.* 4. Ioan. Chapeauille *in modo miniſtrandi Sacramenta tempore peſtis, c.* 1. *q.* 4. vbi rectè tamen monet, dum Paſtor beneficium Curatum altero ſubſtituto retinet licèt corpore abſens ſit, animo tamen, & prouidentia præſentem eſſe debere, vt nihil neceſſarij ad ſalutem ouibus ſuis deſit.

Cauere Parochus debet-ne, dum peſtis 15
tempore vnius non grauiter indigentis ſpirituali vtilitati conſulere intendit, plures alij ex ipſius concubitu grauiorem iacturam ſpiritualem patiantur: quare ſi ſolus ſit, non facilè miniſtrare debet cum vitæ ſuæ periculo Sacramenta, quæ non admodum neceſſaria ſunt, vel ſecundùm ſe, vt extrema Vnctio, vel reſpectu perſonarum quarum bonum ſtatum Confeſſarius probabiliter cognitum habet; quia nuper earum confeſſiones exceperat. Denique quotieſcunque ab aliqua perſona, quam veriſimilibus coniecturis Sacerdos credit non habere conſcientiam peccati mortalis, vel per contritionem rectè ad moriendum diſpoſitam eſſe, probabiliſſimè timetur periculum contagionis, in tali caſu maius bonum publicæ neceſſitatis præferendum priuatæ alicuius vtilitati. Ita Ioan. Maior. *in* 4. *diſt.* 23. *quaſt.* 1. Chapeauille *vbi ſup. capit.* 3. *quaſ.* 2. *&* 18.

Principes non poſſunt impedire Paro- 16
chos, & Sacerdotes adminiſtrare Sacramenta tempore peſtis, poterunt tamen Curatos, & alios miniſtrantes infectis, & prohibere à ſanorum commercio, vt latè reſol-
uit Marta *de Iuriſdict. p.* 4. *caſu* 73. † Imò 17
poteſt Epiſcopus tempore peſtis præcipere Parochis etiam cum mortis periculo, ne ab vrbe diſcedant, & quòd neceſſaria Sacramenta petentibus adminiſtrent, latè Duard. *in commentar. ad Bullam in Cœna Do-*

mini

*mini, lib.*1.*cap.*2.*qu.*2.*concl.*4. Acti. *de infirmit. p.*1.*rub.*23. Chapeauille *de adminiſtr. Sacram. tempore peſtis, cap.*1.*q.*4. Homobon. *de examine Eccleſ. tract.*15.*cap.*8. *q.*25.*reſol.*2. & nouiſſimè *in reſponſ.q.moral.p.*2.*reſp.*97.*per tot.*& præcipuè *n.*35. Scip. de Rubeis *in aphoriſm. Epiſcop. verb. Peſtis, n.*1. & hac de re *S. Congr. Concilij* inſtante S.Carolo, *ſub die* 10. *Decem-*
18 *bris* 1576. cenſuit † *Parochos tempore peſtis teneri omnino reſidere in ſuis Parochialibus; poſſe tamē per alium idoneum miniſtrare Parochianis ſuis peſte infectis Sacramenta Baptiſmi, & Pænitentiæ: & ſi non reſederint, contra eos procedēdum eſſe ſeruata forma cap. in fine, ſeſſ.*23. *de re-*
19 *form.* Et † ſi adhuc miniſtri deſint idonei, tenetur etiam ſuis magnis expenſis Epiſcopus idoneos quærere, & ad adminiſtrandum exponere, Emman. Sa *in aphoriſm. verb Epiſcopus, num.*42. ex Bañes 2.2.*quæſt.*33. *art.*3. *dub.*4.

20 Vtrum autem liceat Religioſis tempore peſtis fugere, an potiùs teneantur obedire Prælato iubenti permanere, ac Sacramenta peſte infectis miniſtrare inſtar Parochorum, & ipſis quoque in neceſſariis ad corporis ſalutem inſeruire; vide Fr.Emman. *quæſtionum Regular. tomo* 3.*qu.*31. *art.*3.*cum ſeq.* Benzon. *d. lib.*1. *diſp.*1. *quæſt.*1. *concl.*10. & 11. latè, & eleganter Sanch. *in præcepta Decalogi tomo* 2. *lib.*6.*cap.*2.*à num.*54. vbi quinque concluſionibus totam hanc materiam optimè exponit, nouiſſimè Homobon. *in reſp. quæſt. moral.p.*2. *reſp.*106.*verſ. qua ratione.*

21 Quærit curioſè Poſſeuin. *tractat. de officio Curati, cap.*5.*num.*58. an detur aliqua cautela, qua Parochus ſibi prouideat de neceſſaria defenſione in probabili vitæ periculo, cùm tamen neceſſitas Sacramenti adminiſtrandi vrgeat? Et reſpondet prudentiâ omnia incommoda ſuperari, peculiariter verò diſtinguendum an periculum ſit à malo, vel à mala Cœli conſtellatione; ſi ab iſta veſtes, & præſidia, quæ à natura docentur, ſunt bona; ſi periculum eſt à malo homine, videndum eſt an Sacramenta, quæ ſunt danda, ſint neceſſaria, & quidem ſi inſtet auditio Confeſſionis morientis, eſt eundum. Vt autem Curatus tutò vadat dum induit ſe (loquimur enim de cauſa contingenti in nocte, quia in die magis promptum remedium inueniri poteſt) vocet amicos qui eum aſſocient, ſi hoc poteſt, curet vt ipſi vocantes alios aſſociantes vocent, ſi hoc non poteſt, ipſe ferat arma, vt ſe defendat, quia ita ei licet, & hoc etiamſi ferat Sacramentum, putà Extremæ-Vnctionis. Porrò ita poſſet agere, ſtatim atque conſtiterit ei de inimicitia, videat an poſſit reconciliari inimicis: ſi hoc non poteſt, rem deferat ad Epiſcopum, & obtenta licentia arma deferat, quæ tamen propter decentiam clericatus occultè à ſe deferri curet. Si vocatur pro Baptiſmo, ſufficit vt doceat modum, quo vocantes ipſi baptizent abſque eo quòd ipſe vadat. Si vocatur pro Extrema Vnctione, non credo, quòd teneatur ire cum tanto periculo, niſi ægrotus aliis Sacramentis iuuari nequeat; fieri enim poteſt, vt ſit attritus, & accedente Extrema Vnctione virtute Sacramenti euadat contritus. Minus tenetur ire cum tanto periculo ad commendationem animæ. Sed & ſi vocatus fuerit pro Confeſſione, curet infirmum audiri per alium Sacerdotem, quòd ſi hoc non poteſt, eat, vt dictum eſt.

Sed vlteriùs quærit idem Poſſeuin. *citato loco num.*59. quid dicendum ſi conſtet Curato certò occiſum iri, an etiam tunc teneatur ire ad hunc infirmum ſine Sacramento Pœnitentiæ ſic certò morientem, & reſpondet ſibi videri impoſſibilem eſſe iſtam certitudinem mortis, quia Curatus poſſet fuga euadere, poſſibile etiam impetentes non aggreſſuros; ſeperuenturum, qui eum erueret: ideò ſtante incertitudine aggreſſus, & & certitudine mortis infirmi ſine Sacramentis, credo teneri ire ad infirmum, iuxta ſupradicta. Excuſatur tamen ſi poſitiuè, ſeu de facto ſciret pœnitentem eſſe in gratia, quia confeſſus fuerit paulò antè, & aliàs erat diligens, & bonus, Suar. *tom.*4.*de pænit. diſp.*44. *num.*15. quod tamen cautè iudicandum eſt, quia eſſe bonum, & diligentem non arguit impeccabilitatem, ideò credo eundum, vt eundum, vt *ſuprà.* Aduertit tandem idem Poſſeuin. *dicto loco, num.*60. † non poſſe Curatum, qui capitales gerit inimicitas, admonere populum, vt qui indiguerit illius opera, vocet eum de die, & non de nocte, & proteſtari ſe tunc nolle ire, quia tenetur ire quotieſcunque neceſſariò vocatus fuerit, poſſe tamen monere populum, vt pro viribus vocent de die, quia in nocte ſunt difficultates maiores, dummodo non excludat vocationem de nocte. 22 23

Sextò, eſt notandum Parochum excommunicatum occultum petitum à Parochianis ſuis, vt Miſſam celebret in die feſto, vel Sacramentum aliquod ex neceſſitate miniſtret, non peccare, modo præmittat dolorem de peccatis, nec poſſit abſolutionem excommunicationis obtinere ante adminiſtratione m Sacramentorum, nec ipſe ſe ingerat ſua ſponte ad adminiſtranda Sacramenta, ſed petitus adminiſtret, ita Poſſeuin. *d. d. tract. de officio Curati, cap.*5. *n.*46.& expreſſiùs Bonac. *de cenſuris, diſp.*2.*quæſt.*5.*puncto* 2. §.3.*num.*5.*verſ. reſpondetur,* aliàs enim teneretur ſe abſtinere ſub peccato mort. Valer. *de diff. inter vtrumque forum, verb. nullitas, diff.*3. 24

Et

Et ideo hoc caſu Parochiani petentes ab eo eo celebrationem Miſſæ, vt illam audiant die feſto, minimè peccant, ſecundùm eundem Bonacin. *citato loco.* Ratio eſt, quia Concil. Conſtantienſe cùm fidelibus concedat facultatem communicandi cum excommunicato tolerato, videtur indirectè conceſſiſſe ne excommunicatus toleratus peccet communicando, & adminiſtrando Sacramenta, quando petuntur ab aliis fidelibus, alioquin ſi excommunicatus toleratus peccaret, tenerentur cæteri fideles abſtinere à participatione cum excommunicato ad euitandum illius peccatum, conſequenter non cenſeretur fidelibus conceſſa facultas communicandi cum excommunicato tolerato in Sacramentis, & quibuſcunque Diuinis. Quare decretum Concilij Conſtantienſis videtur directè poſitum in fauorem fidelium, & indirectè in fauorem excommunicati tolerati, quatenus expedit, & neceſſe eſt vt fideles tutò vtantur priuilegio participandi, & communicandi cum excommunicato tolerato. Vide Sanchez *de Matrimonio, lib. 7. diſt. 9. n. 8.*

25 Verùm Parochus excommunicatus vitandus adminiſtrans Sacramenta, & ab eo illa petentes, ſeu recipientes extra neceſſitatem grauiter peccant; Sacramenta tamen ipſa ſic ab excommunicato vitando adminiſtrata, valida ſunt, excepto Pœnitentiæ Sacramento, ex eo, quia ad illud validè adminiſtrandum requiritur iuriſdictio, & non ſufficit poteſtas Ordinis, excommunicatus autem vitandus caret iuriſdictione, ita Bonacin. *d. diſp. 2. q. 2. puncto 2. §. 4. ex num. 1.* vbi quoque ſubdit Confeſſionem factam excommunicato vitando iterandam eſſe, vtpotè inualidam, etiamſi pœnitens ignoraret ipſum eſſe excommunicatum, modò Confeſſio non fuerit facta in eo loco in quo Sacerdos ignorabatur eſſe excommunicatus, & ex communi errore, ac titulo colorato habebatur pro legitimo Sacerdote, ex dictis infrà, *n. 27. cum ſeqq.* & modò Confeſſio facta non fuerit in articulo mortis.

26 Si vero Parochus fuerit tantùm minori excommunicatione innodatus, conferendo Eccleſiaſtica Sacramenta an peccet mortaliter, dubium eſt admodum controuerſum. Quidam enim affirmant auctoritate text. *in cap. ſi celebrat, vlt. §. peccat autem. de cler. excommun.* dum ſimpliciter inquit peccare conferendo, quod magis propriè adaptatur peccato mortali, accipiendo verbum, *peccat*, à principaliori ſignificatione, *iuxta reg. cap. pen. de ſent. excomm.* Ita Innoc. *in d. cap. ſi celebrat.* Adrian. *de Clauib. q. 3.* Sylueſt. *in ſum. verb. excommunicatio 4. num. 1.* Archid. *in capit. vir cum propria, 34. q. 4.* à quo non diſſentit, imò memoriæ tenendum monet Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 8. num. 2. verſ. ſed etſi.* Alij autem non deſunt, qui ſentiant nullum peccatum ipſum committere, ex quorum numero ſunt Nauar. *in man. cap. 27. num. 24.* Henriq. *in ſum. lib. 13. cap. 3. §. 1.* Vgolin. *de cenſur. tab. 3. cap. 6. §. 2.* & vi difficultatis oppreſſus cogi ſe eidem opinioni adhærere concludit Suar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 24. ſect. 2. numer. 7. & 9.* reſpondentes text. *in d. cap. ſi celebrat*, procedere in eo, qui non ſolùm confert, ſed conferendo ſimul & ſuſcipiendo participat, ideóque peccare, vt text. ille habet, non quatenus confert aliis, ſed quatenus ipſe ſibi ſuſcipit, atque intelligunt verſ. *peccat autem*, conſonare principio textus, vbi de celebrante agitur. Sed cæteri, quorum communior ſanè apparet opinio, medium tenentes affirmarunt illum veniale peccatum committere, expendentes rationem illam; quia licèt excommunicati minori excommunicatione nullum legis præceptum directè offendant, ac ſubinde non peccent mortaliter, non tamen ſeruant debitum rationis modum à lege intentum, ſed potius irreuerenter agunt ea tractando, & aliis conferendo, quæ lex prohibet ab ipſis ſuſcipi, quam irreuerentiam ſufficere ad culpam venialem, colligitur ex doctrina S. Thom. *p. 3. quæſt. 64. articulo 6.* recepta ex multis, de quibus Henriq. *in ſum. lib. 1. cap. 29. §. 2. & 3.* Quare ita tenent Anch. *in dict. cap. ſi celebrat.* Caiet. *in ſum. verb. excommunicatio minor.* Sot. *in 4. diſt. 22. quæſt. 2. artic. 2.* Cardinal. Tolet. *in inſtr. Sacerd. lib. 1. cap. 11. n. 3.* & plures alij, quos refert, & ſequitur Sayr. *de cenſur. lib. 2. cap. 22. numer. 17.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Excommunicatio, differ. 3.*

Septimò eſt notandum, geſta ſacramentaliter ab eo, qui verus Curatus, ſeu Parochus non eſt, ſed communi errore talis exiſtimatur, habens titulum putatiuum à legitimo Superiore, eſſe valida in foro Conſcientiæ. Ita gloſſ. *verb. decepta, in c. dudum 54. de elect.* vbi Abb. antiq. *num. 4.* Innoc. & Compoſt. *num. 3.* Hoſt. *n. 12.* Ioan. Andr. *num. 42.* Bald. *n. 5.* Anchar. *col. 4. propè fin. verſ. quinto oppono*, Butr. *num 24. & ſeq.* Panor. *n. 20.* quos refert, & ſequitur Rendina *in promptuario recept. ſentent. tom. 1. tit. 38. num. 23.* Ioann. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. nullitas, differ. 2. num. 2.* 27

Vnde Confeſſiones his factas iterandas non eſſe detecto impedimento, per text. *in c. infamis, verſ. verumtamen. 3. q. 7. & in l. Barbarius, ff. de offic. Prætor. & in l. 2. C. de ſent. & interl.* reſoluunt Innoc. Ioann. Andr. & Abb. *citatis locis*, Nauar. *in c. placuit, de Pœn. diſt. 6. num. 179. & ſeq.* vbi ſubdit, quòd ſi notoriè quis 28

quis ſuo titulo, & poſſeſſione iuris priuaretur, ſed non adeò notoriè quin poſſeſſionem facti retineret, & à Superiore toleraretur, eo caſu geſta per ipſum in conſcientiæ foro valerent: vbi etiam ſecus reſoluit quando Parochus ſine vlla Superioris auctoritate ſe in beneficium intruſit, vel notoriè ipſo iure, aut per ſententiam eſt ſuo titulo priuatus: quod etiam reſoluunt plures relati à Sanch. *de Matrimon. lib.3. diſput.22. numero* 13.

26 Non obſtat *d.cap.dudum*, ibi, *deceptæ*, quia † Abb.illic *num*.86. Sanch. *vbi ſuprà num* 14. *& ſub num*.56. intelligunt verbum illud *deceptæ*, quaſi animæ Parochianorum à Curato Eccleſiæ priuato, & communiter tolerato abſolutorum non decipiantur verè per huiuſmodi abſolutionem, imò per eam ſuppoſita bona fide ſaluentur ad inſtar Baptiſmi inualidi bona fide ſuſcepti, iuxta text. *in cap*.2. *& in cap. vltimo, de Presbyt.non bapt.* ſed ſolùm dicuntur deceptæ, habito reſpectu ad animum prædicti Curati eas decipere intendentis.

30 Vnde etiam quando quis eſt ipſo iure priuatus adminiſtratione publica, beneficio, munere, & officio, quo fungitur, valent acta eius ante criminis declarationem concurrente communi populi, vel maioris partis errore. Ita Nauar. *in dict.cap.placuit,n*.179. *& ſeq.* Azor. *inſt. moral.p*.1.*lib*.5.*cap*.8.*quæſ*.2. *& p*.2.*lib*.7.*cap*.17. *quæſ*.4. Sanch. *d.diſput*.22. *num*.56. vbi *n*.58. reſoluit quòd dum priuatio, & hominis inhibitio eſt occulta, adhuc valent geſta concurrente prædicto communi errore.

31 Hinc denique indulgentiæ conceſſæ à Prælato penitùs falſo, qui putabatur verus, non minus operantur quàm ſi eſſent conceſſæ à Prælato vero, vt per Auiles *ad cap*.1. *Prætor.*

32 *num*.13.*pag*.25. Et † qui ſoluit Prælato non notoriè intruſo liberatur, Gama *Luſitan. deciſ*.1.*numer*.3. *& deciſ*.303.*numer*.1. Maſcard. *de probation.concl*.1323.*num*.1. Surd. *dec*.229. *num*.10. Gonzal. *ad reg*.8. *Cancel. gloſſ*.45.§.2. *num*.27.

33 Vt autem geſta valeant, non ſatis eſt communis error, ſed neceſſariò requiritur titulus à Superiore collatus, quamuis inualidus ſit ob aliquod vitium latens, quare dum aliquis ſine titulo, & auctoritate Superioris in officium Iudicis, Parochi, aut Confeſſoris ſe intruſit, licèt communis error facti accedat, geſta per illum ad vtrumque forum pertinentia ſunt prorſus inualida, ita Sanch. *dict. diſp*.22. *num*.49. Suarez *in* 3. *p. tom*.4. *diſt*.26. *ſect*.6.*num*.7. Leſſi. *de Iuſtit.lib*.2.*cap*.29.*dub*.8. *num*.68. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib*.1.*num*.102. *&* 103. Ægid. de Coninch. *de Sacramentis,diſp*.8.*dub* 3.*n*.22. *& dub*.6.*n*.47. Villalob. *in ſum.tom*.2.*tract*.1.*diffic*.13.*num*.5. Filliuc. *tom*.1.*tract*.7.*cap*.9.*n*.227. Ioan.Valer. *de different.vtriuſque fori,verb.Nullitas,diff*.7. *num*.2. Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc*.2.*lib*.7.*cap*.2.*n*.73.

Contra Baſil.Pont. *de matrimon.lib*.3.*c*.22. *num*.46. & Ioan.Sanc. *in ſelectis, diſp*.44.*num*. 3. exiſtimantes quòd vt geſta valeant tam in foro externo, quam Conſcientiæ, ſatis eſſe haberi communem errorem, nec neceſſarium eſſe titulum collatum à Superiore legitimo.

Intellige ſupradicta, & ſic tunc ſolùm communem errorem, & titulum operari validitatem eorum, quæ gerunt per inhabilem, quando inhabilitas fuerit de iure humano, veluti quando abſolutio ſacramentalis præſtatur à Sacerdote, qui communiter exiſtimatur proprius ipſius pœnitentis Sacerdos, cùm tamen à parte rei non eſſet talis, propter aliquod ſui ipſius impedimentum iuris humani, vt quia titulum beneficij Parochialis, alioquin ſibi legitimè collatum amiſit à parte rei ipſo iure propter adeptionem alterius beneficij, iuxta terminos, *d.cap. dudum,& cap.de multa,de præbend.* vel propter delictum eandem priuationem inducens, vel ob aliud ſimile impedimentum. 34

† Quando verò inhabilitas procederet à iure diuino, aut naturali, licèt concurrat prædictus error, & titulus, geſta per ſic inhabilem nullius erunt momenti, Abb. *in capit.2.in fine,de Presbyt. non baptiz.* & alij quos refert, & ſequitur Maſcard. *de probat. concl*.649.*n*.98. *&* 99. Sanchez *d. diſput*.22. *numer*.27. Vnde † ſi non Sacerdos ſacramentaliter abſoluat, quamuis communiter exiſtimetur Sacerdos, & verus Parochus, abſolutio eſt irrita, is enim patitur inhabilitatem de Iure diuino, ſecundùm quod ſoli Ordini Sacerdotali annexa eſt iuriſdictio neceſſaria ad eam abſolutionem miniſtrandam, ex text. *in cap. verbum,de Pœnit.diſt*.1. Conc.Trid. *ſeſſ*.14. *de Sacrament. Pœnitent.can*.10. reſoluunt Sanch. *loco citato*, & Ioan.Baptiſta Coſta *de rem.ſubſidiar.remed*.127. *numer*.25. latè, & eleganter Ioan.Valer. *de different. vtriuſque fori, verb. Nullitas,differ*.2.*numer*.3. vbi refert in loco del Pouo Regni Aragoniæ inuentum fuiſſe Parochum, qui erat laicus Regni Franciæ, & curam animarum illius loci per 33. annos exercuerat. 35 36

Octauo eſt notandum, Parochum ſecluſa Epiſcopi reſeruatione poſſe dare alteri etiam ſimplici Sacerdoti licentiam adminiſtrandi Sacramenta, excepta Pœnitentia, quam dat ſolus Epiſcopus ex *Concil. Trident. ſeſſ*.23. *de reformat.cap*.15. Ita *Sacra Congregat.negotiis Epiſcoporum,& Regularium præpoſita* reſcripſit *Epiſcopo Caſtellanen. ſub die* 20. *Auguſti* 1620. vbi etiam quòd hoc idem Epiſcopus ei prohibere 37

hibere non debet, Poſſeuin. *d.tract.de officio Curati, cap.5. num.50.* vbi ſubdit quòd miniſtrare ſine tali licentia Sacramenta, eſt peccatum mortale.

38 † Sed iſte Viceeuratus à proprio Parocho ob eius abſentiam ad breue tempus, vt omnem curam gerat, poteſt alij delegare vnam, vel alteram cauſam, Sanch. *de Matrim.lib.3.diſp.31.num.13.* Squillante *de priuilegiis cleri torum, cap.2.n.34.* vbi *numer.35.* ſubdit non poſſe prædictum Parochi delegatum ad vniuerſam Parochiæ curam, alteri delegare omnem curam dum abeſt, etiam ad modicum tempus, niſi adeſſet conſuetudo, vt dum ad breue tempus abeſt, ſubſtituat aliquem miniſtraturum omnia Sacramenta in Parochia, quia Parochus Viceeuratum inſtituens, & conſcius conſuetudinis tacens, videtur tacitè dare facultatem ad eam ſubſtitutionem, & vbi extat dicta conſuetudo, poſſet ſic inſtitutus à Viceeurato dare alteri licentiam aſſiſtendi Matrimonio, aut miniſtrandi aliud Sacramentum, quia eſt delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, & non cenſetur delegatus illius Viceeurati; & *n.57.* reſoluit quòd ſi Parochus præſens aſſumeret Vicarium locantem operas, vt ipſum adiuuet, hic Vicarius non poſſet delegare, quia non cenſetur illi vices ſuas plenas committere; & *num.39.* ait quòd Sacerdos delegatus ad aſſiſtendum alicui Matrimonio, ex delegatione Parochi non poteſt ſubdelegarė, quia delegatus ad vnam cauſam non poteſt totam delegare, niſi ſit delegatus ſupremi Principis.

39 Et nota, quòd Curatum beneficium habens, quamuis regulariter per ſe ipſum curam exercere teneatur; ex conſuetudine tamen immemorabili, vel priuilegio induci, & concedi poteſt, vt eidem per Vicarium, ſeu Capellanum etiam temporalem, & ad nutum amouibilem inſeruiat. Ita Nauar. *conſ.21. de cler. non reſid.in nouis*, Sayr. *in floribus deciſ. ſub eodem tit.deciſ.18.*

40 At Religioſi, qui ſine ſpeciali licentia Parochi præſumunt clericis, aut laïcis Sacramentum Vnctionis Extremæ, vel Eucharistiæ miniſtrare, Matrimoniáve ſolemnizare, excommunicationis incurrunt ſententiam, ipſo facto per Sedem Apoſtol. duntaxat abſoluendi, *Clem.1.de priuil.* plures citati per me, *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p 3.alleg.50. num.96. ſecundùm Lugdunen.impreſſ.* quibus addo Lezanam *in ſum.quæſt.Reg.tom.1.c.9.num.31.* & ad ſingula quæque Sacramenta infrà in ſuis locis adnotabimus.

41 In Partibus verò Indiarum Occidentalium Religioſi ad curam Indorum tanquam Parochi liberè ſuis Parochianis miniſtrare valent ſine metu dictæ excommunicationis, quia id faciunt ex commiſſione Papæ per indultum Alexandri VI. in quo datur facultas, ſeu commiſſio Regibus Hiſpaniarum ad aſſignandos populos Fratribus Mendicantibus ſine conſenſu Epiſcoporum, vt ibi exerceant poteſtatem Parochorum, puta Sacramenta miniſtrando, Euangelium prædicando, mortuos cum eleuatione Crucis ſepeliendo, & tandem oblationes factas à Fidelibus in eorum Eccleſiis colligendo, vt eſt notorium in illo nouo Orbe; ex quo conſequenter fit quòd etiam Communionem Paſchalem implendi præcepti Eccleſiaſtici gratia valent inibi miniſtrare, itémque aſſiſtere Matrimoniis, ſeu nuptias benedicere, vt expreſsè conceſſit Pius V. ſicut teſtantur Miranda *in man. Prælat. tom.1. q.42. artic.6.* nouiſſimè Hieron.Roder. *in compendio quæſtion. Regular. reſolut.126.num.10.* dum tamen ſint periti in lingua, & idiomate illius gentis, aliàs enim non reputarentur habiles ad curam animarum per ſe ipſos exercendam, Portel. *in dubiis Regul. verb. Sacramentorum adminiſtratio,num.1. & 2.* Hieron. Roder. *vbi ſup.reſol.109.num.1.in fine.* Eodem priuilegio gaudent Fratres Minores in Braſilia per conceſſionem Sixti V. cuius tranſumptum vidiſſe authenticum, teſtatur Portel: *in addit. ad dubia Regularia,verb.Matrimonium,num.9. in fine*, vbi etiam addit eandem conceſſionem (vt arbitratur) factam eſſe pro India Orientali, vbi Fratres aſſiſtunt conuerſioni Indorum in locis ſibi aſſignatis ad miniſtranda Sacramenta, refert Hieron. Roder. *d.reſol.126.n.10. verſ.eodem.*

Nonò eſt notandum ſimoniam eſſe pro 42 Sacramentis celebrandis aliquid recipere tanquam pretium ipſorum, aut tanquam mercedem operis, ſeu laboris concomitantis, vt probat *cap.quicquid,1.q.1.* ibi *pretia qualibet, vel præmia*, Bonacin. *de ſimon. quæſt.4. §.1.* niſi tanquam ſtipendium ſuſtentationis accipiat, iuxta illud Chriſti Domini, Matth. c.10. *Dignus eſt operarius cibo ſuo*, & Lucæ 10. *Dignus eſt operarius mercede ſua,cap.pen. & vlt.1. q.2. cap.cùm ſecundùm, de præbend.* Victor. *de ſimon. p.2.numer.19.* Sylueſt. *in ſum.verb.ſimonia,q.9.* Sot. *lib.9.de iuſtit.q.8.art.1.* Nauarr. *in man.c.23.num.101.* Bonacin. *de ſimon.q.6.puncto 2.n.1.* & redditus ratione curæ ſibi obuenientes adeò tenues eſſent, vt non ſufficerent ad ſuſtentanda onera perſonæ ſtatus & officij, Valent. *tom.3. diſputat.2. quæſt.16. punct.... verſ. quodam etiam.* Quotieſcunque enim in his terminis concurrit cauſa honeſta dandi, & recipiendi, qualis erit eleemoſyna, pia oblatio, ſtipendium ſuſtentationis, merces laboris accidentalis, & oblationis ſubſequutæ, vel iuſta conſuetudo rationabilis, & præſcripta; temporalia ſic data ſpiritualium miniſtris ex huiuſmodi cauſis præſumuntur conceſſa,

conceſſa, ac proinde excludunt quamcunque ſiniſtram turpiter recepti præſumptionem, vt de eleemoſyna, & oblatione eſt text. *in cap.placuit il 2.& in cap.dictum,1.q.1. & in cap.dilectus 30.de ſimon.* de ſtipendio, & ſuſtentatione eſt text.*in cap.pen.1. q.2.& in d. cap.cùm ſecundùm, de conſuetudine*; eſt etiam text. *in capit. ad Apoſtolicam, de ſimon.* vbi *gloſſ.vltim.*& Abb. *numer.*4. & docent citati à Bonacin. *de ſimon. quaeſt.*1. §.2. *verſ. ſecunda eſt.*

Non committitur tamen ſimonia accipiendo aliquid pro materia remota Sacramentorum, vt pro pane, vino, aqua, oleo, &c. Ratio eſt, quia non accipitur temporale pro ſpirituali, cùm materia remota Sacramenti ſecundùm ſe ſit res naturalis temporalis,& pretio æſtimabilis, nec valorem ſuum amittat ob connexionem cum ſpirituali, vt bene reſoluit Bonacin. *de ſimon.q.*4.§.1.*num.*2. vbi *in verſ.dixi*, tradit temporale accipi non poſſe pro materia proxima, velut pro ablutione in Baptiſmo, pro conſignatione in Confirmatione, pro ſpeciebus conſecratis in Euchariſtia, pro verborum prolatione in Sacramento Pœnitentiæ, & ſic de cæteris, ex ea ratione, quia *in cap.baptizandis, & in c. in Eccleſia,de ſimon.* & in aliis Iuribus 1.*q.*1.habetur ſimoniam committi non ſolum vendendo Sacramenta, verùm etiam vendendo actiones Sacramentorum, & ſacra miniſteria, quæ in actionibus corporalibus conſiſtunt,& ſubdir idem Bonacin. *ibidem in verſ. ex dictis*, de forma Sacramentorum idem eſſe ſentiendum quod de materia proxima.

43 Supereſt nunc videre qua pœna afficiatur Parochus, ſi Sacramenta adminiſtrare nolit, vbi obligatus eſt? Et primò omiſſis multis, quæ tradit Grilenzon. *conſ.*171. pro certo cônſtituendum eſt ſi moriatur Parochianus ſine Sacramentis, grauiter ac mortiferè Parochum peccare;nam reus eſt illius animæ, vt dicitur *in cap.ſi Presbyter, & in cap.ſeq.*26. *q.*6.gloſſ.*verb.ſine confeſſione in cap.officium, de offic.Archipr.*Vgolin. *de offic.Epiſcopi cap.*15.§. 12. *num.* 14. Quoad pœnam verò cùm non generatim de omnibus Sacramentis, nec de ſingulis ſpeciatim cautum ſit, quæ pœna inferatur nolenti Sacramenta adminiſtrare, arbitraria pœna puniendum hunc eſſe exiſtimo, arg. *l.*1.*ff.de iure de lib.& cap.de cauſis, de offic. deleg.* reſoluunt Nauarr. *conſ.*3.*de pœnis,in antiq.*aliàs *conſ.de Paroch.in nouis*,Sayr.*in floribus deciſ.ſub illo tit.de pœnis dec.*3.Salzed.ad Bern. *in pract.cap.*55.*verſ.hinc procedit*,Vgolin. *d.*§. 12.*num.*14. vbi ſubdit arbitrariam pœnam inferri habito reſpectu ad negligentiam Parochi,& ad neceſſitatem Sacramenti, & ſalutem animarum; additque id locum habere in Sacramentis neceſſariis, vt in Baptiſmo, & Pœnitentia, excipit tamen vbi quis infirmum ſibi commendatum baptizare noluit: nam ſi ſine Baptiſmo moriatur,deponi debet,per *cap.quicunque Presbyter, de conſecrat. diſtinct.*4. Hæc pauca ſufficiant dixiſſe de Sacramentis in genere, nunc verò de ſingulis in particulari infrà aliquid prælibabimus, videlicet de Baptiſmo, Pœnitentia, Sacra Communione, Matrimonio, & Extrema-Vnctione. Non pauci ſcriptum relinquerunt Parochum primam Tonſuràm ſubditis ſuis conferre poſſe, ex quorum numero ſunt Panorm. *in cap.*4. *de conſuetud.numer.*9. Archidiac. Hugo & Innoc. in *cap.nullus Epiſcopus,de tempor. ordin.* Sed hoc merito repellunt Sot. *in* 4. *diſt.*25. *quaeſt.*1. *articul.*1. Martin. Fornar. *de Ordine cap.*5. §.2. *in* 5.*dub.*Azor.*inſtit.moral.p.*2.*lib.*3.*cap.*48.*q.*2. nouiſſimè Philibert.Marchin. *de Sacram. Ordinis tract.*1.*p.*2.*cap.*10.*num.*3. vbi refert totius Romanæ Eccleſiæ vſum teſtari hoc munus ad Epiſcopum pertinere,ego ipſe *de offic. & poteſt.Epiſcopi p.*2.*alleg.*3.*n.*16.

CAPVT XVIII.

De Baptiſmi Sacramento adminiſtrando præcipua quædam per Parochum curanda.

SVMMARIVM.

1 *Baptiſmi ſolemniter,& ex Paſtorali officio celebrandi eſt proprius miniſter Sacerdos.*

2 *Baptizans ſolemniter cùm non ſit Sacerdos illicitè baptizat,& ſi clericus ſit, irregularitatem incurrit.*

3 *Irregularitatem incurrit, qui miniſtrat in Ordine ſacro,quem non habet,modò ſcienter,ſeriò,& ex officio miniſtret.*

4 *Excommunicatus Parochus maiori excommunicatione non poteſt ſolemniter baptizare, aliàs peccabit mortaliter, & fiet irregularis, imò nec in extrema neceſſitate, ſed debet tali caſu abſque ſolemnitate baptizare.*

5 *Parocho excommunicato præferendus eſt laïcus non excommunicatus in Baptizando in extrema neceſſitate.*

6 *Baptiſmus non poteſt miniſtrari ſolemniter in caſu neceſſitatis,vel extra,ab interdicto perſonaliter.*

7 *Baptizandus quiſque eſt in ſua, cui ſubeſt, Eccleſia,niſi peregrinus ſit,vel certum non habeat domicilium.*

8 *Parochus ſi infirmum baptizare noluerit,& ille ſine Baptiſmo moriatur,deponitur.*

9 *Baptizare poteſt ſolemniter alienus Parochus de expreſſa licentia proprij Sacerdotis.*

10 *Diaconus ex Sacerdotis proprij commiſſione ob rationabilem cauſam facta ſolemniter baptizat.*

11 *Sacerdos alienus ſi infantem alterius Parochiæ ſolemniter baptizauerit ſine licentia proprij Parochi, peccat mort. ſed nõ incurrit excommunicationem, aut irregularitatem.*

12 *Sacerdos alienus baptizans in ſolemnitate quando Parochus abeſt, nec facilè haberi poteſt, non peccat.*

13 *Baptiſmalis fons decenter pro facultate loci debet eſſe ornatus.*

14 *Parentes ex conſuetudine & præcepto Eccleſiæ poſſunt ad baptizandos infantes ſuos ante adultam ætatem obligari.*

15 *Paruuli aliorum fide, & profeſſione ſunt baptizandi.*

16 *Baptizandi ſunt adulti, ægrotantes, pœnitentes, muti, & ſurdi.*

17 *Baptizandi nomina Sanctorum tenere debent, non autem infidelium, aut gentilium.*

18 *Nomen malum habet ſiniſtram ſuſpicionem, & ex bono nomine oritur bona præſumptio.*

19 *Nomen honeſtum habere, præmium eſt non modicum.*

20 *Auctor xlij ætatis ſuæ annum dum hæc ſcribebat, ingreditur.*

21 *Patrinos deſignare ad parentes ſpectat, ipſis verò nõ deſignantibus ad Parochũ pertinet.*

22 *Patrinus vnus, vel ad ſummum duo, vnus ſcilicet vir, vnaque fœmina adhibendi ſunt.*

23 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, vt duo viri, vel duæ fœminæ ſimul ſuſcipiant.*

24 *Procurator vnus, qui ſit viri, & alter procurator mulieris, baptizatum de ſacro fonte ſuſcipere poſſunt.*

25 *Cognatio ſpiritualis contrahitur à mittente, non verò à procuratore.*

26 *Patrinos plures adhibẽs Parochus, peccat mortaliter, ſed cũ omnibus cõtrahitur cognatio.*

27 *Patrinus in Baptiſmo eſſe non poteſt, qui nondum fuit baptizatus, nec inde aliquam contrahit cognationem.*

28 *Patrini in Baptiſmo eſſe poſſunt pueri cuiuſcunque ætatis, modo habeãt vſum rationis.*

29 *Patrini poſſunt eſſe minores baptizato.*

30 *Patrini in Baptiſmo qui eſſe non poßint, referuntur.*

31 *Abbates, Monachi, aut Religioſi ſaltem clauſtrales Patrini eſſe non poſſunt.*

32 *Religioſi ad Epiſcopalem dignitatem euecti poſſunt eſſe Patrini in Baptiſmo.*

33 *Cognatio ſpiritualis contrahitur inter baptizantem, & baptizatum, eiuſque patrem, & matrem, & Matrimonium inter ipſos omnino prohibetur.*

34 *Cognatio ſpiritualis non contrahitur inter ipſoſmet Patrinos, neque à viro contracta transfunditur in vxorem, vel è contra.*

35 *Cognationem contrahunt etiam omnes in neceßitate baptizantes, quamuis ſit pater, in tantùm vt priuetur iure petendi debitum à ſua coniuge, niſi quando alius non reperiretur, qui poßit infantem baptizare.*

36 *Patrini quod onus ſubeant pro docendis illis, quos in Baptiſmo ſuſceperunt, oſtenditur.*

37 *Parochus infantẽ in periculo mortis iã baptizatum nequaquã iterum baptizabit, alioquin in irregularitatẽ incidet, ſed caremonias ab Eccleſia fieri conſuetas explebit.*

38 *Baptiſmalis fons ex qua materia, & qualiter fabricandus, oſtenditur.*

39 *Baptiſmus ſecluſa neceßitate non eſt conferẽdus in aulis, vel cameris, aut aliis priuatis Domibus, ſed duntaxat in Eccleſiis, niſi Regum, vel Principum filij extiterint, qui ſint baptizandi.*

40 Clem. vnic. de Baptiſmo *loquitur de magnis Dominis, & ideò non cõprehendi Ducẽ Venetiarum, & Genuenſem, ſes Duces Regales.*

41 *Baptiſmus adminiſtrari poteſt in Eccleſia interdicta.*

42 *Interdicti tempore adminiſtrari poteſt Baptiſmus non ſolùm paruulis, ſed etiam adultis cum ſolemnitate Vnctionis, Catechiſmi, & Exorciſmi.*

43 *Baptiſmi materia remota eſt aqua ſimplex, ſeu elementaris.*

44 *Baptiſmi materia propinqua eſt ablutio per aquam, quæ ſcilicet ſucceßiuo contactu contingit corpus.*

45 *Aqua minima gutta non ſufficit ad baptizandum, ſed opus eſt tanta quantitate, vt eius infuſio corpus hominis, vel principalis eius pars moraliter ablui dicatur.*

46 *Baptiſmus non eſt validus ſi aqua contingat tantummodo veſtes, aut pileum, aut aliquid aliud extra carnes.*

47 *Baptiſmus fieri poteſt tribus modis, videlicet immerſione, vel infuſione, vel aſperſione.*

48 *Baptiſmi ad valorem nihil intereſt vtrum fiat per aquæ effuſionem, an verò corporis immerſionem vnam, vel trinam, dummodò licitè fiat.*

49 *Forma baptiſmi in Occidentalibus Eccleſiis quæ? oſtenditur.*

50 *Perſona quæ baptizatur exprimenda eſt in baptiſmo.*

51 *Perſona baptizans non eſt neceſſariũ vt in forma directè ſignificetur, ſeu exprimatur, ſicut neceſſarium eſt exprimi perſona quæ baptizatur, ſed ſufficit indirectè.*

52 *Actio, quæ exercetur circa eũ, qui baptizatur exprimenda eſt, ſiue per verbum* Baptizo, *ſiue per verbum* Abluo, *ſiue per verbum* Mergo, *& ſimile.*

53 *In Baptiſmo exprimendæ ſunt tres perſonæ Sanctiſſimæ Trinitatis.*

54 *Baptizat*

54 *Baptizat inualidè qui vtitur hac forma: Ego te baptizo in nomine Chriſti.*

55 Cap. à quodam Iudæo, de conſec. diſt. 4. & num. 55. *declaratur.*

56 *Baptiſmus valet ſub hac forma celebratus: Ego te baptizo in nomine Patris, in nomine Filij & in nomine Spiritus ſancti.*

57 *Baptiſmus valet quamuis in eius forma relinquatur particula*, in. *Item licèt relinquatur particula*, &, *vt n.* 58.

59 *Parochus in forma Baptiſmi relinquens partilas in vel &, ſine ſcandalo, & contemptu, & ſine falſitate ſignificationis, peccat tantùm venialiter.*

1 MINISTER Baptiſmi ſolemniter, & ex Paſtorali officio celebrandi eſt proprius Sacerdos. Cùm enim Sacerdotes omnes vi conſecrationis ſuæ accipiant poteſtatem in corpus Chriſti verum, quia illud conficere poſſunt; conſequenter etiam idonei fiunt, quibus ordinaria poteſtas conferatur in corpus Chriſti myſticum, fideles ſcilicet colligendo per Baptiſmum, ſpiritualiter paſcendo, per verbi Dei prædicationem, & à peccatis abſoluendo, adeóque ipſos diſponendo vt etiam ad excellentiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum accipiendum idonei reddantur. Cùm verò officium paſcendi, ſeu cura animarum proximè non proueniat ex ordinatione, ſed ſit poteſtas iuriſdictionis ab Eccleſia, ſiue Prælato Eccleſiaſtico collata, ideò Sacerdotes, qui eam non habent, tale officium exercere non poſſunt. Hinc eſt quòd officium baptizandi, ſicut & prædicandi, à peccatis abſoluendi, aliiſque Sacramentis paſcendi, per ſe primò conueniat Epiſcopis, ſeu primis Sacerdotibus, Romano quidem reſpectu totius Orbis, aliis verò reſpectu ſuæ diœceſis; at verò inferioribus Sacerdotibus, ſeu Presbyteris per communicationem Epiſcoporum, at non omnibus ſacerdotibus indiſtinctè, ſed illis, qui Parochi fuerint, in ſuis Parochiis: & ideò ſic docent Bonacin. *de Sacrament. diſput. 2. q. 2. puncto 2. ex n. 2.* Machado *en ſu perfetto Confeſſor y Cura de Almas lib. 3. p. 1. tract. 2. docum. 5. n. 1.* & latiùs *lib. 4. p. 2. trat. 2. docum. 9.* Paulus Layman. *in Theol. morali lib. 5. tract. 2. c. 7. n. 2.* vbi in fine ex hoc infert grauiter peccare parentes ſi prolem ſuam Parocho alieno abſque proprij licentia baptizandum offerant.

2 Vnde fit eum, qui ſolemniter baptizat, cùm non ſit Sacerdos, illicitè baptizare, vſurpat enim ſibi alienum officium, ac proinde, ſi clericus ſit, irregularitatem incurrit; ita Trullench. *in praxi reſol. Sacram. lib. 2. cap. 1. dub. 5. n. 3.* Nauar. *in man. c. 22. n. 7.* Sayr. *de cenſuris lib. 7. cap. 10. n. 4.* Bonacin. *de cenſur. diſp. 7. q. 3. puncto 6. n. 5.* Vgolin. *de officio Epiſcopi c. 15. §. 6. num. 6.* vbi loquitur de Diacono ſolemniter baptizante ſi id faciat vt Sacerdos, ſed † ſi 3
vt Diaconus bona fide fecit, exiſtimans ſe id poſſe, credit non incurrere irregularitatem, quod in foro animæ, poſt Nauar. *conſ. 70. ad fin. de ſent. excom.* verum dicit Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. irregularitas, differ. 3.* illam eum contrahit qui miniſtrat in Ordine ſacro, quem non habet, modo ſcienter, & ſeriò & ex officio miniſtret. *cap. 1. & 2. de cleric. non ordin. min.* Vgolin. *de irregul. c. 37.* Suar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 11. ſect. 3. n. 22.* Sayr. *d. cap. 10. num. 1.*

Excommunicatus Parochus maiori excom- 4
municatione non poteſt ſolemniter Sacramentum Baptiſmi miniſtrare, aliàs peccabit mortaliter, & fiet irregularis, imo nec in extrema neceſſitate, ſed debet tali caſu abſque ſolemnitate illud adminiſtrare. Ita S. Thom. *in 4. diſtinct. 5. quæſt. 2. artic. 2. quæſtiunc. 5.* Sot. *in 4. diſt. 1. quæſt. 5. artic. 6.* Card. Tolet. *in inſtr. Sacerd. lib. 2. cap. 20. n. 7.* quod intelligitur ſi non ſit alius, qui baptizet; nam † ſi adeſſet laicus 5
non excommunicatus, eſſet præferendus Sacerdoti excommunicato; quia tunc non eſt neceſſitas, cùm poſſit tale Sacramentum conferri à laïco: ita Sylueſt. *in Sum. verb. Baptiſmus. 3. n. 1.* Nauar. *in man. c. 22. n. 7.* & hoc eſt probabile, licèt aliter ſentiat Sayr. *lib. 2. de cenſur. c. 2. num. 17.* † Nec etiam poteſt miniſtrari ſo- 6
lemniter in caſu neceſſitatis, vel extra, ab interdicto perſonaliter, vt reſoluit idem Sayr. *lib. 5. de cenſur. cap. 7. n. 5.* cùm ſatis ſit illud miniſtrare ſine ſolemnitate ad ſatisfaciendum neceſſitati, quamuis contrarium probabile cenſeat Suar. *tom. 5. diſp. 33. ſect. 1. n. 5.*

Quiſque igitur in ſua, cui ſubeſt, Eccleſia 7
eſt baptizandus, quia vnus Sacerdos alterius Parochiæ terminos, plebem, & ius non valet vſurpare, *cap. placuit, 7. quæſt. 1. cap. ſicut, 9. q. 2. cap. 1. c. nullus, cap. Epiſcopum, cap. Epiſcopi, cap. non inuitati, 13. q. 1. cap. nullus 3. de Paroch.* niſi conſuetudine ſit obtentum, vt infantes poſſint baptizari à quibuſcunque Presbyteris, vel Canonicis ciuitatis, quia illa ſeruanda erit, dummodo id fiat de licentia Ordinarij, & ſine præiudicio iurium, & emolumentorum Parochi, vt cenſuit *Sacr. Congreg. Rit. in Oriolen. 16. Decembris* 1605. vel niſi baptizandus peregrinetur, aut certum non habeat domicilium, hoc enim caſu in ea Eccleſia, quam elegerit, baptizari poterit, *cap. nec numerus, in princ. verſ. aut in electa, 10. quæſt. 3.* Et † quicunque Pres- 8
byter ſi in prouincia propria, vel in alia, vel vbicunque inuentus fuerit, commendatum ſibi infirmum baptizare noluerit, vel pro intentione itineris, vel de alia aliqua excuſatione, & ſi ſine Baptiſmo moriatur infirmus, deponitur, *cap. quicunque, de conſ. diſt. 4.* Salzed.

ad Bernard. *in pract.cap.55.verſ.hinc procedit*, Vgolin. *de officio Epiſcopi cap.*15.§.12.*n.*14.

9 De licentia tamen proprij Sacerdotis expreſſa, aut rationabiliter præſumpta, alienus ſolemniter baptizare poteſt, *cap.interdicimus.* 16.*q.*1. Ludou. Miranda *in man.Pral.tom.*1.*q.* 43.*art.*1.*in princ.* vbi etiam quòd in caſu neceſſitatis, vel de licentia Ordinarij non eſt prohibitum Religioſis baptizare, Vgolin. *d.c.* 15.§.6.*n.*7.Paul.Layman. *in Theol.morali lib.*5. *tractat.*2.*capit.*7.*n.*1.*in fine*, Aſcan.Tamburin. *de iure Abbatum tom.*2.*diſp.*4.*quæſt.*1.*numer.*2.

10 Imò † ex Sacerdotis proprij commiſſione ob rationabilem cauſam facta, etiam Diaconi ſolemniter baptizant. *cap.Diuinos*, 93. *diſt.* Sot. *in*4.*diſtinct.*4.*quæſt.vnic.artic.*1. Vaſq.*diſp.*147. *cap.*4 Bonacin.*de cenſur.diſp.*7.*quæſt.*3.*punct.*6. *num.*5.*&* *de Sacram.diſp.*2.*q.*2.*punct.*5. *num.*3. Machado *d.docum.*5.*num.*2 *&* *d.docum.*9.*n.*2. Paul.Layman. *d.cap.*7.*numer.*3. vbi ſubdit notandum diſcrimen inter Diaconum, & Preſbyterum, quod attinet ad poteſtatem baptizandi. Hæc enim iure ordinario Presbytero conferri poteſt, vt ipſi tanquam ex proprio Paſtorali officio competat, Diacono autem extraordinariè tantùm ob aliquam incidentem cauſam à Sacerdote proprio delegari; putà ſi is propter baptizandorum multitudinem, grauem infirmitatem, vel excommunicationis cenſuram, Baptiſmum petentibus neque per ſe, neque per ſubſtitutum Sacerdotem ſatisfacere poſſit.

11 At verò ſi alienus Sacerdos infantem alterius Parochiæ ſolemniter baptizauerit ſine licentia proprij Parochi, licèt peccet mortaliter, cùm vſurpet ſibi iuriſdictionem, & munus alterius; quia paſcere animas, quod maximè fit verbo, & Sacramentis, pertinet ad Paſtores; nullam tamen incurrit excommunicationem, vel irregularitatem, cum hæc pœna nullibi reperiatur expreſſa, me citato in hoc loco Machado *d.lib.*4.*p.*2. *tractat.*2. *do-*

12 *cum.*9.*numer.*4. † Si verò baptizet in neceſſitate, quando Parochus abeſt, nec facilè haberi poteſt, non peccat; quia quilibet Sacerdos eſt per ſe inſtitutus miniſter ad hoc Sacramentum, & habet poteſtatem illud adminiſtrandi, vt per Emin. Sa *in aphoriſmis verb.Baptiſmus n.*7.Valent.*tom.*4.*diſp.*4.*q.*2. *punct.*1. *prope fin.* Bonac. *de Sacram.diſp.*2.*quæſtion.*2. *punct.*5.*n.* 10. Miranda *d.art.*1.

13 Vocatus Parochus, Sacerdos, vel alius de eius licentia, vt ſuprà, ad hoc Sacramentum adminiſtrandum, ſtatim & ſine alia cunctatione ad Eccleſiam ſe ſe conferre debebit, vbi fons Baptiſmalis decenter pro facultate loci debet eſſe ornatus, & deſuper cautè occluſus, habens intus aquam mundam, & ſufficientem, vt aduertit Piaſec. *in praxi Epiſcop. p.*2.*cap.*3.*n.*25. *verſ.fontis*; indutúſque ſuperpelliceo, & ſtola violacea ad Eccleſiæ ianuam conſiſtat, vbi ante omnia ab illis, qui infantem ab Baptiſmum deferunt, quæret de nomine infanti imponendo, qui ſint Patrini, an infans domi ob caſum aliquem fuerit baptizatus, vide Caſtal. *in praxi cerem.lib.*2.*ſect.*14. *cap.*3.

Sed aduertat quòd extra caſum neceſſitatis, ſtando ſolùm iure diuino, non videntur obligari parentes ad baptizandos filios tempore infantiæ, quod videtur olim fuiſſe in conſuetudine aliquibus in locis, at verò ex conſuetudine Eccleſiæ, & præcepto eius rectè poſſunt parentes ad baptizandos infantes ſuos ante adultam ætatem obligari, cùm res ſit iuſta, & bono communi expediens, & ipſi ſubditi iuriſdictioni Eccleſiæ, vnde ſecluſa magna cauſa non poteſt hæc conſuetudo violari: ita Suar. *tom.*3. *de Sacram. quæſt.* 71.*diſp.*31.*ſect.*1. *verſ.tertiò.* quem refert, & ſequitur Illuſtriſſ. D. meus Roderic. à Cunha *in comment.ad cap.baptizari* 3.*numer.*2. *diſt* 5. Facit etiam *conſt.*23.*Eugenij IV.*incip. *Cantate, pridie Nonas Februarij* 1441.quæ admonet Baptiſmum non eſſe differendum in pueris ob periculum mortis, ſed quamprimum commodè fieri poteſt conferri debet, quia eripit à diaboli poteſtate, & filios Dei facit adoptiuos, cuius conſtitutionis memini *in collect. Bullarij verb.Baptiſmus* 1. optimè Ludou. de ſancto Ioanne Euangeliſta *tract. de adminiſtr. Sacram.art.*2.*de Baptiſmo,num.*1. ibi, *En el bautizar la criatura es lo mejor guarder la coſtumbre de la tierra donde eſta con tal que non paſſe de doze dias, porque haſta entonces ſe puede dilatar ſin pecado*, &c. & ibi, *La coſtumbre ordinaria de Eſpaña es a los ocho dias*, &c. † Paruuli igitur parentum fide, & profeſſione ſunt 15
baptizandi, *capit.*1.§.*fin.dict. capit. baptizari, diſtinct.*5.*cap.illud* 6.*cap.filius Dei*, *cap.paruuli etiam*, cum aliis, *de conſec.diſt.*4. Item & adulti *d.cap.*1 §*fin. cap. baptizari*, *cap.*1. §. *Sacramentum,de ſumm.Trinit.* † Et ægrotantes, qui 16
ſi pro ſe reſpondere non poſſunt, aliorum ſuæ voluntatis teſtimonio ſunt baptizandi, quod idem & de pœnitentibus eſt dicendum, *capit.ægrotantes,d.capit.paruuli, de conſec.diſt.*4. Item de mutis, & ſurdis, *d. cap. paruuli*, Dormientes autem, atque inuiti, ſeu amentes quando ſuſcipiant characterem Baptiſmi, & quando non, & quando ſint baptizandi, vel non; habetur *in cap.minores* 3.§.*item quæritur, de Baptiſmo.*

Quod ad baptizandi nomen attinet, illud eſt animaduertendum, quòd ſicut Chriſtiani à Chriſto dicuntur, ita æquum cenſetur, vt ipſi à Chriſti militibus, qui ſancti fuerunt, nomina ſua ducant, non autem ab infidelibus, aut Gentilibus, qui Chriſtum non agnouerunt, nec ab aliis etiam denominationibus, 17

14 (margin number beside "Sed aduertat")

tionibus quæ cum Religione non ſunt con-
18 iunctæ, vel turpia ſignificant, quia † malum nomen habet ſiniſtram ſuſpicionem, & ex bono nomine oritur bona præſumptio, vt notant Doctores *in cap.* 1. *de depoſito*, Matheſil. *ſing.* 75. Annibal. *in rub. ff. ſoluto matrim. n.* 222. Iaſ. *in l. cunctos populos, lect.* 2. *num.* 25. *Cod. de ſumma Trinit.* Felin. *in proœm. Decretal. num.* 30. Chaſſan. *in conſuetud. Burgund. fol.* 66. *num.* 53. *& in catal. gloriæ mundi part.* 11. *conſid.* 23. Guilhelm. *in c. Rainutius, de teſtam. verb. Rainutius, à numer.* 45. Gerard. *ſing.* 75. Mandoſ. *conſ.* 76. *ex numer.* 1. Fuſc. *lit. N. ſing.* 14. Anton. Scap. *de iure non ſcripto lib.* 5. *cap.* 105. *ex num.* 6. Anton. de Sola *in Conſtit. Ducatus Sabaudiæ in proœm. gloſ.* 1. *n.* 3. Viui. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 9. *tit.* 18. *n.* 2. *pag.* 513. vbi *in verſ. alium etiam*, colligit ex *d. c.* 1. quòd ſi quis deponeret res ſuas penes turpe nomen habentem & eas perderet, ſibi imputandum foret, qui illi confidere auſus ſit. Cened. *ad Decret. collect.* 24. *num.* 3. Menoch. *de præſum. lib.* 1. *præſ* 89. *n.* 131. Maſcard. *de probat. concl.* 831. *numer.* 22. Farin. *in praxi crimin. par.* 6. *quæſt.* 176. *num.* 91. *cum ſeqq.*

19 Vnde dicitur † præmium eſſe non modicum, bonum & honeſtum nomen hebere; quia à nomine, & cognomine multoties ſumitur, & permiſſa eſt argumentatio, vt latè explicat Abb. *in proœm. Decretal. in verb. Gregorij, num.* 7. Et hinc Salicet. *in lib.* 3. *in princ. C. de ſum. Trinit.* per eum text. exhortatur parentes vt pulchra nomina, & honeſta liberis imponant, quia ſecundùm illum turpia quodammodo præſeferunt infamiam.

20 Ideò iuxta Sacrorum Canonum, & Conciliorum præſcriptum Parochus, ſi nomen baptizandi non eſſe Sancti alicuius animaduertat, moneat placitè illum deferentes, vt dimiſſo eo aliud nomen inquirant, & pronuntient quòd Sancti, vel Sanctæ alicuius ſit, cuius vitam pro viribus imitari conetur, & cuius interceſſione in Cœlis apud Deum vti poſſit, cùm benè norint quot, quantíſque periculis, calamitatibus humana vita ſit obnoxia, quantúmque indigeamus aſſiduo Sanctorum patrocinio. Ad Sanctum igitur Eccleſiæ Doctorem Auguſtinum in neceſſitatibus meis occurrere vti ad ſingularem protectorem ſum ſolitus, & nunquam mihi in illis defuturum confido, cuius hoc ipſo die feſtum celebratur, quíque mihi vitæ initium fuit, & xlj. annis expletis xlij. ætatis ingrediar hoc præſenti anno 1631. Deo Opt. Max. vitæ, & omnium bonorum Auctori, eiúſque Matri beatiſſimæ Virgini Mariæ, & ipſis Sanctis Cœlitibus cunctis laus, honor, gratiarum actio, & iubilatio in ſæcula ſæculorum.

21 Quod autem ſpectat ad Patrinos, animaduertat Parochus an parentes eos deſignauerint; quia ad illos hoc pertinet, ipſis verò non deſignantibus ad eum tunc ſpectabit, vt notant Poſſeuin. *d. tract. de officio Curati c.* 6. *n.* 33. Bonac. *de Matrim. q.* 3. *puncto* 5. §. 2. *n.* 27.

At de ſuſceptorum numero inſtitutum fuit, vt vnus tantùm eſſet, Leo I. *in capit. non plures, de conſecr. diſt.* 4. *& in cap. vlt. de cognat. ſpirit. lib.* 6. Sed Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. Matr. c.* 2. vnum tantùm iuxta priſca Canonum ſtatuta adhiberi patrinum voluit, vel ad ſummum duos, ſcilicet vnum virum, vnámque fœminam, refert Poſſeuin. *d. cap.* 6. *n.* 33. 22

Nec Epiſcopus poteſt diſpenſare, vt duo viri, vel duæ fœminæ ſimul ſuſcipiant, cùm ſuper Conciliari conſtitutione diſpenſandi poteſtatem non habeat. Ita deciſum referunt à *Sacra Congreg.* Zerol. *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verb. Baptiſmus* §. 4. Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 57. *n.* 7. Rebell. *de obligat. Iuſtit. p.* 2. *in appendice ad lib.* 4. *n.* 89. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 31. *n.* 154. Bonac. *d.* §. 2. *n.* 33. Paul. Laym. *in Theolog. morali lib.* 5. *tract.* 2. *cap.* 9. *n.* 4. Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 4. *tit.* 15. *l.* 1. *de Matrim in declar. n.* 75. vbi *n.* 80. pariter deciſum refert quòd † vnus procurator, qui ſit viri, & alter, qui ſit procurator mulieris, baptizatum de ſacro fonte ſuſcipere poſſunt; ſed non duo viri, nec duæ mulieres, vnuſquiſque tamen proprio nomine, vir loco mulieris, vel mulier loco viri: quod etiam tradunt Poſſeu. *d. n.* 33. & Rebell. *citato loco num.* 90. 23 24

Et hoc caſu cognatio contrahitur à mittente, non verò à procuratore, vt reſoluunt per me citati *de offic. & poteſt. Epiſcopi, par.* 2. *alleg.* 30. *num.* 50. & cenſuit *S. Congr. Conc. in Tridentina* 16. *Martij* 1630. 25

Si quis verò adhiberet plures Patrinos, peccaret mortaliter, quia præceptum Eccleſiæ in re magni momenti violatur, ex cuius tranſgreſſione multiplicantur cognationes ſufficientes ad dirimendum Matrimonium; ita Fr. Emm. *in ſum. p.* 1. *cap.* 226. *num.* 1. Vega etiam *in ſum. p.* 1. *cap.* 226. *num.* 1. Vega etiam *in ſum. part.* 1. *c.* 33. *caſu* 39. Bonac. *d.* §. 2. *n.* 32. Armend. *in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib.* 4. *tit.* 15. *l.* 1. *de Matr. in declar. n.* 84. quicquid dicat Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 57. *num.* 6. cum omnibus tamen cognatio contraheretur; quia licèt actus contra legem factus regulariter non valeat, *leg. non dubium, Cod. de legib.* excipitur tamen vbi lex actum non tollit, & pœnam extrinſecam addit, quæ poteſt cum actus valore conſiſtere, & valor actus non reſpicit fauorem eius, cuius cauſa pœna imponitur, vt dicit Barr. communiter receptus *in l. Prætor ait, num.* 3. *ff. de noui oper. nunciat.* & ita eſt in noſtro caſu, non tollit enim actum, ſed ponit pœnam Parocho admittenti plures duobus, & valor actus non pertinet ad fauorem Parochi; ſed ſuſcepti. Quare ſic reſoluunt. Nau. *conſ.* 4. *in antiq. aliàs conſ.* 7. *in nouis, de cognat. ſpirit.* Vgol. *de poteſt.* 26

M 4 *Epiſc.*

*Epiſc.cap.*25.§.1.*n.*5.Sayr.*in floribus deciſ.ſub d. tit.de cognat.ſpiritualit.dec.*4.& dicit deciſum Armendar. *loco proximè citato.*

27 Attendat quoque Parochus an Patrini vt *ſuprà* deſignati, & qui hoc onus ſuſcepturi acceſſerunt, admitti poſſint, hoc eſt, an ſint baptizati; quia alias ſi non baptizatus teneat, inualidè facit, hoc eſt nulla inde contrahitur cognatio; quia ſicut ad carnalem cognationem inter aliquos deſideratur proceſſio vtriuſque ab eodem ſtipite ſecundùm carnalem propagationem, ita ad ſpiritualem exigitur proceſſio vtriuſque ab eodem ſtipite, nempè Chriſto ſecundùm ſpiritualem regenerationem, mediante viſibili Sacramento Baptiſmi, *capit.in Baptiſmate, de conſec.diſt.*4.Sanch. *d.lib.*7.*diſp.*70. *à n.*7. Rebello *de obligat. Iuſtit. p.*2.*lib.*3.*q.*6.*n.*6.*&* 7.Baſil.Pont. *de impedimentis matrim.cap.*24.§.1.*verſ.illud tamen.* Bonac. *d.*§.2.*n.*19. Anton. Fernandez *in examine Th. mor.p.*3.*c.*11.§.9.*n.*4. Paul.Laym. *d.c.*9.*n.*2.*verſ. altera*, & plures citati per me *allegat.*30.*n.*34.

28 Nec oportet vt hi Patrini ſint maiores, quia pueri cuiuſcunque ætatis poſſunt eſſe ſuſceptores legitimi, modò habeant vſum rationis, Sanch. *dicto lib.*7.*diſput.*61.*n.*4. Sayr. *in floribus deciſ.tit.de cognatione ſpirit. deciſ.*1. Nauar. *conſ.*1.*aliàs* 2.*in nouis, eodem tit.* Poſſeuin.*dicto c.*6.*n.*29.Bonac.*dicto* §.2.*n.*17.

29 Nec refert an ſint minores baptizato, quia nullo iure ſtatuitur, aut requiritur vt ſint maiores, Petr.de Ledeſma *in Sum.part.*1. *tract.de ſacram. Matrimon.cap.*17.*concl.*7.*dub.*2.Nauar. *conſ.*3. *aliàs* 4. *de cognat.ſpirit.* Sayr. *in floribus deciſ.ſub eodem tit.deciſ.*3. non enim patrinus, aut matrina perſonam patris, vel matris gerit (quaſi hac ratione, vt quidam falsò putant, neceſſe ſit vt patrinus tot annis baptizato maior ſit, quòd poſſit eſſe pater eius naturalis) ſed baptizans tantùm patris perſonam gerit, & aqua matris; patrinus autem ſolùm ſe fideiuſſorem conſtituit, *cap.vos ante, de conſecr. diſtin.* 4.qualis poteſt eſſe, qui eſt minor ætate.

30 Perpendat etiam Parochus an deſignati huiuſmodi ſint Catholici, an ſanæ mentis, an bonæ famæ, an eodem anno in Paſchate confeſſi fuerint, & Sanctiſſimam Euchariſtiam ſumpſerint, an Doctrinam Chriſtianam ſciant, itémque excommunicatos, interdictos, facinoroſos, & criminoſos ab infantis ſuſceptione arcebit. Ita Paul.Layman. *dict. cap.*9. *num.*2. *verſic. præterea*, vbi tamen addit hæc genera perſonarum validè patrini munus obire poſſe, ſed non licitè. Item mutus homo, & muta mulier prohibentur eſſe patrini, *cap. paruuli, de conſecrat. diſtinct.*4. Anchar. *in rub. de cognat.ſpirit.lib.*6.*num.*4. Anton.Fernandez *dict. part.*3.*cap.*11.*num.*4.*in fine*, & addit Baſil.Ponti. *d.*§.1.*verſ. excluſi*, in Concil.Pariſien. *lib.*1. *cap.*54. pœnitentes publicos, donec peracta pœnitentia reconcilientur, repulſos eſſe à ſuſceptione.

Aduertat demum ne ij ſuſceptores ſint Abbates, Monachi, aut Religioſi ſaltem clauſtrales, quia prohibitum eſt eos in Baptiſmo patrinos adhiberi, *cap.non licet Abbati, de conſecrat.diſt.*4. Fr.Emman. *quæſt.Regul.tom.*2.*q.*58. *art.*3.Sanch.*de Matrim.lib.*7.*diſp.*60.*n.*21.Poſſeuin. *d.c.*6.*n.*27.*verſ.ſecundo*, Galet.*in Margarita caſuum conſc.verb.Religioſus,pag.*225.Galgau. *de iure Eccleſiaſt.lib.*3.*tit.*85.*numer.*25.*&* 26. Rebello *de obligat. iuſtit.p.*2.*lib.*3.*q.*6.*n.*10. Valer.Regiald.*in praxi fori pœnit.lib.*31.*num.* 157.*verſ.quarto*, Ludou.Miranda *in man.Prælat.tom.*1.*q.*43.*art.*1. *in concl.propè med.* Bonac. *d.*§. *n.*23. Baſil.Pont. *d.*§.1. *verſ. excluſi.* Paul. Laym.*d. cap.*9.*n.*3.*in princip.*Tamburin.*de iure Abbatum*, *tom.*2. *diſp.*4. *q.*2. † niſi huiuſmodi Religioſi ad Epiſcopalem dignitatem promoueantur, exemplo Gregorij, qui ex Religione promotus in Cardinalem; factus eſt Mauritij Imperatoris compater, vt referunt Gregor. Lop. *l.*65.*verbo maioral.tit.*5.*par.*1 Fr.Emman. *d.art.*3.plures, quos refert, & ſequitur Sanch.*in præcepta Decal.tom.*2.*lib.*6.*c.*6.*n.*24. 31 32

Poſtquam patrinos, ſeu matrinas defectibus, qui illos iuxta ſacros Canones inhabiles reddunt, carere, eóſque idoneos eſſe ad tenendum illum, qui baptizãdus eſt, cognouerit Parochus, eos, de his, quæ ſequuntur, admonebit: primò affinitatem, ſeu cognationem ſpiritualem in illa ſacra regeneratione contrahi inter ipſos, & baptizatum, eiúſque patrem, & matrem, atque idcirco matrimonium inter ipſos omnino prohiberi, vt ſtatuit Conc. Trid. *ſeſſ.*24.*de reform Matrim.capit.*2. & reſoluunt citati per me *d.part.*2.*alleg.*30.*ex num.*53. vbi *num.*55.*&* 56. 33

Hinc colligo cognationem ſpiritualem non contrahi inter ipſoſmet patrinos, neque à viro contractam transfundi in vxorem, vel è contra: aduertit tamen Paul.Laym.*d.tract.*5.*cap.*9.*n.*3. *verſ.quarto*, minus decens eſſe vt duo coniuges ſimul alienam prolem ſuſcipiant, quamuis id conſuetudine cohoneſtari poſſit.† Quã quidem cognationem contrahunt etiam omnes in neceſſitate baptizantes, quamuis ſit pater, in tantum vt priuetur iure petendi debitum à ſua coniuge, niſi quando alius non reperitur, qui poſſit infantem baptizare, latè Sanctarel. *var.reſol.q.*72.*à princ.* 34 35

36 Deinde doceat breuiter onus, cui ſe ſubiiciunt, grauiſſimum eſſe, nempe vt ſint perpetui fideiuſſores illorum, quos ſuſcipiunt, ſpondeantque pro ipſis Deo, illos nec à fide, nec à lege viuendo declinaturos; quare ſciant ſe teneri ad ipſos in viam Domini dirigendos, & orationem Dominicam, ſalutationem Angelicam Symbolum Apoſtolorum, aliaque ad Chriſtianam doctrinam pertinentia eoſdem edocendos,

edocendos, prout declarat S. Thom. 3. *p. q.* 67. *art.* 4. *in corpore*. Tum moneat Parochus eoſdem patrinos, vt depoſitis armis, & matrinas, aliaſque mulieres, vt velato ſint capite, atque humili deuotione profana omnia excludant, & genuflexi debitam erga hoc Sacramentum reuerentiam teſtentur.

37 Quærere inſuper debet Parochus, & ſcire an caſu aliquo ita poſtulante neceſſitate infans domi baptizatus fuerit? Quòd ſi eum baptizatum eſſe comperiat, quærat adhuc à quo ſit baptizatus, tum qua materia, & qua forma, & an ea omnia peracta ſint, quæ in hoc Sacramento in caſu periculi mortis extra Eccleſiam adminiſtrando requiritur, & quæ hîc inferiùs breuiter adnotantur: ſi verò Parochus in periculo mortis Sacramentum ritè perfectum, & baptizatum infantem eſſe viderit, nequaquam iterum baptizabit, alioquin in irregularitatem incideret; ſed alias ſolemnitates, & cæremonias ab Eccleſia fieri conſuetas explebit. Et ſi puer ante integram natiuitatem baptizatus fuerit ob periculum mortis, perpendat eo caſu ante totalem egreſſionem baptizari poſſe in capite, manu, vel pede iam emiſſo, ita Suar. *tom.* 3. *de Sacrament. in* 3. *part. quæſt.* 68. *diſputat.* 25. *artic.* 11. quem refert, & ſequitur Illuſtriſſim. Dom. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. baptizari* 3. *num.* 1. *diſtinct.* 5.

38 Ad Baptiſmi Sacramentum ritè obeundum debet Parochus nonnulla parata tenere, & ſedulò efficere ne vnquam in eis habendis defectus aliquis notari poſſit. *Primò* fontem habere debet in quo aqua ad Baptiſmum conferendum in vaſe aliquo nitido contineatur, non ex ligneo, imbiberetur enim aqua ab ipſo, non ex aurichalco, ne ærugine tegatur, ſed ex lapide marmoreo, vbi faciliùs aqua conſeruatur, & hic fons erit conſtitutus in loco Eccleſiæ commodo & occulto clauibus, ne homines aquam ſumant ad ſuperſtitiones faciendas. *Secundò* vaſculum, quo aqua fundatur ſuper caput baptizandi: *Tertiò* alia duo vaſa ſaltem ex ſtanno, in quorum altero Chriſma, in altero oleum Catechumenorum, contineatur. Hæc omnino nitida, atque expurgata ſemper erunt, aquáque Baptiſmi in ſingulos annos renouabitur benedictionibus ſolemnibus adhibitis, nec non oleo, ac Chriſmate mixtis; & fient hæc in die Sabbati Sancti, & Pentecoſtes, vt habetur in Miſſali Romano. Vide Vgolin. *de offic. Epiſcopi cap.* 16. §. 5. *numero* 1. Berti. Lucenſ. *in praxi crimin. Regular. tractat.* 4. *capite* 34. *in fin. verſ. fontis baptiſmalis*. De libro autem baptizandorum, quem Parochus tenere debet, diximus *ſupr. hoc tractat. cap.* 7. *num.* 2. Cathechumenorum oleum adhibet Parochus dum Baptiſmum adminiſtrat, inungitur enim ab eo baptizandus in pectore, & inter ſcapulas, vt dicitur *in capite* 1. *de ſacra Vnct.* §. *quia verò Chriſtus*, vbi etiam quamobrem id fiat, declaratur, & *in capite deinde, de conſecrat. diſtinct.* 4. Secundò, dum conſecratur aqua Baptiſmi in Sabbato Sancto Paſchæ, & Pentecoſtes, vt *ſuprà* dixi; infunditur enim in aquam Baptiſmi prout habetur in Miſſali Romano. Oleum autem infirmorum adhibetur vbi adminiſtratur Sacramentum Extremæ-Vnctionis, ſicut dicitur *in dict. capit. vnic. verſic. de prima*, & infrà ſuo loco oſtendemus.

Præter ſupradicta, quæ à Parocho diligenter curanda ſunt, alia veniant notanda, quæ ad hoc Sacramentum ritè, & rectè conferendum ſcire oportet, & præcipuè an extra Eccleſiam aliquando illud adminiſtrare liceat, & qua materia & forma. 39

Circa *primum* ſecluſo imminenti aliquo mortis periculo, quo infans extra Eccleſiam domi, vbi naſcitur, aut alibi baptizari debeat, ideò Baptiſmum non eſſe conferendum in Aulis, vel Cameris, aut aliis priuatis domibus, ſed duntaxat in Eccleſiis, in quibus ſunt ad hoc fontes ſpecialiter deputati, niſi Regum, vel Principum, quibus valet in hoc caſu deferri, liberi extiterint, aut talis neceſſitas emerſerit, ob quam nequeat ad Eccleſiam abſque periculo propter hoc acceſſus haberi, ſicut probat tex. *in Clem. vnica. de Baptiſmo*. vbi Vitalin. *num.* 43. intelligit † tex. illum 40
loqui de magnis Dominis, Vgolin. *de officio, & poteſt. Epiſcopi lib...capit.* 15. §. 6. *numer.* 2. Et ideò non comprehendere Ducem Venetiarum, & Genuenſem, ſed Duces Regales, infert idem Vitalin. vbi proximè, & Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.* 427. *in princip.* tenet Principes Regni Neapolitani includi ſub diſpoſitione illius texus.

Quid autem faciendum vbi Eccleſia Parochialis fuerit interdicta, videtur indagandum; ſed omiſſis pluribus ego puto etiam tunc in ea Baptiſmum adminiſtrari poſſe, nec teneri Parochum aliam Eccleſiam, vel Parochiam vicinam non interdictam adire, vti ibi Sacramentum Baptiſmi adminiſtret; quia *in capit. quoniam, de ſentent. excom. lib.* 6. permittitur ſimpliciter Baptiſmus abſque vlla reſtitutione. Ita Sylueſt. *verb. interdictum* 5. *q.* 7. *num.* 9. Henriq. *in ſum. lib.* 13. *cap.* 45. §. 3. Zambran. *d. cap.* 1. *dub.* 13. Suar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 33. *ſect.* 1. Bonacin. *in ſimili tract. diſput.* 5. *punct.* 2. §. 1. *n.* 3. Squillante *de obligat. cleric. p.* 5. *n.* 37. 41

Et quamuis de Iure Decretalium *in cap. non eſt vobis, de ſponſal. & in capit. reſponſo, de ſent. excom.* licitum tantùm eſſet tempore interdicti adminiſtrare Sacramentum Baptiſmi paruulis, quo nomine videatur denegari adultis, 42

dultis, in quibus tanta non cernitur neceſſitas: poſtea nouiori iure *Sexti* etiam adultis adminiſtrari poſſe expreſsè decidit text. *in d. cap. quoniam*, ex ratione quam inſinuat, propter moræ periculum; addit etiam poſſe Baptiſmum adminiſtrari cum ſolemnitate Vnctionis, & conſequenter catechiſmi, & exorciſmi. Ita Vgolin. *de cenſur. tab.* 5. *cap.* 7. §. 4. *numer.* 1. *&* 2. Suar. *d. ſect.* 1. *numer.* 3. Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *tract.* 3. *num.* 23. Sayr. *de cenſur. lib.* 5. *c.* 7. *n.* 3. Bonacin. *d.* §. 1. *à n.* 1. qui ferè omnes reſoluunt fontem benedici, & ſuſceptores, ſeu patrinos poſſe adhiberi ex regula, *conceſſo vno, conceduntur omnia neceſſaria ad illud vnum*, de qua *in l. ad rem mobilem. ff. de procurat. & in capit. præterea. de officio deleg.*

Baptiſmi reiteratio omni Iure prohibita eſt, ita quòd Parochus Baptiſmum iterans vltra ſacrilegij peccatum, eſt excommunicatus, & irregularis, ac deponendus, ab officio & beneficio, *cap. fin. de Baptiſmo*, & tanquam indignus Sacerdotio deponitur. *l.* 1. *C. ne ſanctum Bapt.* & ſic baptizantes admonet Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. p.* 1. *deciſ.* 127. *n.* 7. ne quenquam baptizent ſine præuia diligenti indagine ſi ſit baptizatus puer, nec ne: vbi autem dubium extiterit, an puer erat baptizatus, poterit Parochus eum baptizare cum clauſ. *ſi non es baptizatus*, iuxta diſpenſationem tex. *in capit.* 2. *de Bapt.* ex aliis Aloyſ. Ricc. *d. deciſ.* 127. *à numer.* 9. vbi etiam ait veriſimilem coniecturam dubitandi eſſe ſi paruulus reperiretur expoſitus ad ianuam hoſpitalis, vel inuentus in marmore abſque ſcriptura; ſi verò expoſiti infantes afferant ſecum ſchedulam Baptiſmi, vel ſi aliquis teſtis afferat fuiſſe baptizatos, tunc non debent, nec poſſunt baptizari, vt poſt multos reſoluit Zambran. *de caſibus in articulo mortis capit.* 1. *dub.* 5. vbi ait ſufficere teſtimonium ſaltem vnius vetulæ bene examinatæ, certóque teſtificantis, dummodo ſit Catholica, & non ſuſpecta in Fide, & Religione, & *n.* 2. ſubdit, ſi non ſit certitudo modo dicto, baptizandum eſſe expoſitum ſub conditione.

43 Circa verò *ſecundum* de materia Baptiſmi, aduertendum eſt remotam materiam huius Sacramenti eſſe aquam ſimplicem, ſeu elementarem, vt definitum eſt in *Concil. Florent. in decreto Eugenij Papæ*, & *Trid. ſeſſ.* 7. *de Baptiſmo can.* 2. quamuis putei, fontis, pluuiæ, balnei, vel ex ſulphure, cinere, niue, gelu, aut ſale defluat; hæc enim videtur aqua naturalis, ſiue calida ſit, ſiue frigida, ſiue tincta colore, ſiue denſa: non ſunt tamen materia Baptiſmi aquæ artificiales, & humores mixti, videlicet aqua roſacea, lachrymæ, ſaliua, vrina, cereuiſia, & ſimiles. Colliguntur hæc ex S. Thoma *p.* 3. *q.* 66. *art.* 3. & 4. Richard. *in* 4 *diſt.* 3. *art.* 3. *quæſt.* 1. vbi Durand. *q.* 4. Sot. *q. vnica. art.* 3. Victor. *de Baptiſmo num.* 12. Petr. Sot. *lect.* 1. *de Baptiſmo*, Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p.* 2. *lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 16. Camer. *de Baptiſmo cap.* 2. *dub.* 2. Fr. Emman. *in ſum. p.* 1. *tract. de Sacram. Baptiſmi art.* 3. *verſ. primera concluſion*, Valent. *tom.* 4. *diſp.* 4. *qu.* 1. *punct.* 2. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 27. *num.* 11. Anton. Fernandez *in examine Theolog. moralis p.* 3. *cap.* 2. §. 3. Bonacin. *de Sacram. diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 3. Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib.* 5. *tr.* 1. *c.* 3. *ex n.* 1. Ludou. à Sancto Ioanne *d. artic.* 2. *n.* 2. *&* 3. Machado *d. tract.* 2. *docum.* 2.

Materia autem propinqua huius Sacramenti eſt ablutio per aquam, quæ ſcilicet ſucceſſiuo contractu contingit corpus. Ita poſt multos Bonacin. *d. punct.* 3. *ex numer.* 12. 44
Paul. Layman. *d. capit.* 3. *num.* 1. *verſ. aſſertio* 2. † nec ſufficit quæuis minima aquæ gutta, 45
ſed opus eſt tanta quantitate, vt eius infuſio corpus hominis, vel principalis eius pars moraliter ablui dicatur, Valent. *d. punct.* 2. *col.* 4. *verſ. itaque ſequitur.* Suar. *tom.* 3 *diſputat.* 20. *ſect.* 2. *col. antepenult. verſ. quare non eſt probanda*, Melch. Zambran. *de Sacrament. in articulo mortis c.* 2. *de Baptiſmo dub.* 4. Paul. Layman. *d. c.* 3. *n.* 1. *verſ. corol.* 3. Bonacin. *d. punct.* 3. *num.* 18. vbi *n.* 20. reſoluit † non eſſe validum 46
Baptiſmum ſi aqua contingat tantummodo veſtes, aut pileum, aut aliquid aliud extra carnes.

Tribus modis poteſt ablutio fieri in Bap- 47
tiſmo, videlicet immerſione, vel infuſione, vel aſperſione; olim verò ordinarius baptizandi ritus fuit per immerſionem, licèt etiam per aſperſionem, vel effuſionem aquæ interdum conferri ſoleret, præſertim propter neceſſitatem, ſicut docet S. Cyprian. *lib.* 4. *epiſt.* 7. *ad Magnum*, quæ apud Iacob. Pamel. eſt 79. & Sanctus Thom. *d. quæſt.* 66. *art.* 4.
† nam ad valorem Baptiſmi nihil intereſt 48
vtrùm fiat per aquæ effuſionem, an verò corporis immerſionem vnam, vel trinam, dummodo licitè fiat, debet tamen ex officio miniſtrans in hoc ſeruare conſuetudinem ſuæ Eccleſiæ, itaut ſi baptizans adminiſtret Sacramentum Baptiſmi per infuſionem, vel per aſperſionem contra ritum ſuæ Eccleſiæ grauiter peccet; ita Sot. *d. q. vnica art.* 8. *concl.* 3. & alij citati à Bonacin. *d. punct.* 3. *numer.* 17. vbi ſubdit ſecus eſſe ſi hoc faciat quando nequit ſuſtentare baptizandum, aut ſi baptizandus ſit adultus, aut ſi mortis periculum immineat, tunc enim non peccat adminiſtrando Baptiſmum per infuſionem, vel per aſperſionem, cùm ipſum ad hoc faciendum iuſta cauſa impellat, etiamſi in eo loco receptum ſit per conſuetudinem, vt Baptiſmus per immerſionem adminiſtretur.

Denique

49 Denique circa tertium de forma Baptiſmi eſt notandum in Occidentalibus Eccleſiis conſuetam hanc eſſe, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.* Deſumitur ex *Conc. Florent. in decreto Eugenij.* & ex verbis Chriſti apud *Matth. cap. 28. baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti*, & tradunt Nauarr. *in man. cap. 22. n. 2.* Henriq. *in ſum. lib. 2. cap. 8. §. 1.* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p. 2. lib. 1. cap. 3. num. 19.* Viual. *in candel. aureo, tit. de Baptiſmo c. 3. num. 8. & 9.* Fernandez *d. p. 3. cap. 2. §. 4.* Bonacin. *d. quæſt. 2. punct. 4. ex num. 1.* Paul. Layman. *d. lib. 5. tract. 2. cap. 4. à principio* Machado *d. lib. 3. p. 1. tract. 2. docum. 3.* Ex qua forma

50 *Primò* colligitur, in ea exprimendam eſſe perſonam, quæ baptizatur, ſiue dicatur, *Baptizo te*, ſiue *baptizo hunc*, ſiue *baptizo Caium*, ſiue, *tu baptizaris à me*; ita ex *cap. 1. de Baptiſmo*, & ex *Concil. Florent.* colligunt Iacob. de Graff. *d. cap. 3. num. 20.* Suar. *tom. 3. diſputat. 21. ſect. 2. concl. 3.* Chamerot. *de Baptiſmo cap. 3. dub. 3.* erit namque ſubſtantialis mutatio, ſeu defectus in Baptiſmo, ſi perſona baptizanda neque ſpecialiter, neque generaliter exprimatur, vt ſignificat S. Thom. *d. quæſt. 66. art. 5. ad 4.* & docent Abb. *in dict. cap. 1. numero 7.* Sot. *in 4. diſtinct. 3. quæſt. vnica art. 5. §. ex hac ergo.* Henriq. *d. lib. 2. cap. 8. §. 4.* Vaſquez *diſput. 142. cap. 3.* Ægid. de Coninck *de Sacram. & cenſur. qu. 66. art. 6. dub. vnic. concluſ. 3.* Suarez *tom. 3. diſputat. 21. ſect. 2. aſſert. 3.* Ratio eſt, quia forma verborum debet determinatè ſignificare actum baptizandi, ſeu ablutio determinationem ſuam accipit. Et confirmatur ex eo quòd ideò in forma Baptiſmi perſona altera à baptizante exprimi debet, vt appareat quòd ex Chriſti inſtitutione inter baptizantem, & baptizatum debeat eſſe diſcretio, & nemo à ſe ipſo baptizari poſſit, ſicut definitur *in cap. debitum, de Baptiſmo*; ac proinde inferunt Doctores non valiturum Baptiſmum, ſi quis alterum abluendo dicat, *Ego te baptizo in nomine Pa-*
51 *tris, &c.* † Non ita neceſſarium eſt vt in forma directè ſignificetur, ſeu exprimatur perſona baptizans, ſicuti neceſſarium eſt exprimi perſonam, quæ baptizatur. Ratio eſt, quia forma Baptiſmi exprimere debet materiam propinquam, quæ eſt ablutio; ea autem magis determinatur à ſubiecto, in quo recipitur, quàm ab agente, à quo procedit; conſiſtit enim Baptiſmus, ait Henriq. *d. capit. 8. §. 4.* in ablutione paſſiua. Quare ita tenent Victor. *de Sacrament. Baptiſmi concluſ. 17.* Chamerot. *de Baptiſmo capit. 3. dub. 2.* & alij citati à Bonacin. *d. quæſt. 2. puncto 4. numer. 3.* Cæterum ſaltem indirectè perſonam Miniſtri in forma ſignificandam eſſe credo, quia implicitè ſaltem ſignificari debet abſolutionis actum à miniſteriali agente procedere, ex quo elicitur, quòd hac formula, *baptizet te Chriſtus*, item, *baptizeris ſeruus Chriſti*, vel *baptizetur ſeruus Chriſti in nomine Patris*, &c. perſona miniſtri, ſeu actio, quatenus à perſona miniſtri procedit implicitè ſignificetur; vt ſenſus ſit, baptizat, vel baptizet te Chriſtus per me exercentem hanc ſenſibilem actionem in nomine, ſeu auctoritate Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.

Secundò colligitur exprimendam eſſe actio- 52
nem, quæ exercetur circa eum, qui baptizatur, ſiue exprimatur per verbum *baptizo*, ſiue per verbum *abluo*, ſiue per verbum *mergo*, & ſimile: ita Iacob. de Graff. *d. cap. 3. num. 2.* Viuald. *d. titul. de Baptiſmo, c. 3. num. 10.* Vaſquez *part. 3. diſput. 142. c. 2. n. 10.* Bonacin. *d. diſput. 2. quæſt. 2. puncto 4. n. 4.*

Tertiò, colligitur exprimendas eſſe tres 53
perſonas Sanctiſſimæ Trinitatis, idque probatur ex inſtitutione Chriſti, Matth. 21. *baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti*, & definiuiſſe videtur Pelag. Papa *in cap. ſi re vera, de conſecr. diſt. 4.* & Zacharias Papa *in cap. in Synodo, ead. diſt.* tradunt S. Thom. *d. q. 66. art. 6.* Vaſquez *d. q. 143. capit. 2.* Suar. *d. diſp. 21. ſect. 3.* Bonac. *à punct. 4. numer. 6.* Paul. Laym. *d. capit. 4. numer. 3.* ex quo patet eum inualidè baptizare, qui vtitur hac forma: *Ego te baptizo in nomine Chriſti*, aut *trium perſonarum*, vel *ſanctiſſimæ Trinitatis*, vt per Victor. *de Baptiſmo q. 16.* Henriq. *in ſum. lib. 2. cap. 8. §. 1. & capit. 11. §. 1.* Suar. *tom. 3. diſp. 21. ſect. 3. concl. 1. & ſect. 4. verſ. in hac re*, Chamerot. *de Baptiſmo, cap. 3. dub..* Bonac. *d. diſp. 2. q. 2. puncto 4. num. 7.* Paul. Layman. *d. c. 4. num. 3.*

Sed obſtat text. *in c. à quodam Iudæo, de con-* 54
ſecr. diſt. 4. dum definit ſi in nomine Chriſti aliquis baptizetur, non debere iterum baptizari: quod eſt dicere, Baptiſmum in nomine Chriſti miniſtratum ratum eſſe, ac firmum; quæ reſolutio eſt contra tertium corollarium, & Doctores *ididem* citatos, qui ob id variè intelliguntur *d. cap. à quodam.* In primis aliqui citati à Valent. *tom. 4. diſput. 4. quæſt. 1. puncto 3.* explicant hoc modo, baptizatos à pagano ſub nomine Trinitatis, vel Chriſti tantùm, non eſſe rebaptizandos abſolutè, ſed ſub conditione. Alij verò, ex quorum numero ſunt Sot. *in 4. diſtinct. 3. quæſt. vnica, art. 6. ad fin.* Henriq. *d. lib. 2. capit. 10. §. 2. & 3.* Sot. *d. diſput. 21. ſect. 1. num. 3.* Bonac. *d. punct. 4. ſub verſ. reſpondeo*, meliùs tenent textum *in d. cap. à quodam*, dum habet baptizatos à pagano non rebaptizandos, ſi baptizati ſint in nomine Trinitatis, eſſe intelligendum, expreſſo ſcilicet nomine Trinitatis Patris, Filij, & Spiritus ſancti, aut tantùm in nomine Chriſti, videlicet loco Filij expreſſo Chriſti nomine, ſic dicendo, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Chriſti, & Spiritus ſancti*, & ita non ſine probabilitate

babilitate videtur exponendus Nicolaus I. *in d. capit. à quodam*, ſicut intelligitur S. Ambroſius, quem ipſe pro ſe allegat; quia Doctoris dictum eſt intelligendum ſecundùm doctrinas, & auctoritates, quas allegat: ad notata per Bart. *in l. non ſolum, §. ſi liberationis verba, num. 7. ff. de liberat. legata*, Alex. *conſ.* 31. *n.* 9. *vol.* 4. Surd. *conſ.* 177. *num.* 21. *& deciſ.* 126. *ſub numer.* 12. Sanctus autem Ambroſius nunquam dixit valere Baptiſmum in nomine Trinitatis non expreſſis perſonis, ſeu nominibus Trinitatis, aut tantùm in nomine Chriſti, ſed ſæpiùs *in lib. de ſanctis Sacram.* dicit hanc eſſe formam, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.*

55 Verùm quamuis hic vltimus explicandi modus ſit probabilis, vt *ſuprà* dixi, probabilior tamen mihi videtur alius, quem adducit Azor. *inſt. mor. p. 2. lib. 5. c. 5. verſ. quartò obiicitur*, dum ait Nicolaum *in d. cap. à quodam*, reſpondiſſe ad quæſtionem ſibi propoſitam an baptizatus à Pagano, vel Iudæo verum Baptiſmi Sacramentum ſuſcepiſſet, verè baptizatum fuiſſe ſi in nomine Chriſti baptizatus fuit Baptiſmo Chriſti; non igitur definiuit valere Baptiſmum nomine Chriſti datum, ſed ratum eſſe Baptiſmum, ſiue à Pagano, ſiue à Iudæo collatum, dummodo is Paganus vel Iudæus, baptizauerit Baptiſmo Chriſti, & non Baptiſmo Ioannis, vel alicuius alterius; & ideò rationem reddit Nicolaus, quia Baptiſmus, inquit, non eſt illorum, qui baptizant, ſed Chriſti, cuius auctoritate inſtitutus eſt Baptiſmus, & cuius virtutem habet, & ideò dicit, ſicut in Actibus Apoſtol. legitur, ſignificans Baptiſmum valere virtute Chriſti datum, ſicut valebat cùm Apoſtoli baptizabant in nomine Chriſti; hoc eſt cùm conferebant Baptiſmum Chriſti auctoritate inſtitutum, & eius virtute vim habentem.

56 *Quartò*, colligitur non benè dixiſſe Bonacinam Prælatum aliàs doctiſſimum, & mei ſtudioſiſſimum, *de Sacram. diſput. 2. quæſt. 2. puncto* 4. *numer.* 4. dum reſoluit non eſſe validum Sacramentum Baptiſmi ſub illa forma, *Ego te baptizo in nomine Patris, & in nomine Filij, & in nomine Spiritus ſancti*; quia baptizans ſub dicta forma non ideò aſſerit eſſe plura nomina, ſicut qui diceret in nominibus, ſed idem eſſentiale Dei nomen commune tribus ter repetit, quod rectè fieri poteſt abſque pluralitate, ſicut verè dicitur Pater Deus, Filius Deus, Spiritus ſanctus Deus, ſed Dij nuncupari non poſſunt; quare Baptiſmum ſub dicta forma celebratum eſſe validum reſoluunt Suar. *tom. 2. diſput.* 21 *ſect.* 3. Ægid. de Coninck *d. q. 66. art. 6. numer.* 58. Cabrera *eadem quæſt. 66. artic. 5. num.* 22. quos refert, & ſequitur Anton. Diana *reſol. moral. p. 2. tract. 3. miſcel. reſol.* 15.

Quintò, colligitur Parochum, qui in forma Baptiſmi relinquit particulam *in*, dicendo, *Ego te baptizo nomine Patris, Filij, & Spiritus ſancti*, validè baptizare, vt benè reſoluunt Henriq. *in ſum lib. 2. c. 8. §. 6.* Bonac. *d. puncto* 4. *num.* 16. 57

Contra Cardin. Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib. 2. cap. 19. num.* 2. Barthol. ab Angelis *in examine Confeſſ. dialog.* 2. §. 115. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *quæſt.* 6. *numer.* 4. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 24. cap. 1. numero* 30. exiſtimantes ſi in forma Baptiſmi omittatur particula *in*, Parochum non conficere Sacramentum, & conſequenter peccare mortaliter.

Sextò, colligitur validè quoque baptizare ſi omittat particulam, *&*, ſi, vt quidam dicunt, in forma, quæ caret coniunctione *&*, ſignificaretur, & inuocaretur tota Trinitas, quia remaneret verum Sacramentum; relicta enim illa particula, *&*, remaneret adhuc integer ſenſus formæ; ita Card. Tolet. *d. loco*, Comitol. *d. quæſt. 9. num.* 5. Pitigian. *in 4. ſentent. part. 1. diſt. 3. q. 2. art.* 12. Ægid. de Coninck, *d. qu. 66. art. 6. num.* 61. Sed contrà aſſerunt Viuald. *in candelab. aureo tit. forma Baptiſmi n.* 11. Conrad. *in reſp. caſuum Conſcientiæ tom. 2. quæſt.* 84. Barthol. ab Angel. & Valer. Reginald. *citatis locis*, exiſtimantes particulam, *&*, eſſe de eſſentia formæ. 58

Verùm licèt Parochus omittens ſupradictas particulas *in*, *&*, faciat contra communem Eccleſiæ vſum, tamen ſi omittantur ſine ſcandalo, & contemptu, & ſine falſitate ſignificationis, non erit niſi peccatum veniale, ex adductis per Sot. *in 4. diſtinct. 3. quæſt. vnica art. 5. §. quod ſi*, Rube. *de Sacrament. in 4. ſentent. diſt.* 3. Vaſquez *in 3. p. tom. 2. diſp.* 142. *num.* 30. 59

CAPVT XIX.

De Pœnitentiæ Sacramento præcipua quædam à Parocho notanda.

SVMMARIVM.

1 *Parochus habet iuriſdictionem ordinariam in Pœnitentiæ foro circa omnes ſuæ Parochiæ fideles, & cenſetur quoad hoc à lege approbatus.*

2 *Parochialis beneficij nomine veniunt ſuperiora beneficia, qualia obtinent Parochi aliqui, Abbates, Archiprebyteri, Archidiaconi, & ſimiles curam animarum, & iuriſdictionem in hoc foro habentes.*

3 *Approbatus dũtaxat ad audiendas Confeſſiones cẽſetur Parochus in ea ciuitate, vel oppido*

do, vbi ſita eſt Parochia, non autem paßim per totam Diœceſim.

4 *Parochus ad Confeßiones audiendas virtute Cruciatæ, aut Iubilæi, an vbiq; ſit eligibilis.*

5 *Parochus ſuorum Confeßiones poteſt etiam in aliena Diœceſi, & vbique locorum audire.*

6 *Parochus poſt dimiſſum beneficium non poteſt etiam tempore Iubilæi, abſque noua approbatione, Confeßiones audire.*

7 *Confeßiones inualidè audit, qui ſe de facto intruſit in Parochia ſine auctoritate Superioris, vel nullum titulum bonum, aut malum habuit à Superiore, niſi communi errore fuiſſet pro vero Parocho habitus, habens titulum putatiuum à legitimo Superiore.*

8 *Parochus toties, quoties expedire prudenter iudicauerit ſubdito, nullaque ſubſit cauſa negandi, tenetur vel per ſe, vel per alium Confeßionem eius audire.*

9 *Parochus in confitendo magna cura caueat ne Sanctum det canibus, & proiiciat margaritas ante porcos.*

10 *Parochi iuriſdictioni in foro pœnitentiali fideles ſubiiciuntur non ſolùm conſtituentes in Parochia domicilium, ſiue habitationem perpetuam, ſed etiam quaſi domicilium, ſiue habitationem ad tempus non admodum breue, negotij alicuius cauſa.*

11 *Habitatio bona fide, & non fraude ſuſcepta in aliquo loco, vnde quis non poteſt commodè reuertere ad ſumenda Sacramenta in loco Parochiæ, vbi domicilium habet, illius Parochianum efficit.*

12 *Parochus vterque habet ordinariam poteſtatem erga perſonam, quæ in duabus Parochiis domicilium contraxit, in quibus ſcilicet diuerſis anni temporibus habitare ſolet.*

13 *Pœnitentiæ Sacramentum poteſt quilibet de diœceſi recipere in Eccleſia Cathedrali.*

14 *Parocho Cathedralis non licet Sacramenta adminiſtrare, vel curam exercere in aliena Parochia.*

15 *Peregrini cui Parocho confiteri poßint, oſtenditur.*

16 *Vagus debet confiteri Parocho illi in cuius Parochia reperitur tempore perceptionis Sacramenti, dummodo non vagetur vt euadat iudicium proprij Parochi.*

17 *Parochus facultatem non à iure, ſed à conſuetudine habet eligendi Confeſſarium, quem velit ex approbatis abſque licentia particulari Epiſcoporum.*

18 *Fideles omnes baptizati vtriuſque ſexus poſt perfectum vſum rationis, qui ſibi conſcij ſunt alicuius peccati mortalis, tenentur præcepto annuæ Confeßionis.*

19 *Peccata venialia habẽtes an & quãdo teneãtur præcepto annuæ Confeßionis? oſtenditur.*

20 *Imperator & Reges de iure ſuis Presbyteris Parochialibus tenentur confiteri.*

21 *Papa ad præceptum annuæ Confeßionis obligatur quoad vim directiuam tantùm.*

22 *Regulares Ordines Minorum, ac illorum, qui cum illis in priuilegiis communicant, poſſunt Parochis contradicentibus ſæcularium Confeßiones audire.*

23 *Parochi ipſi impedire nõ poſſunt Regulares ad audiendas Confeßiones approbatos, quominus illas audire poßint in domibus pœnitentium ægrotorum quãdo ab eis vocantur, modò eorumdem infirmorum Parocho de audita Confeßione eodem die certiores reddant.*

24 *Parochus poteſt alteri Sacerdoti delegari poteſtatem Confeßiones audiendi ſuorum Parochianorum.*

25 *Parochus vbi præſumere potuerit ſubditum habere iuſtam cauſam confitendi alieno, debet ipſi petenti licentiam dare.*

26 *Parochus ſi ſubdito iuſtè poſtulanti licentiam iniuſtè denegat, ſubditus autem ſine periculo ſalutis, famæ, &c. proprio Parocho confiteri non poßit, poterit ipſe abſque alia facultate alieno confiteri Sacerdoti.*

27 *Sacerdos, cui Parochus poteſt delegare poteſtatem Confeßiones audiendi Parochianorum ſuorum, debet eſſe ab Ordinario ad audiendas Confeßiones approbatus.*

28 *Parochus concedens alicui ſubdito facultatem confitendi ſua peccata alteri Sacerdoti, intelligitur de eo, qui habet exercitium curæ animarum actu, & habitu, prout habebat committens.*

29 *Parochus excommunicatus vitandus non poteſt alteri Sacerdoti approbato delegare poteſtatem Confeßiones audiendi ſuorum Parochianorum.*

30 *Sacerdos delegatus tenetur credere pœnitenti dicenti ſe habere licentiam à proprio Parocho vt illi miniſtret Sacramentum Confeßionis.*

31 *Parochus credere debet Parochiano fide digno dicenti ſe faſſum eſſe habenti legitimam licentiam ipſum abſoluendi, atque ita debet illi miniſtrare Euchariſtiam.*

32 *Parochus non eſt adhibiturus fidem dicenti ſe adimpleuiſſe præceptum annuæ Confeßionis, niſi illud legitimè probet.*

33 *Confeſſarij atteſtationi aſſerẽtis ſe abſoluiſſe à cenſuris non eſt credẽdum in foro externo.*

34 *Abſolutio virtute Bullæ Cruciatæ licet non ſuffragetur in foro externo, attamen ad effectum validitatis impetrationis beneficij Eccleſiaſtici illa ſuffragatur.*

35 *Sacerdos non habens commißionem à Parocho audiendi Confeßionem, ſi illam habuiſſe communiter reperitur, & publicè pœnitentes audiat, ille quoad Deum excuſatur ob communem errorem.*

36 *Confeſſus non approbato ex ignorantia, ob fidem quam habuit in Sacramento, quoad Deum eſt abſolutus.*

37 *Subdelegare non poteſt delegatus à Parocho ad audiendas Confeſſiones ſuorum Parochianorum, niſi ſolus officium ſuum explere non poſſit.*

38 *Vicecurati ad tempus abſentes alteri Sacerdoti munus Paſtorale conſuetudine id permittente delegant.*

39 *Sacerdos auditurus Confeſſiones eorum, qui peſte, vel ſimili morbo contagioſo infecti ſunt, quid curare debeat, oſtenditur.*

40 *Conſtitutus in mortis articulo, ſi aliter nõ poſſit, obligatur ex lege charitatis ad confitendum coram aliis ſaltem ea peccata, quæ neque cum ſcandalo, neque cum graui ſua infamia, vel ſimili detrimento iuncta ſunt.*

41 *Interdicti tempore, an, & quando Parochus poſſit Sacramentum Confeſſionis adminiſtrare Parochianis, oſtenditur.*

42 *Parochus caueat ne à caſibus per Epiſcopum reſeruatis quemquam abſoluat, quia nulliter abſolueret, niſi in articulo mortis.*

43 *Parochus pœnitentem habentem peccata reſeruata Epiſcopo abſenti, poterit abſoluere à peccatis non reſeruatis, reſeruata abſolutione à reſeruatis, cum Superior copiam ſui fecerit.*

44 *Parochus caueat ne adminiſtret Sacramentum Pœnitentiæ per literas, aut nuncium, ſed præſentibus tantùm, & ſibi confitentibus peccata abſolutionem conferat.*

45 *Pœnitens non ſolùm vbi ſemel S. Pœnitentiariæ litteras ſuper diſpenſatione aliqua in foro Conſcientiæ præſentauit alicui Confeſſario, ſed etiam poſtquam fuit ab eo pronunciatum diſpenſationem eſſe ſubreptitiam, poteſt alium Confeſſarium adire.*

46 *Infirmus in mortis articulo conſtitutus ſi adueniente Parocho nullum peccatum confiteri poſſit, quid Parochus hoc caſu agere debeat, oſtenditur.*

47 *Infirmus quando inchoatam Confeſſionem perficere nequit, quid agere debeat Parochus, oſtenditur.*

48 *Parochi vbique locorum exiſtentes pœnitentes ad turpia, & inhoneſtos actus ſolicitantes ab Inquiſitoribus tanquam de hæreſi ſuſpecti puniuntur.*

49 *Parochus, qui pœnitentem in Confeſſionali oſculatur, aut cum venerea delectatione manus, vel aliam partem pœnitentis attrectat, ictu oculorum, vel alio ſigno ad libidinem prouocat, incidit in pœnas contra ſolicitantes in Confeſſione comminatas.*

50 *Parochus prouocans in Confeſſionali maſculum ad nefandum peccatum perpetrandum, incurrit pœnas contra ſolicitantes comminatas.*

51 *Parochus Confeſſarius ſolicitans pœnitentem in cõfeſſionali ad alia grauiora delicta præter venerea, non incidit in pœnas contra ſolicitantes in Confeſſione comminatas.*

52 *Filiam ſpiritualem ratione Pœnitentiæ extra Confeſſiones ſolicitans Parochus ad venerea, non incurrit pœnas contra ſolicitantes in Confeſſione comminatas.*

53 *Parochus, qui carnaliter cognouit pœnitentem, non tenetur hanc circunſtantiam in Confeſſione explicare.*

54 *Cõfeſſionis ſigillũ directè, vel indirectè, antè, vel poſt mortem confitentis ſine mortali ſacrilegio reuelare non poteſt Parochus, etiãſi aliàs integrum Regnum debeat perire.*

55 *Parochi reuelantis Confeſſionem pœna eſt depoſitio, & in monaſterium ad agendam perpetuam pœnitentiam detruſio.*

56 *Confeſſario licentiam dare poteſt pœnitens loquendi de peccatis ſuis ſine coram ſe, ſiue coram aliis.*

57 *Licentia data per pœnitentem Confeſſario loquendi de peccatis ſuis, debet eſſe voluntaria, expreſſa, & actu data; non verò ſufficit præſumpta: & ſemel data in Confeſſione poteſt nihilominus reuocari.*

58 *Confeſſario dicenti ſe habuiſſe licentiam à pœnitente de reuelanda Confeſſione, an & quando credatur, oſtenditur.*

59 *Confeſſionale in Eccleſia habere debet Parochus in loco aperto, & manifeſto; non autem in ſacellis, neque in angulis Eccleſiæ.*

60 *Superpelliceum, & ſtolã deferre tenetur Parochus ſæcularis dum audit Confeſſiones.*

61 *Bullam in Cœna Domini penes ſe habere tenetur Parochus, & debet cauere ne quemquam abſoluat à caſibus in ea reſeruatis.*

62 *Libros quales Parochus penes ſe habere debeat, oſtenditur.*

63 *Reſeruationem caſuum Epiſcopalium, & Bullam in Cœna Domini Parochi penes ſe habere debent.*

64 *Regulares nõ poſſunt abſoluere prætextu quorumcunque priuilegiorum de caſibus Sedi Apoſt. aut Epiſcopo reſeruatis.*

65 *Decreti S. Congreg. declaratio.*

66 *Aliud decretum S. Congr. refertur.*

PROVISVS de Parochiali beneficio, & ſic Parochus Sacerdos, habet iuriſdictionem ordinariam in Pœnitentiæ foro circa omnes ſuæ Parochiæ fideles, & cenſetur quoad hoc lege approbatus abſque alia deſuper ſibi facienda per Ordinarium licentia, vt colligitur ex *Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reformation. cap. 5.* ibi, *niſi aut Parochiale beneficium,* &c. tradunt Anton. Fernandez *in examine Theologiæ moral. part. 3. cap. 6. ex num. 3.* vbi *n. 4. in fine.* ſubdit Parochos habere hanc iuriſdictionis ordinariam poteſtatem 1

ſtatem

ſtatem à Summo Pontif. dependentem ab Epiſcopo, quoad culparum reſeruationem, Paul.Layman. *in Theologia moral.lib.5.tract.6. capit.10.num.3.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta,præc.2.lib.7.cap.2.* Trullenc. *in praxi reſol. Sacram.lib.4. c.9. dub.4. à princ. & dub.7.*
2 *num.1.* † Nomine autem Parochialis beneficij in præſenti materia veniunt ſuperiora beneficia, qualia obtinent Parochi, aliqui Abbates, Archipresbyteri, Archidiaconi, & ſimiles curam animarum,& iuriſdictionem in hoc foro habentes, vt per Suarez *tom.4. de Pœnitent.diſp.22.ſect.4.n.21.* Anton. Fernandez *d. p.3.cap.9.§.8.num.1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent.lib.1.cap.16.q.3.n.190.* Filliuc. *in quæſt.moral.tom.1.tract.7.cap.9.n.257.* Fagundez *d.cap.2.n.41.* Anton. Dianam *reſol.moral. tract.de Bulla Cruciata,reſol.8.in fine.*

3 Approbatus tamen duntaxat ad audiendas Confeſſiones cenſetur Parochus in ea ciuitate,vel oppido, vbi ſita eſt Parochia, non autem paſſim per totam diœceſim, prout reſoluunt,& à Sacra Congr.deciſum referunt, Piaſec. *in praxi Epiſcop.p.2. capit.1.n.10.p.92.* Homob.de Bonis *in examine eccleſ.p.1.tract.5. cap.4. quæſ.15.* Fagundez *d. cap.2. numer.35.* Squillante *de priuileg.Clericor.cap.1.n.73.* Ego ipſe *de officio,& poteſt.Epiſcop.p.2.alleg.25.in fi-*
4 *ne,* † niſi virtute Cruciatæ, aut Iubilæi eligatur, quia tunc vbique fit eligibilis, ſicut expreſsè tenent Suar. *dict. ſect.4.num.18.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.1.cap.16.quæſt.3. num.189.* Sylui. *in add.ad 3.p.q.8.artic.5.dub.6. conc.1.* Homobon. de Bonis *in examine eccleſ. p.1.tract.5.capit.3.q.15.* Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum,verb. abſolutio, differ.1. n.16.* Villalob. *in ſum.tom.1.tract.9.dub.56.n.4.* Filliuc. *d.cap.9.n.257.* Fagundez *d.cap.2.n.36.* Ludou. de San-Iuan.Vaſq. Ochagauia, Arboleda,quos refert & & ſequitur Ioan.Sanc.*in ſelect. diſp.44.n.28.* Machado *en ſu perfetto Confeſſor y cura de Almas lib.1.p.2.tract.1.docum.3. num.2.* & *lib.4. p.2. tract.2. docum.7. n.1. & 2.* Quicquid dicant Laym. *lib.5. tract.5. cap.11. num.7.* Guttier. *canon.lib.3.cap.27.n.12.* Nicol. Garc. *de benefic. p.5.cap.8. num.87.* Quod intelligitur quoad extraneos ſibi non ſubditos;
5 quia † ſuorum Confeſſiones poteſt ille etiam in aliena diœceſi, & vbique locorum audire, ſecundùm Victor. *de Confeſſ. n.152.* Cardin. Tolet. *in inſtr.Sacerd.lib.3.cap.13.in fine.* Henriq. *in ſum.lib.6.cap.7.§.1.* Anton. Capic. *deciſ.203.num.15.* Sylueſt. *verb. Confeſſor 1.q.13.* Couar. *pract.cap.11.num.4.* Nauar.*in man.cap. 27.num.255.* Ioan.Valer. *de differ.inter vtrumque forum,verb.Iuriſdictio, differ.10. num.6. & verb.ſententia,differ.1.* Azor. *inſtit.moral.p.2. lib.3.cap.12.q.11.* Fr. Emman. *in expoſit.Bullæ Cruciatæ §.9.dub.4.* Zerol. *in praxi Epiſcop.p 1. verb.Parochus,*Iacob.de Graff.*in pract.caſuum reſeru.lib.1.cap.4.num.57.* Chamerot.*de Sacrament.tract.7.de Confeſſ.dub.14.* Sanch. *de Matrim.lib.3.diſput.19.numer.8. & diſp.34.num.3. & 4.* Piaſec. *in praxi Epiſc.p.2.cap.1.numer.10. verſ.ſuum,* Valer.Reginald. *d.lib.1.n.93.& 94.* Homobon de Bonis *d.tract.5.cap.3.quæſit.16.* Molfeſ. *in ſum.Theolog.moralis tract.7.cap.15. n.89.*Campan.*in diuerſ.Iuris Canon.rub.12.c.13. ſub n.71.* Ego ipſe *d.p.2.alleg.25.n.18.*

Poſt dimiſſum beneficium non poterit am- 6
pliùs Parochus abſque noua approbatione accipere Confeſſiones, nec etiam cenſetur ſufficienter idoneus, & approbatus ad illas audiendas tempore Iubilæi, vt per Henriq. *in ſum.lib.7.cap.12.§.3.& 4.* Suar. *d.tom.4.diſp.28. ſect.4.numer.20.& ſect.6.numer.13.* Valer.Reginald. *d.lib.1.num.190.* Filliuc. *d.numer.257.* Fagundez *d. cap.2. n.38.* Leon. *de Iubilæo p.2. q.9.n.21.* Trullench. *in expoſit. Bullæ Cruciatæ lib.1.q.7.c.1.dub.1.n.6.* & in *praxi reſol.Sacram. lib.4. cap.9.dub.7.n.4.* Anton. Diana *d.reſol.8. verſ.notandum.* Quicquid dicant Fr. Emman. *in addit. ad Bullam Cruciatam §.9. num.4.* Villalob. *d.tom.1.tract.27.clauſ.9.§.1.num.4.*Ioan. de la Cruz *in direct.conſcient.p.2. de Pœnitent. quæſt.3.dub.8.concl.4.*

Prout nec etiam validè Confeſſiones au- 7
dit, qui ſe de facto intruſit in huiuſmodi beneficio ſine auctoritate Superioris, vel nullum titulum bonum,aut malum habuit à Superiore, ſecundùm Angel. *verb. Confeſſio, §.2.* Nauarr. *in man.cap.9.n.11. & in capit. placuit, de Pœnit. diſt.6. n.176.* Chamerot. *d.tractat.7. de Confeſſ.dub.22.* Marcel.Megal. *inſtit.Sacerdot. p.1.lib.5.cap.15.n.12.in fine,* Valer.Reginald. *d. lib. 1.n.98.* Sanch. *de matrim.lib.3.diſp.22.n.49.* Ioann. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verb.nullitas,differ.7.ſub num.5.* niſi communi errore fuiſſet pro vero Parocho habitus, habens titulum putatiuum à legitimo Superiore, quia tunc Confeſſiones à ſuis ſubditis illi factæ, eſſent validæ,iuxta ea, quæ ſuprà diximus *c.17. n.27.cum ſeqq.* & addit optimè Sanch. *loco proximè citato,*nõ ſatis eſſe communem errorem, ſed neceſſarium eſſe titulum collatum à Superiore, quamuis inualidum ob aliquod vitium latens:& *num.50.* ſubdit non ſufficere titulum conferri à quocumque Superiore, ſed conferendum eſſe à legitimo Superiore.

Non tantùm ſemel in anno, quando ſub- 8
ditus tantummodo obligatur, tenetur Parochus ex officio Sacramentum Pœnitentiæ miniſtrare, vt exiſtimarunt Sylueſt. *verb. Confeſſio 1.§.18.* Armil. *verb. Abſolutio,numer.27.* Medina *de Pœnitent.quæſt.41.* Valer.Reginald. *d.lib.1.cap.7.num.81.* Sed etiam toties quoties expedire prudenter iudicauerit ſubdito, nullàque ſubſit cauſa negandi, tenetur vel per ſe, vel per alium Confeſſiones eius audire ſiue ratione feſti occurrentis, aut Indul-

gentiarum propoſitarum; ſiue quia tunc temporis (verbi gratia, ſingulis menſibus, aut decimoquarto die) ſolet confiteri; aut quia habet aliqua peccata, quæ ipſius conſcientiam grauant, aut aliam ſimilem ob cauſam, vt benè docent Adrian. *quæſt.5. de Confeſſ.dub.9.* Sot. *in 4.diſt.18.quæſt.4.art.2.* Nauarr. *in cap.conſideret, num.159.* quos refert & ſequitur Anton. Fernandez *in examine Theologiæ moralis, part.3.cap.6.§.9.n.24. & p.4.cap.15.§.5.num.13.* addo Azor. *inſtit.moral.part.1. lib.2.cap.17.quæſ.10.* Vgol. *de officio Epiſc.cap.15.§.8.num.8.* Ægid. de Coninch. *de Sacram. diſp.8.dub.17.num.129.* Moſtel. *in ſumma Theologiæ moralis, tom.1.tract.7.cap.22.n.36.* Bonac. *de Sacrament.diſp.5.quæſt.7 puncto 4. §.2.n.23.* nouiſſimè Homob. *in reſponſ. quæſtionum moral.p.2.reſp.100.* Machado *d.lib.4.p.2. tract.2. docum.10.num.4.* Galleg. *in tract.de oblig.Parochi tempore peſtis, p.2.n.23.25.26. & 31.* Petr. Sot. *inſt. Sacerd.tract.de officio Paſtor.pag.vlt.* vbi dicit boni Paſtoris eſſe curare ne Confeſſio, néve Communio alicui vel indigenti, vel petenti deſit, Valer.Reginald. *tom.2.lib.20. num.68.* Coriolan. *de caſibus reſeru.p.1. ſect.1. numer.2.* Petr. Hurtado *de Pænit. diſput.10. diffic.20.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.3.lib.3.cap.3.n.3.* Ioan. Sanci. *in ſelect. diſp.47.n.6. & 7.* vbi *n.8. verſ. nec Parochus,* ſubdit Parochum peccare contra iuſtitiam, religionem, & Pœnitentiæ virtutem, ſi nec ſemel etiam in anno Confeſſiones vellet excipere, aut Confeſſarij copiam exhibere, quod euenire quaſi incredibile eſt, Ludou. à Sancto Ioanne Euangeliſta *in tract. de adminiſtr. Sacram. art.1. tit. de reſidentia, n.13.*

Limitat hanc ſententiam Vaſq. *in 3.p.tom.4. quæſt.93 art.3.dub.6. num.3.* quando tanta frequentia Confeſſionis non expediret ſaluti, & profectui ſpirituali ſubditi; ſunt enim qui ita frequenter confitentur, vt omnino ſit inutile; quia & Confeſſionis virtus contemnitur, imò & aliquando expedit conſcientiæ ſubditi ceſſare à Confeſſione propter ſcrupulorum perturbationem, quapropter diligenter inſpiciendum eſt, quid vnicuique pœnitenti conueniat.

Limitat *ſecundò* Didac. Nugnus *in addit. ad 3.part.tom.2.quæſtion.8. articul.4.dub.3.* & excuſat Parochum à mortali peccato, qui ſemel, aut iterum denegat confeſſionem petenti rationabiliter. Et Ioann. Sanc. *d. diſput.47. num.10.* poſt Suar. *de Pænit. diſp. 32. ſect.1.* tenet ſolùm venialiter peccare Parochum ſi ſemel, aut iterum nollet audire Confeſſiones (nulla excuſante cauſa; quæ valde tenuis ſufficeret pro vna, vel alia vice) niſi ſubditus aliqua graui tentatione, aut difficultate premeretur; vel quia longum, & laborioſum iter ingrederetur; vel quia tempus eſſet Iubilæi; in his enim & ſimilibus euentibus grauiter peccare Paſtorem refugientem Sacramenti miniſterio vacare concludit.

Limitat *tertiò* idem Ioan. Sanc. ſi ſubditus tempore inopportuno, hora ſcilicet prãdij, aut ſomni, vellet peccata ſua confiteri, aut quando potius expedit Parocho agere alia negotia talis qualis momenti, quia tunc non tenebitur Confeſſionem audire. Aduertant Parochi muneri ſuo non ſatisfacere alterius Confeſſarij copiam exhibendo, qui Parochianorum excipiat Confeſſiones, cùm videat, & ſciat eos nequaquam alium Confeſſarium, ſed ſolùm proprium Parochum adire velle, tunc enim tenetur per ſe ipſum audire ſubditum, vt reſoluit ex Ioann. Sanc. *d. diſputat.47. numero 10.*

Magna Parochus in confitendo cura caueat ne Sanctum det canibus, & proiiciat 9
margaritas ante porcos, Matth. 7. *verſ.6.* indignos abſoluendo, & ne, dum alios purgat, ipſe fœdetur: ideò opus eſt vt magna prudentia, & dexteritate vtatur. Cùm enim ſit Pater quidam ſpiritualis, Medicus, & Iudex; in patris officio cauere debet, ne ſit vel indulgentior, vel ſeuerior, quàm res poſtulat, ne quem conſolari debet, eum acerbitate verborum affligat. In officio Medici ne medicamenta præbeat minus accommodata ad morbi, & ægroti naturam, quibus malum non ſanetur, ſed augeatur potius. Denique in Iudicis officio ne condemnet abſoluendos, & condemnandos abſoluat, ſed rectam, æquam, & tempeſtiuam ſententiam ferat. Prouerb.17. verſ.15. *Qui iuſtificat impium, & qui condemnat iuſtum, abominabilis eſt vterque apud Deum.* Vbi verò ille audierit grauia peccata, condoleat ex animo, & intimis ſenſibus miſereatur, gemat, lachrymetur, tacitéque precetur pro fratris lapſu. *Quis infirmatur,* ait Apoſtol.2. Corinth.11. verſ.29. *& ego non infirmor: quis ſcandalizatur, & ego non vror?* Et 1. ad Corint.9.verſ.19.cum ſeqq. *Nam cùm liber eſſem ex omnibus, omnium me ſeruum feci, vt plures lucrifacerẽ. Et factus ſum Iudæis tanquã Iudæus vt Iudæos lucrarer; iis qui ſub lege ſunt quaſi ſub lege eſſem* (cùm ipſe non eſſem ſub lege) *vt eos qui ſub lege erant, lucrifacerem; iis qui ſine lege erant, tanquam ſine lege eſſem,* cum ſine Dei lege non eſſem, ſed in lege eſſem Chriſti) *vt lucrifacerem eos, qui ſine lege erant. Factus ſum infirmis infirmus, vt infirmos lucrifacerẽ; omnibus omnia factus ſum, vt omnes facerem ſalnos.* Sic Dei infinitam miſericordiam, & patientiam imitetur, & Chriſti Domini, qui perditiſſimorum hominum conſuetudinem non horrebat, veſtigiis inſiſtat. Habeat ante oculos exemplum pij illius Samaritani *Lucæ 10.verſ.32. & 33.* qui ſaucij, ac miſeri hominis conditionem miſeratus, eius curam ſuſcepit, vulnera alligauit, &c. Vera iuſtitia

compaſſio

compaſſionem habet, falſa verò indignationem, vt ait Sanctus Gregorius *homil.* 34. *in Euangel.*

10 Parochi iuriſdictioni in foro Pœnitentiali fideles ſubiiciuntur, non ſolùm conſtituentes in Parochia domicilium, ſiue habitationem perpetuam, ſed etiam quaſi domicilium ſiue habitationem ad tempus non admodum breue, negotij alicuius cauſa: ita gloſſ. *in Clem.*1.*de priuil.*Sylueſt. *in ſum.verb. domicilium,& verb.Parochia,* Sanch. *de Matr. lib.*3.*diſt.*23.*n.*12.*& in præcepta Decalogi tom.*1. *lib.*4.*cap.*37.*num.*24. vbi monent eandem rationem eſſe de aliorum Sacramentorum (excepto Ordine) adminiſtratione: item de iure aſſiſtendi Matrimonio, diſpenſandi in votis,conferendi Eccleſiaſticam ſepulturam, &c. non tantum quoad incolas, ſed etiam quoad quaſi incolas, videlicet ſcholares, milites præſidiarios, famulos, & ancillas, tametſi alibi domicilium habeant, refert Paul. Layman.

11 *in Theol.moral.lib.*5.*tract.*6.*cap.*10.*n.*5.† Habitatio enim bona fide, & non fraude ſuſcepta in aliquo loco, vnde quis non poteſt commodè reuertere ad ſumenda Sacramenta in loco Parochiæ, vbi domicilium habet, illius loci Parochianum efficit,ſecus tamen ſi fraudulenter in præiudicium proprij, vel alterius Parochi habitationem ad tempus mutauerit, cùm fraus, & dolus nemini patrocinari debeant, iuxta vulgaria iura.Ita Nauar.*conſ.*1.*de Paroch. in vtraq. edit.*Sayr.*in flor.dec.ſub eod.tit. dec.*1.

12 Habet quoque Parochus vterque ordinariam poteſtatem erga perſonam, quæ in duabus Parochiis æquè domicilium contraxit, in quibus ſcilicet diuerſis anni temporibus habitare ſolet: ita *argum. l. aſſumptio*, §. *vlt.ff. ad municip.& c.*2.*de ſepult.lib.*6.reſoluunt Nauar. *in cap.placuit n.*77.*de Pœnit.diſt.*6. Henriq. *in ſum. lib.*6.*cap.*7.§.2. Suar. *tom.*3.*de Pœnit. diſp.* 25.*ſect.*2. Ægid.de Coninck *d.diſp.*8.*dub.*3.*in fine,concl.*4. Sanch. *d.lib.* 3. *diſput.*24. *numer.*5. Anton.Fernandez *in examine Theologiæ moralis,p.*3.*cap.*6.§.9.*n.*6. Villalob.*in ſum.p.*1.*tract.*9. *diffic.*48.*n.*3. Filliuc. *tom.*1. *tract.*7. *c.*7.*n.*192. Trullench. *in praxi reſolut.Sacramentor.lib.*4. *c.*9.*dub.*4.*n.*2. Paul.Layman. *d.cap.*10.*numer.*6. *verſ.dubitatur,* & ſubdit hinc fieri vt perſonæ huiuſmodi liberum ſit,in alterutra,quam malit, Pœnitentiam, & Sacramenta ſuſcipere, dummodo in vtroque loco magnam anni partem habitare ſoleat;nam alioquin ſi recreationis tantùm cauſa ad breue tempus in alterum locum ſecedat, vnum Parochum habere cenſebitur,in cuius Parochia principaliùs habitat,

13 †In Eccleſia autem Cathedrali poterit quilibet ex diœceſi recipere hoc Sacramentum, vt per Piaſec. *in praxi Epiſcop. p.*2.*cap.*3.*numer.* 24.*verſ.circa feſtum*, & faciunt per me adducta *de Canon.cap.*6.*à numer.*18.

14 † Non licet tamen Parocho Cathedralis Sacramenta adminiſtrare, vel curam exercere in aliena Parochia, *Sacra Congregat. Concil. in Eugubina* 20. *Septembris* 1628.

Peregrini cui Parocho confiteri poſſint, 15 tradunt Victor. *in ſum.de Sacram* vbi *de Confeſſione n.*155. Sylueſt. *verb. Confeſſ.*1.*quæſt.*2. Nauar. *in cap.placuit,de Pœnit.diſt.*6.*à num.*62. *verſ.infertur & quartò*, Vgolin. *de officio Epiſcopi cap.*39.§.4.*per tot.* vbi *n.*35. ſic diſtinguit: Aut peregrinus licentiam habet à ſimplici ſuo Parocho peregrinandi, & in hoc caſu concludo hunc abſolui non poſſe à quocunque, quandoquidem Pacerdotes alij à ſuo Ordinario probati non ſunt. Aut licentiam habet à ſuo Epiſcopo, & in hoc caſu pro certo habeo ipſum abſolui poſſe à quocunque Sacerdote probato ab Ordinario diœceſis,vbi reperitur,nam per illam licentiam videtur probaſſe Sacerdotes alios aliorum Ordinatiorum (modo ab ipſis Ordinariis fuerint approbati.) Id quod locum habere ſentio non ſolùm vbi expreſsè licentiam habuit, verùm etiam vbi tacitè, vtpotè quia ſcit quoſdam ſic peregrinari, & conſueuiſſe Sacramenta recipere, & ob id tacendo videtur conſentire, præſertim quod veriſimile eſt, ſi licentia hæc petita eſſet, facillimè ipſam conceſſurum. Hactenus Vgolin. Vnde iam hodie ex tacita Ordinariorum voluntate per conſuetudinem confirmata, non ſolum poſſunt aduenæ, & peregrini cuicunque approbato Sacerdoti confiteri, ſed etiam S. Euchariſtiæ Sacramentum etiam tempore Paſchali ſuſcipere, ſi ad propriam Parochiam facile accedere nequeant; ita tamen vt ad proprios Lares reuerſi annuæ Confeſſionis,ac Communionis Parochis id poſcentibus teſtimonium in ſchedula exhibere debeant, ſic Nauar. *in cap.placuit* 3. *diſtinct.*6. Emman. Sà *in aphoriſm. verb. Confeſſor. numero* 2. *& verb. Parochus numero* 7. Homobon. *de examine eccleſ. tract.*8. *cap.*11. *quæſt.*4.*&* nouiſſimè *in reſponſ.quæſt.moral.p.*2. *reſp.*49.

Vagum debere confiteri Parocho illi, in 16 cuius Parochia reperitur tempore perceptionis Sacramenti, reſoluunt Syluest. *d. verb. Confeſſio q.*10. vbi intelligit dummodo non vagetur, vt euadat iudicium proprij Parochi,Sot. *in* 4.*diſt.*18.*q.*4.*art.*2. Card.Tolet. *inſtruct.Sacerd.libr.*3.*capit.*13.*n.*12. Poſſeuin. *d. tract. de officio Curati cap.*7.*n.*11. de ſcholaribus, & mercatoribus à quo abſolui poſſint, vide Vgolin. *d cap.*39.§.5.

Parochus verò ipſe cui debeat confiteri 17 dubitatur ab aliquibus, quorum illa eſt magis probata ſententia Parochum facultatem non à Iure, ſed à conſuetudine habere eligendi Confeſſarium, quem velit ex approbatis, abſque alia licentia particulari Epi-

ſcoporum, qui ordinarij Confeſſarij ſunt Parochorum, & ita obtinuit praxis. Vide Nau. *in cap.placuit,de Pænit.diſt.6.n.30.* Fernandez *in ſum. Theologiæ moral.par.3.c.6.§.6.n.12.* qui reſpondent *ad cap.2. de Pænit. & remiſſ.lib.6.* Non poterit tamen concedere licentiam in ſua Parochia confitendi Sacerdotibus qui non fuerint ab Ordinario approbati, Manrique *quæſt.mor.p.1.q.8.* Machado *en ſu perfetto Confeſſor.lib.4.p.2. tract.2.docum.6.n.3.*

Circa perſonas, quas obligat præceptum annuæ confeſſionis ſemel faciendæ ſuo proprio Parocho tempore Quadrageſimæ, iuxta *c.omnis vtriuſque ſexus,de Pæn.& remiſſ.* illud eſt adnotandum Parochianos teneri proprio Sacerdoti, id eſt ſuo Parocho, aut ſaltem cum eius licentia alieno confiteri ſemel in anno, nempè in Quadrageſimali, ſeu Paſchali tempore, vt reſoluit Cardin. Bellarm. *lib.3. de pænit.cap.4.* vbi ait quod ſunt Confeſſiones Parochianorum extra Quadrageſimam quidem liberæ, in Quadrageſima verò ſub præcepto ac lege iuſſæ; immò *cap.13.* hanc obligationem probat auctoritate Patrum, *Iam enim,* inquit, *ſuprà ex Greg.Nyſſeno, ex Ioanne Chryſoſt.circa Paſcha celebritatem Chriſtianos omnes ad Confeſſionẽ accedere debuiſſe demonſtrauimus.* hoc autem dicit ratione *d.cap. omnis,* quo capitulo volebat Caluinus primò inſtitutam fuiſſe Confeſſionem; *cùm ſolum,* inquit Bellarm. *fuerit determinata circunſtantia temporis pro confitendo,* Medina *in Cod.de Confeſſ.q.*14. Greg.de Valent. *diſp.7.q.9.puncto 4.de Confeſſ.* Azori. *inſtit. moral.p.1.lib.7.cap.39.q.7.* Ludouic. Cardo *de quinque præceptis Eccleſiæ, cap.8. Quamuis,* inquit, *præceptum Eccleſiæ indeterminatè loquatur de tempore ſemel confitendi in anno, tamen credendum eſt hoc tempus eſſe Quadrageſimam, vel tempus Paſchale, & ita ſi quis alio tempore confeſſus fuerit, hoc etiam debet confiteri tempore,* & c. latè Theopil. Paroch. *p.3. art.8.*

Omnes igitur baptizati vtriuſque ſexus,
18 poſtquam ad annos diſcretionis, hoc eſt, poſt perfectum vſum rationis peruenerint, qui ſibi conſcij ſunt alicuius peccati mortalis præcepto huiuſmodi de annua Confeſſione tempore Quadrageſimali, vel Paſchali facienda obligantur, *d. capit. omnis,* Concil. Trid. *ſeſſ.14. cap.5. can.8.* Medina *in Cod. de Pænitentia q.6.* Sot. *in 4.diſt.18.q.1.art.3.* Soar. *tom.4.de Pænit.diſp.36.ſect.2.n.7.* Bonacin. *de Sacr.diſp.5.q.5.ſect.2.punct.4.à n.1.* nouiſſimè Steph. VVeims *in conſt.24. ex iure antiquo deſumptas, & per Conc. Trid.ſpeciatim innouatas, conſt.23.per tot.* † Habens verò venialia tantùm
19 non excuſatur abſolutè, ſed ſaltem tenetur ſiſtere ſe ſuo Parocho, ac Paſtori, vt ei declaret ſe non eſſe ſibi conſcium vllius peccati mortalis: quia debet Paſtori ſaltem aliquo modo conſtare talem non teneri præcepto Confeſſionis, vt eum ad Communionem poſſit admittere, Paſtorque tenetur illud de ſe affirmanti credere, niſi habeat iuſtiſſimas rationes contrarium ſuſpicandi, Suar. *d. diſputat.36. ſect.2. numer.9.* Hinc † Impera- 20
torem, & Reges de Iure ſuis Presbyteris Parochialibus teneri confiteri, nomine enim fidelium ipſi veniunt, gloſſ. *verb. ſubmittemus, in cap.Valentinianus,63.diſt.* Caſtald. *de Imperat.quæſt.1.n.25.& 26.* † De Summo Pontifice 21
quid tenendum, ſolet ab aliquibus in dubium reuocari; ſed communis omnium ferè ſententia aſſerit illum ad huiuſmodi præceptum obligari quoad vim directiuam, non verò quoad pœnas, & vim coactiuam, vt reſoluunt citati per me *in collect.ad d.cap.omnis,n.2.*

Fratres Minores ex priuilegio ab Alexan- 22
dro IV. ſibi conceſſo poſſunt Confeſſiones audire, aſſenſu Parochorum minimè requiſito, vt refertur *in compendio priuilegiorum, verb. abſolutio quoad ſæculares 2.§.1.* & idem alij ſequentes Pontifices conceſſerunt; vnde colligunt Doctores Regulares Ordinis Minorum, ac illorum, qui cum eis in priuilegiis communicant, poſſe Parochis contradicentibus ſæcularium Confeſſiones audire. Ita Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, §.9. n.145. & §.12. num.4. cum ſeq. & quæſt. Regular. tom.1.q.60. art.4.* Ludou. Miranda *in man. Prælatorum, tom.1. quæſt.44. art.14. concl.2.* Fr. Ioann. à Cruce *de ſtatu Relig. lib.2. cap.6. dubio 1. concl.3.* Fagund. *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.2. lib.1. cap.5.* Tamburin. *de iure Abbatum tom.2. diſp.6. quæſt.13.* qui omnes addunt procedere hanc reſolutionem, etiamſi Epiſcopi in licentiis Regularibus conceſſis dicant quòd eis Parocho renitente non vtantur; quia ipſi Ordinarij Summorum Pont. hac in re conceſſa priuilegia tollere, aut limitare non poſſunt.

Nec etiam Parochi ipſi impedire poſſunt 23
Regulares ad audiendas Confeſſiones approbatos, quominus illas audire poſſint in domibus Pœnitentium ægrotorum, quando ab eis vocantur, modò eorundem infirmorum Parochos de audita Confeſſione eodem die certiores reddant, vt nouiſſimè cenſuit *Sacr. Congregatio Viſitationis Apoſtolicæ,* cuius tenorem ad licentiam refert Lezana *in ſum. quæſt. Regul. cap.19. n.32.* & ante idem declarauit *Sacra Congr. Cardinalium negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita ſub die 2. Iulij 1587.* & ideò cùm quidam Curatus apud eandem *Sacram Congreg. Cardinalium negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorum* conquereretur, quòd Fratres Sancti Franciſci de Obſeruantia reformati Confeſſiones Parochianorum ſuorum ægrotantium abſque eius licentia audirent, *Sacra eadem Congregat.* reſpondit *in vna Senogallien. 22. Ianuarij 1616.* dictis Fratribus id prohiberi non poſſe,

dummodo

dummodo ab Ordinario priùs approbati exiſtant, & poſteaquam infirmorum Confeſſiones audiuerint, ſtatim dictum Curatum certiorent.

Num meliùs ſit confiteri Parochis quàm Religioſis priuilegiatis, ſaltem vbi adimpletur præceptum annuæ Confeſſionis, vidi apud nonnullos in dubium reuocari. Quidam ad fauorem Parochorum ex multis mouentur, *Primò* ne Curatus contemnatur. *Secundò* ne à dicentibus ſe confeſſos decipiatur. *Tertiò*, vt agnoſcat vultum pecoris ſui, *Prouerb.*28. *Quartò* vt eis ſubitaneo aliquo morbo grauatis, & loqui neſcientibus ſuccurrere poſſit ſiue per Confeſſionem, ſiue per alia Sacramenta. *Quintò*, quia pro omnibus ſubditis rationem in extremo iudicio reddere debebit. *Sextò*, quia æquum eſt & vtile, vt voluntaria Confeſſio neceſſariam non excludat. *Septimò*, ex teſtimonio Alberti, Sancti Thomæ, Benedicti XI. & multorum Sanctorum id conuenire probantium propter augmentum meriti, & diminutionem pœnæ peccatis debitæ. Hanc partem tuetur Michaël Lochmarius Eccleſiæ Patauienſis Canonicus *in ſuo Parochiali. c.*4. *concl.*11. dum ait: *Curatus ſecurius, vtilius, ac iuſtius eligitur quantum eſt de per ſe, & cæteris paribus pro Confeſſione Sacramentali facienda à Parochianis, quàm Frater priuilegiatus*, &c.

Securiùs dicit, quia perſona Curati eſt à Deo & ab Eccleſia ad hæc præcepta, Fratris autem perſona ſolùm ad hoc conceſſa; non enim præcipitur, nec conſulitur quòd quis eis confiteatur, nec tenetur etiam volentem confiteri audire, nec aliquis de populo ſibi confiteri obligatur. Curatus autem tenetur audire ſuum Parochianum, & alia Sacramenta miniſtrare ſi offert ſe. Item Curatus eſt ſuis Parochianis amplius obligatus propter mutuam & correlatiuam obligationem plebis ad ſuos Paſtores, & è conuerſo, & ideo viciſſim ſibi magis obligantur. Vnde rationabiliter poteſt Parochianus de eo magis confidere quòd ſollicitior ſit ad prouidendum ſuæ ſaluti quàm Frater, qui eſt ſibi perſona extranea. Item alienis confitendo Parochiani ſæpius ex hoc incurrunt contemptum, & indeuotionem contra Paſtorem ſuum. Item tollitur erubeſcentia, quæ eſt maxima pars Pœnitentiæ, certum eſt enim quòd amplius erubeſcit pandere peccata illi, quem cernit quotidie præſentem, quàm vni extraneo. Item ex hoc ſequitur oblationum detentio, vel diminutio, quia non Parochialibus Eccleſiis, ſed Fratribus ipſis offeruntur.

Vtilius dicit, quia non videtur ambiguum quòd quiſquàm obſeruando, ſiue ſequendo præceptum, vtilius ſibi agit, quàm præcepto neglecto, ſequendo ſiue obſeruando licentiam & conceſſionem: cùm ſequendo ſolùm licentiam nullus ob hoc directè mereatur, & quiſque obſeruando præceptum mereatur. Item confitendo Curato habet duplicis obedientiæ meritum, ſcilicet meritum quoad legem Confeſſionis, & meritum quoad legem perſonæ; confitendo Fratri caret altero illorum meritorum. Item cùm non ſit Parochianis præceptum neque conſilium vt Fratribus confiteantur, inde confiteri ſuo Curato videtur vtilius. Item perſona Curati eſt Parochianis amplius obligata, quam Fratris perſona; & amore ſancto, ſuo Parochiano magis affecta: vnde præſumitur ex hoc quòd ſollicitior erit circa vtilem medicinam ſpiritualem ſibi adhibendam, quàm Frater, cùm ſit ſibi extraneus: igitur ex illo capite vtilius eligitur. Item faciliùs habetur ad Curatum acceſſus, quàm ad Fratrem, ſpecialiter in caſu infirmitatis de nocte.

Iuſtius dicit, quia Curato magis incumbit rationem facere de ſuo Parochiano coram diſtricto iudice, quàm Fratri priuilegiato. Item Curatus, ſiue Plebanus propriè & ſtrictè dicitur proprius Sacerdos ſui Parochiani, ſed Frater priuilegiatus non, quia nullus de populo obligatur ſibi confiteri, nec ipſe tenetur audire.

Poteſtatem Confeſſiones audiendi ſuo- 24
rum Parochianorum poteſt Parochus alteri Sacerdoti delegare, vt colligitur ex *d.cap.omnis vtriuſque ſexus*, quatenus ibi præcipitur vt fideles confiteantur Sacerdoti proprio, id eſt, ordinario, qualis eſt Parochus, vel confiteantur alieno, id eſt, alteri non ordinario, tamen cum licentia, ſeu commiſſione proprij, vt benè explicant Gabr. *in* 4. *diſt.*17.*q.*2. *in princ.* Paul. Layman. *d.c.*10.*n.*11. Azor. *inſtit.*
*moral.par.*2.*lib.*3.*capit.*12.*q.*10. Imò † vbi Cu- 25
ratus præſumere potuerit ſubditum habere iuſtam cauſam confitendi alieno, debet ipſi petenti licentiam dare, vt concludunt Vgolin. *de officio Epiſcopi capit.*15.§.8. *num.*2. & Paul. Layman. *dict.tract.*6.*capit.*13.*numer.*3. in
tantum quòd † ſi Parochus ſubdito iuſtè 26
poſtulanti licentiam iniuſtè deneget, ſubditus autem ſine periculo ſalutis, famæ, &c. proprio Parocho confiteri non poſſit, ipſe poterit abſque alia facultate alieno confiteri Sacerdoti, arg. tex. *in capit. placuit, de pœnit. diſt.*6. dum ibi permiſſum videtur propter ignorantiam Sacerdotis proprij, alterius iudicio, & abſolutioni ſe ſubmittere; ergo multò magis id licebit ob Paſtoris improbitatem, & propriæ animæ, vel famæ periculum, vt reſoluunt Adrian. *in* 4. *de confeſſ.q.*5. *dub.*3. Sylueſt. *in ſum.verb. Confeſſor.*1.*q.*6. Nauar. *in d.cap placuit, numer.*144. Henriq. *in ſum.*

lib.6.cap.13. §.4. Hinc dicit Palud. *in 4.diſt.17. q.3.* ſi à proprio Parocho inepto, & ignorante licentia petatur, vt poſſit alteri confiteri, & eam deneger, poſſet Parochianum ea non obſtante alteri confiteri: quem refert Ioann. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verb. interpretatio, differ.6. num.3.*

Verùm quamuis hæc ſententia probabilis ſit, contrariam tamen probabiliorem, & veriorem iudico, ex text *in d.cap. omnis vtriuſque ſexus.* ibi, *Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit iuſta de cauſa ſua confiteri peccata, licentiam priùs poſtulet, & obtineat, cùm aliter ipſe illum non poßit abſoluere*, ex doctrina S. Thom. *in ſupplem. quæſt.8. art.4. ad 5.* vbi dicitur: *Si quis ob periculum proprio Sacerdoti confiteri non poſsit, neque licentiam impetrare confitendi alieno, talem perinde ſe habere, ac ſi Confeſſarij copia destitutus eſſet.* Quare hanc partem ſuſtinent Sot. *in 4.diſt.18.q.4.art.2.* Llam. *in methodo p.1. c.6.* §.1. Philiarc. *tom.1.p.2.lib.2.c.24.* Suar. *tom.4.de Pœnit. diſp.27.ſect.4.concl.2.* Petr. Nau. *de reſtit. lib.2.c.4.num.269.* ad text. verò *in d.cap. placuit,* reſpondet Suar. *d.diſp.27.ſect.2.in fine*, ibi ſermonem eſſe de pœnitentia publica, quæ ſecundùm arbitrium Sacerdotis ob ſcandaloſa peccata imponi olim ſolebat; talem enim pœnitentiam ab vno Sacerdote decretam ab altero mutari, niſi manifeſtum errorem contineret, fas non erat.

27 Intellige ſupradictam reſolutionem de Parocho habente auctoritatem delegandi alteri Sacerdoti poteſtatem Confeſſiones audiendi Parochianorum ſuorum; vt procedat, dummodo ille alter Sacerdos ſit ab Ordinario ad audiendas Confeſſiones approbatus, iuxta diſpoſitionem Concil. Trid. *ſeſſ.23. de reformat. cap.17.* quia approbatio eſt quid iuriſdictionis, quam non habent ſimplices Parochi. Ita docent Fr. Emman. *in ſum.p.1.cap.66.n.2.* Nugn. *in addit. ad 3.p.q.8.art.5.dub.6.* Gamb. *de caſib. reſeruatis, cap.2.n.20.* Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verb. Parochus, diff.4. & verb. Nullitas, diff.5. verſ. ſeptimo,* Fagundez *d.prac. 2.lib.7.c.2.n.42.* Ego ipſe *d.p.2.alleg.26.num.13.* Squillante *de priuileg cleric.c.1.n.70.* vbi *n.73.* poſt Guttier. *lib.1. Can.c.27.n.21.* & Nic. Garc. *de benefic. part.5.cap.8.n.132.* tenet delegatum debere eſſe alium Parochum eiuſdem diœceſis, vbi delegans habet beneficium Parochiale, vel Sacerdotale approbatum ab Ordinario loci vbi exerceri debet hæc iuriſdictio: Parochus enim concedens alicui ſubdito facultatem confitendi ſua peccata alteri Sacerdoti,

28 intelligitur † de eo, qui habet exercitium curæ animarum actu, & habitu, prout habebat committens, Spin. *in ſpeculo teſtament. gloſſ.5. princ. num.31. in princ. verſ. ſimiliter etiam.* Stephan. Gratian. *in addit. ad deciſ.157. num.16.* quicquid dicat Petr. Ledeſm. *in ſumm. part.1.* vbi *de ſacrament. Pœnitent. cap.12. poſt 5. concl.* quia approbare Sacerdotes Sacræ Confeſſionis miniſtros nullus poteſt præter Epiſcopum, vt cenſuit *Sacr. Congregat. Concilij*, teſte Armendar. *ad recop. legum Nauarra, lib.4. tit.29. l.1.§.1. de confitendo ſemel in anno, n.15.* quem refero *de officio, & poteſt. Epiſcopi, part.2. alleg. 25. numero 12. & in collect. Bullarij, verb. approbatio.* Intellige etiam † dummodo Parochus 29
non ſit excommunicatus vitandus; quia cùm concedere facultatem Confeſſiones audiendi non ſit actus Ordinis, ſed iuriſdictionis, illam excommunicatus nec licitè, nec validè poteſt exercere, ideò ſic reſoluit Suar. *tom.5. de cenſur. diſput.11. ſect.2. num.15.* & contra Sylueſt. & Armil. ſequitur Squillante *de oblig. cleric. part.3. num.14.*

Intellige denique cum Filliuc. *tom.1. tract.7. c.9. num.242. cum ſeqq.* & Trullench. *in praxi reſolut. ſacram. lib.4.c.9. dub.6. num.16. cum ſeqq.* 30
licentiam à Parocho concedendam, vt ſubditus poſſit eligere Confeſſarium non ſufficere interpretatiuam, vel præſumptam, & ideo reſoluunt non licere Pœnitenti confiteri alieno ſi abſens fuerit Parochus per aliquod tempus nullo relicto Vicario; vel ſi Parochus moriatur, vel ita repentè ægrotet, vt non poſſit dare facultatem; vel etiam vbi Parochus requiſitus non vult hanc licentiam dare: vel quando pœnitens habet cauſam rationabilem non confitendi cum ſuo Parocho, & addit Trullench. *vbi ſup. num.12.* tametſi Parochus licentiam malè neget, non haberi pro conceſſa.

Qui quidem delegatus tenetur credere pœnitenti dicenti ſe habere licentiam à proprio Parocho, vt illi miniſtret Sacramentum Confeſſionis, ſicut docent Abb. *in Clem.1. de priuileg. num.5.* vbi Bonifac. *num 26.* Anchar. *q.1.* & Imol. *n.13.* Syluest. *in ſum. verb. Confeſſ. 1. qu.17.* Armil. *verb. abſolutio, n.20.* Vgolin. *de officio Epiſcopi c.15.§.8. num.3.* nouiſſimè Homobon. de Bonis *in reſponſ. quæſtionum moral. reſponſ.50. in fine, p.2.* † Sicut & Parochus cre- 31
dere debet Parochiano fide digno dicenti ſe confeſſum fuiſſe habenti ligitimam licentiam ipſum abſoluendi, atque ita debet illi miniſtrare Euchariſtiam, vt tradunt Gabr. *in 4. diſt.17.q.2.art.3. dub.1.* Angel. *verb. Confeſſ.3. n.32.* Bonac. *de Sacram. diſp.5.q.5. ſect.2. puncto 4. num.26.* & alij, quos refert Sanch. *de Matrim. lib.3. diſp.37.n.1. verſ. ſecundo,* excipientes tantùm quando Parochus haberet ſigna probabilia mendacij Pœnitentis.

Sic etiam quando Confeſſio pertinet ad 32
externam Eccleſiæ gubernationem, vt eſt Confeſſio annua, non eſt Parochus adhibiturus fidem dicenti ſe impleuiſſe præceptum, niſi illud legitimè probet, vt teſtatur vſus Eccleſiæ; ſolent enim peti ſchedulæ

Confeſ-

Confeſſionis.Ita Silu.*verb.Confeſſor.1.quæſt.*17. Ioan.Valer. *de diff.inter vtrumque forum,verb. Pœnitentia, differ.5 in fine*, & de hac Confeſſione videntur intelligi Hoſt. *in d.capit.omnis, verb.à proprio,*& *ibi* Ioan.Andr.*n.*12.Butr.*n.*37. & Anchar. *n.*8. dum dicunt confitentem alieno Sacerdoti debere facere fidem proprio, prout eos intelligit Sanch.*à diſp.37.n.2.verſ.&*
33 *confirmatur.* † Nullatenus tamen eſt credendum in foro externo atteſtationi Confeſſarij aſſerentis ſe abſoluiſſe à cenſuris, vt videntur tenere Nauar.*in man.cap.27.num.*41.Fr. Emman.*in comment.ad Bullam Cruciatæ in addit.§.9.n.*51. Peña *in direct. Inquiſit. par.2.ad Concil. comment.*25. Ioan. Valer. *d. differ.5. in fine*,quos refert Rot. *in Oxomen.Canonicatus* 2. *Martij* 1622.coram *R.P.D.Merlino*,vbi fuit di-
34 ctum quòd † licèt abſolutio Bullæ Cruciatæ non ſuffragetur in foro externo; attamen ad effectum validitatis impetrationis beneficij eccleſiaſtici,illa ſuffragatur.

35 Verùm ſi contingeret Sacerdotem non habentem commiſſionem à Parocho audire publicè pœnitentes, ſi reputabatur communiter obtinere licentiam Parochi ad audiendas Confeſſiones, excuſaretur pœnitens quoad Deum ob communem errorem, arg. *l.Barbarius.ff.de offic.Præt.*reſoluit Ioan.Valer. *de different.inter vtrumque forum, verb. Nullitas,different.5.num.*1.& faciunt reſoluta *ſup.c.*17.*à numer.*27. Et idem Ioan.Valer. *verb.Parochus,differ.4.in fine*, teſtatur *Sacram Congre-*
36 *gationem* cenſuiſſe † illum, qui confeſſus fuerit non approbato,ſi ignorauit Confeſſarium non eſſe approbatum, vel cogitauerit non requiri approbationem, ob fidem,quam habuit in Sacramento, quoad Deum eſſe abſolutum, & ſi deinde ſciuerit illum non eſſe approbatum, vel requiri approbationem, teneri reiterare Confeſſionem.

37 Non poterit ſic delegatus à Parocho ad audiendas Confeſſiones ſuorum Parochianorum ſubdelegare, per *l.vlt.ff.de officio eius, cui mandata eſt iuriſd.l. more,ff.de iuriſd.omn. iudic.l.à iudice,C.de iud.*cum ſimilibus reſoluit Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verb. Iuriſdictio,differ.3.numer.6.* niſi ſolus officium ſuum explere non poſſit, quia tunc ex præſumpta voluntate delegantis conceſſum illi eſt, vt certum exercitium iuriſdictionis, aut Paſtoralis officij, alicui etiam generatim committat, quamuis non poſſit integrum officium vicariæ ſuæ, ac proinde nec poteſtatem ſubdelegandi alteri committere,ita Sylu. *verb.Vicarius,quæſt.*5. Nauar. *in*
38 *d.cap.placuit,num.*69. excepto † ſi conſuetudo id permittat Vicariis, & non minus, quàm Parochi ordinarij, ſi eos ad breue tempus abeſſe contingat, Vicarium ſuo loco ſubſtituere poſſint; quia inſtituens Vicarium, inquit Sylueſt. & ſciens talem conſuetudinem, implicitè conſentit in talem ſubſtitutionem; ita Adrian. *in 4.de Confeſſ.qu 5. dub.2.* Squillante *de priuileg.cleric.cap.2.num.*35.Ioan. Chapeauill.*in tract.de modo miniſtrandi Sacramenta tempore peſtis,c.6.q.2.* vbi ſubdit id vbique obſeruari, vt Vicecurati ad tempus abſentes alteri Sacerdoti munus Paſtorale delegent, idquè maximè peſtis tempore obſeruandum eſſe.

Aduerte quòd Sacerdos Parochialis Curatus quantumcunque ſimplex, ratione curæ ſibi commiſſæ poteſt in adiutorium eiuſdem curæ aſſumere ſibi ſocium ad tempus, quemcunque Religioſum, ſeu alium ſine cuiuſque Superioris licentia, putà in Quadrageſima, qui illum iuuet in Sacramentis conferendis, vel officio prædicandi, dummodo ſibi conſtet de eius ſufficientia: nam ex quo tales ſunt ritè ordinati, poſſunt illa facere, ſicut Curati, nec deficit in eis niſi materia, ſcilicet populus: vnde ſi Parochus præbet illi materiam,poterit exercere,Franc.de Platea *de excomm.§.19.in fine n.9.tom.14.fol.*353. quem refert,& ſequitur Steph. Grat. *diſcept.for.tom.2.c.399.n.9.&* 10.

Quanta verò ſit obligatio Confeſſarij Cu- 39
rati in adminiſtrandis Sacramentis illis,qui peſte infecti ſunt,diximus ſuprà *cap.17.à num.*12. *verſ.quintò eſt notandum*; Nunc verò animaduertendum duxi Sacerdotem auditurum Confeſſiones eorum,qui peſte, vel ſimili morbo contagioſo infecti ſunt, ante omnia curare debere, vt ſi fieri poſſit, in loco ipſe libero, ſeu aëre non infecto conſtitutus ſit: quamobrem etiam ipſi infirmi obligati ſunt, vt è cubiculo, aut domo ad confitendum egrediantur, vel ad feneſtram, Parocho foris ſtante, portentur, ſi id ſine graui eorum incommodo fieri poſſit; ita Ioan. Chapeauille *d.tract. de modo miniſtrandi Sacramenta tempore peſtis, capit.1.quæſt.9.&cap.3.q.29.*proderit etiam ſi peſtis tempore fideles pro concione admoneantur, vt qui ſani ſunt ad Sacram Confeſſionem maturè veniant in Eccleſia audiendi. At verò ſi infirmus egredi, vel loco ſuo moueri non poſſit, neque etiam tam alta voce confiteri, vt è loco diſtanti audiri queat, ſeu propter ſuam infirmitatem, aut ob ſimul diſcumbentes, in tali caſu Parochus communiter loquendo accedere debet, & pœnitentes in ſecreto audire, ſi tamen timeat periculum contagionis, vt non audeat cum pœnitentibus diu morari, poterit eos rogare, vt ſtatim dicant quædam grauiora, aliis omiſſis, quæ propter moralem impoſſibilitatem audiri nequeant, ſicuti ex quorundam Recentiorum non improbabili ſententia docent Zambran. *de caſibus in articulo mortis,cap.4.dub.6.num.*12.Baſſ. *verb.Parochus,*

Machado

Machado *en ſu perfetto Confeſſ. libr.4. part.2. tract.2. docum.*11. Chapeauille *d. cap.3. quæſt.26. in fine.* Vel à longè ſtans poterit hortari hominem; vt clara voce dicat ſaltem ea peccata, quæ ſine graui ſua infamia, alióve detrimento poteſt, quia ordo charitatis exigit vt pœnitens minus detrimentum famæ ſuæ poſthabeat maiori detrimento, ſeu iacturæ vitæ, quam Confeſſarius paſſurus eſt, præſertim ſi Parochus fortaſſe vnicus ſit in eo loco, & pluribus aliis neceſſarius exiſtat. † Conſtitutus enim in mortis articulo, ſi aliter non poſſit, ex lege charitatis erga ſe ipſum obligatur ſecundùm probabilem Doctorum ſententiam, ad confitendum coram aliis ſaltem ea peccata, quæ neque cum ſcandalo, neque cum graui ſua infamia, vel ſimili detrimento iuncta ſunt, ſicuti docent Suar. *tom.4. de Pœnit. diſput.36. ſection.6.* Zambran. *d. dub.6. n.25. cum ſeqq.* Chapeauille *dict. cap.3. quæſ.28.* Aduertant tamen in articulo mortis conſtituti, quòd poſſunt abſolui à quibuſuis caſibus & cenſuris reſeruatis per ſimplicem Sacerdotem, etiam in præſentia proprij Parochi, quia ſimplices Sacerdotes pro articulo mortis pares ſunt illi quoad iuriſdictionem; ita Emm. Sà *in aphoriſm. expurgatis, verb. Abſolutio, n. 3.* Ochagauia *de Sacrament. tract.2. de Confeſſ. Sacrament. q.35. num.4.* Philib. Marchin. *in tract. de bello diuino, ſeu peſte p.3. cap.3. num.10. & ſeq.* Diana *reſolut. moral. p.1. tract.5. reſol.5. & p.4. tr.4. reſol.161.* vbi reprobat Turrian. *in ſelect. diſputat. cent.2. cenſura Theolog. dub.77.* Et ſic abſoluti in mortis articulo à cenſuris Superiori reſeruatis ſi euaſerint, tenentur vt quamprimùm potuerit ſiſtere ſe Superiori, non vt iterum abſoluantur, ſed vt obtemperent mandatis eius, & niſi fecerint reincidunt in eaſdem cenſuras, vt habetur *in cap. eos qui, de ſentent. excom. in 6.* Ita Guillielm. Mercer. *in 3. p. D. Thomæ q.9. art.6.* Diana *d. p.4. tract.4. reſol.199.*

41 Interdicti tempore, an, quando, & quomodo Parochus poſſit Sacramentum hoc ſuis adminiſtrare Parochianis, huius loci eſt inueſtigare. Breuiter dico, quòd attento iure Decretalium, de quo *in cap. non eſt vobis, de ſponſalib.* concedebatur tempore illo Sacramentum hoc morientibus tantùm, & infirmis: ſed poſtea nouiori Iure Sexti, de quo *in cap. alma mater, poſt princ. verſ. qua verò, de ſentent. excommun. libr.6.* ſanis etiam conceditur; ratio redditur ibi, *quia propter pronitatem, & facilitatem hominis ad peccandum, ſummè neceſſaria eſt:* cum duplici tamen limitatione, *prima* eſt, vt recipiens non ſit excommunicatus, excepto mortis articulo; *ſecunda* dummodo non ſit aliquo modo in cauſa culpabilis, ob quam latum eſt interdictum, aut non ſit ſpecialiter interdictus: vide Couar. *d. cap. alma mater, p.2. §.3. n.1.* Henriq. *in ſum. lib.13. c.45. §.1.* Vgol. *de cenſuris tab.5. c.7. §.6.* Sayr. *eod. tract. lib.5. c.7.* Suar. *tom.5. diſp.33. ſect.1. à num.13.* Bonac. *in ſimili tract. diſp.4. punct.2. §.3. ex n.1.*

Circa caſus per Epiſcopum reſeruatos aduertat Parochus ne ab illis quemquam abſoluat, quia nulliter abſolueret, niſi in articulo mortis, Concil. Trident. *ſeſſ.14. de reform. cap.7.* At verò vbi grauis, & inſolita plurium peccatorum in ſua diœceſi reſeruatio facta fuerit, ſunt qui affirment eam non tantùm illicitam, ſed etiam inualidam, itaut à Parochis obſeruari non debeat, ſicuti exiſtimarunt Sot. *in 4. diſt. 18. quæſt.2. art.5.* Finell. *de caſibus reſeruatis cap.4. num.4.* Henriq. *in ſum. lib.6. cap.14. §.3.* Sed ego puto meliùs conuenire eos ſui Superioris ſententiæ acquieſcere; ſupplicando tamen vt illam moderetur: quia licèt Epiſcopi moneantur per Concil. *d. cap.7.* vt conceſſa ſibi poteſtate vtantur, non tamen inde ſequitur ſi quid illicitum ab eis fiat, etiam inualidum eſſe, cùm hinc grauior occaſio ſchiſmatis oriri poſſit, facilè opinantibus Parochis Epiſcopum poteſtatis ſuæ limites exceſſiſſe. Vide Syluest. *in ſum. verb. caſus q.5.* Suar. *tom.4. de Pœnit. diſp. 29. ſect.4.* 42

Poterit tamen Parochus pœnitentem habentem peccata reſeruata Epiſcopo abſenti, abſoluere à peccatis non reſeruatis, reſeruata abſolutione à reſeruatis, cùm Superior copiam ſui fecerit. Ita Henric. Gandau. *quodl.1. q.27.* Caiet. *in ſum. verb. Confeſſio, condit.10.* Angel. *eod. verbo 5. §.9.* Sot. *in 4. diſt.18. quæſt.2. art.5.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.1. q.29. num.2.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Pœnitentia, differ.10. num.1.* vbi addit debere Pœnitentem iam reſeruata, quàm non reſeruata Parocho confiteri, quia quoad eum debet eſſe integra Confeſſio, quamuis quoad Superiorem poſſit eſſe diminuta, & in fine poſt Comitol. *citato loco num.6.* ait ſuprà reſoluta locum tantum habere in reſeruationibus inferiorum Papâ, & vbi non eſt annexa aliqua excommunicatio ipſi peccato reſeruato; aliàs ſecus: quia vbi adeſt excommunicatio (vt habetur in omnibus reſeruationibus Sedis Apoſtol.) tunc non poteſt inferior vllatenus abſoluere etiam à non reſeruatis quod & limitant Sot. *dict. art.5. ad 2.* & idem Ioann. Valer. *dict. verb. Pœnitentia differ.9. verſ. præterea fallit ſextò*, in caſu grauiſſimi ſcandali ſi non communicaret pœnitens. 43

Aduertat quàm maximè Parochus ne adminiſtret hoc Sacramentum Pœnitentiæ per litteras, aut nuncium; ſed præſentibus tantùm, & ſibi confitentibus peccata abſolutionem conferat: quemadmodum Clemens VIII. *in generali Congregat. S. & vniuerſalis Inquiſitionis* decreuit in hæc verba: *Die 20. Iunij, anno 1602. in generali Congregat. S. vniuerſalis* 44

Inqui-

Inquiſitionis habita in Palatio Apoſt. in monte Quirinali coram S.D.N.D. Clemẽte diuina prouidẽtia Papa VIII. propoſita quæſtione vtrùm liceat per litteras, ſeu per internuncium Confeſſario peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodẽ abſente abſolutionem obtinere, Sanctitas ſua auditis votis Patrum Theologorum, & re cum Illuſtriſsimis, & Reuerendiſsimis Cardinalibus contra hæreticam prauitatem generalibus Inquiſitoribus maturè, ac diligenter conſiderata, hanc propoſitionem, videlicet licere per litteras, ſeu internũcium Confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere, ad minus vti falſam, temerariã, & ſcãdaloſam damnauit, & prohibuit, præcepitque ne deinceps iſta propoſitio publicis, priuatiſque lectionibus, concionibus, & congreſsibus doceatur; ne ve vnquam tanquam aliquo caſu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quouis modo deducatur. Quod ſi quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut de ea etiam diſputatiuè tractauerit, niſi forſan impugnando, ſeu ad praxim directè, vel indirectè deduxerit, præter excommunicationem latæ ſentẽtiæ quã ipſo facto incurrat, à qua non poſsit (prætquam in articulo mortis) ab alio quacunque dignitate fulgente, etiam S.R.E. Maiori Pœnitẽtiario, niſi à pro tempore exiſtente Romano Pont. abſolui, alijs etiam pœnis pro arbitrio infligendis ſubiaceat. Referunt Ioan. Valer. *d. verb. Pœnitentia, different. 9. in fine*, Fernandez *in examine Theolog. mor. p. 3. c. 6. §. 6. n. 29.* Bonac. *de cenſur. extrà Bullam Cœnã diſp. 2. q. 3. punct. 33.* & multis comprobant Doctores citati per Galleg. *in tract. de Parochorum oblig. tempore peſtis, p. 2. n. 56. cum ſeqq.*

45 In caſu occurrenti illud duxi adnotandum, quod Nau. *conſ. 8. de officio deleg.* Sayr. *in floribus deciſ. ſub eodem tit. deciſ.* 8. Marc. Ant. Genueñſ. *in pract. Arch. Neap. cap. 21. n. 9.* exiſtimarunt pœnitentem, poſtquam vnum Confeſſarium elegit, cui acceptanti ſacræ Pœnitentiariæ litteras ſuper diſpenſatione aliqua in foro Conſcientiæ ei commiſſa præſentauit, eo dimiſſo alterum eligere non poſſe, etiamſi primò electus conſentiat, ſiquidem iuriſdictio delegata delegantis iuriſdictio eſt, ideóque ad ipſum delegantem, cuius illa eſt, & non ad partes, vel ad iudicem electum eam extendere pertinet. Sed meliùs Salas *de legib. diſp. 30. ſect. 17. num. 124.* Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 27. n. 40.* Guttier. *in ſimili tract. cap. 125. num. 18.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 13. n. 214.* Aloyſ. Ricc. *in deciſion. Curiæ Archiep. Neap. par. 4. dec. 34.* docent non ſolum vbi ſemel litteras præſentauit alicui Confeſſario, ſed etiam poſtquam fuit ab eo pronũciatum diſpenſationem eſſe ſubreptitiam, poſſe impetrantem alium Confeſſarium adire; qui fortè ſit in ea opinione, vt valeat reſcriptum, ac poſſe eundem Confeſſarium meliùs re inſpecta diſpenſationem illam mutata ſententia exequi, licèt ſi ſemel diſpenſauit, non poſſit recantare palinodiam; ſicut quando ſemel abſoluit, aut commutauit votum. Et mouentur ex eo, quia cùm ea commiſſio ſit facta in foro conſcientiæ, ſequitur eiuſdem fori naturam, quæ eſt vt pœnitens non adſtringatur acquieſcere ſententiæ vnius Confeſſarij, ſed quòd poſſit adire alium, atque poſſit idem Confeſſarius ſententiam mutare, Sapientis enim eſt mutare conſilium ex iuſta cauſa; *l. nonnunquam*, vbi gloſſ. *ff. de collat. bonor.* Scacc. *de appellat. q. 17. limitat. 47. memb. 1. n. 33.*

46 Quando Parochus vadit ad infirmum in mortis articulo conſtitutum ad audiendam eius Confeſſionem, poteſt euenire, vt ipſe infirmus adueniente Parocho nullum peccatum confiteri poſſit, vel inchoatam Confeſſionem ſacramentalem perficere nequeat, his duobus caſibus quid facere debeat breuiter exponam. In primo igitur dico, quòd infirmus huiuſmodi, qui vel Sacramentum Pœnitentiæ expreſsè deſiderauit, vel ſaltem implicitè, dum ſigna generalia Pœnitentiæ edidit, etſi nullum peccatum in particulari confiteri poſſit, à Parocho abſoluendus eſt, ea tamen manente obligatione, vt ceſſante impedimento peccata mortalia ſpecificè ſubiiciantur Clauibus. Ratio eſt, quia Confeſſio qualiſcunque etiam generalis peccatorum ex animi dolore profecta, poteſt eſſe ſufficiens materia Sacramentalis abſolutionis; ſiquidem ſpecifica, & particularis peccatorum explicatio abſolutè non eſt de neceſſitate Sacramenti, ſed per ſe directè ſolùm de neceſſitate præcepti diuini, quòd pœnitentem non obligat, niſi quatenus ſeruari poteſt. Quare ita docent S. Anton. *p. 3. tit. 10. c. 2.* Sylueſt. *in ſum. verb. Confeſſor. 3. n. 16.* Soar. *tom. 4. de Pœnit. diſp. 23. ſect. 1. num. 5.* Henriq. *in Sum. lib. 6. c. 10. §. 7.* Card. Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib. 3. cap. 8. n. 2.* Vaſq. *in 3. p. tom. 4. q. 91. art. 2. dub. 1.* Zambran. *de caſibus in art. mortis cap. 4. dub. 2 ſect. 3.* Poſſeu. *de officio Curati cap. 7. n. 86.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc. 2. lib. 3. cap. 1. num. 16.* qui omnes non aliter permittunt Pœnitentiæ Sacramentum morituro obmuteſcenti, aut phrenetico miniſtrari, niſi antea Sacramentalem abſolutionem verbis, aut ſignis petiuerit; quare non ſatis eſt aliquem ante mortis periculum, vel in ipſo periculo ſignum aliquod pietatis, vel etiam pœnitentiæ edidiſſe; niſi talis manifeſtatio interni doloris directa fuerit ad Sacramentum pœnitentiæ, ſiue abſolutionem Sacramentalem à Sacerdote petendam, vt benè notauit Suar. *d. diſp. 23. ſect. 1. num. 13.* Ratio autem eſt manifeſta, quia Sacramentalis abſolutio miniſtrari non poteſt niſi

niſi adſit materia Sacramenti, quæ eſt Confeſſio, ſiue accuſatio ſui coram Sacerdote tanquam iudice, neceſſe, inquam, eſt vt pœnitens ſe ipſum de peccatis accuſet ea intentione, vt per ſententiam Sacerdotis in foro interno abſoluatur. Signa autem pœnitentiæ, quæ præſente mortis periculo ab infirmis eduntur, cenſeri debent ad Sacramentalem Confeſſionem directa, cùm in tali ſtatu optimum ſuæ animæ remedium deſiderare ſoleant. Quapropter licèt infirmus in phreneſim lapſus abſolui non poſſit, quamuis cùm ſanus eſſet, & nihil de mortis periculo cogitaret, pectus ſecundùm morem pulſauerit, aut ſublatis in cœlum oculis dixerit, *Miſere mei Deus*; tamen ſi talia ſigna edidit morti vicinus, cùm plura verba proferre non poſſet, præſumptio plerumque fieri poteſt quòd Sacramentalem à Sacerdote abſolutionem petiuerit. Sed etſi conſideratis circumſtantiis, & examinatis iis coram quibus talia ſigna edita ſunt, res dubia eſſe videatur, abſolutio tamen conferri poterit ſub conditione, ſi talis materia Confeſſionis ſufficiens eſt ad abſolutionis miniſtrationem. Colliguntur hæc ex Poſſeuin. *d. cap. 7. n. 87. cum ſeqq.* Zambran. *d. c. 4. dub. 2. ſect. 4.* Chapeau. *de modo miniſtrandi Sacramenta tempore peſtis, c. 3. q. 10. & 11.*

47 In ſecundo verò caſu quando inchoata Confeſſio ſacramentalis perfici nequit; aduertendum eſt quòd ſi pœnitens inter confitendum in phreneſim incidat, vel periculum ſit ne mox moriatur, debet ſtatim abſolui, & poſtea ſi ſuperuiuat, aliqua peccata audienda, & abſolutio denuò conferenda eſt: ita Victor. *de Confeſſ. n. 164.* Sot. *in 4. diſt. 18. q. 2. art. 5. verſ. difficultates*, Emman. Sà *in aphoriſmis, verb. Abſolutio n. 9.* Suar. *d. ſect. 1. n. 2.* Poſſeu. *d. cap. 7. n. 89.* vbi dicit Curatum debere abſoluere cum cautela, *in quantum poſſum, & indiges*, pœnitentem, qui dicto aliquo peccato, vel peccatis, amittit loquelam, & modum perficiendi Confeſſionem, quamuis ipſe Curatus cognoſceret illum multa debere reſtituere, vel quia de illis confeſſus eſt, vel quia eſt publicus vſurarius, aut eſt in publica excommunicatione, & non poſſunt imponi, quæ veniunt imponenda: & *num.* 87. affirmat ſe fuiſſe ſemel vocatum ad excipiendam Confeſſionem infirmi, qui poterat loqui, ſed ægrè, & dicto vno peccato per horam integram non potuiſſe aliud ab eo elicere; quo caſu ait talem abſoluendum eſſe cum conditione in quantum poteſt, & indiget, ſi ille verè non poterat loqui, nec reſpondere per nutus. Si caſus occurrat quòd Parochus recipiat promiſſionem ab eius Parochiano vulnerato, quòd non exponet querelam contra vulnerantem valet iſta promiſſio, vt tenet Marc. Anton. Genuenſ. *in practicab. q. 667.*

Inter graues, & immanes exceſſus, quos 48 in adminiſtratione huius Sacramenti Pœnitentiæ poteſt Parochus committere, duo ſunt horribiliores, quos maximè cauere debet, ne dicam exhorreſcere; *Primus* eſt, ſolicitatio pœnitentis ad turpia, & inhoneſtos actus, contra quos quidem ſolicitantes tanquam de hæreſi ſuſpectos inquiri præceperunt Pius IV. *ſua Conſtit.* incip. *Cùm nuper*, & Paulus V. *alia Conſt.* incip. *Dilecte fili, ſub Dat. 16. Septembris* 1608. & nouiſſimè illorum Conſtitutiones confirmauit, ampliauit, & extendit ad omnes vbique locorum exiſtentes Gregor. XV. *ſua Conſtit.* incip. *Vniuerſi Dominici gregis ſub dat. Romæ 30. Auguſti* 1622. vbi grauibus pœnis eos afficit his verbis: *Et quos in aliquo huiuſmodi nefariis exceſsibus culpabiles repererint, in eos pro criminum qualitate, & circunſtãtiis ſuſpenſionem ab executione Ordinis, priuationis beneficiorum, dignitatum, & officiorum quorumcunque, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, necnon vocis actiuæ, & paſsiuæ. ſi Regulares fuerint, exilij, damnationis ad triremes, & carceres etiam in perpetuum abſque vlla ſpe gratiæ, aliaſque pœnas decernunt, eos quoque ſi pro delicti enormitate grauiores pœnas meruerint, debita præcedente degradatione Curiæ ſæculari puniendos tradant.* de quibus meminit me citato *in hoc loco* Lezana *d. c. 19. n. 33.* Peirinis *tom. 2. priuil. Minim. in conſt. 4. Greg. XV.*

In quas pœnas omninò incidet Parochus, 49 qui pœnitentem in Confeſſionali oſculatur, aut cum venerea delectatione manus, vel aliam partem pœnitentis attrectat, aut ictu oculorum, vel alio ſigno ad libidinem prouocat, non ita ſi interiùs delectetur, aut voluntariè polluatur, fœmina non aduertente, quamuis hoc illi extra Confeſſionem aperiat: ad Bonac. *variar. tract. diſp. 6. de onere, & obligatione denunciandi, puncto 3. n. 3.* vbi *n. 4.* ampliat ſiue pœnitens conſenſerit prouocationi, & ſollicitationi Confeſſarij, ſiue nõ: & *n. 5.* pariter ampliat, ſiue Parochus Confeſſarius tentauerit allicere verbis expreſſis, ſiue tacitis, vt ſi ipſe pœnitentem fœminam laudauit à venuſtate, pulchritudine, morum elegantia, & his ſimilibus, quibus fœminæ facili negotio ſubuerti, & ad libidinem prouocari ſolent: & *num. 19.* ampliat etiam ad Confeſſarium, qui induxit pœnitentem vt filiam ſibi proſtituat, ſeu aliam inducat ad peccandum ſecum, vel cum alio; quia in Conſtitutione Gregorij interdicuntur ſermones, ſiue tractatus inhoneſti: & *numer. 16.* extendit ad † prouocantem maſculum 50 ad nefandum peccatum perpetrandum, quod clarè colligitur ex dicta Conſtit. Gregoriana, ibi, *qui perſonas, quæcunque illæ ſint, ad inhoneſta, ſiue inter ſe, ſiue cum aliis quomodolibet perpetranda*, &c. quamuis ante illam id non eſſet ita clarum, quin Param. *de origine S. Inquiſitionis*

ſitionis lib.3.quæſt.10.num.96. non ſine fundamento tenuerit contrarium; licèt eius opinio in hoc communiter reprobata extiterit, & omnes ferè alij Doctores hac de re ſcribentes eandem opinionem ſuſtinuerint, (quam poſtea dicta *Gregoriana Conſtitutio* expreſsè inſinuauit eſſe tenendam) vt videre eſt per Fr. Emman. *quæſt.Reg.tom.1.q.59.art.4. & tom 2. q.27.art.3.* Iacob. de Graff. *conſ.1.à num.45.de cogn.ſpir.* Sanctarel. *in tract.de hæreſi,c.45.* Barthol. Gipt. *de caſibus reſeruatis,cap.14.n.4.* Molfeſ. *in Sum.Theolog moral.tom.1.tract.7.cap.24.num.34.* D.Roderic.à Cunha *in tract.de ſolicitantibus mulieres in Confeſſ.q.6.à num.6.* Portel. *in dubiis Regul. verb.ſolicitare,n.5. in fin.* Hieron.Rodet. *in compend.qq. Regul. reſol.131.n.2.* Coriolan. *de caſibus reſeruatis,p.1.ſect.2.art.22.num.3.* Scortia *in Bullas Pontificias,epit.77.theorem.197.* & poſt dictam Conſtitutionem Gregorianam Nald. *in addit.ad Sum. verb.Confeſſ. n.31.* Laur.de Peirinis *in Conſtit.ſui Ordinis Minimorum,tom.2.Conſtit.4. Greg. XV.§.5.num.14.* Venero *in examine Epiſcoporum,lib.5.cap.17.n.19.* Belloch. *de caſibus reſeruat.p.2.q.7.num.28. & q.10.num 51.* Anton.Diana *reſolut.moral.p.1.tract.3.reſol.12.*

51 His verò pœnis non ſubiicitur Parochus Confeſſarius ſolicitans ad alia grauiora delicta præter venerea, quia ſupradictæ Pontificiæ Conſtitutiones loquuntur de ſolicitantibus ad inhoneſta; nomine autem inhoneſtorum per antonomaſiam, & ex communi loquendi vſu intelliguntur peccata carnalia, ita Barthol. Gipt. *d.tract.de caſibus reſeru.capit.14.numer.5.* Illuſtriſſ. D.Roderic. à Cunha *d.tractat. de ſolicitantibus mulieres in confeſſione,q.8.num.6.& 7.* Sanci. *in ſelectis diſp.11.num 23.* Sanctarel. *de hæreſi,c.46.n.1.* Anton.Diana *d.tract.3.reſol.20. & p.4.tract.5. reſol.17.* Souſa *de Confeſſar. ſolicit.tract.1.c.13.n.4 & ſeq.* Homobon.de Bonis

52 *in conſult.caſ.Conſcient.vol.2.p.5.reſp.130.*†Nec etiam in eaſdem pœnas incidet Parochus ſolicitans ad venerea extra Confeſſionem filiam ſuam ſpiritualem ratione pœnitentiæ, ſi ſolicitauit alia occaſione, quàm occaſione, ſeu prætextu, vel ſimulatione Confeſſionis; vt ſi mulierem tranſacta Confeſſione domi ſuæ viſitauit, vt eam prouocaret ad peccatum; aut ſi eam litteris, vel internunciis ad libidinem prouocauit; quia præfatæ Conſtitutiones loquuntur de perſonis, quæ ad venerea ſollicitantur, aut alliciuntur in Confeſſione,vel prætextu Confeſſionis. Ita Iacob.de Graff *in aureis deciſ.p.1.lib.2.c.48. n. 16. & de caſibus reſeru.lib.2.cap.12.n.29.* Fr.Emman. *d.q.27.art.2.* Sanctarel. *de hæreſi cap.44.n.15.* Bonac. *vbi proximè,n.21.* Illuſtriſſ. D. meus Roderic. à Cunha *in d.tract.de ſolicitantibus mulieres in Confeſſione,q.5.numer.15.* Nec item eaſdem pœnas incurrunt qui miniſtrantes Baptiſmum, Euchariſtiam, vel Matrimonium fœminæ, ipſam ſolicitarent, Sanctarel. *in tractat.de hæreſi, c.46.n.5.* Bonacina *de onere denunciandi, diſp.6. puncto 3.n. 14.* Lezana *d.c.18.n.34.* Ioan.Sanc. *in ſelect. diſp.11.n.42.* Caſtr. Palaus *tract.4.diſp.9. punct.1.n.4.* Diana *p.4.tract.4.reſol.16.*

Sed an Parochus, qui carnaliter cognouit pœnitentem, teneatur dictam circumſtantiam in Confeſſione explicare? Quæſtio eſt dubia, in qua vna ſententia ait teneri, quia hæc circumſtantia mutat ſpeciem peccati, eſt enim ſpeciale ſacrilegium ratione vinculi ſimilis cognationi ſpirituali ex Sacramento contracti. Ita Sanch. *de Matrim.lib.7. diſp.55.per tot.& præcipuè num.4.* Megala *in p.1. libr.5.cap.12.n.16.* Nugn. *in addit ad 3.p.tom 2. quæſt.9.art.2.dub.3.in fine.* Illuſtriſſ. D. meus Roderic. à Cunha *in d. tractat.de ſolicitantibus mulieres in Confeſſione, quæſtion.5. num.53.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſtico, part.1.tractat.5. capit.12. quæſit.75.* Raguc. *in lucerna Parochorum,de Sacrament.Pœnitentia, quæſtion.43.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta,præc.2.libr.4.cap.3.numer.33.* Sed contraria ſententia multò probabilior eſt, quia hæc circumſtantia non mutat ſpeciem, ſed notabiliter tantùm aggrauat peccatum, vt benè notant.Fr. Emman. *in ſum.tom.1.capit.209. num.1.* Vaſq. *in 3.p.tom.4.quæſt.91.art.1.dub.2. numer.20.* tum quia inceſtus committitur inter cognatos, Sacramentum autem Confeſſionis non inducit propriè cognationem ſpiritualem, cùm in nullo iure expreſſa reperiatur, vnde *caput,omnes,30.quæſtion.1.* intelligitur de inceſtu metaphorico, & improprio: quatenus Confeſſarius dicitur pater ſpiritualis, conſequenter peccatum carnis commiſſum cum pœnitente extra Confeſſionem, non habet malitiam inceſtus neceſſariò explicandam in Confeſſione. Ita Azor. *inſtit.moral.part.3. libr.3.cap.9.quæſ.5. & 9.* Petr. Fay *in addit. ad 3.part.q.9.art.2. diſp.8.concl.2.* Bonac. *de Matrimon.quæſt.5 puncto 16.num.7.* Sanci. *in pract. diſputat. diſp 11.n.3. cum ſeqq.* Paſil.Ponti. *de impedim.Matrim.c.23.§.2.verſ. atque,* & hanc opinionem probabilem dicunt Petr. de Ledeſm. *in ſum.p.1.de Sacram.* vbi *de ſacram. Pœnitent.c.19.concl.6.* Laurent.à Portel. *in addit. ad dubia Regul.verb.eligendan.3.* Sed qua pœna plectendus ſit, tradunt Bernard.& Salzed. *in pract.c.85.in nouiſſ. edit.* Aloyſ.Ricc. *in praxi rerum fori eccleſ.deciſ.376.in 1. edit.* aliàs *reſol. 318.in 2.edit.* Grilenzon. *conſil.168.per tot.*

Secundus grauis, & immanis exceſſus Parochi in adminiſtratione huius Sacramenti, eſt ſigilli Confeſſionis violatio, cuius obligatio ſtrictiſſima eſt, vt nullo vnquam caſu vllius boni conſequendi, aut mali euitandi cauſa, quoduis, vel minimum peccatum, aut ſi quid aliud ſub ſigillo Confeſſio- 54

nis cadit, directè, vel indirectè; ante, vel poſt mortem confitentis, ſine mortali ſacrilegio reuelari poſſit; etiamſi aliàs integrum Regnum debeat perire, vt per Henriquez *in ſumm. libr. 6. capit.* 19. Ægid. de Coninch *de Sacrament. & cenſur. tom. 2. diſputat. 9. numer.* 19. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib* 3. *numer.* 12. Torreblanc. *in tract. de magia, lib. 4. de criminis punit. capit. 7. de ſigillo Confeſsionis*, Paul. Layman. *in Theolog. morali, lib* 5. *tract. 6. cap.* 14. *num.* 1. Bonacin. *de Sacrament. diſput. 5. quæſt. 6. ſect. 5. puncto* 4. Fernandez *in examine Theologiæ moral. p. 3. c. 6. §. 9. num.* 27. Fagundez *in quin-*
55 *que Eccleſiæ præcepta, præc. 2. lib. 6. cap.* 1. † Pœna verò talis reuelantis eſt depoſitio, & in monaſterium ad agendam perpetuam pœnitentiam detruſio, vt probat text. *in d. capit. omnis vtriuſque ſexus, in fine*, Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p. 1. lib. 1. cap. 23. ad fin. n.* 45. Menoch. *de arbitr. caſu* 474. *n.* 9. Zerol. *de Pœnit. capit.* 20. *quæſ.* 5. Fernandez *d. §. 9. n.* 27. Onuphr. *de ſacro ſigillo, ſect. 5. q. 2. concl. vnica*, Torreblanc. *d. cap. 7. num.* 27. Fagundez *præc. 2. lib. 6. capit. 7. num.* 20. Lezana me citato in hoc loco *d. cap. 19. num.* 42. Bonacin. *d. diſp. 6. ſect. 5. punct. 1. num.* 3. Trullench. *in praxi reſol. Sacram. libr. 3. capit.* 8. *dub. 3. num.* 11.

56 Verùm vnicus caſus eſt, quo ratio, & obligatio Sacramentalis ſigilli penitùs ceſſat, ſi videlicet Pœnitens Confeſſario licentiam det loquendi de peccatis ſuis, ſiue coram ſe ipſo, ſiue coram aliis; ita docent Adrian. *in 4. de Confeſſ.* vbi *de ſigillo*, §. *ſed probabilior*, Ioann. Medina *in Cod. de Confeſſ. in cap. de licentia confitentis ad reuelandum Confeſsiones*, Sylueſt. *verb. Confeſsio.* 8. *n.* 5. Couar. *de ſponſalib. p. 2. c. 8. §. 12. n.* 11. Viuald. *in candel. aureo, tit. de ſigillo Confeſſ. n.* 13, Salzed. ad Bern. *in pract. c.* 102. *ver. vnus tamen caſus, in nouiſſ. impreſſ.* Maſcard. *de probat. concl.* 377. *n. 9. &* 10. Henriq. *d. lib. 6. c.* 23. *§. 1. lit. D.* Cened. *ad Decretal. collectan.* 60. *n.* 2. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 3. n.* 55. *cum ſeqq.* Coriol. *de caſib. reſeruatis p. 1. ſect. 2. art.* 15. Torreblanc. *d. c.* 7, ex *n.* 19. Suar. *tom. 4. de Pœnit. diſp. 33. ſect. 5. num* 6. Sanch. *in præcepta decalogi, tom. 2. lib. 6. cap.* 18. *n.* 43. Paul. Layman. *d. c. 14. n.* 14. Fernandez *d p. 3. cap. 6. §. 7. verſ. dico vndecimò*, Fagundez *d. præcepto 2. lib. 6. cap.* 1.
57 *n.* 14. *cum ſeqq.* Trullench. *d. c. 8. dub. 4. n.* 3. † Hæc autem licentia debet eſſe plenè voluntaria, atque expreſſa, & actu data; non verò ſufficit præſumpta, vt benè obſeruant Valer. Reginald. *d. lib. 3. n.* 59. Ægid. de Coninch. *d. diſp. 9. n. 22. &* 23. Bonac. *de Sacrament. diſp. 5. quæſt. 6. ſect. 5. puncto 4. num.* 9. Paul. Layman. *d. num.* 14. *verſ. ſunt verò.* Et ſemel data in Confeſſione, poteſt nihilominus reuocari, eò quod notitia illa ſemper maneat Sacramentalis; ideóque eius conditionis, vt Confeſſario nunquam vti liceat, niſi confitens velit: ſecus eſt ſi extra Confeſſionem pœnitens licentiam dedit, tunc enim deſinit eſſe notitia, & ſecretum Sacramentale, ſicut rectè docent Suarez *dict. diſput. 33. ſect. 5. num.* 7. & Paul. Layman. *d. cap. 14. num.* 16.

An, & quando credatur Parocho Con- 58
feſſario dicenti ſe habuiſſe licentiam à pœnitente de reuelanda Confeſſione? Quæſtio eſt admodum controuerſa, in qua tres caſus ſunt diſtinguendi: vel pœnitens eſt mortuus, & nemo contradicit; vel viuit adhuc, & obiicit Sacerdoti reuelationem ſuæ Confeſſionis; vel tertius opponit Sacerdotem reuelaſſe alterius Confeſſionem. In primo caſu, mihi dicendum videtur, dicto Sacerdoris fide digni aſſerentis mortuum, ſeu morientem dediſſe ſibi licentiam de reuelanda Confeſſione, credendum, ſecundùm Viui. *tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 17. numer. 7. verſ. ſed hoc fallit, pag.* 204. Menoch. *de arbitr. caſu* 414. *n.* 8. *& de præſumpt. lib. 6. præſ. 95. n.* 5. Maſcard. *de probat. concl.* 377. *num. 9. & concl.* 982. *numer.* 4. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 35. art.* 1. Valaſc. *conſ.* 73. *numer.* 1. In ſecundo caſu eſt reſoluendum, ſtandum eſſe Sacerdotis iuramento, maximè ſi vir probus ſit, & bonæ famæ, quotieſcumque ille, qui Confeſſionis reuelationem eidem Sacerdoti obiicit, ſit peccator, qui ei confeſſus eſt; cùm de nullo, maximè de Sacerdote, præſumendum ſit malum ſine probatione, ob reuerentiam Sacramenti (nec ſcilicet temerè credatur ſigillum ipſius fractum) niſi id, quod obiicitur, ſit dictum, aut factum ab eodem Confeſſario in pœnitentis, aut alterius detrimentum: ſed Suarez *tom. 4. diſp. 33. ſect. 8. n.* 4. quem refert nouiſſimè Hieron. Roderic. *in compend. quæſt. Regul. reſol. 48. n. 35. verſ. idem tradit*, concludit non poſſe ſuper hoc dari certam regulam, ſed ex qualitate peccati, & circumſtantiis perſonarum, & publicatione delicti, præſumptionem eſſe ſumendam. In tertio denique caſu de tertio obiiciente Sacerdotem reuelaſſe Confeſſionem, eſt etiam reſoluendum, quòd ſi ipſe Sacerdos concedat ſe reuelaſſe, at habitâ licentiâ à pœnitente, tunc illi tertio incumbit onus probandi factam eſſe reuelationem ſine pœnitentis licentia, cui oneri ſatisfacere cenſebitur, ſi oſtendat quòd idem Sacerdos ſimpliciter reuelauerit, aut ſe reuelaſſe dixerit pluribus, nihil addendo de habita reuelandi licentia; vide Henriq. *d. cap. 19. in fine*, Valer. Reginald. *d. lib. 3. num.* 68. Maſcard. *dict. concluſ.* 1286. Suarez *dicta diſput. 33. in fine*, Fr. Emman. *quæſtion. Regul. tom. 2. quæſt. 35. art.* 1. Martin. Delr. *diſquiſit. magic. libr. 6. cap. 1. ſect.* 1. Farinac. *in praxi crimin. quæſtion.* 51. *à num.* 112. Aldrete *de relig. diſcipl. tuenda lib. 2. cap. 19. n. 6. cum ſeq.*

Parochus igitur Confeſſionale in Eccle- 59

ſia

ſia habere debet, vbi confitentes audiat, quòd in loco aperto, & manifeſto ſit, non autem in ſacellis, neque in angulis Eccleſiæ, vnde videri publicè non poſſit; id quod fit vt tollatur materia delinquendi: ob quam rationem etiam ipſum Confeſſionale habebit feneſtram crate ferrea occluſam, ne pœnitentem videat, vt benè aduertit Vgolin. *de officio Epiſcop. c.*15.§.8. *num.*14.

60 Dum audit Parochus Confeſſiones, ſi ſæcularis ſit, ſuperpelliceum, & ſtolam deferre tenetur, vt declarauit *Sacra Cardinalium Congr. negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita in vna Albinganen. die* 8. *Nouembris* 1588. niſi fuerit Religioſus Societatis Ieſu, qui ſuperpelliceum deferre non tenetur, vt cenſuit eadem *S. Congregat. ſub die* 25. *Aprilis* 1586.

61 Tenetur penes ſe habere tranſumptum Bullæ in Cœna Domini, nec non caſus reſeruatos ſui Epiſcopi, illámque, & illos ſemel ſaltem in anno eius populo publicare curabit, vt commendatur in libro *de Bononienſis Eccleſiæ adminiſt. part.*3. vbi *de Sacramento Pœnitentiæ, pagin.*112. *in fine*, me citato in hoc loco Lezana *d. capit.*9. *numer.*34. & ſub peccato mort. ad hoc eum obligari, poſt Vgolin. & Duard. reſoluit Bonacin. *de cenſuris in Bulla, diſp.*1. *quæſt.*32. *puncto*7. *à num.*5. Præterea in adminiſtratione huius Sacramenti conſiderabit an pœnitentes ſint cenſuris reſeruatis irretiti, & iis præſertim, quæ continentur in Bulla Cœnæ Domini; nam tunc eos oportet ad Superiores remittere abſoluendos; alioquin ſi illos abſoluere præſumpſerit, vltra nullitatem abſolutionis, incurret pœnas contentas in eadem Bulla, §. *quod ſi fortè*.

62 Quos autem libros moralis Theologiæ Parochus apud ſe tenere debeat, enumerat Poſſeuin. *d. tractat. de officio Curati, capit.*25. vbi Andr. Victorel. *in appendice* aduertit, illum debere multis, iiſque egregiis moralis Theologiæ libris bibliothecam ſuam inſtruere: non vt omnes inutili euoluat curioſitate, ſed vt, dum ſe offert occaſio, res diligenter tractatas legere, varias Doctorum ſententias, explicatáſque rationes ſuſcipere valeat, & quo in vno Auctore non inuenit, in alio reperire poſſit. Perlegere autem diligenter eos libros debet, qui in officio ſuo rectè, & ritè peragendo eum poſſunt inſtruere: illi autem ſunt Teſtamentum vetus, & nouum, Catechiſmus Romanus, Tridentinum Concil. Conſtitutiones Diœceſanæ, & Prouinciales, Homiliæ, ſeu ſermones Sanctorum, ac etiam Theologorum inſignium Summæ aliquæ, vt Sylueſtrina, aut Antonina, vel Nauarri; inter cæteros verò libros vtiliſſimi iudicantur Liber Paſtoralis ſancti Gregorij, & liber ſancti Ioannis Chryſoſtomi de Sacerdotio, quorum duorum librorum lectione aſſidua quantum proficere poſſit Parochus nulla ratione explicari valet.

Et rurſus, ne Parochi in abſoluendis pœnitentibus in aliquem errorem labantur, penes ſe habere debent non ſolùm reſeruationem caſuum Epiſcopalium, & Bullam Cœnæ Domini, ſed ſæpè ſæpiùs legere *Decretum Sacræ Congr. Epiſcoporum iuſſu Clementis VIII. editum*, cum ſuis declarationibus, tenoris vt infrà. 63

Sacra Congregatio S.R.E. Cardinalium negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſit. iuſtis, & grauibus cauſis id exigẽtibus, ac de Sanctiſſimi Domini noſtri Clemẽtis Papæ Octaui ſpeciali mandato, viuæ vocis oraculo deſuper habito, Sacerdotibus omnibus tam ſæcularibus, quàm Regularibus per vniuerſam Italiam extra Vrbem degentibus, ad Confeſſiones audiendas probatis, quorumuis Ordinum, etiam Mendicãtium, Militiarum, aut Congregationũ, etiam Societ. Ieſu, & generaliter quarumcunque aliarum quouis nomine nuncupentur, iubet, & præcipit, ne quis eorum ſub prætextu priuilegiorum, indultorum, aut facultatum, generaliter, vel ſpecificè, ſcripto, aut viuæ vocis oraculo, vel per communicationem à Sede Apoſt. vel eius auctoritate, eorum Ordinibus, Congr. Collegiis, vel Societatibus, aut Archiconfraternitatibus ſæcularium, aut ſingularibus perſonis, ſeu aliàs quomodocunque ſub quibuſuis tenoribus, formis, & clauſulis etiam derogatoriarum derogatoriis, ad cuiuſuis, etiam Imperatoris, Regum, aut aliorum Principum inſtantiam conceſſarum ſeu confirmatarum, alicui cuiuis ſtatus, gradus, & conditionis, aut dignitatis, tam Eccleſiaſticæ, quàm ſæcularis, etiam Regiæ, vel Imperialis, ab vllo ex caſibus clarè, vel dubiè in Bulla die Cœnæ Domini legi ſolita contentis, vel aliis quomodocunque Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, aut in futurum per Sanctitatem ſuam, eiuſve ſucceſſores pro tempore in eadem Bulla, vel aliter reſeruandis; nec etiam à caſibus, quos Ordinarij locorum hactenus reſeruarunt, vel in poſterum ſibi reſeruabũt, nullo caſu, etiam neceſſitatis, vel impedimenti, niſi mortis articulo, ſeu cum noua, & ſpeciali Sanctitatis ſuæ, aut Succeſſorum ſuorũ, vel Ordinariorum, quoad caſus ab ipſis tantùm reſeruatos reſpectiuè, impetrata in ſcriptis licentia, Ordinariis locorum exhibenda, abſolutionis beneficium de cætero impendere audeat, vel præſumat; ſed, cùm opus fuerit, pœnitentes ad Superiores, legitimóſque Iudices ſuos accedere conſulant, ſub pœna contrafacientibus, tam ſæcularibus quàm Regularibus Sacerdotibus, excommunicationis, priuationis officiorum, & dignitatum, aut beneficiorum inhabilitatis, item audiendi Confeſſiones, & ad quæcunque officia, Prælaturas, beneficia in poſterum obtinenda, ipſo facto abſque vlla alia declaratione incurrenda; ſuper quibus à nemine, niſi à Romano Pontifice habilitatio, diſpenſatióve, aut abſolutio, præterquam in mortis articulo 64

poſſit impartiri; Sanctitas enim ſua (quatenus ſit) facultates, & conceſſiones ipſas in hac parte vti caſſas, & irritas haberi de cætero voluit, & vult, non obſtantibus quibuſcunque.

Præterea nouerint pœnitentes abſolutionem, ſi quam obtinebunt, contra huiuſmodi prohibitionem, eſſe nullam, nulliúſque roboris, & momenti. Et, ne locorum Ordinarij, quibus ius hoc reſeruãdorum caſuum competit, plurium, quàm opus ſit reſeruatione, ſubditis, aut Confeſſariis in animarum ſalute procurãda cooperatoribus ſint oneroſi; monentur omnes, vt paucos, eóſque tantùm, quos ad Chriſtianã diſciplinam retinendam, animarúmq; ſibi creditarum ſalutem, pro cuiuſuis Diœceſis ſtatu, & qualitate neceſſariò reſeruãdos eſſe iudicauerint, reſeruent. In quorum fidem, &c. Dat. Romæ, die 9. menſis Ianuarij, anni 1601.

Decreti ſuprapoſiti declaratio.

65 *CVm autem dubia quædam, ac difficultates circa eiuſdem Decreti interpretationem, atque obſeruationem emerſiſſent, eadem Cõgregatio, ne vllus deinceps obſcuritati, ſcrupulo, ambiguitatíve locus relinquatur, &, vt clariùs appareat, in quibus caſibus vigore eiuſdem Decreti reſeruatis, intelligatur prohibita abſolutio; ſpeciali mandato eiuſdem ſanctiſſimi Domini noſtri Clem. PP. VIII. ſimiliter viuæ vocis oraculo ſuper ea re habito, ipsũ Decretũ ita moderatur, ac declarat; videlicet ſub eiuſdem prohibitione illos tãtùm in poſterum comprehendi caſus, qui in Bulla die Cœnæ Domini conſueta cõtinentur; ac prætereà violationis immunitatis Eccleſiaſticæ in terminis Conſtitutionis fel. rec. Greg. XIV. quæ incipit,* Cùm aliàs nonnulli; *Violationis clauſuræ Monialium ad malum finem; Prouocãtium, & pugnantium in duello iuxta decretum Sacri Concilij Trid. & Conſtitutionem fel. rec. Greg. PP. XIII. incipien.* Ad tollendum; *Inijcientium violentas manus in Clericos, iuxta Canon.* ſi quis ſuadente, 17. q. 4. *ac Iuris diſpoſitionem; Simoniæ realis ſcienter contractæ, atque etiã confidentiæ beneficialis. Item omnes caſus, quos Ordinarij locorum ſibi reſeruarũt, vel in poſterũ reſeruabunt. In quibus omnibus iam enumeratis caſibus duntaxat, & ſublata etiã pœna inhabilitatis audiendi Confeſſiones, eadem ſacra Congregatio vult, & mandat dictum Decretum in ſua firmitate, & priſtino robore permanere; ac præterea declarat eos quidem Sacerdotes, tam ſæculares, quàm Regulares qui aliquo ex priuilegiis, indultis, & facultatibus in ſupradicto Decreto expreſſis, ſuffulti fuerint, poſſe iuxta eorum priuilegia, indulta, & facultates vſu ante idem Decretũ receptas, & quæ ſub aliis reuocationibus non comprehenduntur, tantùm, & non aliàs, abſoluere à caſibus in præſenti declaratione non cõprehenſis; aliis verò Sacerdotibus huiuſmodi priuilegia non habentibus, nihil de nouo concedi. Sed ne locorum Ordinarij, ad quos caſuum reſeruatio ſpectat, ea in re modum excedant; eadẽ Sacra Congregatio illos rurſus magnopere admonendo cenſet, vt non paſſim, ſed cum id videbitur communi bono expedire, atrociorum tãtùm, & grauiorum criminum abſolutionem ſibi reſeruent, quorum reſeruatio ad Chriſtianam diſciplinam retinendam conferat, in ædificationem, non autem in deſtructionem cedat, ne alioquin Sacramenti Pœnitentiæ miniſtrorum coarctata poteſtate, Sanctæ Matris Eccleſiæ piæ menti contrarius effectus ſubſequatur. Prohibet etiam, ne ſibi ſuperfluè reſeruent caſus in Bulla die Cœnæ Domini legi conſueta contentos, neque alios Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter reſeruatos; facultatem verò, & licentiam abſoluendi à caſibus reſeruatis, quam in ſcriptis tantùm concedi permittebatur, etiam ſola viua voce concedi poſſe declarat. Cæterũ, ne quis Sacerdotum ſæcularium, aut Regularium, ſub prætextu quòd per primò dictum Decretum non fuerit ſufficienter eorũ ſpecialibus priuilegiis derogatum, eidem Decreto, vt præfertur, declarato, contrauenire audeat, Sanctitas ſua Cõſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis omnibus in fauorem quorumcunque Ordinum, ſeu Inſtitutorum Regularium, aut Sacerdotũ tam ſæcularium, quàm Regulariũ editis, necnon eorumdem Ordinum, ſeu Inſtitutorum, ac etiam Eccleſiarum, & Monaſteriorũ, & aliorum ſæcularium, ſeu Regularium locorum quorumcunque, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegiis quoq; indultis, & litteris Apoſtolicis etiam Mari magno, ſeu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis, eiſdem Ordinibus, ſeu Inſtitutis, ac etiam Eccleſiis, & Monaſteriis, & ſæcularibus, ſeu Regularibus locis, aut perſonis, ſeu quibuſcunque tenoribus, & formis, ac quibuſuis etiam derogatoriarum*

gatoriarum derogatoriis aliiſq; efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus, & aliis decretis etiam Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet etiamiteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiãſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorúmque totis tenoribus, & formis, ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habẽda, aut alia exquiſita forma ſeruanda eſſet, tenores huiuſmodi, acſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata, inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habẽs quoad ea, quæ præſentibus aduerſantur, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice duntaxat ſpecialiter, & expreſsè derogat, contrariis quibuſcunque non obſtantibus. Romæ die 26. Nouembris 1602.

Aliud Decretum eiuſdem Sacræ Congregationis de Sanctiſſimi Domini Noſtri Pauli Papæ V. mandato editum.

66 *QVoniam Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Epiſcoporum, ac Regularium præpoſita, nuper accepit, quãplures Regulares tantum facultatis, ſeu priuilegij ab Apoſtolica Sede ſibi conceſſum profiteri, vt etiam à caſibus locorum Ordinariis in eorum Diœceſibus reſeruatis, abſque alia ipſorum Ordinariorũ licentia, pœnitentes abſoluere minimè dubitent; nonnullóſque alios in Decreto prohibitionis abſolutionis à caſibus Sedi Apoſtolicæ, vel locorum Ordinariis reſeruatis die 9. Ianuarij anno milleſimo ſexcenteſimo primo, felicis recordationis Clementis PP. VIII. iuſſu edito, necnon in declaratione illius, eodem Clemẽte Pontif. iubente die 26. Nouembris 1602. promulgata, excommunicationes Sedi, vel Ordinariis prædictis reſeruatas, minimè comprehenſas aſſerere; vnde fit, vt metus, quo homines à peccando coërcentur, abſolutionis facilitate exoleſcat: Ideò ſacra eadem Congregatio de Sanctiſſimi Domini Noſtri Pauli Papæ V. ſpeciali mandato viuæ vocis oraculo deſuper habito, Decretũ huiuſmodi, illiúſque declarationem, necnon cenſuras, & pœnas, & in eis contenta omnia confirmanda, atque innouãda operæpretium duxit; prout per præſentes cõfirmat, atque innouat; ab omnibúſque Sacerdotibus tam ſæcularibus, quàm Regularibus quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, Militiarum, Congregationum, aut cuiuſuis alterius Inſtituti, etiam neceſſariò exprimendi, quouis nomine nũcupetur, inuiolabiliter obſeruari: ac inſuper, vt nulli ex Sacerdotibus prædictis, quibuſcunque priuilegiis, indultis, & facultatibus ſuffulti, ab excommunicationibus, vel à caſibus eiſdem Ordinariis, vel Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, tam ad forum contentioſum eorundem Ordinariorum deductis, quàm non deductis, præterquam in mortis articulo, abſoluere audeãt, vel præſumant, vel eorum aliquis audeat, vel præſumat, ſub eiſdem cenſuris, & pœnis eo ipſo, & abſque alia declaratione incurrendis, mandat, ac præcipit. Non obſtantibus omnibus, quæ idem Clem. VIII. in Decreto, & declaratione huiuſmodi voluit non obſtare. Dat. Romæ 7. Ianuarij anni 1617.* me citato in loco iſto refert Lezana *in ſumm. quæſt. Regular. c. 19. n. 15.*

Illud Regularibus aduertendum duxi, quòd licèt præfatum Clemẽtis VIII. decretum, quatenus illis aufert poteſtatem abſoluendi à caſibus Papæ, vel Epiſcopo reſeruatis, pro ſola Italia, non pro aliis Prouinciis fuiſſe factum, & publicatum videatur, & id aſſerant Fr. Emman. *in addit. ſum. tom. 4. c. 118. n. 18.* Fr. Ioan. de la Cruz *in ſua epitome, lib. 2. c. 6. fol. 163. col. 2. verſ. ſi arguas ſecundo,* Suar. *de Pœnit. diſp. 30. ſect. 3. n. 16. in fine* Sanch. *in præcept. Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 13. n. 36. ad finem,* Villalob. *in ſum. p. 1. tr. 9. diffic. 62.* Laur. de Portel. *in dubiis Regular. verbo, Confeſſor erga ſæculares, n. 22. ver. at ſicut, & verb. caſus reſeruati n. 6.* Tamen hodie contrarium eſt tenendum, prout in ſequenti declaratione, *Sacra Congr. S. R. E. Cardinalium negotijs, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita cenſuit, per confirmationes priuilegiorũ, quas Regulares à Sede Apoſt. poſt Conc. Trident. obtinuerunt, nequaquam reuixiſſe priuilegia per priùs ab eodem Concilio, ac deinde etiam ipſius Congregationis decretis ſublata, atque extincta, ſi qua habebant, abſoluendi à caſibus contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini legi conſueuit, vtpotè ſublata per annuam ipſius Bullæ publicationẽ, vires, aut robur acquiſiuiſſe ex ſubſequentibus priuilegiorum confirmationibus Ordinis, Cõgregationis, Societatis, & Inſtituti etiam neceſſariò exprimẽdi, nec intra, nec extra* 67

Italiam in vim priuilegiorum, aut confirmationũ eiuſmodi, quas vel hactenùs obtinuerunt, vel deinceps fortè obtinebunt, poſſe quemquam abſoluere ab eiſdem caſibus in Bulla Cœnæ, aut Ordinario loci reſeruatis; at ſi ſecus egerint, abſolutiones nullas atque irritas fore, & eſſe. Ab aliis verò caſibus, & cenſuris, ſi quidem Regulares habent à Sede Apoſtol. abſoluendi facultatem, illam extra Italiam minimè ſublatam fuiſſe, iiſdem Sacræ Congr. Decretis hac de re editis iuſſu S. mem. Clem. VIII. Quam S. Congreg. ſententiam Sanctitas ſua ad ſe relatam approbauit, mandauítque ab omnibus, ad quos pertinet, inuiolabiliter obſeruari. Romæ 17. Nouembris 1628. Fr. A. Cardin. S. Honufrij. P. Fagnanus Secret.

Caput XX.

De Sacræ Communionis diſpenſatione per Parochos facienda.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdotibus quibuſcunque ex Chriſti inſtitutione competit ordinaria poteſtas adminiſtrandi Sacram Euchariſtiam Chriſtiano populo.*

2 *Sacerdotes licitè non adminiſtrant Sacram Euchariſtiam niſi habeant ordinariam, vel delegatam iuriſdictionem ad hoc Sacramentum adminiſtrandum, excepto neceſſitatis caſu.*

3 *Diaconus abſente Sacerdote, in caſu neceſſitatis, Sacram Communionem deferre poterit.*

4 *Diaconi iam hodie ex vſu, & conſuetudine Eccleſiæ, & ob Sacerdotum copiam nullo modo adminiſtrare poſſunt Sacram Euchariſtiam, niſi exiſtente grauiſſima cauſa, & interueniente vrgente neceſſitate.*

5 *Excõmunicatus non poteſt diſtribuere Euchariſtiam, nec eam deferre ad infirmos.*

6 *Sacerdos ſimplex de licẽtia Parochi licitè valet Sacramentum Euchariſtiæ in Eccleſia Parochiali miniſtrare, etiamſi ab Epiſcopo non ſit expoſitus ad Sacramẽta miniſtrãda.*

7 *Regulares, qui Sacram Communionem ſine Parochi ſpeciali licentia ipſius ſubditis miniſtrare præſumpſerint, excommunicationis incurrunt ſententiam ipſo facto, per Sedem Apoſt. duntaxat abſoluendi.*

8 *Regulares obtinent priuilegia poſt* Clem. 1. de priuil. *vt non requiſita licentia Parochi omnibus Chriſti fidelibus Sacram Euchariſtiam in ſuis Eccleſiis per ſe, vel per alios Sacerdotes ſæculares in illis miniſtrantes, adminiſtrare poſſint.*

9 *Religioſi, qui in partibus Indiarum de licẽtia Hiſpaniarum Regum Sacramentum Euchariſtiæ adminiſtrant, nullo modo incidunt in excommunicationem.* Clem. 1. de priuil.

10 *Religioſi vigore ſuorum priuilegiorum an poſſint ſine Parochi licentia adminiſtrare, populo Sanctiſſimam Euchariſtiam? oſtenditur.*

11 *Sacerdotes Regulares tempore Paſchatis non poſſunt miniſtrare Euchariſtiam ſæcularibus, vt adimpleant præceptum Eccleſiaſticum annuæ Communionis.*

12 *Parochiani ſatisfaciunt præcepto annuæ Communionis ſi communicarent in Eccleſia Cathedrali, vel Epiſcopum adirent pro huiuſmodi Sacramento ſuſcipiendo.*

13 *Parochus ſuis ſubditis Euchariſtiam miniſtrare debet, quando illi ex obligatione communicare debent.*

14 *Præcepto annuæ Communionis quo tempore ſatisfieri poſſit? oſtenditur.*

15 *Parochus tenetur Euchariſtiam miniſtrare quoties pij ſubditi eam rationabiliter petunt.*

16 *Euchariſtia in die Paraſceues non eſt diſtribuenda aliis quàm infirmis.*

17 *Parochus Euchariſtiam miniſtrans in peccato mortali, an peccet mortaliter? oſtenditur.*

18 *Præceptum Eccleſiaſticum annuæ Cõmunionis obligat omnes fideles vtriuſque ſexus, poſtquam ad annos diſcretionis peruenerint.*

19 *Parochus communicare non poteſt perpetuò, & abſolutè fatuos, ſed tantùm ſemifatuos, & non continuò amentes, tempore, quo habent dilucida interualla.*

20 *Peccatoribus notoriis Euchariſtia adminiſtranda non eſt.*

21 *Peccator notorius dicitur, qui manifeſtus eſt, vel per ſententiam, vel per confeſſionem factam in iudicio, aut per euidentiam rei quæ nulla tergiuerſatione celari poteſt.*

22 *Peccatores occultos à Communione, quàm petunt, repellere non poteſt Parochus, licèt ipſis in Confeſſione abſolutionem non dederit.*

23 *Viatores Euchariſtiã ſumere valent in ea Parochia, in qua tẽpore Paſchatis reperiuntur.*

24 *Parochus, qui Miſſæ ſacrum non fecit, ſibi ipſi poteſt Euchariſtiam miniſtrare.*

25 *Laicus non poteſt Euchariſtiam per ſe ſumere, niſi in neceſſitate extrema mortis, & in abſentia Sacerdotis.*

26 *Sacerdotes quando communicant an teneantur induere ſtolam?*

27 *Euchariſtiam pro communicandis infirmis debet Parochus ſub fideli cuſtodia, & in loco decenti conſeruare.*

28 *Pyxides duæ in Sacrario tenendæ, quarum vna conſeruetur ſanctiſſimum Sacramentum, in altera deferatur ad infirmos.*

29 *Lampas ante ſanctiſſimam Euchariſtiam noctu, diúque ardere debet.*

30 *Parochus tenetur ad manutenendum oleum lampadis ſanctiſſimi Sacramenti, ſed obſeruari*

ſeruari debet conſuetudo quòd populus faciat hos ſumptus.

31 *Onus deferendi ad infirmos S. Euchariſtiam eſt de pertinentibus ad curam animarum.*

32 *Parochus quo habitu,& decentia S.Euchariſtiam deferre debeat ad infirmos;oſtēditur.*

33 *Euchariſtia non eſt per plateam,in qua habitant Iudæi deferenda.*

34 *Euchariſtia ad ægrotos etiam de nocte deferri debet,ſi neceſſitas ſuadeat.*

35 *Parocho licitum eſt ſummo manè ante lucem notabiliter Miſſam dicere pro communicando infirmo iamiam morituro.*

36 *Parocho non licet iterum eadem die celebrare quando non adeſt particula conſecrata pro communicando infirmo iamiam morituro, nec eſt alius, qui celebret.*

37 *Euchariſtiam non ieiuno dare licitum eſt ob ſolam neceſſitatem.*

38 *Euchariſtiam, qui ſemel in mortis periculo conſtitutus per modum viatici accepit,perſeuerante eodem periculo poteſt iterum accipere per eundem modum viatici.*

39 *Parochus non habens copiam Confeſſarij;præmiſſa contritione,poterit celebrare ad communicandum infirmum.*

40 *Parochus non poteſt celebrare poſt cibum ad communicandum infirmum,qui eſt in articulo mortis.*

41 *Parochus ratione neceſſitatis poteſt Euchariſtiam adminiſtrare per modū viatici infirmo non ieiuno exiſtenti in mortis articulo,non tantùm ſemel,ſed iterum,vt n.42.*

43 *Infirmo deliranti poteſt Parochus præbere viaticum,ſi illud tempore vſus rationis expreſsò petiiſſet,modò non ſit periculum irreuerentiæ.*

44 *Euchariſtia ad ægrotum adoranda deferri non debet,ſi eam ob tuſſim,aut aliàs ſumere non poteſt pro viatico.*

45 *Parochus non poteſt præbere viaticum ſub ſpecie vini,ſi infirmus non poſsit deglutire ſub ſpecie panis.*

46 *Parochus non tenetur Euchariſtiam deferre ad infirmum propè moriturum, ſi timeat fore vt eam non poſsit illi miniſtrare,niſi valde feſtinanter currat.*

47 *Peſtis tempore debet Parochus infirmos propria manu,& non aliquo inſtrumento communicare.*

48 *Interdicti localis tempore poteſt Parochus S. Euchariſtiam quatenus viaticum morientium miniſtrare,nō tantùm ſemel,ſed quoties expedierit,cum pompa,& ſolemnitate conſueta,vt num.49.*

50 *Tabernaculum ſanctiſsimæ Euchariſtiæ non eſt deferendum Sacerdotum humeris; ſed manibus tantùm celebrantis, non obſtante quauis contraria conſuetudine.*

51 *Parochus ruralis ferens Communionem infirmo longe diſtanti, non poteſt ire equo, niſi conſuetudo loci id permitteret, & equus eſſet manſuetus.*

52 *Clauis cuſtodiæ ſanctiſsimi Sacramenti cui tradenda in feria quinta in Cœna Domini.*

QVAMVIS ex Chriſti inſtitutione Sacerdotibus quibuſcunque comperat ordinaria poteſtas adminiſtrandi Sacram Euchariſtiam Chriſtiano populo, vt deſumitur ex *cap.peruenit, de conſec. diſt.2.* Concil. Trid. *ſeſſ.13. cap.8.* & docent Syluest. *in Sum.verb. Euchariſtia 3. quæſt.4.* Henriq. etiam *in Sum. lib.8. cap.54.* & alij citati à Paul. Laymann *in Theologia moral.lib.5.tract.4.cap.7.num.1.* nouiſſimè Trullench. *in praxi reſolut. Sacram. lib.3. c.7. d.1.num.2. & 6.* † tamen id licitè non faciunt,niſi habeant ordinariam, vel delegatam iuriſdictionem ad hoc Sacramentum adminiſtrandum; quia diſpenſatio Sacramentorum, præſertim huius, quo fideles ſpiritualiter paſcuntur, eſt proprium munus Paſtoris, quod proinde nemo alius ſine illius commiſſione vſurpare debet: Ita Vaſq. *diſp.219.c.2.* Vgolin. *de officio Epiſcopi,c.15.§.7.n.1.* Bonac. *de Sacr. diſp.4.quæſt.5.punct.1.n.4.* Paul.Layman.*d.c.7. n.3.in princ.*Tamburin.*de iure Abbatum,tom.2. diſp.5.quæſt.1.* Machado *en ſu perfetto Confeſſor.lib.4.p.2.tract.2.docum.12.*Trullench.*d.dub. 1. n.7.* quia tenentur Fideles, vt præceptum annuæ Communionis adimpleant, Euchariſtiam ſuſcipere de manu proprij Paſtoris, aut alterius, qui vicem eius gerat, ſeu de eius facultate, Suar. *ad 3.p. quæſt.80. art.11. diſp.70. ſect.2.* excepto eo neceſſitatis caſu, quo infirmus in mortis articulo conſtitutus communicandus eſt tunc enim ſi proprius Sacerdos abſit,vel præſens non poſſit Sacram Communionem deferre, nolit etiam alteri committere per iniquitatem,tunc † quilibet alius Sacerdos ſæcularis, vel Regularis, eo autem abſente etiam Diaconus deferre poterit per licentiam, quam ipſi ſacri Canones, & præſumpta voluntas Superioris in tali caſu tribuunt;ſic per text. *in cap.præſente diſt.94.* docent Henriq. *d. cap.54.§.2.& cap.55.§.1.*Card. Tolet. *in inſtr.Sacerd.lib.2.cap.28*, Fr.Ludou. Miranda *in man.Prælat. tom.1. quæſt.42.art.3. & 8.* Zambran. *de caſibus in articulo mortis cap.3.dub.7.numer.6.* Chapeauille *de modo miniſtrandi Sacramenta tempore peſtis,cap.4.qu.5.* Paul.Laym.*d.cap.7.num.2.in fine.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ precept.præc.3. lib.3. cap.2. n. 20.& 21.* Fuſc. *de Viſit.lib.1.cap.5.n.10.* Grat. *diſcept.forenſ.cap.412.à n.4.*nouiſſ.Hieron.Roderic. *in compend.quæſt.Regul.reſol.126.num.7.* Trullench. *d.dub.1.n.7.*

Iam verò ex vſu, & conſuetudine Eccleſiæ Diaconi nullo modo adminiſtrare poſ- 4

ſunt hoc Sacramentum ob Sacerdotum copiam,& multitudinem, niſi exiſtente grauiſſima cauſa, & interueniente vrgente neceſſitate, vt eſt articulus mortis, & de mandato Epiſcopi, ſiue Presbyteri, vt aduertunt Suar. *tom.3.ad 3.p.*S.Thom. *quæſt.82.art.3.diſput.72. ſect.2.* Bonacin. *d.puncto 1.num.5.* Poſſeuin. *dicto tract. de officio Curati,cap.8. num.43.* Squillante *de obligat.cleric.p.1.num.155.* Ludou. Miranda *d.quæſt.42.art.8.* Ludou. à ſancto Ioanne *de adminiſtr.Sacram.tit.4.de Commun.n.22. cum ſeqq.*

5 Vtrùm autem, & quando Sacerdos credere teneatur pœnitenti dicenti ſe habere licentiam à proprio Parocho, vt illi miniſtret Sacramentum Euchariſtiæ, colliges ex iis, quæ ſuprà adduximus *cap.18.num.30.* Parochus excommunicatus non poteſt diſtribuere Euchariſtiam in Eccleſia, nec eam deferre ad infirmos; contraueniendo enim peccat mortaliter, & fit irregularis, cùm ſit ſacrum, & proprium miniſterium ratione ſui Ordinis; ſed in extrema neceſſitate poterit excommunicatus contritus Euchariſtiam indigenti miniſtrare, ſi non ſit alius, qui miniſtret; nam poteſt eſſe, vt per illud Sacramentum recipiat primam gratiam,quam antè non habebat;ita Nau. *in man.cap.22.num.4.* Suarez *tom.5.de cenſur.diſp.11 ſect.1.num.17.* Squillante *de oblig.cleric.p.3.n 22.*

6 De licentia Parochi licitè valet ſimplex Sacerdos Sacramentum Euchariſtiæ in Eccleſia Parochiali miniſtrare, etiamſi ab Epiſcopo non ſit expoſitus adSacramenta miniſtranda,iuxta formam *Concil. Tridentin.* quia ad id non eſt neceſſaria actualis iuriſdictio, ſeu poteſtas ad abſoluendum ſicut ad Sacramentum pœnitentiæ; ſed tantùm potentia ad diſtribuendum, ſeu communicandum Sacram Euchariſtiam, quam habet ſimplex Sacerdos. Vnde hac facultate miniſtrandi rectè poteſt vti quilibet Religioſus Presbyter, quia *in Concilio Tridentin.* non aufertur à Sacerdotibus ſimplicibus hæc poteſtas, ſi habent ad id licentiam à Sede Apoſtol. aut Parocho. Ita Fr.Emman. *quæſt.Regul. tom.1.q.56. articul.7.* Suarez *in 3.part. diſputat.72. ſection.1. concl.1.* Hieronym. Roderic. *in compend. quæſt. Regul. reſol.126.num.6.* Bauny *tractat.10.de Parochis. q.22.* Hieron. Garcia *in ſua ſum.morali tract.3. diffic.4.dub.4. num.40.* vbi *n.43.* poſt Nauarr. Azor. Reginald. Mirand. & alios reſoluit poſſe Parochum licentiam Parochiano cõcedere, vt præceptum annuæ Confeſſionis & Communionis in Paſchate adimpleat, eas recipiendo ab aliquo Religioſo in Eccleſia ſui conuentus: & *n.44.* poſt Beiam,Cordub. Medin. Fagund. & alios tenet poſſe Parochum hoc Sacramentum ſuis Parochianis adminiſtrare in Regularium Eccleſiis de earum Superioris licentia.

Regulares, qui Sacram Communionem ſine Parochi ſpeciali licentia ipſius ſubditis miniſtrare præſumpſerint, excommunicationis incurrunt ſententiam ipſo facto, per Sedem Apoſtol. duntaxat abſoluendi, vt probat *Clement. 1. de priuileg.* & tradunt Henric. *in Sum.lib.13.cap.40.§.4.* Fr.Emman. *quæſt.Regul. tom.1.q.56.art.1.* Gambar. *de caſi.reſeru. cap.7. num.3.* Azor. *inſtit.moral.p.1.lib.12.cap.13.q.5.* Mar.Alter. *de cenſur. diſp.22. cap.3. dub.3.* Villalob. *tom.1.ſum.tract.1.diffic.25.numer.2.* nouiſſimè Hieron.Roderic. *in compend.quæſt.Regul.reſol.127.num.1.* Bonac. *de Sacram.diſput.4. quæſt.5. punct.1. num.8.* vbi *num.9.* ſubdit cenſuram hanc ab iis non incurri, qui bona fide adminiſtrant ex ignorantia excommunicationis; vel probabiliter credunt Paſtores ratam habituros huiuſmodi adminiſtrationem: & *n. 10.* credit excuſandos Religioſos communicantes in articulo mortis, cogente ſcilicet neceſſitate, infirmos ſine licentia proprij Sacerdotis: & *numer. 11.* ait excommunicationem non extendi ad alios Sacerdotes, ſed ſolùm ad Religioſos, latè Trullench. *in expoſit. Decalogi lib.3.cap.5.dub.2.num.8.* vbi intelligit ſeclusis Religioſorum priuilegiis circa Confeſſionem,& Communionem,& niſi ipſi Religioſi ſint Parochi, aut niſi adſit neceſſitas, vel niſi de ipſius Parochi licentia; & *in praxi reſolut. Sacram. lib.3.c.7. dub.1. num.8. & 9.* Iul. Lauor. *de Indulg p.2.c.21.n.24.* Filliuc. *in quæſt. moral.tractat.15.n.184.cum multis ſequentibus.* Sanch. *de Matrim. lib.3. diſput.23. numer.17.* vbi limitat ſi miniſtrent alieno Religioſo ſine licentia ſui Prælati,latè Ludou. Miranda *d. tom.1.q.42. art.1.* vbi addit quod ſi Parochus aliquis det licentiam ſibi ſubdito, vt à quocunque Sacerdote poſſit Sacram Communionem ſumere, haud dubium eſt quòd poſſit eam etiam recipere à Religioſo, & reſpectu illius ſit quaſi ſpecialis, & illum in hac parte ſequuntur Miranda *d. quæſt.42. artic.1.* Hieron.Roder. *vbi ſuprà,reſol.109. num.5.* & addit Fr. Emman. *in loco citando paulò inferiùs* ſufficere licentiam obtentam ab Epiſcopo, & multo melius, atque potiori ratione ſi à Summo Pont. cùm illi ſecundùm Ius, & ſacros Canones dici poſſint, & debeant Parochi ſuarum diœceſum, & Eccleſiarum, & Summus Pontifex totius vniuerſalis Eccleſiæ: & *artic.7.* reſoluit ad adminiſtrandum Euchariſtiæ Sacramentum non ſufficere licentiam Parochi excommunicati, in tantum vt miniſtrantes cum tali licentia incidant in excommunicationem dictæ *Clem.1.* niſi forſan eos ignorantia excuſet, idque faciant bono zelo, & animo ducti, exiſtimantes Prædictum Parochum non eſſe excommunicatum, aut eo non obſtante prædictam licentiam potuiſſe ſibi dare. 7

Poſt

8 Poſt dictam *Clem.*1. aliqua ſunt conceſſa priuilegia Regularibus, ſiue Religioſis, vt non requiſita licentiâ Parochi omnibus Chriſti fidelibus ſacram Euchariſtiam in ſuis Templis per ſe, vel per alios Sacerdotes miniſtrare poſſint, & hac de re priuilegiorum Nicolai V. Sixti IV. & Leonis X. meminere Ludou. Miranda *d. quæſtion.*42. *artic.*1. Tamburin. *de iure Abbatum tom.*2.*diſput.*5.*q.*3. Portel. *in dub. Regul. verb. Sacramentorum adminiſtratio, n.*8. Hieron. Roderic. *reſol.*127. *n.*2. non tamen poſſunt ingredi Parochiam alterius, quo Euchariſtiam Fratribus, ac Sororibus tertij Ordinis tribuant; ex Leone X. *in Concil. Lateranen.* exceptis fœminis virginalem, ſeu vidualem caſtitatem ſub præfato modo viuendi promittentibus, quia tales gaudent omnibus priuilegiis Fratrum, quod non eſt per Concil. Trid. reuocatum, aut innouatum. Ita Fr. Emman. *tom.*1.*quæſt. Regul. quæſt.*56. *artic.* 10. Hieron. Roder. *in compendio quæſt. Regul. reſolut.*127.*n.*13. Vgolin. *de officio Epiſcopi, c.*20. §.11. *num.*4. Valent quoque Regulares idipſum committere aliis Sacerdotibus ſæcularibus in ſuis Eccleſiis miniſtrantibus, ex priuilegio Iulij II. conceſſo Fratribus Ordinis Minimorum, vt in Eccleſiis ſuis, quoties opus fuerit, poſſint miniſtrare, & miniſtrari facere Sacramentum Euchariſtiæ curialibus, mercatoribus, peregrinis, & tranſeuntibus, ac aliis quibuſcunque perſonis: huius priuilegij meminerunt Cordub. *in addit. ad compend. verb. Communicare.* Medina *in ſua inſtructione Confeſſor. lib.*1.*c.*11.§.3. Tamburin. *d. diſput.*5.*q.*4. Ioann. à Cruce *de ſtatu Relig. lib.*2.*cap.*5.*dub.*3. *concluſ.*3. Ludouic. Miranda *d. q.*42. *art.*4. *concluſ. vnic.* vbi addit non eſſe neceſſarium quod huiuſmodi Presbyteri ſæculares ſint expoſiti, & approbati ab Epiſcopo, vt in Religioſorum Monaſteriis poſſint Euchariſtiæ Sacramentum miniſtrare; quia non eſt eadem ratio de Sacramento Pœnitentiæ, & adminiſtratione Euchariſtiæ, quia in illo adminiſtrando multò maior ſufficientia requiritur, quàm in iſto, quod ſolummodo conſiſtit in applicando Sacramentum conſecratum ad vſum recipientis, ſiue communicantis; quod etiam tradit Hieron. Roder. *vbi ſup. reſol.*126. *n.*2. *&* 6. & ſubdit Fr. Ludou. Miranda *cit. loco*
9 *art.*6.*concl.*1. † Religioſos, qui in partibus Indiarum de licentia Hiſpaniarum Regum fidelibus ibidem exiſtentibus, & infidelibus ad fidem ſe conuertentibus Sacramentum Euchariſtiæ adminiſtrant, nullo modo incidere in excommunicationem *d. Clem.*1. quamuis id faciant ſine licentia Parochorum, de quo etiam Hier. Roder. *vbi ſuprà, reſol.*109. *n.*1. *& reſol.* 127.*n.*10.

10 Quæſtio eſt dubia, an ſine Parochi licentia poſſint Religioſi priuilegia habentes, de quibus *ſuprà* meminimus; ipſo die Reſurrectionis Dominicæ Sacram Euchariſtiam miniſtrare Parochianis, iis videlicet, qui exiſtimantur Parochiæ ſatisfeciſſe, vel poſtea ſatisfacturi? In qua Nau. *in man. c.*21.*n.*52. Henriquez *d. lib.*8.*c.*55. §.1. Azor. *inſtit. moral. p.*1. *lib.*7.*c.*41. *q.*7. Trullench. *d. lib.*3.*c.*5.*dub.*2.*n.*8. & in *d. praxi reſol. Sacrament. lib.*3.*c.*7.*dub.*1. *n.*9. negant, quia hoc ſignificant verba Pontificum in dictis priuilegiis ſub excommunicationis cenſura prohibentium Regularibus ne ſine licentia Parochi extra neceſſitatis caſum in Reſurrectionis Dominicæ die ſacram Euchariſtiam miniſtrent. Eandem ſententiam amplexa eſt *Sacra Congr. Concilij*, cuius declarationis verba ita ſe habent: *Fuit dubitatum an die Paſchatis Fratres poſsint adminiſtrare populo Sanctiſsimam Euchariſtiam; S. Congr. cenſuit non poſſe, ſtante quòd in priuilegio Eugenij IV. hoc eis interdicitur expreſsè pro illa die. Die* 2. *Martij* 1619. Contrarium verò ſuſtinent Compend. priuileg. Societatis Iesv, *verb. Euchariſtia*, §.2. Emman. Sà *in aphoriſm. verb. Euchariſtia, n.*10. Ludou. Miranda *d. q.*42. *art.*2. *concl.*2. Fr. Eman. *quæſt. Regul. tom.*1.*q.*59.*art.*3. Ægid. de Conink *quæſt.*82. *art.*... *num.*31. Ioan. à Cruce *de ſtatu Relig. lib.*3. *c.*5.*dub.*4. *concl.*2. Laur. de Peirinis *tom.*1.*priuil. Minimor. in conſ.* 1. *Iulij II.* §.3.*n.*86. Filliuc. *tom.*1.*tract.*4.*c.*9. Lezana *in ſum. quæſt. Regul. tom.*1.*c.*21.*n.* 8. Suar. *tom.*4.*de Religione, tract.*10.*lib.*9.*c.*3.*n.*7. Tamb. *d. diſp.*5.*q.*3.*n.*3. Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.*3.*lib.*3.*c.*2.*n.*18. Hieron. Roderic. *d. reſolut.*127.*n.*5. Portel. *in dub. Regularib. verbo Sacramentorum adminiſtratio, n.*5. Diana *p.*4.*tract.*4.*reſol.*81. Granadus 4.*p. contr.*6.*tract.* 12.*diſp.*2. Card. Lugo *diſp.*18.*ſect.*2.*n.*50. Garcia *in ſum. morali tract.*3.*diffic.*4.*dub.*4. *numero* 35. probabilius cenſentes non tam verba, quàm mentem Pontificum ſpectandam eſſe; voluerunt enim Parochis proſpicere, vt certi eſſe poſſint de ſuorum ſubditorum Communione, ſi eos videant Paſchali tempore in ſua Parochia communicantes: ſi autem Parochiani in Parochia ſua ſemel communicent tempore Paſchali, nihil omninò Parochis adimitur, etſi iterum eodem durante tempore Paſchali in Eccleſia alia ſacram Communionem accipiant. Ita Paul. Laymann. *d. c.*7.*num.*4 *verſ. controuerſum*; vbi *in verſ. ſequenti* ad praxim exiſtimat conſiderandam eſſe Parochi voluntatem, vtrùm is contentus eſſe videatur, vt Paſchali etiam tempore à Regularibus Sacra Euchariſtia miniſtretur, iis videlicet, qui ſæpè in anno communicantes extra ſuſpicionem eſſe ſolent; tunc enim tales perſonæ, quæ frequenter communicandi in templo Regularium conſuetudinem habent, & adduci nequeunt vt in Parochia communicent, ad Sacram

Commu

Communionem in Templo Regularium admitti poſſunt ex tacito, vel præſumpto Parochi conſenſu; ſin autem exiſtimetur contrariam eſſe Parochi voluntatem, vt contentus non ſit Paſchali tempore Communionem conferri Parochianis ſuis, iis nimirum, de quibus præſumi non poteſt in Parochia etiam communicaſſe, aut communicaturos; tunc Confeſſarius ſeueriùs præcipere debet pœnitentibus omnibus, vt in Parochia communicent Paſchali tempore, deinde quantum fieri poteſt ipſo Dominico die Reſurrectionis abſtinere debent à Parochianis communicandis, cùm ipſis eo die miniſtratio Euchariſtiæ interdicta ſit, ſi Parochi non conſentiant.

11 Ex quibus colligitur † minùs poſſe Sacerdotem Regularem tempore Paſchali miniſtrare Euchariſtiam ſæcularibus, vt adimpleant præceptum Eccleſiaſticum annuæ Communionis, ſicut benè reſoluunt Nugn. *tom.1. in 3. p.q.83. art.4. concl.5.* Suar. *de Relig. tom.4. tract.10. lib.9.c.3.n.8.* Portel. *in dubiis Regul. tom.1. verb. Sacramentorum adminiſtratio, n.5.* Villalob. *in ſum.p.1. tract.7. dub.47.n.4.* & inclinare in hanc partem videtur Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.3. lib.1.c.5.n.16.* Quamuis contrarium per priuilegia Nicolai V. Paul. III. & Pij IV. ac aliorum Pontificum minus benè teneant Sorb. *in compend. priuil. verb. Communicare,* Fr. Emman. *qq. Reg. tom.1. quæſt.56. art.3.* Ludou. Beja *reſponſ. caſuum Conſcientiæ p.4. caſu 4.* Ioan. de la Cruz *de ſtatu Relig. lib.2.c.5. dub.4. concl.3.*

12 Animaduertant Parochi ſuos Parochianos ſatisfacere præcepto Eccleſiæ, de quo *in d. c. omnis vtriuſque ſexus*, ſi communicarent in Eccleſia Cathedrali, vt per Bonac. *de Sacr. diſp.4.q.7. punct.2.n.11.* quamuis in fine contrarium tenere videatur, & per Piaſec. *in praxi Epiſc. p.2.c.3.n.24. verſ. circa feſtum*, per ea, quæ adduxi *in tract. de Canonicis, c.6. de Archipresbyt. n.20. cum ſeqq.* licet non improbabiliter alij teneant communicantem in Eccleſia Cathedrali ſine licentia proprij Parochi, vel Epiſcopi non ſatisfacere præcepto Euchariſtiæ ſumendæ in Paſchate à proprio Sacerdote; ex quorum numero ſunt Gutierr. *Canon. lib.1.c.27.n.24.* Trullench. *d. lib.3.c.6. dub.2. numer.12.* Addit Bonac. *loco proximè citato* quemlibet poſſe etiam inuito Parocho Epiſcopum adire pro huiuſmodi Sacramento ſuſcipiendo, cùm illi principaliter commiſſa ſit cura omnium animarum ſuæ diœceſis, *cap. quæcunque, 10. quæſt.1. c. præcipimus, 12. quæſt.1.* & idem Bonac. *ibidem, n.10.* reſoluit laïcos inſeruientes Religioſis, & degentes in Monaſteriis eorum à cura Parochorum exemptis poſſe ibi Communionem ſumere tempore Paſchatis, tum quia ſicut ibi poſſunt ſepeliri inconſultis Parochis, ita etiam videntur ibi poſſe Sacramenta ſumere.

Animaduertant etiam Parochi quòd indignè, & in peccato mortali Euchariſtiam in Paſchate ſuſcipiens, Eccleſiæ præceptum adimplet; quia licet Euchariſtiam indignè recipiens lethaliter peccet, & naturale, ac diuinum ius violet, contra illud, *Sancta ſanctè tractanda ſunt*; attamen is quoad ſubſtantiam præceptum Eccleſiæ implet, & Eccleſiaſticam legem ſeruat: Ita Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.3. lib.1. cap.6.n.4.* Filliuc. *in quæſt. moral. tr.3.c.2.q.10.* Homobon. *d.p.2. q.51.* Villalob. *in ſum.p.1. tract.7. diffic.42.n.9.* Bonac. *d. diſp.4.q.7. puncto 2.n.12.* Trullench. *d. lib.3.c.5. dub.2.n.13.* Lugo *diſp.16. ſect.4.n.83.* Machado *lib.2.p.4. tract.7. docum.1.n.9.* Diana *p.3. tr.4. reſol.43.* Garcia *in ſumma morali, tr.3. diffic.4. dub.4.n.60.*

Non permittant Parochi vt communicantes, dum Sanctiſſimam recipiunt Euchariſtiam, demiſſo vultu quaſi in abſcondito ſint, ne eueniat vt aliquis tanto Sacramento abutendi cauſa, vel magis venerandi gratia, illud ſecum deferre tentet; nunquam enim hodie id licitum aut permiſſum eſſe debet, licèt olim liceret, vt aduertit Cardin. Cæſ. Baron. *annal. Eccl. anno Chriſti 57. fol.473. tom.1.* vbi de Euchariſtia, quæ deferebatur per itinerantes, & nauigantes, *& anno Chriſti 635. tom.8. fol.338. & anno Chriſti 753. tom.9. fol. 208.* vbi de Euchariſtia, quæ ſolet præcedere Romanos Pont. peregrinantes, Thom. Bozzi. *de ſignis Eccleſiæ Dei, lib.13.c.3. col.4. poſt med.* vbi de Euchariſtia mitti ſolita abſentibus, refert Steph. Grat. *diſcept. forenſ. tom.3. cap.492. n.3. cum ſeqq.* 13

Quo verò tempore teneatur Parochus ſuis ouibus Euchariſtiam miniſtrare, huius loci eſt inueſtigare; & omiſſis prolixis hac in re diſputationibus, breuiter reſoluendum eſt ad id obligari, quando ſubditi debent ex obligatione communicare, hoc eſt, in Paſchate, iuxta text. *in d. c. omnis vtriuſque ſexus,* † cui præcepto ſatisfacit Communicans Hebdomada Sancta, vel infra octauam Paſchæ, ſicut docent Quaranta *in ſum. Bullarij verb. Communio*, vbi refert hac de re declarationem Eugenij IV. Azor. *inſtit. moral. p.1. lib.7. cap.41.q.2.* Zerol. *in praxi Epiſc. p.1. verb. Euchariſtia, §.7.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.2. lib.1. cap.3. per tot. & præc.3. l.1. cap.5.* Theopil. Parochial. *part.4. art.3.* Henriquez *in ſumma lib.8. capit.5. §.1. à princip.* vbi refert quòd in pluribus diœceſibus conſuetudo extenditur à principio Quadrageſimæ, vſque ad decimumquintum diem poſt Paſcha: & cenſuit *Sacr. Congreg. Concil. ſub die 19. Nouembris 1616.* poſſe etiam extendi in longius tempus ex Epiſcopi, aut Parochi diſpenſa 14

ſpenſatione rationabili, veluti ſi timeatur de relapſu in peccatum, ſi grauitas delicti perpetrati id requirat, aut ſi cauſa alicuius forenſis expeditionis impediat Conſcientiæ ſerenitatem, ſecundùm Gallet. *in margarita caſuum conſcient. verb. Euchariſtia ſumptionem.* Abſque cauſa verò non poteſt Communicationis in Paſchate præceptum adimpleri, anticipando à tertia Dominica Quadrageſimæ, vel prorogando ad tertiam Dominicam poſt Paſcha, vt declarauit *S. Rituum Congreg. in vna Granaten.* 15. *Februarij* 1614.

Quid autem ſi Parochianus negligentia, vel malitia, aut aliquo impedimento intra legitimum tempus non adimpleuerit præceptum communicandi, an obligatus maneat remoto impedimento ſtatim communicare? Quidam, ex quorum numero ſunt Armil. Tabien. Sot. Medina, Gregor. de Valentia, Toled. Henriq. Gran. & alij, negatiuam partem tuentur, dicentes, quòd licèt hic peccauerit non communicando intra tempus, aliud peccatum non committit ſi differat vſque ad ſequentem annum. Sed contrarium probabilius ſuſtinent Suar. *tom.* 3. *de ſacram. diſp.* 70. *ſect.* 2. *verſ. dico ergo, & tom.* 4. *diſp.* 36. *ſect.* 3. *n.* 3. Ægid. de Coninck. 3. *p. q.* 80. *art.* 11. *dub.* 4. vbi Nugn. *diſ.* 2. *conc.* 3. Fagund. *præc.* 3. *lib.* 1. *c.* 6. *n.* 2. *de præceptis Eccleſ.* Filliuc. *tract.* 4. *c.* 2. *q.* 9. *num.* 58. Layman. *lib.* 5. *tract.* 4 *c.* 5. *n.* 8. Villalob. *in ſum. p.* 1. *tract.* 7. *diffic.* 42. *n.* 8. Gaſp. Hurtado *diſput.* 7. *de Pœn. ſſ.* 12. Lugo *diſp.* 16. *ſect.* 4. *n.* 66. *&* 67. Diana *p.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 130. *& p.* 5. *tract.* 13. *reſol.* 3. Trullench. *d. dub.* 2. *n.* 14.

15 Tenetur quoque Parochus Euchariſtiam miniſtrare quoties pij ſubditi eam rationabiliter petunt, vt ſi petant non nimis frequenter; ſed quatenus poſtulat ipſorum conditio, & Sacramenti reuerentia; nam Parocho impoſitum eſt onus paſcendi oues ſuas, quod maximè fit verbo, & Sacramentis; nec par eſt vt paruuli petant panem, & non ſit, qui eum illis frangat. Ita Nauarr. *in cap. placuit, de Pœnit. diſt.* 6. *num.* 152. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 29. *num.* 96. Bonacin. *de Sacrament. diſp.* 4. *q.* 1. *punct.* 1. *num.* 14. Fagundez *d. præc.* 3. *lib.* 3. *cap.* 3. *n.*... Trullench. *in praxi reſolut. ſacram. lib.* 3. *c.* 7. *dub.* 1. *n.* 15. Baſſe. *in florib. Theolog. verbo Parochus* 2. Machado *en ſu perfetto Confeſſor, lib.* 4. *p.* 2. *tract.* 2. *doc.* 12. *n.* 2. *&*

16 3. † In die autem Paraſceues non eſt diſtribuenda Euchariſtia aliis, quàm infirmis, vt cenſuit *S. Rituum Congregat. ſub die* 19. *Februarij* 1622. Et tenet Francolin. *de Horis Can. cap.* 30. *numer.* 12. quicquid poſt Laym. Tanner. & Hurtad. teneat Diana *reſol. moral. p.* 4. *tract.* 4. *reſolut.* 237. & Ioann. Sanc. *in ſelectis, diſp.* 22. *num.* 20. vbi *à principio diſp.* differit, an ſit licitum quotidie Sacram Euchariſtiam ſuſcipi à laicis.

Priuſquam Parochus Euchariſtiam admi- 17
niſtret, ſi habeat conſcientiam peccati mortalis, debet præparare ſe ad gratiam per Confeſſionem, vel ſaltem per contritionem; non peccabit tamen mortaliter ſic in peccato mortali miniſtrans, quia qui miniſtrat Euchariſtiam conſecratam, non eſt miniſter Dei ad iuſtificationem proximè, ſicut in aliis Sacramentis, ſed tantùm eſt veluti applicans actiua paſſiuis: in aliis namque Sacramentis Sacerdos ſimul conficit, & miniſtrat Sacramentum, non autem in hoc, non enim eſt idem conficere, & aliis miniſtrare; & ideò ſic reſoluunt Petr. de Ledeſm. *in ſum. p.* 1. *vbi de Sacrament. in communi, c.* 6. *concl.* 8. *diffic.* 5. Nugn. *in* 3. *part. tom.* 1. *quæſt.* 64. *art.* 6. *diffic.* 1. *concl.* 2. Petr. de Reyna *in ſummula Sacramentor. tractat.* 4. *num.* 6. Vaſquez *in* 3. *par. tom.* 2. *diſputat.* 136. *cap.* 3. *num.* 38. Ioan. de la Cruz *in direct. Conſcient. par.* 2. *quæſt.* 4. *dub.* 3. *concl.* 1. quos refert, & ſequitur Anton. Diana *moral. reſolut. part.* 2. *tract. de celebrat. Miſſarum, reſol.* 23. *& tract.* 2. *Miſcel. reſol.* 13. in parte Poſſeuin. *dicto tract. de officio Curati cap.* 5. *num.* 44. *in fine.* Sed contrarium, imò Parochum grauiter peccare indignè adminiſtrando hoc Sacramentum in peccato mortali, non improbabiliter ſuſtinent Valent. *tom.* 4. *diſp.* 9. *quæſt.* 10. *puncto* 1. Suar. *in* 3. *part. tom.* 3. *diſp*... *ſect.* 16. Ægid. de Coninck *de Sacrament. quæſt.* 64. *art.* 6. *dub.* 1. *n.* 35. Bonac. *in ſimili tract. diſput.* 4. *quæſt.* 5. *puncto* 2. *à princ.* Filliuc. *in quæſt. moralibus, tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 9. *quæſ.* 9. *num.* 271. Villalob. *in ſum. part.* 1. *tract.* 4. *dub.* 14. *n.* 2. Fagundez *d. præc.* 3. *lib.* 3. *cap.* 3. *numer.* 20. ex dictis ſupra *cap.* 17. *num.* 4.

Quinam ſumptionis huius Sacramenti 18
capaces ſint, & ex vi præcepti obligentur, eſt à Parocho ſciendum. Communis hac in re eſt Doctorum ſententia, præceptum Eccleſiaſticum ſumendæ Communionis obligare omnes fideles vtriuſque ſexus poſtquam ad annos diſcretionis peruenerint, habetur *in d. c. omnis vtriuſque ſexus*, & de Fide definitum eſt *in Concil. Trid. ſeſſ.* 13. *can.* 9. Perlin. *de ſacro conuiuio, diſp.* 2. *c.* 5. Baldel. *tom.* 1. *lib.* 5. *diſp.* 30. *n.* 16. Palao *tom.* 1. *tract.* 3. *diſp.* 1. *p.* 24. §. 2. *n.* 7. Zambran. *de Euchar. c.* 3. *dub.* 2. *n.* 14. quos refert Machado *en ſu perfetto Confeſſor. lib.* 4. *p.* 2. *tract.* 2. *docum.* 14. Card. Lugo *diſp.* 3. *ſect.* 2. Bauny *tract.* 5. *de Euchariſtia, q.* 2. Hieron. Garcia *in ſum. morali tract.* 3. *diffic.* 4. *dub.* 2. *à n.* 9. Certa autem ætas definiri non poteſt in qua pueri, & puellæ ad SS. Euchariſtiæ Sacramentum idonei ſunt, ſed prudentium id parentum, multo magis Confeſſariorum iudicio æſtimandum eſt; nam alij citiùs, videlicet circa annum nouum, aut decimum: alij verò ſeriùs circa annum ætatis decimumquartum ſufficientem rationis vſum, & ſpiritualium

llum rerum intelligentiam aſſequuntur; ſicut præter alios adnotarunt Sot. *in 4. diſtinct. 12. quæſt. 1. art. 9.* & alij citati à Bonacin. *d. diſp. 4. q. 7. puncto 2. à n. 1.* latè Ioan. Sanci. *in ſelect. diſp. 26. num. 5.* Zambran. *cap. 3. dub. 2.* & addit Ioan. Chapeauille *de modo miniſtrandi Sacramenta tempore peſtis, cap. 4. q. 9.* poſt Nauar. *in man. c. 21. n. 57.* neque in mortis articulo pueros ante dictam ætatem ad Sacram Communionem obligari, videlicet, vt ille ait, maſculos ante annum decimumquartum, vel decimumquintum, fœminas verò ante duodecimum. Caſtro Palao *in opere morali tom. 1. tr. 3. diſp. 1. puncto 74. §. 2. num. 7.* Philip. à Cruce *in theſauro eccleſ. tract. 1. §. 11. n. 3.* Trullench. *in expoſit. Decalogi tom. 1. lib. 3. cap. 5. dub. 2. num. 3.* Bauny *d. tract. 5. de Euchariſtia, q. 7.* Garcia *d. dub. 2. n. 12. & 13.* aſſerentes, omnes pueros, qui ob ſufficiemem rationis vſum obligantur ad præceptum annuæ Confeſſionis, teneri hoc præcepto communicandi in Paſchate.

19 Perpetuò, & abſolutè fatuos in ſanitate communicare non poteſt Parochus, ſed tantùm ſemifatuos, & non continuò amentes, tempore, quo habent dilucida interualla. Ita Henriq. *lib. 8. cap. 42. § 3.* Bonacin. *d. diſp. 4. quæſt. 6. puncto 1.* ex *num. 4.* Paul. Layman. *d. tract. 4. cap. 4.* Villalob. *in ſum. part. 1. tract. 7. dub. 40. num. 3.* Sanci. *in ſelect. diſput. 6. numer. 5. & diſput. 36. num. 9. & diſput. 38. numer. 1.* Anton. Diana *reſolut. moral. part. 2. tract. de celebrat. Miſſarum, reſol. 79.* Petr. de Ledeſma *in ſum. part. 1. cap. 13. de Euchariſtia, concl. 8.* Machado *en ſu perfetto Confeſſor. lib. 4. p. 2. tract. 2. docum. 14. num. 3.* Solorzan. *de iure Indiarum, tom. 2. lib. 3. capit. 15. num. 95.* vbi an liceat ſacram Synaxim Indis adminiſtrare ob eorum ruditatem & feritatem. Zambran. *de caſibus in art. mortis, cap. 3. dub. 4. per tot.* vbi *num. 2.* reſoluit, quòd ſi amentes, furioſi, aut qui carent actu ſenſu, & vſu rationis, habuerunt aliquando illum, danda eſt eis Euchariſtia in periculo mortis, dum non conſtet fuiſſe notorios excommunicatos, vel notorios peccatores, qui non dederint ſigna pœnitentiæ: item dummodò non conſtet clarè eos in complacentia peccati mortalis vſum rationis amiſiſſe: & denique dummodò poſſint eam recipere ſine periculo irreuerentiæ, id eſt, vomitus, vel expuitionis, aut alicuius ſimilis ſpecialis indignitatis: & *num. 7.* ſubdit non eſſe neceſſe vt prædicti amentes tempore vſus rationis petierint expreſsè Euchariſtiam, ſed ſat eſſe in ſanitate debitis temporibus eam ſumpſiſſe, vel vixiſſe non immemores ſuæ ſpiritualis ſalutis: & *num. 6.* tenet energumenis, ſeu dæmoniacis non eſſe negandam Euchariſtiam, ſi aliàs habeant ſufficientem diſpoſitionem; de quo etiam Machado *d. docum. 14. n. 6.* Sed an, & quando infirmo deliranti, qui propter febrim in amentiam, vel phreneſim incidit, poſſit Parochus præbere viaticum? dicam inferiùs *num. 43.*

Peccatoribus notoriis, veluti vſuratiis publicis, & meretricibus, an Euchariſtia adminiſtranda ſit, vbi peccatorum eos pœnituit, ſi publicè illam petant; in dubium ab aliquibus reuocari ſolet. Sed breuiter concludendum tribuendam eis non eſſe: nam etſi eos peccatorum pœnituerit, quia adhuc tamen non manifeſtè conſtat de ſua pœnitentia, ne ſcandalum detur, neganda eis eſt. Ita Nauarr. *in man. cap. 21. num. 55. & in cap. pen. §. Sacerdos, num. 61. & num. 102. de Pœnitent. diſt. 6.* Card. Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib. 6. cap. 17. num. 5.* Leſſ. *de Iuſtit. lib. 2. cap. 11. dub. 13. num. 73.* Poſſeuin. *d. tract. de officio Curati, cap. 5. num. 14.* Squillante *de obligat. Cler. par. 2. num. 73.* Fagundez *dicto præc. 3. lib. 3. cap. 10. per totum,* Piaſec. *in praxi Epiſc. part. 2. cap. 3. num. 24. verſ. videndum,* Sanci. *in ſelect. diſp. 36.* Berti Lucenſ. *in praxi crimin. Regul. tit. 4. cap. 34. propè fin. verſ. videndum,* Baſſ. *in floribus Theolog. verb. Euchariſtia 2. num. 10.* Machado *en ſu perfetto Confeſſor, lib. 4. part 2. tract. 2. docum. 13.* Trullench. *in praxi reſol. ſacram. lib. 3. cap 7. dub. 3. n. 3. cum ſeq.* vbi *n. 5.* declarat qui dicantur publici peccatores. Hieron. Garcia *in ſum. morali tract. 3. diffic. 7. dub 4. à num. 6.* Vgolin. *de officio Epiſcopi cap. 15. §. 7. num. 2.* vbi ſubdit † notorium peccatorem 21 dici, qui manifeſtus eſt, vel per ſententiam, vel per confeſſionem factam in iure, aut per euidentiam rei, quæ nulla tergiuerſatione celari poteſt, & limitat id dupliciter *primò*, vbi ſecretò Euchariſtiam petunt, tunc enim ipſis adminiſtranda eſt, ex quo verò eos pœnituit, & confeſſi ſunt peccata, nec ſcandalum tunc præbent; *ſecundò*, vbi manifeſtò conſtaret eos vitam mutaſſe, quia ſcilicet, honeſtè viuunt, idque notiſſimum eſt omnibus. Qua autem Iuris, ſeu facti euidentia debet conſtare quod petẽs ſacram Euchariſtiam, de peccato publico ſit infamatus, ad hoc vt illi ea denegari poſſit, vide Ochogau. *de ſacram. Euchar. tract. 2. qu. 10. num. 3.* Hurtado *de Iuſtit. diſp. 12. de reſtit. diffic. 7.* Hieron. Garciam *in ſum. morali, tract. 3. diffic. 7. dub. 4. num. 7. cum ſeqq.* vbi *num. 10.* diſſerit quid agendum quando peccator publicus eſt in vno loco, in eo verò in quo Communionem petit, occultus remanet; & poſt relatas nonnullorum opiniones, tandem cum Henriquez *in ſum. lib. 2. cap. 67. de Euchariſt.* ait id totum prudentiæ Miniſtri relinquendum, qui conſideratis perſonæ, & loci circunſtantiis, arbitrabitur an tali peccatori ſit danda, vel deneganda Euchariſtia.

Occultos

22 Occultos autem peccatores, licèt ipſis in Confeſſione abſolutionem non dederit, à Communione, quam petunt, publicè repellere non poſſet Parochus, ne videatur detegere peccata ipſorum occulta: Ita Nauarr. *dicto cap.*21.*n.*55.*& d.§.Sacerdos,num.*84. Vgolin. *d.§.*7.*num.*4.Piaſec. *d.num.*24.*verſ.videndum*,Ioan.Valer. *de different. inter vtrumque forum,verb.peccatum.differ.*2. Machado *d. docum.*13.*num.*3. Trullench. *d.dub.*3. *à num* 9. Hieron.Garc. *d.dub.*4.*numer.*13. tum quia nec Chriſtus Dominus denegauit eam Iudæ, vt habetur *in cap.ſi Sacerdos,de offic.Ordinar.*tum quia ſi eam denegaret, ſigillum Confeſſionis frangeret, contra *d.cap.omnis vtriuſque ſexus.* Quod tamen ſimiliter limitat dupliciter Vgolin. *eod.numer.*3. & *Primò* vbi extra tempus Paſchatis eam peteret, quia tunc ab ea præſtanda poteſt Parochus ſe excuſare, & ſic legitimè ipſi poterit denegare. *Secundò*, vbi etiam tempore Paſchatis petit, ſed ſecretò; nam poteſt ipſam ei denegare, quandoquidem ſigillum Confeſſionis non violatur, nec inde pœnitentiæ Sacramentum ſibi redditur odioſum, vt per S.Thom. *in* 4.*diſt.*9. *q.*1. *art.*5. *quæſtiunc.*1. Vaſq. *capit.*5. *verſ. mihi vero*,Fagund.*d.cap.*10.*n.*6.Ludou.Lop.*p.*2.*ſua inſtr.cap.*76.*de Euchar.verſ.porro iam*, Hieron. Garc.*d.dub.*4.*numer.*14.quamuis peccatori occulto denegari non poſſe S.Euchariſtiæ Sacramentum à Parocho, qui ex Confeſſione cognouit illum eſſe peccatorem & indignum perceptione tanti Sacramenti, etiamſi occultè petat, per *capit.ſi ſacerdos, de officio Ordin.* iuncta *gloſ.*teneant Bañes 2.2. *quæſt.*33. *art.*8.*in fine*, Sanch. *de matrim.lib.*3.*diſput.*16. *n.*14. Fr.Ludou.de Sancto Ioanne *quæſt.*7.*art.* 14.*diffic.*4.*concl.*3. Card.Lugo *de Pœnit.diſput.* 23.*ſect.*3.*num.*126.Diana *moral.reſolut.p.*3.*tr.*4. *reſol.*46. quia licèt hæc opinio ſit probabilis, prima eſt probabilior, & ideo ſequenda. Petere autem Communionem publicè, eſt aſtare linteo Altaris, vel petere coram aliis: petere priuatè eſt petere à Curato ſolitariè, vel aſtante miniſtro: ita Henriq.*in ſum.liber.*8. *capit.*56.§.1.Poſſeuin. *d.tract.de officio Curati, cap.*5.*num.*15.

23 Viatores, aliique in aliena Parochia exiſtentes, qui tempore Paſchatis non poſſunt propriam Parochiam adire, Euchariſtiam ſumere valent in ea Parochia, in qua tempore Paſchatis reperiuntur, vt reſoluunt Fuſc.*de viſitat.lib.*2.*capit.*3.*numer.*44.Vgolin. *d.capit.*15.§.7.*numer.*8. Bonacin. *d.diſput.*4.*q.*7. *punct.*2.*numer* 8. aſſerentes Eugenium IV.viuæ vocis oraculo declaraſſe, viatores vbi ſe inuenerint in Paſchate cenſeri Parochianos ac ſi adepti fuiſſent habitationem, quoad Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, & ita docet vſus, & praxis, cui neſcio an accommodetur, quod reſoluit Fagundez *d. præc.*3.*lib.*1.*cap.*5.*num.*10. *& lib.*3.*capit.*2.*num.* 22. dum vult poſſe eos communicare in Eccleſiis Mendicantium ex obligatione præcepti.

24 Quærit pulchè Vgolin. *d.§.*7.*numer.*9. an Parochus, qui Miſſæ ſacrum non facit, ſibi Euchariſtiam adminiſtrare queat; & poſſe reſpondit, tum quia & coniuges Matrimonium ſibi adminiſtrant præſente eorum Parocho, & duobus teſtibus; tum quia Indulgentia conceſſa à Prælato, & ipſe recipere eam poteſt. Nec repugnat ſi dicatur differentiam eſſe debere inter dantem, & accipientem, vnde non poteſt quis ſe ipſum baptizare; nam ea Sacramenta dum adminiſtrantur, fiunt: & in Baptiſmo, quod generationem ſignificat, ſicut non poteſt quis ſe ipſum generare, ita nec poteſt ſe ipſum baptizare, *capit.debitum,de Baptiſmo*;in Pœnitentia debet quis iuriſdictionem habere, vt *ſuprà* diximus. At Euchariſtia per modum cibi ſumitur; ergo per ſe adminiſtrare ipſe Sacerdos ſibi poteſt, ſicut cibum ſumere, 25 † non autem laicus, quia ipſi prohibitum eſt eam tangere, arg. *capit.tribus, de conſecrat. diſt.*2. niſi in neceſſitate extrema mortis, & in abſentia Sacerdotis, ſecundùm Suar. *to.*3. *q* 82.*diſput.*72.*ſect.*3.Poſſeuin. *d.cap.*8.*num.*24. aſſerentes exemplum Reginæ Scotiæ, quæ ſe ipſam Communicauit, dum ſtatim eſſet occidenda, quod tamen factum dicunt forſitan de Summi Pontificis licentia proceſſiſſe.

26 Aduertendum eſt Sacerdotes, quoties communicant, teneri ex præcepto Concilij Bracharenſis III. induere ſtolam in modum Crucis ad pectus ſub pœna excommunicationis, *capit. Eccleſiaſtica*,23.*diſtinct.* Sed iam hodie Sacerdos ſiue ſanus, ſiue infirmus communicans ſe ſine ſtola, non videtur peccare; quia tum ſæculares, tum Regulares ſtola vti deſiiſſe dicuntur in ſumptione Euchariſtiæ, & ſic decretum dicti Concilij Bracharenſis contraria conſuetudine videtur abrogatum; ita referunt Henriquez *in ſum lib.*8.*capit.*44.§.3.*lit.N.* Azorius *inſtit. moral. part.*1.*liber.*10. *capit.*28.*quæſ.*12. Iacob. de Graffis *in aureis deciſ.parte* 1.*lib.*2. *capit.*41.*numer.*3. Valer.Reginald. *in praxi fori pœnitent. libr.*29.*numer.*112. Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ,verb.Sacerdos antep.* Nald.*in ſumm.verb.Sacerdos, numer.*6.Bonac. *d. diſput.*4. *quæſt.*6. *puncto* 2. *numer.*2. Illuſtr. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad d.cap. Eccleſiaſtica.*

27 Veniamus iam ad Communionem infirmorum, quam ſub fideli cuſtodia, & in loco decenti pro communicandis infirmis debet Parochus conſeruare, vt dicitur *in cap.ſanè* 10.

de celebr. Miſſar. & tradunt Pelag. *de planctu Eccleſiæ, l. 2. c. 27. verſ. vigeſimotertio*, Petr. Boll. *in œconomia eccleſiaſt. viſitant. lib. 2. tract. 257.* Mich. Thom. *de Eccleſ. viſitan. lib. 2. tract. 1. c. 22. & 23.* Menoch. *de arbitr. caſu* 410. eleganter Paul. Fuſc. *de viſit. lib. 1. c. 5. n. 3.* his verbis *Vnde primò eſt videndũ quòd ipſa Sacra Euchariſtia honorificè cuſtodiatur, quòd locus eſt decens, & eminentior Eccleſia, benè recondita, Tabernaculum ſit benè firmũ, & clauſum ex omni ſua parte, vt nec foramen etiã minimum pateat, claue cuſtodiatur, & qui clauem detinet, ſit Presbyter, alioquin ſufficiẽs, & Dei timoratus, nec permittatur ſtare in loco humido, Tabernaculum ſit honorificum iuxta facultates Eccleſiæ cum veſte ſerica interiori, & exteriori, & cum vaſe argenteo, & corporali benedicto ad retinendum ipſum Sacramentum cum ſimili operculo; mutetur ſaltem quolibet octauo die, & antiqua ſumatur ne aliqua corruptio in ipſis ſpeciebus generetur; & ſi præpoſitus in Sacramento cuſtodiendo incautè Euchariſtiam dimiſerit, puniatur iuxta ſacros Canones ſuſpenſione trium menſium ab officio, c. 1. de cuſtodia Euchar.* Hactenus Paul. Fuſc. & aliqua notat Berti. Luc. *in praxi crim. Regul. tit. 4. c. 34. prope fin. verſ. vide primò*, & addit Piaſec. *in praxi Epiſcop. p. 2. c. 3. n. 24. verſ. vnde*
28 *primò*, quòd † tenendæ ſunt ibi duæ pyxides, in quarum vna conſeruetur Sanctiſſimum Sacramentum, in altera deferatur ad infirmos; & pyxides iſtæ nonniſi ſuper Altari viatico, vel ſuper corporali collocentur; & cauendum ne ibidem olea Sancta teneantur, ſed in alio ſeparato decenti loco.

29 Lampas ante Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum noctu, diúque ſemper ardeat, tum propter eius reuerentiam, tum etiam vt ingredientes Eccleſiam ſciant vbi primùm adorare debeant præſentiam Saluatoris noſtri; monet enim lumen adeſſe vbi Candorem lucis æternæ, Chriſtum Dominum; & ad pietatem, venerationémque tam eximij Sacramenti nos aſſiduè ſolicitat, Poſſeuin. *de officio Curati cap. 12. num.* 78. cum aduertentia tamen, vt diligens inquiſitio adhibeatur ne in lampadibus ipſis quid curioſum miſceatur, ita Paul. Fuſc. *d. cap. 5. numero* 6. & dicit Nauarr. *de Oratione cap.* 18. *num.* 67. in Conimbricenſi Epiſcopatu Conſtitutionem eſſe, quæ præcipit habere lumen accenſum diu, noctúque ante Sanctiſſimum Sacramentum. † Quis autem debeat facere ſumptus pro huiuſmodi lampade, eſt huius loci inueſtigare; ſed ne longiùs à materia trahere videar, breuiter reſpondendum duxi debere obſeruari conſuetudinem quòd populus faciat hos ſumptus, ſicut benè reſoluunt Rip. *conſ. 2. numer. 4. & 5. de conſuetud.* Bellet. *diſquiſit. cler. p. 1. tit. de clerico debitore*, §. 13. *numero* 8. aliàs enim tenentur Parochi ad manutenendum oleum lampadis, vt dicit idem Bellet. *d. titul. de cleric. debitore* §. 14. *num.* 5.

Porro deferri ipſam Sacram Euchariſtiam ad infirmos, & in hunc vſum diligenter in Eccleſiis conſeruari maxima pietate, ſimúlque ſanctitate inſtitutum fuit, vt colligitur ex Concil. Trident. *ſeſſ. 13. capit. 6. de Sanctiſſ. Euchariſtiæ Sacramento*, & propterea *capit. 7.* anathematizantur dicentes non licere, vt illa ad infirmos honorificè deferatur, quod quidem onus eam deferendi ad infirmos eſt de pertinentibus ad curam animarum, vt cenſuit *Rot. in Recanaten. Parochialis* coram *Cantuccio*, inter impreſſas *deciſ. 52. n. 10. 21. & 22. p. 2. diuerſ.* & apud Farin. *deciſ.* 340. *n.*... *p. 2. recent.* 31

Quare impedimento ceſſante Parochus deferre debet (vt dicitur *in d. capit. ſanè*) habitu decenti, ſuppoſito mundo velamine, & cum ſuperpelliceo, lumine precedente, cum omni reuerentia, & honore, vultu demiſſo ante pectus, ſimiliter cum vaſe argenteo, vel ſaltem in Calice, velamine ſerice cooperto, non tamen in vaſe vitreo; deferre quoque debebit duas particulas, vt in regreſſu adoretur ab omnibus cum pallio honeſto, præcedente tintinnabulo, vt cuncti genu flectant, Pſalmos, ſeu orationes inter eundum recitando, ſicut piè admodum aduertunt Cened. *ad Decretal. collect.* 51. *numer. 2. cum ſeqq.* Paul. Fuſc. *d. cap. 5. num.* 10. Berti Lucenſ. *d. capit. 34. prope finem, verſ. ad infirmos*, Piaſec. *d. cap. 3. n. 14. verſ. ad infirmos*, vbi teſtatur reſpondiſſe *Sacram Rituum Congregationem Epiſcopo Anconitano* 21. *Februarij* 1593. † deferendam non eſſe Sacram Euchariſtiam per plateam in qua habitant Iudæi, quem refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part. 2. alleg. 22. num.* 3. 32

Quando verò extra ciuitatem defertur Sanctiſſimum Sacramentum ægrotis in loca longinqua, aut per vias difficiles, & periculoſas, omittitur vmbella, & portatur pyxis continens vnam tantùm Hoſtiam, & reponitur in burſa ſerica condecenter ornata, collocando eam ad collum Sacerdotis, ad euitandam irreuerentiam, aut ſcandalum quod oriretur, ſi contingeret quod Sacerdos in via caderet, prout ita ordinatum fuit *in act. Eccleſiæ Mediolanenſ. p. 4. fol.* 684. per Carolum Borromæum tunc eiuſdem Eccleſiæ Archiepiſcopum, refert Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 3. cap. 492. n. 2.* 33

Etſi verò magis deceat, idque curandum ſit, vt S. Euchariſtia interdiu ad ægrotos deferatur, ſi tamen neceſſitas ſuadeat, quia periculum in mora eſt, etiam de nocte deferri debet, vt docent Suar. *to. 3. diſput. 66. ſect. 5. paulò poſt princip.* Zambran. *de caſibus in articulo* 34

articulo mortis, cap.3. dub.1. num.5. Paul. Layman. *in Theologia morali, lib.5. tract.4. cap.5. num.6.*

35 Sic etiam pro Communicando infirmo iamiam morituro licitum eſt Parocho Miſſam dicere, non media nocte, ſed ſummo manè ante lucem notabiliter: Ita Sylueſt. *verb. miſſa 1.q.6.* Nauarr. *in man.c.25. num.85.* Henriq. *in ſum.lib.9. de miſſa, c.24.§.5.* Azor. *inſtit. moral.p.1.lib.10.cap.25.quaſ.7.* Bonac. *de Sacram.diſp.4.§.vlt.punct.9.n.3.* Poſſeu. *d.cap.8. tract.28.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.1.lib.3.cap.17.num.15.* Ludou. à Sancto Ioanne *de adminiſtr. Sacrament. artic.4. de Commun.num.9.* Et in hoc euentu credunt ali-
36 qui † licitum eſſe iterum eadem die celebrare, quando non adeſt Euchariſtia conſecrata, nec eſt alius, qui celebret, vt ſunt Maior. *in 4.diſt.9. q.3. ad 5.* Card. Tolet. *lib.1.c.3.n.7.* Sed contrarium eſt probabilius, vt tenent Victor. *in ſum.n.83.* Nauar. *in man.c.21.num.53.* Suar. *tom.3.diſp.66.ſect.....* Squillante *de oblig.Cleric. p.2.n.63.*

37 Sic etiam ob ſolam neceſſitatem licitum eſt eam non ieiuno dare, aliàs enim illicitum foret, vbi nullum probabile periculum mortis, vel ſuperuenientis diuturnæ phreneſis infirmo imminere videtur, ipſi non ieiuno Sacram Euchariſtiam miniſtrare, vt benè notat Zambran. *d.cap.3.dub.5.numer.1.* quem refert Paul. Layman. *d. capite 5. numero 3. in fine*, vbi *in principio* rectè aduertit quòd quamuis conſuetudo Eccleſiæ non ſit, nec deceat, vt ad omnes infirmos S. Euchariſtia per plateas deferatur, tamen eius delatio frequentior eſt, quàm Sacræ Vnctionis, quia non tantum mortis periculum expectandum eſt ad ſacram Euchariſtiam infirmo miniſtrandam, quantum ad Vnctionem extremam: & & deinde ſubdit quòd ſi quis diuturno morbo detineatur, vt ad Eccleſiam accedere non poſſit, Sacroſanctam Euchariſtiam ad animæ ſuæ ſalutem, ac medicinam non tantùm ſemel, putà in Paſchate, ſed etiam ſæpiùs ſpectatis circunſtantiis loci, &c. petere iure poterit, & *numero 5.* tenet illum, † qui
38 ſemel in mortis periculo conſtitutus ſacram Euchariſtiam per modum viatici accepit, perſeuerante eodem periculo poſſe iterum accipere per eundem modum viatici; vide Caſtald. *in praxi cæremon. lib.2. ſect.14. capit.8. numer.5.* & Zambran. *d. cap.5. dub. 5. num.3.* poſt Suar. *p.3.tom.3.quæſt.80.diſp.68. ſect.5. in princ.* reſoluit quòd licèt poſſit infirmus vna, vel altera hora poſt mediam noctem communicare ieiunus, ſi amplius expectare non poſſit, non eſt tamen neceſſarium ea intempeſtiua hora ei Sacramentum dare, quia nec id eſt in vſu, nec decet reuerentiam tanti Sacramenti, nec ſine difficultate id fieri poteſt: & *num.4.* ſubdit quòd poſt ſex, aut ſeptem dies poteſt iterum Euchariſtia dari infirmo iam morti proximiori etiam non ieiuno, dummodo commodè nequeat ieiunus communicare, licèt priùs in eadem infirmitate iam communicauerit non ieiunus, de quo vide Fagundez *d.lib.1. c.1.numer.6. & lib.3.c.5. n.20.* Granad. *p.3.controu. 6. tract.10. diſp.8.num.9.* Tanner. *tom.3. diſput.5. quæſt.8. dub.4. num.85.* Marchan. *in reſol. Paſtoral. de Sacr.tract.4.c.2.q.4.caſu 1.* Card. Lug. *diſp.15. ſect.3. num.64.* Fragoſo *de Republ.lib.5.diſp.12. numer.66.* Hieron. Garc. *in ſum.moral. tractat.3. difficult.3. dub.4. numer.17.* reſoluentes poſſe infirmum durante eadem infirmitate etiam non ieiunum bis communicare.

Ad communicandum infirmum poterit 39
Parochus non habens copiam Confeſſarij præmiſſa contritione celebrare, nam cenſetur adeſſe neceſſitas proximi, quæ tanquam propria reputatur, per Concil. Tridentin. *ſeſſ. 13. capit.7.* vbi ait quod Sacerdotes vrgente neceſſitate quando non habent copiam Confeſſarij, Sacrum faciant abſque præuia Confeſſione peccati mortalis, itaut quamprimùm poſteà datâ copiâ Confeſſarij confiteantur: nouiſſimè Homobon. de Bonis, *in reſponſ. quæſtion. moral. part.2. reſponſ.52.* vbi ſubdit illud *Quamprimùm*, moraliter arbitrio boni viri intelligendum eſſe, hoc eſt, cùm primùm iterum celebraturus eſt, & vt poſt Reginald. Valent. & Suar. reſoluit Bonacin. *de Sacram. diſput.4. quæſt.6. puncto 1. num.22.* vbi ſubdit Henricum non bene dixiſſe poſſe Parochum in hoc caſu ſecundam Miſſam celebrare, cùm id non videatur in vſu, nec ad praxim reducendum.

Et quamuis aliqui teneant poſſe Parochum 40
celebrare poſt cibum ad communicandum infirmum, qui eſt in articulo mortis, in caſu, quo ille non poſſet recipere aliud Sacramentum, ceſſante omninò ſcandalo, ex quorum numero ſunt Maior *in 4. diſtinct.19. quæſt.3. ad 5.* Zambran. *in deciſ. caſuum tempore mortis, cap.4. de Euchariſtia, dub.6. num.3.* & dicat probabile Filliuc. *in quæſt.moral.tom.1.tract.4. numer.242.* tamen aliorum omnium ferè Doctorum opinio eſt in contrarium, quia maior ratio habenda eſt reuerentiæ huius Sacramenti, quàm neceſſitatis proximi, & tale præceptum obligat ſolùm infirmos cùm decenter, & reuerenter Sacramentum confici, & ſumi poteſt: Ita S. Anton. *part.3. tit.13. cap.6. §.2.* Sylueſt. *in ſumm. verb. Miſſa 1.quæſt.7. dicto 2. caſu 3.* Victor. *in ſum. num.83.* Sot. *in 4.diſt.13. quæſt.2. art.2.* Nauarr. *in man.cap.25.numer.88.* Henriq. *lib.8.cap.4. in princip. & capit.46. §.1.* Chameror. *de Euchar. cap.9. dub.7.* Poſſeuin. *d.cap.8. num.25.* Petr. de Ledeſm. *in ſumm.1.* vbi

vbi *de Euchar.c.*13.*concl.*5.*dub.vlt.* Azor. *inſt. moral.p.*1.*lib.*10.*cap.*30.*quaſ.*2. Valer. Regin. *in praxi fori pœnit. lib.*29. *num.*121. Bonacin. *d. diſp.*4.*q.*6.*punct.*2.*num.*24. Lud. à Sanct. Ioann. *d. loco artic.*4.*numer.*8. Gauant. *in comment. ad rub. Miſſalis p.*1.*cap.*9.*ſub num.*1. nouiſſimè Philibert. Marchin. *de Sacramento Ordinis, tract.*3.*p.*3. *cap.*3.*num.*13. vbi aduertit quòd ſi Euchariſtiæ ſumptio tempore mortis eſt neceſſaria neceſſitate medij, & conſequenter eſt de diuino Iure, iuxta illud. *Niſi manducaueritis carnem Filÿ hominis*, &c. vt quamplures etiam ex Diui Thomæ ſchola ſuſtinent, profectò prior ſententia videtur valde probabilis, quia quod eſt neceſſarium ad ſalutem neceſſitate medij & præcepti diuini præferendum eſt cuilibet præcepto humano, quale eſt ieiunium.

41 Hinc etiam prouenit, vt poſſit Parochus ratione neceſſitatis Euchariſtiam adminiſtrare per modum viatici infirmo non ieiuno exiſtenti in mortis articulo, quando non poteſt commodè expectari tempus, quo Euchariſtia illi ieiuno adminiſtretur; quia adeſt neceſſitas tam infirmi indigentis auxilio Euchariſtiæ, quàm adimplendi præcepti diuini; quod ſi vnquam obligat, maximè obligat in mortis articulo; tum quia hoc priuilegium eſt conceſſum infirmo in *capite liquido*, & *capite Sacramenta, de conſecrat. diſtinct.*2. Quod non ſolùm procedit in caſu mortis naturalis, verùm etiam in euentu mortis violentæ, ſi Communio commodè nequeat anticipari, vel differri, vt ſi aliquis damnatus ſit ad mortem, illique Princeps iubeat mortem eo die inferri abſque dilatione; ita poſt multos docet Bonacin. *d.puncto* 2. *num.*21. & 22. vbi etiam *in fine* aduertit quod infirmus vt ieiunus communicet, non tenetur differre ſumptionem medicinæ, vel cibi cum graui incommodo.

42 Et poteſt talem infirmum iterum non ieiunum communicare, quia *in Concil. Conſtantien. ſeſſ.*13. dicitur in caſu infirmitatis poſſe Euchariſtiam dari non ieiuno, & ibi non limitatur ad vnam tantum vicem; vnde benè poterit Parochus iterum ſubminſtrare Euchariſtiam infirmo, qui ſemel in articulo mortis ſumpſit Communionem per modum viatici non ieiunus, quia moriturus valdè indiget tanti Sacramenti præſidio, & eo ſæpiùs, & ita maximè indigentem ope, & ſubſidio huius Sacramenti ad vincendas occurrentes tentationes, & peccandi pericula ſuperanda, pia Mater Eccleſia non videtur velle ſuo præcepto de communicandis ieiunis cum tanto ſpirituali diſpendio adſtringere. Quare ita reſoluunt Sot. *in* 4.*diſt.*12.*quaſt.*1.*artic.*8. Victor. *in ſum. numer.* 82. Iacob. de Graff. *in aureis deciſ.p.*1.*lib.*2.*cap.*38.*numer.*31. Henriq. *d.lib.*8.*cap.*4.§.1.& *cap.*50. §.1. Ægid. de Coninck *de Sacram.q.*80.*art.*8.*n.*53. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.*29.*c.*60.*n.*120. Bonac. *d.diſp.*4. *quaſt.*6. *punct.*2. *num.*23. Contra Vaſq. *in* 3.*p. tom.*3. *diſput.* 211. *cap.*4. *num.* 38. Ioan. de la Cruz *in director. Conſcient. part.*2. *tractat.de Euchariſt.quaſt.*5.*dub.*4.*concl.*3. exiſtimantes minimè poſſe non ieiuno Euchariſtiam per modum viatici ſubminiſtrari.

Quænam temporis intercapedo inter vnam, & alteram Communionem habenda ſit, tradunt Nugn. *in* 3.*p. tom.*1.*diſp.*80.*art.*8. Suar. etiam *in* 3.*part.tom.*3.*diſp.*68 *ſect.*4. Henriq. *d. lib.*8.*c.*5.§.1.Bonac.*d.punct.*2.*n.*23. Villalob. *in ſum. p.*1. *tract.*7. *dub.*38.*num.* 8. Fagundez *d. prac.*3.*lib.*3.*cap.*3.*numer.*10. qui reſoluunt poſt octo, vel decem dies poſſe Parochum iterum infirmo non ieiuno præbere viaticum. Imò ex iuſta cauſa poteſt diei vnius interuallum credit Paul. Laym. *in morali Theolog.lib.*5.*tr.*4. *cap.*6.*num.*20. his verbis: *Quinimo exiſtimo ob iuſtam cauſam, putà ſi aliquis aſſuetus frequenter communicare, aut ſacrificare, propter deuotionem, ac deſiderium, difficilè abſtineat, permitti ipſi poſſe vt altero ſtatim die, iterum Sacram Euchariſtiam de manu Sacerdotis accipiat non ieiunus, dummodo mortis periculum inſtare videatur*, &c. refert nouiſſimè Philib. Marchin. *de Sacr. Ordinis, tr.*3 *p.*3.*c.*3.*n.*11. vbi *n.*12. poſt Henriq. Fr. Emman. Suar. Regin. & Bonac. ampliat vt poſſit etiam conferri Euchariſtia vt viaticum ſuſpendendo, vel damnato ad quamcunque mortem violentam, etiamſi non eſſet ieiunus.

Infirmo deliranti, qui propter febrem incidit in amentiam, ſeu phrenefim, poteſt 43
Parochus præbere viaticum, ſi illud tempore vſus rationis expreſsè petiiſſet, & ſigna Contritionis, Confeſſionis, & Communionis oſtendiſſet, etiam multò antè, modò non ſit periculum irreuerentiæ. Ita Zanard. *in direct. confeſſ.p.*1.*tract.ne Euchariſtia, cap.*7. Poſſeuin. *d. tract. capit.*8. *numero* 31. Ludou. à Sanct. Ioann. *d.art.*4. *de Commun. num.*11. Granad. *de Sacrament.in* 3.*p.D.Thom.art.*6. *tractat.*10. *diſp.*3.*n.*3.& 4 Diana *p.*5.*tract.*3.*reſol.*44.*verſ. reſpondetur*, Machado *en ſu perfetto Confeſſor lib.*4.*p.*2.*tr.*2.*docum.*14.*n.*5. Ego tamen benignius puto debere Euchariſtiam tempore mortis præberi omni fideli, qui non eſt notorius excommunicatus, nec notorius peccator, quamuis non dederit ſigna pœnitentiæ, dummodò de eo non conſtet in complacentia peccati mortalis amiſiſſe vſum rationis, quia illo tempore omnis fidelis cenſetur illam interpretatiuè petere, & ſic Parochi debent huiuſmodi ægrotis Communionem præbere: ita Ægid. de Coninch *d. quaſt* 80. *articul.*9. *numer.*74. Zambran. *in deciſionib. caſuum*

caſuum Conſcientiæ tempore mortis, *c.*3. *dub.*4. *n.*2. *&* 7. Sanci. *in ſelect. diſp.*38. *n.*10. Intellige procedere quando infirmus poteſt ſine irreuerentia, & periculo vomitus dictam Communionem ſumere; aliàs enim nullo modo eſt danda: & ſic intelligendi ſunt Emman. Sà *verb. Eucharistia, numero* 3. & Sylui. *in* 3. *part. quæſt.*80. *art.*9. dum aſſerunt in mortis articulo non eſſe amentibus dandam Euchariſtiam ob irreuerentiæ periculum, aduertit tamen Zambran. *d. dub.*4. *n.*5. poſſe fieri experientiam ad illud periculum euitandum, vt ſcilicet detur primò huiuſmodi infirmo aliqua forma non conſecrata, vt appareat quomodo ſe habeat in tali ſumptione, & ſi ſe habuerit decenter, detur illa forma conſecrata; ſin autem, minimè.

44 Euchariſtia ad ægrotum adoranda deferri non debet, ſi eam ob tuſſim, aut aliàs ſumere non poteſt pro viatico: vt à *Sacra Congreg.* deciſum Zerol. *in praxi Epiſc. part.*1. *verb. Euchariſtia*, §.5. quem referr Zypæ. *in analytica poſtremi Iuris eccleſ. enarrat. lib.*3. *titul. de celebrat. Miſſar. numer.*6. me citato in hoc loco Machado *en ſu perfetto Confeſſor, y cura de Almas lib.*4. *p.*2. *tract.*2. *docum.*15. *numer.*2. Ludou. à Sancto Ioann. *de adminiſt. Sacr. tit.*4. *de Commun. num.*30. vbi ita reſpondiſſe *Sacram Congr.* refert *in ſum. part.*1. *c.*64. *n.*3.

Nec poteſt miniſtrari hoc Sacramentum ſub ſpecie vini, ſi infirmus non poſſit deglutire ſub ſpecie panis, vt tradunt Suar. *tom.*3. *diſp.*71. *ſect.*7. Squillante *de oblig. Cler. p.*2. *n.*76.

45 Nec etiam eam deferre tenetur Parochus ad infirmum propè moriturum, ſi timeat fore, vt eam nō poſſit illi adminiſtrare, niſi valdè feſtinanter currat; nam curſus nimis feſtinus videtur repugnare reuerentiæ tanto Sacramento debitæ, & decentiæ, ac honeſtati clericali; nec præceptum adminiſtrandi Euchariſtiam infirmo videtur iure diuino, aut eccleſiaſtico introductum cum periculo, vt Parochus fatuus videatur, & irrideatur; ſecus dicendum eſt de Baptiſmo, & de Pœnitentia, quoties Parochus probabiliter timet fore, vt pœnitens decedat cum peccato mortali niſi feſtinanter currat, tunc enim tenetur feſtinanter currere, etiamſi nondum integrè veſtitus ſit, aut Cœlum pluuiam minetur, aut frigus acriter prædominetur, aut periculum ſit vt Sacerdos fatuus habeatur. Ratio eſt, quia proximus cenſetur in extrema neceſſitate propriæ ſalutis; quilibet autem tenetur non ſolum honorem & famam, verùm etiam vitam prodigere ad ſaluandum proximum in extrema neceſſitate ſpirituali exiſtentem; vt benè tradit S. Thom. 2.2. *quæſt.*185. *art.*5. præciſâ verò rantâ infirmi neceſſitate Parochus cenſetur ſuo muneri ſatisfacere, ſi quamprimùm curet infirmum adire feſtinando, & non currendo, vt patet ex ratione ſuperiùs allata.

Vrgente neceſſitate communicandi infirmum iamiam moriturum, licitum eſt Parocho ex Hoſtia magna in ſacrario cuſtodita, ta, particulam frangere, ſi alia non ſit, vt tenent Granados 3. *p. contro.*6. *tract.*13. *diſp.*3. *num.*3. Diana *moral. reſol. p.*5. *tract.*3. *reſol.*54. Extra verò hunc neceſſitatis caſum an id agere poſſit Curatus, ſolet apud Doctores in dubium reuocari? In quo Zanard. *in direct. Confeſſor. p.*1. *de ſacram. Euchar. c.*7. *quæſt.*15. & Zambr. *de caſib. reſeru. c.*4. *dub.*6. *num.*7. tenent id nullo modo fieri poſſe, per *cap. relatum, de conſecr. diſt.*2. dum probat vt quotieſcumque ſacrificans Corpus, & Sanguinem Domini noſtri Ieſu Chriſti in altari immolat, totius perceptionis corporis, & ſanguinis participem ſe præbeat. Verùm multò plures licitè id fieri poſſe ex aliqua iuſta cauſa obligante concludunt, ex quorum numero ſunt Suar. *de Sacr. diſp.*85. *ſect.*2. *verſ.*2. *in ſumptione*, Canceres, *relect.*4. *de ſacram. Euchar. verſ. poteſt Sacerdos*, Scott. *de ſacrif. Miſſæ, lib.*4. *capit.*29. *numer.*12. Ochagau. *tract.*3. *de Euchar. q.*4 *num.*12. Ioan. Sanc. *in ſelect. diſp.*22. *numer.*21. Homobon. *de exam. Eccleſ. p.*1. *tract.*4. *c.*11. *q.*110. Fagund. *in quinque præcepta Eccleſ. præc.*1. *lib.*3. *c.*20. *n.*8. Diana *moral. reſ. p.*1. *tract.*14. *reſ.*37. *& p.*3. *tr.*4. *reſol.*34 *& p.*5. *tract.*3. *reſol.*54. vbi reſpondet *ad d. c. relatum*. Sed magis controuerſum eſt, an Parochus in Miſſa volens renouare ſanctiſſimum Sacramentum poſſet licitè conſumere Hoſtiam in ſacrario reſeruatam, & reſeruare pro infirmis illam, quam in Miſſa conſecrauit, Cancer. *d. relect.*4. *verſ. ſacrific. Miſſæ*, Henriq. *in ſum. lib.*9. *cap.*9. *n.*2. Bonac. & Fagundez *citati* ab infrà referendis tenent Parochum id facere poſſe, & validū, ac legitimum efficere ſacrificium. Sed contrarium mihi verius videtur, cùm id, niſi in vrgenti caſu & neceſſitate, liceat; quia quamuis ſit verum ſacrificium, non tamen eſt perfectum, & integrum; & ideò ſic docent Ioan. Præpoſ. *p.*3. *q.*83. *art.*1. *dub.*70. *n.*50. Gaſp. Hurtad. *de ſacram. Euch. diſput.*6. *diff.*9. March. *p.*2. *de ſacrific. Miſſæ, c.*3. *n.*3. Card. Lugo *diſp.*19. *ſect.*5. *n.*76.

Peſtis tempore debet Parochus infirmos 46
propria manu, & non aliquo inſtrumento communicare, quia ſic potiùs poſtulat reuerentia Sacramento debita, quàm Euchariſtiam infectis peſte denegare, vel eam adminiſtrare non ſeruata præſcripta forma, vt innuit Suar. *tom. de Pœnit. diſp.*44. *ſect.*3. *num.*17. quamuis Poſſeu. *de officio Curati, cap.*8. *num.*34. non improbabiliter exiſtimet excuſari poſſe à peccato præciſo ſcandalo, & periculo lapſus Euchariſtiæ in terram, ſi inſtrumento ritè confecto, & apto adminiſtret: & idem Poſſeuin. *capit.*5. *numer.*49. ait Sacerdotem ita

podagra laborantem, vt ad altare nequeat accedere niſi deferatur, poſſe deferri, ibique Euchariſtiam adminiſtrare præciſa alia prohibitione.

Quæſtio controuerſa eſt, vtrùm Parochi teneantur Sacramentum Euchariſtiæ peſtiferis miniſtrare? Affirmant Mancin. *in pract. viſitandi infirmos, pract.*8. *dub.*18. Vaſq. *tom.*1. *tract.*3. *cap.*5. *num.*99. Philipp. Marchin. *de bello diuino, part.*3. *cap.*2. *num.*2. Negant Benzon. *in ſpec. Epiſc. lib.*1. *diſp.*1. *q.*1. *concl.*6. plures, quos refert, & ſequitur Diana *moral. reſol. par.*5. *tract.*3. *reſ.*53. diſputat latè Galleg. *de Parochorum obligat. tempore peſtis, p.*3. vbi *num.*4. primum ponit enunciatum, vt ſi cum ea, quæ tanto Sacramento debetur, reuerentia, & abſque vitæ propriæ probabili periculo poſſet Parochus Sacramentum Euchariſtiæ peſtiferis miniſtrare, teneantur quidem ratione officij: & *num.*21. aliud colligit enunciatum, vt ſi Euchariſtia non poſſet ad domos peſtiferorum deportari cum debita reuerentia, & cultu, & abſque vitæ Parochorum, & concomitantium manifeſto periculo, Parochi non teneantur eam peſtiferis deferre, de hac materia latè Ludou. à Sanct. Ioanne *de adminiſtr. Sacrament. tit.*4. *de Communione, numero* 15. vbi ait Parochum ſub pœna peccati mort. teneri communicare peſte infectum, niſi petat ſolùm gratiâ adimplendi præceptum de annua Communione.

48 Interdicti localis tempore poteſt Parochus S. Euchariſtiæ Sacramentum quatenus viaticum morientium miniſtrare, *cap. quod in te, de Pœnit. & remiſſ.* gloſſ. *verb. ſacramentum, in c. alma mater, de ſentent. excomm.* Calderin. *de interdict. p.*2. *num.*3. Couar. *in d. cap. alma mater, p.*2. *§.*2. *num.*7. *§.*3. *à princ.* Nauar. *in man. c.*27. *num.*178. Squillante *de obligat. Cleric. p.*5. *num.*39. Henriq. *in ſum. lib.*13. *c.*45. *§.*2. Vgolin. *de cenſur. tab.*5. *cap.*7. *§.*6. Sayr. *in ſimili tract. lib.*5. *cap.*7. *à num.*16. Bonacin. *eod. tract. diſp.*5. *punct.*2. *num.*2. & notabiliter ex communi ſententia ampliauit Zambran. *de caſibus in articulo mortis, c.*3. *dub.*6. *num.*5. non tantùm ſemel, ſed quoties expedierit, ſine Bulla, & priuilegio poſſe conſtitutis in articulo mortis dari Euchariſtiam, tenent Suar. *tom.*5. *de cenſ. diſp.*33. *ſect.*1. *verſ. de Euchariſtia*, Valer Regin. *in praxi fori pœnit. lib.*3. *tr.* 32. *num.*26 qui etiam reſoluunt per contrarium Euchariſtiam, ſi per ſe non vt viaticum, & extra caſum mortis conſideretur, Interdicti tempore ſanis miniſtrari non poſſe, ex ea ratione, quia in hac materia adminiſtrationis Sacramentorum tempore Interdicti, regula eſt quòd ea ſolùm licent, quæ ſpecialiter permittuntur; conſtat autem Euchariſtiam ſolummodò conceſſam reperiri *in d. cap. quod in te*, per modum viatici pro morientibus: nec iure nouo *d. c. alma mater*, circa hoc Sacramentum vt tale, aliquid immutatum eſt, licèt ibi permittatur vt Sacrificium *in §. adiicimus.*

Et tunc vbi Euchariſtia vt viaticum defertur ad infirmos tempore Interdicti, licita eſt pompa, & ſolemnitas conſueta, & comitatus cum luminibus, & campanula, ac recitatione Pſalmorum, & Hymnorum, licitéque poteſt Parochus in reditu, vt mos eſt, Hoſtiam populo oſtendere, & Confeſſionem facere generalem; hæc enim omnia pertinent ad maiorem tanti Sacramenti ornatum, & reuerentiam, fideliúmque augendam deuotionem. Ita Couarr. *d. §.*3. *num.*7. Nauarr. *d. cap.*27. *n.*179. Henriq. *d. §.*2. *lit. V.* Vgolin. *d. cap.*7. *§.*6. *n.*6. Suar. *d. tom.*5. *diſp.*35. *ſect.*1. *n.*28. Sayr. *d. cap.*7. *num.*26. Auila *de cenſur. p.*5. *diſp.*4. *ſect.*1. *dub.*4. *concl.*4. Ægid. de Coninck *de Sacrament. & cenſur. tom.*2. *diſp.*17. *num.*44. Bonac. *d. §.*2. *n.*1. *verſ. dixi*, quorum plures *numeris ſequentibus* obſeruant articulum mortis in hoc propoſito non ſtrictè eſſe intelligendum, ſed fauorabiliter, ſufficereque probabile periculum mortis, etiam violentæ, quamuis euidens non ſit, veluti mulieris prægnantis, vel ſuſcipientis periculoſam nauigationem, aut intrantis periculum, vel ſi obſeſſi ſint à validis hoſtibus. 49

Denique illud te ſcire volo Sac. Rituum Congregationem *in Syracuſana Medicæ* 2. *Iulij* 1618. decreuiſſe, non eſſe deferendum Tabernaculum Sanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacerdotum humeris, ſed manibus tantùm celebrantis, non obſtante quauis contraria conſuetudine, quam abuſum eſſe declarauit: vt referunt Gauant. *in comment. ad rub. Miſſalis tom.*1. *p.*4. *tit.*10. & 12. Lezan. *in ſum. quæſt. Regul. tom.*1. *c.*10. *n.*19. *in fine.* & *tom.*3. *verb. Euchariſtia, n.*24. *in fine*, quem refero *in ſum. Apoſtolic. deciſ. collect.*335. *num.*11. 50

Nec Parochus ruralis deferens Communionem infirmo longè diſtanti poteſt ire equo, niſi conſuetudo loci id permitteret, & equus eſſet manſuetus, vt tangit Poſſeu. *d. tr. de offic. Curati c.*8. *num.*41. vbi *num.*42. ſubdit quòd ſi Parochus eſſet multùm fatigatus dum longè fert Communionem, non poterit facere eam ferri per laicum, ſed remedium erit duos hinc inde ſuſtentare brachia Curati, qui vix fatigabitur ſi Sacramentum tulerit in burſa collo appenſa, vt *ſupr. n.*33. 51

Nec omittendum Sacr. Congr. Rituum *in vna Gaurien.* 15. *Decembr.* 1632. cenſuiſſe clauem cuſtodiæ ſanctiſſimi Sacramenti Feria quinta in Cœna Domini vnicam debere eſſe, retinendam per Sacerdotem in craſtinum celebraturum, & nullo modo apud perſonas laicas, & ſæculares cuiuſcunque ſtatus, gradus, & conditionis exiſtant, non obſtante 52

ſtante conſuetudine in contrarium, & hoc in omnibus Eccleſiis tam ſæcularibus, quàm Regularibus, quouis modo à iuriſdictione Ordinariorum exemptis;cuius declarationis memini *in collect. Bullarÿ, verb. clauis* 2. & *in ſum. Apoſt.deciſionum collect.* 151.*n*.3.& nouiſſimè *in Calaguritana* 13.*Septembris* 1642.in qua eadem Sacra Congr.decretis antiquis inhærendo reſpondit, clauem Tabernaculi, in quo ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum Feria quinta in Cœna Domini aſſeruatur,nequaquam laïcis etiam illuſtribus tradendam eſſe, ſed potiùs Dignitati, vel Canonico in craſtinum celebraturo. Sed in Curia Regis Catholici vidi non ſemel clauem huiuſmodi ſeruandam conſignari dicta Feria quinta in Cœna Domini, Nobiliori perſonæ laïcæ, vel Eccleſiaſticæ illius Parochiæ: quod videtur aduerſari Sacræ Congregationis reſolutioni, de qua *ſuprà*.

CAPVT XXI.

De Matrimonio per Parochum celebrando, illiuſque denunciationibus præmittendis.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonia à filiisfam. ſine conſenſu parentum contracta irrita minimè ſunt.*

2 *Matrimonium contracturi doctrinam Chriſtianam ſcire debent.*

3 *Matrimonium prohiberi non poteſt Chriſtianam doctrinam non addiſcentibus,ſed contra eos admonitionibus tantùm comminatoriis eſt procedendum.*

4 *Matrimonium contrahentes qua ætate conſtituti eſſe debeant, oſtenditur.*

5 *Diſpẽſare poteſt Epiſcopus,vt minores Matrimoniũ contrahant,ſi habeant vſum rationis,ſeu malitiam quæ ætatem ſuppleat.*

6 *Parochus exteros nequaquam denuntiabit, niſi eorum conditionem nouerit legitimo in ſcriptis teſtimonio,quòd alium virum, vel vxorem non habeant.*

7 *Parochus antequam ad denunciationes Matrimoniales deueniat, inquirere debet, an contrahentes eo anno in Paſchali ſolemnitate confeſſi fuerint, & S. Euchariſtiam ſumpſerint.*

8 *Matrimonium contrahentes cum peccato mortali, indignè recipiunt Sacramentum, & peccant mortaliter ſolùm quatenus recipiunt.*

9 *Matrimoniũ ſecundum contrahere non poteſt mulier,niſi per certum nuncium certificata fuerit de morte primi viri, quæ certitudo Iudicis prudentis arbitrio attentis circunſtantiis occurrentibus relinquitur.*

10 *Vagos quomodò coniungere debeat Parochus? oſtenditur.*

11 *Parochus,quo tempore nuptiarum ſolemnitates celebrare, aut benedictiones facere debeat? oſtenditur.*

12 *Parochus ſi tempore vetito nuptiarum ſolemnitates celebret, aut benedictiones faciat, graui pœna plectendus erit, arbitraria tamen.*

13 *Aduentûs tempus in prohibitione nuptiarum incipit à primis veſperis Sabbati præcedentis.*

14 *Sponſalia de futuro celebrari non prohibetur Aduentûs,aut Quadrageſima tempore.*

15 *Interdicti tempore, aut perſonarum interdictarum Matrimoniis intereſſe non licet Parochis.*

16 *Vicarius generalis non poteſt impedire ne Parochus abſque eius licentia denunciationes faciat.*

17 *Denunciationes à proprio contrahentium Parocho, vel ab alio de eius licentia fieri debent, non ſunt tamen de eſſentia Sacramenti.*

18 *Denunciationes fieri debent in vtraque,ſponſi ſcilicet, & ſponſæ Parochia, quando illi ſunt diuerſarum Parochiarum.*

19 *Denunciationes faciẽdæ ſunt tribus continuis diebus feſtiuis, quæ ſibi non ſuccedunt immediatè, dummodo tamen inter vnam, & alteram denunciationem multos dies feſtos non interponat Parochus.*

20 *Denunciationes ferialibus diebus etiam cum Epiſcopi diſpenſatione fieri non poſſunt,niſi in eis ingens hominum multitudo ad Eccleſiam accedat.*

21 *Denunciationes validè facere poterit Parochus extra Eccleſiã & Miſſarum ſolemnia, ſi magnus populi concurſus,& locus aptus ſit vt ad multorum notitiam perueniat.*

22 *Formula,qua in his denunciationibus vti debebit Parochus,ponitur.*

23 *Parochus non ſtatim atque tres denunciationes factæ erunt,ad Matrimonÿ celebrationem procedere debebit;niſi tranſacto trium, vel duorum ſaltem dierum ſpatio.*

24 *Parochus an aliquibus caſibus denunciationes omittere poſſit,oſtenditur.*

25 *Parochus prætermiſſis denuntiationibus Matrimonium celebrans grauiter peccat,& ſeueriùs erit ab Ordinario puniendus.*

26 *Matrimonium abſque denuciationibus contractum validum remanet,etiamſi Ordinarius recuſet dare licentiam quòd fiant poſt.*

27 *Pœnam triennalis ſuſpenſionis comminatam* in cap. cum inhibitio, §. ſanè, de cland. deſponſ. *an incurrat Parochialis Sacerdos, qui interfuit Matrimonio valido,clandeſtino tamen ob denuntiationum omiſſionem? oſtenditur.*

28 *Parochus ſponſæ,ad quem pertinet Matrimonÿ celebratio, non antè hanc faciat, quàm habeat*

habeat fidem Parochi ſponſi de denunciationibus in eius Parochia factis.

29 *Ordinarius prohibere non poteſt, ſed tantùm hortari ne Matrimonia domi celebrentur ſeruatâ Concilij formâ.*

30 *Parochus quid facere debeat quãdo cõtrahẽtes publicè accedunt amicis, & cognatis ſtipati ad celebrandum Matrimonium, ſi ex Confeſſione, quam tunc petunt, agnoſcat illos habere aliquod impedimentum dirimens, oſtenditur? & duobus numeris ſeqq.*

33 *Parocho præſente, ſeu alio Sacerdote de eius, vel Ordinarij licentia, intereſſentibus duobus, vel tribus teſtibus celebratur validè Matrimonium.*

34 *Parochus proprius ad Matrimonium coram eo contrahendum dicitur ille, in cuius Parochia contrahentes domicilium habent, vel cui principaliter incumbit cura animarum loco domicilij.*

35 *Parochianus quis efficitur ſtatim, ac habitandi animum maiori anni parte habens incipit habitare, quamuis mutet domicilium ſimulatè, & animo fraudandi proprium Parochum, vt num. 36.*

37 *Matrimonium contractum coram Parocho illius loci, vbi contrahentes reperiuntur, non animo ibi domicilium conſtituendi, ſed recreationis cauſa, non valet.*

38 *Matrimonium contractum coram Parocho illius loci vbi contrahens moratur tanquam Prætor, Iudex ſeu Medicus temporalis, validum eſt.*

39 *Matrimonium contractũ poſt quartum habitationis menſem à muliere coram Parocho oppidi, ad quod à ciuitate in qua habitabat, ad ſcandala ſubmouenda, iuſſu Principis ſæcularis tranſlata fuerat ſub præcepto illinc non diſcedendi, validum eſt.*

40 *Matrimonium validum in caſu occurrenti oſtenditur.*

Matrimonium contractum coram Parocho, vbi habitat mulier, quæ ſtat in Monaſterio, vel domo cauſa famulandi, vel addiſcendæ virtutis, eſt validum, ibid.

41 *Parochi duo ſimul eſſe poſſunt ad Matrimonium contrahendum, vbi ſcilicet quis dimidia anni parte in vna Parochia, & altera dimidia in alia habitat.*

42 *Parochus ruralis non eſt proprius Parochus, quando rus vel recreationis cauſa habitatur, vel ad paucos dies tantùm incolitur, non autem ſi maiori parte anni.*

43 *Parochianus cenſetur illius Parochiæ in qua domus aditum magis frequentatum habet, quando habitat in confinio duarum Parochialium.*

44 *Parochus proprius ad Matrimonium contrahendum erit ille, in cuius Parochia contrahitur, ſi fuerit vnius ex contrahentibus, cùm ſunt ex diuerſis Parochiis.*

45 *Præſẽtia vnius Parochi alterius ſpõſorũ ſufficit in qualibet Parochia contrahentium.*

46 *Parochus validè aſſiſtit Matrimonio quamuis ipſe, vel teſtes vi detenti interſint, dummodo tamen intelligant conſenſum contrahentium.*

47 *Parochus renuens, & doloſè adductus validè aſſiſtit Matrimonio, dũmodo benè intelligat, & audiat contrahentium verba, niſi claudens aures affectatus eſſet non intelligere.*

48 *Parochum vi adigere, aut dolo inducere, vt Matrimonio interſit, eſt graue peccatum, excepto raro caſu neceſſitatis.*

49 *Præſentia Parochi in Matrimoniis neceſſaria non tantùm corporea, ſed etiam moralis requiritur cum intelligentia, & aduertentia actus.*

50 *Parochus validè aſſiſtit Matrimonio etiamſi ad alium finem vocatus, vel caſu præſens ſit.*

51 *Parochus putatiuus, vel non promotus infra Annum, ſeu habens ſuam collationem nullam ob nullitatem concurſus propter defectum examinatorum Synodalium, item adminiſtratione interdictus, ſuſpenſus, irregularis, vel excommunicatus non toleratus, validè aſſiſtit Matrimonio.*

52 *Parochus, excommunicatus aſſiſtens Matrimonio non efficitur irregularis, peccat tamen, & grauiter.*

53 *Parochus validè aſſiſtit Matrimonio quamuis ſit ſchiſmaticus ſaltem coloratum titulum habens, ſi non fuit vt talis declaratus, & Parochiâ priuatus.*

54 *Fornicator notoriè, non tamen adhuc in iudicio condemnatus, & confeſſus Parochus validè Matrimonio aſſiſtit.*

55 *Titulum iniuſtum beneficij habens Parochus validè Matrimonio aſſiſtit.*

56 *Interdictus Parochus, ſeu prohibitus ab Epiſcopo, aut eius Vicario, ne aliquos Matrimonio coniungat, validè aſſiſtit Matrimonio.*

57 *Parochus quamuis exiſtat in peccato mortali validè aſſiſtit Matrimonio.*

58 *Parochus licitè aſſiſtit Matrimonio ſuorum Parochianorum in alterius Parochia ſine licentia Parochi illius loci, in quo aſſiſtit.*

59 *Viceeuratus à Vicario proprietario inſtitutus validè aſſiſtit Matrimonio.*

60 *Parochus etiam non Sacerdos validè aſſiſtit Matrimonio.*

61 *Parochus proprius poteſt deputare Sacerdotem ſui loco, & illi licentiam concedere ad aſſiſtendum Matrimonio, etiamſi qui deputatur Regularis eſſet.*

62 *Parochus alteri quàm Sacerdoti licentiam aſſiſtendi Matrimonio ſuorum Parochianorum concedere non poteſt.*

63 *Parochus quamuis irregularis, excommunicatus.*

catus, aut ſuſpenſus non toleratus concedere poteſt alteri Sacerdoti licentiam aſsiſtendi Matrimonio ſuorum Parochianorum.

64 *Degradatus Parochus alteri Sacerdoti licentiam aſsiſtendi Matrimonio ſuorum Parochianorum concedere poteſt.*

65 *Parochus poteſt facultatem concedere alteri Sacerdoti coniungendi ſponſos in Matrimonium, non ſolùm in propria Parochia, verùm etiam extra illam.*

66 *Vicarius perpetuus, vel amouibilis Curati, an poſsit alteri Sacerdoti facultatem concedere aſsiſtendi Matrimonio ſuorum Parochianorum.*

67 *Parochi delegati, & Vicecurati à Parochis proprietariis inſtituti an poſsint alteri Sacerdoti licentiam aſsiſtendi Matrimonio concedere, oſtenditur.*

68 *Parochus proprius nolens Matrimonio alioquin licito interuenire, vel licentiam interueniendi concedre, poterit adid cogi per Superiorem.*

69 *Licentia aſsiſtendi Matrimonio, quam Parochus alteri Sacerdoti dat, debet eſſe expreſſa, & quæ actum præcedat.*

70 *Licentia aſsiſtendi Matrimonio metu, vel dolo obtenta ſufficit, niſi per dolum, & mendacia verſantia circa ſubſtantiam, vel cauſam finalem extorqueatur; & non requiritur in ſcriptis, ſed ſufficit verbalis.*

71 *Licentia generalis adminiſtrandi omnia Sacramenta ſufficit, vt illius vigore poſsit Sacerdos, cui à Parocho data fuit, Matrimonio contrahendo intereſſe.*

72 *Licentia conceſſa à Parocho, vt poſsit quis intra ſuam Parochiam omnia ad curam animarum ſpectantia exercere, ſufficit vt eius vigore Matrimonio contrahendo intereſſe valeat.*

73 *Matrimonio validè aſsiſtit Sacerdos delegatus, dum à Parocho licentiam concedente non reuocatur.*

74 *Licentia aſsiſtendi Matrimonio conceſſa per parochum expirat, ſi ille interim moriatur.*

75 *Matrimonium contractum coram Sacerdote extraneo, qui habet licentiam à proprio Parocho vnius ex contrahentibus, & ignorat ſe illam habere, eſt inualidum.*

76 *Sacerdos credere non debet dicenti ſe licentiam habere à Parocho, vt poſsit coram ipſo contrahere, niſi certa ſigna offerat, vel ſit perſona ſpectatæ fidei.*

77 *Matrimonium contractum cum licentia non vera proprij Parochi eſt nullum.*

78 *Parochi proprij licentiam in contrahendo Matrimonio requiſitam non interueniſſe aſſerenti incumbit ónus probandi, quando contra eam opponitur à tertio.*

79 *Parochi proprij vel alterius Sacerdotis de eius licentia, & duorum, ſeu trium teſtium præſentia ſimultanea debet eſſe, & non ſufficit ſucceſsiua.*

80 *Teſtes quicunque ratione compotes ſufficiunt in Matrimonio, quamuis impuberes, conſanguinei, domeſtici, fœminæ, aut infames; ſeu dolo, & ad aliud vocati, vel vi detenti, dummodo intelligant conſenſus contrahentium, & aduertant quod agitur, & non deſiderantur rogati.*

81 *Matrimoniũ data vrgẽte neceſsitate an poſſit abſque Parochi præſentia, vel aliàs nõ ſeruata forma Concilij celebrari, oſtenditur.*

82 *Matrimonium corã Parocho, & teſtibus iterum obtenta diſpenſatione contrahere non tenetur, qui iam ſemel coram eiſdem cõtraxere cum aliquo impedimento dirimenti.*

83 *Matrimonium celebrantes publicè iuxta formam Concilij ſubſiſtente aliquo impedimẽto occulto, etſi nullum fuerit Matrimonium eo ſublato non coguntur denuò eandem formam obſeruare.*

84 *Matrimonium nullũ ex aliquo defectu, celebratum tamen iuxta formam Cõcilij, ſi poſt ratificetur, non eget noua ſolemnitate.*

85 *Conſenſus expreſsio, vel ratificatio non eſt neceſſariò facienda coram Parocho, & teſtibus, vt Matrimonium infidelium fiat Sacramentum.*

86 *Parochi, & teſtium præſentia requiritur, vt Matrimonium celebratum per procuratorem ſit validum.*

87 *Parochus tenetur interrogare contrahentes de mutuo conſenſu, aliàs ſi omittat, grauiter peccat, niſi certus ſit de mutuo illorum conſenſu.*

88 *Matrimonij ad validitatem minimè requiritur vt Parochus, vel alius Sacerdos aſsiſtens vtatur in eius celebratione aliquibus verbis.*

89 *Vagorum Matrimoniis, an, & quando intereſſe Parochus poſsit, oſtenditur.*

90 *Matrimonium contrahere coram Parocho, & teſtibus obligantur ij, apud quos promulgatum eſt Concilium Trident. & receptum.*

91 *Matrimonium clãdeſtinè contrahere poterũt domicilium collocantes in loco, vbi non eſt acceptatum Concilium Trident. etiamſi incolæ ſint vnius loci in quo promulgatum, & acceptatum fuit Concilium prædictum.*

92 *Intellige ſi receſſus à loco habitationis fuiſſet factus ad euitãda impedimẽta, inimicitias, & obſtacula parentum, ſecùs ſi per fraudem, quia verè aderat impedimentum.*

93 *Matrimonium non eſt legitimum ſi contrahatur inter tranſferentes ſe ad locum, in quo Concilium non eſt promulgatum, ſub animo ſine Parocho, & teſtibus contrahendi.*

94 *Matrimonium contrahere coram Parocho, & teſtibus tenetur incola illius loci in quo non eſt acceptatũ Conc. Trid. ſi diuertat ad locũ*

in

in quo eſt receptum.

59 *Parochus, qui cum minore teſtium numero, ſeu aliàs Matrimonio clandeſtino interfuerit, quas pœnas incurrat? oſtenditur.*

96 *Coniuges ante benedictionem Sacerdotalem in templo ſuſcipiendam in eadem domo habitare non debent.*

97 *Matrimoniū conſummare ante benedictionē Sacerdotalem, ſublato ſcandalo, & contēptu legis Eccleſiaſticæ, non eſt peccatum mortale.*

98 *Benedictiones nuptiales à proprio Parocho fieri debent, neque à quoquā niſi ab ipſo Parocho, vel ab Ordinario licentiam ad hoc alij Sacerdoti cōcedi poteſt, quacunque conſuetudine etiam immemorabili non obſtante.*

99 *Parochus debet recipere eleemoſynam occaſione benedictionis nuptialis, & non alius.*

100 *Parochus vtriuſque contrahentis ſufficit ad nuptiales benedictiones præſtandas.*

101 *Benedictiones nuptiales omittere peccatum veniale eſt.*

102 *Benedictiones nuptiales non debet Parochus facere ſecundò nubentibus, etiamſi fortè primum Matrimonium fuerit inualidum, ſeruata ſemper legitima Diœceſis conſuetudine.*

103 *Benedictio nuptialis ex conſuetudine generaliter recepta ſolemniter fieri poteſt ſi fœmina ſolùm nondum fuiſſet benedicta.*

104 *Sacerdos tam ſæcularis, quàm Regularis coniungens in Matrimonium, vel benedicens ſubditos alterius Parochiæ abſque licentia Parochi, vel Ordinarij, remanet ſuſpenſus ab officio, donec ab Ordinario Parochi obtineat abſolutionem.*

105 *Sacerdotes Regulares Matrimonia ſolemnizantes non habita ſuper his Parochialis Presbyteri licentia ſpeciali, vltra ſuſpenſionem ipſo facto excommunicati ſunt excommunicatione Sedi Apoſtol. reſeruata.*

106 *Sacerdos benedictionem ſecundis nuptiis impartiens in caſu non permiſſo incurrit ſuſpenſionem ferendam.*

107 *Ignorantia etiam craſſa excuſat ab hac ſuſpenſione, dummodò non ſit craſſa, vt ſit ingens temeritas.*

1 CVM de aliquo Matrimonio contrahendo in ſua Parochia Parochus certior fiet, antequam ad primam denunciationem veniat, hæc, quæ ſequuntur, præſtanda ſibi eſſe meminerit. Quamuis Matrimonia à filiisfamil. ſine conſenſu parentum contracta irrita minimè ſint, & parentum conſenſus ea rata, vel irrita facere non poſſit, dummodo libero contrahentium ipſorum conſenſu facta ſint, iuxta Trident. Concil. *ſeſſ.24. de reform. Matr. capit. 1. in princip.* & quæ latè tradunt Sanchez *de Matrim. liber. 1. diſput. 14. numer. 4.* Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 20. num. 1. & 2. & in tract. de Matr. cap. 79. à princip.* Rebello *de obligat Iuſtit. par. 2. lib. 2. quæſtion. 7. in princip.* Bonac. *de Matr. q. 4. punct. 17. numer. 23.* Molfeſ. *in ſumma Theologiæ moralis, tract. 4. c. 7. à num. 25.* Melch. Phœbos *Luſit. deciſ. 45. num. 10. cum ſeqq. tom. 1.* Tamen cùm honeſtiſſimum videatur, & rationi ſummopere conſentaneum, vt filiusfam. in re tam grauis conſiliis, & voluntati parentum ſubiacet, propterea vnuſquiſque Parochus diligenter inquirere debet hunc conſenſum tam inter ſponſum, & ſponſam, quàm inter propinquiores conſanguineos, & præſertim ipſorum parentes ſi ſint filii-fam. quòd ſi quid difficultatis comperiet, admonito priùs Epiſcopo, ſeu Vicario eiúſque reſponſo accepto, ad denunciationem progredietur.

Quæret etiam an Matrimonium contracturi doctrinam Chriſtianam ſciant, aut ſaltem *Pater noſter, Aue Maria, Credo, & Decalogum,* quòd ſi vterque ea neſciat, aut eorum alter, moneat illos ſe non ante ad tertiam denunciationem venturum, quàm illa ab ipſis rectè memoria teneri, & intelligi perſpexerit. † Abſolutè tamen, & per longum tempus, aut vbi ſponſi inſtarent, non licet Matrimonium detinere, donec dictam Chriſtianam Doctrinam contrahentes didicerint; ſed expedit ſuauiter, abſque violentia ad breue tempus impedire; vt ſic doctrinæ addiſcendæ curam habeant: Ita Sanch. *de Matrim. lib. 3. diſp. 15. ſub n. 19.* Campan. *in diuerſor. Iuris Canon. rub. 11. c. 14. num. 7.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. dec. 683. in 5. edit.* aliàs *reſol. 576. in 2. edit.* 2 3

Vnde S. Congreg. Cardinalium negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita *ſub die 6. Martij* 1588. cenſuit, Matrimonium prohiberi non poſſe Chriſtianam doctrinam non addiſcentibus, ſed contra eos admonitionibus comminatoriis eſſe procedendum. Contra Barthol. à Ledeſma *de Matrim. dub. 11.* & Vega *in ſum. lib. 3. caſu 211.* exiſtimantes abſolutè impediri poſſe ob dictam cauſam ne Matrimonium contrahatur, niſi contrahentes præ ſenio, aut ingenij rudis tarditate prorſus incapaces ſint.

Inquiret inſuper de eorum ætate; nam 4 eos tantùm, qui in ætate legitima ſunt conſtituti, denunciare debebit, itavt ſponſus xiiij. ſaltem annos ſit natus, *capit. atteſtationes, capit. ex litteris, de de ſponſ. impub.* ſponſa verò xij. *capit. continebatur, eod. tit.* quæ ita à Canonibus completa definitur, quod tunc præſumantur habiles ad copulam, & ad conſenſum coniugalem, vt conſtat ex *capit. puberes, eod. tit.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 104. num. 1.* vbi *numer. 2.* ſubdit ſatis eſſe ſi vltima dies anni duodecimi in fœmina, & decimiquarti in viri

5 viro ſit incœpta † Cum diſpenſatione tamen Epiſcopi poſſunt minores contrahere Matrimonium ſi habeant vſum rationis, ſeu malitiam, quæ ætatem ſuppleat; ita plures per me citati *de offic. & poteſtate Epiſcopi par. 2. alleg.*32. *num.* 20 quibus addo Alzed, *de præſtantia Epiſcopalis dignitatis. part.2. cap.*7. *num.*24.

6 Item de patria inquiret, nam exteros nequaquam denunciabit, niſi eorum conditionem nouerit legitimo in ſcriptis teſtimonio quòd alium virum, vel vxorem non habeant, & quòd omni impedimento Canonico Matrimonij careant.

7 Item an eo anno in Paſchali ſolemnitate confeſſi fuerint, & Sacram Euchariſtiam ſumpſerint; nam ſi id non conſtet, à denunciatione abſtinere debebit, & deinde hortabitur coniuges, vt iuxta Concilij præceptum *in d. cap.*1. antequam contrahant, vel ſaltem triduo ante Matrimonij conſummationem ſua peccata diligenter confiteantur, & ad Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum piè

8 accedant. † Nam ſi illud contraherent cum peccato mortali nondum deleto per contritionem, vel per Confeſſionem, indignè reciperent Sacramentum, ac per conſequens peccatum mortale incurrerent, vt reſoluunt Fernandez *in examine Theologiæ mortalis, p.*3. *cap.* 18.§.1. *n.*8. Guttier. *de Matrim. cap.*83.*n.*13. Bonac. *in ſimili tract. quæſt.* 4. *puncto* 6. *num.* 1.*verſ.ſexto.* Non committerent tamen duo peccata mortalia, vnum quatenus recipiunt Sacramentum, alterum verò quatenus adminiſtrant; ſed ſolùm quatenus recipiunt, vt animaduertunt Sanch. *lib.*2.*diſp.*6.*num.*4. Sayr. *de Sacram. in genere, lib.*2.*cap.*7. *q.* 1.*art.*5. Bonacin. *de Sacrament. diſp.*1.*quæſt.*3. *punct.*2.§.2 *num.*10. Nec aliud incurrunt peccatum quatenus videntur præceptum Concilij *in d. cap.*1. Confeſſionem præcipientis violare, quia conſilium tantùm, & non præceptum, illud Conciliare decretum quoad hoc continet, Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. part.*2.*cap.*9.*n.*49. Baſil. Pont. *de impediment Matrim. cap.*26.§.2.*verſ. ex quibus condit.* Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi par.*2.*alleg.*32.*num.*172.

9 Si quis cœlibem ſe eſſe affirmet, & de Matrimonio contrahendo agat, Parochus item ab eo denunciando cauebit niſi doceatur legitimo in ſcriptis teſtimonio, vel nunquam alibi Matrimonium ab eo contractum fuiſſe, vel priorem virum, ſeu vxorem ipſius obiiſſe. Matrimonium enim ſecundum contrahere non poteſt mulier, niſi per certum nuncium certificata fuerit de morte primi viri, vt probat tex *in capit. in præſentia* 19. *de probat.* cum latè adductis per citatos à Cened. *ad Decretal. collect.*171. *num.*3. quibus addo Farin. *in praxi crimin. p.*5.*quæſt.* 140.*num.* 50.*cum ſeqq.* Sanch. *de Matrim. lib.*2. *diſp.*46. Baſil. Pont. *in ſimili tract. lib.*7.*c.*3. quæ quidem certitudo mortis prioris viri, cum omninò qualis eſſe debeat, præſcribi non poſſit, hoc Iudicis prudentis arbitrio attentis circumſtantiis occurrentibus relinquitur: ita Couarr. *dict.*§.3.*num.*4. Marant. *in repetit. l. is poteſt. ff. de acquir. hæred.* Menoch. *de arbitrar.* 420.*n.*128. *& de præſumpt. lib.*6.*præſ.*49.*n.* 28. Farin. *d.q.*140. *num* 75. Sanch. *d. diſp.*46.*num.* 7. vbi *numer.*8. aduertit illud eſſe ſpeciale in morte probanda, vt teſtes non citata parte, Sed ex mero Iudicis officio examinari poſſint: & *num.*10. ait ſibi placere nunquam ſufficere vnum teſtem, intelligens verbum, *nuncium*, de quo *in d. cap. in præſentia*, in genere neutro, itaut ſignificet *la noua*; ſed non poteſt dici nuncium certum, quod voce vnius habetur: & *num.*15. hinc ſubdit ſolam famam non ſufficere niſi aliis adminiculis adiuuetur: quod Baſil. Pont. *de impedim. Matrim. cap.* 13.*verſ. ex dictis*, ampliat etiam ſi verè obiiſſet coniux. Vnde Sac. Congreg. Conc. *in Mediolanen.* 18. *Septembris* 1627. cenſuit abſentiam viri, qui diſceſſit de anno 1602 vſque ad illum diem abſque aliqua notitia, quòd ſuperuiuat, non eſſe ſufficientem; vt eius vxor poſſit tranſire ad ſecundas nuptias.

Quoad eos verò, qui vagantur, & incertas habent ſedes, caueat Parochus ne illorum Matrimoniis inteſit, niſi priùs diligentem inquiſitionem fecerit, & re ad Epiſcopum delata ab eo licentiam Matrimonia huiuſmodi celebrandi obtinuerit, vt infrà oſtendimus *num.*89. 11

Cauebit item Parochus ne ab aduentu Domini noſtri IeſuChriſti vſque ad diem Epiphaniæ, & à Feria quarta Cinerum vſque in octauam Paſchæ incluſiuè nuptiarum ſolemnitates celebret, aut benedictiones faciat, vt ſtatuit Concil. Trid. *ſeſſ.*24.*de reformat. Matrimon. cap.*19. refert Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. part.*4.*reſolut.*557. Si enim aduerſus hoc præceptum illo vetito tempore faciat, grauì pœna plectendus erit, arbitraria tamen, cùm nulla in Iure præſcripta ſit. Caët. *in repet. cap. ad limina*, 30.*quæſt.*1. §.4. *numer.*550. Fr. Emman. *in ſum. tom.*1. *capit.* 241.*numer.*4. *Sanch. de matrim. lib.* 7. *diſput.*7.*num.*4. vbi *numer.*2. ait, tempus Aduentus in hac prohibitione incipere à primis Veſperis Sabbati præcedentis; in Feria autem quarta Cinerum à media nocte illius feriæ: & *numero* 7. tenet non prohiberi eo tempore ſponſalia de futuro: & *numero* 8. reſoluit † denunciationes Matrimonio præmittendas poſſe tunc fieri, de quibus omnibus nouiſſimè Aloyſ. Ricc. *d. praxi part.* 4. *reſolut.* 558. *cum ſequent.* Sacr. Congregat. negotiis Epiſcoporum præpoſita, *ſub die*

(margin numbers: 12 beside "Cauebit item Parochus"; 13 beside "hoc præceptum illo vetito tempore faciat"; 14 beside "denunciationes Matri-")

die decimooctauo Decembris 1598.

15 Cauebit etiam Parochus ne tempore Interdicti, aut perſonarum interdictarum Matrimoniis interſit; quia tunc hoc non licet, vt per Vgolin. *de cenſur. tab.5. cap.8.* §.3. *numero* 1. quem ſequitur, & laudat Sayr. *in ſimili tr. lib.5. cap.7. num.43.* Suar. *tom.3. etiam de cenſ. diſputat.33. ſect.1. à num.51.* latè diſputans *à num.46.* Bonacin. *eod. tr. diſputat.5. punct.2.* §.3. *num.8.* Ego ipſe *d. alleg.32. num.197.* Quicquid dicant Squillant. *de obligat. cleric. p.5. num.42.* Sanch. *d. lib.7. diſp.8. à num.2.* Aloyſ. Ricc. *in d. praxi reſol.561. p.4.* & alij per me citati *eadem allegat. 32. num.198.* vbi *numer.* 304. reſolui ſponſalia tempore Interdicti licitè contrahi poſſe: & *numero* 206. diſputo an licitè fiant benedictiones, & Matrimonium ſeruata moderatione *cap. alma mater* §. *adijcimus, de ſentent. excomm.* contra Sanch. & alios negatiuam partem ſequutus fui.

16 His à Parocho diligenter animaduerſis, ad denunciationes veniat, & ne ipſas faciat abſque ſua licentia minimè impedire poteſt Vicarius generalis, vt cenſuit Sacr. Congregat. Concil. 27. *Maij* 1617. eas etiam non poſſunt Regulares publicare infra Miſſarum ſolemnia, vt cenſuit S. Congreg. quam refert Lezana *in ſumm. quæſt. Regular. capit.12. numero* 41. *verſ. ad* 9. Circa quas denunciationes faciendas præcipit Concil. Trident. *d. ſeſſ.24. de reformat. Matrimon. cap.1. in princ.* vt antequam Matrimonium contrahatur ter à proprio contrahentium Parocho, tribus continuis diebus feſtiuis, in Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia publicè denuncietur, inter quos Matrimo-

17 nium ſit contrahendum. † Requiritur igitur (non tamen de eſſentia Sacramenti) vt huiuſmodi denunciationes fiant à proprio contrahentium Parocho, vel ab alio de eius licentia, Fr. Emman. *in ſumm. part.1. cap.217.* Sanch. *de Matrim. lib.3. diſput.6. numero* 4. Ægid. de Coninck *de Sacram. & cenſur. tom.2. dict.27. dub.5. num.50.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. libr.31. numero 225.* Bonacin. *de Matrimon. quæſt 2. punct.6. numero 12.* Ego ipſe *d. alleg.32.*

18 *num.9.* † Quod intelligitur vbi ambo contrahentes in vna & eadem habitant Parochia; nam quando illi ſunt diuerſarum Parochiarum, in vtraque, ſponſi ſcilicet, & ſponſæ Parochia denunciationes ſunt faciendæ, Fuſc. *de viſitat. libr.2. cap.3. num.21.* Petr. Ledeſma *de Matrim. quæſt.45. art.5. puncto 3. & in ſumm. part.1. de Sacrament. Matrimon. cap.6. concluſ. 7. verſ. haſe de aduertir.* Henriq. *in ſum. lib.11. cap.7.* §.1. Zerol. *in praxi Epiſcop. part.1. verb. Matrimonium* §.5. Poſſeuin. *de officio Curati, cap.10. num.8.* Sanch. *d. lib 3. diſputat.6. num.4.* Chamerot. *de Sacrament. tr.12. de Matrimon. dub.17. verſ. quinto*, Vgolin. *de officio Epiſcopi cap.15.* §.11. *numer.2.* Machado *en ſu perfetto Confeſſor, lib.4. part.2. tr.2. docum.17. numero 1.* Rebello *de obligat. Iuſtit. part.2. lib.2. q.7. numer.10. verſ. quo loco*, Valer. Reginald. *d. lib.31. num.225.* Ægid. ConincK *d. tom.2. diſp.27. num. 40.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.437.* Molfeſ. *in ſumm. Theologiæ moralis, tract.4. cap.8. num.14.* Baſil. Ponti. *de impedim. Matrim. c.26.* §.4. *in princ.* Gutier. *de Matrim. cap.56. num.5.* Bonacin. *d. qu.2. puncto 6. num.10.* Ego ipſe *d. allegat. num.11.* vbi etiam multis citatis Doctoribus aduerto, quòd ſi contrahentes plura habuerint domicilia, ſeu Parochias, faciendæ ſunt huiuſmodi denunciationes in ea, in qua diutiùs habitant, & principaliorem habent Larem, vel potiùs in ea, in qua veriſimilius eſt ſciri impedimenta.

Requiritur deinde, vt hæ denunciationes 19
fiant tribus continuis diebus feſtiuis, vt expreſſit Concil. *citato loco*, & ex eo colligunt Chamerot. *d. dub.17. verſ. ſecundò*, Sanch. *d. l. 3. diſp.6. num.8.* Valer. Reginald. *d. lib.31. num. 225.* Bonac. *d. puncto 6. num.14.* Ego ipſe *d. alleg.32. num.12.* Quod vulgò intelligitur de feſtis, quæ ſibi non ſuccedunt immediatè, vt per Segur. Daualos *in direct. Iudicum, eccleſ. p.2. cap.16. num.20.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. reſol.224. num.4. in 2. edit.* Ægid. de Coninch *d. tom.2. diſputat.28. num.47.* Fernandez *in examine Theologiæ moralis, p.3. cap.17.* §.2. *numer.2. & 3.* Vgolin. *d. cap.15.* §.11. *num.4. & 5.* Contra Baſil. Pont. *de imped. Matrimon. cap. 26.* §.4. *in princ.* exiſtimantem procedere etiamſi huiuſmodi dies feſti ſibi ſuccedant. Dummodò tamen inter vnam, & alteram denunciationem multos dies feſtos non interponat Parochus, ita vt ob magnum temporis interuallum, ſeu moram, fieri poſſit vt Parochiam tardiores inuadant ad deferenda impedimenta, & interim obliuiſcantur præcedentium denunciationum, quia tunc peccabit mortaliter, Sanch. *dict. diſputat.6. numer.8.* Guttier. *d. cap.56. num.4. ad fin.* Poſſeuin. *d. cap. 10. num.4. & 5.* Ægid. de Coninch *d. diſputat. 27. dub.5. num.47.* Valer. Reginal. *d. lib.31. numero 226.* Bonac. *d. punct.6. numer.16.* Ego ipſe *d. alleg.32. numer.13.* me citato Machado *en ſu perfetto Confeſſor, lib.4. quæſt.2. tr.2. docum.17. num.4.*

Et ita ſunt faciendæ denunciationes hu- 20
iuſmodi diebus feſtis, vt etiam cum Epiſcopi diſpenſatione ferialibus diebus fieri non poſſint, ſicut tenent Zerol. *in praxi Epiſcop. part.1. verb. Matrimon.* §.4. Chamerot. *d. dub.17. verſ. quarto*, Vgolin. *dict. cap.15.* §.11. *numer.3.* Stephan. Gratian. *diſcept. cap.83. num.28.* Sanchez *d. lib.3. diſp.6. num.9.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſ. reſolut.224. num.3. in 2. edit.* Ego ipſe *d. alleg.32. num.14.* Niſi fuerit dies aliquis non feſtus, quo ingens hominum multitudo ad Eccleſiam accedit, vt accidit quando inſi-

gnis

gnis concionator concionem habiturus eſt, vel eſt dies feſtus Dedicationis illius Eccleſiæ etiamſi non feruetur niſi vſque ad meridiem; quia in eo licitè fieret denunciatio, ſicut in feſto, vt notant Sanch. *d.diſp.6.n.9.* Valer. Reginald. *d.lib.*31.*num.*227. Gutier. *de Matrim. cap.56.num.*8. Bonac. *d.q.2.puncto 6.num.*18.*&* 19. Poſſeuin. *d.cap.*10.*num.*12. Machado *d.do-*
21 *cum.*17.*n.*4. Ego ipſe *d.alleg.*32. *num.*15. † Eodem modo denunciationes validè facere poterit Parochus extra Eccleſiam, & Miſſarum ſolemnia, ſi magnus populi concurſus, & locus aptus ſit, vt ad multorum notitiam peruenia, ſecundùm citatos per Baſil. Pont. *de impedim. Matr.c.*26.§.4.*in princ.* & in nouiſſimo *tract.de Sacram. Matrim.lib.*5.*c.*30.*n.*6. Valer. Reginald. *d.lib.*31.*n.*227. Gutier. *d.c.*56.*num.*7. Bonacin. *d.quæſt.*2. *punct.*6. *n.*17. quos refero Ego ipſe *d.alleg.*32. *n.*16.

22 † Denunciationes huiuſmodi fieri poſſunt temporibus prohibitis nuptias celebrare, vt cenſuit Sacra Congreg. negotiis Epiſcoporũ, & Regularium præpoſita 18. *Decembr.*1689.

23 Formula autem, qua in his denunciationibus vti debebit Parochus, ſequens erit. *Notũ ſit omnibus quòd N. filius N. ex Parochia Sancti N. contracturus eſt Matrimoniũ cum N. filia N. Parochiæ Sancti N. atque ideò ſi quis ſciat aliquod intercedere inter ipſos impedimentum conſanguinitatis, affinitatis, cognationis ſpiritualis, quæ à Baptiſmo, & Confirmatione naſcitur, aut cuiuſuis Canonicæ prohibitionis, ob quam Matrimonium contrahere non poſsint, neque debeãt, certiorem faciat me Parochũ, aut D. Epiſcopum, ſiue eius Vicarium generalem.*

24 Neque verò ſtatim atque denunciationes tres factæ erunt, niſi temporis anguſtiis prematur, ſiue inſtantis Aduentus tempore, ſiue Quadrageſimæ, ad Matrimonij celebrationem Parochus procedere debebit, ſed trium, vel duorum ſaltem dierum ſpatium interiicere, vt liceat vnicuique de impedimentis cogitare, eáque aperire; ſed non ideò celebratio diutiùs contrahenda eſt; quia ſi poſt vltimam denunciationem quatuor menſes elapſi ſint, Parochus ad celebrationem ampliùs procedere non debet, niſi nouas denunciationes præmittat, prout deciſum referunt Rebello *de obligation. Iuſtit. part.*2. *lib.*4.*in declaration. Cardin. ſection.*2.*n.*8. Bonac. *de Matrim.q.*4.*punct.*6.*n.*1. *verſ. quarto,* & in hoc attendenda eſt Conſtitutio cuiuſque Epiſcopatus, breuius, ſeu longius tempus deſignans.

25 Nullo modo Parochus etiam quoties timetur malitiosè Matrimonium impediendum, poteſt huiuſmodi denunciationes omittere, niſi ex Ordinarij diſpenſatione, ſicut docent Nauar. *conſ.*1.*ſub tit. de cland. deſpon. in vtraque edit.* Menoch. *conſ.*69.*n.*61. Sanch. *d.lib.*3.*diſput.*7.*numer.*17. Ægid. de Coninch *d.diſput.*27.*num.*53. Marc. Anton. *var. reſolut. lib.*1.*reſol.fin.caſu* 4. Ego ipſe *d.alleg.*32. *n.*20. Quando verò moraliter certus Parochus eſt adeſſe impedimentum, poterit vnam ex denunciationibus abſque reatu peccati mort. omittere, vt per Verac. *in appen. ad Specul. dub.* 1.*concl.*5. Villalob. *in ſum.tom.*1.*tr.*13.*diffic.*24. *n.*3. Machad *d.lib.*4.*p.*2.*tr.*2. *docum.*17.*n.*3. niſi Parochus arbitrio ſuo moueretur ad denunciationem illam omittendam, Coninch *de Sacram. diſp.*27. *dub.*5.*n.*51. Pont. *de matrim. l.*5.*c.*30.*n.*3. Sic etiam Parochus poterit omiſſis denunciationibus aliquos matrimonio coniungere, vbi tale periculum, & adeò vrgens neceſſitas premit, vt non ſit locus adeũdi Ordinarium pro diſpenſatione obtinenda, veluti ſi vrgeat neceſſitas inſtantis mortis pro accipienda in coniugem concubina ad ſatisfaciendum famæ, aut filios legitimos relinquendum, vel oporteat ad nubendum viro æquali, qui aliter diſcedet, & voluntatem mutabit, Vide Henriq. *in ſum.lib.*11.*cap.*5.§.5. Zambran. *d.c.*7.*dub.*3. Sanch. *d.lib.*3.*diſp.*10.*à n.*25. Gutier. *de Matr.c.*56.*n.*3.*&* *c.*57.*n.*6. Baſil. Pont. *d.c.*26.§.4.*ver.ſunt tamen,* Valer. Reginald. *d.lib.*31.*n.*224.*& n.*236. Bonac. *d.pun.* 6.*n.*7.*verſ.dixi,il* 2. Poſſeu. *d.c.*10.*n.*11. Fernan. *d.p.*3.*c.*17.§.2.*n.*12. Machado *d.lib.*4. *p.*2.*tr.*2. *docum.*18.*n.*2. Ego ipſe *d.alleg.*32.*n.*53. † Alio- 26
qui extra hos caſus Parochus ipſe prætermiſſis denunciationibus Matrimoniũ celebrans, grauiter peccabit, Chamer. *d.dub.*17.*notab.*1. Spin. *in ſpeculo teſtam.gloſ.*15.*princ.n.*16 Pet. de Ledeſm. *de Matr.q.*45.*art.*5.*verſ.ſed aliud eſt dubium.& in ſum.p.*1.*de Sacram.* vbi *de Sacram.Matr.c.*6.*concl.*6. Ceuall. *commun. contra commun.q.*604.*n.*85. Gutier. *de iuram. confirm. p.*1.*c.*51.*n.*29.*& de Matrim.c.*56.*n.*4.*& c.*57.*n.*1. Alovſ. Ric. *d.reſol.*224.*n.*2. Ægid. de Coninch *d.diſput.*27.*n.*15. Valer. Regin. *d.lib.*31.*n.*223. Sanch. *d.l.*3. *diſp.*5.*n.*6. Molfeſ. *d.tr.*4.*cap.*9.*n.* 25. Fernand. *d.p.*3.*c.*16.§.2.*n.*12. Bonac. *d.pun.* 6.*n.*8.*&* 9. Baſil. Pont. *de Sacram. Matr.lib.*5. *c.*30.*n.*3. Ego ipſe *d.alleg.*32.*n.*2. & ſeueriùs erit ab Ordinario puniendus ſecundùm Armendar. *in addit.ad recopil legum Nauar.l.*16.4.*tit.* 15. *l.*1. *de Matrim.n.*4. Matrimonium tamen 27
validum remanet, etiamſi Ordinarius recuſet dare licentiam quòd fiant pòſt, vt cenſuit *S. Congr.Concil.in. Mediolan.*23.*Febr.*1630.

Verùm autem pœnam triennalis ſuſpen- 28
ſionis comminatam *in c.cùm inhibitio.§.ſanè, de clandeſt. deſponſat.* incurrat Parochialis Sacerdos, qui interfuit Matrimonio valido, clãdeſtino tamen ob denunciationum omiſſionem? Affirmatiuè videtur reſpondendum, quia in eodem §.*ſanè*, ſic dicitur. *Sanè ſi Parochialis Sacerdos tales coniunctiones prohibere neglexerit,* vbi verbum illud *tales*, refertur ad nuptias,

nuptias, de quibus §. præcedenti actum fuerat; nam text. ille egerat de clandeſtinis, vel interdictis coniugiis, ibi, *ſi quis verò huiuſmodi clandeſtina, vel interdicta coniugia*, ponderando verba illa, *huiuſmodi clandeſtina*, quæ referri debent ad principium text. qui præmiſerat denunciationes ante Matrimonium faciendas eſſe, eo quòd Eccleſia deteſtetur Matrimonium non præmiſſis denunciationibus celebratum, quod appellat clandeſtinum: & ideò hanc partem affirmatiuam tuentur Maiol. *de irreg. l. 3. c. 25. n. 17.* & Sanch. *d. lib. 2. diſp. 48. n. 5.* qui aduertunt, cùm Conc. Trid. in hoc caſu nullam ſtatuat pœnam, ſtandum eſſe pœnæ illius text. ac proinde talem Parochum ſuſpendendum eſſe triennio, quod etiam tenet Bonac. *d. punct. 6. n. 3.* quem refero *d. alleg. 32. n. 7.* Dicitur autem Matrimonium clandeſtinum, quoad incurrendas pœnas Matrimoniis clandeſtinis appoſitas, quando propria auctoritate, & ſic illicitè denunciationes huiuſmodi omittuntur, etiamſi illud deinde fiat coram Parocho, & teſtibus, vt per Henriq. *lib. 11. c. 6. §. 2. lit. M.* Petr. de Ledeſm. *d. c. 6. dub. 3. propè fin.* Guttier. *de Matrim. cap. 55. n. 5.* Ægid. de Coninch *d. tom. 2. diſp. 18. num. 103. & diſp. 27. n. 83.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. ex n. 40.*

28 Quibus denunciationibus vt *ſuprà* factis, ſi nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem Matrimonij in facie Eccleſiæ procedatur. Cùm verò ſponſus in vna Parochia, & ſponſa in alia habitant, Parochus ſponſæ, ad quem pertinet Matrimonij celebratio, non ante hanc faciet, quàm habeat fidem Parochi ſponſi ab eodem ſubſcriptam, & Eccleſiæ Parochialis ſigillo munitam in hac forma prout ſequitur: *Die..... Menſ.... Ann.... Teſtor ego N. Parochus Sancti N. à me denunciatũ fuiſſe in mea Eccleſia prædicta intra Miſſarum ſolemnia, Matrimonium contrahendum inter N. ex mea Parochia, & N. ex Parochia Sancti N. tribus infraſcriptis feſtiuis diebus, hoc eſt: prima denũciatio facta fuit die... ſecunda die.... tertia.... Neque aliquod impedimentum cognitum eſt, quominus Matrimonium celebrari poſſit. In quorum fidem. &c. Ego N. Parochus, &c.*

29 Tunc præmiſſis denunciationibus, & diligentiis ſuprà expreſſis, celebrandum eſt Matrimonium in facie Eccleſię, vt pręcipit Conc. *citato loco*; quod non impedit quin domi celebrari poſſit, in tantum quòd Ordinarius prohibere non poteſt quin Matrimonia domi celebrentur ſeruata Concilij forma: ſed cùm maximè deceat, vt in Eccleſia celebrentur, debet id hortari, non præcipere, prout referunt deciſum Franc. Leo *in theſauro fori eccleſ. part. 2. c. 9. n. 48.* Poſſeu. *d. c. 10. n. 15.* Sanch. *d. lib. 3. diſp. 15. n. 20.* Valer. Reginald. *d. lib. 31. n. 242.* Baſil. Pont *de impedim. Matrim. c. 26. §. 2. verſ. 3.* Rebello *d. part. 2. lib. 2. q. 7. n. 31.* vbi quòd Parochi poſſunt abſque Epiſcopi licentia Matrimonia ritè & legitimè celebrare, niſi Epiſcopus ex iuſta cauſa aliter præſcripſerit. Sacr. Congregatio Concilij *in Turritana 12. Martij* 1633.

Quid autem debet facere Parochus, vel alter Sacerdos, qui de licentia Parochi Matrimonio aſſiſtit, quando contrahentes publicè accedunt, amicis, & cognatis ſtipati ad celebrandum Matrimonium, ſi ex Confeſſione, quam tunc petunt, agnoſcat illos habere aliquod impedimentum dirimens, vel impediens? Non ſatis conſtat inter Doctores, vt videre eſt apud Sanch. *de Matrim. lib. 3. diſput. 16. per tot.* Antiquiores enim ferè omnes exiſtimant teneri Parochum ex officio monere contrahentes in Confeſſione, vt deſiſtant à Matrimonio quoad vſque ſibi de remedio neceſſario prouideant, ſi modò poſſit abſque offenſione ſigilli id efficere; vel conſulendo eis, aut alteri eorum vt votum caſtitatis emittant ad quinque, vel ſex menſes, quo tempore diſpenſationem impedimenti poſſint quærere: quòd ſi contrahentes nolint deſiſtere, nec votum emittere; nec fingere repentinam ægritudinem, dicunt debere eos Matrimonio coniungere; quia iam habent ius quæſitum: Ita S. Bonauent. *in 4. diſt. 21. in 2. part. art. 2. q. 1. num. 61. ad finem quæſt.* Altiſiodoren. *lib. 4. ſum. tract. 6. cap. 3. q. 4. verſ. ad hoc eſt ſolutio*, Alenſ. *par. 4. q. 78. memb. 2. ad 5.* Palat. *in 4. diſt. 21. diſput. 2. fol. mihi 459. col. 1. verſ. nam teſtimonium Parochi*, Dried. *lib. 2. de libertate Chriſtiana, c. 7. in initio, verſ. aliud eſt ſcire.* Angel. *verb. Confeſſio 8. num. 13.* Tabiena *verb. Confeſſionis celatio, q. 4. n. 5. in fine*, Sylueſt. *verb. Confeſſio 3. q. 12. n. 7.* Maiol. *de irregul. lib. 3. c. 25. n. 3. verſ. affinitas, in fine*, Fr. Emman. *in ſum. tom. 1. c. 217. concl. 6. n. 7.* Machado *en ſu perfetto Confeſſor y cura de Almas, libro quarto. part. 2. tract. 2. docum. 20. n. 5. & 6.* 30

Henriq. verò *in ſum. lib. 3. de Pœnit. cap. 23. §. 3. in fine*, putat poſſe in primis Epiſcopum negare antecedenter licentiam ad ſolitas monitiones, ſeu denunciationes faciendas; non tamen poſſe vel Epiſcopum, vel Parochum negare Matrimonium, ſi iam ſunt monitiones factæ ac decurſæ; quia tunc iam in foro externo habent ius acquiſitum, quo publicè priuari non poſſunt, niſi cum magna iniuria ob notitiam occultiſſimam fori interni. 31

Ego autem abſque dubio teneo, ſi publicè petant Matrimonium, vt in caſu propoſito, debere Parochos, & alios Sacerdotes, qui de licentia Parochorum Matrimonio aſſiſtunt, eos Matrimonio coniungere, & non 32

non poſſe eis Sac[illegible] negare; ſecus ſi ſecretò, & occu[illegible]; ita Sot. *in 4.diſt. 18.quæſt.4.art.5.po*[illegible]*. verſ. hinc fit*, Nauar. *in cap.Sacerdos, de Pœnit.diſt.6. num.*144. Suar.*tom.4.de Pœnit.diſp.33.ſect.6.numer.2.ſecundùm Conimb.impreſſ.* Ratio poſterioris eſt, quia poteſt Parochus ex ſcientia Confeſſionis, vel quicunque alius Sacerdos de eius licentia Sacramenta miniſtrans, Euchariſtiam, & alia Sacramenta negare ei, quem immediatè ex Confeſſione agnouit indignum, non publicè, ſed occultè petenti, v.g. ſi nemo adſit in Eccleſia, aut ſi pœnitens ad illum accedat in Sacriſtia, & nemine vidente Sacramenta requirat, S. Thomas *in 4. diſt.9. q.vnic. art.5. quæſtiunc.1.in corpore*, Martin.Ledeſm.1.*q.21. art.6.num.63.* Bar[illegible]edeſm.*de Euchar.dub.23. concl.3.* Iacob.[illegible] *in aureis deciſ.par.1.l.1. cap.23.n.38.* S[illegible]. Ratio verò prioris eſt, quia ſi publice negetur, reuelatur Confeſſio indirectè aliis; ſecùs ſi occultè: tum quia quilibet Chriſtianus habet ius ad petendam Euchariſtiã, & alia Sacramenta quocunque tempore accommodato, quo iure non poteſt priuari publicè, niſi illud amittat per publicum peccatum mortale: vnde dum publicè de illo non conſtat, non debet ei publicè Sacramentum denegari.

33 Parocho præſente, ſeu alio Sacerdote de eius, vel Ordinarij licentia, intereſſentibus duobus, vel tribus teſtibus, celebratur validè Matrimonium, vt diſponitur *in Concil. Tri-*
34 *dent.d.cap.*1. † Proprium Parochum quoad hunc effectum illum dici, in cuius Parochia habitant contrahentes tempore Matrimonij, exiſtimarunt Aloyſ.Ricc. *in praxi rerum fori eccleſ.dub.*244. *in* 1.*edit.* aliàs *reſolut.*214. *n.*1. *in* 2.*edit.* Bonac. *de Matrim.quæſt.2.puncto* 8. *num.*1. Gutier. *eod.tract.c.63.num.*19. Alij verò rectiùs cenſuerunt eum dici, in cuius Parochia contrahentes domicilium habent, vel cui principaliter incumbit cura animarum in loco domicilij, ex quorum numero ſunt Panorm. *in c. in noſtra* 11.*de ſepult.* Fr.Emman. *in ſum.tom.*1.*cap.*219.*numer.*6. Spin. *d.gloſſ.*15. *num.*41. Henriq. *lib.*11.*c.*3.§.3. Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ.c.*76. *n.*18. Piaſec. *in praxi Epiſc.part.2.cap.4.num.*32. Cened. *practic. & Canon.qq.l.*1.*q.*30.*à num.*45. Franc. Molin. *de ritu nupt.lib.2.different.*11. *num.*88. Hurtado *de Matrimon. diſp.5. difficul.6.n.*19. Ego ipſe *d.alleg.*32.*num.*59. vbi *numer.*64. cum Sanch.*d.*
35 *lib.3.diſp.23.num.*14. aduerto † non opus eſſe expectare, vt maiore anni parte Parochiani in Parochia, vel Diœceſi habitent, ſed ſtatim ac animum habitandi maiore anni parte habentes, incipiunt habitare, effici Parochianos; de quo etiam Emman.Sà *in aphoriſmis, verb. Matrimonium, num.2. & verbo Parochus, n.2. verſ.ad Matrimonium*, Baſil.Pont. *de Matr.l.*

5.*c.*13.§.1.*num.*5.*cum ſeqq.* Ferent. *in annot. ad deciſ.*713. *Buratti n.*15. Rot. *in Toletana Matrimonij* 10.*Decemb.*1625. coram *R.P.D. Merlino.* Vnde fœmina, quæ coram Parocho ſuæ Parochiæ contraxit Matrimonium inualidũ, ſéque inde tranſtulit ad domum ſponſi commorantis in alia Parochia, intentione perpetuò cum illo manendi, non poteſt poſtea coram eodem Parocho Matrimonium de nouo validè celebrare, vt per Sanch. *d.lib.3.diſp.* 23.*num.*15. Bonacin. *q.2.punct.8.num.3. verſ. ſecundo*, quos refero Ego ipſe *d. alleg.*32.*n.*67. vbi *numer.*68. contra Triuiſ. *Venetiæ deciſ.*23. reſoluo validum fuiſſe Matrimonium cuiuſdam amaſiæ, quæ tranſtulit ſe ad domum concubinarij intentione cum eo commorandi maiore anni parte, ibíque coram Pa[illegible] illius domicilij celebrauit Matrimo[illegible] cum amaſio, ſed cum alio extraneo.

Et proce[illegible]ncipalis reſolutio etiamſi 36
quis mutet domicilium ſimulatè, & animo fraudandi proprium Parochum, Sanch.[illegible] *diſp.*18.*ſub n.*29.*verſ. cæterum.* [illegible] *n.*11.*in fine*, Gutier. *c.*65.*n.*11. [illegible] *tract.*10.*de Sacram.par.*1.*c.*6.*n.*199. Bonac. *d. punct.9.n.4.* quos ſequi videtur Rot. *in Toletana Matrimonij.* Aduertit Sanch. *de Matr.lib. 3.diſp.23.n.*7. multis relatis, non poſſe Parochum originis aſſiſtere matrimonio, ſed hanc aſſiſtentiam ſpectare ad Parochum illum, ſub cuius Parochia quis habitat: ſequitur nouiſſimè Philibert.Marchin. *de Sacram.Ordin.tra.* 1.*p.*5.*cap.*6.*num.*20. idem tenet Villalob. *in ſum.p.*1.*tract.*13.*diffi.*18.*n.*3. Filliuc. *tom.*1.*tract.* 10.*q.*1.*c.*6.*n.*208. Trullenc. *in praxi reſol.Sacr. lib.7.c.6.dub.2.n.*4. Et ratio eſt præcipua, quia vt oſtendit Menoch. *de præſumpt. l.*6. *præſ.*42. *n.*5. domicilium originis eſt immutabile quoad honores, & onera perſonalia, ſecus quoad iuriſdictionem; nam iſtam amittit, ſi aliò domicilium transferat: ſed poteſtas conferendi Sacramenta eſt quædam iuriſdictio; ergo, &c.

Ex dictis deſcendo ad aliquas reſolutiones 37
vſufrequentes, & *inprimis* colligo Matrimonium contractum coram Parocho illius loci vbi contrahentes reperiuntur, non animo ibi domicilium conſtituendi, ſed recreationis cauſa, non valere; ita Sacr.Congr. Concil. teſte Nicol.Garc. *de benef.par.5.cap.7.n.*11. *ad* 4.

Secundò colligo Matrimonium contractum 38
coram Parocho illius loci vbi contrahens moratur tanquam Prætor, Iudex, ſeu Medicus temporalis, validum eſſe, eadem Sacr.Congr. teſte Garc. *d.cap.*7.*n.*11. *ad* 5.

Tertiò, colligo Matrimonium contractum, 39
poſt quartum habitationis menſem à muliere coram Parocho oppidi, ad quod à ciuita-

te, in qua habitabat, ad ſcandala ſubmouenda iuſſu Principis ſæcularis tranſlata fuerat, ſub præcepto illinc non diſcedendi, donec aliud ſtatutum non eſſet, valere ex doctrina Decian. *in tract.crimin. lib.4. cap.16. num.16.* & aliorum quos citat Sanch. *de Matrim.lib.3. diſp.23. q.1.& 3.* & cenſuit Sacr. Congregat. Conc. *ſub die 26.Iunij 1621.*

40 *Quartò* colligo validum fuiſſe Matrimonium cuiuſdam iuuenis cum meretrice, qui dubitauerat illud in propria ciuitate contrahere, adhibendo Conc.Trid.ſolemnitates, eo quòd iuuenis parentes eis impedimentum de facili futuri erant, & propterea Romam venerunt, & coram teſtibus, & Parocho in Parochia in qua aliquantulum permorati erant, Matrimonium contraxerunt per verba de præſenti, S.Congr.Concil. *in Sen[illegible]. Maij 1600.*

Quintò colligo matrimonium contractum coram Parocho, vbi hab[illegible]ulier, quæ ſtat in monaſterio, vel domo cauſâ famulandi, vel addiſcendi virtutes, & ſtatim non eſt re[illegible]idum eſſe; vt per Ceuall. *commu. c[illegible] q.604.dub.115.n.144.* Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ.tom.1. cap.76.n.19.* Parochus autem, vel alius Sacerdos de ipſius licentia celebraturus contractum matrimonij inter aliquos, ſciens votum ſimplex emiſſum ab altero eorum, an poſſit aſſiſtere huiuſmodi matrimonio, eóſque coniungere, vel potiùs debeat eos repellere? Videndus eſt omnino latè id differens per concluſiones Alphonſ.à Veracruce *in append.ad ſpecul.coniug. ad arg.15.primæ partis,de impedimen.voti ſimplicis,* ad quem ſe remittit Gutier. *canon.lib.1. cap.11.num.30.*

41 Parochi duo ſimul quoad hunc effectum poſſunt reperiri, vbi ſcilicet quis dimidia anni parte in vna Parochia, altera dimidia in alia habitat, vt per Nau. *conſ.7.num.3.de clandeſt.deſponſat.in nouis,* Sanch. *d.lib.3.diſput.24.* Segura Daualos *d.p.2.c.15.num.47.* Fr.Molin. *differ.11.num.91.* Gutierr. *de Matrim.cap.26. n.4.& cap.64.n.2.* Bonac. *d.punct.8.n.5.* Ferentil. *in annot.ad dec.713. Buratti 14.* Trullench. *d.lib.7.c.6.dub 2.n.7.* Rot. *in Toletana Matrimonij,10.Decembris 1615.& in Neapolitana Matrimonij,30.Martij 1629.* coram *R.P.D. Merlino.* Ego ipſe *d.alleg.32.num 69.* vbi *num.70.* aduerto quòd vbi inæqualitas habitationis datur, maioris temporis pars eum facit Parochum, in quo habitatio fit.

42 Vnde Parochus ruralis non eſt proprius Parochus quando rus, vel recreationis cauſa habitatur aut ad paucos dies tantùm incolitur, non autem maiori parte anni: Ita Nau. *d. conſ.7.num.2.* Seraph. *deciſ.605.* Aloyſ.Ricc. *in d.praxi reſol.214. n.2.* Franc. Molin. *d.differ. 11.num.90.* Sanch. *d.lib.3.diſput.23. numer.12.* Bellet. *diſquiſ. cler*[illegible] *de exempt.cleric.à ſtatutis §.5.cum ſe*[illegible]*d.q.2.punct.8.n.3. verſ.3.& ſeq.* Ego [illegible]*g.32. num.66.* † Si 43
verò quis in confinio duarum Eccleſiarum Parochialium habitauerit, cenſebitur Parochianus illius, in qua domus aditum magis frequentatum habet, ſicut aduertit Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſ.deciſ.333. in 1. edit.* aliàs *reſolut.510. in 2.edit.* quem refero Ego ipſe *d.alleg.32.n.71.*

Quando autem contrahentes ſunt ex di- 44
uerſis Parochiis, tunc vbi Matrimonium contrahitur in Parochia habitationis vxoris, proprius Parochus erit ipſius: at quando contrahitur in Parochia habitationis viri, Parochus illius ſufficiet: ita Nauarr. *in man.cap.25.n.144. & conſ.3.ſub tit. de clande*[illegible]*eſponſ. num.1. in nouis,* Spin. *d.gloſſ.15.n*[illegible]*gura Daualos in direct.Iudicum eccle*[illegible]*p.15.n.47.* Triuiſ. *Venet.deciſ.23.n.1.lib.1.* Henriq.Fr.Emm. Vega, Petr.de Ledeſma, Viuald. & alij, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. lib.3.diſp.19.* Franciſc. Molin. *d differ.11.n.89.* Vgolin. *de officio & poteſt.Epiſcopi c.15.§.10. n.3.* Armendar. *in addit.ad recopil.legum Nauarræ.lib.4. tit.15.l. 1 de Matrim.n.15.& 17.* Ferentil. *in annot. ad dict.deciſ.713.Buratti,n.17.* Fernandez *d.p.3. c.10.§.1.n.11.* Villalob. *in ſum.p.1. tractat.13. dif.18.n.2.* Filliuc. *in quæſt.moralib.tom.1.tract. 10.p.1.c.6.n.202.* nouiſſimè Trullench. *in praxi reſolut.Sacrament.lib.7.c.6. dub.2.n.2.* Ego ipſe *d.alleg.32.n.65.*

Sed ex hoc non infertur præſentiam ſo- 45
lius Parochi mulieris ſufficere ſi in eius Parochia Matrimonium contrahatur; item ſufficere præſentiam Parochi viri ſi contrahatur in Parochia viri, ſicut olim tenuiſſe videbatur S.Congreg.Concil. *ſub die 15. Decembr.1574.* quia ipſa modò nulla habita ratione præfatæ antiquæ deciſionis, tenet contrarium, nempè ſufficere Parochum viri etiam in Parochia mulieris; quia videtur Concil. voluiſſe præſentiam Parochi, & teſtium ad tollendam clandeſtinitatem, ad quod ſufficit vnus Parochus ſiue viri, ſiue mulieris. Ideò ita reſoluunt Salzed. *ad Bernard.in pract.cap. 76. dub.14.* Caualcan. *deciſ.12. num.21. part.2.* Spin. *d.gloſ.15.num.41.* Ceual. *d.q.604. num.6.* Henriq. *lib.11. c.3.§.2.* Franc.Leo *in theſauro fori eccleſ.p.2.c.9.num.39.in fine,* Armendar. *d. l.1.de Matrim.n.7.13.14.& 18.* Zerol. *in praxi Epiſc.p.2.verb.Parochus §.1.* Sanch. *d.l.3.diſp. 19.ex n.1.* Rebello *d.p.2.lib.2. q.8.* Bonac. *d.q.2. punct.8.n.7.* Paul.Comitol. *reſponſ.moral.l.1.q. 131.n.2.* Ægid. de Coninch *d.27. n.19.* Aloyſ. Ric. *in praxi rerum fori eccleſ. c.244. in 1.edit.* aliàs *reſol.214.n.1.in 2.edit.* Gut. *d.c.62.num.4.* Vgol. *d.c.15.§.10.n.3.* Ego ipſe *d.alleg.32.n 38.* Paul.Laym. *in ſum.Theol. moralis lib.5. tr.10. p.2. c.5.n.3.* Hurtado *de Matr.diſp.5. diffic.6. num.*

*n.*20.Rot.apud Farin.*dec.*390.*n.*6.*p.*2.*recent.*

46 Parochus validè aſſiſtit Matrimonio, quamuis ipſe, vel teſtes vi detenti interſint, dummodò tamen intelligant conſenſum contrahentium. Ita docent Bernard. *d.c.*76. *verſ.*3. Petr.de Ledeſma *de Matrim.q.*45.*art.*5.*punct.* 3.*dub.*2. *verſ.quo ſuppoſito.* Fr.Emman. *in ſum. tom.*1.*c.*219.*n.*11.Poſſeuin.*d.cap.*10.*n.*20. Spin. *d.gloſſ.*15.*princ.num.*48.*&* 49. Ceuall. *d.q.*604. *num.*70. Aloyſ.Ricc.*in praxi rerum fori eccleſ. reſol.*213.*n.*4. *in* 2. *edit.* Baſil. Pont. *de impediment.Matrim.c.*30.§.5.*in fine,& in nouiſsim.tr. de Sacrament.Matrim.lib.*5.*c.*21.*num.*8. Molf. *in ſum.Theolog.moral.tract.*4.*cap.*8.*n.*58.*& c.*9. *n.*22. Sanch. *d.lib.*3.*d.*39.*num.*9. Ægid. de Coninck *d.diſp.*27.*n.*44. Franc.Molin. *d.differ.*11. *num.*115. Rebello *d.part.*2.*lib.*2. *q.*8.*n.*4. Gutier. *d.c.*69.*n.*10. Armendar. *d.l.*1. *de Matrim. n.*24. Filliuc. *d.tract.*10.*n.*224. *& ſeq.* Ego ipſe *d.alleg.*32.*n.*82.

47 Et ſic etiam renuens,& doloſè adductus validè aſſiſtit, dummodò propè intelligat, & audiat contrahentium verba,niſi claudens aures affectatus eſſet non intelligere, quamuis ipſe nulla verba proferat,vt reſoluunt Segura Daualos *d.part.*2. *capit.*15. Maſcard. *de probat. concl.*9. *numer.*9. Vega *in ſylua caſuum. lib.*6. *caſu* 114.*&* 115.Salzed.*ad Bernard.d.c.*76.*in* 4. *dub.* Aloyſ.Ricc. *in praxi rerum fori eccleſ.deciſ.*243.*in* 1.*edit.* aliàs *reſol.*213.*n.*3. *in* 2. *edit.* Filliuc. *d.tract.*10.*num.*227. Hurtado *de Matr. diſp.*5.*diffic.*15. Ego ipſe *d.alleg* 32.*n.*85. Rot. *in Vlixbon.Matrimonij* 16.*Februar.*1622.*coram*

48 *bonæ memoriæ Patriarcha Manzanedo.* † Eſſet tamen grande peccatum Parochum quippè, qui perſonam Eccleſiæ repræſentat, vi adigere, aut dolo inducere vt Matrimonio interſit,excepto raro caſu neceſſitatis,ſi is ſine iuſta cauſa renuat, & ad Superiorem recurſus non ſit,tunc aſtu aliquo ſine mendacio induci poſſet. Vide Ægid.de Coninch.*d.diſp.*27.*dub.*4.*in fine,* Gutier.*d.c.*69.*n.*13.Paul.Layman. *d.lib.*5. *tract.*10.*p.*2.*cap.*4.*n.*6.*verſ.eſſet,* meipſum *d.alleg.*32.*num.*84.

49 Concludo igitur præſentiam Parochi in Matrimoniis neceſſariam non tantùm corpoream, ſed etiam moralem requiri cum intelligentia, & aduertentia actus, arg. *l.*209.*ff.de verb.ſignific.* ibi, *Coram Titio aliquid facere iuſſus, non videtur præſente feciſſe eo, niſi is intelligat:itaque ſi furioſus,aut infans ſit,vel dormiens non videtur coram eo feciſſe* : reſoluunt Henriq.*in ſum.lib.*11.*cap.*3.§.1. Petr.de Ledeſma *de Matr.q.*45.*artic.*5.*verſ.eſt ſecundum dubium,* Ægid.de Coninch.*d.diſp.*27.*n.*44. Baſil. Pont. *d.tr.de Sacr.Matr.lib.*5.*c.*21. Cened. *pr. & Canon.quæſt.libr.*1. *quæſt.*30. *n.*33. *cum ſeqq.* Gutier. *de Matrimon.cap.*69. Franc. Molin. *d. different.*11.*num.*113. vbi *num.*120. ſubdit vt nedum intelligere oporteat cùm quid agitur, ſed vt videat: ego ipſe *d.allegat.*32. *numer.*78. Idémque dicendum de illo Parocho, qui præſens corpore eſt, ſed animo nihil omninò aduertens, ſicut docent Sanch. *d. l.*3. *diſput.*39. *num.*5. Paul.Layman. *d.cap.*4.*num.*6.*in princip.* niſi,vt *ſuprà* dixi,affectatus eſſet non intelligere, vt aduertit Sanch. *d.diſp.*39.*n.*6. & refert *à Sacra Congreg.* deciſum Armendar. *d.l.*1. *de Matrimon.n.*24.

Parochus validè aſſiſtit Matrimonio etiamſi ad alium finem vocatus,vel caſu præſens ſit: Ita Nauar. *conſ.*20.*num.*1.*ſub titul.de ſponſal. in antiq.& conſ.*11.*ſub titul.de clandeſt.deſponſat.in nouis,* Salzed. *d.cap.*76.*verſ. tertiò licèt, dub.*5. Sayr. *in floribus deciſ.ſub tit.de ſponſ.deciſ.*24. Azeued. *l.*1. *numero* 39. *titul.*1. *libr.*5. *nouæ Recop.* Spin. *d.gloſſ.*15.*princip.numero* 48. *&* 49. Henriquez *libr.*11.*cap.*3.§.5.*in fine,* Ceuall. *d.q.*604.*num.* 66. Piaſec. *in praxi Epiſcop. part.*2. *cap.*4.*numer.*32.*in fine,* Sanchez *d.lib.*3. *diſp.*39.*numer.*10. Valer.Reginald. *d.lib.*31.*n.* 182. Franc. Molin. *d.different.*11.*n.*119. Gutier.*d.cap.*63.*n.*3.*cum ſeqq.* Ego ipſe *d.alleg.*32. *num.*88. 50

Contra Armendar. *d.l.*1.*de Matr.numer.*1. *&* 55. Gonzal. *ad reg.*8.*Cancellar. gloſſ.*48.*numero* 35. Bonacin. *d.q.*2.*punct.*8.*numer.*20. Baſil.Pont. *de impedim.Matrim.c.*26.§.*in fine, & nouiſſ.tractat.de Sacrament.Matrim.lib.*5.*cap.* 21. *num.*4. exiſtimantes præſentiam Parochi, conuiuij,& confabulationibus, vel alterius negotij gratiâ vocati, non ſufficere ad Matrimonium.

Validè etiam aſſiſtit matrimonio, quamuis ſit putatiuus, Morl. *in emporio Iuris,p.*1.*tit.de fide inſtrum.q.*2.*num* 6. Ioan.Bapt. Coſta *de remed.ſubſid.remed.*127.*num.*25. Sacr. Congreg. Concil. 12.*Martij* 1593. Et licèt habeat ſuam collationem nullam ob nullitatem concurſus propter defectum examinatorum Synodalium,eadem Sacra Congregat. *in Ceneten.*31. 51

Iulij 1627. † Aut licèt ſit adminiſtratione interdictus,ſuſpenſus,irregularis vel excommunicatus non toleratus, validè enim adhuc aſſiſtit Matrimonio, modò non ſit actualiter depoſitus,ac poſſeſſionem beneficij retineat: Ita Petr. de Ledeſma *d.q.*45. *art.*5.*puncto* 3. *dub.*3. *verſ.vltimo.* Henriq. *d.lib.*11.*c.*3.§.4.*&* 5. Ceuall. *d.q.*604.*n.*65. Sayr. *ſub tit.de ſponſal.deciſ.* 13. Galet. *in marg.caſuum Conſcient.verb.Matrimon.pag.*163.*col.*1.Fr.Emman. *in ſum.tom.*1. *capit.*219. *concl.*10. Sanch. *d.lib.*3. *diſp.*21.*n.*4. Ægid.de Coninch. *d.diſp.*27.*num.*24. Rebello *d.lib.*2.*q.*9. *num.*9. Valer.Reginald. *d.libr.*31. *num.*177. Aloyſ.Ricc. *in praxi fori eccleſ.deciſ.* 243. *in* 1.*edit.& reſol.*213. *num.*1.*& in* 2. *edit.* Gutier. *de Matrim. cap.*62. *num.*23. aliàs *cap.* 66.*num.*19. Bonacin. *d.quæſt.*2.*puncto* 8.*num.*21. Molfeſ. *d.tract.*4.*cap.*8.*num.*56.Mari. Alter.*de cenſur.tom.*1. *lib.*1.*diſput.*8.*cap.*6.*per tot.* Gabr. 52

Vaſquez *de excommunic. d. dub.* 4. Armendar. *d. l.* 1. *de Matrim. numer.* 5. *&* 6. Diana *p.* 3. *tract.* 4. *cap.* 233. *in princ.* Machado *d. lib.* 4. *p.* 2. *tract.* 2. *docum.* 16. *num.* 2. Paul. Layman. *d. cap.* 4. *n.* 3. Hurtado *de matrim. diſp.* 5. *diffic.* 8. *numer.* 26. Baſil. Pont. *d. tract. ne Sacrament. Matrim. lib.* 5.
52 *cap.* 17. *num.* 6. vbi *num.* 10. reſoluit † Parochum excommunicatum aſſiſtentem matrimonio non effici irregularem: & *numer.* 11. ſubdit peccare tamen, & grauiter, de quo etiam Squillante *de obligat. Cleric. part.* 3. *numer.* 20. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſput.* 21. *numer.* 8. Villalob. *in ſumm. tom.* 1. *tract.* 13. *diffic.* 18. *num.* 7. quos refert & ſequitur Diana *d. p.* 3. *tr.* 4. *reſol.* 233. *verſ. verum, & p.* 5. *tr.* 9. *reſol.* 79. & Machado *d. docum.* 16. *num.* 3. exiſtimant non peccare quia res eſt parui momenti, nec neceſſaria ad Sacramentum.

53 Et quamuis ſit ſchiſmaticus ſaltem coloratum titulum habens, ſi non fuit vt talis declaratus, & Parochia priuatus, Nauar. *conſ.* 8. *numer.* 2. *ſub tit. de clandeſt. deſponſ. in nouis.* Sayr.
54 *in floribus deciſ. ſub tit. de ſponſalib. deciſ.* 3. † Et licet ſit notoriè fornicator, non tamen adhuc in iudicio condemnatus, & confeſſus, Armendar. *d. leg.* 1. *de Matrim. num.* 19. Ego ipſe *d. alleg.* 32. *num.* 91. † Vel habeat titulum iniuſtum beneficij, Sanch. *d. lib.* 3. *diſput.* 22. *num.* 62. Ægid. de Coninck *d. diſp.* 27. *dub.* 2. *num.* 26. Bonacin. *d. q.* 2. *punct.* 8. *num.* 24. Baſil. Pont. *d. tract. de Sacram. Matrim. lib.* 5. *cap.* 19. *per tot.* Ego ipſe *d. alleg.* 32. *num.* 103.

56 Item quamuis interdictus, ſeu prohibitus ab Epiſcopo, aut eius Vicario ſit, ne aliquos Matrimonio coniungat, quia adhuc validè aſſiſtit: Ita Petr. de Ledeſma *d. q.* 45. *art.* 5. *& in ſum. p.* 1. *de Sacram.* vbi *de Sacram. Matrim. cap.* 6. *concl.* 4. *dub.* 12. Salzed. *d. cap.* 76. *in* 1. *dub.* Fr. Emman. *in ſumm. tom.* 1. *cap.* 219. *numer.* 10. Henriq. *lib.* 11. *cap.* 3. §. 4. Ceuall. *d. q.* 604. *n.* 7. Poſſeuin. *d. cap.* 10. *n.* 14. *verſ. Curatus*, Sanch. *d. lib.* 3. *diſp.* 21. *n.* 11. *&* 12. *& diſp.* 32. *num.* 1. *&* 2. Rebello *d. p.* 2. *lib.* 2. *quæſt.* 9. *numer.* 9. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſ. deciſ.* 244. *in* 1. *edit.* aliàs *reſol.* 213. *numero* 2. *in* 2. *edit.* Valer. Reginald. *d. lib.* 31. *num.* 179. Ægid. de Coninck *d. diſput.* 27. *dub.* 2. *numer.* 28. Trullench. *d. lib.* 7. *cap.* 6. *dub.* 2. *num.* 9. Vgolin. *d. c.* 15. §. 10. *num.* 8. Gutierr. *de Matrim. cap.* 63. *num.* 25. Baſil. Pont. *in ſimili tract. lib.* 5. *cap.* 17. *num.* 13. Bonac. *d. q.* 2. *punct.* 8. *num.* 18. vbi etiam idem dicendum aſſerit quando huiuſmodi prohibitio fuit facta Coadiutori, vel Vicario Parochiali, de quo etiam Armendar. *d. leg.* 1. *de Matrim. num.* 23. Ego ipſe *d. alleg.* 32. *n.* 93.

57 Et quamuis exiſtat in peccato mortali, Poſſeuin. *de officio Curati, cap.* 5. *num.* 40. Bonacin. *de Sacram. diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 2. §. 1. *num.* 10. Ego
58 ipſe *d. alleg.* 32. *num.* 106. † Et etiam ſi aſſiſtat Matrimonio ſuorum Parochianorum in alterius Parochia, ſine licentia Parochi illius loci, in quo aſſiſtit, quia aſſiſtentia non eſt actus pertinens ad iuriſdictionem contentioſam, imò neque ad voluntariam, Salzed. *d. cap.* 76. *verſ. vndecimo*, Poſſeuin. *d. cap.* 10. *numero* 17. Hurtado *de Matrim. diſput.* 5. *diffic.* 6. *num.* 22. vbi extendit etiam extra Epiſcopatum, Spin. *d. gloſ.* 15. *n.* 42. Sanch. *d. lib.* 3. *diſp.* 19. *num.* 8. *&* 14. Ægid. de Coninck *d. diſp.* 27. *n.* 22. Baſil. Pont. *de impedim. Matrimon. cap.* 26. §. 6. *verſ. addendum*, Valer. Reginald. *d. lib.* 21. *n.* 177. Bonac. *d. q.* 2. *punct.* 8. *n.* 14. Gutier. *de Matrim. c.* 62. *n.* 5. Ego ipſe *d. alleg.* 32. *n.* 95.

Contra Paul. Layman. *d. cap.* 4. *in fine* pu- 59
tantem peccare mort. Parochum ſi in aliena Parochia ſponſis ſuis ſolemniter, ac publicè aſſiſtat, & Segur. Daualos *d. part.* 2. *cap.* 15. *numer.* 49. ac Fr. Molin. *dict. differ.* 11. *numer.* 236. *cum ſeqq.* exiſtimantes id non eſſe Matrimonium.

Et quamuis aſſiſtens ſit delegatus Parochus, 60
quem Epiſcopus conſtituit, & ad nutum ipſius amoueri poteſt, & Vicecuratus à Vicario proprietario inſtitutus, Sanch. *d. lib.* 3. *diſputat.* 31. *num.* 16. Rebello *d. lib.* 2. *quæſt.* 9. *num.* 8. Poſſeu. *d. c.* 10. *n.* 14. *in fine.* Ego ipſe *d. alleg.* 32. *à numero* 99.

Et denique quamuis Parochus ipſe non ſit Sacerdos, putà quia illi collata fuit Parochia dum eſſet in minoribus Ordinibus conſtitutus. Ita Nauar. *conſ.* 30. *ſub tit. de ſponſal. in antiq.* alias *d. conſ.* 9. *ſub tit. de deſponſat. impub. in nouis*, Veg. *in ſylua, lib.* 6. *c.* 119. *in fine*, Henriquez *d. lib.* 11. *cap.* 3. §. 5. *& lib.* 14. *capit.* 6. §. 3. *in fine.* Franc. Leo *in theſauro fori eccleſ. par.* 2. *cap.* 9. *num.* 39. Petr. de Ledeſma *de Matrim. q.* 45. *art.* 5. *punct.* 3. *dub.* 3. *concl.* 3. Sahag. *ad tit. de ſponſal. n.* 88. Ceuall. *d. q.* 604. *à n.* 56. Fr. Emm. *in ſumm. tom.* 1. *cap.* 218. *num.* 9. Piaſec. *in praxi Epiſcop. p.* 1. *cap.* 4. *n.* 22. Zerol. *in ſimili praxi p.* 2. *verb. Parochus, verſ.* 3. Gutier. *de Iuram. confirm. part.* 1. *cap.* 14. *n.* 13. *in fine, & de Matrim. c.* 62. *à num.* 16. Sanch. *d. lib.* 3. *diſp.* 20. *num.* 2. Armend. *d. leg.* 1. *de Matrim. n.* 8. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 9. *cap.* 2. *n.* 295. Cened. *canon. quæſt. lib.* 1. *q.* 30. *num.* 54. *cum ſeqq.* Franc. Molin. *d. differ.* 11. *à num.* 128. Ægid. de Coninck *d. diſp.* 27. *dub.* 2. *n.* 21. Valer. Reginald. *d. lib.* 31. *num.* 377. Bonac. *d. q.* 2. *puncto* 8. *n.* 16. Molfeſ. *in ſumm. Theologiæ moralis, tract.* 4. *cap.* 8. *n.* 55. Filliuc. *tom.* 1. *tr.* 10. *p.* 1. *c.* 6. *n.* 203. Trullench. *d. lib.* 7. *c.* 6. *dub.* 2. *n.* 12. Baſil. Pont. *de impedim. Matrim. cap.* 2. §. 5. *verſ. Parochus autem, & in nouiſſ. tr. de Sacramento Matrimonij libr.* 5. *capite* 17. *num.* 1. Paul. Layman. *in Theologia morali, libro* 5. *tractat.* 10. *part.* 2. *cap.* 4. *numero* 4. Hurtado *de Matrimonio, diſput.* 5. *difficult.* 7. Ego ipſe *d. allegat.* 32. *num.* 105.

Contra *Addit. ad d. conſ.* 9. *Nauarri*, Fr. Emman. *in ſum. tom.* 1. *cap.* 219. Vgolin. *de poteſt.*

Epiſ

*Epiſcopi,cap.*15.§.10.*num.*5. Fernandez *in examine Theolog. moral. par.*3. *cap.*18.§.1. *num.* 13. Filliuc.*in quæſt.moral.tom.*1.*tract.*10.*num.*303. exiſtimantes, non ſufficere præſentiam Parochi, qui non ſit Sacerdos; per *Concil. Trident. d.cap.*1. dum dicit, *qui aliter quàm præſente Parocho,vel alio Sacerdote.* Sed facilè reſpondetur particulam *alius*, non ſemper denotare perſonam antecedentem eſſe ſimilis qualitatis, vt conſtat ex illo Lucæ 23. *ducebantur autem & alij duo nequam cum eo.* De Parocho, cui datus eſt Coadiutor defectu ſcientiæ, vel infirmitatis cauſa, modò tamen ſit ſanæ mentis; & de Parocho qui conſecutus eſt aliud beneficium incompatibile, ſed adhuc retinet ptimum; & de Parocho intruſo in beneficio, qui tamen habet titulum coloratum à legitimo eius Superiore conceſſum, & communi errore,quia defectus ille eſt occultus,& creditur verè Parochus, validè in his caſibus aſſiſtit Matrimonio,vt per Trullench. *in praxi reſol. Sacrament. libro* 7.*capite* 6. *dub.*2.*numero* 9. & 10.

61 Poteſt proprius Parochus deputare Sacerdotem ſui loco, & illi licentiam concedere ad aſſiſtendum Matrimonio,vt colligitur ex *Concil.Trident.d.cap.*1.*verſ.vel alio Sacerdote*,&c. refert deciſum Armend. *d.leg.*1.*de Matrimon. num.*12. Ego ipſe *d.alleg.*32.*num.*107. quamuis fictè concederet, valeret vtique Matrimonium coram eo celebratum, Sanch. *d. lib.*3. *diſp.*21.*num.*64. Bonac. *d.punct.*2.*qu.*8. *num.*24. Ego ipſe *d.allegat.*32. *num.*109. Et etiamſi qui deputatur Regularis eſſet, quia hoc ſupponi videtur *in Clem.*1.*Religioſi de priuil.* Lezana *in ſum.quæſt.Regular.tom.*1. *c.*21. *num.*9. Lud. Miranda *in man.Prælat.tom.*1.*quæſt.*48.*art.*1. Ego
62 ipſe *d. allegat.*32.*num.*108. † Dummodò omni caſu deputandus ſit Sacerdos, quia alteri, quàm Sacerdoti Parochus aſſiſtendi licentiam concedere nequit; Ita Nauar. *conſ.*6. *numer.*2. *ſub tit. de clandeſt. deſponſ. in nouis*, Petr. de Ledeſma *in ſumm.part.*1.*de Sacrament.* vbi *de Sacrament. Matrimon. cap.*6.*concl.*4.*verſ.ſegueſſe lo ſegundo*, Sahag.*in cap. quamuis*, *num.*13. *de offic.deleg.* & *ad tit.de ſponſalibus,num* 89. Ceuall.*d. quæſt.* 604. *num.*58. Sanch. *d. lib.*3. *diſputat.*20.*num.*9. *cum ſeqq.* Fr. Molin. *d. differ.* 11.*num.*133.Gutier.*de Matrim.cap.*62.*num.*22. Sayr. *in floribus deciſ.ſub tit. de ſponſalib. deciſ.*51. Baſil.Pont.*de impedim. Matrim. cap.*26. §.6. *verſ. is autem.* Paul. Layman. *d. tractat.* 10.*p.*2. *cap.* 4.*num.*4. Hurtado *d. diſputat.*5. *diffic.*7.*in fine num.*25.Ego ipſe *d.alleg.*32.*num.* 112. etiamſi qui deputatur, ab Epiſcopo deputatus non ſit, Rebel. *de obligat. Iuſtit. p.*2. *lib.*2. *quæſt.*8. *num.*5. Ludou.à S. Ioanne *de adminiſtr. Sacram. tit. de Matrim. ſub numero* 3. *verſ. nota* 2.

63 Habet quoque Parochus facultatem concedendi huiuſmodi licentiam alteri Sacerdoti validè aſſiſtendi Matrimonio ſuorum Parochianorum, quamuis eſſet irregularis, ſuſpenſus, excommunicatus non toleratus; quia hæc conceſſio non eſt actus iuriſdictionis. Ita Henriquez *d. lib.* 11. *cap.*3.§.5.& *lib.*13.*cap.*7.§.7. Sanch. *d.lib.*3. *diſp.*21.*num.*7. Gutier. *de Matrim.cap.*62.*num.*24. Baſil.Pont. *eod.tract.*7.*lib.*7.*cap.*17.*num.*14. Bonacin.*d.q.*2. *puncto* 8.*num.*2. Hurtado *de Matrimon. diſp.*5. *diffic.*8. *num.*26. *cum ſeqq.* Ego ipſe *d. allegat.* 32.*n.*110. Diana *part.*5. *tract.*9.*reſol.*79.*in fine*, Machado *d.lib.*4.*p.*2. *tract.*2. *docum.*16. *num.*4. Et ſaltem in caſu neceſſitatis admittit Chapeauille *de modo miniſtrandi Sacramenta tempore peſtis,c.*6.*q.*3.

Contra Petr.de Ledeſma *de Matrimon. qu.* 45.*art.*5.*punct.*5.*dub.*4.& *in ſumm.par.*1. *de Sacrament.* vbi *de Sacrament. Matrimon.capit.*6. *concl.*4.Mari.Altet.*de cenſur.tom.*1.*lib.*1.*diſp.*6. *c.*6.*verſ.ſed dubitatur*, Auil. *in ſimili tr.part.*2. *c.*6. *diſput.*3.*dub.*1.*concluſ.*5. Ægid.Coninch *d. diſp.*27.*n.*21. Paul.Laym. *d.cap.*4.*num.*5. *verſ. credo*,exiſtimantes excommunicatum,aut ſuſpenſum, ſi toleratus non eſt, alteri Sacerdoti licentiam aſſiſtendi nec licitè,nec validè committere.

Eandem etiam facultatem habet Parochus, 64
quamuis degradatus, qui alteri Sacerdoti licentiam aſſiſtendi licitè committere poteſt, ſecundùm Sayr. *de cenſur.lib.*5. *cap.* 22.*num.*26. Bonac.*d.q.*2.*punct.*8.*n.*23.quos refero Ego ipſe *d.alleg.* 32.*n.* 111.

Et poteſt quilibet Parochs facultatem 65
concedere alteri Sacerdoti coniungendi ſponſos in Matrimonium non ſolùm in propria Parochia, ſed etiam extra illam, ſicut docent Fr. Emman. *in ſumm.tom.*1. *capit.*228. *concluſ.*6. Ægid.de Coninck *dict. diſputat.*27. *dub.*2.*num.*23.& *dub.*3.*numer.*38. Gutier. *dict. cap.*62.*num.*10.Valer.Regin. *dict.lib.*31.*numer.* 180.Bonac. *dict.quæſt.*2.*punct.*8.*numer.*13. Homobon.de Bonis *de examine eccleſiaſtico,tr.*11. *cap.*10.*quæſt.*23.*reſolut.*3.Ego ipſe *dict.alleg.*32. *num.*114.

Contra Seguram, quem refert, & ſequi- 66
tur Franc.Molin.*d.differ.*11.*num.*136.*cum ſeqq.* exiſtimantem Matrimonium non poſſe contrahi in aliena Parochia, nec poſſe Parochum vel Ordinarium concedere licentiam ſuis Parochianis ad contrahendum Matrimonium extra ſuam Parochiam, vel diœceſim reſpectiuè.

An Parochi delegati, quos Epiſcopi con- 67
ſtituunt, & ad nutum ipſius amoueri poſſunt & Vicecurati à Parochis proprietariis, inſtituti poſſint alteri Sacerdoti hanc licentiam aſſiſtendi concedere; Affirmant Rebell. *d.part.*2.*quæſt.*8.*num.*8. & *in addit. lib.*4. *num.*67. Poſſeu.*d. c.* 10.*num.*14. *in fine*, quos re-

 fero

fero Ego ipſe *d.allegat.*32. *numero* 115. *in med.* addo Hurtado *de Matrimon.diſputat.*5. *diffic.* 10.*num.*34. quod verum credit etiam in præſentia Parochi proprietarij, Baſil. Pont. *in ſuo nouiſſimo tr. de Sacram. Matrimon.lib* 5.*cap.*28. *n.*2.latè per concluſiones Sanch. *d.lib.*3.*diſput.* 31. ad quem ſe remittit Gutier. *de Matrim. c.* 66.*num.*18. Contra Sot. & Barthol. Medinam, quos refert Hurtado *vbi ſuprà*, contrarium tenentes.

68 Parochus proprius nolens Matrimonio alioquin licito interuenire, vel licentiam interueniendi concedere; poterit ad id cogi per Superiorem, vt tradit Fr.Molin. *d. differ.*11.*n.*95. *cum ſeqq.* quem refero Ego ipſe *d.alleg.*32.*num.* 115.*in princ.*

69 Licentia aſſiſtendi, quam Parochus alteri Sacerdoti dat, debet eſſe expreſſa, non verò tacita, vt per Menoch. *de arbitrar. caſu* 453.*p.* 13. *&* 14. *& conſ.* 398.*num.*15. Salzed. *ad Bernard.in pract.c.*76.*verſic.duodecimo.* Petrus de Ledeſma *in ſum. part.*1. *de Sacrament.* vbi *de Sacrament. Matrimon. cap.*6. *concluſ.*4. *dub.*14. Henriq. *dict.lib.*11.*cap.*3.§.5. *lit V.*Ceual. *dict. quæſt.*604 *numer.*114.Cened. *dict.q.*30.*num.*79. *in fine*,Gonzal.*ad reg.*8. Cancel. *gloſ.*47. *num.* 52.Armend.*d l.*1.*de Matrim.num.*31. Ægid.de Coninck *d.tom.*2. *diſput.*30.*dub.*2.*n.*31. Valer. Reginald.*d.lib.*31.*num.*181.Sanch.*d.lib.*3.*diſp.* 35.*num.*15.Molfeſ.*in ſum.tractat.*4.*c.*8.*num.*63. Franc.Molin *dict.differ.*11.*n.*98. Baſil.Pont. *de imped.Matrim. c.*26.§.6.*verſ. licentia*, Filliuc. *tract.*10.*de Matrim.cap.*6.*qu.*7.*n.*218 *cum ſeqq.* Bonac. *d. q.*2. *punct.*8.*n.*11. Ego ipſe *d alleg.*32. *n.*126. me citato *in illo loco* Homob. de Bonis *in examine eccleſiaſtico, tr.*11.*c.*10. *q.*22.*reſol.*5.

Et requiritur quòd actum præcedat, ſecundùm Salzed.*dict.cap.*76.*verſ. decimotertio*, Sanch. *d.diſp.*35.*n.*18. Fr.Molin. *d.differ.*11.*n.* 99.Cened.*d.q.*30.*num.*77.quos refero Ego ipſe *d. alleg.*32.*n.*129.

70 Metu, vel dolo obtenta ſufficit, niſi per dolum, & mendacia verſantia circa ſubſtantiam, vel cauſam finalem extorqueat, vt docent Sanch.*d.lib.*3.*diſput.*39. *à n.*13.*& diſp.* 21.*n.*7. Ægid.de Coninch *d. diſp.*27.*n.*37. Valer. Reginald. *d.lib.*31.*n.*182. Gutier. *de Matr. c.*69.*n.*14.*&* 15. Bonac.*d.q.*2.*punct.*8.*n.*17. Ego ipſe *d.alleg.*32.*num.*133.Et validè datur contra prohibitionem Epiſcopi ad effectum, vt Matrimonium contractum coram Sacerdote, cui conceſſa fuit, validum ſit, prout reſoluit Baſil.Pont. *de imped.Matrim.c.*26.§.6.*verſ.valet.*vbi teſtatur deciſum,*& in nouiſſ.tractat. de Matr.lib.*5.*c.*29.*n.*3. Ego ipſe *d.alleg.*32.*n.*134. Et non requiritur in ſcriptis, ſed ſufficit verbalis, ex Nau. *conſ.*41.*num.*1.*ſub tit. de ſponſ.in antiq.* aliàs *conſ.*12.*de clandeſt.deſponſ. in nouis.* Henriq.*d.capit.*3.§.5.*in commento lit.* Z.Franc. Emman.*in Sum.part.*1.*capit.*219.*num.*13.Vgolin. *de irregul.cap* 6.§.7.*num.*3. Sanch. *dict. lib.* 3.*diſp.* 35. *num.*10. Valer. Reginald. *d. lib.*31. *num.*180.Fr. Molin. *d.differ.*11. *n.*100.Cened. *d.quæſt.*30.*n.*80.Sayr.*in floribus deciſ.ſub tit. de ſponſa.deciſ.*48. Bonac. *d.q.*2.*puncto* 8.*num.*11. Ego ipſe *d.alleg.*32.*n.*128.

Licentia generalis adminiſtrandi omnia Sacramenta ſufficit, vt illius vigore poſſit Sacerdos, cui data fuit à Parocho abſentiam facere volente, vel infirmo, Matrimonio contrahendo intereſſe, ſicut à Sacra Congregat. deciſum referunt Rebello *de obligat. Iuſtit. poſt l.*4. *in declarat.ſect.*3.Armend. *d.leg.*1.*de Matrim. n.*31.Bonac.*d.puncto* 8.*n.*11.Ego ipſe *d.alleg.*32. *n.*127.*in princ.* Rot. *deciſ.*750.*n.*6.*p.*1. *diuerſ.& in Vincentina Matrimonij* 11.*Martij* 1624.*coram bona men. Dunozetto.* 71

Sufficit quoque licentia conceſſa à Parocho, vt poſſit quis intra ſuam parochiam omnia ad curam animarum ſpectantia exercere, vt per Nau. *conſ.*27.*ſub tit. de ſponſal. in antiquis*, quod deeſt in nouis, Sayr. *in floribus deciſ.ſub eodem tit.deciſ.*31.Rot.*dict.deciſ.*750. *num.*2.*p.*1.*diuerſ.* Tamburin. *de iure Abbatum tom.*2.*diſput.*8.*quæſt.*2. Hurtado *d. diſp.*5. *diffic.*11.Salzed.*d.cap.*76.*verſ. duodecimo in fine*, Sanch. *d.lib.*3.*diſp.*35.*num.*7. vbi *num.*8. declarat non ſufficere ſi Parochus, quando eſt præſens, concedat alicui licentiam adminiſtrandi omnia Sacramenta, ſecus ſi abſens relinquat ſubſtitutum: refero Ego ipſe *d.alleg.*32.*num.*127.*in med.*& iuxta hæc intelligendi ſunt Filliuc.*quæſt.moral.tom.*1.*tractat.*10.*de Sacram.Matrim.p.*1.*c.*6.*n.*218.Tamburin. *dict. q.*2.*num.*1.*propè fin.* abſolutè exiſtimantes non ſufficere licentiam miniſtrandi Sacramenta à Parocho conceſſam, vt eius vigore poſſit Sacerdos deputatus, Matrimoniis aſſiſtere vel illa ſolemnizare, vt loquatur eo caſu, quo non fuit à Parocho conceſſa licentia generalis adminiſtrandi omnia Sacramenta ſine vlla reſtrictiua: ſed vbi licentia fuit data adminiſtrandi Sacramenta magis neceſſaria, quia tunc ea extendi non poterit ad celebrationem Matrimonij; vt dicit Rot. *deciſ.* 643.*num.vlt.p.*1.*diuerſ.& in d.Vincentina Matrimonij.* 72

Cuius licentiæ vigore poterit Sacerdos delegatus validè Matrimonio aſſiſtere, dum à Parocho concedente non reuocetur, quæ tunc reuocata cenſebitur quando iis, quibus conceſſa fuit, per certum nuncium, aut litteras ſignificata ſit reuocatio, vt reſoluunt Sanch. *d. lib.*3. *diſput.*36. *n.*9. Ægid. Coninch *d.diſp.*27.*n.*32.*verſ.ſexto.* Galet. *in margar.caſuum Conſcientiæ, verb Matrimonium, pag.*164. *col.*2.Ego ipſe *d. alleg.*32. *num.*131. reſoluentes ante huiuſmodi intimationem acta tenere, etiamſi Sacerdos ille aliunde ſciret ſuæ facultatis reuocationem.† Non verò expirat ſi 73 74

ſi interim Parochus moriatur, ſecundùm Franc. Molin. *d. differ.* 11. *num.* 111. quem refero Ego ipſe *d. alleg.* 32. *n.* 132. Sed contrarium fuit in Rota reſolutum *in d. Vincent. Matrimonij* coram *bonæ mem. Dunozetto, arg. leg. mandatum, C. mandati, c. gratum, cap. relatum, de officio deleg.* cum vulgaribus, & ideo hoc tenendum.

75 Si Parochus conceſſiſſet licentiam Sacerdoti aſſiſtendi, ſed hic nondum certificatus de ea notitia, aſſiſtat (vt ſi licentia fuiſſet conceſſa nuncio miſſo à Sacerdote) valebit Matrimonium; quia ſatis eſt eſſe cognitam, & acceptatam à nuncio: ſi verò Parochus motu proprio concedat, vel ad inſtantiam alterius non miſſi à Sacerdote, non valebit, quia talis licentia eſt quoddam priuilegium, hoc autem effectum ſortitur à tempore notitiæ; vt tradunt Sanch. *d. lib.* 3. *diſput.* 36. Filliuc. *d. tr.* 10. *n.* 220. Hurtado *de Matrim. diſp.* 5. *diffic.* 13. *n.* 44. Trullench. *in praxi reſol. Sacr. lib.* 7. *c.* 6. *dub.* 4. *num.* 7. Sed hac in re inueni Sacram Congreg. Concil. *ſub die* 5. *Decembr.* 1626. *& Aprilis* 1628. cenſuiſſe, Matrimonium contractum coram ſacerdote extraneo, qui habet licentiam à proprio Parocho vnius ex contrahentibus, & ignorat ſe illam habere, prout ignorat vnus ex contrahentibus, eſſe inualidum.

76 Sacerdos credere non debet dicenti ſe licentiam habere à Parocho, vt poſſit coram ipſo contrahere, niſi certa ſigna afferat, vel ſit perſona ſpectatæ fidei, de cuius veritate dubitari nullo modo poſſet. Ita Sanch. *dicto lib.* 3. *diſp.* 37. *n.* 1. Ægid. de Coninck *d. diſput.* 17. *n.* 39. Valer. Regin. *dict. lib.* 31. *n.* 181. Baſil. Pont. *d.* §. 6. *verſ. conceſſa*, Bonac. *d. q.* 2. *punct.* 8. *n.* 38. Tamburin. *d. tom.* 2. *diſp.* 8. *q.* 2. *in fine*, Ego ipſe *d. alleg.* 32 *num.* 32. *& num.* 135. Nec etiam credendum eſt Sacerdoti aſſerenti ſe habere licentiam ad aſſiſtendum Matrimonio, niſi ſit perſona valde digna fide, vt cum aliis reſoluit Trullench. *d. lib.* 7. *c.* 6. *dub.* 3. *n.* 3. vbi etiam quod eodem modo credendum non eſt aſſerenti ſe obtinuiſſe diſpenſationem ne præmittantur denunciationes; niſi is eſſet valde timoratus, & fide dignus.

77 Si autem re vera non eſſet vera huiuſmodi licentia, Matrimonium cum illa contractum eſt nullum, vt cenſuit S. Congr. Concil. 7. *Se-*

78 *ptembris* 1620. † Et aſſerenti licentiam proprij Parochi in contrahendo Matrimonio requiſitam non interueniſſe, incumbit onus probandi, quando contra eam opponitur à tertio, ex Maſcard. *de probat.* 982.

79 Proprij Parochi, vel alterius Sacerdotis de eius licenta, præſentia ſimultanea debet eſſe, & non ſufficit ſucceſſiua, Sanch. *d. lib.* 3. *diſp.* 41. *num.* 1. Petrus de Ledeſma *in ſumm. p.* 1. *de Sacram.* vbi *de Sacrament. Matrimon. capit.* 4. *concl.* 5. Rebell. *dict. p.* 2. *quæſt.* 8. *ſect.* 8. *à num.* 8. Ægid. de Coninck *dict. diſputat.* 27. *numer.* 41. *concl.* 1. Bonac. *d. punct.* 8. *n.* 41. Filliuc. *d. tract.* 10. *num.* 229. *cum ſeqq.* Ego ipſe *dict. alleg.* 32. *n.* 137.

Teſtes duo, vel tres rationis compotes ſufficiunt, quamuis impuberes, conſanguinei, domeſtici, fœminæ, aut infames, ſecundùm Spin. *d. gl.* 15. *princ. n.* 46. Henriq. *d. lib.* 11. *c.* 3. §. 9. Petr. de Ledeſm. *de Matr. q.* 45. *art.* 5. *puncto* 3. *poſt* 4. *dub. verſ. concluſio ſit*, Fr. Emman. *in ſum. tom.* 1. *c.* 219. *n.* 18. *in* 2. *edit.* Sanch. *d. lib.* 3. *diſput.* 41. *numer.* 4. *cum ſeqq.* Zerol. *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verb. Matrimon.* §. 14. Ceuall. *d. q.* 604. *num.* 84. Gall. *in marg. Caſuum Conſc. verb. Matrim. p.* 164. Baſil. Pont. *de impedimentis Matrim. c.* 16. §. 6. *in fine*. Fernandez *d p.* 3. *c.* 18. §. 1. *n.* 14. Bonac. *d. q.* 2. *punct.* 8. *n.* 43. Buratt. *dec.* 713 *n.* 7. vbi Ferent. *in annot. n.* 11. Ludou. à S. Ioanne *d. lit. de Matr. n.* 6. Paul. Layman. *d. c.* 4. *n.* 7. *verſ. ſecundo*, quorum plures refero Ego ipſe *d. alleg.* 32. *n.* 138. 80

Contra Franc. Molin. *de ritu nupt. libr.* 1. *comp.* 8. *n.* 64. *cum ſeqq.* exiſtimantem teſtes legitimos, idoneos, & omni exceptione maiores requiri.

Et ſufficiunt quamuis dolo, & ad aliud vocati ſint, Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 39. *num.* 10. quem refero Ego ipſe *d. alleg.* 32. *num.* 139. *in fine*; vel vi detenti, dummodò intelligant conſenſus contrahentium, & aduertant quod agitur, vt docent Ceuall. *d. q.* 604. *num.* 81. Sanch. *d. diſp.* 39. *num.* 9. Ægid. de Coninck *d. q.* 27. *num.* 44. Gutier. *de Matrim. cap.* 69. *num.* 13. Cened. *d. lib.* 1. *q.* 30. *num.* 108. *ad fin.* Bonac. *d. q.* 2. *puncto* 8. *num.* 45. Trullench. *d. lib.* 7. *c.* 6. *dub.* 5. *n.* 3. Ego ipſe *d. alleg.* 32. *n.* 139. *in med.* Et non deſiderantur rogati, Greg. Lop. *l.* 1. *verb. ſin teſtigos tit.* 3. *partit.* 4. Henriq. *d. c.* 3. §. 9. Sanch. *d. lib.* 3. *diſp.* 41. *num.* 7. Cald. Pereira *de empt. & vendit. c.* 6. *num.* 22. Gutier. *de Matrim. cap.* 55. *in fine*, Poſſeuin. *d. c.* 10. *n.* 22. *verſ. quæres*, Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſcopi c.* 15. §. 10. Bonac. *d. q.* 2. *punct.* 8. *n.* 44. Ego ipſe *d. alleg.* 32. *n.* 139. *in princip.*

Vtrùm autem data vrgente neceſſitate poſſit Matrimonium abſque Parochi præſentia, vel aliàs non ſeruata forma Concilij celebrari? In dubium ſolet ab aliquibus reuocari; nam videbatur dicendum Matrimonium celebratum vrgente grauiſſima neceſſitate valere, veluti ſi contrahens in articulo mortis conſtitutus bona fide nubat ex rationabili cauſa, ne ſalus animæ ipſius, quæ concubina ad illum vſque diem vixerat, periclitaretur, & vt prauæ affectioni in illo agone conſultum eſſet: quo caſu videbatur S. Concilium debere recipere interpretationem, vt 81

etiamſi

etiamſi forma præſcripta ad vnguem non fuerit obſeruata, actus ſuſtineatur, cùm tunc legitimè impedita non potuerit formam præſcriptam adimplere, Brun. in tr. de form. & ſolemnit. tit. de potent. & form. ſolemn. lim. 34. iuxta deducta per Lap. alleg. 82. n. 1. & Dec. in c. 1. num. 21. de elect. vbi licèt iuxta diſpoſitionem cap. quia propter, de elect. requiratur pro forma ſubſtantiali, quòd electio fieri debeat per tres ſcrutatores; tamen ſi in collegio non adſint tres, qui poſſint eligi ſcrutatores, valet electio de minori numero, vel ſine illis facta. Ex quibus forſan hanc partem ſuſtinent Vega in Summ. lib. 3. caſu 361. & Iacob. de Graff. in aureis deciſ. part. 1. lib. 2. capit. 86. num. 4. verſ. 2.

Contrarium tamen eſt omninò tenendum, quia licèt lex Eccleſiaſtica non obliget in extrema neceſſitate cum tanto rigore, vt non liceat aliquando contrauenire; nihilominus dum agitur de eſſentiali forma Sacramenti, neceſſitas non excuſat ab inualiditate Matrimonij, non tam ratione legis Eccleſiaſticæ, quàm legis naturalis, & diuinæ ibi incluſæ, quæ prohibet omnem acceſſum ad non ſuam vxorem, eo enim ipſo quod Eccleſia inhabilitat materiam, ideſt perſonas aliter contrahentes, daretur acceſſus ad non ſuam contra præceptum diuinum. Certum ſiquidem eſt ex doctrina Theologorum Sacramentorum conſtare ex materia apta, & forma, & Eccleſiam poſſe in Matrimonio hanc ineptitudinem materiæ conſtituere, qui defectus materiæ impedit Matrimonij perfectionem, & ſic nulla etiam grauis neceſſitas poteſt ſupplere hunc defectum, & validare actum à principio nullum, vt in iiſdemmet met terminis noſtris conſuluit Nau. conſ. 44. de ſponſ. aliàs 6. de clandeſt. deſponſ. & tenent Sarmien. lib. 1. ſelect. capit. 6. num. 7. Segura in direct. Iud. part. 2. cap. 15. n. 44. Henriq. in ſum. lib. 11. de Matrim. c. 3. §. 1. & 8. Gutier. de Matrim. c. 61. n. 4. cum ſeqq. Homobon. de Bonis de exam. eccl. tract. 11. cap. 7. q. 14. reſol. 3. cum multis aliis quos refert, & ſequitur Sanch. de Matrimon. lib. 3. diſputat. 17. vbi ex profeſſo hanc materiam tractat, & decidit refutatis Doctoribus contrariæ ſententiæ, Ægidius de Coninck d. diſputat. 27. dub. 1. Baſil. Pont. de Matrim. libr. 5. cap. 6. Hurtado de Matrim. diſputat. 5. diffi. 3. Rot. deciſ. 646. num. 1. part. 1. diuerſ.

Conſtat autem formam præſcriptam à Concilio non eſſe ſolemnitatem extrinſecam & accidentalem, vt ſunt publicationes, & denunciationes, ac aliæ ſimiles, ſed realem, eſſentialem, & ſubſtantialem, quæ nec poteſt adimpleri per æquipollens, & nunquam poteſt remitti ex quacunque vrgentiſſima cauſa, ſaltem ad inducendam actus validitatem, Dec. conſ. 466. n. 4. Boër. conſ. 66. num. 26. & in terminis, in quibus allegabatur impoſſibilitas, reſpondit Rot. in vna Ferrar. bonorum. 16. Iunij 1614. confirmata 10. Decembris eiuſdem anni, coram Reuerend. Seleucien. Vnde nullam poteſt aliam recipere interpretationem Sacri Concil. diſpoſitio, quæ voluit formam præciſam inducere ad hoc, vt Sacramentum Matrimonij ritè, & rectè celebraretur coram miniſtro Eccleſiæ proprio Paſtore, vel de eius licentia; aliàs actum corruere neceſſe eſt. Nec bona fides ſic contrahentis poteſt conualidare actum ipſo iure prohibitum, & nullum, præcipuè ſtante decreto irritante, quod afficit etiam ignorantes, licèt forſan quoad alias pœnas bona fides poſſit excuſare, gloſſ. in Clem. 2. de hæreticis, ibi Card. poſt notab. 6. Imol. n. 2. cum multis aliis citatis per Sanch. d. diſput. 17. ſub fin. lib. 3. Vnde ex his ſic tenuit Rot. in Vincent. Matr. Martij 1624. coram Reuerendiſſ. Seleucien.

Non tenentur iterum obtenta diſpenſatione coram Parocho, & teſtibus contrahere, qui iam ſemel coram eiſdem contraxere, inualidè tamen propter defectum conſenſus vtriuſque contrahentis, vel propter metum vtrique incuſſum, vel cum impedimento dirimenti, vt docent Fr. Emman. in ſum. tom. 1. c. 208. num. 7. Henriq. d. lib. 11. cap. 3. §. 2. Nau. in man. c. 22. num. 70. Franc. Silu. in addit. ad 3. p. S. Thom. art. 2. qu. 2. concluſ. 4. Ægid. de Coninch de Sacram. diſp. 24. dub. 10. n. 83. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 98. & in praxi fori eccleſ. dec. 246. in 1. edit. Sanch. lib. 2. diſp. 32. num. 13. Valer. Reginal. d. lib. 31. n. 183. ad fin. Gutier. de matr. c. 46. n. 15. Bonac. d. q. 2. punct. 9. n. 4. Rebello d. p. 2. lib. 2. q. 9. n. 5. & ſeq. Diana reſol. mor. p. 2. tr. 1. miſcel. reſ. 5. Poſſeuin. d. cap. 10. n. 25. Ego ipſe d. alleg. 32. n. 157. Machado latè dict. lib. 4 part. 2. tract. 2. doc. 19.

Contra Spin. in ſpeculo teſt. gloſſ. 15. princ. 83
num. 82. Gutierr. de Matrim. c. 76. num. 32. Cened. ad Decret. collect. 58. n. 4. & Canon. quæſt. 30. numer. 11. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 1. quæſt. 120. num. 3. & q. 122. n. 3. Baſil. Pont. de Matrim. lib. 5. c. 6. num. 5. Zambran. in deciſ. caſuum Conſc. tempor. mortis c. 7. dub. 2. exiſtimantes inualidè contrahentes ob defectum conſenſus, vel cum impedimento dirimenti, obtenta diſpenſatione teneri iterum conſentire ante Parochum, & teſtes. Sed conciliari debet vtraque opinio, vt ſcilicet prima procedat in impedimento occulto, ſecunda verò in publico: quia

Qui ſubſiſtente aliquo impedimento oc- 84
culto publicè iuxta formam Concil. Trid. d. cap. 1. celebrarunt, etſi nullum fuerit Matrimonium, eo ſublato non coguntur denuò eandem formam obſeruare, vt per Petr. de

Ledeſma

Ledeſma *d.qu.*45.*art.*5.*concl.*2.*ante vlt.dub.* Sanch. *lib.*2.*diſp.*37.Valer.Reginald. *d.lib.*31. *num.*183.*ad fin.* Fr.Leo *in theſauro fori eccleſ. p.*2.*cap.*9.*num* 83.*cum ſeqq.* Ægid.de Coninck *d.tom.*2.*diſp.*24.*n.*83.Franc.Molin.*d.differ.*11. *n.*160. Bonac. *d.q.*2.*punct.*9.*n.*10. Ludouicus à Sancto Ioanne *vbi ſuprà numer.*7. Matrimonium nullum ex aliquo defectu occulto, celebratum tamen iuxta formam Concil. *d. cap.*1.ſi poſt ratificetur,non eget noua ſolemnitate,ſecundùm Henriq.*d.lib.*11.*capit.*3.§.6. Seraphin. *deciſ.*900. Sanchez *d. diſputat.*37. *num.*3. Franc.Molin. *d.lib.*2.*differ.*17.*num.*39. Verùm cùm hi Doctores loquantur, vel neceſſario intelligendi ſint, quando impedimentum eſt occultum, hinc ſequitur impedimentis non occultis, matrimonium nullum propter impedimentum non ratificari, niſi de nouo repetitis ſolemnitatibus Concilij Trid. ſi partes permanendo inſimul liberè conſentiant: quotieſcumque enim matrimonium non tenet ex aliquo impedimento, quod ab initio viget, ſi poſtea ceſſet, opus eſt quòd omnia de integro ponantur, quot ſunt neceſſaria, & de eſſentia matrimonij: ita Gutier. *canon.lib.*1.*cap.*18.*num.*9.*cum ſeqq.* Zambran. *de caſibus in articulo mortis c.*7.*dub.* 2.*n.*4. Seraphin. *deciſ.*900. Rota apud Farin. *deciſ.*265.*per tot.tom.*2. *conſil.crimin.* repetita inter impreſſas Greg.XV. *deciſ.*295. vbi multis rationibus hanc partem ſuſtinet, & præcipuè ex ea, quia omnis forma, & ſolemnitas quæ debet interuenire in actu, vt valeat interuenire deber in ratificatione; nec poteſt ſeruire ſolemnitas per prius ſequuta, quia illa debet concurrere de tempore actus, nec poteſt ab eo ſeparari:nec iuuare poteſt fictio, aut retrotractio, cùm non fiat quando actus eſt omnino nullus, &c. ſequitur eadem Rota apud Farin. *dec.*204.*n.*2.*p.*2.*recentiſsim.* aliàs *p.*4.*recent.* cuius reſolutionis ea mihi videtur principalis ratio,quam tradit Bald. *in l. mancipia,* per illum text. *C.de rebus alien.* videlicet quia ratificatio reconciliat ea, quæ pendent ab animo, ſed non ea, quæ pendent ex aliqua forma, vel ex alia potentia exteriori.

85 Expreſſio verò, vel ratificatio conſenſus non eſt neceſſariò facienda coram Parocho, & teſtibus, vt Matrimonium infidelium fiat Sacramentum:Ita Fr.Emman. *in ſum.tom.*1.*c.* 230.*n.*1. Nauar. *conſ.*4. *in fine ſub tit.de pactis antiq.* aliàs *conſ.*2. *in fine ſub tit.de conuerſ. infid.in nouis,* Sanch. *lib.*2.*diſp.*9.*n.*1. Rebello *d. lib.*2.*q.*7.*n.*5. Gutier.*de Matr.c.*42.*n.*6.Bonac. *d.q.*2.*p.*2.*n.*6.Ego ipſe *d.alleg.*32.*n.*158.

86 Præſentia Parochi, & teſtium requiritur vt Matrimonium celebratum per procuratorem,ſit validum, vt per Henriq. *lib.*11. *cap.*2. §.6. Sanch. *l.*2 *diſp.*12.*n.*3.*& lib.*3.*diſp.*8.*n.*24. Ægid.de Coninch *diſp.*24.*dub.*9.*n.*78.Gutier. *de Matr.c.*45. Bonac. *d.q.*2.*punct.*5.*n.*5. Vgol. *d.c.*15.§.10. *n.*4.*verſ. quæ.* Ego ipſe *d.alleg.*32. *n.*159.Andr.Victor. *in notis ad cap.*10. Poſſeu. *n.*46. vbi dicit quòd vt procurator validum Matrimonium alieno nomine cõtrahat, quatuor requiruntur conditiones. *Prima,* vt ſpecialem mandatum habeat ad Matrimonium cõtrahendum. *Secunda,* vt mandatum ſit ad ineundem Matrimonium cum certa perſona. *Tertia,* vt procurator id muneris per ſe obeat, non enim ſubſtituere poteſt, niſi mandatum expreſsè hoc explicet. *Quarta,* vt dum conſenſum præbet,facultas reuocata non ſit.

Tenetur Parochus interrogare contrahentes de mutuo conſenſu, vtrum ſcilicet fœmina velit ducere virum, & vir fœminam, ſicut aduertunr Valer. Reginald. *d. lib.*31. *n.*175. Ægid.de Coninck *d.diſput.*27.*dub.*5.*num.*74. Gutier. *de Matrimon. cap.*69. *ad fin.* Bonac. *in ſimili tract.q.*1.*puncto* 8.*num.*40.Ego ipſe *d. alleg.*22. *num.*168. Filliuc. *d. tract.*10.*n.*223. Aliàs ſi omittat, grauiter peccare reſoluit Baſil.Pont. *d.cap.*26.§.2.*verſ.ex quibus,condit.*6. niſi certus eſſet de mutuo illorum conſenſu; tunc enim omiſſionem iſtius interrogationis eſſe tantummodo peccatum veniale docet Bonac. *d.n.*40. 87

Ad matrimonij validitatem minimè requiritur vt Parochus, vel alius Sacerdos aſſiſtens vtatur in eius celebratione his verbis. *Ego vos in Matrimonium coniungo,*&c.de quibus *in d cap.*1.*Conc.Trident.* vt docent Perez *l.*1.*verſ.præterea neceſſarium eſt,tit.*1.*lib.*5.*Ordinam.pag.*39.Petrus de Ledeſma *de Matr. q.*43.*art.*1.*dub.*4.*conc.fin.& q.*45.*art.*5.*punct.*3. *ante primum dub.conc.*2.*& in ſum.par.*1.*de Sacram.* vbi *de Sacram.Matrim.cap.*1.*conc.*15.*in fine,* Henriq. *d.lib.*11.*c.*2.§.7.Segura *d.part.*2. *c.*15.*n.*52. Sanch. *lib.*3.*diſp.*38.*n.*4. Franc. Leo *in theſauro fori eccleſ.p.*2.*c.*9.*n.*36.Ceual.*d.qu.* 604.*n.*53. Franc.Mol. *d.differ.*11.*n.*125. Baſil. Pont. *loco proximè citato,cond.*7. Ægid.de Coninch *d.diſp.*27.*dub.*4.*n* 55. Valer. Reginald. *d.lib.*31.*n.*175. Sayr. *in floribus deciſ.ſub titul. ſponſalib.deciſ.*61 Cened.*d.l* 1.*q.*30.*n.*38. Filliuc. *d.tr.*10.*n.*211. Gutierr. *d.c.*69.*n* 3. Campan.*in diuerſ.Iuris Canonici,rub.*1.*n.*50. Bonacin. *d.q.*2.*punct.*8.*n.*39. vbi etiam quod Parochus tenerur ex præcepto Concilij *dict.cap.*1. vti prædictis verbis, vel ſaltem aliis, iuxta ritum, & conſuetudinem patriæ, refero Ego ipſe *d.alleg.*32.*num.*169. Quorum verborum omiſſio eſt peccatum mortale, cùm violetur Concilij præceptum, ſecundùm Salzed. *ad Bernard.cap.*76.*lit.B.verſ.ſecundo,*Henriq. *lib.* 11.*cap.*2.§.1.Rebello *d.lib.*2.*quæſt.*7.*ſect.*1.*numer.*4. 88

Contra Sanch. *lib.*8.*diſp.*38.*num.*7. Ægid. de Coninch *d.dub.*4.*n.*45. Gutier. *d.cap.*69 *n.* 16. Bonac. *d.puncto* 8.*numer.*39.*verſic.rogabis,*

bis exiſtimantes eſſe tantùm peccatum veniale.

89 Parochus quicunque, in cuius parochia vagabundi ſunt, & commorantur, poteſt eorum Matrimoniis intereſſe, vt probant Sanc. *d.lib.3.diſp.25. n.11.* Baſil. Pont. *de impedim. Matrim.cap.26.§.4.verſ. alienigena*, etiamſi alter tantùm vagus ſit, quia adhuc ſatis eſt ſi quiuis Parochus interſit, Cened. *d.q.30.n.67. verſ.circa hanc,* Gutier. *de Matrim.cap.65.n.* 8. diligenti tamen inquiſitione præmiſſa, & obtenta Ordinarij licentia; vt habetur expreſsè in *Concil.Trid.ſeſſ.24.de reform.Matr. cap.* 7. ne fortè ſint alibi coniugati, aut habeant occultum impedimentum contrahendi, vt benè obſeruant Perez *l.1.in princip. titul.14. lib.8.Ordin.*Henriq. *d.lib.11.cap.3.§.3.*Petr. de Ledeſma *de Matrim. quæſt.45. artic.5. dub.4. verſ.dico ſecundo,& in ſum.p.1.de Sacram.*vbi *de Sacram.Matrim.cap.7.concluſ.5.dub.3.* Fra. Emman. *in ſum.tom.2. cap.219. num.3.* Zerol. *in praxi Epiſcop. part.1.verb. Matrimonium, §.6.& part.2.verb.Parochus,pag.*81. Sanch. *d. diſp.26.à n.*8. Cened. *d.quæſtione 30.numer.66. cum ſeqq.* Ægid.de Coninck *d.diſput.27.num.* 20. Rebello *d.p.2.lib.2.quæſtion.8. num.3.* Valer.Reginald. *d.lib.31.num.239.*Gutier.*d.cap.* 65. Bonac. *d. puncto* 8.*n.6.* Si verò Parochus eam non adhibeat diligentiam, peccabit mortaliter, ſed valebit Matrimonium. Ita Veract. *in append. ad quæſt. quomodo qui vagantur admittendi ſint ad Matrim.verſ. quamuis ſic fiat,* Henriq. *d.c.3.§.3.* Sanch. *d.diſp.25.n.* 16.*& 17.* Cened. *d.q.3.num.68.in princ.* Baſil. Pont. *d.§.5.in fine.* Gutierr. *d.cap.65. num.15. & cap.67.n.3.* Vagus, ſeu vagabundus quoad hoc propoſitum is dicitur, qui nullum certum domicilium habet, vel qui priſtinum domicilium omninò deſerens, amiſit, & iter agit, aut nauigat animo acquirendi nouum: Ita Henriq. *d.§.3.* Cened. *d.quæſt.30. num.69. & 70.* Gutier. *d.cap.65.n.9.* Sanch. *d diſp.25. à n.* 1. vbi *num.8.verſ.intellige.*dicit Tridentinum loqui de his, qui vagantur, & incertas habent ſedes: latè Aloyſ.Riec. *in praxi fori eccleſ. p.4. reſol.353.cum ſeq.*nam *reſol.354.* reſoluit bannitum quoad hunc effectum non dici vagabundum. Et hoc iure alienigenarum gaudent etiam ij, qui ne coram proprio Parocho contrahant, aliò ſecedunt non habitaturi, nec manſuri, vt per Sanch. *d.lib.3. diſput.23. num.* 13.*& 14. & diſp.25.num.11. in fine.* Gutierr. *d.cap.65.num.11.* Bonac. *d.puncto 8.n.4.* Quicquid dicant Fr.Emman. *d.cap.219.num.2.* Rebello *d.lib.2.q.8.n.6.*

90 Ad Matrimonium contrahendum coram Parocho, & teſtibus obligantur ij apud quos promulgatum eſt Concil. Tridentin. & receptum, iuxta illius ſtatutum *in d.cap.1. verſ. & huiuſmodi decretum*; qua publicatione nondum factâ nulla obligatio arctat habitatores, nec ligat ignorantes, prout in quibuſdam Galliæ, & Poloniæ partibus. Ita Petr. de Ledeſm.*in ſum.p.1.de Sacram.* vbi *de Sacram. Matrim.cap.6.concl.4. dub.5.* Ceuall. *d.q* 6c4. *n.143.* Nau. *conſil.8.n.1.ſub tit,de clandeſt.deſponſ.in nouis*, Henriquez *d.lib.11.cap.33.§.8.* Gallet. *in margar.caſuum Conſc.verb. Matr. pag.163.col.2.* Sanch. *d.lib.3.diſput.18.num.1.* Molfeſ. *in ſum.Theol.moralis tract.4.c.9.n.19.* Rebell. *d.l.2 quæſt.6.ſect.3.* Gutierr. *de Matr. cap.1.num.12.* Baſil.Pont. *d.cap.26.§.2.verſ.4.* vbi ſubdit huiuſmodi reſolutionem non naſci ex eo, quòd lex ad ſui obligationem exigat, vt acceptetur à populo, ſed ex ſpeciali diſpoſitione Eccleſiæ in hoc caſu, quæ hanc legem obligare noluit, niſi poſt promulgationem ſingulis Parochis factam, trigintaque à à publicatione diebus elapſis, refero Ego ipſe *d.alleg.32.n.152.*

Vnde ij, qui ſunt incolæ vnius loci in quo 91
promulgatum, & acceptatum fuit Concilium; ſi aliò migient, vbi non eſt acceptatum, poterunt validè contrahere, ſeruata quoad fieri poſſit antiqua lege eccleſiaſtica, ſiue illac tranſeant, ſiue domicilium ibidem collocauerint, vt per Petr. Ledeſma *de Matrim. quæſt.45.art.4.puncto 3.* Henriquez *d. lib.11. c.8.§.8.* Baſil.Pont. *d.c.26.§.2.verſ.hinc etiam fit eos:& de Matrimon.lib.5.cap.9.* Rebello *d. p.2.lib.2.quæſt.7. n.15.* Valer. Reginald. *d.lib.* 31.*num.176.* Ægid. de Coninch *d. diſput.27. dub.1.num.14.* Sanch. *d.lib.3. diſp.17.num.28.* Gutier. *d.cap.61.num.14.*Bonacin. *d.q.2.puncto 8.num.2.* Molfeſ. *d.tract.4.cap.9.n.21.* Filliuc. *d.tract.10.cap.5.num.200.* Homobonus de Bonis *de examine eccleſiaſtico tract.11.cap.7.q.17.reſ.3. verſ.ſecundo,* Hurtado *de Matr. diſp.5.diffic....in princ.* Quod ego verum cre-
do † ſi receſſus à loco habitationis fuiſſet fa- 92
ctus ad euitanda impedimenta; putà inimicitias, & obſtacula parentum; ſecus ſi receſſus fuit factus per fraudem, quia aderat impedimentum, vt cenſuit S.Congreg.Conc. *ſub die 7.Februarij 1602.* & ideò eadem Sacr.Congr. *in Colonien. Septembris 1626.* & *in Antuer-*
pien.16. Decembris 1628. declarauit † Matri- 93
monium non eſſe legitimum ſi contrahatur inter ſe transferentes ad locum, in quo Concilium non eſt promulgatum, ſub animo ſine Parocho, & teſtibus contrahendi. Nam Matrimonium contractum ab his, qui in fraudem Trident. receſſerunt, inualidum eſſe, & decreto Trident.ſubiici clariſſimè in terminis tradidère Petr.de Ledeſm. *de matr. q.45.art.5.dub.vlt.concl.1.& 3.fol.198.*Henriq. *in ſum. lib.11.de matrim.c.3.n.8.* Barthol. à Ledeſma *de matrimonio dub.21.fol.1332.* Fr. Emman. *in ſum.tom.1.cap.219. num.2.in fine, & num.3. in 2.edit.* Et in peregrinis, & captiuis, vbi apparet

apparet fraus, vel intentio fraudandi Tridentinum, reſoluunt Petrus Ledeſm. *de matrim. quaſt.* 45. *art.* 5. *ad fin. in ſolut. ad* 3. & *puncto* 3. *dub. pen. fol.* 196. *§. cuius rei explicatione*, Vega *de matrimon. caſu* 39. *&* 94. Veracruz. *in append. de matrim. dub.* 4. *fol.* 27. Henriq. *d. cap.* 3. *num.* 8. Fr. Emman. *d. cap.* 219. *n.* 3. & in recedentibus in fraudem à ſua Parochia ad alienam Parochiam, tradidêre Syluest. *in ſum. verbo, Domicilium, & verbo, Parochia*, Henriq. *d. cap.* 3. *n.* 3. Vega *de matrimon. caſu* 42. Fr. Emman. *d. tom.* 1. *cap.* 218. *n.* 5. *&* 6. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 5. *num.* 41. Henric. Bottæ. *in tract. de Synodo Epiſcopi, artic.* 2. *numer.* 9. & 10. Et probatur à ſimili: nam licèt ſtatuta ſolemnitatem contractus reſpicientia non ligent extra territorium, cùm in ſolemnitatibus locus contractus attendatur, *l. cum fundus, ff. de euict.* tamen hoc non procedit data fraude, quando ſcilicet in fraudem ſtatuti, & ad euitandum illius ſolemnitatem contrahentes data opera recedunt à loco, vbi viget ſtatutum; quia tunc contractus nullus eſt, vt inter alios quamplures tenuerunt Aretin. *conſ.* 54. *num.* 7. & *conſ.* 73. *n.* 5. 6. *&* 7. Bart. *in l. cum ſatis*, *C. de agricol. & cenſ.* Corſet. *verbo Statutum* 11. Bald. *in l. multum intereſt. C. ſi quis alteri*, vbi Salicet. idem Bald. *conſ.* 60. *lib.* 5. Alex. *conſ.* 41. *num... lib.* 5. Corn. *conſ.* 89. *n.* 9. *lib.* 3. Pariſ. *conſ.* 99. *num.* 59. *lib.* 1. Marſil. *in l. fin. num.* 142. *ff. de iuriſd. omn. Iudic.* Roland. *conſ.* 33. *in fin. lib.* 3. Cephal. *conſ.* 70. *n.* 29. *lib.* 2. Rimin. ſen. *conſ.* 598. *in fine*, Rimin. iun. *conſ.* 42. *à numer.* 44. *libr.* 1. Tiraquell. *ad leg. connub. gloſ.* 6. *numer.* 219. aliàs *gloſ.* 8. *numer.* 217. Bertach. *de gabell. p.* 6. *quaſt.* 5. *num.* 9. Hieron. Gabr. *conſ.* 1. *n.* 2. *lib.* 1. Ioann. Bapt. Caccialup. *in l. cunctos populos, num.* 95. *C. de ſumm. Trinitat.* Borgnin. *deciſ.* 42. *num.* 35. *p.* 1. & *deciſ.* 21. *n.* 38. *p.* 3. Horat. Carpan. *in ſtatuta Mediolan. cap.* 319. *num.* 4. *p.* 1. Lamberteng. *de contract. mulier. verbo, mulierum, gloſ.* 2. *numer.* 53. Anton. Sola *in ſtatuta Sabaudiæ p.* 3. *titul. de alienat. bonor. gloſ.* 2. *num.* 32. *&* 33. Menoch. *conſ.* 819. *num.* 14. *lib.* 9. dicens de hoc caſu neminem ambigere. Quibus omnibus in generali quæſtione ita tenentibus, ſequentes quoque addi poſſunt, qui in noſtris ſpecialibus terminis ita tenuerunt, Henriq. Bottæ. *de Synodo Epiſcopi, art.* 2. *num.* 9. *&* 10. Petrus de Ledeſma *de Matrim. quaſt.* 45. *art.* 5. *dub. vlt. concluſ.* 1. *&* 3. *fol. mihi* 198. Fr. Emman. *in ſumm. tom.* 1. *capit.* 219. *numer.* 2. *in fine*, *& numer.* 3. *in* 2. *edition.* Vega *de Matrimon. caſu* 93. *&* 94. Henriquez *dict. libr.* 11. *cap.* 3. *numer.* 8. Veracr. Barthol. à Ledeſma, & Spin. *citatis locis.* Nec rationes quibus mouetur Sanchez *de Matrimonio libr.* 3. *diſputation.* 18. *numer.* 29. euincunt, dum exiſtimat validum eſſe Matrimonium per incolas locorum, vbi Tridentinum obligat, contractum in locis vbi nec obligat, nec publicatum fuit, etiamſi ad ea loca iuerint in fraudem Tridentini, vt ibi poſſent liberè abſque Parocho, & teſtibus Matrimonio copulari. Arguit enim primò quod qui iure ſuo vtitur, non poteſt dici fraudem committere, vt ea ratione effectus impediatur, *l. nullus videtur* 55. *ff. de regul. iuris*, *l.* 3. *paulo poſt princ. verſic. is tamen, ff. de libero hom.* Cæterum hæc ratio ex eo vulgari brocardico deſumpta fàcilè diſſoluitur: nam verum eſt in dubio quòd is, qui iure ſuo vtitur, non videtur fraudem committere, vel in fraudem facere; ſed hoc procedit in dubio, non verò vbi clarè apparet in fraudem facere, vt declarant Dec. *in dict. l. nullus videtur*, *numer.* 1 *verſ. & hoc intelligitur*, *& procedit*, & meliùs Cagnol. *ibi*, *numer.* 1. ponderans eum textum dum dicit, *nullus videtur*, quaſi dicat in dubio, & iuris præſumptione non videri fraudem facere; ſecùs tamen quando manifeſtè, ſeu per coniecturas apparet quod principaliter ſit in fraudem. Quando enim apertè conſtat actum directè ordinari ad finem, ſiue effectum fraudandi legem, licèt incidenter alij reſpectus concurrant, cenſebitur actus prohibitus, & in fraudem legis factus, iuxta doctrinam Stephani de Feder. *de interpret. Iuris, part.* 1. *numer.* 48. quem ſequitur Tiraquell. *de retractu lig. in præfat. num.* 77. Hîc autem, & in caſu propoſito conſtat quod contrahentes ad migrandum ad Parochialem, in qua Concilium Tridentinum publicatum non fuit, principaliter impulit animus & finis præcipuus contrahendi ſine ſolemnitatibus Tridentini; & vt, fraude de loco ad locum commiſſa, poſſent Sanctiſſimum illius decretum circunuenire, & liberè in illius fraudem contrahere. Secundò mouetur idem Sanchez ex reſolutis à Couar. *de ſponſal. part.* 2. *capit.* 8. *§.* 2. *numer.* 10. & Sarmien. *ſelect. lib.* 1. *cap.* 6. *numer.* 8. dum tradunt filios effici legitimos etiam quoad excluſionem ſubſtituti per matrimonium in articulo mortis in fraudem ſubſtituti contractum. Sed omiſſa diſputatione circa veritatem huius dicti, de quo, data fraude, dubitant Pariſius *conſ.* 13. *numer.* 68. *libr.* 1. Anton. Gabriel. *commun. titul. de legitimation. concluſion.* 1. *numer.* 5. *&* 54. ſolutio eſt facilis, quia, vt *infra* dicam, ſola mala intentio nocendi tertio non efficit actus inualidos, niſi ſimul adſit fraus legis, vel de re ad rem, vel de loco ad locum, vel de perſona ad perſonam; nam in

matrimonio contracto in fraudem ſubſtituti ſolùm adeſt praua intentio nocendi tertio; quæ bene inducit præiudicium ſubſtituto, non tamen inducit fraudem legis,cùm neque mutetur res, neque locus, neque perſona ad fraudandam legis diſpoſitionem,prout in præſenti caſu mutatur locus;& ſic in caſu illo, de quo Couar.& Sarm.quamuis agatur de damno,& præiudicio tertij, non tamen agitur de fraude legis. Eodem modo diſſoluitur vltimum argumentum Sanch. dum dicit quòd bona, vel mala intentio conferre poteſt ad committendum, vel non committendum peccatum, non tamen ad annullandum actũ, cùm intentio maneat in mente, nec effectum influat in opus externum, ex traditis à Nauarr. *de reſtit. lib.* 3. *cap.*5.*n.* 7. Nam æquiuocatio ſtat in hoc quod ſola praua intentio fraudandi tertium abſque fraude legis non efficit actus inualidos; ſecùs tamen vbi vltra prauam intentionem adeſt fraus legis, tunc enim annullatur actus non ob prauam intentionem; ſed ob fraudem legi adhibitam.

Sic è contra incola illius loci, in quo non eſt acceptatum Concil. Tridentin. tenetur
94 † contrahere Matrimonium coram Parocho & teſtibus, ſi diuertat ad locum, in quo eſt receptum; ſicut reſoluunt Petrus de Ledeſma *d.q.*45.*puncto* 3.*ad fin.* Sanch.*dict.lib.*3. *diſp.*18.*num.*26. Valer. Reginald.*d.lib.*31.*num.* 176. Ægid. de Coninc. *d.diſput.* 27. *dub.* 1. *ad fin.* Molfeſ. *dict. tract.*4.*cap.*9.*num.*20. Bonacin. *dicto puncto* 8.*num.*5. Ego ipſe *dicta allegat.*32. *num.*155.

95 Inſuper Concil. *dict cap.*1. Parochum, vel alium Sacerdotem, qui cum minore teſtium numero, & teſtes qui ſine Parocho, vel Sacerdote de eius licentia huiuſmodi contractui interfuerint, necnon ipſos contrahentes grauiter arbitrio Ordinarij puniri præcipit, cuius deciſione ſublata non eſt pœna ſuſpenſionis triennalis impoſita Parocho aſſiſtendi Matrimonio clandeſtino *in cap. vlt.* §.*final.de clandeſt.deſponſ.* ſed præterea licebit Ordinario in illum alia pœna arbitraria animaduertere ad eius temeritatem, & præſumptionem coërcendam. Ita Veracruz *in append.ad ſpecul. coniug. dub.* 11.*in fine*, Maiol. *de irregul. lib.* 3.*cap.* 23. *num.* 17. Salzed. *d.c.*76. *verſ.octauo non eſt obliuioni*, Fr.Emman.*in ſum. tom.*1.*cap.*221.*num.*4. Ægid. de Coninc. *dict. diſput.*27.*num.*84. Sanch. *dict.lib.*3.*diſput.*48.*à num.* 3. Franc. Molin. *d differ.*11. *num.*147.*cum ſeq.* Mar. Alter. *de cenſur.tom.* 2. *diſput.*11.*de ſuſpenſ.c.*5.*in princ.* Ego ipſe *d alleg.* 32.*n.*162. vbi *n.* 163. addo Parochum ob licentiam conceſſam alij Sacerdoti aſſiſtendi Matrimonio clandeſtino non incurrere prædictam triennalem ſuſpenſionem, quia Concil. ſuſpendit Parochum, vel alium Sacerdotem coniungentem, & non exprimit dantem licentiam, mandantem, vel conſulentem: & *n.*165. dico ſuſpenſum ab officio, qui interfuit Matrimonio clandeſtino, non eſſe ſuſpenſum à beneficio, quia text. *in d.cap.vlt.* ſolùm mandat ſuſpendendum eſſe à beneficio. Contra Matienſ. *lib.*1. *gl.*7. *n.*2.*in fine,tit.* 1. *lib.*5. *noua Recop.* Sanch *d.lib.* 3. *diſp.*48. *n.*4. Gaſp. Hurtado *de Matrim.diſp.* 5. *diffic.*17. *n.*55. exiſtimantes ceſſare hodie dictam ſuſpenſionem triennalem per pœnã arbitrariam impoſitam à Conc. *citato c.*1. In hac ſiquidem triennali ſuſpenſione diſpenſare non poſſe Epiſcopum, reſoluunt Cou. *de ſponſal. p.* 2.*c.* 6. *in princ. num.* 14. Henriquez *in ſum. lib.* 13.*c.*39.§.3. Sanch. *dict. lib.*3.*diſp.*52. Ego ipſe *d.alleg.*32.*num.* 166. nec virtute Conc. *ſeſſ.*24.*de reform.c.*6. id Epiſcopo permiſſum eſt, vt tenent Sanch. *d diſp.*52.*n.*4. Mar. Alter. *d.c.*5.*prope fin.* Ego ipſe *d. alleg.* 32. *n.*176. ex ea ratione, quia hæc ſuſpenſio non incurritur ipſo iure, ſed per ſententiam Iudicis cognitione præmiſſa de delicto, vnde ſupponitur deductum ad forum contentioſum.

Præterea hortatur eadem S. Synod. Trid. 96
*d.cap.*1. vt coniuges ante benedictionem Sacerdotalem in templo ſuſcipiendam in eadem domo non cohabitent, ſicut ex ea colligunt Ægid. de Coninc. *d. tom.* 2. *diſp.*27. *à n.* 71. Rebel. *d. part.* 2. *lib.* 2.*q.*7.*n.*2. Franciſc. Leo *in theſ fori eccl.p.*2.*cap.*9. *num.*48. *verſ.nam licet*, Baſil. Pont. *d.cap.* 26. §.2. *cond.*4. *verſ. ex quibus*, Ego ipſe *d.alleg.*32.*num.*179.

Sublato tamen ſcandalo, & contemptu 97
legis Eccleſiaſticæ, maximè ſi probabile ſit incontinentiæ periculum, peccatum mortale non erit Matrimonium conſummare ante huiuſmodi benedictionem, ſicut reſoluunt Nauarr. *in man.c.*22.*n.*83. Couar. *de ſponſal.p.*2. *c.*7.§. 2.*n.*2. plures citati à Sanch. *d.lib.*3.*diſp.*2. quibus addo Rebel. *d.p.*2. *lib.*2.*q.*7. *num.* 2. Ce-ned. *d. q.* 30. *prope fin.* Ægid. de Coninc. *d. diſp.*27. *n.*72. *cum ſeq.* Baſil. Pont. *d. c.*26.§.2. *verſ.ex quibus.* Gutier. *de Matrim. c.*48.*n.* 3. *&* *c.*106.*n.* 13. Bonac. *eod.tract.q.* 4. *punct.*6. *n.*1.*in fin.& n.*4.*verſ.rogabis quartò*, Machado *d.lib.*4. *p.*2. *tract.*2. *docum.* 21.*n.*1. *in fine*, vbi dicit de hoc eſſe dubium inter Doctores controuerſum: refero Ego ipſe *d.alleg.*32.*n.*181.

Statuit deinde idem Concil. *eod.cap.*1. be- 98
nedictionem à proprio Parocho fieri, neque à quoquam niſi ab ipſo Parocho, vel ab Ordinario licentiam ad prædictam benedictionem faciendam alij Sacerdoti concedi poſſe, quacunque conſuetudine etiam immemorabili, quæ potiùs corruptela dicenda eſt, non obſtante; † & debet Parochus 99
recipere eleemoſynam occaſione benedictionis, & non alius; Sacr. Congregatio Rit *in*

Acherontina

100 *Acherontina* 25. *Ianuarij* 1602. † Ad id autem ſufficere Parochum vtriuſque contrahentis, tenent Cened. *ad Decretal. collectan.* 81. *num.* 8. Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 82. *n.* 4. Armendar. *d. leg.* 1. *de Matrim. c.* 106. *num.* 8. *&* 9. Bonacin. *d. quaſt.* 4. *puncto* 6. *num.* 3. Ego ipſe *d. allegat.* 32. *numer.* 185.

Contra Caualcan. *par.* 2. *deciſ.* 12. *à num.* 21. Paul. Fuſc. *de viſit. lib.* 2. *c.* 3. *num.* 21. Ceual. *d. q.* 604. *n.* 148. exiſtimantes non integrum eſſe vtriuſuis contrahentis Parocho benedictiones huiuſmodi impartiri; ſed id eſſe Parochi mulieris.

101 Eas verò omittere peccatum veniale eſſe tenent Sanch. *d. lib.* 3. *diſp.* 82. *num.* 6. & Hurtado *de Matrim. diſput.* 5. *diffic.* 23. *num.* 83. quia tantùm ſunt ſacramentale quoddam, quod non apparet magni momenti, neque valdè congruens progreſſui Matrimonij. Fieri autem non poſſunt niſi inter Miſſarum ſolemnia, vt cenſuit Sac. Congregat. Concil. *in Piſauren.* 13. *Iulij* 1630. cuius memini *in collect. Bullarij, verb. Benedictio.*

102 Benedictiones huiuſmodi non debet Parochus facere ſecundò nubentibus, etiamſi fortè primum Matrimonium fuerit inualidum: Ita Nauar. *in man. c.* 22. *n.* 83. Perez *l.* 1. *verſ. eſt alia pœna, tit.* 1. *lib.* 5. *Ordinam.* Mozz. *de contract. lib. tit.* 5. *de Matrim. c. de naturalib. Matrim. num.* 10. Menoch. *de arbitr. caſu* 417. *num.* 2. Cened. *ad Decret. collect.* 49. *n.* 1. Ægid. de ConincK *d. diſp.* 27. *dub.* 8. *n.* 72. Guttier. *d. cap.* 106. *n.* 14 *cum ſeqq.* Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 82. *num.* 15. Rebel. *d. p.* 2. *lib.* 3. *q.* 20. *n.* 3. Bonacin. *d. q.* 4. *puncto* 6. *num.* 4. Hurtado *d. diffic.* 23. *num.* 84. Seruata ſemper legitima diœceſis conſuetudine, Poſ-
103 ſeuin. *de officio Curati, c.* 10. *n.* 48. † quæ quidem generaliter recepta obtinet, vt poſſit benedictio ſolemniter fieri, ſi fœmina nondum fuiſſet benedicta, vt obſeruant Couar. *de ſponſalib. p.* 2. *cap.* 8. §. 11. *numer.* 2. Gregor *l.* 2. *verb. no deuen ſer velados, tit.* 11. *p.* 4. Marc. Anton. Genuenſ. *in pract. Archiep. Neapol. cap.* 59. Mar. Alter. *de cenſur. tom.* 2. *diſp.* 11. *de ſuſpenſ. cap.* 4. *verſ. tertiò dubitatur*, Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. reſolut.* 113. *in fine, in* 2. *edit.* Ego ipſe *d. alleg.* 32. *num.* 184. Machado *d. tract.* 2. *docum.* 21. *n.* 2.

Licèt Parochus pro benedictione huiuſmodi nuptiarum prohibeatur aliquid exigere, ſponte tamen oblatum recipere poteſt, vt tenent Selu. *de beneſ. p.* 1. *q.* 7. *num.* 54. Guttier. *Canon. lib.* 1. *cap.* 29. *num.* 16. *&* 17. reſoluentes etiam quòd ſi Sacerdos, ad quem ſpectat benedictio nuptiarum, nolit dare licentiam alteri Sacerdoti quòd benedicat nuptias niſi pro pecunia, ſiquidem non intendat vendere licentiam benedictionis, ſed prouidere ſibi de portione oblationis eidem contingenti, non eſt ſimonia; ſi tamen ex certa ſcientia, maiorem exigat ſummam, quàm præſumatur debere valere portio eidem contingens, meritò præſumi poteſt quod ipſam licentiam vendere voluit.

Quòd ſi quis Parochus, vel alius Sacerdos 104
ſiue Regularis ſiue ſæcularis ſit, etiamſi id ſibi ex priuilegio, vel immemorabili conſuetudine licere contendat; alterius Parochiæ ſponſos ſine illorum Parochi licentia Matrimonio coniungere, aut benedicere auſus fuerit, ipſo iure tandiu ſuſpenſus maneat, quandiu ab Ordinario eius Parochi, qui matrimonio intereſſe debebat, ſeu à quo benedictio ſuſcipienda erat, abſoluatur: Ita Concil. Trident. *ſæpè citato cap.* 1. Ex quo,

Primò colligo Sacerdotem tam ſæcularem quàm Regularem coniungentem in Matrimonium, vel benedicentem ſubditos alterius Parochiæ, abſque licentia Parochi, vel Ordinarij, remanere ſuſpenſum ab officio, donec ab Ordinario Parochi obtineat abſolutionem: Ita Sanch. *libr.* 3. *diſput.* 52. *num.* 4. Henriq. *d. lib.* 13. *cap.* 38. §. 2. *in fine, lit. E. & c.* 39. §. 3 *lit. C.* Suar. *tom.* 5. *diſput.* 31. *ſect.* 1. *n.* 18. Fr. Emman. *quaſt. Regul. tom.* 3. *quæſt. q.* 2. *art.* 1. Portel. *in dubiis Regular. verb. Matrimonium, num.* 1. Hurtado *de Matrim. & cenſur tract. de ſuſpenſione diffic.* 13. *num.* 40. *verſ. nono* Bonac. *de cenſur. diſp.* 3. *quaſt.* 6. *puncto* 5. *n.* 16. & nouiſſimè *de ſuſpenſion. omnibus in particulari diſputat.* 3. *puncto* 5. Ego ipſe *dict. alleg.* 32. *n.* 186. *cum ſeqq.*

Secundò colligo Sacerdotes Regulares Ma- 105
trimonia ſolemnizantes non habita ſuper his Parochialis Presbyteri licentia ſpeciali, vltra ſuſpenſionem præfatam, ipſo facto excommunicatos eſſe excommunicatione Sedi Apoſt. reſeruata, de qua *in Clem.* 1. *de priuileg.* Ita Nauar. *conſ.* 1. *num.* 7. *ſub tit. de pœnis*, *in antiq. & conſ.* 10. *ſub tit. de conſtit. in antiq.* Maiol. *de irregul. lib.* 3. *cap.* 25. *num.* 12. *verſ. clandeſtinum*, Vgolin. *de officio Epiſcopi cap.* 15. §. 12. *num.* 8. Sanch. *dict. libr.* 3. *diſput* 48. *numer.* 8. *&* 9. Molfeſ. *d. tract.* 4. *cap.* 8. *num.* 66. Mar. Alter. *de cenſur. tom.* 2. *diſputat.* 11. *cap.* 4. *verſ. ſed quæres*, Ludouic. Miranda *in man. Prælator. tomo* 1. *quæſtion.* 48. *articul.* 2. Ego ipſe *dict. allegat.* 32. *num.* 192.

Contra Henriquez *in ſum. libr.* 13. *c.* 38. §. 2. *in comment. lit. E.* Suar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 32. *ſect.* 4. *n.* 13. Sayr. *in ſimili tract. lib.* 4. *c.* 16. *n.* 10. Bonac. *eod. tract. diſp.* 3. *q.* 6. *punct.* 5. *n.* 19. *in fine, & de Matr. q.* 4. *punct.* 6. *num.* 3. Baſil. Pont. *de impedim. Matrim. c.* 26. §. 2. *verſ. ex quibus concedit.* 10. *&* §. 6. *in princ.* exiſtimantes Religioſum benedicendo abſque licentia, præter ſuſpenſionem non incurrere excommunicationem latam *in d. Clem.* 1.

Tertiò, colligo Sacerdotem benedictio 106
nem ſecundis nuptiis impartientem in caſu

non permiſſo incurrere ſuſpenſionem, vt per Couar. *d.* §. 11. *num.* 2. Nauar *in man. cap.* 25. *numer.* 137. Clar. §. *fin. q.* 75. *verſ. Sacerdos*, Henriq. *d. lib.* 13. *cap.* 39. §. 3. *& d. c.* 16. §. 2. Perez *l.* 5. *col.* 5. *verſ. intelligas titul.* 1. *lib.* 5. *Ordin.* Fr. Emman. *in ſum. tom.* 1. *c.* 241. *in fin.* Marc. Anton. Genuenſ. *in pract. Archiep. Neapol. c.* 59. *in addit.* Mar. Alter *d. c.* 4. *verſ. ſecundo.* Sanch. *d. diſp.* 82. *n.* 27. Gutier. *d. cap.* 106. *à num.* 16. Ego ipſe *d. alleg.* 32. *n.* 188.

Contra Bernard. & Salzed. *in pract. cap.* 77. *num.* 1. *& lit. E.* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 82 *num.* 2. *in fine*, Menoch. *de arbit. caſu* 417. *num.* 8. Ceuall. *d. q.* 604. *num.* 135. Aloyſ. Ricc. *d. reſol.* 113. *num.* 1. Vgolin. *d.* §. 12. *num.* 6. *in fine*, exiſtimantes arbitraria tantùm pœna puniendum eſſe Clericum in caſibus ſibi non permiſſis nuptiales benedictiones indulgentem.

107 *Quartò*, colligo excuſare à ſupradicta ſuſpenſione ignorantiam etiam craſſam, dummodò non ſit ita craſſa, vt ſit ingens temeritas. Ita Sanch. *d. lib.* 3. *diſp.* 48. *n.* 7. Gutier. *de Matrim. c.* 75. *n.* 16.

Quintò, colligo hanc ſuſpenſionis pœnam nedum ad officium, ſed etiam ad beneficium extendi poſſe, vt per Hurtado *de Matrim. & cenſur. tract. de ſuſpenſione, diffic.* 13. *numer.* 40. *verſ. nono*, Franc. Molin. *d. diſſ.* 11. *n.* 149. vbi *num.* 150. tenet eam ipſo iure impoſitam eſſe, quia Concil. Trident. *d. cap.* 1. ibi, *tandiu ſuſpenſus maneat*, &c. loquitur per verba præſentis temporis, quæ latam ſententiam important.

CAPVT XXII.

De Extremæ Vnctionis Sacramento per Parochum adminiſtrando.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos quiuis Sacramentum Extremæ Vnctionis validè confert.*

2 *Extremam Vnctionem miniſtrans cùm non ſit Parochus, vel facultatem habeat à proprio Parocho, grauiter peccat.*

3 *Regulares Sacerdotes, qui clericis ſecularibus, ſiue laicis Extremam Vnctionem ſine Parochialis Presbyteri ſpeciali licentia miniſtrauerint, ipſo facto ſunt excommunicati excommunicatione Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter reſeruata.*

4 *Regulares Sacerdotes omnibus, & ſingulis Fratribus profeſſis, conuerſis, oblatis, donatis, & ſeruitoribus ſecularibus poſſunt Extremam Vnctionem, toties quoties neceſſarium fuerit, miniſtrare abſque alicuius pœnæ incurſu.*

5 *Ordinarij locorum permittere debent, vt Regulares teneant in ſuis Eccleſiis Oleum Sanctum pro ipſorum vſu duntaxat.*

6 *Parochus ſi abſit, vel non poſſit, aut per manifeſtam iniuriam nolit Extremam Vnctionem miniſtrare, neque hoc caſu Superior adiri queat pro petenda licentia, tunc quiuis alius Sacerdos non excommunicatus, aut ſuſpenſus, eam licitè poterit miniſtrare.*

7 *Extremam Vnctionem poſſunt plures Sacerdotes ſimul cum Curato eodem tempore dare, vrgente neceſſitate.*

8 *Parochus ſi inchoatas Vnctiones ob repentinam infirmitatem, vel mortem abſoluere non poſſit, tunc alter ei ſuccedere debet.*

9 *Parochus ſi omnes vnctiones infirmi propè morituri perficere non poſſe credat, tunc plures Sacerdotes ad vngendum admittere poterit.*

10 *Parochus ratione officij obligatur Extremam Vnctionem ſubditis miniſtrare, itavt peccet mortaliter ſi pœnitenti ſine iuſta excuſatione neget.*

11 *Extrema Vnctionis capax eſt ſolus homo baptizatus de vita periclitans, qui ratione vtitur, vel certè antea vſus eſt, hó que Sacramentum recipere optauerit.*

12 *Extrema Vnctio non eſt neganda pueris rationis vſum ſufficientem habentibus ad peccandum, & S. Pœnitentiæ, aut Euchariſtiæ recipiendæ capacibus.*

13 *Extrema vnctio neganda non eſt diuturno tempore amentibus, aut phreneſi laborantibus, modo priuſquam in talem amentiæ ſtatum perueniſſent, Sacramentum hoc ſaltem interpretatiuè deſiderauerint.*

14 *Parochus eo caſu Extremam Vnctionem miniſtrare debebit, cùm viderit hominem de vita periclitari.*

15 *Parochus poterit Extremam Vnctionem miniſtrare cùm viderit hominem morti proximum eſſe ob peſtem, ob tactum viperæ, ob vulnus, ob rabidum morſum.*

16 *Peſtis tempore ad vitandum contagium inſeruire poteſt vſus virgæ argenteæ oblongæ ad vngendum è loco remotiori.*

17 *Parochus non tenetur cum morali vitæ periculo Vnctionem præbere.*

18 *Senibus, qui ſenectute conficiuntur, abſque alia infirmitate tenetur Parochus Extremam Vnctionem miniſtrare.*

19 *Parochus ad Extremam Vnctionē miniſtrandam non debet expectare articulum, quo infirmus omni prorſus ſenſu careat, aut quo* omninò

omninò ipſius deſperata ſit ſalus.

20 *Extrema Vnctio poteſt miniſtrari infirmo extra lectum iacenti.*

21 *Parochus poterit ſtatim in principio morbi Extremam Vnctionem miniſtrare, etſi diuturnior morbus videatur, ſi tamen ſalus deſperata ſit.*

22 *Extrema Vnctio miniſtrari poteſt quamuis adhibito Medicorum iudicio probabiliter dubitetur an homo in periculo mortis ſit necne.*

23 *Infirmus ſi dum inungitur moriatur, debet Parochus ab vnctionibus deſiſtere.*

24 *Extremæ Vnctionis materia remota eſt oleum ex oliuis ab Epiſcopo priùs benedictum, vel ſaltem à ſimplici Sacerdote ex Papæ commiſſione.*

25 *Parochus peccat ſi oleum alterius anni in Extrema Vnctione miniſtranda adhibeat, niſi aliud ſuadeat neceſſitas.*

26 *Oleum conſecrarum pro Extrema Vnctione miniſtranda, ſi creditur non ſufficere pro toto anno licitè poterit Parochus miſcere aliquam minorem quantitatem olei non conſecrati.*

27 *Extremæ Vnctionis materia proxima eſt vnctio ſaltem quinque ſenſuum facta à Sacerdote.*

28 *In quinque ſenſibus vngendis non eſt neceſſarius ordo neceſſitate Sacramenti.*

29 *Vnctiones pedum, ac renum non ſunt de eſſentia Sacramenti Extremæ Vnctionis.*

30 *Vnctio in renibus conuenientiùs omittitur, præſertim in fœminis, ac viris Religioſis.*

31 *Infirmus ſi manibus careat, vngenda eſt caro propinqua; ſi oculis careat, locus oculorum vngi debet, dum ei adminiſtratur Extrema Vnctio.*

32 *Sacerdotes non in palmis vbi ſacro Oleo vncti ſunt, ſed infra palmam, vel in exteriori manus parte inungi ſolent, dum eis Extrema Vnctio miniſtratur.*

33 *Extrema Vnctio quando miniſtratur in caſu neceſſitatis, eo quòd periculum ſit in mora ſine culpa, poterit vna auris, vel vna manus inungi.*

34 *Vnctiones ſine Cruce fieri in Extrema Vnctione nihil obſtat causâ celebrandi propter periculum inſtantis mortis.*

35 *Forma Extremæ Vnctionis quæ? oſtenditur.*

36 *Extrema Vnctio ex conſuetudine fermè vbique obtenta vltimo loco inter Sacramenta morituro confertur.*

37 *Extremam Vnctionem conferre infirmo antequam ſuſceperit Sacramentum Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, non eſt peccatum mortale.*

38 *Parochus non poterit Extremam Vnctionem iterum conferre durante eodem periculo morbi.*

39 *Parochus non poteſt prætermittere Orationes, & Pſalmos qui in Extremæ Vnctionis adminiſtratione præſcribuntur ab Eccleſia abſque peccati mortalis incurſu.*

40 *Pſalmi ſeptem Pœnitentiales ex præcepto Eccleſiæ non ſunt neceſſarij in adminiſtratione Extremæ Vnctionis.*

41 *Extremam Vnctionem non licet adminiſtrare in neceſſitate non adhibitis veſtibus ab Eccleſia præſcriptis.*

42 *Peſtis tempore propter periculum contagionis ſatis eſt in adminiſtranda Extrema Vnctione adhibere ea, quæ eſſentialia ſunt.*

43 *Parochus in adminiſtranda Extrema Vnctione vnum miniſtrum clericum, ſi haberi poſſit, adhibere debet, alioqui ſolus illam conferens reliqua etiam omnia peragere poterit.*

44 *Parochus non debet ſine lumine Extremam Vnctionem deferre.*

45 *Interdicti tempore Extrema Vnctio nulli laïco, vel etiam Clerico, aut Religioſo, ſi ſufficienti priuilegio muniti non ſint, miniſtrari poteſt.*

46 *Extrema Vnctio Interdicti tempore miniſtrari poterit quando infirmus nullum aliud poteſt recipere Sacramentum.*

47 *Parochus infirmo moribundo qualiter aſſiſtere debeat, remiſſiuè.*

48 *Sepeliendi ſuos Parochianos quæ obligatio Parocho incumbat, oſtenditur.*

LICET quiuis Sacerdos Sacramentum Extremæ Vnctionis validè conferat, vti proprius illius miniſter, quia eius adminiſtratio intrinſecè non eſt actus iuriſdictionis, ſicut abſolutio à peccatis, Concil. Tridentin. *ſeſſion.* 14. *capit.* 3. *de Extrema Vnction.* S. Thom. *in* 4. *diſt.* 23. *quæſt.* 2. *artic.* 2. Zerol. *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verb. Extrema Vnctio* §. 1. Sayr. *de Sacrament. in genere, lib.* 2. *cap.* 2. *quæſ.* 3. *artic.* 2. *vers.* 2. *de Sacramen. in med.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 5. *quæſt.* 79. *art.* 1. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 28. *à n.* 69. Ægid. de ConincK *de Sacrament. & cenſur. tom.* 2. *diſput.* 19. *à num.* 27. Bonacin. *de Sacram. diſputat.* 7. *quæſt. vnica, puncto* 4. *num.* 1. Molfeſ. *in ſumma Theologiæ moralis tract.* 4. *cap.* 3. *num.* 32. Homobon. de Bonis *de examine eccleſ. tract.* 4. *quæſt.* 53. Ant. Fernandez *in examine Theolog. moralis, par.* 3. *cap.* 10. §. 1. *num.* 8. Filliuc. *in quæſt. moral. tract.* 3. *cap.* 5. *n.* 87. Paul. Layman. *in Theologia morali, lib.* 5. *tract* 8. *cap.* 6. *n.* 1. Nihilominus tamen non poteſt licitè illud adminiſtrare niſi habeat iuriſdictionem, & ab Eccleſia non impediatur; ac propterea † qui non eſt proprius Sacerdos, aut Parochus, 1 2

vel qui facultatem non habet à proprio Parocho, grauiter peccat adminiſtrando hoc Sacramentum; ſiquidem Sacramenta fidelibus miniſtrare proprium eſt Paſtoris officium, & nullus mittere debet falcem in meſſem alienam, ſibſque alienam iuriſdictionem vſurpare: Ita Sot. *in 4. diſtin. 23. q. 2. art. 1.* Syluest. *verb. Vnctio Extrema, n. 4.* Zambran. *de caſibus in articulo mortis, c. 5. dub. 8. n. 2.* Fernandez *d. n. 8.* ConincK *d. diſp. 19. n. 28.* Bonac. *d. puncto 4. n. 4. & 5.* Paul. Layman. *d. c. 6. n. 2.* Tamburin. *de iure Abbatum, tom. 2. diſp. 7. q. 1.* Trullench *in praxi reſol. Sacram. lib. 5. c. vnic. dub. 3. num. 4.* Ludou. à Sancto Ioanne *de admin. Sacrament. art. 5. de Extrema Vnctione, num. 22.* vbi quòd ſub ratihabitione Parochi poterit quilibet Sacerdos adminiſtrare hoc Sacramentum.

Vnde Sacerdotes qui extra caſum neceſſitatis, vel ſine licentia Epiſcopi, aut Parochi, ſeu abſque ſpe ratihabitionis hoc Sacramentum præter eius conſenſum adminiſtrauerint, grauiter peccabunt, vt communiter docent Baſſe. & ab eo citati *in floribus Theolog. verb. Extrema Vnctio 2. n. 1.* Machado *en ſu perfetto Confeſſor, lib. 4. p. 2. tract. 2. docum. 22. num. 2.*

3 Regulares verò Sacerdotes, qui Clericis ſæcularibus, ſiue laïcis Sacramentum hoc ſine proprij Parochialis Presbyteri ſpeciali licentia miniſtrauerint, ipſo facto ſunt excommunicati, cuius excommunicationis abſolutio Sedi Apoſtol. eſt ſpecialiter reſeruata, vt probat *Clem. 1. de priuileg.* & ex ea colligunt Henriq. *in ſumma, lib. 13. cap. 40. §. 4. lit. N.* F. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 60. art. 2. verſ. decimo*, Zerol. *d. verb. Extrema Vnctio, §. 2.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 13. q. 5. verſ. primum*, Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 1. q. 44.* Ludou. Miranda *in man. Prælator. tom. 1. q. 46. art. 1.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſolut. 210. verſ. duodecimo*, Bonac. *d. puncto 4. num. 6.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi p. 3. alleg. 50. n. 96. ſecundùm Lugdunen. impreſſ.* & me citato Lezana *in ſumma qq. Regul. tom. 1. c. 9. n. 31. & c. 21. n. 10.* Trullench. *d. n. 4.*

4 Omnibus tamen, & ſingulis Fratribus profeſſis, conuerſis, oblatis, donatis, nouitiis, & ſeruitoribus ſæcularibus, aut pauperibus in hoſpitalibus ſuis degentibus poſſunt ipſi Regulares Sacramentum hoc toties quoties neceſſarium fuerit, miniſtrare abſque alicuius pœnæ incurſu, ex priuilegio Eugenij IV. Fratribus Minoribus conceſſo, cuius meminit Ludou. Miranda *d. diſp. 7. q. 3. in princ.* Portel. *in dub. Regular. verb. famuli ſeu famulares, n. 1.* Hieron. Roder. *in compend. qq. Regular. reſol. 64.*
5 *num. 1.* † & ideò permittere debent locorum Ordinarij, vt ipſi teneant in ſuis Eccleſiis Oleum Sanctum pro ipſorum vſu duntaxat, ſicut cenſuit Sac. Congregatio negotiis Epiſcop. & Regul. præpoſita, *ſub die 13. Iulij 1589.* Quamuis quoad Donatos, Oblatos, & ſeruitores ſæculares id hodie habere locum tantùm in foro conſcientiæ, ſiue occulto, dicendum videatur: ita vt ſi Parochus aliquod ius circa huiuſmodi perſonas vendicare vellet, & in exteriori foro illud poſtularet, non poſſet ei virtute præfati priuilegij, ſeu aliorum reſiſti, niſi quatenus ea per *Concil. Trid.* reſtricta non ſint; & ſic quandiu ipſe non reſiſtit, integrum eſt Religioſis tuta conſcientia ſuis priuilegiis vti iuxta Pij V. conceſſionem, qui viuæ vocis oraculo abſolutè, & ſine limitatione declarauit, vt gratiæ huiuſmodi non cenſeantur derogatæ, nec reſtrictæ. Ita Suar. *tom. 4. de Relig. tractat. 10 libr. 9. capit. 4. numer. 12.* Tamburin. *d. q. 3. in fine.*

Si verò Parochus abſit, vel non poſſit, aut 6
per manifeſtam iniuriam nolit hoc Sacramentum miniſtrare, neque etiam hoc caſu Superior eius adiri queat pro petenda licentia, tunc quiuis alius Sacerdos non excommunicatus, aut ſuſpenſus licitè poterit illud miniſtrare; quia in tali caſu, etſi ipſemet immediatus Paſtor, ſeu Parochus inuitus ſit, tamen eius Superior, ſaltem Summus Pontifex licentiam præbere cenſendus eſt, cum hoc Sacramentum animæ in extrema lucta valdè vtile ſit, & quaſi firmiſſimum præſidium contra Dæmonis infeſtationes à Chriſto inſtitutum, teſtante Concil. Trident. *in proœm. de Extrema Vnctione*; quin etiam neceſſarium animæ remedium, ſi aliud eo tempore Sacramentum ſalubriter ſuſcipi nequeat: Ideò ſic docent Caietan. *verb. excommunicatio, num. 64.* Armil. *eodem verbo, num. 49.* Henriquez *lib. 3. cap. 13. §. 4.* Soar. *tom. 3. diſputat. 44 ſection. 2.* Ægid. de Coninck. *dicta diſputat. 19. num. 9.* Zambran. *de caſibus in articulo mortis, c. 5. dub. 8.* Fernandez *d. §. 1. num. 8. prope fin.* Ex qua ratione excommunicationem *d. Clem. 1. de priuileg.* non incurri à Religioſis adminiſtrantibus in caſu neceſſitatis abſente Parocho pluribus citatis reſoluit Bonac. *d. q. vnica, puncto 4. num. 6.* quibus addo Ludou. Miranda *d. quæſt. 49. art. 1. concl. vnic. in princ.* Suar. *tom. 4. de Relig. tract. 10. lib. 9. cap. 4. n. 9.* Tamburin. *d. diſp. 7. q. 2.*

Poſſunt plures Sacerdotes ſimul cum Cu- 7
rato eodem tempore Extremam Vnctionem dare, itavt vnus vnum ſenſum vngat, itidem prolata forma partiali: Ita Henriquez *in ſum. lib. 1. cap. 27. §. 2.* Nald. *verb. Extrema Vnctio, n. 6.* Valer Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 28. num 62.* Gallet. *in margarita caſuum Conſcient. verb. Extrema Vnctio habet*, Ægid. de ConincK *d. diſp. 19. dub. 9.* Poſſeuin. *d. tract. de offic. Curati, c. 9. ſub dub. 8.* Bonac. *d. punct. 4. n. 7.* Ludou. à S. Ioan. *d. loco n. 24.* Filliuc. *in q. moral. tom. 1. tr. 3. cap. 5.*

cap. 5. *numer.* 92. Trullench. *in praxi reſol. ſacram. lib.* 5. *cap. vnic. dub.* 2. *numer.* 5. Sed non eſt faciendum ſine neceſſitate, quia extra illam non poteſt Sacramentum à pluribus Sacerdotibus adminiſtrari abſque peccato mortali, cùm fiat contra vſum, & praxim Eccleſiæ in re graui, qui habet vt vnus Miniſter omnes Vnctiones, ideoque totum Sacramentum perficiat; ſicut obſeruat Bonac. *d. num.* 7. *verſ. dixi vrgente neceſſitate, & n.* 8. † Neceſſitatis autem caſus hac in re duplex eſſe poteſt, vnus communiter receptus ex parte Miniſtri, ſi inchoatas vnctiones ob repentinam infirmitatem, aut mortem abſoluere non poſſit; tunc alter ei ſuccedere debet, nihil repetens, ſed quæ reſtant adiiciens: vt per Poſſeuin. *d. num.* 8. Bonac. *d. puncto* 4. *num.* 9. Trullench. *d. lib.* 5. *cap vnic. dub.* 2. *n.* 7. Alter eſt ex parte infirmi ſi antè moriturus videatur, quàm vnicus miniſter omnes vnctiones perficere poſſit; tunc permittit Suar. *d. diſp.* 44. *ſect.* 2. *num.* 8. vt plures Sacerdotes ſimul vngant, vnus oculos, & alter aures, &c. proferentes interim formas, quæ Vnctionibus reſpondent. Et fortaſſe *Iacobus Apoſtol. epiſt.* 5. ideircò Presbyteros nominauit, vt ſignificaret plures ad huius Sacramenti miniſtrationem concurrere poſſe, niſi fortaſſe magis placeat dicere numerum pluralem pro ſingulari vſurpaſſe, ac ſi diceret, *inducite vnũ ex Sacerdotibus miniſtris Eccleſiæ*; vide Doctores, quos citat Bonacin. *d. punct.* 4. *n.* 7. *verſ. neque obſtat.*

8

9

10 Parochus ratione officij ex iuſtitia obligatur hoc Sacramentum ad fidelium ſalutem à Chriſto inſtitutum, ſubditis miniſtrare; vt proinde mortaliter peccet, ſi petenti ſine iuſta excuſatione neget, vel differat cum probabili periculo ne interim infirmus decedat: Ita Nau. *in man. cap.* 25. *n.* 131. Baſſe. *in floribus Theolog. verb. Extrema vnctio.* 2. *n.* 2. Suar. *tom.* 5. *diſp.* 61. *ſect.* 2. Machado *en ſu perfetto Confeſſor y cura de Almas, lib.* 4. *p.* 2. *tract.* 2. *docum.* 22. *n.* 3. Poſſeuin. *d. c.* 9. *num.* 9. Ludou. à Sancto Ioanne *d. art.* 5. *n.* 4 Bonac. *d. q. vnica, puncto* 5. *n.* 12. Chapeauille *d. tract. c.* 5. *q.* 1. Paul. Laym. *d. tract.* 8. *cap.* 7. *num.* 3. Trullench. *d. dub.* 2. *n.* 8.

11 Subiectum huius Sacramenti capax eſt ſolus homo baptizatus de vita periclitans, qui ratione vtitur, vel certè antea vſus eſt, hocque Sacramentum recipere optauerit: Ita Poſſeu. *d. cap.* 9. *n.* 4. Zerol. *in praxi de Sacram. Pœnit. c.* 15. *q.* 7. Zambran *d. cap.* 5. *dub.* 3. vbi ait debere dari cuicunque infirmo, cuius mors timeatur, & creditur citò futura; modò infirmitas naſcatur ex morbo, vel ex vulnere, vel veneno potato, vel ex alia quacumque cauſa intrinſeca, non tamen proximo morti violentæ, vt ſuſpendendo, vel ſuffocando, quia non infirmatur: & *numer.* 2. quòd non eſt neceſſarium, vt ſit in lecto: *& dub.* 6. tenet in eadem infirmitate poſſe repeti Extremam Vnctionem, Bonacin. *d. quæſt. Vnica punct.* 5. *n.* 1. Paul. Laymann. 1. *d. tract.* 8 *cap.* 4 *num.* 1. Ludou. à ſancto Ioanne *d. art.* 5. *à n* 5. Trullench. *in praxi reſolut. Sacram. lib.* 5. *cap. vnic. dub.* 4. *à num.* 1.

Vnde neganda non eſt Extrema Vnctio pueris rationis vſum ſufficientem habentibus ad peccandum, & ſacræ Pœnitentiæ, aut Euchariſtiæ recipiendæ capacibus, non antea; cùm deuotionem, & affectionem erga ipſam tunc habere non poſſint: ac præterea cùm non ſit inſtitutum niſi contra reliquias peccatorum actualium, quæ ipſi ante vſum rationis non habent, ſed nec habere poſſunt: & quamuis ordinetur etiam ad tollendas reliquias peccati originalis aliquo modo, id tamen eſt quatenus poſtmodum confirmatæ ſunt per peccatum actuale: Ita docent Sot. *in* 4. *diſt.* 23. *quæſt.* 2. *art.* 2. *concl.* 4. Nauar. *in man cap.* 22. *num.* 13. Emman. Sà *in aphoriſmis verb Extrema Vnctio, numer.* 2. Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p.* 2. *lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 16. Soar. *in* 3. *p. tom.* 3. *quæſt.* 70. *ſect.* 1. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 3. *quæſt.* 79. *art.* 2. Ludou. Miranda *d. concl.* 6. *q.* 49. *art.* 2. Trullench. *d. cap. vnic dub.* 4. *num.* 5. Ludou. à S. Ioann. *d. art.* 5. *n.* 7. Poſſeuin. *d. cap.* 9. *num* 4 *verſ. pueris*, Zambran. *de caſibus in articulo mortis, cap.* 5. *dub.* 1. Bonacin. *d. quæſt. vnica, puncto* 5. *numer.* 1. *verſ. ratio*, Chapeauille *d. tract. cap.* 5. *quæſ.* 17. Gallet. *in margar. caſuum Conſcient. verb. Extrema Vnctio, antepenult.* vbi quòd danda eſt pueris in decimo anno morientibus: & *in fine* addit dari debere etiam his, qui fuerunt baptizati in articulo mortis, quia licèt per Baptiſmum tollatur culpa, & pœna, remanet tamen pugna contra hoſtem, Paul. Laymann. *d. cap.* 4. *num.* 2. vbi ſubdit excuſari Parochos ſi pueris ante annum ætatis x. v. aut xv. iuxta diœceſis conſuetudinem Extremam Vnctionem negent, excepto tamen caſu neceſſitatis, ſi puer, quem rationis vſum aſſequutum eſſe conſtat, aliud ante mortem Sacramentum ſuſcipere non poſſit, idem Zambran. *de Extrema Vnctione dub.* 1. *cap.* 5. *n.* 3 vbi ait quòd omnibus pueris capacibus Sacramenti Pœnitentiæ, atque adeò in omnibus poſt ſeptennium, niſi conſtaret carere vſu rationis, danda eſt Extrema Vnctio, licèt non recipiant, nec ſint idonei ad Euchariſtiam recipiendam, Ioan. Sanci. *in ſelect. diſp.* 27. *per tot.* vbi tenet peccare Parochum, qui non adminiſtrat Vnctionem ſacram puero habenti vſum rationis ad peccãdum, quamuis ob defectum ætatis nunquam ſuſceperit Euchariſtiam, refert Machado *lib.* 2. *p.* 2. *tract.* 2. *docum.* 22. *numer.* 5. & quamuis 12

Nugn. *in 3. p. tom. 2. q. 32. art. 2. diffic. 1.* & Ioan. Sanci. *d. diſp. 27. n. 18.* putent Fidelem, qui nunquam peccauit, ſubiectum habile non eſſe huius Sacramenti; contrarium tamen tenent plures alij, meritò arbitrantes quod licèt Parochus cognoſcat per Confeſſionem puerum nunquam actualiter peccaſſe, teneatur miniſtrare Sacramentum Vnctionis; quia tunc indigebit illo infirmus, ad robur acquirendum contra tentationes dæmonum: ex quorum numero ſunt Villalob. *in ſum. tom. 1. tract. 10. diffic. 4. num. 7.* Suar. *tom. 4. diſp. 42. ſect. 2. num. 10.* Filliuc. *tom. 1. tract. 3. cap. 4. num. 108.* plures, quos refert, & ſequitur Diana *part. 3. tract. 4. reſol. 181.* Machado *d. lib. 4. part. 2. tract. 2. docum. 22. num. 6.* Trullench *d. cap. vnic. dub. 4. num. 6.*

13 Nec etiam neganda erit extrema Vnctio diuturno tempore amentibus, aut phreneſi laborantibus, modò priuſquam in talem amentiæ ſtatum perueniſſent, Sacramentum hoc ſaltem interpretatiuè deſiderauerint, ſi nimirum Chriſtianè vixerunt, atque ſalutis ſuæ memores fuerunt, quod quidem præſumendum niſi contrarium appareat: ita Henriq. *lib. 3. cap. 13. §. 1.* Ludou. à Sancto Ioanne *d. art. 5. de extrema Vnct. n. 13.* Poſſeuin. *d. cap. 9. num. 4. verſ. habitantibus*, Ludou. Miranda *d. q. 46. art. 2. concl. 5.* vbi quòd prædictum Sacramentum non eſt dandum amentibus, ſiue furioſis, niſi aliquibus vtantur lucidis interuallis, Zambran. *d. cap. 5. dub. 2. n. 4.* Bonacin. *d. punct. 5. num. 2. & 3.* Paul. Layman. *d. cap. 4. num. 3.* vbi. *verſ. ij porrò*, ſecus dicit de perpetuis amentibus, Fernandez *d. part. 3. cap. 10. §. 1. numer. 9.* In phreneticis verò, & furioſis aduertit Zambran. *d. dub. 2.* qui citat Palud. S. Anton. Ledeſm. Henriq. & alios; eos, ſi reſiſtant, eſſe ligandos, excluſis tamen laïcis ad tollendum ſcandalum: & quòd id facere aliquando erit neceſſarium, quando phreneticus non poſſet recipere aliud Sacramentum niſi extremam Vnctionem, refert Anton. Diana *reſolut. moral. p. 2. tract. de celebrat. Miſſar. reſol. 78. in fine.*

14 Eo caſu Parochus Sacramentum hoc miniſtrare debebit, cùm viderit hominem ita periclitari propter infirmitatem ex graui morbo, peſte, vulnere, veneno potato, vel ſimili cauſa intrinſeca? ita Sylueſt. *verb. extrema Vnctio, §. 3. & de Sacram. Pœnitent. cap. 15. quaſ. 7. verſ. dico ſecundò*, Galet. *in margarita caſuum conſcient. eodem verbo Extrema Vnctio, n. 1.* Poſſeu. *d. cap. 9. num. 4. in princip.* Ægid. de ConincK *d. diſput. 19. dub. 7.* Trullench. *d. c. vnic. dub. 4. n. 4.* Ludou. Miranda *d. q. 49. art. 2. concl. 2.* vbi quòd Sacramentum non quibuſcunque infirmis eſt exhibendum, ſed tantummodò graui morbo laborantibus, & iis, qui morti iam appropinquant.

Sic etiam poterit Parochus Sacramentum hoc miniſtrare cùm viderit hominem morti proximum eſſe ob peſtem, ob tactum viperæ, ob vulnus, vel ob rabidum morſum, Bonac. *d. puncto 5. n. 6.* Ludou. à S. Ioanne *n. 6.* Poſſeu *d. c. 9. n. 4. verſ. rabido*, vbi aduertit cauendum eſſe ne tangatur rabidi ſpiritus, ſeu ſaliua, quia habet vim inficiendi rabie tangentem, ideò vngi debet loco oris pars vicina. † Inſeruire etiam poteſt tempore peſtis ad vitandum contagium vſus virgæ argenteæ oblongæ ad vngendum à loco remotiori, de quo Suar. *diſp. 44. ſect. vlt. in fine*, Chapeauille *de modo miniſtrandi Sacramenta tempore peſtis, c. 5. q. 39.* † Vt ſi impendat verum & morale vitæ periculum, quod vitare Parochus nequeat, non tenetur cum tam graui periculo Vnctionem præbere; tenetur tamen aptis Medicorum remediis vti, vt periculum vitet, vel illud præuenire: at ſi poſtquam omnia præſtitit, mortis periculum adſit, non tenetur; ſecùs ſi abſit. ita Suar. *tom. 4. de Pœnit. diſp. 40. ſect. 3.* Villalob. *in ſum. tom. 1. tr. 10. dif. 6. n. 7.* Amil. Molfeſ. & alij, quos refert & ſequitur Diana *moral. reſol. p. 3. tract. 4. reſol. 174.* Machado *d. lib. 4. p. 2. tract. 2. docum. 22. n. 4.* Trullench *d. lib. 5. cum dub. 2. n. 9.* 15 16 17

18 Senibus quoque, qui ſenectute conficiuntur, abſque alia infirmitate, tenetur Parochus hoc Sacramentum miniſtrare; ita Bonac. *d. punct. 5. num. 6. in princip.* Valer. Reginald. *d. lib. 28. n. 69.* Ludou. Miranda *d. q. 49. art. 2. concl. 8.* vbi idem dicit de mulieribus in partu iamiam deficientibus, & ſimilibus.

19 Quamuis ſupradicta ſint vera, nihilominus ad exhibendum præfatum Sacramentum, non eſt expectandus articulus, quo infirmus omni prorſus ſenſu careat, aut quo omninò ipſius deſperata ſit ſalus; ita Nald. *in ſum. verb. Extrema Vnctio, num. 1.* Ægid. de ConincK *d. diſput. 19. dub. 7. n. 25.* Poſſeuin. *d. cap. 9. num. 5.* Ludou. Miranda *d. q. 49. art. 2. concl. 3.* Bonacin. *d. puncto 5. num. 7.* Trullench. *d. dub. 4. n. 3.* † Nec eſſe neceſſarium vt infirmus in lecto iaceat, quia etiam extra lectum inungi poteſt, v.g. peſte infectus, hydropicus, phthiſicus, Henriq. *in ſum. lib. 3. cap. 11. §. 1.* Zambran. *d. cap. 5. dub. 3.* Sed etſi diuturnior morbus videatur, ſi tamen ſalus deſperata ſit, poterit Parochus ſtatim in principio morbi Sacramentum hoc miniſtrare, ſaltem ſi aliqua cauſa exigat, vt quia morbus fallax eſſe ſolet, qui interdum inopinatò hominem occidit, vel quia in progreſſu maius contagionis periculum timetur, idque peſtis tempore obſeruandum monet Suar. *tom 4. de Pœnitent. diſput. 44. ſect. vlt. in fine.* 20 21

Si

22 Si autem adhibito etiam Medicorum iudicio probabiliter dubitetur, an homo peſte infectus,& conſequenter in periculo mortis ſit,nec ne, Sacramentum hoc ſub conditione celebrare poſſe Parochum, ait Chapeauille *d.tract cap.*5. *quæſt.*11. Sic etiam poterit adminiſtrare infirmo de quo dubitatur an ſit mortuus, ſub conditione, ſi adhuc viuit, ne Sacramentum conferatur ſubiecto incapaci, ita Nau. *in man.c.*22. *n.*13.Emman. Sà *verb. Extrema Vnctio, num.*15. Poſſeu. *d.c.*9. *num.*19. Bonacin. *d.punct.*5. *num.*9. Ludou. à S.Ioanne *d.loco n.*26. Paul. Laymann. *d. tract.*
23 8.*cap.*8. *num.*2. † Sed ſi infirmus dum inungitur ex hac vita decedat, debet Parochus ab Vnctionibus deſiſtere, Bonac. *d.punct.*5. *numero* 8. Vgolin.*de officio Epiſcopi, cap.*15.§.9. *num.*2.

24 Materia remota huius Sacramenti eſt oleum ex oliuis ab Epiſcopo priùs benedictum,Concil. Trid.*ſeſſ.*14.*de extrema Vnct.c.*1. Sayr. *de Sacram. in genere, lib.*1.*cap.*3. *quæſt. vnica,art.* 3.*verſ.de Sacramento*,Zerol. *in praxi Epiſcop.part.*1. *verb. Extrema Vnctio*,§.1. Petr. Ledeſma *in ſum p.*1. vbi *de Sacrament. Extrema Vnct.c.*2. Azor. *inſtitutionum moralium p.*1. *lib.*2.*cap.*7.*verſ.quotieſcunque.in fine*,Zambran. *de extrema vnct.cap.*5.*in princ.numero* 3.Valer. Reginald.*in praxi fori pœnitent. lib.* 28. *numero* 50.*cum ſeqq.* Ægid. de Coninck. *d.diſputat.*19. *à num.*5.Bonacin.*d. quæſt. vnica,punct.*2.*num.* 2. Fernandez *d.part.*3. *cap.*10. §.1. *numer.*1. Vel ſaltem à ſimplici Sacerdote ex Papæ commiſſione, vt contra Card.Bellarm.*de Extrema Vnctione,cap.*7. Ægid. de Coninck. *d.diſput.*19. *dub.*2. rectiùs ſentiunt Caiet. 2.2.*quæſt.*72. *art.* 3.Victor. *de Extrema Vnctione, n.*216. Henriq. *d.lib.*8.§.2. Fernand. *loco proximè citato*, Zambran.*d. cap.*5.*in princip. num.* 3. Bonacin. *d.qu. vnica punct.*2. *num.* 3. vbi *n.*4. reſoluit oleum oliuarum eſſe materiam ſufficientem huius Sacramenti, quamuis benedictum ſit alia benedictione, quàm benedictione conſueta Eccleſiæ: & *n.*5. ſubdit non eſſe validum Sacramentum Extremæ Vnctionis, ſi aliud oleum per errorem adhibeatur præter oleum infirmorum.

25 Non videtur à peccato excuſandus Parochus ſi oleum alterius anni adhibeat, niſi aliud ſuadeat neceſſitas, vt reſoluunt Bonac. *d.quæſt.vnica.punct.*2.*n.*6.Vgolin.*de officio Epiſcopi,cap.*7.§.2. *num.*1. Poſſeuin. *d.cap.*9.*num.*1. Ludou. à Sancto Ioanne *de adminiſtr. Sacrament. artic.*5.*de Extrema Vnctione, num.*1. quia debet eſſe benedictum eo anno, vt præcipitur *in cap.litteris,de conſec.diſt.* 3.Machado *en ſu perfetto Confeſſor y cura de Almas, lib.*4.*par.* 2.*tractat.* 2. *docum.*22. *numero* 7. & ſic vbi neceſſitas vrgeret, poterit Parochus vetere oleo morituros vngere, vſquedum nouum ipſi ab Epiſcopo tranſmiſſum fuerit, Zambran. *d.cap.*5. *dub.*4. *num.*15. Vgolin.*d.*§.2. *n.*2. Paul. Laymann. *d. tract.*8. *cap.*2. *num.* 4. vbi aduertit, quòd ſi aduentante nouo, ex vetere aliquid remanſerit, in lampadibus Eccleſiæ, quæ ante venerabile Sacramentum ſunt, ponendum eſt,vt comburatur.

Verum eo caſu, quo oleum conſecratum 26 creditur non ſufficere pro toto anno, licitè poterit Parochus oleum non conſecratum miſcere conſecrato, vtrumque enim cenſetur conſecratum per admixtionem, modò quod additur ſit minoris quantitatis conſecrato: ita Poſſeu.*d c.*9.*n.*2.Fuſc.*de viſitat.lib.*1. *cap.*6.*n* 10.Ludou. à S. Ioanne *d loco,n.*2 Zambran.*d.c.*5. *dub.*5. Bonacin. *d.punct.*2. *n.*8. me citato hoc loco Machado *d docum.*22. *num* .7. Ego ipſe *de officio,& poteſt. Epiſcop. part.*2.*alleg.*31.*n.*17.

Materia verò proxima huius Sacramenti 27 eſt vnctio ſaltem quinque ſenſuum facta Sacerdote, ſecundùm S.Thom. *in* 4. *diſt.*23. *q.*2 *num.* 1. Ægid. de Coninck *d.diſp.*19.*dub.*3. *num.*12. Zambran. *d.cap.*5.*in princ.num.* 3. Bonacin. *d.punct.*2. *num.*9. † in quibus vngendis 28 non eſt neceſſarius ordo neceſſitate Sacramenti, quia mutato ordine adhuc completa manet ſignificatio, vt per Poſſeuin. *d. cap.*9. *numer.*14. Bonacin *d. quæſt.vnica,puncto* 2. *numer.*20.

Circa reliquas verò duas Vnctiones, pe- 29 dum videlicet,ac renum, ſeruanda eſt cuiuſque Eccleſiæ conſuetudo, cùm non ſit de eſſentia Sacramenti, ex Palud. *in* 4.*diſt.*23.*q.* 3.*art.*3.*conc.* 1. & *ibi* Sot.*quæſt.* 2. *art.* 2. *concl.*2. Zambran. *d. cap.*5.*in princ.n.*4. Imò † Vnctio 30 in renibus conuenientiùs omittitur, præſertim in fœminis, ac viris Religioſis, Henriq. *d.lib.*3.*c.*12.§.2 Emman. Sà *verb. Extrema Vnctio, n.*12. Card.Bellarm. *lib.de Extrema Vnct. cap.*10. *in fine*, Valent. *tom.*3. *diſp* 8.*q.*1.*punct.* 2.Soar. *diſp.*40.*ſect.*2.*num.*6. Zambran.*d.cap.*5. *in princ.num.*4.

Quòd ſi ægrotus manibus careat, vngen- 31 da eſt caro propinqua, ſi oculis careat locus oculorum vngi debet, Sot. *d.q.*1.*art.*3. Henriq. *d.cap.*12.§.1. Emman. Sà *d.verb Extrema Vnctio, num.*13. quia licèt homo, qui perpetuò caruit viſu, non potuerit eo ſenſu peccare ſecundùm effectum, potuit tamen peccare ſecundùm concupiſcentiam videndi.

Sacerdotes porrò non in palmis, vbi ſacro 32 oleo vncti ſunt, ſed infra palmam, vel in exteriori manus parte vngi ſolent, Poſſeuin. *d.cap.*8.*num.*15.Emman.Sà *d.verb.Extrema Vnctio num.*16.*Verſ. Sacerdotes*, Bonacin. *d.pun.*5. *n.*19.quamuis nihil referat etiam in ipſis palmis inungi, cùm hæc Vnctio ab altera diuerſa ſit, vt notauit Palud. *in* 4.*diſt.*23. *q.*3. *art.*3. *concl.*

concl. 3.Zambran.*d.cap.*5.*in princ.num.*5. quare cuiuſque hac in re conſuetudo diœceſis ſequenda eſt.

33 In caſu neceſſitatis, eo quòd periculum ſit in mora, ſine culpa poterit vna auris, vel vna manus inungi, Henriquez *dict.cap.*12.§.1. Emman. Sà *d.verb. Extrema Vnctio, n.*12. Soar. *d.diſput.*40.*ſect.*2.*num.*5. Zambran. *d.cap.*5.*in princ.num.*9. Bonacin. *d.punct.*5.*n.*21. Galet.*d.*

34 *verb.Extrema vnctio, num.*21. † Et tunc cauſa celebrandi propter periculum inſtantis mortis Vnctiones ſine Cruce fieri nihil obſtat, vt aduertunt Suar.*d.ſect.*2.*num.*3. Ægid. de Coninck.*d.diſp.*19.*dub.*2.*in fine*, Zambran.*d.cap.*5. *in princ.num.*21. vbi *num.*14. ſubdit quòd in neceſſitate poteſt dari Extrema Vnctio à ſolo Sacerdote ſine miniſtro.

35 Forma huius Sacramenti inquit Concil. Florent.*in decreto Eugenij*, §.*quintum Sacramentum*, eſt: *Per iſtam ſanctam Vnctionem, & ſuam piiſſimã miſericordiam indulgeat tibi Deus quicquid deliquiſti per viſum. Amen*, & ſimiliter de aliis membris tradunt Zambran.*d.c.*5.*in princ. num.*2.Bonacin. *d.q.vnica,punct.* 3. *num.* 1. Fernandez *d.*§.1. *num.* 3. Paul. Laymann. *d.cap.*3. vbi *in verſ. ſecundò*, animaduertit formam illam verborum ad ſingulas Vnctiones ſenſuum repetendam eſſe, ſaltem ex neceſſitate præcepti: at verò ſi periculum eſt in mora, vel morbus eſt contagioſus, puta tempore peſtis, credunt aliqui non improbabiliter ſatis eſſe quòd vngatur organum ſenſus magis obuium, dicendo, *Per iſtam ſanctam Vnctionem, & piiſſimam ſuam miſericordiam indulgeat tibi Dominus, quicquid deliquiſti per viſum, auditum odoratum, guſtum, tactum, & greſſum*, ex horum numero ſunt Victorel.*de Extrema Vnctione*, §. *de ſingulis Vnctionibus*, Suar. *tom.* 4.*diſp.*41.*ſect.* 3.Ægid. de Conink. *d.diſp.*19. *dub.* 5. Poſſeu. *d.cap.*9.*n.*19.Bonacin.*d.q. vnic.puncto* 3. *num.*5. Chapeauille *de modo adminiſtrandi Sacramenta tempore peſtis cap.*5. *qu.* 30. Paul. Layman.*vbi proximè*.

Fit autem forma huius Sacramenti modo deprecatiuo, quia Chriſtus ita inſtituit, Iac. 5.*Inducat Presbyteros, & orent ſuper eum*; tum quia infirmus eget deprecatione aliorum; tum denique quia ipſe tranſit ex foro Eccleſiæ ad forum diuinæ Maieſtatis, & ideò eſt de neceſſitate huius Sacramenti, vt proferatur per modum deprecatiuum, ſicut reſoluunt Fernandez *d.* § 1.*n.* 5. Viuald. *in candel. aureo, tit. de Extrema Vnctione*, vbi *de forma*, *n.* 5.Bonac.*d. puncto* 3. *num.*3. Vnde videtur eſſe inſufficiens forma per modum indicatiuum, niſi aliquid ei deprecatorium addatur, dicendo *Vngo te oleo Sancto, vt Deus, tibi remittat quidquid peccaſti*, &c. ſicut exiſtimauit Paul. Laymann. *d.cap.* 3. *num.*1. quamuis aliqui affirment Sanctum Ambroſium vſum fuiſſe forma per modum indicatiuum.

Conſuetudo fermè vbique obtinet, vt Sacramentum Extremæ Vnctionis vltimo loco inter Sacramenta morituro conferatur, qui eſt Sacramentum exeuntium, & totius vitæ Chriſtianæ conſummatiuum; referunt tamen Stehpan. Durant. *d. ritib. Eccleſ. lib.*1.*cap.*20. *num.*23. Suar. *d. diſp.*44.*ſect.*1.*n.*8. Zambr. *d. cap.*5, *dub.* 1.*n.*5. quibuſdam in locis olim Extremam Vnctionem ante Viaticum dari ſolitam eſſe; & colligi videtur ex *cap.ab infirmis*, 26.*qu.*7. nec deeſt ratio, quod Sacra Euchariſtia finis eſt, ac perfectio reliquorum Sacramentorum, quam proinde decet animæ præbere poſtquam aliis Sacramentis plenè purgata eſt, atque ipſum Viaticum ſignificat dandum eſſe animæ mox migraturæ. 36

Vnde credo non eſſe peccatum mortale conferre Sacramentum Extremæ Vnctionis infirmo antequam ſuſceperit Sacramentum Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, quia infirmus poteſt per contritionem ſe diſponere ad ſuſcipiendum hoc Sacramentum; tum quia aliquando fieri poteſt, vt quis recipere poſſit Extremam Vnctionem, non verò Pœnitentiam, vel Euchariſtiam; vt quando aliquis patitur vomitum, aut ita repentè morbo præuenitur, vt non dederit ſigna Sacramẽti Pœnitentiæ. Seruanda tamen eſt conſuetudo Eccleſiæ, cui nequaquam aduerſatur, quominus poſt acceptam Sacram Euchariſtiam, & Extremam Vnctionem, ſi infirmus aliquanto tempore viuat, & Viaticum iterum petat, ei miniſtrari debeat. Vide Trullench. *d.lib* 6.*cap.vnic.dub.*4.*n.*10. 37

Non poterit Parochus hoc Sacramentum iterum conferre durante eodem periculo morbi, ſecus ſi aliud nouum ſit periculum, quia videlicet infirmus poſtquam ſemel inunctus furat, meliùs haberi cœpit, vt Medicorum iudicio extra probabile, ſeu propinquum mortis periculum conſtitutus eſſet; ſed mutata corporis valetudine recidit, tunc iterum eum inungere poterit; licèt interuallum temporis non longum, ſed paucarum tantùm hebdomadarum interceſſerit, dummodò prudente practica conſideratione cẽſeantur diuerſa pericula, quibus homo conſtituatur in diſtinctis ſtatibus, ſeu diſpoſitionibus ad moriendum. Colliguntur hæc ex Syluest.*verb.Vnctio Extrema, quæſtio n.*8. Henriq. *lib* 3. *cap.*9. §. 3. Petr. de Ledeſma *d.par.* 1. vbi *de Sacrament. Extremæ Vnctionis*, *cap.*8. Frater Emman. *d. quæſtione* 79. *articulo* 4. Poſſeuin.*d.cap.*9. *numer.*18. Molfeſ. *in ſum. Theologiæ moralis, tractat.*4.*cap.*3.*num.*55. Soar. *d.diſputat.*40.*in fine*, Zambr. *d.cap.*5. *dub.*6. Ægid. de ConincK *diſput.*19. *à numer.*26. Valer. Reginald. *d.lib.*28. *numer.* 49. Bonac. *d. quæſtione* 38

vnica

vnica punct.6.num. 4. Paul Laymann. *d. cap.* 4. *num.*5.

39 Circa ritus, & cæremonias in hoc Sacramento adminiſtrando per Parochum adhibendas, ſtandum eſt Rituali, conſuetudini, & Conſtitutionibus Epiſcoporum. Orationes, & Pſalmos, qui in huius Sacramenti adminiſtratione præſcribuntur ab Eccleſia, non poteſt Parochus prætermittere abſque peccati mortalis incurſu, niſi periculum videatur eſſe in mora propter mortis accelerationem, quia tunc ſtatim incipere debet ab Vnctionibus, & Orationes, ac Pſalmos poſtea recitare; vide Zambran. *c.* 5. *in princip. numer.* 10. Bonac. *d. quæſt. vnica, puncto* 6.

40 *ex numer.* 6. vbi *num.*7. exiſtimat † ſeptem Pſalmos Pœnitentiales ex præcepto Eccle-

41 ſiæ non eſſe neceſſarios: & *n.*8. tenet † non licere in neceſſitate adminiſtrare hoc Sacramentum non adhibitis veſtibus ab Eccleſia præſcriptis, Paul. Laymann. *d. tractatu* 8 *c.*8.

42 *numer.* 1. vbi animaduertit † tempore peſtis propter periculum contagionis ſatis eſſe adhibere ea, quæ eſſentialia ſunt cum breuiſſima mora quoad fieri poteſt; ſi tamen tempus patiatur, addit conſultum eſſe Orationes, & Pſalmos poſtea in Eccleſia ſupplere, de quo vide DD citatos *ſuprà*, *n.*17.

43 Vnum ſaltem miniſtrum clericum, ſi haberi poſſit, adhibere debet Parochus, alioqui ſolus etiam Sacerdos Extremam Vnctionem conferens, reliqua etiam omnia peragere poterit, quæ videtur eſſe reſponſio Alexandri *in c. quæſiuit, de verbor. ſignif. iuncta gloſ.* ibi *ver. etiam ſolus.* Card. Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib.*7. *c.*2. *in fine.* Emman. Sà *d. verb. Extrema Vnctio, n.*9. Poſſeu. *d. c.*9. *n.* 11. Bartholom. ab Angelis *de Sacrament. dialogo* 3. §. 153 Chapeauille *de modo miniſtrandi Sacramenta tempore peſtis, cap.* 5. *quæſt.* 36. Bonac. *d. quæſt. vnica, puncto* 6. *num.* 6. Paul. Laymann *vbi ſup. num* 2. *verſ. ſecundo.*

44 Admonet tandem Poſſeuin. *ſæpè citato c.*9. *num.* 12. non debere Parochum ſine lumine Extremam Vnctionem deferre, obſeruando in hoc proprij Epiſcopatus Conſtitutiones, & exiſtimat venialiter tantùm peccare illum, qui ſic ferret ſine cauſa; qui verò cum cauſa nullatenus. Et addit (ſecluſa Epiſcopi Conſtitutione) non bene agere eundem Parochum timentem de nocte ſe vocandum pro infirmo perículoſo, ſi veſpere ferat oleum extremæ Vnctionis ad ſuum cubiculum, vt vocatus expeditiùs vadat, vel ſi de nocte reuerſus ab Vnctione infirmi, vt ſe citiùs expediat, oleum non referat ad ſolitum locum, ſed retineat domi vſque manè, nullum tamen credit peccatum mortale contrahere citra ſcandalum, vel periculum alicuius irreuerentiæ.

45 Interdicti tempore Sacramentum hoc Extremæ Vnctionis nulli laico, vel etiam Clerico, aut Religioſo, ſi ſufficienti priuilegio muniti non ſint, miniſtrari poteſt, *cap. quod in te. de pœnitent. & remiſſ.* Couarr. *in cap. alma mater. par.* 2. §. 2. *num.*7. *verſ. Extrema Vnctionis,* Vgolin. *de cenſur. tab* 5. *cap.*7. §. 1. *& cap.* 10. §. 1. Henriquez. *in ſum. lib.* 13. *cap.*46. §. 4. Soar. *tom.*5. *diſput.* 33. *ſect.* 1. *num.* 38. Fr. Emman. *qq. Regular. tom.* 2. *quæſt.* 109 *artic.* 3. Sayr. *de cenſur. lib.*5. *cap.*7. *à num.*29. Auil. *eod. tract. part.* 5. *diſp.* 4. *ſect.* 1. *dub.*7. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 32. *tract.* 3. *num.*27. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *quæſt. artic.*8. *concl.*3. *in med.* Zambran. *d. cap.*5. *dub.*7. Trullench. *d. cap. vnic. dub.*4. *num.* 11. Verùm † quando infirmus 46
nullum aliud poteſt recipere Sacramentum, tunc Extrema Vnctio Interdicti tempore miniſtrari poterit, ſecundùm Henriquez *lib.* 3. *cap.* 10 §. 3. *lit. F.* Zambran. *d. cap.* 5. *dub.*7. *à num.* 5. & licèt aduertat hunc caſum rariſſimè poſſe contingere, eo tamen dato præcepti neceſſitatem continere fatetur Suar. *tom.* 4. *diſput.* 44. *ſect.* 1. *num.*7.

Qualiter Parochus infirmo moribundo aſſiſtere debeat poſtquam Eccleſiæ Sacramenta illi adminiſtrauit, dixi *ſuprà*, *cap.*17. *n.* 27 *cum ſeq.* 47

Reſtat modò videre quæ obligatio Parochis incumbat ſepeliendi ſuos Parochianos: qua de re bene Machado *en ſu perfetio confeſſor y cura de Almas*, *lib.*4. *p.* 2. *trat.* 2. *docum.*24. *n.* 2. in hæc Hiſpanica verba: *Commençãdo pues per la obligation, que el Cura tiene de exterrar a ſus feligreſes, decanos que es tan grande (ſegun diſpoſicion de derecho* in c. abolendæ, de ſepultur. & in Clem. dudum §. huiuſmodi, eod. titul.) *que a los pobres ſin duda deue enterrarde balde y a todos los de mas tambien, ſi no fueſſe en las partes donde huuieſſe loable coſtumbre de daralguna limoſna por el entierro, que entonces no ſolamente ſa puede recibir legitimamente, ſi no que tiene accion ſegun derecho* in citatis Iuribus *a pedir la por iuſticia a los albaceas ſi ellos rehuzaſſen el darla: pero contodo eſſe acontejan. Poſſeuin.* de officio Curati c 14. n. 3 *& Sot.* de iuſtit. lib. 9. q. 6. art. 2. *que antes que el Cura llegue a eſtos terminos deue vſar de otros medios mas ſuaues, y nunca le a conteſca antes de enterrar el defunto pedir por los derechos prenda, cedula, o qualquiera otros reſguardos; porque todas las materias que tocaren a enterres y codicia ſin mui agenas de ſu oficio, y mui propias la de charidad y piedad.* &c. Quibus autem perſonis Parochus Eccleſiaſticam ſepulturam denegare debeat, vide eundem Machado *dicto tract.* 2. *document.* 25. 48

Cap.

Caput XXIII.

Parocho an & quando ſit dandus coadiutor?

SVMMARIVM.

1 *Coadiutor temporalis & reuocabilis dari ſolet Eccleſiæ Rectori ob ægritudinem, vel infirmitatem animi, ſeu corporis, facto inutili.*

2 *Epiſcopus poteſt dare ex cauſa coadiutorem Eccleſiæ Rectori.*

3 *Parochus inutilis effectus non eſt ſuo beneficio priuandus.*

4 *Declaratur* tex. in cap. tua nos, de cleric. ægrot.

5 *Leproſo Parocho* }
6 *Paralytico* } *datur coadiutor.*
7 *Dementi, vel furioſo* }

8 *Illiteratis, & imperitis Parochialium Eccleſiarum Rectoribus, ſeu Parochis ſi aliàs honeſtæ vitæ ſint, deputat Epiſcopus coadiutores pro tempore.*

9 *Imperiti Parochi dicuntur illi, qui inhabiles ſunt ad exploranda ea, quæ incumbunt muneri, ac oneri beneficij, quod habent.*

10 *Appellatio ad effectum ſuſpenſiuum tantùm tollitur per decretum Concil. Trident.* ſeſſ. 21. de refor. cap. 6.

11 *Coadiutoris datio non cenſetur comprehenſa in generali Vicariatus commiſſione.*

12 *Parocho, ſeu Rectori de coadiutore prouidendum eſt propter auctam populi numeroſitatem.*

13 *Parocho, quando eſt ſuſpectus de dilapidatione bonorum Eccleſiæ, datur coadiutor.*

14 *Coadiutores ad perſonalem reſidentiam, ſicut Rectores ipſi, tenentur.*

15 *Coadiutus etiam reſidere tenetur.*

1 TEMPORALIS coadiutor, & reuocabilis dari ſolet Eccleſiæ Rectori ob ægritudinem, vel infirmitatem animi, ſeu corporis, facto inutili, & miniſtrare impotenti, vt pro eo miniſtret, & officium exerceat cum congrua portione ex redditibus beneficij ei aſſignanda: Ita Gonzal *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 5. §. 9. *ex num.* 19. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 4. *cap.* 5. *à*
2 *princip.* † Huiuſmodi autem coadiutoris datio fieri poteſt ab Epiſcopo, quia inſtituere, & deſtituere valet, à fortiori poterit coadiutores dare, ex Gāb. *de offic. & poteſtate Legati à latere, lib.* 5. *tit. de coadiutor. n.* 3. Gonz. *ad d.* §. 9. *num.* 36. Quam verò auctoritatem, & poteſtatem habeat huiuſmodi coadiutor, oſtendit Machado *en ſu perfetto Confeſſor y cura de Almas, lib.* 4. *p.* 2. *trat.* 4. *docum.* 1. *n.* 4.

Non eſt enim iuſtum vt Parochus inutilis 3
vt ſuprà effectus ſuo priuetur beneficio, quia afflictis non eſt danda afflictio, *d. c. de Rectoribus, cap. ex parte, cap fin. de clerico ægrot. c.* 1. *eod. tit. in* 6. Nauarr. *conſ.* 1. *eod. tit.* Gonzal. *d.* §. 9. *num.* 32. Nicol. Garc. *d. cap.* 5. *num.* 5. † Nec 4
contrarium videtur firmare tex. *in cap. tua nos, illo tit.* ibi, *debet ab officio remoueri*, quia intelligitur quoad exercitium, & actum, non verò à iure, & titulo beneficij: ita Lancel. *in Inſtit. Canon. lib.* 1. *tit. de coadiutor.* §. 1. *& vlt.* Suar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 51. *ſect.* 2. *ad fin.* Nicol. Garc. *d. cap.* 5. *num.* 6. Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 17. *num.* 160. *ante verſ. addo*, Salgado *de protect. Regia tom.* 1. *par.* 3. *cap.* 2. *num.* 44.

Ex quibus autem cauſis coadiutor huiuſ- 5
modi aſſignari debeat, habetur latè *in tit. de clerico ægrotante, vel debil. in Decretal. lib. & in Sexto.* Vnde colliges quòd leproſo Eccleſiæ Rectori, ſiue Parocho datur coadiutor, vt *in cap. de Rectoribus, & in cap. tua nos, illo tit.* Maiol. *de irregul lib.* 2. *cap.* 18. *col.* 3. Henriquez *in ſum. lib.* 14. *de irregular. cap.* 8. §. 8. *in princip.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefi. lib.* 5. *q.* 3. *num.* 20. *& lib.* 7. *quæſt.* 20. *num.* 8. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſ. reſol.* 494. *n.* 5. *in* 2. *edit. & par.* 4. *reſol.* 543. *n.* 5. latè Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 17. *à num.* 154. vbi *num.* 160. ſubdit, attenta Pij V. Conſtitutione, poſſe leproſum coram Ordinario liberè reſignare, non tamen ad id cogi inuitum, tametſi non dubitet quòd habenti curam animarum etiam inuito dandus ſit coadiutor.

Paralytico debet dari coadiutor, *cap. vlt.* 6
de clerico ægrot. Gonzal. *d.* §. 9. *num.* 24. Aloyſ. Ricc. *in d. praxi rerum fori eccleſ. reſol* 494. *n.* 7. Scip. de Rubeis *in aphoriſmis Epiſcopal. lib. verb. coadiutor, n.* 6.

Dementi quoque vel furioſo datur coad- 7
iutor, vt *in cap. vnic.* §. *ſi verò, de clerico ægrot. lib.* 6. Nauar. *conſ.* 3. *num.* 2. *eod. tit.* Anchar. *conſ.* 188. *V. ſis, num.* 7. Bertachin. *de Epiſcopo, p.* 2. *lib.* 4. *num.* 24. Flamin. Pariſ. *d. lib.* 6. *quæſtione* 20. *num.* 9. Gonzal. *d.* §. 9. *num.* 23. Card. Tuſch. *d. concl.* 402. *n.* 3. Aloyſ. Ricc. *in d. praxi p.* 4. *reſol.* 543. *num.* 4.

Illiteratis, & imperitis Parochialium Ec- 8
cleſiarum Rectoribus, ſeu Parochis, ſi aliàs honeſtæ vitæ ſint, deputat Epiſcopus tanquam Sedis Apoſtol. delegatus coadiutores pro tempore, ſecundùm diſpoſitionem Concil. Trident. *ſeſſ.* 21. *de refor. c.* 6. tradunt Sbroz. *de officio Vicarij l.* 2. *quæſt.* 212. Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.* 21. *lit. G. in nouiſſ. edit.* Franc. Leo *in theſauro fori eccleſ. par.* 2. *cap.* 2. *num.* 71.

Renat

Renat. Chopin. *lib.2. monaſtic. tit.3. numer.7.* Camil.Borel. *in ſum. deciſ.p.1. tit.9. numer.21.* Grilenzon. *conſ.5. numer.3.* Vgolin. *de officio Epiſcopi cap.54.in princip.num.3.* Scipio de Rubeis *d.verb. coadiutor. num.3.* Zerol. *in praxi Epiſcop.p.1. verb.Parochia* §.7. vbi ſubdit procedere in Parochiis exemptis, Campan. *in diuerſ.Iuris Canon.rub.5.cap.5.* Nouar. *in ſingular.Canon. concl.56.& 57.* Ego ipſe *de officio, & poteſt.Epiſcopi p.3.alleg.63.num.7. cum ſeqq.* Sicut etiam poterit Epiſcopus modernus ex rationabili cauſa ſuperueniente iterum examinare approbatum, & prouiſum de Eccleſia Parochiali in forma *Dignum*, vt cenſuit Sacr.Cong.Conc.*in Placentina 26.Aug.*1628.cuius memini *in collect.Bullar.verb.approbare.*

9 Imperiti autem ad hunc effectum dicuntur illi, qui inhabiles ſunt ad exploranda ea, quæ incumbunt muneri, ac oneri beneficij, quod habent; & ſecundùm dignitatem, ſtatum, & officium, ad quod aſſumuntur, ex adductis per Aloyſ. Ricc. *in d. praxi part.4. reſol.*547.

10 Quæ quidem coadiutoris datio vigore præfati Conciliaris decreti non eſt attentata, etiam ſi ſit executa poſt appellationem interpoſitam à ſententia eius, qui iudicialiter proceſſit, quia per illud decretum tollitur appellatio ad effectum ſuſpenſiuum, ſed non deuolutiuum, vt ex Sacr. Congregationis, & Rotæ deciſionibus probat Nicolaus Garc. *d.part.4.cap.5.num.9.& 10.* quem refero Ego ipſe *d.alleg.63.n.*10. nouiſſimè Aloyſ. Ricc. *in d. praxi,reſol.*546.*p.*4. Ioan. Sanci. *in ſelect. diſp.*50. *n.*4. vbi *n.*7. affirmat nec ſolum Concilij decretum permiſſionem continere, ex eo videlicet quod dicat poſſe Epiſcopum deputare coadiutorem illiteratis Parochis, ſed præceptum ſub mortali obligans: & *à n.*11. probat poſſe Epiſcopum ad examen vocare Parochos, vt ei per experientiam innoteſcat, an illorum ſcientia ſit extenuata, & boni mores mutati; nam quamuis à principio collationis Parochialis beneficij ſcientia Parochorum fuerit nota,decurſu temporis diminui poteſt.

11 Comprehenſa autem non cenſetur huiuſmodi coadiutoris datio in generali Vicariatus commiſſione, vt reſoluunt Sbroz. *d.q.*212.*num.*2. Aloyſ.Ricc. *d.reſol.*494.*n.*10. *& in d.praxi,p.4.reſol.*545. Narbona *de appellatione à Vicario ad Epiſcopum, p.1.n.*210. Nouar. *d. concl.*56.*num.*3.

12 Item propter auctam populi numeroſitatem prouidendum eſt Parocho, ſeu Rectori de coadiutore, vt per Cæſ. de Graſſis *deciſ. vnic.de Paroch.* Gonzal. *d.* §. 9. *num.*26. Aloyſ. Ricc. *d. reſol.*494. *num.*8. Quando enim ſolus Curatus eodem tempore pluribus infirmis prouidere non poteſt, non datur iuſta cauſa diuidendi Parochiam, ſed benè adhibendi miniſtros coadiutores, vt cenſuit Rota *in Aquilana Nullitatis erectionis,* 10. *Maij* 1613. coram *R.P.D.meo Pirouano,* impreſſa per Farin. *deciſ.*484.*num.*5.*p.*1.*recent.* Nec Epiſcopus in vim Concilij Tridentini *ſeſſ.*21. *de reformat. cap.*4. poteſt erigere coadiutoriam,ſed vtique cogere debet Rectorem ad adiungendum ſibi tot Sacerdotes, qui ſufficiant Eccleſiis in Sacramentis miniſtrandis, vt atteſtatur reſolutum Armendar. *in addition. ad recopil. legum Nauarræ lib.*1.*tit.*18.*l.*7.*de Epiſcopis,numer.*43. Vnde Sacr. Congreg. Concil. *in vna Oſtunen.*12.*Iulij* 1631. cenſuit Epiſcopum non poſſe diſmembrare partem curæ animarum ab Eccleſia Parochiali ſubiecta Religioni Hieroſolymitanæ,& applicare alteri Eccleſiæ eiuſdem loci,ſub prætextu quòd populus eſſet numeroſus.

Et ſimiliter quando Rector eſt ſuſpectus de dilapidatione bonorum Eccleſiæ, prouidendum eſt ei de coadiutore, vt ex Specul. Abb. & Mandoſ. reſoluit idem Gonzal. *dict.* §.9.*numer.*27.& Aloyſ.Ricc. *in dict.praxi, part.*4.*reſol.*543.*ſub num.*7. 13

In his caſibus, & aliis, ſi qui fuerint, tenentur coadiutores huiuſmodi ad perſonalem reſidentiam, ſicut Rectores ipſi, vt cenſuit Sacra Congregat. Concilij, prout nobis idonei teſtes ſunt Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 5. §.9. *numero* 17. Gálet. *in margarita caſuum Conſcient. verb. reſidentia* 1. Piaſec. *in praxi Epiſcop.part.*2. *cap.*3. *num.*27. Campan. *in diuerſ.Iuris Canon. rub.7.cap.6. num.*104. Sanctarel. *var.reſolut.quæſt.*4.*num.*17. quos cum aliis refero *de officio & poteſtate Epiſcopi,part.*3.*alleg.*53.*num.*58. 14

Tenentur etiam coadiuti reſidere; licèt enim coadiutor ratione infirmitatis Parochi ei datus fuiſſet, nihilominus Parochus coadiutus debet reſidere in loco, vbi eſt Eccleſia Parochialis, ſicut declarauit eadem Sacr. Congregat. Concilij, teſte Armendar. *in addit. ad recopilat.legum Nauarræ, lib.*2.*tit.*23. *l.*2.§.2. *ſub tit. ſed an Parochi debeant reſidere, num.*129. Sic etiam ſi coadiutor detur inhabili, & illiterato, coadiutus per hoc abeſſe non poterit, ne ſit melioris conditionis ſtultus, quàm litteratus, eadem Sacr. Congregat. teſte Gonzal. *ad reg.*8.*Cancel.gloſſ.*5.§.9.*n.*30. 15

DE PAROCHI OFFICIO ET POTESTATE,

PARS TERTIA.

In qua de Iuribus Parochialibus, *Oblationibus* ſcilicet, *Quarta Parochiali*, ſeu *Canonica Portione*, *Sepultura*, *Funeralibus*, *Primitiis*, & *Decimis* agitur.

CAPVT XXIV.

De Oblationibus.

SVMMARIVM.

1 *Oblationes generaliter ſumptæ quid importent, oſtenditur.*

2 *Oblationum appellatione continetur quicquid fidelis offert Deo, & Eccleſiæ, ſiue ſint res mobiles, ſiue immobiles.*

3 *Oblationum tres ſunt ſpecies.*

4 *Oblationum vſus antiquiſsimus.*

5 *Oblationes, quæ in vſus miniſtrorum exponuntur ſunt de iure Parochiali.*

6 *Laici non debent recipere à Clericis oblationes.*

7 *Parochus non debet candelas benedictas tranſmittere ad ædes ſæcularium, ſed in Eccleſia populus eas recipere tenetur.*

8 *Oblationes, & anniuerſaria pertinent ad Rectores, & Vicarios Eccleſiarum Ordinum Militiarum, & non ad Commendatarios, ſeu Præceptores eorum.*

9 *Oblationes non debentur ex præcepto, niſi in quatuor caſibus enumeratis, n.10.*

11 *Parochiani quando ſoliti fuerint in quibuſdam feſtiuitatibus certas facere oblationes, illis neglectis, aut non præſtitis poſſunt per Superiorem cogi ad illam conſuetudinem ſeruandam.*

12 *Conſuetudo, licèt à principio voluntaria, & minimè obligatoria, ſenſim poteſt habere vim legis, & obligare.*

13 *Oblatio vt verè dicatur oblatio, & ſit Deo accepta, quæ requirantur, oſtenditur.*

14 *Diſsidentes fratres.*

15 *Pauperes opprimentes,*

16 *Sacrilegi,*

17 *Extrahẽtes ſeruos ſuos ab Eccleſia,*

18 *Raptores,*

19 *Pœnitentes,*

20 *Meretrices publicæ,*

} *oblationes offerre non poſſunt.*

21 *Oblationes extra Eccleſiam ad ſuſtentationem debitæ exigi poſſunt ab illis, qui offerre prohibentur.*

22 *Oblationes alicui capellæ in Eccleſia exiſtenti, non Capellano, ſed Eccleſiæ, & Rectori debentur.*

23 *Oblationes, quæ fiunt in aliquo Altari, in dubio præſumuntur fieri intuitu Eccleſiæ.*

24 *Oblationes, quæ fiunt in capella, vel Oratorio ſito intra Parochiæ fines, non Oratorio, ſed ipſi Parochiali adiudicari debent.*

25 *Oblationes factæ in capellis, vbi erecta ſunt diſtincta beneficia, Parochiali, & Parocho, non capellis, & Beneficiatis cedunt.*

26 *Oblationes factæ imagini depictæ in pariete domus alicuius perſonæ priuatæ, Parochiali quæruntur, niſi fierent contemplatione Domini domus.*

27 *Oblationes, quæ fiunt tempore Iubilæi, vel anno Sancto in Eccleſia Cathedrali, ſpectant ad Archipresbyterum eiuſdem Eccleſiæ, non autem ad Epiſcopum.*

28 *Oblata celebranti in Eccleſia, cedunt Rectori.*

29 *Oblationes, quæ ſacris Imaginibus deferuntur, an debeantur Epiſcopo, vel potius Parocho, oſtenditur, & n.30.*

30 *Oblationes erogari debent in vſum à largientibus deſtinatum.*

31 *Conſuetudo in materia oblationum admittenda.*

32 *Ius* Luctuoſa *nuncupatum apud Luſitanos quid importet.*

OBLATIO

1 OBLATIONES, licèt generaliter ſumptæ, importent omnes actiones, per quas quæcumque res ad diuinum cultum exhibentur, vt explicat Sot. *de iuſtit. lib.9. quæſt.3. artic.*1. & ita in verbo *oblatio* ſic accepto, decima & primitia contineatur, vt aduerti in ſpecie Syluest. *in ſum. verbo, Decima, numero* 2. ſicut continentur omnia illa, quæ Meo Opt. Max. offeruntur, prout in decima patet ex illo *Geneſ. capit.*28. in finalibus verbis ibi, *decimas offeram tibi*, &c. & *Numer. cap.*18. ibi, *decimarum oblationem:* in primitia probat text. *in cap.*1. 16. *quæſt.*7. ibi, *offerent*, iunctis verbis præcedentibus: ſtrictè tamen, & propriè oblationes dicuntur res illæ, quæ intuitu Religionis immediatè Deo ab hominibus abſque immolatione exhibentur, vt ſcilicet, vel in vſum Eccleſiæ, vel in vſum miniſtrorum cedant, iuxta illud Matth.5. *Si offers munus tuum ante Altare*, &c. & *Deuteron. c.*23. ibi, *Non offeres mercedem*, &c. & *Malachiæ c.*1. ibi, *Si offeratis*,
2 &c. explicat Sot. *d. quæſt.*3. *art.*1. Et ſic † oblationum appellatione contineri quicquid fidelis offert Deo, & Eccleſiæ, per *cap. cùm inter, de verb. ſignific.* docent Oldrad. *conſ.*293. *in fine*, Iſidor. Moſcon. *de maieſt. milit. Eccleſ. lib.*1. *p.*3. *cap.*3. *pag.*466. Card. Tuſc. *tom.*5. *lit. O. concluſ.*11. *numero* 1. quos refero *in tract. de appellatiua verb. vtriuſque Iuris ſignific. appel.* 172. *n.*1. quibus addo Bon. *de legib. q. vlt. punct. vlt. num.*3. *& de ſuſpen. omnibus in particulari, diſp.*3. *q.*3. *puncto* 6. *n.*3. ſiue ſint res mobiles, ſiue immobiles, nec refert teſtamento legentur, vel aliter donentur, *cap. qui oblationes, cap. clerici*, 13. *q.*2. Mar. Socin. *in tract. de oblation. libell.*1. Troil. Maluet. *in ſimili tractat. ferè per tot.* Azorius *inſtitut. moral. p.*1. *lib.*6. *capit.*27. *quæſ.*8 Monet. *de decim. cap.*2. *numero* 9. *& capit.*3. *numero* 2. Galgan. *de iure publico, lib.*3.
3 *tit.*53. *numer.*1. Nam † oblationum tres ſunt ſpecies: *prima* dicitur donatio rei inter viuos facta Deo, & Eccleſiæ; *ſecunda* dicitur donatio cauſa mortis quæ fit pro animæ redemptione, & ſolet mortuarium appellari, *c. indignè*, 12. *q.*2. *Tertia* dicitur Vſualis, & eſt illa, quam faciunt fideles, dum offerunt ad Altare, vel ad manum Sacerdotis, *cap. cauſa, d. c. cùm inter, de verb. ſignific.* Rebuff. *de decim. q.*1. *n.*27. Hier. Carat. *in opuſculo de iurib. Parochial. lib. tit.*3. *cap.*3.

4 Oblationum vſus antiquiſſimus: cœperunt autem tempore Caïn & Abel, vel ſecundùm alios tempore Noë, vt *Gen.*4. *&* 8. vbi dicitur: *Noë ædificauit Altare Domino, tollens de cunctis pecoribus, & volucribus mundis, & obtulit illi in holocauſta ſuper Altare:* & in *lib. Num. c.*6. vbi habet, quod Principes Iſraël obtulerunt munera coram Domino, ſeu plauſtra tecta cum duodecim bobus, & alia quæ præcepit Dominus. Et in lege Gratiæ, dum pariter in Altari, vel Eccleſia, tempore Miſſæ, panis, oleum, vinum, mel, cera, & alia huiuſmodi offerri conſueuerunt, antiquiſſimus quoque vſus exiſtit, vt conſtat ex Canonibus Sextæ Synodi: & *in can.* 28. *Trullano* declaratur qua ratione poſſint fructus aliqui offerri, vt verbi gratia, vuæ, non vt diſtribuantur cum Euchariſtia; ſed, vt benedicantur: at *Can.* 57. dicitur non oportere offerre ad Altare lac, & mel, quod Suar. *de relig. tom.*1. *lib.*1. *de diuino cultu, cap.*4. *numer.*2. cautum putat propter aliquas ſuperſtitiones, quæ ex oblatione mellis, & lactis introducerentur; & quamuis ibi Suar. nullam exprimat cauſam, exiſtimo tamen eam fuiſſe ad repellendam multorum Hæreticorum inſaniam, qui putabant materiam ſanguinis in ſacrificio eccleſiaſtico eſſe lac, contra quos definitum fuit in *Conc. Bracharenſi III.* celebrato circa annum 675. cùm malum adhuc ſerperet, iterum ablatum eſt à ſacris oblationibus lac à Patribus, qui Canones Trullanos edidêre triginta plúſve annis poſt celebrationem tertij Bracharenſis.

Oblationes igitur, quæ in vſus miniſtrorum reponuntur, ſunt de iure Parochialis, 5
capit. quia Sacerdotes 13. *capit. Sanctorum* 14. 10. *quæſt.*1. *leg. Regia Caſtellæ, tit.*19. *partit.*1. quia illis propter Sacramentorum adminiſtrationem ſunt debitæ, Hoſt. *in ſumm. titul. de Paroch. numer.*3. *verſ. & hæc Presbytero.* Roman. *conſ.*356. *numer.*3. *verſ. idem in oblationibus*, Ioann. Andr. *in cap. eum qui, numer.*3. *de præb. lib.*6. vbi Ancharàn. *num.*3. Gemin. *in §. inſuper, numer.*9. Rot. *in Hiſpalen. Primitiarum* 13. *Maij*, 1622. coram R. P. D. Nauarro. 6
Vnde † laïcos non debere recipere à Clericis oblationes, nec aliquam in hoc conſuetudinem eſſe admittendam reſoluit Aloyſ. Riccius *in praxi part.*4. *reſolut.*265. *numero* 5. vbi *numero* 6. id limitat ſi fuerit conſuetudo introducta, prout eſt in tota Italia, per quam in feſto Purificationis S. Virginis laïci recipiunt oblationes candelarum benedictarum à Sacerdotibus. Sed an conſuetudo quòd laïcis in die Purificationis Virginis M. in Eccleſia per Presbyteros candelæ ceræ albæ, vel alterius coloris offerantur, ſit valida, & obſeruanda; vide latè Gutier. *Canon. lib.* 2. *cap.*21. *num.*156. *& num.*158. *& ſeqq.* agit de conſuetudine quod Parochi teneantur dare in Paſchate ſuis Parochianis agnum Paſchalem, vel Paſcha, vel quid aliud. Caueat tamen ſibi † Parochus huiuſmodi candelas bene- 7
dictas tranſmittere ad ædes ſæcularium, ſed iuxta laudabilem, & obſeruatam ab Eccleſia vniuerſali conſuetudinem, in Eccleſia populus eas recipere teneatur, vt cenſuit Sacr. Congreg. negotiis Epiſcop. & Reg. præpoſita,

in vna Foglinen. de anno 1581. & celebrans, qui diſtribuit candelas, cineres, & palmas, detecto capite diſtribuere teneatur, vt cenſuit Sacrorum Rituum Congreg. *ſub die* 18. *Iulij* 1626.

Vnde oblationes, & anniuerſaria pertinere ad Rectores, & Vicarios Eccleſiarum Ordinum Militarium, & non ad Commendatarios, ſeu Præceptores earum, quia illa non veniunt appellatione decimarum, quæ tantùm conceduntur, & debentur Commendatariis, reſoluunt Frater Emmanuel *quæſtion. Regular. tom.* 1. *quæſt.* 34. *articul.* 7. Didacus de la Motta *de confirmat. Ordin. S. Iacobi. libr.* 2. *capite* 1. §. 10. *probat.* 8. *pagin.* 193. nouiſſimè Hier. Rodrig. *in compendio quæſt. Regular. reſolut.* 15. *num.* 18.

Quærit gloſſ. *verb. oblationes, in cap. ſtatuimus*, 16. *quæſt.* 1. an detur præceptum de ſoluendis oblationibus. In quo dubio ſecurè tenendum eſt oblationes non deberi ex præcepto, cùm id in ſacris Canonibus nunquam appareat: nam illud *Exodi cap.* 23. eſt dictum cæremoniale, vt docent Cardinal. *conſ.* 6. *ad fin. de religioſis domibus.* Armil. *in ſum. verb. oblatio, numero tertio*, Grilenzon. *conſ.* 55. *à numero vigeſimo ſecundo, & conſ.* 167. *numero vigeſimoſeptimo*, Azorius *institution. moralium parte* 1. *lib.* 7. *cap.* 7. *quæſtione* 11. Leſſius *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 39. *dub.* 6. *numero* 34. Suar. *de Religion. tom.* 1. *tractatu* 2. *lib.* 1. *cap.* 5. *numero* 2. Gutier. *Canon. lib.* 2. *c.* 21. *num.* 153. vbi ait dictum huius gloſſ. ſic ſimpliciter prolatum iure non procedere.

10 Limitatur tamen hæc reſolutio in quatuor caſibus enumeratis à Sancto Thom 2. 2. *quæſtione* 86. *articulo* 1. & à Hieronymo Catar. *in opuſcul. de iuribus Paroch. tit.* 3. *cap.* 4. & nouiſſimè ab Aloyſio Riccio *in praxi*, *part.* 4. *reſol.* 295. *numero tertio. Primus* eſt, cùm debentur per modum cenſus, penſionis, aut conuentionis antea factæ cum Eccleſia, Ang. *in ſumm. verbo, Oblatio, numero* 1. Grilenzon. *dicto conſ.* 167. *numero vigeſimo octauo. Secundus*, cùm debentur ex teſtamento, legato, donatione, voto, &c. Rebuff. *de decim. quæſtion.* 1. *numero* 24. *Tertius*, quando miniſtri Eccleſiæ non habent congruam ſuſtentationem: Tenentur enim Parochiani ex præcepto naturali, & diuino ad exhibendas oblationes quando presbyteri indigentes ſunt, nec habent vnde poſſint ſibi neceſſaria miniſtrare, Sot. *de Iuſtit. lib.* 9. *quæſt.* 3. *articulo* 1. Theſaur. *Pedemont. deciſ.* 99. *numer.* 17. Gutierrez *Canon. lib.* 2. *cap.* 21. *numer.* 139. qui addunt prædictos Parochianos per viam excommunicationis hoc caſu compelli poſſe ad eas ſoluendas, niſi tanta inopia laborent quòd eis ſufficienter prouidere non poſſint: quo caſu Parochus manibus victum quærere debet ne Parochianis oneroſus exiſtat. *Quartus*, cùm alicubi oblationes conſuetudine ſunt introductæ: nam, vbi extaret, quòd † in quibuſdam feſtiuitatibus Parochiani ſoliti ſint certas facere oblationes, illis neglectis, aut non præſtitis, poſſunt per Superiorem cogi ad illam conſuetudinem ſeruandam; & videtur dici de conſuetudine per decem annos recepta: ita Nauar. *in man. capit.* 13. *numero* 19. referunt Azor. & Suarez *citatis locis*, ſubdens ipſe Suar. *numero ſeptimo*, circa tertium caſum eſſe aduertendum, obligationem, de qua *ibi*, verificari, quando neceſſitas miniſtrorum oriretur ex eo, quòd Parochiani non ſoluerent decimas ſufficientes ad ſuſtentationem: nam, ſi ſoluerent, non daretur talis obligatio: additque *numero octauo*, non currere hanc obligationem Parochianis, quando adeò pauperes, & tenues ſunt, vt non poſſint conferre ad congruam Parochi ſuſtentationem. Sed circa vltimum caſum aduertendum † hanc conſuetudinem, licèt à principio voluntariam, & minimè obligatoriam; ſenſim poſſe habere vim legis, & obligare, quia acceptata eſt, & præſcripta, vt obligatoria: ita Gutierrez *canon. libr.* 2. *capit.* 21. *numer.* 140. *cum ſequentib.* Azorius *dicto libr.* 7. *capit.* 30. aliàs 27. *quæſtione* 12. Leſſius *de iuſtit. libr.* 2. *capit.* 39. *dubio* 6. *numero* 34. Suarez *dicto capit.* 5. *numer.* 12. vbi *numero* 21. & Leſſius *numer.* 39. *citato loco*, addunt ad huiuſmodi præſcriptionem ſufficere decennij tempus, Perez de Lara *de appellation. capit.* 12. *à numero* 21. Ad hoc autem vt valeat prædicta conſuetudo offerendi clericis in Eccleſia, & poſſint compelli laïci ad eam obſeruandam tanquam laudabilem, tria requirit Guttierez *dicto libr.* 2. *canon. capit.* 21. *à numer.* 148. *Primum* quod Parochiani gratis, ſponte, purè, & ſimpliciter, nulla neceſſitate cogente, vel pactione, ſeu pignore præcedente, ſed ex deuotione principaliter obtulerint, & ſoluerint. *Secundum* vt quod à Parochianis ſoluitur, ſit certum, taxatum tamen arbitrio Parochianorum, non autem Rectoris Eccleſiæ. *Tertium* quod totus populus, vel maior pars perſiſtat in ſeruando prædictam laudabilem conſuetudinem, quia tunc cogi poterunt ſingulares eam non ſeruantes.

11

12

Vt oblatio verè dicatur oblatio, & ſit Deo accepta; tria requiruntur, ſecundùm Panormitan. *in cap. fin. de verbor. ſignific. Primum*, quòd offerens ſit Chriſtianus, quia Eccleſia ab infidelibus non recipit oblationes, niſi fortè damnum paſſa ſit ab eiſdem, pro quo tamen non oblationes, ſed earum recipit æſtimationem, vt notatur *in capit. quanto, de vſur.* ſed nec aliquid, quod fuerit oblatum idolo, Eccleſia recipit, vt *in Concil. Illiber.* eſt conſtitutum. *Secundò* requiritur 13

ritur, vt offeratur Eccleſiæ: nam quod priuatæ perſonæ offertur, non eſt propriè oblatio, ſed donatio, aut eleemoſyna, etiamſi eccleſiaſticæ perſonæ donetur. *Tertiò*, vt res oblata ſit licitè, & honeſtè acquiſita, alioquin pro oblatione non recipitur, *dict. capit. cauſa, de verb. ſignific. capit. quia in omnibus, de vſur. capit. ex transmiſſa, de decim.* Illicitè autem intelligitur acquiſitum quicquid ex furto, vſuris, vel alio illicito exercitio, aut ex meretricio eſt acquiſitum: nam *Eccleſ.* 38. legitur: *Dona iniquorum non probat Altiſſimus, nec reſpicit in oblationes iniquorum, nec in multitudine ſacrificiorum eorum propitiabitur peccatis.* Hoc idem affirmat Sanct. Auguſt. *lib. de verb. Dom. ſerm.* 35. & S. Gregor. *in præfat. in Iob.* ait: *Victimæ impiorum abominabiles Deo ſunt, vota iuſtorum placabilia; neque enim Omnipotentis iudicio, quid, ſed à quo detur, inſpicitur, hinc ſcriptum eſt: Reſpexit Dominus ad Abel, & ad munera eius; ad Cain autem, & ad munera eius non reſpexit.*

14 Ideò gloſſ. *verb. dona, in cap.* 2. *diſtinct.* 90. ſeptem enumerat perſonarum genera, quibus prohibitum eſt, oblationes offerre. *Pri-*
15 *mum*, † diſſidentium fratrum. *Secundùm*, pauperes opprimentium, *dicto capit.* 2. Fuſc. *de viſitation. lib* 1. *cap.* 24. *à num.* 10. Sanct. Thom. 2.2. *quæſt.* 86. *artic.* 3. Suarez *de Relig. tom.* 1. *lib.* 1. *de diuino cultu, cap.* 6. *à numer.* 4. vbi *numero* 10. intelligit de oblationibus tantùm, quæ
16 fiunt ad Altare. *Tertiùm*, † ſacrilegorum, *c.*
17 *diuino*, 12. *quæſtion.* 2. *Quartum*, † extrahentium ſeruos ſuos ab Eccleſia, ad quam confugerant, *cap. miror*, 17. *quæſtion.* 3. Gambacurt. *de immunit. Eccleſ. lib.* 8. *cap.* 1. *num.* 10. Ludouicus Correa *in repet. cap. inter alia, de immunitate Eccleſiæ, part.* 4. *n.* 7. *prope finem,*
18 *verſ. quinta. Quintum*, † raptorum, *cap. ſuper, de raptor.* Suarez *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *c.* 6. *Sextum* vſurariorum, *cap. quia in omnibus, de vſur.* Suarez *tom.* 5. *de cenſur. diſputat.* 31. *ſection.* 2. *num.* 7. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 23. *num.* 95. Azor. *inſtitution. moral. part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 38. aliàs 27. *quæſt. vlt.* qui intelligunt de oblationibus, quæ fiunt in Altari ad offertorium Miſſæ, Squillante *de obligation. Cleric. part.* 4. *num.* 90. nouiſſimè Bonacin. *de ſuſpenſionibus omnibus in particulari, diſputation.* 3. *quæſtion.* 3. *puncto* 6. *Septimum*
19 † pœnitentium, *cap. eos quos, de conſecrat. diſtinction.* 4. vbi colligit gloſſ. hanc pœnam extendi non debere, niſi quatenus reperitur dictum: quod idem eſt ac non extendi debere ad alios caſus, etiamſi ſimiles eſſe videantur, Sylueſt. *verb. Decima, numero* 8.

20 Sentit eadem gloſſ. *dict. verb. dona*, publicas meretrices non poſſe oblationes offerre: quia eas recipi prohibentur *Deuteronom.* 23. *num.* 17. & admittit Sanct. Thom. 2.2. *qu.* 86. *articulo tertio, ad* 1. dum ait in veteri Lege tales oblationes propter immunditiam prohiberi; in noua autem Lege propter ſcandalum, & ſimiliter *quæſt.* 32. *artic.* 7. *ad* 2. eandem reddit rationem, tum propter ſcandalum, tum propter reuerentiam; & ideò Suarez *dicto capit.* 6. *numer.* 8. docet, ſecluſo ſcandalo bene poſſe Eccleſiam oblationes meretricum accipere, vt etiam aliorum peccatorum, licèt publici ſint, dummodo ſcandalum non detur, nec ipſorum oblata ita malè parta ſint, vt veris dominis reſtitui debeant, aut aliis oneribus charitatis ſint obnoxia, puta ſuſtentationi parentum, filiorum, &c. de quibus idem Suarez *dicto capit.* 6. *numero* 6. & 7.

Videtur hæc prohibitio ex parte offerentis eſſe pro oblationibus ſpontaneis tantùm, 21
de quibus Amos *capit.* 4. *numer.* 5. ibi, *vocate oblationes voluntarias*, & *Numer. capit.* 29. *numero* 39. & *Deuteron.* 16. *numero* 10. alioquin ſuprà enumerati mercedem reciperent de ſua iniquitate, vt gloſſ. Archidiac. & Turrecr. *numer.* 2. ſuſtinent *in dicto capit.* 2. At Suarez *dicto capit.* 6. *numer.* 10. *cum ſequentibus*, meritò pro omnibus eſſe intelligit, ſubditque eas in Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia accipiendas non eſſe, vt tales peccatores confundantur, licèt tamen oblationes debitæ ad ſuſtentationem exigi poſſint, & compelli Parochiani, vt eas tradant extra Eccleſiam, quia modus, & locus, vbi offeruntur, eſt valdè accidentarius; & probat ex *capit. quanto, de vſur.* addit verò pretium oblationum, quæ ex conſuetudine debentur, ſed non ad ſuſtentationem, accipi poſſe ab iis peccatoribus extra Eccleſiam, ſed non exigi.

Oblationes factæ alicui capellæ in Eccleſia exiſtenti; non capellano, ſed Eccleſiæ, & 22
Rectori debentur, Felin. *in cap. dilectus, numero* 1. *de officio Ordin.* Socin. *de oblatione libel.* 18. *quæſt. fin.* niſi appareat relictum eſſe intuitu ipſius capellæ, non Eccleſiæ, Marc. Antonin. Genuenſ. *in pract. Archiepiſcop. Neap. cap.* 72. *num.* 14. Aloyſ. Ricc. *in praxi, parte* 4. *reſolution.* 296. *numer.* 2. Hieronym. Carat. *in opuſcul. de iuribus paroch. tit.* 3. *cap.* 9. vbi ſubdit, quòd in dubio † oblationes, quæ fiunt 23
in aliquo Altari, præſumuntur fieri intuitu Eccleſiæ: ſic etiam † oblationes, quæ fiunt 24
in Capella, vel Oratorio ſito intra Parochiæ fines, non Oratorio, ſed ipſi Parochiali adiudicari debere reſoluunt Troil. Maluet. *de oblation. dub.* 4. *num.* 29. Mar. Socin. *eodem tractat. dicto libel.* 18. *n.* 9. & 10. Franc. Marc. *Delphin. deciſ.* 385. *num.* 2. *parte* 2. Rebuff. *de*

*decim.quæſt.*2. *num.*29. Ferret. *conſ.*143.*num.*
4. Ripa *de oblation. Eccleſ. reſp.* 1. *numer.*2.
cum ſequentibus. Decian.*conſ.*16.*num.*8.*libr.*2.
Borgnin. *deciſ.*16.*numer.*71.*parte* 2. Theſaur.
*Pedem. deciſ.*99.*numer.*2. Gutierrez *canonic.*
libro 2.*capit.vigeſimo primo, numer.*139.Fran-
ciſcus Leo *in theſauro fori eccleſ.part.*2. *ca-*
pite 28. *numer.decimonono, &* 31. Marc. An-
tonin. *var. reſolut.*112. *caſu* 2. Hieronymus
Carat. *dicto titul.*3. *capit.* 10. Rot. *dec.*256.
part. 1. *recent.* Adeò vt procedat, etiam-
25 ſi † oblationes fierent in capellis, vbi ere-
cta eſſent diſtincta beneficia: quia nihilomi-
nùs Parochiali, & Parocho: non capellis,
& Beneficiatis cederent, Abb. *in d.cap. pa-*
ſtoralis, numer.ſecundo. Socin. *dicto libell.*18.
*bell.*18.*numer. decimo.* Fuſcus *de viſitat. libro*
*primo, cap.*14. *numer. duodecimo.* Maluet. *di-*
*cto dub.*4.*numer. vigeſimo nono.* Rot. *deciſion.*
308.*numer. ſecundo. part.*2.*recent. & in Hiſpa-*
len. Primitiarum, 13. *Maij,* 1612. coram
Reuerendo Patre Domino Nauarro. Addit
26 Carat. *dicto titul.*3.*cap.*11. † Oblationes fa-
ctas imagini depictæ in pariete domus alicu-
ius perſonæ priuatæ, Parochiali quæri, in-
tra cuius fines ſitus eſt paries, niſi offerens
obtuliſſet contemplatione domini domus,
putà ſi talis eſſet pauper, vel offerens ſciret
dominum domus ex conſuetudine con-
uertere oblationes in ſuas neceſſitates, vel
in pios vſus: additque non obſtare *caput*
hanc conſuetudinem, cauſa 11. *quæſt.*1. quia
loquitur de oblatis in Eccleſia, non in loco
profano.

27 Oblationes, quæ fiunt tempore Iubi-
læi, vel anno Sancto in Eccleſia Cathe-
drali, ſpectant ad Archipresbyterum eiuſ-
dem Eccleſiæ, non autem ad Epiſco-
pum: nam, cùm Archipresbyter habeat
curam animarum, & Sacramentorum ad-
miniſtrationem, habet per conſequens de
Iure communi fundatam intentionem in
omnibus oblationibus, idque priuatiuè ad
Epiſcopum, vt per Abbat. *in capit. quo-*
*niam, notab.*1. *de decim.* Maluet. *de obla-*
*tion. dub.*4. *numero* 401. Ferret. *conſ.*143. *nu-*
mero 4. Hieronym. Carat. *dicto titul.*3. *ca-*
*pit.*12. Aloyſ. Ricc. *dicta reſol.* 296. *nume-*
ro 6. Rot. *in Beneuentana ſpolij,* 2. *Decem-*
bris, 1585. coram *Orano,* quam citat Bel-
let. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *titul. de bonis*
Clericor. §.3. *numero* 49. vbi *numero* 50. re-
fert plura, quæ veniunt oblationis no-
28 mine. † Oblata celebranti in Eccleſia ce-
dunt Rectori, Hieronymus Carat. *dicto ti-*
*tul.*3. *capite* 13. *in princip.* vbi *in fine* re-
ſoluit, quòd oblationes, quæ fiunt in Miſſa
de ſponſo, quæ celebratur à Parocho in
aliena Parochia, debent eſſe celebrantis,
cùm eius contemplatione dentur.

Quæſtio eſt dubia, an oblationes, quæ 29
ſacris Imaginibus deferuntur, debeantur
Epiſcopo, vel Parocho, & multi partes Epi-
ſcoporum tuentur, vt Angel. *in diſputat. in-*
cip. In refulgenti in 2. *dub.* Maluet. *de obla-*
tion. in 4. *dubio numero* 14. Petrus de Vbald.
de canonica portione, capite 4. *quæſtione* 16. re-
fert Decian. *conſ.*16. *numero* 6. *libel.*2. Atta-
men verior, & hodie receptiſſima eſt ſen-
tentia, quòd, ſiue in Eccleſia Parochia-
li poſitæ ſint huiuſmodi imagines ſacræ,
ſiue extra; intra tamen limites Parochiæ,
habet fundatam intentionem Parochus ſu-
per omnibus obuentionibus contigentibus
intra limites ſuæ Parochiæ, & ad eum ſpe-
ctant: vrgenſque eſt text. *in capit. paſtora-*
lis, & ibi Canoniſtæ, *de de his quæ fiunt à Præ-*
lato ſine conſenſu Capituli, & text. *in cap. hanc,*
10. *quæſtion.*1. *& in capit. dilectas, de officio*
Ordinar. vbi Abb. *numero* 4. qui ſubdit *in*
verſicul. quoad primam, Epiſcopo ſolùm de-
beri oblationes, quando ſacræ Imagines
reperiuntur extra omnem Parochiam, Fe-
lin. *ibidem in princip. & numero tertio,* &
Abb. *in cap. quoniam, numer. primo, de decim.*
vbi ſignanter, quòd ſpectant ad Parochum,
& non ad Epiſcopum: Capella Tholoſana
*deciſ.*483. Ferret. *conſ.*143. qui benè diſtin-
guit *numer.*2.3.*&* 4. Azorius *inſtitut. moral.*
*part.*1. *lib.*7. *capit.*38. *quæſito* 13. Decianus,
qui fusè pro Parocho contra Epiſcopum in
his oblationibus quæ iconi Sanctiſſimi Cru-
cifixi offerebantur, conſuluit *dicto conſ.*16.
*per tot. libr.*2. Gutierrez *canon. quæſtion. lib.*2.
*capit.*21. *numer.*162. Mareſc. *var. reſolut. lib.*2.
*cap.*42. *numer.*67. *&* 8. Bellet. *diſquiſit. cleric.*
*part.*1. *tit. de bonis Cler.* §.3. *num.*3. *&* 6. Aloyſ.
Riccius *in deciſion. Curiæ Archiepiſcop. Nea-*
*polit. pagin.*4. *deciſion.*170. *numero* 7. & hanc
eandem opinionem videtur amplexus Sanct.
Thom. 2. 2. *quæſtion.*86. *articul.*2. *præſer-*
tim in reſponſ. ad 2. *argument.* & expreſ-
sè ſequuta eſt Rot. *in Aquilana Nullitatis*
erectionis, 20. *Decembris,* 1610. coram *Reue-*
rendo Patre Domino meo Pirouano, quæ eſt *de-*
ciſio 256. *part.*1. *recent. & in Beneuentana Spo-*
lij, 2. *Decembris,* 1585. *& eadem die* 1587.
coram Orano: vbi dictum fuit, oblatio-
nes factas in Eccleſia Cathedrali ſpecta-
re non ad Epiſcopum, ſed Archipresbyte-
rum, qui curam animarum ibi exercebat:
& idem reſpondit Sacra Congregatio Emi-
nentiſſimorum Interpretum Concilij Tri-
dentini *in vna Cauen.* Ius enim vniuerſale
habet Parochus intra limites ſuæ Parochiæ,
mediúſque eſt inter Deum, & populum:
vnde quemadmodum dogmata, & Sa-
cramenta, quæ proueniunt à Deo, exhi-
bet

bet populo; ita vice verſa exhibet Deo ea, quæ ſunt populi, nempe, preces, & oblationes, & qui Altari ſeruiunt, de Altari participant, vt egregiè ratiocinatur Sanctus Thom. *d.art.2.*

30 Et quamuis hæc concluſio ſibi locum vendicet, niſi oblationes in certum vſum ex piorum offerentium voluntate fuerint deſtinatæ; in dubio enim ſolummodò ſpectant ad Parochum: at quoties à Fidelibus præſtantur ad certum finem, pro Miſſis ſcilicet, & fabrica, tunc ad Parochum nullo modo ſpectant, & voluntas eorum qui eleemoſynam, ſeu oblationes dederunt, præciſè ſeruari debet, vt præcitati Doctores monent, & præſertim Addentes ad Cappellam Toloſan. *dict.deciſ. quadringenteſima octuageſima tertia* Mareſcot.*dict.capit.42.numer.1. lib.2.* Aloyſius Riccius *deciſ.170.num.1.* Rota *Braccharen. Oblationum, decimoſeptimo Decembris, 1612.* coram *Cardinali Pamphilio iuniore.* nunc Sanctiſſimo D. noſtro *Innocentio X.* Attamen aduertendum eſt, quòd non habet quidem fundatam intentionem Parochus ad effectum, vt hoc caſu oblationes conuertat in proprium, cùm debeant in vſum à largientibus deſtinatum erogari; Verùm adminiſtratio harum oblationum, etiam tali caſu ad Parochum videtur ſpectare, ex eodem iure parochialitatis; & qua ratione oblationes ſpectant ad Parochum, niſi fuerint in determinatum vſum datæ, eadem, imò & maiori ratione ad eundem Parochum ſpectat ſaltem adminiſtratio oblationum, quoties in certam cauſam ſunt erogandæ, cùm & regulariter de iſtis oblationibus Parochus debeat eſſe fidelis adminiſtrator, ac diſpenſator, partim conuertendo in proprium vſum, partim erogando in iis, quæ concernunt cultum diuinum, & partim ad pauperum inopiam ſubleuandam, vt per Sanctum Thomam *loco præallegato*, & de harum oblationum diſtributione idem ſancitum fuit *in capit. Vulterana, & in capit. quatuor, 12. queſtion.2.* & quòd huiuſmodi oblationum ſolus Parochus habeat adminiſtrationem, dixit Abb. *in capit.poſtulaſtis,numer.2.verſic.adminiſtrationem autem, De his, quæ fiunt à Prælat. ſine conſ.Cap.* & Ferret. *dicto conſ.143. numer. 4. verſic. & quod:* plurimùm tamen admit-
31 tendam eſſe † conſuetudinem in hac materia oblationum tradunt omnes, vt per Mar.Socin. *de oblatione,libr. 18.numer.17.18. & 26.* Maluer *eodem tractat.part.4. numer.62.* Ferret.*conſ.278.* Decianus *dicto conſ.16.numer. primo,* Aloyſius Riccius *dict.deciſ.170.numero ſecundo,* Stephanus Gratianus *diſceptat. forenſ.cap.395.numero 25.* Et ex Theologis admittit Sot *.de iuſtit. lib.2. quaſtion.3. articul. 2.verſic. quidquid.* Ita eleganter Rot. *in Lunen. Sarzanen.Oblationum, octauo Februarij, 1627.* coram *Reuerendo Patre Domino Merlino*, poſtea eiuſdem Sacræ Rotæ Decano.

In pleriſque Diœceſibus Regni Portugaliæ, & alibi, viget antiqua conſuetudo, vt ex bonis & rebus à defuncto relictis debeatur ac danda ſit Parocho melior veſtis ſeu ſupellex, aut vas aliquod argenteum, ſeu alia res mobilis, quam ipſe Parochus elegerit: pro cuius conſuetudinis validitate pugnant Caſſador.*deciſ.vnic.de conſuetudine, in princip.& numer.primo.* Couarruu. *var.lib. 1.cap.17.numero tertio,verſic.ſic ſanè,* latè Gutierrez *canonic. libro 2.cap.21.numer.160.* vbi *numer.161.* idem procedere ait, ac ſeruandum eſſe in veſte ſciſſa parochiani decedentis exiſtente penes ſartorem, nondum ſuta nec completa, electa vigore dictæ conſuetudinis à Rectore Eccleſiæ Parochialis. Hoc ius Parochi ad meliorem ſupellectilem defuncti, *Luctuoſa* vocatur apud noſtros Luſitanos quia ex luctu ob mortem defuncti exigitur ſiue fertur ex prædicta conſuetudine, quamuis magis propriè ab effectu poſſet vocari *Gaudioſa* eam habere debentibus, vt aduertit Gutierrez *dict.capit.21.numer.161.in fine*, qui affirmat *Luctuoſam* quoque vocat apud ſuos Ciuitatenſes. 32

CAPVT XXV.

De Quarta Parochiali, ſeu canonica portione.

SVMMARIVM.

1 *Canonica portio inducta eſt Iure Canonico propter Sacramenta, quæ miniſtrat Parochus ſuis Parochianis.*

2 *Canonica portio de Iure eſt Quarta, & poteſt induci per conſuetudinem, quòd ſit medietas, vel tertia, & quæ conſuetudo in hoc attendenda ſit? oſtenditur.*

3 *Eccleſia illa, apud quam defunctus fuerit ſepultus, tenetur partem eorum, quæ ille pro anima ſua eidem Eccleſiæ reliquit, Parochiali Eccleſiæ tradere, in qua domicilium defunctus habebat.*

4 *Religioſi omnes etiam Mendicantes, tenentur ſoluere Quartam funeralem, quando quis eligit ſepulturam apud ſuas Eccleſias: & quid apud Eccleſias Montalium? ibid.num.5.*

6 *Quarta funeralis ſuper pro relicta cenſetur, etiamſi id non exprimatur.*

7 *Quartam funeralem ſoluere non tenentur Religioſi, ſeu alij, qui ſunt exempti à ſolutione Quartæ, per priuilegia conceſſa ab habente poteſtatem.*

8 Clem. dudum, de ſepultur, *debet ſpecialiter derogari, non autem generaliter, vbi Religioſi eximuntur à ſolutione Quartæ funeralis,*

9 *Communicatio non extenditur ad ea, quæ ſunt aliis præiudicialia.*

10 *Clauſ.* ſalua iuſtitia Eccleſiarum Parochialium, *appoſita in priuilegio ſpecialiter derogante* Clem. dudum, de ſepult. *non efficit, quin per talia priuilegia non concedatur exemptio à ſolutione Quartæ funeralis.*

11 *Priuilegia habentes non ſoluendi Quartam funeralem, ſi licentiam obtinuerint ædificandi aliquod Monaſterium cum conditione, vt ædificaretur ſine præiudicio iurium Eccleſiarum Parochialium, à ſolutione eiuſdem Quartæ non eximuntur.*

12 *Regulares, qui* 40. *annis ante confirmationem Concilij erant ſoliti ſoluere Quartam Parocho, vel Epiſcopo, eam etiam poſt Concilium tenentur ſoluere, licèt ex priuilegio ſoluere non tenerentur Epiſcopo, vel Parocho, ſed aliis perſonis.*

13 *Regulares non tenentur ad ſolutionem Quartæ, quorum Eccleſiæ ſunt ædificatæ ab annis* 40. *citra, & ſunt exempti per priuilegia.*

14 *Conſtitutio Pij V.* Etſi Mendicantium, *fuit per Gregorium XIII. redacta ad terminos Concilij, non autem reuocata.*

15 *Eccleſia, vel Monaſteria ædificata* 40. *annis ante Concilij confirmationem, quæ non erant ſolita ſoluere Quartam funeralem, ad illam etiam poſt Concil. non tenentur.*

16 *Quarta funeralis vſque ad quartam excluſiuè poteſt præſcribi ſpatio decem annorum abſque titulo: at conſuetudo* 40. *annorum cum titulo, aut immemorabili requiritur vt præſcribatur infra quartam, vel vt nihil debeatur.*

17 *Quartam funeralem tenentur hæredes mortuorum ſoluere Parocho.*

18 *Parochianus, quando eligit ſepulturam in aliena Eccleſia, & legatum æquiualens relinquit propriæ, an cenſeatur legaſſe animo compenſandi in quartam portionem legatorum, quæ reliquit Eccleſiæ extraneæ; oſtenditur.*

19 *Quarta funeralis debetur Eccleſiæ, in qua Parochianus conſueuit audire diuina, & Sacramenta recipere.*

20 *Rectoribus Parochialium de iure debetur Quarta funeralis.*

21 *Vicario perpetuo, vel temporali, & etiam Sacerdoti conducto, ac habenti curam Parochianorum, debetur Quarta funeralis, ſi nullus adeſſet Rector.*

22 *Cathedrali Eccleſiæ debetur Quarta funeralis, vel præſcriptione, vel ex eo, quòd illam ſibi reſeruauit, quando Parochiæ fuerunt erectæ in ſignum ſuperioritatis.*

23 *Quarta funeralis non debetur Parocho, intra cuius fines viator deceſſit ſtante conſuetudine in ciuitate, quòd ius ſepeliendi peregrinos, & viatores ſpectet ad Eccleſiam Cathedralem.*

24 *Parochianus, ſi in vna Eccleſia ſolet audire Miſſam, in altera verò recipere Sacramenta, canonica portio debetur ei, à qua recipit Sacramenta.*

25 *Quarta funeralis quando non conſtat ex conſuetudine, vel alia ratione, cui debeatur, Epiſcopone, vel Parocho, in hoc dubio præfertur Parochus.*

26 *Quarta funeralis debetur Parochiæ, vbi quis habet domicilium, licèt obierit defunctus in villa, ad quam ſe contulerat animo redeundi.*

27 *Quarta funeralis ſuæ Parochiali Eccleſiæ debetur, etiamſi quis ægrotus ad aliam deferri ſe fecerit, & ibi mortuus fuerit.*

28 *Quartam funeralem Eccleſiæ Parochiali debet, qui in ægritudine conſtitutus ſe cum bonis ſuis ad Religionem in alia Eccleſia tranſtulerit: ſecùs ſi ſanus bona ſua Monaſterio, aut alteri Eccleſiæ dederit.*

29 *Sepultura electa apud Eccleſiam, vbi defuncti Maiores ſolent ab antiquo ſepeliri, Quarta funeralis ei non debetur, ſed Eccleſiæ, in qua conſueuit audire diuina, & recipere Sacramenta.*

30 *Parochialis Eccleſia culpa Parochi interdicta, ſi in alia eius Parochianus ſepeliatur, nihil percipit de iis, quæ occaſione illius ſepulturæ obuenerunt.*

31 *Defunctus, ſi dum vixit, elegit ſepulturam in alia Eccleſia priuſquam Parochialis eſſet interdicta, huiuſmodi ſequens interdictum non tollit Quartam parochialem quæ antea deberi cœperat.*

32 *Parochus Quartam funeralem qua actione petere poſſit, oſtenditur.*

33 *Renunciatio canonicæ portionis in damnum Eccleſiæ Cathedralis, vel Parochialis facta nullius eſt valoris.*

34 *Compoſitiones, & pacta ſuper iuribus Parochialibus facta inter Prælatos Conuentuales, & Parochos, quando ſint valida, oſtenditur.*

35 *Renunciare iuri quæſito de non ſoluendo Quartam, quando per vnum, vel binos actus contrarios cenſeantur Religioſi, oſtenditur.*

36 *Quar*

36 *Quarta funeralis debetur de omnibus, quæ obueniunt ratione funeris.*

37 *Funeralia dicuntur, quæ ratione ſepulturæ obueniunt, & quacunque occaſione funerum ad Eccleſiam perueniunt, & ea, quæ cum funere portantur.*

38 *Quarta funeralis debetur Parocho ex funeralibus ſequenti die poſt funus ſolemniori pompa factis.*

39 *Quarta funeralis non debetur Parocho de candelis, quas Fratres, & alij Presbyteri in funeralibus præ manibus deportare ſolent.*

40 *Intorſititiorum, ſeu cereorum Confraternitatum ſæcularium funera aſſociantium quarta funeralis Parocho minimè debetur.*

41 *Quarta funeralis debetur de candelis, ſeu cereis accenſis, quæ circa Crucem, & cadauer deferuntur.*

42 *Intorſitia, cerei, & candelæ, quæ per viam deferuntur, & circa cadauer accenduntur, ſunt diuidenda pro æquali portione inter Parochum defuncti, & illum ad cuius Eccleſiam defunctus defertur.*

43 *Quarta funeralis debetur de illis, quæ dantur pro Miſſis dicendis.*

44 *Quarta funeralis debetur de armis, libris, banderiis, culcitra, ſeu pallio, quæ in feretro deferuntur, niſi aliter ſit ex conſuetudine, vel priuilegio.*

45 *Quarta funeralis non debetur de illis, quæ offeruntur in funere alicuius, qui de facto contra voluntatem Fratrum in eorum Eccleſiis, verbi gr. tempore Interdicti ſepelitur.*

46 *Quarta funeralis an, & quando debeatur de illis, quæ offeruntur in funere alicuius nouitij, oſtenditur.*

47 *Quarta funeralis non debetur de legatis factis Eccleſiis, vel locis piis pro fabrica, ornamentis, cereis, luminaribus, & anniuerſario poſt ſextum diem.*

48 *Canonica portio debet ſolui de rebus quomodolibet donatis, ſeu relictis, ſiue ſit donatum vni ex Regularibus, ſiue toti Monaſterio.*

49 *Quarta funeralis non debetur de veſtibus datis Pauperibus.*

50 *Quarta funeralis debetur de omnibus illis, quæ iure inſtitutionis relinquuntur Monaſteriis, ſiue aliis piis locis, non verò de iis, quæ teſtator in pios vſus iuſſit diſtribui.*

Quarta an debeatur de illo quod relinquitur vni ex Regularibus remiſſiuè. ibid.

51 *Quarta funeralis debetur de omnibus legatis factis Eccleſiæ, in qua quis elegit ſepulturam, ſi relinquatur ratione loci, non autem ratione perſonæ, neque in fraudem.*

52 *Quarta funeralis non debetur ex legatis factis Monaſterio, quod ſit exemptum per priuilegium, & ex legatis factis Eccleſiæ, in qua teſtator non ſepelitur, & ex legatis factis Eccleſiis, vel locis piis, ornamentis, cereis, luminaribus, anniuerſario poſt ſextum diem, & ex legatis relictis Eccleſiæ pro fabrica.*

53 *Subſidium Hiſpanicum à diuerſis Pontificibus conceſſum.*

54 *Subſidium item quod vocant,* Excuſatum.

1 CANONICA portio, quæ ab aliis Quarta Parochialis dicitur, inducta eſt Iure Canonico propter Sacramenta, quæ miniſtrat Parochus ſuis Parochianis, id eſt, propter onus, quod in eorum adminiſtratione ſubdit, *cap.* 1. *cap. relatum, c. de his, de ſepult.* Nouar. *Forenſ. q.* 22. *num.* 8. *tom.* 2. Aloyſ. Ricc. *in praxi, p.* 4. *reſol.* 299. *n.* 2. & 3. Hier. Rod. *in compend. quæſt. Regular. reſol.* 18. *n.* 1. 2 † De Iure eſt Quarta, *c. cùm ſuper, de ſepultur. Clem. dudum, eod. titul.* poteſt tamen induci per conſuetudinem, quòd ſit medietas, vel tertia, *cap. antiquos,* 10. *q.* 1. *c. certificari, de ſepultur.* Bald. *lib.* 4. *conſ.* 70. Lap. *de Canonica portione, cap.* 1. *num.* 4. Iul. Lauor. *var. lucub. tom.* 1. *tit.* 2. *cap.* 17. *ex num.* 4. Card. Tuſc. *lit. Q. concluſ.* 23. Vgolin. *de officio Epiſcopi, cap.* 17. *numer.* 2. Hier. Roder. *vbi ſup.* Quæ conſuetudo debet eſſe rationabilis, & legitimè præſcripta ſpatio 40. annorum, quod intelligitur de Quarta non expreſſa à Iure: ſi verò ſit expreſſa à Iure, ſufficit conſuetudo etiam non præſcripta, Petr. de Vbaldis *de Canon. port. part.* 2. *c.* 5. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *qu.* 48. *art.* 5. *concl.* 1. vbi intelligit neceſſarium tempus illud quadraginta annorum ad hoc, vt valeat conſuetudo, quòd detur Epiſcopo, vel Eccleſiæ Parochiali vltra dimidiam partem, vt putà quòd dentur duæ partes ex tribus, vel quòd detur citra quartam partem, id eſt, minùs quarta parte: at verò ad hoc, vt detur infra dimidiam, vel vltra quartam partem non eſt neceſſum, quòd huiuſmodi conſuetudo ſit præſcripta ſupradicto 40. annorum numero: ſed ſufficit numerus decem annorũ, Iul. Lauor. *loc. proximè cit.* vbi *n.* 8. poſt Sebaſt. Medic. *d. ſepult. q.* 7. aduertit, quòd quando in Eccleſia Parochiali non eſt certa conſuetudo, quantum exigat, tunc ea ſeruari debebit, quæ viget in Eccleſia, cui legatur: ſi verò in Eccleſia Parochiali eſt vna conſuetudo, & in Eccleſia, cui legatur, eſt altera, tunc inſpicietur conſuetudo Eccleſiæ Parochialis, quæ prætendit titulum oneroſum propter adminiſtrationem curæ: ſed Eccleſia, cui legatur, prætendit titulum lucratiuum, & duobus titulis concurrentibus potior eſt conditio tituli oneroſi, quàm lucratiui. Si denique nulla eſt conſuetudo in Parochiali Eccleſia, &

& nulla in Eccleſia legataria, ſed in aliis Eccleſiis eiuſdem diœceſis eſt aliqua conſuetudo, tunc ſi eſt vniformis, debet ſeruari; ſi difformis, ſeruabitur quæ eſt magis conformis Iuri communi.

A quo debeatur Quarta Parochialis?

3 Ne Parochialium Eccleſiarum Rectores, quibus cura incumbit animarum, debitis fraudentur ſubſidiis, ſtatutum fuit *in cap. 1. de ſepultur. & in Clem. dudum. eod. tit.* vt Eccleſia illa apud quam talis fuerit ſepultus, teneatur partem eorum, quæ defunctus pro anima ſua eidem Eccleſiæ reliquit, Parochiali Eccleſiæ tradere, in qua domicilium defunctus habebat: ita docent Læl. Zech. *de Republ. eccleſ. cap. 28. de Parochis, n. 18.* Menoch. *de præſumpt. lib. 1. præſ. 109. n. 56.* Fr. Emman. *quæſtion. regul. tom. 1. q. 39. art 2. in princ.* Fr. Archang. Carracc. *in tr. de Quarta funeral. cap. 1.* Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom. 2. q. 48. art. 10 concl. 1.* Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom. 2. titul. 2. capit. 17. num. 33.*

4 Amplia, vt omnes Religioſi etiam Mendicantes, teneantur ſoluere huiuſmodi Quartam, quando quis elegit ſepulturam apud ſuas Eccleſias, *d. Clem. dudum. §. verum.* Vt de Fratribus B. Mariæ de Victoria Ordinis Minimorum S. Franciſci de Paula dixit Rot. *in Granaten. Quartæ funeralium, 21. Maij. 1610.* coram bonæ mem. Card. *Caualerio*, inter eius impreſſas *deciſ. 101.* & quamuis Azor. *d. par. 2. lib. 9. capit. 13. quæſ. 5. § inſuper*, crediderit † 5 id non extendi, quando quis elegit ſepulturam apud Monaſteria, ſeu Eccleſias Monialium Ordinis Minorum, & Prædicatorum, ibique de facto ſepelitur, quia, inquit, dicta *Clem. dudum*, loquens de Fratribus, cùm ſit pœnalis, non eſt extendenda, ſed reſtringenda: tamen hoc nullo Iure probatur poſt Concilium Trid. *d. capit. 13.* cùm in illo generaliter in quibuſcunque locis piis, ac Monaſteriis, vbi ſolita eſſet perſolui, id obſeruari præcipiatur, vnde quantum ad hoc, conſuetudini loci ſtandum eſſe omninò cenſeo, idque innuere videntur illa verba Tridentini, *ſolita eſſe perſolui*, ideóque id abſolutè tenet Portel. *d. verb. Canonica portio, n. 8.* referens quamdam Bullam pij V. vbi expreſſè fit mentio de Monialibus, & earum Monaſteriis, & declarat Pontifex non deberi Quartam, ſeu portionem canonicam de Miſſis, & aliis relictis Fratribus & Monialibus, ac eorum Monaſteriis: refert & ſequitur Hieron. Roderic. *in compend. quæſt. regular. reſol. 18. n. 18.* † Et iſtam 6 Quartam ita Eccleſiæ Parochiali deberi, vt electio ſepulturæ in aliquo Monaſterio nulla ſit, ſi Parocho non relinquatur Quarta, exiſtimauit Hoſt. *in ſum. de ſepult. § apud quam Eccleſiam, verſ. vel non reddatur.* Sed contrarium eſt verius, quia ſemper debetur Quarta, & pro relicta cenſetur etiamſi id non exprimatur, Abb. *in cap. de his, in 2. notab. de ſepultur.* Greg. Lop. *lib. 5. verſ. ò ſi non dexaſen. titul 13. part. 1.* Fr. Emman. *d. quæſtion. 39. art. 6.* Miranda *vbi ſuprà, art. 11.* Hieron. Roder. *d. reſolut. 18. num. 7.*

Limita *primò* in Religioſis, ſeu aliis, qui ſunt 7 exempti à ſolutione Quartæ per priuilegia conceſſa ab habente poteſtatem, Fr. Emman. *d. quæſt. 39. art. 2.* Archangel. Carrac. *de quarta funerali, cap. 1.* Gutier. *de iuram. confirm. par. 2. cap. 4. n. 3.* vbi loquitur de Bulla Pij V. de Patribus Theatinis Clericis Regularibus dixit Rot. *in Lucien. Quartæ funeral. 15. Ianuarij 1618.* coram *Reuerendiſſ. D. meo Decano*; & de Fratribus Prædicatoribus *in Hiſpalen Quartæ funeralium, 4. Iunij. 1590.* coram *bonæ mem. Card. Pamphilio ſen.* de quibus etiam Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 925. à princ.*

Declara, hanc limitationem procedere, 8 dummodò per priuilegia fuerit ſpecialiter derogatum *d. Clem. dudum, de ſepult.* non autem generaliter, Rot. *in d. Granaten. quartæ funeralium, per cap. ex parte, de Capellis Monach.* Rot. *deciſ. 122. par. 1. diuerſ.* de qua re bene Petr. de Vbaldis *de canon. Paroch. cap. 6. num. 8.* vbi quòd *dicta Clem. dudum.* derogatur etiam per clauſulas generales, ſi conſtet de voluntate Principis derogare volentis, omnibus in contrarium obſtantibus.

In tantum eſt neceſſaria derogatio dictæ 9 *Clem. dudum*, vt ſi in aliquibus priuilegiis conceſſis, v. g. Prædicatoribus, fuerit *dicta Clem* ſpecialiter derogatum, & hæc eadem priuilegia fuerint communicata Religioni Sancti Franciſci de Paula, non communicetur, nec extendatur dicta derogatio in fauorem Religionis Sancti Franciſci de Paula, vt in his terminis fuit tactum *in d. Granat. Quartæ funeralium, & in Valiſſoletana Quartæ funeralis, 19. Aprilis 1606.* coram *Iuſto*; quia communicatio non extenditur ad ea, quæ ſunt aliis præiudicialia.

Et licèt huic *Clem.* per aliquod priuilegium 10 ſit ſpecialiter derogatum; ſi tamen fuit appoſita clauſ. *Salua iuſtitia Eccleſiarum Parochialium* non cenſetur Pontifex per talia priuilegia conceſſiſſe exemptionem, ita vt non teneatur ſoluere quartam funeralem, Rot. *in d. Valiſſoletana Quartæ funeralis.* Contrarium tamen tenebat Reuerendiſſ. D. Coccinus in ſuo voto, quia ſtante ſpecifica derogatione dictæ *Clem. dudum*, hæc clauſula debet intelligi quoad alia, non quoad expreſſa, aliàs priuilegium inſeruiret de vento, & hoc credo verius: quia licèt priuilegia debeant ſtrictè interpretari, non tamen ita debent intelligi, vt deſtruantur.

Sublimita, vt non procedat, quando habentes huiuſmodi priuilegia habuerunt licentiam ædificandi aliquod Monaſterium cum conditione, ædificaretur ſine præiudicio iurium Eccleſiarum Parochialium, Rot. *in d. Granaten. Quartæ funeralium* 31. *Maij* 1610.coram *bonæ mem. Card.Caualerio*, inter eius impreſſas *deciſ*.... quia hæc conditio eſt valida, cùm res ad ſuam naturam redeat, *capite* 1. *& vltim. de pactis, in* 6. *cap. ab exordio*, 35.*diſt*.

12 *Secundo* limita vt non procedat in Regularibus,qui 40.annis ante confirmationem Concilij erant ſoliti ſoluere Quartam Parocho, vel Epiſcopo : hi enim etiam poſt Concilium tenentur ſoluere eandem Quartam Epiſcopo, vel Parocho, licèt ex priuilegio hæc Quarta non ſolueretur Epiſcopo, vel Parocho, ſed aliis perſonis, vel locis:Rot. *in d. Vallisoletana Quartæ funeralis*, 19. *Aprilis*.1606.coram *Iuſto*, & in *Licien. Quartæ funeralis*, 15. *Ianuarij*, 1618.coram *Reuerendiſſ.D.meo Decano*.& clara ſunt verba Concilij Trident.*ſeſſ*.15.*de reform. c*.13.quæ ſequuntur : *Decernit ſancta Synodus, vt quibuſcunque in locis iam ante annos* 40. *quarta,quæ funeralium dicitur,Cathedrali,aut Parochiali Eccleſiæ ſolita eſſet perſolui,ac poſtea fuerit ex quocunque priuilegio aliis Monaſteriis, Hoſpitalibus, aut quibuſcunque locis piis conceſſa, eadem poſthac integro iure,& eadem portione,quæ antea ſolebat,Cathedrali,ſeu Parochiali Eccleſiæ perſoluatur,non obſtantibus conceſſionibus,gratiis*.&c.

13 Ex hac ſecunda limitatione colligitur, illos Regulares non teneri ad ſolutionem Quartæ, quorum Eccleſiæ ſunt ædificatæ ab annis 40. citra, & ſunt exempti per priuilegia,vt cenſuit S.Congreg.Concilij *ad d.cap*.13. Rot.*in d.Licien*. Fr.Archang.Carac. *d.capit*. 1. *fol*.20.§. *nec ſacri Concilij*, Hieron.Roderic.*in compend. quæſtion.Regular.reſol*.18.*numer*.2. & declarauit Pius V. *Conſtit.ſua* incip. *Etſi Mendicantium* 17. *Kalend. Iulij*. 1567. vt refert Caraccia *loco citato*, & Gutier. *de iuram. confirm.par*.2.*capit*.4.*numer*.3.Cuius Conſtitutionis verba, quæ hac de re agunt, ſunt quæ ſequuntur : *Quartam autem funeralium, de qua* ſeſſ.25.cap.13. *nequaquam ſoluere teneantur Monaſteria, quæ à* 40 *annis citra fundata exiſtunt, poſtquam Concilium ipſum loquitur tantùm de Monaſteriis ante annos* 40. *fundatis, quæ ipſam Quartã ſoluere conſueuerunt: & vbi ſolui conſueuit, id tantùm ceræ, & aliorum,quæ in aliquibus partibus deferri contingerit tempore,quo defunctorum corpora ad ſepulturam deferuntur:non autem de Miſſis,ſeu legatis,vel aliis Fratribus ipſis,ſeu Monialibus relictis aut aliàs quomodolibet donatis ſolui debet,ſicque intelligi Concilij decretum quoad Quartam huiuſmodi ſoluendam debere decernimus. Vbi verò non eſt Conſuetudo ſoluendi Quartam huiuſmodi de nullo ſuprascriptorum ſolui debere declaramus*.

Quæ conſtitutio licèt loquatur ſimpliciter de Monaſteriis ædificatis à 40. annis citra Concilij confirmationem, nulla facta mentione de priuilegiis; tamen ita eſt intelligenda : quia per Gregorium XIII. *die* 10. *Octobris*, 1586. cuius Conſtitutionem refert Nauar. *in Man.cap*.17.*in fine*,fuit redacta ad terminos Concilij, non autem reuocata, vt in declaratione, quam refert Fr. Archang. Garac. *in fine tract*.& in declarationibus impreſſis Conc. *ſeſſ*.23.*de refor.c*.15.§.*ab Epiſc*.& ſequitur Rot. *in d.Licien*. cuius particula quæ ad rem plurimùm facit,ita ſe habet : *Nec obſtat Concil.ſeſſ*. 25.*c*.13.*de Regularibus,quia cùm iſtud Monaſterium ſit fundatum poſt publicationem Concilij, & quatenus eſſet fundatum antea,cùm non eſſet ſolitum ſoluere dictam Quartam; Concilium non obſtat, vt declarauit Sanctiſsim. Pius V. in ſua Conſtit.de anno* 1567.*quam refert Archang. Carraccia de Quarta funer.cap*.1.*Gutier.de iuram. confirm. par*.2.*cap*.4.*n*.3. *Emman.Roder.in q.regul.tomo*.1.*q*.41.*art*.2.& ita reſoluit Congr. Illuſtriſſ. Interpretum vt refert Rot. *loco prædicto*. 14

Nec eſt verum, quòd prædicta Conſtit. Pij V. fuerit reuocata per Greg.XIII. vt in eius Bulla, quam refert Nau.in man.capit.27.*in fine : Quia cùm dicta Bulla Pij plura contineret,per Gregorium redacta fuit ad terminos Concilij, vt cenſuit Congreg.Illuſtriſſ Interpretum, ſicut teſtatur Caraccia loco citato, qui etiam in fine tractatus refert ipſam declarationem, & benè aduertit Gutier.vbi ſuprà*. Vide poſt hæc ſcripta viſum Lezanam *in ſumm. quæſt. Regul.tom*.1.*c*.3.*num*.12.*&* 13.

Tertiò limita in Eccleſiis, vel Monaſteriis ædificatis 40.annis ante Concilij confirmationem, quæ non erant ſolita perſoluere dictam quartam:nam tunc ad illam etiam poſt Concilium non tenentur, vt *in d.c*.13. *Conc*. Fr.Archang.Caraccia *d.cap*.1.§.*ſecundum eſt,fol*.20. Pius V.*in d.Conſtit*. quam referunt idem Carracia,& Fr.Emman.*citatis locis*. 15

Quartò limita vt non procedat in iis perſonis, ſeu Eccleſiis, quæ præſcripſerunt portionem canonicam : nam, cum alibi ſoluatur dimidium, alibi pars tertia, alibi pars quarta, vſque ad quartam excluſiuè, poteſt præſcribi ſpatio decem annorum abſque titulo : ad hoc autem vt præſcribatur infra quartam, vel vt nihil ſoluatur, requiritur conſuetudo 40.annorum cum titulo, aut immemorabili, Alex. *conſ*.196.*numero* 15.*verſ.de præſcriptione, lib*.2. Sylueſt.*in ſum.verbo,Canonica portio,n*.2. *&* 3. Lap.de Caſtellione *de canon. portione c*.2.*n*.64. *&* 65.Petr.de Vbald.*de canon.Parochiali c*.5.*n*. 3.*& ſeq.& c*.6.*num*.34. *& ſeq*. Molin. *de iuſtit. tract*.2.*diſp*.215.*num*.7. 16

Et

17 Et quamuis quartam funeralium non teneri hæredes mortuorum ſoluere Parocho, nec aliquid aliud exiſtimauerit Fr. Archangel. Caraccia *de Quarta funerali, c.4. ante med. verſ. hæc ſi mea ſententia, per c.12.14.15.13.qu. 2. non ſatis, & cap. cùm Eccleſia, de ſimonia*; contrarium tamen videtur verius, vt tenent Couar. *in cap. officij num.9. verſ. nec obſtat, de teſtamen. ſub tit. de legatorum imputat. in debitum, in noua impreſſ. Anturpienſi*, Molin. *d. diſp.215. num.5.*

18 Sed quando Parochianus elegit ſepulturam in aliena Eccleſia; & legatum æquiualens relinquit propriæ, an cenſeatur legaſſe animo compenſandi in quartam portionem legatorum, quæ reliquit Eccleſiæ extraneæ? Quæſtio dubia eſt, in qua vna ſententia tenet tale legatum imputari in Quartam: ita Gregor. Lop. *lib.5. verb. de mas, tit.1. par.1.* Fr. Emman. *d.q.39. art.6.* vti refert Feder. de Senis *conſ.3.* vbi latè, & loquitur etiam in caſu quo legatum eſſet minus Quarta canonica, Anton. Imol. Aab. *in d. cap. officij*, Salyc. Alex. & Corn. *in auth. præterea. C. vnde vir, & vxor.* idem tenent Lud. Mirand. *d. tom.2. q.48. art.11. concl.2.* Porrel. *in dub. Regularib. verb. Canonica portio, numer.7.* nouiſſimè Hieron. Roderic. *in compend. quæſtion. Regular. reſol.18. num.8.* Altera verò tenet legatum, & portionem integrè ſoluendam eſſe Eccleſiæ Parochiali ab Eccleſia extranea: bonus tex. *in Clem.1. §. verum*, ibi, *largiri integrè teneant, de ſepult.* vbi gloſſ. *verb. integrè*, interpretatur non eſſe minuendam canonicam portionem. Iuuat *capit. 1.* ibi, *integraliter faciendam, eod. tit. libr.6. Secundò* expenditur, quòd reſpectu canonicæ portionis ſoluendæ ab Eccleſia extranea, teſtator non eſt debitor, ſed ſolummodò Eccleſia ipſa: patet ex *d. capit.1.* cùm ergo non eſſet debitum ex parte teſtatoris, quamuis à tertio verè debitum ſit, deficiunt termini neceſſarij ad compenſationem. *Tertiò* facit, quia, vt ſupponimus, teſtator abſolutè abſque conditione legauit Eccleſiæ Parochiali, ſicut in terminis huius Quartæ legauerat Epiſcopo: ergo ſicut quando abſolutè legat Epiſcopo, poteſt ille & legatum, & canonicam portionem petere, vt per text. *in d. capit. officij, de teſtament.* infrà reſoluimus; ita quando abſolutè legat Eccleſiæ Parochiali, poterit Eccleſia & legatum, & portionem ab Eccleſia extranea ſibi debitam exigere abſque vlla compenſatione. *Vltimò*, & fortiùs vrget *d. cap. requiſiſti verſ. ſecùs autem, de teſtam.* vbi, quando aliquid legatur Epiſcopo, & aliud Capellis, Monaſteriis, aut aliis piis locis; quod legatur Epiſcopo, eius eſt inſimul cum canonica portione, quam habet ex legatis Eccleſiarum inferiorum: ergo ſimiliter in propoſito Parochus legatum obtinebit, & canonicam portionem abſque vlla compenſatione. Propter quæ hanc partem ſequuntur gloſſ. *d. verb. integrè*, gloſſ. *verb. largiri, in d. §. verum.* Card. *numer.20.* Couar. *in d. capit. officij, numer.6.* aliàs *num.9. ſub tit. de legatorum imputatione in debitum, in noua impreſſ.* Non obſtat *capit. ex his 4. de ſepultur.* vbi probari videtur Parochianum debere canonicam portionem Eccleſiæ Parochiali, à qua Sacramenta percipit, in ſtipendium ſui laboris, ſicut reſpectu decimarum, quas ſoluere tenetur, verè debitor eſt ipſi Parochò, à quo ſpirituale pabulum recipit, *c. cùm contingat, de decim.* Quia reſpondetur extraneas Eccleſias, quibus Parochiani ibidem ſepulturam eligentes legata relinquunt, debitrices eſſe Canonicæ portionis, non verò Parochianos ipſos: patet, ſi recurramus ad verba dicti §. *verum*, ibi, *dictorum Ordinum Fratres*, & ibi, *largiri integrè teneantur*, quæ verba relata ad Monaſteria, ſeu Eccleſias extraneas, ſatis demonſtrant ipſaſmet teneri ad ſolutionem huiuſmodi portionis, *d. cap. de his*, ibi, *ipſis Eccleſiis, à quibus aſſumpti ſunt.*

Cui debeatur Quarta funeralium, & qua actione peti poſſit.

Quarta funeralis debetur Eccleſiæ, in qua Parochianus conſueuit audire Diuina, & recipere Sacramenta, *cap. cùm quis, de ſepultur. in 6.* Frater Emman. *quæſtion. Regular. tom.1. qu.39. art.5.* Rot. *dec.376. numer.1. part.1. recent.* vbi de Eccleſia Parochiali. Et ſic † de Iure debetur Rectoribus Parochialium, *d. Clem dudum, §. verum.* Vgol. *de officio Epiſc. cap.17. numer.11.* Mantic. *deciſ.294.* Caualer. *deciſ.101. numer.1.* Rot. *in Mediol. Quartæ funeralium, 14. Martij 1622.* coram *R.P.D. Merlino.* vbi etiam fuit dictum ex hac ſola Iuris aſſiſtentia Rotam non ſolere manutentionem impartiri in aliis cauſis non iuriſdictionalibus, & ſic † vbi nullus adeſſet Rector, debetur Vicario perpetuo, vel temporali, & etiam Sacerdoti conducto, ac habenti curam Parochianorum, *c. requiſiſti. de teſtam. c. cùm ex eo, de elect.* Aloyſ. Ric. *in praxi p.4. reſol. 299. num.4.* 19 20 21

Item debetur Eccleſiæ Cathedrali, vel præſcriptione, vel ex eo, quòd illam ſibi reſeruauit, quando Parochiæ fuerunt erectæ in ſignum ſuperioritatis, Rot. *d. dec.376. numer.2. & 3.* & tunc inter Clericos Eccleſiæ diuidetur cura non reſidente penes certam perſonam, Aloyſ. Ricc. *d. reſol.299. n.4.* Vnde ſtante conſuetudine in ciuitate, quòd ius ſepeliendi peregrinos, & viatores ſpectet ad Eccleſiam Cathedralem, Quarta funeralis non debetur Parocho intra cuius limites viator retentus pro delicto, & habilitatus cum cautione decedit, vt cenſuit S. Congreg. Conc. *in Piſaurien. 22. Ianuarij 1628.* 22 23

Et

24 Et ſi in vna Eccleſia ſolet Parochianus audire Diuina, in altera verò recipere Sacramenta, canonica portio debetur ei, à qua recipit Sacramenta, *c.1.de ſepult.* Fr. Emman. *d.q.39.art.5.* Syluest. *in ſum.verb. Canonica portio, num.* 11. Sed ſi vtraque habet ius funerandi, credit Greg. Lop. *l.1.in gloſſ. los Sacramentos, tit.* 13. *p.* 1. quòd ſit locus præuentioni, per *c.duobus, de reſcript.in 6.*

25 At in dubio, quando non conſtat ex conſuetudine, vel alia ratione cui debeatur, Epiſcopóne, an Parocho; præfertur Parochus, quia habet magis ſpecialem curam, quàm Epiſcopus, qui habet generalem; & quia Parochis debetur Quarta ex cauſa onerosa, *d.c.1.de ſepult.* Petr. de Vbaldis *de Quarta canonica 2.p.c.8.n.14.in fine*, & vti æs alienum, Abb. *in c.certificari, à n.* 11. *de ſepult*, Epiſcopo vero ex cauſa lucratiua, Vbald. *vbi ſuprà n.* 14. & potior eſt conditio prætendentis ex cauſa oneroſa, ad text. *in l. Sanctorum. C.de iure delib.* Rot. *in Neritonen. Quartæ funeralis, 9. Iunij* 1608. coram *bona mem. Patriarcha Manzanedo.*

26 Amplia *primò* principalem concluſionem, vt procedat, etiamſi quis propter bellum, aut peſtem in villam, ſeu alium locum ſe contulerit, & ibi diem ſuum obierit; quia nihominùs Quarta funeralis debetur Parochiæ, vbi habebat domicilium, ſi diſceſſit animo redeundi, vel animi gratia: Ita Fr. Emman. *qu. Reg. tom.3.qu.46. artic.3.* Miranda *d.tom.2. q.48.art.9.concl.2.* Villalob. *in ſum.p.2. tract.* 31. *diffic.7.num.3.* Fr. Hier. Rod. *in comp.qq. Regul. reſol.18.num.12.* per Ioan. Andr. *in c.is qui de ſepult.in 6.* & Abb. *in c.de his, eod.tit.in Decretal.* vbi quatuor caſus conſiderat.

27 Amplia *ſecundò*, vt procedat, etiamſi quis ægrotus in vna Parochia, ad aliam deferri ſe fecerit; quia nihilominus Primæ Eccleſiæ, ſua portio debetur, Syluest. *in ſum.verb. Canonica portio, num.* 15.

28 Amplia *tertiò*, etiamſi quis in ægritudine conſtitutus ſe cum bonis ſuis ad Religionem in alia Eccleſia tranſtulerit; quia nihilominus ſi ex eadem infirmitate deceſſerit, canonica portio Eccleſiæ Parochiali debetur; ſecus autem, ſi ſanus bona ſua Monaſterio, aut alteri Eccleſiæ dederit: caſus eſt *in c. de his, de ſepult.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Pral. tom.2.q.48.art.9.concl.3.* refert, & ſequitur Fr. Hier. Rod. *in compend.quaſt. Reg. reſol.18. num.15.* Vnde Tiraquel. *de retractu lig.§.1.gloſ.8.n.23.* colligit Canonicam portionem non deberi Eccleſiæ, cuius Parochianus Religionem ingreditur, & pendente anno profeſſionis obiit, niſi ingreſſus eſſet animo exeundi, vt obſeruat Læl. Zech. *de Republ. Eccleſ. c.28. de Parocho, num.18. fallent.3.*

29 Amplia *quartò*, vt procedat, etiamſi quis Eccleſia vna dimiſſa, vbi Maiores ſui ſepulturam elegerant, licèt ſuà Parochialis non eſſet, alibi ſepulturam elegit: quia etiam tunc non Eccleſiæ dimiſſæ, ſed Parochiali debebitur Canonica portio, vt habetur *in c.2. de ſepult. lib.6.* Lud. Miranda *d.tom.2.q.48.artic.9. concl.4.* quia electâ ſepulturâ apud Eccleſiam vbi defuncti Maiores ſolent ab antiquo ſepeliri, quarta funeralis ei non debetur, ſed Eccleſiæ, in quâ conſueuit audire Diuina, & recipere Sacramenta, Azor. *in d.cap.3.q.8.* Villal. *in ſum.p.2.tract.31. diffic.7.n.3.*

Limita, ſi eo tempore, quo defunctus eſt in aliâ Eccleſia ſepultus, Parochialis Eccleſia erat interdicta: quia, cùm nullus poſſet in ea ſepeliri, habet alia Eccleſia ius relicta integrè percipiendi, quæ occaſione illius ſepulturæ obuenerunt: Ita Gemin. *in c.1.de ſepult. lib.6.* Fr. Lud. Miranda *d.tom.2.qu.48.art.10. concl.10.* Syluest. *d.verb.canonica portio, n.8.§. ſeptimus.* vbi loquitur, quando Eccleſia culpa Parochi eſt interdicta, non defuncti Parochiani: quod etiam tradunt Fr. Emm. *d.tom.1. q.39.art.3.* Azor. *d.part.2.lib.9.c.13.q.4.caſu 5. & 6.* Miranda *d.q.48. art.10.* Portel. *in addit. ad dubia Regul.verb.canonica portio, n.3.* Hier. Rod. *d.reſol.18.num.4* 30

Quod ſi talis defunctus antea elegerat ſepulturam in alia Eccleſia, priuſquã Parochialis eſſet interdicta, non videtur Interdictum ſequens tollere quartam Parochialem, quæ antea deberi cœperat. Idem reſpondendum videtur in aliis caſibus, quibus non defertur defunctus ad Parochialem Eccleſiam, ſi antea alibi elegerat ſepeliri, quàm dictus caſus euenerit; imo etſi nullam antea elegerit ſepulturam, ſed erat ad Parochiam deferendus; alibi tamen citra culpam Parochi ſepeliatur, non debet quartam ſuam amittere; quam tamen perderet, ſi culpa ſua, vel negligentia, defunctus ad aliam Eccleſiam eſſet delatus: eſt enim ratio attendenda, ob quam huiuſmodi portio eſt inſtituta, non enim pro ſepultura tantummodo eſt inſtituta, ſed pro onere etiam, quod ipſis Curatis incumbit, ſubditis ſuis ea, quæ ad ſalutem pertinent, miniſtrandi, ne debitis, & neceſſariis beneficiis defraudentur, *d.c.1.c.de his, de ſepultur.* cùm operariis mercedis exhibitio debeatur, vt dicitur *in d.Clem.dudum verſ.verum.* 31

Vnde Parochus quartam funeralium poteſt petere tanquam debitum, & mercedem laboris quaſi actione locati, Feder. de Senis *conſ.3.num.9.* vel condictione ex canone, vel actione ex teſtamento, Petr. de Vbaldis *de canonica Parochiali, cap.3. n.2.* vbi latè Lap. de Caſtellione *de canon.portione, n.56.* 32

Renunciatio canonicæ portionis in damnum Eccleſiæ Cathedralis, vel Parochialis facta, nullius eſt valoris, niſi fiat cum prote- 33

ſtatione, quòd per hoc non fiat præiudicium
34 iuri Eccleſiæ: † Compoſitiones tamen, & pacta ſuper iuribus parochialibus, facta inter Prælatos conuentuales, & Parochos, ſunt valida, etiamſi celebrata ſint abſque licentia Superiorum, Prouincialium, ſcilicet, vel Generalium, dummodò ſint licita, & honeſta, & fiant cum conſenſu Conuentus, nec irritētur per ſequens Capitulum generale, vel Prouinciale, ex decreto Leonis X. *in Concilio Lateranen.* Imò, etiamſi dictæ compoſitiones, ſeu conuentiones ſint repugnantes *d. Clem. dudum.* §. *cæterum*, quia ibi tantùm reuocantur factæ ante illam, non verò faciendæ de nouo, vide Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *quæſt.* 39. *art.* 8. *& tom.* 3. *qu.* 46. *art.* 4. Azor. *dict. part.* 2. *lib.* 9. *cap.* 12. *q.* 4. Sylueſt. *verb. canonica portio, qu.* 2. Fr. Ludou. Miranda *vbi ſuprà, artic.* 12. licèt ibi contendant *in d. Clem.* etiam reuocari conuentiones futuras: non tantùm præteritas: ſed Leo X. fuit poſt illam, & potuit Ius commune reuocare, vt benè notat Portel. *verb. canonica portio, num.* 9. *&* 10. Ita Fr. Hieron. Roder. *in compend. quæſt.* Regul. *reſol.* 18. *num.* 9.

35 Neque per vnum, aut binos actus contrarios cenſendi ſunt Religioſi renunciare iuri quæſito de non ſoluendo quartam, niſi talis ſolutio facta ſit per ſpatium 40. annorum, iuxta diſpoſitionem Iuris *in cap. accedentibus & in c. ſi de terra, de priuil.* quia priuilegium ad non faciendum non perditur vno, aut bino actu, *cap. cùm acceßiſſent*, vbi gl. *de Conſt.* imo, etiamſi per dictum ſpatium 40. annorum ſoluta ſit quarta, adhuc præſcriptio non tenet: quia contra bona, & iura Regularium, nonniſi centenaria currit præſcriptio, ad inſtar Eccleſiæ Romanæ, ex quodam ſingulari priuilegio Eugenij IV. Vide Mirand. *d. q.* 48. *art.* 13. Portel. *vbi ſuprà, n.* 8.

De quibus ſolui debeat Quarta Parochialis?

36 Quarta funeralis, ſeu canonica portio debetur de omnibus, quæ obueniunt ratione funeris, ſcilicet, in die funeris, Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 1. *quæſt.* 39. *artic.* 2. *in princip.* Couar. *in c. vlt. num.* 9. *de teſtament.* vbi poſt Abb. ait moribus receptum eſſe, vt Eccleſiæ Parochiali quarta portio à Monachis ſoluatur ex his tantùm, quæ offeruntur tempore, quo funus, ſeu exequiæ defuncti celebrantur Molin. *de iuſt. tract.* 2. *diſp.* 215. *numer.* 4. vbi quòd debetur de omnibus oblationibus, & commodis funeris, Syluest. *in ſum. verb. canonica portio, num.* 7. *&* 15. §. *tertia.* vbi quòd hoc procedit de conſuetudine, Petr. de Vbaldis *de Canon. Parochiali, c.* 4. *num.* 10. Pius V. *in d. ſua Conſt.* incip. *Etſi Mendicantium.* declarauit huiuſmodi quartam debere ſolui de iis, quæ offeruntur in funere, ex *Concil. Trid.* quod ita interpretatur. Sequitur hanc declarationem Fr. Emm. *d. art.* 2. *in fine,* Archang. Carracia *de quarta funerali, qu.* 3. *verſ. forſan. fol.* 45. Gutier. *de iuram. confirmator. p.* 2. *capit.* 4. *numer.* 3. Ioan. de la Cruz *de ſtatu Relig. p.* 2. *cap.* 9. *dub.* 5. *verſ. tertia concluſio,* & Benedictus XV. *inter Conſtitutiones Prædicatorum, pag.* 72. ſic ait, *funeralia verò intelliguntur hoc caſu, quæ cum funere deferuntur,* & idem declaraſſe Sixtum, dicit Molin. *dict. a diſ.* 215. *n.* 9.

Funeralia igitur dicuntur, quæ ratione ſepulturæ obueniunt, *c. cùm liberum, c. noſtra, de ſepult.* Alberic. *in l. ſeruo alieno* 131. §. *ineptas, numer.* 13. *ff. de legat.* 1. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. dec.* 670. *numer.* 4. aliàs *reſol.* 572. *num.* 4. *in* 2. *edit. & p.* 4. *reſolut.* 300. & quæcumque occaſione funerum ad Eccleſiam perueniunt, Federic. de Senis *conſ.* 6. *numero* 2. *in princip.* vbi ſubdit, quod mortuaria, ſeu funeralia dicuntur, quæ occaſione funeris deueniunt, etiam præter voluntatem morientis. Item & ea, quæ cum funere portantur, gloſſ. *verb. funeralibus, in d. Clem. dudum*, vbi Zabarel. *verſ. verum, num.* 4. Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 6. *c.* 14. *qu.* 13. *verſ. funeralia,* Vbald. *d. tract. c.* 4. *n.* 16. Rub. *conſ.* 23. *numer.* 5. Bertachin. *in repertor. verb. Quarta Parochialis,* Enriquez *conſ.* 86. *numer.* 9. Portel. *in dub. Regul. verb. canonica portio, numer.* 5. Hieron. Roder. *in compen. q. reg. reſol.* 18. *numero* 3. Siue antequam corpus ſit in terra conditum, ſiue poſt, & vſque ad trigeſimum diem, & quandiu ſit memoria de funere, Calder. *conſ.* 4. *de ſepultur.* vbi in caſu, quod propter peſtem non potuit in die obitus ſolemniter tumulari. Ioan. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. part.* 2. *cap.* 14. *numer.* 12. Aloyſ. Ricc. *d. reſolut.* 571. vbi in caſu, quo exequiæ poſt diem funeris fuerunt factæ cum maxima pompa, Sylueſt. *in ſum. verb. canonica portio, numer.* 15. *verſ. tertia.* Zabarel. *in d. Clem. dudum,* §. *verùm, verſ. tertiò quæro.* vbi refert opinionem aliquorum, qui, cùm funes, quibus mortui ligari conſueuerunt, & poſtquam mortuus terræ eſt conditus, funes ampliùs locum non habeant, putant funeralia non dici, niſi quandiu corpus eſt in funeralibus extra terrā. *Sed,* inquit, *deſipit, qui ſic ſapit, nec inſiſtendum eſt in hoc ſcientiæ Grammaticorum,* 36. *diſt. cap. ſi quis. Dic ergo meliùs, quòd, ſiue ante corpus reconditum terra, ſiue poſtea obueniant occaſione funeris, dicuntur funeralia, & debetur canonica.* Quicquid dicant Couar. *in cap. vlt. de teſtam. numer.* 6. Fr. Emman. *d. tom.* 1. *q.* 39. *art.* 2. *in fine,* Ioann. de la Cruz *de ſtatu Relig. p.* 2. *c.* 9. *dub.* 5. Gutier. *de iuram. confirm. p.* 2. *c.* 4. *numer.* 3. Caraccia *de quarta funer. c.* 1. Molin. *d. diſp.* 37

*d. diſp.*215. *num.*9. vbi quòd hoc conceſſum eſt Mendicantibus per priuilegium, & ita conſuetudine ſeruatur.

38 Ex his forſan patet reſolutio ad quæſtionem præteritis temporibus vêrilatam, vtrùm ſi Parocho in die funeris data ſit ſola candelarum, & facularum quarta; & deinde ſequenti die ſolemniori pompa, magno ſcilicet adhibito Religioſorum, Confraternitatum, & Presbyterorum numero in alia Eccleſia, vbi mortuus ſepulturæ mandatus fuerat, pro eius anima ſolemnis Miſſa cantetur cum diſtributione candelarum, & intorſtitiorum in maiori quantitate quàm diei præcedentis, debeatur ex his quoque Parocho quarta? In qua controuerſia Sacr. Congregatio negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, ſemel, & iterum partibus hinc inde auditis *die* 3. *Auguſti* 1621. nemine diſcrepante, cenſuit deberi quartam Parocho ex funeralibus ſecundo loco factis.

39 Non loquitur de candelis, quas Fratres, & alij Presbyteri in huiuſmodi funeralibus præ manibus portare ſolent; has enim deferentes ſibi quærunt, nec alia portio de eis debetur, vt declarauit Benedictus XI. *vbi ſuprà*, ibi, *de candelis autem, quas Fratres portant, portio non petatur.* tradunt Hieron. à Sorbo *compendio priuileg. verb. canonica portio, pag.* 103. Piaſec. *in praxi Epiſc. part.* 2. *cap.* 3. *de viſitat. Regular.* §. *funeralium etiam pag.* 198. Fr. Emman. *d. q.* 39. *art.* 2. Fr. Archang. Caraccia *de quarta funer. c.* 3. Quicquid teneant gloſſ. *verb. funeralibus, in fin. in d. Clement. dudum.* Calder. *conſ. fin. de ſepultur.* Federic. de Senis *conſ.* 4. *n.* 8.

40 Item Sacra Congr. Cardinalium negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, *ſub die* 5. *Martij* 1616. à Parochis montis S. Petri Angelorum Firmanę diœceſis conſulta, Eminentiſſ. Lancelloto referente, reſpondit, intorſtitiorum, ſeu cereorum Confraternitatum ſæcularium funera aſſociantium quartam funeralem eiſdem Parochis minimè deberi. Et idem de intorſtitiis, quæ portantur à locis piis ad aſſociandum pauperes perſonas ad ſepulturam, declarauerat eadem S. Congreg. 29. *Nouembris* 1588.

41 Debetur quoque quarta funeralis de candelis, ſeu cereis accenſis, quæ circa Crucem & cadauer deferuntur, Petr. de Vbaldis *de canon. Paroch. c.* 4. *num.* 10. Fr. Archang. Carraccia *de quarta funerali, cap.* 3. *verſ. præfata etenim.* Et de candelis oblatis, Feder. de Senis *d. conſ.* 4. *num.* 8. Et hac de re ſciendum eſt, quòd *die* 21. *Martij* 1629. S. D. N. Vrbanus VIII. approbauit decretum Congregationis RR. DD. Præfectorum Vrbis, habitæ coram Eminentiſſimo Vrbis Vicario, in qua ad effectum remouendi diſſenſiones, fuit declaratum † *tam inſtortitia, cereos, & candelas, quæ per viam deferuntur, quàm etiam omnia ea, quæ circa cadauera, antequam terræ tradantur, in quibuſcunque priuatis Eccleſiis diuidenda fore, & eſſe pro æquali portione inter ipſos Parochos, & miniſtros aliarum Eccleſiarum quorumcumque, etiam Regularium, & Nationalium, ſeu aliàs priuilegiatarum. At propterea quando huiuſmodi intorſtitia, ſeu cerei, & candelæ in præfatis Eccleſiis pro celebrandis diuinis officiis præſenti corpore accenduntur, finito Officio extinguenda, & cuiquam medietatem conſignandam eſſe.* 42

Item debetur quarta de illis, quæ dantur 43 pro miſſis dicendis, gloſſ. *verb. funeralibus, in d. Clem. dudum.* §. *verum*, Bald. *in repet. cap. ſi pater. de teſtam. lib.* 6. *in* 6. *quæſt.* Alex. *conſ.* 195. *num.* 6. & 16. *verſ. nec excuſarentur, in fine, lib.* 2. Sylu. *in ſum. verb. Canonica portio, num.* 9. vbi quòd de legato facto Rectori Eccleſię, in qua quis elegit ſepulturam, pro Miſſis dicendis, debetur quarta, Vbald. *de Canon. portione, cap.* 4. *num.* 5. Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p.* 3. *allegat.* 86. *num.* 20. *cum ſeq.* Quicquid dicat Fr. Emman. *d. q.* 39. *n.* 2. *in fine*, niſi eius opinionem procedere dicamus de conſuetudine, vel propter priuilegia.

Item debetur de armis, libris, banderiis, 44 culcitra, ſeu pallio, quæ in feretro deferuntur, Petr. de Vbaldis *d. cap.* 4. *numer.* 10. Oldrad. *conſ.* 211. *num.* 7. vbi de rebus, pannis ſericis, ſeu aureis, veſtibus, putà ſtamine, vel cilicio, per *cap. cùm inter nos, de verb. ſignifi. & c. in noſtra, de ſepult.* vbi ſpeciale dicitur in Hoſpitalariis, in equis, &c. ergo in contrarium eſt Ius commune. Contrarium tenet Caraccia *de quarta funerali, cap.* 1. *verſ. adſunt indumẽta:* quod credo procedere de conſuetudine, vel priuilegio, & declarauit Pius V. *in d. ſua Conſtit.* incip. *Et ſi Mendicantium*, quam refert Fr. Emman. *d. tom.* 1. *q.* 49. *art.* 2. Fallit in equis, & armis, quæ relinquuntur in ſubſidium terræ Sanctæ, Mol. *d. tr.* 2. *diſp.* 215. *n.* 2. per *c. in noſtra de ſepult.*

Primò limita, principalem reſolutionem in 45 illis, quæ offeruntur in funere alicuius, qui de facto contra voluntatem Fratrum in eorum Eccleſiis, v. g. tempore Interdicti, ſepelitur, Alber. *in l. ſeruo, alieno.* 213. §. *ineptas. num.* 22. *ff. de legat.* 1. Feder. de Senis *conſ.* 119. Gemin. *in c.* 1. *de ſepult. libr.* 6. Fr. Emman. *d. tom.* 1. *q.* 39. *art.* 3. quia non debetur quarta in caſu prohibito, *c. ex parte, c. liberum, c. in noſtra, de ſepult.* Syluest. *d. verb. Canonica portio, num.* 8. §. *ſeptimus*, vbi quòd tenetur corpus, & omnia, quæ habuit, reſtituere, Fr. Emman. *tom.* 1. *q.* 39. *art.* 3. vbi reſtringit in illis Religionibus, ſeu Eccleſiis, quæ habent priuilegia, vt tempore Interdicti poſſint in eorum Eccleſiis aliquos ſepelire.

46 *Secundò* limita in illis, quæ offeruntur in funere alicuius nouitij mortui in Religione, Anchar. & Franch. *in cap. nullus, tempor. ordin. in 6.* Syluester. *d. verb. canonica portio, numer.* 8. §. *quartus*, Fr. Emman. *d. tom.* 1. *quæſt.* 39. *artic.* 4. vbi extendit limitationem, etiamſi mortuus fuerit in domo parentum, ad quam ſe contulerat, vt curaretur, de quo etiam Villalob. *in ſumm. p.* 2. *tract.* 31. *diffic.* 7. *numero* 10. Fr. Ludou. Miranda *d. tom.* 2. *q.* 48. *art.* 9. *conc.* 3. Azor. *d. p.* 2. *lib.* 9. *cap.* 13. *quæſt.* 4. *verſ. quòd ſi in Monaſterium, caſu* 3. Hieron. Roder. *in comp. quæſt. Regul. reſol.* 18. *num.* 5. Reſtringitur tamen limitatio multis modis: & *primò*, vbi quis morbo iam affectus ingreſſus eſt in Religionem, & ibi Nouitius ob illum morbum mortuus eſt, quia tunc quarta debetur, Syluest. *d. verb. Canonica portio. num.* 8. *verſ. quintus*, Molin. *d. diſputat.* 215. *numer.* 4. *Secundò* reſtringitur in eo, qui petiit cum habitu Fratrum ſepeliri, Syluest. *loco proximè citato. Tertiò* reſtringitur in Nouitio, qui non habuit propoſitum mutandi vitam, Petr. de Vbaldis *de Canon. Paroch. c.* 6. *num.* 24. Syluest. *d. numer.* 8. *verſ. quintus. Quartò* reſtringitur in iis Confratribus, qui ingrediunrur in loca religioſa retentis bonis ſuis: quia etiam de legatis factis per ipſos debetur canonica portio, Syluest. *d. verb. Canonica portio, n.* 12.

47 *Tertiò* limita in legatis factis Eccleſiis, vel locis piis, pro fabrica, ornamentis, cereis, luminaribus: anniuerſario poſt ſextum diem, & aliis ad cultum diuinum perpetuum, Molin. *d. diſput.* 215. *numer.* 8. Quicquid teneat Paul. de Eleazar. *in Clement. dudum.* §. *verum, de ſepultur.* Alex. *conſ.* 196. *numer.* 3. *lib.* 2. Syluest. *d. verb. Canonica portio, numero* 15. §. *ſecunda cum ſeq.* vbi quòd debetur de relicto pro construenda capella. Petr. de Vbald. *de Canon. Paroch. c.* 4. *num.* 22. Calder. *conſ. fin. de ſepult.* vbi de relictis pro planeta.

68 Canonica portio debet ſolui de rebus quomodolibet donatis, ſeu relictis, *d. Clem. dudum.* §. *verum,* & *ibi* gloſſ. *de ſepultur.* ſiue ſit donatum vni ex Regularibus, ſiue toti Monaſterio, *d. Clem. dudum,* vbi *gloſſ. verb. indirectè*, Feder. de Senis *conſ.* 4. *num.* 4. latè Gemin. *conſ.* 46. vbi etiamſi fuerit donatum vni Fratri, & conſanguineis, Syluest. *d. verb. Canonica portio, num.* 15. §. *ſexta*, Petr. de Vbaldis *d. c.* 4. vt de donatis cauſa mortis loquitur *d. Clem. dudum, in* §. *verùm,* Syluest. *d. verb. Canonica portio, num.* 8. Petr. de Vbaldis *d. cap.* 4. *num.* 19. etiamſi donatio cauſa mortis vel legatum factum in infirmitate ſit ſolutum in vita, *gloſſ. verb. datis, in d. Clem. dudum.* Sed contrarium tenent propter priuilegia, vel conſuetudinem, Fr. Emman. *d. q.* 39. *artic.* 2. vbi refert declarationem Pij V. Molin. *d. diſputat.* 215. *numero* 4. vbi ait hoc non procedere, ſi fiat in fraudem, per Abb. *in cap. de his, de ſepult.*

Et † quòd non debeatur de veſtibus datis pauperibus, tenet Fr. Archangel. Caraccia *de Quarta funer. cap.* 3. *verſ. inſuper cum funere.* Ioan. à Cruce *de ſtatu Relig. p.* 2. *cap.* 9. *dub.* 5. Nec de frumento in illis Religionibus quibus datur, Caraccia *vbi ſuprà, verb. de frumento verò.* Non procedit ſupradicta reſolutio in donatis in vita, & in ſanitate, Oldrad. *conſ. conſ.* 225. *num.* 3. Pett. de Vbaldis *d. cap.* 4. *numer.* 21. 49

Quarta funeralis debetur de omnibus illis, quæ iure inſtitutionis relinquuntur Monaſteriis, ſiue aliis locis piis, Molin. *d. diſputat.* 215. *num.* 4. per Abb. *cap.* 1. *numer.* 7. *de ſepult.* Syluest. *d. verb. Canonica portio, num.* 10. Alex. *conſ.* 196. *n.* 6. *lib.* 2. Item debetur de relictis pro anima, Alex. *d. conſ.* 196. *num.* 7. Non tamen debetur de iis, quæ teſtator in pios vſus iuſſit diſtribui in vaſa, luminaria, & ornamenta Eccleſiæ, Cou. *in c. vlt. num.* 8. *de teſtam.* quia ab ipſo teſtatore cenſetur facta hæc diſtributio, *l. vnum ex familia*, 81. *ff. de legat.* 1. vbi Din. Barr. & Doctores, Fr. Archang. Caracc. *d. cap.* 4. *verſ. quare non video.* Declaratur tamen hæc reſolutio, vt non procedat, quando aliquis Regularis electus eſt executor, vt diſtribuat aliquam ſummam pro ſuo arbitrio, & ipſe in Fratres diſtribuit, quibus nihil erat relictum, gloſſ. *verb. obuentionibus, & verb. indirectè, in d. Clem. dudum,* Syluest. *d. verb. Canonica portio, num.* 15. *verſ. ſecunda*, vbi loquitur etiam, quando Fratribus nihil eſt relictum, ſed mandatur executoribus, vt dent, vel promittant aliquid Fratribus. An quarta debeatur de illo, quod relinquitur vni ex Regularibus? Vide Federic. de Senis *conſ.* 4. Calderin. *conſ. fin. de ſepultur.* Alber. *in l. ſeruo alieno* 115. §. *ineptas, num.* 10. *ff. de leg.* 1. & *n.* 12. & 13. *d. c.* 4. 50

Debetur etiam quarta funeralis de omnibus legatis factis Eccleſiæ, in qua quis elegit ſepulturam, *cap.* 1. & 2. *de ſepultur.* Ordrad. *conſ.* 225. *numer.* 18. Syluest. *d. verb. Canonica portio, in fine,* Couar. *in cap. vlt. numer.* 2. *de teſtam.* Fr. Emman. *d. tom.* 1. *q.* 39. *art.* 2. *in princ.* Molin. *d. diſp.* 215. *num.* 4. vbi quòd quarta debetur de omnibus, quæ relinquuntur in vltima voluntata, etiamſi legata facta ſint Prædicatoribus, aut Mendicantibus, Alber. *in d. l. ſeruo alieno* §. *ineptas, num.* 10. *Dig. de legat.* 1. Couar. *in cap. vlt. num.* 1. *de teſtam.* per *d. Clem. dudum.* Quæ tamen procedunt, ſi legatum relinquatur ratione loci, non autem ratione perſonæ, neque in fraudem, Syluest. *d. verb. Canonica portio, numer.* 7. Oldrad. *conſ.* 225. *numero* 17. qui tamen indiſtinctè dicit quartam deberi. 51

Id limitatur aliquibus modis, & *primò*, vt non procedat in legatis factis Monaſterio, 52

quod

quod ſit exemptum per priuilegium, Sylueſt. *d. verb. Canonica portio, numer.*8. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom* 3. *q.*46. *art.*1. *& tom.*1. *quæſt.* 39. *art. vlt.* Ioan. de la Cruz *de ſtatu Relig. p.*2. *q.*9. *dub.*5. Archangel. Caraccia *de quarta funerali, cap.*2. *Secundò*, vt non procedat in legatis factis Eccleſiæ, in qua teſtator ſepelitur, Alber. *d. numer.*10. Oldrad. *conſ.*225. *num.*15. Syluest. *d. verb. Canonica portio, num.*8. *§. ſextus*, per gloſſ. *in c.*1. *de ſepult.* Quod non procedit, ſi tale legatum factum eſt Eccleſiæ, ad hoc vt conſtruat capellam in Eccleſia, in qua eſt ſepultus, Alex. *conſ.*196. *n.*5. *lib.*2. Zabarel. *in d. Clem. dudum. §. verum, q.*16. vel ſi eſt factum in fraudem Eccleſiæ Parochialis. *Tertiò*, vt non procedat in legatis factis Eccleſiis, vel locis piis pro ornamentis, cereis, luminaribus, anniuerſario poſt ſextum diem, Oldrad. *d. conſ.*225. *num.*20. Molin. *d. diſp.*215. *num.*8. *Quartò*, vt non procedat in legatis relictis Eccleſiæ pro fabrica, quia ex tali legato non detrahitur quarta, Couar. *in c. vlt. num.*5. *de teſtam.* quod verum eſt, ſi Eccleſia tunc indiget reparatione, ſecùs ſi non indigeat, Couar. *vbi ſuprà.*

53 Subſidium Hiſpanicum, quod ab hoc charitatiuo plurimum diſtat, *primò* Regi Catholico conceſſum fuit à Pio IV. *in quadam ſua Conſtit.* incip. *Ad Romani Pont. indefeſſam, ſexto Non. Martij* 1561. de trecentis millibus ducatis auri annuis vſque ad quinquennium duplex ſuper omnium & ſingularum Cathedralium & Metropolitanarum, Collegiatarum, & aliarum Eccleſiarum, Monaſteriorum, Prioratuum, & beneficiorum Eccleſiaſticorum, cum cura, & ſine cura, ſæcularium & Regularium, Canonicatuum, & Dignitatum etiam poſt Pontificales maiorum, & Capitularium, Conuẽtualium, & aliarum Eccleſiarum fructibus, redditibus, & prouentibus, iuribus, obuentionibus & emolumentis, &c. ipſis S.R.E. Cardinalibus, & Militibus Hieroſolym. duntaxat exceptis. *Secunda* conceſſio facta fuit à Pio V. *in ſua Conſtit.* incip. *Cùm ſicut, ſub die* 16. *Martij* 1566. *Tertia* conceſſio ab eodem Pio V. *in alia ſua Conſtit.* incip. *Cùm ſicut accepimus, ſub die* 21. *Maij* 1571. qui etiam per aliam ſuam Conſtit. incip. *Decet Romanum Pont. ſub die* 7. *Martij* 1572. exactionem huius ſubſidij à Capitulis, & Collegiis Prouinciæ, ſeu Epiſcopatus ſuſcipi mandat Gregorius XIII. *in Conſt.* incip. *Conceſſit aliàs, ſub die* 11. *Februarij* 1573. declarat Milites S. Iacobi de Spatha (excepta tamen magiſtrali menſa) necnon quatuor Mendicantium Ordinum Fratres bona immobilia, ſeu quæ immobilium loco habentur, poſſidentes, ad ſubſidiorum hactenus non ſolutorum ſolutionem teneri. Et demum Paulus V. *in Conſtit.* incip. *Pro noſtro munere, ſub die* 31. *Octobris* 1614. poſt alias conceſſiones confirmauit concordiam ſubſidij huiuſmodi inter vniuerſum clerum Regnorum Caſtellæ, & Legionis, & Regem Catholicum initam.

Aliud ſubſidium, ſeu ſuperadditionalià ſeruitia Regi Catholico conceſſit Gregorius XIII. *in ſua Conſtit.* incip. *ad auxilium die* 16. *Auguſti* 1591. ad ſexennium duratura ſuper victualibus in Regnis Coronæ Caſtellæ vendendis, ſeu conſumendis, ad quæ contribuenda declarat omnes, & ſingulas perſonas Eccleſiaſticas ſæculares & cuiuſuis Ordinis Regulares teneri. Clemens VIII. *in ſua Conſtitut.* incip. *Aliàs per nos, die* 11. *Auguſti* 1603. ſubdit huiuſmodi gabellam, ſeu ſiſſam imponi poſſe ſuper tribus rerum ſpeciebus, vini ſcilicet, olei, & carnis, dummodo ſumma tantùm decem & octo decies centena millium nummorum aureorum fiat, & non vltra. Et poſt aliàs conceſſiones S.D.N. Vrbanus VIII. *in ſuo Motu proprio*, incip. *Ad vniuerſalis* 5. *Martij* 1633. ſtatuit vt omnes & ſingulæ Eccleſiaſticæ perſonæ tam ſæculares, quàm cuiuſuis Ordinis Regulares in regnis Caſtellæ & Legionis commorantes, teneantur ad conferendum & contribuendum prout laïci in ſubſidio ad ſummam decem & nouem millionum nummorum aureorum cum dimidio alterius durante ſexennio, mediante ſcilicet ſolutione gabellarum, ſeu ſiſſarum ſuper vino, aceto, oleo, & carne in dictis Regnis colligendis & conſumendis impoſitarum; non tamen quoad præfatas rerum ſpecies, quas ex propriis terrenis, ſeu decimis, aut aliis quibuſcunque redditibus propriis per ſe, vel alios etiam affictuarios ſuos, vel etiam eleemoſynis percipiũt, & pro diuino cultu, ſeu propriis, vel familiarum ſuarum vſibus conſumunt.

Aliud denique eſt ſubſidium, quod noſtri Hiſpani *Excuſatum* vocant ex conceſſione Pij V. qui *in ſua Conſtit.* incip. *Circa paſtoralis, die* 15. *Iulij* 1567. Regi Catholico ad quinquennium conceſſit plenam, liberam, & omnimodam facultatem, petendi, exigendi & leuandi ac recuperandi decimas tritici, hordei, vini, agnorum, lanæ, olei, caſei, & aliorum quorumcumque fructuum & rerum, ex quibus decimæ tam de iure, quàm de conſuetudine & priuilegio ſolui & dari conſueuerint, ex vna domo, illiuſque domino, poſt duas, quæ vberiores, & opulẽtiores decimas habuerint, quam maluerint in qualibet Parochia tam ſæculari, quàm cuiuſuis Ordinis Regulari ex vniuerſis Parochiis in Regnis, & dominiis Hiſpaniarum & Inſulis eiſdem Regnis adiacentibus. Ad aliud quinquẽnium extendit idem Pius V. *in alia Conſt.* incip. *Sanè aliàs, ſub die* 21. *Maij* 1571. & ad aliud quinquennium Gregorius XIII. *in Conſtit.* incip. *Aliàs felicis, ſub die* 13. *Maij* 1575. Idem per aliam ſuam 54

ſuam Conſtit. inc. *Decet Romanum, ſub die* 4. *Ianuarij* 1573. confirmat concordiam initam inter Clerum Regnorum Coronæ Caſtellæ, & Legionis, cum Rege Catholico, vt ſcilicet pro & loco; huiuſmodi conceſſionis, ſtatus Eccleſiaſticus dictæ Coronæ ſoluat ſuæ Maieſtati, & illi, qui ſuo nomine illud habere deberet, videlicet ducentos quinquaginta mille ducatos annuos in duabus ſolutionibus pro medietate, diuidendos pro certis quantitatibus cuilibet diœceſi dictæ Coronæ prout diuiduntur: dummodo tamen extra hanc concordiam, & diuiſionem remaneant Regna Aragoniæ, Cathaloniæ, & Valentiæ, & inſulæ illis adhærentes. Confirmationem eandem fecit etiam Paulus V. vt *in eius Conſt.* inc. *Pro noſtro, ſub die* 23. *Iulij* 1620. At Clemens VIII. *in conſtit.* incipien. *Propenſa noſtra, ſub die* 11. *Aprilis* 1601. abſoluit & pleniſſimè liberat Regem Catholicum, eique remittit & condonat notabilem, ac etiam notabiliſſimam ſummam ſubſidij & Excuſati per illum in alios vſus conuerſam, quàm in illos, ad quos fuit deſtinata, videlicet ad ſuſtentandum ſexaginta triremes, &c. Et S.D.N. Vrbanus VIII. *in ſua Conſt.* incipien. *Apoſtolatus officium, die* 9. *Martij* 1634. ſtatuit, ne commiſſarius Cruciatæ poſt elapſum concordiæ, & confirmationis Apoſt. tempus quidquam à Clero exigat ratione Subſidij, & Excuſati, donec alia cum eodem Clero concordia deſuper inita & Apoſtolica auctoritate confirmata fuerit, necnon eundem Commiſſarium monere mandat ne, Notariatus, & Officia Cruciatæ, Subſidij, & primæ decimæ Excuſati, cum Eccleſiaſtica Officia ſint, à miniſtris Regiis vendi, ſeu alienari quoquomodo permittat, minúſque cogat Clerum ad ſolutionem aliquam faciendam eis, qui Officia huiuſmodi, ſiue alterum eorum ement, ſeu iam forſan de facto emerint, &c.

CAPVT XXVI.

De ſepulturis & funeribus ducendis.

SVMMARIVM.

1 *Parochus ſuos Parochianos, omneſque alios intra Parochiam degentes ſepelire debet.*
2 *Sepultura tripliciter ſumi poteſt.*
3 *Sepelire mortuos opus piiſsimum, & multum commendandum, & n* 4.
5 *Cadauera intra Vrbes ſepeliri prohibitum erat lege duodecim tabularum.*
6 *Cœmeteria pro fidelium mortuorum corporibus ſepelienda inſtituta ſunt.*
7 *Sepulturæ honor intra Eccleſiam Epiſcopis deferri cœpit, alijſque perſonis inſignibus.*
8 *Sepeliri in Eccleſia quibuſcunque, ſiue Cleris ſiue laicis licitum eſt.*
9 *Sepulturæ ius concedere, ſpectat ad Epiſcopum.*
10 *Sepeliendus nemo eſt prope Altare, ſeu ſub bradellis.*
11 *Sepulturæ locus quibus modis, & cuius auctoritate dari poſsit, oſtenditur.*
12 *Sepulchrum proprium poteſt quis habere quoad vſum, & prohibere ne abſque eius aſſenſu quis in eo ſepeliri queat.*
13 *Sepeliendi ius quæſitum non cenſetur ex ſolo curſu decennali, & cadauerum illatione, nec ex iurepatronatus, quod quis habet in Eccleſia.*
14 *Eccleſia etiam non Parochialis capax eſt, vel ex conſuetudine, vel Epiſcopi auctoritate habendi cœmeterium, & ius ſepeliendi.*
15 *Sepulchrum probatur commune eſſe familiæ ex inſpectione litterarum.*
16 *Simoniacum eſt aliquid tanquam pretium exigere pro iure ſepulturæ, ſiue vt aliquis in certo loco Eccleſiæ, aut cœmeterij ſepeliri poſsit.*
17 *Sepulchri hæreditarij vſus eſt pretio æſtimabilis, & vendi poteſt pro debitis defuncti.*
18 *Gabella non ſoluitur de venditione ſepulturæ, ratione ſitus, vel dignioris loci.*
Conſuetudo certum quid exigendi pro ſepultura, ſeu officio ſepulturæ, an ſit valida, ibid.
19 *Electio ſepulturæ omnibus adultis eſt libera, dummodò non prohibeantur à iure.*
20 *Sepultura eligi poteſt in Fratrum Prædicatorum, & Minorum Eccleſiis, relicta Parochiali.*
21 *Electio ſepulturæ in Eccleſiis Regularium non poteſt à Parochis impediri.*
22 *Parochus non poteſt prohibere, quin Defunctus ſepeliatur in Eccleſia per ipſum ædificata, & electa, reſeruata ipſi Parocho Quarta funerali.*
23 *Curatus requiſitus, vt interſit Defuncti ſepulturæ in Eccleſia per ipſum Defunctum ædificata, ſi intereſſe recuſet, vel petitam licentiam deneget, poterit ſine ipſius interuentu, & licentia tradi ſepulturæ.*
24 *Electionem ſepulturæ poteſt quis reuocare vſque ad finem vitæ.*
25 *Religioſi, ſæculares Clerici nullum inducere poſſunt ſub pœna excommunicationis ad eligendam ſepulturam ſub voto, vel promiſsione de non mutando illam electionem, etiam non ſequuto effectu, vt numero* 26.
26 *Parochus violenter rapiens, vel ſpolians funus*

funus, antequam veniat ad manus eorum, quibus debetur, perdit ius, quod habet, & Quartam Canonicam.

28 *Pater eligit ſepulturam pro filio impubere, ſi conſuetudo terræ id habeat; ſi verò non ſit, ſepeliri debet in ſepultura Maiorum.*

Vxor præmortua, non electâ ſepulturâ, ſi maritus habet proprium ſepulchrum, in ipſo etiam tumulari debet. ibid.

29 *Mulier nupta, liberè poteſt ſibi eligere ſepulturam ſicut vir.*

Mulier, quæ habuit plures viros, ſi non electâ ſepulturâ moriatur, eſt ſepelienda in ſepultura vltimi viri. ibid.

30 *Religioſi ſepeliendi ſunt in propriis Monaſteriis, etiamſi extra clauſtra decedant, niſi ſint ita remoti à propriis Monaſteriis, vt commodè portari nequeant.*

31 *Sepulturâ non electâ vbi quis decedit, in ea ſepeliendus eſt in qua Maiores ſui ſepeliri conſueuerunt, ſolutâ Quartâ Parochiali.*

32 *Maiores dicuntur Pater, Auus, & alij ſuperiores.*

33 *Sepeliendus eſt quis in Parochia vbi Sacramenta ſuſcipit, ſi in alia Eccleſia Maiores ſui ſepulturam non habebant.*

34 *Sepulturæ ius pendet multum ab adminiſtratione Sacramentorum.*

35 *Peregrinus ſi moriatur dum eſt in via, ſepelitur in Cathedrali.*

36 *Canonicus Eccleſiæ Cathedralis an in ea ſit ſepeliendus, vel potiùs in Parochia vbi habet domicilium, remiſſiuè.*

37 *Parochus quanto tempore à morte tenere debeat mortuum ſuper terram antequam ſepeliatur & an ſepeliri poſſit omni die, & hora, oſtenditur.*

38 *Parochus dum vadit ad infirmum communicandum, debet in genere interrogare eũ, in qua Eccleſia velit ſepeliri, nõ verò in ſpecie.*

39 *Sepulturæ ius quibus caſibus amittatur, oſtenditur.*

40 *Excommunicati notorij, & denunciati,*
41 *Interdicti notorij, & denunciati,*
42 *Vſurarij publici, & manifeſti,*
43 *Infideles, Pagani, Iudæi, Hæretici,*
44 *Raptores manifeſti,*
45 *Decedentes in torneamentis, vel in duello,*
46 *Qui ſemel in anno cõfeſſus non eſt,*
47 *Religioſus vtriuſque ſexus proprietarius,*
48 *Peccator notorius decedens in peccato mort.*
49 *Occidentes ſeipſos ex induſtria,*
50 *Decimas Eccleſiæ non reſtituẽtes,*
51 *Parricidæ,*
52 *Blaſphemantes Deum publicè,*
53 *Clericus notoriè concubinarius,*

} *ſepulturâ Eccleſiaſticâ carent.*

54 *Legatum factum Eccleſiæ ſepulturæ, adhuc ei debetur, etiamſi teſtator ob culpam ſuam ſepulturâ priuaretur.*

55 *Parochi nõ debent propter ius ſepulturæ minimè ſolutũ, cadauer exhumatum retinere.*

56 *Sepulturâ conceſſâ, conceditur quoque delatio mortui proceſſionaliter.*

57 *Hæredes defunctorum, numerum Sacerdotum & ceræ ſibi benè viſum pro defuncto ad ſepulturam aſſociando conuocare, & ſubminiſtrare poſſunt.*

58 *Parochus deſtinatos Clericos ab hæredibus defuncti pro eo ad ſepulturam aſſociando conuocare poteſt, & non alios.*

59 *Parocho competit ius conuocandi alios Sacerdotes pro obeundis funeribus, ſi nullos ipſi hæredes deſtinauerint.*

60 *Parochus poteſt ad libitum vocare ad funus Clericos, quos voluerit, non cogitur vocare viciniores, niſi aliter diſponant hæredes.*

61 *Confraternitates non poſſunt accedere ad funeralia mortuorum niſi ſpecialiter, & expreſsè vocentur.*

62 *Parochus proprius nullatenus excludendus, quantumuis ad ſepeliendum cadauer Regulares duntaxat à defuncto accerſiri iubeantur.*

63 *Vocati omnes ad funus, debent conuenire ad Parochialem defuncti.*

64 *Regulares vocati ad ſepeliendos mortuos etiam in eorum propria Eccleſia, debent accedere ad Eccleſias, ex quibus cadauera amouentur.*

65 *Regulares, caſu quo cadauer in aliqua Eccleſia deponi contingat, ad eandem Eccleſiam, vbi depoſitum erit, conuenire debent.*

66 *Parocho proprio irrequiſito, cadauera leuari non poſſunt.*

67 *Religioſi non poſſunt cum Cruce intrare Parochias ad leuanda corpora defunctorum apud ſuas Eccleſias ſepelienda, niſi monito priùs, & requiſito Parocho.*

68 *Regulares extra clauſtra decedentes poſſunt ad eorum Eccleſias deferri, Parochis inconſultis.*

69 *Tertiarij quando in Fratrum Eccleſiis ſepeliendi ſint, oſtenditur.*

70 *Defunctorum cadauera in alterius Parochia exiſtentia, quæ in Eccleſiis Fratrum ſepeliri debent, priùs ad Eccleſiam Parochialem deferenda ſunt.*

71 *Mortui ſepeliri poſſunt in Eccleſia, in qua ſepulturam elegerunt, ſine præſentia Parochi, ſi ipſe requiſitus intereſſe recuſet, vel petitam licentiam deneget.*

72 *Eccleſiæ Parochiali nihil debetur exceptis iuribus Parochialibus, ſi in ea deponatur defunctus, vt inde transferatur ad Eccleſiam Regulariũ, in qua elegit ſepulturam.*

73 *Habitum ſuſcipientes à Guardiano, & cum eo decedentes quando in Eccleſiis eiuſdem Ordinis ſepeliendi ſint, oſtenditur.*

74 *Parocho ſpectat declarare per quam viam ſit exportandus defunctus.*

75 *Funerale ducere, & proſequi tenetur Parochus vſque ad ianuam Eccleſiæ Regularium, in qua ſepeliendus eſt defunctus.*

76 *Parochus ſæcularis ſicut defert ſtolam in propria Parochia, & in Parochia Fratrum, dum defuncti corpus in eorum Eccleſia ſepelitur, ita Parochus Regularis.*

77 *Parochus Monachus ita poteſt cum ſtola ingredi Parochiam ſæcularium, ſicut ſæcularis Parochus Monachorum Parochiam ingredi valet.*

78 *Crux vnica illius Eccleſiæ, ad quam corpus transfertur, deferenda eſt in funeralibus.*

79 *Crux propria Parochiæ defuncti deferenda eſt in funeralibus.*

80 *Parochi defunctorum in Regularium Eccleſiis humandorum corpora vſque ad eaſdem Eccleſias aſſociare poſſunt.*

81 *Clerus ſæcularis in Eccleſiis Regularium ſuper cadaueribus Officium Defunctorum, Pſalmos, Reſponſoria, aliaſve Preces recitare non poteſt.*

82 *Officium in tumulandis cadaueribus in Eccleſiis Regularibus non per Parochum, ſed per eoſdemmet Regulares fieri debet non obſtante quauis contraria conſuetudine.*

83 *Parochi non debent plus recipere pro tumulandis cadaueribus exterorum, quàm ciuium.*

84 *Pauperum cadauera gratis ſepeliri debent.*

1 PAROCHVS ſuos Parochianos omnéſque alios intra Parochiam degentes cum teſtamento, vel ſine teſtamento decedentes, ſine tamen ſpeciali circa ſepulturam diſpoſitione, ſepelire debent in ſua Eccleſia Parochiali, niſi fortè alibi habeant ſepulchrum, in quo Maiores eorum ſepeliri ab antiquo conſueuerunt, *cap. is qui, de ſepult. in 6.* hoc enim ius Parochiale eſt, vt habetur *in Clem. dudum, §. huiuſmodi, de ſepultur.* Ita Abb. *in rub. de Paroch. n.2. & in capit. abolendæ, num.6. de ſepult.* Vgolin. *de officio Epiſcopi, cap.17. in princ. n.1.* Aloyſ. Ricc. *in praxi par.4. reſol.292. & in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. p.2. deciſ.215. à n.4.* itaut etiam Parochus præferatur, & ante omnia ſit reſtituendus, ſi fuerit ſpoliatus, corpore iam ſepulto, cùm illud poſſit extrahi auctoritate Superioris tanquam non iuſtæ ſepulturæ traditum, & reſtitui ei, qui ius prælationis habet, iuxta opinionem, de qua per Chaſſan. *in catal. gloriæ mundi, part.2. conſid.5. col. pen. in princ. verſ. de gloria autem*, quem refert, & ſequitur Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom 2. cap.198. num.5.*

Quod vt bene explicetur, & Parochi non ignorent iura Parochiarum ſuarum circa ſepulturas, præmittendum eſt ſepulturam tripliciter ſumi poſſe, *Primò* pro officio ipſo, quod impenditur corporibus humandis, *c. dictum. 1. q.1. Secundò* pro loco in quo quis ſepelitur, ſiue ſit terra, ſiue arca, *d. c. abolendæ, de ſepultur. Tertiò* pro iure ſepeliendi, quod quis habet in aliquo loco. 2

Quoad primum non poſſum non commendare omnibus, charitatis officium, quod agimus dum pro humandis mortuis curam adhibemus; nam viuis primò conſulendum, deinde mortuis, qui cum longè maiori miſeratione digni ſint, hoc quod erga illos exhibetur, maximæ miſericordiæ opus meritò iudicabitur, quod mitiſſimus Rex Dauid ſentiens, bene precatur iis, qui Saul & Ionathæ cadauera ſepelierant 2. *Reg.2.* & hæc eſt gratia, quam Salomon dicebat mortuo non eſſe prohibendam, dum *Eccleſ. capit.6.* ait, *mortuo non negabis gratiam*, hoc eſt, ſepulturam. Natura certè admonet, vt quem viuum fame, & ſiti enectum recreare, nudum operire, in hoſtium manibus poſitum liberare conabamur, aut hoſpitio indigentem excipere, aut ægrotantem viſere ſolebamus, nunc ſenſibus omnibus deſtitutum miſericordia proſequamur, ſepulchróque communi omnium domicilio, ac diu duraturo, itaut conuenit, inferamus. 3

Eleganter igitur S. Gregor. *ſerm.1. de conſolat. mortuorum, in initio*, ſic alloquitur, *Iacet corpus exanime, ac gelidum, homo ſine homine, cadauer ſine ſpiritu; acclamatur, nec reſpondet; vocatur, & non exaudit, deperditis vitalibus functionibus: qui fuit, non eſt: nemo ſuorum adiuuat, nec ipſe auxilium poſtulare poteſt: quam ob cauſam nos eò magis commoueri æquum eſt. Poteſt enim qui fame, aut ſiti laborat, vel ex puteo, vel ex profluente recreari; qui nudus eſt, foliis veſtes contexere; qui ægrotat maiorem in aliis miſeriam cogitando ſe cõſolari, & captiuus in captiuitate, & peregrinus frigido cœlo reſpirat: At mortuus, cùm anima, ſenſúque careat, nec quò ſe vertat, nec quid imploret amplius, nec vim habet implorandi. Nil mirum igitur ſi inſit à natura in humanis pectoribus ſingularis erga defunctos pietas, ac miſeratio.* Formicis quoque à natura inditum viri prudentes obſeruarunt, vt ſi dum in granis colligendis toto agmine ſint occupatæ, earum aliqua, vel onere, vel caſu conciderit, cæteræ illam quaſi ad tumulum ea in loca, quæ ſub cauernis ab horreo ſeparata ſunt; onus ſuſcipientes inferunt, comitante, ac propemodum funus ducente alia multitudine, vt refert 4

fert Plutarch. *in lib. de ſoler. animal. paulo ante med.*

5 Quoad ſecundum de loco in quo ſit collocanda ſepultura, notandum eſt *lege duodecim tabularum* cautum fuiſſe ne cadauera intra vrbes ſepelirentur, verba erant, *Hominem mortuum in vrbe ne ſepelito, néve vrito:* huius prohibitionis meminit Iuriſconſult. *in l. 3. §. diuus, ff. de ſepulchro violato, & in l. mortuorum, C. de Relig. & ſumpt. funer.* in quo propoſito multa ex bonis Auctoribus proſequitur Petr. Greg. *ſyntagm. Iuris lib. 33. c. 21. num. 4.* & Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ. 2. princ. à n. 30.* Duplex autem cauſa fuit ſepeliendi extra vrbem, vna aſſerebatur diuina, ad cauendam pollutionem Sacrorum publicorum, quæ contaminatum iri exiſtimabant, ſi intra vrbis mœnia mortui ſepelirentur; altera fuit ciuilis, ne aër putreſieret. Loca deſtinata extra vrbem pro ſepultura alia erant publica, alia priuata. Publica Romæ duo erant, nempe locus pauperum, & vilium mancipiorum, non procul ab vrbe, extra portã Exquilinã in campo Exquilio dictus: & alius Virorum præclarè de Republ. meritorũ in campo Martio, de quo Appian. *Alex. de ciuilibus*, ita inquit: *Lecticam ſubiere potentiores è Senatu omni, iidémque Cãpo Martio intulere, quo in loco dũtaxat humari Reges conſueuerunt.* Priuata autem loca extra Vrbem deſtinata pro ſepultura illa erãt, quæ in vnoquoque fundo ſuo quis habebat, *l. tumulus, ff. familiæ hercisſ. l. ad e ſacra, ff. de contrah. empt. l. 1. ff. de religioſ. & ſumpt. funer.* & ſolebãt antiqui ſi fundũ viæ publicæ proximũ haberent, in ea parte, quæ viã ſpectaret, ſepulchra condere, vt viatores mortalitatis monerentur, ita tamen vt viã ipſam ſepulchra non impedirẽt, *l. 2. ff. de locis publ.* Vnde viæ ſepulchris nobiles Romæ fuerunt, Appia, Aurelia, Flaminia, Latina, Lauicana, Laurẽtina, Oſtiẽſis, Prænestina, Salaria, Tyburtina, de quibus etiam in Breuiario Romano fit mentio, dum agit de Martyrum corporibus ſepeliendis. Et in Sacra Scriptura de ſepulchris extra Vrbem multa patent exempla; vt de Iacob in terra Chanan. *Geneſ. 50.* de Lazari ſepultura extra Bethaniam, de iuuene mortuo, quem ſuſcitauit Ieſus, *Luca 7.* & de Chriſto ipſo in horto ſepulto, *Ioan. 19. & Matth. 27.*

6 Deinde ab ipſis naſcẽtibus Eccleſię primordiis piè Maiores noſtri inſtituerunt cœmeteria pro fidelium mortuorũ corporibus ſepeliendis, vt latè tradit Steph. Durant *de ritibus Eccleſiæ, lib. 1. c. 21. à princ.* melius quàm Spino explicans nominis etymologiam; erat quippe magna circa Templa veterum religio, ac ſubinde ſtrictè erat prohibitum ne intra Eccleſiã aliqui ſepelirentur. *c. præcipiendum, 13. qu. 2.* vbi Card Turrecrem. quatuor illius prohibitionis affert rationes, indéque magno honore affectum Conſtantinum aſſerit Sãctus Chryſoſt. *homil. 66. ad populum Antioch.* quòd pro foribus Piſcatoris corpus maximi illius Imperatoris ſepulturæ mandatum fuerit, factúſque ſi Conſtantinus Piſcatoris Ianitor, & de vtroque Theodoſio, & Arcadio ſimile in Apoſtolorum porticu ex Nicephoro, atque aliis adducit Stephan. Durant. *d. cap. 23. n. 6.*

Sed deinde honor iſte ſepulturæ intra Eccleſiam Epiſcopis deferri cœpit, aliiſque perſonis inſignibus, vt probat tex. *in c. nullus, 13. quæſt. 2.* iuxta communem intellectum, de quo poſt. gloſſ. Turrecrem. *ibi in fine*, quem alij ſequuntur, vt conſtat ex Conrad. Brun. *de ceremon. lib. 2. c. 2. verſ. illud tamen.* Pet. Greg. *ſyntagm. iuris libr. 2. c. 13. n. 12.* & aliis, de quibus Cened. *ad Decretum collectan. 46. n. 1.* interpretantibus tex. ibi, *fideles laici*, non de omnibus fidelibus ex fide Baptiſmi, ſed de iis, qui ex fidei virtute, & conſtantia Sancti habiti ſunt, miraculiſve coruſcant, vel aliàs inſignes perſonæ extiterunt. 7

Sed tandem conſuetudine effectum eſt, vt quòd ſolis Epiſcopis, & perſonis inſignibus concedebatur, quibuſcunque ſiue clericis, ſiue laïcis licitum, & liberum iam ſit, ac proinde indultum, vt in Eccleſia, ſi vellent, tumularentur, *cap. nullius.* 13. *q. 2.* vbi gloſ. *verb. fideles, c. Eccleſiã, de conſecr. diſt. 1. c. ex parte, c. cùm liberum, de ſepultur.* Gregor. *lib. 4. dialog. c. 50.* Rodoan. *de ſimonia mentali, p. 3. quæſt. 16. n. 32.* Syluest. *de beneſic. p. 1. q. 5. n. 102.* Stephan. Durant. *d. c. 23. n. 7. & 8.* Spin. & alij, de quibus Cened. *citato loco*, Caualer. *deciſ. 15. n. 1.* Villalob. *in ſum. p. 2. tract. 31. diffic. 1. n. 3. & 4.* Hieron. Roder. *in compendio quæſt. Regul. reſol. 128. n. 1.* & quotidiano vſu ſatis compertum eſt, nec ſine maxima ratione, vel ex illa, quæ colligitur ex S. Gregor. & refertur *in c. cùm grauia*, 14. *q. 2.* ibi, *proximi quoties ad loca ſacra conueniunt, ſuorúmque ſepulturam aſpiciunt, recordantur, & pro eis Domino preces fundunt.* Vel ex ea, quam reddit tex. *in c. non æſtimemus, in fine, eadem cauſa & quæſt.* quòd eorũ Martyrum, & Sanctorum, quibus Eccleſia dicata eſt, patrocinio, & interceſſione releuantur, vel quia minus in Eccleſiis ab immundis ſpiritibus vexantur, vel ex aliis, quas ex Lopo, Sot. Azin. multiſque aliis proſequuntur Durant. & Cened. *dictis locis.* 8

Ius ſepulturæ concedere, (vt ad tertium illius modũ accedamus) ſpectat ad Epiſcopum, Abb. & alij *in c. penult. de ſepult.* Sebaſt. Medic. *in tract. illius titul. quæſt. 6. n. 6.* Caualer. *d. deciſ. 15. n. 2.* vbi ſubdit Legatum de Latere poſſe concedere iſtud ius ſepulturæ. Et *in Actis Eccleſiæ Mediolanenſ. p. 2. titul. de ſepult. verſ. verùm curetur*, prohibentur fieri ſepulchra noua in Eccleſia abſque licentia in ſcriptis obtenta ab Epiſcopo, & in Eccleſiis Regularium 9

ſaltem

ſaltem à Prouinciali, qui eiuſmodi licentiam dare non poſſit niſi ea ſepulchra conſtruantur iuxta formam præſcriptam *in Conſtit. ſanctæ mem. Pij V.* incip. *Cùm primùm Kalendis Aprilis* 1569. in qua mandatur vt defunctorum corpora ſuper terram exiſtentia in tumbis profundis infra terram collocarentur. Et *eiſdem* quoque *Actis, p.2. decr. Viſit. Apoſt. verb. ſepultura*, ſic habetur: *Sepulchrorum ipſorũ in poſterum ædificandorũ oſtium longè abſit ab Altaris ſcabellis ligneis vel bradella, cubitis ad minus tribus, ſepulchra verò ipſa ad ſcabellum ligneũ non pertingant.* Et quòd † nemo ſit ſepeliendus prope Altare, ſeu bradellis, cenſuit S. Cong. cauſis Epiſcoporũ & Regul. præpoſita, *in vna Tremular.* 8. *Februarij* 1594. & in alia *Interamnen.* 13. *Septembris* 1593. *& in Meſſanen.* 2. *Maij* 1601. Et ſi contra huiuſmodi prohibitionẽ ſepulturę ibi reperiãtur conſtructę, non debet in illo Altari celebrari donec corpora aliò tranferantur, vt declarauit eadem S. Cong. *in vna Tranen.* 10. *Nouembris* 1599.

11 Tribus modis, (vt verbis vtar Nauarri *loco infrà citando*) locus ſepulturæ dari poteſt, *primo* vt is, cui datur, fiat dominus eius; *ſecũdo* vt habeat ius ſepeliendi in eo mortuos ſuos, & impediendi ne alij ſepeliantur in eo; *tertio* vt poſſit ſepelire aliquem in eo, vt ſatis videtur colligi ex tex. *in c. abolendæ, de ſepult.* & notatis per Innoc. Panormit. & alios *ibi, & ex Clem. dudum, §. huiuſmodi, eod. titul.* iunctis traditis per Card. & alios, & per Hier. Roder. *d. reſol.* 128. *n.* 11. Primo modo nulli poteſt dari locus ſepulturæ etiam cum auctoritate Epiſcopi, quia rei ſacræ dominium nullus poteſt habere. Secundo modo non poteſt dari ſine auctoritate Epiſcopi, nec cum illa ſine iuſta cauſa, & ſeruata forma in alienandis rebus Eccleſiæ ſeruanda; quia licèt per illum modum nõ transferatur rei dominium, transfertur tamen vſus eius, & quoddã ius ſepeliendi, quod fieri nequit, niſi ſeruatis Canonibus de non alienandis rebus Eccleſiæ. Tertio modo poteſt dari à quolibet habẽte liberã ſepulturam, vel ius admittendi ad ſepulturam in ſua Eccleſia, per *prædict. Clem. & ei annot.* ſine auctoritate ſpeciali Epiſcopi, per auctoritatem quam ipſe habet à Iure cõmuni, vel priuilegio aliquo legitimo; ita elegãter Nau. *cõſ. 1. de ſepul. in nouis.*

12 Poteſt igitur quis quoad vſum habere ſepulcrum proprium, & prohibere ne abſque eius aſſenſu quis in eo ſepeliri queat, Adden. ad Greg. XV. *deciſ.* 145. *n.* 5. & ad hoc ius ſepulturæ acquirendum quoad alios priuatiuè, requiritur licentia ædificandi ab initio ſepulturam vnà cum ipſa ædificatione ſubſequuta. Lambert. *de iurepatron. p.* 1. *art. vlt. verſ. bene verum, & verſ. ſi de cætero*, Rot. *in Burgẽ. Sepulturæ* 9. *Decemb.* 1605. coram *Ortembergo*,

13 & non cenſetur † tale ius quæſitum ex ſolo curſu decennali, & cadauerum illatione, vt *in d. Burgen. & in Calaguritana Sepulturæ* 21. *Martij* 1616. coram *Reuerẽdiſſ. D. meo Coccino Decano*, nec etiam ex iurepatronatus, quod quis habet in Eccleſia ex Lambertin. *d. part.* 1. *quæſt.* 11. *in princip. art.* 13. Rot. *in Toletana Capellaniæ, & ſepulturæ* 27. *Iulij* 1616. coram *bonæ mem. Vbaldo*, vbi quoque fuit dictum quod † de Iure quælibet Eccleſia poteſt re- 14
cipere ad ſepulchrum, quem vult, illa enim licèt Parochialis non ſit, capax eſt vel ex conſuetudine, vel Epiſcopi auctoritate habendi cœmeterium, & ius ſepeliendi, Hoſt. *in c. quia nonnulli, n.* 7. *ad fin. verſ. quod ſi aliquis, & ibi* Ioan. Andr. *n.* 8. Butr *n.* 10. Zabarel. *q.* 11. *de cleric. nõ reſid.* Hojed. *de incomp. benef. p.* 1. *c.* 13. *n.* 19. Rot. *deciſ.* 228. *n.* 7. *p.* 1. *recent. & in Mediolan. Quartæ funeral.* 14. *Maij* 1622. coram *R.P.D. Merlino.*

Ex inſpectione verò literarum probatur 15
ſepulchrum commune eſſe familiæ, Maſcar. *de probat. concl.* 1297. *n.* 4. Sebaſt. Neu. *ad l.* 2. *ff. de operib. pub. n.* 4. & faciunt tradita per Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 59. *n.* 2. Zerol. *in praxi Epiſc. p.* 1. *verb. Arma*, quæ ſi deficiat, liberè ius illud redit ad Eccleſiam, quæ deinde poterit eundem locum aliis denuo concedere, Sylueſt. *verb. ſepultura, q.* 3. Petr. de Vbald. *cap.* 10. *n.* 6. Rot. *in d. Calaguritana Sepulturæ.*

Pro iure ſepulturæ, ſiue vt aliquis in certo 16
loco Eccleſiæ, aut cœmeterij ſepeliri poſſit, aliquid tanquam pretium exigere ſimoniacũ eſt, illa namque vendi non poteſt, ſed gratis præſtanda eſt defunctis per eorum Parochos, *c. abolendæ, de ſepultur.* Verùm vſus vendendi capellas pro ſepultura defunctorum poteſt facere licitum quod accipitur, quia datur per modum eleemoſynæ ad reparationem Eccleſiæ, vel ad ſuſtentationem miniſtrorum illius, & non pro pretio, ſicut datur ſtipendium pro diuinis, & Miſſis celebrandis: ita Suar. *d. tom.* 1. *tract.* 3. *c.* 14. *n.* 22. Portel. *in dubiis Regul. verb. Sepultura, n.* 8. *in ſum. p.* 2. *tract.* 37. *diffic.* 12. *n.* 3. *&* 6. Hieron. Roderic. *d. reſol.* 129. *n.* 2. ſicut ratione ſitus, vel digniores loci licita poterit eſſe pretij receptio pro ſepultura, quaſi hoc non videatur concernere ſpiritualia, ſed tantùm honorem, & præeminentiam, & quæ poteſt pretio æſtimari, & vendi. Vide Sot. *de Iuſtit. libro* 9. *quæſt.* 7. *art.* 1. Petr. de Aragon. *in* 2.2. *quæſt... art.* 4. *relict.* 2. *de ſimon. num.* 10. Gregor. *l.* 1. *v. vendere, tit.* 13. *part.* 1. Didac. à Roſario *in addition. ad ſum. Caiet. verb. ſimonia*; Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 24. *numer.* 40. Menoch. *de arbitrar. caſu* 277. Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib.* 5. *cap.* 89. *in fine*, Spin. *in ſpeculo teſtament. gloſſ.* 2. *princip. numer.* 44. Læl. Zechi. *de Republ. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 28. *de Parocho, numer.* 19. *verſ. caueat etiam.* Fr. Emman. *in ſum. part.* 2. *cap.* 58. *numer.* 2. *& quæſt. Regul. tom.* 3. *quæſt.*

58.

58.*art.*2. Zerol. *in praxi Epiſcop.part.*2.*verb. ſepultura*,§.2.Cabed.*de patron.Regiæ Coronæ*, *cap.*22. Petr.de Ledeſma *in ſum.p.*2.*tract.*12. *concl.*34. Nicol.Garc. *de benefic p.*5.*cap.*9.*num.* 137.*in addit.* Humad. *ad Greg.l.*55.*gloſſ.*5.*tit.* 6.*partit.*1.Salazar.*de vſu,& conſuet.c.*10.*num.* 24.Perez de Lara *de anniuerſ. & capellan.lib.* 1.*cap.*25.*num.*17. Sà *verb.ſimonia, num.*2. Philiarch. *de offic.Sacerd.tom.*2.*p.*2.*lib.*6.*c.*9. Arag. *in* 2.2.*q.*100.*art.*4. Nald. *in ſum.verb.ſepultura,num.*8. Raguc. *de eccleſiaſt.diſcipl.q.*86.*n.*3. Portel. *in dub.Reg.verb. ſepultura,n.*8. Marc. Anton.Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. c.* 40. *num.*19. *in* 1.*edit. aliàs cap.*32.*num.*16.*in* 2. *edit.* Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ.*26. *à princ.& diſcept.forenſ.c.*110. *num.*6. *cum ſeqq.* Valer.Reginal.*in praxi fori pœnit. lib.*23.*num.* 208.*& num.*226. Bellet.*diſquiſit. cleric.p.*1.*tit. de clerico debitore*, §.3.*à numer.*27. Azor.*inſtit. moral.par.*3.*lib.*12. *capit.*17.*q.*2. Filliuc.*quæſt. moral.tom.*3.*tract.*45.*c.*3.*q.*11. *n.*26. Bonacin. *variar.tract.* vbi *de ſimon.p.*4. §.6.Binsfel.*ſuper capit.audiuimus,de ſimon.q.*1.Paul.Layman.*in Theologia morali,lib.*4.*tract.*10.*c.vlt.*§.6.*n.*36. Ioan de la Cruz *in direct.conſcient.p.*1.*in prac.* 7.*q.*4. *dub.*9.*concl.*2. Diana *reſol.mor.p.*2.*tract.* 1.*miſcel.reſol.*57. Villalob.*in ſum.p.*2 *tract.*37. *diffic.*12.*n.*3. *&* 9. Hier.Rod. *in comp.q.Regul. reſol.*128.*n.*2.Melch.Phœbo *Luſit.deciſ.*8.*n.*8.
17 *&* 9. vbi *num.*13. reſoluit quòd † vſus ſepulchri hæreditarij eſt pretio æſtimabilis, & vendi poteſt pro debitis defuncti: & *num.*14.
18 ſubdit quòd † non ſoluitur gabella de venditione ſepulturæ ratione ſitus, vel dignioris loci, Suar.*de Relig.tom.*1.*tract.*3.*l.*4.*de ſimon.c.*14. *n.*19. vbi *n.*22. tenet emptionem ſimplicis ſepulturæ, ſeu iuris ſepulturæ fieri poſſe, ex illa ratione maximè obligationis, quòd nullus alius ibi ſepeliatur, non verò ex ſuprà relata de ſitu, & digniori loco, dicens; quòd licet ſimonia ſit aliquid accipere pro honoratiori loco ſepulturæ, ſecus vero erit ſi quis velit onerare Eccleſiam, & ita poſſidere in illa ius ſepulturæ in aliquo certo loco illius, vt non poſſit alius ibi ſepeliri, tunc enim videtur illam obligationem ex parte Clericorum, ſeu Eccleſiæ poſſe vendi; ſaltem auctoritate Prælatorum Eccleſiæ, cùm circa hoc non inueniatur facta prohibitio; quia aliud eſt vendere ſepulturam, quod prohibetur; aliud vendere obligationem non ſepeliendi alium, vt per ſe conſtat: vnde neque tunc venditur aliquid ſpirituale, neque ſpirituali annexum, illa enim obligatio eſt onus accidentarium, quod æſtimabile pecunia eſt, ita etiam (Suar. non tacito) dicit Fr.Raph.de la Torre *de Relig.tom.*2.*q.*100.*art.*4.*diſp.*7. Malder. 2.2. *tract.* 9.*c.*3.*dub.*9.

Sed illa ratio de honorabiliori loco non videtur reiicienda, ſi locus [illegible] honoratior ob rationem & reſpectum aliquem temporalem, quia tunc non emitur res ſacra, ſed honor quidam humanus, qui in hominũ exiſtimatione, & appretiatione poſitus eſt, tum quia emens locum honoratiorem, in quo ſedeat, non committit ſimoniam, Gabriel *in* 4.*diſt.*25.*d.* 2.*dub.*10. Suar.*d.lib.*4 *cap.*28.*n.*23. ergo nec ſimonia committitur dum honoratior ſepulturæ locus emitur, vt optimè conſiderat Bonacin.*d.*§.6.*n.*4. Illud tamen aduertendũ duxi cum eodem Suar. *d.lib.*4.*cap.*14 *n.*18. quod ſi quis habeat ſepulchrum proprium ſuis ſumptibus emptum, vel ædificatum pro ſe, & ſuis, non eſt materia ſimoniæ ſi vendatur quoad proprietatem iuxta valorem fundi, & reſpectu habito ad ſolas expenſas in eo ædificando factas; quia ibi non venditur benedictio, nec proprium ius ſepulturę, ſed materiale illud, ad quod alia ſequũtur. Vnde ſimilia loca iure hęreditario transferri ſolent à parentibus ad filios ratione temporalitatis, quæ in his eſt, vt ſuprà diximus.

Vtrùm autem valeat conſuetudo quòd quid certum exigi poſſit à Curato pro ſepultura; pro officio ſepulturæ? Abb. *in capit. cùm M.Ferrarienſis,de conſtit.*& *in d.c.abolenda*, poſt gloſſ.*ibi*, tenet talẽ conſuetudinẽ poſt traditum ſepulturę corpus eſſe obſeruandam, quia habet principium voluntarium. Contrariam verò opinionem, immo conſuetudinem ſoluendi aliquid pro ſepultura, ſeu pro officio ſepulturæ non teneri, etiamſi ſolutio fiat poſtquam corpus eſſet traditum ſepulturæ, ſuſtinent Gemin.*in d.cap.cùm M.Ferrarienſis*, Hoſt. Card.& Anton.de Butrio *in d.cap.abolenda*, Paul.de Caſtro *conſ.*361.*p.*1.Marc.Mantua.*conſ.*293.*per tot.*Rip.*in tract.de peſte,tit.de remed.præſeru.contra peſtem,n.*109. *cum ſeqq.* Petr.Rebuf.*ſuper concord.ſub rub.de public.cõcub.*§. *quia verò,gloſ.vnic. in fine*, latè Alex. Trẽtacinq.*conſ.*57.*per tot.vol.*2.vbi *à n.*4. poſt Paul.de Caſtro & alios *locis citatis*, plura requiri ait ad hoc vt valeat conſuetudo dandi certum quid pro quolibet mortuo. *Primum* quod huiuſmodi conſuetudo habeat principiũ voluntariũ, hoc eſt, quod primo tale quid liberaliter ſoluerint, ita quod non ſit iniuſtè ab eis exactum. *Secundum* quod actus ab eo fiant eo animo, ſeu intentione vt conſuetudo inducatur. *Tertium* quòd teſtes deponant de actuum viſu, cuius conſuetudo allegatur, & quod deponant de actuum frequentia, & de tẽporis diuturnitate, & tales actus factos fuiſſe ita & taliter quod appareat interueniſſe tacitum conſenſum populi, vel maioris partis. *Quartũ* quod illud, quod ſoluitur, ſit certum, arbitrio Parochianorum taxatũ, non enim taxari debet per Sacerdotem, quia illud ſpeciẽ manifeſtam exprimit cupiditatis, & ſimoniæ.

Electio ſepulturæ omnibus adultis eſt 19 libera,

libera, dummodo non prohibeantur à Iure, cùm ſit actus propriæ voluntatis, *cap. cum liberum 6. de ſepultur.* Nar. *conſ.432. numer.6. cum ſequentib.* Cæſ. de Graffis *deciſ.1. num.1. de ſepultur.* Lel. Zechi. *de Republ. Eccleſ. capit. 28. de Parocho. num.17. fallent.2.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. reſol.563. in 2. edit.* Bellet. *diſquiſit. cleric. par.1. tit. de clerico*
20 *debitore, §.3. num.13.* † etiam in Fratrum Prædicatorum, & Minorum Eccleſiis, relicta Parochiali, vt probatur *in Clem. dudum, §. huiuſmodi quoque ſtatuto, de ſepultur.* Vgolin. *de officio Epiſcopi, cap.17. n.2.* Card. Tuch. *in pract. concluſion. lit. P. concl.97. num.5.* Hieron. Roder. *d. reſol.128. numer.3.* quod Pius V. ad reliquos
21 Religioſos ampliauit; & ſic † electio ſepulturæ in Eccleſiis Regularium non poteſt à Parochis impediri, vt reſoluit nouiſſimè Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum Eccleſ. p.4. reſol.293. num. 32.* & hinc S. Rituum Cong. *in vna Capuana ſub die 31. Martij 1629.* reſpondit ad relatio-
22 nem Eminentiſſimi Cardinalis Pij † *Curatum Caſalis Caſæpullæ Capuanæ Diœceſis non poſſe prohibere Alicornio Natali eiuſdē terræ ius ſepulturæ pro ſe, & ſucceſſorib. in Eccleſia per ipsū Alicorniū ædificata, reſeruata Quarta funerali proprio Parocho.* Poſtea dubitatum fuit an eueniente caſu liceat ſepelire mortuos in dicta Eccleſia ſine præſentia dicti Curati ſi vocatus venire nolit, & an idem fieri poſſit abſque ipſius licentia ſi petitam dare recuſet? Eadem Sac. Rituum Congr. eodem Eminentiſſ. Card. Pio referente *ſub die 22. Decembr.*
23 *1629.* cenſuit, † *ſi Curatus requiſitus intereſſe recuſet, vel petitam licentiam deneget, poſſe in dicta Eccleſia tradi ſepulturæ ſupradictorum corpora ſine ipſius interuentu, & licentia.*

24 Ex qua libertate in eligenda ſepultura prouenit, vt eam poſſit quilibet reuocare vſque ad finem vitæ, Gemin. *in cap. licet §. quamuis, de ſepultur. lib.6.* Cæſ. de Graffis *deciſ.1. num. 5. de ſepul.* Anch. *conſ.214. numer.5. cum ſeqq.* Mari. Anton. *var. reſol. lib.1. reſol.112. caſu 59. verſ. tertiò.* ad quam electionem ſepulturæ probandam ſufficiunt leuiores probationes, itavt etiam tacitus conſenſus admittatur, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.817. num. 13. & 14.*

25 Hinc etiam fit vt nullum poſſint ſub pœna excommunicationis inducere Religioſi, & ſæculares Clerici ad eligendam ſepulturam ſub voto, vel promiſſione de non mutando illam electionem. *cap.1. de ſepultur. lib.6.* Corduba de Lara *in leg. ſi quis à liberis. §. parens, n. 96. & ſeqq. ff. de liber. agnoſcen.* Gutier. *de Iuram. confirmator. part.2. cap.4. num.11. cum ſeq.* Vgolin. *de officio Epiſcopi, cap.17.1. num. verſ. item locum,* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.3. q. 58. art.7.* Bonacin. *de cenſ. extra Bullam, diſp.2. quæſt.5. puncto 4.* Melch. Phœbo *Luſitan. deciſ. 8. in fine tom.1.* Iul. Lauor. *var. lucub. tom.1. tit. 2. de priſco, & recent. funer. more, cap.11. num.*
1. † etiam non ſequuto effectu ſepulturæ, vt 26
tenet Fr. Emman. *tom.4. ſum. cap.130. numer.7.* ſe corrigens de eo, quod dixerat *d. art.7. §. quintò circa,* quia, inquit, verba prohibitionis iam hic ſortiuntur ſuum effectum, ſiquidem actus talis inductionis conſiſtit in quadam ſucceſſione continua; qui vbi primùm incepit, iam pro conſummato habetur, refert Fr. Hieron. Roder. *in compendio quæſt. Regul. reſol.128. retract.1.*

Et ideo Parochus violenter rapiens, vel 27
ſpolians funus antequam veniat ad manus eorum, quibus debetur, perdit ius, quod habet, & quartam Canonicam, tenetúrque reſtituere cum corpore quicquid accepit, Fr. Emman. *tom.3. q.61. art.3.* Portel. *in dubiis Regularib. verb. Canonica portio, num.6.* Hieron. Roderic. *vbi ſuprà reſol.18. num.14.*

Pro filio tamen impubere eligit pater ſe- 28
pulturam, ſi conſuetudo terræ id habeat; ſi verò non ſit; ſepeliri debet in ſepultura Maiorum, *cap. licet pater, de ſepultur. lib.6.* Sebaſt. Medices *de ſepultur. q.8.* Bellet. *d. §.3. numer. 17.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. capit.94. num.79.* quia minor illam ſibi eligere non poteſt, *d. cap. licet pater,* Tiraq. *de priuileg. piæ cauſæ, priuileg.9. verſ. contrarium tamen,* Zerol. *in praxi Epiſcop. parte 1. verb. ſepultura, §.1.* cùm filia Antonij Scarpellini in minori ætate ex hac vita migraſſet, Præpoſitus S. Martini ſub noui Ritualis prætexru in eius Eccleſia illam ſepeliri prætendebat, non obſtante quòd illius Maiorum ſepulturà in Eccleſia Fratrum Minorum Conuentualium S. Franciſci exiſteret; quapropter Sacra Congregat. Cardinalium negotiis Epiſcoporum & Regularium præpoſita *in vna Aſculana 21. Octobris 1616. dictæ filiæ cadauer dictorum Fratrum Eccleſiæ reſtituendum cenſuit, cùm qui ſepulturam ſibi eligendi facultatem non habet, in Maiorum ſuorum ſepultura humari debeat.*

Vxor præmortua non electâ ſepulturâ, ſi maritus habet proprium ſepulchrum, in ipſo etiam tumulari debet, quamuis extra limites Parochiæ vbi mortua eſt, S. Congr. Rituum *in Senogallien. 15. Ianuarij 1633.*

Mulier nupta liberè poteſt ſibi eligere ſe- 29
pulturam, ſicut vir, *capit. de vxore 7. de ſepult.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.2. princ. numer.41.* Læli Zechi. *de Republ. Eccleſiaſt. capit.28. de Parocho. num.17. verſ. fallit, prope fin.* Alexand. Trentacinq. *conſ.56. per tot. vol.2.* Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom.1. titul.2. capit.11. num.130.* Bellet. *diſquiſit. clerical. part.1. titul. de clerico debitore §.3. numer.15.* Si verò deceſſerit non electâ ſibi ſepulturâ, debet ſepeliri in ſepulchro mariti, ſi inter eos ſequuta ſit carnalis copula, Petr. de Vbaldis *de Canonica*

portione,

portione,c.11.numer.20. Aym. Crauet.conſ.11. num.6.vol.1.Beller.d.§.3.numer.16.Iul.Lauor. d. c.11.num.131.vbi numer.135. ampliat pro-
29 cedere etiamſi mulier accuſata ſit de adulterio,ſi pendente lite moriatur: Alexan. Trentacinq. d.conſ.56. numer.11. vbi cum Abb. in d.c. de vxore, n.5. ver. ſed hîc cadit pulcherrima quæſtio,circa mulierem decedentem viuente viro non electa ſepultura,ſic diſtinguit: aut adeſt conſuetudo, & illi eſt ſtandum: ſi non adeſt, ſubdiſtinguit, aut maritus præparauit ſibi ſepulchrum,& ſic vir elegit ſepulturam pro ſe ipſo, tunc vxor in eo ſepulchro eſt ſepelienda: ſed quando non præparauit, ſeu vir non elegit ſepulturam, quia non vult declarare, tunc vxor ſepelienda eſt in ſepulchro maiorum ipſius vxoris. Mulier verò, quæ habuit plures viros ſi non electâ ſepulturâ moriatur,eſt ſepelienda in ſepultura vltimi viri,capit.1.§.mulier, de ſepultur.in 6. Iul. Lauor.var.lucubrat.tom.2.tit.2.cap.11.n.136. cum ſeq.Nouar.de elect.fori q.3.ſect.3. Aloyſ. Ricc.in praxi rerum fori Eccleſ.p.4. reſol.295. num.11.

30 Religioſi,cùm non habeant electionem ſepulturæ,ſepeliendi ſunt in propriis Monaſteriis,cap.vlt.de ſepultur.lib.6.Fr.Emman.quæſt. Regul. tom.3. q.60. art.1.& 2. Vgolin. de officio Epiſc.c.17.numer.9.latè Sanch.in præcepta Decalogi tom.1.lib.6.capit.14.nouiſſimè Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori Eccleſ.p.4.reſol.293. n.39. etiamſi extra clauſtra decedant, quia tunc etiam Parochis inconſultis ad eorum Eccleſias deferri debent, vt cenſuit S.Congr. Eminentiſſimorum Card. Conc. Trid.interpretum, ſub die 2. Iulij 1620. vt refert Laurent.de Peirinis in conſtit.ſui Ordinis Minimorum,tom.2.conſt.7. Pij V.numer.13 verſ.ad decimum,pag.194. niſi ſint ita remoti à propriis Monaſteriis, vt commodè portari nequeant, quia tunc poſſunt eligere ſepulturam, d.cap. vlt. Nauar. commento 2.de Regularib.num.43. Fr.Emman. d.q.60.art.2. verſ. aduertendum tamen eſt,Sanch.d.cap.14.n.3.Si verò in partibus ſic remotis à Monaſteriis moriantur non electâ ſepulturâ,ſepeliendi erunt in Eccleſia, Parochiali, in qua deceſſerint, inſtar ſæcularium in itinere morientium, vt tenent Dyn. Anchar.& Franc.in d.cap.vlt.Sanch.d.cap.14. n.4. ſubdens contra gloſſ.ibi. in caſus poſitione, ſepeliendos adhuc in Eccleſia Parochiali, quamuis ibi ſit Monaſterium aliquod ſui Ordinis, niſi ibi fuerint cauſa perpetuæ reſidentiæ:& num.5.ſubdit quòd tenetur expenſas factas in Monachi ſepultura ſoluere. Et de quæſt. illa, an Religioſus viator mortuus in hoſpitali, vel aliqua domo priuata, debeat ſepeliendus deferri ad ſuum Conuentum,vel in Parochialem Eccleſiam? Vide Lauret. de Franchis de controu. inter Epiſcopos & Regulares,q.60.pag.382.cum ſeq.& q.61. differit an Religionis Prælatus poſſit ſibi eligere ſepulturam? vbi affirmatiuè reſpondit in ſupremo Religionis Prælato, qui eſt Generalis: vbi etiam poſt Fr. Emman. & alios ſubdit, quòd ſi Prælatus hic eligeret ſepulturam, & poſtea decederet finitâ Prælaturâ, non eſſet ſepeliendus in loco electo,ſed in ſuo monaſterio,quia inſpicitur tempus mortis ad habilitatem eligendæ ſepulturæ diſcernendam.

De quæſtione contingente agit Cyn. poſt Petr.de Bellapert. in l.1.verſ.6. quæro.C.de ſacroſ.eccleſ. dicens quòd quando teſtator reliquit Eccleſiæ Parochiali decem, & tempore teſtamenti habitabat in vna Parochia,& tempore mortis in alia, in qua ſepultus fuit, recurrendum eſt ad coniecturas, vt ſciatur cui earum illa decem tradi debent; coniecturis ceſſantibus, ſi legatum erat modicum reſpiciens ſumptus tantùm funeris,tunc debentur illi in qua eſt ſepultus; ſi verò erat magnum, tunc debetur Eccleſiæ Parochiali in qua erat tempore facti teſtamenti, cuius contemplatione feciſſe videtur,ſequuntur Feder. de Senis conſ.10. incip. Caſus talis, Lauret.de Franchis vbi ſuprà q.62.

Quando quis decedit non electâ ſepultu- 31
râ,in ea ſepeliendus eſt,in qua Maiores ſui ſepeliri conſueuerunt, ſoluta quarta Parochiali,c.Hebron.c.placuit,13.q.2.c.fraternitatem,de ſepultur.c.ij qui eod.tit.in 6.Spin. in ſpeculo teſtam.gloſ.2.princip.n.38.Ioan.Garc. de expenſ. c.8.n.4.Cardin.Tuſch. tom.7.litt.S.concl. 194. Vgolin. de officio,& poteſt.Epiſcopi,c.7.n.3. in fine,† Maiores dicuntur pater,auus,& alij ſu- 32
periores,l.maiorum,ff.de verborum ſignif.citati per me de appellat. verbor. vtriuſque iuris ſignif.appellat.137.à n.4. latè ad propoſitum Læl.Zech.d.c.28.de Parocho, n.17.verſ.fallit, vbi tenet quòd ſi pater,& auus ſint ſepulti in vno loco,& proauus,& tritauus in alio, ſepelietur filius cum patre, & auo; ſi verò in vno ſepulchro non ſunt plures Maiores, ſed in vno pater,in alio auus,ſepelietur in Parochia vbi audit Diuina. Sed credo ſepeliendum apud ſepulchrum parentum,non verò Abaui, & aliorum aſcendentium, nec apud Eccleſiam in qua audit Diuina, quia ſepultura inter mortuos comparatur domicilio inter viuos,filius autem ſequitur domicilium parentum,& non aliorum aſcendentium, l.aſſumptio,ff.ad municip.c.fraternitatem de ſepult.& ideo ſic docent Villalob. in ſum.p.2. tract.31. diffic.c.3.n.4.Hieron.Roderic.d.reſol.128.n.28. Fr.Emman. in addit.ſum.tom.4.c.130.num.12. vbi ſe corrigit de eo, quod priùs ſcripſerat quæſt.Regul.tom.3.quæſt.56.art.8.

Sed ſi nullam ſepulturam Maiores ſui ha- 33
bebant tunc ſepeliendus eſt in Parochia ſua, cap.ex parte, cap. in noſtra, de ſepultur. Me-

dic. *in tract. illius tit. part. 2. q. 6. n. 1. & 2.* Mari. Antonin. *var. reſol. lib. 1. reſol. 112. caſu 59. & notatur in c. 1. de ſepultur. lib* 1. Burſat. *conſ. 226. n. 119. vol.* 3. Bellet. *d.* §. 3. *n.* 19. vbi *n.* 20. ſubdit quòd eodem modo ſi clericus ſepulturam non habeat, neque illam ſibi eligat, ſepeliri debet in Eccleſia, cuius adminiſtrationem, vel curam geſſit, vel vbi reſidere tenebatur, &
34 citat Burſat. *d. conſ. 226. n.* 18. *&* 19. † Ius enim ſepulturæ pendet multùm ab adminiſtratione Sacramentorum. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 94. num.* 74. Sanch. *de matrim. lib. 3. diſp. 23. num.* 74.

35 Peregrinus ſi moriatur dum eſt in via, ſepelitur in Cathedrali, vt cenſuit S. Congreg. Cardinalium negotiis Epiſcoporum & Regularium præpoſita, *ſub die 9. Iunij* 1592.

36 Canonicus verò Eccleſiæ Cathedralis an in ea ſit ſepeliendus, vel potiùs in Parochia, vbi habet domicilium; vide Lap. *allegat. 63. numer.* 4. Archid. *in cap. ſtatutum, § cùm verò, de reſcript. in 6.* Anchar. *conſ.* 369. Petr. de Vbaldis *de Canonica portione, c. 9. ex num.* 28. Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 6. lit. P. concl. 99. num.* 5.

37 Quanto autem tempore à morte Parochus tenere debeat mortuum ſuper terram, antequam ſepeliatur, & an ſepeliri poſſit omni die, & hora; Vide Poſſeu. *de officio Curati, c. 14. numer. 1. & 2.* vbi monet in hoc obſeruandas eſſe proprij Epiſcopatus Conſtitutiones: & *num.* 3. reſoluit Parochum teneri ſepelire ſuos mortuos, & gratis, vbi ita ſit conſuetum, at poſſe recipere ſolitum dari, vbi eſt laudabilis conſuetudo aliquid tribuendi pro funere, petendo conſuetam largitionem poſt mortuum à ſe liberè ſepultum.

38 Caueat quàm maximè Parochus ne aliquem inducat ad promittendum, aut iurandum ſe accepturum ſepulturam in ſua Eccleſia, aut quam iam antea accepiſſet non mutaturũ; quia id prohibitum eſt *in c. de ſepult. lib. 6.* Melch. Phœbo *Luſit. deciſ. 8. in fine tom.* 1. Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 2. c. 11. n. 3.* cum aliis *ſuprà* citatis *n.* 25. Vnde ſi Parochus dum vadit ad infirmum communicandum, ipſum interrogat non in genere in qua Eccleſia vult ſepeliri, ſed in ſpecie dicendo, vis ſepeliri in Parochia, vel in alia Eccleſia, ipſam ſpecialiter nominando, non valet hæc electio tanquam facta ad ſuggeſtionem, ſed debet in genere interrogare, Burſat. *conſ. 226. n.* 18. *vol.* 3. Aloyſ. Ricc. *in praxi p. 4. reſol. 293. n.* 30.

39 Ius ſepulturæ in aliquibus caſibus amittitur & præcipuè per ſimoniam, per occiſionem Rectoris, hæreſim, & crimen læſæ maieſtatis, aut ſi viuus in ea ſepeliatur, & aliis modis, de quibus Lamber. *de iurepatr. lib. 3. q. 8. art.* 2. Sebaſt. Medic. *q. 16. n.* 43. & tunc Eccleſia fit libera ſi vnus tantùm erat dominus, qui aliquod ex illis criminibus commiſit, ſecus ſi plures, quia in caſu amiſſionis vnius accreſcit alteri ſi erat ſepulchrum familiare.

Excipiuntur plura hominum genera, qui 40
Eccleſiaſtica ſepultura carent, hi enim nec in Parochia, nec alibi in loco ſacro ſepeliri debent, cuiuſmodi ſunt.

Primò excommunicati notorij, & denunciati, *cap. ſacris, de ſentent. excommun. c. is qui, eod. tit. in 6. Clem. 1. de ſepult.* Galganet. *de Iure publico lib. 3. tit. 109. num.* 35. Henriq. *in ſum. lib. 13. c. 11. §. 3. & c. 43. §. 3.* Azeued. *lib. 6. n. 8. cum ſeq. tit. 18. lib. 4. noua Recopil.* Poſſeuin. *de officio Curati, c. 14. n.* 4. Vgolin. *de cenſur. tabul. 2. c. 9. §. 5. & 6. & de officio Epiſcopi cap. 17. n. 4. verſ. ſeptimo,* Ego *in collect. ad cap. ad hæc, n. 2. de priuileg.* Suar. *tom. 5. de cenſur. diſtut. 12. sect. 4. n.* 4. Auil. *eod. tract. p. 2. c. 6. diſput. 4. dub.* 8. Villal. *tom. 2. tract. 31. diffic.* 3. Sanci. *in ſelect. diſp. 36. n.* 1. niſi talis excommunicatus in articulo mortis pœnitentiæ ſigna dediſſet, vt declarauit S. Congreg. Cardinalium negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, nam *cùm Ioannes Baptiſta Maſtrillus dum excommunicatus eſſet, interfectus fuiſſet, proindeque extra Sacrum humatus, eiuſdem conſanguinei Sac. Congregationi ſupplicarunt quatenus ſtante quòd idem Maſtrillus in mortis articulo pœnitentiæ ſigna dediſſet, eius cadauer in Sacro humari ordinaret, cumque eadem S. Congreg. ſuper pœnitentiæ huiuſmodi ſignis per Epiſcopum informari voluiſſet, idem Epiſcopus retulit quòd prædictus Maſtrillus in mortis articulo dixit.* Confeſſione, Madonna Sanctiſſima adiudame, *qua relatione ſtante, Sacra eadem Congregatio prædictum cadauer Eccleſiaſtica ſepulturæ tradi mandauit, in vna Nolana ſub die 19. Iulij* 1619.

Secundò interdicti notorij, & denunciati, 41
d. Clem. 1. de ſepult. Vgolin. *d. tract. tab. 5. cap. 13. §. 4. & c. 15. §. 4.* nam & generaliter per omne interdictum ſiue locale, ſiue perſonale vſus Eccleſiaſticæ ſepulturæ prohibetur, *cap. cùm & plantare, §. quod ſi Templarij, de priuileg.* vbi plures citaui Doctores *in collect. n.* 40. Et de ſuſpenſis ab ingreſſu Eccleſiæ *capit. is cui 20. §. talis quoque. de ſent. excommunic. in 6.* Galganet. *d. tit. 109. n.* 36.

Tertiò publici, & manifeſti vſurarij, niſi alie- 42
num reſtituerint, vel idoneam dederint de reſtituendo cautionem, *cap. quia, de vſur. capit. quanquam, eod. tit. in* 6. Cou. *lib. 3. var. capit. 3. num. 9. verſ.* 12. Galganet. *d. tit. 309. numer.* 37. Poſſeuin. *vbi ſup.* Sayr. *in Claui Regia lib. 10. cap. 5. tract. 10. n. vlt.* Vgolin. *de officio Epiſcopi cap. 17. num. 4. verſ.* 5. Vnde vſurarios manifeſtos publicè excommunicatos, & nominatim interdictos exhumari facere poteſt Epiſcopus, etiam de Monaſteriis exemptis Regularium, & procul proiici ab Eccleſia, vt innuit *Clem.*

*Clem.*1.*de ſepult.* quam ad hoc citat Hieron. Roder. *d.reſol.*128.*num.*24.

43 *Quartò* infideles, pagani, Iudæi, hæretici, etiamſi poſt mortem appareat de hæreſi, *cap. excommunicatus*, §. *credentes*, *de hæret.* vbi *in collect.num.*39. plures citaui Doctores, Azori. *inſtitut. moral.part.*1.*lib.*8.*capit.*13. *q.*8. *verſ. ſexta*, Sanctarel.*de hæreſi cap.*28.*num.*12.

44 *Quinto* manifeſti raptores, niſi reſtitutione ſequuta, vel alius velit pro illis reſtituere, *cap. ſuper eo, de raptoribus*.

45 *Sextò* decedentes in torneamentis, *c.*1.*&* 2. *de torneament.* Fr Emman. *quæſt.Regul.tom.*3. *quæſt.*68. *art.*2.*verſ.*10. Vgolin. *d.c* 17.*num.*4. *in princ* Poſſeuin. *de offic.Curati c.*14.*ſub n.*3. *verſ. caret item*, vel in duello morientes: Conc.Trid.*ſeſſ.*25.*de reform.cap.*19. Galet. *in margarita caſuum Conſcientiæ*, *verb.ſepultura*,*vlt.* Martin. Carillo *en la explicacion de la Bulla de los defunctos*,*p.*2.*cap.*4.*numer.*55. Valer.Reginald. *in praxi fori pænit. lib.*22.*n.*79. *verſ.accedit.* Vgolin. *d.capit.*17.*num.*4 *verſ.*2. Stephan.Gratian. *diſceptat. forenſ. capit.*410. vbi dicit quòd nec ſufficit oſtendere ante obitum ſigna pœnitentiæ: & quamuis Pereg. *de duello*, *q.*7.*num.*4. exiſtimauerit priuari debere Eccleſiaſtica ſepultura, qui in ipſo conflictu duelli vulneratus, eodem die, vel alio poſtea moritur; tamen probabiliter ſuſtineri poteſt decertantem in duello priuandum eſſe Eccleſiaſtica ſepultura, etiamſi ob vulnus in duello acceptum non ſtatim, ſed alio die moriatur, quamuis fortè conſtet ante mortem pœnitentiæ ſigna dediſſe, vt per Ioan.Sanc.*in ſelect.diſp.*36.*num.*7. Diana *reſol. moral. par.*2. *tract.*2.*miſcel.reſol.*54. Bonacin. *de cenſ.extra Bullam diſp.*2.*q.*3. *puncto* 48.*num.*22. vbi addit Parochum non debere illos ſepelire, nec eccleſiaſticam ſepulturam denegare, ſi non ſit notorium delictum, ſed rem ad Epiſcopum, ſeu ad ipſius Vicarium deferre debere.

46 *Septimò*, qui ſemel in anno confeſſus non ſuſcepit, niſi de conſilio Sacerdotis prorogaſſet, *cap.omnis vtriuſque ſexus*, *de Pænit.& remiſſ.* Vgolin.*de offic.& poteſt. Epiſcopi capit.*17. *num.*4.*verſ.tertio.*

47 *Octauò* Religioſi vtriuſque ſexus proprietarij ſi moniti à Superiore abſque emendatione, & pœnitentia deceſſerint, *capit. Monachi*, *de ſtatu monachor.* Vgolin.*d.capit.*17.*numer.*4. *verſ.quarto*, Galganet. *d.titul.*109.*numer.*38. Poſſeuin.*d.loco*, Portel.*in dubiis Regular.verb. ſepultura*, *num.*11. Hieron.Roderic. *in compendio quæſt.Regul.reſol.*128.*numer.*20. Lauor. *de Iubilæo*,*p.*2.*cap.*39.*numer.*129. vbi adducit exemplum de Iuſto Monacho, quem repertum proprietarium, licèt poſtea pœnituerit, & pœnitentiam fecerit, adhuc S. Gregorius voluit eum (ad terrorem forſan aliorum) ſepeliri in ſterquilinio. Exiſtimo tamen non eſſe ita præcipitanter priuandum Eccleſiaſtica ſepultura Religioſum inuentum mortuum cum burſa denariorum; præſumi enim debet denarios non eſſe proprios, vel quòd ex obliuione, aut negligentia alterius inibi remanſerint, vt bene reſoluunt Portel.& Hieron.Roderic. *locis proximè citatis*: & *n.*2. dicit idem de Fratre Minorita: item Villalob.*d.diffic.*3.*n.*6. idem docet cum Nauar.& Fr.Emman.de Religioſo Carthuſienſi inuento mortuo cum duodecim denariis, non obſtante huius Ordinis ſtatuto, quia id debet intelligi quando conſtaret per contemptum legis, vel animo maiora appropriandi id feciſſe.

Nonò peccator quilibet notorius decedens in ipſo peccato mort. & impœnitens nullo dato ſigno contritionis, gloſſ. *verb. communicabatur*,*in cap.ex parte* 11.*de ſepultur.* Couar. *in capit.alma mater. part.*1.§.6.*numer.*4. Petr. Gregor.*ſyntagm.Iuris*,*lib.*2.*cap.*13. *numer.*10. Vgolin.*d.cap.*17.*num.*4.*verſ.poſtremo*, Gutier. *canon. lib.*2. *capit.*3.*numer.*2. *cum ſeqq.* Sanci. *in ſelect. diſp.*36. *num.*2. Petr.Nauar. *de reſtit. lib.*3.*cap.*2.*num.*26. Martin.Carill. *en la explicacion de la Bulla de los defunctos*, *p.*2. *capit.*4. *num.*53. 48

Decimò occidentes ſeipſos ex induſtria, *c.placuit.*23.*q.*5. Roman.*ſing.*264. Cou. *lib.*2. *var.cap.*1.*num* 11. Nauar. *conſ.*6. aliàs 7.*de ſepultur.* Savr.*in floribus deciſ.ſub eod.tit.deciſ.*6. Bellet.*diſquiſ.cleric.p.*1. *titul. de clerico dubit.* §.3.*n.*33. Hieron.Carat.*de iurib.Paroch. tit.*7. *cap.*8. Galganet.*d.tit.*109.*num.*34. Poſſeuin. *d. cap.*14.*num.*4.*verſ.occidens ſe*, Azor.*inſtit.moral.part.*1.*lib.*9.*capit.*31.*quæſ.*5. Farin.*in praxi crimin. p.*1.*q.*20.*n.*133.*& p.*5.*q.*128.*numer.*16. Vgolin. *d.cap.*17.*num.*4.*verſ. item qui ſe ipſos*, vbi excipit illum, qui ſe præcipitem dedit, non quò ſe interficeret, ſed quoniam malum ipſi impendens, aliter euitare non poſſit, vt in muliere, quæ per feneſtras ſe proiecit, vt fugeret volentes eam violare, vel ne in manus inimicorum incideret; item in eo, qui in flumine ſe proiecit ob huiuſmodi cauſas. Vbi tamen aliquis reperiretur mortuus in puteo, vel laqueo ſuſpenſus, non debet priuari Eccleſiaſtica ſepultura, quia vbi non conſtat quòd ſe ipſum interfecerit, vel præcipitauerit, non eſt præſumendum, cùm potuerit per inſidias, aut vim in puteum proiici, vel ſuſpendi, aut ex furore, ſeu mentis alienatione id facere: ita Mari. Socin. *conſ.*51.*vol.*2. Marc. Anton.Genuenſ. *in pract. Archiep.c.*61. *num.*20. 49

Vndecimò non reſtituentes Eccleſiæ decimas, *cap.prohibemus*,*de decim.* Petr.de Vbald. *de Canon. Epiſcop.c.* 14. *num.*3.*in fine*, Spin. *in ſpeculo teſtam gloſ.*2.*princip. num.*20. Rebuff. *de decimis quæſt.vlt.num.*16. Monet. *eod.tract. cap.*8.*num.*74. & vidè infrà *c.*20.§.4. *num.*16. 50

51 *Duodecimò* parricida, Menoch. *de arbitr. caſu* 387.*per tot.*

52 *Decimotertiò* publicè blaſphemantes Deū, ſi pœnitentiam eis iniunctam non egerint, *c.2.in fine, de maled.* Poſſeuin.*d. loco*, Vgolin. *d.cap.17.n.4.verſ.ſexto.*

53 *Decimoquartò* clericus notoriè concubinarius viuens, & ſic perſeuerans vſque ad mortem ſine pœnitentia, iſte enim non eſt cum aliis fidelibus ſepeliendus, vt per text. *in cap. quæſitum, & in capit. quibus,13. quæſt.2. & in cap.placuit,in fine,23.quæſt.5.* docent Turrec. *in cap.præter 6.concl.6.diſt.32.* Nauar. *in man. cap.25.n.8.* mirum in modum commendans notanſque contra eos, qui cùm ſupremæ vitæ diem agunt concubinarij, candelam tenendam concubinæ tradunt, proſequitur eleganter Paul. Comitol. *reſponſ.moral. lib.1. q.58.* Si Parochi ſupradictos à iure ſepulturæ priuatos apud locum ſacrum ſepelierint, peccant mortaliter, & tenentur reſtituere funus etiam à multo tempore ſepultum ſi petatur, & quicquid ratione illius perceperunt, excepta quarta funerali: ita gloſ. per text. *ibi in c.cùm liberum, de ſepultur.* Fr.Emman. *q.Regul. tom.3. q.61.art.3.& in add.ſum.tom.4.c.131.numer.6.* Soar.*de cenſur.diſp.23.ſect.5.num.2.* Villalob. *d.diffic.3.n.13.* Hieron.Roder. *d. reſolut.128. num.23.*

54 Nota quòd legatum factum Eccleſiæ pro ſepultura, adhuc ei debetur, etiamſi teſtator ob culpam ſuam ſepultura priuaretur, Philiarch. *part.2.lib.6. capit.21. concl.4.* Galet. *in margarita caſum conſc. verb. legatum factum Eccleſiæ.*

55 Caueant Parochi ne propter ius ſepulturæ minimè ſolutum, cadauer exhumatum retineatur; cùm enim S.Congregationi innotuiſſet per Epiſcopum Cotronien. ne cuiuſdam Leonoræ Foreſtæ cadauer occaſione iuris ſepulturæ humaretur prohibitum fuiſſe, Sacra eadem Gongregatio prædicto Epiſcopo litteras iniungi mandauit, vt ſtatim atque eaſdem receperit, prænominatum cadauer ſepulturæ tradi faciat, cùm nulla ratio id patiatur, Chriſtianæque pietati repugnans videatur, maximè verò ob pecuniarum intereſſe cadauer inſepultum remanere. Nec etiam ſub quouis prætextu compoſitionis quartæ funeralis ſepultura mortuorum retardari, aut impediri debet, vt eadem S.Congreg. cenſuit *in Caſſan.5.Maij 1617.*

56 Supradictis igitur tantummodo exceptis, aliis ſepultura negari non debet, & quia ea conceſſa, conceditur quoque delatio mortui proceſſionaliter, ita Oldrad. *conſ.225.num.13. & 14.* Sebaſt.Medices *de ſepultur. part.2.q.7.* Card.Tuſch.*lit. A. concl.77.num.9. & 10.* Ego ipſe *in collect. ad cap.acceſſorium,n.3.de Regul. Iuris lib.6.* ideo videndum quæ ſint partes Parochi in ſepeliendis defunctis, & eorum funeribus ducendis.

Nam licèt pompa funeralis non ſit de neceſſitate ſepulturæ, vt inquit S. Auguſt.*de Ciuitate Dei.* Sepulchrorum memoria, ſumptuſque funeris magis viuorū eſt conſolatio quàm defunctorū vtilitas: & Ambroſ. *in ſerm. Quid profuit*, inquit, *ſepulchrorum ſuperbia damnaſunt potius viuentium, quàm ſubſidia mortuorum.* Et S.Gregorius, vt habetur *in c. animæ: 13.q.2.* ait, *curatio funeris, conditio ſepulturæ, pompa exequiarum, magis ſunt viuorum ſolatia, quàm ſubſidia mortuorum*, cùm aliis adductis per Chaſſan.*in catal.gloriæ mundi,part.2. conſid.6.* Nihilóminius tamen cùm hæc fiant iam ex conſuetudine pro cuiuſque perſonæ qualitate, Parochus indutus ſuperpelliceo, & ſtola nigri coloris pro conſuetudine, aut ſi videbitur ratione loci, vel perſonæ, alioquin ſine eo cùm ſuo clerico, cum aliis Presbyteris, & clericis, qui adfuerint præcedente Cruce illius Eccleſiæ, ad quam corpus portandum eſt; cùm ad domum defuncti peruenerit, ipſe ſolus cum clerico deferente vas aquæ benedictæ, ingreditur locum, vbi defunctus iacet, quem priùs aqua benedicta aſpergit, deinde linteo corpus defertur in feretrum, ordinatur proceſſio, præcedunt Confraternitates laïcales, tum deferens Crucem, & ſequitur Clerus Regularis, & ſæcularis per Ordinem, ac vltimo loco Parochus, vt ſuprà indutus; qui incipit Reſp. *Subuenite Sancti Dei*, &c. Ita ſcriptum reliquiſſe Cardinalem Sanctorium *in ſuo*, quod compoſuit, *Sacerdotali*, refert Theodoſ. de Rubeis apud Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ. cap.298.num.97.*

Defunctorum corpora ſi deponantur in Parochiali vt inde transferantur ad Eccleſiam Regularium, in qua elegerunt ſepulturam, nihil debetur Eccleſiæ Parochiali, exceptis iuribus Parochialibus, S.Congregat.Rituum *in Placentina,23. Martij 1619.* cuius memini *in collect. Bullarij verb. defunctus 3.* Poſſunt tamen directè deferri ad Eccleſiam, in qua ſepelienda ſunt, non obſtante conſuetudine quòd prius deferantur ad Eccleſiam Matricem, dummodo Curato ſoluantur iura ſepulturæ, & emolumenta ſolita. Eadem S.Cong. *in Vmbriaticen.25. Februarij 1606. & in Polignanen.21.Maij 1618.*

Defunctorum hæredes pro defuncto ad ſepulturam aſſociando numerum Sacerdotum ſibi bene viſum conuocare poſſunt, & 57
numerum ceræ ſibi bene viſum ad cadauer in ſepultura aſſociandum, quolibet contrario prætextu per Parochum deducto non obſtante, ſubminiſtrare valent, vt reſpondit Sacr. Cong.Epiſcop. & Regular. negotiis præpoſita *in d. Caſſan.5. Maij 1617.* & tunc † deſti- 58
natos

natos clericos ab eis, & non alios vocare de-
bebit Parochus, vt cenſuit S.Congreg.Rit. *in*
*Lauden.*20. *Auguſti* 1601. Ioan.Sanci. *in ſe-*
59 *lect.diſp.*47.*numer.*24. † Si verò dicti hæredes
nullos deſtinauerint, tunc, & eo caſu ius con-
uocandi alios Sacerdotes pro obeundis fu-
neribus Parocho competet, Rot. *in Alexan-*
drina funeralium 1. *Iulij* 1630.coram R.P.D.
Merlino, & ideò dicta S. Congr. Rituum *in*
Vna Ferrarien. 7. *Septembris* 1613. cenſuit
60 † Parochum poſſe ad libitum vocare ad fu-
nus clericos, quos voluerit, nec cogi-
tur vocare viciniores, niſi aliter diſponant
hæredes defuncti, quorum voluntas eſt ſer-
uanda.

61 Confraternitates non poſſunt accedere ad
funeralia mortuorum, niſi ſpecialiter, & ex-
preſsè vocentur, vt fuit deciſum à S.Congr.
Rituum *in Bononien.*9. *Decembris* 1617. Et
quando accedunt in actu aſſociationis cada-
uerum, nullo modo poſſunt erigere Crucem,
ead.S.Congr. *in Andrien.*22.*Nouembris* 1631.
ad 2.

62 Proprius Parochus nullatenus excluden-
dus, quamuis ad ſepeliendum cadauer Regu-
lares duntaxat à defuncto accerſiri iubean-
tur, vt fuit reſolutum à S.Cong. negotiis Epi-
ſcop.& Regularium præpoſita, *in vna Montis*
piloſi de anno 1518.

63 Vocati omnes ad funus debent conuenire
ad Parochialem defuncti, vt cenſuit S.Con-
greg.Rit. *in d. Bononien.*9. *Decembris* 1617. *&*
*in Tropien.*16.*Februarij* 1631. refert me citato
in hoc loco Lezana *in ſum.quæſt.Regul.tom.*1.
*c.*12.*num.*41.*verſ.ad* 4. Vel ad aliam Eccleſiam
iuxta loci conſuetudinem; & nullo modo per-
mittendum expectari per vias, vel ad domum
defuncti, non obſtan. contraria conſuetudine
expectandi per vias, vel ad domum defuncti,
eadem S.Congr.Rit. *in Theleſina* 12.*Februa-*
rij 1633.

64 Vnde Regulares vocati ad ſepeliẽdos mor-
tuos etiam in eorum propria Eccleſia, debent
accedere ad Eccleſias, ex quibus cadauera
amouentur, & inde cum clero ſæculari diſce-
dere, non autem expectare extra ianuam Ec-
cleſiæ, & aliis ſe poſtea aſſociari, provt fuit re-
ſolutum per S.Congr.negotiis Epiſcoporum,
& Regularium præpoſitam *in Vigleuanen.*
13.*Nouemb.*1600. Regulares enim vocati ad
funus conuenire debent in Parochiali, aut in
alia Eccleſia, iuxta loci conſuetudinem, &
nullo modo expectare per vias, aut ire ad do-
mum defuncti, eadem Congr. Rit. *in Liman.*
15.*Decembris* 1632.

65 Debent enim Fratres, cùm ad aliquod fu-
nus conuocari contigerit, ad Parochialem Ec-
cleſiam accedere, & exinde cum Parocho
ad domum ex qua cadauer extrahendum
eſt, ſe conferre; caſu autem, quo dictum ca-
dauer in aliqua Eccleſia deponi contingat,
ad eandem Eccleſiam, vbi depoſitum erit,
conuenire debent, vt cenſuit eadem S.Con-
greg.*in Senogallien.*26.*Auguſti* 1616.

Leuare autem de domo cadauera irrequi- 66
ſito proprio Parocho non licet Regularibus,
& Presbyteris ſæcularibus, vt videtur ſentire
S. Congr. Rituum *in Theleſina* 18. *Auguſti*
1629. dum cenſuit cadauera decedentium in
Parochia, ad cuius Eccleſiam Capitulum Ca-
thedralis tranſlatum eſt, non poſſe leuari
per ipſum Capitulum, ſeu Canonicos Cathe-
dralis Eccleſiæ, niſi requiſitò Parocho dictæ
Eccleſiæ: & expreſſiùs eadem S.Cong. *in An-*
drien. 29. *Nouembris* 1631. *ad* 1. & tenent
Vgolin. *de poteſt.Epiſcopi cap.*17.*numer.*3.Ste-
phan.Gratian. *tom.*3.*cap.*492.*à numer.*59.Nec
† Religioſi poſſunt cum Cruce intrare Paro- 67
chias ad leuanda corpora defunctorum apud
ſuas Eccleſias ſepelienda, niſi præmonito
priùs, & requiſito Parocho, vt reſoluunt Vil-
lalob, *in ſum.p.*2.*tract.*31.*diffic.*5.*n.*3. Gratian.
*d.cap.*492.*à num.*45. Hieron.Roderic. *in com-*
*pendio quæſt.Regul.reſol.*109.*numer.*7.Ideo per
Bullam Leonis X. ſacro approbante Conci-
lio tenent Fr.Emman.*tom.*3.*Regul.q.*28.*art.*2.
& Laurent. de Franchis *de controuerſ. inter*
*Epiſcopos, & Regular.q.*67. quod Regulares
Mendicantes quando vocantur ad funus non
poſſunt deferre Crucem inuito Parocho per
eius Parochiam; limitat tamen dicta Bulla
ſtante conſuetudine, provt in multis partibus
Regni Portugaliæ obſeruari vidi: Lezana *in*
*ſum.q. Regul.cap.*10.*numer.*18.Vnde S.Congr.
Rit. *in Squilacen.* 18.*Nouemb.*1606. cenſuit
Curatos, in quorum Parochia defunctus
obiit, & non Regulares, ad quorum Eccle-
ſiam defunctus portatur, debere benedicere
corpus defuncti.

Regulares verò extra clauſtra decedentes 68
poſſunt ad eorum Eccleſias deferri Parochis
inconſultis, vt declarauit S.Congr.Conc. *ſub*
die 2.*Iulij* 1620. referente Laurentio de Pei-
rinis *in Conſtitutiones ſui Ordinis Minimorum,*
*tom.*2. *Conſt.*7. *Pij V.num.*13.*verſ. ad decimum,*
*pag.*194.& me citato in hoc loco Lezana *c.*12.
*n.*41. *verſ. ad* 10. nec id eiſdem Regularibus
prohiberi poteſt ſub prætextu quòd debeant
prius ius ſepulturæ ſoluere, quia ab huiuſmo-
di prætenſionibus Parochos abſtinere debere
mandauit S.Congr. negotiis Epiſc. & Regul.
præpoſita *in Puteolana* 22.*Maij* 1615.

Fuit tamen dubitatum in dicta S. Congr.
Concilij *ſub illa die* 2. *Iulij* 1620. an quan-
do moritur aliquis Superior Religioſorum,
vel Magiſter, aut Cathedraticus, poſſint Re-
gulares corpus illius portare per Ciuitatem,
per plateas & alias Parochias cum muſica,
& ritibus extraordinariis, aut illi imponere
Pluuiale ſine interuentu Parochi? & reſcripſit

Cardinali Ludouiſio Archiepiſcopo Bononienſi non poſſe, vt refert Lezana *in ſum. q. Regul.c.12.n.41.verſ.ad vndecimum.*

69 Eodem modo Tertiarij, ſi qualitatibus *in Bulla fel.record.Leonis X.*præſcriptis ſint præditi, videlicet ſi viri collegialiter aut clauſtraliter viuant, mulieres verò virginalem, vel cœlibem, aut caſtam vidualem ſub expreſſo voto, & Tertiariorum habitu vitam ducant, poſſunt, & debent etiam inuito, ac minimè requiſito Parocho, in Fratrum Eccleſiis ſepeliri; ſecùs verò ſi ſupradictis qualitatibus careant, vt fuit reſolutum ab eadem S.Congr. *in Nepeſina* 11.*Decembris* 1615.

70 Sed vbi defunctorum cadauera in alterius Parochia exiſterent, & in Eccleſiis Fratrum ſepeliri debent, prius in Eccleſiam Parochialem ad benedictionem, ac vltimum vale à Parocho recipiendum deferenda ſunt. Sed ſi Parochus à eiſdem Fratribus monitus, requiſitus, & expectatus venire recuſet, tunc ipſi Fratres poterunt cadauera huiuſmodi ab ædibus, vbi fuerint, ad ſuas Eccleſias recto tramite deferre ipſo Parocho etiam inuito, eadem S. Congr. *in d.Nepeſina ad* 4.

71 Mortui enim ſepeliri poſſunt in Eccleſia, in qua ſepulturam elegerunt ſine præſentia Parochi, ſi ipſe requiſitus intereſſe recuſet, vel petitam licentiam deneget, S.Congr.Rituum *in Capuana* 22.*Decembris* 1629.

72 Si autem deponantur in Parochiali, vt inde transferantur ad Eccleſiam Regularium, in qua elegerunt ſepulturam, nihil debetur Eccleſiæ Parochiali, exceptis iuribus Parochialibus, ex S.Congregat. Rituum *in Placentina* 23.*Martij* 1619.

73 Suſcipientes habitum à Guardiano, vel ab alio: cui ille committendum duxerit, & cum eo decedentes, in Eccleſiis eiuſdem Ordinis Eccleſiaſticæ ſepulturæ ſunt tradendi, ſi Guardianus propter habitus conceſſionem, & receptionem præmouit eorum cadauera, vt cenſuit S.Congr. *in d. Nepeſina* 11. *Decembris* 1615.*ad* 2.

74 Parocho ſpectat declarare per quam viam ſit exportãdus defunctus, & omnia neceſſaria vſque ad ianuam Eccleſiæ Regularium, vbi ſepeliendus eſt, S. Congr.negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita *in Caſtellana-*
75 *ten.*3.*Ianuarij* 1594. Et ita † tenetur vſque ad eandem ianuam funerale ducere, & proſequi, eadem S.Congr. *in Brixien.*18.*Iunij* 1591. *& in Nicoteren.*4.*Iunij* 1615.

76 Parochus ſæcularis ſicut defert ſtolam in propria Parochia, & in Parochia Fratrum, dum defuncti corpus in eorum Eccleſia ſepelitur, ita Parochus Regularis in eodem caſu, & eodem tempore poterit ſtolam deferre, non ſolùm in propria Parochia, ſed etiam in Parochia defuncti: ita S. Congr. Rituum *ſub die vlt.Septembris* 1628. nam † Parochus 77
Monachus ita poteſt cum ſtola ingredi Parochiam ſæcularium, ſicut ſæcularis Parochus Monachorum Parochiam ingredi valet, Sac. Congreg. *in Aſculana* 29.*Ianuarij* 1629.

In funeralibus eſt deferenda vnica tantùm 78
Crux illius Eccleſiæ, ad quam corpus transfertur, S.Congr. Rit. *in Baren.terræ Medugni* 2. *Auguſti* 1631. *& in Meſſanen.* 21. *Februarij* 1633. poſt quam ſequi debent immediatè perſonæ illius Eccleſiæ, & deinde cæteri ſecundùm antianitatem, vt cenſuit S.Congreg. Rituum *in Narnien* 30. *Septembr.*1614. *& in Adrien.* 22. *Nouemb.* 1631. *ad* 3. vbi intelligit, dummodò non interueniat Capitulum Cathedralis, ſub qua omnes funus aſſociantes incedere debent. Et hinc Curatus & Sacriſta Cathedralis etiam quòd ſint amouibiles, quando interuenit Capitulum dictæ Cathedralis, debent præcedere proprio Parocho defuncti, eadem S.Cong.Rit. *in Piſauren.* 22.*Martij* 1631.

Crux propriæ Parochiæ defuncti deferen- 79
da eſt in funeralibus, non autem Crux antiquæ Parochiæ, ex qua diſmembrata fuit Parochia noua, de qua eſt defunctus, & vocati ad funus in eadem propria Parochia debent conuenire, S.Congr. Rit. *in nullius Prouinciæ Baren* 22.*Martij* 1631.

Parochi defunctorum in Regularium Ec- 80
cleſiis humandorum corpora vſque ad eaſdem Eccleſias aſſociare, ac etiam in illis permanere poſſunt, abſque tamen eo quòd in officio decantando vllatenus ſe intromittant, S. Congr. negotiis Epiſcop. & Regular. præpoſita *in Nicoteren.*6. *Iulij* 1615. Poſſunt enim iidem Parochi omnia officia circa corpus defuncti, qui ſepeliendus eſt in Eccleſia Regularium, vel in alia, domi, & per viam facere: poſtquam verò cadauer fuerit collocatum intus Eccleſiam, debet Parochus recedere, & officium facere debent ipſi Regulares, vel Parochus Eccleſiæ, S.Congreg. Rituum *in Eugubina* 12.*Maij & 5.Iulij* 1614. *& in Placentina, & Licien.*23. *Maij* 1619. *& in Catanien. ciuitatis Platiæ* 12. *Octobris* 1619.

Officium facere ſuper cadaueribus pertinet ad Parochum intra limites cuius Parochiæ adeſt Eccleſia, in qua cadauer tumulatur, non autem ad Sacerdotes talis Eccleſiæ, & ita reſponſum fuit à S.Congr. Rituum *in cauſa defunctorum, qui ſepeliuntur in Eccleſia S.Celſi Mediol. ſub die* 29. *Nouembr.* 1632. Et in tantum verum Parochum debere facere officium ſupra corpus defuncti, vt procedat etiamſi adſint Canonici in ſua Parochiali Eccleſia, S.Congreg.Rituum *in Oſtien.Ceren.* 28. *Aprilis* 1607. *& in Praneſtin. Cauarum* 18.*Auguſti* 1618.

Nam

81 Nam Clerus ſæcularis poſtquam Chriſti fidelium cadauera in fratrum Religioſorum Eccleſiis ſepelienda aſſociauerit, in eiſdem Eccleſiis ſuper huiuſmodi cadaueribus officium Defunctorum, Pſalmos, Reſponſoria, aliáſve preces, vel orationes recitare, aut pſallere non poteſt, ſed ab ipſis Fratribus duntaxat hæc omnia peragenda ſunt, eadem S.Congr. Epiſcop.& Regularium negotiis præpoſita *in Turritana 24. Nouembris 1617.*

82 Officium enim in tumulandis cadaueribus in Eccleſiis Regularium non per Parochum, ſeu alios Presbyteros ſæculares, ſed per eoſdemmet Regulares fieri debet, non obſtante quauis contraria conſuetudine, vt cenſuit S. Congr. Rituum *in Eugubina 12. Martij 1612. & 5. Iulij 1614. & in Placentina, & Licien. 23. Martij 1619. & in Catanien. Ciuitatis Platiæ 12. Octobris eiuſdem anni, & in Sulmonen. 8. Auguſti 1629. & in Andrien. 12. Februarij, & 2. Martij eiuſdem anni*, & nouiſſimè 5. *Iulij* 1631. ad relationem Eminentiſſimi & Reuerendiſſimi Cardinalis S. Georgij reſpondit *immemorabilem per Capitulum Andrien. prætenſam non eſſe probatam, & officium ſuper cadaueribus in Eccleſia S. Mariæ veteris Ordinis Fratrum Minorum de Obſeruantia ad ipſos ſpectare, non obſtante conſuetudine immemorabili allegata*; quæ quidem conſuetudo immemorabilis an ſit ſufficiens? latè Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 3. c. 492.*

83 Parochi non debent plus recipere pro tumulandis cadaueribus exterorum, quam ciuium, S. Congr. Conc. *ſub die 27. Maij 1617.* immò pauperum cadauera gratis ſepelire debent, S.Cong. Epiſc. *in Caſſan. 5. Maij 1617.*

84 Et † admonet Ioan. Sanci. *in ſelect. diſput. 47. n. 18.* his verbis. *Si autem defunctus pauper ſit, noſcas tibi non licere pretium exigere, quod ſi tibi onus videatur, ſubit idem etiam corporalis Medicus, Aduocatus, & alij: potiùs ergo tu qui munere ſuperas. Nec fidas hoc in totum à Vicecurato agendum; iſte enim quia pauper, ſtrictiùs fortè pauperem & viduam premet, per temetipſum ſi feceris, exemplum dabis, nec iuſſiſſe ſat eſſe putes*, &c.

CAPVT XXVII.

De Primitiis.

SVMMARIVM.

1 *Primitiæ dicuntur, quaſi primi fructus terræ eo anno collecti.*

2 *Primitiæ ſunt res per quas initia, ſeu primitiua frugum in recognitionem diuini beneficij Deo Creatori rependuntur.*

3 *Primitiæ non ſolum dabantur ab hominibus in veteri Lege, ſed etiam à Gentilibus.*

4 *Primitiæ ex ſua origine videntur eſſe de conſilio, non de præcepto.*

5 *Ingratitudo contra Deum inducitur ex conſuetudine non dandi illi primitias de frugibus terræ, qui abundanter nobis dona concedit.*

6 *Primitiæ debentur de præcepto, vbi extat conſuetudo illas dandi.*

7 *Primitiæ quantitas non eſt determinata in Iure, ideò conſuetudini ſtandum eſt.*

8 *Primitiæ debent ſolui illi Parochiæ, in qua prædia exiſtunt, ſi conſuetudo non ſit in contrarium.*

9 *Primitiæ ſunt onus prædiale, non perſonale.*

10 *Clerici, qui terras colunt, tenentur ſoluere primitias.*

11 *Regularibus non prohibetur recipere triticum, & vuas, ac ſimilia, antequam Parochus receperit Primitias.*

PRIMITIÆ dicuntur quaſi primi 1
fructus terræ eo anno collecti; quia dantur primæ res, vt aduertit Sylu. *in Sum. verb. decima, numer. 1. in fine*, Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 7. cap. 27. quæſ. 1.* Palac. *tractat. 20. diſputat. vnic. part. 17. numer. 1.* Machado *en ſu perfetto Confeſſor y Cura de Almas lib. 2. p. 4. tract. 10. docum. 5. nu-*
mero 1. † Sunt res, per quas initia, ſeu primi- 2
tiua frugum in recognitionem diuini beneficij, quo iucundiſſimos terræ fructus ſuſcipimus, Deo tanquam Creatori, & Datori illorum, rependuntur: & quaſi damus Domino, quod ab eo accepimus, & ideò meritò primum, & optimum damus horum bonorum primo, & optimo Auctori. De his primitiis loquitur *Exod. capit. 20.* ibi, *Decimas, & primitias non retardabis reddere.* & cap. 23. *Primitias frugum terræ deferes in domum Domini Dei tui.* & cap. 26. *Primitias ab omni homine*, &c. & *Deut. cap. 26.* ibi, *Tolles de cunctis frugibus tuis primitias*, & capit. 18. *Omnes primitias*, &c. & de eis agit text. *in capit.*
decimas, verſ. oportet autem, 16. quæſtion. 7. † 3
Quæ non ſolum dabantur ab hominibus in veteri Lege, vt à populo Dei, ſed etiam à Gentilibus: & Romani non guſtabant vina, aut nouas fruges, priuſquam Sacerdotes primitias libaſſent, vt referunt Alex. ab Alex. *dierum genial. lib. 5. cap. 18.* Plin. *lib. 18. cap. 2.* Et Athenienſes Apholini dabant primitias crinium, cùm ex ephebis exceſſiſſent, ad exemplum Theſei, qui poſt ſuam pueritiam primas comas, quas primo tondit, Phœbo, & Æſculapio, aut Libero in primitias obtulit.

Quamuis videatur Primitias ex ſua ori- 4
gine eſſe voluntarias, non neceſſarias, & ſic de conſilio, non de præcepto: Deus

enim illas non vult, niſi ſponte oblatas, vt legitur *Exodi cap.* 25. vbi Dominus loquens Moyſi dixit: *Loquere filijs Iſraël, vt tollant mihi Primitias:ab omni homine, qui offeret vl-*
5 *treneus, accipietis eas.* † Tamen dicendum, quòd ex conſuetudine non dandi Primitias Deo de frugibus terræ, inducitur ingratitudo contra Deum, qui abundanter nobis dona concedit, Rebuff. *de decim.quæſt.*1.*numero*21. Vnde ne eius benignitatis obliti videamur, tales Primitias ſic de iure naturæ ſoluere tenemur, vt benefacienti benefacere debeamus, *cap. Chriſtianis*, 11. *quæſt.*2. & vox Dei talem datorem dilexiſſe oſtenditur, *cap. quia tua*, 12. *q.*1. nam primitiæ eiuſdem iuris diuini eſſe videntur, cuius ſunt decimæ, vt patet ex *c.reuertimini,in princ.* ibi, *in decimis, & primitiis*, 16. *quæſt.*1. & probat gloſſ. *verb. & primitias,in cap.Eccleſias,* 13. *quæſt.*1. Gu-
6 tierr. *Canon.lib.*2.*cap.*21.*numer.*6. † vbi maximè extat conſuetudo illas dandi, tunc enim debentur de præcepto, Suar. *de Relig.tom.*2. *lib.*1.*cap.*8.*num.*16. Palao *tract.*10. *diſp. vnic. p.*17.*num.*2. Villalob. *in ſum.tom.*2. *tract.*33. *lib.*5.*numer.*2. Machado *en ſu perfetto Confeſſor,lib.*2.*p.*4.*tract.*10.*docum.*5. *num.*4. Hieron. Catat. *in opuſculo de iuribus Paroch. tit.*4. *cap.*
7 3. vbi *cap.*4. dicit, † quòd quantitas non reperitur determinata in libris Moyſis. Sed S. Hieronymus *ſuper Ezech.* dicit quòd ex Maiorum traditione inductum fuit, vt maior pars Primitiarum eſſet quadrageſima, minor ſexageſima; & erat in arbitrio ſoluentis dare maiorem, vel minorem partem de fructibus terræ; de animalibus autem dabant tantùm primogenituram, quamuis alij dicant, quòd de ducentis daretur vnum; & qui tot animalia non habebat, dabat æſtimationem pro pretio: alij quòd de centeſimo numero daretur vnum, ſed in hoc, cùm nihil ſit determinatum in Iure, ſtandum eſt conſuetudini: quod etiam aduertit Azor. *d. capit.*27. *quæſ.*4. & ſic ex determinatione Eccleſiæ homines hodie obligantur vt primitias ſoluant ſecundum patriæ conſuetudinem, *l.*4.*tit.*19. *partit.*1. Gutier. *d.lib.*2.*canon. cap.*21.*n.*11.

Poſt aliquas huius tractatus impreſſiones vidi nouiſſimè Theodoſ.de Rubeis *in ſingularibus Rotæ tom.*2. *p.*3.*verb. S.Thomas, pag.*229. vbi ait quòd licèt S. Th 2.2.*quæſt.*86.*art.vlt.* velit primitias non eſſe de neceſſitate ſoluendas, nihilominus Rota coram Achil. *dec.*307. aliàs 2. *de decim. incip. In eadem*, tenet iſtam opinionem Iuribus non ſubſiſtere, quia licèt libertas ſit fortè quoad quantitatem, non tamen quoad neceſſitatem ſoluendi.

8 Solui autem Primitiæ debent illi Parochiæ, in qua prædia exiſtunt, ſi conſuetudo non ſit in contrarium, vt per Rebuff. *de decim.quæſt.*1. *à num.*16. Azor. *d. c.*27. *quæſ.*7. Ludou. Beja *reſponſ. caſuum conſcient. part.*1. *caſu* 52. *verſ. his prænotatis*, Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta,præc.*5.*lib.*4.*c.*2.*n.*4. vbi reddit rationem, quia † primitiæ ſunt onus prædiale, non 9 perſonale, offeruntur enim Deo pro recognitione dominij naturalis, quod habet in omnes fructus terræ: & *n.*5. poſt Nauarr. Fr. Emman.& alios ſubdit † Clericos, qui terras co- 10 lunt, teneri ſoluere primitias.

Dubitatum fuit in ſacra Congreg. Concilij 11 *in vna Bononien. ſub die* 2. *Iulij* 1620. an Regulares poſſent recipere triticum, vuas, ligna, & ſimilia antequam Parochus receperit ſuas primitias, *& reſpondit non eſſe id prohibitum Regularibus*, prout refert Lezana *in ſum.q.Reg. c.*12.*n.*41.*verſ. ad tertiumdecimum,tom.*1.

CAPVT XXVIII.

De decimis.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ ſunt res, quæ Eccleſiarũ miniſtris ratione miniſterij Sacramentorũ perſoluũtur.*
2 *Decima definiri ſolet, vt ſi omniũ bonorum licitè quæſitorum quota pars Deo, eiuſque miniſtris diuina inſtitutione, humana verò conſtitutione, dictante etiam naturali ratione, debita.*
3 *Decimæ, prout in iure conſiſtunt, ſunt ius ſpirituale, ſeu ſpiritualibus annexũ dependenter.*
4 *Decima potiùs, quàm vigeſima, vel alia quota electa fuit à Domino: quia denarius numerus erat primus terminus numerorũ, cùm vltra eum non procedatur, niſi iteretur.*
5 *Decimæ duplici modo conſiderantur, vel reſpectu congruæ ſuſtentationis, vel habito reſpectu ad quotam.*
6 *Decimæ reſpectu congruæ ſuſtentationis non ſolùm humano, ſed etiam ex iure diuino poſitiuo, & naturali debitæ ſunt.*
7 *Decimæ non habito reſpectu ad congruam, ſolummodo iure humano debitæ ſunt.*
8 *Leges tam ceremoniales, quàm iudiciales euangelica Lege lata ceſſarunt.*
Conſuetudine, vel vſu longiſſimi temporis an præſcribatur, & requiratur liberatio à ſolutione decimarum, quæ debentur Eccleſiæ. ibid.
9 *Decimæ aliæ prædiales, aliæ perſonales appellantur; priores debentur ex fructibus prædiorum; poſteriores ex fructibus hominis induſtria, & miniſterio quæſitis.*
10 *Decimæ prædiales ex Lege veteri debebãtur, & percipiebãtur, perſonales verò licèt olim poſſent ſolui, non tamẽ erant in obligatione.*
11 *Decimæ tam prædiales, quàm perſonales, ſtante congrua ſuſtentatione, pro temporum, locorum, & perſonarum qualitate mutationem recipere poſſunt.*
12 *Decimæ, & primitiæ sũt in præcepto obligãte.*

13 *Oblatio*

13 *Oblationes regulariter in præcepto eſſe non dicuntur.*

14 *Decimæ, Primitiæ, & Oblationes in quo differant, breuiter oſtenditur.*

MATERIA decimarum paſſim tractatur tam à noſtris, quàm à Theologis, quos omnes plena manu citaui *in collect. ad rubr. de decimis. in Decretal.* Sed quia ſunt hac in re plures Sacræ Rotæ deciſiones, & doctrinæ non vulgares, aliis, qui in Romana Curia non verſantur, prorſus ignotæ, ideò illis Lectorem priuandum non eſſe exiſtimaui; ac proinde pro faciliori totius materiæ diſpoſitione eam in §§. diuidendam duxi, & in primis oſtendam, quid ſit decima? quomodo diuidatur? & in quo differat à primitiis, & oblationibus? deinde ex quibus rebus perſoluatur? vt in §. 1. & quibus perſonis ſoluenda, vt in §. 2. & à quibus perſonis, vt in §. 3. & quis ſit competens Iudex in cauſa decimarum? an, & quando ſit ſummaria, & executiua, & quibus pœnis afficiantur illas non ſoluentes? & demum quid poſſit compoſitio, & tranſactio in decimis auctoritate Papæ, & Epiſcopi facta? vt in §. 4.

1 Et primò ſciendum, decimas eſſe res, quæ ab Eccleſiarum miniſtris, ratione miniſterij Sacramẽtorum perſoluuntur, de quibus agit illud *Leuit. c. 27. & Geneſ. c. 8. in fine*, ibi, *Decimas offeram tibi*, & *Num. c. 18.* ibi, *Decimarum*, & *Deuter. cap. 14.* ibi, *Decimam partem ſeparabis*, &c.†

2 Definiri ſolet, vt ſit omnium bonorum licitè quæſitorum quota pars Deo, eiuſque miniſtris diuina inſtitutione, humana verò conſtitutione, dictante etiam naturali ratione debita, ſecundùm Turrecr. *in cap. reuertimini, n. 7. 17. quæſt. 1.* Sot. *de iuſtit. lib. 9. q. 4. art. 6.* Couar. *lib. 1. var. c. 16. n. 2.* Rebuff. *de decimis, q. 4.* Monet. *in ſimili tractatu, cap. 2. à princ.* Vel ſecundùm alios, vt ſit decima pars fructuum, ad quam petendam ius competit Eccleſiis Parochialibus ratione miniſterij Sa-

3 cramentorum. Sic ſanè † decimæ, prout in Iure conſiſtunt, ſunt ius ſpirituale, ſeu ſpiritualibus annexum dependenter; eò quod illæ dependent ab officio ſpirituali, nempe miniſterio Sacramentorum, prout cenſet S. Thom. 2. 2. *quæſt. 87. art. 3.* idque procedit, ſiue decimæ competant in titulum, ſiue in proprietatem, ex Card. *in Clem. diſpendioſam,*

4 *quæſt. 13. de iudic.* † Decima igitur pars potius quàm vigeſima, vel alia quota electa fuit à Domino; quia decennarius numerus erat primus terminus numerorum, cùm vltra eum non procedatur, niſi iteretur, & ſic aliquid perfectionis habet, vt per S. Thom. *d. quæſt. 87. art. 1.* Tiraq. *de præſcript. §. 1. gloſſ. 4. in princ.* Petr. Burg. *de myſter. num. tit. de num. denario*, Tyndar. *de decim. n. 29.* Rebuff. *eod. tract. quæſt. 2. num. 8.*

Decimæ duplici modo conſiderantur, vel reſpectu congruæ ſuſtentationis: vel rurſus habito reſpectu ad quotam, ſeu partem, quæ de rebus acquiſitis ſoluenda eſt: meminit huius diuiſionis S. Thom. 2. 2. *quæſt. 87. art. 1. in corpore*, Sot. *d. q. 4. art. 1. verſ. prima concluſio*, Couar. *d. cap. 17. n. 2.*† Inter vtrumque modum illa eſt differentia, quia ſi decimæ priori modo conſiderentur, non ſolùm humano, ſed etiam ex Iure diuino poſitiuo, & naturali debitæ ſunt, vt reſoluunt plures relati à Couar. *d. num. 2.* de Iure humano probat text. ſecundùm vnum intellectum *in cap. parochianos, de decim.* de Iure diuino poſitiuo deducitur ex illo Chriſti Domini *Lucæ cap. 10.* ibi: *Dignus eſt operarius mercede ſua*, & ex illo D. Pauli *1. ad Corinth. cap. 9. Nemo ſuis ſtipendiis militauit vnquam*, &c. de Iure naturali ſimiliter conſtat; ſiquidem euidenti ratione naturali oportet ſtipendium, ſeu ſuſtentationem accipere ab illis, quibus ſeruitium aliquod neceſſarium miniſtratur; conſtat autem, adminiſtrationem diuini cultus, & rerum ſpiritualium maxime eſſe neceſſarium: vnde iure naturali conuincitur aliquod ſtipendium, ſeu ſuſtentationem eſſe ſoluendam, vt concludit illud D. Pauli *d. c. 9.* ibi, *ſi nos vobis ſpiritualia ſeminauimus, magnum nõ eſt, ſi nos carnalia veſtra metamus.* Facit illud Chriſti Domini *Luc. d. c. 10.* & ita in hunc ſenſum accipienda eſt communis Canoniſtarum ſententia, qui docent decimas à Deo inſtitutas eſſe, & iure diuino nunc quoquè deberi, ex quorum numero ſunt, Gloſſ. *in cap. à nobis, & in c. nuper de decim.* Tyndar. *d. tract. à n. 10.* Rebuff. *eod. tract. q. 1. n. 14.* Bonacoſ. *commun opin. lib. 1. tit. 10. n. 2. cum ſeqq. pagin. 185.* Nicol. Reuſner. *deciſ. n. 4. lib. 4.* Ioſeph. Lud. *Peruſ. dec. 106. n. 33.* Grilenzon. *conſ. 165. n. 22.* Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris lib. 2. cap. 21.* Anaſtaſ. Germon. *de ſacror. immun. lib. 3. c. 19.* Camill. Borrell. *conſ. 20. n. 14. cum ſeqq. cent. 1. & compromiſſ. §. 2. gloſſ. 1. n. 314. & in ſum. omniũ dec. tom. 1. tit. 19. de decim. à n. 2.* & ex Theologis ſequuntur Andr. Hiſpan. *in reg. decimarum, verſ. decima eſt de iure naturali, numer. 1. 5. 6. & 15.* Albert. Pigh. *lib. 5. hierarchiæ eccleſiaſt. cap. 7.* Fagundez noſter *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc. 5. lib. 1. cap. 1. n. 2.* Villalob. *in ſum. p. 2. tract. 33. diffic. 1. num. 2.* Caſtr. Palao *in opere moral. tom. 2. tract. 10. diſput. vnic. puncto 1. num. 4.* me citato Trullench. *in expoſit. Decalogi lib. 3. dub. 1. n. 4.*

Si verò decimæ poſteriori modo conſiderentur, ſolùmmodò iure humano debitæ ſunt, vt patet ex text. *in d. cap. Parochianos, & in cap. in quibuſdam, §. ille quippe.* cum multis *ibidem, de decim.* in quibus terminis procedit ſententia

ſententia Theologorum, aſſerentium de iure humano, & Pontificio decimas deberi, qui ſunt Hugo de S.Victore *lib.1.de ſacram. part.11.cap.4.& 11.* S.Thom. *d.q.87.art.1. in corpore,* S. Anton. *part.2.ſum.tit.4.cap. 3.§.5.* Aſten.*p.2.ſum.lib.6. tit.35.rub.de decim.* Abulen. *in Matth.cap.23.q.90.* Henriq.*in ſum.lib. 7.cap.27.§.1.& lib.14.cap.1.§.vlt. lit.T.* Azor. *inſtitut.moral.part.1.lib.7.c.23.quæſ.4.* Monet. *de decim. c.1.à numero 11.* Leſſ. *de iuſtit.lib.2. cap.39.dub.1.n.5.cum ſeqq.* Suar. *de Rel.tom.1. tract.2.lib.1.cap.9. n.5.* Villalob. *d. tr.33. diffic.1.à num.1.* Bonac. *in quinto præcepto Eccl. puncto 1.* Filliuc. *in quæſt. moral. tract.27.c.7. q.6.* Caſtr.Palao *d.tom.2. tract.10. diſp. vnic. puncto 1.n.4.* Fagundez *d.cap.1.num.3.* Trullench. *d.dub.1. num.7.* & ex noſtris Canoniſtis Couar. *lib.1.var.cap.17.n.2.& 3.* Nauarr. *in Man.c.21.num.28.& 31.& de reddit. eccl. quæſtion.59.num.1.& conſ.2. num.3. de decim.* Gutierr. *Canon.lib.2.c.21.num.2.& 7.* Menoc. *illuſt.cap.89.numero 1.in fine,* Ceuall.*commun. contra commun.quæſt.437.* Azeued. *lib.1.num. 4.& 5.tit.5. lib.1. Recop.* Mari. Anton. *var. lib.1.quæſt.77.num.3.in fine,* Fontan. *de pactis nupt.tom.1.clauſ.4.gloſſ.19. p.1.& n.3.* Franc. Carraſc. *ad leg.Reg.cap.6.de decim. ex num.6.* Ramirez *de lege Reg.§.31.num.3.& 4.* Caſtill. *tom.7.de tert.cap.10.n.8.& 9.* Machado *en ſu perfetto Confeſſor lib.2.p.4.& tract.10.doc.1. n.7.* & hoc modo decimæ nec iure naturali, nec diuino poſitiuo obligante debitæ ſunt. De iure naturali patet; quia ius naturale, licèt dicat ſoluendum eſſe ſtipendium, ſeu dandam ſuſtentationem, vt ſupradictum eſt; non tamen concludit, decimam partem magis, quàm tertiam, vel quartam eſſe perſoluendam. De iure poſitiuo obligante idem conſtat, ſiquidem non apparet aliquod ius diuinum obligans, quòd determinet decimam partem eſſe perſoluendam; ſolùm enim dicit operarium dignum eſſe mercede ſua, in loco *ſuprà* citato. Quòd autem decima iubeatur dari in Lege veteri, illa quidem non obligat, ſiue aliquo modo decima cenſeatur ad legem cæremonialem pertinere, ſiue, vt verum eſt, re vera iudicialem legem in decima conſideremus, prout conſiderat Sanct. Thom. *d.q.87.art.1.in corpore,* Sot. *d.4.art.2.* Archid. *in d.cap. decima n.3.16.qu.1.* & quòd
8 † leges illæ, tam ceremoniales, quàm iudiciales, Euangelica Lege lata ceſſarunt, & vim legum amiſerunt, iuxta illud Pauli *ad Galat. cap.3.& 4.& ad Hebr.cap.7.& 8.& ad Epheſ. cap.2.* reſoluunt per text. *ibi in cap. vnic. de purificat. poſt partum,* tradunt in ſpecie S. Thom. Sot. & Couar. *vbi ſuprà.* Ex quibus infertur decimam, quatenus eſt neceſſaria ad ſuſtentationem Eccleſiæ & miniſtrorum, præſcriptione non tolli, vt ex Couar. optimè reſoluit D.Barboſ. ad *l.competit.6.n.79.C.de præſcriptione 30.*

Vtrùm autem conſuetudine, vel vſu longiſſimi temporis præſcribatur, & acquiratur liberatio à ſolutione decimarum, quæ debentur Eccleſiæ? Quæſtio dubia eſt, in qua ex ea ratione, quia debitæ ſunt iure diuino, liberationem huiuſmodi præſcribi non poſſe, tenuerunt Barbat. *conſ.35.col.6.lib.2.* Rebuff.*de decim.q.13.n.55.* Balb.*de præſcr.in 1.p.5.partis princ.n.44.* latè Pereg.*tom.1.conſ.14.n.18.* vbi *n.19.cum ſeqq.* diſputat an idem, ſi ab Eccleſia infeudatum laico?

Nonnulli Doctores decimas in triplici con- 9
ſtituunt differentia: putant enim quaſdam eſſe prædiales, ſeu reales, prout ſunt illæ, quæ ex fructibus prædiorum colliguntur, nonnullas appellant perſonales, vt ſunt illæ, quæ nomine perſonæ, putà ex lucro humana induſtria quæſito comparãtur: alias denique mixtas eſſe arbitrantur, prout dicunt eſſe illas, quæ ex fructibus pecorum percipiuntur, eò quod partim ratione loci, in quo paſcunt, partim ratione perſonæ, cuius induſtria cuſtodiuntur, exiſtimant debitas eſſe, prout in ſpecie tradunt Hoſtienſ.*in ſum.huius tit.§.1.* Maior.*in 3.ſent.diſt.37.q.73.in princ.* Sylu.& Ang. *in ſumm.verb. decima, in princip.* Azor.*d.lib.7. c.34.q.3.* Monet.*art.3.n.9.* Fagund.*d.præcept. 5.lib.1.c.2.n.1.* Palao *tom.2.tract.10 p.1.num.2.* Machado *en ſu perfetto Confeſſor, lib.2.c.10.p. 4.tract.10. doc.1.* Sed hæc triplex diuiſio nequaquam placet, tum propter text. *in l.pecudum.ff.de vſur.* tum etiam; quia vix dari poſſunt reales, quarum perceptio etiam perſonæ induſtriam non requirat.

Quare dicendum eſt, decimas ad duas tantùm ſpecies attento iure reduci poſſe, iuxta text. & quæ ibi notant Doctores *in capit. ad Apoſtolicæ, de decim.* & ita aliæ ſunt prædiales, aliæ vero perſonales appellantur: priores ſunt, quæ debentur ex fructibus prædiorum; poſteriores vero, quæ debentur ex fructibus humana induſtria, & miniſterio quæ-
ſitis. † Inter quas ſpecies illud eſt diſcrimen; 10
quia priores ex Lege veteri debebantur, & percipiebantur. At vero poſteriores, licèt olim poſſent ſolui; non tamen erant in obligatione, vt aduertit S.Thom. *d q.87.articulo 2. in corpore,* modo tamen à Romanis Pontificibus conſtitutæ inueniuntur, iuxta text. *in dicto capite ad Apoſtolicæ, & in capit.paſtoralis. de decim.* tradit S. Thom. *vbi proximè,* Couar. *dict.capit.17.à numer.8.verſ.ter-*
tio, Nauarr. *conſ.1. à num.7. de decim.* †. Da- 11
tur tamen in prædictis decimis quædam conuenientia, quod ſtante congrua ſuſtentatione prædictæ decimæ pro temporum, locorum, & perſonarum qualitate mutationem recipere poſſunt, & ſic ex

conſuetu

conſuetudine, priuilegio, vel conſtitutione Eccleſiæ poteſt maior, vel minor quantitas ſecundum illius iudicium inſtitui. Nam, cum pro prædictis qualitatibus leges humanæ mutationes recipiant, ex text. *in cap. non debet, in princ. de conſang. & affinit.* & decima tam prædialis, quàm perſonalis reſpectu certæ, & determinatæ partis ſit à Lege humana inſtituta, meritò effectum eſt, vt ſtante congrua ſuſtentatione intra illius limites circa extenſionem, vel diminutionem decimæ maior, vel minor pars deſignari poſſit ex Eccleſiæ priuilegio, ſeu conſtitutione, vel conſuetudine legitimè præſcripta, prout in ſpecie reſoluit Sot. *d. quæſt.4. art.1. verſ. quarta concluſio*, & antea S.Thom. *d. art.1. in corpore, in finalibus verbis*, Couar. *d.cap.17.num.8.* Syluest. *verb.decima, num.10.* Quicquid contrarium teneant *gloſſ. vlt. in d. cap. in quibuſdam, §.ille quippe, de decim.* quam explicat Sot. *in d. art.1. col.pen.* dum in decimis prædialibus talem improbant conſuetudinem ex defectu rationabilitatis, quæ quidem rationabilitas neceſſariò ſupponenda eſt, vt conſuetudo operetur.

12 Inter oblationes, primitias, & decimas, illud eſt diſcrimen, quòd licèt decimæ, & primitiæ ſint in præcepto obligante, prout in decimis probat text. *in cap. decimæ*, ibi, *ſeu tardiùs dare, peccatum eſt*, & ibi, *decimæ ex debito requiruntur, & qui eas dare noluerit, res alienas inuadit.* 16 q.1. S.Thom. *d q.87. artic.1.* Sot. *d. q.4. art.1.* in primitiis probat text. *in c.1. verſ. oportet autem, 16. quæſt.7.* tradit gloſſ. *in cap.1. de decim.* optimè defendit S.Thom. *2.2. q.86. artic.4.* Sot. *vbi ſupr. art.4.* nihilominus tamen oblationes regulariter in præcepto eſſe non dicuntur: de ratione enim oblationis eſt, quòd ſponte fiat, iuxta illud *Exod. cap.5.* ibi, *ab omni homine, qui offert vltroneus accipietis eas:* qualis ſpontanea oblatio dici non poteſt illa, quæ ex vi præcepti facta eſt, arg. text. *in princip. Inſtit. de obligat.* in aliquibus tamen caſibus † oblatio poterit eſſe in

13 in præcepto, putà præcedente promiſſione, conſuetudine, ſeu alio actu obligationem inducente, iuxta text. ſic intelligendum *in cap. qui oblationes*, il 1. *cum ſequent. 10. quæſt.1.* vel ſi Parochus non ſufficientibus decimis egeat reſpectu congruæ ſuſtentationis, tradit gloſſ. *in cap. omnis Chriſtianus, de conſecr. diſt.1.* recepta communiter ex Couar. qui alios refert *d. cap. 15. num.3.* vel aliis ſimilibus caſibus, iuxta quæ intelligendus eſt text. *in d.cap. omnis Chriſtianus, & in cap. ſtatuimus. 16. quæſt.1.* vt aduertit Sot. *d. quæſt.3. articul.1. col.4.* de quo latè diximus *capit.24. à numer.6.* Breuior autem & communis illa eſt diſtinctio, quòd † decimæ ſunt quota pars frugum, & aliorum licitè acquiſitorum, debita ex præcepto Eccleſiæ miniſtris: at verò primitiæ ſunt ſolùm primæ, quæ naſcuntur fruges, ſeu prima frugum pars; oblationes autem quicquid Deo, vel Eccleſiæ, eiuſve miniſtris voluntariè exhibetur, regulariter loquendo. Ita Sot. *d. q.3. art.1. & q.4. art.1.* Rebuff. *q.1. n.17. cum ſeqq.* Tyndar. ex *n.84.* Monet. *cap.2. numero 10.*

---

§. I.

De rebus, ex quibus decimæ perſoluuntur.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ, tam prædiales, quàm perſonales, de omnibus fructibus ex prædio, vel hominis miniſterio productis, ex quibus petitæ fuerint, ex neceſſitate præcepti ſunt ſoluendæ.*

2 *Frumentum, & granum,*
3 *Palea,*
4 *Vinum,*
5 *Fabæ, & alia legumina,*
6 *Nuces, amygdala, & caſtaneæ,*
7 *Oliuæ,*
8 *Folia mororum,*
9 *Scaccharum,*
10 *Piſces,*
11 *Apes, ſeu fructus earum,*
12 *Lac, lana, & fœtus animalium cum nutriti ſunt.*
13 *Venatio, & aucupium,*
14 *Paſcua,*
15 *Ligna,*
16 *Fœnum,*
17 *Linum, & canape.*
18 *Negotium, & artificium.*
19 *Stipendia militum,*
20 *Aduocatio, procuratio, merces, & ſalarium,*
21 *Furna.*
22 *Lapidicinæ,*
23 *Fodinæ metallorum,*
24 *Molendina,*

} decimā ſoluunt.

25 *Decima an ex hæreditate, legato, vel donatione ſit ſoluenda, oſtenditur, & n. ſeqq.*

29 *Decima de fructibus illicitè acquiſitis ſoluenda non eſt.*

30 *Fructus, qui ex actu hominis, & illius miniſterio perſonali acquiruntur, in duplici ſunt differentia.*

31 *Fructus acquiſiti ex cauſa iniuſta, & iniurioſa, licitè tamen retenti, dupliciter conſiderari poſſunt.*

32 *Meretrices, & hiſtriones tenentur de rigore iuris ex proprio miniſterio acquiſitis decimam perſoluere; & poſt peractam pœnitentiam eſt ab illis accipienda.*

33 *Decima eſt ſoluēda ab vſurario, vel ab alio iniuſtè*

iniuſtè detinente ex fructibus prædij, quod pecunia vſuraria, vel malè retenta comparauit.

34 *Decimæ prædiales ex fructibus ſunt ſoluendæ abſque aliqua impenſarum deductione.*

35 *Expenſæ in decimis prædialibus quare non deducantur, oſtenditur, & num. ſeq.*

36 *Fructus aliquando accipiuntur ciuiliter, aliquando naturaliter.*

37 *Fructus diuerſimode accipiuntur in decimis prædicalibus, ac in decimis perſonalibus.*

38 *Expenſæ in decimis perſonalibus quare deducantur, oſtenditur.*

39 *Colonus partiarius pro portione ſua in ſoluendis decimis non deducit expenſas.*

40 *Decimæ integrè, & ſine diminutione ſoluendæ ſunt, priuſquam ex fructibus deducantur expenſæ, tributa, & cenſus.*

41 *Decima, vbi debetur, integra ſolui debet.*

42 *Parochus ad excludendas fraudes poteſt cuſtodes apponere, vel prohiberi facere, ne fructus ex agris efferantur, niſi ſoluta priùs decima, vel quòd ipſe, aut eius nuncius ſit præſens.*

43 *Fructus omnes Eccleſiæ debiti, excepto caſu decimarum prædialium, non aliter intelliguntur quàm deductis expenſis.*

44 *Decima duplex de vna & eadem re, ſiue de eodem aceruo ſolui non debet.*

45 *Redecima eſt contra ius.*

46 *Redecima poteſt acquiri præſcriptione immemorabili, vel quadragenaria cum titulo.*

1 DECIMÆ tam prædiales, quàm perſonales de omnibus fructibus ex prædio, vel hominis miniſterio productis, ex neceſſitate præcepti ſunt ſoluendæ, *c. non eſt, c. nuncios, c. ex parte, il 1. de decim.* Andr. Hiſpan. *in reg. decimarum, verſ. decimo fui interrogatus,* Monet. *de decim. cap.* 4. *numer.* 1. Suar. *de Relig. tom.* 1. *tractat.* 2. *lib.* 1. *cap.* 34. *numero* 3. & 4. Grilenzon. *conſ.* 165. *ex num.* 23. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea. reſol.* 109. Fagundez *in quinque Eccleſ. præcepta, præc.* 5. *lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 2. & *cap.* 4. *à num.* 1. Hieron. Carac. *de iurib. paroch. tit.* 5. *cap.* 17. Caſtil. *tom.* 7. *de tert. cap.* 2. *numer.* 16. me citato Trullench. *in expoſit. Decal. lib.* 3. *cap.* 3. *dub.* 2. *à numero* 2. Probatur. ſiquidem decimæ, tam prædiales, quàm perſonales, debet correſpondere ſpiritualibus, ratione quorum adminiſtratori debitæ ſunt, & conſtat omnia ſpiritualia fidelibus adminiſtrari: vnde neceſſariò dicendum eſt, ratione omnium temporalium ex illorum fructibus decimas, tam prædiales, quàm perſonales, ex neceſſitate præcepti eſſe perſoluendas, vt deducit S. Thom. 2. 2. *qu.* 87. *art.* 1. *in corpore*, ex auctoritate D. Pauli 1. *ad Corinth. c.* 9. Accedit, quòd decimæ ex intentione Eccleſiæ ſunt inſtitutæ ad congruam ſuſtentationem miniſtrorum, vt ſuprà dictum eſt; ac proinde æquiſſimum erat, vt non certis tantum rebus, ſed omnibus, quæ vnuſquiſque ad ſuæ vitæ ſubſidium acquirit, conſtituerentur. Dixi, *ex neceſſitate præcepti*, ad ſignificandum teneri omnes ad decimas ſoluendas ſub præcepto peccati mortalis, iuxta text. *in c. peruenit, & in c. frequenti, de dec.* iuncto text. *in cap. nemo,* 11. *q.* 3. eò quòd ſubtrahunt illud, quod ſpiritualium miniſtris debitum eſt, ex lege iuſtiſſima prout reſoluunt Couar. *var. lib.* 1. *c.* 17. *n.* 4. S. Thom. 2. 2. *q.* 87. *art.* 1. *ad* 4. Sot. *lib.* 9. *de iuſt. q.* 3. *art.* 1. *col.* 9. *verſ. primò ergo,* Caſtr. *aduerſùs hæreſes, verſ. decimæ*, vbi conuincit contrariam opinionem hæreticorum, qui voluerunt arguere iniuſtitiam in iuſtiſſimo, & ſanctiſſimo præcepto. Ex his ergo fructibus debetur decima.

Primò, ex omni frumento, & grano, *capit. non eſt, de decim.* Rebuff. *q.* 8. *num.* 3. Monet. *c.* 2
4. *num.* 2. vbi *n.* 3. idem dicit † in palea, Suar. 3
tom. 1. *de Religione, lib.* 1. *de diuino cultu. c.* 34. *n.* 2. Fagundez *d. præc.* 5. *lib.* 1. *c.* 4. *n.* 2.

Secundò, ex vino, *d. c. non eſt.*

Tertiò, de oleo, & melle, Rebuff. *d. q.* 8. *n.* 8. 4
Monet. *d. c.* 4. *num.* 10. Mantic. *dec.* 341. *n.* 1. vbi etiam de croco.

Quartò, ex faba, & aliis leguminibus, *cap.* 5
3. *de decim.* ibi, *de blado, & vniuerſis leguminibus,* Rebuff. *d. tract. q.* 5. *n.* 4. Fagundez *d. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 3. Monet. *d. cap.* 4. *n.* 4. vbi *num.* 11. ſubdit, quòd ſi huiuſmodi legumina colligantur in parua quantitate, ita vt non ſolùm ſufficiant ad quotidianum vſum, tunc ad vſum Rectoris ex illis decima ita dari poſſet, vt hodie ex meo horto Curatus ſumat, quantum ſibi opus eſt illo die: ſi autem in magna quantitate, ita vt aliis vendantur, tunc de his integra decima ſoluetur: & idem eſt dicendum de hortis olitoriis, in quibus tantùm herbæ, vt caules, & alia olera creſcunt veſcendi gratia: ſeruanda tamen eſt conſuetudo, quòd decimæ olerum ſoluantur in pecunia, & non in ſpeciebus, vt tenuit Rot. *in Pamptlonen. Vicariæ,* 5. *Iulij* 1593. coram *Giptio.*

Quintò ex nucibus, amygdalis, caſtaneis, & 6
aliis fructibus arborum, *c. decimæ,* 16. *quæſt.* 1. *d. c. non eſt, c. cùm homines, de dec.* Bertrand. *conſ.* 247. *vol.* 3. Rebuff. *d. q.* 5. *num.* 5. Monet. *d. cap.* 4. *num.* 5.

Sextò, ex oliuis, niſi propter earum exigui- 7
tatem per multum temporis ſpatium decima ſoluta non fuerit, vt dictum extitit *in Ciuitat. decimarum* 26. *Martij* 1618. coram *Card. Veroſpio.*

Septimò, ex foliis mororum, ſaltem ex con- 8
ſuetudine, Seraphin. *deciſ.* 827.

Octauò, ex ſaccharo, Ferret. *conſ.* 195. *n.* 2.
Rot-

Rot. *in Mediolanen. Decimarum.* 8. *Februarij*,1610.coram *bonæ mem. Card. Marquemont.* impreſſa per Farin.*deciſ.*223.*p.*1.*recent.* Pute. *deciſ.*80. *lib.*1. *in correctis.* vbi habetur, quòd ad effectum decimarum, ſaccharum dicitur fructus naturalis, & ex re elementata proueniens potius, quàm fructus induſtrialis: nam licet, ſimpliciter loquendo, ſaccharum dicatur fructus induſtrialis, iuxta Gloſ. *in l.ex diuerſo,ad lit.G.ff.de rei vendicat. & in capit. grauis,verb.fructus.de reſtit.ſpoliat.*cùm in eo magna induſtria hominis requiratur, prout dicitur in ſegetibus, vt in grano, vino & oleo, tamen quoad effectum decimarum reputatur fructus naturalis: quia, niſi prouidentia Dei operaretur, vana eſſet omnis induſtria perſonæ,vt dicit Abb.*in capit. cùm non ſit, notab.*1. *de decim.& in capit.non eſt,notab. etiam* 1.*eod.tit.*

10 *Nonò*, ex piſcibus, vt fuit dictum *in Vlixbonen. Decimarum piſcium,*22.*Ianuarij*, 1568. coram *Oradino:* Abulen. verò *in Matth.c.*23. *q.*160. vult, de piſcatione, quæ fit in flumine publico, ſiue priuato, ſiue proprio, abſque ſolutione penſionis, ſoluendas eſſe decimas de lucro piſcationis: de piſcatione verò, quæ fit in ſtagno, vel flumine, aut alio loco, propter quam ſoluitur penſio, ſoluendam eſſe decimam de prouentibus,per *capit.peruenit. de decim.* de quo etiam Fagundez *d.lib.*5.*c.*5. *numer.*4. deducendæ tamen ſunt expenſæ, & pecuniæ factæ in emendis, & reficiendis retibus, & cymbis ad piſcationem deſtinatis, & in coëmendis hamis, Fagund. *d.prac.*4.*lib.*1. *cap.*2.*num.*20.

11 *Decimò*, de apibus, ſeu fructu earum, hoc eſt,cera,& melle, *cap.nuncios,de decim.* vel de pecunia, quam ex melle & cera habuerunt vendentes,Rebuff. *d.quæſt.*8. *num.*15. Monet. *d. c.*4.*num* 18. ſubdunt,ſolui debere, vbi apes conſiſtunt, quod etiam ait Fagund.*d.capit.*5. *num.* 13. De apum examinibus, aluearibuſve ſoluendam eſſe decimam, vbi habet conſuetudo,tenet Azor.*d.cap.*35.*quæſ.*9.

12 *Vndecimò*, ex lacte, lana, fœtu,& aliis fructibus animalium, quorum decima ſoluitur illi Eccleſiæ, in cuius Parochia animalia paſcunt,& morantur,gloſ.*verb.perſonales,in c.ad apoſtolica* 20.*de decim.*Si verò in vna Parochia paſcant in hyeme, & in æſtate, in alia; vel in vna paſcant continuò, & in alia iaceant, & dormiant, tunc diuidi debent decimæ inter has duas Parochias,vt per Greg.Lop. *l.*6.*tit.* 20.*p.*1. Rebuff. *d.tract.q.*6.*n.*25.*cum ſeqq.* Perez *ad titul.*5. *lib.*1. *Ordin. pag.* 116. Menoch. *conſ.*398.*n.*36.*& n.* 40. Suar. de Pace *in pract. tom.*2.*p.*1. *cap.*5.*n.*8.*cum ſeqq.* Suar. *de Relig. tom.*1.*tract.*2.*lib.*1.*c.*5.*n.*8.*cum ſeqq.* Stephan. Fagund. *de ſeptem Eccleſiæ præceptis, præc.*5. *lib.*1.*c.*5.*n.*3. *cum ſeqq.* Baſil.Pont. *de Sacram. Matrim.lib.*6.*capit.*13.§.3.*numer.*23.*&* 24. vbi *num.*25. reſoluit,quando huiuſmodi oues nec paſcuntur, nec morantur per vllam anni partem in terris Eccleſiæ domini ſui,ſed in aliis, nullam partem decimarum deberi Eccleſiæ Parochiali domini, ſed illis, vbi paſcuntur,& morantur, Monet. *d.cap.*4.*numer.*16. vbi *n.*17. reſoluit decimam lactis deberi illi Eccleſiæ, vbi extrahitur; & caſeorum illi, in qua fiunt. De fœtibus decimæ non debentur ſtatim vbi nati ſunt, ſed cùm illi nutriti ſunt, nec indigent lacte materno: ita Andr. Hiſpan. *in reg. decimarum, quæſt.*14. *n.*5. Rebuff. *d.tract.q.*6. *num.*3.30.*&* 31.Vincent.de Franch.*deciſ.*114. Suarez.*d.lib.*1.*c.*37.*num.*6. Fagundez. *d.cap.*5. *n.*2.*&* 14. Monet.*de decim.c.*6.*num.*14. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.*252. ibi rationem aſſignat; quia ſi animalia ipſis ſtatim natiſconſignarentur,eſſet inutilis talis decimatio,& ſic melius eſſet illam non præſtare. Sed quid ſi animalia propter bullam fugiant de vna Parochia ad aliam, & ibi pariant, cui Parochiæ eſt ſoluenda decima de eis? Reſp. quòd decima ſolui debet Parochiæ, in quam fugerunt, ex Bald. Alber. & Paul. *in* §. *ſi quis igitur, in Auth. quibus modis nat. effic. ſui*, Lauret. de Franch.*de controu.inter Epiſcop. & Regulares, q.*82. Vide infrà §.2.*n.*37. *cum ſeqq.hoc eod.cap.*

Duodecimò de venatione, *d.c. non eſt*, Re- 13
buff. *d.q.*8.*n.*15.Monet.*d.cap.*4.*n.*19. vbi *n.*21. idem dicit de aucupio.

Decimotertiò,de paſcuis,hoc eſt,paſtura iu- 14
mentorum,quæ locatur, vel venditur, *c. commiſſum,de decimis.* Card. *in Clem.*1.*num.*15.*de decim.*Rebuff.*d.q.*8.*num.*22.

Decimoquartò de lignis,Rebuff. *d.q.*8.*n.*26. 15
Azor. *d.c.*35.*q.*9. nimirum,vt ex decem faſciculis decimus ſoluatur Rectori illius Parochiæ,vbi ligna creuerunt.Monet.*d.c.*4.*n.*13.

Decimoquintò ex fœno, quod in faſciculos 16
alligatum redigitur, *cap.peruenit* 5. *de decim.* Rebuff.*d.q.*8.*num.*9. Fagundez *d.præc.*5.*lib.*1. *capit.*4.*num.*4.Monet.*d.c.*4.*numer.*6.vbi addit, quòd ſi herba creſcat ſolùm pro paſcuis iumentorum,id tunc faciendum,quod de leguminibus, & herbis hortorum ſuprà diximus.

Decimoſextò ex lino,& canape,Rebuf.*d.q.*8. 17
*n.*8.Monet. *d.c.*4.*n.*8. vbi idem dicit de croco.

Soluitur quoque decima de omni negotio, 18
& artificio,*capit.decima*,16. *q.*1. ibi *de negotio, & artificio ſolue decimas*,Rebuff.*d.q.*8.*num.*19. Monet.*d.cap.*4.*n.*24. vnde colligitur de negotiatione ſoluendam eſſe decimam, *d cap.non eſt,c.paſtoralis,de decim.*Rebuff.*d.q.*8.*num.*18. Monet. *d.c.*4.*n.*25. item de militia, ſeu captis
in iuſto bello, *d.capit.non eſt*, quin & † de ſti- 19
pendiis, quæ milites habent, Rebuff. *d.q.*8.
*num.*11. vbi *numeris ſeqq.* idem dicit † de ad- 20
uocatione, procuratione, mercede, ſalario, & de omni lucro aduentitio, & profectitio.

21 De furnis quoque decima ſoluitur, hoc eſt de commodo illorum, ſiue illud in pane, ſiue in pecunia, ſiue in quauis alia re conſiſtat; Rebuff. *q.*8.*n.*20. Monet. *d.cap.*4.*num.*32.

22 Item, de lapidicinis decimæ ſoluuntur, Azor. *d.c.*35.*q.*9. non quòd ex decem lapidibus detur vnus, ſed ex pecunia, quam inde quis lucratur, Eccleſiæ, vbi audit Diuina, decimam ſoluit, Rebuff. *d.quaſt.*8.*num.*23. Monet. *d.cap.*4.*num.*33. vbi *num.*34. idem dicen-
23 dum ait † de argenti, & auri, aliorumque metallorum fodinis.

24 Et denique de molendinis, vt ſi decem ſextaria ſiliginis, tritici, aut alterius grani molendini nomine quis lucretur, tenetur vnum pro decima ſoluere, *cap.ex tranſmiſſa, de decim.* quòd ſi pecunia pro molendini penſione ſoluatur, de illa pecunia decima ſoluitur Eccleſiæ, in qua ſitum eſt molendinum. Rebuff. *d.quaſt.*8.*num.*6. Monet. *d.cap.*4.*n.*35.

25 Ex quibus infertur *primò* reſolutio ad illam *quaſt.* an ex hæreditate, legato, vel donatione decima ſit ſoluenda? In qua partem affirmatiuam tuentur Abb. *in cap. paſtoralis, à num.*3. dicens contrarium ex conſuetudine obſeruari, *& in cap.peruenit, num.*2.*de decim.* Fagundez *d.pracepto* 5.*lib.*1. *cap.*2. *à num.*5. Pro qua ſententia facit primò, quia decimæ attento iure ſoluendæ ſunt de omni lucro: patet ex text. *in d.cap.paſtoralis,* ibi, *quaſi de lucro decimas perſoluendas,* &c. & non eſt negandum hæreditatem, legatum, & donationem lucrum continere, & à titulis lucratiuis prouenire. Facit inſuper quòd res hæreditariæ, legatæ, vel donatæ ſunt bona mobilia, vel immobilia, provt in conſtitutione, legato, vel donatione reperiuntur: hæreditas enim nihil aliud eſt, quàm ſucceſſio in vniuerſum ius defuncti, ex text. *in l.hareditas, ff.de regul. iuris;* & tamen conſtat, de omnibus bonis acquiſitis decimam eſſe perſoluendam, vt expreſsè probat text. *in d.cap non eſt,* ibi, *de omnibus bonis decima ſunt miniſtris* &c. Facit denique, quia decimæ ſoluuntur in recognitionem vniuerſalis dominij, iuxta text. *in cap. tua nobis* 26.*verſ.cùm enim, de dec.* & in honorem Dei, qui dignatus eſt totum dare, iuxta text. *in cap.decima,* 16.*q.*1. quæ quidem recognitio, & honor verificatur in ſoluenda decima de hæreditate, legato vel donatione.

26 Contrariam tamen ſententiam tenuerunt Innoc. *in d.cap.non eſt, num.*2. Sylueſt. *in Sum. verb.decima, n.*12. Rebuff. *d.q.*8.*n.*21. Monet. *dict. cap.*4.*num.*37. Pro qua facit primo, quia decimæ ſolummodo ſoluuntur ex fructibus à terra, vel ab hominis miniſterio productis, vt ſuprà notauimus; & videmus res hæreditarias, legatas, vel donatas non eſſe fructus ex terra vel hominis miniſterio productos, ſed ex alterius hominis voluntate dependere; vnde videtur dicendum, quòd de illis decimæ non debentur. Facit ſecundo, quia in Lege veteri Dominus dedit ipſas terras, & poſſeſſiones; tamen conſtat, non ex ipſis, ſed ex ipſarum fructibus ſibi dari decimas iuſſiſſe, iuxta illud *Num. cap* 18. ac proinde cùm Romani Pontifices circa decimas conſtituendas imitarentur Legem veterem, neceſſariò videtur dicendum voluiſſe, vt magis de ipſarum rerum, (quæ per illos titulos transferuntur,) fructibus, quàm de eiſdem rebus decimæ ſoluerentur. Facit denique, quia, ſi de rebus hæreditariis, legatis, vel donatis decimæ ſoluentur, vtique quàm citò res, præſertim immobiles omnes, ad Eccleſiam peruenirent, quod quidem non conuenit.

Gloſſ. igitur *verb.negotio, in d.c. decima.* 16. *quaſt.*1. exiſtimat faciendam eſſe differentiam inter hæreditatem, quæ prouenit ex teſtamento, & inter illam, quæ accipitur ab inteſtato; ita vt in priori caſu decima debeatur; minimè verò in poſteriori: ſequitur Azor. *inſtit. moral.part.*1.*lib.*7.*cap.*35.*quaſ.*8. Quæ diſtinctio fundatur in eo, quòd in priori caſu lucrum cernitur, & ita procedat prior ſententia: in poſteriori verò caſu debitum reperitur iuxta text. *in l ſcripto, §.vlt.ff.vnde liberi.* quæ conciliatio placere non poteſt: in primis, quia licèt hæres ab inteſtato ex voluntate expreſſa defuncti non ſuccedat, *l.qui liberis,* 7.*§.hac verba, ad finem, ff.de vulgari,* nihilominùs tamen contra illius voluntatem ſuccedere non dicitur, immò magis ex ipſius veroſimili mẽte, in qua lex ipſa fundatur ad hæredis ſucceſſionem conſtituendam; ac proinde quamuis ſuppoſita lege debitum videatur, tamen cenſetur procedere ex tacita voluntate defuncti, qui potens de hereditate diſponere, non diſpoſuit; ita dicendum eſt hæreditatem quantumcunque ab inteſtato lucrum recipere. Conuincitur rurſus: quia illud, quod Aduocato pro patrocinio, mercenario pro mercede tribuitur, debitum eſt, & quidẽ efficax, vt probat text. *in l.qui operas* 38. vbi omnes, *ff.locati,* reſoluunt Duen.*reg.*66.*lim.*1. Anton. Gom. *variarum tom* 2.*c.*3.*n.*3. ex quo lucro dato decima perſoluenda eſt, vt fatetur gloſ. *d.verb.negotio,* & omnes ſuprà citati, propter text. *in d.cap.decima,* ibi, *de artificio,* &c. & in ſtipendio multis aduertit Innocent. per text. ibi, *in d.c.non eſt.* Sot. *lib.*9.*de Iuſt.*1.*q.*4.*art.*2.*col.*4. quod quidem debitum eſſe nemo negabit. Vnde gloſſ. *verb. quaſi de lucro, in d.cap. paſtoralis,* aliam facit diſtinctionem inter hæredem filium, qui ſuus eſt, & inter hæredem extraneum, ita vt in priori caſu decima minimè ſit ſoluenda, & poſterior opinio procedat; contrà verò in poſteriori caſu, in quo prior opinio procedere poteſt: ſequitur eandem ſenten

ſententiam Sylueſt. *d. verb. Decima, num.* 12. Mouetur gloſſ. quia, cùm filius poſt mortem patris reſpectu hæreditatis illius non dicatur de nouo acquirere, ſed magis dominium rerum continuare, iuxta text. *in leg. in ſuis, ff. de liber. & poſthum.* ibi, *vt nulla videatur hæreditas fuiſſe*, &c. & ibi, *non hæreditatem percipere*, &c. decimam ſoluens, magis ex re propria, quam ex lucro, illam ſoluere diceretur, quod eſt inconueniens. Contrà verò in poſteriori caſu, in quo cum re vera lucrum acquiratur, decimam ſoluendam eſſe putat ſecundùm priorem opinionem. Mouetur etiam, quia inſpecto iure, pater & filius vna perſona cenſentur, *l. vlt. C. de impub.* & aliis: vnde, cùm pater ex eiſdem bonis decimam non debebat, *d. l. in ſuis*, ibi, *quia etiam viuo patre quodammodo domini exiſtimantur.* Sed hæc gloſſæ conſideratio ſimiliter non placet, ſiquidem licèt filius poſt mortem patris dicatur tunc de nouo non acquirere propter continuationem dominij, non tamen negandum eſt, aliquo tempore de nouo acquiſiuiſſe, & tunc ſaltem quoad poſſeſſionem, ac ſubinde reſpectu illius acquiſitionis verificantur fundamenta prioris ſententiæ. Accedit, quòd licèt filius de nouo non acquirat dominium ciuile, quod aliàs in vita patris eidem communicatur, non tamen negandum eſt, de nouo acquirere dominium naturale, quod mediante traditione transfertur, & ſic lucrum comparare.

28 Quare ego reſoluendum exiſtimo, quòd ſi hæreditas, legatum, vel donatio fiat de ipſis rebus fructiferis, ſimul cum fructibus, ſine dubio decima perſoluenda eſt, eò quod tunc temporis cenſentur dari, ſeu relinqui cum ſuo onere, vt expreſsè probat text. *in d. paſtoralis, verſ fructus autem.* Si vero fieri contingat de ipſis rebus, in quibus fructus non reperiuntur, tunc decima non debetur, iuxta fundamenta poſterioris ſententię. Nec pro priori contraria refragatur text. *in d. cap. paſtoralis*, dum agit de lucro, & *in dict. cap. non eſt*, dum agit de bonis; ſiquidem reſpondetur Iura illa eſſe intelligenda de lucro, & de bonis, quæ ex fructibus dicuntur reſultare, propter quod fructus eſſe cenſentur, in quibus ratio prædictæ recognitionis verificatur.

29 *Secundò* infertur de fructibus illicitè acquiſitis decimam non eſſe ſoluendam. Diximus *ſuprà* ſoluendas eſſe decimas de omnibus fructibus, ex quibus fuerint petitæ: atqui ex fructibus illicitè acquiſitis decimæ non petuntur. Igitur, &c. Probant Corollarium text. *in cap. ex transmiſſa.* 23. vbi gloſſ. *verb. licitè.* Abb. *num.* 3. Innocent. & alij *de decim.* Sanct. Thom. 2. 2. *quæſt.* 87. *artic.* 2. *ad* 2. Sot. *lib.* 9. *de Iuſtit. quæſt.* 4. *art.* 2. *col.* 5. Pro pleniori tamen huius articuli declaratione ſciendum, quod fructus, ex quibus decimæ ſoluũtur dupliciter conſiderari poſſunt: vel enim ſunt reales, qui ex aliquo prædio producuntur; vel rurſus ſunt perſonales, qui per miniſterium perſonę acquiruntur. Inter vtrumque modum illud eſt diſcrimen, quod de prioribus; ſiue licitè, ſiue illicitè acquirantur, ſeu percipiantur, ſemper decima ſoluenda, & recipienda eſt. Patet, ſi expendamus tales fructus ab ipſa terra, quæ de illis decimam præſtare obligata eſt, produci, & in illa meſſe, ac ſubinde à quocunque poſſeſſore de illis decimam eſſe perſoluendam, iuxta text. *in c. à nobis* 24. *de decim.* & idem ſic reſoluunt gloſſ. *verb. negotio, in d. c. decimæ.* vbi Turrec. *n.* 5. *& verb. licitè, in d. c. ex transmiſſa.* Abb. *in cap. paſtoralis, num.* 3. *& in c. commiſſum*, etiam *num.* 3. *& in c. cùm homines, num.* 6. *de decim.* Tyndar. *dict. tract. num.* 39. Rebuff. *eod. tract. quæſt.* 5. *n.* 18. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 35. *quæſ.* 13. Monet. *dict. cap.* 4. *n.* 39. contra vero in poſterioribus ſecundum diſtinctionem modo referendam.

Deinde ſciendum eſt fructus, qui ex actu hominis, & illius miniſterio perſonali acquiruntur, in duplici eſſe differentia: quidam enim ſunt, quorum acquiſitio, & retentio iniuſta eſt, & iniurioſa, veluti furtum, & aliud ſimile: alij vero ſunt quorum acquiſitio, licet reſpectu actus ſit iniuſta: retentio tamen non eſt in ſe iniurioſa, nec iniuſta, prout in meretrice, & hiſtrione. Inter vtrumque modum illud eſt diſcrimen, quod de prioribus nequaquam decima recipienda eſt; nec perſoluenda. Patet, ſi expendamus, huiuſmodi fructus neceſſario eſſe veris dominis reſtituendos iuxta *reg. peccatum, de regul. iuris, lib.* 6. & circa illos dari repetitionem, & vti tales in effectu non dici fructus ipſorum acquirentium, ex regula *l. non poſſunt, ff. de iure fiſci*, ac proinde decimari non poſſunt, vt concludunt Tyndar. *num.* 5. Rebuff. proximè *citatis locis* Fagundez *dict. præcept.* 5. *lib.* 1. *c.* 1. *n.* 14. *cum ſequentibus*, Monet. *cap.* 4. *ex num.* 42. ne aliàs acquirens contra domini voluntatem, de eiſdem fructibus diſponere dicatur: non ſic dicendum in poſterioribus, iuxta diſtinctionem modò ponendam. 30

Denique ſciendum fructus acquiſitos ex cauſa iniuſta, & iniurioſa, licitè tamen retentos dupliciter conſiderari: vel enim acquirẽs non perſiſtit in tali cauſa iniuſta, turpi, ſeu iniurioſa; vel rurſus adhuc in eadem perſeuerat. Inter vtrumque modum illa eſt differentia, quòd in priori caſu, attento iure, fructus decimari poſſunt, & decimæ ex illis recipiuntur, contrà verò in poſteriori caſu, in quo licet debeantur, Eccleſia tamen decimas, attento iure, non recipit, ne aliàs recipiendo videatur acquirentium improbitatem approbare, 31

approbare, & illorum peccatis communicare: ad quod illudere videtur *Deuteron. capit.* 23. ibi, *Non offeres mercedem proſtibuli*, &c.

32 Ex his colligo *primò* meretricem, & hiſtrionem teneri de rigore iuris ex proprio miniſterio acquiſitis decimam perſoluere, & poſt peractam pœnitentiam eſſe ab illis recipiendam. Conſtat, ſiquidem tales acquirentes, licèt turpiter faciant in acquirendo, non tamen turpiter retinere dicuntur, *l.* 4. §. *ſed quod meretrici, ff. de condict. ob turpem cauſam*, ac proinde de rigore iuris teneri ex prædictis acquiſitis decimam perſoluere; & poſtquam pœnituerint, ab illis eſſe recipiendam, prout in ſpecie reſoluunt gloſſ. *verb. licitè*, Innocent. Abb. *num.* 3. & alij *in dicto cap. ex tranſmiſſa*, Sanct. Thom. 2. 2. *quæſtion.* 87. *arti.* 2. *ad* 2. Couar. *in reg. peccatum, partit.* 2. §. 11. *num.* 1. *cum ſequentibus*, Monet. *d. cap.* 4. *num.* 49. licèt Sot. *lib.* 9. *de Iuſtit. quæſt.* 4. *art.* 2. *verſ. ad* 2. dicat, talem opinionem nullibi practicari, nec talium decimarum obſeruationem præſtari.

33 Colligo *ſecundò*, decimam eſſe ſoluendam, & recipiendam ab vſurario, vel alio iniuſtè detinente ex fructibus prædij, quod pecuniâ vſurariâ, vel malè retentâ comparauit: nam, licèt vſurarius pecuniam mediante vſura acquiſitam reſtituere teneatur, quam ſoluens condicere poteſt, vt tradit Gloſſ. *in c. debitores, de iureiur.* communis ex Couar. *lib.* 3. *var. c.* 4. *num.* 7. Baptiſta *comment. vlt. de vſuris, num.* 46. nihilominus tamen prædium illud tali pecunia comparatum, & ipſius fructus (dum aliunde poteſt) reſtituere non tenetur ex regul. text. *in l. ſi ex ea* 6. *C. de rei vendicatione*, tradunt in ſpecie plures, quos refert, & ſequitur Couar. *dict. cap.* 3. *n.* 6. Baptiſt. *d. loco, num.* 56. Sot. *lib.* 6. *de iuſtit. quæſtion.* 1. *artic.* 4. Nauar. *in man. cap.* 17. *num.* 25. Medina *de rebus per vſuram quæſitis, quæſtion.* 4. Quicquid aliter intendant Bald. *in l.* 1. *n.* 12. *C. pro ſocio*, Dec. *in l. certi condictio*, §. *vltim. num.* 3. *ff. ſi certum petatur*, & alij, quos referunt Adrian. *de reſtit. tract. de vſura*, §. *occurrit. verſ. ad* 3. Accedit, quòd fructus prædij reales ſunt, ac ſubinde cùm decimæ prædiales ſint illæ, quæ ex illis colliguntur, neceſſariò, ſiue licitè, ſiue illicitè recipiantur, decimæ perſoluendæ ſunt, iuxta ſuprà reſoluta: ſic ceſſat opinio Baldi, & eius fundamentum, & hanc ſententiam tenet Monet. *dict. cap.* 4. *num.* 48. aduertens *ibi* poſt Tyndar. *num.* 52. & Petr. Roiz. *Lituan. deciſ.* 5. *num.* 219. de vſuris, aliiſque per vſuram acquiſitis ſolui non poſſe decimam perſonalem. Vtrùm vero de minimis, etiam licitè acquiſitis, decima ſit ſoluenda, dicendum eſt, quod non: ſiquidem indecens eſt, & rationi minimè conſentaneum, quòd miniſtri Eccleſiæ ſint exactores minimorum, cùm id virtuti liberalitatis repugnet, & vitium auaritiæ in perſonis maximè Eccleſiaſticis improbetur, iuxta text. *in cap. auaritiæ, de elect. in* 6. iuuat deciſio text. *in cap. ſuam, de pœnis.* Nec obſtat reg. generalis, quòd de omnibus fructibus ſoluenda eſt decima, ſiquidem appellatione omnium non veniũt minima, arg. *l. ſcio. ff. de in integr. reſtit.* vbi tamen conſuetudo loci aliud ſuaderet, illi ſtandum erit.

Tertiò infertur, decimas prædiales ex fructibus eſſe ſoluendas abſque aliqua impenſarum deductione, probant text. *in cap. non eſt, verſ. volumus*, text. melior *in c. paſtoralis, verſ. expenſas*. text. opt. *in c. tua nobis, de decim.* tradunt Gloſſ. *verb. præcedat, in cap. pen. illo titul. & verb. fructus, in cap. grauis*, vbi Doctores *de reſtitut. ſpol.* Doctores *in l. fructus, ff. ſoluto matr.* Tiraq. *de retr. lig.* §. 15. *gloſſ.* 1. *n.* 10. *& de primogen. quæſt.* 47. *num.* 9. Ioan. Garc. *de expenſ. capit.* 1. *num.* 17. Sot. *de iuſtit. lib.* 9. *quæſt.* 4. *art.* 2. Cened. *ad Decretal. collect.* 66. D. Barboſ. *in d. l. fructus à n.* 7. *&* 16. Rebuff. *quæſt.* 11. *num.* 3. Menoch. *de arbitr. caſu* 215. *num.* 2. Gam. *Luſit. deciſ.* 150. *n.* 1. *& dec.* 232. *num.* 1. Ranchin. *part.* 3. *concl.* 301. Valaſc. *de iure emphyt. quæſt.* 17. *num.* 10. Perez *tit.* 5. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 125. Zerol. *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verb. decima* §. 9. Cald. Pereira *de empt. cap.* 27. *num.* 74. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 19. *num.* 101. Suarez *de relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *cap.* 35. *num.* 4. Leſſ. *de iuſt. lib.* 2. *cap.* 39. *de decimis, dub.* 3. *num.* 16. Camill. Borrel. *in ſumm. omnium deciſ. tom.* 1. *tit.* 19. *de decim. n.* 10. Monet. *de decim. cap.* 6. *q.* 4. *à n.* 28. Caſtr. Palao *in opere morali tom.* 2. *tr.* 10. *diſp. vnic. puncto* 8. *n.* 1. Trullench. *in expoſit. Decalogi lib.* 3. *cap.* 3. *dub.* 3. *à n.* 1. 34

Rationem autem, quare expenſæ ex his decimis non deducantur, cùm aliàs fructus intelligantur deductis expenſis, ex *d. l. fructus* cum ſimilibus, difficile erit inueſtigare: nam Gloſſ. *verb. credimus, in d. cap. paſtoralis*, exiſtimat limitandam eſſe regulam *d. l. fructus* in decimis prædialibus, in quibus ſpeciale eſſe putat, vt expenſæ non deducantur: ſequitur Bart. *in d. l. fructus, n.* 6. dicit communem Legiſtarum Addit. ad Bernard. *reg.* 302. *verſ. ſextò*. Sed conuincitur manifeſtè, in primis, quia prædicti non aſſignant congruam rationem talis ſpecialitatis; tum quia *l. fundus qui* 52. *ff. famil. herciſc.* ibi, *nullus caſus*, &c. propter ſignum vniuerſale, *nullus*, talem ſpecialitatem non ſolùm in decimis, ſed etiam in quocunque alio excludere, ſeu denegare videtur; quemadmodum enim dictio *omne* nihil excludit, iuxta reg. Iuriſconſult. *in l. Iulianus*, alias incip. *Teſtatorem, ff. de legat.* 35

legat.3. cum aliis citatis per me *de diction. vſufreq. dict*.241.*n*.1.ita quoque dictio,*nullus*, nihil admittit, & omnia excludit, *dict*.229. *num*.1.*&* 2.tum denique quia *d.cap.tua nobis, verſ. cum enim,* apertè ſignificat id ipſum, quod diſponitur in decimis procedere etiam in fructibus, qui debentur dominis temporalibus, quorum prædia ab aliis coluntur. Secundo loco alij Doctores exiſtimant, propterea expenſas non deduci, quia decimæ prædiales iubentur ſolui integræ, vel cum integritate,vt probatur *in d.cap.non eſt,ad fin.* ibi,*cum integritate,* &c. *& in d.cap.tua nobis, in fine*, ibi, *cum integritate,* &c. Concil.Trid. *ſeſſ*.25.*de reformat. cap*.12. ibi, *integrè perſoluant*, ac ſubinde,cùm deducantur, vbi quis integros fructus reddere tenetur, arg. *l. vlt.* ibi, *ſuper integra,* &c. *C.ad leg.falcid.* meritò inquiunt illi deductio expenſarum non contingit in decimis prædialibus perſoluendis:ita in ſpecie Roman. *in d.l.fructus*, poſt alios Tiraq. *d*.§.15.*gloſſ*.1.*n*.9. Addit. ad Bernard. *vbi ſup.* Sed neque hæc ratio placet; ſiquidem prædicta iura, & alia ſimilia, dum de integritate decimarum loquuntur, non conſtituunt aliquod ius nouum, imò reſpondent conſultationibus,vt patet ex *d. c. tua nobis, in princ.* ibi, *Tua nobis fraternitas intimauit*, ac ſubinde ex eo,quòd reſpondent,attento iure decimas eſſe ſoluendas abſque expenſarum deductione, iubent eaſdem cum integritate perſolui; tum quia verior, & receptior ſententia eſt impenſas eſſe deducendas, etiamſi quis integros fructus reſtituere teneatur, vt reſoluunt plures citati à Tiraq. *vbi ſuprà num*.8. Tertio loco, nonnulli pro vera ratione indaganda exiſtimarunt faciendam eſſe diſtinctionem inter reſtitutionem omnium fructuum,& inter illam, quæ fit aliqua certa illorum parte, ſeu quota: veluti quando agitur de quarta,vel quinta reſtituenda,itavt in priori caſu procedat reg. *d.l.fructus*, & intelligatur *d.cap.grauis,de reſtit.ſpoliat.* minimè verò in poſteriori caſu: tunc enim putant abſque vlla expenſarum deductione, ſemper verbum *fructus*, eſſe intelligendum: ita in propoſito Abb. *num*.9. & alij *in d. cap. paſtoralis*, plures relati à Tiraq. *vbi ſuprà numero* 17. *& de primogen. quæſt*.74.*num*.9. Capic. *deciſ*. 20.*à numer*. 12. Viu. *deciſ*.4. *numer*.13. Monet. *d.cap*.6.*num*.31. Sed nec hæc ratio placet; repugnat enim deciſioni text. *in d. l. fructus,* vbi non ponitur verbum *omnes*, ſed ſimpliciter, & abſolutè agitur de fructibus, & ſic de parte, ſeu quota illorum, in qua quoad hoc non apparet diuerſa ratio; licèt enim verbum indefinitè prolatum, ſi negatiuè conſipiatur, æquipolleat vniuerſali, iuxta text. *in d. l*.1. §. *quòd autem*, ibi, *iudicium non dabo, Digeſt.de alea luſu,& aleat.* ſi tamen affirmatiuè fuerit conceptum, particulari cenſetur æquipollere, vt deducitur ex text. *in cap. licet, canon,* iuncto *cap.ſtatutum,de elect. lib.6.* ac proinde neceſſario ſuccedit reg. *l.qua de tota.ff.de rei vendic.*

36 Quare ex mente S.Thom. 2.2. *quæſt*.87. *artic*. 2. pro declaratione, & vera ratione indaganda ſciendum eſt primo, verbum *fructus*, duplici modo accipi; aliquando enim accipitur ciuiliter, aliquando vero naturaliter. Priori modo capitur verbum *fructus*, ſecundùm cenſuram & interpretationem iuris ciuilis: poſteriori verò ſumitur ſecundùm naturam, & veritatem rei, & iuxta verbi proprietatem. Inter hos duos modos illud eſt diſcrimen, quod verbum *fructus*, ciuiliter acceptum, non aliter intelligitur, quàm deductis expenſis factis gratia eorumdem fructuum, eo quod illis deductis expenſis in reſiduo interpretatur lex Ciuilis conſiſtere vtilitatem,quæ ex fructibus recipitur; ſic procedit text. *in d.l.fructus,& in l*.1. *C.de fructibus & litium expenſ.& d.l.fundus qui, Dig. famil. hercisc.* Non ſic dicitur, ſi verbum *fructus*, naturaliter accipiatur: tunc enim fructus abſque expenſarum deductione conſiderari debent. Patet, ſi expendamus fructus, prout Dei auctoris beneficio proueniunt, eſſet quotquot in fundo naſcuntur, & percipiuntur, & vidimus omnes fructus abſque vlla expenſarum deductione naſci in fundo,& Dei beneficio prouenire. Sic aliàs ſolent homines, præſertim ruſtici, & iuris Ciuilis ignari dicere tot ſe fructus percipere, quot nati,& collecti ſunt in fundo,intelligentes verbum *fructus*, naturaliter, & ſecundùm rei veritatem abſque vlla impenſarum deductione.

37 Deinde ſciendum eſt verbum *fructus*, diuerſimodè accipi in decimis prædialibus, ac in decimis perſonalibus: ſiquidem in prædialibus accipitur naturaliter, & ſecundùm rei naturam, & verbi proprietatem; in perſonalibus verò ciuiliter, hoc eſt, ſecundùm interpretationem, & cenſuram iuris Ciuilis. Ratio huius diuerſitatis illa eſt: quia Deus Opt. Max.in lege veteri inſtituens decimas prædiales, quas Leuitis præſtari iuſſerat,& reſpexit ad ius Ciuile futurum, nec ad illius futuram interpretationem,& cenſuram ſed ad naturam & veritatem rei; ac proinde, cùm decimæ prædiales, licèt hodie ex auctoritate Eccleſiæ debeantur, ſint tamen inſtitutæ ad exemplum, & ſimilitudinem illarum, quæ in Lege veteri debebantur; vnde merito effectum eſt, vt in decimis hodiernis prædialibus verbum *fructus*, intelligatur naturaliter, prout in fundo percipiuntur, & ex Dei beneficio proueniunt. At vero cùm perſonales debeantur ex ſola auctori

auctoritate Eccleſiæ, nec vllum de illis in lege veteri ſit præceptum, vt aduertit S. Thom. *d. quæſt.* 87. *art.* 2. *ad* 1. merito effectum eſt, vt in illis iure humano inuentis, & poſt ius Ciuile, inſtitutis, verbum, *fructus*, non naturaliter accipiatur, ſed ciuiliter, hoc eſt, ſecundùm eiuſdem iuris humani, & Ciuilis interpretationem, & ſic decimas perſonales regulariter deberi expenſis priùs deductis, per text. *in d. cap. paſtoralis*, docent Rebuff. *d. tract. quæſt.* 11. *num.* 4. Viu. *d. deciſ.* 4. *num.* 21. *&* 22. Tiraq. *d. d.* §. 15. *gloſſ.* 1. *num.* 14. Leſſ. *d. cap.* 39. *dub.* 3. *numero* 16. *verſ. ſecundo*, Suarez *d. lib.* 1. *cap.* 33. *n.* 2. Filliuc. *d. tract.* 27. *p.* 2. *c.* 10. *quæſt.* 8. Caſtr. Palao *d. tom* 2. *tract.* 10. *diſp. vnic. puncto* 6. *n.* 7. *&* 8. Trullench. *d. lib.* 3. *c.* 3. *dub.* 3. *n.* 3. Monet. *c.* 6. *n.* 32. vbi *n.* 33. ſubdit deberi non ſolùm deductis expenſis vtiliter erogatis, vt in mediatoribus, verùm etiam voluntariis, dummodo in fraudem factæ non ſint. Nec refragatur text. *in d. c. non eſt, de decim.* ibi, *de bonis prædictis*, &c. iunctis verbis præcedentibus, ibi *de negotiatione*, *de ipſa militia*, &c. Satisfit enim, ſi dicamus text. illum in ſua generalitate circa expenſas non deducendas, ad decimas prædiales eſſe reſtringendum, ne aliàs abſurdum ſequatur, contra text. *in dicto c. paſtoralis*; & licèt determinatio reſpiciens plura determinabilia ſoleat illa æquè determinare, iuxta text. *in l. iam hoc iure, verſ. incongruens enim*, *ff. de vulgari*; id tamen non procedit, quando colligitur expreſsè contrarium ex alia deciſione, quæ expreſsè obſtare videtur, prout text *in d. c. paſtoralis*.

38 Ex his *primò* colliguntur rationes, propter quas decimæ prædiales abſque deductione expenſarum ſunt ſoluendæ; minimè verò perſonales: & vlteriùs id ipſum non ineptè deprehenditur ex text. *in d. cap. tua nobis*, & aliis, de quibus *in tit. de decim.* dum in propoſito expendunt, quòd Deus, Dominus eſt terræ, & plenitudinis eius, & ſibi reſeruauit decimas omnium fructuum terræ in ſignum vniuerſalis dominij; ac ſubinde videtur dicendum decimam partem fructuum accipi debere eodem modo, quo Deus, Dominus eſt terræ & plenitudinis eius. Nec refragatur dicere, quod quando Domino reſtituuntur fructus à colono in quota, verbum, *fructus*, non ciuiliter, ſed naturaliter accipitur, & ſic fit reſtitutio abſque impenſarum deductione, *dict. capit. tua nobis*. Satisfit enim, ſi aduertamus, id procedere ſuppoſita natura conuentionis, quæ quidem inter dominum, & colonum fieri ſolet fructibus naturaliter conſideratis, hoc eſt, de fructibus, quos Deus de terra dederit; ac proinde nil mirum, ſi debeant reſtitui ſine deductione impenſarum, prout dicit text. ſic intelligendus *in dict. cap. tua nobis*; ſecus vero, ſi fiat mentio de fructibus ſimpliciter; & non detur alia coniectura, vel conſuetudo, qua ſtante ſupponatur prædicta natura conuentionis, iuxta ſuprà reſoluta: quod tamen limitandum eſt, ſtante rationabili conſuetudine, qua data expenſæ deducentur ex decimis prædialibus; ſi tamen congrua portio remaneat miniſtrantibus ſpiritualia: quoniam, ſicut conſuetudo efficere poteſt, vt decima alteretur, vel diminuatur, manente congrua ſuſtentatione, iuxta *ſuprà* reſoluta; ſic etiam eadem conſuetudo efficere poteſt, vt ex decima parte fructuum deducantur expenſæ, quarum deductio in effectu nihil aliud importat, quàm quod minor efficiatur portio, quæ illis non deductis maior erat.

39 Colligitur *ſecundò* colonum partiarium pro portione ſua in ſoluendis decimis non deducere expenſas, vt probat *d. cap. tua nobis*, ibi, *ſicut colonus de parte fructuum*, &c. Valaſc. *de iure emphyt. quæſt.* 30. *num.* 9. Menoch. *de arbitr. caſu* 215. *n.* 2. Ioan. Garc. *d. c.* 1. *num.* 22. Surd. *deciſ.* 294. *num.* 1. D. Barboſ. *in d. l. fructus*, *num.* 18. Suar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 13. latè Monet. *d. cap.* 6. *num.* 40. *cum ſeqq.* vbi *num.* 42. cum Azot. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 24. *quæſ.* 4. agens de colono, & quomodo, & cui Eccleſiæ ſoluere debeat decimam; diſtinguit in hunc modum: Aut colonus colit nummis, ſeu pro certis menſuris à domino dandis, & tunc ſoluit Eccleſiæ Parochiali perſonalem decimam, tanquam de lucro ſuæ perſonæ: quo caſu intelligendus eſt text. *in d. c. quæſti, in fine*, 16. *quæſt.* 1. aut demum colonus conducit totum prædium ſiue nummis, ſiue pro certis menſuris domino ſoluendis, & tunc debet colonus ſoluere integram decimam ex omnibus fructibus Eccleſiæ parochiali.

40 Colligitur *tertiò*, integrè, & ſine diminutione ſoluendas eſſe decimas priuſquam ex fructibus deducantur expenſæ, tributa, & cenſus, aut vlla alia debita, *d. cap. tua nobis*, ibi, *decimam reddere ſine diminutione*, &c. Couar. *var. lib.* 1. *cap.* 17. *n.* 13. *col.* 1. Leſſ. *de Iuſtit. lib.* 2. *cap.* 39. *dub.* 3. *num.* 16. Suar. *d. lib.* 1. *c.* 35. Cald. Pereira *de empt. cap.* 9. *num.* 7.

41 Decima enim, vbi debetur, integra ſolui debet, Rot. *deciſ.* 469. *n.* 1. *& deciſ.* 541. *in fin. part.* 1. *recent.* & ideo nec propter ſterilitatem deneganda eſt, Rebuff. *quæſt vlt. n.* 22. Monet. *cap.* 8. *num.* 62. nec prætextu, quod ſibi debetur, cùm in futuris decimis non admittatur compenſatio, Rebuff. *dict. quæſt. vltim. num.* 19. Cened. *ad Decretum collect.* 66. *num.* 2. Monet. *d. cap.* 8. *num.* 61.

42 Ad excludendas igitur fraudes poteſt Curatus cuſtodes apponere, vel prohiberi facere, ne fructus ex agris afferantur, niſi ſoluta prius decima, vel quod ipſe, aut eius numerus ſit

ſit præſens, vt aduertunt Couarr. *d.cap.*17.*n.* 8.Valaſc.*d.q.*30.*num.*15.*col.*2.Perez.*lib.*2.*tit.*5. *libr.*1. *Ordin.pag.*132. Hier.de Laur. *Auenion. deciſ.*54.*in fine*,Suar.*d.lib.* 1.*cap.*37.*num.*7. Rebuff.*q.*5.*num.*23. Cened.*d.Collect.*66.*numer.*3. Camill. Borell. *in ſum.omnium deciſ.tom.*1.*tit.* 19.*num.*78.Monet.*q.*6.*numer.*4.Immò qui ſoluere tenetur decimam, debet ad inſtantiam Parochi, & eius conductorum iurare de vera quantitate decimæ, itaut collector decimæ non teneatur ſtare libero coloni arbitrio, ita latè Pereg.*conſ.*21.*per tot.lib.*2.

43 Colligitur *quartò*, excepto caſu decimarum prædialium, reliquos Eccleſiæ fructus debitos non aliter intelligi, quàm deductis expenſis, Fagundez *d.præc.*5.*lib.*1.*cap.*2.*n.*18.Patet, ſi expendamus Eccleſiam nullibi habere priuilegium, quòd ex fructibus eidem debitis non deducantur expenſæ, ac proinde in illa procedere regulam tex. *in d. l.fructus*, cùm contrarium non reperiatur expreſſum, prout in ſpecie aduertit Tiraq.*vbi ſuprà,num.*3. pro quo facit etiam text.*in d.cap.grauis*, qui agens de fructibus debitis Eccleſiæ, intelligitur deductis expēſis, prout intelligit *gloſſ.vlt.*& omnes *ibi*.Sic ſanè in hoc ſenſu rectè defendi poteſt communis explicatio Legiſlatorum *ſuprà* relata, dum dicit, ſpeciale eſſe in his decimis prædialibus, ita vt ſpecialitas in eo verificetur, quòd in decimis prædialibus fructus non accipiantur ſecundùm cenſuram Iuris Ciuilis, de qua *in d.l.fructus*, ſed ſecundùm rei naturam, & veritatem.

44 *Quintò*, & vltimò infertur de vna, & eadem re, ſiue de eodem aceruo duplicem decimam ſolui non debere, Gloſſ.*verb.deducendas, in c. paſtoralis,de decim.* Gig. *de penſ. quæſt.*58.*n.*3. *&* 4. Azeued. *l.*7.*in princip. titul.*5.*lib.* 1. *nouæ Recop.*me citato Trullench. *in expoſit.Decalogi,lib.*3.*cap.*3.*dub.*2. *n.*10. Et ideo † redecima,

45 ſeu duplex decima eſt contra ius, Innocent. *in cap.cùm non ſit,à numer.*1.*de decim.* Abb.*in cap.cùm ſint,num.*6.*ante fin.verſ.aliàs ſequeretur,eod.titul.* Sot.*de Iuſtit.lib.*9.*quæſt.*4. *art.*2. *verſ.hinc ſuperiùs colligebamus,in fine*, Honcala *de decim. part.*2. *propoſit.*6. Seraphin. *deciſ.* 148.*numer.*9.Rot.*in Corduben. decimarum* 19. *Nouemb.*1607.*&* 27.*Martij &* 10. *Maij*,1613. coram *Reuerendiſ. Dom. meo Coccino Decano.* Quatenus ſcilicet petitur ſecunda decima, ſeu redecima de tributo, vel penſione, quam recipit dominus propter locationem prædij, ex cuius fructibus decima fuit antè ſoluta: tunc enim cùm ſemel decima de fructibus prædij ſit ſoluta, non debet ſolui ſecunda decima de penſione, quia locatio cenſetur facta ſalua decima. Ita Ioan. Andr. *in capit.cùm non ſit n.*4.*verſ.vnde dicit.*Innocent. *ibid.n.*2. *verſ.in domino autem fundi.*Collect.*n.*3. Anch *n.*4.Hoſt.*n.*2.Butr.*num.*6.Card.*numer.*2.*verſ. & ex hoc,de decim.* Vitalin. *in Clem.Religioſi. n.*25.*cum ſeqq.eod.tit.* Rot. *in d.Corduben. Redecimarum*,19.*Nouemb.*1607.coram *Reuerendiſsimo D.meo Coccino Decano.*

Præſcriptione tamen immemorabili, vel 46 quadragenaria cum titulo poteſt redecima acquiri, vt cenſuit Rota *in Conchen.Redecimarum*,1.*Februarij*,1591.coram *Giptio*,*& in dicta Corduben.Redecimarum.*18 *Maij*, 1618.coram *Reuerendiſsimo Domino Coccino Decano*; & illam ſic acquiſitam ſoluendi obligationem, eiúſque ſubſtantiam non alterat, nec mutat ſeminis, ſeu qualitatis mutatio in prædio decimatorio facta, ſecundum Hoſtienſ.*in ſumm.* §.*& vtrùm præſcribi,verſ.decimò quæro,de decim.*Rebuff. *quæſt.*5.*num.*34. *cum ſeqq.* Rot. in *d.Conchen. Redecimarum*, coram Giptio.Quia terra licèt mutet qualitatem, veluti ſi de vinearia frumentaria fiat, aut vice verſa, vel alio quocunque modo, decima nihilominus ſoluenda eſt, Valenzuel. *conſ.*33.*n.*51. *&* 52. *tom.*1.Salgad. *de protect.Reg.p.*3.*cap.*10.*n.*143. *& ſeqq.* Caſtill. *tom.*7. *de tert.cap.* 15. *à n.*4. Et poſſeſſio ex priuilegio decimandi in toto territorio reſpectu fructuum, qui aliàs ibi naſcebantur, iuuat etiam reſpectu noualium poſtea receptorum, aut diuerſorum fructuum, qui de nouo colliguntur.Couar. *pract.cap.*37. *numer.*5.Mareſcot. *var.reſolut.lib.*1.*capit.*11. *n.*31.*&* 32.Salgad.*d.cap.*10.*numer.*144.Caſtill. *d.cap.*15.*numer.*5.ſicut etiam priuilegium percipiendi decimas ex aliquo fundo conſeruatur, & retinetur, etiamſi varietur modus ſeminis, & fructuum, ex multis Salgad.*d.cap.*10. *num.*314.*cum ſeqq.* vbi addit quòd conſuetudo ſoluendi decimam ex tritico fundi, procedit vſque adeo, vt ſi ſeminaretur milium, etiam ſoluenda ſit, refert Caſtill. *d.capit.*15. *n.*6.*&*7. In cuius conſequentiam (infert Valenzuel. *d.conſ.*33.*num.*26.*&* 27.*& numer.*33. *&* 34.) habet ius, & intentionem fundatam etiam quoad fructus decimatorios oliuarum, olei, & croci, qui proceſſerunt ab eiſdem prædiis, in quibus colligi ſolebant, & perſolui decimæ ſpecierum grani, & vini, nam qui præſcripſit decimas in prædiis, in quibus ſatum fuit frumentum, ſi ibi ſeminetur auena, aut lolium, vel milium, conſequi debet etiam eorum decimam; idem tenet Valaſc.*conſ.*58.*num.*14. quos refert.Caſtill. *dict.cap.*15.*ex num.*8.

§. II.

De perſonis, quibus decimæ ſoluendæ ſunt?

SVMMARIVM.

1 *Decima aliquando ſumitur pro iure ipſo percipiendi fructus decimarum, aliquando importat ipſam perceptionem, ſeu ipſos fructus.*

2 *Decima, quatenus importat ipſum ius percipiendi fructus decimarum, in laicos cadere non poteſt, ſecus ſi ipſam perceptionem.*

3 *Decima conſiderata, vt ius percidiendi fructus decimarum, poſt diuiſionem Parochiarum adeò ſolis Parochis competit, vt nullus alius illam habere poſſit.*

4 *Decimæ totius diœceſis ante Parochiarum diuiſionem ad ſolos Epiſcopos ſpectabant.*

5 *Parochiæ ſingulæ ſingulis Presbyteris in diuiſione fuerunt conſtitutæ, ſinguliſque Parochis territoria per ſuos terminos diuiſa.*

6 *Parochia vulgò dicitur totus ille ambitus, quo plebs eidem Parochiæ deputata continetur.*

7 *Decimarum perceptio ad ſolos Parochos de Iure communi pertinet.*

8 *Parochus, & alij, quos ipſe ad participandum de Iure communi habent fundatam intentionem reſpectu omnium decimarum intra ſuæ Parochiæ limites exiſtentium.*

9 *Parochi in petitorio non tenentur aliter probare decimas ſibi competere, ſed contrarium aſſerenti incumbit onus probandi.*

10 *Iuris communis aſſiſtentia in decimis non ſuffragatur Parocho ab effectum obtinendi manutentionem.*

11 Cap. quoniam, de decimis, *declaratur.*

12 Cap. dudum eod. tit. *declaratur.*

13 *Epiſcopus reſpectu Cathedralis dicitur propriè, & immediatè Parochus, non verò aliorum Parochianorum.*

14 *Decimæ, quæ non ſunt intra certam Parochiam, ſpectant ad Epiſcopum.*

15 *Decimæ ſpectant ad Epiſcopũ in illis diœceſibus, in quibus Parochiæ non ſunt diſtinctæ.*

16 *Decimarum perceptio Iure communi attento pertinet ad Capellam, quæ nouiter, & legitimè in Parochiam fuerit erecta, quantumcunque intra limites alterius Parochiæ erigatur.*

17 *Eccleſia Matrix de iure cõmuni fundata eſt quoad decimas prædiales ſuæ Parochiæ.*

18 *Eccleſia Matrix, ſi conſentit aſſignationi limitum, & fundationi Parochiæ, tunc cenſetur remiſiſſe ius decimandi, & alia Iura Parochialia quoad illam portionem limitum.*

19 *Eccleſia Parochialis de nouo erecta fundatã habet intentionem ſuper decimis contra Eccleſiam matricem, cui priùs decimæ debebantur, ſi Epiſcopus illas nouo Parocho ad præſcriptum Concilij aſſignauit.*

20 *Noualia debentur Parochiæ, in cuius finibus ſurgunt.*

21 *Parochiani tenentur denunciare, & Parochum certiorem facere ad decimas prædiales recipiendas, ſtatimque poſt collectos fructus illas perſoluere, niſi aliud conſuetudine ſit introductum.*

22 *Decimas conſuetas tardiùs dantes peccant mortaliter.*

23 *Decimæ debentur ſtatim, abſque eo quòd à Parocho petantur.*

24 *Parochiani non tenẽtur decimas debitas deferre in horrea Clericorum, etiamſi ſint publica, niſi conſuetudo ſit in contrarium.*

25 *Parocho alij decima non eſt ſoluenda, præterquam illi, apud quem Eccleſiaſtica Sacramenta ſuſcipiuntur.*

26 *Decimæ perſonales attento iure alij Parocho non debentur quàm illi, apud quem ſuſcipiuntur Eccleſiaſtica Sacramenta.*

27 *Decimæ perſonales in multis Hiſpaniarum partibus ſunt in vſu.*

28 *Decimæ perſonales non ſpectãt ad Eccleſiam habitationi connexam, ſed domicilio.*

29 *Parochianus habens duo domicilia, ſi vnum acceſſorium eſt principali ſoluet decimam principali: ſi verò in vtroque æqualiter ſe collocat, inter vtrũq; Parochum diuidetur.*

30 *Artifex, ſi habeat domicilium in confinio duarum Parochialium, tenetur decimas ſoluere illi Parochiæ, vbi eſt pars domicilij, in qua ſemper laborat.*

31 *Decimæ prædiales ſoluuntur ex prædijs ſitis intra propriam Parochiam, vel in aliena Parochia.*

32 *Decimæ perſonales, & prædiales, intra propriam Parochiam conſtitutæ, non alij, quàm proprio Parocho ſunt perſoluendæ.*

33 *Decimæ in aliena Parochia conſtitutæ, cui Parocho, prædiali ſcilicet, an ſacramentali, ſint ſoluendæ, recurrendum eſt ad conſuetudinem.*

34 *Decimæ in aliena Parochia conſtitutæ, cui Eccleſiæ debeantur non eſt iure expreſſum.*

35 *Decennium ſufficit ad introducendam conſuetudinem, cui ex duabus Eccleſiis Parochialibus debeantur decimæ; immemorialis verò, aut quadragenaria cum titulo requiritur, ſi agatur inter Eccleſiam Parochialem, & alteram cui ius reſiſtit.*

36 *Decimæ in aliena Parochia conſtitutæ, ſemota conſuetudine, potiùs prædiali, quàm baptiſmali Eccleſiæ ſunt ſoluendæ.*

37 *Ouium fructus dicuntur induſtriales, & non naturales.*

38 *Oues, ſi dimidia parte anni paſcãt in Eccleſia prædiali, dimidiũ totius decimæ illi perſoluendum*

uendum eſt, reliquum verò dimidium pro rata temporis Eccleſiæ Parochiali, ſi altera dimidia parte anni in eadem oues paſcãt.

39 *Decimæ ouium diuidendæ ſunt inter duas Parochias, ſi in earum vna iaceant, ſeu dormiant, & in alia paſcant.*

40 *Oues quando nec paſcuntur, nec morãtur per vllam anni partem in Eccleſia domini ſui, ſed in alijs; nulla pars debetur Eccleſiæ parochiali domini, ſed illi, vbi paſcuntur, & morantur.*

41 Cap. Commiſſum, de decim. *declaratur.*

42 *Decima ex ouibus non ſoluenda Eccleſiis illarum regionum, per quas paſcendo tranſitum faciunt, & redeunt in domicilium.*

43 *Spoliatus per Parochum à perceptione decimarum, quas in ipſius Parochia poßidebat, non aliter eſt reſtituendus, quàm ſi oſtendat titulum, vel cauſam iuſtam qua poſſeßio eiuſdem iuſtificetur.*

44 Cap. in litteris, de reſtit. ſpoliat. *declaratur.*

45 Cap. cùm Eccleſia Sutrina, de cauſa poſſeſ. & prop *declaratur.*

46 *Laici ſpoliati decimis agentes interdicto, vnde vi, an ſint ante omnia reſtituendi, oſtenditur, & num. ſeq.*

47 *Decimæ abſq; Parochia an præſcribi poßint, ita vt virtute præſcriptionis aliquis illas exigat à Parochianis, oſtenditur, & n. 48.*

49 *Præſcriptio non eſt admittenda, ſi non detur capacitas poſsidendi in præſcribente.*

50 *Laici decimas poſsidere, & præſcribere non poſſunt.*

51 *Laicus poteſt poſsidere decimas, quas vere, & præſumptiuè conſtat obtentas eſſe ante Lateranen. Concil. & præſcribere contra laicum qui ante Lateranen. acquiſierat.*

52 *Laicus decimas præſcribere poteſt, ſi priuilegium Papæ accedente eius fama allegat, & ad eius probationem tempus immemoriale oſtendat, ex quo, præſumptione Iuris, reſultat titulus priuilegij allegatus.*

53 *Laicus in decimis percipiendis tutus eſt, ſi accedat fama priuilegij, ſeu feudi obtenti ante Concilium Lateranen. immemoriali præſcriptioni allegata.*

54 *Decimas quæ iuſtè, & ex legitima conceſsione à laicis obtinentur, poteſt laicus contra laicum præſcribere.*

55 *Decimæ abſque Parochia an præſcribi poſſunt, præcedente titulo cum ſpatio quadraginta annorum.*

56 *Præſcribenti cõtra illum, qui habet decimas, de Iure ſpeciali ſufficit bonam fidẽ probare.*

57 *Eccleſia vna, vt præſcribat decimas Epiſcopo de Iure communi debitas, quas tamen Epiſcopus nunquam poſſedit, ſufficit præſcriptio ſola quadragenaria cum ſcientia, & patientia Epiſcopi.*

58 *Præſcriptio percipiẽdi decimas intra alienã Parochiam ad noualia non extenditur.*

59 *Interpretatio ſtricta facienda eſt in præſcriptione.*

60 *Decimas tritici in aliena Parochia præſcribens ſeminato milio, vel alio, non priuabitur decimis illorum, quæ de nouo ibi ſeruntur.*

61 *Decimas præſcribens in vna parte fundi maximè per limites deſignati, ita vt vnus dicatur, ſi poſtea in altera Parochia fiat noualis, decima præſcribenti ſoluenda eſt.*

62 *Decimas Perſonales Parochianorum habitantium in aliquo loco præſcribentes, ſi aliquis de nouo ad illum locum venerit, præſcribens ab illo decimas habebit.*

DECIMA, quoad hoc propoſitum, duobus modis poteſt conſiderari: aliquando enim ſumitur pro iure ipſo percipiendi fructus decimarum; aliquando verò importat ipſam perceptionem, ſeu ipſos fructus, qui decimarum nomine capiuntur. Meminit huius diuiſionis S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 87. *art.* 3. Inter quos modos illud eſt diſcrimen; quia, ſi priori modo conſideretur ius illud, eſt ius ſpirituale dependenter. Ratio eſt; quia cùm competat propter miniſterium ſpirituale, ab eodémque miniſterio dependeat, meritò veluti quoddam acceſſorium eidem miniſterio ius ſpirituale dependenter appellabitur: non ſic dicendum de perceptione fructuum, quæ quidem res temporalis eſt, eò quòd in rebus temporalibus conſiſtit, quas res conſtat ad hominis alimoniam ordinari. † 2 Sic ſanè priori modo conſiderata in laïcos cadere non poteſt, prout notauit Gloſ. & communis *ibi, in cap. cauſam quæ, de præſcript. gloſſ.* 2. & communis *in cap. quamuis* 17. *de decim.* poſt alios Couar. *var. lib.* 1. *capit.* 17. *num.* 6. Menoch. *illuſtrium capit.* 89. *numero* 6. Gutier. *canon. lib.* 2. *capit.* 21. *num.* 64. & 71. eò quòd laïci non poſſunt adminiſtrare ſpiritualia, à quibus inſeparabiliter dependet, iuxta text. *in capite primo*, ibi, *iure Sacerdotum, 16. quæſtione ſeptima, & in cap. tua* 25. *in princ. de decim.* obſeruat S. Thom. *d. artic.* 3. Sot. *lib.* 9. *de iuſtit. quæſtione quarta, artic.* 3. Couarr. *d. cap.* 17. *numero* 1. Contra verò erit, ſi poſteriori modo decima conſideretur; tunc enim in laïcos cadere poteſt, vt docet Pontif. *in cap.* 2. *de locato*, fatetur communis ex Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *gloſſ.* 7. *num.* 11. Rebuff. *de decim. q.* 10. *num.* 34. dummodò tamen non ſit per titulum habilem ad transferendum dominium, & producentem vſucapiendi conditionem, prout colligitur ex tex. ſic intelligendo *in d. cap.* 2. *de locato, in verſ. ita tamen*, eò quòd per talem titulum laïcos habere decimas, datur iuris reſiſtentia, de quo *in*

in d. cap. 1. 16. *q.* 7. *in cap. fin. verſ. quod autem,* 16. *q.* 1. *& in cap. peruenit.* 1. *q.* 3. qua quidem reſiſtentia inficitur, & impeditur, ſaltem poſſeſſio ciuilis & iuſta, hoc eſt, habilis, ſine qua præſcriptio non procedit, iuxta *reg. ſine poſſeſſione, de regul. iuris, lib.* 6. & ita etiam intelligi poteſt deciſio tex. *in d. cap. cauſam quæ,* vt procedat quoque in decima poſteriori modo conſiderata; non enim par credere eſt in illo text. imò omnino ineptum videtur, laïcum ibi contendiſſe decimas ad ſe pertinere, tanquam proprium ſtipendium pro ſpirituali miniſterio, quod conſtabat ab ipſo præſtari non poſſe.

3 Quibus præmiſſis, iam patet decimam priori modo conſideratam poſt diuiſionem Parochiarum adeò ſolis Parochis competere, vt nullus alius illam habere poſſit. Probatur etenim cùm decima priori modo conſiderata, illis ſolummodo competat, qui ad populi ſoluentis ſalutem ſpiritualia ex obligatione officij miniſtrant, & ſoli Parochi hoc efficiunt miniſterium, vt per Sot. *lib.* 9. *de Iuſtit. quæſtione* 4. *art.* 3. *col.* 3. Suar. *de pœnit. part.* 2. *diſp.* 32. *ſect.* 1. *à n.* 2. rectè fit, vt illi ſoli præſtetur, & nullus alius talem decimam recipere poſſit poſt factam Parochiarum diuiſionem; quia
4 † ante illam decimæ totius diœceſis ad ſolos Epiſcopos ſpectabant, qui ſoli pro illo tempore erant Parochi, quibus ſcilicet totius plebis diœceſanæ cura imminebat, iuxta tex. *in cap. Epiſcopus, & in c. præcipimus,* 12. *q.* 4. cæteri autem Presbyteri, veluti eorum conſtitutores, ex text. *in cap. in nouo,* 21. *diſt.* ad eorundem Epiſcoporum nutum promiſcuè modò in hac, modò in illa Parochia paſtorale munus exercebant. Poſtmodum verò facta redditúum Eccleſiaſticorum diuiſióne, iuxta text. *in d. cap. de redditibus, & in cap. quatuor.*
5 12. *q.* 2. † Parochiæ ſingulæ ſingulis Presbyteris fuerunt conſtitutæ, ſingulisque Parochiis territoria per ſuos terminos ſunt diuiſa, vt tandem vnicuique Presbytero tota ſuæ Parochiæ cura remaneret, text. opt. *in capit.* 1. 13. *q.* 1. reſoluit Nauarr. *in cap. placuit, in princ. de Pœnit. diſt.* 6. Sclu. *de beneſic. p.* 1. *q.* 4. *n.* 12. Duen.
6 *reg.* 72. *à ptincip.* Sic ſanè † Parochia vulgo dicitur totus ille ambitus, quo plebs eidem Parochiæ deputata continetur, Syluest. *in ſum. verb. Parochia,* iuxta quæ dicendum eſt, quod Parochus eſt Presbyter ille, qui habet curam totius Parochiæ in foro Conſcientiæ, contrà vero Parochiani ſunt ſinguli de ipſa plebe, Ex quibus,

7 *Primò* infertur perceptionem ipſam decimarũ ad ſolos Parochos attento Iure communi pertinere. Dixi *ſuprà* decimam priori modo conſideratam, hoc eſt ius percipiẽdi decimas, ſolis Parochis competere: atqui perceptio ipſa fructuum attento Iure communi ſpectat ad illum, qui ius percipiendi habeat, vt docet Iureconſ. *in l. vſufructu legato* 7. *in princ. ff. de vſufr.* igitur, &c. Probant corol. tex. *in c.* 1. ibi, *iure Sacerdotum, & in dict. c. ſtatuimus,* 16. *quæſt.* 1. text. melior *in cap. vltim. de Paroch. & in d. c. cùm contingat, de decim.* vbi Abb. *numero* 7. Sanct. Thom. 2. 2. *quæſtion.* 87. *art.* 3. *in corpore.* Sylueſt. *verb. decima, n.* 14. Couarr. *lib.* 1. *var. c.* 17. *num.* 7. Piaſec. *in praxi Epiſcop par.* 2. *c.* 4. *n.* 61. Rebuff. *de decim. quæſt.* 4. *n.* 4. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſ.* 5. *n.* 75. Ioſeph. Ludou. *deciſ.* 72. *n.* 3. 9. *&* 10. Seraphin. *deciſ.* 1449. *numero* 5. Gregor. XV. *deciſ.* 519. *n.* 2. Caualer. *deciſ.* 73. Machado *en ſu perfetto Confeſſor lib.* 2. *part.* 4. *docum.* 3. Rot. *in Nouarien. Decimarum,* 7. *Maij,* 1627. corã *R. P. D. Pirouano,* & *in Sabinen. Decimarum,* 16. *Martij,* 1627. coram. *R. P. D. Pirouano, & in Sabinen. Decimarũ,* 16. *Martij* 1609. coram *Reuerendiſſ. D. meo Coccino Decano, & in Abulen. Decimarum,* 28. *Martij,* 1631. coram *R. P. D. Vbaldo.*

Parochus enim de Iure communi habet 8
fundatam intentionem reſpectu omnium decimarum intra ſuæ Parochiæ limites exiſtentium; *cap. cùm contingat, & capit. cùm tua, de decim.* Aloyſ. Ricc. *in praxi par.* 4. *reſolut* 294. *num.* 1. Rot. *deciſ.* 178. *num.* 5. *p.* 2. *& deciſ.* 135. *&* 192. *n.* 5. *& deciſ.* 147. *n.* 1. *p.* 2. *recent.* & fuit dictum *in Conchen. Decimarum.* 11. *Maij,* 1615. coram *R. P. D. meo Pirouano, & in Ciuitaten. Decimarum,* 18. *Iunij,* 1618. coram *Card. Veroſpio,* ead. Rota coram Seraph. *deciſ.* 802. *numer.* 1. 2. & 10. & coram Gregor. XV. *deciſ.* 449. *num.* 1. & coram Coccin. *deciſ.* 16. *num.* 1. *& deciſ.* 55. *n.* 8. *& deciſ.* 134. *in fin.* & apud Poſtpoſt *tr. mandati de manutenendo, deciſ.* 157. *& n.* 2. *& deciſ.* 187. *n.* 6. *& deciſ.* 211. *n.* 4. etiam ad exclusionem Epiſcopi, Seraphin. *d. deciſ.* 802. *n.* 1. & hæc iuris aſſiſtentia ſuffragatur nedum ipſis Parochis, verùm etiam aliis; quos iidem ad participandum de decimis admittunt, Seraph. *deciſ.* 899. *num.* 3. *&* 4. *& deciſ.* 908. *n.* 3. & fuit dictum *in allegata Ciuitaten. Decimarum,* coram *Card. Veroſpio,* Poſti. *d. obſeruat.* 45. *n.* 56. & Rot. *poſt ipſum deciſ.* 157. *n.* 3.

Quæ quidem aſſiſtentia prodeſt Parochis 9
in petitorio, vt non teneantur aliter probare, decimas ſibi competere; ſed contrarium aſſerenti incumbit onus probandi, cùm habeat contra ſe iuris reſiſtentiam, Rebuff. *de congrua portione, num.* 10. *cum ſeqq.* Mareſcot. *var. reſol. lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 10. Rot. *d. deciſ.* 135. *in fine, & d.*
deciſ. 193. *n.* 5. *in fine, part.* 2. *recent.* Non † ſuf- 10
fragatur tamen ad effectum obtinendi manutentionem, quæ ex ſola Iuris communis aſſiſténtia non datur, niſi in iuriſdictionalibus, iuxta opinionem, quam hodie Rota ſeruat, quicquid aliàs tenuerit, vt notauit Ferentil. *in annot. ad deciſ.* 219. *Buratti, littera A.* & ſic iuxta opinionem, quam frequentiùs tenuit

nuit Rota, non ſuffragatur Parocho, & Parochiali Eccleſiæ pro manutentione ſolum fundamentum huiuſmodi iuris aſſiſtentię abſque poſſeſſione probata, vt ipſamet Rota cenſuit *deciſ.*685. *n.*2. *p.*1.*recentior.* & *deciſ.*291.*n.*14. *poſt vol.*2.*concil.Farinac.* Adden.*ad deciſ.*312. *in fin. Greg. XV.* Aloyſ. Ricc. *in collect.* 1313. Poſt.*d.obſeruat.*45.*num.*47.

Nec etiam in his terminis Parocho danda eſt manutentio in perceptione decimarum ex ſola iuris aſſiſtentia quando conſtat de poſſeſſione alterius, Rot. *d.deciſ.*291. *n.*14.*in fin.* & *num.*17.*poſt vol.*2.*conſil.Farin.* & *deciſ.*685.*ſub num.*2.*part.*1.*recent.* Nec quando ex aduerſo allegatur, & iuſtificatur priuilegium Seraph. *d.deciſ.*1497.*n.*2.*in fin.* ſiue ex aduerſo probatur præſcriptio ad fauorem aliorum in illarum perceptione, Rot. *in nouis deciſ.*11. aliàs 259.*de reſtit.ſpoliat.* licèt ſecùs ſi validiras priuilegij ſit in controuerſiam deducta, & dum de ea diſcutitur, Rota poſt tract.Poſtij *deciſ.* 157.*num.*5.

Et quod dictum eſt de decima reſpectu Parochi, etiam in quarta decimarum reſpectu Epiſcopi pro ſua portione Pontificali locum habere eſt dicendum: nam licèt Epiſcopus habeat in ea intentionem fundatam intra limites ſuæ Diœceſis, vel de Iure communi, vel de conſuetudine, Seraphin. *deciſ.*1449. *n.*4. Rota *apud Marcheſan.de commiſſion.p.*1. *pag.*682. *num.*2. & *deciſ.*402.*n.*1.*p.*2.*recentior.* Attamen ſine poſſeſſione non debetur illi mandatum de manutenendo, Seraphin.*d.deciſ.*1449. ſed probata quaſi poſſeſſione illi manutentio datur, Seraphin.*deciſ.*1380.*n.*1. Rot. *deciſ.*402.*n.*2.*p.*2.*recentior.*

11 Non obſtat tex. *in d.cap.quoniam* 13.*de decim.* dum probat ad Epiſcopum etiam pertinere perceptionem decimarum: quia omiſſa reſponſione gloſſ.*in dict.cap.cùm contingat,* & *verb.decimationum in cap.conquerente de offic. Ordin.* contendentis tex. illum loqui de conſuetudine, ſecundùm quam putat Epiſcopos habere quartam decimarum in Parochiis ſuæ diœceſis, contra tex.*in d.cap.conquerente,* vbi enumerantur illa, quæ de iure pertinent ad Epiſcopos, prout eſt viſitatio, iuriſdictio Eccleſiaſtica, & alia plura, cum quibus quarta decimarum comparatur; Reſponderi poteſt prædictam Quartam, de qua *in d.capit. quoniam,* de iure debitam Epiſcopis, non dari illis, quaſi eam exigere poſſint immediatè à prophanis, ſed ab ipſis Parochis, prout expendit Abb.*num.*2.*in dict.capit.quoniam,* & *in d.cap.cùm contingat.n.*7. idem Abb. & communis *in d.cap. conquerente,* & *in cap. de quarta, de præſcript.* iuxta quam reſponſionem verba illa tex.*in d.cap. quoniam.* ibi, *tua parte retenta*, ſunt intelligenda, vt videlicet, pars illa ducenda ſit è manibus Parochorum, nempe, ex toto decimarum cumulo, qui obuenit Parochiali Eccleſiæ, quam quidem Quartam iam antea dicit inſtitutam text. *in capit. conceſſo*, cum multis *ibidem*, 12. *quæſtion.*2. & de illa agit text. *in dict. cap.conquerente.*

Nec etiam obſtat tex. *in cap. dudum.de decim.* Nam ſatisfit, ſi dicas tex, illum, dum dicit Epiſcopum habere fundatam intẽtionem Iure communi ſuper decimas, agere de decimis, quæ debentur Parochiæ ipſius Epiſcopi, qualis eſt Eccleſia Cathedralis, † reſpectu cuius dicitur propriè, & immediatè Parochus, non verò aliarum Parochiarum, Abb. *in d.cap.cùm contingat,num.*7. Rebuff. *de decim.q.*7.*num.*7. Monet. *eod.tract.c.*7.*num.*7. Coccin. *deciſ.*38. *num.*1. & *deciſ.*254.*num.*4. Poſt. *d.obſeruat.*45. *num.*45. 12 13

Sic ſimiliter, quando prædia, ex quibus decimæ petuntur, non ſunt intra certam Parochiam, tunc remanent prædicta prædia immediatè in Parochia Epiſcopi, ac proinde decimæ illorum Iure communi ad Epiſcopum tanquam ad proprium, & immediatum Parochum pertinere dicuntur, *d.c. quoniam, in fine.* ſic neceſſariò intelligendum: vbi Abb. *num.*2. & 4. gloſſ. *verb. iure communi*, *in d.cap. cùm contingat.* Rebuff. *q.*7.*num.*8. Verall. *deciſ.* 340.*num.*2.*parte* 3. Azor. *inſtit.moral.p.*1.*lib.*7. *cap.*25.*quæſ.*9.*verſ. deinde.* Monet. *c.*7.*num.*9. Baſil. Pont. *de Sacram.matrim.lib.*5.*capit.*13.§. 3.*n.*21. Machado *d.lib.*2.*p.*4. *tract.*10. *docum.* 3.*num.*2. Rota *in Pacen.Decimarum dell Hebrero,*9.*Iunij,*1603. & 21.*Iunij,*1604. coram *Reuerendiſſ.Dom.meo Coccino Decano,* & *in Placentina Decimarum perſonalium de Trugillo,* 18. *Martij,*1618. coram *bonæ mem.Buratto*, inter eius impreſſas *deciſ.*164. & *in Conchen. Decimarum del Infantando,* 18.*Decembris*, 1617. coram *bonæ mem. Martino Andrea.* 14

Sic etiam in illis Diœceſibus, in quibus Parochiæ non ſunt diſtinctæ ſolus Epiſcopus dicitur totius Diœceſis vniuerſalis Parochus, ac proinde ei debentur decimæ, *cap fin.* vbi gloſſ. *de Paroch.* Rebuff. *d.quæſt.*7.*n.*9. Azor. *inſtit. moral.part.*1.*lib.*7.*c.*36.*q.*9. Rot. *deciſ.*309.*n.*5. *par.*2.*diuerſ.* Monet. *d.cap.*7.*num.*10. Buratt. *d. deciſ.*164. *numer.*2. & fuit reſolutum *in dicta Ciuitaten.Decimarum.* coram *Card.Veroſpio* & coram Coccino *deciſ.*118.*n.*5. & *deciſ.*237. *num.*2. & *deciſ.*485.*numer.*1. Et in Regnis Hiſpaniarum Eccleſiæ Cathedrales, Dignitates, & nonnulla alia beneficia ſunt fundata ſuper decimis, & ideò Parochi in illis Regnis non poſſunt dici habere intentionem fundatam contra huiuſmodi Beneficiatos ſuper decimis, ſed tenentur probare, vt dixit Rot. coram Greg. XV. *deciſ.*429.*num.*6. Ex his 15

Colligitur *primò*, decimarum perceptionem, Iure communi attento, pertinere ad Capellam 16

pellam, quæ nouiter, & legitimè in Parochiam fuerit erecta, quantumcunque intra limites alterius Parochiæ erigatur. Patet, ſi expendamus in illa reperiri Parochum, quem ſupponimus legitimè obligatum ad adminiſtranda ſpiritualia in ſui Populi ſalutem: ac proinde nil mirum, ſi Iure communi inſpecto perceptio decimarum ad illum ſpectare dicatur, iuxta ſuprà reſoluta; ita in ſpecie reſoluunt Abb. *numer.*8. & Doctores communiter *in d. cap. cùm contingat*. Nec refragatur tex. *in cap. Eccleſia, & in cap. quicunque*, 16. *quæſt.*1. dum dicunt nouas Eccleſias conſtruendas non eſſe cum præiudicio antiquorum, ſaltem quoad decimas: Satisfit enim, ſi aduertas, iura illa non procedere, quando ex iuſta cauſa, & concludente iuſtitiam, interueniente Epiſcopi auctoritate, & aliis requiſitis non deficientibus, Capella in Parochiam erigitur, iuxta terminos tex. *in cap. ad audientiam, il* 1. *de Eccleſ. ædific.* Concil. Trident. *ſeſſ.*21. *de reformat. c.*4. prout in ſpecie intendit gloſſ. *in d. c. Eccleſia:* facit tex. *in cap. ſicut vnire, de exceſſ. Prælat.* Sic ſanè ſine prædicta iuſta cauſa, & neceſſaria non poteſt Epiſcopus capellæ nouiter erectæ deputare certam Parochiam cum præiudicio Eccleſiæ Baptiſmalis, cuius conſenſus ad talem deputationem neceſſarius eſt, prout in ſpecie aduertit gloſſ. *verb. antiquiores, in d. c. quicunque*, Lambertin. *de iurepatron. lib.*1. *qu.* 4. *art.*8. Rebuff. *quæſt.*6. *à num.*6. & multoties prædictæ Capellæ erectio ſolet fieri cum quadam tranſactione, & compoſitione celebrata inter Eccleſiam antiquam, & ipſam Capellam circa decimas, fructus, & oblationes recipiendas, non conſtituendo Vicarium in eadem Capella, ſed mercenarium per Parochum Eccleſiæ antiquæ deſignandum; quòd ſi Capella habens Parochiam intra limites alterius inueniatur, & non conſtet de iuſta, & neceſſaria cauſa Parochiæ deputationis, & ſic dubium proponatur, illam quidem interueniſſe, & reliquas ſolemnitates, præſumendum eſt, iuxta reſoluta per Archid. *in cap. nemo, numero tertio de conſecr. diſt.*1. Felin. *in capit. de quarta, numero* 12. *de præſcript.* quæ ſententia data temporis diuturnitate, putà decem annorum, extra controuerſiam procedit, ſiquidem licèt ſolemnitas extrinſeca, qualis eſt Epiſcopi conſenſus, interuentio iuſtæ, & neceſſariæ cauſæ ex ſe non præſumatur, iuxta reg. tex. *in l. quæcunque* 15. §. *vlt. ff. de Publ. in rem act.* reſoluit Boër. *deciſ.*34. *numer.*2. Gam. *Luſit. deciſ.*48. *à num.* 3. diuturnitate tamen temporis interueniente neceſſariò præſumuntur, iuxta reg. tex. *in l. filius, C. de petit. hæred.* tradit communis per tex. ibi *in l. cùm de in rem verſo. ff. de vſuris. & in capit. peruenit, de empt.*

17 *Secundò* colligitur Eccleſiam Matricem de Iure communi fundatam eſſe quoad decimas prædiales ſuæ Parochiæ, Gloſſ. *verb. de iure communi, in dicto c. cùm contingat*, Rebuff. *q.*6. *n.*12. Suar. *de Relig. tom.*1. *libro primo, de decim. c.*28. Rot. *in Nouarien. Decimarum, ſeptimo Maij*, 1627. coram *R. P. D. meo Pirouano.*

† Si verò Eccleſia Matris conſentit aſſignationi limitum, & fundationi Parochiæ, tunc cenſetur remiſiſſe ius decimandi, & alia iura Parochialia quoad illam portionem limitum, qui nouæ Eccleſiæ aſſignati ſunt, Rebuff. *d. qu.*6. *num.*20. Monet. *d. cap.*7. *num.*30. Rot. *deciſ.*313. *n.*6. *p.*2. *recentiſſim.* aliàs *p.*4 *recentior.* vbi quòd erecta noua Parochia intra fines antiquæ, noua Parochia habebit decimas, quæ aliàs competiiſſent antiquæ, etiamſi hoc in noua erectione minimè caueretur, Gratian. *diſcept. forenſ. tom.*3. *cap.*458. *n.*14. ita vt † Eccleſia Parochialis de nouo erecta fundatam habeat intentionem ſuper decimis cōtra Eccleſiam Matricem, cui priùs decimæ debebantur. Rot. *in Mediolan. decimarum, de Carlatio*, 18. *Martij*, 1616. coram *bon. mem. Martino Andrea, & in Commen. Decimarum*, 28. *Iunij* 1602. *&* 27. *Nouembris*, 1616. coram *Card. Sacrato*, & *in Conchen. Decimarum*, 11. *Maij*, 1615. coram *R. P. D. meo Pirouano*, & *in Mediolanen. Decimarum S. Iuliani*, 16. *Ianuar.* 1613. coram *Card. Pamphilio iun.* nunc Sanctiſſimo D. N. Inocentio X. vbi vult hoc procedere, quando diſmembratio eſt facta ſimpliciter; non autem quando eſt facta cum clauſ. *ſine præiudicio alicuius*, Calderin. *conſ.*2. *de decim.* Abb. *in d. cap. cum contingat, num.*8. *in* 4. *caſu.* poſt Butr. *numero* 8. *in fine, verſ. quandoque intra limites.* idem Abb. *in cap. ad audientiam, n.*14. *de Eccleſ. ædific. & conſ.*58. *ad fin. verſ. hanc inſuper. lib.*1. Pariſ. *conſ.*73. *n.*1. *lib.*4. Menoch. *conſ.*39. *n.*20. Ruin. *conſ.*169. *num.*79. & non eſt neceſſe, quòd reales limites aſſignentur: ſed ſufficit, quòd Matrici, cui debebantur decimæ, & primitiæ, in erectione nouæ Parochiæ, relinquantur ſolæ primitiæ ex gratia, Rot. *in d. Mediolanen. Decimarum de Carlatio:* per incluſionem enim primitiarum excluduntur decimæ, & cēſentur aſſignatæ parochiali nouiter erectæ, arg. text. *in l. cùm Prætor. ff. de iud. in l. maritus*, vbi Gloſſ. *verb. præſcripſerit. C. de procurat.* ſtante maximè conſenſu Præpoſiti Eccleſiæ Matricis in ipſa diſmembratione. Aduertendum quoque eſt Rot. *in d. Mediolanen. Decimarum de Carlatio*, de hac concluſione dubitaſſe, an ſcilicet decimæ abſque alia aſſignatione, & diſmembratione facta per Epiſcopum tranſirent ipſo iure in Eccleſiam parochialem nouiter erectam, propter Concil. Trident. *ſeſſ.*21. *de reformat. c.*4. ibi, *aſſignetur competens portio arbitrio Epiſcopi*, &c. & ideo cauſam remiſiſſe ad Eminent. S. Congregationis Concilij Trident.

Note: right-margin numbers 18 (beside "† Si verò Eccleſia Matris…") and 19 (beside "vt † Eccleſia Parochialis…").

Trident. Interpretes, qui partibus auditis *ſub die* 11. *Martij anno.* 1617. cenſuerunt decimas ad Eccleſiam Matricem pertinentes non tranſire ipſo iure in Parochialem Eccleſiam nouiter erectam; ſed remanere apud Eccleſiam Matricem, niſi eas Epiſcopus nouo Parocho ad præſcriptum Concilij aſſignauerit.

20 *Tertiò* colligitur deberi noualia Parochiæ, in cuius finibus ſurgunt, *d. cap. cùm contingat.* & *d. c. quoniam, de decim.* quòd ſi noualia appareant inter duas Parochias, & neſciatur, intra quam illarum, quia ignorantur limites, tunc inter illas fiet diuiſio, vt voluit Henric. Boich. *in c. peruenit, col.* 1. *de decim.* vel Epiſcopus, cui voluerit, iudicio ſuo concedet, ſecundùm Rebuff *d. tract. q.* 14. *num.* 4. per *d. c. quoniam*, vbi habetur, quòd tunc Epiſcopus ſecundùm diſcretionem à Deo ſibi datam, vel alij Eccleſiæ deputare, vel ad opus ſuum retinere debet. Si verò limites quoquo modo apparent, pro modo & portione limitum cuilibet earum Parochiarum, debet aſſignare, vt diſponitur *in d. c. quoniam*, & notauit Rebuff. *d. q.* 14. *n.* 4.

21 *Quartò* colligitur, Parochianos teneri denunciare, & Parochum certiorem facere ad decimas recipiendas, ſtatimque poſt collectos fructus illas perſoluere, ad quorum ſolutionem debent eſſe parati, quoties per Parochum, vel eius procuratorem fuerint petitæ, aliàs pec atum mortale incurrũt. Ita gloſſ. *verb. fructibus, in cap. cùm homines, de decim.* Couar. *lib.* 1. *var. cap.* 17. *num.* 8. *ver. tertia* Rebuff. *d. tract. q.* 13. *num.* 50. Fagundez *d. præc.* 5. *lib.* 1. *c.* 4. *num.* 11. Gutier. *canon. lib.* 2. *cap.* 41. *num.* 43. Suar. *d. lib.* 1. *c.* 36. *num.* 20. & *cap.* 37. *num.* 2. Quòd enim decimæ prædiales ſolui debeãt ſtatim ac fructus collecti ſunt, probat expreſsè tex. *in d. c. cùm homines*, ibi, *ſtatim frugibus collectis*, &c. Læl. Zanch. *de priuileg. Eccleſ. priuil.* 120. *num.* 11. Rebuff *d. tract. q.* 12. *num.* 1. & 3. Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.* 12. *c.* 13. *n.* 160. Guid. Pap. *deciſ.* 70. vbi etiã intelligit, *ſtatim*, id eſt, quantò citius ſolui poſſunt, Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.* 252. *num.* 1. Paul. Layman. *in Theolog. morali, lib.* 4. *tract.* 6. *cap.* 5. *num.* 1. Caſtill. *tom.* 7. *de Tertiis, c.* 39. *n.* 2. Suar. *d. lib.* 1. *c.* 38. *n.* 5. Fagundez *in* 5. *præcept. lib.* 1. *c.* 4. *n.* 11. Caſtr. Palao *d. tom.* 2. *tract.* 10. *diſp. vnic. puncto* 8. *n.* 4. me citato 22. in hoc loco Trullenc. *in expoſit. decal. lib.* 3. *c.* 3. *dub.* 4. *n.* 1. Monet. *d. tract. c.* 6. *q.* 2. *n.* 8. vbi *n.* 9. cum Rebuff. *d. q.* 12. *n.* 2. & Azor. *d. p.* 1. *lib.* 7. *cap.* 24. *quæſ.* 16. tenet ſufficere, quòd fructus ſint collecti, licèt granum ſit cum palea: & *n.* 15. ſubdit valere conſuetudinem vt decimæ prædiales non ſoluantur ſtatim, ſed certo tempore.

22 Vnde mortale peccatum incurrere conſuetas decimas tardius dantes, reſoluit Marcheſ. *de commiſſion. par.* 1. *c.* 15. *ſub n.* 17. Campan. *d. rub.* 12. *c.* 13. *n.* 155. imò teneri ſoluere, vel monere debentem, quando frumentum, vel vinum periit, ſi decimæ ſolutæ non fuerunt, ſtatim ac fructus collecti ſunt; vel ſaltem iuxta conſuetudinem, monito Curato, vt decimã reciperet, voluit gloſ. *d. verb. fructib.* ſequũtur Rebuff. *dict. q.* 12. *n.* 2. Monet. *d. c.* 6. *n.* 10. † debentur enim ſtatim abſque eo, quod à Parocho petantur, vel exigantur; quia dies ipſe, ſiue tempus ſolutionis pro creditore interpellat, Rebuff *d. q* 12. *n.* 7. Gutier. *d. c.* 21. *n.* 44. Paul. Laymann. *in Theolog. moral. l.* 4. *tract.* 4. *c.* 5. *n.* ... *in fine.*

24 Non tamen prædicti Parochiani tenentur decimas debitas deferre in horrea Clericorum, etiamſi ſint publica, cùm ad id nullo pacto, nullâve lege obligentur, vt in ſpecie tradit Guid. Pap. *deciſ.* 283. Adrian. *quodlib.* 5. *art.* 1. §. 2. licèt contrarium teneant Doctores communiter, vt per Gutier. *d. cap.* 21. *n.* 43. quorũ ſententia poterit procedere data conſuetudine in contrarium, quæ non datur: imò inſpectâ illâ, Clerici ſolent mittere pro decimis ad agros, fundóſque, tempore collectionis, vt teſtatur Gutier. *vbi ſup. num.* 45. nam in hac re ſtandum eſt conſuetudini legitimè præſcriptæ, ſecundùm eum modum, quo fuerit introducta, vt per Suar. *d. lib.* 1. *cap.* 27. *num.* 7. Valer. Regin. *in praxi fori pænit. lib.* 19. *quæſt.* 4. *num.* 99. Fagundez *d. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 12. Caſtr. Palao *d. puncto* 8. *num.* 5. Trullench. *d. dub.* 4. *num.* 2. Sic ſanè reprobanda eſt ſententia Pariſ. *conſ.* 15. *num.* 26. *lib.* 1. aſſerentis, Parochum non petentẽ ſuas decimas tempore collectionis, poſtea petere non poſſe: contra quem eſt gloſſ. *d. verb. fructibus*, & illam opinionem tanquã falſam reprobant Couar. *d. c.* 17. *num.* 8. *verſ* 8. & Rebuff. *d. tract. q.* 13. *num.* 50. Illud aduertere oportet quòd exactor decimarum poteſt domino fundi prohibere ne fructus illinc exportet, niſi eo, vel eius nuncio præſente, Rebuff. *de decim. q.* 5. *n.* 23. Vincent. de Franchis *deciſ.* 117. Gaſp. Theſau. *lib.* 1 *qq. forenſ. q.* 9. Cancer. *var. reſol. tom.* 1. *c.* 23 *n.* 7.

25 Infertur *ſecundò*, alij Parocho decimam nõ eſſe ſoluendam præterquam illi, apud quem Eccleſiaſtica Sacramenta ſuſcipiuntur. Diximus *ſuprà* decimam priori modo conſideratam poſt diuiſionem Parochiarum, adeò ſolis Parochis cõpetere, vt nullus alius illã habere poſſit; at qui nulli alij ſunt Parochi ad hunc effectum, niſi illi, apud quos Eccleſiaſtica Sacramenta recipiuntur, vt docet text. *in c.* 2. *de Paroch.* Igitur, &c. Probant corollarium, text. *in c. vlt.* ibi, *nec ab iis temporalia exigunt*, *ne Paroch.* tex. melior *in c. queſti*, 16. *q.* 1. & *in c.* 2. *verſ. illa, de decim.* & *in c. ad decimas*, *de reſt.*

ſpoliat. lib.6. tradunt S.Thom. 2.2 *q.87. art.3.* Syluest. *verb. decima*, *n.14.* Rebuff. *d. tract. q.5. à n.16. & q.14. num.39. & quaſt.6. num.12.* nouiſſime Trullench. *d. cap.3 dub.5. à num.1.* Verùm iſti Doctores nimis generaliter loquuntur, & ad indiuidua minimè deueniunt, nec de quibus decimis intelligant, ipſi declarant.

Quare pro terminorum cognitione, & pleniori huius corollarij declaratione dicendum eſt primò, decimas dupliciter conſiderari; aliæ namque perſonales ſunt, aliæ verò prædiales appellantur, prout ſæpiùs *hoc cap.* meminimus; inter quas, quoad noſtrum propoſitum,
26 illud eſt diſcrimen, quod † priores, attento iure, non alij Parocho debentur, quàm illi, apud quem ſuſcipiuntur Eccleſiaſtica Sacramenta, vt probat tex. *in cap. ad Apoſtolicæ 20. verſ. noueris, de decim. & in cap. fin. de Paroch.* reſoluunt Syluest. *verb. Decimæ*, *n.14.* Rebuff. *d. tract. q.5. n.3. & q.6. à n.2. & à n.24. & q.13. n.63.* Gutier. *pract. lib.1. q.17. n.8.* Suarez *de Relig. tom.1. tract.2. lib.1. c.21. & 22. n.8.* Monet. *dicto tract. cap.7. ex num.21.* Baſil. Pont. *de Sacrament. Matrim. lib.5. cap.13. §.3. num.19.* Fagundez *d. præcept.5. lib.1. cap.3. à num.1.* Ratio eſt, quia ſicut proprius Parochus ſua perſona, & illius miniſterio prædicta Sacramẽta adminiſtrat: ita quoque oportet, vt ille, in cuius fauorem fit prædicta adminiſtratio, eidem Parocho ſoluat decimas de illis, quæ ex propria perſona, & illius miniſterio acquiſiuit: qui Parochus eſſe non deſinit, etiamſi Parochianus cauſa comitandi Regem, vel fugiendi peſtem, vel recreandi animum, vel agendi aliqua negotia, vel denique cauſa belli extra illam parochiam reſideat; abſque tamen animo transferendi domicilium in perpetuum; prout colligitur ex tex. *in cap.3. de ſepultur. lib.6.* aduertit in ſpecie Nauar. *conſ.1. num.5. de decim.* quamuis per accidens in eadem Eccleſia per totum tempus abſentiæ non recipiat Sacramenta: optimè obſeruat Baſil. Pont. *loco*
27 *proximè citato*, † huiuſmodi decimas perſonales, ſi alicubi ſint in vſu (prout ſunt in multis Hiſpaniarum partibus, vt atteſtantur Nauar. *in man. cap.21. num.31.* Gutier. *d. cap.1. n.34.* Rot. *in Placentina Decimarum de Tru-*
28 *xillo, 15. Nouembris. 1621.* coram *bonæ mem. Buratto, inter eius impreſſas, deciſ.572.* nam, † vt plurimùm non eſſe in vſu docent Sà *verb. Decimæ*, *num.1.* & Suarez, *d. lib.1. cap.21.*) non ſpectare ad Eccleſiam habitationi connexam, ſed domicilio, quia decimæ iſtæ perſoluuntur ad ſuſtentationem eorum, qui ſpiritualia miniſtrant: tum quia tranſeunt hæc onera cum perſona; non enim inhærent rei: quare æquum videtur, vt illi Eccleſiæ ſoluantur, quæ ſpiritualiter fidelem Sacramentis, atque doctrina aſſiſtit. Vnde ſubdit idem Baſil. Pont. quòd ſi quis mutet domicilium, licèt habeat in alia Parochia poſſeſſiones, illi debentur, vbi domicilium habet: & licèt non mutet domicilium, ſi tamen extra ſuam Parochiam laboret, etiam per magnam anni partem, ſemper decimas perſonales ſoluet illi Eccleſiæ, vbi habet domicilium: quia ibi per ſe recipit diuina, licèt ex accidenti, occaſione abſentiæ, contingat quandoque alibi recipi Sacramenta, de quo etiam Fagundez *d. præc.5. lib.1. cap.3. num.2.*

Quòd ſi contingat habere duo domicilia, 29
ſi vnum acceſſorium eſt, principali ſoluet; ſi verò in vtroque æqualiter ſe collocat, inter vtrumque diuidentur; ita Rebuff. *de decim. quæſt.6. num.5.* Suar. *d. lib.1. c.21. num.1.* Fagundez, *d. cap.3. num.5.* vbi *numero 6.*
ſubdit, quòd † ſi quis artifex habeat domici- 30
liũ in confinio duarum Parochialium, tenetur decimas perſonales ſoluere illi parochiæ, vbi eſt pars domicilij, in qua ſemper laborat: & *numero 7.* addit quòd ſi dubitetur, de qua Parochia domicilium ſit, tunc inſpicienda eſt ianua, ſeu porta illius principalis. In poſterioribus verò prædialibus non ſic dicendum, ſed ſecundùm diſtinctionem infrà referendam.

Sciendum eſt quoque decimas prædiales 31
in duplici eſſe differentia: aliæ enim veniunt ſoluendæ ex prædiis ſitis intra propriam Parochiam: aliæ verò colliguntur ex prædiis ſitis in aliena Parochia, inter quas illa eſt differentia: quia priores etiam ſine dubio non debentur alij, niſi Parocho, à quo Parochianus recipit Sacramenta ex ratione proximè dicta; & ita probat text. *in d. cap. ad decimas*, & *in d. cap. quoniam*, & ſic procedunt, text. *in d. c. quæſti, & in d. c.2. de decim.* Contrà verò poſteriores, quæ ſi non ſoluerentur Eccleſiæ prædiali, vtique iniuria quodammodò inferri videretur illius Parocho, cùm ſit paratus miniſtrare Sacramenta dominis prædiorum; tum etiam, quia daretur confuſio Parochiarum contra bonum publicum illarum terminos ſtatuens, iuxta tex. *in c.1. diſt.80. & in c.11 3. q.1.* & conſequenter reſultaret maximum inconueniens, quod conſiderauit tex. *in d. c. cùm ſint homines, & in c. ſuper eo, de Paroch. & in c. quicumque, & in c. liceat, 16. q.3.* Ex his,

Colligitur *primò* decimas perſonales, ſicut 32
prædiales, intra tamen propriam Parochiam conſtitutas, ſine dubio non alij, quàm proprio Parocho eſſe perſoluendas. Patet, ſi expendamus, nulli alij niſi illi eſſe debitas, iuxta reſoluta, & quòd ſint inſtitutæ ad miniſterium Sacramentorum, quod quidem in perſonis exercetur: & ita probant

tex.

tex. *in d.c. ad Apoſtolica,& in d.cap.2.* & alia Iura ſuprà citata, reſoluunt Sil. Rebuff. & alij poſt eos relati.

Colligitur *ſecundò* non ſic dicendum eſſe in decimis in aliena Parochia conſtitutis, in quibus recurrendum eſt ad conſuetudinem, vt inquit tex. *in d.cap.cùm ſint homines*, & per illum vt docent Abb. *conſ.*58. *num.2. verſ. ex his argumentis*, Couar. *d.cap.*17. *num.*8. *verſ.*4. Perez *lib.1. poſt princ. verſ. huiuſmodi autem decimæ, tit.*5. *lib.1. Ordin. pag.*216. *& lib.*3. *in princip. tit.*6. *eod. lib.1. pag.*133. Gutier. *practic. lib.1. q.*17. *n.*2. *&* 5. *& Canon. lib.*2. *cap.* 21 *num.*58. Pute. *deciſ.*150. *num.*4. *verſ. tamen iſtis, lib.*1. Rot. *deciſ.*163. *n.*3. *p.*2. *diuerſ. & deciſ.*274. *n.*1. *& deciſ.*289. *part.*2. *recent. & in Abulen. Decimarum*, 17. *Decemb.* 1627. coram *Reuerendiſſ. D. meo Coccino Decano, verſ. tertiò tollitur*, vbi fuit dictum, quòd ſi ageretur inter Eccleſiam prædialem, & Sa-
34 cramentalem, cui decimæ deberentur, tunc ſtandum erit conſuetudini. Patet † ſi expendamus in huiuſmodi decimis non eſſe Iure compertum cuinam Eccleſiæ debeantur, Achil. *deciſ.*6. *numero* 2. *de decim.* Pute. *deciſ.*176. *numero* 4. *lib.*3. & propterea in earum ſolutione iuris obſcuritatem reperiri, vt fatetur Pontifex *in dicto cap. cùm ſint homines*, *& in d. cap. ad Apoſtolica*, ac proinde, cùm conſuetudo ſit optima legum declaratio, *cap. cùm dilectus, de conſuetud.* vtique ad illam in hac dubietate erit recurrendum, vt ſecuriùs procedatur: nec aliud euincit neceſſariò tex *in l. Imperatores, in princ. ff. de publican.* ſiquidem intelligi poteſt de oneribus aliis realibus, quæ ratione rei debentur: nos verò agimus de decimis, quæ, licèt reales appellentur, non tamen ratione rei, ſed ratione perſonæ debitæ ſunt? quæ quidem conſuetudo per decennium inducetur, eò quòd non contra ius expreſſum, ſed magis præter ius cenſetur propter obſcuritatem illius, quòd
35 per illam declaratur, ac proinde nil mirum,† ſi longo tempore, hoc eſt, per decennium, rectè inducatur, iuxta gloſſ. receptam. *in cap. vlt. verb. conſuetudine, de conſuetud. libro* 6. obſeruant in ſpecie Achil. *deciſ.*3. *num.*5. *de decim.* Abb. *in dicto cap. cùm ſint homines, in fine.* Couar. *d. num.*8. *verſ.*4. Rebuff. *d. tract. quæſt.*13. *n.*47. *&* 60. Monet. *d. tract. cap.*5. *num.*102. Gutier. *d. cap.*21. *n.*58. Quicquid contradicat gloſſ. *in dicto cap. cùm ſint homines*; quod quidem intelligendum eſt de prædiis noualibus, in quibus prædicta conſuetudo verificatur; ſecus verò, ſi antiqua ſint, & per tempus ſufficiens alij Eccleſiæ Parochiali decimæ ſint acquiſitæ, tunc enim longioris temporis conſuetudo erit neceſſaria, vt infra notabimus *corol. quarto.* Intellige quoque ſupradictam reſolutionem, dum habet, ſufficere decennium ad introducendam conſuetudinem huiuſmodi, vt habeat locum, quando agitur inter duas Eccleſias Parochiales; ſecùs ſi ageretur inter Eccleſiam Parochialem, & alteram, cui ius reſiſtit: tunc enim requireretur immemorialis, aut quadragenaria cum titulo, Rebuff. *d. quæſt.*13. *n.* 83. *cum ſeqq.* Rot. *in Calagurit ana Decimarum*, 15. *Martij*, 1610. coram *Card. Caualerio*, Et manutentio, in poſſeſſione exigendi decimas peti poteſt, nedum ex propria perſona, ſed etiam nomine Eccleſiæ, & *in cauſa Faſſanen. Decimarum*, 2. *Martij*, 1622. coram *R. P. D. meo Pirouano.*

Colligitur *tertiò*, ſemota conſuetudine, 36
tales decimas potius prædiali, quàm baptiſmali Eccleſiæ eſſe ſoluendas; ſiquidem pro illa & æquitas, & aliquis rigor iuris, in quo æquitas fundatur, reperitur, ex ſupradicta conſideratione. Iuuat deciſio Iuriſconſ. *in l. Barbarius, ff. de offic. Prat.* vbi æquitas in efficaci iuris ratione fundata præualet alicui iuris rigori, non tamen ſcripto apertè, propter tex. *in l. proſpexit. ff. qui, & à quibus.* Accedit, quòd licèt prædictæ decimæ ratione perſonæ debeantur, vt ſuprà proximè conſiderauimus; non tamen negandum eſt ab ipſo prædio deberi, & ita debitas eſſe Eccleſiæ prædiali, cui idem prædium manet obligatum, & in quo eadem Eccleſia ius acquirit, ac ſubinde cùm parata ſit prædicta Eccleſia ad exercendum præfatum miniſterium: quod per accidens ſuppoſita mutatione domicilij non exercetur, aliquo modo induci poteſt, ex reg. text. *in d. l. Imperatores.* Sic aliàs infideles commorantes in terris Chriſtianorum, & habentes poſſeſſiones in aliqua Parochiali Eccleſia eidem tenentur decimas ſoluere, quos tamen conſtat non recipere in illa aliquod miniſterium ſpirituale, prout oſtendimus infra §. 3. *corol.*1. Facit tandem, quia apparet ratio boni publici, quod ex effectu contrario periclitatur in Parochialium confuſione; quod quidem bono priuato ſemper anteponitur; vnde videtur dicendum prædictæ Eccleſiæ prædiali tales decimas eſſe ſoluendas, prout in ſpecie mihi ſentire videtur tex. *in d. c. cùm ſint homines* ibi, *quia difficile nimis videtur*, & tradunt S. Thom. 2.2. *q.*87. *art.*3. *ad* 2. Couar. *d. n.*8. *verſ.*2. Sylu. *verb. decima, n.* 14. Nau. *conſ.*2. *n.*7. *de decim.* Gutier. *d. lib.*2. *c.* 21. *n.*54. Achil. *deciſ.*3. *n.*1. *de decim.* Pute. *deciſ.*176. *n.*3. *lib.*3. Rot. *in Placentina Decimarum*, 10. *Maij*, 1628. coram *Reuerendiſſimo D. meo Coccino Decano.*

Infertur *tertiò*, quid dicendum de decimis 37
ouium, quæ ad varias partes tranſeunt, cuinam Eccleſiæ ſoluendæ ſint; & in primis pro Eccleſia domicilij, ſeu Baptiſmali facit, quia fructus ouium dicuntur illarum fructus induſtria

induſtriales, & non naturales, ſecundum Bald. *in l. ancillæ, C. de furtis*, eò quòd multùm in illis operatur domini, & cuſtodis induſtria, vt aduertunt Couar. *var. lib. 1. cap. 3. n. 6.* Menoch. *de arbitrar. caſu 12. à n. 3. & 19.* & vti tales dicēdæ ſunt perſonales, veluti acquiſitæ per hominis perſonam, & illius miniſterium: conſtat autem decimas perſonales abſolutè, & in totum ſoluendas eſſe illi Parocho, apud quem Eccleſiaſtica recipiuntur Sacramenta, vt notauimus *ſub corol. proximo*, qualis eſt Parochus domicilij, licet per accidens ad alium locum ſe transferat Parochianus, iuxta tex. *in c. 3. de ſepultur.* dummodo tamen fiat tranſlatio ſine animo conſtruēdi, & conſeruandi domicilium, propter tex. *in l. 4. & in l. aſſumptio. §. filius, verſ. viris prudentibus, ff. ad municip. & in l. pen. ff. de Senator. in cap. ex parte, & in cap. poſtulaſti, de foro comp.* Facit rurſus tex *in c. commiſſum*, ibi, *in cuius Parochia commorantur*, &c. *de decim.* Pro Eccleſia verò loci, vbi oues paſcunt, facit quia decimæ animalium inter prædiales connumerantur, tradit gloſſ. *verb. perſonales, in d. c. ad Apoſtolicæ, de decim.* communiter recepta ex Nau. *d. conſ. 2. n. 7.* Rebuff *de decim. q. 7. n. 25. & ſeqq.* Valenzuel. *conſ. 8. n. 1. vol. 1.* ac ſubinde ſemota conſuetudine prædictæ Eccleſiæ prædiali in totum, & abſolutè perſoluendæ ſunt, prout eadem gloſſ. affirmat. Facit inſuper doctrina Hoſt. *in ſum. de decim. §. 1.* quem ſequitur Angel & Syluest. *in ſum. verb. Decima, num. 1.* dum appellant decimas mixtas, illas, quæ ex fructibus animalium perſoluuntur: vnde non eſt verum dicere, quod ſoluendæ ſunt illi Eccleſiæ, in cuius Parochia commorantur, iuxta reg. tex. *in l. Imperatores. ff. de publican.*

38 Quapropter reſoluendum videtur, quod ſi oues dimidia parte anni paſcunt in Eccleſia prædiali, dimidium totius decimæ illi perſoluendum eſt; reliquum verò dimidium pro rata temporis Eccleſiæ Parochiali, ſi altera dimidia parte anni in eadem oues paſcunt. Ita in effectu gloſſ. *ver. perſonales. in d. c. ad Apoſtolicæ*, S. Thom. *d. q. 87. art. 3. ad. 2.* Greg. Lop. *l. 9. tit. 20. part. 1.* Rebuff. *d. tract. q. 6. n. 25. cum ſeqq.* Suar. de Pace *in pract. tom. 2. p. 1. c. 5. n. 8. cum ſeqq.* Cancer. *var. reſolut. tom. 1. c. 23. n. 10.* Trullench. *d. c. 3. dub. 5. n. 4.* Filliuc. *tract. 27. p. 2. c. 9. q. 1. n. 187.* Caſtr. Palao *d. diſp. vnic. p. 8 n. 9.* P. Suar. *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 1. c. 5. n. 8.*
39 *cū ſeqq.* Monet. *d. tract. c. 4. n. 16.* vbi ait † decimas quoque diuidendas eſſe inter duas Parochias, ſi in earum vna iaceant, & dormiant oues, & in alia paſcant, Fagundez *de ſeptem Eccleſ. præceptis, prac. 5. lib. 1. p. 5 n. 10* Baſil. Pont. *de Sacram. Matr. lib. 5. c. 13. §. 3. n. 23. &*
40 *24.* vbi *n. 25.* reſoluit, † quando huiuſmodi oues, nec paſcuntur, nec morantur per vllam anni partem in Eccleſia domini ſui, ſed in aliis; nullam partem decimarum deberi Eccleſiæ Parochiali domini, ſed illi, in qua paſcuntur, & morantur. Nec prædictæ reſolutioni refragatur dicere, quod decimæ animalium propter induſtriam, & miniſterium hominis in illis acquirendis neceſſariam, ſunt perſonales, ac ſubinde ſine aliqua diminutione eſſe perſoluendas Eccleſiæ Baptiſmali. Satisfit enim, ſi aduertas induſtriam, & miniſterium hominis tantummodò conuincere prædictos fructus animalium non eſſe purè naturales, hoc eſt, naturaliter productos, & in quibus ſolummodò natura operatur; nihilominus tamen reales eſſe, & non perſonales ſicut ſunt ſegetes, & alij plurimi, & in quibus multùm opera, & induſtria hominis reperitur, qui ſimiliter ex rebus natura producente, & iuuante producti, reales dicuntur, nequaquam verò perſonales, qui tantummodo ſunt illi, qui ſine re aliqua per hominis perſonam, & illius miniſterium acquiruntur, prout ſunt illi, qui ex artificio, & militia proueniunt.

Ad tex. verò *in d. c. commiſſum*, reſponde- 41
tur, illum quidem agere de animalibus, quæ exiſtunt, & paſcunt in eadem Parochia Baptiſmali, cui Monachi, de quibus ibi, ex prædictis animalium fructibus decimas ſoluere nolebant, allegantes conſtructionem Monaſterij ſui factam in territorio eiuſdem Eccleſiæ, qua reiecta allegatione Pontifex iubet, vt eidem Eccleſiæ, ſicut antea, decimæ perſoluantur: quæ quidem reſolutio intelligenda eſt, attento iure, non tamen data conſuetudine, quæ in hac ſpecie maximè conſideranda eſt.

Vtrùm autem decima ſi ſoluenda ex præ- 42
dictis animalibus Eccleſiis illarum regionum, per quas illa, ſeu oues paſcendo, tranſitum faciunt, & redeunt in domicilium; Dicendum eſt, quod non: ſiquidem licet eundo, & redeundo paſcant in paſcuis prædictarum Eccleſiarum; hoc tamen nutrimentum minimum eſt, & paruæ conſiderationis: vnde, cum de minimis decima ſoluenda non ſit arg. *l. ſcio, de in integr. reſtit. l. ſi oleum, § fin. cum l. ſeqq. de dolo*, cum aliis per me citatis *in tract. de axiom. iuris vſufreq. axiom. 150. n. 1.* neceſſariò videtur dicendum, prædictis Eccleſiis nil deberi loco decimarum. Accedit, quia, vt aduertit Nauar. *vbi ſub n. 3.* moraliter loquendo, videtur impoſſibile, rectè iudicare, quænam quantitas prædictis Eccleſiis ſolui debeat, & quinam ſit valor illius: vnde neceſſariò dicendum eſt non eſſe ſciendam maiorem impenſam, nec maiorem laborem aſſumendum, quam ſit res ipſa, propter quam aſſumitur.

43 Infertur *quartò*, ſpoliatum per Parochum à perceptione decimarum, quas intra ipſius Parochiam poſſidebat, non aliter eſſe reſtituendum, quàm ſi oſtendat titulum, vel cauſam iuſtam, qua poſſeſſio eiuſdē iuſtificetur. Diximus *ſup. in princip. huius* §. attento iure, decimam priori modo conſideratam poſt diuiſionem Parochiarum adeò ſolis Parochis competere, vt nullus alius illam habere poſſit: atqui reſiſtente Iure communi, & illius præſumptione ſpoliato, fauentéq; ſpoliatori, non eſt ſpoliatus reſtituendus, donec oſtēdat titulum, vel cauſam ſufficientem, qua præſumptio aduersùs illum reſultrās purgata ſit. Igitur, &c. Probant Corol. rex. optim. *in c. ad decimas*, ibi, *niſi euidenter docuerint*, &c. *de reſtit. ſpol. lib. 6.* Innoc. *in c. litteris*, vbi Beroi. *n.* 87. dicit cōmunem *eod tit. in antiq.* Rip. *in c. cùm Eccleſia Sutrina col. pen de cauſa poſſeſſ.* Felin. *in cap. ad petitionem n.* 7. *de accuſat.* Couar. *lib.* 1. *var. c.* 17. *n.* 9. Nau. *in c. accepta, oppoſit.* 10. *n.* 7. *&* 21. *de reſtit. ſpol.* Mench, *illuſt. c.* 86 *à princip. & c.* 89. *n.* 4. Rebuff *de decim. q.* 13. *n.* 83. Monet. *eod. tract. c.* 5. *n.* 82. Gutier. *lib.* 2. *canon. c.* 21. *n.* 74. Ant. Gabr. *commun. ſub tit. de reſtit. ſpoliat. cōcl.* 1. *n.* 107. Menoch. *remed.* 1. *recuper. à n.* 367. Pro quibus etiam facit, quia, ſi aliàs reſtitutio concederetur nō purgata prædicta Iuris preſumptione, vtique lex concedens talem reſtitutionem iniuſta cenſeretur, veluti conſentiens, vt ſpoliatus in peccato, & in retentione iniuſta perſeueret contra domini voluntatem ad quem ex prædicta Iuris præſumptione pertinere dicitur decima, de qua agitur, ad quod alludere videtur tex. *ad d. c. ad decimas*, ibi, *iniuſtè occupaſſe*, &c.

44 Nec contra Corollarium obſtant verba generalia tex. *in d. c. in litteris*, *de reſtit. ſpoliat.* & ratio illius in fine poſita, ſi dicatur ſimiliter, ius reſiſtere illi, qui abſque canonica inſtitutione retinet Eccleſiaſticum beneficiū, iuxta *regul.* 1. *de regul. iuris, lib.* 6. *& cap.* 3. *de inſtit.* Siquidem reſpondetur reſiſtentiam Iuris reſultantem ex defectu tituli, ſolam reperiri in proprietate beneficij, non verò in poſſeſſione illius, quæ quidem, licèt iniuſta; vera tamen, data capacitate poſſidentis, reperiri poteſt abſque canonica inſtitutione, eo quòd beneficia ſua natura ſunt poſſeſſibilia, dum quis aliquando fit poſſidendi capax per vſum adæquatum, & ſufficientem tanquam dominus apprehendendi, iuxta definitionem poſſeſſionis; ac proinde nil mirum, ſi *in d. c. litteris*, reſtitutio ſpoliato concedatur contra ſpoliatorem, non oſtenſa canonica inſtitutione aliqua, quòd quidem ſignificare videtur tex. ille in ratione, quam aſſignat de prædone reſtituendo: Contrà verò in decimis: de quibus agimus, quarum poſſeſſioni ex defectu Parochiæ Ius commune videtur reſiſtere. Verùm aduersùs talem intellectum vrget; quia defectus canonicæ inſtitutionis videtur arguere reſiſtentiam iuris non ſolùm circa proprietatem, verùm etiam circa poſſeſſionem: & ita verbum *obtineri*, *in d. regul beneficium*, non tantùm ad proprietatem, ſed etiam ad poſſeſſionem referendum eſt, vt multi Doctores arbitrantur. Sic aliàs, deficiente titulo fructus recipi nō poſſunt, prout in ſpecie reſoluunt Couar. *de ſponſal. par.* 2. *c.* 6. §. 8. *n.* 8. Hoied. *de incompat. benefic. par.* 2. *c.* 13. *à princ.* Mench. *vſufr eq. cap.* 16. qui quidem fructus reciperentur, ſi ſine titulo legis reſiſtentia non daretur circa poſſeſſionem beneficij ex regul rex. *in l. bonæ fidei. ff. de acquir. rerum dom.* & ex his quæ reſoluunt Couar. *vbi ſup. n.* 16. *& in reg. poſſeſſor. par.* 2 §. 2. *n.* 7. Nauar. *in princ. de Pœnit. diſt.* 6. *n.* 23. Vrget inſuper, quod defectus Parochiæ, etiamſi arguat reſiſtentiam iuris in proprietate decimarum, non tamen arguit illam neceſſariò circa poſſeſſionem, data capacitate retinentis: nulla enim datur lex, quæ talē poſſeſſionem inficiat propter defectum Parochiæ: arg. text. *in c. cauſam, quæ, de præſcript. & in cap. prohibemus, de decim.* imò colligitur ex text. *in d. c. ad decimas*, ibi, *poſſediſſe*. Vrget denique quia *idem c. ad decimas*, procedit etiam data ſupradicta reſiſtentia circa proprietatem, vt Doctores *ibid.* fateri videntur. Vnde meliùs reſpōdetur, quòd licèt fateamur aduersùs ſpoliatum à beneficio dari legis reſiſtentiam, dum titulum, vel cauſam ſufficientem non oſtendit; nihilominus tamen eadem lex non aſſiſtit ſpoliatori, prout aſſiſtit Parocho, quando à perceptione decimarum intra ſuam Parochiam alium ſpoliat, in quo caſu procedit tex. *in d. c. ad decimas*, & per hoc corollariū, ſecundùm quod ſic explicatū, declaratur tex. *in c. ex inſinuatione, de procuratorib.* vbi habēs plura beneficia incompatibilia, ab altero ſpoliatus reſtituitur, & *in c. licet, de præbend. lib.* 6. iunctis reſolutis per Abb. *in d. c. in litteris, n.* 24. plures quos refert Nau. *in dicto c. accepta, n.* 6. Couar. *d. c.* 17. *n.* 6. Sic aliàs ſi laïcus proponatur ſpoliatus ab alio laïco ſpoliatore ſine alia oſtenſione tituli, & iuſtificatione, reſtituendus eſt ad perceptionem decimarum, quantumcunque ſpoliator velit probare ad ſe illud ius pertinere, prout in ſpecie dicit communem ſententiam Mench qui plures refert, *illuſtr. c.* 89. *n.* 5.

Nec ſimiliter refragatur tex. *in c. cùm Eccleſia Sutrina. de cauſa poſſeſſ. & prop.* vbi ius 45 commune reſiſtebat Clericis ſpoliatis poteſtate eligendi Epiſcopum; & reſiſtebat Canonicis Eccleſiæ Cathedralis ſpoliatoribus, de quibus *ibi*, vt illic fatetur Pontifex in illis verbis, *canonica inſtituta*, &c. & tamen text. ſupponit

ſupponit abſque vlla tituli oſtenſione prædictos Clericos fore reſtituendos, niſi inſimul actum fuiſſet petitorio, in quo Clerici defecerunt. Siquidem omiſſis variis explicationibus, de quibus Abb. *n.*44. Rip. *n.*12. *ibidem*, & alij relati à Couar. *d. cap.*17. *num.*7. latiſſimè Mench. *d. cap.*86. *à princip.* ex mente nonnullorum Doctorum reſpondent Præceptores *in d. cap. cum Eccleſia*, propterea non fuiſſe factam reſtitutionem, quia Clerici, de quibus *ibi*, non breui tempore, ſicut *in d. cap. ad decimas*, (prout intelligunt aduerbium, *aliquandiu*, ibi poſitum) poſſeſſionem habuerunt, ſed diuturnam, & longam quaſi poſſeſſionem, eò quòd conſtat ex littera, non tantum in vna, vel in duabus, ſed in trium Epiſcoporum electionibus inſimul cum Canonicis concurrere. Patet ex textu ibi *electio trium Epiſcoporum*, &c. inſuper non ſolum per ſe, ſed etiam per ſuos prædeceſſores concurrere. Patet ex princip. text. *verſ. verum*, ibi, *ipſi ac prædeceſſores eorum*, &c. ex qua diuturna quaſi poſſeſſione inſurgit præſumptio tituli præcedentis, & ex illa iuſtificatur poſſeſſio eligendi, iuxta reg. text *in l. cùm de in rem verſo. ff. de vſuris*, & *in l. ſi filius D. de petit. hæred.* qua de cauſa text. ille expendit tres illas electiones: aliàs enim ad probandam poſſeſſionem per ſe ſolus ſufficiebat vnicus actus, quis effectum ſortiretur, iuxta reg. tex. *in c. conſultationibus, de iure patron.* & eſt communis ex Couar. *in regul. poſſeſſor. part.*2. *in princ. n.*6. quæ quidem explicatio ſimiliter probabilis eſt, & vti talis defendi, & teneri poteſt, prout defendimus *in collect. ad d. cap. ad decimas, n.*7. & 8. Sed tamen vrget aliquo modo; quia aſſiſtentia trium electionum, de neceſſitate non conuincit longinquitatem temporis, ſiquidem poterant Epiſcopi electi breui viuere tempore. Vrget inſuper: quia text. non expendit illas tres electiones in cauſa poſſeſſorij, de qua *ibi* directè non agebatur, (tunc enim vnicà tantum electio ſufficiebat;) ſed in petitorij, ſuper qua ſententia prolata fuit. Vrget tertiò, quia tex. *in d. cap. ad decimas.* indiſtinctè loquens, talem diſtinctionem temporis non facit, quæ quidem facienda erat, ſi de neceſſitate requireretur. Vrget denique; quia aduerbium, *aliquandiu*, poſitum *in d. cap. ad decimas*, eam longinquitatem temporis, licèt non magnam, importare ſolet, ac proinde videtur inconueniens, vt poſſeſſio in illo text. iuſtificetur, recurrere ad longinquitatem temporis. Quare aduertimus, *in d. cap. cùm Eccleſia*, per euidentem præſumptionem conſtare de titulo: ſiquidem *in illo text.* Clerici, de quibus *ibi*, ex ſcientia, & patientia Canonicorum fuerunt recepti ad electionem faciendam, ex qua ſcientia, & patientias vigenti præſumptione reſultauit priuilegium, ſine quo non eſt veroſimile, Canonicos recepiſſe prædictos Clericos: vnde neceſſariò dicendum eſt, in ſpecie illius text. Clericos habuiſſe titulum, vel ſaltem aliquid loco tituli, & de illo conſtare, iuxta *reg. l.*2. *C. de ſeruitut.* quo quidem titulo, ſeu cauſa ſufficiente iuſtificabitur poſſeſſio, qua iuſtificata tex. ſupponit, Clericos fore reſtituendos, ſi ſolum remedio poſſeſſorio ageretur.

Vtrùm autem laïci ſpoliati decimis agen- 46
tes interdicto, *vnde vi*, ſint ante omnia reſtituendi, quæſtio eſt in præſenti non contemnenda; in qua reſoluendum exiſtimo, quòd ſi laïci ſint ſpoliati decimis, id eſt, iure decimandi, & petendi decimas, & agant prædicto interdicto, nequaquam reſtituendi ſunt ex eo, quia, cum neceſſarium ſit poſſeſſionem probare, iuxta *cap. conſultationibus, in fine, de off. deleg.* & laïci prædictum ius decimandi nullo modo poſſidere poſſint, *cap. cauſam quæ, de præſcript.* iuxta communem intellectum, quinimò illius iuris ſint omninò incapaces, quia dependet à ſpiritualibus, ſcilicet, ab adminiſtratione Sacramentorum, & officio ſpirituali, vbi tanquam acceſſorium; inſeparabiliter adhæret, *cap.*1. ibi, *iure Sacerdotum*, 16. *q.*7. *c. quamuis* 16. *de decim. cum ſimilib.* rectè fit, vt laïcis ſpoliatis, tanquam omninò prædicti iuris incapacibus, nullatenus competat reſtitutio, & circa hunc caſum nulla poteſt eſſe difficultas.

Tota verò controuerſia verſatur, quan- 47
do laïcus ſpoliatur fructibus ipſis temporalibus, qui decimarum nomine ipſi nomine proprio ſoluuntur ex aliquo titulo temporali, manente iure ſpirituali decimandi penes ſpiritualium miniſtros, in qua diſtinguendi ſunt duo caſus. *Primus* eſt, quando laïcus ſpoliatur decimis ab alio laïco, & contra illum agit interdicto, *vnde vi*: In quo reſoluendum contra illum reſtituendum eſſe, vt tenet Brixien. relatus à gloſſ. *verb. præſumuntur, in d. cap. ad decimas*, gloſſ. 1. *in c.* 1. 14. *q.* 1. ſequūtur alij, vt per Gabr. *commun. ſub tit. de reſtit. ſpoliat. concl.* 1. *à n.*71. Beroi. *in c. item, cùm quis, à num.*45. *eod. tit.* obſeruat praxis Galliæ ex Guid. Pap. *deciſ.*288. Doctores communiter, vt per Mench. *illuſt. c.*89. *n.*3. Couar. *d. cap.*17. *n.*6. Cuius rei ratio eſt; quia cum laïcus proponatur ſpoliatus decimis, quas poſſidebat, neceſſariò ſequitur illum eſſe reſtituendum, ſi agat interdicto, *vnde vi*, iuxta vulgares regulas: Quicquid contrarium teneat gloſſ. *d. verb. præſumuntur*, *ſtatim in princip.* & alia *verb. cōmodo, in c. ex parte de reſtit. ſpoliat.* & frequentius videantur Doctores probare, teſte Franc. *in d. c. ad decimas*, Abb. *n.*19. *in d. cap. ex parte*, & alij citati à Couar. *d. n.*6.

in

in princ.& à Menoch.*d.cap.*89.*n.*4. debebant enim conſiderare non eſſe neceſſarium, quod laicus probare poſſet poſſeſſionem decimarum ſpecialiter ei prohibitam, quando ipſe laïcus ſpoliatur ab alio laïco, contra quem etiam eſt iuris præſumptio, idque ex eo, quia prohibitio legis antea, & poſt Concil. Lateranen. reſpectu promiſſionis decimarum aduersùs laïcos operabitur, ne habeant ciuilem, & iuſtam earum poſſeſſionem: & tamen, quæ ſufficiat ad prædictas decimas præſcribendas; non tamen exinde ſequitur, laïcum non poſſe habere naturalem, & iniuſtam decimarum poſſeſſionem, qualem habet quicumque prædo, quæ ſufficiens ſit vt ſpoliatus reſtituatur, iuxta *d.cap. in litteris, de reſtit. ſpoliat.* Alter caſus eſt, quando laïcus ſpoliatur ab eo, cui Ius commune aſſiſtit, veluti à Parocho intra ſuam Parochiam, iuxta terminos tex. *in d.cap.ad decimas:* in quo ſecurè reſoluimus reſtituendum non eſſe, niſi euidenter docuerit, ſe vel ex priuilegio Romani Pont. vel ex conceſſione feudali ante Lateranen. Concilium, vel alio ſimili modo probauerit, ſe poſſeſſionem decimarum fuiſſe legitimè aſſequutum. Cuius rei ratio eſt; quia, ſi Canonicis ſpoliatis decimis à ſpoliatore intra ſuam Parochiam reſtitutio denegatur, niſi euidenter docuerint ſe illarum poſſeſſionem legitimè aſſequutos; iuxta *d.c. ad decimas.* quia, ſcilicet, ius commune reſiſtit illis, & inſimul aſſiſtit huic: à fortiori multò magis id ipſum locum habebit, ſi à Parocho intra ſuam Parochiam laïcus ſpolietur decimis, cui multò magis reſiſtit Ius commune; & iuxta hunc caſum poſſunt intelligi DD. quos citat Couar. *d.num.6.in princ.*

48 Infertur *quintò* reſolutio ad illam quæſt. vtrùm decimæ abſque Parochia præſcribi poſſint, ita vt virtute præſcriptionis aliquis illas exigat à Parochianis? In qua partem negatiuam in ſpecie tuetur S. Antonin. *par.2.tit.4.cap.3.§.3.verſ.& notat.*& videtur ſentire S. Thom. 2.2 *quæſt.*87.*art.*3.*ad.*3. Pro qua facit primò tex. *in cap.peruenit*, ibi. *decimas*, &c. 16. *quæſt.*1. vbi tex. dicit abſque Parochia decimas obtineri non poſſe. Facit rurſus quia ius percipiendi decimas & acceſſorium miniſterio Sacramentorum, & ita vti tale ſine prædicto monaſterio tanquam ſine fundamento exiſtere non poteſt: vnde cùm præſcribens, qui Parochus non eſt, minimè dicatur miniſter aliquorum Sacramentorum, neceſſariò videtur dicendum abſque Parochia decimas non eſſe præſcriptibiles. Facit tertiò, quòd decimæ debitæ ſunt in recognitionem vniuerſalis dominij, & ſubiectionem, iuxta tex. *in cap. tua nobis de decim.* & tamen conſtat prohiberi illa præſcribi quæ in talem recognitionem perſoluuntur, vt probat *l. competit. C.de præſcrit. triginta*, reſoluunt Abb. *num.*18. Felin. & alij *in cap.ad audientiam, de præſcript.* Iuuat deciſio tex. & quæ ibi notant Doctores *in cap. cum non liceat, de præſcript.* Facit quartò, quia non debet operari præſcriptio illa, quæ omnino tollit Sacramentorum adminiſtrationem, & animarum ſaluti præiudicialis, morum correctionem, & fidelium reformationem auferre poteſt, arg. tex. *capit. cùm ex officij, de præſcript.* Conſtat autem, data præſcriptione, qua decimæ abſque Parochia exigantur, tolli, aut ſaltem diminui Sacramentorum adminiſtrationem, & conſequenter morum correctionem, & reformationem auferri, eò quòd Parochus videns ſublatum ſibi ius decimandi, difficile incitabitur ad exercenda ſupradicta, quæ animarum ſaluti ſunt maximè neceſſaria.

Contrariam tamen ſententiam tenui in ſpecie gloſſ. *verb. componendum.* vbi Abb. *numero quinto in capit. pen. de decim.* Couarru. *libro primo var.cap.*17. *numero octauo, verſ.*3. Rebuff. *d.tract. quæſtione decimatertia, numero* 63. Gutier. *libro* 2. *Canonic. capite vigeſimo primo, numero* 60. Monet. *d. tract. capit.*5. *n.*107. Rot. *in Florentina Parochialis, vigeſimo ſecundo Maij* .1630. Coram *Reuerendiſſ. D. meo Coccino Decano*; & eſt communis ſententia. Pro qua in primis faciunt, vt eſt text. *in cap. ad Apoſtolica, & in cap. cùm ſint, & in cap. cùm contingat, & in cap. dudum, decim. & in capit. primo eod. tit. libro ſexto, & in c. ſtatuto. l pen. de decim. lib* 6. Facit rurſus, quia priuilegium, & præſcriptio æquiparantur, vt vulgò deducitur ex tex. *in cap. ſuper quibuſdã verſ. præterea, de verb. ſignif. & in c. accedentibus, in fine*, vbi gloſſ. *de exceſſ. Prælat.* & non negandum, mediate priuilegio, decimas acquiri poſſe abſque Parochia: probat tex. *in cap. tua.*25.§.1. *de decim.* fatentur omnes *in d.cap. cauſam quæ, de præſcript.* Couar. *d.c.*17.*n.*13. Gutier. *conſ.*5.*n.*2.*&*17. Facit etiam, quia omnes res, in quibus dominium reperitur, niſi ſpecialiter prohibeantur, præſcriptionem recipiunt, iuxta tex. *in cap.*2.*& in cap. auditis, & in cap. accedentes, & in c. cùm ex officij, de præſcript.* & conſtat ius decimandi eſſe in dominio Parochi adminiſtrantis Sacramenta, iuxta ſuprà reſoluta *in princ. huius capit.* Inſuper, nullam dari prohibitionem particularem, qua decimæ præſcribi prohibeantur. Facit denique, quia quemadmodum, attento iure Parochis ius decimandi reſeruatur; ità quoque attento eodem iure Canonicis Eccleſiæ Cathedralis ius Epiſcopum eligendi reſeruatum eſt, iuxta text. *in cap.*1. cum multis *ibidem, de elect.* quod quidem ius eligendi, præſcriptionem recipere conſtat ex tex. *in d. cap. cum Eccleſia, de cauſa poſſeſſ.* Quibus fundamentis hæc communis ſententia verior

videtur, qua retenta, non obſtant ſupradicta pro contraria opinione fundamenta.

Ad primum enim de tex. *in d. cap. peruenit*, ſatisfit, ſi dicas in illo text. & ſimilibus, tantùm prohiberi Monachis iura Parochialia vſurpare? non tamen negat, tempore habili ad præſcribendum poſſidentes mediante illo acquirere poſſe, vt aduertit Gutier. *d. numero* 60.

Ad ſecundum dicendum eſt verum quidem eſſe, quòd ius percipiendi decimas neceſſarium eſt prædicto miniſterio Sacramẽtorum; non tamen eſt inconueniens, vt præſcribatur manente congrua Parochi ſuſtẽtatione, in qua principaliter, immediatè, & inſeparabiliter ius percipiendi fundatur, & contra quam præſcriptio dari nequit. Vnde, quamuis præſcribens Parochus non ſit; lex tamen, dum particulariter non prohibuit, voluit, vt tale ius mediante præſcriptione in illum tranſiret, iuxta regul. text. *in l. vſucapionem, ff. de vſucap.*

Ad tertium reſpondetur tex. *in d. l. competit*, procedere in bonis publicis, in quibus dominiũ, & poſſeſſio non reperitur; & ideò non verificari in iure decimandi: quod quidem, licèt publicam habeat auctoritatem, eò quòd decimæ ſint inſtitutæ in prædictam recognitionem; tamen reſpectu ipſius Parochi, ius particulare eſt.

Ad quartum denique fundamentum ſatisfit, ſi aduertamus, manente congrua ſuſtentatione ex ſemediante præſcriptione non auferri, nec diminui Sacramentorum adminiſtrationem, ſicut non aufertur, nec diminuitur morum correctio, aut fidelium reformatio: quod ſecus eſt, ſi præſcriptio congruam Parochi ſuſtẽtationem auferat, quæ quidem ex ſupradicta cõſideratione dari nequit, veluti contra ius diuinum, contra quod procedere non poteſt: arg. tex. *in cap. vlt. de præſcr.* iunctis adductis per me *in tract. de iure Eccl. lib.* 1. *cap.* 2. *ex num.* 119

49 Intellige ſupradictam ſententiam procedere data capacitate poſſidẽdi in præſcribente: ſi enim talem capacitatem præſcribens non habuerit, nequaquam præſcriptio admittenda eſt, Abb. Felin. & alij *in d. capit. cauſam, quæ*, Couarruu. *lib.* 1. *cap.* 10. *numero* 14. Anton. Gabr. *commun. lib.* 3. *tit. de præſcript. concl.* 1. *num.* 16. Pereg. *de iure fiſci, lib.* 6. *tit.* 8. *n.* 18. *&* 19. Patet, ſi expendamus, ſine poſſeſsione præſcriptionem procedere non poſſe, iuxta reg. *ſine poſſeſſione de regul. iuris, in* 6. Monet. *de decim. c.* 4. *n.* 80. ac proinde, qui poſſeſsionem habere nõ poteſt, nequaquam præſcribere valet; ſic aliàs ſolùm perſonæ Eccleſiaſticæ, non verò laïci ius decimandi præſcribere poſſunt; ſiquidem illæ capaces ſunt, iſti verò minimè valent ſpiritualia adminiſtrare, quorum ratione decimæ perſoluuntur: ac ſubinde, † illæ benè, iſti vero minimè poſſũt 50 decimas poſſidere, & præſcribere, prout in ſpecie probat tex. *in d. cap. cauſam, quæ, de præſcript.* Balb. *de præſcript.* 1. *part.* 4. *princip. q.* 7. *n.* 53. *&* 1. *p.* 6. *à n.* 56. Couar. *d. lib.* 1. *var. c.* 17. *n.* 6. *verſ. quarto.* Rebuff. *d. tract. qu.* 13. *à n.* 67. Ioſeph. Ludou. Peruſ. *dec.* 106. *n.* 8. *&* 9. Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorum immunit. lib.* 3. *c.* 19. *à n.* 50. Gutier. *pract. lib.* 1. *q.* 15. *à n.* 2. Valaſc. *de iure emphyt. qu.* 17. *n.* 15. Suar. *d. lib.* 1. *c.* 17. *n.* 2. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 7. *c.* 36. *qu.* 11. Gilchen. *de præſcript. part.* 3. *cap.* 8. *à num.* 16. Pereg. *d. titul.* 8. *num.* 18. *& conſ.* 74. *volum.* 1. Camill. Borrel. *in ſum. omnium deciſ. tom.* 1. *tit.* 19. *à n.* 114. Cancer. *var. reſol. tom.* 1. *c.* 23. *n.* 6. Et procedit in omnibus decimis quocumque titulo, etiam temporali, à laïco percipiendis, vt multis argumentis ex profeſſo comprobant Beroi. *conſ.* 21. *à n.* 8. Couar. & alij, quos refert Gutier. *pract. lib.* 1. *qu.* 16. *à princip.* & plures alij, quos penè adducit Gilchen. *d. c.* 8. *n.* 17. & ita omnes ſentire affirmat, & ſequitur Suar. *d. cap.* 17. *n.* 5.

Limitatur tamen, vt locum non habeat 51 quoad decimas, quas verè & præſumptiuè conſtat obtentas eſſe ante Lateranen. Conc. vel ſi agatur de præſcribente contra laïcum: qui ante Lateranenſe acquiſiuerat, vt ex aliis reſoluunt Couar. *d. c.* 17. *n.* 5. *verſ. ſed ſi dubitetur*, & multis adductis Gilchen. *d. cap.* 8. *num.* 17. Suar. *d. cap.* 27. *num.* 4. quia, cùm eo tempore à Prælatis inferioribus in feudum laïcis, dari potuiſſe conſtituant, ceſſat prohibitio legis, ex qua poſſeſsio, vel præſcriptio ipſa potuit impediri, nihilve repugnat, quòd ea, quæ ab inferioribus Prælatis in feudũm obtineri potuerunt, præſcriptione etiam acquiri valeant, iuxta vulgarem æquiparationem præſcriptionis, & priuilegij, de qua *in d. cap. ſuper quibuſdam, verſ. præterea, de verbor. ſignif.* cum ſimilibus.

Quòd autem ſuprà diximus laïcos, ſci- 52 licet, nulla præſcriptione, etiam immemorabili decimas acquirere poſſe, intelligendum eſt, vt procedat, ſi præſcriptio allegetur vt talis, propter defectum poſſeſsionis, quæ debet eſſe ciuilis, id eſt, iuſta, & probata à lege quoad omnes ciuiles effectus; & in materia, de qua agimus, non eſt legibus ſimpliciter approbata, ſed potiùs damnata, vt colligitur ex *d. cap. cauſam, quæ.* Verùm ſi priuilegium Summi Pont. allegetur, quod ſolum in hac materia ſufficit, & ad eius probationem tempus immemoriale fuerit oſtenſum, tum præſumptione iuris probato immemoriali tempore, probatur titulus priuilegij allegatus: cùm enim decimæ titulo temporali ex conceſsione Pontificis laïco acquiri poſsint, iuſtiſsimè præſumendum eſt, quòd

quòd ſi tot annorum interuallo nemo ipſi quæſtionem mouit, iuſtum initium habuit poſſeſſio, vt per tex. *in d. cap ſuper quibuſdam, & l. 3. §. ductus aquæ, ff de aqua quotid.* multáq; alia explicāt Gabr *d tit. de præſcript. concl.* 1. *à n.* 44. latè Maſcard. *de probation. concl.* 1377. *num.* 7. Card. Tuſch. *tom.* 6. *lit. P. concl.* 550. *à n.* 4. Ex quibus ad noſtrum caſum de laïco decimas præſcribente, vt ſuccumbere debeat, ſi immemoriale tempus in vim præſcriptionis allegauit, & tamen tuendus, ſi in ſua poſſeſſione priuilegium Romani Pont. alleget, & in probationem oſtendat poſſeſſionem temporis immemorialis, docent poſt alios à ſe relatos Couar. *n.* 5. *verſ. ſed ſi dubitetur*, Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 86. *n.* 4. Mench. *illuſt cap.* 89. *num.* 7. Maſcard. *d. concl.* 1377. *num.* 32. Gilchen. *d. cap.* 8. *num.* 23. Suar. *d. cap.* 27. *num.* 4. In quo tamen aduertimus, quòd communiter requiritur vltra tempus immemoriale; quòd probetur fama priuilegij habiti à Romano Pontif. vel inferioribus Prælatis ante Concil. Lateranen. ex Beroo, *conſ.* 21. *num.* 15. & Rebuff. *d. quæſt.* 13. *numer.* 69. Menoch. *d. præſ.* 86. *num.* 5. Quamuis ab illis recedant Couar. Gilchen. & Suar. *proxime citatis locis.* Vnde accedente fama priuilegij, ſeu feudi obtenti ante Concil. Lateranen.
53 immemoriali præſcriptione allegata, † laïcum tutum eſſe tenuit, latè Rot. *deciſ.* 215. *per tot. p.* 2. *diuerſ. & in Pampil. Decimarum* 8. *Martij*, 1613. coram *Reuerendiſſimo D. meo Coccino Decano*, & alij, vt per Addit. ad Monet. *de decim. cap.* 5. *n.* 118. *in vlt edit.* vbi cum eadem Rot. *in Valentina Decimarum*, 21. *Iunij* 1613. coram *Card. Caualerio*, inter eos impreſſas, *deciſ* 258. *n.* 3. *& in Toletana Decimarum*, 4. *Decembris*, 1515. coram *bonæ mem. Dunozetto*, ſubdit ſolam immemorialem præſcriptionem ſuffragari perſonæ Eccleſiaſticæ ad acquirendum ius decimandi.

54 An autem decimas, quæ iuſtè, & ex legitima conceſſione à laïcis obtinentur, poſſit laïcus contra laïcum præſcribere? ſolet ab aliquibus in dubium reuocari, in quo affirmatiua ſententia verior eſt, quia per illam legitimam conceſſionem, laïci patrimonium, & quodammodo profanæ, & laïcales efficiuntur, ex generali reg. tex. *in l. Paulus*, aliàs, *per procuratorem, ff. de acquir. hæred. c.* 1. *§. verum, de iure patron. in* 6. cum ſimilibus, quibus probatur mutata perſonæ poſſidentis conditione, mutari etiam ipſorum bonorum conditionem. Quare ita tenet Felin. *in d. cap. cauſam, quæ, num.* 4. & poſt Chaſſan. Bald. & alios Mench. *d. cap.* 86. *n.* 3. Valaſc. *de iure emphyt. q.* 17. *n.* 15. qui omnes poſt Felin. intelligunt procedere in decimis, quæ titulo perpetuo feudi, vel ſimili, ſunt penes laïcos; non ita ſi ad tempus ei fuerint conceſſæ, atque ita reſpectu ſolius iuris ad laïcos ſpectantis, non verò vt aliquo modo cedat in Eccleſiæ præiudicium.

Intellige *ſecundò* ſupradictam reſolutionē, 55
videlicet decimas abſque Parochia præſcribi poſſe, præcedente titulo ex præſcriptione cum ſpatio 40. annorum; ſiquidem, deficiente illo, præſcriptio non admittitur, niſi immemorialis; conſtat namque titulum eſſe neceſſarium ad præſcriptionem, quando illi Ius commune reſiſtit, vt in ſpecie probat eleganter text. *in c.* 1. *de præſcript. lib.* 6. ac proinde cùm præſcriptio decimarum in aliena Parochia repugnet Iuri communi, neceſſariò dicendum eſt titulum ad illam requiri, quo purgetur præſumptio malæ fidei reſultans ex talis iuris reſiſtentia, prout in ſpecie aduertit Imol. & communis ex Rip. *ibidem, n.* 123. *in c. cùm Eccleſia Sutrina. de cauſa poſſeſ. & propr.* Couar. *var. lib.* 1. *c.* 17. *n.* 7 & 8. *ad fin.* Padil. *in l.* 2. *C de ſeruitut n.* 19. Rebuff *de decim. qu.* 13. *n.* 8. Mench. *illuſtr. c.* 87. *num.* 1. Gutier. *lib.* 2. *canon. c.* 21. *num.* 60. & 67. latiſſimè Caſtill. *tom.* 7. *de Tert. c.* 34 Rot. *in Ciuitaten. Decimarum*, 18. *Maij*, 1596. coram *Gypſio*, & *in Comen. Decimarū*, 3. *Martij*, 1604. coram *Ortemberge*, & *in Taurinen. Decimarum*, 18. *Maij*, 1607. coram *Reuerendiſſ. D. meo Coccino Decano*, & *in Sabinen. Decimarum*, 1. *Iulij*, 1609. coram *eodem*, & *in Nouarien. Decimarum*, 26. *Februarij*, 1631. coram *R. P. D. meo Pirouano*, vbi fuit dictum, quòd ſi agatur de præſcribenda quota in totum, non ſufficit poſſeſſio; ſed requiritur implicitus titulus per immemoriale cum fama priuilegij, vel explicitus cum quadragenaria.

Ad præſcribendum verò contra illum, qui 56
habet decimas de iure ſpeciali, puta ex donatione, ſufficit præſcribenti bonam fidem probare, Gloſ. *verb. titulum prope fin. verſ. & ſecundum hoc poſſemus, in c.* 1. *de præſcript. lib.* 6. Burr. *in c. peruenit, num* 14. *de cenſib.* Anchar. *conſ.* 162. *ſub num.* 3. Balb. *de præſcript.* 1. *p.* 5. *princ. q.* 8. *n.* 6. Rot. *in Conchen. Decimarum*, 20. *Aprilis*, 1592. coram *Cardin. Pamphilio ſen. & in Valentina Decimarum de Candia*, 12. *Maij* 1630. coram *Card. Phamphilio iun.* nunc S. D. N. Innocentio X. Item ad hoc, † vt vna 57
Eccleſia præſcribat decimas Epiſcopo de Iure communi debitas, quas tamen Epiſcopus nunquam poſſedit, cùm non agatur de iure quæſito, ſufficit præſcriptio ſola quadragenaria cum ſcientia, & patientia Epiſcopi: ita Rip. *num.* 25. *in cap. ad decimas, de cauſa poſſeſſ. & prop.* & *ibi* Abb. *num.* 46. Felin. *in c. ſi diligenti, n.* 7. *circa fin. verſ. ſecunda reſeruatio, de præſcript.* Rot. *in d. Sabinen. Decimar.* 1. *Iulij*, 1609. coram *Reuerendiſſ. D. meo Coccino Decano.*

Intellige *tertiò*, præſcriptionem percipiendi decimas intra alienam Parochiam ad noualia

ualia non extendi. Patet, ſi expendamus præſcriptionem priuilegio comparari, iuxta *reg. d. cap. ſuper quibuſdam, verſ. præterea*, cum aliis ſuprà citatis; ac ſubinde cùm priuilegium percipiendi decimas non extendatur ad noualia, *cap. ſuggeſtum, cap. tua* 25. § 1. *de decim. c. 2. in princ. &* §. 1. *illo tit. lib.* 6. Couar. *lib.* 1. *var. c.* 17. *num.* 15. Gutier. *d. c.* 21. *num.* 116. meritò dicendum eſt præſcriptionem percipiendi decimas ad noualia non eſſe trahendam; & ita in ſpecie tex. optim. *in c. cùm contingat* 29. *de decim. & cap. vlt. §. vlt. eod. tit. lib.* 6. Couar. *d. cap.* 17. *num.* 13. Rebuff. *d. tract. q.* 14. *n.* 18. *&* 25. Gutier. *d. cap.* 21. *num.* 77. Monet. *de decim. cap.* 4 *num.* 79. *& cap.* 5. *nu.* 110.

59 Pro quibus etiam facit, quia † in præſcriptione debet fieri ſtricta interpretatio, vt aduertit Marian. Socin. *conſ.* 275. *col.* 3. *vol.* 2. Monet. *d. cap.* 4. *num.* 81. ac proinde cùm noualia antea non poſſideantur, ad illa trahi non poteſt, iuxta illud, quod colligitur ex *reg. ſine poſſeſſione, de regulis iuris, in* 6. Tantũ præſcriptum, quantum poſſeſſum. Sic aliàs præſcribenti decimas in vna villa, ſeu Parochia, in qua ſunt prædia diuerſa, & habentia diuerſos terminos, ſi aliqua penitus inculta de nouo redigantur ad culturam, decima inde proueniens ſoluenda non eſt, ſed illi, ad quem de Iure communi decimæ eiuſdem villæ ſpectant, vt tradunt Rebuff. *d. quæſt.* 14. *n.* 9. Gutier. *d cap.* 21. *num.* 80. Quod quidem temperandum eſt procedere reſpectu ipſius agri, non verò ſuppoſito illo reſpectu fructuum eiuſdem; nam, ſi ager, ex quo ſiluæ cæduæ, fœni, aut herbæ redditus percipiebantur, & ex his decima, vel alia portio præſcribenti ſoluebatur, de nouo fuerit proſciſſus, & ad culturam redactus, ex eodem agro decima erit perſoluenda, ex frumento, vel alio quocumque fructu, prout benè aduertit Gutier. *d. c.* 21. *n.* 92. & Monet. *d. c.* 4. *n.* 89. Parum enim refert fructus ipſius agri eſſe mutatos, cùm præſcriptio realis debeat cenſeri, id eſt, concernens terram, non ſpeciem fructuum perceptorum, vt obſeruat idem Gutier *d. loco, n.* 94. 103. *&* 107. alioquin eſſet in poteſtate ſoluentis priuare aliquem decimis, contra text. *in cap. cùm in tua, de de-*

60 *cim.* † Sic ſanè, ſi quis præſcripſerit decimas tritici in aliena Parochia, ſeminato millio, vel alio, vtique non priuabitur decimis illorum, quæ de nouo ibi ſeruntur, ſecundùm Anchar. *in d. c. cùm contingat, in fine*, & eſt communis ex Couar. *pract. c.* 37. *nu* 5. *in princ.* Rebuff. *d. tract. q.* 14. *n.* 19. *& q.* 6. *nu.* 35. Gutier. *d.*

61 *loco*. Sic ſimiliter, † qui præſcripſit decimas in vna parte fundi, maximè per limites, & clauſuram deſignati, ita vt vnus dicatur, ſi poſtea in altera parte fiat noualis, decima præſcribenti ſoluenda eſt, vt per Rebuff. *d. q.* 14. *n.* 20. Abb. *conſ.* 71. *vol.* 2. Gutier. *d. cap.* 21. *num.* 101. Monet. *d. tract. cap.* 4. *n.* 84.

Sed dubitari poteſt, quid dicendum quando quis præſcripſit decimas perſonales Parochianorum habitantium in aliquo loco, & aliquis de nouo ad illum locum venerit? Reſpondendum videtur, quòd præſcribens, ab illo decimas habebit: ita in ſpecie Gutier. *d. c.* 21. *n.* 112. eò quòd talis præſcriptio reſpectu habentium in illo loco, realis eſt, & præſcriptio cauſata à iure reali extenditur ad omnes illos, aduerſùs quos præſcriptum non fuit; ſiquidem tunc non dicitur præſcriptio in vna perſona ad aliam extendi, ſed in iam facta reſpectu generis comprehendi ſpeciem, quæ offertur, quamuis aduerſus illam ſpecificè præſcriptum non ſit, ex doctrina Bart. *in l. miles ita*, §. 1. *ff. de milit. teſtam.* Accedit, quòd ſemota aliqua perſona ex illa Parochia, & in aliam ſeſe transferente, præſcriptio manens in genere habitantium, illam perſonam non ſequitur, eò quòd adhuc in eodem genere verificatur; vnde ſimiliter de nouo veniente, præſcriptio in eodem genere habitantium manebit, ac ſubinde talis, veluti pars illius generis in eodem contenta, decimam perſonalem ſoluere tenentur. 62

Olim in Hiſpaniis tertiæ decimarum, præcipuè in Toletana prouincia, ornamentis Eccleſiarum & fabricis deputatæ, à quibuſdam laïcis tenebantur, qui eas in proprios vſus pro magna parte conuertebant; quare Honorius *in ſua Bulla*, incip. *Ex parte tua, ſub Dat.* 17. *Kalend. Aprilis, Pontificatus ſui anno* 3 Toletano Archiepiſcopo conceſſit vt ad triẽnium, nullius contradictione, ſeu appellatione obſtante, medietatem dictarum Tertiarum inter Cruce ſignatos, quos huiuſmodi ſubuentione viderit indigere, ſecundùm prouidentiæ ſuæ arbitrium diuidat. Prouiſo vt ſi alicuius Eccleſiæ fabricam reparatione ſic indigere videat, ita vt reliqua medietas ad eam non ſufficiat reparandam, illi nihil ſubtrahat de Tertia memorata. Poſtmodum Ferdinandus Rex Caſtellæ occupauit decimarum tertias huiuſmodi, eaſque cum offenſione diuina ſuis vſibus applicabat, & ideo Gregorius *in ſua Bulla*, incip. *Quanto chariſſimum*, 16. *Kal. Maij, Pontificatus ſui anno primo*, mandauit omnibus Epiſcopis Caſtellæ, quatenus ipſum Regem vt ab huiuſmodi vſurpatione deſiſtat, moneant prudenter, & efficaciter inducant; ipſarum Eccleſiarum Rectoribus diſtrictiùs inhibentes ne Balliuis Regiis ipſas præſumant Tertias exhibere: quę conſtitutio reperitur in Archiuio S. Eccleſiæ Toletanæ *caxa* 32.

Primus omnium Clemens per ſuam Conſt. incip. *Olim claræ memoriæ, ſub dat. apud Caſtrũ Nouum,*

Nouum Auenion. diœceſis, quarto Non. Nouembris, Pontificatus ſui anno octauo, conceſſit Alphonſo Regi Caſtellæ, vt duas partes tertiæ portionis decimarum Eccleſiarum terræ ſibi ſubiectæ, in quibus huiuſmodi portio ſoluebatur, ipſarum Eccleſiarum fabricis vſque ad triennium liberè percipere poſſit pro reparandis caſtris & terris Regni ſui, quæ per Sarracenos extiterant occupata, ita tamen quòd ſi Rex præfatus elapſo triennio ſupradicto per ſe, vel per alium, ſeu alios quicquam exigeret, vel reciperet de duabus partibus ſupradictis, eo ipſo ſententiam excommunicationis incurreret, ſuáque terra Eccleſiaſtico interdicto ſubiaceret.

Demum Alexander VI. in ſua conſtit. incip. *Dum indefeſſa, ſub dat. Idib. Februarij anno Incarnat. Domini* 1494. Ferdinando Regi, & Elizabethæ Reginæ Caſtellæ & Legionis conceſſit vt perpetuis futuris temporibus tertias decimarũ in Regnis prædictis, & Granatæ percipere & leuare licitè & liberè valerent. Sed quoad Regnum Granatenſe Innocentius VIII. eiſdem Regibus Ferdinando & Elizabethæ conceſſit omnes & ſingulos fructus, redditus, & prouentus decimales in toto illo Regno pro tempore prouenientes, ea tamen conditione quòd ipſe Ferdinandus & Elizabetha Reges ex eiſdem fructibus competentem dotem & portionem Archiepiſcopo Granatenſi, & præfati Regni Epiſcopis, & Cathedralium ac Collegiatarum Eccleſiarum huiuſmodi Capitulis, nec non beneficiatis & hoſpitalibus, ipſorúmque hoſpitalium, & dictarum Eccleſiarum fabricis aſſignare deberent, & tenerentur: & deinde Paulus III. in ſua conſtit. incip. *Exponi nobis, ſub die* 21. *Iulij* 1541. declarauit monaſteria, domus, & Ordines, eorumque Prælatos, Conuentus, Fratres, & perſonas ad decimarum huiuſmodi ſolutionem iuxta diſpoſitionem, & formam, ac tenorem Iuris communis, quibuſcumque priuilegiis non obſtantibus, teneri, & efficaciter obligata ac obligatos exiſtere.

---

§. III.

A quibus perſonis decimæ ſint perſoluendæ?

SVMMARIVM.

1 *Parochiani omnes fideles, niſi exempti proponantur, ad ſolutionem decimarum ſunt obligati.*

2 *Reges, Principes, ac etiam ipſi pauperes, tenentur ad decimarum ſolutionem.*

3 *Iudæi, & alij infideles non tenentur ad ſolutionem decimarum perſonalium.*

4 *Decimas prædiales ſoluere cogendi ſunt Iudæi, & infideles, reſpectu poſſeſſionum, quæ ſunt in prouinciis Chriſtianorum; non verò reſpectu illarum, quas infideles ipſi in ſuis prouinciis habent, vt num.* 5.

6 *Clerici in quantum ſunt fideles non habito reſpectu ad clericatum, tenentur ſoluere decimas Parocho illius Eccleſiæ, in cuius territorio commorantur.*

7 *Clerici ex illis bonis, in quibus tanquam tales conſiderantur, non ſunt debitores decimarum.*

8 *Clerici non tenentur ad ſolutionem decimarum ex fructibus ſuorum beneficiorum.*

9 *Parocho non ſunt ſoluendæ decimæ ex prædiis eiuſdem Eccleſiæ, quorum fructibus ipſi Clerici clericali iure viuunt.*

10 *Clerici tenentur ſoluere decimas ex fructibus prædiorum ſæcularium, quæ ſæculari iure putà hæreditario, emptionis, vel alio quouis titulo comparantur.*

11 *Clericis ex lucris, ac redditibus ſuis temporali titulo acquiſitis per ſe, & perſonali debito obligantur ad decimas præſtandas Sacerdoti Parochiali, à quo Sacramenta percipere debent.*

12 *Priuilegio Romani Pont. poteſt dari exemptio à ſolutione decimarum, dummodo miniſtris congrua, & ſufficiens ſuſtentatio remaneat.*

13 *Priuilegium Papæ poteſt aliquos, ſiue in parte, ſiue in totum, eximere à ſolutione decimarum, manente ſufficiente Parochi ſuſtentatione.*

14 *Priuilegium, quo quis, ſiue in parte, ſiue in totum, à ſolutione decimarum ſimpliciter eximitur, non extenditur ad noualia, quæ ex poſt facto orta fuerint.*

15 *Priuilegium de percipiendis decimis ſimpliciter cōceſſum ad noualia non extenditur.*

16 Cap. ex parte il 3. de decim. *declaratur.*

17 *Religioſi omnes ſunt exempti priuilegio in iure ſcripto, à ſolutione decimarum, de noualibus tantùm, quæ propriis manibus, ſeu ſumptibus excolunt.*

18 *Ciſtercienſes, Templarij, & Hoſpitalarij priuilegio in iure ſcripto non tenentur ſoluere decimas prædiorum ſuorum, quæ propriis manibus, aut ſumptibus excolunt.*

19 *Priuilegia Ciſtercienſibus, Templariis, & Hoſpitalariis conceſſa circa decimas non ſoluendas, non ſuffragantur reſpectu portionis colonorum, neque reſpectu arrendatariorum, neque reſpectu prædiorum locatorum ad pecuniam.*

20 Cap. ex parte il 1. de decimis, *reuocatum eſt per tex.* in c. nuper 34. eodem tit. *non verò quoad partem, vbi agitur de animalibus, vt num.* 47.

21 *Monachi*

21 *Monachi Cæleſtini, & Cluniacēſes,*
22 *Monachi Congr. Caſſinen.*
23 *Monachi Cōgr. S. Benedicti Valliſ.*
24 *Monachi Eremi Camaldulen.*
25 *Monachi B. M. Montis Virginis,*
26 *Sylueſtrini,*
27 *Fratres B. M. de Mercede,*
28 *Fratres S. Antonij Viennen.*
29 *Cruciferi,*
30 *Fratres Prædicatores,*
31 *Fratres Cōuentuales S. Franciſci,*
32 *Canonici Regulares S. Saluatoris,*
33 *Monachi S. Baſilij,*
34 *Minimi S. Franciſci de Paula,*
35 *Carthuſiani,*
36 *Moniales S. Claræ,*

} *obtinēt exēptionē à ſolutione decimarū prædiorum ſuorum, quæ propriis manibus, & ſumptibus excolunt.*

De Conuerſis, vel Confratribus mediæ Crucis, del Thao Ordin. Hieroſol. Virginibus item, & viduis aliiſque mulieribus tertij Ordinis S. Franciſci, S. Dominici, S. Auguſtini, B. Mariæ de Monte Carmelo, Redemptoris captiuorum, Minimorum & ſanctiſſimæ Trinitatis, aliorumque Ordinum, Beatæ, *nominatis, & Patribus Societatis Ieſu, quid? ibid.*

37 Cap. nuper. 34 de decim. *eſt neceſſaria derogatio expreſſa in priuilegijs eximentibus à decimarum ſolutione.*

38 *Exemptio à decimis non ſuffragatur, niſi in ſpecie derogetur* c. nuper. 34 de decim.

39 *Priuilegium habentes non ſoluendi decimas de agris, quos propriis manibus, vel ſumptibus colunt, debent ſoluere decimas de agris, quos aliis colendos tradunt.*

40 *Priuilegia exemptionis à ſolutione decimarum ſunt perſonalia, non autem realia, & ideo non tranſeunt ad colonos, arrendatarios, ſeu emptores prædiorum.*

41 *Papa communicando priuilegia alicuius Religionis in quibus adeſt expreſſa exemptio à ſolutione decimarum, alteri Religioni non cenſetur etiam communicaſſe exemptionem à ſolutione decimarum, niſi de hac exemptione fiat ſpecialis mentio.*

42 *Parochus manutenendus eſt in poſſeſſione exigendi decimas ratione prædiorum acquiſitorum per Regulares, donec doceant de ſufficienti priuilegio.*

43 *Prædia decimarum ſolutioni obnoxia ad Regularium Monaſteria tranſeunt cum ſuo onere, ac proinde Regulares tenentur illas ſoluere Parochialium Eccleſiarum Rectoribus, quemadmodum tenebantur laïci, priuſquam bona ipſa in Monaſterij proprietatem tranſiuiſſent.*

44 *Priuilegia eximentia à ſolutione decimarum amittuntur, ſi incipiant eſſe enormiter læſiua Eccleſiæ Parochiali.*

45 *Priuilegium quando dicatur enormiter lædere, ſpectat ad declarationem Papæ.*

Exemptio de non ſoluendis decimis ex conceſſione Sedis Apoſtol. an effectum ſortiatur, in præiudicium iuris tertiarum Regis Hiſpaniæ, remiſſiuè. ibid.

46 *Religioſi omnes priuilegio in iure ſcripto eximuntur à ſolutione decimarum de nutrimentis animalium, quæ ipſi nutriunt.*

47 Cap. ex parte il 1. de decimis, *diſcutitur.*

48 *Leproſi in communi viuentes de hortis ſuis, qui ſunt in circuitu domus, & nutrimentis animalium ſuorum decimas ſoluere non coguntur.*

49 *Epiſcopus non poteſt alicui concedere immunitatem à ſolutione decimarum per viam priuilegij.*

50 *Epiſcopus non poteſt contra Concilium diſpenſare.*

51 *Epiſcopus poterit interponere decretum, & conſenſum in compoſitione ſuper ſolutione decimarum.*

52 *Epiſcopus poterit decimas, quas nunquam poſſedit, poſt earum recuperationem, vel illas ad opus ſuum retinere, vel ſecundum diſcretionem à Deo ſibi datam, alteri Eccleſiæ concedere.*

53 *Decimas quas aliquando poſſedit Epiſcopus, ſi reuertantur ad menſam Epiſcopalem, non poteſt ipſe transferre in perſonam, quæ nunquam moritur.*

54 *Decimas aliis Eccleſiis concedere poterit Epiſcopus cum aliqua cauſa.*

55 *Epiſcopus non poteſt ius percipiendi decimas laïcis concedere.*

56 *Decimarum in conceſſione laïcis facienda, eſt adeò neceſſaria auctoritas Sedis Apoſt. vt non ſufficiat immemorabilis abſque fama priuilegij.*

57 *Beneplacitum Apoſt. quando eſt reſeruatum in conceſſione Iuris decimandi facta laïcis, præſumitur ex lapſu triginta annorum, non vltra.*

58 *Epiſcopus ex quibus cauſis poſſit laïcis decimas concedere, oſtenditur.*

59 *Prælati inferiores poterant ante Conc. Lateranenſe decimas titulo feudi, vel alio temporali laïcis concedere, ſed ex eo fuit illis hoc prohibitum: ſed verius, vt n. 61.*

60 *Decimæ ſi laïcis conceſſa reperiantur, & neſciatur an poſt, vel ante Concilium Lateranenſe fuerint conceſſa, poſt Concilium conceſſa cenſentur.*

62 Cap. 2. §. ſanè, de decim. lib. 6. *declaratur.*

63 *Laïci an, & quando decimas, quas obtinent, in alios transferre poſſint, oſtenditur.*

64 *Conſuetudo habent vim, & efficaciam ad eximendos Parochianos à ſolutione decimarum, ſi adhuc remaneat Parocho congrua ſuſtentatio.*

65 *Cõſuetudo valet, vt ex certis fructibus nulla decima, vel aliqua illius portio perſoluatur.*

66 *Conſuetudo valet, vt ex certis fructibus putà fœno, oleo, decima non ſoluatur.*

67 *Conſuetudo valet, quòd ex eodem prædio vna Eccleſia decimas maiores percipiat, & alia minores.*

68 *Conſuetudine poteſt introduci, vt decimæ vni Eccleſiæ, aliàs debitæ, alteri adſcribantur, & ſoluantur.*

69 *Cõſuetudo non ſoluẽdi integras decimas debet ad effectũ excludendi Parochum à decima de iure debita, probari eum requiſitis immemorialis, ſeu legitimæ præſcriptionis.*

70 *Conſuetudo operari poteſt circa omnes decimas perſonales in pluribus prouinciis.*

71 *Conſuetudo in ſoluendis decimis eſt conſideranda.*

72 *Conſuetudo in ſolutione decimarum quæ ſit attendenda, locíne viciníoris, an loci vbi prædia exiſtunt, vel vbi ſit ſolutio decimarum, an diœceſis? oſtenditur.*

73 *Conſuetudo ſpecialis præferẽda eſt generali.*

74 *Conſuetudo illa potiùs eſt attendenda, quæ fauet Parochiali, quàm quæ fauet prædiali Eccleſiæ.*

1 OMNES fideles Parochiani, niſi exempti proponantur, ad ſolutionem decimarum ſunt obligati: cùm enim omnes recipientes ſpiritualia, teneantur ſoluere decimas, vt *in princ. huius cap.* oſtendimus, & omnes fideles Parochiani à ſuis Parochis recipiant Eccleſiaſtica Sacramenta; de ratione enim Parochianorum eſt, vt tanquam Parocho ſubditi, prædicta Sacramenta ab alio non ſuſcipiant; qui ob id proprius Sacerdos appellatur, Sot. *in 4. diſt.* 18. *qu.4. art.2.* Nau. *in cap. placuit, n.*124 *de pœnit. diſt.6.* rectè ſit, vt omnes fideles Parochum, niſi exempti eſſe dicantur, ad decimarum ſolutionem ſint obligati, *cap. ex tranſmiſſa* 23. *& c. à nobis* 24. ibi, *quilibet, de decim.* Rebuff. *de decim. q.*5. *à princip.* Hieronym. Carat. *de iurib. parochial. tit.*5. *cap.*9. Azor. *inſtitutionum moralium par.*1. *lib.*7. *q.*7. *cap.*24. *quæſ.*1. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*19. *num.*87. Suar. *de Relig. tom.*1. *lib.*1. *de diuino cultu, cap.*16. *n.*1. Leſſ. *de iuſtit. tom.*1. *lib.*2. *cap.*39. *dub.*5. *n.*22. Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, prae.*5. *lib.*2. *cap.*1. *num.*1. Monet. *de decim. cap.*5. *à princip.* vbi *n.*26. ait

2 quòd † Reges, & Principes tenentur ad decimarũ ſolutionem: & *n.*28. quòd & ipſi pauperes, quibus tamen decimæ in maiori parte ſunt remittendæ, ſi id neceſſitas poſtulauerit, Benincaſ. *de paup. in 6. ſpec. de iud.* Caroc. *cap.*52. *num.*6. & 7. Vnde

3 Infertur *primò*, Iudæos, & alios infideles non teneri ad ſolutionem decimarum. Diximus ſuprà omnes fideles Parochianos obligari ad decimas perſoluendas; atqui infideles, neque fideles ſunt, neque Parochiani, iuxta illud Pauli 1. *ad Corinth.*5. *de his, qui foris ſunt, nihil ad nos,* habetur *in cap gaudemus, de diuort.* Igitur, &c. Probat Carolbar. tex. à ſpeciali *in cap. ex tranſmiſſa* 23. *de decim.* tradunt Gloſſ. *verb. perſoluendas, in c. de terris, illo tit.* Lambert. *de iurepatron. lib.*1. *p.*1. *quæſt.*7. *art.*3. *num.*3. quorum reſolutio vera eſt in decimis perſonalibus, cùm illarum nullo modo infidelis debitor ſit, vt tenent Gloſ. *verb. perſoluendas,* ibi, *vnde perſonales decimas non perſoluunt. in d. cap. de terris,* vbi Burr. *ſub num.*2. *verſ. vel oppono.* Sot. *de iuſtit. lib.* 6. *quæſt.*4 *art.*4. Suar. *d. lib.*1. *c.*16. *num.*4. *verſ. in qua diſtinctio,* Azor. *inſtit. moral. part.*1. *lib.*7. *cap.*24. *q.*3. Monet. *d. cap.*5. *num.*38. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſ. exiſtent. lib.*2. *cap.*9. *numero* 1. Fagundez *dict. prac.*5. *lib.*2. *cap.*1. *ex num.*4. Carat. *dict. tit.*5. *cap.*9. *verſ. infideles* Machado *en ſu perfetto Cõfeſſor y Cura de Almas, lib.*2. *p.*4. *tract.*10. *docum.*1. *num.*3. Trullench. *in expoſit. Decalog. lib.*3. *cap.*3. *dub.*10. *num.*1. Caſtr. Palao *in opere morali, tom.*2. *tract.*10. *diſp. vnic. puncto* 11. *n.*1. Probatur ratione: etenim cùm decimæ in ſuſtentationem Clericorum miniſtrantium, & ratione Sacramentorum à ſubditis Eccleſiæ dari iubeatur, ita vt prædicta nõ adminiſtrarentur, nulla ratione exigi deberent, iuxta illud Pauli 1. *ad Corinth.*9. ibi, *ſi nos vobis,* &c. & infideles non ſint ſubditi Eccleſiæ, nec in gremio illius exiſtere dicantur; inſuper Sacerdotes quiddam ſpirituale illis non miniſtrent, rectè ſequitur, vt eiſdem Sacerdotibus nullum ius competat aduersùs illos, nec illi decimarum debitores eſſe dicantur. Quamuis contrarium in his decimis perſonalibus tenuerint Gloſ. *in c. quanto, ſub figuratione caſus, in fine, de vſur. & in cap. decimæ,* 16. *quæſt.*1. quam ſequitur Ancharan. *in dicto cap. de terris, ſub num.*1. & *ibid.* Abb. *n.*6. Rebuff. *d. tract. quæſt. n.*11

Pro quibus facere videtur, quòd infideles ſub poteſtate, & dominio Dei exiſtunt, ac proinde cùm in eiuſdem dominij vniuerſalis ſignum decimæ ſint reſeruatæ, neceſſariò videtur dicendum infideles ad illarum ſolutionem eſſe obligatos; ſiquidem in illis reperitur ea ratio, propter quam decimæ inſtitutæ ſunt. Sed facilè reſpondetur reſeruationem illam non fuiſſe factam in vniuerſo Orbe, ſed ſolùm in terra Chananæorum à Deo, populo Iſraëlitico donata, ac proinde prædicta reſeruatio non reſpexit illos, qui in aliis regionibus habitabant; & eò maximè, quia illa ſuſtentationis moderatio Leuitis congruebat; propterea per præceptum indictum illi populo; vt ſolueret eis decimam partem fructuum, alij non comprehende

hendebantur; quòd ſimiliter Eccleſia pro ſuis Sacerdotibus adinſtar illius præcepti imperauit ſuis ſubditis, quo præcepto illos qui illius fidem nunquam amplexi ſunt, nequaquam comprehendi, vt eleganter Sot. *lib.9. de iuſtit.quæſtione quarta, art.*4. *col.*4. *in fine*; vnde neceſſariò dicendum eſt, infideles ad tales decimas perſoluendas nullo modo obligari: quod quidem aliquatenus temperandum videbatur, vt procedat reſpectu ipſarum decimarum, non reſpectu ſatisfactionis illius intereſſe, quod Eccleſia parochialis eſt perceptura ab alio Chriſtiano, qui poterat in eadem Parochia habitare; tale enim Eccleſia petere poterit, ne aliàs defraudetur: & ita in ſpecie tradit gloſſ. *verb. prætextu,in d.c.tua nobis.*Abb.*in d.c.de terris,n.6.* Sot. *d. art.*4. *col.*3. *ad fin.* licèt prætextus ille, quòd Eccleſia defraudetur, non mihi ſolidus videatur: quia decima perſonalis debetur intuitu laborum,*d.cap.decimæ,*16.*quæſt.*1.*d. cap. ad Apoſtolicæ,& cap. ex tranſmiſſa*, *de decim.* ergo hac ratione poſſet Eccleſia parochialis intereſſe prætendere à quocunque Nobili fideli non laborante, vel induſtriam non exercente,propterea quòd ſi Nobiles ibi non habitarent,poſſent in illis domibus habitare artifices, vel alij induſtrioſi homines,ex quibus poſſet Parochialis decimam recipere:vt benè obſeruat Ricciul. *d.cap.*9.*n.*4.

4 Ad decimas verò prædiales perſoluendas cogendi ſunt Iudæi, & infideles, reſpectu tamen poſſeſſionum, quas ipſi in terris Chriſtianorum titulo emptionis, vel alio comparatunt, prout colligitur ex text. *in d. cap. de terris*,ibi,*vel poſſeſſiones penitus renunciandas*, & ibi, *compellas*, quæ verba non verificantur, niſi reſpectu poſſeſſionũ,quæ ſunt in prouinciis Chriſtianorum,& meliùs ex *c.quanto,pen. de vſuris*,ibi,*quas à Chriſtianis*,&c.Xuar.*alleg.* 28.*num.*4.*&* 5. Azor.*d.lib.*7.*cap.*24 *q.*1.Vaſq. *in opuſc.de benefic.c.*1.§.*vnic.dub.*6.Baſſæ.*verbo Decimæ,num.*5.Machado *d.docum.*2.*num.*2. Monet. *dicto cap.*5. *à n.*36. vbi extendunt ad Paganos,Turcas, & Hæreticos. Probatur ratione; etenim,cum decimæ prædiales ab eiſdem prædiis ad illas obligatis ita debeantur, vt reſpectu illorum onera realia cenſeantur, & infideles teneantur ad omnia onera realia reſpectu poſſeſſionum, quas in prouinciis Chriſtianorum poſſident,arg.tex.*in d.l.Imperatores,ff. de publican.& vectig.* rectè fit, vt prædicti infideles reſpectu talium decimarum, attento iure,debitores eſſe cenſeantur, prout Syluest.tradit *verb.Decima,n.*13.Accedit: quia Eccleſia non debet fraudari à ſuo iure quæſito in prædio propter infidelitatem acquirentis, à quo iure neceſſariò fraudatur, ſi decimæ prædiales in hoc caſu ab infidelibus non ſoluantur, prout conſiderat tex. *in cap.de terris,verſ. ne fortè*, *& in d. cap.quanto,in fine.*

Vtrùm autem iſta decimarum ſolutio fiat ab infidelibus, vti de decima formali, an verò tanquam de onere annexo, dubitari poteſt; nam Oldrad.*conſ.*81.Mantu.*conſ.*188. *col.*2.& Abb. *in d.cap.de terris,ſub n.*5. videntur tenere, quòd fiat tanquam de decima vera,& formali,ex eo, quòd decimarum realium ſolutio eſt de iure diuino, *d. cap.tua nobis*, *de decim.* ac proinde ad eam obligantur etiam infideles, quia & ipſi tenentur recognoſcere Deum, vt ſupremum Dominum. Sed contrarium, quòd ſcilicet ſolutio fiat, vti de onere, per tex. *in d.cap.quanto*, §.*fin. de vſur.*innuere videtur gloſſ.*in d.cap.de terris*, dum rationem aſſignat, quòd ad eum ſpectat fructuum onus, ad quem ſpectat fructuum perceptio:ſequitur Suar.*d.lib.*1.*cap.*16. *ex n.*6. *vſque ad n.*13. vbi *n.*8. *&* 11. ad fundamentum contrariæ ſententiæ reſpondit, præceptum de decimis realibus perſoluendis eſſe quidem de iure poſitiuo, quod non fuit datum omnibus hominibus, ſed populo Iſraëlitico, & conſequenter hodie non extendit niſi ad fideles.

At verò reſpectu poſſeſſionum, quas infideles in ſuis Prouinciis habent, non tenentur ad decimas prædiales perſoluendas, eò quòd ceſſat in prædiis ius acquiſitum per Eccleſiam, & in ipſis infidelibus ceſſat ratio, propter quam debitum decimarum conſtituitur. Non obſtat, quòd ſicut Eccleſiæ cura eſt infidelibus Baptiſmum, & deinde alia Sacramenta miniſtrare; ita quoque videntur illi teneri in Chriſtianiſmum nomina ſua dare, & Sacramenta ſuſcipere, & ideò cùm ratione Sacramentorum decimæ debeantur, vt *in princ. huius cap.* diximus; vtique dicendum videbatur voluntatem infidelium non eſſe Eccleſiæ imputandam, & ſic non debere fraudari à ſuis decimis, quæ eidem Eccleſiæ debitæ ſunt. Satisfit enim dicendo cum Sot. *d. art.*2. *col.*4. *in princ.* quòd licèt omnes mortales ad fidem ſuſcipiendam teneantur; donec tamen illam profiteantur, nequaquam noſtris legibus obligantur, neque noſtris Prælatis obedire tenentur, quandoquidem præceptum directè in illos non dirigitur, iuxta illud *Pauli* 1. *ad Corinth.*5. *De his, qui foris ſunt*;&c. ac ſubindè cùm ceſſet obligatio legis, ceſſat quoque obligatio perſoluendi decimas, quantumcunque ex parte Eccleſiæ non deficiat voluntas adminiſtrandi illis Eccleſiaſtica Sacramenta. Quòd ſi poſſeſſiones iam aliquando in poteſtatem Chriſtianorum peruenian*t*, tunc non ſolùm decimæ ex illis perſoluendæ ſunt, & infideles illarum ſunt debitores in futurum; verùm etiam tempore præterito

to conſiderato, ratio habebitur præteritarum decimarum, ſi prædictæ poſſeſſiones iterum ad gremium Eccleſiæ reducantur: nam, cùm talia prædia non ita tranſeant in infideles, quia penes illos dominia, & obligationes retineantur, ita vt recuperata attenta rei veritate, vt ſaltem iure poſtliminij apud Chriſtianos ſemper exiſtere cenſeantur, vt probat opt. tex. *in cap. prima actione*, 16. q. 4. facit tex. *in l. ſi captiuus*, 19. *verſ. verum ff. de captiuis*, reſoluit D. Barboſ. *in l. diuortio*, §. *interdum, num.* 7. *ff. ſoluto matrimon.* rectè fit, vt reſpectu illorum propter ius Eccleſiæ quæſitum, prædicti infideles debitores decimarum etiam præteritarum eſſe cenſeantur; aduertit in ſpecie Abb. *in d. cap. de terris, num.* 5. *in fine*, dicens debere Eccleſiam, cui debentur, cum illis miſericorditer agere.

6 Infertur *ſecundò* Clericos, in quantum ſunt fideles, non habito reſpectu ad clericatum, teneri ſoluere decimas Parocho illius Eccleſiæ, in cuius territorio commorantur. Diximus ſuprà omnes fideles Parochianos, niſi exempti proponantur, ad decimas ſoluendas obligari: atqui Clerici habitantes in territorio alicuius Eccleſiæ, fideles Parochiani ſunt; nec enim, ex eo, quòd ſunt Clerici, deobligantur à ſubiectione Parochiæ ſuæ, iuxta reſoluta per Doctores *in cap. omnis vtriuſque ſexus, de Pœnit. & remiſſ.* Igitur, &c. Probant Coroll. tex. *in c.* 2. *verſ. illi verò, & in cap. commiſſum* 4. *de decim.* tradunt Sanct. Thom. 2. 2. *qu.* 87. *art.* 4. Sot. *lib* 9. *de Iuſtit. q.* 4. *art.* 4. Cou. qui alios refert, *var. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 8. *verſ.* 1 Leſſi. *de Iuſtit. lib.* 2. *c.* 39. *dub.* 5. *n.* 23. Gutier. 2. *Canonicar. quæſt. cap.* 21. *n.* 26.

7 Fagundez *d. præcept.* 5. *lib.* 2. *cap.* 2. *à n.* 1. † Machado *d. docum.* 2. *num.* 5. Villalob. *in ſum. p.* 2. *tract.* 33. *diſ.* 4. Suar. *tom.* 1. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 3. Caſtr. Palao *tom.* 2. *operis moralis tr.* 10. *diſp. vnic. puncto* 11 *n.* 3 *&* 4. Trullench. *in expoſit. Decalogi. lib.* 3. *cap.* 3. *dub.* 10. *n*...... Clerici verò, vt tales conſiderati, non ſunt debitores decimarum ex illis bonis, in quibus tanquam tales conſiderantur: ſiquidem ſic conſiderati non ſunt Parochiani, de ratione enim Clerici eſt, vt aliis ſpiritualia miniſtret; ac proinde cùm decimæ ratione adminiſtrationis ſpiritualium debeantur à Parochianis, quibus illa facta eſt, vtique Clerici, quibus, in quantum tales, prædicta adminiſtratio non fit, ac propterea non dicuntur Parochiani, ad decimarum ſolutionem non tenebuntur. Ex his iam.

8 *Primò* colligitur Clericos non teneri ad ſolutionem decimarum ex fructibus ſuorum beneficiorum. Patet, ſi expendamus reſpectu illorum fructuum, non Parochianos, ſed Clericos miniſtrantes ſpiritualia conſiderari: vnde nil mirum, ſi ex illis ſoluere decimas non teneantur: Ita in ſpecie probat tex. *in d. cap.* 2. *in princip.* qui neceſſario ſic intelligendus eſt, eò quod Pontifex ibi adducit exemplum Leuitarum, quos conſtat nihil aliud poſſediſſe, quàm decimas, quas loco beneficiorum obtinebant, vt habetur *Ioſue cap.* 15. *in fin. & Numer. c.* 18. ac proinde vt ſimilitudo rectè procedat, tex. ille *in princ.* neceſſariò intelligendus eſt de beneficiis Clericorum, prout in illis reſoluunt S. Thom. & Sot. *vbi ſuprà*; vel interpretandus, vt probet Clericum non debere decimam ſoluere Clericis ex illis decimis, quas ipſe percepit, ſicut aiunt Rebuff. *quæſt.* 5. *num.* 6. Monet. *d. cap.* 5. *quæſt.* 1. *num.* 8. & Azor. *d. cap.* 24 *quæſ.* 5. Quicquid aliter, atque aliter intelligere nitantur Perez *l.* 5. *prope fin. verſ. eſt & aliud tit.* 3. *lib* 1. *Ordin pag* 67. Suar. *d. tract.* 2. *de decim. lib.* 1. *c.* 17. *n.* 23. Franc. Leo *in theſauro fori Eccl. par.* 2. *cap.* 12. *de decimis, à n.* 52. Bellet. *diſquiſition. clerical. p.* 1. *tit. de Clerico debitore*, § 12 *à n.* 35. Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib.* 19. *n.* 88. Vaſq. *in Opuſc. de benefic. c.* 1. *quæſ. vnico dub.* 8. Marc. Anton. Genuenſ. *in practic. Eccleſiaſt. q.* 628. Paul. Layman. *in Theologia morali, lib.* 4. *tract.* 6. *cap.* 3. *num.* 3. Leſſi. *de Iuſtit. lib.* 2. *c.* 39. *dub.* 5. *n.* 23. vbi intelligit de clericis eiuſdem Eccleſiæ.

Sic ſanè † decimæ non ſunt ſoluendæ Parocho ex prædiis eiuſdem Eccleſiæ, ex quorum fructibus ipſi Clerici clericali iure viuunt, prout in ſpecie reſoluunt Doctores *ſuprà* citati: ſi modò prædicta prædia etiam dotalia Eccleſiæ fuerint intra limites eiuſdem, aliàs ſecus, vt tradunt gloſſ. *verb. nullo, in cap.* 1. *de cenſib.* Abb. *num.* 6. *in d. cap.* 2. *& in c. nuper, notab.* 1. *de decim.* Rebuff *d. quæſt.* 5. *n.* 20. Couar. *d. lib.* 2. *cap.* 17. *n.* 8. *verſ. ſecundo*, Azor. *d. quæſ.* 5. Valer. Reginald. *d. num.* 88. Gutier. *d. cap.* 21. *num.* 54 Bellet. *d* §. 12. *num* 36. Quicquid indiſtinctè contrarium ſentiant *gloſſ.* 1. *in d. c.* 2. ibi, *hoc intellige de dote Eccleſiæ, de qua Clerici non debent dare decimas*, S. Thom. *d. art.* 4. Balb. *de præſcript. p.* 5. *princ. q.* 7.

Vtrùm ex fructibus perſonalibus, quos ipſi Clerici ex officio clericali accipiunt, ſoluere teneantur decimas perſonales? Dicendum eſt, quòd ſimiliter nõ tenentur, ex ſupradicta ratione; & ita fatentur Couar. *d. cap.* 17. *num.* 8. *verſ.* 1. Monet. *d. cap.* 5. *n.* 4.

Colligitur *ſecundò* Clericos teneri ſoluere 10
decimas ex fructibus prædiorum ſæcularium, quæ ſæculari iure, putà hæreditario, emptionis, vel alio quouis titulo compararunt. Patet, ſi expendamus reſpectu huiuſmodi prædiorum magis Parochianos, quàm Clericos conſiderari, ac proinde nil mirum, ſi decimas ſoluere teneantur. Ita in ſpecie probat tex. *in d. cap.* 2. *verſ illi profectò*, ſic neceſſariò intelligendus: tradunt Sot. *d. q.* 4. *art.* 4. Couar.

*d.cap.*17.*n.*8. *verſ. primum hinc conſtat.* Azor. *d.quæſ.*5. Monet. *d.cap.*5. *num.*3. Fagundez *d cap.*2.*num.*4. Gutier. *d lib.*4. *Canon. cap.*21. *num.*32. me citato Trullench. *d.dub.*10. *num.* 2. vbi intelligit *cap. nonum genus hoc. tit.* loqui de prædiis, quæ ſunt dotes Eccleſiæ: & *num.*3. tenet illam Parochiam quæ de nouo acquirit aliquos agros vel proprietatem intra terminos alterius Parochiæ emptione, vel teſtamento, aut donatione, teneri decimas ei ſoluere de campis acquiſitis: & *numero* 4. reſoluit Parochum de iure communi teneri ad decimas prædiales ex his prædiis, quæ titulo ſæculari acquirit: latè Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſ. deciſ.*605. *in* 1. *edit.* aliàs *reſol.*429. *in* 2. *edit.* vbi probat Clericum teneri ſoluere decimam de eo, quod percepit ex patrimonio, ad cuius titulum fuit ordinatus. Quod ampliandum eſt primò: ſiue prædicta prædia ſint in aliena, ſiue in propria Parochia: vtroque enim caſu procedit ratio de qua *ſuprà*. Ampliandum eſt quoque ſiue Clerici ſint Rectores earundem Eccleſiarum, vt aduertunt S. Thom. & Couarr. *locis proximè citatis*, ſiue Epiſcopali, ſeu quacunque alia dignitate præfulgeant, iuxta tex. per locum à ſpeciali *in cap. queſti*, 16. *quæſt.*1. Gutier. *d.cap.* 12.*num.*2. Nec refragatur dicere, quòd Prælati exempti non ſubſunt Parocho, arg. tex. vbi gloſſ. & Doctor. *in cap. vlt. de Pœnit & remiſſ.* Siquidem reſpõdetur illos Prælatos non ſubeſſe Parocho per accidens, quia ſcilicet alteri ſubiiciuntur, nempe Romano Pontif. vel prælato ſuperiori; ſed nihilominus attentâ rei naturâ parochianos eſſe ſicut ſunt alij fideles, arg. tex. *in d.c. omnis vtriuſque ſexus*: & inde eſt, quòd illorum familiã remanet ſubiecta ipſis Parochis: vt aduertit Sot. *in* 4. *diſtinct.*18. *quæſt.*4. *art.*2. *col.*8. facit text. *in d.c. queſti.*

11 Colligitur *tertiò*, Clericos ex lucris, ac redditibus ſuis temporali titulo acquiſitis per ſe, & perſonali debito obligari ad decimas præſtandas Sacerdoti Parochiali, à quo Sacramẽta percipere debent; vt per Couar. *d.cap.*17. *num.*8. *verſ. primùm, hinc conſtat.* Suàr. *lib.*1. *c.*17.*num.*21. Rebuff. *d.q.*5.*n.*9. Fagund. *d.prae.* 5.*lib.*2.*cap.*2.*num.*2. Monet. *d. cap.*5.*numer.*4. Paul. Laymann. *in Theolog moral. lib.*4.*tract.*6. *cap.*3.*num.*2. vbi aduertit, quòd licèt hæc reſolutio hodie nullum vſum habeat in decimis merè perſonalibus, quippe quas nec laïci multò minus Clerici pendere ſolent; locum tamen habet in terris noualibus, quas ſi excolat Clericus, cùm antè nullum, aut modicum fructum afferrent, ad decimas Parocho ſuo ex illis ſoluendas obligari incipit, non per accidens ratione rei, ſiue terræ, ſed per ſe, & ratione propriæ perſonæ.

12 Infertur *tertiò* reſolutio ad illam quæſtionem vtrùm priuilegio Romani Põtificis poſſit dari exemptio à ſolutione decimarum? In qua partem affirmatiuam in ſpecie tenuerunt Doctores communiter *in c. à nobis, de decim.* Dec. *conſ.*113.*num.*2. Couarr. *lib.*1.*var. cap.*17. *num.*9. Gutier. *conſ.*5. *num.*8. & *Canon. quæſt. lib.* 2.*cap.*21.*num.*26.*&* 130. Fr. Ludou. Mirãda *in man. Præl. tom.*2.*quæſt.*49.*artic.*6. Monet. *de decim. cap.*5.*nu.*46. Leſſi. *de Iuſtit. lib.*2.*cap.* 39.*dub.*5. Soar. *d.lib.*1.*c.*18.*n.*1. Fagund. *d.præcep.*5.*lib.*2.*c.*4.*n.*1. Piaſec. *in praxi Epiſcop. par.* 2.*cap.*4. *n.*63. nouiſſimè Hieron. Roderic. *in compendio quæſt. Regular. reſol.*50. *n.*2. *cum ſeq.* latè Trullench *d.c.*3.*dub.*11.*princ.* Pro quibus faciũt plura Iura, quæ circa ſolutionem decimarum de priuilegiis Romanorum Põtificum mentionem faciunt, prout eſt tex. *in d.c. à nobis*, ibi, *exemptis, & in cap. ſuggeſtum* 9. *& in c. ex parte* 10. *& in cap. ad audientiam* 12. *& in cap. pen de decim. & in cap. ſi de terra* 6. *& in cap. accedentibus* 15. *& in c. dudum* 31. *de priuileg.* Faciunt etiam plura alia priuilegia, quæ non ſolùm aliquibus Religioſis circa decimas non ſoluendas à Summis Pontificibus ſunt conceſſa, de quibus *infrà* mentionem faciemus; ſed etiam Regi Catholico pro Regnis Granatæ, & Valentiæ, ac aliis Proceribus per totam Hiſpaniam, vt conſtat ex *deciſ.*702.*p.*1. *diuerſ. & deciſ.*665.*par.*3.*recent.* quæ quidem priuilegia nequaquam Põtifices concederẽt, ſi ad illa concedenda poteſtatẽ non haberent.

Laborant tamen gloſ. & Canoniſtæ noſtri, tenentes decimas eſſe de Iure diuino, in aſſignanda ratione, ob quam contra illud diſpenſare videatur Summus Pont. cùm tamen alioquin non poſſit, vt videtur probari ex *cap. ſunt quidam, & c. ſtatuta*, 25. *quæſt.*1. *cap. literas, de reſtit. ſpol. & ex c. cùm ad monaſterium, in fine, de ſtatu Monach.* & tuentur plures, quos plena manu citaui *in tr. de iure eccleſiaſtico. lib.*1. *de perſonis, cap.*2. *de poteſt. & auctorit. Romani Pont. num.*119. In primis gloſſ. *verb. exemptus, in d.cap. à nobis*, exiſtimat per talem cõceſſionem exemptionis non tolli omnino ius naturale, aut diuinum, quo debetur congrua ſuſtentatio; ſed ſolum limitari in illo caſu particulari, quo ſuo priuilegio aliquem eximit à ſolutione decimarum: quod quidem prædicta gloſſ. exiſtimat non eſſe inconueniens, vt fiat à Pontifice. Sequitur gloſſæ explicationem Dec. *vbi ſup. & in c. cùm ordinem. in princip. de reſcript.* dicit receptum Mench. *illuſtr. cap.*80. *num.*11. Verum hæc gloſſ. explicatio non placet: conuincitur etiam in primis, quia ſuppoſita illius explicatione non valeret tale priuilegium exemptionis abſque iuſta cauſa, eò quòd ſine illa deficit poteſtas diſpenſandi in iure naturali, & diuino, vt oſtendimus *dict. cap.*2. & tamen apparet prædictum priuilegium validum eſſe, quantumcunque ſine iuſta cauſa concedatur, vt fatentur multi ex ſu-

prà

prà relatis. Conuincitur etiam, quia talis cauſa iuſta non præſumeretur in dicto priuilegio, niſi per ipſum concedentem eſſet expreſſa, iuxta tradita per Doctores *in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtit.* quod tamen non videmus in multis priuilegiis, quæ circa exemptionem decimarũ ſunt conceſſa, prout plura reperiuntur. Vnde alij Doctores exiſtimant Pontificem non aduerſari Iuri naturali, & diuino in concedenda exemptione decimarũ, eò quòd tantummodò illud ius decimarum eodem diuino, & naturali Iure debitum dicitur remittere, prout in effectu tradit Gutier. *d. cap.* 21. *n.* 26. & ante illum apertè Sylu. *verb. Decima, n.* 11. Pro qua declaratione facit, quia in decimis, ſicut in aliis rebus ſpectantibus ad Chriſti patrimonium, habet Eccleſia ius adminiſtrationis, vt reſoluit Abb. *num.* 20. & alij *in c. cùm ſuper, de cauſ. poſſeſ. & prop.* quocirca, ſicut procurator cum libera adminiſtratione cenſetur habere ſpeciale mandatum ad diſtrahendas res domini conſtituentis, iuxta tex. *in l. procurator ff. de procurat.* ita quoque Eccleſia cenſetur habere prædictum ſpeciale mandatum, ac ſubinde nil mirum, ſi Pontifex ſuo priuilegio diſtrahens remittat prædictum debitum decimarum, iuxta reg. tex. *in c. ſine exceptione,* 12. *q.* 2. Sic ſimiliter idem Pontifex diſpenſat in voto, cuius obligationem Iuris diuini eſſe conſtat. Quæ quidem explicatio, licèt defendi valeat, nobis tamen placere non poteſt; ſiquidem illa remiſſio fieri poteſt à Pontifice circa illa, quæ ſunt in illius adminiſtratione, & nullum niſi Eccleſiæ reſultat præiudicium, iuxta reg. tex. *in cap.* 2. *de præbend. lib.* 6. nihilominus tamen dato præiudicio in tali remiſſione. Ius naturale, & diuinum offenditur ex reg. tex. *in cap.* 1. *verſ. nec nos, de cauſa poſſeſ.* quod præiudicium apparet fieri Parocho, cui ius quæſitum eſt ad recipiendas decimas à ſuis Parochianis. At Monet. *d. cap.* 6. *num.* 53. putat Papam poſſe aliquibus immunitatem à decimis concedere; non autem in vniuerſum præceptum de decimis ſoluendis tollere: quia primo caſu Iuri humano Pontificio, non verò naturali, aut diuino derogat; in ſecundo verò, quia tale decretum eſſet irrationabile, nec conueniens Chriſtianæ Reip. cuius intereſt ſpiritualium miniſtros inopes non eſſe; & quia Iuri naturali, & diuino congruit, vt laborantes in vinea Domini mercedem aliquam decentem à laïcis accipiant quique ſpiritualia ſeminant, temporalia metant. Sed non hæc explicatio difficultatem abſoluit.

Quare Ego pro vera declaratione aduertendum exiſtimo, exemptionem decimarum dupliciter poſſe conſiderari; vel enim talis eſt, per quam miniſtri ſuſtentatio offenditur, vel rurſus talis proponitur, quâ conceſsâ adhuc remanet prædicti Miniſtri congrua, & ſufficiens ſuſtentatio. Meminit huius diuiſionis Couar. *variar. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 9. Gutier. *d. cap.* 21. *num.* 29. Hoc ſuppoſito, reſoluendum eſt in priori caſu priuilegio Romani Pontificis fieri non poſſe, vt talis exemptio procedat; ſiquidem congrua Miniſtri ſuſtentatio, quæ in hac ſpecie offenditur, & aufertur, Iure diuino debita eſt, vt *ſuprà* oſtendimus; quod quidem Ius diuinum, & naturale, priuilegium Romani Pont. offendere nequit. Non ſic dicendum in poſteriori caſu, in quo per priuilegium illius talis exemptio concedi poteſt: ſiquidem præceptum de ſoluendis decimis, quatenus excedit prædictam congruam Miniſtri ſuſtentationem, non eſt diuinum, ſeu naturale, ſed ſolum humanum, contra quod priuilegium dari poteſt. Ex his,

Colligitur *primò* poſſe priuilegium ali- 13
quod, ſiue in partem, ſiue in totum, eximere à ſolutione decimarum; vtroque enim caſu manente ſufficiente Parochi ſuſtentatione, verificatur ratio, de qua *ſuprà*, prout in ſpecie reſoluit Couar. *citato loco*, Gutier. *d. cap.* 21. *n.* 29. Azor. *d. lib.* 7. *cap.* 37. *quæſ.* 6. Nec obſtat dicere, quòd axioma illud diuinum, *Dignus eſt operarius mercede ſua*, ſine dubio adſtringit omnes illos, ad quorum vtilitatem operarius ipſe laborat, ac ſubinde omnes debere concurrere in miniſtrando cibo, iuxta illud Pauli 1. *ad Corinth.* 9. ibi, *Quis ſuis ſtipendiis militauit vnquam?* Vnde cum Parochus ad omnium Parochianorum vtilitatem laboret, videtur dicendum, quòd, quantumcunque ille Parochus, ſufficientem habeat alimoniam, nihilominus tamen, attento Iure naturali, & diuino, debitores ſunt decimarum, & conſequenter nullus ex prædictis Parochianis poteſt priuilegio eximi, ſaltem in totum à ſolutione decimarum. Satisfit enim, ſi aduertamus prædictum axioma procedere quidem collectiuè, ita vt in illa Parochia ab illa immediatè Parochus habeat cibum, hoc eſt, congruam ſuſtentationem pro miniſtrandis ſpiritualibus omnibus illis, qui in eadem continentur, & eandem conſtruunt; non verò procedit diſtributiuè, ita vt ſinguli ex eadem in indiuiduo, niſi aliud ius humanum addatur, teneantur. Pro quo facit, quia conſuetudo potens fuit, vt homines à decimis perſonalibus in totum excuſarentur, quorum multi illo tempore, ſicut & modò, alios non habebant, nec habent fructus, ex quibus decimas ſoluere poſſent: Et non eſt dicendum, quòd magis operetur conſuetudo, quàm priuilegium Romani Pont. arg. text. *cap.* 1. *de conſtit. lib.* 6. & per conſequens, quòd

quòd auctoritas illa non diſtributiuè, ſed collectiuè intelligenda eſt. Facit etiam quia vt Doctores fatentur, non priuilegio fieri poteſt, vt tanta quantitas perſoluatur: & videtur dicendum maiorem, vel minorem quantitatem non variare obligationem ſoluendi decimas in ſuo fundamento, atg. tex. *in l. vlt ff. de fundo inſtr.* ac proinde ſi priuilegium manente congrua ſuſtentatione aliquem, vel aliquos in parte eximere poteſt: vtique dicendum eſt in totum eoſdem manente eadem ſuſtentatione, eximere poſſe.

14 Colligitur *ſecundò* priuilegium; quo quis, ſiue in partem, ſiue in totum à ſolutione decimarum ſimpliciter eximitur, non extendi ad noualia, quæ ex poſtfacto orta fuerint Patet, ſi expendamus huiuſmodi priuilegium de decimis non ſoluendis eſſe quidem odioſum: tum, quia contra Ius procedit; tum etiam, quia Parochi præiudicium in ſe continet ac ſubinde data in aliquibus illius operatione, in aliis, quantum fieri poteſt, reſtringendum eſt, iuxta reg. tex. *in l. 2. §. ſi quis à principe, ff. ne quid in loco publico*, iuuat reg. *odia, de regul iuris, lib. 6.* & ita in ſpecie tradunt Rebuff. *d. tract. quæſt.* 14. *numero* 3. refert alios, & ſequitur Gutier. *d cap.* 2. *num.* 130. Monet. *cap.* 4. *num.* 67. nouiſſimè Hieron. Roderic. *in compendio quæſtion. Regular. reſol.* 50. *num.* 6. Accedit, quia † priuilegium de percipiendis decimis, ſimpliciter conceſſum, ad noualia non extenditur, prout in ſpecie probat text. *in cap.* 2. §. 1. *de decim. lib.* 6. latè reſoluit Couar. *d. lib.* 1. *var. cap.* 17. *num.* 13. ex eo, quia tale priuilegium ex prædictis duobus odioſum, reſtringendum eſt. Quòd ſi priuilegium concedatur de non ſoluendis decimis de propriis laboribus factis, tunc etiam noualia, quæ propriis fiunt manibus comprehenduntur, iuxta tex. *in cap. ad audientiam* 12. *& in cap. ex parte il* 1. *de decim.* Rebuff. *dict. quæſt.* 14. *num.* 18. Gutier. *d. c.* 21. *num.* 31. Monet. *d. cap.* 4. *num.* 68. Accedit etiam, quia priuilegium, quantuncũque ſit odioſum, vt ſuprà dictum eſt, & vti tale in dubio ſtrictè intelligendum, ex Gutier. *d. conſ.* 5. *num.* 15 nihilominus tamen, non refragante, imò iuuante concedentis intentione, ſemper intelligendum eſt ſecundùm propriam ſignificationem, ita vt illa comprehendantur, quæ in propria veniunt ſignificatione; docet in ſpecie Dec. *conſ.* 113. *num. vl.* Rebuff. *d. tract. quæſt.* 13. *num.* 32. & conſtat appellatione laborum propriè noualia contineri, vt probat tex. *in d. cap. ad audientiam*, text. ſic intelligendus *in c. quid. per nouale, de verbor. ſignif.* ac ſubinde nil mirum, ſi in tali priuilegio noualia, quæ fiunt manibus, comprehendantur; & ita in effectu tenet Monet. *d. cap.* 4. *num.* 68. vbi *num.* 69. ſubdit priuilegium non ſoluendi decimas noualium, intelligendum eſſe de his noualibus, in quibus alter non habet tempore datæ immunitatis quaſi poſſeſſionem iuris percipiendi decimas, per tex. *in cap. dudum pen. de priuileg. & in cap. ſtatuto, in princ. de decim. in* 6.

15

Verum obſtat maximè text. aliàs difficilis *in cap. ex parte. il* 3. *de decim.* quatenus probat priuilegium Eccleſiaſticæ perſonæ conceſſum, vt ſibi accipiat decimas ſuorum prædiorum; noualia comprehendere: quia quando maius conceditur, etiam minus conceſſum eſſe videtur, de cuius intellectu multa tradunt Couar. *d. cap.* 17. *num.* 13. Gutier *d. cap.* 11. *n* 116. *cum ſeqq.* Menoch. *conſ.* 36. *num.* 21. Rebuff. *d. tract. quæſt.* 14. Valaſc. *conſ.* 58. *num.* 9. Suar. *d. tract.* 2. *de decim. lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 4. Monet. *d cap.* 4. *num.* 65. *&* 66. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 782. *n.* 15. Caſtill. *tom.* 7. *de tert. cap.* 14. *num.* 14. inter quos ille videtur melior intelligendi modus, quod procedat ex mente concedentis; & maxime, quia in eo text. non agitur de priuilegio percipiendi decimas in aliena Parochia; hoc enim reſtringendum erat; idque colligitur ex illis verbis, ibi, *parochiarum tuarum*; & in his terminis rectè conuenit ratio: quia, cui maius conceditur, minus conceſſum eſſe videtur; nam quidam contendebant ad Abbatem in ipſius Parochia decimas noualium non pertinere, vel quia eas non poſſidebat, vel quia præſcriptione, aut alia ratione eas amiſerat vel denique vt ex integra refert Rebuff. *d. loco, numero* 8. quia Epiſcopus decimas noualium cuidam Canonico conceſſerat, vnde priuilegium hoc Pontificis hoc caſu fauorabile debet cenſeri, quia per illud fit regreſſus ad Ius commune, iuxta reg. tex. *in l. ſi vnus, §. pactus, ff. de pactis*, cum vulgaribus. Sed iſte Rebuff. intellectus ex originali, & integra, quam refert, nequaquam defendi poteſt; quia ſi benè aduertamus, integra relata per Rebuff. non eſt originale *d. cap. ex parte*, nec vllo modo pertinet ad eius ſpeciem, imò ſuper alia longè diuerſa emandauit; idque conſtat non ſolùm ex verbis vtriuſque, in quibus longè differt litera vnius ab alio, & in integrum non habentur verba; ſicut nec ratio ſcripta in illo text. Verùm etiam, quia text. ille agit de Abbate S. Columbæ Senonen. in Epiſcopatu Pariſien. & illi Abbati facta fuit conceſſio, de qua agit tex. & ad eundem, vt ex ſupraſcriptione conſtat, dirigitur Decretalis: at verò integra per Rebuffum relata agit de caſu, qui contigit in Epiſcopatu Nouarien. Prouinciæ Mediolanen. & iuxta ſupraſcriptionem eiuſdem Rebuffi dirigitur ad Rectorem Eccleſiæ Beatæ Mariæ, cui decimarum

marum facta fuerat conceſſio tum etiam, quia in præfata integra non dicit Papa Rectorem, de quo agit, ſecundùm ius, & ex vi primæ conceſſionis poſſe percipere noualium decimas, ſed potiùs ex noua indulgentia concedit id, ita vt quãdiu vixerit Canonicus qui eas noualium decimas percipiebat, & ſententiam pro ſe obtinebat, nullum eidem in perceptione præiudicium inferatur; ſed tamen eo mortuo indulget Papa prædictas decimas Rectori, & illi Eccleſiæ. At *in d. cap. ex parte*, abſque noua indulgẽtia, ex rigore Iuris communis, tanquam indubitatum decidit Papa Abbatem poſſe decimas noualium percipere, vt conſtat ex littera, ibi, *exigere ſatis potes*, iuncta ratione, quæ ſequitur. Quare retenta mente commun, quod text. agat de priuilegio percipiendi decimas (licèt ſummarium contra verba Pontificis referat priuilegium non ſoluendi) tentari poſſet priuilegium illud ideò comprehendere, & veteres, & noualium decimas, quia conceſſum fuit ſub ea forma pleniori, ſcilicet, *de laboribus terræ parochiarũ tuarum integraliter decimas percipias*, quæ verba, & priuilegij forma ex intentione concedentis omnes decimas includunt. Sed quia ratio, quam text. *in fine* reddit, non ſat conuenit huic intellectui, nec apparet, aut iure probatur, Pontificem in priuilegio percipiendi decimas alienas, quod eſt magis nociuum, & odioſum, quam ſit illud non ſoluendi, ex traditis per Rebuff. *d. quæſt.* 14. *num.* 28. *&* 30. admiſiſſe illas diuerſas formas, quas alibi expendimus.

Ego igitur probabiliùs exiſtimo *d. cap. ex parte*, non agere de priuilegio, aut conceſſione ſpeciali circa decimas recipiendas, ſed magis de conceſſione Iuris communis, per quam, eodem attento, potuiſſet Abbas ille, vel Parochus quicunque percipere decimas de laboribus terræ Parochiarum ſuarum. Senſus ergo eſt; *cum tibi conceſſum ſit* (ſcilicet, à Iure communi) *quod maius*, &c. & ita in effectu ille tex. explicat id ipſum, quod habetur *in c. cùm contingat, verſ. vnde, de decim.* & integra relata per Rebuff. ſcilicet, noualium decimas pertinere ad Parochos, quibus abſolutè, & cum integritate decimæ intra Parochiam Iure communi conceſſæ ſunt, cui intellectui ſatis conueniunt verba text. Siquidem conceſſum, propriè loquendo, dicitur etiam illud quod lege, & Iure communi tribuitur, *l. 2. in princ. ff. ne quid in loco publico*, & vulgò dicimus: *Fruſtrà precibus impetratur quod à Iure communi conceditur.* Inſuper congruit ratio, quàm text. ille *in fine* reddit, quippe quæ propriè, & abſolutè loquendo vera eſt, & procedit in his, quæ à Iure communi conceduntur, ſicut & in aliis fauorabilibus; non ita verò & in cæteris, quæ iure ſingulari, & ex priuilegio contra Ius commune conceduntur, ſicut nec in reliquis odioſis, iuxta *reg. cui licet, de regul. Iuris in 6. & l. non debet eod. tit.* cum iis; quæ tradunt Scribentes *ibidem*. Et iuxta hunc intellectum, dubitandi ratio in eo eſſe potuit, quod Epiſcopus, vel alius prætendens decimas noualium, in quarum poſſeſſione Abbas non exiſtebat, arbitratur, illas ad Abbatem non pertinere; quia de nouo inſurgebant, & fortaſſe etiam ex eo, quòd Abbas non vnam tantùm, ſed multas Parochias habebat, vt conſtat ex littera, ibi, *Parochiarum ſuarum*, quas tamen ex diſpenſatione, & in quibuſdam caſibus Iure expreſſis iuſtè potuit obtinere, & conſequenter in eiſdem ex conceſſione Iuris decimas noualium exigere. Nec retento hoc intellectu obſtat *cap. tua*, 25. *in fin. de decim.* Quoniam vltra alios intellectus Abb. & aliorum vtrobique, & tradita per *gloſſ.* 1. & Doctores *in cap. peruenit.* 1. *quæſt.* 7. & poſt Fortun. Couarr. *d. lib.* 1. *var. cap.* 17. *num.* 13. Rebuff. *dict. quæſt.* 14. *numero* 2. *&* 29. tex. ille non agit de conceſſione decimarum ſimpliciter, & abſolutè facta; ſed de illa, per quam decimæ antiquæ, quas Eccleſia poſſidebat, alicui concedebantur, veluti in feudum, in qua ſpecie non includuntur decimæ noualium, & neceſſaria eſt ad hoc noua, & ſpecialis conceſſio, iuxta *cap.* 2. *in princ.* vbi notat gloſſ. in caſus poſitione, & alij, *de decim. lib.* 7. idque ſatis intendit *d. cap. tua*, ibi, *occaſione decimationis antiquæ*, & clariùs ibi, *non ſit extendenda licentia, ſed reſtringenda*: quæ verba ſignificant conceſſionem, de qua text. agit, quippe quæ referebatur ad decimas antiquas; nonniſi per extenſionem noualium decimas includere potuiſſe.

Infertur *quartò* Religioſos omnes eſſe exemptos priuilegio in iure ſcripto à ſolutione decimarum de noualibus tantùm, quæ propriis manibus, ſeu ſumptibus excolunt, vt probatur *in c. ex parte il 2. de decim.* & docent *ibid.* Hoſt. *num.* 4. Butr. *num.* 9. & Anchar. *num.* 3. Rebuff. *d. tract. q.* 14. *num.* 45 Monet. *d. cap.* 4. *num.* 56. Gutier. *conſ.* 5 *num.* 1. Suar. *d. tract.* 2. *lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 2 Fagund. *d. præc.* 5. *lib.* 2. *c.* 3. *à num.* 7. Rot. *in Carthaginen. decimarum*, 16. *Februarij*, 1615. coram *bonæ mem. Dunozetto.* Intellige procedere in his tantùm noualibus, quæ deſeruiũt pro vſu Monaſterij, vt expreſsè declarant in illo tex. Abb *num.* 3. Ioan. de Anan. & Anchar. *n.* 2. Rebuff. *d. quæſt.* 14. *circa fin*, quos refert, & ſequitur Rot. *in Cordubeñ. Decimarũ*, 21. *Maij*, 1617. coram *bon. mem. Patriarchæ Manzanedo.* Limita tripliciter hanc illationem, & *primò*, vt locum non habeat, vbi noualia ab iiſdem exemptis aliis traduntur excolenda, ſicut colligitur ex *dict. cap. ex* 27

parte, ibi, *propriis manibus*, Rebuff *d.quæſt.* 14. *num* 17. Monet. *d.cap.*4.*num.*58. *Secundò*, niſi pacto expreſſo ad hoc teneantur, gloſ *verb. laborum*, *in dict.cap.ex parte*, Rebuff. *d.quæſt.* 14.*num* 53. Monet. *d.cap.*4 *n.*59. *Tertiò*, niſi ſoluẽdo tacitè renunciauerint priuilegio ſuo, gloſ. *d.verb.laborum*, Rebuff *d.q.* 14. *num.* 54. Monet. *d.cap* 4. *num.*60.

18 Priuilegio quoque in iure ſcripto Ciſtercienſes, Templarij, & Hoſpitalarij non tenentur ſoluere decimas prædiorum ſuorum, quæ propriis manibus, aut ſumptibus excolunt, vt expreſsè probatur *in d.cap.ex parte il* 1. *& in cap.licet eod.tit.* quod quia quidam intelligebant ſolùm de nouali̇bus, Pontifex *in cap.ad audientiam, eod.tit.* exponit intelligi dictum indultum debere, non tantùm de noualibus, ſed etiam de prædiis, quæ propriis manibus à Religioſis prædictis coluntur. Quod intelligitur etiam de prædiis, quæ poſt Concil. Lateranen. Ciſtercienſes acquirunt, vt cauſâ acerrimè diſputatâ reſoluit Rot. *in Pampilonen. Decimarum*, 18. *Decembris*, 1615. coram *Reuerendiſſ. D. meo Coccino Decano*; præſertim propter priuilegia Sixti IV. ibi, *ſingulares perſonas dict: Ordinis à præſtatione decimarum, tam pro poſſeſſionibus hab tis ante, & poſt Concil. quàm de cætero habendis, quæ propriis ſumptibus excolunt, & excolent &c* referunt Renat. Chopin *de ſacra politia, lib.* 3 *tit.* 2.*n.*8. Fr. Emman. *in collect. Bullarũ Apoſt pro*
19 *Regularibus. Bulla* 5. *Martini V* Quorũ † priuilegia, cùm ſint perſonalia, ideò non ſuffragantur reſpectu portionis colonorum, vt in puncto priuilegiorum Ciſtercenſium eſt *deciſ* Putei 522. *lib.* 2. & dicit Rot. *in Toletana Decimarũ*, 17. *Iunij*, 1611. coram *Reuerendiſſ. D. meo Coccino Decano.* Nec etiam ſuffragatur reſpectu arrendatariorum, etiamſi ipſi fratres aliquam culturam exiguam adhibeant, Seraph. *deciſ.*827. *numero.* 3. *cum ſeqq.* Prout nec etiam ſuffragantur, ſi prædia locentur ad pecuniam: tunc enim in nihilo Ciſtercienſes exemptos eſſe non ſemel tenuit Rota & ſignificanter *deciſ.* 2. *de priuil. in antiq.* & coram Puteo *deciſ.*150. *lib.* 2. *in correct. & p.* 2. *diuerſ. deciſ.* 23. *n.* 4. *& ſeqq & in Carthaginen. Decim.* 26. *Nouembris.* 1600. coram *bonæ memor. Penia.*

20 Verùm diſpoſitio *dicti c.ex parte, il.*1. quoad ſupradicta reuocata eſt per tex. *in cap. nuper* 34. *de decim.* quo attento Ciſtercienſes, & omnes Regulares, qui gaudent iiſdem priuilegiis, de terris alienis, & in poſterum acquirendis, etiam ſi eas propriis manibus, & ſumptibus excolant, debent ſoluere eaſdem decimas, quas antea domini terrarum ſoluebãt, vel ſe inter ipſos cõponere: verba enim tex. clara ſunt. *Decernimus, vt de alienis terris, & amodò acquirendis, etiamſi eas propriis manibus, aut ſumptibus excolant, decimas perſoluãt Eccleſiis, quibus ratione prædiorum antea ſoluebantur, niſi cum ipſis Eccleſiis aliter duxerint componendum.* Et ideò omnes ferè Religioſi, per ſpecialia priuilegia à Sũmis Pont. exemptionem obtinuerunt à ſolutione decimarum prædiorum ſuorum, quæ propriis manibus, & ſumptibus excolunt, & de multis meminere Fr. Ludou. Miranda. *d.tom* 2. *quæſt.*49. *art.* 12. *in concluſ.* Suar. *d.lib.*1.*c.*18. 19. *&* 20. Villal. *in ſum.p.*2. *tract.*33. *diſ.*4. *à n.* 5. Portel. *in dub. Regul. verbo, Decimæ*, Fr Emman. *quæſt. Reg. tom.*2 *q.*44. *art.*4. *&* 5. *& tom.*3. *q.*16. Fagund. *d.præc* 5 *lib.* 2. *c.* 4.

Et nuncupatim de conceſſo pro Monachis 21
Cæleſtinis, & Cluniacẽſibus teſtatur Renat. Chopin, *monaſticon. lib.* 2. *tit.* 1. *n.*5.

Et pro monachis Congregationis Caſſi- 22
nen. aliàs S. Iuſtinæ de Padua eſt priuilegium Eugenij IV. *ſub Dat. Kalend. Martij*, 1434. relatum per Fr. Emman *in d. collect. Bullarũ dicti Pont. Bulla* 7.

Et pro Monachis Congregationis S. Bene- 23
dicti Valliſoleti, eſt priuilegium Clemen. VII. *ſub Dat.*8. *Decembris* 1530. de quo *in eodem Bullario nouo, tom.*2. *Bulla* 7. *eiuſdem Pont.*

Et pro Monachis Eremi Camaldulenſis, & 24
Cõgregationis S. Michaëlis de Murano adeſt priuilegium Leonis X. *ſub Dat.*4. *Nouemb. Iulij*, 1513 § 29. relatum *in eodem Bullario nouo, tom.*1. *Bulla* 2. *eiuſdem Pont.*

Et pro Monachis B. Mariæ Montis Virgi- 25
nis adeſt priuilegium Cæleſtini III. *Dat.*4. *Nouembris* 1097. relatum *in eod Bullario nouo, tom.*1. *Bulla* 3. *eiuſdem Pont.*

Et de Syluestrinis adeſt priuilegium Inno- 26
centij IV. *ſub Dat.*5. *Kalend. Iulij* 1247. relatum *in eod. Bullario nouo, tom.*1. *Bulla* 5. *eiuſdem Pont.*

Et pro Fratribus B. Mariæ de Mercede ad- 27
eſt priuilegium Gregorij XI. *ſub Dat.*5. *Kal. Iulij*, 1373. relatum *in eodem Bullario nouo, tom.*1. *Bullæ* 3. *eiuſdem Pontif.*

Et pro Ordine S. Antonij Viennenſis adeſt 28
priuilegium Clementis VII. *ſub Dat.*6. *Kal. Decembris*, 1523. relatum *in eodem Bullario nouo, tom.*1. *Bulla* 2. *eiuſdem Pont.*

Et pro Cruciferis adeſt priuilegium Vrba- 29
ni III. *ſub Dat.*7. *Kalend. Aprilis*, 1187. relatum *in eodem Bullario nouo, tom.*1. *Bulla* 1. *eiuſdem Pont.*

Et pro Fratribus Prædicatoribus adeſt pri- 30
uileginm Gregorij XI *ſub Dat.*2. *Non. Martij Pontif. ſui anno IV.* relatum *in eod. Bullario nouo, Bulla* 7. *eiuſdem Pont.*

Et pro Fratribus Conuentualibus Ordinis 31
S. Franciſci adeſt priuilegium Sixti IV. *ſub Dat. Pridie Kal. Decembris, anno Incarnat. Domini* 1474.

Et pro Canonicis Regularibus Sancti 32
Saluatoris

Saluatoris adeſt priuilegium Iulij II. *ſub Dato 4. Non. Aprilis* 1612. relatum *in eodem Bullario nouo, tom. 1. Bulla* 30. *eiuſdem Pontif.*

33 Et pro Monachis S. Baſilij adeſt priuilegium Gregorij XIII. *ſub Dat. 8. Kalend. Iulij* 1567.

34 Et pro Ordine Minimorum S. Franciſci de Paula adeſt priuilegium Iulij II. *ſub Dat. 5. Kalend. Auguſti* 1506. relatum per Laurent. de Peirinis *tom. 1. priuileg. dicti Ordinis, Bulla* 2. *eiuſdem Pontif.* §. 19.

35 Et pro Carthuſianis eſt priuilegium Martini V. *ſub Dat. 8. Kalend. Octobris* 1420. relatum *in eodem Bullario nouo, tom. 2. Bulla* 1. *eiuſdem Pont.*

Et quamuis omnes ſupradictæ Religiones priuilegiis Summorum Pontificum ſe munierint, ne ſoluere tenerētur decimas prædiorum ſuorum, quæ propriis manibus, ac ſumptibus excoluntur propter derogationem *d. cap. ex parte il* 1. *& d. cap. nuper*; tamen, vbi conſuetudine legitimè præſcripta, & allegata, vt ſuprà, introductum fuerit, vt Religioſi hac exemptione fruantur abſque alio priuilegio, derogatione illa non obſtante exiſtimo eos non eſſe hac de re moleſtandos, cùm potuerit exemptio illa legitimo titulo fundato in pleniſſima exemptione eis conceſſa *in cap. queſti, & in cap. decimas*, 16. *q.* 1. vſque ad hodiernum diem continuari poſteriori derogatione non admiſſa, prout in Hiſpaniarum partibus exēptionem adeſſe mihi retulit vir Religioſus, & teſtium dicta legit: nec mirum, ſi derogatio in dictis Iuribus contenta, tunc fuiſſet in exequutionem deducta; quia tempore, quo illa emanauit, Hiſpania è manibus Maurorum de recēti recuperata Clericorum numerum ſufficientem non habebat, qui animarum curæ incumberent, quam cùm Religioſi libenter ſuſciperent, æquum tunc viſum fuit (vt videtur) illos non fuiſſe priuandos exēptione ſibi conceſſa *in d. c. ad decimas*, ad quod forſan reſpicere videtur lex antiqua Hiſpaniæ 5. *tit.* 20. *part.* 1. quæ dū loquitur, de quibus prædiis decimas ſoluere debent Religioſi, ita concludit: *Eſſo miſmo ſeria, ſi labraſſen eredades agenas por ſus manos, ò por ſus deſpenſas, ca no ſe pueden eſcuſar, quo non den diezmos dellas, otro tal ſeria, ſi ellos diēſen à otro tales eredades, que ſi ellos las labraſſen, nō dariā diezmo dellas.* Quod eò magis admittendū videtur, ſtante conſuetudine huiuſmodi in illis partibus, ſi Religioſi ex inſtituto Clerici fuerint communiter viuentes: quia, cùm iis Monachis, & Regularibus exemptionem conceſſerit *d. c. decimas*, & derogatio in poſterioribus Iuribus tātùm loquatur de Monachis, & Religioſis, videtur quoad alios nihil ibidem innouari: incluſio enim vnius eſt excluſio alterius, *c. nomine, de præſumpt.* cum citatis *in collectan. ibid. n.* 4. & hoc ſine præiudicio iurium alicuius.

Moniales non ſolùm S. Claræ, verùm etiam & aliæ quæcunque Regulares perſonæ, quarum redditus, & prouentus Eccleſiaſtici, adeo ſunt tenues, & exiles, quòd de illis ſuſtentari non poſſunt, ſed pro habenda vitæ ſuæ ſuſtētatione neceſſe habent mēdicare, & eleemoſynas publicè petere, decimas non tenentur perſoluere: ita ex quadam *Extrauag.* Bonifac. VIII. incip. *Decimas* refert. Fr. Ludouic Miranda *in man. Prælat. tom. 2. quæſtion.* 49 *artic.* 13. *in concl.* Præterea Abbatiſſæ, Conuentus, & Moniales Sanctæ Claræ per priuilegia Sixti IV. Leonis X. Clementis VII. & Pauli III. confirmata à Gregorio XIII. de quibuſcunque terris, & poſſeſſionibus ſuis, quas per ſe, vel colonos, ſeu ſeruitores excoli, & cultiuari faciunt, aut in poſterum fecerint, nullas decimas, & primitias parochialibus Eccleſiis, & aliis perſoluere tenentur, nec ipſe, aut poſſeſſionum earundem coloni ad earum ſolutionem à quocunque cogi poſſunt: ita referunt Fr. Emman. *quæſtion. Regular. tom. 2. quæſtion.* 44. *art* 5. *& tom. 3. quæſt.* 34. *art.* 15. Fr. Ludouic. Miranda *d. art.* 13. *verſ. & præterea.* Hieron. Roderic. *in Compendio quæſtion. regul. reſol.* 50. *num.* 4. Portel. *in dubiis regularib. verb. Decima, n.* 3. vbi aſſerit in Portugalia praxim eſſe in contrarium pro decimis ſoluendis à Monialibus de poſſeſſionibus colonis conductis, Rota *in Conchen. Exemptionis decimarum* 30. *Ianuarij*, 1589. coram *Orano* quæ eſt *deciſ.* 240. *part.* 4. *diuerſ.* & canonizatur ab eadem Rot. *in eadem cauſa* 12. *Maij*, 1623. coram *bonæ memoriæ Buratto, inter eius impreſſas, deciſ.* 704. De bonis autem emptis tenentur Abbatiſſa, & Moniales ad ſoluendas decimas, & primitias Parochiali Eccleſiæ, vt referunt deciſum Portel *d. verb. Decimas, n.* 4. Hieron. Roderic. *d. reſol.* 50. *ſub n.* 5. 36

Conuerſi, vel Confratres mediæ Crucis del Thao Ordinis Hieroſol. decimas ex bonis ſui patrimonialibus, prædiis, poſſeſſionibus, agris & terris omnino integrè & realiter perſoluere debent, etiamſi ipſa bona patrimonialia per proprias perſonas, & proprios colonos ab eis colantur: at ſi aliqui ex prædictis Confratribus mediæ Crucis obtulerunt ſuas perſonas Religioni, & actu illi inſeruiunt, tunc & eo caſu ſunt exempti à decimis perſonalibus duntaxat, quæ in fructibus dictorum bonorū patrimonialium, poſſeſſionum, & prædiorum non conſiſtunt, etiamſi propria induſtria & labore percipiantur. Si verò obtulerunt perſonas & omnia ſua bona Religioni, itavt ſint verè Donati, profeſſi, & non coniugati, & in ipſam Religionem fuerit tranſlatum dominium, & poſſeſſio eorumdem bonorum,

rum, non poſſunt moleſtari ſuper decimis realibus de ipſis bonis oblatis, provt cæteri milites profeſſi eiuſdem Religionis Hieroſolym. vigore ſuorum priuilegiorum hactenus illis conceſſorum, conſueuerunt. Ita ſtatuit Clemens VIII. *in ſua conſtit.* incip. *Quæ Ordini Eccleſiaſtico*, *ſub die* 11. *Decembris* 1600. Qui deinde Romanus Pontifex in alia ſua *Conſtit.* incip. *Romanum decet Pont. ſub die* 27. *Iunij* 1602. Motu proprio & ex certa ſcientia declarauit quoſcunque, qui hactenus habitum de deuotione hoſpitalis S. Ioannis Hieroſol. tam ex ſpeciali ipſius & Apoſtol. Sedis indulto, quam ab ipſiſmet Magiſtro & Conuentu eiuſdem Hoſpitalis ſuſceperunt, aut impoſterum quandocunque ſuſcipient, etſi in litteris illius, aut pro tempore exiſtentis Romani Pont. ſuper huiuſmodi habitus ſuſceptione & in forma Breuis expeditis & expediendis, quod omnibus, & ſingulis priuilegiis, gratiis, indultis, exemptionibus, prærogatiuis, & præeminentiis, quibus alij eiuſdē Hoſpitalis Fratres de deuotione, aut aliàs, vti, frui, potiri, & gaudere ſolent, & poſſunt, ac poterunt quomodolibet in futurum, ſine aliqua differentia frui, potiri, & gaudere poſſint & debeant, ſpecialiter, ac nominatim conceſſum fuerit, nihilominus nullis omnino gratiis, & priuilegiis fori, & exemptionis à decimarum ſolutione frui, ac potiri debere, ſed ad ſolutionem earundem decimarum in omnibus, & per omnia teneri, & obligatos eſſe.

Virgines, & viduæ, ac forſan aliæ mulieres tertij Ordinis S. Franciſci, S. Dominici, S. Auguſtini, B. Mariæ de Monte Carmelo, Redemptionis captiuorum, Minimorum, & Sanctiſſimæ Trinitatis, ac forſan aliorum Ordinum, *Beatæ*, nuncupatæ, quæ non in communi, vel ſub clauſura, ſed in propriis quæque domibus aut alienis ſeparatim viuunt, ac in Parochiis vbi degunt, Sacramenta Eccleſiaſtica recipiunt, quorumcunque priuilegiorum prædictis, ſeu quibuſuis aliis Ordinibus quibuſuis ſunt aggregatę, Apoſt. ſeu alia quauis auctoritate conceſſorum, ſeu approbatorum, & confirmatorum prætextu, à ſolutione decimarum, ſeu aliarum rerum, Parochiis, intra quarum fines dictæ mulieres exiſtunt, vel aliis Eccleſiis alioquin debitarum, non ſunt exemptæ, ex Conſtit. Clementis VIII. incipien. *Romani Pontif. ſub die* 12. *Septembris* 1600.

Patres Societatis Ieſu à Paulo III. & Gregorio XIII. & aliis ſummis Pontificibus pleniſſimam exemptionem à ſolutione decimarum obtinuerunt: quibus priuilegiis reuocatis, & derogatis, Leo XI. *in ſua Conſtit.* incip. *Impoſiti nobis*, *ſub die* 23. *Aprilis* 1605. motu proprio & ex certa ſcientia ſtatuit, decernit, & ordinat, vt ex tunc deinceps perpetuis futuris temporibus Societas Ieſu, & illius domus etiam Probationum, atque Collegia, & loca quæcumque vbiuis locorum in Regnis Caſtellæ & Legionis exiſtentia, ratione prædiorum poſſeſſionum, & vinearum, oliuetorum, terrarum, hortorum, & bonorum quorumcunque quæ nunc poſſidēt, quomodocumque & vndecunque ad eos peruēta, aut per eos acquiſita fuerint, & etiam eorum, quæ in poſtea perpetuis futuris temporibus ex Sede Apoſtol. domorum, ſeu Collegiorum fundationibus, aut aliis largitionibus, donationibus, legatis, teſtamentis, codicillis, ſeu vltimis voluntatibus duntaxat acquirent, & non ſolum eorum, quæ locare & arrendare ſolent, ſed etiam eorum, quæ per proprios colonos, ac propriis quoque manibus excolant, loco decimæ, vigeſimam, ſcilicet, ex ſingulis viginti, vnum eorum fructuum cuiuſcunque generis & ſpeciei, quos in illis colligent, nec non pecorum, & aliorum animalium, quæ in illis enutrient, piſcationum, auium, aliarumque rerum & ſpecierum, de quibus de iure, vel de conſuetudine decimari ſolet; Eccleſiis, quibus alioquin circumſcriptis dictis priuilegiis, decimas perſolui deberent, perſoluere teneātur, & obligati exiſtant. Et quia euenire poterit vt Religioſi dictæ Societatis alia prædia, poſſeſſiones, terras, & bona ex penſionis titulo, impoſterum acquirāt, aut prædia, terras, & bona extraneorum excolant, vel per eorum colonos excoli faciant, declarat & pariter ſtatuit quòd ratione eorum prædiorum, poſſeſſionum, terrarum, & bonorum, quæ emptionis titulo acquirent, aut quæ titulo locationis ab aliis conduxerint, ipſi colent, aut coli facient, non vigeſimam, ſed integram decimam in Eccleſiis, quibus & provt antequam ipſi Religioſi illa tenerent, debebatur, pariter ſoluere teneantur & obligati exiſtant. Ad huiuſmodi autem vigeſimæ, ſeu decimæ ſolutione hortos, ſeu viridaria, quæ apud eorum domos, ſeu Collegia intra ciuitates & oppida habuerint, necnon etiam vnum tantùm prædiolum in agro pro vnaquaq; domo, ſeu Collegio, quod tamen muris circundatum ſit, & quatuor fanegarum illarum partium menſuram non excedat, exempta eſſe voluit, & ordinauit, decernens ipſos Societatis Ieſu Religioſos ad mediæ decimæ, ſeu vigeſimæ, & integræ decimæ huiuſmodi reſpectiuè ſolutionem faciendam de cætero omnino teneri, & ad id cenſuris & pœnis Eccleſiaſticis conſtringi poſſe.

Poſtmodum Gregorius XV. *in ſua conſtit. edita ſub die* 15. *Februarij* 1622. eidem Societati cōceſſit quòd ex tunc de cætero perpetuis futuris temporibus omnia & ſingula illius

illius Domus, Collegia, & loca vbique in Caſtellæ & Legionis Regnis duntaxat exiſtentia præſentia & futura ad ſolutionem & præſtationem decimæ integræ, vel dimidiæ ratione prædiorum, poſſeſſionum vinearum oliuetorum, terrarum, locorum, & aliorum bonorum quorumcunque eiuſdem Societatis in eiſdem Caſtellæ & Legionis Regnis dumtaxat, & quæ propriis manibus ac ſumptibus, & per proprios colonos tunc excolebant, & pro tempore excoluiſſent, ſiue prædia, poſſeſſiones, oliueta, & alia bona huiuſmodi ad Societatē, illiuſque Domos, & Collegia, & alia loca prædicta ex eorum fundatione, aut aliis largitionibus, donationibus, legatis, teſtamentis, codicillis, aut aliis vltimis voluntatibus, vnionibus, applicationibus, cōceſſionibus, emptionibus, & aliis acquiſitionibus, & aliàs quomodocunque & qualitercunque eatenus iam eſſent acquiſita, ſiue inpoſterum ad eandem Societatem, Religioſoſque illius deferri contigiſſet, niſi prout alij Mendicantes ſoluere conſueuerant, minimè tenerentur. Leonis prædeceſſoris litteris in aliis omnibus firmis, & illæſis remanentibus, Apoſtolica auctoritate conceſſit, & indulſit.

Denique S. D. N. Vrbanus VIII. *in ſua Conſtit.* incip. *Aliàs felicis record. ſub die* 20. *Nouembris* 1623. Motu proprio, & ex certa ſcientia Gregorij XV. litteras, omniàque & ſingula in eis quomodolibet contenta & expreſſa perpetuò reuocauit, ceſſauit, abrogauit & annullauit, ita vt nec in poſſeſſorio, neque in petitorio dictæ Societati, illiuſque Domibus, Collegiis, & aliis locis Regularibus eorúmve perſonis & bonis ſuffragari poſſint.

37 Circa præfata priuilegia *primò* eſt aduertendum, quòd in quolibet eorum, & in aliis, ſi quæ fuerint, eſt expreſsè derogandum diſpoſitioni *d. c. nuper.* quod cùm ſit conciliare, cenſetur habere clauſulam derogatoriam ad futuras diſpoſitiones, adeò quòd ſit propriè neceſſaria illius derogatio expreſſa, vt docent Marcheſ. *de commiſſ. p.* 2. *pag.* 596. *n.* 1. *& 2 in vlt. impreſſ.* Campan. *in diuerſ. iuris canon. rub.* 12. *c.* 13. *n.* 154. Rot. *deciſ.* 122. *& ſeq. p.* 1. *diuerſ. & in Oriolen. Decimarum,* 21. *Maij* 1586 *& 9. Iunij eiuſdem anni,* coram *Orano,* & coram *Caualer.* inter eius impreſſas, *deciſ.*
38 229. *n.* 3. in qua fuit dictum † exemptionē à decimis non ſuffragari, niſi in ſpecie derogetur *d. c. nuper.* & coram *Card. Pamphilio iun.* nunc S. D. N. Innocentio X. *in Viterbien. Decimarum,* 25. *Iunij* 1618. & coram Buratt. *d. deciſ.* 704. *n.* 2. vbi latè, & eleganter Ferentil.
36 *in annot. n.* 13.

Eſt aduertendum *ſecundò*, quòd priuilegium habentes non ſoluendi decimas de agris, quos propriis manibus, vel ſumptibus colunt, debent ſoluere decimas de illis, quos aliis colendos tradunt, vt probat expreſsè tex. *in c. licet* 11. *de decim.* & tradunt Azor. *inſtit moral. par.* 1. *lib.* 7. *c.* 27. *quaſ.* 7. Suarez *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 13. Tamburin. *de iure Abbatum, tom.* 1. *diſput.* 15. *quæſt.* 18. *ſub n.* 5. Ratio eſt, quia † priuilegia 40 exemptionis à ſolutione decimarum ſunt perſonalia, non autem realia, & ideo nō tranſeunt ad colonos, arrendatarios, ſeu emptores prædiorum, aut fructuum, vt non ſemel cenſuit Rot & ſignanter. *deciſ.* 23. *p.* 2. *diuerſ.* & coram Seraph. *deciſ.* 827. *n.* 2. & *in Placentina Decimarum,* 17. *Decembris* 1584. coram *Card. Blanchetto,* & *in Pampilonen. Decimarum.* 15. *Decembris* 1615. coram *Reuerendiſſimo D. meo Coccino Decano,* & *in Leodien. Decimarum,* 20. *Decemb.* 1610. coram *Card. Virili* refert me citato Trullench. *d. c.* 3. *dub.* 11. *num.* 4.

Aduertendum quoque eſt *tertiò* Papam 41 communicando priuilegia alicuius Religionis, in quibus adeſt expreſſa mentio à ſolutione decimarum, alteri Religioni, non cenſeri etiam cōmunicaſſe exemptionē à ſolutione decimarum, niſi de hac exēptione fiat ſpecialis mentio; cùm difficulter concedatur: vt per Butr. *con.* 19. *n.* 9. Bald. *in l fiſtulas. §. frumenta, ff. de contrah. empt.* Cremen. *ſing.* 108. Felin. *in cap. ſedes, num.* 3. *de reſcript.* Pute. *deciſ.* 65. *lib.* 3. Seraph. *deciſ.* 591. *num.* 2. Caualer. *deciſ.* 247. *num.* 10. Rot. *in Valentina Decimarum,* 28. *Nouemb.* 1603. coram Card. Lancelloto iun. & *in Corduben. Decimarū,* 53. *Maij* 1613. coram *bonæ mem. Patriarcha Manzanedo,* & *in Cōchen. Decimarum,* 12. *Maij* 1623. coram bonæ mem. *Buratto inter eius impreſſ. deciſ.* 704. refert me citato Trullench, *d. n.* 4. Quod quidem procedit, etiamſi Papa in dicta communicatione priuilegiorum fecerit mentionem de decimis; quia, ſi non apparet de expreſſa mente concedentis, verbum, *decimæ,* referri poteſt ad decimas extraordinarias, quæ imponuntur ad homine, non autem ad ordinarias & prædiales; quæ ſint debitæ de Iure diuino: & hoc maximè prouenit in cōmunicatione priuilegiorum, in qua non derogatur *d. c. nuper,* quod cum contineat Conſtitutionem Cōciliarem, cenſetur habere clauſulas derogatorias ad ſequentes diſpoſitiones, & ideò requirit ſpecificam derogationem, vt ſuprà diximus *n.* 37.

Et notandum etiam *quartò*, quòd Parochus manutenēdus eſt in poſſeſſione exigendi decimas ratione prædiorum acquiſitorum per Regulares, donec doceant de ſufficienti priuilegio, vt Cenſuit S. Congreg. Concilij *in vna Piſauren.* 13. *Aprilis.* 1630. nam † prædia decimarum ſolutuioni obnoxia ad Regularium Monaſteria tranſeunt cum ſuo onere, 43

ac

ac proinde Regulares tenentur illas ſoluere Parochialium Eccleſiarum Rectoribus; quẽadmodum tenebantur laïci, priuſquam bona ipſa in Monaſterij proprietatem tranſiuerint: *eadem S.Congreg.in cauſis Ripan Vrbitanen.& Firman.*4.*&* 18.*Decembris* 1627.*& in Callen.* 1.*Septembris* 1629.

44 Aduertendum denique eſt priuilegia huiuſmodi eximentia à ſolutione decimarum amitti, ſi incipiãt eſſe enormiter læſiua Eccleſiæ Parochiali,quæ habet intentionem de Iure fundatam in decimis, *c.ſuggeſtum, c. dilecti*, & *ibi* gloſſ.*verb,enormiter,de decim.cap. quod per nouale,de verborum ſignif.* Rebuff.*d. quæſtion.*14. *num.*55. Menoch.*conſ.*156.*num.* 9.*vol.*3. Rot. in ſpecie de priuilegiis Ciſtercienſium,*in Pampilonẽ.Decimarum 6. Aprilis* 1615. coram *Reuerendiſſimo D. meo Coccino Decano*; vel ſaltem moderari iuxta tex. *in c.* 2.§. *vbi autem, de decim.lib.*6. Rot.*in d.Pampilonen.*

45 Ad declarationem verò Papæ ſpectat,quãdo dicatur priuilegium enormiter lederæ,ſecundùm Abb.*in d.cap. ſuggeſtum.num.*4. niſi alteri, putà iudicio Rotæ, Papa commiſerit, vt euenit *in d. Pampilonem. decimarum.* An autem, & quando Religioſi non vtentes etiã ex negligentia, vel ignorantia,ſpeciali priuilegio eximente illos à ſolutiõne decimarum, præiudicent iuri ſuo ex tali obtento priuilegio? Vide Hieronym.Roderic.*dicto reſol.*50. *num.*5.

Vtrùm exemptio, & priuilegium de non ſoluendis decimis alicui Religioni à Sede Apoſt.conceſſum,effectum ſortiri atque operari valeat in præiudicium iuris Tertiarum multis antea tẽporibus Regibus noſtris Hiſpaniæ acquiſiti? Vide latiſſimè Caſtill. *controuerſ. tom.*7. *de tertiis c.*36. *per tot.*

46 Infertur *Quintò* Religioſos omnes priuilegio in iure ſcripto eximi à ſolutione decimarum de nutrimentis animalium, hoc eſt de animalibus, quæ ipſi nutriunt, vt expreſsè habetur *in d c.ex parte il.* 1. *de decim. l.Regia* 4.*tit.*20 *part.*1. ibi, *Que todas las Religiones, qualeſquiera que ſean, non deben pager diezmos, ni de ſus huertas, ni de los ganados que crian*, Petr. Gregor. *ſyntagm. ius,part.*2. *lib.* 2.*c.*24 *n.*7.*& c.*21.*n.*10.Hoc tamen procedit in his tantùm,quæ deſeruiunt pro vſu Monaſterij, vt expreſsè declarat ibi Abb.*n.*3. Ioan. de Anania *n.*2.Anchar.etiã *n.*2.Rebuff.*d.q.*14 *circa fin.*Monet. *d.c.*5.*n.*17. & in animalibus, quæ ipſi Religioſi nutriunt ſuis ſumptibus, non autem in illis quæ dant aliis nutrienda, & tenenda, *Clem.*1.vbi gloſſ.*verb.animalibus & verb. teneri, de decim.* Abb. *in d. cap. ex parte, in fine*, & *ibi* Anchar. *d. num.*2. *verſ. iſtud etiam.* Henric.Boich. *num.*2. *verſ. quod intellige.* Butr.*in* 3.*not.*Rebuff.*d.quæſtion.*14. *num.*57.vbi dicit, quòd ſi dentur aliis tenẽda, & cuſtodienda, requiritur quod veſperi reducantur ad Monaſterium:quod etiam tenet Monet.*d.cap.*5. *num.*15.Rot. *in Conchen. decimarum* 23. *Iunij* 1614. coram *bonæ memor.Patriarcha Manzanedo*,vbi ait † diſpo- 47
ſitionem *dicti c.ex parte* non eſſe reuocatam per *d.cap. nuper de decim.* quoad hanc partem; quia ille tex. loquitur de decimis prædialibus, & non gregum, circa quos nihil innouauit, vt expreſsè ſentit Butr. *in d.cap. ex parte, prope fin. verſ. relinquitur ergo.* Sed quæro an Religioſi priuilegiati ſuper animalia, an animalia, quæ commiſcentur cum animalibus ipſorum Religioſorum ſint priuilegiata? Reſpondetur quòd non, quia commixtum alteri non gaudet priuilegio conceſſo ei, cui fit commixtio, quando commixta ſunt ſeparabilia: & ita licèt ſingula animalia ſingulorum dominorum ſimul miſceãtur, vt faciant vnum corpus, tamen quilibet remanet dominus ſui animalis, *l.quicquid,* §. *fin.ff.de acquir.rer.domin.* Secus verò ſi commixta non ſint reducibilia ad eandem materiam, & non ſint ſeparabilia *cap. quod in dubiis,de conſec.Eccleſ.* Ita Laurent. de Franchis *de controuerſ. inter Epiſcopos, & Regulares quæſt.*83.

Infertur *ſextò* per priuilegium in Iure ſcri- 48
ptum leproſo in communi viuentes de hortis ſuis, qui ſunt in circuitu domus, & de nutrimentis animalium ſuorum,decimas ſoluere cogi non debere, vt voluit Pontifex *in c.*2. *de Eccleſ. ædifican.* Hiſpan. *in tract. regul.decimarum.q.*12.*n.*2. Rebuff. *d.tract.q.*5. *n.*21. Monet.*dicto c.*5.*n.*35.Rot. *in d. Conchen.decimarum* 23. *Iunij* 1614. coram *bonæ mem.Patriarch. Manzanedo.* vbi fuit dictum ad hoc vt ſit locus exemptioni, de qua *in d. c.*2. leproſos debere communiter viuere, & ſimul congregatos extare; ita vt ſi adeſſet Hoſpitale, in quo curarentur etiamſi leproſi, quando ad illud accederent ibidem alij infirmi cæteris morbis laborantes, & leproſi retinerẽtur ſeparati ab aliis infirmis, adhuc non habere locum *d.c.*2.quia leproſi non videntur conſtituere corpus ſeparatum, cùm talis ſeparatio fiat ad euitandum contagium: & cùm priuilegium *d.c.*2. ſit ſpeciale non videtur extendendum ad Hoſpitale commune leproſis, & aliis infirmis.

Infertur *ſeptimò* Epiſcopum non poſſe ali- 49
cui concedere hanc immunitatem à decimarum ſolutione per viam priuilegij, vt docent Rebuff.*de decim.quæſt.*5. *num.*28 .*&* 32. Fagundez *d.prac.*5.*lib.*2.*cap.*4.*num.*6. tum quia ſunt à Papa aſſignatæ ſingulis Eccleſiis,*cap.*1. 13. *q.*1. tum quia in Conc. Cabilonen. ſtatutum fuit ne Eccleſiæ antiquitus conſtitutæ decimis priuarentur, *c. Eccleſia, cum ſeqq.*16. *quæſt.*1.

50 *quæſt.*1. † Epiſcopus autem non poteſt con-
tra Concilium diſpenſare, gloſſ. ſingularis
verbo, *in ætate*, *in cap. cùm dilectus*, *de elect.*
plures per me citati *de officio,& poteſt.Epiſco-*
51 *pi, part.*2. *allegat.*33. *n.*25. † Poterit tamen
Epiſcopus remittere decimas, maximè ſuæ
menſæ debitas,ex iuſta cauſa, vt habetur *in*
c.quia circa,de priuileg. Item poterit Epiſco-
pus interponere decretum, & conſenſum in
compoſitione ſuper ſolutione decimarum,
*cap.*2.*de tranſact.*Rebuff. *d.tract.quæſtion.*13.
*num.*25. *cum.ſeqq.* Monet. *eod. tract. capit.*5.
52 *à num.*129. Item † poterit Epiſcopus deci-
mas, quas nunquam poſſedit,poſt earum re-
cuperationem, vel alias ad opus ſuum reti-
nere,vel ſecundùm diſcretionem à Deo ſibi
datam alteri Eccleſiæ concedere, *cap. quo-*
niam, *de decim.* Rot. *in Sabinen. Decimarum*,
1. *Iunij* 1609. coram *Reuerendiſſimo D. meo*
53 *Coccino Decano.* † Illas verò, quas aliquan-
do poſſedit, ſi reuertantur ad menſam Epi-
ſcopalem, non poteſt transferre in perſo-
nam, quæ nunquam moritur, ne adimatur
ſpes deuolutionis, eadem Rot. *in Taurinen.*
Decimarum 12. *Ianuarij* 1607. coram *bonæ*
54 *mem.Card.Marquemont.* Et denique † pote-
rit decimas concedere aliis cum aliqua cau-
ſa, *c.plures,c.ſtatuimus,& c.fin.*16.*q.*1. Monet.
*c.*5.*n.*60.Verall.*deciſ.*340 *part.*3. Rot. *in Con-*
chen.Decimarum 5. *Maij* 1600. coram *Card.*
Pamphilio ſen.
55 Vnde à fortiori colligitur regulariter Epi-
ſcopum non poſſe ius percipiendi decimas
laïcis concedere, *c.benè quidem*,96.*diſt.c.per-*
uenit,1.*quæſt.*4.*cap.venerabilis,de confir. vtili*,
Rebuff. *d tract.q.*5.*n.*32. *& quæſt.*13.*num.*73.
56 † In conceſſione enim decimarum, & iuris
decimandi laïcis facienda,eſt adeò neceſſaria
auctoritas Sedis Apoſt. vt non ſufficiat im-
memorabilis abſque fama priuilegij, vel re-
cognitione feudali,Ioan.Andr.& alij *in c.cùm*
*Apoſtolica,de his,quæ fiunt à Prælat.*Felin.*in c.*
*cauſam quæ,num.*3.*de præſcript. & in cap. cùm*
*contingat,ſub n.*4. *verſ.ſi tamen*, *de foro comp.*
Rot. *in Toletana iuris decimandi*, 27. *Aprilis*
1584. coram *Card. Blanchetto*, & *in Medio-*
lanen.reſciſſionis permutationis 21.*Maij* 1597.
coram *Card. Pamphilio ſen.* & *in Taurinen.*
decimarum,verſ.ſuppoſito autem, 12. *Ianuarij*
1607.coram *Card.Marquemont*, *& in Ferra-*
rien.Decimarum 23. *Iulij* 1617. coram *Card.*
Pamphilio iun. nunc Sanctiſſimo D.N. Inno-
centio X. eadem Rota *deciſ.*215.*num.*2. *&* 3.
*p.*2.*diuerſor.& deciſ.*702.*num.*1.*p.*1.*recentior.*
Seraphin. *deciſ.*1102. *num.*1. incip. *Fuit dubi-*
tatum; alias Rotæ deciſiones nouiſſimè re-
fert.Theodoſ.de Rubeis *in ſingularibus Rotæ*
*tom.*2.*p.*2. circa ſtylum, & obſeruantiam Ro-
tæ, *verb. laicus*, §.1. *pag.*61. vbi atteſtatur
in Rota receptum eſſe quòd quaſi poſſeſſio
immemorabilis decimandi non ſuffragatur
laïco,niſi etiam fama priuilegij, vel recogni-
tio ab Eccleſia,vel aliud æquipollens concur-
rat. Et aduerte † confirmationem beneplaci- 57
ti Apoſt.quando eſt reſeruatum in conceſſio-
ne iuris decimandi facta laïcis, non præſumi
ex lapſu 30. annorum, & vltrà, cum obſer-
uantia reſpectu illius iuris propter incapaci-
tatem laïci nihil operari, Alex.*conſ.*70.*n.*4.*lib.*
3. Rot. *in d.Mediolanen.reſciſſionis, permuta-*
tionis,& *in d.Ferrarien.Decimarum.*
Poteſt tamen Epiſcopus alicui laïco ex iu- 58
ſta cauſa,putà, quia Eccleſiam, eiuſve patri-
monium à tyranni oppreſſione liberauit,con-
cedere ad vitam, aliudve tempus, non qui-
dem ius percipiendi decimas, ſed ipſarum
decimarum fructus, vt eas nomine, & titulo
Eccleſiæ conſequatur,vt voluit gloſ.& magis
communiter Doctores *in cap. quamuis,de de-*
cim. Rebuff. *d.tract.quæſt.*10. *n.*34. *& quæſt.*
13.*num.*110. Couar. *d.c.*17.*n.*5. Azor. *d. lib.*7.
*cap.*36.*quæſ.*11. *&* 14.qui tamen id tantum
concedit de breui tempore, non ad vitam.
Item poterit concedi ab Epiſcopo cum con-
ſenſu eius, de cuius intereſſe agitur, non in
vim priuilegij, ſed alienationis cum cauſæ
cognitione, & aliis ſolemnitatibus, tex.eſt *in*
*cap.*2.*de his quæ fiunt à Pral.*Rebuff.*q.*5.*n.*35.
Monet. *d.cap.*5.*n.*62. quia tunc iam non erit
ſpirituale ius tali loco conceſſum, cùm ſpiri-
tualia non miniſtraret, ſed temporale, hoc
eſt, fructus & commoditas decimarum, quæ
quid temporale ſunt. Abb. *in c.ad hæc,n* 4. *de*
decim. Azor.*d.lib.*7.*c.*36.*q.*11. & temporales
decimæ non ſunt propriè decimæ,vt aduertit
Bald. *conſ.*419. *vol.*1. Sed ſunt certæ decima-
tiones, ſeu annuæ præſtationes in quantitate
frumenti, vel pecuniæ, deſcendentes à iure
temporali, & ex contractu pro rebus debitæ,
Rot. *in Ferrarien. Decimarum* 16 *Iunij* 1615.
coram *R. P. D. Pirouano*, impreſſa *deciſ.*420.
*part.*1. *recent.*
Ante Lateranenſe Concilium ſub Alexan- 59
dro III. de anno 1179. poterant inferiores
Prælati decimas titulo feudi,vel alio tempo-
rali laïcis concedere, ſed ex eo fuit illis hoc
prohibitum, vt per tex. *in c. cùm Apoſtolica*,
*de his,quæ fiunt à Prælat & in cap.*2.§.*ſanè de*
*decim.lib.*6.tradunt Couar. *lib.*1.*var.c.*17.*n.*5.
verſ.olim Menoch.*de præſumpt.lib.*6 *præſ.*86.
*n.*2. D.Barboſ. *in l.Titia,n.*45. *verſ.non obſtat*
*ſecunda,ff.ſoluto matrim.*Gutier. *practic. lib.*1.
*q.*14.*num.*5.*& q.*15.*num.*4.Azor. *inſtit.moral.*
*par.*1.*lib.*7.*cap.*36.*quæſ.*12. Fagundez *d.præc.*
5.*lib.*3.*cap.*1.*n.*32. Monet. *d.cap.*5.*n.*66.& in
hoc omnes conuenire profitetur, & ſequi-
tur Suar.*de Relig.tom.*1.*tract.de decimis lib.*1.
*cap.*26.*num.*2.*&* 3. In dubio autem, † ſi deci-

mæ laïcis conceſſæ reperiantur, & neſciatur, an poſt, vel ante Concilium Lateranen. fuerint conceſſæ, poſt Concilium conceſſæ cenſentur, Beroi. *conſ.* 21. *num.* 14. *lib.* 1. Rot. *in Taurinen. Decimarum*, 12. *Ianuarij* 1607. *verſ. non obſtat*, coram. *Card. Marquemont*, quæ reperitur impreſſa *deciſ.* 193. *num.* 9. *part.* 2. *recent.* & fuit dictum *in Gerunden. Iuriſpatronatus* 22. *Aprilis* 1612. coram. *Reuerendiſſimo D. meo Coccino Decano*, *verſ. quantum attinet.*

61 Verùm hæc communis reſolutio in ſe vera non eſt, ſi aduertamus, multò ante Concil. Lateranen. hoc ipſum prohibitum fuiſſe ab Vrbano II. *in cap. decimas* 39. in ordin. 16. *quæſt.* 7 & manifeſtiùs *in cap.* 2. *Epiſcopum vel abbatem*, *in vſib. feud.* qui annos ferè centum præceſſit hoc Concil. Lateranen. vt videre eſt apud citatos per Aragon. 2. 2. *quæſt.* 87. *artic.* 3. Quare, ſi materiam benè perſcrutemur, nullus textus inuenietur, qui probet potuiſſe laïcos licitè retinere decimas à Prælatis inferioribus conceſſas; ſed ſolùm quòd obtentas ante Concilium Lateranen poſſunt transferre in locum religioſum de conſenſu Epiſcopi; quod non ex ea ratione prouenit, quòd eas licitè retinerent, ſed magis, quia hoc voluit Eccleſia permittere ad vitanda ſcandala, vtilius iudicans, ſi decimas, quas laïci cum animarum ſuarum periculo illicitè detinebant, ſponte demitterent aliis Eccleſiis, vel religioſis locis, quàm ſi eos Eccleſiaſticis, cenſuris vel modis aliis cogeret ad reſtitutionem faciendam eidem Eccleſiæ, ad quam pertinerent: vt aduertit Rebuff *d. tract. quæſt.* 10. *num* 22. & meliùs Gilchen. *de præſcript. part.* 3. *cap.* 8. *num.* 7. nec omninò diſplicet Suarez *d. cap.* 26. *num.* 3. dum reſoluit Concilium non concedere laïcis, vt decimas conceſſas à Prælatis inferioribus retineat; ſed ne transferant in alios abſolutè, vt *in cap prohibemus, de decim.* nec in Religioſos ſine Epiſcoporum auctoritate, vt *in d. cap. cum Apoſtolica*, quæ prohibitio inducta ad priuationem minimè operatur conceſſionem, iuxta reg. *l. legata inutiliter ff. de adimend. legat.* cum ſimilibus.

62 Cur autem *in d. cap.* 2 § *ſanè*, diſtinguat tempora ante, vel poſt Lateranen. ad effectum, vt laïci decimas antea habitas à Prælatis inferioribus, transferre poſſint in Religioſos, non poſtea obtentas, ſi poſt, & ante dictum Concilium ſemper ille titulus habitus ab inferioribus Prælatis fuerit illicitus, & iure reprobatus, difficile eſt inueſtigare; ſentit difficultatem ſuæ adhærens opinioni, dum exiſtimat, faciendam non eſſe diſtinctionem à temporibus ante, vel poſt Lateranenſes ſed ante vel poſt Vrbanum II. Suarez *d. cap.* 26. *num.* 6. *ad fin.* dum quærit, ſi iam ab Vrbano erat prohibitum Prælatis inferioribus, ne decimas laïcis darent in feudum, quare text. habitas poſt illam prohibitionem ante Lateranenſe transferre concedit? Et reſpondet hoc ita, vel conſuetudine, vel præſcriptione, vel expreſſa aliqua Concilij auctoritate, quam tamen hactenus non inueniſſe fatetur, factum fuiſſe, vt conſtitutio Vrbani, quæ infeudationes antea factas ſuſtinebat, extenderetur vſque ad tempora Lateranenſis Concilij. Sed his diuinationibus omiſſis quoad noſtrum propoſitum reſpondetur Concilium propter rationes imminentis ſcandali permiſiſſe, vt antea habitas à Prælatis inferioribus, licèt iniuſtè, poſſent transferre in Religioſos; quia ſic aliquo modo Eccleſiarum vtilitati occurrebatur; vt verò permitteret hoc ipſum in decimis de cætero concedendis, rationem illam nõ ſubeſſe; ſed quòd rigor iuris obſeruetur, vt in pleriſque aliis materiis factum videmus, quòd illicitè facta in præteritum ſuſtineantur, ac de cætero & in futurum ſtrictiùs ſeruetur prohibitio, vt notant omnes per tex ibi *in cap. vlt. de ſponſa duorum*, ibi *de cætero*, *cap. prouidendæ* 44. *in fine*, ibi *de cætero*, *de elect. lib.* 6. cum multis aliis.

Circa verò poteſtatem transferendi decimas à laïcis retentas, tres caſus diſtinguere oportet. 63 *Primus* eſt de laïcis intruſis, qui ſine titulo aliquo decimas detinebant; hi enim neceſſariò tenentur illas reſtituere Eccleſiæ ad quam de iure pertinet, cui Epiſcopus conſenſu ſuo præiudicium facere non poteſt, iuxta reg generalem tex. *in c. id quod noſtrum, ff. de regul. iuris*, vt aduertit Suarez *d. c.* 26. *n.* 10 *Secundus* eſt de decimis, quas laïci obtinent titulo feudi perpetui habiti ab inferioribus Prælatis, qui etiam ante Lateranen. Cõcilium erat inualidus ſecundùm noſtrã opinionem, & procedit in his permiſſio huius Concil. vt eas de Epiſcoporum conſenſu transferre ſufficiat in illam Eccleſiam, vel religioſum locũ, neque ſit neceſſarium facere reſtitutionem eidem Eccleſiæ, ad quam pertinebant, vt expreſsè probat tex. *in d. c. cũ Apoſtolica, in verſ. quia verò*, iuncto fine, & ex vltimis verbis *d.* §. *ſane*, dum ſemper hanc Lateranenſis Concil prohibitionem, & conceſſionem reſtringũt ad decimas, quas laïci titulo feudi perpetui ante Lateranenſe obtinebant, atque ita non procedere in illis, quæ ſine huiuſmodi titulo feudi perpetui in laïcum ſunt alienatę. *Tertius* caſus eſt, quando decimæ à laïcis titulo iuſto, & valido in perpetuũ obtentæ ſunt, vel à Sũmo Pont. vel aliis Prælatis, qui ſufficienti poteſtate ad hoc fuerint muniti, & in eo non videtur

detur neceſſarius Epiſcopi conſenſus, vt in locum religioſum transferantur, prout in donationibus Tertiarum, quas à Summo Pont. obtinent Luſitaniæ, & Caſtellæ Reges, communiter receptum eſt poſt Sot. *de Iuſtit. lib.* 9. *quæſt.* 4. *art.* 3. *& quæſt.* 7. *art.* 1. & poſt Greg. Lop & alios, Ioan. Garc. *de expenſis, c.* 9. *n.* 97. & poſt Gutier. D. Barboſ. *in l. Titia, d. num.* 42. *verſ. adde*, *ff. ſoluto matrim.* Cabed. *Luſit. deciſ.* 63. *numero* 5. *p.* 2. vnde etiam in laïcos transferri poſſe reſoluunt Mench. *illuſt. c.* 89. *num.* 2. Ioan. Garc. *d. cap.* 6. *à num.* 97. Gutier. *pract. lib.* 1. *quæſt.* 15. *num.* 6. Ceuall. *commun. contra communes*, *q.* 367. Cabed. *d. deciſ.* 63. *num.* 8. Gilchen. *d. cap.* 8. *à numero* 6. contra Couar. & plures alios, quos refert, & ſequitur Azor *d. lib.* 7. *cap.* 36. *q.* 13. Et oſtenditur, quia ſi huiuſmodi decimæ titulo feudi perpetui iuſto, & valido ſemel in laïcum ſunt alienatæ, efficiuntur ipſius patrimonium: nec in diſputationem cadere poteſt, an reſtitutio ſit facienda Eccleſiæ, ad quam de iure pertinent, ſiquidem, poſtquam in perpetuum alienatæ ſunt in laïcum titulo iuſto, & valido, non pertinent iam ad Eccleſiam aliquam; & tamen text. *in cap. cùm Apoſtolica, in verſ. taliter*, in his decimis, quæ ad Eccleſiam aliam pertinebant, decidit neceſſarium non eſſe eidem Eccleſiæ facere reſtitutionem; ſed ſufficere, quòd religioſo loco, vel alteri Eccleſiæ fiat: ergo non de decimis titulo iuſto obtentis, ſed iniuſto, modo prædicto; ſcilicet, habito à Prælatis inferioribus, Iura iſta ſunt intelligenda.

64 Infertur *octauò* conſuetudinem habere vim, & efficaciam ad eximendos Parochianos à ſolutione decimarum. Diximus *ſuprà*, Parochianos, niſi exempti proponantur, eſſe obligatos ad decimas perſoluendas: atqui conſuetudo habet vim & efficaciam, per quam obligatio prædicta auferatur: habet enim vim legis humanæ, iuxta *l.* 2. *C. quæ ſit longa conſuet. cap. conſuetudo*, 1. *diſt.* qua lege humana decimæ inſtitutæ ſunt, vt ſuprà notauimus. Igitur, &c. Probant Corollar. *gloſ. verb. præſumpta, in cap. quia cognouimus*, 10. *q.* 3. *gloſ. vlt. in cap. in aliquibus §. fin. de decim.* Sot. *lib.* 9. *de iuſtit. quæſt.* 4. *art.* 2. *col. antepen.* refert alios Couar. *lib.* 1. *var. cap.* 17. *n.* 18. Gutier. *canon. lib.* 2. *cap.* 21. *n.* 31. Rebuff. *de decim. quæſt.* 13. *num.* 46. Monet. *eodem tract. c.* 5. *quæſ.* 1. *n.* 89. Caſtr. Palao *in opere morali tom.* 2. *tract.* 10. *diſp. vnica puncto* 4. *n.* 1. Trullench. *in expoſit. Decalogi lib.* 3. *cap.* 3. *dub.* 11. *num.* 7. Seraphin. *deciſ.* 1204. Rot. *in Nouarien. Decimarum*, 26. *Februarij* 1631. coram *R. P. D. meo Pirouano*, Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *quæſt.* 49. *artic.* 5. Cabed. *Luſitan. deciſ.* 205. *numero* 2. *part.* 1. vbi ait iudicatum, valere conſuetudinem in modo, & tempore ſoluendi, qui multipliciter declarant. Sed Ego omiſſis variis eorum declarationibus, exiſtimo pro vera huius Corollarij intelligentia, faciendam eſſe diſtinctionem inter conſuetudinem, quæ ita aufert decimas ab ipſo Parocho, vt illi congrua ſuſtentatio non remaneat: & tunc verum eſt dicere talem conſuetudinem non valere, ſiquidem Ius diuinum, & naturale offendens rationabilis eſſe nequit. Secùs verò, ſi illa operante adhuc remanet prædicta ſuſtentatio, quo caſu procedit hoc Corollarium, prout in priuilegio *ſuprà* notauimus, eò quòd manente congrua ſuſtentatione ſolùm remanet obligatio Iuris humani, contra quod operari poteſt conſuetudo, ex reg. text. *in cap. vltim de conſuet.* ſi tamen talis conſuetudo rationabilis fuerit, prout ille text. requirit: & ſic ceſſat labor plurium Doctorum, quos referunt Couar. & Gutier. *dictis locis.* Ex his,

Colligitur *primò* defendendam eſſe conſuetudinem, qua introductum eſt, vt ex certis fructibus nulla decima, vel aliqua illius portio perſoluatur. Patet, ſi expendamus manente congrua ſuſtentatione Miniſtri, in reliquis tantummodo Ius humanum per exemptionem violari; ac ſubinde nil mirum, ſi talis conſuetudo rationabilis obſeruatur, prout in ſpecie tradunt Couar. *var. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 8. *verſ.* 7. Rebuff. *d. tract. quæſt.* 13. *numero* 46. Azor. *d. lib.* 7. *cap.* 37. *quæſ.* 2. Monet. *cap.* 5. *num.* 92. *in fine.* 65

Colligitur *ſecundò* valere conſuetudinem, vt ex certis fructibus, putà fœno, vel oleo, decima non ſoluatur, Couar. *loco proximè citato*, Azor. *d. cap* 37. Caſtill. *tom.* 7. *de Tert. cap.* 2. *num.* 8. Cancer. *variar. reſolut. tom.* 1. *cap.* 23. *num.* 11. Monet. *d. cap.* 5. *num.* 94. vbi *num.* 93. ſubdit valere quoque conſuetudinem, vt de minutis decimæ non ſoluantur. 66

Colligitur *tertiò* valere quoque conſuetudinem, quod ex eodem prædio vna Eccleſia decimas maiores percipiat, & alia minores, Hoſtienſ. *in capit. cùm in tua*, *§. reſpondemus*. quem *ibi* omnes ſequuntur, *de decim.* Rot. *Conchen. Decimarum*, 1. *Iulij*, 1591. coram *Cardin. Pamphilio ſen. & in Nouarien. Decimarum*, 26. *Februarij*, 1631. coram. *R. P. D. meo Pirouano.* Caſtill. *dict. tom.* 7. *de Tert. cap.* 2. *numero* 8. Cancer. *d. cap.* 23. *numero* 12. vbi quòd conſuetudine poteſt decima prædialis reduci ad vigeſimam. 67

Colligitur *quartò* poſſe ex conſuetudine decimas vni Eccleſiæ aliàs debitas, alteri ad- 68

ſcribi,& ſolui, text. *in cap. cùm ſint homines, & in cap. ad Apoſtolica, de decim.* Couar. *d. cap.17.num.*8. Perez. *l.1.poſt princ.verſ.huiuſmodi autem decimæ,tit.5.lib.1. Ordin. pag.*116. *& l.3.in princ. tit.6. eod. lib. pag.*133. Fagundez *d.prac.5.lib.3.cap.1.num* 4. Gutier. *pract. lib.1. quæſt.17.num.2. &* 5. Caſtill. *d. cap.2. num.*5.Rebuff.*d.tract.quæſt.*14.*n.*47.vbi *n.*48. limitat id non procedere in decimis, quæ limitibus adhærent, hoc eſt in prædiis, quæ limitibus proxima ſunt: refert, & ſequitur Monet. *d.cap.5.num.*97. *&* 98. vbi *num.*101. poſt Couar. *d.num.*8. *verſ. quartò fortiori ratione*, concludit in hac ſpecie ſufficere conſuetudinem decem annorum, cùm ea non ſit contra Ius, ſed præter: & *num.*103. poſt eundem Couar. *d.num.*8. *verſ.decimo*, reſoluit, quòd in aliis caſibus conſuetudo, quæ circa decimas obſeruanda eſt, requiritur, & ſufficit,vt ſit quadraginta annorum, & quòd text.*in cap.*1 *de præſcript. in* 6. qui contrarius videtur, procedit in præſcriptione, non au-
69 tem in conſuetudine. † Quando autem agitur ad effectum excludendi Parochum à decima de iure debita, debet conſuetudo non ſoluendi integras decimas probari cum requiſitis immemorabilis, ſeu legitimæ præſcriptionis, Rebuff. *d. quæſt.*13. *num.*53. *& ſeqq.& num.*69. Anton.Gabr. *commun. tit. de præſcript. concluſ.*1. *numero* 16. *&* 18. Seraphin. *deciſ.*1404. *num.*2. Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ.cap.*595.*num.*16.Rot. *deciſ.*474. *num.*5.*& deciſ.*469. *num.*2. *part.*1. *recent. & deciſ.*262. *num.*3. *part.*2. *recent. & in Auguſtana Decimarum*, 39. *Martij*,1631. coram *R.P. D.Vbaldo.*

70 Colligitur *quintò* conſuetudinem operari poſſe circa omnes decimas perſonales in pluribus Prouinciis, eò quòd non obſtante illarum exemptione apparuit manere prædictam congruam miniſtrorum ſuſtentationem, vt tenent, quamuis alia ratione moti, Turrecrem. *in cap.reuertimini*,16. *quæſt.*1. *articulo* 7. *numero vndecimo*, Pariſ. *conſil.*25. *colum.*4. Viui. *Neapolit. deciſ.*4. *numero* 46. Couar. *dict. cap.*17. *num.*8. Monet. *d. cap.*5. *num.*92.

71 Colligitur denique in ſoluendis decimis conſiderandam eſſe conſuetudinem, vt tradunt Viui. *tom.*1. *commun. opin. lib.*1. *tit.*10. *numero* 15. *pagina* 187. Gutier. *practic. lib.*1. *quæſtione* 19. *numero* 3. Azeued. *leg.*1. *num.* 11. *tit.*5. *lib.* 1. *nouæ Recopil. & leg.*6. *num.*4. *eodem tit.& lib.* Zerol. *in praxi Epiſcop. part.*1. *verb. decima*, §.7. *&* 8. Suarez *de Religion. tom.*1. *tract.*2. *lib.*1. *cap.*12. *& cap.*21. *num.*5. *& cap.*30. *numero* 2. Cabed. *Luſit. deciſ.*205. *numero* 2. *part.*1. Valenz. *conſil.* 49. *ex numero primo, tomo primo*, Caſtill. *dict. tom.*7. *cap.*2. *numero* 4. Pute. *deciſ.*154. *numero* 6. *cum ſeqq. lib.*1. Caualer. *deciſ.*73. *numero* 3. *& deciſ.*107. *num.*1. *cum ſeqq.* Rot. *deciſ.*163. *num.*3. *p.*2. *diuerſor. & deciſ.*333. *num.*4. *p.*5. *diuerſor.* & ad illam inducendam quando agitur inter duas Eccleſias, ſufficit etiam ſpatium decem annorum, cùm non ſit contra, ſed præter ius, vt vltra Moneram citatum *ſuprà num.*68. tenent Mareſcot. *variar. reſol. lib.*2. *cap.*95. *num.*19. *ad fin.* Rota *d. deciſ.*163. *num.*4. *& d.deciſ.*333. *num.*5. Caualer. *d.deciſ.*73. *& deciſ.*95. *num.*2. *in princ.* Addit etiam Rota *dicta deciſ.*333. *numero* 18. quòd conſuetudo in materia decimarum ad fauorem Eccleſiæ Sacramentalis contra Eccleſiam prædialem vt inducatur requiritur poſſeſſio decennalis: & *num.*19. quòd Eccleſia prædialis ſi quoad decimas probauerit particularem conſuetudinem ad ſui fauorem, tunc non ſufficit conſuetudo decennalis contraria, ſed opus eſt formali præſcriptione.

Sed dubitari poteſt, quæ conſuetudo in 72
ſolutione decimarum ſit attendenda, locine vicinioris, an loci vbi prædia exiſtunt, vel vbi ſit ſolutio decimarum, an Diœceſis? Sub diſtinctione ſic reſpondendum erit; aut nulla adeſt conſuetudo in loco, vbi ſita ſunt prædia, aut vbi ſit ſolutio decimarum; vel ſi adeſt, eſt dubia, & tunc attendenda eſt conſuetudo loci vicinioris, vel loci prædominantis, Achil. *deciſ.*3. *num.*2.6. *&* 8. *ſub tit. de decim.* Item, ſi in loco, vbi ſit ſolutio decimarum, vel ſita ſunt prædia, nulla adeſt conſuetudo: in loco verò viciniori adeſt aliqua conſuetudo, & in loco dominanti adeſt diuerſa conſuetudo, tunc attendenda eſt conſuetudo loci vicinioris, non verò loci dominantis, Put. *deciſ.*176. *lib.*3. *in correctis.* Aut in loco, vbi ſita ſunt prædia, adeſt particularis conſuetudo, & illa tunc eſt attendenda. Item, ſi in loco adeſt aliqua conſuetudo, & in diœceſi alia, tunc etiam attendenda eſt conſuetudo loci particularis, & non diœceſis: ita Rot. *in Tuder. Decimarum*, 19. *Nouembr.*1591. coram *Cardin. Pamphilio ſen. & in Ciuitat. Decimarum*, 18. *Martij*, *&* 27. *Iunij*, 1596. coram *bonæ memor. Penia.* † Conſuetudo enim ſpecialis præfe- 73
renda eſt generali, Rot. *in Calaguritana Decimarum*, 19. *Martij*, 1610. coram *Cardin. Caualerio*, inter eius impreſſas, *deciſ.*106. *& in Hiſpal. Decimarum*, 18. *Iul.*1612. coram *bonæ mem.Vbaldo.* † Item attendenda eſt potiùs ea 74
conſuetudo, quæ fauet Parochiali, quàm quæ fauet prædiali; cùm ſit rationabilior, & conformior iuri communi: Curt. iun. *conſil.*2. *in fine.* Afflict. *deciſ.*80. *num.*9. Rot. *in Segobien. Decimarum*, 10. *Octobr.*1583. coram

Aldobran

Aldobrandino poſtea Clemente VIII. *& in Pacen. Decimarum.* 20. *Iunij* 1598. coram *bona mem. Card. Millino.*

---

§. IV.

Quis ſit iudex competens in cauſa decimarum, & an, & quando ſit ſummaria, & executiua, & quibus pœnis afficiantur eas non ſoluentes, & quomodo componi, & tranſigi ſuper illis poßit?

SVMMARIVM.

1 *Decimarum controuerſia in petitorio, vbi quæſtio iuris eſt etiam incidens, ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum: ad ſæcularem verò, quando quæſtio eſt meri facti.*

2 L. ſi ex plagis §. in clauo, ff. ad leg. Aquil. *declaratur.*

3 *Iudex Eccleſiaſticus an de poſſeſſorio decimandi cognoſcat, remiſſiuè.*

4 *Cauſa Decimarum reputatur profana quoad effectum remiſſoriæ.*

5 *Decimarum in cauſis proceditur ſummariè, præcipue quando eſt inter Clericos, quibus de iure debentur decimæ, & eos, qui ſoluere debent: & quando fuerit inter duas Eccleſias ſuper iure percipiendi decimas.*

6 *Miniſtri nomine Eccleſiæ pro decimis non ſolutis rei vindicatione, vel perſonali actione, vel officio Iudicis contra laïcos agere poſſunt.*

7 *Decimas ſoluere appellatione remota cogendi ſunt ſubditi, ſed limitatur ibi tribus modis.*

8 *Decimarum collector, quando modum excederet, ab exceſſu poteſt appellari.*

9 *Decimarum debitor non poteſt prætextu eius, quod ſibi debetur, decimas denegare.*

10 *Onus ſoluendi decimas eſt reale, & ſequitur poſſeſſorem.*

11 *Poſſeſſor fundi pro decimis præteritis conueniri poteſt.*

12 *Fundus cenſetur tacitè hypothecatus pro decimis.*

13 *Tributum ex certo fundo debitum, tranſit in quemlibet poſſeſſorem.*

14 *Cenſus poſſeſſor pro præteritis redditibus tenetur non excuſſo principali venditore.*

15 *Decimas non ſoluens, cùm teneatur, excommunicari poteſt, ac debet, monitione præmiſſa.*

16 *Decimas ſubtrahentes, ſiue non ſoluentes, vel earum ſolutionem impedientes, abſolui non poſſunt niſi plena reſtitutione ſequuta, vel ſaltem remittuntur ab eo, cui debentur, vel denique impotentes ſint ad reſtituendum.*

17 *Parochus an poſſit denegare Sacramenta iis, qui nolunt ſoluere decimas, remiſſiuè.*

18 *Vicarius an poſſit imponere interdictum perſonale contra renitentes ſoluere decimas, remiſſiuè.*

19 *Sepultura Eccleſiaſtica priuari debet, qui ſoluere tenetur decimas, neque eas ſoluit, aut reſtituit Eccleſiæ.*

20 *Religioſi Confeſſarij, ſed maximè Ordinis Prædicatorum, & Minorum tenentur hortari, & monere fideles ad ſolutionem decimarum.*

21 *Religioſi omnes excommunicantur* in Clem. 1. de decim. *qui decimas Eccleſiæ debitas vſurpant.*

22 *Religioſi, qui aliqua, vt audientes à decimarum Eccleſiis debitarum ſolutione retrahant, in ſermonibus ſuis, vel alibi proferre præſumunt excommunicationem ipſo iure incurrunt.*

23 *Religioſis ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto & ab officio prædicationis præcipitur, vt confitentibus conſcientiam faciant de ſoluendis decimis, quoties à Rectoribus Eccleſiarum ad hoc requiruntur.*

24 *Compoſitio facta inter perſonas Eccleſiaſticas nomine ſuarum Eccleſiarum ſuper decimas in futurum ſoluendas, valet, modo cauſæ cognitio à Superiore facta interueniat, conſenſuſque, ſeu auctoritas Epiſcopi, vel alterius Superioris accedat.*

25 Cap. veniens, de tranſact. *concordatur* cum cap. 2. eod. tit.

26 *Compoſitio ſuper decimas in futurum ſoluendas, ſi fiat inter Parochos ſine auctoritate Epiſcopi, vel Superioris, non in totum vitiatur, ſed valet pro vita componentium.*

27 *Compoſitio de decimis præteritis non ſolùm cum Eccleſiaſticis perſonis, ſed etiam cum laïcis fieri poteſt ſine auctoritate Superioris.*

DECIMARVM controuerſia in petitorio, vbi quæſtio iuris eſt etiam incidens, priuatiuè ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum *capit. fin. de rerum permut. cap. tua nobis* §. *fin. de decim.* Gutier. *pract. lib.* 3. *q.* 26. *n.* 11. D. Barboſa *in l. Titia, num.* 47. *verſ. cùm enim quæſtio ff. ſol. matr.* Gabr. Pereira *de manu Regia p.* 1. *cap.* 7. *n.* 38. ad ſæcularem verò ſpectabit ſolùm, quando quæſtio ſit meri facti, an nimirum,

rum talis perceperit, vel ſoluerit, ſeu etiam an percipiat, vel ſoluat decimas: ad effe-ctum quoque, vt is, de quo non dubitatur an iure ſoluere debeat decimas, eas ſoluere Eccleſiæ eiúſve Rectori cogatur, vel quia agatur contra detentorem fructuum decimandorum, Couarruuias *pract. cap.* 35. *nu.* 2. Nauarrus *conſ.* 1. *de conſtit. numero* 80. *in antiq.* Rebuff. *de decim. quæſtione* 10. *à numero* 35. *& de except. n.* 213. *cum ſeqq. & numero* 219. Perez *ad titul.* 5. *libro* 1. *Ordin. pag.* 130. *& ſeqq.* Henriquez *in ſum. libro* 7. *capite* 27. §. 2. *lit. l.* Reuſner. *deciſ.* 2. *nu* 41. *lib.* 4 Zerol. *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verb. decima*, §. 6. Marcheſ. *de commiſſion. parte* 2. *capit.* 4 *nu.* 30. D. Barboſ. *in l. Titia, numero* 20. *&* 48 *ff. ſoluto matr.* Seraphin. *deciſ.* 1047. *numero tertio*, Cabed. *Luſitan. deciſ.* 63. *numero quarto parte ſecunda.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 238. *nu.* 16. Bernard. Græ-uæ *ad practic. Cameræ Imper. libro primo concl.* 38. latè Monet. *de decim. cap.* 8. *à princip.* Gomez. Leo *deciſ.* 49. Cauall. *in tract. de cognit. per viam violent. part.* 2. *quæſt.* 25. Galet. *in margarita caſuum conſcient. verb. decimæ, penul.* Sigiſm. Scacc. *de ſent. & re iud. gloſſ* 7. *quæſtion.* 3. *limit.* 5. *n.* 4. *cum ſeqq.* Piaſec. *in praxi Epiſcop. part.* 2. *cap.* 4. *nu.* 59. *in princip.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.* 5. *libro* 3. *capit.* 5. *numero* 1. *&* 2. Diana *reſolut. moral. part.* 1. *tract.* 2. *reſolut.* 89. Caſtr. Palao *in opere morali tomo* 2. *tract.* 10. *diſput. vnic. puncto* 15. *n.* 5. Quamuis Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 36. *quæſ.* 5. & Homobon. de Bonis *de examine Eccleſ. parte* 2. *tractatu* 8. *capit.* 8. *quæſ.* 24. exiſtimauerint, etiam quando quæſtio eſt facti, ſolum, Eccleſiaſticum eſſe Iudicem competentem circa decimas. Pro quibus non facit, quòd cognoſcens de facto rei ſpiritualis, cognoſcit etiam de re ipſa ſpirituali, quia ex facto ius oritur, atque ideò quæſtio facti ex quæſtione iuris videtur inſeparabiliter dependere, iuxta regul. *l. ſi ex plagis*, §. *in cliuo*, *ff. ad legem Aquil.* cum aliis adductis per Menoch. *conſ.* 2. *nu* 208. & D. Barboſ. *in d. l. Titia*, *nu.* 25. Quia reſpondetur *dict.* §. *in cliuo*, ſolùm euincere
2 † ex circumſtantiis facti pendere deciſionem quæſtionis iuris, minimè vero quæſtionem facti ita eſſe à iuris quæſtione inſeparabilem, vt qui de facto cognoſcit, de quæſtione iuris videatur, neceſſariò debeat cognoſcere, cùm compertum ſit, vnam ab altera eſſe diſtinctam, vt quia ſolùm ponitur in controuerſia, an ſoluerit, ſeu perceperit; minimè verò dubitatur, an ſit ſoluenda, vel ex quibus fructibus debeat ſolui.

Item cauſa Decimarum, quæ datæ ſunt in feudum ſæcularibus, diſcutienda eſt coram Iudice Eccleſiaſtico, licèt enim dominium huiuſmodi decimarum, ſcilicet, fructuum illorum, omninò ſpectet ad laïcos, & feudum cenſeatur ſæculare: tamen quòd oritur, & dependet à iure ſpirituali, & Eccleſiaſtico, non poteſt Iudex laïcus de illo cognoſcere, Federic. de Senis *conſ.* 245. *n.* 1. Azor *inſtitut. moral. par.* 1. *libr.* 7. *capite* 39. *quæſ.* 3. Moner. *de decimis, cap.* 8. *quæſ.* 1. *n.* 15. Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.* 5. *libro* 3. *cap.* 5. *num.* 5. Rot. *in Rauennaten. Emphyteuſis*, 28. *Maij* 1631. coram *R. P. D. Merlino.* me citato Trullench. *in expoſit. Decalogi libro tertio capit.* 3. *dub.* 8. *ſub n.* 11. vbi intelligit quando feudum non in perpetuum, ſed pro limitato tempore, vel limitatis perſonis eſt conceſſum. Nam ſi auctoritate Pontificis decimæ alicui, ciúſque hæredibus, & ſucceſſoribus in perpetuum conceſſæ ſint, qualiter Regibus Hiſpaniæ ſunt conceſſæ decimæ, vulgò *Tertiæ* dictæ, cauſa, ſi quæ agitanda eſt, coram ſæculari Iudice tractari poteſt: de quo Aufrer. *ad Cappell. Tholoſ. deciſ.* 109. *ante fin.* Bellug. *in ſpeculo Princip. rub.* 13. *de decim. in verſ. conſtat*, *à n. quinto.* Petr. Matthæ *in addit. ad Guid. Pap. deciſ.* 1. Renat. Chopin. *de moribus Pariſ. lib.* 3 *titul.* 1. *n. ſeptimo & octauo* Franc. Duaren. *in conſuet. feudal. capit.* 5. *ſub n. ſeptimo*, Rupell. *Inſtit. forenſ. libro* 1. *capite* 25. *folio* 107. Rebuffus *de except. n.* 214. *&* 219. *& de decim. quæſt.* 10. *n.* 39. Capic. *deciſ.* 20. Gironda *de priuileg. ex n.* 251. Lazarte *de decim. vendit. capit.* 19. *n.* 30. Menchac. *illuſtr. libr.* 2. *capite* 89. *n.* 6. Oliban. *de iure fiſci, cap.* 14. *n.* 20. *& cap.* 16. *n.* 14. Couar. *practic. capite* 35. *numero* 2. *verſ. tertiò quoties.* Mich. Ferrer. *in ſuis obſeruat. part.* 3. *capite* 278. *verſ. pro materia*, Gutier. *practic. lib.* 1. *quæſt.* 14. *n.* 4. Ioann. Garc. *de expenſ. cap.* 9. *nu.* 94. Paz *in practic. tom.* 2. *prælud.* 2. *n.* 24. Bobadilla *in ſua politic. lib.* 2. *capit.* 18. *n.* 148. Cabed. *Luſitan. deciſ.* 63. *n.* 4. *part.* 2. Camill. Borrel. *de præſtantia Regis Catholic. cap.* 71. *nu.* 349. *&* 350. *& conſ.* 20. *cent.* 1. *& in ſum. deciſ. tit.* 19. *de decim. n.* 17. *&* 19. Menoch. *conſ.* 757. *n.* 16. *vol.* 8. Bernard. Græuæ *ad practic. Cameræ Imper. libro ſecundo capite.* 38. D. Barboſa *in d. l. Titia*, *nu.* 42. Morl. *in emporio iuris part.* 2. *in prælud. titul. de iuriſdict. omn. iud. n.* 137. Ramirez *de lege Regia*, §. 31. *n.* 4. *pag.* 332. Fontanel. *de pactis nupt. tomo primo gloſſ.* 13. *part.* 2. *n.* 58. Ioſeph. Seſſe *Arag. deciſ.* 162. *nu.* 24. Franc. Hieronym. Leo. *Valent. deciſ.* 3. *n.* 13. *libr.* 1. Caniſ. *de decim. quæſtione* 13. *col.* 2. Ceuall. *commun. contra*

com

*commun. quæſt.*822. *ex n.* 67. *& quæſt.* 896. *ex n.*636. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.*2. *cap.*238. *n.*58. Franc. Cartaſc. *ad Leges Regias*, *cap.*6. *de decim.* §.2. *fol.*62. Caſtr. Palao *in opere mor. tom.*2. *tract.*10. *diſp. vnic. puncto* 15. *n.*6. latiſſimè Caſtill. *controuerſ. tomo* 7. *de Tertiis*, *cap.*12. *n.*20. *cum ſeq.q.* Gabr. Pereira *de manu Regia*, *p.*1. *cap.*7. *n.*38. *verſ. ſemper.*

3 Vtrùm autem de poſſeſſorio deciman-di Eccleſiaſticus Iudex cognoſcat? Vide Gail. *lib.*1. *obſeru.*38. *n.*..... *&* 4. Menoch. *remed.*15. *recuperan. ſub n.*234. Rebuff. *dict. tract. quæſt.*10. *n.*3. Boët. *deciſ.*69. *numero* 13. Afflict. *deciſ.*2. *numer.*10. *& deciſ.*24. *numero* 9. Cacher. *deciſ.*116. Grauat. *ad Veſtrium in praxi Romanæ Curiæ*, *lib.*5. *capit.*1. *à numero* 3. Camill. Borrel. *de præſtantia Regis Catholici*, *cap.*71. *numero* 349. *&* 350. *in ſum. omnium deciſ. tom.*1. *ſub tit.*19. *à num.* 18. *& titul* 43. *num.*125. Sayr. *in floribus deciſ. ſub tit. de conſtit. deciſ.*41. Azeued. *l.*6. *num.*3. *tit.*5. *lib.*1. *nouæ Recop.* Suarez de Pace *in practic. tom.*2 *prælud.*2. *à numero* 22. Gutier. *practic. lib.*1. *quæſt.*4. *numero* 1. Curi. Philipp. *part.*1. §.5. *nu.*5 *cum ſeqq.* Bobadill. *in ſua politica*, *lib* 2. *capit.*18. *numero* 145. D. Barboſ. *in d. l. Titia*; *à numero* 39. *& n.* 47. Monet. *d. cap.*8. *n.*14. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*236. Bernard. Græuæ *d. concl.*38. *num.*7. *&* 8. Diana *d. tract.*2. *reſolut.*92.

In qua quæſtione affirmatiua pars verior mihi videtur; nam matrimonij poſſeſſorium, quamuis agatur inter perſonas merè laïcas, quia habet admixtam cauſam, & titulum ſpiritualitatis, definiendum eſt à Iudice Eccleſiaſtico, Couarruuias *de ſponſal. p* 2. *cap.*7. §.6. *numer.*8. *& capit.*8. §. 12. *numero* 3. Valaſc. *conſult.*93. *numer.*2. *ad med. verſic. etiam cauſa matrimonialis.* latè Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.*2. *different.* 10. *num.*19. *cum ſeqq.* Rot. *in d. Rauennaten. Emphyteuſ.* Poſſeſſio enim rei ſpiritualis, licèt ſit merè temporalis, & laïcalis, attamen etiam de poſſeſſione ſolùm cognoſcit Iudex Eccleſiaſticus, quemadmodum de ipſa proprietate, non autem laïcus; cùm qualitas ſpiritualitatis qualitatem temporalitatis abſorbeat, & ad ſe trahat, Beroi. *in rubr. de iudic. numero* 51. Crauet. *conſ.*258. *numero* 8. Roland. *conſil.*12. *numero* 35. *cum ſeqq. libr.*2. Valaſc. *d. conſ.*93. *numero* 3. Menoch. *remed.* 15. *recuper. numero* 205. *cum ſeqq.* Couarruuias *practic. cap.*35. *numero* 1. Gutier. *Canon. cap.*34. *numero* 26. *& ſeqq.* latè Azor. *inſtitut. moral. part.*1. *lib.*5. *capit.* 14. *quæſ.* Duard. *ad Bullam Cœnæ*, *lib.* 2. *can.*15. *quæſtion.*19. *nu.*47. Put. *deciſ.* 360. *lib.*1. *in antiq.* Rot. *in d. Rauennaten. Emphyteuſis.*

Illud aduertere oportet in hac materia 4
non contemnendum, quòd ad effectum remiſſoriæ, cauſa decimarum reputatur profana, vt cenſuit Rot. coram Caputaquen. *deciſ.*54. *lib.*2. *& deciſ.* 68. *part.* 3. *& in Legionen. decimarum*, 4. *Decembris* 1615. coram *bonæ mem. Dunozetto*, *& in Valentina Decimarum*, 21. *Iunij* 1613. coram *Card. Caualerio*, inter eius impreſſas, *deciſ.*258.

In cauſis decimarum proceditur ſum- 5
mariè, præcipuè quando eſt inter Clericos, quibus de iure debentur decimæ, & eos, qui ſoluere debent; *Clem. II. de iudic.* Monet. *de decim. cap.*8. *n.*41. Piaſec. *in praxi Epiſcop. part.*2. *capit.*4. *nu.*59. *in princ.* imò & procedi poteſt ſine aliqua iuris ſolemnitate, vt tradit Cardin. *dict. Clem.* 2. *n.* 28. & Imol. *nu.*7. idem tempore feriarum ob neceſſitates, ſicut docet Euerard. *in topicis legalibus*, *in loco à tribut. ad decimas*, *nu.*4.

Amplia, vt procedat etiam quando quæſtio fuerit inter duas Eccleſias ſuper iure percipiendi decimas, ſecundùm Rot. *deciſ.*14. *numero* 2. *de decim. in nouis*, Maranta *de ordine iudic. part.* 4. *diſputatione* 9. *numero.* 179. Zerol. *in praxi Epiſcop. part.*1. *verb. decimæ, verſ. ad ſextum.* Monet. *d. cap.*8. *nu.*43. vbi *numero* 47. ſubdit quòd, ſi quæſtio ſit inter laïcos, etiam de decimis Eccleſiaſticis, tunc cauſa non eſt ſummaria, nec habet locum *dict. Clement.*2. & *numero* 51. addit, quòd contra Aduocatos, & alios detinentes, & impedientes, ne decimæ ſoluantur, ſimiliter procedi poteſt ſummariè: & *numero* 56. quòd in materia decimarum, ſi Rector agat contra ſubditum ad decimas non ſolutas, incipi poteſt à præcepto cum monitione ſub excommunicationis pœna.

Miniſtri quoque nomine Eccleſiæ pro 6
decimis non ſolutis, rei vindicatione, vel perſonali actione, vel ex officio iudicis contra laïcos agere poſſunt, gloſ. *verb. tributa, verſ. ſed verius eſt*, *in cap. tua*, *il* 2. *de decim.* Rebuff. *d. tract. quæſt.*3. *d. num.*15. & *quæſt.*9 *numero* 6. *&* 9. *& ſeqq.* Perez *leg. verſ. eſt & alia quæſtio. titul.*5. *libr.*1. *Ordin. pagin.*129. Azor. *in fin. moral. p.*1. *lib* 7. *capit.*23. *quæſ.*9. Leſſi. *de iuſtit. lib.*2. *cap.*39. *numero* 15. *in fin.* Suar. *de Relig. tom.*1. *tract.*2. *lib.* 1. *capit.*36. *num.*4.

Subditi omnes cogendi ſunt ad ſoluendas 7
decimas appellatione remota, *dicto capite tua*, *il* 2. *de decim.* Rebuff. *dict. tract. quæſt. vlt. numero* 21. Triuiſ. *Venet. deciſ.*29. *nu.*16.

Socin. *reg.*40. *verſ. fallit.*22. Viu. *deciſ.*73.
*n.*1. *lib.*1. Sebaſt. Neu. *ad lib.* 3. *numero* 61.
ff. quis, & à quo appelletur. Nicol. *de concord.*
gloſ. concord. 6. *fallent.*57. *numero* 99. Petr.
Greg. *de appellat. lib.*2.*cap.*8.*num.*2. Monet.
de decimis, *cap.*8. *à num.*58. Piaſec. *d. part.*2.
*cap.*4. *numero* 59. latè Salgado *de protect. re-
gia, tom.*1. *part.* 3. *cap.* 2. *numero* 63. *cum ſeqq.*
Mar. Antonin. *var. reſol. lib.*1. *reſol.*112. *caſu*
17. vbi etiam reſoluit appellationem non da-
ri à ſententia lata ſuper primitiis & expen-
ſis in lite, latè Sigiſm. Scacc. *de appellation. q.*
17. *limit.*18. *per tot.* vbi *n.*5. intelligit quoad
effectum ſuſpenſiuum, non autem deuolu-
tiuum.

Quæ quidem reſolutio limitatur *primò*
non procedere, quando agitur cum perſo-
na Eccleſiaſtica, quæ prætendit habere po-
tiora iura in decimis, vt per Hoſt. *in d. cap.
tua*, *il* 2. *ſub numero* 22. *verſic. item ſecus.*
Henric. *numero* 7. *in fine, verſic. ſuper eo*, *&
num* 8. Præpoſ. *in capite fin.* §. *quoties*, *nume-
ro* 32. *quæſt.*6. & *ibi* Gemin. *ſub num.*22. *de
appellat.*

Secundò limitatur quando agitur inter duas
Eccleſias contendentes de iure decimandi,
Hoſt. & Henric. *vbi proximè.* Scacc. *d. limitat.*
18. *num.* 3. Salgado *d. cap.*2. *num.*77. Rota *in
Corduben. Decimarum*, 2. *Decembris* 1605. co-
ram *Card. Pamphilio.*

Tertiò limitatur, † quando collector de-
cimarum modum excederet, quia ab exceſ-
ſu poteſt appellari, Scacc. *d. limitat.*18. *nu.*4.
Salgado *d. cap.*2. *num* 77.

9 Item, debitor decimarum non poteſt
prætextu eius, quod ſibi debetur, decimas
denegare, cùm in futuris decimis non admit-
tatur compenſatio, vt poſt gloſ. *in cap. decimæ*,
16. *quæſt.*1. & alios tradit Rebuff. *d. tract.
quæſt. vlt. num.* 19. Euerar. *in topicis legalib. in
loco à tribut. ad decim. numero* 2. imo neque
propter ſterilitatem, vt fusè oſtendit idem
Rebuff. *dict. quæſt. vlt. numero* 22. & Viu. *in
communib. opin.*153. *verſ. conſuetudo non ſol-
uendi.*

10 Cùm onus ſoluendi decimas ſit reale, &
ſequatur poſſeſſionem, gloſſ. *verb. ſic & do-
minus*, *in dict. capite tua*, *il* 2. *de decim.* Franc.
Marc. *Delphin. deciſ.*345. *numero* 5. *&* 6. *vol.*
1. Baptiſt. Coſta *de portione rata*, *quæſtione*
149. *num.*11. Camill. Borrell. *in ſum. omnium
deciſ. tit.*19. *numero* 63. Fagundez *d. præc.*5.
11 *lib.*3. *capite* 6. Caſtill. *d. tom.*7. *de tert. cap.*2.
numero 17. ideò † poſſeſſor fundi pro de-
cimis præteritis conueniri poteſt, vt reſol-
uunt Capic. *deciſ.*20. *à numero* 26. Chaſſan.
*in conſuetud. Burgund. rub.*4. §.6. *verb. & ſup-
porter. numero* 4. *pag.*155. *in princ. & rub.*11.
§.6. *numero* 3. *pag.*361. Tiraquellus *de retra-
ctu leg.* §.6. *gloſſ.*1. *numero* 7. Valaſc. *de iure
emphyt. quæſt.*17. *n.*18. Vincent. de Franc.
*deciſ.*107. *numero* 12. *cum ſeqq.* Cened. *ad De-
cretal. collect.*86. *numero* 3. Azor. *dicto lib.*7.
capite 24. *quæſt.*2. *verſ. quæres.* & præcipuè
*quæſt.*18. Suar. *d. lib.*1. *cap.*38. *numero* 8. Mo-
net. *de decim. capite* 6. *à numero* 18. vbi etiam
ait cum Rebuff. *d. quæſt.*9. *numero* 9. & Gig.
*de penſion. quæſt.*39. *n.*12. *& quæſt.*43. *n.*4.
atque aliis, † in optione Eccleſiæ eſſe quem 12
velit conuenire, nouum, an antiquum præ-
dij poſſeſſorem: & quod pro decimis fundus
cenſeatur tacitè hypothecatus dicit Rebuff.
*tom.*2. *ad leges Galliæ*, *art.* 1. *gloſſ.*14. *n.*25.
quia † tributum ex certo fundo debitum, 13
cùm ſit onus reale, pro quo cenſetur tacitè
hypothecatus, tranſit in quemlibet poſſeſſo-
rem, vt per Guid. Papæ *quæſt.*432. *num.*15.
Cened. *d. collect.*86. *numero* 3. Gam. *Luſit.
deciſ.*145. Morl. *in emporio iuris*, *part.*1. *tit.
de locato, num.*37. quod in fundo emphyteu-
tico nominatim reſoluunt Valaſc. *de iure
emphyteut. quæſt.*4. *numero* 6. *& quæſtion.*17.
Cald. Pereira *de nomin. emphyteuſis*, *quæſt.*
13. *num.*17. *& de extinct. emphyt. cap.*3. *n.* 18.
& 23. Cabed. *Luſit. deciſ.*149. *part.*1. & † 14
cenſus poſſeſſorem pro præteritis redditibus
teneri non excuſſo principali venditore fir-
marunt Valaſc. *de iure emphyt. quæſtione* 32.
*nu.*13. *&* 14. Gam. *Luſitan. deciſ.*145. Surd.
*deciſ.*162. *numero* 11. Stephan. Gratian. *diſ-
cept. forenſ. capite* 16. *nu.*16. *& capite* 141.
*nu.*3.

Non ſoluens decimas, cum teneatur, ex- 15
communicari poteſt, ac debet text. *in cap.
decimæ*, 16. *quæſt.*1. *cap. peruenit*, *cap. ad hæc*,
cap. ex parte, il 1. *cap. tua nobis*, *cap. in aliqui-
bus, de decim. Clem. diſpendioſam*, 2. *de iudic.* Con-
cil. Trident. *ſeſſ.*25. *de reform. cap.*12. ibi, *ex-
communicetur*, Aloyſ. Ricc. *in praxi*, *part.*4. *re-
ſol.*500. Molin. *de iuſtit. tract.*2. *diſput.*756.
numero 4. Monet. *d. cap.*8. *nu.*64. Fagundez
*d. præcept.*5. *lib.*3. *cap.*6. *numero* 3. Rot. *in
Dertuſen. Decimarum*, 11. *Maij*, 1609. co-
ram *Card. Marquemont.* impreſſa per Mar-
cheſan. *de commiſſion. part.*1. *pag.*675. *& in Mo-
talen. Decimarum*, 31. *Ianuarij*, 1614. coram
bonæ mem. Cardin. Sacrato. Intellige moni-
tione præmiſſa, ſecundùm Monet. *d. cap.*8.
numero 69. Azor. *inſtit. moral. part.*1. *lib.*7.
*cap.*24. *quæſt.*17. Suar. *d. lib.*1 *cap.*37. Aloyſ.
Ricc. *in deciſion. Curiæ Archiepiſcop. Neapol.
deciſ.*195. *numero* 6. *part.*4. Caſus accidit,
vt ſequitur: *Cùm Epiſcopus Vmbriacen. quoſdam
occaſione decimarum excommunicatis decla-
raſſet, abſolutione Sanctiſſimo, vel Sacræ
Congregationi reſeruata, ijdem excommunicati ad
Archiepiſcopum ſanctæ Seuerinæ, vti Metro-
politanum, recurſum habuerunt, ab illiuſque*

Vicario

Vicario inhiberi, & reſpectiuè abſolui obtinuerunt, quo per Congregationem Epiſcoporum audito, S. eadem Congr. ſub die 19. Iulij 1619. reſpondit, quòd Archiepiſcopus S. Seuerinæ excommunicatos reintrudat, cauſamque ad Sacram Congregationem remittat, & eius Vicarium aduertat, vt in ſimilibus cauſis abſtineat ab abſolutione, & ab admiſſione appellationis ſuſpenſiuæ, quia excommunicatio hominis trahit ſecum executionem.

16 Subtrahentes, ſiue non ſoluentes decimas, vel earum ſolutionem impedientes, vltra prædictam excommunicationem, quam præmiſſa monitione incurrunt, ab hoc crimine, niſi plena reſtitutione ſequuta, abſolui non poſſunt, vt per Sanchez *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 20. num. 16.* Nouar. *in ſingular. iuris canon. concl. 6.* Molin. *d. num. 4. verſ. his ita relatis*; & eſt decretum ſacri Concilij Trid. *d. ſeſſ. 25. de reform. cap. 12.* ibi, *nec ab hoc crimine niſi plena reſtitutione ſoluta abſoluantur, &c.* refert de Franchis *de controuerſ. inter Epiſcop. & Regular. quæſt. 76.* vel ſaltem remittantur ab eo, cui debentur, Nauar. *in man. cap. 21. num. 32.* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 7. cap. 37. quæſt 9.* Fagund. *d. præc. lib. 3. cap. 6. num. 4.* niſi, quando ad Confeſſionem accedit, impotens ſit ad reſtituendum: quia tunc abſolui poſſe tenent Nauar. *in man. cap. 17. num. 59.* Molin. *citato loco*, Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verbo, Abſolutio, differ. 5. num. 5.* Nouar. *d. concl. 6. num. 3.* ex ea ratione, quia Concil. *loco citato* non prohibet abſolui, niſi eum, qui pro tunc tenetur reſtituere, quique peccat non reſtituendo.

17 An autem Parochus poſſit denegare Sacramenta iis, qui nolunt ſoluere decimas? Vide Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiepiſc.*
18 *Neap. deciſ. 195. à princ. part. 4.* Et † an contra renitentes ſoluere decimas, poſſit Vicarius imponere interdictum perſonale? Vide eundem Ricc. *d. part. 4. deciſ. 380.*

19 Is quoque qui ſoluere tenetur decimas neque eas ſoluit, aut reſtituit Eccleſiæ, debet Eccleſiaſtica ſepultura priuari, text. eſt *in cap. prohibemus, de decim.* Rebuff. *d. quæſt. vlt. num 16.* Andr. Hiſpal. *in reg. decimarum, quæſt. 2. num. 8.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ. 2. princ. num. 20.* Monet. *d. cap. 8. num. 74* Iul. Lauor. *variarum lucubr. tom. 1. tit. 2. cap. 12. num. 48.* Vide *ſup. cap. 26. num. 50.* Lauret. de Franchis *de controuerſ. inter Epiſcopos, & Regulares.*

20 Religioſi Confeſſarij, ſed maximè Ordinis Prædicatorum; & Minorum, tenentur hortari, & monere fideles ad ſolutionem decimarum, vt probatur *in cap. diſcretioni veſtræ, de decim. in 6.* vbi dicitur, quòd Gregorius IX. mandauit diſtinctè Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, ne talia, quæ audientes à decimarum, ſeu aliarum rerum Eccleſiis debitarum ſolutione retrahant, vel aliàs animas corrumpant audientium, in ſermonibus ſuis, vel alibi proponere præſumant; imò verbo, & opere informent eoſdem, vt ad ſolutionem prædictorum promptæ voluntatis animo ſint intenti. Sed ad tollendum ſcrupulum Eugenius IV. conceſſit, quòd Fratres Minores non teneantur facere conſcientiam de decimis in Confeſſionibus, niſi quando fuerint requiſiti ab Ordinariis, & & quòd tunc ſufficiat dicere: Facio tibi conſcientiam, & inducere peccatorem, quantum potuerint, ad ſoluendum, non tamen propter hoc teneantur denegare abſolutionem: ita referunt Collector priuil. *in comp. verb. Abſolutio quoad ſeculares. 2. §. 2.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tit. 2. quæſt. 49. art. 14.*

Excommunicationis verò ſententiæ ſubiacent ipſo facto illi Religioſi, qui aliqua, vt 21
audientes à decimarum Eccleſiis debitarum ſolutione retrahant in ſermonibus ſuis, vel alibi, proferre præſumunt, vt habetur *in Clem. cupientes, de pœnis*: vnde colligitur, Religioſum non affici hac excommunicatione, dum alicui mandat, vt alteri, qui decimarum onere tenetur, ſuadeat ne ſoluat: hic enim non dicitur aliquid proferre ipſius auditoribus, qui decimas ſoluere debent, vt benè reſoluunt Suarez *de cenſ. diſp. 23. ſect. 5. num. 37.* Filliuc. *tract. 14. capit. 8 quæſ. 8. numero 146.* Bonac. *d. quæſt. 8. punct. 13. num. 3.* vbi *num 4.* addit ad incurrendam iſtam excommunicationem non ſufficere præfata verba proferre ex inaduertentia: ſed requiri dolum, & ſcientiam cum intentione retrahendi auditores à ſolutione decimarum.

Religioſis quoque præcipitur *in d. Clem. cupientes*, ſub pœna ſuſpenſionis, ipſo facto, ab officio prædicationis; vt confitentibus conſcientiam faciant de ſoluendis decimis, quoties à Rectoribus Eccleſiarum ad hoc requiruntur: ſi autem ſcienter negligant confitentibus conſcientiam facere de ſoluendis decimis, dum à Rectoribus Eccleſiarum requiruntur, ſuſpenſionem incurrunt, quæ ſuſpenſio durat, donec confitentibus conſcientiam fecerint: quod ſi interim, antequam negligentiam oblata opportunitate purgent, id eſt, antequam conſcientiam confitentibus faciant, præſumpſerint prædicare, vinculo excommunicationis obſtringuntur. Hinc colligitur, ad incurrendam iſtam excommunicationem duo requiri. *Primum*, vt Religioſi 22
requiſiti

requiſiti ſint à Rectoribus Eccleſiarum, & ſcienter non admonuerint pœnitentes de ſolutione decimarum: quamobrem, ſi non admoneant, dum requiſiti non ſunt, excommunicationem non incurrunt, ex declaratione Eugenij IV. Ita Sylueſt. *verb. Excommunicatio*, 9. *numero* 89. Tabien. *eod. verb* 5. *caſu* 45. Angel. *eod. verb.* 7. *caſu* 44. Filliuc. *cap.* 33. *num* 42. Hier. Roderic. *in compendio quaſt. Reg. reſolut.* 50. *num.* 8. vbi ſubdit requiſitionem debere fieri Dominica prima, quarta, & vltima Quadrageſimæ, & in feſtis Aſcenſionis Domini, Pentecoſtes, Natiuitatis ſancti Ioannis Baptiſtæ, Aſſumptionis, & Natiuitatis Beatæ Mariæ Virginis, iuxta diſpoſitionem *d. Clem.* contra Caiet. *verb. Excommunicatio*, *capit.* 66. Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 245. hoc expreſsè non requirentes. *Secundum*, vt prædicare præſumunt, nondum purgata negligentia: ſi verò purgata negligentia concionentur, excommunicationem non incurrunt; quia in text. dicitur, *ſi prædicare præſumpſerint, prædicta negligentia non purgata.* Ita Caiet. Sayr. Filliuc. & alij *citatis locis.*

23 Excommunicantur etiam *in Clem.* 1. *de decim.* omnes, ac quicunque Religioſi, qui decimas Eccleſiis debitas, & ad ipſos iure aliquo, vel cauſa legitima non pertinentes vſurpant, aut vſurpare audent dolis, & malis artibus; & qui prohibent Eccleſiis decimas ſolui ex animalibus ſuorum familiarium, vel paſtorum, vel ex aliis animalibus, quæ ſuis permiſcentur, vel ex illis, quæ in Eccleſiarum fraudem emunt: & ſi admoniti, ex his intra menſem non deſiſtunt, aut ſi id, quod auſu temerario vſurparunt, intra duos menſes poſt admonitionem non reſtituerint iis, quibus iure debentur, excommunicationi ſubiiciuntur, quæ nulli in iure reſeruatur. Referunt Gambar. *de caſibus reſeru. cap.* 11. *num.* 7. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 12. *quaſ.* 13. Rainer. *in catal. cenſurarum extra Bullam c.* 3. *excom.* 15. Filliuc. *tract.* 14. *num.* 125. *verſ. quinta nouiſſimè.* Bonac. *de cenſ. extra Bull. diſp.* 2. *quaſt.* 8. *punct.* 12. Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *alleg.* 40. *num.* 222. *ſecundùm Lugdun. impreſſ.* Lauret. de Franchis *de controuerſ. inter Epiſcopos, & Regulares quaſt.* 77. *cum ſeq.* Et quia text. *in d. Clem.* 1. generaliter loquitur, ibi, *Religioſi quicunque*, ideò non ſolùm viros Religioſos, verùm etiam fœminas Religioſas comprehendit, vt per gloſ. ibi, *verb. quicunque.* Sayr. *de cenſ. lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 24. Mar. Alter. *de cenſ.* vbi *de ſuſpen. diſput.* 17. *cap.* 2. *col.* 3. *verſ. notandum tertiò*, Bonac. *d. punct.* 12. *num.* 8. vbi etiam poſt Suar. *de cenſ. diſp.* 31. *ſect.* 6. *num.* 9. addit iſtam excommunicationem extendi ad Equites Militares, qui verè ſunt Religioſi.

Compoſitio facta inter perſonas Eccleſiaſticas nomine ſuarum Eccleſiarum ſuper decimas in futurum ſoluendas, vt, ſcilicet, decimæ vni Curato, vel Parochiæ debitæ, alteri Parochiæ, & Curato ſoluantur in poſterum, valet, modò cauſæ cognitio à Superiore facta interueniat, conſenſuſque, ſeu auctoritas Epiſcopi: vel alterius Superioris accedat, *cap. veniens, de tranſact. cap. ex multiplici, de decim.* Ruin. *conſ.* 142. *verſ. clarum eſt, num.* 13. *vol.* 5. Rebuff. *in tract. de decim. quaſt.* 13. *à num.* 16. Capic. *deciſ.* 165. *p.* 3. Bonacoſ. *tom.* 1. *commun. opin. libro* 1. *titul.* 10. *num.* 12. *pag.* 186. Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neap. cap.* 60. *num.* 19. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p.* 5. *cap.* 1. *num.* 2. *in fine*, Bellet. *diſquiſ. Cleric. p.* 1. *tit. de Clerico debitore*, §. 5. *num.* 31. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 7. *capit.* 26. *quaſ.* 5. Monet. *de decim. cap.* 5. *quaſ.* 7. *num.* 126. Bonac. *de legib. diſp. vlt. quaſt.* 4. *punct.* 5. *num.* 3. *& de ſimonia, quaſt.* 4. § 15. *num.* 4 *verſ. ſecundo, ſi tranſigente*, Trullench. *in expoſit. Decalogi lib.* 3. *cap.* 3. *dub.* 11. *num.* 12. Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.* 5. *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 18. idem dicit de tranſactione: & *num.* 9. ſubdit, quòd valet compoſitio inter perſonas Eccleſiaſticas nomine ſuarum Eccleſiarum facta de conſenſu Epiſcopi, ſeu Superioris, vt de rebus minutis nulla ſoluatur decima: item, vt non ſoluatur decima integra de vino, oleo, frumento, &c. & *num.* 14. quòd poteſt compoſitio fieri auctoritate Epiſcopi cum laicis ſuper tempus, & locum ſoluendarum decimarum. 24

Non obſtat *d. cap. veniens*, quatenus videtur exigere conſenſum, ſeu auctoritatem Apoſtol. quia, vel ibi agebatur de magno præiudicio, videlicet, ſoluenda tantùm tertia parte decimæ; vel, quia nulla cauſa interuenerat vtilitatis, neceſſitatis, vel alia ſimilis: vel, quia hæc erat propriè tranſactio; illa verò, de qua *in cap.* 2. *de tranſact.* quod contrariari videtur, compoſitio: vel denique, quia in ea Parochia in qua erant prædia, de quibus tranſactio facta fuerat de non ſoluenda, niſi tertia parte decimarum, coloni Monaſterij à Parocho etiam recipiebant Eccleſiaſtica Sacramenta: ita Monet. *d. quaſt.* 7. *num.* 137. Duo igitur requiruntur ad valorem iſtius compoſitionis ſuper decimas in futurum ſoluendas, vt ſcilicet cauſæ cognitio præcedat ab Epiſcopo, vel Superiore facta; & conſenſus, ſeu auctoritas eiuſdem Epiſcopi, vel Superioris, ita vt non ſufficiat ſolus Parochi conſenſus, ſecundùm Rebuff. *d. quaſt.* 13. *numero* 21. Fagundez 25

gund. *d. cap.2 num.3.* & 4. Appellatione autem Superioris in hac materia venit quilibet Prælatus Epiſcopo inferior, modò habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ſecundùm Rebuff *d. quæſt.13. numero 23. & 24.* Fagundez *d. cap. 2. numero 5. & 6.* id amplians ad Vicarium Epiſcopi generalem, declarantéſque † huiuſmodi compoſitionem, ſi fiat inter Parochos ſine auctoritate Epiſcopi, vel Superioris, non in totum vitiari, ſed valere pro vita componentium; non enim mortuo eo, qui illam fecit, ſucceſſori præiudicat, *d cap.2. de tranſact.* Duen. *reg.127. in fine.* Rebuff. *d. quæſt. 14. numero 25.* Bonacoſ. *tom.1. communium opin. lib.1. titul.10. numero 12. pag.286.* D. Barboſa *in l. ſi filiofam. §. fin. num.20. ff. ſoluto matrim.* Rot. *in Mediolanen. Decimarum, 10. Aprilis, 1606.* coram *Reuerendiſſimo D. meo Coccino Decano, & dec 585. numero 3. part.1. recent. & in Auguſtana Decimarum, 28. Martij, 1631.* coram *R. P. D. Vbaldo.*

27

28 De decimis verò præteritis non ſolùm cum Eccleſiaſticis perſonis, ſed etiam cum laïcis poteſt fieri compoſitio, ſine auctoritate Superioris: Ita gloſſ. & Doctores *in cap. vt ſuper, de rebus Eccleſ. non alien.* Rebuff. *d. quæſt.13. num.25. & 33. & in tract. except. num.217.* Fagundez *d. cap.2. num.7.* vbi *num.17.* idem dicit de tranſactione, Monet. *de decimis, cap.5. num.128.* vbi reddit rationem; quia tunc non agitur de tollendo, aut remittendo aliquo iure Eccleſiæ, ſed ſolùm de commodo illius Parochi, ad quem illæ decimæ iam ſpectant, Trullench. *d. dub.11. num.13.*

CAPVT XXIX.

Parochus quibus modis talis eſſe deſinat?

SVMMARIVM.

1 *Beneficium vacat per mortem Beneficiati.*

2 *Parochialis vacat ipſo iure per aſſecutionem alterius incompatibilis beneficij, in tantùm quod ſi Parochus illam retinere contenderit, etiam ſecundo ſpolietur.*

3 *Ordinarius habenti Parochialem Eccleſiam poteſt alteram Parochialem conferre, ſed poſt adeptionem poſſeſſionis pacificæ ſecundæ, vacat prima ipſo iure.*

4 *Parochialis Rector ſi aſſequatur poſſeſſionem etiam Canonicatus incompatibilis cum Parochiali deſinit eſſe Rector ipſo iure.*

5 *Parochialem vi occupans, vel ſcienter iniuſtè ſe intrudens in beneficio Curato, illo priuatur ipſo iure.*

6 *Parochialis vt vacatio inducatur per aſſecutionem ſecundi beneficij incompatibilis, non ſufficit collatio ſola, ſed requiritur adeptio poſſeſſionis pacificæ, vel quòd per eum ſtet quominus illam adipiſcatur.*

7 *Vacatio prioris beneficij per aſſecutionem ſecundi incompatibilis inducitur ſi dicti ſecundi habeatur pacifica poſſeſſio, non enim requiritur vtriuſque.*

8 *Poſſeſſio ſecundi pacifica, vt inducatur vacatio prioris beneficij incompatibilis, debet eſſe non ſolùm de facto, ſed etiam de iure.*

9 *Parochiales plures ſibi inuicem vnitæ retineri poſſunt tanquam beneficia non incompatibilia.*

10 *Parochialis, quæ eſt in ciuitate, poteſt obtineri cum Canonicatu in Cathedrali, ſi vtrique inſeruire poterit.*

11 *Parochialis poteſt obtineri ſimul cum Monaſterio, cui cura imminet animarum, dato in commendam ad vitam.*

12 *Parochialis habitu non inducit incompatibilitatem ſimul cum alia Parochiali.*

13 *Parochialis vacat renunciatione.*

14 *Parochialem reſignans debet exprimere per quantum tempus illam poſſederit, & ſi tempus eſt breue, reſignatio reiicitur.*

15 *Clauſula*, dummodo remaneant centum pro Rectore, *poni ſolet in reſignationibus Parochialium.*

16 *Clauſula*, dummodo remaneant centum pro Rectore, *quomodo iuſtificetur, & cui incumbat onus probandi quòd remaneant centum pro Rectore, oſtenditur.*

17 *Valor ducatorum centum, quæ debent remanere Rectori Parochialis, quæ penſione grauatur, eſt intelligendus iuxta morem cuiuſque regionis.*

18 *Onera neceſſaria tantùm, & ordinaria deducenda ſunt ex centum ducatis, quæ debent remanere Rectori Parochialis, quæ penſione grauatur.*

19 *Onera neceſſaria, & ordinaria quoad hunc effectum cenſentur illa, quæ fiunt pro Cappellano, Clerico, candelis in feſto Purificationis B. Mariæ, manutentione Sacriſtiæ, Cathedratico, Prædicatore, Viſitatore, Epiſcopo, organo, cera, hoſtiis, vino, & oleo pro luminaribus Sanctiſſimi Sacramenti.*

20 *Onera extraordinaria, voluntaria, ſeu arbitraria, incerta, & variabilia, & non perpetua,*

perpetua, ac illa, quæ expleri poſſunt per ipſum Rectorem, non ſunt deducenda ex dictis centum ducatis.

21 *Penſione nulla, & inualida exiſtente non abdicatur ius à reſignante.*

22 *Clauſula*, cuius litis ſtatum, &c. *non capit litem, in qua fuerit lata ſententia.*

23 *Actor, & reus non diiudicantur ad imparia.*

24 *Sententia nulla, & iniuſta, non facit tranſitum in rem iudicatam.*

25 *Actorum integra tranſportatio neceſſaria eſt in cauſa beneficiali.*

26 *Sententia dicitur nulla non viſis actis integris.*

27 *Acta legitimè extracta dicuntur cùm extrahuntur ab Actuario, vel ſucceſſore in officio cum compulſoria, & partis citatione.*

28 *Clauſula*, Appellatione remota, *non operatur ſi conſiſtat de notorio grauamine, vel quando ſententia eſt nulla, aut euidenter iniqua, ſeu notoriè iniuſta.*

29 *Clauſ.* ac ſi præinſerta nunquam emanaſſet, &c. *facit vt omnia medio tempore geſta corruant.*

30 *Iudex ſubdelegatus ſine vigore executorialium, propter rem iudicatam, ſiue vigore mandati de immittendo, procedens ad aliquam executionem, parte ſe opponente, ſemper dicitur attentare.*

1 PRÆTER modos, quibus Parochialis, cæteráque Eccleſiaſtica beneficia, vel ipſo iure, vel per ſententiam vacare in iure dicuntur, tres principaliores, & vſufrequentiores ſunt, per obitum ſcilicet, per aſſecutionem alterius beneficij incompatibilis, & per renunciationem.

Quoad primum euidens eſt per mortem beneficiati vacare beneficium, *cap. ſuſceptum, de reſcript. in 6.* vbi *gloſſ.* 15. *pen. verb. non morte*, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 15. *à num.* 3. vbi *num.* 6. ex Franc. Panuino dicit ita vacare per mortem beneficium, vt ſi miraculosè reſurgeret beneficiarius, nō recuperaret illud, Nic. Garc. *de benef. p.* 11. *c.* 2. *à princ.* vbi aliquibus modis limitat.

2 De ſecundo, etiam iuris eſt clari, vacare ipſo iure Parochialem per aſſecutionem alterius ſimilis beneficij, in tantum quòd ſi Parochus illam retinere contenderit, etiam ſecunda ſpolietur: Ita per text. capitalem *in cap. de multa, de præbend.* reſoluunt Bernard. *in pract. cap.* 49. *in nouiſſ. impreſ.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 3. *à num.* 74. Gutier. *conſ.* 10. Flores de Mena *var. lib.* 2. *quæſt.* 13. *à princ.* Monet. *de opt. Canon. cap.* 6. *quæſt.* 6. *num.* 69. Nic. Garc. *d. p.* 11. *cap.* 5. *numero* 7. Vnde Oldrad. *conſ.* 165. *Thema*, quem refert Cardin. Tuſch. *tom.* 1. *litt. A. concluſ.* 44. *numero* 8. ait text. *in d. cap. de multa*, loqui ſolùm in Curatis beneficiis dum per aſſequutionem ſecundi decidit vacare primum, ac proinde non habere locum ſi obtinens Curatum aſſequatur ſecundum incompatibile, ſed non ſimile, quia tunc eſt in electione obtinentis alterum ſibi benè viſum dimittere.

Sed illius text. diſpoſitio aucta, & ampliata eſt per Concil. Trident. *ſeſſ.* 7. *de reform. capite quarto* dum ſtatuit quòd quicumque de cætero plura Curata, aut aliàs incompatibilia beneficia Eccleſiaſtica, ſiue per viam vnionis ad vitam, ſeu commendæ perpetuæ, aut alio quocunque nomine, & titulo contra formam Sacrorum Canonum, & præſertim *d. cap. de multa*, recipere, ac ſi ſimul retinere præſumpſerit, beneficiis ipſis, iuxta *d. cap. de multa*, diſpoſitionem, ipſo iure etiam illius text. vigore priuatus exiſtat; cuius Conciliaris decreti meminit Nicol. Garc. *d. cap.* 5. *numero* 76. vbi *num.* 77. reſpondet alteri decreto eiuſdem *Concilij ſeſſ.* 24. *de reform. capit.* 17. quod priori *in d. capit.* 4. aduerſari videbatur, vt loquatur de pluribus Parochialibus, aut aliàs incompatibilibus beneficiis ante Concilium obtentis.

Vnde *S. Congr. Conc.* cenſuit *non dimittentem vnam ex duabus Eccleſiis Curatis intra tempus à Sacro Concilio aſſignatum, debere condignas pœnas ſubire, & puniri prout in eo ſtatuitur*, ſicut teſtatur Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib.* 4. *titul.* 7. *de benef. incompatib. numero* 91. Poteſt tamen Ordinarius habenti Parochialem Eccleſiam, alteram Parochialem conferre, ſed poſt ademptionem poſſeſſionis pacificæ ſecundæ vacat prima ipſo iure, vt refert deciſum idem Armendar. *d. loco, numero* 69. & 79. nam † Parochialis Rector ſi 4
aſſequatur poſſeſſionem etiam Canonicatus incompatibilis cum Parochiali, deſinit eſſe Rector ipſo iure, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 15. *numero* 15. Rot. *in Mutinen. Canonicatus* 15. *Iunij* 1614. coram *bonæ mem. Vbaldo.*

Extende ſupradictam reſolutionem procedere in eo, qui vi occupauit, ſeu ſcienter iniuſtè ſe intruſit in beneficio Curato, vel è conuerſo: conſtat enim non eſſe conſentaneum habere meliorem conditionem illum, qui inuaſor eſt, quàm ille, qui iuſtè ingreditur, & ita in ſpecie eſt text. qui reddit rationem *in cap. cum qui* 18. *de præbend. lib.* 6. Rota *deciſ.* 3. *num.* 2. *de reſtit. ſpoliat. in nouis*, Rebuff. *in praxi titul. de miſ-* 5

ſione

ſione in poſſeſſionem, à princ. Hojed. *de incompatib. beneſ. part.* 1. *cap.* 5. *num.* 20. Quod intelligitur niſi violentus occupator incontinenti relinquat poſſeſſionem ſecundi beneficij, quia, ea, quæ incontinenti fiunt, videntur ineſſe, iuxta tex. *in l. lecta ff. ſi certum pet.* Quod aduertimus procedere etiamſi prius beneficium tale ſit, ad cuius titulum fuerit ordinatus, vel aliter de illo diſponere, aut renuntiare non poſſit, iuxta *Concil. Tridentin. ſeſſion.* 21. *de reform. capit.* 2. id tamen non euincit, quòd illud non amittat per ſecundi obtentionem violentam, per quam legis beneficio alienatio neceſſaria inducitur, & fit diſpoſitio: arg. tex. *in l.* 1. *ff. de fundo dotali, & in l. alienationis* 13. *ff. famil. herciſc.* iunctis reſolutis per Molin. *de primog. lib.* 4. *c.* 8. *à princ. & cap.* 9. *à n.* 28.

Sed eſt aduertendum quòd ad inducendam vacationem Parochialis per aſſecutionem ſecundi beneficij incompatibilis, non ſufficit collatio ſola, & acceptatio eius, ſed requiritur adeptio poſſeſſionis pacificæ ſecundi, vel quòd per prouiſum ſtet quominus eam adipiſcatur. Ita Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. libr.* 3. *quæſtion.* 8. *numer.* 129. Nicol. Garc. *d. cap.* 5. *n.* 100. Ferentil. *in annot. ad deciſ.* 19.
7 Burati *numer.* 18. † Nec hæc vacatio prioris impeditur per pacificam ſecundi poſſeſſionem, ſi illud prius ſit litigioſum, non enim requiritur quòd vtriuſque, ſed tantùm ſecundi habeatur pacifica poſſeſſio. Leſſ. *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 141. Nicol. Garc. *d. c.* 5. *num.*
8 107. *&* 108. † Quæ quidem poſſeſſio ſecundi pacifica debet eſſe non ſolùm de facto, ſed etiam de iure, id eſt, non litigioſa, ſed abſque controuerſia iuris, & facti iudiciali, & extraiudiciali, Hojed. *d. part.* 1. *capit.* 13. *numer.* 80. Flamin. Pariſ. *d. libr.* 3. *quæſtion.* 1. *num.* 130. Azor. *inſtitution. moral. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 16. *quæſit.* 9. Nicol. Garc. *d. capit.* 5. *n.* 105. Seraphin. *deciſ.* 1254. vbi dicitur quòd ad effectum, vt non teneatur quis dimittere primum beneficium, ſufficiunt moleſtiæ etiam extraiudiciales, & de facto, idem dicit *deciſ.* 997. *num.* 2. *& deciſ.* 853. *numer.* 3. Adden. *ad Gregor.* XV. *deciſ.* 451. *num.* 12. Ioan. à Cochier *ad reg.* 51. *Cancel. num.* 9. Atque etiam intelligenda eſt non de poſſeſſione ſterili, ſed fructuum, vel maioris partis eorum, ex ea ratione; quia Beneficiarius non habet in totum pacificam beneficij poſſeſſionem, niſi quando fructus beneficij per ſe, vel per alium nomine ipſius percipiuntur, in quibus terminis loquitur text. *in cap. ſi tibi conceſſo, de præbend. lib.* 6. & in ſpecie reſoluunt ibi Franc. *n.* 4. Caſſad. *deciſ.* 9. *de cauſa poſſeſſ.* Staphil. *de litteris gratiæ, tit. de ſtatu, & qualit. beneſ.* §. *huiuſmodi, n.* 14. Hojed. *d. part.* 1. *cap.* 13. *n.* 78. Seraph. *deciſ.* 953. *n.* 1. Azor. *d. cap.* 16. *quæſ.* 7. Nicol. Garc. *dict. c.* 5. *n.* 123. Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcopi part.* 3. *alleg.* 57. *n.* 201.

Limita ſuprapoſitam reſolutionem de va- 9
catione ipſo iure inducta Parochialis per adeptionem ſecundi beneficij incompatibilis, aliquibus modis, & *primò*, vt non procedat in duabus, vel pluribus Parochialibus ſibi inuicem vnitis, cùm non comprehendantur ſub decreto Concilij, ſed legitimè, retineri poſſint tanquam beneficia non incompatibilia, vt referunt deciſum Nicol. Garcias *d. part.* 12. *capit.* 2. *num.* 42. Armendar. *d. loco numer.* 91. *Secundò* † in Parochiali quæ eſt in ci- 10
uitate, obtento Canonicatu in Cathedrali, ſi vtrique inſeruire poterit, ex eodem Armendar. *d. loco num.* 49. ſed hoc debet intelligi ſi moleſtia obtinenti inferatur, forſan ex gratia; cadunt enim ſub incompatibilitate Parochialis, & Canonicatus in eademmet ciuitate exiſtentes, ad not. per Ioann. Cochier *in comment. ad reg.* 52. *Cancell. à numer.* 4. quem refero *in addit. ad cap. de multa, de Præbend. poſt num.* 5. *Tertiò* † in Parochiali, quæ obti- 11
netur ſimul cum Monaſterio, cui cura imminet animarum, dato in commendam ad vitam, quia obtinens alterum dimittere non tenetur, vt per Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 5. §. 8. *numer.* 65. Zerol. *in praxi Epiſcop. part.* 2. *verb. Parochia* 5. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 4. *capit.* 4. *num.* 35. Armendar. *d. tit.* 7. *de beneſ. incompatib. numer.* 78. *Quartò* † In 12
Parochiali, ſeu alio beneficio Curato habitu, quia non inducit incompatibilitatem ſimul cum alia Parochiali, *cap. Paſtoralis*, 7. *quæſt.* 1. Abb. *in d. capit. de multa, de præbend. ſub numer.* 24. *verſ. mihi plus placet*, Hojed. *d. p.* 1. *cap.* 13. *n.* 10. quos refert, & ſequitur R. D. Epiſcopus Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſ. exiſtentium, lib.* 1. *cap.* 14. *n.* 5.

Vacat item renuntiatione Parochialis, 1
toto tit. de renunciat. per quam amittitur omne ius in ea competens, proprietas, titulus, & poſſeſſio, iuxta ea quæ latè reſoluit Nicol. Garc. *dict. part.* 11. *cap.* 3. *à princp.* vbi *num.* 5. probat renunciationem ex cauſa permutationis veram eſſe renunciationem, per text. *in capit.* 1. *de rerum permut. libr.* 6. *& in Clem.* 1. *eod. titul.* Quod autem Parochialis poſſit renunciari in ſpecie poſt multos à ſe relatos, tradit Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. libr.* 2. *quæſt.* 1. *n.* 104. Poteſt enim vnuſquiſque renunciare beneficio ſibi competenti tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus, idem Flamin *q.* 1. *num.* 2 Nicol. Garc. *d. c.* 3. *à n.* 44. & omnia beneficia poſſunt permutari niſi contrarium reperiatur expreſſum, Bellam. *in tract. de permut. beneſ. part.* 3. *in proœm. num.* 3.

Hodie tamen in Curia non admittuntur 13

abſolutè, & indiſtinctè reſignationes Parochialium, præſertim cum penſione: nam quoties regnatur Parochialis, Dataria vult quòd exprimatur per quantum tempus illam poſſedit reſignans, ſeu à quo tempore illam obtinet, & ſi tempus eſt breue, reſignatio reijcitur, vt per Flamin. Pariſ. *d. tractat. de reſignat. benefic. libr. 3. quæſtion. 2. numer.* 21. Et idem eſſe in permutationibus earum aſſerit Nicol. Garcias *d. capit. 3. numer.* 46. vbi *numer.* 47. ſubdit ſtylum hunc Datariæ incœpiſſe à tempore Gregorij XIV. in quo fuit datus iſte ordo, & tunc regulariter requirebatur, quòd illam poſſederit per aliquod tempus, & aliquando per quinque annos, vel citrà, hodie per tres, & vltrà, vt accepi ab Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo D. meo Ægidio Vrſino de Viuariis S. D. N. Papæ Datario, & Auditore, ac Baſilicæ Sanctorum Apoſtolorum de Vrbe Canonico meritiſſimo, maximæ integritatis, & eruditionis Viro, cui Summus Pontifex tribuit multum, eſt enim animo ingens, ingenio promptus, acerrimo iudicio ornatiſſimus, & rerum cognitione, illarúmque vſu excellens, ad maiora properat.

15 In renunciationibus, quæ fiunt de Parochialibus huiuſmodi cum reſeruatione penſionis ad fauorem reſignantis, ſolet poni clauſula, *dummodo remaneant centum libera pro Rectore*, quæ adeò plenam, & concludentem probationem requirit, vt non poſſit iuſtificari ex ſemiplena probatione, & licèt regulariter valor probetur ſufficienter per publicam vocem & famam, tamen non procedit quando agitur ad effectum iuſtificationis huius clauſulæ, & quamuis illa debeat intelligi de tempore gratiæ, & reſeruationis, tamen eſt neceſſe, quòd continuè duret illius iuſtificatio ad hoc, vt penſio ſuſtineatur, in quibus concluſionibus probandis non immoror, cùm de illis omnibus egerim *in meo tractat. de clauſulis vſufrequent. clauſ.* 47. *princip. ſecundum Lugd. impreſſ.*

16 Sed Rota amplectitur diſtinctionem, quòd vel penſionarius agit poſſeſſorio, & tunc onus probandi quòd non remaneant centum, incumbit titulari, nec retardatur penſionario ſolutio ſub prætextu, quod dictam clauſulam non iuſtificauerit, Rota *deciſ.* 547. *num.* 4. *part.* 1. *recent.* Vel titularis agit poſſeſſorio dicens ſe non teneri ad ſolutionem penſionis, quia reſeruatio eſt nulla, & tunc ad ſuſtinendam penſionis validitatem, debet conditio iuſtificari per penſionarium, & ſic ei incumbit onus probandi, quòd dempta penſione tot remaneant pro titulari, cui ſufficit dicere penſionis reſeruationem eſſe nullam: & ita diſtinguendo reſoluit Rot. coram Cardin. Mantic. *deciſ.* 196. *n.* 2. *&* 3. *in Salamantina Penſionis coram Gypſio*, apud Nicol. Garc. *de benefic. part.* 1. *cap.* 5. *num.* 424. *& in Carpentoraten. Penſionis* coram *Cardin. Lancellotto*, apud Marcheſ. *de commiſſ. part.* 1. *pagin.* 529. *& in Feretrana Penſionis* 16. *Decembris.* 1622. coram *bonæ memor. Vbaldo*, *& in Nauarien. Penſionis.* 8. *Nouembris* 1624. coram *R. P. D. meo Pirouano*, *& in Alben. Penſionis* 20. *Martij* 1628. coram *eodem*. Nec ſufficit quælibet leuior probatio, ſed requiritur plena, & concludens, Card. Seraph. *deciſ.* 1122. *num.* 2. Rot. *deciſ.* 684. *part.* 4. *diuerſ. & in d. Nouarien. penſionis*, *& in Feretrana penſionis* 4. *Decembris* 1623. coram *bonæ mem. Vbaldo*, *& Spoletana penſionis* 28. *Iunij* 1628. coram *R. P. D. Vbaldo iun.* refert Ferent. *in annot. ad deciſ.* 261. Buratti, *numer.* 17. vbi addit talem iuſtificationem faciendam eſſe contra illum, qui reſeruationi conſenſit, quia licèt regulariter penſionarius agens aduersùs conſentientem penſioni, non teneatur, ad aliquam iuſtificationem, ſed titularis volens impugnare, teneatur aſſumere onus probandi, nec interim retardetur executio litterarum reſeruationis, Seraph. *deciſ.* 1017. *numer.* 3. Rot. *in Eugubina penſionis* 7. *Aprilis* 1617. coram *bonæ mem. Patriarcha Manzanedo*, *& in Tuſculana penſionis* 17. *Maij* 1623. coram *bonæ mem. Vbaldo*, *& in Fanen. penſionis* 20. *Maij* 1624. coram *R. P. D. Merlino*, *& inter recent. deciſ.* 23. *numer.* 1. *& deciſ.* 517. *numer.* 1. *&* 3. *p.* 2. hoc tamen intelligitur quando reſeruatio eſt pura, & abſque aliqua conditione, ita enim loquuntur prædictæ deciſiones *in dictis Eugubina*, *& in Fanen.* Caualer. *deciſ.* 183. *ſub num.* 2. *& inter recent. deciſ.* 227. *num.* 1. *deciſ.* 519. *num.* 2. *p.* 2.

Centum autem ducatorum huiuſmodi valor, qui ex decreto *cap.* 13. *ſeſſ.* 24. *de reformat.* debet remanere Rectori Parochialis Eccleſiæ, quæ penſione grauatur, eſt intelligendus iuxta morem cuiuſque regionis, vt cenſuit *S. Cong. Conc. in Collen.* 13. *Iulij* 1630. & iterum cenſuit *in Albingan.* 27. *Iulij* 1626. quòd Parocho debita congrua vigore Concilij eſt ſumma ſcutorum argenti illarum partium. 17

Quę autem onera ex dictis centum deducenda ſint, vel non, huius loci eſt inueſtigare? In quo dubio eſt firmanda concluſio deducenda eſſe ſolùm onera neceſſaria, & ordinaria, ad tex. *in c.* 1. *&* 2. *§. vbi autem*, *de præbend. in* 6. Gig. *de penſion. q.* 96. *n.* 2. Caſſad. *deciſ.* 19. *n.* 1. *&* 2. *de præbend.* Beltramin. *ad Gregor. XV. deciſ.* 245. *n.* 12. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. reſol.* 511. *in* 2. *edit.* Rot. *in Romana penſionum* 6. *Nouemb.* 1619. coram *bon. mem. Buratto* inter eius deciſiones impreſſas *deciſ.* 418. *num.* 1. 18

*num.*1. vbi Ferentil. *in annot. & in Nonarien. penſionis* 9. *Nouembr.* 1624. coram *R. P. D. meo Pirouano*, *& in Feretrana penſionis* 4. *Decembris* 1623. coram *bonæ men. Vbaldo ſen.* in qua
19 habita fuit conſideratio † onerum capellani, clerici, candelarum in feſto Purificationis Beatæ Mariæ, manutentionis Sacriſtiæ, Cathedratici, Prædicatoris, Viſitationis Epiſcopi, & organi, *& in Cremonen. penſionis* 28. *Maij* 1618. coram *bon. mem. Cardin. Caualerio*, inter eius impreſſas *deciſ.* 466. vbi *num.* 3. fuit dictum onera expenſarum pro cultu diuino, pro cera, hoſtiis, vino, & oleo pro luminaribus Sanctiſſimi Sacramenti, & Muſica in feſto ſancti Michaëlis, ſub cuius inuocatione erat Eccleſia illa, eſſe deducenda iuxta quantitatem per Ordinarium declarandam.

20 De aliis verò oneribus nulla eſt habenda ratio, & *primò* de extraordinariis, vt in his terminis aliàs fuit reſolutum *in deciſion.* 298. *numer.* 2. *parte* 1. *diuerſ. & in Conſentina penſionis* 29. *Maij* 1596. coram *bonæ mem. Litta. Secundò* de voluntariis, ſeu arbitrariis, ad text. *in cap. præſenti* §. *porro, de offic. Ordin. libr.* 6. *gloſſ. verb. ſpeciali gratia, in capit. ſi propter tua, de reſcript. eod. lib.* Caputaq. *deciſ.* 74. *libr.* 2. *in manuſcriptis*, Caualer. *d. deciſ.* 462. *numer.* 2. vbi onus retinendi factorem pro prædiis non fuiſſe habitum pro onere neceſſario, cùm teſtes non deponant de præciſa neceſſitate illum retinendi, nec probetur Rectorem colere prædia per ſe ipſum & regulariter adſunt coloni partiarij, vnde ſubdit cenſuiſſe Dominos de Rota Rectorem non poſſe imponere huiuſmodi onera voluntaria in præiudicium penſionarij. *Tertiò* de incertis, & variabilibus, non perpetuis, ſecundùm Put. *deciſ.* 201. *libr.* 3. *in correctis*, & tentum fuit, prout *in deciſ.* 158. *p.* 1. *recent.* Incerta enim non computantur in Congrua, Rebuff. *in tractat. de congrua*, *numer.* 83. & 36. Rot. *deciſ.* 5. *numer.* 3. *& ſeq. p.* 2. *diuerſ. & deciſ.* 437. *num.* 2. *part.* 1. *recentiſſim.* alias *p.* 3. *recent.* etenim venter non debet pendere ab incerto, cùm non patiatur dilationem, Caſſad. *deciſ. vnic. num.* 1. *de mutuis petit.* Surd. *dec.* 333. *numer.* 9. *Quartò* de oneribus, quæ expleri poſſunt per ipſum Rectorem, vt de omnibus optimè aduertit Burat. *d. deciſ.* 418. *ex num.* 2.

Certum eſt enim Rectori Curato deberi Congruam, *cap. extirpandæ, & capit. de Monachis, de præbend. cap.* 1. *eod. tit. in* 6. Cæſar. *de* Graſſis *deciſ.* 6. *num.* 7. *illo tit.* Rebuff. *de congrua*, *quæſt.* 4. *in princ.* Rot. *deciſ.* 16. *numer.* 1. *p.* 1. *diuerſ.* quæ ex decimis eſt ante omnia detrahenda, quia iſtæ ſunt ſpecialiter iure diuino, & poſitiuo ſacrorum Canonum deſtinatæ ad vſum Rectoris ſuſtinentis curam animarum, *cap. cùm contingat, cap cùm in tua, capit. Parochianus, de decimis, capit. reuertimini*, 16. *quæſtion.* 1. Rebuff. *de decim. quæſtion.* 7. *numer.* 4. Verall. *deciſ.* 356. *num.* 2. & 3. *part.* 2. Et quamuis aliquando ex conceſſione Apoſtolica transferantur in alios, nihilominus tranſlatio ſemper intelligitur facta tali conditione vt congrua remaneat Rectori, *capit.* 2. §. *vbi autem, de decim. in* 6. etiam & multò magis ſi decimæ tranſeant in laïcum, Rebuff. *de congrua*, *numer.* 47. Couarr. *var. libr.* 1. *capit.* 17. *numer.* 6. *in fine*; nam congruæ per ſua priuilegia nunquam cenſetur Papa voluiſſe præiudicare, idem Rebuff. *d. tractat. de congrua quæſt.* 12. *num.* 103. Nec facit quòd congrua ſit petenda à Parochianis, quibus Sacramenta adminiſtrantur, *cap. omnis Chriſtianus, de conſecrat. diſt.* 1. Abb. *in capit. de Rectoribus, numer.* 6. *de cleric. ægrot.* Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæſt.* 60. *n.* 2. quia intelligitur hoc procedere vbi Parochiani, nullas (fortè ex aliquo priuilegio Apoſtolico) ſoluunt decimas, vel ita exiguas, vt non ſufficiant pro Rectore, ſecus vbi ſoluant conſuetas decimas, quæ ſunt ſatis ſuperque ſufficientes pro ſuſtentatione Rectoris; tunc enim cùm illæ ſint ſpecialiter deſtinatæ ad hunc vſum, debet Rector ad illas ſe inprimis conuertere, ita reſpondit. *d. deciſ.* 457. *n.* 4.

Ex dictis conſului reſignationem factam de Eccleſia Parochiali, ſiue Prioratu Sanctæ Marinæ Vlixbonen. fuiſſe, & eſſe nullam, ac proinde litteras Apoſtol. non eſſe exequendas; cum ſtante dicta clauſula, *dummodo centum*, &c. penſio 140. millium regalium contra formam mandati apparet in litteris Apoſtolicis de illa expeditis ſolùm reſeruata ſuper Prioratu eiuſdem Eccleſiæ, qui tantùm habet certam portionem ſcutorum centum, vnde reſultat euidens nullitas.

Non obſtat quòd ſi conſiderentur litteræ 21
Apoſtolicæ prouiſionis factæ vigore dictæ reſignationis, penſio illa reſeruata videtur non ſolùm ſuper fructibus dicti Prioratus, & cuiuſdam capellæ, ſed etiam ſuper aliis fructibus duarum Parochialium ſpectantibus in ſolidum ad earum Rectores, ex quo etiam reſultat euidens nullitas dictæ penſionis vti impoſitæ ſuper fructibus, qui ad reſignantem nullo modo ſpectant, & ſic penſione illa ex hoc capite nulla, & inualida exiſtente, non poterat ius abdicari à reſignante, vt firmat Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. libr.* 1. *quæſtion.* 3. *ex num.* 82. nec fieri poteſt ipſa penſio reducibilis ad minorem quantitatem, quin tota gratia corruat, Rot. *deciſ.* 280. *num.* 2. *part.* 2. *recent.*

22 Maximè ſtante clauſ. *non aliàs, aliter, nec alio modo*, & conditione expreſſa in mandato procuræ ad reſignandum quòd dicta penſio reſeruaretur ſuper fructibus tantùm certis dicti Prioratus, & capellæ, cum expreſſa declaratione litium ſuper eiuſdem capellæ fructibus pendentium, & ſententiæ latæ, quod non fuit adimpletum, prout requirebatur, Rot. *in Toletana beneficij* 14. *Nouembris* 1605. coram *Iuſto*, impreſſa per Marcheſ. *de commiſſ. part.* 1. *pagin.* 384. Vnde illa conditione deficiente nihil dicitur actum, Flamin. Pariſ. *d. quaſtion.* 3. *numer.* 33. & minimè poterat ius abdicari à reſignante, idem Flamin. *d. libr.* 1. *quaſtion.* 14. *numer.* 7. Rot. *in Virdunen. Abbatiæ* 5. *Maij* 1614. coram *bonæ mem. Buratto*, inter eius impreſſas *deciſ.* 48. *numer.* 9. prout rectè, & ritè fuerat in partibus pronunciatum per iudicem executorem dictarum litterarum.

23 Nec ſubſiſtere poteſt ſententia obtenta in Rota à R. P. D. Motmanno, in gradu appellationis ſuper validitate dictæ reſignationis, quæ tranſitum in rem iudicatam feciſſe videtur ob non interpoſitam in tempore appellationem; quia reſpondetur appellatum fuiſſe intra decendium, & clauſulam Appellatione remota ex aduerſo exortam in limine ferendæ ſententiæ non debere ſuffragari, tum quia non ſolet concedi contra eum, qui aliam fauorabilem ſententiam obtinuerat, ne actor, & reus diiudicentur ad imparia, *capit.* 2. *de mutuis pet. l. vltim. C. de fructib. & lit. expenſ.* Cardinal. Tuſch. *tom.* 6. *concluſ.* 49. cùm in iudiciis ſemper inter partes ſit æqualitas ſeruanda, *l. non debet actor. ff. de regulis iuris*, *l. final. C. de procurat.* Rota *deciſ.* 462. *numer.* 6. *& deciſ.* 529. *numer.* 3. *p.* 2. *recent.* tum quia ſuperuenit alia commiſſio reformatoria directa R. P. D. Queipo, qui procedat perinde ac ſi præinſerta nunquam emanaſſet cum dicta clauſ. Appellatione remota;
24 tum denique, quia dicta † ſententia tanquam notoriè nulla & iniuſta non poterat tranſire in rem iudicatam, Felin. *in cap. ſuper litteris. n.* 15. *de reſcript.* Seraph. *deciſ.* 1123. *n.* 6. Rot. *in Ferrarien. Dotis* 26. *Iunij* 1628. coram *R. P. D. Vbaldo*, & in aliis.

25 Iniuſtia reſultat ex ſupradictis, nullitas verò euidenter colligitur ex non integra actorum tranſportatione neceſſaria in huiuſmodi cauſa beneficiali, iuxta diſpoſitionem S. Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 20. & dicit Rot. *in Neapolitana, Domus* 14. *Martij* 1625. coram *R. P. D. meo Pirouano*. Quod eſt etiam conforme Iuri communi, quia non viſis actis
26 integris † ſententia dicitur nulla tanquam lata ſine cauſæ cognitione, *l. propter*, §. *etſi quidem*, vbi Bart. *numer.* 6. *C. de iudic.* cum aliis *in d. Neapolitana, & in Leodien. Dominij de Steuordia* 3. *Iunij* 1632. coram *Reuerendiſſ. D. meo Coccino Decano*.

Quinimò etiamſi acta eſſent integra, adhuc ſuffragari non poterant, quia non fuerunt legitimè extracta, nempè ab actuario, 27
vel ſucceſſore in officio cum compulſoria, & partis citatione, prout requiritur, Rot. *deciſ.* 1. *de fide inſtr. in nouis*, Mohed. *deciſ.* 8. *eod. tit.* & coram Gregorio XV. *deciſ.* 469. *n.* 4. & fuit dictum *in Toletana Spolij*, 3. *Iulij* 1623. coram *R. P. D. meo Nauarro*, *& in Feretrana Parochialis* 22. *Maij* 1618. coram *Eminentiſſ. Cardin. Virili*. Defectus autem non legitimæ tranſportationis patet ex quo Notarius, qui acta tranſumpſit, dicit in fine illa habuiſſe ab aduerſario, antequam compulſoria ad partes Luſitaniæ peruenire poſſet, vt ex ipſius data colligitur, nec nomen officij aliquo modo expreſſit, quin potius veritatem agnoſcendo dicit ſe non eſſe actuarium huius cauſæ, ex quo reſultat præſumptio non integræ tranſportationis actorum, vt in puncto de proceſſu extracto ab alio Notario, quàm actuario, vel ſucceſſore in officio fuit dictum *in Algaren. Diſmembrationis*, 5. *Iunij* 1617. coram *bonæ mem. Remboldo*, prout refert, & ſequitur Beltramin. *in annot. ad deciſ.* 59. *Gregorij XV. n.* 9. & optimè conſiderauit D. meus Ioannes Franciſcus Ferentilius in hac cauſa Aduocatus.

Nec denique obſtat quòd res non eſſet iam integra, eo quòd Aduerſarius vigore præfatæ ſententiæ, vt ſuprà, nulliter, & iniuſtè latæ, obtinuerat mandatum de immittendo, & forſan eius vigore ſe intruſerat in poſſeſſionem dictæ Parochialis, quia ea eſſet attenta & inprimis, ac ante omnia, veniret reuocanda, ex *ſeqq.*

Primò quòd capta fuerit poſt appellatio- 28
nem interpoſitam inter decendium non obſtante extorta clauſula Appellatione remota, ex dictis; tum quia illa non operatur, ſi conſtat de notorio grauamine, quod in hoc caſu adeſt, Abb. *in cap. ex conqueſtione*, *n.* 5. *de reſtit. in integr.* Gonzal. *ad reg. Cancel. gloſ.* 9. §. 1. *n.* 245. cum aliis citatis per me *in tract. de clauſulis vſufreq. clauſ.* 9. *à n.* 2. *ſecundùm Lugd. impreſ.* ſeu notoria iniuſtitia, quæ hîc adeſt, Card. Tuſch. *tom.* 1. *lit. A. concl.* 400. *n.* 3. Scacc. *de appellat. q.* 16. *limit.* 1. *n.* 84. & vbi ſententia eſt nulla, *cap. inter cætera*, vbi Bald. *in princ. de re iudic.* aut euidenter iniqua, Felin. *in capit. cauſam quæ n.* 3. *de re iudic.* Caputaq. *deciſ.* 33. *p.* 1. & multominus ea iuuari poteſt quando factum aliter ſe habet, Bald. *in capit. ſuper quaſtione*, *columm.* 2. *verſicul. ſecundò*, *de offic. deleg.*

Secundò, quia ſuperuenit dicta commiſſio 29
reformatoria cum præfata clauſula, *perinde ac*

ac ſi præinſerta nunquam emanaſſet, *&c.* quæ facit, vt omnia medio tempore geſta corruant, & inhibitio porrigit vires vſque ab initio, vt fuit dictum *in Leodien. dominij de Holloria*, 25. *Iunij* 1627. coram *R. P. Duran*, nunc Archiepiſcopo Tarraconen. inter eius deciſiones impreſſas *deciſ.* 96.

30 *Tertiò*, quia iudex ſubdelegatus ſiue vigore executorialium propter rem iudicatam, ſiue vigore mandati de immittēdo ex eiſdem emanati procedens ad aliquam executionem parte ſe opponente ſemper dicitur attentare, quia partes illius ſunt in referendo ſimpliciter, non autem in cognoſcendo de cauſis contradictionis, Bald. *in d. capit. ſuper quæſtione*, *num.* 1. Cou. *var. lib.* 3. *cap.* 36. *num.* 7. & non poterat aliud facere, quàm intimare dictum mandatum, quia de ſtylo Tribunalis S. Rotæ facta intimatione, & reo non acquieſcente debent ſeruari quatuor termini ad docendum de paritione, qua non probata proceditur ad cenſuras, & ſi ſecus fiat, intrant manifeſta attentata, vt de mandato de immittendo propter rem iudicatam fuit firmatum *in Vicen. Prioratus* 19. *Martij* 1610. coram *Card. Pamphilio iun.* nunc Sanctiſſimo D. N. Innocent. X. & de executoribus rei iudicatæ, Caſſad. *deciſ.* 6. *num.* 10. *de cauſa poſſeſ.* Veſtr. *in praxi lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 16. *& ſeq. in puncto*, Rot. *in Mediolanen. decimarum de Varisio*, 16. *Nouembris* 1616. coram *R. P. D. meo Pirouano.*

31 Hic autem diuino adiutus auxilio finem huius operis maxima cum exultatione conſequutus ſum, eo quòd ex iis, quæ hactenus non ſine labore congeſſi, vtilitatem ſim cunctis Animarum Curatoribus allaturus, iam enim Epiſcopi dignitatem, officium, & poteſtatem deſcripſi in tres partes diuidendo, nunc eodem modo de Parochis tripartitam aliam deſcriptionem facere non omiſi, vt varietate rerum, & perſpicua diſtinctione lectitantium animi oblectarentur: primus ille tractatus hunc deſiderabat, nam ſunt Parochi in cura Animarum exercenda Epiſcoporum coadiutores: ſed quia cum eodem Epiſcopo Canonici corpus efficiunt, vt illud tibi capite, & membris abſolutum darem, alium tractatum de Canonicis inſimul in lucem edere decreui, annis aliquot, ſed paucis tamen præ materiarum pondere opus ita vndique perfectum abſolui grauitatem rerũ celeri agilitate ſuperaui, diu, noctúque, æſtu, gelúque vrebar cum Iacobo, recedebátque ſomnus ab oculis meis. Votis faueto, & munus, quodcunque illud eſt, amanter accipito. Alios duos paro tractatus fortè accuratiores, faxit Deus in commune bonum vt prodeat, vita ſuperſtite, ſalute comite. Profiteor tandem omnia, & quicquid hactenus ſcripſi, habere eum ſenſum, quem tenuit, & tenet S. Mater Eccleſia, à cuius vero ſenſu, Catholica fide, atque dogmatibus nullatenus deuiare intendo.

RECENSIO.

Legum, Capitulorum, & Iurium, quæ in hoc tractatu de Officio, & poteſtate Parochi referuntur, enucleantur, conciliantur.

Ex Digeſtis.

Ad leg. Aquiliam.

LEx, ſi ex plagis. §. in cliuo, *declaratur.* pag.282.n.2

Ex Decreto.

De conſecr. diſt.4.

Cap. à qaodam Iudæo, *declaratur.* 144.55

Ex Decretalibus.

De ætate, & qualit.

Cap.2.& vlt. *declarantur.* 17.9

De cauſ. poſſeſſ. & propr.

Cap.cùm Eccleſia Sutrina. *enucleatur.* 257.45

De Cler. ægrot.

Cap. tua nos, *declaratur.* 204.4

De decimis.

Cap.commiſſum, *declaratur.* 256.41

Cap.ex parte il 1. *diſcutitur.* 276.47

Reuocatur per text.in cap.nuper 34. eod.tit. 272.20. *non verò quoad partem, vbi agitur de animalibus.* 276.47

Declaratur. 270.16

Cap.nuper 34. *eſt neceſſaria derogatio expreſſa in priuilegiis eximentibus à decimarum ſolutione.* ibid.

Cap. quoniam, *declaratur.* 251.11

De electione.

Cap. cùm in cunctis, §.infertur, ibi, *moniti, declaratur.* 54.10

Cap. dudum, ibi, *decepta, declaratur.* 133.29 & 251.12

De offic. Iudic. ordin.

Cap. cùm ad Eccleſiarum, *declaratur.* 4.9

De Parochis.

Cap.2. *declaratur.* 99.19

De reſtit. ſpol.

Cap.in litteris, *declaratur.* 257.44

De tranſactionib.

Cap. veniens, *concordatur cum* cap.2. eod. tit. 286.25

Ex VI. Decretal.

De decim.

Cap.2. §.ſanè, *declaratur.* 265.62

De elect.

Cap. licèt contra, *declaratur.* 52.1

Solùm procedit in Parochialibus. 58.33

De præbend.

Cap.ſi pro clericis 8. *declaratur.* 53.5

Ex Clementinis.

De Baptiſmo.

Clem. vnic. *loquitur de magnis dominis, & ideo non comprehendi Ducem Venetiarum, & Genuenſem, ſed Duces Regales.* 141.40

De ſepultur.

Clem. dudum. *Debet ſpecialiter derogari, non autem generaliter, vbi Religioſi eximuntur à ſolutione quartæ funeralis.* 214.8

Ex Extrauagantib.

De præbendis.

Extrau. Execrabilis, in fin. verſ. quantum, *declaratur.* 10.66

Ex Concilio Trident.

De Reformatione.

Seſſ.24. cap.4. *intelligitur.* 116.14

Seſſ.20.cap.12. verſ. præterea, *non afficit Epiſcopos, qui poſſunt procedere ad priuationem ob non reſidentiam, tametſi illa temporum interualla non fuerint obſeruata.* 83.74

INDEX

INDEX
RERVM MEMORABILIVM.

Prior numerus paginam notat, poſterior eſt marginalis.

A

Abbas, & Abbatia.

ABBAS, & Commendatarius Abbatiæ habentis iura Epiſcopalia ſi habeat ius congregandi Synodum, & eligendi examinatores Synodales, poteſt facere concurſum. 21.37

Abbatia, vide *Monaſterium.*

Abſentia.

Abſentiæ iuſta cauſa in Parochis an iudicialiter probari debeat? remiſſiuè. 82.61

Abſolutio.

Abſoluendus an ſit ille, qui vel ob negligentiam, vel ob verecundiam *Pater noſter*, *Aue Maria Credo*, *& decem Præcepta* addiſcere non curat. 117.5

Abſolutio ſacramentalis præſtita à Sacerdote, qui communiter exiſtimatur proprius ipſius Pœnitentis Sacerdos, eſt valida, concurrente titulo à legitimo Superiore collato, quamuis inualido. 133.34

Abſolutio ſacramentalis eſt irrita, quam præſtat non Sacerdos, quamuis communiter exiſtimetur Sacerdos, & verus Parochus. ibid.36

Abſolutio virtute Bullæ Cruciatæ licèt non ſuffragetur in foro externo, attamen ad effectum validitatis impetrationis beneficij eccleſiaſtici illa ſuffragatur. 153.34

Parochus caueat ne à caſibus per Epiſcopum reſeruatis quemquam abſoluat, quia nulliter abſolueret, niſi in articulo mortis. 154.42

Regulares non poſſunt abſoluere prætextu quocumque priuilegiorum de caſibus Sedi Apoſt. aut Epiſcopo reſeruatis. 159.64

Accipiter.

Vide *Canis.*

Acta.

Actorum integra tranſportatio neceſſaria eſt in cauſa beneficiali. 292.25

Acta legitimè extracta dicuntur cùm extrahuntur ab actuario, vel ſucceſſore in officio cum compulſoria, & partis citatione. ibid.27

Actio.

Actio, quæ exercetur circa eum, qui baptizatur, exprimenda eſt, ſiue per verbum *baptizo*, ſiue per verbum *abluo*, ſiue per verbum *mergo*, & ſimile. 143.52

Actor.

Actor, & reus non diiudicantur ad imparia. 292.23

Actus.

Actus eccleſiaſtici ad iuriſdictionem voluntariam pertinentes poſſunt in Eccleſiis celebrari, non ſic ad iuriſdictionem contentioſam ſpectantes. 109.16

Actus in Eccleſia facti, an ſint validi. ibid.17

Ægrotans.

Ægrotantium multorũ medicus eſt Parochus. 46.4

Agaſo.

Agaſonibus, atque aliis iumentorum vectoribus licet diebus feſtis ſarcina, & onera nundinarum cauſa exonerare, & deponere, incœptúmque iter, Miſſa tamen priùs audita, tranſeundo proſequi. 123.13

Alienatio.

Alienationes factæ de bonis immobilibus Eccleſiæ cum clauſula, *reſeruato Sedis Apoſtolicæ beneplacito*, irritæ, & inualidæ cenſendæ ſunt, ſi ante impetratam confirmationem poſſeſſio rei eccleſiaſticæ alteri tradita fuerit. 113.41

Alienatione rerum tenuiorum, licèt immobilium Eccleſiæ, non requiritur Apoſtol. auctoritas, dummodo cauſa cognita, & euidente Eccleſiæ vtilitate comperta, eam Ordinarius auctoritate ſua probauerit. ibid.42

S. Anna.

Vide *S. Ioſeph.*

Anima.

Animarum cura in beneficiis duplex. 8.47

Animarum cura quid? ibid

Animarum cura in beneficiis vnitis eſt penes principalem Prælatum beneficij vniti, eius verò exercitium penes Vicarium amouibilem in dicto beneficio vnito deputatum. 9.53

Vicarius perpetuus potius dicitur habere curam animarum, quàm Rector animarum. ibid.56

Animarum cura indiſtinctè dicitur apud Vicarium perpetuum quoad omnem effectum. ibid. 57

Rector principalis ſi ſpreto Vicario perpetuo vellet ſe ingerere in cura animarum, nullo modo poſſet. ibid.58

Index Rerum,

Deſcendentes ab Hebræis ſunt capaces beneficiorum curam animarum habentium. 11.73.
Animarum cura, quæ in Eccleſia Collegiata exercetur per Canonicos, vel hebdomadarios concurſu non confertur.
Dignitas habens curam animarum in Eccleſiis Collegiatis concurſu non confertur. 20.27.
Animarum curam gerere nihil aliud eſt quàm illarum eſſe neceſſariò quidem laborantem, & ſolicitum. 45.1.
Animæ vnius dignitas magna eſt. 47.10.
Animæ Deo gratiſſimæ ſunt,& earum lucrum gratiſſimum. ibid. 11.
Ratio accurata, & exacta exigenda erit ab iis, quibus animarum cura commiſſa eſt.ibid. 13.
Curatores ſalutis animarum ardentes, & ſeduli maxima gloria, & honore in iudicio ornabuntur. ibid.14.
Negligentes animarum curatores grauiſſimas Deo daturi ſunt pœnas. 48.15.

Annulus.

Annulos deferre in digitis non poſſunt Parochi. 60.5
Annuli vſus in Miſſa prohibetur omnibus etiam Doctoribus, & Canonicis Cathedralium, ac Protonotariis non participantibus. 100.35.

Annus.

Annus celebrandi Synodum non incipit currere à die captæ poſſeſſionis Epiſcopatus, ſed à die Synodi vltimo loco celebratæ. 23.61
Annus intra quem prouiſus de Parochiali tenetur ad Sacerdotium ſe facere promoueri, incipit à tempore ſuſcepti regiminis, & pacificæ poſſeſſionis. 53.5
Annum, intra quem Parochialem adeptus tenetur ad Sacerdotium ſe promoueri facere, an poſſit Epiſcopus prorogare, oſtenditur. 57.24

Anniuerſaria.

Vide *Oblationes.*

Apoſtolus.

Apoſtoli laborabant manibus ſuis ne quemquam grauarent. 65.50

Appellatio.

Appellatio quoad effectum deuolutiuum tantùm datur non ſolùm à relatione examinatorum Synodalium ſuper ſcientia, ſed etiam ſuper idoneitate, & habilitate. 34.138
Appellare non poteſt quis ab irrationabili iudicio Ordinarij, dum fuit approbatus ab examinatoribus Synodalibus ſicut & electus. ibid.139
Appellatio non datur ſimpliciter ab electione Epiſcopi in concurſu,niſi vbi conſtaret de dolo, & irrationabili eius iudicio. ibid.140
Appellatio à mala electione, ſiue irrationabili iudicio Epiſcopi admittitur ſolùm ad effectum deuolutiuum, non autem ſuſpenſiuum, niſi appellaretur à ſententia Metropolitani. 35.145
Seu alterius iudicis appellationis reuocatoria electionis priùs factæ, ſeu facto concurſu appellaretur inter præſentatos, vel patronos laicos, vbi ſuprà. 134
Appellatio datur ad effectum deuolutiuum, & ſuſpenſiuum, quando appellatur à ſententia Metropolitani, ſeu alterius iudicis reuocatoriæ electionis priùs factæ ab Ordinario in concurſu ad parochiales. 35.146
Concurſu facto quando appellatur inter præſentatos, vel patronos laicos ſuper pertinentia iuriſpatronatus, poſſeſſio per appellationem ſuſpenditur. ibid.147
Appellatio ad effectum ſuſpenſiuum tantùm tollitur per decretum Concil. Trident. ſeſſ.21. de refor.cap.6. 205.10

Approbatus.

Approbatus duntaxat ad audiendas Confeſſiones cenſetur Parochus in ea ciuitate, vel oppido, vbi ſita eſt Parochia, non autem paſſim per totam Diœceſim. 147.3

Aqua.

Aquæ minima gutta non ſufficit ad baptizandum, ſed opus eſt tanta quantitate,vt eius infuſio corpus hominis, vel principalis eius pars mortaliter ablui dicatur. 142.45

Archiepiſcopus.

Archiepiſcopi Eccleſia, Metropolis dicitur,id eſt, Ciuitatum eiuſdem Prouinciæ mater. 3.6

Arma.

Arma deferre non poſſunt Clerici. 66.51

Aſperſio.

Aſperſiones domorum in Paſchate Reſurrectionis ad Parochos priuatiuè quoad alios Eccleſiæ liberos ſpectant. 105.11

B

Baptiſmalia.

Baptizatos deſcribere debet Parochus cum nominibus parentum, ſi de legitimo matrimonio nati ſint,& patrinorum, qui eos de Baptiſmo ſuſceperunt,de die menſe & anno. 67.2
Baptizatos deſcribendi formula. ibid.3
Baptiſmi liber per Parochum deſcriptus probat quem baptizatum, & illius ætatem. 68.4
Baptiſmi ſolemniter & ex Paſtorali officio celebrandi eſt proprius miniſter Sacerdos. 37.1
Baptizans ſolemniter cùm non ſit Sacerdos illicitè baptizat,& ſi clericus ſit, irregularitatem incurrit. ibid.2
Baptiſmus non poteſt miniſtrari ſolemniter in caſu neceſſitatis, vel extra,ab interdicto perſonaliter. ibid 6
Baptizandus quiſque eſt in ſua, cui ſubeſt, Eccleſia, niſi peregrinus ſit, vel certum non habeat domicilium. ibid.7
Parochus ſi infirmum baptizare noluerit, ille ſine Baptiſmo moriatur, deponitur. ibid.8
Baptizare poteſt ſolemniter alienus Parochus de expreſſa licentia proprij Sacerdotis. 138.9
Diaconus ex Sacerdotis proprij commiſſione ob rationabilem cauſam facta ſolemniter baptizat. ibid.10
Sacerdos alienus ſi infantem alterius Parochiæ ſolemniter baptizauerit ſine licentia proprij Parochi, peccat mort. ſed non incurrit excommunicationem, aut irregularitatem. ibid.11
Sacerdos alienus baptizans in ſolemnitate quando Parochus abeſt, nec facilè haberi poteſt, non peccat. ibid.12
Baptiſmalis fons decenter pro facultate loci debet eſſe ornatus. ibid 13
Parentes ex conſuetudine, & præcepto Eccleſiæ poſſunt ad baptizandos infantes ſuos ante adultam ætatem obligari. ibid.14

Paruuli

Paruuli aliorum fide, & profeſſione ſunt baptizandi. ibid.15
Baptizandi ſunt adulti, ægrotantes, pœnitentes, muti, & ſurdi. ibid.16
Baptizandi nomina Sanctorum tenere debent, non autem infidelium, aut gentilium. ibid.17
Baptiſmalis fons ex qua materia, & qualiter fabricandus, oſtenditur. 141.38
Baptiſmus ſecluſa neceſſitate non eſt conferendus in aulis, vel cameris, aut aliis priuatis domibus, ſed duntaxat in Eccleſiis, niſi Regum, vel Principum filij extiterint, qui ſint baptizandi. ibid.39
Baptiſmus adminiſtrari poteſt in Eccleſia interdicta. ibid.41
Interdicti tempore adminiſtrari poteſt Baptiſmus non ſolùm paruulis, ſed etiam adultis cum ſolemnitate Vnctionis, Catechiſmi, & Exorciſmi. ibid 42
Baptiſmi materia remota eſt aqua ſimplex, ſeu elementaris. 142.43
Baptiſmi materia propinqua eſt ablutio per aquam, quæ ſcilicet ſucceſſiuo contractu contingit corpus. ibid.44
Baptiſmus non eſt validus ſi aqua contingat tantummodo veſtes, aut pileum, aut aliquid aliud extra carnes. ibid.46
Baptiſmus fieri poteſt tribus modis, videlicet immerſione, vel infuſione, vel aſperſione, ibid.47
Baptiſmi ad valorem nihil intereſt vtrum fiat per aquæ effuſionem, an verò corporis immerſionem vnam, vel trinam, dummodò licitè fiat. ibid.48
Baptiſmi forma in Occidentalibus Eccleſiis quæ. 143.49
Perſona quæ baptizatur exprimenda eſt in Baptiſmo. ibid.50
Perſona baptizans non eſt neceſſarium vt in forma directè ſignificetur, ſeu exprimatur, ſicut neceſſarium eſt exprimi perſona quæ baptizatur, ſed ſufficit indirectè. ibid.51
Baptizat inualidè qui vtitur hac forma: Ego te baptizo in nomine Chriſti. ibid.52
Baptiſmo exprimendæ ſunt tres perſonæ Sanctiſſimæ Trinitatis. ibid.53
Baptiſmus valet ſub hac forma celebratus: Ego te baptizo in nomine Partis, in nomine Filij, & in nomine Spiritus ſancti. 144.56
Baptiſmus valet quamuis in eius forma relinquatur particula, *in*. ibid.57
Item licèt relinquatur particula, *&*, vt ibid.58
Parochus in forma Baptiſmi relinquens particulas *in*, *&*, ſine ſcandalo, & contemptu, & ſine falſitate ſignificationis, peccat tantùm venialiter. ibid.59

Benedictio.

Benedictio fontis Baptiſmalis ad ſolum proprium Parochum ſpectat. 105.2
Benedictiones nuptiales à proprio Parocho fieri debent, neque à quoquam niſi ab ipſo Parocho, vel ab Ordinario licentia ad hoc alij Sacerdoti concedi poteſt, quacunque conſuetudine etiam immemorabili non obſtante. 194.98
Parochus debet recipere eleemoſynam occaſione benedictionis nuptialis, & non alius. ibid.99
Parochus vtriuſque contrahentis ſufficit ad nuptiales benedictiones præſtandas. 195.100.
Benedictiones nuptiales omittere peccatum veniale eſt. ibid.101
Benedictiones nuptiales non debet Parochus facere ſecundò nubentibus, etiamſi fortè primum Matrimonium fuerit inualidum, ſeruata ſemper legitima Diœceſis conſuetudine. ibid.102
Benedictio nuptialis ex conſuetudine generaliter recepta ſolemniter fieri poteſt ſi fœmina ſolùm nondum fuiſſet benedicta. ibid.103

Beneficium

Beneficium Parochiale habere dicuntur illi, quibus ſingulariter Parochiales Eccleſiæ curandæ & regendæ conferuntur. 8.45
Beneficij Parochialis appellatione non venit omne beneficium habens curam animarum. ibid.46
Beneficij de eſſentia eſt vt ſit perpetuum. 9.61
Beneficium principale ſi ſit ſimplex non creſcit, nec fit Curatum per Eccleſiam parochialem ei acceſſoriè annexam. 10.68
Beneficium Curatum obtinere deſiderans, debet eſſe conſtitutus in ætate 25. annorum incœptorum. 16.6
Beneficiorum appellatione Parochiales Eccleſiæ, cæteraque beneficia curam animarum habentia non comprehenduntur. 17.13
Beneficia per prouiſionem liberam conferentes non tenentur eligere digniores, niſi in promptu ſint. 28.99
Generalis tenetur ad Prælaturas Regulares digniores eligere. ibid. 100
Beneficium ſuum renuntians in fauorem alterius, non tenetur ſub peccato mortali digniorem, ſeu meliorem eligere. ibid.101
Beneficium nullum habens præfertur habenti. 30.116
Ad concurſum tamen admittitur habens aliam Parochialem. ibid.
Beneficium Curatum iuriſpatronatus Eccleſiæ ſi in menſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis vacauerit, Epiſcopus ipſe Ordinarius nulla habita ratione patronorum debet edicta concurſus proponere, idoneum eligere, ac Romam mittere. 32.128
Beneficium Curatum obtinens non tenetur eſſe Diaconus, aut Subdiaconus. 53.2
Beneficium vacans per non promotionem ad Sacerdotium intra annum, licèt poſſit per alium impetrari, poſſeſſio tamen in conſcientia non vacat quouſque ſpolietur. 54.12
Beneficio priuato eò quòd intra annum ad Sacerdotium non ſe promoueri facit, non poterit ea vice id beneficium iteratò conferri. ibid 13
Beneficium Curatum recipiens animo aſſumendi Sacerdotium intra annum, non tenetur fructus perceptos eo tempore, quo ſanam habuit mentem, reſtituere, quamuis poſtea mutata voluntate minimè promoueatur intra annum ad Sacerdotium. 55.15
Beneficiorum appellatione in generali diſpoſitione qualificata beneficia ſæpè non includuntur. 57.28
Beneficio vt quis legitimè priuetur ob non reſidentiam, debet priùs perſonaliter citari, & quid ſi perſonaliter citari non poteſt? 83.75
Beneficiorum fructus non ad creſcendos, aut augendos, ſeu fouendos mundanos titulos, ſed pauperes alendos, & diuinum cultum inſtituendum ſunt conceſſi. 108.5
Beneficium Curatum habens quamuis regulariter per ſeipſum curam exercere teneatur, ex conſuetudine

tudine tamen immemorabili, vel priuilegio induci, & concedi poteſt, vt eidem per Capellanum etiam temporalem inſeruiat. 134.39
Beneficium vacat per mortem Beneficiati. 288.1

Bona.

Bona immobilia Eccleſiæ vltra triennium locati, aut alia ratione alienari prohibentur ſub excommunicationis, aliiſque grauiſſimis pœnis. 113.40
Vide *Res.*

Bulla.

Bullam in Cœna Domini penes ſe habere tenetur Parochus, & debet cauere ne quemquam abſoluat à caſibus in ea reſeruatis. 159.61

C

Cadauer.

Cadauera irrequiſito proprio Parocho leuari non poſſunt. 133.66
Clerus ſecularis in Eccleſiis Regularium ſuper cadaueribus Officium defunctorum Pſalmos, Reſponſoria, aliaſve Preces recitare non poteſt. 135.81
Officium in tumulandis cadaueribus in Eccleſiis Regularibus non per Parochum, ſed per eoſdemmet Regulares fieri debet, non obſtante quauis contraria conſuetudine. ibid. 82
Parochi non debent plus recipere pro tumulandis cadaueribus exterorum, quàm ciuium. ibid. 83
Pauperum cadauera gratis ſepeliri debent. ibid. 84

Candela.

Candelarum benedictio in die Purificationis B. Virginis, & earum diſpenſatio ad proprios Parochos ſpectat. 105.4
Candelas benedictas in die Purificationis non tranſmittat Parochus ad ædes ſæcularium, ſed in Eccleſia diſtribuat. ibid. 5
Candela benedicta in Eccleſia Cathedrali debet Epiſcopo miniſtrari à prima Dignitate. ibid. 6
Candelam ab Epiſcopo accipere debet ante omnes, etiam ante Vicarium ille, qui candelam Epiſcopo miniſtrauit. ibid. 7
Candelæ annuatim dantur laïcis in die Purificationis in aliquibus Eccleſiis. ibid.
Parochus non debet candelas benedictas tranſmittere ad ædes ſæcularium, ſed in Eccleſia populus eas recipere tenetur. 207.7

Canendi verb

Theatralico more non eſt in Eccleſia canendum. 110.23
Cantores eccleſiaſtici honeſtè, religioſè, & non laſciuè in Eccleſia cantare debent. ibid. 24
Cantus religioſus quis dicatur, oſtenditur. ibid. 25

Canis.

Canes, accipitres, vel huiuſmodi ad venandum habere non licèt Parochis, nec venationes facere periculoſas, ſeu clamoroſas. 63.31

Canonicatus.

Canonicatus, vel alia beneficia ſacrum Ordinem requirentia præter Parochiales obtinentes, non incurrunt pœnam priuationis, de qua *in cap. licèt canon: de elect. in 6.* ſi intra annum non ſuſceperunt Ordinem requiſitum annexum ſuis beneficiis. 58.33

Canonicus.

Canonicis Collegiatarum Eccleſiarum ſupra Parochum ſemper, & vbique competit, etiam in aſſociandis funeribus defunctorum propriæ ipſius Parochiæ; ius tamen faciendi officium circa corpus defuncti ad Parochum in ſua Parochiali Eccleſia ſpectat. 86.9

Capellanus.

Capellanus dicitur qui in Eccleſia Monachorum curam exercet. 4.13

Capitulum.

Capitula Cathedralium, & Collegiatarũ Eccleſiarum ſemper, & vbique præcedere debent Eccleſiis inferioribus, etiam quòd ſint vltimo loco erectæ ipſæ Cathedrales, & Collegiatæ, & inferiores eſſent in quaſi poſſeſſione præcedendi ante erectionem. 86.10
Reſpondetur ad deciſiones quæ Parochis reſpectu Canonicorum Collegiatarum Eccleſiarum præcedentiam dare videantur. ibid. 11

Cathedralis.

Cathedralis Sipontinæ Dignitates, & Canonici qui habent cum præbendis annexam curam animarum, concurſu non conferuntur, ſed ætas eſt neceſſaria. 200.30
Vide *Quarta funerali.*

Caupona.

Cauponas, vel tabernas ingredi non licet Parochis, niſi longioris itineris cauſa. 62.20

Cauſa.

Cauſa vnionis non dicitur cauſa beneficialis. 11.72

Celebrans.

Celebrantes, qui diſtribuunt candelas, cineres, & palmas, detecto capite diſtribuere debent. 105.10

Ceremoniæ.

Vide *Ritus.*

Choreæ.

Choreis, & ſaltationibus intereſſe non licet Parochis, ne propter motus obſcœnos oculi eorum contaminentur. 61.22

Cinis.

Cinerum benedictio primo die Quadrageſimæ à proprio Parocho eſt facienda. 105.8

Citatio

Citatio in Eccleſia fieri non debet. 109.15

Cithara.

Citharam pulſare, & ſaltare non ſemper licet Clericis, niſi ſecretò, & in ſuis ædibus. 62.19

Clamor.

Clamores, & ſtrepitus in Eccleſia fieri non debent. 110.27

Clauis.

Clauis cuſtodiæ ſanctiſſimi Sacramenti cui tradenda in feria quinta Cœnæ Domini. 174.51

Clauſula.

Clauſ. *Saluo iure, & ſine præiudicio Eccleſiæ Parochialis*, intelligitur de præiudicio circa ea, quæ ſpectant ad Sacramentorum adminiſtrationem, & alia, quæ ſunt ipſi Parochiæ de iure debita, in aliis verò non. 95.2
Clauſ. *Salua iuſtitia Eccleſiarum Parochialium*, appoſita

appoſita in priuilegio ſpecialiter derogante *Clem.dudum,de ſepult.* non efficit, quin per talia priuilegia non concedatur exemptio à ſolutione quartæ funeralis. 214.10
Clauſula, *Dummodo remaneant centum pro rectore*, poni ſolet in reſignationibus Parochialium. 290.25
Clauſula, *Dummodo remaneat centum pro rectore*, quomodo iuſtificetur, & cui incumbat onus probandi quod remaneant centum pro Rectore, oſtenditur. ibid.16
Clauſula, *cuius litis ſtatum &c.* non capit litem, in qua fuerit vna ſententia. 292.22
Clauſula, *Appellatione remota*, non operatur, ſi conſtat de notorio grauamine, vel quando ſententia eſt nulla, aut euidenter iniqua, ſeu notoriè iniuſta. 293.28
Clauſula, *ac ſi prainſerta nunquam emanaſſet, &c.* facit vt omnia medio tempore geſta corruant. ibid.29

Clericus.

Clericus per Monachorum conſilium inſtituendus in Eccleſiis quæ ſubſunt Monachis. 35.112
Portio congrua Vicariis qualiter aſſignanda? 36.153.154
Clerici ſanitatis, vel recreationis cauſa venationibus vti non prohibentur, dummodo id faciant cum ſilentio,& modeſtia. 63.32
Clerici emere non poſſunt, vel contractu oneroſo acquirere, vt ex illius venditione lucrum referant, ſecus ſi emant rem eo animo, vt domi conſumant, aut vt vendant, quæ de rebus ſuis recollecta fuerint. 65.40
Clerici ſi ſemel, vel iterum negotiauerint, non peccant mortaliter. ibid.42
Clerici negotiari poſſunt per alios iuſta cauſa interueniente,& ſine auaritiæ, vel ambitionis vitio. ibid.43
Clerici pretio currenti, vel etiam cariori, quàm emerint poſſunt vendere, quæ ſuperſunt ex emptis, ad ſe ſuámque familiam ſuſtentandam. ibid.44
Clerici agros proprios colere poſſunt,& greges in ſuis prædiis alere, vt fructus vendant. 65.46
Clerici poſſunt à locis piis terrena in affictum accipere. ibid.47
Clericorum arma ſunt orationes, & lachrymæ. 66.52
Arma portare poſſunt Clerici ſi ſubſit iuſta cauſa,& quæ illa ſit? oſtenditur. 66.53
Clerici quæ pro honeſtate, ac bonis moribus vitare teneantur? oſtenditur. ibid.54.55

Coadiutor & Coadiutus.

Coadiutor temporalis & reuocabilis dari ſolet Eccleſiæ Rectori ob ægritudinem, vel infirmitatem animi, ſeu corporis facto inutili. 204.1
Epiſcopus poteſt dare ex cauſa coadiutorem Eccleſiæ Rectori. ibid.2
Coadiutor datur Parocho. 204.5
Paralytico. ibid.6
Dementi, vel furioſo. ibid.7
Illiteratis, & imperitis Parochialium Eccleſiarum Rectoribus, ſeu Parochis ſi aliàs honeſtæ vitæ ſint, deputat Epiſcopus coadiutores pro tempore. ibid.8
Coadiutoris datio non cenſetur comprehenſa in generali Vicariatus commiſſione. 205.11
Parocho, ſeu Rectori de coadiutore prouidendum eſt propter auctam populi numeroſitatem. ibid.12
Parocho quando non eſt ſuſpectus de dilapidatione bonorum Eccleſiæ datur coadiutor, ibid.13
Coadiutores ad perſonalem reſidentiam, ſicut Rectores ipſi, tenentur. ibid.14
Coadiuti etiam reſidere tenentur. ibid.15

Cognatio.

Cognatio ſpiritualis contrahitur à mittente, non verò à procuratore. 139.25
Cognatio ſpiritualis contrahitur inter baptizantem,& baptizatum, eiuſque patrem,& matrem, & Matrimonium inter ipſos omnino prohibetur. 140.33
Cognatio ſpiritualis non contrahitur inter ipſoſmet Patrinos, neque à viro contracta transfunditur in vxorem, vel è contra. ibid.34
Cognationem contrahunt etiam omnes in neceſſitate baptizantes, quamuis ſit pater, in tantum vt priuetur iure petendi debitum à ſua coniuge, niſi quando alius non reperitur, qui poſſit infantem baptizare. ibid.35

Collatio.

Collatio Parochialis facta ſine examine per concurſum eſt nulla,& irrita: & præfata Parochialis eo modo collata vacat, eiúſque collatio ad Sedem Apoſtolicam ſpectat. 34.135
Vide *Prouiſio.*

Collegium.

Collegij ius remanet etiam in vno donec fuerit auctoritate ſuperioris deſtructum. 20.28

Color.

Color viridis, aut rubeus Clericis prohibetur 60.3
Color rubeus permittitur tantùm Cardinalibus,& viridis Epiſcopis.

Communicatio, ſiue Communio.

Parochus communicare non poteſt perpetuò,& abſolutè fatuos, ſed tantùm ſemifatuos, & non continuò amentes tempore, quo habent dilucida interualla. 168.19
Sacerdotes quando communicant an teneantur induere ſtolam? 169.26
Parocho licitum eſt ſummo manè ante lucem notabiliter Miſſam dicere pro communicando infirmo iamiam morituro. 171.35
Parocho non licet iterum eadem die celebrare, quando non adeſt particula conſecrata pro communicando infirmo iamiam morituro, nec eſt alius qui celebret. ibid.36
Peſtis tempore debet Parochus infirmos propria manu,& non aliquo inſtrumento communicare. 174.47
Communicatio non extenditur ad ea, quæ ſunt aliis præiudicialia. 214.9
Diaconus abſente Sacerdote, in caſu neceſſitatis, Sacram Communionem deferre poterit. 163.3
Regulares, qui Sacram Communionem ſine Parochi ſpeciali licentia ipſius ſubditis miniſtrare præſumpſerint, excommunicationis incurrunt ſententiam ipſo facto per Sedem Apoſtol. duntaxat abſoluendi. 164.7
Parochiani ſatisfaciunt præcepto annuæ Communionis ſi communicarent in Eccleſia Cathedrali

thedrali, vel Epiſcopum adirent pro huiuſmodi Sacramento ſuſcipiendo. 166.12
Præcepto annuæ Communionis quo tempore ſatisfieri poſſit? ibid.14
Præceptum Eccleſiaſticum annuæ Communionis obligat omnes fideles vtriuſque ſexus, poſtquam ad annos diſcretionis peruenerint. 167.18
Peccatores occultos à Communione quam petunt, repellere non poteſt Parochus, licèt ipſis in Confeſſione abſolutionem non dederit. 169.22
Parochus non habens copiam Confeſſarij, præmiſſa contritione, poterit celebrare ad communicandum infirmum. 171.39.
Parochus non poteſt celebrare poſt cibum ad communicandum infirmum, qui eſt in articulo mortis. ibid.40
Parochus ruralis ferens Communionem infirmo longè diſtanti, non poteſt ire equo, niſi conſuetudo loci id permitteret, & equus eſſet manſuetus. 174.51
Vide *Eucharistia*.

Comœdia.

Comœdiis intereſſe non licet Parochis. 62.23
Comœdiarum impudicarum auctores multiferi criminis rei fiunt. ibid.24
Comœdiis intereſſe ob ſolam vanam curioſitatem abſque periculo probabili lapſus, & ceſſante ſcandalo, non eſt peccatum mortale. ibid.25

Conclamationes.

Conclamationes, ſeditiones, & publica, vt vocant, parlamenta, ſeu Vniuerſitatum conſilia, aut Congregationes in Eccleſia fieri non debent. 110.28

Concurſus.

Prioratus Regulares habentes curam animarum ſoliti commendari Regularibus concurſu non conferuntur. 19.22
Parochia reſignata ad fauorem in manibus Papæ concurſu non confertur. ibid.23
Deſcriptus in tempore concurſui præfixo ſi cōparuerit legitimo impedimento ceſſante, clapſo termino etiam re integra non eſt audiendus. 22.45
Epiſcopus non poteſt ſtatuere, ſeu limitare certum numerum perſonarum ad concurrendum in concurſu Parochialium. ibid.47
Curati ne accedant ad concurſum aliarum Parochialium non poteſt prohibere Epiſcopus. ibid.48
Concurſus poteſt fieri vno tantùm comparente ex pluribus deſcriptis. ibid.49
Concurſus eſt faciendus vbi vnus tātùm ſe deſcribi fecerit, nec alij comparent oppoſitores ad ſe deſcribi faciendum, nec opus eſt alio edicto, aut termini prorogatione. ibid.50
Concurſus, in quibus fuerunt adhibiti examinatores deputati in Synodis præcedentibus, ſunt nulli quatenus prædicti examinatores in Synodo poſterioris non fuerunt confirmati. 24.67
Concurſus eſt nullus in quo cum examinatoribus Synodalibus interuenit alter, qui non ſit examinator Synodalis. ibid.71
Forma Concilij Trident. circa cōcurſum faciendum in vacatione Parochialis Eccleſiæ, eſt ad vnguem obſeruanda, nec poteſt per æquipollens adimpleri. 34.134
Vicarius Epiſcopi ſi velit ſubire concurſum, tenetur obſeruare formam Concilij Tridentini. ibid.136
Epiſcopus præſumitur inſtructus de vita, & moribus concurrentium ad Parochiales Eccleſias vacantes. 35.142

Condemnatus.

Condemnati de adulterio ſi ſententia facit tranſitum in rem iudicatam, non ſunt adhibendi in examinatores Synodales, quia ſunt infames; ſi verò cauſa pendet per appellationem, poſſunt adhibere, ſed non eſt conueniens. 24.66

Conductor.

Conductori ſuccedere poſſunt Clerici, ac perſeuerare in conductione vſque ad tempus, quo durare debet conductio. 64.39

Confeſſarius.

Confeſſarij atteſtationi aſſerentis ſe abſoluiſſe à cenſuris non eſt credendum in foro externo. 153.33
Confeſſario licentiam dare poteſt pœnitens loquendi de peccatis ſuis ſiue coram ſe, ſiue coram aliis. 158.56
Confeſſario dicenti ſe habuiſſe licentiam à pœnitente de reuelanda Confeſſione, an & quando credatur, oſtenditur. ibid.58

Confeſſio.

Confeſſiones factæ Parocho habenti titulum putatiuum à legitimo ſuperiore, & communi errore pro tali exiſtimato, non ſunt iterandæ detecto impedimento. 122.28
Confeſſiones inualidè audit, qui ſe de facto intruſit in Parochia ſine auctoritate Superioris, vel nullum titulum bonum, aut malum habuit à Superiore, niſi communi errore fuiſſet pro vero Parocho habitus, habens titulum putatiuum à legitimo Superiore. 147.7
Imperator & Reges de iure ſuis Presbyteris Parochialium tenentur confiteri. 150.20
Papa ad præceptum annuæ Confeſſionis obligatur quoad vim directiuam tantùm. ibid. 21
Regulares Ordines Minorum, ac illorum, qui cum illis in priuilegiis communicant, poſſunt Parochis contradicentibus ſæcularium Confeſſiones audire. ibid.22
Parochi ipſi impedire non poſſunt Regulares ad audiendas Confeſſiones approbatos, quominus illas audire poſſint in domibus pœnitentium ægrotorum quando ab eis vocantur, modò eorundem infirmorum Parocho de audita Confeſſione eodem die certiores reddant. ibid.23
Parochus poteſt alteri Sacerdoti delegare poteſtatem Confeſſiones audiendi ſuorum Parochianorum. 151.24
Parochus vbi præſumere potuerit ſubditum habere iuſtam cauſam confitendi alieno, debet ipſi petenti licentiam dare. ibid.25
Parochus ſi ſubdito iuſtè poſtulanti licentiam iniuſtè denegat, ſubditus autem ſine periculo ſalutis, famæ, & proprio Parocho confiteri non poſſit, poterit ipſe abſque alia facultate alieno confiteri Sacerdoti. ibid.26
Sacerdos, cui Parochus poteſt delegare poteſtatem Confeſſiones audiendi Parochianorum ſuorum, debet eſſe ab Ordinario ad audiendas confeſſiones approbatus. 152.27

Parochus concedens aliqui ſubdito facultatem confitendi ſua peccata alteri Sacerdoti, intelligitur de eo qui habet exercitium curæ animarum actu, & habitu, prout habebat committens. ibid. 28

Parochus excommunicatus vitandus non poteſt alteri Sacerdoti approbato delegare poteſtatem Confeſſiones audiendi ſuorum Parochianorum. ibid. 29

Sacerdos delegatus tenetur credere pœnitenti dicenti ſe habere licentiam à proprio Parocho, vt illi miniſtret Sacramentum Confeſſionis. ibid. 30

Parochus credere debet Parochiano fide digno dicenti ſe falſum eſſe habenti legitimam licentiam ipſum abſoluendi, atque ita debet illi miniſtrare Euchariſtiam. ibid. 31

Parochus non eſt adhibiturus fidem dicenti ſe adimpleuiſſe præceptum annuæ Confeſſionis niſi illud legitimè probet. ibid 32

Sacerdos non habens commiſſionem à Parocho audiendi Confeſſionem, ſi illam habuiſſe communiter reperitur, & publicè pœnitentes audiat, ille quoad Deum excuſatur ob communem errorem. 152. 35

Confeſſus non approbato ex ignorantia ob fidem quam habuit in Sacramento, quoad Deum eſt abſolutus. ibid. 36

Sacerdos auditurus Confeſſiones eorum, qui peſte, vel ſimili morbo contagioſo infecti ſunt, quid curare debeat. ibid. 39

Conſtitutus in mortis articulo, ſi aliter non poſſit obligatur ex lege charitatis ad confitendum coram aliis ſaltem ea peccata, quæ neque cum ſcandalo, neque cum graui ſua infamia, vel ſimili detrimento ſunt. 154 40

Interdicti tempore an, & quando Parochus poſſit Sacramentum Confeſſionis adminiſtrare Parochianis. ibid. 42

Confeſſionis ſigillum directè, vel indirectè, antè, vel poſt mortem confitentis ſine mortali ſacrilegio reuelare non poteſt Parochus, etiamſi aliàs integrum regnum debeat perire. 157. 54

Parochi reuelantis Confeſſionem pœna eſt depoſitio, & in monaſterium ad agendam perpetuam pœnitentiam detruſio. 158. 55

Licentia data per pœnitentem Confeſſio loquendi de peccatis ſuis, debet eſſe voluntaria, expreſſa, & actu data, non verò ſufficit præſumpta, & ſemel data, in Confeſſione poteſt nihilominus reuocari. ibid. 57

Confeſſionale.

Confeſſionale in Eccleſia habere debet Parochus in loco aperto, & manifeſto, non autem in ſacellis, neque in angulis Eccleſiæ. 159. 59

Confirmatus.

Confirmati an, & quando, & quomodo ſcribendi. 69. 16

Congregatio.

Congregatio etiam per laïcos fieri poteſt in Eccleſia pro actu pietatis, aut pro ſpiritualibus exercitiis, vel piis operibus. 110. 19

Coniux.

Coniuges ante benedictionem Sacerdotalem in Templo ſuſcipiendam in eadem domo habitare non debent. 194. 96

Conſtitutio.

Conſtitutio Pij V. incip. *Ex debito*, refertur. 118. 8

Conſtitutio Pauli V. incip. *Ex credito*, refertur. ibid. 9

Conſtitutio Pij V. *Etſi Mendicantium*, fuit per Gregorium XIII. redacta ad terminos Concilij, non autem reuocata. 215. 14

Conſuetudo.

Conſuetudo, licèt à principio voluntaria, & minimè obligatoria, ſenſim poteſt habere vim legis, & obligare. 208. 12

Contributio.

Contribuendi onus ad Eccleſiæ reparationem per Parochianos in defectum Parochi ſpectat ad dominum, non ad conductores domus. 108. 7

Conuiuia.

Conuiuia inhoneſta, & comeſſationes fugere debet Parochus. 60. 11

Conuiuiis honeſtis, & quæ fiunt gratia charitatis, & dilectionis, Parochi intereſſe poſſunt. 61 12

Conuiuium benedictione inchoari debet, gratiarum actione terminari. ibid. 13

Conuiuia in Eccleſia cum irreuerentia loci ſacri fieri non debent, niſi aliquid frugale, & paruulum in angulo Eccleſiæ ſine tumultu, & luxu, ac perturbatione adſtantium ſumatur. 110. 28

Crapula.

Vide *Ebrietas*.

Crux.

Crux vnica illius Eccleſiæ, ad quam corpus transfertur deferenda eſt in funeralibus. 234. 78

Crux propriæ Parochiæ defuncti deferenda eſt in funeralibus. ibid. 79

Cultus.

Cultu nimio in veſtitu vti peccatum eſt. 60. 6

Cura.

Cura totalis poteſt in erectione Vicariæ transferri in Vicarium etiam ad nutum amouibilem. 9. 59

Curæ titulus in Parochiis vnitis eſt penes Epiſcopum, quem ab eo recipit Vicarius. 10. 63

Curam remanere penes principalem euidens ſignum eſt, quando Vicarius conſtituitur temporalis, & amouibilis in exercitio curæ animarum. ibid. 65

Cura habitualis licèt ſi in illo, qui præeſt beneficio principali, cura tamen actualis omnimoda transfertur in Vicarium. 11. 74

Beneficia illi dicuntur habere curam animarum, quæ eam habent actu, nō verò habitu, ibid 75

Habere dicitur cum effectu. ibid 76

Curæ appellatione venit actualis, non verò habitualis. ibid 77

Cura pœnitentialis alia actualis, alia habitualis. 8. 48

Mentio non eſt facienda de cura annexa. ibid. 49

Cura habitualis nulla facit beneficium curatum, nec cauſat incompatibilitatem, nec requirit perſonalem reſidentiam. ibid. 50

Curatus.

Curati appellantur à cura, quam de regendis ouibus

bus ſuſceperunt. 4.11
Curatus vicinus benè poteſt ſubſtitui in abſentia Parochi. 80.53

D.

Decima.

Decimæ poſſunt etiam acquiri Eccleſiæ non Parochiali ex aliquo titulo, quàm de iure Diuino. 6.32
Decimæ ſunt res, quæ Eccleſiarum miniſtris ratione miniſterij Sacramentorum perſoluuntur. 237.1
Decima definiri ſolet, vt ſit omnium bonorum licitè quæſitorum quota pars Deo, eiúſque miniſtris diuina inſtitutione, humana verò conſtitutione dictante etiam naturali ratione debita. ibid.2
Decimæ, prout in iure conſiſtunt, ſunt ius ſpirituale, ſeu ſpiritualibus annexum dependenter. ibid.3
Decima potiùs, quàm vigeſima, vel alia quota electa fuit à domino: quia denarius numerus erat primus terminus numerorum, cùm vltra eum non procedatur, niſi iteretur. ibid.4
Decimæ duplici modo conſiderantur, vel reſpectu congruæ ſuſtentationis, vel habito reſpectu ad quotam. ibid.5
Decimæ reſpectu congruæ ſuſtentationis non ſolùm humano, ſed etiam ex iure diuino poſitiuo, & naturali debitæ ſunt. ibid.6
Decimæ non habito reſpectu ad congruam, ſolummodo iure humano debitæ ſunt. ibid.7
Conſuetudine, vel vſu longiſſimi temporis an præſcribatur, & requiratur liberatio à ſolutione decimarum quæ debentur Eccleſiæ. 238.8
Decimæ aliæ prædiales, aliæ perſonales appellantur; priores debentur ex fructibus prædiorum, poſteriores ex fructibus hominis induſtria, & miniſterio quæſitis. ibid.9
Decimæ prædiales ex Lege veteri debebantur, & percipiebantur; perſonales verò licèt olim poſſent ſolui, non tamen erant in obligatione. ibid.10
Decimæ tam prædiales quàm perſonales, ſtante congrua ſuſtentatione, pro temporum, locorum & perſonarum qualitate mutationem recipere poſſunt. ibid.11
Decimæ. & primitiæ ſunt in præcepto obligante. 239.12
Decimæ, Primitiæ, & Oblationes in quo differant, breuiter oſtenditur. ibid.14
Decimæ tam prædiales, quàm perſonales, de omnibu fructibus ex prædio, vel hominis miniſterio productis, ex quibus petitæ fuerint, ex neceſſitate præcepti ſunt ſoluendæ. 240.1
Decimam ſoluunt frumentum, & granum. ibid.2
Palea, ibid.3
Vinum, ibid.4
Faba, & alia legumina, ibid.5
Nuces, amygdalæ, & caſtaneæ, ibid.6
Oliuæ, ibid.7
Folia mororum, ibid.8
Saccharum, ibid.9
Piſces, 241.10
Apes ſeu fructus earum, ibid.11
Lac, lana, & fœtus animalium cum nutriti ſunt, ibid.12
Venatio, & aucupium, ibid.13
Paſcua, ibid.14
Ligna, ibid.15
Fœnum, ibid.16
Linum, & canape, ibid.17
Negotium, & artificium, ibid.18
Stipendia militum. ibid.19
Aduocatio, procuratio, merces, & ſalarium, ibid.20
Furna, 242.21
Lapidicina, ibid.22
Fodinæ metallorum, ibid.23
Molendina, ibid.24
Decima an ex hæreditate, legato, vel donatione ſit ſoluenda, oſtenditur. ibid.25. & ſeq.
Decima de fructibus illicitè acquiſitis ſoluenda non eſt. ibid 26
Meretrices, & hiſtriones tenentur de rigore iuris ex proprio miniſterio acquiſitis decimam perſoluere, & poſt peractam pœnitentiam eſt ab illis accipienda. 244.32
Decima eſt ſoluenda vſurario, vel ab alio iniuſtè detinente ex fructibus prædij, quod pecunia vſuraria, vel malè retenta comparauit. ibid.33
Decimæ prædiales ex fructibus ſunt ſoluendæ abſque aliqua impenſarum deductione. ibid.34
Expenſæ in decimis prædialibus quare non deducantur, oſtenditur. ibid.35
Expenſæ in decimis perſonalibus quare deducantur, oſtenditur. 346.38
Colonus partiarius pro portione ſua in ſoluendis decimis non deducit expenſas. ibid.39
Decimæ integrè, & ſine diminutione ſoluendæ ſunt, priuſquam ex fructibus deducantur expenſæ, tributa, & cenſus. ibid.40
Decima, vbi debetur, integra ſolui debet. ibidem.41
Parochus ad excludendas fraudes poteſt cuſtodes apponere, vel prohiberi facere, ne fructus ex agris afferantur, niſi ſoluta priùs decima, vel quòd ipſe, aut eius nuncius ſit præſens. 247.4
Fructus omnes Eccleſiæ debiti, excepto caſu decimarum prædialium, non aliter intelliguntur quàm deductis expenſis. ibid.43
Decima duplex de vna & eadem re, ſiue de eodem aceruo ſolui non debet. ibid.44
Decima aliquando ſumitur pro iure ipſo percipiẽdi fructus decimarum, aliquando importat ipſam perceptionem, ſeu ipſos fructus. 249.1
Decima, quatenus importat ipſum ius percipiendi fructus decimarum, in laïcos cadere non poteſt, ſecus ſi ipſam perceptionem, ibid.2
Decima conſiderata, vt ius percipiendi fructus decimarum, poſt diuiſionem Parochiarum adeò ſolis Parochis competit, vt nullus alius illam habere poſſit. 250.3
Decimæ totius diœceſis ante Parochiarum diuiſionem ad ſolos Epiſcopos ſpectabant. ibid.4
Decimarum perceptio ad ſolos Parochos de Iure communi pertinet. ibid.7
Parochus, & alij, quos ipſe ad participandum de Iure communi habent fundatam intentionem reſpectu omnium decimarum intra ſuæ Parochiæ limites exiſtentium. ibid.8
Parochi in petitorio non tenentur aliter probare decimas ſibi competere, ſed contrarium aſſerenti incumbit onus probandi. ibid.9

Iuris

Iuris communis aſſiſtentia in decimis non ſuffragatur Parocho ad effectum obtinendi manutentionem. ibid. 10
Decimæ, quæ non ſunt intra certam Parochiam, ſpectant ad Epiſcopum, 251. 14
Decimæ ſpectant ad Epiſcopum in illis diœceſibus in quibus Parochiæ non ſunt diſtinctæ. ibid. 15
Decimarum perceptio iure communi attento pertinet ad Capellam, quæ nouiter, & legitimè in Parochiam fuerit erecta, quantumcunque intra limites alterius Parochiæ erigatur. ibid. 16
Eccleſia Matrix de iure communi fundata eſt quoad decimas prædiales ſuæ Parochiæ. 152. 16
Eccleſia Matrix, ſi conſentit aſſignationi limitum, & fundationi Parochiæ, tunc cenſetur remiſiſſe ius decimandi, & alia iura Parochialia quoad illam portionem limitum. ibid. 18
Eccleſia parochialis de nouo erecta fundatam habet intentionem ſuper decimis contra Eccleſiam matricem, cui priùs decimæ debebantur, ſi Epiſcopus illas nouo Parocho ad præſcriptum Concilij aſſignauit. ibid. 19
Decimas conſuetas tardiùs dantes peccant mortaliter. 253. 22
Decimæ debentur ſtatim, abſque eo quòd à Parocho petantur. ibid. 23
Parochiani non tenetur decimas debitas deferre in horrea Clericorum, etiamſi ſint publica, niſi conſuetudo ſit in contrarium. ibid. 24
Parocho alij decima non eſt ſoluenda, præterquam illi, apud quem eccleſiaſtica Sacramenta ſuſcipiuntur. ibid. 25
Decimæ perſonales attento iure alij Parocho debentur quàm illi apud quem ſuſcipiuntur eccleſiaſtica Sacramenta. 254. 26
Decimæ perſonales in multis Hiſpaniarum partibus ſunt in vſu. ibid 27
Decimæ perſonales non ſpectant ad Eccleſiam habitationi connexam, ſed domicilio. ibid 28
Parochianus habens duo domicilia, ſi vnum acceſſorium eſt principali, ſoluet decimam perſonalem: ſi verò in vtroque æqualiter ſe collocat, inter vtrumque diuidetur. ibid 29
Artifex, ſi habeat domicilium in confinio duarum Parochialium, tenetur decimas ſoluere illi Parochiæ, vbi eſt pars domicilij, in qua ſemper laborat. ibid. 30
Decimæ prædiales ſoluuntur ex prædiis ſitis intra propriam parochiam, vel in aliena Parochia. ibid. 31
Decimæ perſonales, & prædiales, intra propriam Parochiam conſtitutæ, non alij, quàm proprio Parocho ſunt perſoluendæ. ibid 32
Decimæ in aliena Parochia cõſtitutæ, cui Parocho prædiali ſcilicet, an ſacramentali ſint ſoluendæ recurrendum eſt ad conſuetudinem. 255. 33
Decimæ in aliena Parochia cõſtitutæ, cui Eccleſiæ debeantur non eſt iure expreſſum. ibid. 34
Decennium ſufficit ad introducendã conſuetudinem, cui ex duabus Eccleſiis Parochialibus debeantur decimæ: immemorialis verò. aut quadragenaria cum titulo requiritur, ſi ageretur inter Eccleſiam Parochialem, & alterum, cui ius reſiſtet. ibid. 35
Decimæ in aliena Parochia conſtitutæ, ſemota conſuetudine, potiùs prædiali, quàm baptiſmali Eccleſiæ ſunt ſoluendæ. ibid. 36
Oues, ſi dimidia parte anni paſcant in Eccleſia prædiali, dimidium totius decimæ illi perſoluendum eſt, reliquum verò dimidium pro rata temporis Eccleſiæ Parochiali, ſi altera dimidia parte anni in oues paſcant. 256. 38
Decimæ ouium diuidendæ ſunt inter duas Parochias, ſi in earum vna iaceant, dormiant, & alia paſcant. ibid 39
Decima ex ouibus non ſoluenda Eccleſiis illarum regionum, per quas paſcendo tranſitum faciunt, & redeunt in domicilium. ibid 42
Spoliatus per Parochum à perceptione decimarum, quas in ipſius Parochia poſſidebat, non aliter eſt reſtituendus, quàm ſi oſtendat titulum, vel cauſam iuſtam qua poſſeſſio eiuſdem iuſtificetur. 257 43
Decimæ abſque Parochia, an præſcribi poſſint, ita vt virtute præſcriptionis aliquis illas exigat à Parochianis. 258. 47. 48
Laïci decimas poſſidere, & præſcribere non poſſunt. 260. 50
Laïcus poteſt poſſidere decimas, quas verè, & præſumptiuè conſtat obtentas eſſe ante Lateranen. Concil. & preſcribere contra laïcum, qui ante Lateranen. acquiſierat. ibid. 51
Laïcus decimas præſcribere poteſt, ſi priuilegium Papæ accedente eius fama alleget, & ad eius probationem tempus immemoriale oſtendat, ex quo præſumptione Iuris reſultat titulus priuilegij allegatus. ibid. 52
Laïcus in decimis percipiendis tutus eſt, ſi accedat fama priuilegij, ſeu feudi obtenti ante Concilium Lateranen. immemoriali præſcriptione allegata. 261. 53
Decimas quæ iuſtè, & ex legitima conceſſione à laïcis obtinentur, poteſt laïcus contra laïcum præſcribere. ibid. 54
Decimæ abſque Parochia præſcribi poſſunt, præcedente titulo cum ſpatio quadraginta annorum. ibid. 55
Præſcribenti contra illum, qui habet decimas, de Iure ſpeciali ſufficit bonam fidem probare. ibid 56
Eccleſia vna, vt præſcribat decimas Epiſcopo de Iure communi debitas, quas tamen Epiſcopus nunquam poſſedit, ſufficit præſcriptio ſola quadragenaria cum ſcientia, & patientia Epiſcopi. ibid 57
Præſcriptio percipiendi decimas intra alienam Parochiam ad noualia non extenditur ibid. 58
Interpretatio ſtricta facienda eſt in præſcriptione. 262. 59
Decimas tritici in aliena Parochia præſcribens ſeminato milio, vel alio, non priuabitur decimis illorum, quæ de nouo ibi ſeruntur. ibid 60
Decimas præſcribens in vna parte fundi maximè per limites deſignati, ita vt vnus dicatur, ſi poſtea in altera Parochia fiat noualis, decima præſcribenti ſoluenda eſt. ibid. 61
Decimas perſonales Parochianorum habitantium in aliquo loco præſcribentes, ſi aliqui de nouo ad illum locum venerint, præſcribens ab illo decimas habebit. ibid. 62
Parochiani omnes fideles, niſi empti proponantur, ad ſolutionem decimarum ſunt obligati. 265 1
Reges, Principes, at etiam ipſi pauperes, tenentur ad decimarum ſolutionem. ibid. 2

Iudæi, & alij infideles non tenentur ad ſolutionem decimarum perſonalium. ibid.3
Decimas prædiales ſoluere cogendi ſunt Iudæi, & infideles, reſpectu poſſeſſionum, quæ ſunt in prouinciis Chriſtianorum. 266.4
Non verò reſpectu illarum, quas infideles ipſi in ſuis prouinciis habent. ibid.5
Clerici in quantum ſunt fideles non habito reſpectu ad clericatum, tenentur ſoluere decimas Parocho illius Eccleſiæ, in cuius territorio commorantur. 267.6
Clerici ex illis bonis, in quibus tanquam tales conſiderantur, non ſunt debitores decimarum. ibid.7
Clerici non tenentur ad ſolutionem decimarum ex fructibus ſuorum beneficiorum ibid.8
Parocho non ſunt ſoluendæ decimæ ex prædiis eiuſdem Eccleſiæ, quorum fructibus ipſi Clerici clericali iure veniunt. ibid.9
Clerici tenentur ſoluere decimas ex fructibus prædiorum ſæcularium, quæ ſæculari iure, putà hæreditario emptionis, vel alio quouis titulo compararunt. ibid.10
Clerici ex lucris, ac redditibus ſuis temporali titulo acquiſitis per ſe, & perſonali debito obligantur ad decimas præſtandas Sacerdoti Parochiali, à quo Sacramenta percipere debent. 268.11
Priuilegio Romani Pont. poteſt dari exemptio à ſolutione decimarum, dummodo miniſtris congrua, & ſufficiens ſuſtentatio remaneat. ibid.12
Priuilegium Papæ poteſt aliquos, ſiue in parte, ſiue in totum, eximere à ſolutione decimarum, manente ſufficiente Parochi ſuſtentatione. 269.13
Priuilegium, quo quis, ſiue in parte, ſiue in totum, à ſolutione decimarum ſimpliciter eximitur, non extenditur ad noualia, quæ ex poſt facto orta fuerint. 270.14
Priuilegium de percipiendis decimis ſimpliciter conceſſum ad noualia non extenditur. ibid.15
Religioſi omnes ſunt exempti priuilegio in iure ſcripto, à ſolutione decimarum, de noualibus tantùm, quæ propriis manibus, ſeu ſumptibus excolunt. 271.17
Ciſtercienſes, Templarij, & Hoſpitalarij, priuilegio in iure ſcripto non tenentur ſoluere decimas prædiorum ſuorum quæ propriis manibus, aut ſumptibus excolunt. 272.18
Priuilegia Ciſtercienſibus, Templariis, & Hoſpitalariis, conceſſa circa decimas non ſoluendas, non ſuffragantur reſpectu portionis colonorum, neque reſpectu arrendatariorum, neque reſpectu prædiorum locatorum ad pecuniam. ibid.19
Eximuntur à ſolutione decimarum prædiorum ſuorum, quæ manibus, & ſumptibus excolunt, Monachi Cæleſtini, & Cluniacenſes. ibid.22
Monachi Congr. S. Benedicti Valliſ. ibid.23
Monachi Eremi Camaldulen. ibid.24
Monachi B.M. Montis Virginis, ibid.25
Silueſtrini, ibid.26
Fratres B M. de Mercede, ibid.27
Fratres S. Antonij Viennen. ibid.28
Cruciferi, ibid.29
Fratres Prædicatores, ibid.30
Fratres conuentuales S. Franciſci, ibid.31
Canonici Regulares S. Saluatoris, ibid.32
Monachi S. Baſilij, 273.33
Minimi S. Franciſci de Paula, ibid.34
Carthuſiani, ibid.35
Moniales S. Claræ, ibid.36
De Conuerſis vel Confratribus mediæ Crucis, del Thao Ordinis Hieroſol. Virginibus item, & viduis aliiſque mulieribus tertij Ordinis S. Franciſci, S. Dominici, S. Auguſtini, B. Mariæ de Monte Carmelo, Redemptionis captiuorũ Minimorum & ſanctiſſimæ Trinitatis aliorúmque Ordinum, Beatæ nominatis, & Patribus Societatis Ieſu, quid. ibid.37
Exemptio à decimis non ſuffragatur, niſi in ſpecie derogaretur *cap. nuper* 34. *de decim.* 275.38
Priuilegium habentes non ſoluendi decimas de agris quos propriis manibus, vel ſumptibus colunt, debent ſoluere decimas de agris, quos aliis colendos tradunt. ibid.39
Priuilegia exemptionis à ſolutione decimarum ſunt perſonalia, non autem realia, & ideo non tranſeunt ad colonos, arrendatarios, ſeu emptores prædiorum. ibid.40
Papa communicando priuilegia alicuius Religionis, in quibus adeſt expreſſa exemptio à ſolutione decimarum, alteri Religioni non cenſetur etiam communicaſſe exemptionem à ſolutione decimarum, niſi de hac exemptione fiat ſpecialis mentio. ibid.41
Parochus manutenendus eſt in poſſeſſione exigendi decimas ratione prædiorum acquiſitorum per Regulares, donec doceant de ſufficienti priuilegio. ibid.42
Prædia decimarum ſolutioni obnoxia ad Regularium Monaſteria tranſeunt cum ſuo onere, ac proinde Regulares tenentur illas ſoluere Parochialium Eccleſiarum Rectoribus, quemadmodum tenebantur laïci, priuſquam bona ipſa in Monaſterij proprietatem tranſiuiſſent. ibid.43
Priuilegia eximentia à ſolutione decimarum amittuntur, ſi incipiant eſſe enormiter læſiua Eccleſiæ parochiali. 276.44
Priuilegium quando dicatur enormiter lædere, ſpectat ad declarationem Papæ. ibid.45
Exemptio de non ſoluendis decimis ex conceſſione Sedis Apoſt. an effectum ſortiatur, in præiudicium iuris tertiarum Regis Hiſpaniæ remiſſiuè. ibid.45
Religioſi omnes priuilegio in iure ſcripto eximuntur à ſolutione decimarum de nutrimentis animalium, quæ ipſi nutriunt. ibid.46
Leproſi in communi viuentes de horis ſuis, qui ſunt in circuitu domus, & nutrimentis animalium ſuorum decimas ſoluere non coguntur. ibid.48
Epiſcopus non poteſt alicui concedere immunitatem à ſolutione decimarum per viam priuilegij. ibid. 49
Epiſcopus non poteſt contra Concilium diſpenſare. 277.50
Epiſcopus poterit interponere decretum, & conſenſum in compoſitione ſuper ſolutione decimarum. ibid.51
Epiſcopus poterit decimas, quas nunquam poſſedit, poſt earum recuperationem, vel illas ad opus ſuum retinere, vel ſecundum diſcretionem à Deo ſibi datam, alteri Eccleſiæ concedere. ibid 52

Decimas quas aliquando poſſedit Epiſcopus, ſi euertantur ad menſam Epiſcopalem, non poteſt ipſe transferre in perſonam, quæ nunquam moritur. ibid.53
Decimas aliis Eccleſiis concedère poterit Epiſcopus cum aliqua cauſa. ibid.54
Epiſcopus non poteſt ius percipiendi decimas laïcis concedere. ibid.55
Decimarum in conceſſione laïcis facienda, eſt adeò neceſſaria auctoritate Sedis Apoſt. vt non ſufficiat immemorabilis abſque fama priuilegij. ibid 56
Beneplacitum Apoſt. quando eſt reſeruatum in conceſſione Iuris decimandi facta laïcis, præſumitur ex lapſu triginta annorum, non vltra. ibid.57
Epiſcopus ex quibus cauſis poſſit laïcis decimas concedere, oſtenditur. ibid.58
Prælati inferiores poterant ante Conc. Lateranenſe decimas titulo feudi, vel alio temporali laïcis concedere, ſed ex eo fuit illis hoc prohibitum. ibid.59
Sed veriùs, vt. ibid.61
Decimæ ſi laïcis conceſſæ reperiantur, & neſciatur an poſt vel ante Concilium Lateran. fuerint conceſſæ, poſt Concilium conceſſæ cenſentur. ibid.62
Laïcis an, & quando decimas, quas obtinent, in alios transferre poſſint, oſtenditur. 278.63
Conſuetudo habet vim, & efficaciam ad eximendos Parochianos à ſolutione decimarum, ſi adhuc remaneat Parocho congrua ſuſtentatio. 279.64
Conſuetudo valet, vt ex certis fructibus nulla decima, vel aliqua illius portio perſoluatur. ibid.65
Conſuetudo valet vt ex certis fructibus putà fœno, oleo, decima non ſoluatur. ibid 66
Conſuetudo valet, quòd ex eodem prædio vna Eccleſia decimas maiores percipiat, & alia minores. ibid.67
Conſuetudine poteſt introduci, vt decimæ vni Eccleſiæ, aliàs debitæ, alteri adſcribantur, & ſoluantur. ibid 68
Conſuetudo non ſolẽdi integras decimas debet ad effectum excludendi Parochum à decima de iure debita probari cũ requiſitis immemorabilis, ſeu legitimæ præſcriptionis. 280.69
Conſuetudo operari poteſt circa omnes decimas perſonales in pluribus prouinciis. ibid.70
Conſuetudo in ſoluendis decimis eſt conſideranda. ibid.71
Conſuetudo in ſolutione decimarum quæ ſit attendenda, locine vicinioris, an loci vbi prędia exiſtunt, vel vbi ſit ſolutio decimarum, an loci vbi prædicta exiſtunt, vel vbi ſit ſolutio decimarum, an diœceſis, oſtenditur. ibid 72
Conſuetudo ſpecialis præferenda eſt generali. ibid 73
Conſuetudo illa potiùs eſt attendenda, quæ fauet Parochiali, quàm quæ fauet prædiali Eccleſiæ. ibid 74
Decimarum controuerſia in petitorio, vbi quæſtio iuris eſt etiam incidens, ſpectat ad iudicem Eccleſiaſticum: ad ſæcularem verò, quando quæſtio eſt meri facti. 281 1
Iudex Eccleſiaſticus an de poſſeſſorio decimandi cognoſcat, remiſſiuè. 281.3
Decimarum cauſa reputatur profana quoad effectum remiſſoriæ. ibid.4
Decimarum in cauſis proceditur ſummariè, præcipuè quando eſt inter Clericos, quibus de iure debentur decimæ, & eos qui ſoluere debent, & quando quæſtio fuerit inter duas Eccleſias ſuper iure percipiendi decimas. ibid.5
Miniſtri nomine Eccleſiæ pro decimis non ſolutis rei vindicatione, vel perſonali actione vel officio Iudicis contra laïcos agere poſſunt. ibid.6
Decimas ſoluere appellatione remota cogendi ſunt ſubditi, ſed limitatur ibi tribus modis. ibid.7
Decimarum collector, quando modum excederet, ab exceſſu poteſt appellari. 284.8
Decimarum debitor non poteſt prætextu eius, quod ſibi debetur, decimas denegare. ibid.9
Onus ſoluendi decimas eſt reale, & ſequitur poſſeſſorem. ibid.10
Poſſeſſor fundi pro decimis præteritis conueniri poteſt. idid.11
Fundus cenſetur tacitè hypothecatus pro decimis. ibid.12
Tributum ex certo fundo debitum, tranſit in quemlibet poſſeſſorem. ibid.13
Cenſus poſſeſſor pro præteritis redditibus tenetur non excuſſo principali venditore. ibid.14
Decimas non ſoluens, cùm teneatur, excommunicari poteſt, ac debet, monitione præmiſſa. ibid.15
Decimas ſubtrahentes, ſiue non ſoluentes, vel earum ſolutionem impedientes, abſolui non poſſunt niſi plena reſtitutione ſequuta, vel ſaltem remittuntur ab eo, cui debentur, vel denique impotentes ſint ad reſtituendum. 285.16
Parochus an poſſit denegare Sacramenta iis, qui nolunt ſoluere decimas, remiſſiuè. ibid. 17
Vicarius an poſſit imponere interdictum perſonale contra retinentes ſoluere decimas, remiſſiuè. ibid.18
Sepultura Eccleſiaſtica priuari debet, qui ſoluere tenetur decimas, neque eas ſoluit, aut reſtituit Eccleſiæ. ibid.19
Religioſi Confeſſarij ſed maximè Ordinis Prædicatorum, & Minorum, tenentur hortari, & monere fideles ad ſolutionem decimarum. ibid.20
Religioſi omnes excommunicantur *in Clem. 1. de decim.* qui decimas Eccleſiæ debitas vſurpant. ibid.21
Religioſi, qui aliqua, vt audientes à decimarum Eccleſiis debitarum ſolutione retrahant, in ſermonibus ſuis, vel alibi proferre præſumunt, excommunicationem ipſo iure incurrunt. ibid.22
Religioſi ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto ab officio prædicationis præcipitur, vt confitentibus conſcientiam faciant de ſoluendis decimis, quoties à Rectoribus Eccleſiaſticis ad hoc requiruntur. 286.23
Compoſitio facta inter perſonas Eccleſiaſticas nomine ſuarum Eccleſiarum ſuper decimas in futurum ſoluendas valet, modo cauſæ cognitio à Superiore facta interueniat, conſenſúſque, ſeu auctoritas Epiſcopi, vel alterius Superioris accedat. ibid.42
Compoſitio ſuper decimas in futurum ſoluendas, ſi fiat inter Parochos ſine auctoritate Epiſcopi, vel Superioris, non in totum vitiatur,

tiatur,ſed valet pro vita componentium. 286 26

Compoſitio de decimis præteritis non ſolùm cum Eccleſiaſticis perſonis, ſed etiam cum laïcis fieri poteſt ſine auctoritate Superioris, ibid. 27

Decor.

Decor, & competens veſtium ornamentum morum manifeſtiſſima ſolent eſſe ſigna. 60.57

Decretum.

Decreti S.Cong.declarario. 166.161.65

Aliud decretum S. Cong.refertur. ibid.66

Dedicatio.

Dedicationis Cathedralis anniuerſarium celebrandum eſt in ciuitate quidem cum octaua,in Diœceſi verò ſine octaua. 91.28

Defunctus.

Defunctus, ſi dum vixit, elegit ſepulturam in alia Eccleſia priuſquam Parochialis eſſet interdicta, huiuſmodi ſequens interdictum non tollit quartam parochialem, quæ antea deberi cœperat. 217.31

Religioſi non poſſunt cum Cruce intrare Parochias ad leuanda corpora defunctorum apud ſuas Eccleſias ſepelienda, niſi monito prius, & requiſito Parocho. 233.67

Parocho ſpectat declarare per quam viam ſit exportandus defunctus. 234.74

Parochus ſæcularis ſicut defert ſtolam in propria Parochia, & in Parochia Fratrum dum defuncti corpus in eorum Eccleſia ſpelitur, ita Parochus Regularis. ibid.76

Parochi defunctorum in Regularium Eccleſiis humandorum corpora vſque ad eaſdem Eccleſias aſſociare poſſunt. ibid.80

Denuntiatio.

Parochus exteros nequaquam denuntiabit niſi eorum conditionem nouerit legitimo in ſcriptis teſtimonio, quòd alium virum, vel vxorem non habent. 179.6

Parochus antequam ad denuntiationes Matrimoniales deueniat, inquirere debet, an contrahentes eo anno in paſchali ſolemnitate confeſſi fuerint, & S. Euchariſtiam ſumpſerint. ibid.7

Denuntiationes à proprio contrahentium Parocho vel ab alio de eius licentia fieri debent,non ſunt tamen de eſſentia Sacramenti. 180.17

Denuntiationes fieri debent in vtraque,ſponſi ſcilicet,& ſponſę Parochia quando illi ſunt diuerſarum Parochiarum. ibid.11

Denuntiationes faciendæ ſunt tribus continuis diebus feſtiuis, quæ ſibi non ſuccedunt immediatè, dummodo tamen inter vnam, & alteram denuntiationem multos dies feſtos non interponat Parochus. ibid.19

Denuntiationes ferialibus diebus etiam cum Epiſcopi diſpenſatione fieri non poſſunt, niſi in eis ingens hominum multitudo ad Eccleſiam accedat. ibid.20

Denuntiationes validè facere poterit Parochus extra Eccleſiam & Miſſarum ſolemnia, ſi magnus populi concurſus, & locus aptus ſit vt ad multorum notitiam perueniat. 181.21

Formula qua in his denuntiationibus vti debebit Parochus, ponitur. ibid.22

Parochus non ſtatim atque tres denuntiationes factæ erunt, ad Matrimonij celebrationem procedere debebit, niſi tranſacto trium, vel duorum ſaltem dierum ſpatio. ibid.23

Parochus an aliquibus caſibus denuntiationes omittere poſſit, oſtenditur. ibid.24

Parochus prætermiſſis denuntiationibus Matrimonium celebrās grauiter peccat,& ſeueriùs erit ab Ordinario puniendus. ibid.25

Matrimonium abſque denuntiationibus contractum validum remanet, etiamſi Ordinarius recuſet dare licentiam quòd fiant poſt. ibid.26

Pœnam triennalis ſuſpenſionis comminatam *in cap.cum inhibito, §. ſanè, de cland. deſponſ.* an incurrat Parochialis Sacerdos, qui interfuit Matrimonio valido, clandeſtino tamen ob denuntiationum omiſſionem? oſtenditur. ibid.27

Dies feſti.

Dies feſtos in quibus ab operibus ſeruilibus eſt vacandum, populo denunciare tenetur Parochus. 122.4

Feſtorum obſeruantia quoad vacationem à ſeruilibus, incipit à media nocte præcedentis diei vſque ad aliam ſequentis. ibid.5

Conſtitutio Pij V.circa dierum feſtorum obſeruationem, refertur. 123.11

Vendere, emere,ſeu aſportare merces non licet diebus feſtis niſi tantū ad victum neceſſaria, aut alia minuſcula. ibid.4

Dignus.

Dignus offerendo in concurſu pecuniam digniori, vt deſiſtat ab oppoſitione,committit ſimoniam, & tenetur ad cedendum beneficio, & reſtituendo fructus perceptos. 30.106

Diſpenſatio.

Diſpenſatione non indigens præfertur indigenti. 1.121

Diſpenſare poteſt Epiſcopus de iure communi cum habentibus Parochialem cauſa ſtudij ne vſque ad ſeptennium ad Sacerdotium promoueatur, & quid poſt Concil.Tridenr.oſtenditur. 56.22

Diſpenſare non poteſt Epiſcopus vt duo viri, vel duæ fœminæ ſimul ſuſcipiant. 139.23

Doctrina Chriſtiana.

Parochus Dominicis, & aliis feſtiuis diebus tenetur pueros Parochiæ ſuæ, Fidei ſuæ rudimenta, & doctrinam Chriſtianam docere. 116.1

Parochus, qui nimium negligens fuerit in doctrina Chriſtiana docenda,peccabit mortaliter. 117.2

Epiſcopus conſtito ſibi de Parochi negligentia,vel ſufficientia in docenda doctrina Chriſtiana, poterit ex fructibus Parochialis Eccleſiæ aſſignare partem congruam alteri, qui hoc miniſterium loco ipſius adimpleat. ibid.3

Parochus an poſſit mulctis, & pœnis etiam in caſu notabilis negligentiæ, aut contumaciæ cogere pueros ad diſcendam doctrinam Chriſtianam? oſtenditur. ibid.6

Parochus ſæpe admonere debet parentes, propinquos, tutores,& alios, quorum curæ ſunt pueri commendati, vt eos mittant ad Parochias omnibus diebus feſtis, aut ſaltem Dominicis ad Doctrinam Chriſtianam addiſcendam. 118.7

Doctor.

Doctor præfertur non Doctori. 30.114

Doctor

Doctor vtriuſque iuris præfertur Doctori vnius tantùm. ibid.
Doctori, cuius vita ignoratur, præfertur minus doctus modò idoneus, cuius mores ſunt noti. ibid.115

Dominicani.

Dominicani Fratres poſſunt proceſſionem Sanctiſſimi Sacramenti Dominica infra octauam Corporis Chriſti facere per vicos, & plateas ab eis ſemel eligendas abſque Parochorum conſenſu. 106.14

Domus Parochialis.

Domus Parochialis,id eſt, habitationis Parochorum,debent reparari & inſtaurari eodem modo, quo Eccleſiæ Parochiales. 108.12
Rector, & Parochiani à quibus compellantur ad reparationem Eccleſiæ. ibid.

Dux viatorum.

Dux viatorum,qui ad Dei regnum per iter arduum contendunt, eſt Parochus. 46.3

E.

Ebrietas.

Ebrietatem, & crapulam fugere debent Parochi, & ſub qua pœna,oſtenditur. 61.15
Ebrietas quot mala gignat? oſtenditur. ibid.

Eccleſia.

Eccleſia non percipit decimas, vel primitias,ergo non eſt Parochialis, non benè concludit argumentum. 6.31
Eccleſia præſumitur Curata vbi beneficium habuerit populum, vel Clerum. 7.37
Eccleſia non debet dedicari, niſi tantum aſſignetur, quod duobus ſufficiat. ibid 41
Eccleſia in titulum eſt conferenda, & inter duos non eſt diuidenda. 35.51
Eccleſia non debet dedicari niſi tantum aſſignetur, quod duobus ſufficiat. 101.39
Parochi Eccleſias cùm indigent reparare,& reſtaurare, debent pro rata ſcilicet redditunm. 107.1.& 108.2
& deducto priùs neceſſario ad ſuam ſuſtentationem. ibid.4
Commendatores perpetui tenentur ad reparationem Eccleſiarum. 108.3
Eccleſiam olim intrare non poterat vir, qui cum propria vxore copularetur, niſi lotus aqua. 111.34
Eccleſiæ in egreſſu ſinguli aqua aſperguntur ad veniales ſaltem maculas abſtergendas. ibid 35
Eccleſia illa, apud quam defunctus fuerit ſepultus, tenetur partem eorum, quæ ille pro anima ſua eidem Eccleſiæ reliquit, Parochiali Eccleſiæ tradere, in qua domicilium defunctus habebat. 214.3

Edictum.

Edictum pro concurſu faciendo intra decem dies eſt proponendum, & totidem remanere debet affixum ad valuas Eccleſiæ, & non poteſt apponi cum maiori termino viginti dierum. 21.40
ictum pro concurſu faciendo apponi debet ab Ordinario loci vbi exiſtit beneficium, & ibidem examen eſt peragendum, etiamſi beneficium ab ordinario alterius diœceſis ſit conferendum. ibid.41
Edictum eſt de ſubſtantia, & forma concurſus Parochialium. ibid.42

Electio.

Eligere ex approbatis ad Parochialem magis idoneum, ad ipſum Epiſcopum ſpectat. 27.91
Eligere ex approbatis ad Parochialem poteſt Epiſcopus extra locum examinis, & etiam abſentibus examinatoribus. ibid.93
Electio facta de magis idoneo ad Parochialem vacantem ſignificanda eſt intra quatuor menſes,& ſi fuerint tranſmiſſi, nec peruenerit ad manus Collatoris intra dictum tempus, prouiſio deuoluitur. ibid.94
Electio, & prouiſio in concurſu Parochialium facta de digno omiſſo digniore eſt nulla. ibidem 95
Eligere ad Parochialem prouidentes tenentur illum, qui maioribus iuuatur meritis. 27.97
Electores ſub pœna peccati mortalis digniorē ſeu meliorem eligere tenentur. 28.98
Eligere licet dignum prætermiſſo digniore in Canonicatibus, & dignitatibus, ac aliis ſimplicibus beneficiis curam animarum habenribus. 29.103
Electio non erit ſimoniaca,nec illicita ſi quis tradiderit pecuniam electoribus indignum eligere volentibus ne illum eligant. 30.107
Pecuniam offerre non eſt licitum pro electione particularis perſonæ, etiam digniſſimæ.ibid. 108
Originarius idoneior iudicandus, ac præferendus eſt,ſi alter ſit extraneus ibid.101
Dignus de ciuitate, vel gremio Eccleſiæ poteſt eligi poſthabito digniore extraneo. ibid. 111
Diues potius quàm pauper eligi debet,ſi Eccleſia, cui eſt prouidendum, ſit pauper. 31.118
Electione in concurſu facta per Epiſcopum, interpretatio eſt facienda ad illius fauorem, quòd omnia conſiderauit, & magis idoneum arbitrio ſuo elegerit. 34.141
Irrationabilitas electionis Epiſcopi in concurſu debet eſſe manifeſta,vt ſit locus appellationi. 35.143.

Emptio, & venditio.

Emere, vel vendere, aut conducere poſſeſſione propter cupiditatem Clericis non licet, niſi neceſſitas inſtet. 64.38

Epiſcopus.

Epiſcopus vicinior manutenendus eſt in ſua quaſi poſſeſſione concurſus inſtituendi in vacationibus Eccleſiarum Parochialium. 21.39
Epiſcopus non tenetur prorogare terminum concurſus,ſed benè facit eum prorogando. ibid.40
Epiſcopus non excuſatur ſi poſt annum adhibeat examinatores ſuperſtites non extantibus ſex. 23.60.
Epiſcopus non poteſt loco examinatorum Synodalium demortuorum alios ſubrogare vſque ad nouam Synodum. ibid 64
Epiſcopo non licet ſubrogare alios in locum examinatorum Synodalium, qui per ſententiam de crimine ſimoniæ fuerunt condemnati. ibid.65
Epiſcopus poteſt gratificari data in approbatis paritate. 27.89
Epiſcopus cognoſcere debet de cauſis abſentiæ etiam ab Eccleſiis Parochialibus,quarum colla-

tio inferiores ſpectat.. 82.62
Epiſcopus præcipiens ſub excommunicationis ſententia ipſo facto incurrẽda ne quis ſtante indubitata cauſa operaretur diebus feſtis excommunicatio non ligat. 122.8
Epiſcopus poteſt etiam Regulares cogere, vt offertorio Miſſarum Conuentualium, quæ Dominicis diebus in Monaſteriis celebrantur, declarent Fidelibus quæ feſtiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrunt. 125.26

Euchariſtia.

Sacerdotibus quibuſcunque ex Chriſti inſtitutione competit ordinaria poteſtas adminiſtrandi Sacram Euchariſtiam Chriſtiano populo. 163.1
Sacerdotes licitè non adminiſtrant Sacram Euchariſtiam niſi habeant Ordinariam, vel delegatam iuriſdictionem ad hoc Sacramentum adminiſtrandum, excepto neceſſitatis caſu. ibid. 2
Diaconi iam hodie ex vſu, & conſuetudine Eccleſiæ, & ob Sacerdotum copiam nullo modo adminiſtrare poſſunt Sacram Euchariſtiam, niſi exiſtente grauiſſima cauſa, & interueniente vrgente neceſſitate. ibid.4
Excommunicatus non poteſt diſtribuere Euchariſtiam, nec eam deferre ad infirmos. 164.5
Sacerdos ſimplex de licentia Parochi licitè valet Sacramentum Euchariſtiæ in Eccleſia Parochiali miniſtrare, etiamſi ab Epiſcopo non ſit expoſitus ad Sacramenta miniſtranda. ibid. 6
Regulares obtinent priuilegia poſt *Clem.* 1. *de priuil.* vt non requiſita licentia Parochi omnibus Chriſti fidelibus Sacram Euchariſtiam in ſuis Eccleſiis per ſe, vel per alios Sacerdotes ſæculares in illis miniſtrantes adminiſtrare poſſint. 165.8
Religioſi, qui in partibus Indiarum de licentia Hiſpaniarum Regum Sacramentum Euchariſtiæ adminiſtrant, nullo modo incidunt in excommunicationem *Clem.* 1. *de priuil.* ibid. 9
Religioſi vigore ſuorum priuilegiorum an poſſint ſine Parochi licentia adminiſtrare populo Sanctiſſimam Euchariſtiam? oſtenditur. ibid. 10
Sacerdotes Regulares tempore Paſchatis non poſſunt miniſtrare Euchariſtiam ſecularibus, vt adimpleant præceptum Eccleſiaſticum annuæ Communionis. 166.11
Parochus ſuis ſubditis Euchariſtiam miniſtrare debet, quando illi ex obligatione communicare debent. ibid.13
Parochus tenetur Euchariſtiam miniſtrare quoties pij ſubditi eam rationabiliter petunt. 167.15
Euchariſtia in die Paraſceues non eſt diſtribuenda aliis quàm infirmis. ibid 16
Parochus Euchariſtiam miniſtrans in peccato mortali an peccet mortaliter. ibid.17
Peccatoribus notoriis Euchariſtia adminiſtranda non eſt. 168.20
Peccator notorius dicitur, qui manifeſtus eſt, vel per ſententiam, vel per confeſſionem factam in iudicio, aut per euidentiam rei, quæ nulla tergiuerſatione celari poteſt. ibid. 21
Viatores Euchariſtiam ſumere valent in ea Parochia, in qua tempore Paſchatis reperiuntur. 169.23
Parochus, qui Miſſæ ſacrum non fecit ſibi ipſi poteſt Euchariſtiam miniſtrare. ibid.24
Laïcus non poteſt Euchariſtiam per ſe ſumere, niſi neceſſitate extrema mortis, & in abſentia Sacerdotis. ibid.25
Euchariſtiam pro communicandis infirmis debet Parochus ſub fideli cuſtodia, & in loco decenti conſeruare. ibid 27
Lampas ante ſanctiſſimam Euchariſtiam noctu, diúque ardere debet. 170.29
Onus deferendi ad infirmos S. Euchariſtiam eſt de pertinentibus ad curam animarum. ibid. 31
Parochus quo habitu, & decentia S. Euchariſtiam deferre debeat ad infirmos. ibid.32
Euchariſtiam non eſt per plateam, in qua habitant Iudæi, deferenda. ibid.33
Euchariſtia ad ægrotos etiam de nocte deferri debet, ſi neceſſitas ſuadeat. ibid 34
Euchariſtiam non ieiuno dare licitum eſt ob ſolam neceſſitatem. 171.37
Euchariſtiam, qui ſemel in mortis periculo conſtitutus per modum viatici accepit, perſeuerante eodem periculo poteſt iterum accipere per eundem modum viatici. ibid 38
Parochus ratione neceſſitatis poteſt Euchariſtiam miniſtrare per modum viatici infirmo non ieiuno exiſtenti in mortis articulo, non tantùm ſemel, ſed iterum. 172.41.42
Euchariſtia ad ægrotum adoranda deferri non debet ſi eam ob tuſſim, aut aliàs ſumere non poteſt pro viatico. 173.44
Parochus non tenetur Euchariſtiam deferre ad infirmum propè moriturum, ſi timeat fore vt eam non poſſit illi miniſtrare, niſi valde feſtinanter currat. ibid.46
Interdicti localis tempore poteſt Parochus S. Euchariſtiam quatenus viaticum morientium miniſtrare, non tantùm ſemel, ſed quoties expedierit, cum pompa, & ſolemnitate conſueta. 174.48.49
Tabernaculum ſanctiſſimæ Euchariſtiæ non eſt deferendum Sacerdotum humeris, ſed manibus tantùm celebrantis, non obſtante quauis contraria conſuetudine. ibid.50

Examen.

Examen ſtatim elapſo termino edicti poteſt per Epiſcopum inchoari, ſed non poteſt eadem die claudi, vbi plures fuerunt deſcripti, quia ſunt expectandi, vel vocandi, alioquin vitiatur concurſus. 22.46
Examen vbi nullus ex comparentibus vult ſubire Epiſcopus aſſignare debet alium terminum, ſiue edictum, & ſi adhuc nemo comparet, vel aliàs nemo idoneus reperitur, tunc poterit Parochia abſque concurſu conferri. ibid.51
Examen concurſus faciendum eſt ab Epiſcopo, ſiue eo impedimento ab eius Vicario generali, atque ab aliis examinatoribus non paucioribus, quàm tribus, & etiam Epiſcopo non impedito poterit fieri examen coràm Vicario. ibid.52
Examen omnium concurrentium ad Parochialem, ſi vna die fieri non poteſt, poterit in alio continuari. 23.53
Examinis per concurſum forma an ſeruanda ſit, vbi Eccleſia Parochialis ſit iuriſpatronatus partim Eccleſiæ, partem laïci, oſtenditur. 31.125.126

Examen

Examen per concurſum fieri non debet in vacatione Parochialium, quæ ſunt iuriſpatronatus laïcorum, ſed ſufficit quòd deputatus à patronis examinatoribus in diœceſana Synodo deputatis, & idoneus iudicetur. 32.129

Examen per concurſum inter ipſos præſentatos requiritur in vacatione Parochialium de iurepatronatus laïcorum, vbi plures ſunt præſentati, & æqualibus vocibus gaudent. Collatio Parochialis ſi ſpectet ad inferiorem, & in concurſu plus æquè idonei ſint denunciati, facultas eligendi magis idoneum ad Epiſcopum pertinet. 33.130

Examinator.

Examinatores debent ſingulis annis proponi in Synodo ad minus ſex, & ab ea Synodo probari, quorum officium etiam poſt annum ſuæ electionis non expirat. 13.54

Examinatores in Synodo nominatim, & non in genere proponi debent. ibid.55

Examinator vt dicatur probatus à Synodo, debet dimidiam partem ſuffragiorum ferre ab iis, qui vocem habent in Synodo. ibid.56

Examinatores aliqui ſi ex ſex intra annum ſuæ electionis mortui fuerint, totam facultatem examinandi vnà cum Epiſcopo ad ſuperſtites ſpectare debet eo annodurante. ibid.57

Examinatores ſi decedat, vel in longinquas partes recedant, quid faciendum, oſtenditur, & ibid. 58.62

Examinatores Synodales durant donec alij in Synodo deputati fuerint, verùm ſi anno elapſo aliqui ex eis mortui fuerint, officium omnium expirat. ibid.59

Examinatores non Synodales extraneos non licet Epiſcopo auctoritate ordinaria ſibi aſſumere, qui ſuppleant numerum non exiſtētium. ibid.62

Examinatorum deputationis anno elapſo non eſt Epiſcopo permiſſum iiſdem abſentibus vel aliis legitimè impeditis alios in eorum locum ſubrogare. ibid.63

Negatiua illa quòd quis non eſſet examinator Synodalis, quomodo probanda oſtenditur. 24.72

Examinatores neceſſariò eligi debent, qui ſint Magiſtri, ſeu Doctores, aut Licentiati in Theologia, vel iure Canonico, ſi extent alioquin alij Clerici, qui ad id videbuntur magis idonei. 25.73

Examinatores Synodales eligere non poteſt Epiſcopus, qui non ſint Doctores, ſeu Magiſtri, aut Licentiati in Theologia, vel iure Canonico, ſi extent, alioqui alios Clericos, qui ad id munus idonei videbuntur. ibid.74

Clerici ſeculares, aut Regulares in examinatores Synodales eligi non poſſunt, qui Doctoratus, vel Licentiaturæ gradu inſigniti non fuerint, niſi vlli viri huiuſmodi qualitatis non extent. ibid 75

Examinatores Synodales debent iurare, itaut ſi non iurauerint, concurſus coram eis habitus vitietur. ibid.76

Examinatores Synodales non poſſunt quicquam prorſus occaſione examinis nec ante, nec poſt accipere, alioquin ſimoniæ vitium tam ipſi, quàm alij dantes incurrunt. 26.79

Beneficiis antea obtentis priuantur examinatores Synodales ſi occaſione examinis ſiue antea, ſiue poſt aliquid accipiant etiam gratis, & liberaliter datum. ibid 80

Examinatores Synodales non poſſunt quicquam pro labore, vel titulo ſtipendij ad ſuſtentationem ex fructibus beneficij vacantis, vel alia ratione accipere. ibid.81

Ordinarius non poteſt ſtatuere aliquod ſtipendium, etiam minimum, examinatoribus deputatis in Synodo pro occurſu Parochialium. ibid.82

Epiſcopus poteſt aliquid de ſuo examinatoribus Synodalibus conferre titulo præmij, vel ſtipendij, ſeu ſuſtentationis. ibid.83

Examinatores peracto examine debent eos renuntiare Epiſcopo, quos idoneos repererint, non tamen tenentur explicitè referre ſingulas qualitates eorum, qui ſunt examinati. ibid 84

Examinatores etiam extraiudicialiter poſſunt informari de qualitatibus concurrentium. ibid.85

Examinatores vt palàm inter ſe ſua vota conferant magis expedit, deinde Notario iubeant vt in actis ſuis ſimpliciter ſcribat Titium approbatum idoneum, Seium reprobatum. ibid.86

Vota dare debent examinatores dum ſimul congregati ſunt cum Epiſcopo, non autem ſeparatim, ſicut Epiſcopus, vbi datur locus acceſſiui, debet ipſe accedere examinatoribus ſimul congregatis. 27.87

Idoneus qui magis ſit ex concurrentibus ad Parochialē vacantem, nunquam ſpectat ad examinatores iudicare, ſed ad Epiſcopum ſolùm. ibid.90

Examinatorum Synodalium relationem quominus executionem habeat, nulla deuolutio, aut appellatio etiam ad Sedem Apoſtolicam impedire poteſt. 34.137

Examinatus.

Examinatus dicitur reprobatus, qui ſolus comparens ad ſe examinandum coram tribus examinatoribus fuit ab vno approbatus, cæteris reprobantibus. 27.88

Excommunicatus.

Excommunicati, & nominatim interdicti, & illi, quibus ſpecialiter eſt ingreſſus Eccleſiæ interdictus, ab Eccleſia eiici debent. 111.31

Extrema Vnctio.

Sacerdos quiuis Sacramentum Extremæ Vnctionis validè confert. 197.1

Extremam Vnctionem miniſtrans cùm non ſit Parochus, vel facultatem habeat à proprio Parocho, grauiter peccat. 198.2

Regulares Sacerdotes, qui clericis ſecularibus, ſiue laïcis Extremam Vnctionem ſine Parochialis Presbyteri ſpeciali licentia miniſtrauerint, ipſo facto ſunt excommunicati excommunicatione Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter reſeruata. ibid.3

Regulares Sacerdotes omnibus, & ſingulis Fratribus profeſſis, conuerſis, oblatis, donatis, & ſeruitoribus ſæcularibus poſſunt Extremam Vnctionem, toties quoties neceſſarium fuerit, miniſtrare abſq; alicuius pœnæ incurſu ibid.4

Parochus ſi abſit, vel non poſſit, aut per manifeſtam iniuriam nolit Extremam Vnctionem miniſtrare, neque hoc caſu Superior adiri queat pro petenda licentia, tunc quiuis alius Sacerdos non excommunicatus, aut ſuſpenſus eam licitè poterit miniſtrare. ibid.6

Extremam Vnctionem poſſunt plures Sacerdotes ſimul

ſimul cum Curato eodem tempore dare, vrgente neceſſitate. ibid.7

Parochus ratione officij obligatur Extremam Vnctionem miniſtris miniſtrare, ita vt peccet mortaliter ſi pœnitenti ſine iuſta excuſatione neget. 199.10

Extremæ Vnctionis capax eſt ſolus homo baptizatus de vita periclitans, qui ratione vtitur, vel certè antea vſus eſt, hocque Sacramentum recipere optauerit. ibid.11

Extrema Vnctio non eſt neganda pueris rationis vſum ſufficientem habentibus ad peccandum, & S. Pœnitentiæ, aut Euchariſtiæ recipienda capacibus. ibid.12

Extrema Vnctio neganda non eſt diuturno tempore amentibus, aut phreneſi laborantibus, modo priuſquam in talem amentiæ ſtatum peruenissent, Sacramentum hoc ſaltem interpretatiuè deſiderauerint. 200.13

Parochus eo caſu Extremam Vnctionem miniſtrare debebit cùm viderit hominem vita periclitari. ibid.14

Parochus poterit Extremam Vnctionem miniſtrare cum viderit hominem morti proximum eſſe ob peſtem, ob tactum viperæ, ob vulnus, ob rabidum morſum. ibid.15

Senibus, qui ſenectute conficiuntur, abſque alia infirmitate tenetur Parochus extremam Vnctionem miniſtrare. ibid.18

Parochus ad Extremam Vnctionem miniſtrandam non debet expectare articulum, quo infirmus omni prorſus ſenſu careat, aut quo omninò ipſius deſperata ſit ſalus. ibid.19

Extrema Vnctio poteſt miniſtrari infirmo extra lectum iacenti. ibid.20

Parochus poterit ſtatim in principio morbi Extremam Vnctionē miniſtrare, etſi diuturnior morbus videatur, ſi tamen ſalus deſperata ſit. ibid.21

Extrema Vnctio miniſtrari poteſt quamuis adhibito medicorum iudicio probabiliter dubitetur an homo in periculo mortis ſit, necne. 201.22

Extremæ Vnctionis materia remota eſt oleum ex oliuis ab Epiſcopo priùs benedictum, vel ſaltem à ſimplici Sacerdote ex Papæ commiſſione. ibid.24

Parochus peccat ſi oleum alterius anni Extrema Vnctione miniſtranda adhibeat, niſi aliud ſuadeat neceſſitas. ibid.25

Oleum conſecratum pro Extrema Vnctione miniſtranda ſi creditur non ſufficere pro toto anno, licitè poterit Parochus miſcere aliquam minorem quantitatem olei non conſecrati. ibid.26

Extremæ Vnctionis materia proxima eſt vnctio ſaltē quinque ſenſuū facta à Sacerdote. ibid.27

Extrema Vnctio quando miniſtratur in caſu neceſſitatis, eo quòd periculum ſit in mora ſine culpa, poterit vna auris, vel vna manus inungi. 202.33

Forma Extremæ Vnctionis quæ. ibid.35

Extrema Vnctio ex conſuetudine fermè vbique obtenta vltimo loco inter Sacramenta morituro confertur. ibid.36

Extremam Vnctionem conferre infirmo antequā ſuſceperit Sacramentum Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, non eſt peccatum mortale. ibid.37

Parochus non poterit Extremam Vnctionem iterum conferre durante eodem periculo morbi. ibid.38

Parochus non poteſt prætermittere Orationes, & Pſalmos qui in Extremæ Vnctionis adminiſtratione præſcribentur ab Eccleſia abſque peccati mortalis incurſu. 203.39

Pſalmi ſeptem Pœnitentiales ex præcepto Eccleſiæ non ſunt neceſſarij in adminiſtratione Extremæ Vnctionis. ibid.40

Extremam Vnctionem non licet adminiſtrare in neceſſitate non adhibitis veſtibus ab Eccleſia præſcriptis. ibid.41

Peſtis tempore propter periculum contagionis ſatis eſt in adminiſtranda Extrema Vnctione adhibere ea, quæ eſſentialia ſunt. ibid 42

Parochus in adminiſtranda Extrema Vnctione vnum miniſtrum clericum, ſi haberi poſſit, adhibere debet, alioqui ſolus illam conferens reliqua etiā omnia peragere poterit. ibid.43

Parochus non debet ſine lumine Extremam Vnctionem deferre. ibid 44

Interdicti tempore Extrema vnctio nulli laïco, vel etiam clerico, aut Religioſo, ſi ſufficienti priuilegio muniti non ſint, miniſtrari poteſt. ibid.

Extrema vnctio interdicti tempore miniſtrare poterit quando infirmus nullum aliud poteſt recipere Sacramentum. ibid.46

Vide *Vnctio.*

F.

Fabrica.

FAbricæ beneficiorum nomine in materia reſtitutionis fructuum amiſſorum ob non recitationem Officij diuini, venit fabrica domus beneficij pro fructibus colligendis, & conſeruandis. 93.41

Familiaritas.

Familiaritas tollit multum de præſumptione, quæ aliàs eſſet pro Epiſcopo circa agnoſcendam vitam, & mores concurrentium ad Parochiales. 35.144

Feſti dies.

Vide *Dies.*

Feſta Kalendarij Romani non poſſunt Epiſcopi eleuare ad nobiliorem ritum. 90.13

Fidelis.

Fideles omnes baptizati vtriuſque ſexus poſt perfectum vſum rationis, qui ſibi conſcij ſunt alicuius peccati mortalis, tenentur præcepto annuæ Confeſſionis. 150.18

Fides.

Fides extracta per Parochum ex ſuis libris, vt in iudicio probet, eſt neceſſariò facienda cum formali tranſcriptione partitæ de verbo ad verbum. 70.21

Fides extracta per Parochum lite pendente in Rota, ſine citatione, & recognitione non probat. ibid.22

Fidei rudimenta, ſeu articulos tenentur omnes ſub peccato mortali ſcire. 117.4

Fidei profeſſio, vide *Profeſſio.*

Formulæ.

Formula erectionis Parochialis Eccleſiæ cum vnione beneficij ſimplicis. 37.form. 1

Erectionis nouæ Parochialis cum diſmembratione alterius. 38.form. 2

Deputationis Vicarij ad Parochialem vacantem donec de Rectore prouideatur. 40.form.3
Literarum deputationis depoſitarij,& exactoris bonorum Eccleſiæ vacantis. ibid.form.4
Edicti de examine eorum, qui Eccleſiæ Parochiali præficiendi ſunt. ibid.11.form.5
Fidei examinis, & approbationis ad Parochialem vacantem. 41.form.6
Fidei examinis,& approbationis in concurſu,& electionis ad Parochialem vacantem in menſe Apoſtolico. ibid.form.7
Edicti affigendi facta coram Epiſcopo præſentatione de beneficio iuriſpatronatus. ibidem form.8
Inſtitutionis Eccleſiæ Parochialis de iurepatronatus. 42.form.9
Literarum collationis Eccleſiæ Parochialis.43.form.10. & ſeq.
Collationis Parochialis vacantis per aſſequutionem,ſeu ingreſſum Religionis,aut contractum Matrimonij. 44.form.11.
Inductionis in poſſeſſionem Parochialis collatę auctoritate ordinaria per executorem.ibid.form.12
Inductionis in poſſeſſionem Parochialis per Notarium. 45.form.13
Formula obſeruanda à Parochis in deſcribendis matrimoniis ponitur. 69.9
Formula partitæ in libris mortuorum per Parochum deſcribendæ, ponitur. ibid.11
Formula denuntiationis,vide *Denunciatio.*

Fructus.

Fructuum ad reſtitutionem tenetur qui Parochialem ſuſcepit animo abſoluto eam demittendi,& non ſuſcipiendi Sacerdotium. 54.14
Fructuum reſtitutio ob non reſidentiam amiſſorum facienda eſt fabricæ Eccleſiæ, vel pauperibus, nec obtineri poteſt compoſitio. 83.68
Reſtituere tenentur Parochi fructus amiſſos ob non factam reſidentiam,etiam ante vllam iudicis ſententiam. ibid.69
Fructuum appellatione in materia reſtitutionis ob non factam reſidentiam, veniunt naturales ſolùm,ac naturales,& artificiales,non autem induſtriales. ibid.70
Fructus, qui ex actu hominis, & illius miniſterio perſonali acquiruntur, in duplici ſunt differentia., 243.30
Fructus acquiſiti ex cauſa iniuſta,& iniurioſa,licitè tamen retenti, dupliciter conſiderari poſſunt. ibid.31
Fructus aliquando accipiuntur ciuiliter,aliquando naturaliter. 245.36
Fructus diuerſimodè accipiuntur in decimis prædialibus,ac in decimis perſonalibus. ibid.37

Functio.

Functiones Parochiales ſunt illæ, quæ à proprio Parocho, & non ab alio fiunt. 104.1

Funus.

Parochus violenter rapiens, vel ſpolians funus antequam veniat ad munus eorum, quibus debetur,perdit ius, quod habet, & quartam Canonicam. 228.27
Parocho competit ius conuocandi alios Sacerdotes pro obeundis funeribus ſi nullos ipſi hæredes deſtinauerint. 232.59
Parochus poteſt ad debitum vocare ad funus clericos,quos voluerit,non cogitur vocare viciniores,niſi aliter diſponant hæredes.ibidem 60
Confraternitates non poſſunt accedere ad funeralia mortuorum, niſi ſpecialiter,& expreſsè vocentur. 233.61
Vocati omnes ad funus debent conuenire ad Parochialem defuncti. ibid.63

Funerale.

Funeralia dicuntur, quæ ratione ſepulturæ obueniunt,& quæcunque occaſione funerum ad Eccleſiam perueniunt,& ea, quæ cum funere portantur. 208.37
Funerale ducere, & proſequi tenetur Parochus vſque ad ianuam Eccleſiæ Regularium, in qua ſepeliendus eſt defunctus. 234.75

G.

Geſta.

Geſta ſacramẽtaliter ab eo, qui verus Parochus non eſt,ſed communi errore talis exiſtimatus habens titulum putatiuum à legitimo ſuperiore,ſunt valida in foro conſcientiæ. 132.27
Geſta vt valeant non ſatis eſt communis error,ſed neceſſariò requiritur titulus à ſuperiore collatus, quamuis inualidus. 133.33

Granum.

Vide *Decima.*

H.

Habendi verb.

Habere dicitur cum effectu. 11.76

Habilis.

Habilior is dicitur, qui muneri,cui præficitur, eſt aptior. 31.117

Habitatio.

Habitatio bona fide, & non fraude ſuſcepta in aliquo loco, vnde quis non poteſt commodè reuertere, ad ſumenda Sacramenta in loco Parochiæ vbi domicilium habet,illius Parochianum efficit. 149.11

Hiſpania.

Hiſpaniæ Regnorum appellatione comprehenditur Regnum Luſitaniæ. 90.16

Hiſtria.

Vide *Meretrix.*

Hiſtrio.

Vide *Mimus.*

I.

Idoneitas.

Idoneitas ad Eccleſiam Parochialem non ſolùm conſideratur reſpectu ſcientiæ, ſed etiam ætatis,morum,prudentiæ.& huiuſmodi. 319.122

Illicitum.

Illicita in Eccleſia facientes quas pœnas incurrant,oſtenditur. 112.37

Impeditus.

Impedito non currit tempus. 55.18

Indulgentia.

Indulgentiæ,& aliæ ſpirituales gratiæ ſine Ordinariorum

tiorum licentia non publicandæ. 124.19
Indulgentiæ conceſſæ à Prælato penitùs falſo, qui putabatur verus, non minus operantur, quàm ſi eſſent conceſſæ à Prælato vero. 133.31

Infidelis.

Infideles permittuntur ingredi Eccleſiam ad verbum Dei audiendum, & ibidem ſtare poſſunt vſque ad Miſſam Cathecumenorum. 111.32

Infirmus.

Infirmos ſuæ Parochiæ viſitare, eóſque opportunis remediis iuuare debet Parochus. 71.27
Infirmus vbi incipit agonizari quæ obligatio incumbat Parochis. ibid.28
Infirmo, qui Sacramenta recipit, non tenetur Parochus ſub peccato mortali aſſiſtere. ibid.29
Infirmo impœnitenti vſque ad reductionem debet Parochus aſſiſtere. ibid.30
Parochus ſub peccato mortali non obligatur infirmum reducere, vt teſtamento res ſuas diſponat. 71.31
Infirmus in mortis articulo conſtitutus ſi adueniente Parocho nullum peccatum confiteri poſſit, quid Parochus hoc caſu agere debeat. 155.46
Infirmus quando inchoatam Confeſſionem perficere nequit, quid agere debeat Parochus. 156.49
Parochus infirmo moribundo qualiter aſſiſtere debeat, remiſſiuè. 403.47

Ingratitudo.

Ingratitudo contra Deum inducitur ex conſuetudine non dandi illi primitias de frugibus terræ, qui abundanter nobis dona concedit. 236.5

Inhabilitas.

Inhabilitas quando procederet à iure diuino, aut naturali, licèt concurrat communis error, & titulus, geſta per ſic inhabilem nullius ſunt momenti. 133.35

Intorſtitium.

Intorſtitiorum, ſeu cereorum Confraternitatum ſecularium funera aſſociantium quarta funeralis Parocho minimè debetur. 219.40
Intorſtitia, cerei, & candelæ, quæ per viã deferuntur, & circa cadauera accenduntur, ſunt diuidenda pro æquali portione inter Parochum defuncti, & illum ad cuius Eccleſiam defunctus defertur. ibid.42

B. Ioanna.

Vide *Verdiana.*

Ioculatores.

Vide *Mimus.*

S. Ioſeph.

S. Ioſephi, & S. Annæ dies feſti ſub obſeruantia, & præcepto comprehenduntur. 124.17

Irregularitas.

Irregularitatem incurrit, qui miniſtrat in Ordine ſacro, quem non habet, modò ſcienter, ſeriò, & ex officio miniſtret. 137.3

Iudex.

Iudex ſubdelegatus ſiue vigore executorialium, propter rem iudicatam, ſiue vigore mandati de immittendo procedens ad aliquam executionem parte ſe opponente ſemper dicitur attentare. 293.30

Iudico, Iudicium.

Iudicare quis ex concurrentibus ſit magis idoneus, ſpectat ſolùm ad Epiſcopum, non verò ad examinatores. 31.123

Iudicia omnia Eccleſiæ poſſunt fieri in Eccleſia. 110.21

B. Iulia.

Vide *Mulier.*

Iuramentum.

Iuramentum examinatoribus Synodalibus debet præſtari tactis ſacroſanctis Euangeliis. 25.77
Iuramentum præſtare poſſunt examinatores extra Synodum in manibus Notarij. ibid.78

Ius.

Iura loquentia de Parochialibus non habent locum in Collegiatis Curatis. 57.27
Ius *Luctuoſa* nuncupatum apud Luſitanos quid importet. 211.32
Compoſitiones, & pacta ſuper iuribus Parochialibus facta inter Prælatos Conuentuales, & Parochos, quando ſint valida, oſtenditur. 218.34

Iuſpatronatus.

Iuſpatronatus laïcale deuolutum ad Ordinarium confertur per concurſum pro illa vice. 33.131

L.

Laïcus.

Laïci ſpoliati decimis agentes interdicto, *unde vi*, an ſint ante omnia reſtituendi, oſtenditur. 258.46 & ſeq.

Latrunculi.

Vide *Scacchi.*

Lectio.

Lectio diuinarum Scripturarum in omni Clericali conuiuio miſceri debet. 61.14

Legatum.

Legatum factum Eccleſiæ pro ſepultura, adhuc ei debetur etiamſi teſtator ob culpam ſuam ſepultura priuaretur. 232.54

Lex.

Leges tam ceremoniales, quàm iudiciales euangelica lege lata ceſſarunt. 238.8

Liber.

Libri matricularum non ſunt per Epiſcopum de Parochorum poteſtate extrahendi, ſed penes illos debent conſeruari. 70.20
Libros quales Parochus penes ſe habere debeat, oſtenditur. 159.62

Licentia.

Licentiæ de non promouendo ad Sacerdotium vſque ad ſeptennium cauſa ſtudij hodie non conceduntur. 57.23
Licentiam expreſſam Epiſcopi obtinere debet Parochus abeſſe volens, quia tacita non ſufficit. 82.65
Licentiam celebrandi Miſſam in Oratorio, vel Eccleſia de nouo fabricata, dari non debet niſi cum clauſ. *ſaluo iure, & ſine præiudicio Eccleſiæ Parochialis.*
Licentiam concedere laborandi in diebus feſtis non ad Parochum, ſed ad Superiorem iuriſdictionem exercentem ſpectat, quando neceſſitas non eſt indubitata, vel poſſet recurſus haberi ad Ordinarium.
Licentiam pro laborando in diebus feſtis concedere ad Vicarium, quamuis foraneum, & non ad Archipresbyterum ſpectat. ibid.10

Index Rerum.

Literæ.

Literæ vnionis non dicuntur literæ de beneficio, ſed de proprietate, & re profana 11.71
Literæ monitoriales S. Caroli Borromæi de conueniendo ad propriam Parochiam. 103.53
Proſequuntur dictæ literæ oſtendendo qui fructus proueniant ex Parochianorum præſentia ad Miſſam Parochialem. ibid.54

Locatio.

Locare animalia, boues, & oues poſſunt Parochi ſi habent ex dicimis, aut ſucceſſione. 65.45

Luctuoſa, Hiſp.

Vide *Ius.*

Ludus.

Ludere non licet Parochis, & aliis Clericis ad aleas & taxillos. 63.17
Ludus, qui conſiſtit in ingenio, aut virtute corporis, Parochis eſt permiſſus ſi ſecretò, & in ſuis ædibus ludant, dummodo admixtos laïcos non habeant. ibid.28
Ludi theatrales, & monſtra laruarum, & chori ſecularium, vel cantica puellarum in Eccleſia fieri non poſſunt. 110.22

M.

Maiores.

MAiores qui, vide *Sepultura.*

Mandatum.

Mandatum de promouendo alicui de beneficio, aut Eccleſiaſtica dignitate, Curata beneficia non includit, niſi de animarum cura expreſſa habeatur mentio. 17.12

Matricula.

Matriculam omnium, qui ſunt ſub ſua Parochia, pro eius arbitrio conficere debet Parochus. 70.17

Matrimonium.

Matrimonium plenè probatur ex partita extracta de libro Parochi etiam, mortuis teſtibus, & Parocho. 69.10
Matrimonia à filiisfam. ſine conſenſu parentum contracta irrita minimè ſunt. 178.1
Matrimonium contracturi doctrinam Chriſtianam ſcire debent. ibid.2
Matrimonium prohiberi non poteſt Chriſtianam doctrinam non addiſcentibus, ſed contra eos admonitionibus tantùm comminatoriis eſt procedendum. ibid 3
Matrimonium contrahentes qua ætate conſtituti eſſe debeant, oſtenditur. ibid.
Diſpenſare poteſt Epiſcopus, vt minores Matrimonium contrahant, ſi habeant vſum rationis, ſeu malitiam quæ ætatem ſuppleat. 179.5
Matrimonium contrahentes cum peccato mortali indignè recipiunt Sacramentum, & peccant mortaliter ſolùm quatenus recipiunt. ibid.8
Matrimoninm ſecundum contrahere non poteſt mulier niſi per certum nuncium certificata fuerit de morte primi viri quæ certitudo Iudicis prudentis arbitrio attentis circunſtantiis occurrentibus relinquitur. ibid.9
Vagos quomodo coniungere debeat Parochus oſtenditur. ibid.10
Interdicti tempore, aut perſonarum interdictarum Matrimoniis intereſſe non licet Parochis. 180.15
Vicarius generalis non poteſt impedire ne Parochus abſque eius licentia denunciationes faciat. ibid.16
Parochus ſponſæ, ad quem pertinet matrimonij celebratio, non antè hanc faciat, quàm habeat fidem Parochi ſponſi de denuntiationibus in eius Parochia. 181.28
Ordinarius prohibere non poteſt, ſed tantùm hortari ne Matrimonia domi celebrentur ſeruata Concilij forma. 182.2
Parochus quid facere debeat quando contrahentes publicè accedunt amicis, & cognatis ſtipati ad celebrandum Matrimonium, ſi ex Confeſſione, quam tunc petunt, agnoſcat illos habere aliquod impedimentum dirimens, oſtenditur, ibid.30.& ſeqq.
Parocho præſente, ſeu alio Sacerdote de eius, vel Ordinarij licentia intereſſentibus duobus, vel tribus teſtibus celebratur validè Matrimonium. 183.33
Parochus proprius ad Matrimonium coram eo contrahendum dicitur ille, in cuius Parochia contrahentes domicilium habent, vel cui principaliter incumbit cura animarum loco domicilij. ibid.34
Matrimonium contractum coram Parocho illius loci vbi contrahentes reperiuntur, non animo ibi domicilium conſtituendi, ſed recreationis cauſa non valet. ibid.37
Matrimonium contractum coram Parocho illius loci vbi contrahens moratur tanquam Prætor, Iudex, ſeu Medicus temporalis, validum eſt. ibid.38
Matrimonium contractum poſt quartum habitationis menſem à muliere coram Parocho oppidi ad quod à ciuitate in qua habitabat, ad ſcandala ſubmouenda iuſſu Principis ſæcularis tranſlata fuerat ſub præcepto illinc non diſcedendi, validum eſt. ibid.39
Matrimonium validum in caſu occurrenti oſtenditur. 184.40
Matrimonium contractum coram Parocho, vbi habitat mulier, quæ ſtat in Monaſterio, vel domo cauſa famulandi, vel adiſcendæ virtutis, eſt validum. ibid.
Parochi duo ſimul eſſe poſſunt ad Matrimonium contrahendum, vbi ſcilicet quis dimidia in alia habitat. ibid.41
Parochus proprius ad Matrimonium contrahendum erit ille in cuius Parochia contrahitur, ſi erit vnius ex contrahentibus, cùm ſunt ex diuerſis parochiis. ibid.44
Parochus validè aſſiſtit Matrimonio quamuis ipſe vel teſtes vi detenti interſint, dummodo tamen intelligant conſenſum contrahentium. 185.46
Parochus renuens, & dolosè adductus validè aſſiſtit Matrimonio, dummodo benè intelligat, & audiat contrahentium verba, niſi claudens aures affectatus eſſet non intelligere. ibid.47
Parochum vi adigere, aut dolo inducere, vt Matrimonio interſit, eſt graue peccatũ excepto raro

caſu neceſſitatis. ibid.48
Parochi præſentia in Matrimoniis neceſſaria non tantùm corporea ſed etiam moralis requiritur cum intelligentia, & aduertentia actus. ibid. 49
Parochus validè aſſiſtit Matrimonio etiamſi ad alium finem vocatus, vel caſu præſens ſit. ibid.50
Parochus putatiuus, vel non promotus infra annum, ſeu habens ſuam collationem nullam ob nullitatem concurſus propter defectum examinatorum Synodalium, item adminiſtratione interdictus, ſuſpenſus, irregularis. vel excommunicatus non toleratus, validè aſſiſtit Matrimonio. ibid.51
Parochus excommunicatus aſſiſtens Matrimonio non efficitur irregularis, peccat tamen, & grauiter. ibid.52
Parochus validè aſſiſtit Matrimonio quamuis ſit ſchiſmaticus ſaltem coloratum titulum habens, ſi non fuit vt talis declaratus, & Parochia priuatus. 186.53
Fornicator notoriè, non tamen adhuc in iudicio condemnatus, & confeſſus Parochus validè Matrimonio aſſiſtit. ibid.54
Titulum iniuſtum beneficij habens Parochus validè Mattimonio aſſiſtit. ibid.55
Interdictus Parochus ſeu prohibitus ab Epiſcopo, aut eius Vicario ne aliquos Matrimonio coniungat validè aſſiſtit Matrimonio. ibid 56
Parochus quamuis exiſtat in peccato mortali validè aſſiſtit Matrimonio. ibid.57
Parochus licitè aſſiſtit Matrimonio ſuorum parochianorum in alterius parochia ſine licentia parochi illius loci in quo aſſiſtit. ibid.58
Vicecuratus à Vicario proprietario inſtitutus validè aſſiſtit Matrimonio. 186.59
Parochus etiam non Sacerdos validè aſſiſtit Matrimonio. ibid.60
Parochus proprius poteſt deputare Sacerdotem ſui loco, illi licentiam concedere ad aſſiſtendum Matrimonio etiamſi qui deputatur Regularis eſſet. 187.61
Parochus alteri quàm Sacerdoti licentiam aſſiſtendi Mattimonio ſuorum parochianorum concedere non poteſt. ibid.62
Parochus quamuis irregularis, excommunicatus, aut ſuſpenſus non toleratus concedere poteſt alteri Sacerdoti licentiam aſſiſtendi Matrimonio ſuorum parochianorum. ibid.63
Degradatus parochus alteri Sacerdoti licentiam aſſiſtendi Matrimonio ſuorum parochianorum concedere poteſt. ibid.64
Parochus poteſt facultatem concedere alteri Sacerdoti coniungendi ſponſos in Matrimonium non ſolùm in propria Parochia, verùm etiam extra illam. ibid.65
Vicarius perpetuus, vel amouibilis Curati poteſt alteri Sacerdoti facultatem concedere aſſiſtendi Matrimonio ſuorum Parochianorum. ibid.66
Parochi delegati, & Vicecurati à parochis proprietariis inſtituti an poſſint alteri Sacerdoti licentiam aſſiſtendi Matrimonio concedere oſtenditur. ibid 67
Parochus proprius nolens Matrimonio alioquin licito interuenire, vel licentiam interueniendi concedere, poterit ad id cogi per Superiorem. 188.68
Licentia aſſiſtendi Matrimonio quam Parochus alteri Sacerdoti dat, debet eſſe expreſſa, & quæ actum præcedat. ibid.69
Licentia aſſiſtendi Matrimonio metu, vel dolo obtenta ſufficit, niſi per dolum, & mendacia verſantia circa ſubſtantiam, vel cauſam finalem extorqueatur, & non requiritur in ſcriptis, ſed ſufficit verbalis. ibid.70
Licentia generalis adminiſtrandi omnia Sacramenta ſufficit, vt illius vigore poſſit Sacerdos, cui à parocho data fuit, Matrimonio contrahendo intereſſe. ibid.71
Licentia conceſſa à parocho, vt poſſit quis intra ſuam parochiam omnia ad curam animarum ſpectantia exercere, ſufficit vt eius vigore Matrimonium contrahendo intereſſe valeat. ibid.72
Matrimonio validè aſſiſtit Sacerdos delegatus dum à Parocho licentiam concedente non reuocatur. ibid 73
Licentia aſſiſtendi matrimonio conceſſa per parochū expirat, ſi ille interim moriatur. ibid.74
Matrimonium contractum coram Sacerdote extraneo, qui habet licentiam à proprio parocho vnius ex contrahentibus, & ignorat ſe illam habere, eſt inualidum. 189.75
Matrimonium contractum cum licentia non vera proprij parochi eſt nullum. ibid 77
Parochi proprij licentiam in contrahendo matrimonio requiſitam non interueniſſe aſſerenti incumbit onus probandi, quando contra eam opponitur à tertio. ibid.78
Parochi proprij, vel alterius Sacerdotis de eius licentia, & duorum, ſeu trium teſtium pro ſententia ſimultanea debet eſſe, & non ſufficit ſucceſſiua. ibid.79
Teſtes quicunque ratione compotes ſufficiunt in matrimonio, quamuis impuberes, conſanguinei, domeſtici, fœminæ, aut infames, ſeu dolo, & ad aliud vocati, vel vi detenti, dummodo intelligant conſenſus contrahentium, & aduertant quod agitur, & non deſiderantur rogati. ibid 80
Matrimonium data vrgente neceſſitate an poſſit abſque parochi præſentia, vel aliàs non ſeruata forma Concilij, celebrari, oſtenditur. ibid 81
Matrimonium coram parocho, & teſtibus iterum obtenta diſpenſatione contrahere non tenetur, qui iam ſemel coram eiſdem contraxere cum aliquo impedimento dirimenti. 190.82
Matrimonium celebrantes publicè iuxta formam Concilij ſubſiſtente aliquo impedimento occulto, etſi nullum fuerit matrimonium, eo ſublato non coguntur denuò eandem formam obſeruare. ibid 83
Matrimonium nullum ex aliquo defectu, celebratum tamen iuxta formam Concilij, ſi pòſt ratificetur, non eget noua ſolemnitate. ibid 84
Conſenſus expreſſio, vel ratificatio non eſt neceſſariò facienda coram parocho, & teſtibus vt matrimonium infidelium fiat Sacramentum. 191.85
Parochi teſtium præſentia requiritur, vt matrimonium celebratum per procuratorem ſit validum. ibid 86
Parochus tenetur interrogare contrahentes de mutuo conſenſu, aliàs ſi omittat grauiter peccat, niſi certus ſit de mutuo illorum conſenſu. ibid 87

Matrimonij ad validitatem minimè requiritur vt Parochus, vel alius Sacerdos aſſiſtens vtatur in eius celebratione aliquibus verbis. ibid 88
Vagorum Matrimoniis, an, & quando intereſſe Parochus poſſit, oſtenditur. 192.89
Matrimonium contrahere coram Parocho, & teſtibus obligantur ij, apud quos promulgatum eſt Concilium Trident. & receptum. ibid.90
Matrimonium clandeſtinè contrahere poterunt domicilium collocantes in loco vbi non eſt acceptatum Concilium Trid. etiamſi incolæ ſint vnius loci in quo promulgatum, & acceptatum fuit Concilium prædictum. ibid.91
Intellige ſi receſſus à loco habitationis fuiſſet factus ad euitanda impedimenta, inimicitias, & obſtacula parentum, ſecus ſi per fraudem, quia verè aderat impedimentum. ibid.92
Matrimonium non eſt legitimum ſi contrahatur inter ſe transferentes ad locum, in quo Concilium non eſt promulgatum, ſub animo ſine Parocho, & teſtibus contrahendi. ibid 93
Matrimonium contrahere coram Parocho, & teſtibus tenetur incola illius loci, in quo non eſt acceptatum Conc. Trid. ſi diuertat ad locum in quo eſt receptum. 194.94
Parochus, qui cum minore teſtium numero, ſeu aliàs matrimonio clandeſtino interfuerit, quas pœnas incurrat, oſtenditur. ibid.95
Matrimonium conſumere ante benedictionem Sacerdotalem ſublato ſcandalo, & contemptu legis eccleſiaſticæ non eſt peccatum mortale. ibid.97
Sacerdos tam ſæcularis, quàm Regularis coniungens in matrimonium, vel benedicens ſubditos alterius parochiæ abſque licentia Parochi, vel Ordinarij, remanet ſuſpenſus ab officio, donec ab Ordinario Parochi obtineat abſolutionem. 195.104
Sacerdotes Regulares matrimonia ſolemnizantes non habita ſuper his parochialis Preſbyteri licentia ſpeciali vltra ſuſpenſionem ipſo facto ex communicati ſunt excommunicatione Sedi Apoſtolicæ reſeruata. ibid.105
Vide *Parochus*.

Matutinum.

Matutinum defunctorum cantandum non eſt in veſpere feſti omnium Sanctorum, ſed recitandum ipſamet die Commemorationis omnium fidelium poſt Laudes diei. 91.29

Metropolis.

Metropolis, de Archiepiſcopi Eccleſia. 3.6

Mimus.

Mimis, ioculatoribus, & hiſtrionibus intendere non debent Clerici. 81.18

Miraculum.

Miracula ficta, vel noua non publicet Parochus niſi ab Epiſcopo priùs fuerint examinata, & approbata. 124.19

Miſſa.

Miſſa, & Officium S. Rochi eſt concedendum de communi Confeſſoris non Pont. pro eius die, in iis tantùm locis vbi adſunt Eccleſiæ in eius honorem ædificatæ. 91.30

Epiſcopi non poſſunt conſtitutionem facere, qua præcipiant ſuis ſubditis, vt non audiant Miſſam niſi in propriis parochiis. 99.20
Miſſas celebrare, & campanas pulſare in Eccleſiis Regularium non prohibetur ante celebrationem Miſſæ, & pulſationem campanarum in Eccleſia parochiali. ibid.21
Regularibus non eſt prohibitum inter Miſſarum ſolemnia vertere ſe ad populum, & generalem Confeſſionem pro eo facere, atque etiam in medio Altaris ſiſtendo eleemoſynas, & oblationes ab offerentibus recipere, non autem eis licet ab Altari diſcedere, per Eccleſiam circumire. ibid.22
Miſſam in propria Eccleſia, & non alia celebrare tenetur Parochus in diebus feſtis. 95.3
Miſſas tres in die Natiuitatis Domini celebrare non tenetur Parochus, ſed ſatisfacit ſi vnam dicat, ſicut & ſatisfacit qui vnam audit. 96.9
Sacerdotes qui tenentur Miſſas celebrare ratione beneficij, ſeu capellæ. legati, aut ſalarij, ſi eleemoſynas pro aliis etiam Miſſis celebrandis ſuſceperint, non poſſunt eadem Miſſa vtrique obligationi ſatisfacere. 98.12
Parochi quibus diebus tenentur Miſſam celebrare, non poſſunt manualem eleemoſynam recipere. ibid.13
Populum obligatur monere Parochus vt Miſſas frequentet, cogere tamen non poteſt vt Miſſam audiat in parochia. ibid.14
Miſſam audientes in Eccleſiis Fratrum Ordinum Mendicantium Dominicis, & feſtis diebus, non contempto proprio Sacerdote parochiali, ſatisfaciunt præcepto Eccleſiæ de audienda Miſſa, nec in aliquod peccatum incidunt. ibid.15
Miſſæ ſacrificio in Eccleſiis Regularium intereſſe feſtiuis diebus liberum iam eſt populo, neque iiſdem Regularibus, vel populo præſtare Ordinarij poſſunt deſuper impedimentum. ibid.16
Parochis non licet compellere parochianos, vt in ſuis Eccleſiis, non verò Regularium Miſſam audiant. ibid.17
Præcepto Eccleſiæ de audienda Miſſa ſatisfaciunt parochiani audiendo quancunque Miſſam vel cantatam, vel recitatam extra parochiam, etiam in ſacello. ibid.18
Miſſæ celebratio prohiberi non poteſt in Oratorio ruri ædificato per laïcum antequam celebretur Miſſa in parochiali Eccleſia. 99.23
Miſſæ votiuæ dici poſſunt quocunque die, non Dominica nec officij duplicis, niſi ex rationabili cauſa, quæ erit voluntas defunctorum neceſſitas, aut pietas viuorum votiuas Miſſas poſtulantium. ibid 24
Miſſa pro defūctis celebrari poteſt ritu de Requiē in Dominicis, & feſtis, inſepulto, & in Eccleſiā præſente corpore, vbi nimirum viget conſuetudo ſepeliēdi defunctos ſimul cum Miſſa. ibid. 25
Miſſæ de Requiem tolerari poſſunt in feſto duplici, quod non eſt de præcepto, pro voluntate teſtatoris implendæ. ibid.26
Feſtum duplex ſi cadat in diem aſſignatum pro Altari priuilegiato, & illud ſit feſtum de præcepto, non poteſt in eo Altari dici Miſſa de Requiem. 100.27
Miſſæ defunctorum certo die dicendæ eo impedito transferuntur in ſequentem. ibid.28
Miſſæ quindecim Auxiliatorum, & de Patre æterno prohibitæ fuerunt. ibid 29

Miſſæ triginta ſancti Gregorij non ſunt prohibitæ, & quomodo dicendæ ? oſtenditur. ibid.30
Miſſa Roſarij prohibita fuit, conceſſa tantùm Ordini Prædicatorum. ibid.31
Miſſa,& Officium Roſarij celebrari poſſunt, vt in feſto S.Mariæ ad Niues,cum lectionibus ſecundi Nocturni de Natiuitate, vbi adeſt Capella, ſeu Altare Roſarij. ibid.32
Miſſam Roſarij celebrare obligatus ſatisfacit dicendo Miſſam votiuam de B.Virgine, vt in Miſſali. ibid.33
Miſſæ certis Regularibus conceſſæ non poſſunt ab aliis dici, etiam in ipſorum Regularium Eccleſiis. ibid.34
Sacerdos non poteſt fœminã in neceſſitate pro reſpõſione Miſſæ miniſtram adhibere. 101.43
Annunciationis feſtum ſi venerit in die Sabbati maioris hebdomadæ, an poſſit Parochus in illa die celebrari facere plures Miſſas ? oſtenditur. ibid.45
Annunciationis feſtum ſi acciderit in die Paraſceues, non tenetur quis ſub reatu peccati mortalis Miſſam illius diei audire. ibid.46
Miſſa diei Paraſceues non eſt Miſſa,neque propriè Sacrificium. 102.47
Miſſa celebrari non poteſt in die Paraſceues.ib.48
Miſſam dicere in Feria quinta maioris hebdomadæ Sacerdotibus licet, quamuis prudens conſilium ſit ſecretò, & abſque concurſu populi id facere. ibid.49
Miſſam Sabbato ſancto dicere non eſt peccatum mortale. ibid.50
Fructus prouenientes ex parochianorum præſentia in Miſſa parochiali plures. 103.54
Incommoda prouenientia ex abſentia Miſſæ parochialis. ibid.55

Mixtum.

Mixtum non continetur appellatione ſimplicis. 57.26

Mors.

Mors,& ſepultura probatur ex partita extracta per Parochum de libro mortuorum, etiam ad effectum reſeruationis. 69.12
Mors probatur ex libro Societatis, ſi Confraternitas habet pro inſtituto hoc officium generale ſepeliendi mortuos. ibid 14
Mors probatur ex libro Hoſpitalis, cui conſueuit fides adhiberi. ibid.15

N.

Negotiatio, & Negotium.

NEgotiari, & mercaturam facere lucri cauſa non poſſunt Parochi,& alij Clerici. 64.37
Negotiationem exercere poſſunt Clerici non lucri,ſed neceſſitatis cauſa,vt ſe,ſuóſque alant,cùm aliunde vnde viuant,non habeant. 65.41
Negotia ſæcularia,placita,vel contractus,aut ſæculare iudicium in Eccleſia fieri non debent.109.14
Negotia eccleſiaſtica,& ſpiritualia in Eccleſia tractari poſſunt. 110.28

Nobilitas.

Nobilitatẽ maiorẽ habens præferendus eſt.31.120
Nobilitas triplex,remiſſiuè. ibid.

Nomen.

Nomen malum habet ſiniſtram ſuſpicionem, & ex bono nomine oritur bona præſumptio. 139.18
Nomen honeſtum habere præmium eſt non modicum. ibid.19

Noualia.

Noualia debentur Parochiæ, in cuius finibus ſurgunt. 253.20

Nundinæ.

Nundinæ quæ non ſunt ſolemnes, ſed fiũt peractis Sacris in feſto alicuius Sancti ante eius Eccleſiã ex conſuetudine antiqua,tolerandæ ſunt. 133.15

Nuptiæ.

Parochus, quo tempore nuptiarum ſolemnitates celebrare, aut benedictiones facere debeat? oſtenditur. 179.11
Parochus ſi tempore vetito nuptiarũ ſolemnitates celebret, aut benedictiones faciat, graui pœna plectendus erit,arbitraria tamen.ibid.12
Aduentus tẽpus in prohibitione nuptiarũ incipit à primis veſperis Sabbati præcedentis.179.13
Sacerdos benedictionem ſecundis nuptiis impartiens in caſu non permiſſo incurrit ſuſpenſionem ferendam. ibid.106
Ignorantia etiam craſſa excuſat ab hac ſuſpenſione, dummodò non ſit ita craſſa, vt ſit ingens temeritas. 196.107

O.

Oblatio.

OBlationes generaliter ſumptæ quid importent, oſtenditur. 206.1
Oblationum appellatione continetur quicquid fidelis offert Deo,& Eccleſiæ,ſiue ſint res mobiles,ſiue immobiles. 207.2
Oblationum tres ſunt ſpecies. ibid.3
Oblationum vſus antiquiſſimus. ibid 4
Oblationes,quæ in vſus miniſtrorum exponuntur, ſunt de iure parochiali. ibid 5
Laïci non debent recipere à Clericis oblationes. ibid.6
Oblationes,& anniuerſaria pertinent ad Rectores, & Vicarios Eccleſiarum Ordinum Militiarum, & non ad Commendatarios, ſeu præceptores eorum. 208.8
Oblationes non debentur ex præcepto,niſi in quatuor caſibus enumeratis. ibid 9.10
Parochiani quando ſoliti fuerint in quibuſdam feſtiuitatibus certas facere oblationes,illis neglectis, aut non præſtitis poſſunt per Superiorem cogi ad illam conſuetudinem ſeruandam. ibid.11
Oblatio vt verè dicatur oblatio, & ſit Deo accepta,quæ requirantur,oſtenditur. ibid.13
Oblationes offerre non poſſunt.
Diſſidentes fratres,
Pauperes opprimentes, Sacrilegi,
Extrahentes ſeruos ſuos ab Eccleſiã,
Pœnitentes,
Meretrices publicæ.
Oblationes extra Eccleſiam ad ſuſtentationem debitæ exigi poſſunt ab illis, qui offerre prohibentur. ibid.21
Oblationes alicui capellæ in Eccleſia exiſtenti non Capellano,ſed Eccleſiæ,& Rectori debẽtur.ib.22
Oblationes, quæ fiunt in aliquo Altari, in dubio præſumuntur fieri intuitu Eccleſiæ. ibid.23
Oblationes, quæ fiunt in capella, vel Oratorio ſito intra parochiæ fines, non Oratorio, ſed ipſi parochiali adiudicari debent. ibid.24
Oblationes factæ in capellis,vbi erecta ſint diſtincta beneficia,parochiali,& Parocho,non capellis,& Beneficiatis cedunt. 210.25

Obationes factæ imagini depictæ in pariete domus alicuius perſonæ priuatæ, parochiali quæruntur, niſi fierent contemplatione domini domus. ibid 26
Oblationes, quæ fiunt tempore Iubilæi, vel anno Sancto in Eccleſia Cathedrali, ſpectant ad Archipresbyterum eiuſdem Eccleſiæ,non autem ad Epiſcopum. ibid.27
Oblata celebranti in Eccleſia,cedunt Rectori.ibid. 28
Oblationes,quæ ſacris Imaginibus deferuntur, an debeantur Epiſcopo,vel potius Parocho, oſtenditur. ibid.29.30
Oblationes erogari debent in vſum à largientibus deſtinatum. 211.30
Conſuetudo in materia oblationum admittenda. ibid.31
Oblationes regulariter in præcepto eſſe non dicuntur. 239.13

Officium.

Parochus tenetur ad diuinum Officium recitandum. 88 1
Officium diuinum recitare tenetur Parochus, ſeu quilibet alius Beneficiarius,perexiguos redditus ex beneficio habens ad congruam ſuſtentationem minimè ſufficientes. ibid.2
Contra citatos. ibid.3
Parochus ad diuinum Officium recitandum tenetur,etiamſi nullos fructus ex ſuo beneficio percipiat. ibid.4
Parochus tenetur ad recitandum diuinum Officium à tempore captæ poſſeſſionis parochiæ. 89.5.6
Officium diuinum recitare nullus ex prouiſis tenetur ante captam poſſeſſionem, ſi neuter litigantium illum adhunc habeat,& vterque dubius ſit de iure, & de cauſa litis. ibid.7
Parochus, ſiue Subdiaconus non eſt obligandus Officium recitare, niſi ab illa parte, à qua obligatio incepit. ibid.
Parochus poſt adeptam ſui beneficij poſſeſſionem debet diuinum Officium ſtudiosè, & deuotè recitare, quamuis pedeſter, equitans, procumbens,ambulans, vel quieſcens.ibid.8
Officij diuini in recitatione tenetur quis ſe cum Rubricis Breuiarij conformare,non enim facere poteſt mutationem ritus. ibid 9
Parochus, qui redimendi temporis cauſa officium vnius diei commutat pro breuiori Officio alterius,peccat mortaliter. ibid.10
Contra citatos. ibid.11
Officia à Sede Apoſtol. non approbata fuerunt damnata à S. Congr. Rit. ſub librorum vetitorum,& non ſatisfaciendi muneri recitandi diuini Officij. 90.12
Officium Breuiarium debitum non eſt relinquendum pro Officio deuotionis. ibid.14
Officium de feſtis particulariter conceſſit per Breue Apoſt.Regno Hiſpaniæ, non poteſt recitari in Regno Portugaliæ. ibid.15
Officium, & Miſſa de Sancto celebrari poteſt in ipſius Sancti Eccleſia Titulari, ſeu vbi aſſeruatur inſignis Reliquia. ibid 17
Officium duplex poteſt fieri de Sancto,cuius Reliquia inſignis habetur. ibid.19
Officium ſi concedatur de Sancto, cuius Reliquia non inſignis habetur,debet eſſe ſemiduplex, vel prout recitatur in Breuiario Rom. ibid 20
Officium extra propriam Eccleſiā non poteſt fieri de Sancto canonizato ſine nouo decreto.ibid.21
S. Caroli officium ritu duplici celebrari poteſt in Prouincia Mediolanenſi. ibid.22
S Conradi officium Placentiæ, & Nettinæ in Sicilia,ac Ordini S.Franciſci conceditur ibid.23
Stigmatum S. Franciſci officium conceſſit Paulus V.celebrari poſſe vbique ad libitum cleri, duplici quidem officio in Religione S. Franciſci,extra eam ſemiduplici. ibid.24
Angeli Cuſtodis officiū eſt duplex munus,& celebrandum prima die,nō impedito officio nouem lectionum,poſt feſtum S.Michaëlis.91.25
Elizabeth Reginæ Portugaliæ officium recitandum die 4.Iulij in Regno Portugaliæ, ſub ritu duplici, extra verò Regnum, ſub ritu ſemiduplici. ibid.26
S Ant.de Padua officium proprium ſub ritu duplici, & cum octaua in Regno Portugaliæ conceditur. ibid.27
Parochus diuinum Officium non recitans quatenus teneatur reſtituere oſtenditur. ibid.31
Parochus omittens recitare diuinum Officium tenetur ad fructuum reſtitutionem quantumcumq, curam animarum gerat celebrando,& adminiſtrādo Sacramēta parochianis. 92.32
Contra citatos. ibid.33
Parochus mente vltro diſtracta Officium diuinum recitans, tenetur ad fructuum reſtitutionem. ibid.34
Fructum reſtitutio pro rata omiſſionis diuini Officij non eſt facienda,niſi elapſis ſex menſibus poſt obtentam beneficij poſſeſſionem. ibid.35
Reſtitutio fructuum amiſſorum ob non recitatum Officium diuinum,cui facienda?oſtenditur. ibid.36
Beneficiario diuinum Officium recitare omittenti liberum eſt reſtitutionem facere pauperibus, vel fabricæ beneficij,etiamſi pauperes ſint alterius loci,& fabrica ſit alterius Eccleſiæ. 93.37
Pauperum appellatione in materia reſtitutionifructuum amiſſorum ob non recitatum diuinum Officium, non ſolùm veniunt perſonæ pauperes, ſed etiam monaſteria,xenodochia, & Eccleſiæ ornamentis, & aliis ſimilibus indigentes. ibid.38
Pauperum appellatione non ſolùm veniunt,qui ex pane mendicato viuunt ſed etiam alij,quibus neceſſaria ad decentem ſtatum deſunt. ibid.39
Parochus ſi verè pauper ſit,aut eius mater, vel ſorores,poſſunt ſibi, aut illis facere reſtitutionem fructuum amiſſorum, ob non recitatum diuinum Officium. ibid.40

Oleum.

Parochus tenetur ad manutenendum oleum lampadis ſanctiſſimi Sacramenti.ſed obſeruari debet conſuetudo quòd populus faciat hos ſumptus. 170.30

Onus.

Onera neceſſaria tantùm, & ordinaria deducenda ſunt centū ex ducatis,quæ debent remanere Rectori parochialis.quæ penſione grauatur. 190.19
Onera neceſſaria, & ordinaria quoad hunc effectum cenſentur illa, quæ fiunt pro capellano, Clerico,

Clerico, candelis in feſto Purificationis B. Mariæ, manutentione Sacriſtiæ, Cathedratico, Prædicatore, Viſitatore, Epiſcopo, organo, cera, hoſtiis, vinculo & oleo pro luminaribus Sanctiſſimi Sacramenti. 291.19
Onera extraordinaria. voluntaria, ſeu arbitraria, incerta, & variabilia, & non perpetua, ac illa, quæ expleri poſſunt per ipſum Rectorem, non ſunt deducenda ex dictis centum ducatis. ibid. 20

Ordinarius.

Ordinarij locorum Epiſcopo inferiores poſſunt dare licentiam Parochis ſe abſentandi à ſuis Eccleſiis. 82.63
Ordinarius non poteſt multis, & pœnis cogere populum ire ad audiendam concionem in propria Parochia. 116.13
Ordinarij locorum permittere debent, vt Regulares teneant in ſuis Eccleſiis Oleum Sanctum pro ipſorum vſu dumtaxat. 198.5
Ordinarius habenti Parochialem Eccleſiam poteſt alteram Parochialem conferre, ſed poſt adeptionem poſſeſſionis pacificæ ſecundæ vacat prima ipſo iure. 288.3

Ordinatio.

Ordinari qui prohibeantur populo explicare debet Parochus, vt ille ſciat de quibus admonere teneatur. 125.22

Originarius, & Origo.

Originarij ſemper præferuntur extraneis. 30.112
Originarij præſumuntur magis diligere patriam. ibid. 130
Origo probatur ex partita libri Baptiſmi per Parochum extracta. 68.5

Ouis.

Ouium fructus dicuntur induſtriales, & non naturales. 255.37
Oues quando nec paſcuntur, nec morantur per vllã anni partem in Eccleſia domini ſui, ſed in aliis, nulla pars debetur Eccleſiæ parochiali domini, ſed illi, vbi paſcuntur, & morantur. 256.40

P.

Palma.

PAlmarum benedictio in die Dominica proxima Paſchati ſpectat ad Parochos. 105.9

Papa

Papa erigendo Vicariam perpetuam, & in Vicarium transferendo curam, nihil aliud facit, quam conſtituere illi actu Rectorem curæ animarum, licèt propriè non ſit Rector Eccleſiæ. 9.55
Papa qualiter poſſit diſpenſare in reſidentia. 74.2
Papa ad præceptum annuæ confeſſionis obligatur quo ad vim decretiuam tantùm. 150.21
Papa communicando priuilegium alicuius Religionis, in quibus adeſt expreſſa exemptio à ſolutione decimarum alteri religioni, non cenſetur etiam communicaſſe exemptionem à ſolutione decimarum, niſi de hac exemptione fiat ſpecialis mentio. 257.41

Parochia.

Parochiæ cuiuſlibet Rector appellatur etiam proprius Sacerdos. 4.12
Parochia dicitur quaſi partitio curæ. ibid. 16
Parochiæ antiquitus diſtinctæ non erant, ſed Epiſcopi omnes dicebantur totius Diœceſis animarum curam exercere. ibid. 17
Dionyſius Papa creſcente Chriſtiano populo ſingulas Parochias ſingulis Sacerdotibus aſſignauit. ibid. 18
Parochia dicitur locus in quo degit populus alicui Eccleſiæ deputatus, certis finibus limitatus. 5.19
Parochia debet conſtare ad minus ex decem familiis. ibid. 20
Parochia quælibet cùm habeat ſuum territorium ſeparatum, & diuiſum, amplius non licet alteri in eo aliquid facere. ibid 21
Epiſcopus poſt diuiſionem Parochiarum non amplius dicitur Rector, ſiue Parochus totius Diœceſis, ſed ſolius Eccleſiæ Cathedralis, & prælatus ſuper omnes ſuæ Diœceſis Rectores. ibid. 22
Epiſcopus diſtincto populo in certas propriaſque parochias, vnicuique ſuum perpetuum peculiarémque parochum aſſignat, vbi adhuc parochiæ certos non habent fines, nec eorum Rectores proprium populum, quem regant. ibid. 23
Aquilæ diſtinguuntur parochiæ non per domos materiales, ſed per populos, ſeu familias. ibid. 24
Parochias nouas etiam inuitis Rectoribus Epiſcopi conſtituere poſſunt, vbi propter locorum diſtantiam, aut difficultatem parochiani, ſine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina Officia audienda accedere non poſſunt. ibid. 25
Parochiam obtinere deſiderans, quam literarum ſcientiam habere debeat, oſtenditur. 17.10
Innocentius III. ſuper promouendis ad parochiales, quid ſtatuerit? refertur. ibid. 11
Parochia ſi ſit intra, & extra ciuitatem, tenetur parochus habitare propè Eccleſiam ciuitatis. 78.38
Parochiæ ſingulæ ſingulis presbyteris in diuiſione fuerunt conſtitutæ, ſingulíſque parochis territoria per ſuos terminos diuiſa. 250.5
Parochia vulgò dicitur totus ille ambitus, quo plebs eidem parochiæ deputata continetur. ibid. 6

Parochialis.

Parochialis Eccleſia dicitur, quæ habet ius conſiſtens in cura animarum ipſorum parochianorum, de quibus parochus presbyter tenetur Deo reddere rationem. 5.26
Parochialis Eccleſia vt conſtituatur, quæ concurrere debeant, oſtenditur. ibid 27
Parochialis Eccleſia vt probetur non ſufficit quòd Rector adminiſtret Sacramẽta, niſi etiam oſtendatur quòd de neceſſitate adminiſtrat, & populus ab eodem de neceſſitate recipit. 6 18
Parochialis non probatur ex ſepultura, & actu ſepeliendi. ibid. 29
Parochialis Eccleſia conſequenter eſt beneficium Curatum, & habet curam, non tamen è conuerſo beneficium Curatum eſt parochialis Eccleſia. ibid. 35
Parochialem Eccleſiam aſſerenti incumbit onus probandi. 7.36
Parochialis Eccleſia fit Epiſcopi auctoritate, qui fines deſignat, plebem conſtituit, & parochialem nominat. ibid. 38

Parochialis Eccleſia erecta præſumitur Superioris auctoritate, & conſenſu ex lapſu temporis, quando in illa diuina Officia publicè celebrata fuerunt. ibid. 39
Dotata ſufficienter debet eſſe Parochialis Eccleſia, vt poſſit ſaltem ex dote ipſius vnus Presbyter cum alio miniſtro commodè ſuſtentari, & iura Epiſcopalia perſoluere. ibid. 40
Parochialis Eccleſia ſi ita exiguos, & tenues redditus habere deprehendatur poterit Epiſcopus cum illa coniungere aliquod beneficium ſimplex, vel illam cum aliis Parochialibus vnire. ibid. 42
Parochialis Eccleſia non poteſt duos, vel plures Parochos habere. ibid. 43
Parochialis Eccleſiæ ad regimen vnus Parochus aſſumi debet, qui ſuo nomine, & non cum aliis præficiatur. 7. 44
Parochialis habitu pari paſſu ambulat cum beneficio ſimplici. 9. 51
Parochialis ad actum reuocata iudicatur, ac ſi eſſet nouiter erecta. ibid. 52
Parochiales Eccleſiæ acceſſoriè vnitæ nunquam vacare cenſentur, ac proinde impetrari non poſſunt. 10. 69
Parochiales per vnionem de illis acceſſoriè factam omnino extinguuntur, & titulum, & nomen amittunt, & ſunt effectæ prædia beneficij, cui vnitæ fuerunt. 11. 70
Parochialem ad Eccleſiam perſona idonea eligi debet, & quæ in loco reſidere, & per ſeipſam curam exercere valeat. 16. 1
Idonea perſona in hac materia dicitur prædita morum grauitate, ætatis maturitate, & litterarum ſcientia. ibid. 2
Morum grauitas, ſeu probitas requiritur in eo qui ad Parochialem Eccleſiam eligi deſiderat ibid. 3
Morum grauitas ex animi virtute naſcitur, & ab inculpata vita proficiſcitur.
Parochialem acceſſoriè vnitam habens, ſuffici vt conſtitutus ſit in ea ætate, quam requirit beneficium cui Parochialis acceſſoriè reperitur vnita. ibid. 7
Epiſcopus diſpenſare non poteſt, vt quis ante 25 annum incœptum Parochialem Eccleſiam valeat obtinere. ibid. 8
Parochialis Eccleſia etiam reſeruata, vel affecta, etiam vigore indulti in fauorem S.R.E. Cardinalium generaliter, aut ſpecialiter concurſu eſt conferenda. 18. 14
Parochiales litigioſæ concurſu non conferuntur ibid. 15
Parochiales exigui valoris, aut vbi nullus eſſet qui ſe examini vellet ſubiicere, aut ob apertas factiones ſeu diſſidia, concurſu non conferuntur. ibid. 17
Parochialis, quam quis acquirit per regreſſum, & priùs poſſedit, concurſu non conferuntur. ibid. 17
Parochialis vnita Dignitati, vel Canonicatui, concurſu non confertur. ibid. 18
Parochialis ſubiecta, ſeu annexa Monaſterio, vel de eius menſa, quando Monaſterium nominat Rectorem & Epiſcopus confirmat, concurſu non confertur. 19. 20
Parochialis, quæ Regularibus conferri conſueuit concurſu non confertur. ibid. 21
Parochiales vacantes in Curia, ſeu apud Sedem, ſiue per obitum, aut ſimplicem reſignationem, ſeu dimiſſionem ex vi decreti, prouideri ſolent in Dataria ſine concurſu. ibid. 25
Epiſcopus habita notitia vacationis Eccleſiæ Parcohialis deputat in Vicarium cum congrua etiam viciniorem Parochum. 20. 31
Inferiores, qui non habent iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem cum facultate congregandi Synodum, Vicarium in Parochiali vacante, donec prouideatur de Rectore, conſtituere non poſſunt. ibid. 34
Parochialis vacans vbi fuerit iuriſpatronatus Eccleſiaſtici, & inſtitutio ad Epiſcopum pertineat, is, quem patronus digniorem inter probatos ab examinatoribus iudicabit Epiſcopo ſe præſentare tenetur, vt ab eo inſtituatur. 31. 124
Parochialis Eccleſiæ inſtitutio vbi à Summo Pontifice facienda erit, quia fortè in menſibus reſeruatis vacauit, ius eligendi digniorem ad ſolum Epiſcopum pertinet. 32. 127
Parochialium in collatione facta iure deuoluto, an forma examinis, quæ coram inferiore requiritur, ſeruari debeat? oſtenditur. 33. 132 133
Parochialis Eccleſia conferri poteſt illi, qui Sacerdos non eſt tempore prouiſionis, ſi tamen in ea ſit ætate, & aliàs idoneus, vt intra annum poſſit promoueri ad Sacerdotium. 53. 2
Parochialis, quæ datur in commendam, debet Sacerdoti conferri, qui ſtatim poſſit per ſe ipſum ei deſeruire. 53. 4
Parochialem obtinens, & intra annum non faciens ſe ad Sacerdotium ordinari, beneficium in conſcientia retinere non poteſt, ad fructúſque reſtitutionem tenetur. 54. 11
Parochialem Eccleſiam adeptus infra annum Sacerdos factus non eſt, poteſt illi cedere aut in fauorem reſignare vltimo die anni, dummodo abſque dolo, & fraude id faciat. 55. 16
Parochialem Eccleſiam adeptus ſi intra annum non faciat ſe ad Sacerdotium ordinari, an excuſetur ſi impedimentum interueniat eo tempore quando ordinari non poteſt, ſcilicet in fine anni. 56 21
Parochiali Eccleſiæ habitu tantùm, & non actu Parochianos habenti qui præficitur, non tenetur intra anni ſpatium Presbyter fieri. 57. 29
Parochialis habitu regulatur ad modum beneficij ſimplicis. 58. 30
Parochialem Eccleſiam inſufficientem ad victum obtinens non tenetur ſe promoueri facere ad Sacerdotium infra annum, ſed eam dimittere cogitur. ibid. 35
Parochialem in ciuitate, & Canonicatum in Cathedrali habenti non eſt moleſtia inferenda ſi poteſt vtrique inſeruire. 79. 13
Parochialis ſi vacet, non poteſt Epiſcopus illam habenti Canonicatum conferre, etiamſi tenues admodum prabendæ eſſent. ibid. 14
Parochialis Eccleſia inconſulto Papa conferri non debet habenti dignitatem tenuem in Eccleſia Cathedrali, quæ de diſtributionibus quotidianis non participat. ibid. 15
Parochiales Eccleſias obtinentes non poſſunt hodie ab illis ſtudiorum cauſa abeſſe. 77. 27
Parochialis beneficij nomine veniunt ſuperiora beneficia qualia obtinent Parochi aliqui, Abbates, Archipresbyteri, Archidiaconi, & ſimiles

curam animarum,& iuriſdictionem in hoc foro habentes. 147.2
Parochialis Eccleſia culpa Parochi interdicta, ſi in alia eius Parochianus ſepeliatur, nihil percipit de iis, quæ occaſione illius ſepulturæ obuenerunt. 217.30
Parochialis vacat ipſo iure per aſſecutionem alterius incompatibilis beneficij. in tantum quod ſi Parochus illam retinere contenderit, etiamſi ſecundo ſpolietur. 288.2
Parochialis Rector ſi aſſequatur poſſeſſionem etiam Canonicatus imcompatibilis cum parochiali deſinit eſſe Rector ipſo iure, ibid.3
Parochialem vi occupans, vel ſcienter iniuſtè ſe intrudens in beneficio Curato illa priuatur ipſo iure. ibid.5
Parochialis vt vocatio inducatur per aſſecutionem ſecundi beneficij incompatibilis, non ſufficit collatio ſola, ſed requiritur adeptio poſſeſſionis pacificæ, vel quòd per eum ſtet quominus illam adipiſcatur. 289.6
Parochiales plures ſibi inuicem vnitæ retineri poſſunt tanquam beneficia non incompatibilia. ibid.9
Parochialis, quæ eſt in ciuitate, poteſt obtineri cum Canonicatu in cathedrali, ſi vtrique inſeruire poterit. ibid.10
Parochialis poteſt obtineri ſimul cum monaſterio, cui cura imminet animarum dato in commendam ad vitam. ibid.11
Parochialis habitu non inducit incōpatibilitatem ſimul cum alia Parochiali. ibid.12
Parochialis vacat renuntiatione. ibid.13
Parochialem reſignans debet exprimere per quantum tempus illam poſſederit, & ſi tempus eſt breue, reſignatio reiicitur. ibid.14
Vide *Canonicatus*.

Parochialitas.

Parochialitatis præſumptio concludens reſultat, ſi doceatur quòd non facta aliqua electione ſepulturæ per defunctos, & non exiſtentibus ſepulturis Maiorum in dicta Eccleſia corpora fuerunt ibi ſepulta tanquam in Parochiali. 6.30
Parochialis reſultaret præſumptio, ſed non concludens, ſi in aliqua Eccleſia retineretur ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum, eo quòd in Parochiali debet de neceſſitate retineri. ibid.33
Parochialitatis præſumptio non leuis induceretur, ſi aliqua Eccleſia perciperet decimas, & primitias, vel in illa diebus feſtis Chriſti fideles Miſſas audirent, non tamen neceſſariò ex illis infertur ad curam parochialem. ibid.34
Parochialitas vnde probetur. ibid.& ſeq.

Parochianus.

Parochiani ad Diuina audienda in parochia ſunt conueniendi. 103.53
Parochiani ad Eccleſiæ reparationem tenentur contribuere in defectum parochi. 108.6
Parochiani licet nobiles ſint, & exempti, tenentur contribuere in defectum parochorum,& ad hoc congendi ſunt, quacunque appellatione non obſtante. ibid.9
parochiani non poſſunt vſui Eccleſiæ cedere,& recedere à parochia, nec ipſe parochus renuntiare beneficio, vt euitent onera reparandi Eccleſiam. ibid.10
parochiani quando ſunt pauperes, nec poſſunt reficere Eccleſiam parochialem, illa debet transferri ad Matricem, ſeu ad viciniorem Eccleſiam ibid.11
Parochianus quis efficitur ſtatim, ac habitandi animum maiori anni parte habens incipit habitare, quamuis mutet domicilium ſimulatè, & animo fraudandi proprium Parochum. 183.35.36
Parochianus qui cenſetur illius parochialis in qua domus aditum magis frequentatum habet, quando habitat in confinio duarum parochialium. 184.43
parochianus, quando eligit ſepulturam in aliena Eccleſia, & legatum æquiualens relinquit propriæ, an cenſeatur legaſſe animo compenſandi in quartam portionem legatorum, quæ relinquit Eccleſiæ extraneæ, oſtenditur. 216.18
parochianus, ſi in vna Eccleſia ſolet audire Miſſam, in aliena verò recipere Sacramenta, canonica portio debetur ei, à qua recipit Sacramenta. 214.24
Parochiani tenentur denunciare, & parochum certiorem facere ad decimas prædiales recipiendas, ſtatimque poſt collectos fructus illas perſoluere, niſi aliud conſuetudine ſit interdictum. 253.21

Parochus.

parochi apud Ethnicos dicebantur illi, qui Legatis publicè Romam miſſis ſalem, & ligna præparabant. 3.1
parochi in Eccleſia ſunt Sacerdotes auctoritate Epiſcoporum Eccleſiis præfecti, vt plebibus ſacrum Diuini Verbi,& Sacramentorum pabulum adminiſtrent. ibid.2
parocho ducis nomen, & officium conuenit. 45.2
Nauium gubernatoris nomen, & munus parocho conuenit. 46.5
Iudex ſpiritualis eſt parochus. ibid.6
parochus antequam munus paſcendi animas ſuſcipiat, accuratè conſideret quanti Deus illas fecerit. ibid.7
peccata aliena parocho damnationis cauſa erunt ſi vt verus paſtor oues ſuas non curauerit, aut ipſę eius negligētia & incuria perierint. ibid.8
parochus Dei honorem, & lucra animarum, non bona fugacia quærere tenetur. 47.9
parochus tenetur ſe facere ad Sacerdotium promoueri infra annum à ſibi commiſſi regiminis tempore numerandum. 52.1
parochus intra tempus, quo promoueri tenetur legitimè impeditus ceſſante impedimento, quoad vtrumque forum non alium annum integrum, ſed tantùm complementum partis anni, in qua legitimè impeditus fuit, ad promouendum acquirit. 55.19
& quid ſi culpa ſua non ſe promoueri facit. ibid.20
parochi ad exemplum eorum, quorum cura ſibi commendata eſt, debent ſuam vitam, & mores componere. 59.1
Veſtimenta aut calceamenta parochis non licet habere, niſi quæ Religionem deceant. ibid.2
parochi non poſſunt mulieres in habitationes ſuas recipere, aut retinere, & multò minus cum ſuſpectis fœminis conuerſari. 60.9
parochus etiam ſenex famulam quantumuis ſenem ad mandatum Epiſcopi remouere tenetur. ibid.10
parochi, quibus nō ſuppetit ex Sacerdotio poſſunt honeſto aliquo artificiolo victum quærere, dummodo

modo non impediatur munera obire, quibus incumbere debent. 65.49

Parochi oues ſuas non ſolùm in genere, ſed etiam in ſpecie, & in indiuiduo agnoſcere debent. 67.1

Parochus tenetur deſcribere illos, qui contrahunt Matrimonium in parochia ſua. 68.6

Parochus tenetur ſub mortali peccato librum deſcribere eorum, qui in ſua parochia matrimonium contrahunt. ibid. 8

Parocho adnotanti mortem parochani creditur. 69.13

Parochus notare debet eos, quibus de bonis Eccleſiæ ſubuenit. 70.18

Parochus fidem de liberis ſuis faciens, poteſt accipere pro ſua mercede illud quod in loco conſuetum eſt dari, ſi verò ſolitum ſit fieri gratis, gratis & ipſe faciet. ibid. 19

Parochus debet facere diligentem inſtructionem ingeniorum ſuæ curæ. ibid. 23

Parochus tenetur curare vt ſana, & orthodoxa doctrina, & boni mores in plebibus ſuis conſeruentur, & vitia auertantur & profligantur. ibid. 24

Parochus curet diſcordias inter filios ſpirituales quantocyus componi. ibid.

Parochus inuigilare debet circa pauperes, & miſerabiles perſonas. ibid. 25

Parochus Eccleſiæ Cathedralis poteſt Vicariatus officio fungi. 76.27

Parochus non poteſt abeſſe à ſua Eccleſia, vt doceat in ciuitate quamuis non inueniretur alius idoneus ad legendum. 77.28

Parochus propter intemperiem aëris minimè excuſatur à reſidentia, vt alibi poſſit habitare, etiam relicto Vicario approbato. ibid. 29

Parochus ſi eſſet infirmus, & in loco parochialis curari non valeret, tunc poſſet ab Ordinario dari ei trium, aut quatuor menſium dilatio, vt in locis vicinioribus maneat recuperandæ ſanitatis cauſa. ibid. 30

Parochus non excuſatur à reſidentia propter Principis, & populi furorem, ſeu ob peſtem, aliúmve morbum contagioſum. ibid. 31

Parochus ſi non habuerit domum parochialem, debet eam in parochia conducere. 78.35

Parochus, qui paruo tempore abeſt, non efficit quominus dicatur continuò adeſſe 69.42

Parochus debet talem ſui copiam facere, vt indigentes non careant neceſſaria copia, ſed non arctatur, vt debeat manere quaſi in compedibus. ibid. 43

Parochus ſi rationabiliter iudicauerit ſe non fore neceſſarium, puta quia nullus infirmatur, poteſt abeſſe per aliquas horas, etiamſi nullum ſubſtituat tota verò die poteſt eſſe damnoſum. idid. 44

Parochis poterit prohibere Epiſcopus ſub pœna pecuniaria ne vltra biduum à ſua Eccleſia abſint. ibid. 45

Parochi quando, & quo tempore relaxandi animi cauſa poſſint à ſuis Eccleſiis abeſſe, oſtenditur. 80.50

Parochus iuſta de cauſa abeſſe volens ſiue cum licentia ſiue abſque ea tenetur relinquere ſubſtitutum qui pro ſe populo ſeruiat, & quid ſi abſentia ſit repentina. ibid. 51

Parochus abeſſe volens Vicarium ſiue ſubſtitutum etiam idoneum, & admiſſum in illo Epiſcopatu pro adminiſtratione Sacramentorum relinquere inconſulto Epiſcopo non poteſt, niſi ad ſex, vel ſeptem dies. ibid. 52

Parochus ſine licentia Epiſcopi ex iuſta cauſa an poſſit abeſſe ad duos menſes continuò, vel diuiſim, oſtenditur. 81.54.55

Parochus non poteſt per hebdomadam abeſſe non petita, vel non obtenta licentia, etiam relicto Vicario idoneo per Ordinarium approbato. 82 56

Conſtitutio Epiſcopi valet ne parochi poſſint abeſſe vltra duos dies ſine licentia. ibid. 57

Parochus vt legitimè vltra bimeſtre poſſit abeſſe, quæ requirantur, oſtenditur. ibid. 58

Parochus habens iuſtam cauſam abeundi extra parochiam per duos menſes, aut tres, non ſatisfacit ſuæ conſcientiæ ſi petat licentiam iurans ſe grauem habere cauſam, quam non expedit manifeſtare. ibid. 59

Parochus petens licentiam fingendo cauſam iuſtam, quam re vera non habet, peccat mortaliter, & tenetur reſtituere fructus. ibid. 60

Parochum non excuſat diſtantia loci, etiam cum neceſſitate eò diſcedendi, vt poſſit abeſſe à ſua Eccleſia ſine licentia in ſcriptis obtenta, niſi talis neceſſitas repentè ſe offerat, quæ non patiatur dilationem. ibid. 66

Parochus, qui abſque legitima cauſa à ſua Eccleſia abeſt, præter culpam mortalem incurrit priuationem fructuum pro rata abſentiæ. ibid. 67

Parochus aliis iuris remediis, etiam vſque ad priuationem, compelli poteſt ad reſidentiam. 83 71

Parochus non reſidens, etiam monitus, non eſt hodie ipſo iure priuatus parochiali. ibid. 72

Parochi ad priuationem ob non reſidentiam non eſt neceſſarium quòd priùs procedatur per alias pœnas, nempè per cenſuras, ac ſequeſtrationem, & ſubtractionem. ibid. 73

Parochus in actu curæ animarum gerit vices Epiſcopi. 84.1

Parochum Canonico eſſe præferendum tenuit Molin. *de Canon.* ibid. 2

Parochus in propria Eccleſia habet tantam poteſtatem, quantam Epiſcopus in propria Diœceſi. 85.3

Parochus in propria Eccleſia loco Imperatoris, & Regis habetur, ibid. 4

Parochus in propria Eccleſia omnes quantumuis in dignitate conſtitutos præcedere debet. ibid. 5

Canonici Cathedralium Eccleſiarum in poſſeſſionibus, vbi collegialiter incedunt, præcedunt Parochis. ibid. 6

Declaratio S. Congreg. Rituum refertur. ibid. 7

Parochi quòd præcedant Canonicis Collegiatarũ Eccleſiarum videtur aliquando deciſum. 85.8

Sed contrarium verius, vt num. ſeq.

Parochi in Eccleſiis ſuis diebus Dominicis, & feſtis ſolemnibus, ac aliis etiam diebus ita frequenter celebrare tenentur, quòd muneri ſuo ſatisfaciant. 95.5

Parochus tenetur ſaltem diebus Dominicis, & feſtis, quibus populus obligatur audire Miſſam, celebrare per ſe, vel per alios ex iuſta cauſa. 96.6

Parochi deficiente ſibi copia Confeſſoris, poterunt præmiſſa contritione celebrare illis diebus, in quibus tenentur ex officio ad ſacrum faciendum, ne Parochiani careant Miſſa, dummodo tamen

ramen quamprimùm confiteantur. ibid.7
Parocho concedere poteſt Epiſcopus ob defectum Sacerdotum, exiſtente magna neceſſitate vt in diebus feſtis celebret. 97.9
Parochus non videtur obligandus ad applicationem Sacrificij pro populo ſingulis diebus feſtis, ſed iuxta boni viri arbitrium. ibid.10
Parochus non poteſt pro Miſſa quam ſingulis diebus feſtis populo celebrare debet, ſtipendium ab alio accipere. ibid.11
Parochus peccat ſi abſque papæ licentia ſacrificaret tecto capite. 100.37
Parochi ſinguli tenentur habere clericum, qui eis in Miſſa, & diuinis Officiis inſeruiat. 101.38
Parochus ſine miniſtro celebrare poterit cùm grauis neceſſitas premit. ibid.40
Parochus ſi nullum miniſtrum habeat, qui reſpondere ſciat, dummodo adſit maſculus, qui vrceolos miniſtret, poterit ipſe celebrans abſque neceſſitate ſibi reſpõdere, vel meliùs poterit præire dicendo quæ veniunt reſpondenda, & facere vt miniſter ſequatur recitando eius verba. ibid.41
Parochus in nullo caſu poteſt fœminam in miniſtram admittere. ibid.42
Parochus cum vno lumine olei, vel lampadis poterit in neceſſitate celebrare. ibid 44
Parochi non poſſunt ab Epiſcopo cogi, ſed hortari, vt ſubminiſtrent neceſſaria presbyteris volentibus celebrare in eorum Eccleſiis. 103.51
Parochus ſtudere debet, vt ſuæ Eccleſiæ debitus deferatur honor: nec quicquam in ea indecens, aut inhoneſtum fiat. 109.13
Parochi cauere debent à locationibus bonorũ ſuæ parochiæ cum anticipatis ſolutionibus. 113 39.
Parochus admonere debet populum, vt diebus Dominicis, & feſtis maioribus frequẽtet ſuas parochias excommunicandus tamen non eſt ſi monitioni non paruerit. 116.12
Parochus non denuntiando ea, quæ tenetur denuntiare, peccat mortaliter. 121.1
Parochus ex iuſta cauſa dare poteſt licentiam ſuis parochianis non ieiunandi, etiam præſente Epiſcopo, ſeu Vicarió 122.3
Parochus ex cauſa legitima poteſt concedere licentiam diebus feſtis, in quibus ad Epiſcopum, vel Vicarium non poteſt haberi recurſus. ibid.16
Parochus poteſt aliquid exigere à laborantibus in die feſto cùm cauſa dubia eſt mutando hoc opus ſeruile in aliquam largitionem quę tamen cedat in opus pium. ibid.7
Parochus nonnulla denuntiat abſque Epiſcopi licentia 124.18
Parochus iubente Epiſcopo debet publicare, & explicare inter Miſſarum ſolemnia decretum *Conc. Trid ſeſſ.24.de reform Matrim.cap...* ibid.20
Parochi inter Miſſarum ſolemnia ordinandos ad maiores Ordines denuntiare tenentur. ibid.21
Parochus teſtimoniales litteras à ſe ſubſcriptas, & ſignatas conſignabit illis, quos denuntiauit ad Ordines ſacros promouendos. 125 23
Parochus litteras functionum exercitarum pro ordinandis concedit. ibid.24
Parochus cauere debet, ne dum peſtis tempore vnius non grauiter indigentis ſpirituali vtilitati conſulere intendit, plures ex ipſius occubitu grauiorem iacturam ſpirituaſe patiantur. 130.15
Parochus an poſſit ſibi prouidere de neceſſaria defenſione in probabili vitæ periculo, cùm tamen neceſſitas Sacramẽti adminiſtrãdi vrgeat. 131.21
Parochus ſi certò ſciat ſe occiſum iri, an teneatur ire ad infirmum ſine Sacramento pœnitentiæ certò moriturum. ibid.22
Parochus, qui capitales gerit inimicitias, nõ poteſt admonere populum, vt qui indiguerit illius opera vocet eum de die, & non de nocte. ibid.23
Parochus excommunicatus occultus petitus à parochianis ſuis, vt Miſſam celebret in die feſto, vel Sacramentum aliquod ex neceſſitate miniſtret, non peccat modò præmittat dolorem de peccatis, nec poſſit abſolutionem excommunicationis obtinere. ibid 24
Parochus excommunicatus vitandus adminiſtrans Sacramenta, & ab eo illa petentes, ſeu recipientes extra neceſſitatem, grauiter peccant. ibid.25
Parochus minori excommunicatione notatus conferendo Eccleſiaſtica Sacramenta, an peccet mortaliter, oſtenditur. ibid.26
Geſta ſacramentaliter ab eo, qui verus parochus non eſt, ſed communi errore talis exiſtimatus habens titulum putatiuum à legitimo ſuperiore, ſunt valida in foro conſcientiæ. ibid 27
Parochus ſecluſa Epiſcopi reſeruatione poteſt dare alteri etiam ſimplici Sacerdoti licentiam adminiſtrandi Sacramenta, excepta pœnitentia, quam dat ſolus Epiſcopus. 133.37
Parochus ſi Sacramenta adminiſtrare nolit, vbi obligatus eſt, qua pœna afficiatur. 135.43
Parochus excommunicatus maiori excommunicatione non poteſt ſolemniter baptizare, aliàs peccabit mortaliter, & fiet irregularis, imò nec in extrema neceſſitate, ſed debet tali caſu abſque ſolemnitate baptizare. 137.4
Parocho excommunicato præferendus eſt laïcus non excommunicatus in baptizando in extrema neceſſitate. ibid.5
Parochus infantem in periculo mortis iam baptizatum nequaquam iterum baptizabit, alioquin in irregularitatem incidet, ſed cæremonias ab Eccleſia fieri conſuetas explebit. .1.37
Parochus ad Confeſſiones audiendas virtute Cruciatæ, aut Iubilæi vbique fit eligibilis. 147.4
Parochus ſuorum Confeſſiones poteſt etiam in aliena Diæceſi, & vbique locorum audire. ibid 5
Parochus poſt dimiſſum beneficium non poteſt etiam tempore Iubilæi, abſque noua approbatione. Confeſſiones audire. ibid.6
Parochus toties quoties expedire prudenter iudicauerit ſubdito, nullaque ſubſit cauſa negandi, tenetur vel per ſe vel per alium Confeſſionem eius audire. ibid.8
Parochus in conferendo magna cura caueat ne ſanctum de canibus, & proiiciat margaritas ante porcos 148.9
Parochi iuriſdictioni in foro pœnitentiali fideles ſubiiciuntur non ſolùm conſtituentes in parochia domicilium ſiue habitationem perpetuam ſed etiam quaſi domicilium, ſiue habitationem ad tempus non admodum breue, negotij alicuius cauſa. 149.10
Parochus vterque habet ordinariam poteſtatem erga perſonam, quæ in duabus parochiis domicilium contraxit, in quibus ſcilicet diuerſis anni temporibus habitare ſolet. ibid.12
Parocho Cathedralis non licet Sacramenta adminiſtrare, vel curam exercere in aliena parochia ibid.14
Parochus facultatẽ non à iure, ſed ad conſuetudine habet eligendi Confeſſarium, quem velit ex approbatis

probatis abſque licentia particulari Epiſcoporum. ibid.17
Parochus pœnitentiam habentem peccata reſeruata Epiſcopi abſenti poterit abſoluere à peccatis non reſeruatis, reſeruata abſolutione à reſeruatis cum Superior copiam ſui fecerit. 154 43
Parochus caueat ne adminiſtret Sacramentum pœnitentiæ per litteras, aut nuncium ſed præſentibus tantùm, & ſibi confitentibus peccata abſolutionem conferat. ibid.44
Parochi vbique locorum exiſtentes pœnitentes ad turpia, & inhoneſtos actus ſolicitantes ab Inquiſitoribus tanquam de hæreſi ſuſpecti puniuntur. 156.48
Parochus, qui pœnitentem in Confeſſionali oſculatur, aut cum venerea delectatione manus, vel aliam partem pœnitentis attrecta, aut ictu oculorum, vel alio ſigno ad libidinem prouocat, incidit in pœnas contra ſolicitantes in Confeſſione comminatas. ibid.49
Parochus in Confeſſionali maſculum prouocans ad nefandum peccatum perpetrandum, incurrit pœnas contra ſolicitantes comminatas. ibid.50
Parochus Confeſſarius ſolicitans pœnitentem in Confeſſionali ad alia grauiora delicta præter venerea, non incidit in pœnas contra ſolicitantes in Confeſſione comminatas. 157.51
Filiā ſpiritualem ratione pœnitentiæ extra Confeſſiones ſolicitans Parochus ad venerea non incurrit pœnas contra ſolicitantes in Confeſſione comminatas. ibid.52
Parochus, qui carnaliter cognouit pœnitentem, non tenetur hanc circunſtantiam in Confeſſione explicare. ibid.53
Parochus ruralis non eſt proprius parochus, quando rus vel recreationis cauſa habitatur aut ad paucos dies tantùm incolitur, non autem ſi maiori parte anni 184.42
Præſentia vnius Parochi alterius ſponſorū ſufficit in qualibet Parochia contrahentiū. ibid.45
Parochus inutilis effectus non eſt ſuo beneficio priuandus. 314.3
Parochi imperiti dicuntur illi, qui inhabiles ſunt ad exploranda ea quæ incumbunt muneri beneficij, quod habent. 205.9
Epiſcopus reſpectu Cathedralis dicitur propriè & immediatè Parochus, non verò aliorum Parochianorum. 251.13
Vide *Matrimonium*.

Parœcia, & Parœcus.

Parœciæ nomine antiqui Chriſtiani vſi fuerunt 4. 14
Parœcia Græcè idem eſt quod accolarum conuentus, ſeu habitatio aut cura. ibid 15
Parœcia Græcis eſt incola, ſiue habitator in loco. 3.3

Patrinus.

Patrinos deſignare ad parentes ſpectat ipſis verò non deſignantibus ad Parochum pertinet. 139.21
Patrinus vnus, vel ad ſummum duo, vnus ſcilicet vir vnaque fœmina adhibendi ſunt. ibid.22
Patrinos plures adhibens Parochus, peccat mortaliter, ſed cum omnibus contrahitur cognatio. ibid.26
Patrinus in Baptiſmo eſſe non poteſt qui nondum fuit baptizatus nec inde aliquam contrahit cognationem. 140.27
Patrini in Baptiſmo eſſe poſſunt pueri cuiuſcunque ætatis, modò habeant vſum rationis. ibidem 28
Patrini poſſunt eſſe minores baptizato. ibid.29
Patrini in Baptiſmo qui eſſe non poſſunt, referuntur. ibid.30
Abbates, Monachi, aut Religioſi ſaltem clauſtrales patrini eſſe non poſſunt. ibid 31
Religioſi ad Epiſcopalem dignitatem euecti poſſunt eſſe patrini in Baptiſmo. ibid.32
Patrini quod onus ſubeant pro docendis illis, quos in Baptiſmo ſuſceperunt, oſtenditur. 140.36

Patronatus.

Patronatus laïcus etiam quoad beneficia Curata non tenetur præſentare digniorem. 29.102

Patronus.

Patroni, quatenus Eccleſia, quæ indiget reparatione, de iure patronatus ſit, tenentur contribuere in defectum Parochorum. 108.8

Peccatum.

in Peccato mortali conſtitutus eſt inimicus Chriſti, & indignus ſtipendiis de illius patrimonio ſumendis. 16.5
Peccata venialia habentes an & quando teneantur præcepto annuæ Confeſſionis. 150.19

Penſio.

Penſione nulla, & inualida exiſtente non abdicatur ius à reſignante. 291.21

Peregrinus.

Peregrini cui Parocho confiteri poſſint, oſtenditur. 149.15

Permutatio.

Permutationibus Eccleſiarum Parochialium fit concurſus. 19.23

Pernoctatio.

Pernoctationes, & vigiliæ quæ olim in Eccleſiis pro ſolemnitatibus ad Martyrum corpora fieri ſolebant, hodie non permittuntur. 111.29

Peſtis.

Peſtis tempore Parochus non poteſt fugere, aut populum deſerere. 130.13
Epiſcopus tenetur tempore peſtis ſuis magnis expenſis idoneos quærere miniſtros, ſi illi deſint. 131.13
Religioſis an ſit licitum tempore peſtis fugere, vel potiùs teneantur obedire Prælato iubenti permanere, ac Sacramenta peſte infectis miniſtrare inſtar Parochorum, remiſſiuè. ibid.20

Pileus.

Pilei vſus in Miſſa etiam extra Canonem concedendus eſt à Papa, & non ab alio.

Piſcatio.

Piſcare Parochis, & Clericis licet, ſi id non aſſiduè exerceant. 64.36

Plebanus.

Plebani dicuntur qui curam exercent animarum in Plebania, habentes ſub ſe plures Eccleſias, vel Capellas. 3.4
Plebani Eccleſia appellatur matrix, quaſi mater Eccleſiarum, quas ſub ſe continet. ibid.
Plebanis ſola competit iuriſdictio fori pœnitentialis, vt Parochis. ibid 7
Plebani non dicuntur in dignitate conſtituti. ibid.8

Pœna.

Pœna eorum, qui intra anni ſpatium ordinati ſunt ad Sacerdotium, quando beneficium obtinent Parochiale, eſt priuatio illius ipſo iure. 549

Pœna *cap.licet canon de elect. lib.6.* non habet locũ quando parochialem obtinens iuſto impedimẽto intra annum non potuit promoueri. 55.17
Quid ſi impedimentum proueniat ſua culpa, oſtenditur. ibid.20
Pœna priuationis ipſo iure de qua *in cap. licèt canon,de elect. lib.6.* non habet locum in Eccleſiis etiam parochialibus ſi Collegiatæ ſint. 57.25
Pœna *cap.licèt canon, de elect. lib.6.* non habet locum in Decanis, præpoſitis, Abbatibus, Prioribus, & Archipresbyteris curam animarum, ſed non parochialem Eccleſiam habentibus.58.31
Pœna eiuſdem *cap.licet canon,* non habet locum in parochialibus Eccleſiis acceſſoriè vnitis.ibid.32

Pœnitens.

pœnitentes ſolemniter, & criminoſi ab Eccleſiæ ingreſſu arcentur ad tempus. 111.33
Pœnitens non ſolùm vbi ſemel pœnitentiariæ litteras ſuper diſpenſatione aliqua in foro Conſcientiæ præſentauit Confeſſario, ſed etiam poſtquam fuit ab eo pronunciatum diſpenſationem eſſe ſubreptitiam poteſt alium Confeſſarium adire. 155.45

Pœnitentia.

Parochus habet iuriſdictionem ordinariam in pœnitentiæ foro circa omnes ſuæ parochiæ fideles, & cenſetur quoad hoc à lege approbatus.146.1
Pœnitentiæ Sacramentum poteſt quilibet de diœceſi recipere in Eccleſia Cathedrali. 149.13

Populus.

Populus ſi adeò numeroſus ſit in aliqua parochia vt vnus Rector non poſſit ſufficere pro eccleſiaſticis Sacramentis miniſtrandis.Parochi ab Epiſcopis cogi poterunt tot Sacerdotes ad hoc munus adiungere, quot ſufficiant ad Sacramenta exhibenda. 95.4

Portio.

Portio congrua Vicario deputanda eſt arbitrio Epiſcopi. 19.35
Portio canonica inducta eſt Iure Canonico propter Sacramenta, quæ miniſtrat parochus ſuis parochianis. 213.1
Portio canonica de Iure eſt quarta,& poteſt induci per conſuetudinem,quod ſit medietas,vel tertia, & quæ conſuetudo in hoc attendenda ſit? ibid.2
Renunciatio canoniæ portionis in damnum Eccleſiæ Cathedralis, vel Parochialis facta, nullius eſt valoris. 217.33
Portio canonica debet ſolui de rebus quomodolibet donatis ſeu relictis, ſiue ſit donatum vni ex Regularibus,ſiue toti Monaſterio. 220.48

Poſſeſſio.

Poſſeſſionem pacificam habere dicitur ille,qui nedum illam tenet beneficij,& tituli, ſeu exercitij curæ, ſed etiam bonorum, & fructuum beneficij ſeu maioris partis. 53.6
Poſſeſſionem beneficij pacificam non videtur pacificè adeptus,qui ſtatim ex ea fuit deturbatus,ſeu lis mota. 53.7
Poſſeſſio ſecundi pacifica, vt inducatur vacatio prioris beneficij incompatibilis, debet eſſe non ſolùm de facto,ſed etiam de iure. 289.8

Precedentia.

Præcedentia inter ipſoſmet parochos, ſeu Curatos Eccleſiarum parochialium, ſiue ſint ſæculares parochialium,ſiue ſint ſæculares,ſiue Regulares datur ſecundùm prærogatiuam ſacrarum Eccleſiarum,& non ſecundùm prærogatiuam regulæ. 86.12
Præcedentia vnius Parochi, in cuius Eccleſia quis eſt mortuus reſpectu alterius parochi Eccleſiæ, ad quam defunctus ſepeliendus effertur, qualiter concedenda, oſtenditur. ibid.13
Præcedentia ſemper danda Clero ſæculari inter Regulares. ibid.

Preceptum.

Præceptum de Dominicis, & feſtiuis diebus ſanctificandis, & obſeruandis ſub prætextu mercatuum,& nundinarum nullatenus eſt violandum. 123.12

Prædicatio.

Prædicatio verbi Dei quibus temporibus parochis iniuncta ſit, oſtenditur. 214.1
Epiſcopus cùm prædicat, ſilere debent omnes alij Concionatores, illiſque poteſt inhibere, vt eo tempore à prædicatione ſe abſtineant. 115.2
parochi poſſunt per ſe ipſos tantùm inter Miſſarum ſolemnia ſermonem habere, etiam quando Epiſcopus ipſe prædicat. ibid.3
Parochus quamuis nec valdè doctus nec eloquens ſit,non ideò debet prætermittere plebem creditam erudire. ibid.4
Parochi ſi per ſe velint munus prædicationis obire non debent impediri. ibid.5
Parochi poſſunt per alios officio ſuo ſatisfacere, quo tenentur prædicare. ibid.6
Parocho per ſe ipſum concionanti minime licet prætextu cuiuſcunque paupertatis prætendere ſibi præſtari eleemoſynam ſolitam dari prædicatoribus,aliàs ab vniuerſitate electis. ibid.7
parochi prohibentur in ſuis Eccleſiis admittere Concionatores ab Ordinario non approbatos, etiamſi eſſet Epiſcopus,niſi ſibi noti eſſent ad hoc,vt ſemel biſve prædicent. ibid.8
parochus officio ſuo ſatisfacit quoad Deum prædicationes totius anni aliis committens.ibid.9
parochiæ ſuæ vnuſquiſque tenetur intereſſe pro audienda prædicatione,ſi id commodè fieri poteſt. 116.11

Prælatus.

prælati inferiores,qui non habent ius congregandi Synodum, non poſſunt facere concurſum, quamuis habeant ius conferendi. 21.38
prælati non aliter ſatisfaciunt ſuæ obligationi, quàm ſi de digniore Eccleſiæ parochiali prouideant. 27.96
prælato non notoriè intruſo ſoluẽs liberatur.133.31

Præmium.

Præmium maximum,& eximium prępoſitum eſt illis,qui animas à Diabolo ad Deum, à vitio ad virtutem traducunt. 47.11

Præſcriptio.

Præſcriptio non eſt admittenda, ſi non detur capacitas poſſidendi in præſcribente. 260.49

Presbyter.

presbyteri parochiales obtinentes Eccleſias, non poſſunt eſſe iudices Ordinarij, vel delegati illius, in prouincia Toletana. 76.24
Extenditur ad omnes Eccleſias parochiales Regni Caſtellæ, & Legionis. ibid.

Primitiæ.

primitiæ dicuntur, quaſi primi fructus terræ eo anno collecti. 235.1

Primitiæ ſunt res per quas initia, ſeu primitiua frugum in recognitionem diuini beneficij Deo Creatori rependuntur. ibid. 2
Primitiæ non ſolùm dabantur ab hominibus in veteri Lege, ſed etiam à Gentilibus. ibid. 3
Primitiæ ex ſua origine videntur eſſe de conſilio, non de præcepto. ibid. 4
Primitiæ debentur de præcepto, vbi extat conſuetudo illas dandi. 236.6
Primitiæ quantitas non eſt determinata in iure, ideò conſuetudini ſtandum eſt. ibid. 7
Primitiæ debent ſolui illi Parochiæ, in qua prædia exiſtunt, ſi conſuetudo non ſit in contrarium. ibid 8
Primitiæ ſunt onus prædiale, non perſonale. idid. 9
Clerici, qui terras colunt, tenentur ſoluere primitias. ibid. 10
Regularibus non prohibetur recipere triticum, & vuas, ac ſimilia, antequam Parochus receperit Primitias. ibid. 11

Prioratus.

Prioratuum Conuentualium ſub reſeruatione cenſentur comprehenſi etiam illi Prioratus, qui nullos Monachos habent, & ſic ſunt Prioratus habitu tantùm. 20.29

Priuatus.

Priuatus quando quis eſt ipſo iure adminiſtratione publica, beneficio, munere, & officio, quo fungitur, valent acta eius ante criminis declarationem concurrente communi populi, vel maioris partis errore. 133.30

Priuilegium.

Priuilegium Inquiſitorum, Conſultorum, &c. ad lucrandos fructus in abſentia quorumcumque beneficiorum, excipit Parochiales Eccleſias, & perpetuos Vicarios, cæteraque beneficia curam animarum habentia. 76.26

Proceſſio.

Proceſſiones facere per Parochiam ad Curatos ſpectat, & ſine eorum conſenſu illas dirigere nullus etiam Regularis valet. 105.13

Procurator.

Procurator vnus, qui ſit viri, & alter procurator mulieris, baptizatum de ſacro fonte ſuſcipere poſſunt. 139.24

Profeſſio.

Parochi Eccleſiis Parochialibus præfecti poſt adeptam poſſeſſionem intra duos ſaltem menſes profeſſionem Fidei emittere tenentur. 48.1
Profeſſio Fidei poteſt fieri coram Vicario etiam Epiſcopo non impedito. 49.2
Profeſſio Fidei poteſt fieri per procuratorem ſpeciale mandatum habentem. ibid. 3
Contra citatos. ibid. 4
Profeſſio Fidei facienda eſt à prouiſo Parochiali tam per obitum, quàm per reſignationem. ibid. 5
& etiam Sede Epiſcopali vacante. ibid. 6
Profeſſionem Fidei tenetur emittere etiã qui ſemel emiſit in adeptione alterius Parochialis. ibid. 7
Prouiſi de Parochialibus tenentur vltrò ſe offerre ad profeſſionem Fidei emittendam, adeò vt non requiratur de neceſſitate monitio ad eam faciendam. ibid. 8
Prouiſus de Parochiali habitu non tenetur emittere profeſſionem Fidei, quamuis contingat illam ad actum reuocare. ibid. 9

Prouiſus de Parochiali ſemper tenetur ad profeſſionem Fidei emittendam etiam elapſis duobus menſibus poſt captam poſſeſſionem. 50. 10
Terminus duorum menſium à die captæ poſſeſſionis computandorum ad profeſſionem Fidei emittendam, non currit prouiſo, qui poſſeſſionem non accipit, quamuis per illum ſtet quominus illam accipiat. ibid. 11
Poſſeſſio pacifica requiritur, vt poſt illam currant duo menſes ad emittendam profeſſionem Fidei præfixi. ibid. 12
Probare tenetur prouiſus ſe feciſſe profeſſionem Fidei, quando Ordinarius ſuper illam inquirit. ibid. 13
Parochi omittentes facere profeſſionem Fidei peccant mortaliter, niſi id per ignorantiam faciant. ibid. 14
Profeſſionem Fidei non facientes fructus decurſos poſt lapſum duorum menſium à die pacificæ poſſeſſionis computandorum, amittunt. ibid. 15
Ordinarius non poteſt condonare fructus amiſſos ob non factam profeſſionem Fidei. ibidem 16
Prouiſus ante profeſſionem Fidei non poteſt haberi pro præſente à Capitulo, niſi faceret ex indulto Apoſtol. ibid. 17
Profeſſionem Fidei omittens non poteſt reg. de annali, aut longiſſima poſſeſſione ſe tueri quoad dictos fructus percipiendos quandiu profeſſionem non emiſerit. 51.18
Fructus amiſſos ob non factam profeſſionem Fidei non tenetur in conſcientia reſtituere prouiſus donec condemnetur, ſeu ſequatur ſententia. ibid. 19
Contra citatos. ibid. 20
Fructus amiſſi ob non factam profeſſionem ſunt impendendi vel in vſus pauperum, vel in fabricam Eccleſiæ. ibid. 21
Poſſeſſio non ſuffragatur profeſſionem fidei non emittenti quoad fructuum perceptionẽ. ibid. 22
Poſſeſſio adepta per prouiſum, qui tenebatur facere profeſſionem Fidei, eſt manutenibilis etiam poſt tempus. ibid. 23
Poſſeſſores non emittentes profeſſionem Fidei non poſſunt moleſtari ſuper titulo. ibid. 24
& poſſunt ſe tueri quocumque remedio poſſeſſorio, etiam reintegrandæ. ibid. 25

Propino.

Propinare populis in publico Clerici non debent, ſecus in cellis adinuicem. 61.17

Prouiſio, & Prouiſus.

Prouiſiones Parochialium Eccleſiarum factæ ſine examinatoribus in Synodo Diœceſana deputatis, ſunt nullæ, & qualiter ſanandæ, oſtenditur. 24.68.69
Prouiſio beneficij quando per concurſum, ſeu oppoſitionem facienda eſt, an teneatur quis ad reſtitutionem ſi omiſſo digniore dignum eligat? oſtenditur. 29.104.105
Prouiſio, & collatio Parochialium intra quod tẽpus perfecto examine ſit facienda, oſtenditur. 35.130
Prouiſus de Parochiali ſi illius poſſeſſionem aliquandiu; id eſt, ſaltem per duos menſes obtinuit ſine litigio, tenetur infra annum ad Sacerdotium promoueri, & ſufficit quòd ſemel cœperit pacificè poſſidere, quamuis poſtea lis ei moueatur. 53 8

Pygmæus.
Pygmæi quando irregulares ſint. 452.53

Pyxis.
Pyxides duæ in Sacrario tenendæ, quarum in vna conſeruetur ſanctiſſimum Sacramentum, in altera deferatur ad infirmos. 170.28

Q.

Quæſtuarius.

QVæſtuarios eleemoſynarum non commendat Parochus abſque Epiſcopi licentia. 125.25

Qualitas.

Qualitas Parochialis annexæ acceſſoriè non debet redundare in principale. 10.67

Quarta funeralis.
Religioſi omnes etiam Mendicantes, tenentur ſoluere quartam funeralem, quando quis eligit ſepulturam apud ſuas Eccleſias. 214.4
& quid apud Eccleſias Monialium? ibid.5
Quarta funeralis ſemper pro relicta cẽſetur, etiamſi id non exprimatur. ibid.6
Quartam funeralem ſoluere non tenentur Religioſi, ſeu alij, qui ſunt exempti à ſolutione quartæ per priuilegia conceſſa ab habente poteſtatem. ibid.7
Priuilegia habentes non ſoluendi quartam funeralem, ſi licentiam obtinuerint ædificandi aliquod Monaſterium cum conditione, vt ædificaretur ſine præiudicio iurium Eccleſiarum Parochialium, à ſolutione eiuſdem quartæ non eximuntur. 215.11
Eccleſia vel Monaſteria ædificata 40. annis ante Concilij confirmationem, quæ non erant ſolita ſoluere quartam funeralem ad illam etiam poſt Concil. non tenentur. ibid.15
Quarta funeralis vſque ad quartam excluſiuè poteſt præſcribi ſpatio decem annorum abſque titulo: at conſuetudo 40. annorum cum titulo, aut immemorabili requiritur vt præſcribatur infra quartam, vel vt nihil debeatur. ibid.16
Quartam funeralium tenentur hæredes mortuorũ ſoluere Parocho. 216.17
Quarta funeralis debetur Eccleſiæ, in qua Parochianus conſueuit audire diuina, & recipere Sacramenta. ibid.19
Rectoribus Parochialium de iure debetur quarta funeralis, ibid.20
Vicario perpetuo, vel temporali, & etiam Sacerdoti conducto, ac habenti curam Parochianorum, debetur quarta funeralis, ſi nullus adeſſet Rector. ibid.21
Cathedrali Eccleſiæ debetur quarta funeralis, vel præſcriptione, vel ex eo quòd illam ſibi reſeruauit, quando Parochiæ fuerunt erectæ in ſignum ſuperioritatis. ibid.22
Quarta funeralis non debetur Parocho, intra cuius fines viator deceſſit ſtante conſuetudine in ciuitate quòd ius ſepeliendi peregrinos & viatores ſpectet ad Eccleſiam Cathedralem. ibidem.23
Quarta funeralis quando non conſtat ex conſuetudine vel alia ratione, cui debeatur, Epiſcopóne, vel Parocho, in hoc dubio præfertur Parochus, 217.25
Quarta funeralis debetur Parochiæ, vbi quis habet domicilium, licèt obierit defunctus in villa ad quam ſe contulerat animo redeundi. ibidem.26
Quarta funeralis ſuæ Parochiali Eccleſiæ debetur, etiamſi quis ægrotus ad aliam deferri ſe fecerit, & ibi mortuus fuerit. ibid.27
Quartam funeralium Eccleſiæ Parochali debet, qui in ægritudine conſtitutus ſe cum bonis ſuis ad Religionem in alia Eccleſia tranſtulerit: ſecùs ſi ſanus bona ſua Monaſterio, aut alteri Eccleſiæ dederit. ibid.28
Sepultura electa apud Eccleſiam, vbi defuncti Maiores ſolent ab antiquo ſepeliri, quarta funeralis ei non debetur, ſed Eccleſiæ, in qua conſueuit audire diuina, & recipere Sacramenta. ibid.29
Parochus quartam funeralium qua actione petere poſſit oſtenditur. ibid.32
Renuntiare iuri quæſito de non ſoluendo quartam, quando per vnum, vel binos actus contrarios cenſeantur Religioſi. 218.35
Quarta funeralis debetur de omnibus, quæ obueniunt ratione funeris. ibid.36
Quarta funeralis debetur Parocho ex funeralibus ſequenti die poſt funus ſolemniori pompa factis. 219.38
Quarta funeralis non debetur Parocho de candelis, quas Fratres, & alij Presbyteri in funeralibus præ manibus deportare ſolent. ibid.39
Quarta funeralis debetur de candelis, ſeu cereis accenſis, quę circa Crucem, & cadauer deferuntur. ibid.41
Quarta funeralis debetur de illis, quæ dantur pro Miſſis dicendis. ibid.43
Quarta funeralis debetur de armis, libris, banderiis culcitra, ſeu pallio, quæ in feretro deferuntur, niſi aliter ſit ex conſuetudine, vel priuilegio. ibid.44
Quarta funeralis non debetur de illis, quæ offeruntur in funere alicuius, qui de facto contra voluntatem Fratrum in eorum Eccleſiis, v.g. tempore interdicti ſepelitur. ibid.45
Quarta funeralis an, & quando debeatur de illis, quæ offeruntur in funere alicuius nouitij oſtenditur. 220.46
Quarta funeralis non debetur de legatis factis Eccleſiis, vel locis piis pro fabrica, ornamentis, cereis, luminaribus, & anniuerſario poſt ſextum diem. ibid.47
Quarta funeralis debetur de veſtibus non datis pauperibus. ibid.49
Quarta funeralis debetur de omnibus illis, quæ iure inſtitutionis reliquuntur Monaſteriis, ſiue aliis piis locis, non verò de iis, quæ teſtator in pios vſus iuſſit diſtribui. ibid.50
Quarta an debeatur de illo quod reliquitur vni ex Regularibus remiſſiuè. ibid.
Quarta funeralis debetur de omnibus legatis factis Eccleſiæ, in qua quis elegit ſepulturam, ſi relinquantur ratione loci, non autem ratione perſonæ, neque in fraudem. ibid.51
Quarta funeralis non debetur ex legatis factis Monaſterio, quod ſit exemptum per priuilegium, & ex legatis factis Eccleſiæ in qua teſtator non ſepelitur, & ex legatis factis Eccleſiis, vel locis piis, ornamentis, cereis, luminaribus, anniuerſario poſt ſextum diem, & ex legatis relictis Eccleſiæ pro fabrica. ibid.52
Vide *Portio canonica, & Regularis.*

Index Rerum.

R.

Rector.

REctores dicuntur qui plebem,& populum ſibi commiſſum cum cura regunt. 4.10
Rector quaſi populum regens dicitur. 7.43

Redecima.

Redecima eſt contra ius. 247.45
Redecima poteſt acquiri præſcriptione immemorabili, vel quadragenaria cum titulo. ibid.46

Regularis.

Regularibus non licet in ſuis Eccleſiis ad celebrãdum admittere Presbyteros ſæculares contra prohibitionem Epiſcopi. 103.52
Regulares non poſſunt in Sabbato ſancto benedicere domos,cùm non poſſint hoc munus extra Conuentus ſuos exercere. 101.12
Regulares in ſuis Eccleſiis non Parochialibus non prohibentur annuntiare Populo feſta, & ieiunia 126.27
Regulares, qui 40 annis ante confirmationẽ Concilij erant ſoliti ſoluere quartam Parocho, vel Epiſcopo, eam etiam poſt Concil.tenentur ſoluere, licèt ex priuilegio ſoluere non tenerentur Epiſcopo,vel Parocho,ſed aliis perſonis, 215.12
Regulares non tenentur ad ſolutionẽ quartæ, quorum Eccleſiæ ſunt ædificatæ ab annis 40. citra, & ſunt exempti per priuilegia. ibid.13
Regulares extra clauſtra decedentes poſſunt ad eorum Eccleſias deferri Parochis incõſultis. 33.68

Reiectus.

Reiectus in concurſu Parochialis poteſt prouocare prælectum ad nouum examen coram iudice appellationis, etiam antequam doceat de irrationabili iudicio Epiſcopi. 35.148
Reiectis, vbi illi in concurſu Parochialis Eccleſiæ appellant à mala electione; dandus eſt nouus concurſus in Vrbe, vbi debet vocari prælectus ab Epiſcopo. ibid.149

Religioſus.

Religioſi ſine ſpeciali licentia Parochi Sacramenta Vnctionis Extremæ,vel Euchariſtiæ adminiſtrantes, Matrimoniáve ſolemnizantes, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrunt. 134.40
Religioſi in partibus Indiarum ad curam Indorum deputati tanquam Parochi,liberè ſuis Parochianis Sacramenta adminiſtrare valent. ibid.4

Reliquia

Reliquia inſignis alicuius Sancti eſt corpus,caput, brachium,crus, & ea pars, non parua tamen,in qua paſſus eſt Martyrium. 90.18

Res ſeu bona.

Res,ſeu bona etiam mobilia ad Parochiales Eccleſias pertinentia quomodo conſeruanda, oſtenditur. 112.38

Reſeruatio.

Reſeruationem caſuum Epiſcopalium, & Bullam in Cœna Domini Parochi penes ſe habere debent. 159.63

Reſidentia.

Reſidere tenentur de iure diuino in ſuis Eccleſiis Parochi, & alij animarum Rectores. 74.1
Papa qualiter poſſit diſpenſare in reſidentia, oſtenditur. ibid 2
Parochus non ſolùm habens curam animarum, quæ exercetur in foro animæ,ſed etiam obtinens illam,quæ pertinet ad forum exterius, tenetur de Iure diuino in ſua Eccleſia reſidere. 75.3
Reſidere tenetur Parochialem etiam tenuem habens, & etiamſi tres, vel quatuor incolæ remanſerint. ibid.4
Reſidere non tenetur Parochus in Eccleſia, quæ in totum Parochianos habere deſierit. ibid.5
Monaſterium, ſeu Abbatiam obtinens, quæ cura, & Conuentu caret, reſidere non tenetur. ibid.6
Eccleſiam baptiſmalem obtinens, cui incumbit ſola cura baptizandi omnes infantes oppidi, & exiſtentes ſub cura Archipresbyteri,tenetur ad reſidentiam. ibid.7
Reſidere tenetur obtinens Parochialem Eccleſiam cum libero curæ exercitio & omnibus fructibus licèt ei in limine adeptæ poſſeſſionis moralis fuerit per aliquem in petitorio. ibid 8
Parochus ſi duas habet Eccleſias vnitas tenetur reſidere in digniori;ſi verò non conſtet quæ ſit dignior,in frequentiori. ibid.9
Reſidere tenetur Parochus in ciuitate, ſi populus diuidatur, & pars vna habitet in ciuitate, & altera extra. ibid.10
Parochiales duas perpetuò inuicem æquè principaliter vnitas habens,poteſt in qua maluerit reſidere. ibid.11
Parochialem Eccleſiam cum Canonicatu ex legitima diſpenſatione habens, in Parochiali reſidere debet, ſed ſi ſunt in eodem loco, & poteſt vtrique ſeruire, quotidianas diſtributiones percipiet. ibid.12
Subcollectoris Apoſt.officio fungentes non excuſantur à reſidentia Parochialis. 76.15
Inquiſitoris officium exercentes non excuſantur à reſidentia in ſuis Eccleſiis Parochialibus. ibid.26
Inimicitiæ capitales non excuſant Parochum à reſidentiã, ſed ſolet S. Congreg. licentiam concedere,vt ſe abſentare poſſit ad ſex menſes, vt interim aut reſignet, aut permutet 77.32
Senectus non excuſat Parochum à reſidentia, quamuis Ordinarius iam prouideret illius inſufficientiæ apponendo idoneum Vicarium ibid.33
Parochus debet reſidere in domo ipſius Parochialis, vel in alia intra limites Parochiæ quatenus propriam non habeat. 78.34
Parochus non excuſatur hodie quin intra Parochiam reſidere debeat, quamuis non adſit commoda domus parochialis. ibid.36
Parochus Parochiali domo relicta poterit in paterna, vel cognatorum domo intra fines Parochiæ habitare, ſi ex ea poſſit reſidentiæ muneri ſatisfacere
Parochus non poteſt haberi pro reſidente ſi inhabitet in ciuitate etiam docendo, à qua diſtat ſua Parochialis duobus, aut tribus milliaribus, etiamſi Dominicis, & feſtis diebus ad eam accedat. ibid.39
Reſidere tenetur Parochus perſonaliter, & non alio modo ſatisfacit officio ſuo, etiamſi populo per alium æquè benè,& fortè meliùs ſeruiatur. ibid 40
Parochus officio ſuo non ſatisfacit ſi reſidet quidem, ſed totam curam relinquit Capellano. 39.41

à Reſidentia excuſant Parochum Chriſtiana charitas. ibid.46
Neceſſitas vrgens, ibid. 47
Obedientia debita, ibid 48
Reſidens in Parochiali ſi non longè abſit ab Eccleſia, in qua habet Canonicatum, poteſt ex indulgentia diebus ferialibus ad Eccleſiam accedere & in ea Diuinis inſeruire. 75.19
Canonicatum & Parochialem in duabus Diœceſibus habens,& non reſidens in Parochiali ex permiſſu Epiſcopi,eſt cogendus eſt reſidere in Canonicatu. ibid.17
Parochialem obtinens,in qua Vicarium perpetuum legitimè inſtitui obtinet, eo viuente reſidere non tenetur, intellige, vt ibid.18
Capellanus in Parochiali auctoritate Apoſtolica inſtitutus coadiutor,tenetur reſidere ſicut ipſe Rector. ibid.19
Coadiutor vbi datur ratione infirmitatis non ob id proprius Parochus excuſatur à reſidentia. ibid.10
Vicarius amouibilis in exercitio curæ arguit curam eſſe penes deputantem. ibid.21
Reſidere in Parochiali, vel Prioratu Curato vnito Dignitati, aut Canonicatui acceſſoriè, & in perpetuum non tenetur ille, qui obligatur reſidere in Eccleſia dignitatis, vel Canonicatus. ibid.22
Parochi extra reſidentiam in ſeruitio Epiſcopi, Eccleſiarum Cathedralium permanere non poſſunt, vt ſint Vicarij, Viſitatores, Secretarij, fiſcales, &c. ibid.23

S.

Sacerdos.

SAcerdos præfertur alteri aliquo inferiori Ordine inſignito. 31.119
Sacerdos credere non debet dicenti ſe licentiam habere à Parocho, vt poſſit coram ipſo contrahere, niſi certa ſigna offerat, vt ſit perſona ſpectatæ fidei. 189.76

Sacramentum.

Sacramenti Sanctiſſimi delationes, & celebrationes Miſſarum,feria quinta in Cœna Domini, & Sabbati ſancti non ſpectant ad Capellanos, ſiue Sacriſtas Eccleſiarum, ſed ad poprios earum Parochos. 105.3
Sacramentorum vim, & vſum plebibus ſuis pro ſuſcipientium captu explicare debent Parochi. 128.1
Sacramenta iis ritibus & cæremoniis, quæ in Rituali ſub Paulo V. edito continentur, adminiſtrare debent Parochi. 129.2
Ritus & ceremoniæ in Sacramentis adminiſtrandis iam præſcriptæ, omitti ſine peccato non poſſunt, niſi aliud facere ipſa neceſſitas cogat. ibid.3
Sacramenta in peccato mortali adminiſtrans,an peccet mortaliter? oſtenditur. ibid.4
Sacramentorum validitas ex bono, vel malo miniſtro minimè dependet. ibid.5
Miniſtri Eccleſiæ inſtrumentaliter operantur in Sacramentis, ideò non agunt ſecundùm propriam virtutem, ſed eius à quo mouetur, qui eſt Chriſtus. ibid.6
Sacramenti ad neceſſitatem requiritur, vt Parochus ipſe intendat homini conferre ſacramentum, ſaltem implicitè ibid.7
Intentio virtualis ſufficit in Parocho ad valorem Sacramenti. ibid.8
Intentio ad Sacramenti vtilitatem ſemper debet eſſe abſoluta. ibid.9
Sacramenta adminiſtrata ſub conditione de præſenti vel de futuro, valida ſunt. 130.10
Parochus peccat non ſolùm ſi apponat conditionem de futuro in Sacramentis adminiſtrandis, ſed etiam ſi apponat conditionem de præterito, vel de præſenti abſque rationabili cauſa. ibid.11
Sacramenta dare ſuis Parochianis ex obligatione iuſtitiæ tenetur Parochus tempore grauis neceſſitatis, etiam cum certo periculo vitæ propriæ. ibid. 12
Parochus nullo caſu excuſari poteſt quominus miniſtret Sacramenta morienti, ne quidem metu mortis,ſeu alterius contagioſæ infirmitatis, excepto ſi alteri æquè idoneo officium ſuum cum Ordinarij conſenſu committat. ibid.14.
Principes non poſſunt impedire Parochos, & Sacerdotes adminiſtrare Sacramenta tempore peſtis, poterunt tamen Curatos, & alios miniſtrantes infectis prohibere à ſanorum commercio. ibid.16
Epiſcopus poteſt tempore peſtis præcipere Parochis,etiam cum mortis periculo, ne ab Vrbe diſcedant, & quòd neceſſaria Sacramenta petentibus adminiſtrent. ibid.17
Parochi tempore peſtis tenentur reſidere in ſuis parochialibus, poſſunt tamen per alium idoneum miniſtrare parochianis ſuis peſte infectis Sacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ. 131.18

Sacrilegium.

Sacrilegij ſpecies & modi quot? 111.36

Saltatio.

Saltationes in Eccleſia fieri permittere non debent Parochi. 110.36
Vide *Chorea.*

Scacchorum ludus.

Scacchorũ,ſiue latrunculorum ludus non eſt Clericis prohibitus, modò ludatur cauſa recreationis, non cauſa voluptatis, aut auaritiæ, vel cupiditatis,& dummodo non diſtrahatur à diuinis propter longum tempus, quod in tali ludo conteritur. 63.29
Scacchorum ludus non multum conuenit literatis hominibus. ibid.30

Senior.

Senior idoneior iudicandus eſt reſpectu alterius iunioris cum quo concurrit. 30.109

Sepultura.

Parochus ſuos parochianos, omnéſque alios intra parochianos degentes ſepelire debet. 224.1
Sepultura tripliciter ſumi poteſt. ibid.2
Sepelire mortuos opus piiſſimum, & multum commendandum. ibid.3.4
Cadauera inter Vrbes ſepeliri prohibitum erat lege duodecim tabularum. 225.5
Cœmeteria pro fidelium mortuorum corporibus ſepelienda inſtituta ſunt. ibid.6
Sepulturæ honor intra Eccleſiam Epiſcopis deferri cœpit, aliiſque perſonis inſignibus. ibid 7

Sepeliri

Sepeliri in Eccleſia quibuſcunque ſiue clericis,ſiue laïcis licitum eſt. ibid.8
Sepulturæ ius concedere ſpectat ad Epiſcopum.ibidem 9
Sepeliendus nemo eſt propè Altare, ſeu ſub bradellis. 226.10
Sepulturæ locus quibus modis,& cuius auctoritate dari poſſit,oſtenditur. ibid.11
Sepulchrum proprium poteſt quis habere quoad vſum, & prohibere ne abſque eius aſſenſu quis in eo ſepeliri queat. ibid.12
Sepeliendi ius quæſitum non cenſetur ex ſolo curſu decennali, & cadauerum illatione,nec ex iure patronatus, quod quis habet in Eccleſia. ibidem 13
Eccleſia etiam non Parochialis capax eſt,vel ex conſuetudine,vel Epiſcopi auctoritate habendi. ibid.14
Sepulchrum probatur commune eſſe familiæ ex inſpectione literarum. ibid.15
Simoniacum eſt aliquid tanquam pretium exigere pro iure ſepulturæ, ſiue vt aliquis in certo loco Eccleſiæ, aut cœmeterij ſepeliri poſſit ibid.16.
Sepulchri hæreditarij vſus eſt pretio æſtimabilis, & vendi poteſt pro debitis defuncti. 227.17
Gabella non ſoluitur de venditione ſepulturæ ratione ſitus,vel dignioris loci. ibid.18
Conſuetudo certi quid exigendi pro ſepultura, ſeu officio ſepulturæ, an ſit valida. ibid.
Electio ſepulturæ omnibus adultis eſt libera, dummodò non prohibeantur à iure. ibid. 19
Sepultura eligi poteſt in Fratrum Prædicatorum,& Minorum Eccleſiis,relicta Parochiali. 228.20
Sepulturæ electio in Eccleſiis Regularium non poteſt à Parochis impediri. ibid.21
Parochus non poteſt prohibere quin defunctus ſepeliatur in Eccleſia per ipſum ædificata,& electa, reſeruata ipſi parocho quarta funerali. ibid.22
Curatus requiſitus, vt interſit defuncti ſepulturæ in Eccleſia per ipſum defunctum ædificata, ſi intereſſe recuſet, vel petitam licentiam deneget,poterit ſine ipſius interuentu & licentia tradi ſepulturæ. ibid.23
Electionem ſepulturæ poteſt quis reuocare vſque ad finem vitæ. ibid.24
Religioſi, & ſæculares clerici nullum inducere poſſunt ſub pœna excommunicationis ad eligendam ſepulturam ſub voto,vel promiſſione de non mutando illam electionem, etiam nō ſequuto effectu. ibid.25.26
Pater eligit ſepulturam pro filio impubere ſi conſuetudo terræ id habeat, ſi verò non ſit, ſepeliri debet in ſepultura Maiorum. ibidem 28
Vxor præmortua non electâ ſepulturâ,ſi maritus habet proprium ſepulchrum, in ipſo etiam tumulari debet. ibid.
Mulier nupta liberè poteſt ſibi eligere ſepulturam ſicut vir. ibid.29
Mulier, quæ habuit plures viros,ſi non electa ſepultura moriatur,eſt ſepelienda in ſepultura vltimi viri. ibid.
Religioſi ſepeliendi ſunt in propriis monaſteriis, etiamſi extra clauſtra decedant, niſi ſint ita remoti à propriis Monaſteriis, vt commodè portari nequeant. 229.30
Sepultura non electa vbi quis decedit in ea, ſepeliendus eſt in qua Maiores ſui ſepeliri conſueuerunt ſoluta quarta Parochiali. ibid.31
Maiores dicuntur Pater, auus, & alij ſuperiores. ibid.32
Sepeliendus eſt quis in Parochia vbi Sacramenta ſuſcipit, ſi in alia Eccleſia Maiores ſui ſepulturam non habebant. ibid.33
Sepulturæ ius pendet multùm ab adminiſtratione Sacramentorum. 230.34
Peregrinus ſi moriatur dum eſt in via,ſepelitur in Cathedrali. ibid.35
Canonicus Eccleſiæ Cathedralis an in ea ſit ſepeliendus, vel potius in parochia vbi habet domicilium,remiſſiuè. ibid.36
Parochus quanto tempore à morte tenere debeat mortuum ſuper terram antequam ſepeliatur, & an ſepeliri poſſit omni die, & hora. ibidem 37
Parochus dum vadit ad infirmum communicandum,debet in genere interrogare eum in qua Eccleſia velit ſepeliri, non verò in ſpecie. ibid.38
Sepulturæ ius, quibus caſibus amittatur, oſtenditur. ibid.39
Sepultura Eccleſiaſtica carent excommunicati notorij, & denunciati. ibid.40
Interdicti notorij, & denunciati. ibid. 41
Vſurarij publici, & manifeſti, ibid.42
Infideles, Pagani, Iudæi,Hæretici. 231.43
Raptores manifeſti. ibid.44
Decedentes in torneamentis, vel in duello. ibidem 45
Qui ſemel in anno Confeſſus non eſt.ibid.46
Religioſus vtriuſque ſexus proprietarius. ib.47
Peccator notorius decedens in peccato mort. ibidem 48
Occidentes ſeipſos ex induſtria. ibid.49
Decimas Eccleſiæ non reſtituentes. ibid.50
Parricida. 232.51
Blaſphemantes Deum publicè ibid.52
Clericus notoriè concubinarius. ibid.53
Parochi non debent propter ius ſepulturæ minimè ſolutum cadauer exhumatum retinere. 232.55
Sepultura conceſſa conceditur quoque delatio mortui proceſſionaliter. ibid.56
Hæredes defunctorū numerum Sacerdotum & ceræ ſibi benè viſum pro defuncto ad ſepulturam aſſociando conuocare,& ſubminiſtrare poſſunt. ibid.57
Parochus deſtinatos clericos ab hæredibus defuncti pro eo ad ſepulturam aſſociando conuocare poteſt & non alios. 233.58
Parochus proprius nullatenus excludendus,quātumuis ad ſepeliendum cadauer Regulares duntaxat à defuncto accerſiri iubeantur. ibidem 62
Regulares vocati ad ſepeliendos mortuos etiam in eorum propria Eccleſia, debent accedere ad Eccleſias, ex quibus cadauera amouentur. ibid.64
Regulares, caſu quo cadauer in aliqua Eccleſia deponi contingat, ad eandem Eccleſiam,vbi depoſitum erit, conuenire debent. ibid.65
Defunctorū cadauera in alterius Parochia exiſtentia,quæ in Eccleſiis Fratrum ſepeliri debent,prius ad Eccleſiam Parochialem deferenda ſunt. 234.70
Mortui ſepeliri poſſūt in Eccleſia in qua ſepulturam

tura elegerunt,ſine præſentia Parochi, ſi ipſe requiſitus intereſſe recuſet,vel petitam licentiam deneget. ibid.71

Eccleſiæ Parochiali nihil debetur exceptis iuribus Parochialibus ſi in ea deponatur defunctus vt inde transferatur ad Eccleſiam Regularium in qua elegit ſepulturam. ibid. 27

Habitum ſuſcipientes, à Guardiano, & cum eo decedentes quando in Eccleſiis eiuſdem Ordinis ſepeliendi ſint, oſtenditur. ibid.73

Vide *Mors.*

Simonia.

Simonia eſt pro Sacramentis celebrandis aliquid recipere tanquam pretium ipſorum, aut tanquam mercedem operis, ſeu laboris concomitantis. 134.42

Sponſalia.

Sponſalia de futuro celebrari non prohibentur Aduentus, aut Quadrageſimæ tempore. 179.14

Stola.

Vide *Superpelliceum.*

Strepitus.

Vide *Clamor.*

Subdelegatio.

Subdelegare nõ poteſt delegatus à Parocho ad audiendas Confeſſiones ſuorum Parochianorum, niſi officium ſuum explere non poſſit. 153.37

Subſidium.

Subſidium Hiſpanicum à diuerſis Pontificibus conceſſum. 221.53

Subſidium item quod vocant, Excuſatum ibid 54

Supellectile.

Supellectilia, ſeu vtenſilia domus in Eccleſia reponi non debent, niſi propter hoſtiles incurſus, aut incendia repentina & ſimilem neceſſitatem. 111 30

Superpelliceum.

Superpelliceum, & ſtolam deferre tenetur Parochus ſæcularis dum audit Confeſſiones. 159 60

T.

Taberna.

Tabernæ ſunt hodie loca,& fomenta intemperantiæ,& incontinentiæ. 62.21

Vide *Caupona.*

Tabernarij.

Tabernarij.& Tenderij in ciuitate Vlixbonen diebus feſtiuis,etiam ante Concionem, & Miſſæ Conuentualis celebrationem omnia ad humanum victum neceſſaria vendere poſſunt, fores velamine aliquo contegendo. 124.16

Taurus.

Taurorum agitationibus adeſſe non debent Parochi,& qualiter id præmittatur in Regnis Hiſpaniarum,oſtenditur. 62.26

Terminus.

Termino decem dierum, vel ad ſummum viginti elapſo ad concurſum faciendum nullus eſt admittendus ad examen,niſi qui deſcripti fuerint. 21.43

Edicti poſt terminum re integra poteſt oppoſitor admitti,etiam alio reclamante. 22.44

Tertiarius.

Tertiarij quando in Fratrum Eccleſiis ſepeliendi ſint, oſtenditur. 234.69

Titulus.

Titulus in Parochiis vnitis non exiſtit cùm fuerit ſuppreſſus, & extinctus per vnionem acceſſoriè factam. 9.62

V.

Vacatio.

Vacatio prioris beneficij per aſſecutionem ſecundi incompatibilis inducitur ſi dicti ſecundi habeatur pacifica poſſeſſio, non enim requiritur vtriuſque. 289.1

Vagus.

Vagus debet confiteri Parocho illi in cuius Parochia reperitur tempore perceptionis Sacramenti, dummodo non vagetur vt euadat iudicium proprij Parochi. 149.16

S. Valeria.

Vide *S. Fauia.*

Valliſumbroſa.

Vide *Abbas.*

Valor.

Valor ducatorum centum, quæ debent remanere Rectori Parochialis, quæ penſione grauatur, eſt intelligendus iuxta morem cuiuſque regionis. 290.17

Venatio.

Venatio in dubio præſumitur facta cauſa recreationis. 64.34

Venationi deditus dignus eſt reprehenſione.64.34

Venatorem cur nunquam legiſſe ſanctum aſſerat D.Hieronymus? oſtenditur. ibid.35

Verbum.

Verba ſemper in propria, & potiori ſignificatione ſunt intelligenda. 11.78

S.Verdiana.

Vide *Mulier.*

Veſtis.

Veſtibus nec fulgidis,nec ſordidis ſe ornare debent Parochi,ſed inter vtrumque medium quoddam eſt capiendum. 60.8

Viaticum.

Infirmo deliranti poteſt Parochus præbere viaticum, ſi illud tempore vſus rationis expreſsè petiiſſet, modò non ſit periculum irreuerentiæ. 172.43

Parochus non poteſt præbere viaticum ſub ſpecie vini, ſi infirmus non poſſit deglutire ſub ſpecie panis. 173.45

Vicaria.

Vicaria perpetua Parochiæ vnitæ concurſu non confertur niſi in Vicarium totalis cura fuerit tranſlata. 18.19

Vicarius.

Vicarius perpetuus in Eccleſia Collegiata deputatus habet omnimodam curam actualem, habitualis verò eſt penes Capitulum 9.54

Vicarij perpetui in Parochialibus annexis debent de iure conſtitui. ibid 60

Vicarius deputandus, cum congrua donec prouideatur de Rectore, non eſt neceſſariò examinandus,dummodo aliàs ſit idoneus. 20.32

Vicarij deputatio in Parochiali vacante donec prouideatur de Rectore, ſemper ſpectat ad Epiſcopum,in cuius diœceſi Parochialis eſt. ibid.33

Index Rerum.

Vicarius conſtitutus cum congrua in Parochiali vacante donec prouideatur de Rectore, non poteſt remoueri ſine cauſa. ibid. 36
Vicarius Sede Epiſcopali vacante in loco examinatorum abſentium, vel defunctorum; alios auctoritate propria ſufficere non poteſt. 24.70
Vicarius idoneus relinquendus in abſentia Parochi quis, remiſſiuè 82.64

Viceeuratus.

Viceeuratus quando ſeruierit Eccleſiæ, & adminiſtrauerit Sacramenta Parochianis pro Rectore infirmo, conſequitur emolumenta ipſius Rectoris, & licita eſt ei retentio oblationum. 115.10
Viceeuratus à proprio Parocho ob eius abſentiam ad breue tempus, vt omnem curam gerat, poteſt alij delegare vnam, vel alteram cauſam. 134.38
Viceeurati ad tẽpus abſentes alteri Sacerdoti munus Paſtorale conſuetudine id permittente delegent. 153.38

Vigilia.

Vigilia, in quibus ea hebdomada ex præcepto Eccleſiæ, vel ex loci conſuetudine, ſeu ex Ordinarij lege ieiunandum eſt, debet Populo denunciare Parochus. 122.2
Vide *Pernoctationes.*

Vinum.

Vinum ſuum etiam minutim vendere poſſunt Parochi. 65.48

Vnio.

Vnio poteſt fieri in perpetuum alteri beneficio dependenter, vel independenter. 10.64

Vnctio.

Parochus ſi inchoatas Vnctiones ob repentinam infirmitatem, vel mortem abſoluere non poſſit tunc alter ei ſuccedere debet. 199.8
Parochus ſi omnes Vnctiones infirmi propè morituri perficere non poſſe credat, tunc plures Sacerdotes ad vngendum admittere poterit. ibid. 9
Peſtis tempore ad vitandum contagium inſeruire poteſt vſus virgæ argenteæ oblongæ ad vngendum è loco remotiori. 200.16
Parochus non tenetur cum mortali vitæ periculo Vnctionem præbere. ibid. 17
Infirmus ſi dum inungitur moriatur, debet Parochus ab vnctionibus deſiſtere. 201.23
In quinque ſenſibus vngendis non eſt neceſſarius ordo neceſſitate Sacramenti. ibid. 28
Vnctiones pedum, ac renum non ſunt de eſſentia Sacramenti extremæ Vnctionis. ibid. 29
Vnctio in renibu conuenientius omittitur, præſertim in fœminis, ac viris Religioſis. ibid. 30
Infirmus ſi manibus careat, vngenda eſt caro propinqua, ſi oculis careat, locus oculorum vngi debet, dum ei adminiſtratur Extrema Vnctio. ibid. 31
Sacerdotes non in palmis vbi ſacro oleo vncti ſunt, ſed infra palmam, vel in exteriori manus parte inungi ſolent dum eis Extrema Vnctio miniſtratur. ibid. 32
Vnctiones ſine Cruce fieri in Extrema Vnctione nihil obſtat cauſa celebrandi propter periculum inſtantis mortis. 202.34

Votum.

Votum deciſiuum in concurſu non habet Epiſcopus, ſed tantùm accedere poteſt vbi vota ſunt paria, vel ſingularia. 27.92

FINIS.